

IWAPERITE TAJORENTSI

Ikenkithatakoetziri Awinkatharite Jesokirishito

Owakirari inimotakiri Tajorentsi

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
asheninka
(del Gran Pajonal)

El Nuevo Testamento
de nuestro Señor Jesucristo
en el idioma
asheninka
(del Gran Pajonal)

Primera edición, 2002
Segunda edición, 2008

Publicado por
© THE SEED COMPANY - 2008

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

- Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de THE SEED COMPANY (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
- Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

OKAATZI TZIMATSIRI

Mateeyo rojankinatakotakiri Jesokirishito, tsika ikanta rowawijaakotantzi	(Mt.) 5
Marikoshi rojankinatakotakiri Jesokirishito, tsika ikanta rowawijaakotantzi	(Mr.) 84
Rookashi rojankinatakotakiri Jesokirishito, tsika ikanta rowawijaakotantzi	(Rk.) 128
Jowa rojankinatakotakiri Jesokirishito, tsika ikanta rowawijaakotantzi	(Jowa) 206
Rantayitakirini rotyaantanewo Jesoshi	(Ran.) 261
Riraga Paaworo rojankinatziniri oroomajatzi	(Or.) 328
Ritakawo Paaworo rojankinateeyakinirini korintojatzi	(1K.) 358
Riraga Paaworo rapiiteeniri rojankinateeniri korintojatzi	(2K.) 387
Riraga Paaworo rojankinatziniri karaashiyajatzi	(Kar.) 408
Riraga Paaworo rojankinateeyinirini ejeesojatzi	(Eje.) 420
Riraga Paaworo rojankinatziniri jiriposhijatzi	(Jir.) 431
Paaworo rojankinatziniri korojaashijatzi	(Koro.) 439
Ritakanari Paaworo rojankinatziniri tejawoonikajatzi	(1Tej.) 447
Rapiitakiro rojankinatziniri Paaworo tejawoonikajatzi	(2Tej.) 454
Ritakanari Paaworo rojankinatziniri Temoteeyo	(1Tm.) 458
Rapiiteeniri Paaworo rojankinateeniri Temoteeyo	(2Tm.) 467
Riraga Paaworo rojankinatziniri Teeto	(Te.) 473
Rojankinatziniriri Paaworo Jirimooni	(Jrm.) 477
Rojankineetziniri ijoriiyotzinkarite	(Ijor.) 479
Jantyaako rojankinatziniri ijoriiyotzinkaritepaeni jatyitaneentsirini	(Jnty.) 505
Ritakawo Peetero rojankinatziniriri iyemijantzinkarite	(1P.) 516
Rapiiteeniri Peetero rojankinatziniriri iyemijantzinkarite	(2P.) 526
Ritakanari rojankinatziniri Jowa riyotaanewopaeni	(1J.) 532
Rapiitakiro Jowa rojankinatziniri riyotaanewo	(2J.) 540
Rapiitziniri eejatzi rojankinatziniriri Jowa riyotaanewo	(3J.) 542
Riraga Joorashi rojankinatziniriri iyemijantzinkarite	(Jor.) 544
Roñaagayitakirini Jesoshi Jowa oetarikapaeni awijatsini iinja othonkantapaakyaari kipatsi	(Roñ.) 547

MATEEYO ROJANKINATAKOTAKIRI

JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA

ROWAWIJAAKOTANTZI

Iwaeropaeni ichariniiteni Jesoshi

(Rk. 3.23-38)

1 ¹Paerani ijeekawitani Jesokirishito jaka kipatsikika. Tekirani ijeekini jaka, ijeekini itakaantaworini ichariniiteni Iraviirini eejatzi Awaraamani. Iroñaaka nojankinateeyemironi iwaeropaeni riraga ichariniiteni riraga Jesokirishito.

²Eenironi ijeekini paerani rirori Awaraama, iinani otzimiri itomini iitachari Ijaaka. Itomini irira rirotaki Jakoowo. Itomipaenini rirotaki Joraa eejatzi rirentzipaeni. ³Itomini riraga Joraa rirotaki riraga Pareshi eejatzi Shaari. Rinironi irirapaeni owaero Tamaara. Itomini riraga Pareshi iwaero Eshiroomo. Itomini irira rirotaki Araami. ⁴Itomini irira rirotaki Aminagaawa. Irira rirotaki ashitaririni Naashoni. Itomini riraga Naashoni rirotaki Sharimoo. ⁵Riraga Sharimoo rirotaki ashitaririni Woosho. Rinironi rootaki Raawa: rootaki paashinijatotsiri atziri. Itomini riraga Woosho iwaero Oweeri. Rinironi rootaki Roota: rootaki paashinijatotsiri atziri eejatzi. Itomini riraga Oweeri rirotaki Isayii. ⁶Itomini irira rirotaki Iraviiri, riraga jewawentziririni joriyopaenini paerani.

Ari ikaataki irinta shiramparipaenini 14.

Roojatzi ikoñaatapaaki itomini riraga Iraviiri iitachari Sharamoo. Rinironi rowaga iinani Oriiyashi tekira ikami. ⁷Itomini rirori Sharamoo riraga Rorowaama. Itomini irira rirotaki Awiiyashi. Itomini riraga Awiiyashi rirotaki Aasha. ⁸Itomini irira rirotaki Joshepaata. Itomini riraga Joshepaata iwaero Joraama. Itomini irira rirotaki Oshiiyashi. ⁹Itomini riraga Oshiiyashi rirotaki Jotaama. Itomini irira rirotaki Akaashi. Itomini riraga Akaashi iwaero Eshikiyashi. ¹⁰Irira rirotaki ashitaririni Manasheeshi. Itomini irira rirotaki Amoo. Itomini riraga Amoo rirotaki Joshiiyashi. ¹¹Riraga Joshiiyashi rirotaki ashitaririni Jekoniyyashi, eejatzi rirentzipaeni. Ari ikaataki jaka eejatzi paashini shiramparipaenini 14. Ijeekantari riraga Jekoniyyashi eejatzi rirentzipaeni ipokapaaki joraaropaeni poñaachari inteenanta kipatsi iitachari Wawirooniya. Ranaakotakiri joraaro joriyopaeni roojatzi ragaeyakirini osheki irirapaeni roojotakiri raanakiri inampikinta rantawaeteniri. Raanakiri maawaeni joriyopaenini janta inampikinta.

¹²Roojatzi ikoñaatapaaki itomini riraga Jekoniyyashi iitachari Jaratyeeeri. Itomini rirotaki iwaero Jorowaweeri.

¹³Itomini riraga Jorowaweeri rirotaki Awyoori. Iira rirotaki ashitaririni Eryakiimi. Itomini irira iwaero Ajooro. ¹⁴Itomini riraga Ajooro rirotaki Sherooko. Itomini irira iwaero Akiimi. Ro itomini irira rirotaki Eryooro. ¹⁵Iira rirotaki ashitaririni Eryaari. Itomini irira iwaero Mataa. Itomini riraga Mataa rirotaki Jakoowo. ¹⁶Riraga Jakoowo rirotaki ashitaririni Josee. Iira ikashiyakawo rayero Mariiya, rowaga riniro Jesoshi, iitachari eejatzi Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹⁷Ari ikaataki maawaeni rirori shiramparipae-nini eejatzi 14.

Ikoñaatapaaki Jesokirishito

¹⁸Iroñaaka nokamantemi tsikarika ikanta ikoñaatantapaakari paerani Jesokirishito. Rinirontapaakyaawo irira rowaga tsinani oetachari Mariiya. Eejatzi ikashiyakawo rayero Josee, omaanta tekiraata imatziro, tekiraata rayiro. Roojatzi omotzitashitaka, tema otajonkapaakiro Ishire Tajorentsi omotzitakaapaakiro. ¹⁹Riraga Josee tema iñaakirowa omotzitaki; roojatzi ikenkithashiryaantawitaka, ikantzi: “Tee okameethatzi iroka tsinani. Tema oshinetakari paashini shirampari. Iroñaaka eero nayiro”. Omaanta irira ikameethataki, rootaki ikowantakari ikamintheero. Tee ikoyi rowashiwentayero. Ikenkithashiryaawitaka: “Eero nokantziri atziripaeni ishirontawentawokari. Apaniroeni nokamantathatero, nokantero: ‘Eero nayimi’”. ²⁰Omaanta eenirorika ikenkithashiryaawitaka, imaanaki roojatzi romapokapaakiri ronampiri Tajorentsi romishimpyaakiri, ikantapaakiri:

—Josee, tema eeroka icharineeteni-pero Iraviirini. Eero pikenkithashirya-

kotawo pookero Mariiya. Tekatsi oshinetaya paashini shirampari. Omotzi-takirira tema otajonkakitziro Ishire Tajorentsi, rootaki ikoñaatantyaari.

²¹Aririka otzimaki otomi, piiteri Jesoshi. ^aRowawijaakoteri anteeyirorini kaari kameethatatsi, rootaki piitanyaariri iwaero Jesoshi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi ipiyanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

²²Roojatzi otzimantakariri otomi omonkaatantyaari rojankinatakotzitakarini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeeyashini. Rootaki Ishire Tajorentsi ojanakinatakaakiriri. Ajaa, iroka ikantziri: ²³“Iinja omotzitashitanakya apaani kaari shinetariri shirampari, otzimeri otomi, iiteeteri Emanoeri”. Okantakotziri Emanoeri: “Itsipatakae Tajorentsi”. Rootaki iroka ikantakiriri rirori ronampiri Tajorentsi.

²⁴Ipiriinantanaka Josee, ikemijantaperotanakiro ikantakiriri ronampiri Tajorentsi. Riyaatashitakiro Mariiya, ikantakiro:

—Aritaki iinja naaperotemi. Omaanta iroñaaka thame nopankoki.

²⁵Omaanta tekira imatziro Josee rowaga Mariiya, roojatzi otzimantakariri otomi. Ikoñaatantapaakari, riraga Josee iitakiri itominthori Jesoshi. Roojatzikya raantaperotanakawo.

Apaanipaeni yotakotziriri ompokiropaeni rareetakitari Jesoshi

2 ¹Ikoñaatapaaki Jesoshi janta nampitsiki owaero Weri. Ojeeki Weri janta Joreeyaki. Ikoñaatantapaakari eeniro ijeeki Erooreshi Jerojareeki. Irintapaeni kaari jorriyotatsiri, omaanta ipinkathariwenteeyakirini maawaeni

joreeyajatzi. Roojatzi rareetapaenta apanipaeni yotantizinkaripaeni poñaachari paashinikinta kipatsi, ipoñaaka janta inteenanta. Ikinapaaki riyowapiintzinta oorya. Riyotapiintawitari ompokiropaeni iitarikamakya.

²Ipokantapaentari janta rojampitapaakiri jerojareejatzi, ikantapaakiri:

—¿Tee piñiiri tsika ijeekakika riraga jewaperowenterini ijorriyotzinkaritepaeni, riraga owakira koñaateentsiri? Janta nonampikinta noñaawakiri ikontetapaaki jenoki ompokiro, rootaki niyotantanakari koñaatapaaki. Nopokantapaakari iroñaaka, nopinkathateri, nokimoshirewenteri.

³Ikemantawakariri riraga pinkathari Erooreshi, tee inimotanakiri, ikenkithashiryaanaka: “Tee nokoyi paashini jewawenantatsini, naaka apaniroeni”. Eejatzi maawaeni jerojareejatzi ikemantawakariri, ikenkithashireeyanakani. ⁴Roojatzi ikaemakaantakiri riraga Erooreshi maawaeni jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni janta Tajorentsipankoki. Eejatzi ikaemakaantakiri maawaeni jewatakayitziririni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Rojampitawakiri maawaeni, ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikoñaatekapa Rotyaantanewo Tajorentsi?

⁵Ikantanakiri:

—Ari okantzi: ikoñaate janta Weriki jaka Joreeyakika. Tema paerani aritaki rojankinatakotzitarikani kamanantzirori iñaani Tajorentsi iitachari Mikiiyashini, ikantaki: ⁶“Janta Joreeyaki ari ojeeki nampichaaniki oetachari Weri. Tee ikemakotawitawo maawaeni atziri omaanta anaakotero maawaeni nampitsi antawo Joreeyaki ikemakotero maawaeni atziri. Rooma ikoñaatzimoteri jeekatsiri janta Jewatatsini, ikempoyeerini maawaeni jorriyopaeni”.

⁷Riraga Erooreshi imanakiro maawaeni okaatzi ikemawakiri, ikaema-kaanteeyakirini riraga yotakopiintawitariri ompokiropaeni. Ipokantapaakari, ikantawakiri:

—¿Tsika okaatzika piñaantakariri ompokiro ikontetapaaki piyotantakari ikoñaatapaaki jewatatsini?

⁸Ikemawakiri ikamantapaakiri, roojatzi rotyaantawakiri ikantawitawakari:

—Kameetha piyaate Weriki paminakiteri tsikarika ijeekaperotzi eentsi. Aririka piñaapaakiri pipokaate jaka pikamantaatena, kameetha nareetaki-tyaari naari nopinkathatantakityaariri nokimoshirewenteri eejatzi.

—Jee, ari.

⁹⁻¹⁰Ikemantapaakariri ikantawakiriri, rowaaganaka riraga yotakotziriri ompokiropaeni. Roojatzi janta niyanki awotsi iñaawaatziiri eejatzi ompokiro jenokira iñaakiri chapinki janta ipoñaakanta. Iñaantawaariri ikimoshireperotanaki. Reewatanakiri apatziro rowakaanakiri janta ijeekakinta eenchaaniki; ari ikatziyapaaka janta jenoki ipankokira. ¹¹Roojatzi rareetantapaaka janta, ikyapaaki pankotsiki, iñaapaakiri Jesoshi, eejatzi riniro. Rotziwerowashitapaakari, riwethatantapaakari, eejatzi ipinkathatapaakiri ikimoshirewentapaakiri. Roojatzi itaaparyaantapaakawo itsiwoote, raakiro inowikyaakiro iraaata oortatsiri kameethaperotatsiri, pinaperotachari. Eejatzi raakiro apite kajankaritatatsiri eejatzi kameethatatsiri. Roojatzi ipashitantapaakari Jesoshi. ¹²Roojatzi imaapaaki. Imishiwaetakaakiri Tajorentsi. Ikantakiri:

—Eero pipiyanaa janta Erooreshiki.

Ikemawakiri roojatzi ikinapithatanta-naari paashiniki awotsi, riyaatapithateeri iipatsiteki.

Josee ishiyapithatakari Erooreshi

¹³Roojatzi ipiyeeyanaani inampiki rirori yotakotziriri ompokiropaeni, roojatzi rapiitakiro Josee romishimpyaantakariri ronampiri Tajorentsi, ikantapaakiri:

—¡Pipiriinte! Ikowaki pinkathari riraga Erooreshi rowamaakaanteri eentsi. Paanakiri janta Ejiipitoki, eejatzi pitsipatanakyaawo piina. Ari pijeeka-paaki janta, eero pipiyaa. Paata nokantemi pipiye.

—Jee, aritaki.

¹⁴Roojatzi ipiriintanaka ikantanaka riyaaatpithatanakiri niyankipaeteni tsiteniri. Ishiyakaapithatanakari eentsi janta Ejiipitoki, itsipatanakawo iina.

¹⁵Ijeekawitapaaka janta, ijeeki, ijeeki, ojamanitanaki janta, roojatzi ikamanaki riraga Erooreshini. Riraga Tajorentsi ikamantakiri Josee roojatzi ipiyantari iipatsiteki. Rootaki omonkaatantakawori rojankinatakotzitakarini paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Oseeyashini. Rirorotaki Awinkatharite jankinatakayiriri. Rojankinatzi: “Ikantakini Tajorentsi: ‘Ijeekawitakya notyomi janta Ejiipitoki, roojatzi nokamanteeri ipiye’”.

Ikijanaka Erooreshi

¹⁶Rootaki riyotantanakari riraga Erooreshi teera ipiyaa yotakotziriri ompokiropaeni, ikantaki:

—Irintapaeni ramatawitakinakya.

Ikijanaka roojatzi rotyaantanakiri joraaropaeni, ikantakiri:

—Piyaate janta Weriki, eejatzi piyaate janta paashinipaenikira pankotsikira okaakini. Powamaakiteriroña eentsipaeni janta. Pithonkeri maawaeni shirampari owakira yowatsiri roojatzi irintapaeni monkaateenchari apite rojarentsite, powamaakiteriroña maawaeni.

—Jee, ari.

Rootaki ikanantakawori iroka, rooma ikantziri chapinki riraganki yotakotziriri ompokiropaeni ikantzi tekira imonkaatziro Jesoshi rojarentsite apite. Ikenkithashiryaaawitaka iita eeniro ijeeki Jesoshi Weriki. ¹⁷Ari omonkaataka iroka rojankinatztakarini paerani kamanantzirori iñaani Tajorentsi iitachari Jeremiiyashini. Rojankinatakotakironi paashini nampitsi okaakini Weriki, ikantzi:

¹⁸“Iinja ikemakoetero janta Ramaaki ari iraaokoeyakarini ramaajato-paeni otomipaeni, osheki okoetyagaeyakirini. Rowaga ojawaenini Rakeeri eejatzi tsinanipaeni iraaakotyaaari otomipaeni eero okaatzimotziro iraaakotyaaari. Rootaki iraaanteeyakaririni okoetyagaeyanakirini rowama-gaetakiri otomipaeni, maawaeni”.

Ipiyanaa Josee Najareeteki

¹⁹Tee ojamanitzi ikamantakari Erooreshini, eeniro ijeeki riraga Josee janta Ejiipitoki. Roojatzi romishimpyaantaari ronampiri Tajorentsi, ikantapaeri:

²⁰—Iroñaaka okameethatzi pipiyeerakya janta piipatsiteki, tema kamaki kowawitachari rowamayerimi Jesoshi.

²¹Ikemawakirira roojatzi ipiyantaaiipatsiteki oetachari Ishirayeeri.

Riyaatawitanaka Weriki raanakiri eentsi eejatzi itsipatanakawo iina. ²²Omaanta niyanki awotsi ikemakotakiri

Arekiraawo, itomini Erooreshini, iroñaaka ipinkatharitzipiyaatakarini ashitaririni. Ari ithaawanaki rirori Josee, tee ikoyi riyaaatane janta.

Roojatzi rapiitakiro romishimpyaagaari ronampiri Tajorentsi, ikantapaakiri:

—Eero piyaatzi pinampiki paerani, riraga Arekiraawo rowamaakaantawakirikari eentsi.

Rootaki riyaatantanakari iroñaaka janta Karireeyaki. ²³Ikanta rareetapaaka janta ijeekapaaki nampitsiki tsikarika ijeekawita paerani oetachari Najareete, aritaki rantaritapaaki Jesoshi janta. Rootaki omonkaatantakari iroñaaka ikantakirini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi paerani, ikantzi: “Ipoñaakya riraga Rotyaantanewo Tajorentsi Najareeteki”.

Riraga Jowa
kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi
ikamanantapiintzi janta
okaankiityeenta

(Mr. 1.1-8; Rk. 3.1-9, 15-17;
Jowa 1.19-28)

3 ¹Ikanta riyataki Jowa, riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi janta Joreeyaki okaankiityeenta. Aritaki ritanakawo ikenkithatakapiinteyakirini atziripaeni. ²Ikantapiinteyakirini: —Pikenkithashiryaawakyaata, eero pikimitaa paerani. Pipakagaero kaari kameethatatsi panteeyakirini.

Pameenteeyari Tajorentsi iroñaaka. Rooteentsi reewawentemi, eejatzi raminakowiritantemi.

³Paerani ikenkithatakotzitakarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashini. Iroka rojankinatakotzitakaririni, ikantzi:

“Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite, pikameethatanaki pineshironkatawakaeya’”.

⁴Eejatzi Jowa, tee ikithaatawo kithaarentsi kameethari. Omaanta ikithaatawo ontyaantsi iwitzi kameeyo. Eejatzi ishirikathakitari mashitsimashi ikimitakari riraga Iriiyashi kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Rowapiintari kimitariri

tsitsiri.^b Eejatzi ithotziri iyaa pitsi eenitatsirika. ⁵Ipokashitapaakiri maawaeni jerojareejatzi. Eejatzi ikemijantapaakiri maawaeni joreeyajatzi. Eejatzi maawaeni jeekatsiri okaakini iña oetachari Joriraani, eejatzi ipokashitapaakiri ikemijantapaakiri. ⁶Ikantapaakiri kemaperotapaakiriri:

—Niyotzi eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri. Nokowaperotzi ineshironka-perotena Tajorentsi rowawijaakotena.

Roogatzi ikaawoshitakotantawakariri Tajorentsi riraga Jowa iñaakira oetachari Joriraani.

⁷Eejatzi ipokaeyawitakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikowawitaka ikaawoshitakotawakirimi rirori eejatzi.

Omaanta ikijathatawakiri Jowa ikantawakiri:

—iEerokateeyakini maankipaeni! Pikimiteeyakaarini kamaaripaeni. Tema pitheeyawaetashita eejatzi pamatawitashitari maawaeni. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tswakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyairimi Tajorentsi. Eero pikenkithashiryaashiwita eero rowashironkaemi Tajorentsi tema pikaawoshitakotashitayaari. ⁸Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi pityaawo pikenkithashireeya piyeekantee-yari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteyakirini niyotantyaari tee pikimita paerani. ⁹Eero pikantawaetashita:

“Nocharinetakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawijakotee”. Pamatawitashitaka eeroa apaniroeni. Tee paapatziyaperotari. Ikwakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyeromi atziri iroka mapika osheninlakeeyaarini Awaraamani, aritaki rantakiromi. ¹⁰Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowakiro apiyotero atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyaka-

b 3.4 Janta Ishirayeeriki rowari riraga oshiyariri tsitsiri.

woni inchato kaari kithokitatsi.
 Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹¹Niyotakiririka rookaero atziri kaari kameethatatsi rantziri, nokaawoshitakotawakiri Tajorentsi iñaakira. Omaanta kaakitaki impaetapaakini, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Ranaakotakina, tema rirotaki jewaperowenantatsiri. Aritaki ikithaatakaapaakaero Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyakariri amitakotantyaariri. ¹²Owitakirorika arooso aakiro otzinkayitakiro. Rowaga otaki ataakiro paamariki. Rooma rowaga owatha otetakiro akempoyaantapiintaworiki. Eejatzi ikimiteri riraga impaetakinari. Tema rinashityaari atziripaeni. Retakotyaaari aapatziyeeyakaririni ijeekimotantyaariri janta okameethatziinta omaantakya kaari kameethatatsi rookaerini paamariki kaari tsiwakanitatsini.

**Jesoshi ikaawoshitakotakari
Tajorentsi**

(Mr. 1.9-11; Rk. 3.21-22)

¹³Ikantaka ipoñanaka Karireeyaki Jesoshi, riyataki iñaaki oetachari Joriraani. Riyaatashitakiri Jowa ikaawoshitakotantawakyaariri Tajorentsi, ¹⁴omaanta tee ikowawita riraga Jowa. Ikantawitawakari:

—Eero nokaawoshitakotzimiri Tajorentsi eerori. Rooma eeroka kaawoshitakotanakinarinikya Tajorentsi naari. ¿Iitaka pikowantari nokaawoshitakotawakimiri eeroka? Rooma eerokataki pinkatharitatsiri. ¹⁵Ikantapaakiri:

—Rootaki okameethatantari iroñaaka pikaawoshitakotenari Tajorentsi naaka amonkaatantyaawori ikowakaakaeri.

Roojatzi ikantawakiri:

—Jee ari, pipokeeta jaka.

¹⁶Roojatzi ikaawoshitakotantawakari rirori. Roojatzi ishitowaataneera iñaaki, iñaawakitziro Ishire Tajorentsi opoñaaka jenokinta Tajorentsikinta ayitashitapaakiri okimiwitapaakari jamomo ookantapaakari. ¹⁷Roojatzi ikemayitawakirini Tajorentsi janta jenokinta, ikantanaki:

—Rirotaki notyomi nonintashireperotanewo. Osheki niweshiryaawentakari.

**Ikowawitaka iwinkatharite kamaari
rantakayerimi Jesoshi kaari
kameethatatsi**

(Mr. 1.12-13; Rk. 4.1-13)

4 ¹Roojatzi riyataki Jesoshi tekatsinta atziri ipanko: okaankii-tyeenta janta. Tema iyaatakaakiri Ishire Tajorentsi. Rootaki iyaatakaantakariri iñaanantyaariri iwinkatharite kamaari-paeni. ^cIkowawitaka irira rantakayerimi Jesoshi kaari kameethatatsi ranaakotantyaaririmi. ²Eniuro ijeekapaaki riraga Jesoshi janta okaataki 40 kitejiri tee rowa, ayimaperotakiri itashe.

³Roojatzi ipokashitapaakiri riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Iñaantawitapaakari, ikantawitapaakari:
 —Eerokarika Itomipero Tajorentsi, pipeyero mapika opeyanakya owanawontsi poyaari.

⁴Omaanta ikantawakiri:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawontsi ashintsiwathatantyaari, inta kowaperotachari akemijantaperotero maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi ashintsiantyaari ashireki”.

⁵Roojatzi raanakiri janta Jerojareeki ikatziyakaakari janta okaapankatapakinta Tajorentsi pankoki.

⁶Iroñaaka ikantawitanakari:

c 4.1 Riraga iwinkatharite kamaari ronampiri naawita Tajorentsi paeraniperoroña, omaanta ipiyathatantakaririni paerani riraga Tajorentsi rootaki rookantakariri rirori jaka jaawiki.

—Eerokarika Itomi Tajorentsi, pomyaanakyaatya jaawiki, ñaa, eero pikamapaaki. Pikenkithashireerotya okaatzi okantzimiri Iwaperite Tajorentsi: “Ari rotyaantakimiri Tajorentsi ronampiripaeni ikempoyeemi. Ari raawakimi rakokira eero pikagaanta-paaka jaawikinta mapiki”. Ñaakiro, ¿iitaka pithaawantakari?

⁷Rapiitziiri ikantawakiri:

—Eero nomyaa. ¿Iitaka noñaanantyaariri Pawa? Eejatzi paashini okantzi Iwaperite: “Tee okameethatzi añaantawityaari riraga Tajorentsi, rowashironkaekari”.

⁸Roojatzi riweyaantanakari raanakiri antawoki ochempi. Roñaagakiri Jesoshi maawaeni kipatsipaeni rashi jewewenantatsiripaeni, iñaakiro maawaeni nampitsi owaneenkataka eejatzi maawaeni rowaagawo jeekayitatsirini, ⁹ikantawitanakari:

—Naapatziyakagaeyemirini maawaeni jeekatsiri kipatsikipaeni, aririka pipinkathatena naaka.

¹⁰Omaanta ikantanakiri:

—Eero naapatziyimi. Piyaatekya inteenanta, kamaari, eerokakya Jatanaashi. Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatharite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatzirokya irira paapatziyari, pipinkathateri, eejatzi pikimoshirewenter”.

¹¹Roojatzi riyaaantanaka inteenanta riraga iwinkatharite kamaaripaeni. Rimpaetaki ipokapaaki ronampiripaeni Tajorentsi, ramitakotapaakiri, ipapaa-kiri rowanawo.

Ritanakawo Jesoshi riyotaantzi

Karireeyaki

(Mr. 1.14-20;

Rk. 4.14-15; 5.1-11; 6.17-19)

¹²Ikantaka ikemawaki riraga Jesoshi ragaetakiri Jowa romonkyaanteetakiriri omonkyaagementotsiki. Roojatzi ipiyanta-

naa Karireeyaki, areetapaa inampiki Najareeteki. ¹³Roojatzi roshirinkantakawo ipanko, riyaaatanaki Kaperinawooki ari ijeekapae. Rootaki Kaperinawootatsiri Karireeyawero ojeeki ochereeteki antawo inkaare. Ijeekaki shaperoonijatzi eejatzi nejatariijatzi janta paerani. ¹⁴Awijantakari iroka omonkaatantyaari rojanकिनatakotzita-karirini paerani riraga Iseyashini:

¹⁵“Ijeeki shaperoonijatzi eejatzi nejatariijatzi janta ochereetekinta inkaareki intatsikeronta Joriraaniki, janta Karireeyaki. Ijeekaeyi-ninta kaari yotziri Tajorentsi.

¹⁶Okimitzimotawitakari eeniro otsitenitzi, okimiwitaka tee riyotawitarini riroripaeni Tajorentsi. Riyaaantyaarimi paamarikinta omaanta iroñaaka eero. Okimitzimotantyaariri okitejitakotapaakiri, okimiwita riyotakaakiri riraga Tajorentsi. Riraga iyotziri rirori eero riyaatzi paamariki”.

¹⁷Aripaete Jesoshi ikenkithatakanaanakiri maawaeni atziri janta, ikanteeyakirini:

—Pikenkithashiryaawakyaata, eero pikimita paerani inta pipakaero kaari kameethatatsi pantziri. Pameentyaari iroñaaka Tajorentsi. Rooteentsi kameetha ipinkathariwenantemiri.

Riyoyaakiri Jesoshi apanipaeni riyotaanewo eejatzi riyotaakiri atziripaeni

¹⁸Ikinanaki janta ochereetekira rowaga inkaare iitachari Karireeya. Ikinanaki iñaapaakitiiri riraga Shimo iiteetziri eejatzi Peetero, eejatzi rirentzi riraga Antereeshi. Irira apite ishiryaaapiintzi shima. ¹⁹Ikanta Jesoshi ikaema-paakiri, ikantapaakiri:

—¿Eeroka shiryaawaetaapiintatsiri? Pipeoke, thame poyaaatanakina aritaki niyotaakimi paapatziyakaapiintyaari atziripaeni Pawa Tajorentsi.

²⁰Roojatzi rookantanakawo ishiryaa-mento royaatanakiri riyotaantyaariri.

²¹Ro ijanthaneentawitanaka iñaapaakiziiri Jantyaako eejatzi rirentzi Jowa, rirotaki itomi apite Sewereeyo. Ijeekaki ipitoki ishirikawaetzi ishiryaaamento. Itsipatari ashitariri. Ikaemapaakiri ikantapaakiri:

—Thame poyaatanakina.

²²Roojatzi royaatantanakariri. Rookanakiri ashitariri ijeekanaki janta ipitoki.

²³Ikanta ikinakinawaetzi ikenkithatakaantzi riraga Jesoshi. Ithotyeyakironi maawaeni Karireeyaki. Janta ikenkithatakaakiri maawaeni atziri nampitsiki-paeni ojeekira pankotsi ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Ikamantapaakiri atziripaeni tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenanteeyerini maawaeni. Eejatzi retsiyatakoeyawakirini maawaeni mantsiyatzinkaripaeni paashinijatopaeni matakiriri mantsiyarentsitayitatsirini-paeni. ²⁴Riraga jeekaeyatsirini inteenanta janta Shiiryaki ithotyaaanaka ikemakoeyakirini Jesoshi. Roojatzi ramanteeyanakaririni maawaeni mantsiyari, kyaantariri kamaari, kijopookitatsiri, katsiwaetatsiri, maawaeni. Retsiyatakotawaeri Jesoshi maawaeni. ²⁵Royaatanakiri osheki karireeyajatzi, tekaaporishijatzi, jerojareejatzi, joreeyajatzi eejatzi poñaaneenchari intatsikeronta Joriraaniki. Royaatanakiri maawaeni.

**Ikenkithawaetzi riraga Jesoshi
janta tonkaariki; ikantziri atziri
ikimoshiretanteeyaari**

(Rk. 6.20-23)

5 ¹Paashiniki kitejiriki iñaawakiri piyotawentariri ikaataki oshekini atziri. Rootaki itonkaantanakiri eechonkiini tyonkaarikiini. Ari ijeekapaaki jaga. Roojatzi ipokanaki riyotaanewopaeni okaakini, eejatzi

ipiyotawentapaakiri riraga atziripaeni.

²Roojatzi riyotagaeyawakirini, ikantawakiri:

—Aririka pikowaperote pikimityaari Tajorentsi rootaki reentsitetantemiri, pikemijantena iroñaaka.

³—Eerokarika yotakotachari tee pikameethatzi, aritaki riweshiryaaakaakimi riraga Tajorentsi, kameetha ipinkathariwentakimi.

⁴Eerokarika owashiretzinkari, aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi roemoshirenkakimi.

⁵Eerokarika maerishiretatsiri aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi ineshironkatakimi reentsitetakimi.

⁶Eerokarika kowaperotzirori ikoyiri Tajorentsi, aritaki riweshiryaaakimi irira ramitakotakimi.

⁷Eerokarika neshironkatantaniri maawaeni atziri, aritaki riweshiryaaakaakimi Tajorentsi terna ari ineshironkaperotakimi eero.

⁸Eerokarika kameethatzinkari pajankaneki, aritaki riweshiryaaakimi Tajorentsi aritaki piñaagaeri.

⁹Eerokarika omaeryaantatsiri paashinipaeni atziri ijeeki kameetha, aritaki riweshiryaaakaakimi riraga Tajorentsi. Rootaki kameetha ikananteetemiri: “Eerokataki reentsite Tajorentsi”.

¹⁰Eerokarika antaperotzirori kameethaperotatsiri, rootaki ikijantemiri atziripaeni, aritaki riweshiryaaakaakimi Tajorentsi. Rooma reentsitetakimi eejatzi piyotzi reewawentakimi.

¹¹Riyotakirorika atziri paapatziyakinina, rootaki ikantzimatantemiri, rowashironkaantemiri, eejatzi itheeyakotantemiri, itheenkemi, omaanta eero pikantashiryaa, eero. Aritaki riweshiryaaakaakimi

riraga Tajorentsi. ¹²Omaanta pikantyaani piweshiryaaperotana-
kya, rooma ipinataperotawaemi
iinja riraga Tajorentsi janta
okameethaperotzinta. Eero
pimaejantziri: tema paerani
ikijeetakirini rirori kamanantziro-
rini iñaani Tajorentsi eejatzi.

**Roshiyakaawentakiro Jesoshi tziwi
eejatzi ootamentotsi**

¹³Eekiro riyaatayee Jesoshi riyotaa-
peroteri, ikanteri:

—¡Pamine sha! Noshiyakaawentemiro
tziwi. Tema aaka akatyokapiintziri
iwatha tziwiki, eero ishitzitanta. Rooma
teerika okatyotzi okaanteekaata. Tema
ari ookakiro, tekatsi koyeroni. Ari
poshiyeeyawitakawoni eerokapaeni
tziwi: eerokateeyakini iyotagaeyakiririni
atziri tsika ikantya ikameethatantyaari.

¹⁴Eejatzi ari pikimiwitakawo eeroka
oorentamentotsi. Pikenkithashiryaakote-
rotya. Aririka ojeeki nampitsi tsikarika
otonkagaetya, eero omana maawaeni
iñeetawakiro otamorekanakyaarika
tsiteniriki. Tee otzikaa tema ojeekinta
tonkaariki. Eejatzi pikimiteeyawitaka-
woni, eerokapaeni iyotagaeyiririni
maawaeni atziripaeni: eero pimaniro
piyotayitziririni, inta kameetha
piyotaantayiteroni kameethatayitatsi-
rini. ¹⁵Eejatzi, okimitaka aririka
poonthoteri pootamento pipankoki, eero
pitankimotakotziri kantziriki, inta
powakiri janta jeñokiinira ootapero-
tantyaari okoñeetye maawaeni
pantotsiki pikini paminawaete. ¹⁶Ari
pikimiwitawo iroka eerokapaeni
iroñaaka, apatziro pantero maawaeni
kameethatatsiri, riyotantyaari pinampi-
jatzipaeni paapatziyapiintari Tajorentsi,
ikimoshiretantyaari riroripaeni,
ikanantyaari: “Osheki ikameethaperotzi
Pawa Tajorentsi”.

**Ikenkithatakotziro riraga Jesoshi
Iwaperite Tajorentsi okameethatzi**

¹⁷Eejatzi riraga Jesoshi ikantziri
atziripaeni:

—Eero piitakaashiwitawo nopokantari
jaka nopakaakayemiro paapatziyawo
rojankinarini Moeseeshi, eero. Eejatzi
eero piitashiwitakawo nokantemi tee
okameethatzi oetarika rojankinatakiro
kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi
paerani, eero. Omaanta nopokantari
niyotaaperoeyemironi ikantaperoeyaki-
rini, piyoperotantyaari kameetha
oetarika okantakotziri. ¹⁸Othonkyaarika
kipatsi eejatzi jenoki inta eero othonki-
maeta rojankinarini Moeseeshi eejatzi
kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.
Kyaaryo omonkaatyaawo maawaeni
ikantakirini paerani. ¹⁹Eerorika pikemi-
jantaperotziro kaminagaantsi, eejatzi
eerorika piyoteeri paashinipaeni atziri
ikemijantaperotziro roori, tema pijeeka-
shita janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.
Omaanta aririka pikemijantaperotero
maawaeni rojankinateeyinirini, eejatzi
aririka piyotagaeyerini paashini atziri
ikemijantaperoeyeroni, ari pipinkathari-
wenantapae janta ipinkatharitzinta
riraga Tajorentsi. ²⁰¡Piitakaashiwitaka-
woma ikameethataki irintapaeni
iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi
eejatzi riraga warijeeyopaeni? Iroñaaka
nokantemi: tee imonkaatziro ikowakaa-
witariri Tajorentsi. Eerorika panaako-
tziri pikameethaperote, eero piyaatzi
eeroi janta ipinkatharitzinta.

**Ikenkithatakotakiro Jesoshi
kijaantsi**

(Rk. 12.57-59)

²¹Eejatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Piyotakiro ikantziri achariniitenipaeni
paerani: “Eero powamayiri paashini atziri.
Ninkarika owamaantatsiri eejatzi rirori

rowamagaeteri”.²² Omaanta nokantemi naaka: eero pikijiri paashinipaeni: rowashi-ronkaemikari Tajorentsi. Eejatzi eero pikantziri atziri: “Tee piyotzi. Tee aŋiuro piipatha”. Pikantakiririka ayotaki tema pikijakiri rootaki okameethatantari rowamaakaanantemiri pinkatharipaeni. Eejatzi okimita aririka pikaweyeri atziri pikanteri: “Eero ka majontzi”, tema pikijakiri rootaki okameethatantari rotyaantemi Tajorentsi paamarikinta kaari tsiwakanitatsini.²³ Pamine, piyaatantyaari janta Tajorentsi pankoki pikanteri riraga Tajorentsi ipeyakotemiro kaari kameethata-tsi pantziri, rootaki pipashitantariri pipira riyotantyaari rirori kyaaryo pookakiro kaari kameethatatsi pantakiro, omaanta eenirorika ikijawentzimiri paashini atziri,²⁴ pityaawo piyaatashiteri riraga kijakimiri pikanteri: “Pipeyakotenawo okaatzi nantziri, eero napiitziro kaari kameethata-tsi. Eero amaerineentawakaana. Pineshironkatena, kameetha aakameethata-wakagaeya”. Pipeyakotantawakagaeyaawoni, pipiyanki iroŋaakakya Tajorentsi-pankoki, roojatzi pipashitantapaakyaari Tajorentsi oetarika pikowashityaari pipashityaariri.²⁵ Eenitatsirika kijakimiri ikowaki raanakimi janta pinkathariki ikantakotantemiri, eero pikijiri inta pishintsite pikanteri: “Eero akijawakaa, thame aakameethatawakagaeya”. Aririka rareetakaapaakimi pinkathariki, ikanteri joraaro: “Paanakiri irika”, roojatzi romonkyaakaantawakimi janta omonkyaagamentotsiki.²⁶ Rooma eerorika pipaperotziri maawaeni pireewitziriri, eerowa roeyowitzimi roojatzi pipinatanteeyariri.

Ikanteeyakirini Jesoshi:
“Kyaaryoowa, pishirontawokari
tsinani kaari payi”

²⁷Eejatzi ikantziri:

—Piyotakiro ikantziri achariniiteni paerani: “Eero pishirontzimotawo piina

paashini tsinani, eero pishirontzimotari piimi paashini shirampari”.

²⁸Nokamantemi naaka: “Aririka piŋaawee-nashireeyaawo tsinani eejatzi pikenkitha-shiryakotyaaworika pishirontyaawo, ari eenitatsi pantani, kimitaka piŋaathatzimotakawo piina”.²⁹ Noshiyakaawentemiro: aririka antakayemiro poki kaari kameethatatsi, pikithokireero, pookero. Tema tee pikoyi iyaatakayemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okameethatzi piyaatashiteeya kashetaakini poki janta jenokinta.³⁰ Aririka antakayemiro pako kaari kameethatatsi, pithatyeero pako pookero. Tema tee pikoyi iyaatakayemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okameethatzi piyaaponthotziitashiteya janta jenokinta. Ŋaakiro, tee okameethapero-tzi papiitapiintero kaari kameethatatsi.

³¹Eejatzi ikantzini riraga achariniiteni paerani: “Aririka pikowaki pookaero piina, pojankinateniro paperi pookanteeyaawori, ari okaatapaaki”.³² Omaanta nokantemi naaka: “Eerowa pookaero piina. Aririka pookaero piina eejatzi pagaerika paashini, tema piŋaathatzimotaawo piinaperoni. Agaerika eejatzi paashini oemi piina, eeniro antani: oŋaathatzimotaari oemiperoni. Eejatzi riraga agaeroni, eeniro rantani. Omaanta apatziro okameethawita pookaero aririka oŋaathatzimotakimiririka paashini shirampari”.

Eero pamatawitziri paashinipaeni

³³Eekiro riyaatatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Piyoteeyakini okantziri Iwaperite Tajorentsi, rootaki ikantzirini yotaantatsirini: “Eero pitheeya, eero pikantawaetashita”. Eejatzi ikantakini: “Aririka pikante: ‘Riyotaki Awinkatharite ari nomonkaatemiro maawaeni nokantakimiri. Namatawitakimirika ari rowashironkaakina’. Pikanterorika: ‘Riyotzi Awinkatharite aritaki nomonkaatakimiro maawaeni nokantaki-

miri', ari okameethatzi pimonkaataperotero okaatzi pikantakiri". Rootaki okantakiri rojankinatakirini paerani riraga Moeseeshini. ³⁴Omaanta nokantemi naari: eero pitheeyawaeta. Aririka pothataakiro pikantziri, žiitaka pikowantyaari pikante: "Riyotakiro Awinkatharite nothataakiro nokantzimiri"? Okameethataki pimonkaataperotero maawaeni pikantakiri. Eero eejatzi pikantashita oetarika. Apaanipaeni ikantashita: "Tee notheeya. Ńaakiro, okantani eeniro jenokinta, eejatzi okantani nothataakiro nokantziri", omaanta ikantashita. Nokantemi eero pikimitari irinta; rooma Tajorentsi rirotaki jeekatsiri jenokinta. Riyotzi pothataakirorika pikantziri. Eenitatsi paashini ikantashita: "Okantani ojeeki jenokinta jeekamentotsi rashi Tajorentsi eejatzi nokimita naari, nokantani kameetha noŃaawaetzi", omaanta ikantashita. Nokamantemi naaka: tema tee okameethatzi pikantawaetashitya oetarikapaeni tema riyotzitakimiro Tajorentsi okaatzi pikantakiri. ³⁵Eejatzi apaanipaeni ikantashita: "Tee notheeya. Ńaakiro, okantani eeniro kipatsi, eejatzi nokantani nothataakiro nokantziri", omaanta ikantashita. Nokantemi naaka eero pikimitari irinta, rooma Tajorentsi rirotaki ashitawori kipatsi. Ikantakowentziri maawaeni. Riyotzi pothataakirorika pikantziri. Eejatzi paashinipaeni ikantashita: "Tee notheeya. Ńaakiro, okantani eeniro ojeeki Jerojaree, eejatzi nokantani nothataakiro nokantziri", omaanta ikantashita. Eejatzi nokantemi naaka, eero oshiyari irinta; rooma Tajorentsi rirotaki otyaantziriri jewewnantatsiri ijeekantari janta. ³⁶Eejatzi eero pikimitari paashinipaeni kantatsiri: "Tee notheeya. Ńaakiro, kyaaryo eenitatsi noeto, eejatzi kyaaryo tee notheeya". Eero poshekiro pikantziri. Eero pimatziro pitajonkero pikitamaatakaantyaawori piishi. ³⁷Eero pitheeya. Kyaaryoorika

pantero oetarikapaeni, kameetha pikante: "Jee, nantakiro". Eerorika pikoyi pantero, pikante: "Eero nantziro". Monkaataka. Tee okameethatzi poshekeero piŃaani pamatawitantyaari paashinipaeni. Rowashironkaemikari Tajorentsi.

Eero pipiyatari kijawitemini

(Rk. 6.29-30)

³⁸Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Eejatzi ikantakini achariniiteni paerani: "Aririka pikithokiriiteri roki paashini atziri eejatzi ipiyatemi ikithokiriitemiro pashi poki. Aririka pitzinkeryaakoteri raeki paashini atziri, kameetha ipiyatemi eejatzi itzinkeryaakotemi pashi paeki". ³⁹Omaanta nokantemi naaka: eero pipiyatari kijakimiri omaanta aririka ipajawootemi rakokira, pishinetayaari jantakirona ipajawootemi eejatzi, eero pipiyatari. ⁴⁰Aririka atziri raakaantemi pinkathariki okaatzi pireewitziriri raapithatemirorika piithaari, pipawakiri eejatzi paashini pipewiryaaakotarira, eero pikijiri omaanta pineshironkatawakiri. ⁴¹Aririka romperateetemi payeniri rowaagawo apaani kiroometero powawijaaneenteniri apaani paashini kiroometero eejatzi. Eero pikijashita inta pineshironkateri. ⁴²Ikwakotemirika owashironkaachari koetyeemotziriri, pipawakiri. Eejatzi aririka ikantemi: "Pipashitawakinawo iroka eejatzi noepiyeemi osheninka iinja", ari pipashitawakyaari, eero pithaŃaapithatari.

Ikantzi riraga Jesoshi:

"Pineshironkateri kijakimiri"

(Rk. 6.27-36)

⁴³Eekiro riyaatatzi ikantziri Jesoshi: —Eejatzi ikantakini achariniiteni paerani: "Pineshironkateri neshironkatzimiri eerori. Omaantakya kijakimiri, pikijaperoteri rirori". ⁴⁴Omaanta nokantemi naaka: pineshironkaperoteri kijawitakimiri, owashironkaawitakimiri,

maawaeni. Pamanakotyaaari, pikanteri Tajorentsi ineshironkateri maawaeni rirori. ⁴⁵Rootaki ikowakaakiriri Tajorentsi maawaeni aapatziyariripaeni reentsitayitakarini. Rivotaki wetsikakiriri oorya: rooryaakoteeyakirini maawaeni atziri, aapatziyariri eejatzi kaari aapatziyari. Eejatzi rowariyaakiniri inkani kameetha oshookantari maawaeni owanawontsi. Eejatzi rowawo maawaeni atziri: riraga aapatziyariri eejatzi kaari aapatziyari, eejatzi kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni rowawo. Rootaki ayotantawori ineshironkatziri Tajorentsi maawaeni riraga aapatziyariri eejatzi riraga kaari yotziri. Eejatzi eerori rootaki pineshironkateeyantyaririni maawaeni. ⁴⁶Apatzirorika pineshironkatawakiri neshironkatzimiri eerori, eero ijeekakayimi Tajorentsi jenokinta. Riroma riyotzi theenkantatsiri eejatzi ineshironkatawakiri neshironkatziriri. Omaanta panaakoteri eerori, pineshironkateeyirini maawaeni. ⁴⁷Apatzirorika piwethatashityaari wethatzimiri, eero piyaatzi pijeeki janta jenokinta. Riroma riyotzi maawaeni kaari yotziri Tajorentsi riwethatari wethatariri rirori. Panaakoteri: piwethateeyarini maawaeni. ⁴⁸Pikameethaperotanaki, pikimitakotyaaari Piri jenokinta, riroma osheki ikameethaperotaki irira.

Riyotaakae riraga Jesoshi tsika akantya aneshironkatante

6 ¹Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi: —Paamawentyaawo, pipankinatarkotarikari Tajorentsi iñaantemiri atziri rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi eeroka. Aririka pantero iroka tekatsi okantya ipinatemi rirori iinja. ²Aririka pipashityaari owashironkaenkari koetyeemotariri, eero pithotyero pikamantziri paashinipaeni. Eero

pikimitari riraga oshiyakaawaerintzi raapatziyarimi Tajorentsi. Aririka iperi irira owashironkaenkari oetarika, ikamanteeyakirini maawaeni atziripaeni janta nampitsiki. Ikamanantayitaririni atziripaeni iñaaperotantyaariri ikameethatzi. Aririka iñaaperotawityaari atziri, monkaataka; omaanta eerowa iñaaperotziri riraga Tajorentsi, tekatsi riweshi-ryaawenantyaari. ³⁻⁴Eero pikimitari riraga oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi Tajorentsi. Rootaki, aririka pineshironkateri owashironkaenkari, pimaniri, roojatzi riweshi-ryaawenantemiri Tajorentsi. Rooma riyotakiro irira oetarika pantziniriri, roojatzi okimitakya, aritaki ramitakotakimi eenitatsirika koetyeemotemini.

Riyotagaeyakaeni Jesoshi tsika akanterori akenkithatakayeri

Tajorentsi
(*Rk. 11.2-4*)

⁵Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, eero pikimitari oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi rirori. Ikowaperotziri ikatziya ikenkithatakayeri janta pankotsi ipiyotantapiintarira joriiyopaeni eejatzi janta niyanki nampitsi iñaantyaariri atziripaeni, rootaki iñaaperotantyaariri ikameethatzi. Kyaaryo nokantemiri iroka: monkaataka. Iñaaperotantariri atziripaeni, omaanta tee iñaaperotziri Tajorentsi ikameethatzi. ⁶Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, piyaate apaniroeni pipankoki, pashitakotanakya inthomaenta roojatzi pikenkithatakayeri ashitzimiri riraga Tajorentsi. Riro ñeemini apaniroeni pijeekakira ari iñaaperotemi pikameethatzi, riweshi-ryaawenantemiri. ⁷Aririka pikenkithatakaakiri, eero poshekiro ñaagantsi anik, anik, anik. Eero pikenkithashiriro

aririka poshekiiro ñaagantsi osheki rootaki ikemijanantemirimi. Rootaki rametari rirori kaari yotziri Tajorentsi. ⁸Kyaaryoowa, pikimitarikari riroripaeni. Riyoperotziro Tajorentsi maawaeni koetyeemotakimiri. Tekirani pikanteri, riyotzitakawo. ⁹Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, ari pikimiteero eeroka iroka:

“Pawa, niyotzi pijeeki jenokinta eejatzi jaawikika eejatzi pikemijanteeyanani.

Osheki pikameethaperotaki.

¹⁰ Kameethapero pipinkathawenteeyanani.

Nokowaki nantemiro kipatsikika pikowakaakinari, nokimityaari rantziri ponampiripaeni janta jenokinta. Rooma imatakimiro maawaeni pikowakaakiriri.

¹¹ Maawaeni kitejiri pamitakoeyenani nantawaete, eero okoetyeemotantana noyaari.

¹² Niyotzi eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri, omaanta eero pikijawentanawo, inta pipeyakotenawo. Rooma nopeyakotziniri antakaanawori naari oetarika paeni, tee nokijiri.

¹³ Eero pishinetziri kamaari rantakayenawo kaari kameethatatsi.

Pikanteetatyeeyaani peewawenteeyanani.

Ashi powantyaawo pitajonkawentena.

Eejatzi naari, ashi nowantyaawo noñaaperotemi.

Rootaki nokantakimiri, ari okaatzi”.

¹⁴ Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Aririka pipeyakoteniri kijakimiri, eejatzi ipeyakotzitemiro Piri jenokinta eeroka kaari kameethatatsi pantziri.

¹⁵ Omaanta eerorika pipeyakoteeniri maawaeni rantakaawitakimiri, eero ipeyakotzimiro riraga ashitzimiri

jenokinta okaatzi kaari kameethatatsi pantakiri.

Riyotaakiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya itzitawentyaari Tajorentsi

¹⁶ Eejatzi ikanteeyakirini:

—Aririka pitzitawentyaari Tajorentsi pikenkithatakaantakyaariri irira, eero piyotakaakiri paashinipaeni. Eero pikimitari riraga oshiyakaawaetawitachari raapatziyarimi rirori. Aririka itzitawentyaari Tajorentsi, rowashirepootashitaka riyotantyaari maawaeni itzitawentawo. Roojatzi atziripaeni ikenkithatakotziri ikameethaperotzi omaanta kyaaryo tee riweshiryaawentari riraga Tajorentsi.

¹⁷ Eero pikimitari riroripaeni. Aririka pitzitakotyaari Tajorentsi kameetha pikishitya eejatzi kameetha pikantya pikiwapootya poshepootya, ¹⁸ eero riyotantzimi riraga atziri pitzitawentatyaari Tajorentsi omaanta apaniroeni yotemini Tajorentsi riroatki weshiryaawentemini eejatzi ñaaperotemini pikameethatzi. Rootaki riweshiryaakaanemiri iinja.

¹⁹ Eejatzi ikantzi:

—Eero pikenkithashiryaapiintziro pipiyotero powaagawo jaka jaawikika: opathaagaantzikari eejatzi rapeyagaantee-tzitzimirokari eejatzi ikoshiteetzimikari.

²⁰ Omaanta pikantya pikenkithashiryaakopiintyaari Tajorentsi eejatzi pantero ikowakaakimiri rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi. ²¹ Ñaakiro, aririka pikowaki pipiyotero powaagawo jaka kipatsikika rootaki pipeyakotantapiintariri Tajorentsi, omaanta aririka pikowaki piweshiryaakyaari rirori pikenkithashiryaakopiintyaari.

Poki okimiwitakari oorentamentotsi (Rk. 11.33-36)

²² Eenitatsi poki paminantari kitejiriki. Okimitaka eenitatsi oorentamentotsi

pitsiwootapiinantari tsiteniriki piñaantyaawori. Aririka okameethataki oki, kameetha paminawaetantyaari.
²³Omaanta eerorika okameethatzi poki, eero piñiiri, kimitaka tsiteniriki. Eejatzi okimitaka, aririka pikenkithashiryaa-piintero kaari kameethatatsi, eero piyotziri Tajorentsi, eero piñiiri, kimitaka tsiteniriki.

Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:
“Aririka pantawaewentya eerori,
tekatsi pikantya panteniri
Tajorentsi ikowakaakimiri”
(Rk. 16.13)

²⁴Eekiro riyaatatyeek ikantakiri:
 —Tekatsi pikantya pithamaeteniri apite piwaatorote. Aririka pithamaeteniri apite, pikenkithashiryaaokotakiri apaani kameetha rirori, pineshironkateri, omaanta pikenkithashiryaaokoteri paashini tee ikameethatzi, pitheenkiri. Eejatzi okimitakya aririka panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri, pikenkithashiryaaokopiinteri kameetha irinta, pinintaperotantyaariri, eero pikoyi pipiyotero powaagawo osheki. Omaanta aririka pikowaki pipiyotero osheki powaagawo, aritaki pantawaetawentero eeroka paantyaawori, eero pikowae paapatziyari riraga Tajorentsi. Eero pimatziro papitetziri piwaatorote.

Pikenkithashireero Tajorentsi
ikoyiri
(Rk. 12.22-31)

²⁵Eejatzi ikantziri:
 —Ari nokantemi: eero pikenkithashiryaaokotashitapiintawo oetarikapaeni poyaari, pimiiri, pikithaatapiintyaari, oetarikapaeni. ¿Rootakima pijeekantari powapiintyaawo? Tee rootaki pijeekanta, inta rootaki pijeekantari pikenkithashireeri Tajorentsi riraga wetsikakimiri, eejatzi pipinkathateri.

¿Rootakima piwatha otzimantari powaneenkantantyaawori? Tee rootaki otzimantari. Omaanta eeniro pijeekantari piyoteri Tajorentsi piweshiryaaakyaari rootaki okameethatantari panteniri ikowakaakimiri. ²⁶Pamineri riraga tsimeripaeni jenokiweri. Tee ipankiwaetzi, tee rowiitzi, eejatzi tee rantzi ipanko ojeekantari rowanawo. Omaanta maawaeni kitejiri eenitatsi royaari: tema ramitakotziri rirori Tajorentsi. Maawaeni kitejiri ineshironkatzi, tema eeroka osheki inintaperotakimi, rootaki ipantakimirrori eejatzi. ²⁷Aririka pikenkithashiryaa-piintero ¿arima pimatakiro pojanthaya apaniroeni? Eero. Patsipetashita pikenkithashiryaaokotashita. ²⁸¿Iitaka pikenkithashiryaaapiinantawori piithaari, oetarika pikithaatyaari? Paminero oteyakipaeni ampee, tee okenkithashiryaaapiintziro irona: “¿Oetarikapaeni nokithaatyaawo?” Tee okirikawaetzi, eejatzi tee ontyaawaetzi, ²⁹omaanta osheki owaneenkataka. Pamine, paerani osheki rowaneenkawaetani riraga jewawenantatsiri iiteetziri Sharamooni, ojeekini oshekinu rowaagawo, omaanta tee ikimitaperotawo oteyakipaeni, osheki owaneenkaperotaka irowapaeni. ³⁰Riroma rirotaki Tajorentsi owaneenkatzirori oteyakipaeni inchashi, omaanta intsipaete okamatyatzi, intsipaete opariteyatzi, eejatzi rootakoe-tziro. Rooma eerori, pijeekini. Riroma ineshironkaperotziri eeroka rootaki piyotantaperotari itzimakayemiro oetarika koetyeemotzimiri kameethatatsiri. Pameentyaari, eero pitheenkiri, aritaki itzimimotakaakimiro riraga Tajorentsi. ³¹Rootaki eero pikenkithashiryaaokotapiinantashitawo oetarika, eero pikantzi: “¿Iitaka noyaari? ¿Oetaka nomiriteri? ¿Oetaka nokithaatyaari?” ³²Ikowakowaeyironiroña irokapaeni

riraga kaari yotziri Tajorentsi. Eero pikimitari irirapaeni. Riroma riyotzimi riraga piri jenokinta, riyotziro koetyeemotakimiri. ³³Rootakikya pikantyaani pityaawo pipinkathatantyaaririni Tajorentsi eejatzi pikanteri rowameethashiretemi, roojatzikya ramitakotemi eenitatsi koetyeemotakimiri. ³⁴Rootaki eero pikenkithashiryaakopiintawo inkaamani oetarika panteri. Rooma tekatsirika tzimimotzimiri, omaanta ramitakotemi riweshiryaakayemi riraga Tajorentsi inkaamani, eejatzi maawaeni kitejiri riweshiryaakayemi.

Eero pikantzimatziri paashinipaeni
(Rk. 6.37-42)

7 ¹Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi: —Eero pikantakotashitari paashini atziri. Aririka pikantakotashityaari, ikantzimikari Tajorentsi: “Pantakiro eerori kaari kameethatatsi”. ²Aririka pikijeri paashinipaeni, aritaki ikijawaemi eerori Tajorentsi. Eejatzi okimitaka, aririka pineshironkateri paashinipaeni, ari ineshironkatawaemi rirori. ³Eenitatsirika kaari kameethatatsi pantziri, tee okameethatzi pikanteri paashini atziri eerori: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri”. Noshiyakawentemiro iroka: aririka otyaakyaatakimi antawo inchapanki pokikira, ¿arima pifiitakiri ityaakyaawo owaanini inchapetoki rokikira paashini atziri? ⁴Ñaakiro, tee okameethatzi pikanteri: “Ajaakya, nagaemiro pityaakyaawo pokikira”. ⁵Poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi! ¡Pamatawitantashita! Pikowawitaka pikimitakotyaarimi kameethaperotzinkari. Ñaakiro, pityaawo pookero eerori antawowa inchapanki konompyaatootencharira roojatzi pikokichaantanteyaari ari pimatero pagaeniri ityaakiro paashinira atziri. Eejatzi okimitaka

pikowakirika pikanteri pisheninka ipakayero kaari kameethatatsi rantziri, pityaawo pipakayero pantziri eerori roojatzi pimatero pikanteri. ⁶Tee pipapiintziri otsitzi kameethaperotatsiri iwatha. Eejatzi tee pipapiintziri chaancho poreryaanikitatsiri mapi pinaperotachari royaawo, tee ikoyi royaawo. Tema ratsikawitawakawo eejatzi ikijakotyawo rowitsintakiro mapi. Eejatzi okimitaka kameetharofia oetarika okantziri Iwaperite Tajorentsi. Kameetha pikenkithatakayeri paashinipaeni atziri okantziri. Omaanta aririka ikijantemiro, tee ikoyi ikemijantemi, eero poñaashirenkiri inta piyotaapiinteri koyirori.

Pamaniri Tajorentsi oetarika,
ari ipakimi
(Rk. 11.9-13; 6.31)

⁷Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi: —Aririka pikanteri atziri ipawakimiro oetarika pikowakowateri, aritaki piñaakiro. Aririka pareetya pankotsiki, pikantapaakiri jeekatsiri: “Pashitarenawo”, roojatzi rashitaryaantakimiro. Ari okimitaka iroka, pikanteririka Tajorentsi pikoyiri, aritaki imatakimiro oetarika kameethatatsiri pikowakowatziri. ⁸Aritaki ramitakotakiri maawaeni amaniriri. Eejatzi kowakowatakotziriri rirori koetyeemotariri, aritaki imatakiro. Aririka pikenkithatakaapiinteri, ari ikemijantemi, imatemiro oetarika kameethatatsiri pikanteriri. ⁹Pamine, aririka ikantemi pitomi: “Pawa, pipena kaniri noyaari”, ¿arima pipashitawakyaari mapi? ¹⁰Eejatzi ikantemirika: “Pipawakina shima noyaari”, ¿arima pipashitawakyaari maanki? ¹¹Ñaakiro, tee pikameethaperotzi omaanta piyotzi pineshironkapiinteri peentsitepaeni. Owanaaperotaka riraga Piri jeekatsiri jenokinta osheki ikameethaperotaki. Tema riyoperotziro ineshironkaperotziri maawaeni kenkithatakaakiriri.

¹²Eejatzi ikantaki riraga Jesoshi:

—Pikowakirika raakameethateeyimini paashini atziri eejatzi pikimitzityaari eerori kameetha paakameethateri raakameethatantemirikyaa eerori. Tema rootaki okantakirini rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinatakiro kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

**Ikenkithatakotziri
Jesoshi apite awotsi**
(Rk. 13.24)

¹³Eejatzi ikenkithatakotakiro riraga Jesoshi tsikarika akantya akyaantyaari janta jenokinta roshiyakaawentakiro awotsi, ikantzi:

—Pikowakirika pikye ijeekinta Tajorentsi, pikinantapaakyaawo okaamanchakitzini awotsi, pikyaantapaakyaawo okaatzini omoo. Eenitatsi paashini awotsi jaawokipetatziri. Tee opomeentsita ikinanteetyaawo roori; eenitatsi oshekini kinantawori, eejatzi janta ikyaaanteetyaawo antawo omoo. Omaanta maawaeni kinayitaneentsini janta eero rareeta jenokinta inta ikemaatsitapiintyaawo paamari kaari tsiwakanitatsini. Osheki kyaantawori. ¹⁴Omaanta rowaga paashini awotsi okaamanchakitzini osheki opomeentsitaka ikinanteetyaawo. Eenitatsi apaanipaeni kinantawori, omaanta kameetha rareetyaawo rirori okaatzini omoo ikyaaantapaakyaari Tajorentsikinta, eero rapiiteero ikamae.

**Ikenkithatakotziri Jesoshi
amatawitantatsiri**
(Rk. 6.43-46)

¹⁵Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawitzimikari oshiyaawitariripaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Kyaaryoowa, piitakaa-

shitarikari maawaeni iyotaantatsiri riyotaatziimi Iwaperite Tajorentsi kameetha. Kyaaryo riyotaawitzimi apaanipaeni, tee riyotaaperotzimiro kyaaryooperotatsiri. ¹⁶Paminaperoteri rantayitzirini, riraga iyotaantzirori, rootaki piyotantyaari ikameethatzirika. Pamine, ¿okithokitziroma oowa kitochee? Teewee. ¿Okithokitziroma iyeera^d kawana? Teewee. Tee omatziro. Eejatzi ikimita riraga amatawitantatsiri, tekatsi ikantya rantero ikowaperotziri Tajorentsi. ¹⁷Inchato kameethari okithokitziro okithoki kameethari, ari athotero. Omaanta teerika okameethatzi inchato, tee okithokitziro okithoki kameethari. ¹⁸Rowaga inchato kameethari, tekatsi okantya okithokitero okithoki kaari kameethatatsi. Eejatzi kaari kameethatatsi inchato, tekatsi okantya okithokitero kameethatatsiri okithoki. ¹⁹Tema achekapiintziro chochoki kaari kithokitatsini, oejapiintziro paamariki. ²⁰Eejatzi okimitaka, potsikanataperotyaaari maawaeni kowatsiri riyoteemi. Piyote okameethatzirika rantziri, ari kameetha eejatzi riyotaantziro Iwaperite Tajorentsi. Rooma teerika okameethatzi rantziri, eejatzi tee okameethatzi riyotaantziri.

**Ikenkithatakotziri Jesoshi
yotakoperoteeriri**
(Rk. 13.25-27)

²¹Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eeniro ñaawaetashitachari osheki ikantashita: “Eeroka Nowinkatharite, osheki nopinkathatzimi”. Omaanta eero riyaaateeyini irira janta notsipatyaaari jenokinta, inta jataperotatsini janta maawaeni riraga antaperotziniriri Pawa ikowakaakiriri.

²²Aririka nopinkatharentsiperotanaki nopiyoteeyerini maawaeni atziri

nokantakowenantaariri. Eenitatsi oshekini atziri kantashitenani: “Nowinkatharite, osheki nokenkithatakotzimi. Nokantziri kyaantariri kamaari: ‘Pameentyaari Jesoshi pawijakotanteeyaari’. Eejatzi nokantziri atziripaeni: ‘Rirotaki Jesoshi matakaanawori notajonkantziri’”.²³ Omaanta nokanteri iriripaeni: “Tee niyotzimi, tee reentsiteztimi Pawa. Piyaate inteenanta, osheki pantziro kaari kameethatatsi. Tee nokoyi pijeekimotena jaka”.

**Atziri owetsikirori pankotsi
kijopathariki kipatsi eejatzi
owetsikirori impanekiki**
(Rk. 6.47-49)

²⁴Pamine, aririka paapatziyawo maawaeni okaatzi nokantzimiri eejatzi aririka pantakinawo maawaeni nokowa-kaakimiri, okameethataki, eeroka yotaniri, pikimitakotakari atziri wetsikirori ipanko okijopathatzira kipatsi. ²⁵Roojatzi opariyantapaaka inkani, oonkanaka. Opokawitapaaka antawo tampyaa otatsinkawitapaakawo, omaanta tee ataanakiro. Rootaki kaari ataantawo, tema riwetsikakitziiro okijopathaperotzira kipatsi. ²⁶Eejatzi okimitya eerori, eerorika pikenkithashireero maawaeni okaatzika nokantakimiri eejatzi eerorika pantanawo maawaeni nokowakaawitzimiri, tee okameethatzi. Eeroka kimitariri kaari yotatsi. Pikimitakotyaari wetsikirori ipanko janta impanekii-teki ochereeteki iinaa. ²⁷Okanta opariyapaaki inkani, oonkanaka. Opokapaaki antawo tampyaa otatsinkanakiro pankotsi, aanakiro iinaa. Naakiro, ratsipetashitakawo riraga wetsikawitawori. Eero patsipetashitawo eerori pikemijantana, omaanta pantaperotero kameetha nokowakaakimiri. ²⁸Rootaki ikanteeyakiririni piyotawenteeyakaririni janta tonkaariki. Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni, ikantzi:

²⁹—Osheki riyotanitzi irira, ikenkithatakaakae kimitaaka pinkathari, kameetha riyotaakae; tee ikimitari riraga iyotaantawitawori rojankinarini Moeseeshi.

**Retsiyatakotakiri Jesoshi
patheenkari**
(Mr. 1.40-45; Rk. 5.12-16)

8 ¹Ithonkapaakiro riraga Jesoshi riyotagaeyakirini atziri janta tonkaariki. Roojatzi roerinkantapaa, eejatzi royaateeyakirini oshekini atziri. ²Roojatzi ipokashitapaakiri apaani shirampari patheenkari, itonkiyotawakari rotziwerowashitapaakari, ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, tema eenitatsi pitajorenka, pikowakirika petsiyatakotena, niyotzi aritaki pimatakiro.

³Roojatzi rowaankantawakawo rako rirori, ipampitawakiri ikantziri:

—Jee, nokowaki. Petsiyatakotanee iroñaaka.

Intsipaete opeyanaka ipathaawo.

⁴Roojatzi ikantziri:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni netsiyatakotakaakimi, inta pantero ikantzitarini paerani Moeseeshini: piyaata-shiteri riraga ñaanakowenantatsiri Tajorentsipankokinta pikanteri irira: “Paerani nopathaawitani, omaanta iroñaaka, etsiyatakotaana. Paminena tee añaagaero iroñaaka, nopathaawo”. Aririka raminawakimi, roojatzi pipantapaakyaari pitsimerite jenokiweri itaantyaanariri Tajorentsi, riyoteeyantyaarini atziripaeni etsiyakotatakimi.

Roojatzi riyaatantanaka.

**Riraga Jesoshi retsiyatakotakiri
ronampiri kapitaano**
(Rk. 7.1-10)

⁵Ikantaka itharyaanaka Jesoshi, eejatzi riraga oyaateeyakiririni, roojatzi

rareetanteeyapaakani Kaperinawooki. Itonkiyotawakari apaani iwinkatharite oshekini joraaro. Kaari riro joriyo.

⁶Ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, eenitatsi nonampiri janta nopankokinta, tee imatziro ishewata, eejatzi osheki ikatsitaki; katsitaperotanaki. Nokowaki petsiyatakotakayeri.

⁷Roojatzi ikantawakiri:

—Aritaki niyaate netsiyatakotakayemiri.

⁸Omaanta ikantanakiri:

—Osheki nopinkathatzimi. Tee nokameethatzi naari; tee naaka joriyo, eero nopsipatapaakimi janta nopankoki. Apatziroirika pikante etsiyatakotanee rirori, niyotaki aritaki etsiyatakotanaki. Patsipetawokari piyaate nopankoki, osheki pipinkathariwenantzi. ⁹Eejatzi naari eenitatsi kantanari oetarika nanteri, eejatzi nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi nonperateeyakarini. Nokanteririka apaani joraaro: “Piyaate”, ari riyaatanaki. Nokanteririka paashini: “Pipoke”, ari ipokanaki. Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori, aririka nokanteri: “Iroka panteri”, ari rantakiro.

¹⁰Ikanta ikemantawakariri, ari rotsikanatanakari, roojatzi ipithokashitantanakari oyaateeyakiririni, ikantanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri, maawaeni jaka anampipathakika tekatsi apaani noñaaneente kimitakotyaarini irika paashinijatzitatsiri atziri: osheki ramentaperotakari Tajorentsi. ¹¹Iinja janta ipinkatharitzinta, aritaki ipiyoteeyaani oshekini paashinijatzitatsiri atziri ipoñaayitapaakyaani paashinipaenikinta kipatsi. Itsipatapaeyaari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, riweshiryaawaetya maawaeni janta. ¹²Omaanta oshekini joriyo jeekatsinimi janta, aritaki

ikenkithashirya irirapaeni: “Naaka joriyo, rootaki niyaatantyaari jenokinta”, omaanta eero riyaatzi, tee raapatziyaperotari Tajorentsi.

Ikwakaawitakari itsipatyaarimi janta ipankokinta, omaanta osheki itheenakiri, rootaki rotyaanantyaariri janta otsitenikaakiperotzikinta. Tema ijeeki janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Janta riraaperotanakya eejatzi ratsikae-kiteeyanakyaani, tyakiririri. Osheki rowashironkaanakya janta, osheki ikemaatsityaawo paamari owatsinka.

¹³Roojatzi ikantawakiri riraga iwinkatharite joraaro:

—Kameetha iroñaaka piyaate pipankoki. Paapatziyaperotakina, rootaki retsiyatakotantaneeyari ponampiri.

Intsipaete retsiyatakotanee.

**Jesoshi retsiyatakotakiro
riyote Peetero**

(*Mr. 1.29-34; Rk. 4.38-41*)

¹⁴Riyaatanaki iroñaaka riraga Jesoshi ipankoki Peetero. Ikyaanapaakari iñaapaakitziro riyote omantsiyataki, omaryaaka omaamentokira, ojaawamerikitzi. ¹⁵Ipampitapaakiro akokira, roojatzi awijakotantanaa ojaawameriki-witaga etsiyatakoperotanee. Roojatzi opiriinantanaa mantsiyawitachari opantawakari rowanawo.

¹⁶Okantaka otsitenitanaki, ramaeta-paakiri oshekini kyaantakariri kamaari. Roojatzi ikenkithatakantawakari roojatzi rowawijaakotantawakariri. Eejatzi retsiyatakotawakiri oshekini mantsiyatzinkari. ¹⁷Tema imonkaatakiro riraga Jesoshi maawaeni ikenkithatakotzitaririni paerani Iseeashini. Ikantakotzitaririni:

“Iinja retsiyatakoteri Rotyaantaneewo Tajorentsi oshekini mantsiyatzinkari, eejatzi osheki ineshironkateyirini”.

Kowawitachari oyaaterinimi**Jesoshi***(Rk. 9.57-62)*

¹⁸Paashiniki kitejiri iñaantakariri riraga Jesoshi oshekiniroña piyotawenteeyakaririni, ari ikantanakiri riyotaanewopaeni:

—Thame aate intatsikeronta inkaare.

¹⁹Ikanta ipokashitapaakiri iyotaantzi-rori Iwaperite Tajorentsi, ikantapaakiri: —Iyotaanari, nokowaki naari noyaatemii tsikarika piyaate.

²⁰Rakanakiri Jesoshi, ikantanakiri: —Riraga piratsi eenitatsi imoo imaantari. Eejatzii ikimita riraga tsimeri jenokiweri, eenitatsi rookantari, imaantari. Kyaaryo naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta tekatsi naaka nopanko nomaantyaari. Patsipetashitawokiri poyaatenaa, powashironkaakari.

²¹Ikantapaaki paashini riyotaanewo: —Nowinkatharite, nokowawitaka noyaatemimi omaanta tekiraata ikami pawa. Ikamakirika nokitatanakiri roojatzikya noyaatantanakimi kijokiro nowanakimi.

²²Omaanta ikantawakiri: —Poyaatanakina. Paata ikitateri ikaateeyinira kaari yotziri Tajorentsi, eejatzii ikaateeyinira theenkantatsiri.

Romaerintakiro riraga Jesoshi**antawo tampyaa***(Mr. 4.35-41; Rk. 8.22-25)*

²³Roojatzii rotetantanaka riraga Jesoshi pitotsiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Ikowaki imontyeero inkaare. ²⁴Roojatzii imaanaki rirori pitotsiki. Niyankyaaani omapokashitapaakari riyotaanewopaeni antawo tampyaa, omaetonkaapaaki otetaagapaaka. ²⁵Roojatzii riyaatashitantanakari riyotaanewo, ikaakapaakiri, ikantapaakiri:

—iNowinkatharite! iAritaki pimaaki! iRooteentsi apiinkiwee! iPowawijaakotena, eejatzii eerori, powawijaakotya!

²⁶Roojatzii ipiriintanaka, ikantawakiri: —¿Iitaka pithaawantari? ¿Iitaka kaari pameentaperotantana?

Roojatzii ichereemotantakawo tampyaa eejatzii otamakaari. Ikantakiro: —iPimaerite!

Roojatzii okaatantanaka tampyaa, eejatzii omaerizitanaa iña: tee añaawaero otamakaari. ²⁷Ari rotsikana-teeyanakarini riroripaeni, roojatzii ikantawakaaka:

—¿Tsikama iitayaarika atziritsiri irika? Pamineritya okemijanantakariri tampyaa eejatzii omaetonkaa: romaeryaantakawori.

Rowawijaakotakiri kyaantariri**kamaari***(Mr. 5.1-20; Rk. 8.26-39)*

²⁸Ikantaka Jesoshi rareetapaaka intatsikeronta, raatakotapaaka janta. Tema owaero rowaga kipatsi Karaara. Ikanta apite atziri kyaantariri kamaaripaeni, ipoñaaka kaminkarimashiki, itonkiyotawakari riraga Jesoshi. Riraga kyaantariri kamaari osheki ikijakaakari iyamaaritepaeni, rootaki ithaawanantakariri atziripaeni. Tee ikinantanaawo awotsi ikinapiintawitaga. ²⁹Roojatzii icheraache-raatakantakari kamaaripaeni, ikantziri:

—¿Iitaka poñaashirenkantani, Jesoshi? Niyotakimi, eeroka Itomi Tajorentsipero. ¿Rootakima pipokashitantanari powashironkaena? Tekiraataga omonkaata kitejiri powashironkaantenari.

³⁰Ari ipiyotziteeyakani chaanchopaeni janta, osheki rowawaeteeyani.

³¹Ikantaka kamaari ikantakiri riraga Jesoshi:

—Aririka pookakagaenari irika nokyaantawitarika, pishinetena niyaata-shiteri chaancho nokyaantapaeyaari irirapaeni.

³²Roojatzi ikantawakiri:

—Piyaate, pikyaantapaakyaari irinta.

Roojatzi riyaatantanaka ishirinkashitanakari chaancho, roojatzi ishiyanaka maawaeni impeetaki, ipiinaka paaki inkaareki, motoririri, motoririri. Itsitsiyee-yapaakini iñaakira, motoririri. ³³Ikantaka shentawitariri chaancho ishiyanaka, tema ithaawanakitzi rootaki riyaatantanakari ojeekinta nampitsi ikamantapaakiri maawaeni atziri oetaka awijimotakiriri eejatzi ikamantakotapaakiri kyaantawitariri kamaari awijakotee. ³⁴Roojatzi ikijaka maawaeni jeekatsiri janta, eejatzi ithaawantari rootaki ipokashitantapaakari ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—¡Thame piyaate! ¡Tee nokoyi pipokimotena jaka nonampikika!

**Retsiyatakotakiri Jesoshi
kijopookitatsiri**

(Mr. 2.1-12; Rk. 5.17-26)

9 ¹Roojatzi rotetantanaa riraga Jesoshi pitotsiki, ikaateeyaneerini riyotaanewopaeni. Ipiyanaka inampiperokinta intatsikeronta inkaare.

²Roojatzi ramaetapaakiniri rirori apaani kijopookitatsiri, ramakotakiri imaamentoki. Riyotaki riraga Jesoshi osheki raapatziyari riraga amiriri, rootaki ikanantawakariri riraga kijopookitatsiri:

—Piweshiryaanakya, niyompari, tema ari nopeyakotakaemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakoteemi.

³Ikanta apaanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikemawakiri.

Roojatzi ikantawakagaeyantanakarini:

—Irika shiramparika iitajorentsitashi-tyaami. Itheenkakiri Tajorentsi.

⁴Riyotakiri irirapaeni Jesoshi oeta ikenkithashiryaari rajankaneki, rootaki ikanantanakari:

—¿Iitaka pitheenkantanari? ¿Iitaka pikijashiryaantanari? ⁵Aririka nokanteri irika: “Iroñaaka netsiyatakoteemi,

pipiriintee, panashiteeya”, tema ari potsikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta kameetha pikantanaki tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikantzi. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzi-miro kaari kameethatatsi pantziri”.

⁶Nokowaki piyote tee nokantawaetashita. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaata-paaki jaka kipatsikika. Ikantakina paeraniperoroña Pawa janta: “Powawijaakotenari antzirori kaari kameethatatsi eero akijantari paata”. Nokowaki iroñaaka piyote eenitatsi notajorenka, rootaki nomatantariri nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoeyerini.

Rootaki ikanantakariri kijopookitatsiri:

—Pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

⁷Roojatzi ipiriintantanaka riraga kijopookiri katziyanaa, jatane ipankoki. ⁸Iñaantawakariri maawaeni piyoteenchari oetarika awijaneentsiri, rotsikanatawakari, thaawanaaki, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethatzi Tajorentsi, imatakaakiri irika retsiyatakotakaakiri mantsiyatzinkari.

Ikantana Jesoshi:

“Mateeyo, poyaatee”

(Mr. 2.13-17; Rk. 5.27-32)

⁹Roojatzi rowaaganaka riraga Jesoshi roojatzi nojeekakinta naari. Naaka Mateeyo. Iñaapaakina jaka pankotsikika nopiyotayitzinirininta iyorikitepaeni atziri eekiro noperi pinkatharitatsiri Oroomaki. Ikantapaakina:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi nokatziyantanaa noyaatanakiri.

¹⁰Roojatzi naanakiri janta nopankoki nokantziri: “Thame nakiyotemi”. Eejatzi naanakiri riyotaanewopaeni. Eejatzi

nakiyotawakiri. Eejatzi nokaemakiri riraga notsipatayitarini nopiyoteeyinirini ooomajatzzi iyorikite, eejatzi nokaemakiri paashinipaeni antzirori kaari kameethatatsi.

Ari nokaateeyakirini maawaeni; nowaeyakani. ¹¹Ikantaka iñaakinaga ipokashiteeyakinani warijeeyopaeni, ikaemapaakiri apaani riyotaanewo Jesoshi, ikantziri:

—¿Iitaka rantziri riraga iyoteemiri? Rakiyoteeyakirini piyotziriri iyorikite ooomajatzzi, eejatzi ikaateeyakirini paashini kaari kameethatzinkari. Tee okameethatzi iroka.

¹²Omaanta ikemakiri riraga Jesoshi, rootaki ikanantanakariri:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. Okimitaka iroka, riraga kenkithashiryaawitachari ikameethatzi, tee ikoyi ipokashitena nowawijaakotantyaariri inta apatziro riraga iyotakotachari eeniro rantani rirotaki pokashitanari nowawijaakotanteeyaariri. ¹³Thame piyaate piyotakoeyawakironi iroka okantakotziriri Iwaperite Tajorentsi, okantzi: “Tee apatziro nokoyi powamaashitapiintenari powishate inta eejatzi nokowakaaperotakimiri paapatziyaperotena. Eejatzi nokowakaaperotakimi kameetha pineshironkaperoteri maawaeni”. Tee apatziro nopokashitziri nowawijaakoteri riraga kameethatzinkari omaantakya nopokashitaperotzi riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorentsi.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi warijeeyopaeni.

**Rojampitanteetari Jesoshi
tzitawentaantsi**

(Mr. 2.18-22; Rk. 5.33-39)

¹⁴Roojatzi ipokaeyapaakini riyotaanewo Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—Pamine, notzitawentapiintari Tajorentsi, eejatzi ikimitaka riraga

warijeeyopaeni; omaantakya pashi piyotaanewopaeni tee itzitawentapiinteeyarini rirori, inta rowapiinteenyani maawaeni kitejiri. ¿Iitakakya?

¹⁵Ikantawakiri:

—Piyotaki rametakawo riraga aatsiri iina ikaemiri inampijatzipaeni rowakaakari riweshiryaawentakawo roori. Eero retakotanakawo kaemakaantziriripaeni. Omaanta aririka raapithateetaneri inteenanta, roojatzikiya retakotanaakyaari, eero rowa. Eejatzi nokimitya naari paata, aririka niyaate. Niyaaterika roojatzi retakoeyantanakyaani rirori niyotaanewopaeni, eejatzi itzitawenteenyanakyaarini Tajorentsi tema retakoeyanakityaanani. Rooma eeniroka nojeeki jaka, eero itzitawentari Pawa, tema riweshiryaawentana. ¹⁶Tee pimaajantziri iyotaantatsiri, tee. Eejatzi eenitatsirika pimaathapooki antyashipawo rooteentsi oshipaaye, aririka powawatatero owakirari maathaantsi, roojatzi aririka pikiwero aminthatanaka owakirari, eero omonkaatanawo, roojatzi otzijagaantanakya antyashipawotatsiri, patsipetashitakawo powawatatziro. Eejatzi okimitakya, patsipetashityaawo paapatziyawo maawaeni okaatzi iyoteetakimiri. Okameethatzi pipakayero paashini paapatziyawitarira roojatzi kameethatanaki paapatziyana naari. ¹⁷Rapiitakiro Jesoshi roshiyakaawenteniri okaatzi riyotaakiriri, ikantzi:

—Piyotzi aakapaeni joriyopaeni shirikiriri imashi piratsi apiyaatantyaawori awishoowaantsi oowa. Omaanta eero apiitantari apiyaatantari awishoowaantsi oowa owakirari inthomaenta itaworimashi inta apiyaatantya owakira mashiri. Apiitantyaaririka tema ari ijagaanaki. Okimitaka iroka, oetarika niyotagaemiri naari eejatzi owakirari. Tee okameethatzi pipiyotero ikemijantakayimiri paashini iyotaantsi. Pipakayero

ipkemijantziro ikantawitzimiri
irintapaeni roojatzi kameethatanaki
paapatziyena naari.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi.

**Riraga Jesoshi retsiyatakotakiro
jokaawitawori iraa eejatzi
rañaakagaero eejatzi
kamaawiteenchari
(Mr. 5.21-43; Rk. 8.40-56)**

¹⁸Roojatzi ipokashitantapaakari
jewawentzirori ipiyotapiinteeyaninta
jorriiyopaeni, rotziwerowashitapaakari
ipinkathatantapaakari riraga Jesoshi,
ikantapaakiri:

—Kamaki nishintyo, nokowaki
piyaatakite nopankoki pipampitakite-
nawo roojatzi añaantaneeyaari eejatzi.
¹⁹Roojatzi ikatziyantanaa Jesoshi
royaatanakiri janta, nokaateeyanakirini
naaka maawaeni riyotaanewo. ²⁰⁻²¹Ari
janta niyanki awotsi oyaatapaakiri
Jesoshi apaani tsinani, okaataki 12
ojarentsite owashironkaaka, omantsiya-
taki, ari okantatyaaani ojokaatziro iraa.
Okanta okenkithashiryaaaka, okantzi:
“Aririka nopampitzitakiri iithaari
Jesoshi aritaki netsiyatakotanee”.
Roojatzi okinashitantapaakari itapiiki,
opampitzitapaakiri opatziyaakiki
iithaari. ²²Roojatzi ipithokanaka
iñaawakiro, roojatzi ikantawakiro:

—Piweshiryaaakya, choeni,
pameentakina, rootaki petsiyatoko-
tantaari.

Aripaete etsiyatakotanee.

²³Roojatzi nowaaganaka areteeya-
paakinani ipankoki jewatatsiri.
Noñaapaakiri jonkatakoeyawitaworini
kamaentsiri eejatzi oshekini atziri
iraakoeyawitaworini icheragaeyakini
riraaka. ²⁴Roojatzi ikanantapaakari
riraga Jesoshi:

—Thame piyaatanee. Tee okami
irowa piraakowitakarira, omaashita.

Roojatzi ishirontawentakari injii, injii,
injii. ²⁵Roojatzi riyowantanaka nekokirona
roojatzi ikyaaantapaaka riraga Jesoshi.
Roerikawakotapaakiro roojatzi opiriintanta-
naka añaanee. ²⁶Othotyaaanaka ikemakoe-
tawakiri Jesoshi janta maawaeni nampitsi-
kipaeni.

**Raminakaakiri apite kaari
kokichaatsini**

²⁷Roojatzi nowaagaeyanakani, tema
royaatakiri Jesoshi apite kaari kokicha-
atsini ichereemotakiri, ikantakiri:

—Tema eeroka icharineeteni
Iraviirini. Rotyaantakimi Tajorentsi
rootaki nokowantari pineshironkatena.

²⁸Roojatzi nokyaanteeyapaakani eejatzi
riraga kaari kokichaatsini ipokashitapa-
akiri rirori roojatzi ikanantawakiri:

—¿Pikenkithashiryaaakama aritaki
nomatakiro nokokichaatakagaemi?

Ikantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, niyotzi aritaki
pimatakina pikokichaatakagaena.

²⁹Roojatzi ipampitantakiri rokiki,
ikantanakiri:

—Paapatziyakina rootaki netsiyatoko-
tanteemiri.

³⁰Roojatzi raminantanaa. Ikantakiri
rirori:

—Eerowa pikamantziri paashinipaeni:
“Ikokichaatakagaana Jesoshi”.

³¹Omaanta riyaaatantanaakiri ikantakiri
maawaeni iñaapaakiri:

—Ikokichaatakagaana Awinkatharite.

³²Nokantaka riyaaateeyakaawitanakinanira
riraga Jesoshi, roojatzi noonthaantawakiri
atziri ramakiri kyaantariri kamaari. Tee
imateeya iñaawaete. ³³Roojatzi rookanta-
wakanari Jesoshi riraga majontzitakaawita-
kariri, roojatzi iñaawaetantanaa. Ari
rotsikanateeyawakariniroña maawaeni
iñaawakiriri, ikantawakaaka:

—Pamine, paerani tee añaapiintziro
kimitaworika iroka jaka aepatsitekika.

³⁴Omaanta ikanteeyakini riraga warijeeyopaeni:

—Irika shiramparitatsirika ramitako-takitziri iwinkatharite kamaaripaeni. Rootaki imatantariri rookakiniri ikaateeyinira ikamaaritziri rotyaantziri.

Osheki ineshironkatziri riraga Jesoshi atziripaeni, ikowaki raapatziyari

³⁵Osheki ikinakinayitanakini riraga Jesoshi ithotyaaikiro maawaeni nampitsipaeni, riyotaantaki janta pankotsi ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Ikenkitha-takotapiintziri Tajorentsi, tsika ikanta ipinkathariwenantzi. Eejatzi retsiyatakokaakiri maawaeni mantsiyaripaeni, tekatsi pomeentsitzimotyaaarini. ³⁶Ikanta iñaawakirira oshekini atziri ipiyotawentakari, osheki retakoeyakarini. Ikantzi:

—Osheki rowashironkagaeyakani irirapaeni, tekatsi iyotaantatsiri riyotaaperoteri oetarika okantaperotziri Iwaperite Tajorentsi. Ikimiwitari owisha riraga kaari ishenteetzi, rootaki rowashironkagaeyantakarini.

³⁷Roojatzi ikanteeyanani:

—Okimitakawo iroka oshekitziranki okithoki pankiwaerontsi. Omaanta tekatsipero antawaetatsini owiiteroni okithoki. Eejatzi okimitaka roori eenitatsi iroñaaka osheki atziri kowawitachari raapatziyaperotyaaarimi riraga Tajorentsi omaanta tekatsi osheki aapatziyakaeyaaririni. ³⁸Pamaneri Awinkatharite Pawa Tajorentsi rotyaanantyaariri oshekini kenkithatakayeririni anampijatziri, raapatziyanteeyaririni.

Riyoyaakiri Jesoshi 12 riyotaanewopaeni

(Mr. 3.13-19; Rk. 6.12-16)

10 ¹Roojatzi ikaemaeyanakinani Jesoshi maawaeni nokaateeyinira 12 riyotaanewo. Imatakagaeyakinawoni nowawijaakoteri kyaantawitariri

kamaari nookiniri iyamaarite. Eejatzi netsiyatakotantayityaaririni omatayitzirini paashinijatopaeni mantsiyarentsi.

²Iroka nowaeropaenika naakapaeni rotyaantanewo: Shimo, (riraga iiteetziri eejatzi Peetero), eejatzi rirentzi Antereeshi; Jantyaako, (riraga itomi Sewereeyo), eejatzi rirentzi Jowa; ³Jiripi eejatzi Waritoromee; Tomashi eejatzi naaka, nowaero Mateeyo (riraga piyotawitanariri paerani iyorikite oroomajatziri); Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo); Tareeyo; ⁴Shimo, (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni); eejatzi riraga Joorashi (riraga karyootejatziri, rirotaki aakaante-ririni iinja Jesoshi).

Rotyaanteeyantenarini Jesoshi nokenkithateeyeni eejatzi retsiyatakoyerini mantsiyatayitsirini
(Mr. 6.7-13; Rk. 9.1-6)

⁵Rotyaanteeyantenarini riraga Jesoshi, omaanta rityaawo eenitatsi iroka ikantawakinari:

—Eerowa piyaatashitziri riraga kaari joriyotatsi, eejatzi riraga jamaaryajatziri. ⁶Intakya piyaatashiteri maawaeni ajoriyotzinkarite. Nokimitakaantakiri owisha, riraga kaari ishenteetzi. ⁷Tsikaatika pikineeyanakini pikenkithatakayeri atziripaeni. Pikanteri: “Rooteentsi ipinkathariwentee Tajorentsi”. ⁸Petsiyatakotakayeri mantsiyatzinkari, pañaakagaeri kamatsiri, petsiyatakotakayeri patheenkari, eejatzi powawijaakoteri kyaantawitariri kamaari. Osheki ineshironkatakimi Tajorentsi ramitakotashitakimi eerori, omaanta tee ikowantzimotzimiro. Eejatzi pikimitzitya eerori, pineshironkateri paashinipaeni pamitakoteri. Eero pikowantzimotari. ⁹Eero paanaki piyorikite, ¹⁰piwoorijate, paashini pimaatha, paashini pijapatote, paashini

pikotzi, oetarika paashinipaeni: piyaatashitanakya. Ninkarika pineshironkatakiri okameethatzi ineshironkatemi eerori ipashitemi koetyeemoyitakimirini. ¹¹Aririka pareetapaakya nampitsiki pikowakowata-paakiri apaani atziri kameethatatsiri rajankaneki. Aririka raakameethatawakimi, ari piyeekapaaki janta, roojatzi paata powaagantaneeya paashiniki nampitsi. ¹²Aririka pareetapaakya, piwethatapaakyaari ashitawori inampi. ¹³Aririka raakameethatawakimi irinta, pikanteri Tajorentsi: “Pawa, pineshironkaperoteri”. Omaanta teerika raakameethatawakimi, eero pikantziri rirori ijeekakaeri kameetha. ¹⁴Eerorika raakameethatawakimi jeekatsiripaeni janta nampitsiki, eejatzi eerorika raapatziyeeyawakimini, ari powaaganakya. Eejatzi potekakontatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Pikanteeyanakirini: “Iroñaaka tee paapatziyana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja”. ¹⁵Kyaaryootaki iroka nokantemiri: aririka othonkaeya iinja kipatsi, ikantakowenanteeyaaririni Tajorentsi maawaeni atziri, roojatzi rowashironkaantakyaari maawaeni joroomajatzini eejatzi maawaeni komoorajatzini, rooma oshekini ranteeyakironira kaari kameethatatsi. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyawakimini rirotaki iinja kemaatsitaperotyaaawoni osheki katsiri. Tema rowashironkaaperotantakyaariri riraga Tajorentsi riroripaeni.

¹⁶Pamine, notyaantatziimira iroñaaka pikenkithatakotena janta maawaeni anampijatzikinta, omaanta nokimitakaantawitakimi eeroka owisha pojatekantyaari koweenkatatsiri. Kyaaryoowa, rowashironkaemikari theenkantatsiri. Rootaki nokowantakimiri pikenkithashiryaaperotyakameetha eejatzi piyothaniperote kameetha. Pikimitakotyaari maanki. Osheki ikenkithashiryaaperota aririka raminaminante royaari; omaanta eejatzi kameetha paakameethatante pikimitako-

tyaari jamomo. Tee riyotzi ikijanita paashinipaeni, kameetha ijeeki. Ari pikimitakotyaari eerori: piyeeki kameetha eero powashironkaeri paashinipaeni.

Rootaki ikantawakinari riraga Jesoshi.

Iinja ikijemikya oshekini atziri”.

(*Mr. 13.9-13; Rk. 21.12-19*)

¹⁷Ikanteeyakinani riraga Jesoshi:

—Kyaaryoowa, rowashironkayitziminkari atziri. Aritaki raaneemi janta riyotaawakaakanta jewatatsiripaeni rowashironkaantemiri. Eejatzi raaneemi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira jorriyo ipajapajaapiintemi. ¹⁸Riyotakimirika paapatziyakina, raaneemi atziripaeni janta ijeekinta jewaperowenantatsiripaeninta paashinijatzitatsiri atziri, roojatzi eeroka pikenkithatakagaeyerini riyoteeyantanakyaarini atziripaeni. ¹⁹Aririka raakaantakimi eero pikantashiryaashita: “¿Oetaka nokantapaakiriri?” Tema naaka yotakaakimiri oetarika pikantapaakiriri. ²⁰Eero piyotashita eerori pikenkithatakayeri, omaanta Ishire Tajorentsi iyotaaperotemini pikenkithatakayeri. ²¹Iinja osheki ari ikijaperowentakinani atziripaeni. Apaani aririka raakaanteri rirentzi, ari rowamagae-takiri; paashini raakaanteri itomi, eejatzi paashinipaeni raakaantayiterini ashitariri. ²²Paapatziyakina, rootaki ikijantemiri atziripaeni, omaanta eero pipakaero paapatziyana. Roojatzirika pikantyaani kijokiro poyena paapatziyena, aritaki nowawijaakotakimi kameetha piyeekimotantenari janta jenokinta. ²³Aririka ikijimi jeekatsiripaeni nampitsiki, ari pishiyanaiki, pitharyaanaki paashiniki nampitsiki. Kyaaryo, tekira pithotziro maawaeni nampitsi jaka Ishirayeriki, tekira piyotagaeri maawaeni, roojatzi nopiyanta-paeya naari. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. ²⁴⁻²⁵Osheki ikijanakina iroñaaka atziripaeni. Paapatziyakina rootaki ikijante-

miri eerori. Pamine, aririka imonkaawityaari riyotaanewo iyoteeriri riyote ari kameetha, omaanta eero imatziro ranaakotziri. Eejatzi aririka imonkaawityaari onampirentsi riraga omperatariri ari kameetha, omaanta eero imatziro ranaakotziri. Osheki ikijakina, iitashitakina naaka Wereshewoo riraga iwinkatharite kamaari-paeni. Iinja rowanaaperotemi eeroka osheki ikijaperotanakimi.

¿Ninka athaawantyaarika?

(Rk. 12.2-9)

²⁶Omaanta eero pithaawanteeyarini. Iinja ari piyotakiro maawaeni kaari piyotziri iroñaaka. Tema ari piyotakiri ninkarika kijakiriri Tajorentsi eejatzi ninkarika kijakimiri eerokapaeni aapatziyanari naari. Piyotero oetaka rantayitakirini eejatzi tsika ikanteeteri rowashironkagacteri. Iroñaaka tee riyotzi irirapaeni nopinkatharitaki, omaanta iinja riyoperoe-yeni maawaeni; iñaawakinaka nopinkathariperotapaaki naari, eejatzi pikaatena eerori. ²⁷Apaniroeni nokamantakimi eerori iroñaaka, omaanta tekira riyotzi theenkantatsiri, nomanawitakawo. Iinja nokowaki pikamanteri maawaeni riyotantyaari irirapaeni. ²⁸Imatawityaawo rirori theenkantatsiri rowamaemi omaanta eero pithaawantari. Tekatsi ikantemi rotyaantemi paamari kaari tsiwakanitatsini. Omaanta riraga Tajorentsi pipinkathaperoteri; ikowakirika irira imatero rowamaemi eejatzi rotyaantemi janta paamari kaari tsiwakanitatsini. Rirotaki pithaawantyaari irira. ²⁹Pamine, tee ipinaperowita tsimeri iryaanini, riraga jenokiwiripaeni, omaanta teerika ikowakayiri Tajorentsi ikame, eero ikami. Eejatzi riyotzi tsikarika okaate ikamantyaari apaani. Eejatzi okimitakya eerori, eerorika ikowakayimi pikame, eerokya ishinetziri atziri rowamaemi. ³⁰Riyotziro tsikarika okaatzi piishi, tema eejatzi riyotziro maawaeni okaatzi awijimo-

temini. ³¹Ñaakiro, osheki panaakotziri tsimeripaeni jenokiwiri, osheki ikenkithashiryaakimi riraga Tajorentsi. Iroñaaka eero pithaawantari. Ikantzimatemirika atziri, omaanta eero pithaawantari.

³²Pikanteririka atziri: “Naapatziyari Jesoshi”, eejatzi naari nokimitziyaawo janta jenokinta nokanteri Pawa: “Raapatziyakina rirori, nosheninkatakari”. ³³Omaanta pikanteririka atziri: “Tee naapatziyari Jesoshi”, eejatzi nokimitziyaawo naari janta jenokinta nokanteri Pawa: “Tee raapatziyana rirori, tee niyotziri naari”.

³⁴Eejatzi ikantana riraga Jesoshi:

—Eero piitakaashita nopokakika jaka ari raakameethatawakagaeyanakyaaeni atziri. Tee rootaki nopokanta raakameethatawakaanteeyarini inta ikijawakaeyantyaarini. ³⁵⁻³⁶Aririka raapatziyena apaani shirampari omaanta rirentzi tee raapatziyana. Rootaki ikijawakaantari. Ikimitaaganki shirampari aririka raapatziyena naaka tema ari ikijawakiri ashitariri. Tsinani aririka aapatziyena roori ari okijawakiro iniro; eejatzi okijitanakyaawo ewatyeeero rowaga ayiro kaari aapatziyana. ³⁷Rooma okameethatzi pinintaperoteri piri eejatzi piniro, omaanta nokowaki kameethapero pinintashireperotena naari. Eerorika pinintaperotana, eero noñaaperotzimi eerori pikameethatzi. Eejatzi, okameethatzi pinintashireteri pitomi eejatzi pishinto, omaanta nokowaki kameethapero pinintashireperotena naari. Eerorika pinintashireperotana, eero noñaaperotzimi eerori pikameethatzi. ³⁸Nokowaki pikyaaryoowentenawo maawaeni nokowa-kaakimiri. Aririka ikijanteetemiro, omaanta nokowaki eekiro piyaatayee pikyaaryoowentenawo oetarika nokowakaakimiri. Eerorika pikyaaryoowentanawo maawaeni, eero noñaaperotzimi naari pikameethaperotzi. ³⁹Aririka pikaminthaaperotya eerori apaniroeni iroñaaka, ari powashironkaape-

rotanakya iinja. Omaanta paapatziyaperotenarika iroñaaka, omawitya rowashironkawitemi atziri, tema eero patsipetashitawo paapatziyana; aritaki iinja pañaagae janta okameethaperotzinta. ⁴⁰Piyaatantari, ninkarika aakameethatemini eeroka, tema raakameethatizitakina naari eejatzi. Eejatzi maawaeni aapatziyanari, tema rirotaki aapatziyaariri Pawa, riraga otyaantakinari. ⁴¹Maawaeni aririka raapatziyari eejatzi raakameethateri kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi imonkaatawakaantyaari iñaaperotawakiri rirori. Tema ari ipinatakiri iinja. Eejatzi okimitaka maawaeni aririka raakameethateri kameethatizinkari riraga aapatziyanari eejatzi ikimitakari, imonkaatawakaantya iñaaperotawakiri riraga Tajorentsi ikameethatzi. Eejatzi ipinatziyaaari iinja. ⁴²Ninkarika pantashitachari atziri oetarika omawitya apatziro tajokira iña tema rirotaki aapatziyanari nonintanewo, kyaaryootaki nokantzimiri: “Eero patsipetashitawo panteri, ari ipinatakimi Pawa iinja”.

11 ¹Rootaki ikanteeyanarini riraga Jesoshi, ari okaatapaaki riyotaakinari. Roojatzi niyaateeyanakini. Eejatzi rowaaganaka Jesoshi janta paashinipaenikinta nampitsi, riyotaakiri jeekatsiripaeni, ikenkithatakaakiri. Niyaatanaki naaka apitepaeni, eejatzi paashinipaeni riyateeyanakini apitepaeni riyotaanewopaeni, nokaateeyini 12.

Rotyaantakiri Jowa riyotaanewo iñeeri Jesoshi
(Rk. 7.18-35)

²Riraga Jowa kaawoshitakowentziriri Tajorentsi ijeekaki iroñaaka omonkyaa-gamentotsiki. Ikantaka ikemakotakiro rantakiri Jesoshi, riraga iiteetziri Rotyaantanewo Tajorentsi, rootaki rotyaantakariri apite riyotaanewo raminakiteri Jesoshi. ³Ikantawakiri:

—Piyaatashitakiririka Jesoshi pojampitapaakiri: “¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eenitatsima paashini naamagaeyarini?”

⁴Roojatzi ipokantapaaka rirori apite rareetapaakari Jesoshi. Rojampitanta-paakari, ikantawakiri:

—Iroñaaka pipiyanee, pikamantapaeri Jowa okaatzi maawaeni pikemakinari eejatzi maawaeni piñaakotakinari.

⁵Pikamantapaeri naminakagaeyakirini riraga kaari kokichaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopooki-witacharipaeni, netsiyatakotakagaeyakirini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakirini riraga kaari kemawitachanipaeni, eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Niyotakagaeyakirini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotanteeyaariri riraga Tajorentsi.

⁶Riweshiryaakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka. Rootaki pikantapaeriri Jowa.

⁷Roojatzi ipiyantanaa janta riraga apite, ikanantapaariri riraga Jowa okaatzira iñaakotakiriri janta.

Riraga Jesoshi iñaaperotziri riraga Jowa kaawoshitantsiri ikameethatzi
(Rk. 7.24-30)

Omaanta eeniro ijeekaki riraga Jesoshi ikenkithatakagaeyakirini piyotawentakariripaeni, ikantanakiri:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintziri Jowa. ¿Iitaka piyaatashiteeyantakitaririni?

¿Rootakima piyaatashitantariri pikemijanteri ñaawaetashitachari? Teewee.

⁸¿Piyaatashitantakariri piñaakitzirima atziri kithaatachari kameetha? Teewee. Riraga kithaataworiri iithaari kameethatatsiri ijeekaeeyini janta ipankoki jewewenantsiri. ⁹Ajaatya, pikamantena: ¿Iitaka

piyaatashitakitziri? ¿Riroma piitziri kamanantzirori iñaani Tajorentsi piyaatashitankitariri? Tema kyaaryo ikamantziro, omaanta ranaakoperoyakirini paashinipaeni kamanantayitziroini iñaani Tajorentsi. ¹⁰Ikenkithatakotzitakarini paerani Tajorentsi, ikantzitakinani: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri jorriyopaeni, ikanteri: ‘Pikenkithashireeyaanitya, okameethatzi pijeeki kameetha, paamayari Awinkatharite, kaakitaki’”. Rirotaki riraga Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi rojankinatakotziteetakariri paerani. ¹¹Kyaaryo nokamantemiri, tema oshekini naawita kamanantatsiri omaanta tekatsi kimityaarinini Jowa riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Tema ranaakoeyakirini maawaeni paashinipaeni riyoperotakiri Tajorentsi. Omaanta riraga atziri kaariroña yoperotatsi omaanta iñaakiririka Jesoshi itajonkantsi rootaki ranaakoperotantanakariri iroñaaka Jowa; tema iñaakiri tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzimatziri. ¹²Paerani ikenkithatakotanani naari riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi, eejatzi raapatziyakawo osheki atziri okaatzi ikenkithatakotanari. Iroñaaka nokenkithatakotziri Tajorentsi piyotanteeyakarini. Eejatzi paapatziyakaanteeyaririni. ¹³Tema paeraninki ikenkithatakotanani maawaeni kamanantayitziroini iñaani Tajorentsi, riyotanteeyaworini maawaeni nopokaerika iinja. Eejatzi ikimitani Moeseeshini ikenkithatakotana. Maawaeni ikantzini: “Aritaki ipokaki Rotyaantanewo Tajorentsi, omaanta rityaawo ipoke kimiwiyaarinini Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki Rotyaantanewo Tajorentsi”. ¹⁴Aririka paapatziyawo nokantzimiri, rirotaki irira kimiwitariri Iriiyashini ipokapaaki. Tema reewatakina Jowa. ¹⁵Iroñaaka pikemapero-takina pikempitakira.

Rootaki ikanteeyiririni maawaeni piyotawentariri.

¹⁶Eejatzi ikanteeyirini riraga Jesoshi: —Tee piyotzi iitarika pikoyiri pikemijanteri. Pikimitakari eentsipaeni jeekatsiri awotsiki, kantziriri paashinipaeni: ¹⁷“Nojonkawaetantawitari omaanta tee inimotakimi, tee piweshiryaaanaka. Niraawitanaka, omaanta tee piraaga. Tee nomatziro niweshiryaaakayemi”. ¹⁸Ñaakiro, pikowawita ranteeyeronimi pinampijatzi oetarika pikowakaawitakariri. Piñaawitakariri Jowa rametakawo tee rowa kameethatatsiri eejatzi rametakawo tee rirapiintziro shinchaaripaeni ikenkithashiryaaakotari Tajorentsi. Roojatzi pikantashitari: “Oo, eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowaperotanta eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ¹⁹Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Nowa maawaeni eejatzi niriro shinchaari. Roojatzi pikantzimatakina: “Pamine sha, irinta owashitachari, shinkitachari. Itsipaminthatakari ayitakaeriri ayorikite eejatzi paashinipaeni kaari kameethatziinkari”. Omaanta nokantemi riyotzi Tajorentsi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziyanari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa.

Rootaki ikantziriri.

Jesoshi ikantakotziri jeekatsiri nampitsikipaeni tsikarika itajonkantsi osheki. Tema tee raapatziyari.
(Rk. 10.13-16)

²⁰Roojatzi riraga Jesoshi ikantakotziri jeekatsiri nampitsipaeni tsikarika itajonkantsi osheki. Iñaawitawakari osheki riroripaeni omaanta tee ikenkithashiryaa, tee ikoyi ipakaero kaari kameethatatsi rantziri: tema itheenkakiri riraga Tajorentsi. Rootaki ikananteeyaririni:

²¹—Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni korashiinjatzi, eejatzi eeroka wetheerajatzi. Powashironkaanakya maawaeni. Osheki piñaawitawakina notajonkantzi, omaanta tee pikenkithashiryaawaka, tee paapatziyana. Iñaawakinami notajonkantzi riraga tziirojatzini paerani, eejatzi riraga shiroojatzini, ari ikenkithashiryaanakyaami, ipakaakiromi kaari kameethatatsi rantzirini paerani, raapatziyeni. ²²Iinja aririka ikantakowenteri maawaeni Pawa, rowashironkayeri riraga tziirojatzini eejatzi riraga shiroojatzini, osheki tee ikameethatzini. Omaanta rowashironkaaperotemiroña eerori. Tema piñaakotawitakinawo notajonkantzi omaanta tee paapatziyana. ²³Eejatzi eerori kaperinawoojatzi, piitashiwitakawo piyotakiri Tajorentsi piyaatantyaari jenokinta, omaanta pitheenkawaetana, rootaki piyaatantyaari owashironkagaantsikinta, ari pikemaastityaaworoña paamari jaawiki. Iñaawakiro mi riraga joroomajatzini maawaeni piñaawakiri eerori, ari ikenkithashiryaanakyaami, eero ithonkiri paerani Tajorentsi, roojatzi okantyaani iroñaaka inampi. ²⁴Iinja eejatzi rowashironkayerini riraga Tajorentsi joroomajatzini, tee rameentari riraga Tajorentsi, omaanta rowashironkaaperotemiroña eerori kaperinawoojatzi, tee paapatziyana, omawitya piñaawitakinaga notajonkantzi. Rootaki ikantziriri riraga Jesoshi.

Pipokashiteena naaka, ari piñeero nomakoryaakaayiteemini
(Rk. 10.21-22)

²⁵Paashini kitejiri ikenkithatakaakiri riraga Jesoshi Iriri, ikantziri:
—Noñaaperotzimi, Pawa, eeroka jewaperowentziriri maawaeni janta jenokinta eejatzi jaka kipatsikika. Eenitatsi kantashitacharipaeni ikantashita: “Niyoperotzi naari”, omaanta pimanapithateeyakirini piyotantari. Ariwee. Omaanta

piyotakaanteeyakirini paashinipaeni, riraga atziri kimitariri eentsipaeni: tema irirapaeni kaari kantakaaperotachari inta raapatziyeyimini. ²⁶Pineshironkateeyakirini irirapaeni, pikowakaakiri riyote. Ariwee, pantziro pikoyiri.

²⁷Rootaki ikantziriri ashitariri, roojatzi ikananteeyakaririni piyotawenteeyaririni:

—Rirotaki Pawa iyotakaakinari maawaeni, eejatzi riyoyaakina nopinkathariwenante maawaeni. Tekatsi paashini atziri yotakoperotziriri Itomi: apatziro Pawa rirori riyoperotana. Eejatzi tekatsi yotakoperotziriri riraga Pawa, apatziro naari niyoperotakotziri. Eejatzi riyotziri rirori, riraga atziri niyoyaakiri niyotakaantyaariri. ²⁸Eeroka maawaeni, aririka patsipetyaawo kameethatanakimi, aririka powashironkaeya, pameentena pikantena, aritaki nowawijaakotakimi niweshiryakayemi. ²⁹Paapatziyena pikowakirika niyoteemi; tema naaka amatsinkakayemini eejatzi osheki noneshironkatantzi. Eero nopomeentsitawentzimi. Aririka paapatziyena, niweshiryakayemi. ³⁰Pikowakirika naakarika piwinkatharite, eero nowashironkaantzimi, inta namitakotapiintemi. Pikowakirika naakarika piwinkatharite, eero opomeentsitzimotantzimi paapatziyena, tema nokimoshiryaakaakimi.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi kitejiri amakoryaanteetari
(Mr. 2.23-28; Rk. 6.1-5)

12 ¹Paashiniki saawaro noyaateeyakirini Jesoshi janta pankiwaerentsimashikinta, maawaeni nokaateeyakirini riyotaanewopaeni. Rooteentsi ojampate teriiko. Eejatzi ayimateeyakinani notashe janta, rootaki notzimpejanteeyanakaworini nowaeyakawoni. ²Iñaawakina warijeeyopaeni, roojatzi ikanantakari Jesoshi:

—Pamineriita piyotaanewopaeni. Iroñaaka kitejitatsiri kaari antawaetantapiinta; iroñaaka tee okameethatzi rowiitantyaawori; tee ikemijantaperoziri okaatzi ikantziri Tajorentsi.

³Rakanakiri:

—Tema tee piñaananeentziro Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotakirini Iraviirini. Ayimatantawitakarini paerani itashe, eejatzi ayimatantawiteeyakaririni itashe maawaeni oyaatziri. ⁴Roojatzi ikyaanta-paaka okaankiitzi ipankomawoki Tajorentsi. Eenitatsi jewatatsiri janta, riraga ñaanakowenantatsiri. Ari ikantapaakiri: “Ayimatakina notashe”. Eeniro ojeekaki paa janta rashi Tajorentsi. Tee ishineteetzi royaawo maawaeni joriyyopaeni, apatziro riraga ñaanakowenantatsiripaeni rirotaki oyaawoni. Omaanta tee ikoyi rowashironkayeeri, rootaki ipantawakariri Iraviirini, eejatzi tsipatariripaeni. Rowaeyakawoni. Iroñaaka tee pikantzi: “Tee okameethatzi rantzirini Iraviirini”. ¿Iitaka pikanantari: “Tee okameethatzi iroka rantziri piyotaanewopaeni?” ⁵Eejatzi piyotakiro rojankinatakirini paerani Moeseeshi: “Okaate 6 kitejiri pantawaete omaanta apaani kitejiri eero pantawaetantawo”. Maawaeni saawaroki tee antawaetapiintzi aakapaeni. Omaanta maawaeni saawaroki riyaatapiintzi ñaanakowenantatsiri rantawaetapiintzi janta Tajorentsipankoki. Tee pikijantari, tema inimotakimi rantziri. ⁶Kyaaryo iroka nokantemiri: okaatzi niyotaanziri naari anaakoperotakiro oetarikapaeni riyotagae-tziriri atziri janta Tajorentsipankoki. ⁷Ñaakiro, rojankinateetakinini paerani: “Ikantziri Tajorentsi: “Tee nokoyi apatziro powamashitapiintzenari pipira, inta nokowakaaperotakimiri paapatziyaperotena; nokowaki pineshironkatante kameetha maawaeni atziri””. Piyotakoperotakirorikami iroka ikantziri Tajorentsi, tema eeromi pikanantarimi irika owiitaki-

rorika teriiko: “Tema eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri”. ⁸Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

Rootaki ikantziri Jesoshi.

**Itharyeeyanakani Jesoshi
ipiyotapiinanta joriyyopaeni
retsiyatakotakiri atziri
kijopookitatsiri rako
(Mr. 3.1-6; Rk. 6.6-11)**

⁹Ikanta itharyaakagaeyanakinani riraga Jesoshi roojatzi ikyaakaanteeya-paakinani pankotsiki apiyotantapiintarira aaka joriyyopaeni. ¹⁰Eenitatsi janta warijeeyopaeni eejatzi eenitatsi atziri kijopookitatsiri rako. Riraga warijeeyopaeni ikantawakiri riraga Jesoshi:

—¿Okameethatzima petsiyatakoteri atziri kitejitatsiriki kaari rantawaetantapiinteetari?

Ikwaki retsiyatakoteri Jesoshi atziri kitejiriki kaari rantawaetantapiinteetari, rootaki ikantakotashitantakarini jewayitatsiriniki ikante: “Rantawaetzi Jesoshi kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari, tee ikameethatzi irika”. ¹¹Rakanaki:

—Pamine, aririka ipariye powishate omookira kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari, ¿eeroma pagaatziri pariyawiteenchari omooki? ¹²Tema ranaakotziri atziri owisha, ikameethaperotaki. Okameethatzi aneshironkateri atziri kitejitatsiriki kaari rantawaetanteetari.

¹³Roojatzi ikanantawakari riraga kijopookitatsiri rako:

—Powankaero pako.

Roojatzi rowankantanakawo, kameethataneerako, omonkaatanaawo paashini rako. ¹⁴Ikanta warijeeyopaeni ikijeeyanakani, riyaatanaki rajaryagaeyanakarinini, ikantzi:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri Jesoshi?

**Rowaga Iwaperite Tajorentsi
okenkithatakotzitakari Jesoshi**
(Mr. 3.7-12; Rk. 6.17-19)

¹⁵Riyotakotanaka riraga Jesoshi ikowatzi warijeeyopaeni rowamaa-kaanteri, rootaki ishitowapithatantana-kariri, rowaagakaantanakinari, royaateeyakinani osheki atziri. Ikanta Jesoshi retsiyatakotakiri oshekini mantsiyatzinkari, maawaeni pokashitziriri. ¹⁶Roojatzi ikanteeyantakaririni: —Eerowa pikamantziri paashinipaeni: “Retsiyatakotakaakina Jesoshi”. ¹⁷Imonkaatakiro Jesoshi maawaeni rojankinatakotzitakarini paerani Iseeyashi. Ikantzitakarini Tajorentsi:

¹⁸ “Pamine sha! Irika notyaantanewoka. Nokowakaakiri rantenawo maawaeni oetarika nokowakaakiriri. Osheki nonintaperotziri, osheki noñaaperotziri ikameethatzi. Notyaanteniri noshire, okithaatakayaari, amitakopiinteri. Kanteri paashinijatzitsiri atziri, raapatziyeena, nookirikari paamariki kaari tsiwakanitatsini, rowaga kitejitatsiri iinja nokantakowenterini maawaeni atziri ikameethatzirika.

¹⁹ Ero ipiyawaantetanta, eero ishintsitziro ipaante. Ero akemiri icherayi.

²⁰ Ero rowashironkaeri owashiretchari. Ero ramatawitziri kowatsiri riyotena. Ikantyaani ineshironkatante, roojatzi kitejitatsiri iinja nokantakowentyaarinini maawaeni atziri. ²¹Rirotaki owawijaakoteerini paashinijatzitatsiri atziri, tekatsi paashini owawijaakoteerini”. Rootaki maawaeni aapatziyariri raamaantakariri rirori.

Rootaki ikantakirini Tajorentsi paerani.

**Riraga warijeeyopaeni
ikantzimameeyakironi Ishire
Tajorentsi**
(Mr. 3.20-30; Rk. 11.14-23)

²²Ikanta ramaetakiniri Jesoshi kyaantariri kamaari. Tee imateeya ifnee, eejatzi tee ifnaawaetzi. Roojatzi rowawijaakotantawakari: ifnaakagaeri eejatzi ifnaawaetakagaeri. ²³Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni ifnaakoeyakiririni ikantawakaeyanankani: —¿Rirotakima irika Owawijaakotanteentsirika aamagaeyakarini riraga icharineeteni Iraviirini?

²⁴Omaanta riraga warijeeyopaeni ikantawakaaka:

—Rirotaki Wereshewoo, riraga iwinkatharite kamaaripaeni amitakotakiriri imatantakariri rotyaantakiri iyamaarite.

²⁵Omaanta Jesoshi riyotakotakiri okaatzi ikenkithashireeyakirini rootaki ikanantakariri:

—Aririkami romanatawakaeyaami atziripaeni kipatsikitzirika tema ari ithonkawakagaeyakyaanimi. Eejatzi okimita riraga jeekatsiripaeni nampitsiki aririka rantawakaakya, rinteenaryaawakae-yanakyaanimi eero kijokiro rowawakaanimi rookawakaanakya, itsiparyaawakaanakya. ²⁶Pamine, aririkami ramitakotenami Jatanaashi notyaanteri iyamaarite, tema ari ithonkaeyawakaakyaanimi. ²⁷Eejatzi pikantzi eeroa rirotaki Wereshewoo rirorikami amitakotenanimi notyaantziri kamaari, nojampitemi eerori, ¿rirojatzima eejatzi kamaari amitakotziriri pisheninkapaeni eerori rotyaanantariri kamaari? Kaariwee. Pojampiteri piyotaanewopaeni riro kantemini okaatzika pikantakiri kameethatakirika. ²⁸Omaanta rootakirika Ishire Tajorentsi amitakotanari notyaanantakariri kamaari, tema rootaki piyotantyaarimi monkaataka kitejiri ikowantawitari Tajorentsi ipinkathari-wenteeyeminimi pajankaneki. ²⁹Eenitatsi-

rika kowatsiri ikoshiteri shintsiperotatsiri, rooma rityaawo roteyiri, shepik, ranaako-teri roojoteri. Impaetzi ikoshiteri rowaagawo, eero imatziro ipiyatawakari ashitawitawori rowaagawo. Eejatzi ikimitaka, Jatanaashi ikimiwitakari shintsitatsiri, omaanta otajonkakina roori Ishire Tajorentsi, nanaakotziri rirori, nomatantawori notyaanteri iyamaarite.

³⁰Riraga kaari aapatziyana rirota ki-jantanariri. Eejatzi okimiwita iroka maawaeni kaari amitakotana niyotaakoteri Tajorentsi, ari riyotaakiri atziri kaari raapatziyantaari rirori. ³¹⁻³²Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga warijeeyopaeni:

—Rootaki nokamantemiri: “Kyaaryoowa, pitheenkimatzirokarira Ishire Tajorentsi.

Riraga Tajorentsi ineshironkatziri maawaeni kaari kameethatawitacha, eejatzi maawaeni kantzimatawitariri eero ikijantari rantziri aririka raapatziyeeyari. Eejatzi ineshironkatziri Pawa maawaeni kantzimatawitanari. Omaanta eero ineshironkatziri riraga kantzimatakirori Ishire. Eero ineshironkatziri iroñaaka eejatzi iinja, inta rowashironkaeri kameetha”. ³³Rooma inchato kameethari okithokitanaki kameetha okithoki. Rooma teerika okameethatzi inchato, tee okithokiziro okithoki kameethari. Piñeerorika okithoki okameethataki piyotanakiro roori owaato kameethataki. Eejatzi nokimita naari, aririka nantero kameethatatsiri, tema kameethatakina, omaanta aririkami nanteromi kaari kameethatatsi eero nokameethatzimi. Iñaanteeri atziri okaatziziri riyotanteeri akameethatzirika, rooma teerika akameethatzi. ³⁴Amatawitantaniri eerori maawaeni, poshiyakari maanki. Osheki pitheeya. Tekatsi pikantya piyotaante kameetha. Tee okameethatzi pikenkithashiryaa-pajankaneki, rootaki kaari okameethatanta pikantziri. ³⁵Riraga kameethatatsiri atziri ikenkithashiryaa-piintawo kameethatatsiri, rootaki okamee-

thatantari rantziri. Rooma riraga kaari kameethatzinkari ikenkithashiryaa-piintawo rantero kaari kameethatatsi, rootaki kaari okameethatanta rantziri. ³⁶Pamine, oetarika pikantziri jaka jaawikika riyotaki Tajorentsi. Iinja kitejitatsiri othonkantapaakyaarini kipatsi, arimache ikantakowentee-yemini: ikenkithashiryaa-kayemiro maawaeni tee okameethatzi pikantziri iroñaaka. ³⁷Okameethatzirika pikantziri, aritaki iñaaperotemi pikameethatzi, omaanta teerika okameethatzi pikantzi, ikantemi: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantziri, tema tee paapatziyana kameetha. Rootaki piyaatantaari paamariki kaari tsiwakanitatsini, osheki pikemaatsityaawo”.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi warijeeyopaeni.

**Riraga theenkantatsiri
ikowakowitakari Jesoshi
itajonkantemi
(Rk. 11.29-32)**

³⁸Roojatzi ikanantawitanakari warijeeyopaeni eejatzi iyotaantayitziro-rini Iwaperite Tajorentsi:

—Iyotaanari, nokowaki noñeemi pitajonkero oetarikapaeni, niyotantemiri eerokarika riraga Owawijaakotantatsiri.

³⁹Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee pikameethateeyini, osheki pitheenkakiri Tajorentsi, rootaki pikanantawitakinari. Eero noñaayimiro notajonkantzi. Omaanta apatziro nokenkithashiryaa-kagaemiri rantakiri paeranipe-roroña Jonaashini riraga kamanantziro-rini iñaani Tajorentsi. Pikenkithashiryaa-kotatyeeeromi tema ari paapatziyakinami. ⁴⁰Paerani iniyakirini antari omani, okaataki 3 kitejiri ijeekaki isheetomawokinta inthomaenta. Eejatzi nokimitya naari paata, okaate 3 kitejiri nojeeki inthomaenta omooki kipatsi. ⁴¹Aririka ipiriinte niniweejatzi ikantakowentee-yakimironi oetarika pantziri. Iinja Tajorentsi,

ikantemi: “Eenitatsi kaari kameethatatsi pantakiri eerori”. Paerani riraga niniweejatzi raapatziyawakarini Jonaashi ikenkithatakotantariri Tajorentsi. Iroñaaka eeroka, piñeeyawitakinani naari. Tema osheki nanaakoperotakirini riraga Jonaashini, omaanta tee paapatziyawakina. ⁴²Kyaaryo ikantakoeyemini eerori iinja riraga Tajorentsi: “Eenitatsi panteeyakirini kaari kameethatatsi”. Paerani iwinkathawoteni sheewajatzinipaeni okemakotantakaririni Sharamoo riyothanitzi osheki, rootaki opokashitantakariri okemijanteri. Atsipewentakari opoñaanaka inteena. Omaanta naaka nanaakoperotakiri rirori. Piñeeyawitakinani omaanta tee paapatziyeeyanani. ⁴³Eejatzi noshiyakaawentemiro: aririka apaani atziri rookaeri kamaari ikinanaki janta opiryaapathatzinta ikowakowatzi tsika imakoryaantyaari. Omaanta tee iñi imakoryaantyaari. ⁴⁴Roojatzi ikantzi: “Nopiyeeta nopoñaakanta ishireki shirampari”. Roojatzi ipiyantaa, iñaapaatziiri shirampari ikimiwitakawo pankotsi pishiityaaka tekatsi jeekantyaarini. Tema tee raapatziyaperotari Tajorentsi. Rootaki ikyaanantapaariri kamaari. ⁴⁵Roojatzi riyaatantanaka raakitziri paashini kamaari, ikaatzi 7. Maperori osheki tee ikameethatzi. Ikantakiri: “Thame aate ajeekaeyini nojeekira chapinki”. Irika atzirika paerani rowashironkaawitakani eechonkiini. Omaanta iroñaaka rapiiteerira imaperotakiri, osheki rowashironkaaperotanakya. Eejatzi pikimiteeyakani eerori iroñaaka tee pikameethatzi, rootaki osheki powashironkaanteeyaarini iinja. Rootaki ikanteeyakiririni riraga Jesoshi.

**Irra Jesoshi isheninkatakari
maawaeni aapatziyariri
(Mr. 3.31-35; Rk. 8.19-21)**

⁴⁶Eniro ikenkithawaetakagaeyanani riraga Jesoshi naakapaeni maawaeni

piyotawentakariri, okantaka riniro areetapaaka eejatzi rirentzipaeni, ikatziyeeyapaakani janta inkokironta. Tema okowaki okenkithatakayeri.

⁴⁷Eenitatsi kamantakiriri:

—Areetapaaka piniro eejatzi pirentzipaeni, okowapaakimi. Okowaki okenkithawaetakaemi.

⁴⁸Omaanta ikantawakiri:

—¿Ninkama nanatatsiri? ¿Ninkama yeeyitatsiripaeni?

⁴⁹Roojatzi rookotanteeyanakarini riyotaanewopaeni ikantanakiri:

—Irika niyotaanewopaeni, sha, nokashiyakaakari rirotaki yeeyipaeni, eejatzi noñaakiro kimitaka nana.

⁵⁰Rirotaki nonampijatziperoyakarini maawaeni antziniriri Pawa jenokinta ikowakaakiriri; rirotaki nokanteeyirini yeeyi, choeni, eejatzi nana.

**Roshiyakaawentakiri irira Jesoshi
pankiwaetatsiri
(Mr. 4.1-20; Rk. 8.4-8)**

13 ¹Roojatzi riyowantanaka riraga Jesoshi pankotsiki jataki inkaareki. Ari ijeekapaaki. ²Eejatzi ipiyotawentakari oshekini atziri. Iñaapaakiro rirori pitotsi othataka othapyaakiinira, roojatzi rotetantapaaka, ijeekapaaki. Ari ikatziyeeyapaakani piyotawentariripaeni impanekiiteki. ³Roojatzi osheki ikenkithatakagaeyakinani. Roshiyakaawentakinarini pankiwaetatsiri, ikantzi: —Riyaatzi pankiwaetatsiri rookayitzironi okithoki teriiko rowaneki. ⁴Pariyagaantapaentsiri apaanipaeni okithoki awotsiki ikantaka konthawo ipokapaaki rowapakaawo. ⁵Paashini apaanipaeni okithoki opariyagaantapaaki mapipookiki. Tekatsiperowa kipatsi: eechonkiini janta. Intsipaete oshookawitanaka. Eejatzi intsipaete antawotapaaki. ⁶Ishintsiiyapaaki oorya intsipaete ojampiyanaaki. Roojatzi okamantaka, tema tekatsi osheki

oparitha. ⁷Paashini okithoki pariyapaentsiri kitocheemashiki. Oshookawitanaka pankirentsi anaanakiro kitochee roojatzi okamantanaka. ⁸Paashinipaeni okithoki opariyapaaki kipatsiperoki kameethari. Oshookanaki, okithokitanaki. Apaanipaeni okithokitanaki okaatzi 30. Paashinipaeni okithokitanaki okaatzi 60. Eejatzi paashinipaeni okithokiperotanaki okaatzi 100. ⁹Eenitatsirika pikempita pikemantari, aritaki powakempitayaawo nokantakimiri.

Riyotakiri Jesoshi riyotaanewopaeni roshiyakaawentziniriri
(*Mr. 4.10-12; Rk. 8.9-10*)

¹⁰Notsipatanakari paashinipaeni riyotaanewo nojampitapaakiri riraga Jesoshi:

—¿Iitaka poshiyakaawenantakariri paashinipaeni? Tee imateeyironi riyotakotziro oeta pikantawitariri.

¹¹Ikantawakina:

—Ishinetzimi Tajorentsi piyotakotero kaari riyotzi paashinipaeni. Ikowaki piyote tsika ikanta rirori ipinkathariwenantzi. Omaanta tee ikoyi riraga paashinipaeni riyotakotero tsika ikanta reewawenantzi.

¹²Eenirorika yowitachari ikoyirika riyoperote, aritaki niyotakaaperotakiri. Omaantakya paashinipaeni kaari kowatsini riyote, rootaki kaari riyotantyaari. Eero niyoteeri eejatzi ari nopeyapithatakiri riyowitari eechonkiini.

¹³Rootaki noshiyakaawenantakanariri riroripaeni, rooma tee ikoyi riyote. Ramineeyawityaani omaanta riyotakoeyironi iñeeyawitakarini. Ikemaeyawityaani nokantziri omaanta tee riyotakotawakiro nokantawitariri.

¹⁴Omaanta imonkaatapaakiro ikenkithakotzitarini paerani Iseeyashi, ikantakotzitarini:

“Pikemaeyawityaani omaanta eero piyotakotawakiro okantakotziri. Pamineeyawityaani omaanta eero pikenkithashiryakoeyawoni piñeeyawitakarini. ¹⁵Tee pikoyi

piyote, rootaki kaari pikenkithashiryaaantawaka. Tee pikoyi pikemi, rootaki piwitantawakawori pikempita. Tee pikoyi paminaperote, rootaki pimachookantawakari. Aririkami pikowakimi piyotemi aritaki pikemawakiro, eejatzi piñaakimi eejatzi piyotakotenami pajankanekira. Rooma tee pikoyi paapatziyana nowawijaakotantemiri”.

Rootaki ikenkithakotakiririni paerani Iseeyashi. ¹⁶Omaanta eerori amineeyee-mini, pikokichaantawo poki rootaki paapatziyantakinari, tema rootaki pikimoshireeyantarini. ¹⁷Kyaaryo, ikowaeyawitakani paerani maawaeni kamanantayitziroini iñaani Tajorentsi eejatzi maawaeni kameethatzinkarini iñeeyeronimi iroka piñaakirika iroñaaka eerokapaeni. Ikowaeyawitakani ikemaeyenani okimitaka iroñaaka eeroka pikemanari. Omaanta tee iñeeyanani, tee ikemaeyanani.

Rootaki ikanteeyakinariini Jesoshi.

Riraga Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo oetarika kantakotachari
(*Mr. 4.13-20; Rk. 8.11-15*)

¹⁸Roojatzi ikanteeyantakinani riraga Jesoshi:

—Iroñaaka niyotagaeyemironi oeta okantakotziri noshiyakaawentakimiri inkaaganki. ¹⁹Arimachee nokantapiintziri paashinipaeni tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi, omaanta teerika ikemiro rirori, ikimiwitawo awotsi tsikarika opariyagaantapaaki apanipaeni okithoki. Ikanta ipokapaaki konthawo rowapaakawo okithoki awotsiki, ari oshiyawori ipoki kamaari raapithatakiri rajankaneki ikenkithashiryawitawakawo nokantziri. ²⁰⁻²¹Rooma mapipooki opariyapaakira paashini okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemawitawakawori noñaani ariwitanaka

owakirani ikimoshirewentanakiro. Omaanta tekiraata riyotakoperotziro kameetha noñaani opomeentsitzimotakari oetarikapaeni, ikijaneentayitanakirini atziripaeni roojatzi ipakaantanaawo raapatziyawitawo noñaani. ²²Kitocheemashiki opariyantapaakari paashini okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemawitawakawori noñaani omaanta osheki ikenkithashiryaaperotakawo oetarikapaeni jeekatsiri jaka kipatsiki eejatzi riweshiryaawentashitakawo rowaagawo. Rootaki kaari ikenkithashiryaantawo nokantawitariri. Tee raapatziyana kameetha. ²³Kipatsipatha kameethari opariyantapaakari paashinipaeni okithoki oshiyakaawentakiri atziri kemaperotawakirori noñaani raaperotawakiro kameetha okaatzi okantziri. Raapatziyaperotanakawo. Raapatziyakaanakari paashinipaeni atziri oshekiperotanaki iroñaaka iyemijantzinkaritepaeni. Apaanipaeni raapatziyakaakari 30 atziri, paashinipaeni raapatziyakaakari 60, eejatzi paashinipaeni raapatziyakaakari 100. Rootaki ikantakinari.

**Roshiyakaawentaziriri Jesoshi
teriikopero eejatzi oshiyawitawori
teriiko**

²⁴Eejatzi paashini roshiyakaawentakina riraga Jesoshi, ikantzi:
—Aritaki ikantari Tajorentsi ipinkathariwenantzi, reentsitetari atziripaeni. Ikimitakari pankitzirori okithoki teriiko. Riyoshiiwitakawo ipankitakiro kameethari okithoki. ²⁵Ikantaka tsiteniriki imaanaki, eejatzi ratziritepaeni. Ikantaka ipokapaaki kijapaakiriri ramakiro okithoki oshiyawitawori teriiko omaanta kaari owaetawo. Ipankitapaakiniri janta rowanekinta, itsipataapaakiro teriiko. Roojatzi riyaatantanaa ithonkanakirowa ipankitana-

kiniri. ²⁶Okanta oshookanaki teriiko, okithokitanaki. Eejatzi oshookitanaka roori oshiyawitawori teriiko. Ari ojatziinkana-kawo. ²⁷Iñaawakiro ratziritepaeni oshookanaki, roojatzi riyaatashitantanakari ashitawori irinta, ikantapaakiri: “Tema otsiyakotanaki okithokipaeni rooperori pipankitakiri janta powaneki. Omaanta ŷiitakaya oshookantateetanakari oshiyawitawori teriiko?” ²⁸Ikantawakiri: “Rirotakirika pankitakirori kijanari”. Roojatzi ikantapaakiri: “ŷPikowakima niyaate iroñaaka nothokakitero oshiyawitawori teriiko?” ²⁹Ikantanakiri: “Eero. Aririka pithokawitakyaawo ari pithokakotakiro roori teriikopero”. ³⁰Ari okaantawakaata. Otsipatawakyaawoota oshooki. Iinjakya aminawakiroota ojampatawakita owiitantaawori. Roojatziŷy nokanteeyemini: “Pithokero oshiyawitawori teriiko, otayaata janta paamariki. Eekiro pimpaetanakiro powiitanakiro teriikopero. Pikempeyenawo janta nokempoyaapiintzirona”.

Rootaki roshiyakaawentakinari riraga Jesoshi.

**Roshiyakaawentakinawo irira
Jesoshi okithoki moshitaaja
(Mr. 4.30-32; Rk. 13.18-19)**

³¹Eejatzi paashini roshiyakaawenteeyakinawoni riraga Jesoshi, ikantzi:

—Aritaki ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi, roshiyawitakawo okithoki moshitaaja^e ipankiitzi owantsiki. ³²Okaatzini okithoki naawita omaanta oshookanakirika, antawotanaki. Anaakotanakiro paashinipaeni pankirentsi aritaki raampeyantayitakyaawoni tsimeripaeni jenokiweripaeni eejatzi ari imaashitantakyaawo. Kimitaka iroka iroñaaka eenitatsi

e 13.31 Iroka moshitaaja rootaki okithoki owaanini pankirentsi, shookatsiri inampiki paashinijatzitatsiri atziri

apaanipaeni aapatziyanari ipinkathaziri Tajorentsi. Omaanta eekiro, eekiro ayotakaeri paashinipaeni raapatziyari rirori roojatzi iinja ari roshekitero aapatziyanari.

Roshiyakaawentakiro irira Jesoshi tapiyakawori paa
(Rk. 13.20-21)

³³Eejatzi paashini roshiyakaawentanari, ikantzi:

—Aritaki ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi eekiro eekiro riyoteeri maawaeni ikowakaakiriri. Roshiyakawo tsinani owetsikiro paa. Aakiro osheki opane teriiko, eejatzi otsipatakiro eechonkiini tapiyakaawori eejatzi eechonkiini iñaa. Roojatzi otapiyantanya maawaeni. ³⁴Aritaki ikantapiintanyaani roshiyakaawentapiinteyakinirini maawaeni piyotawentakariri. Tee riyotaaperoneentziri kameetha iñaa, inta roshiyakaawentashitanari iñaa. ³⁵Imonkaatakiro rojankinatzitakarini paerani kamanantzirorini iñaa ni Tajorentsi:

“Ikantzi riraga Tajorentsi: ‘Osheki noshiyakaawenteeyenirini atziripaeni nokamanteeyerini kaari riyoteeyawityaani rirori paerani, tema omanimotawitakari’”.

Oeta okantakotzi oshiyawitawori teriiko eejatzi teriikopero

³⁶Roojatzi riwethatantanaari riraga Jesoshi piyotawentakariripaeni.

Roojatzi riyaatantanaa rirori janta pankotsiki. Naaka maawaeni riyotaanewo noyaatanakiri. Nokantziri:

—Piyotaaperotenawo poshiyakaawentakinirini maawaeni piyotawentzimiri inkaaganki. ¿Oetaka oshiyakawori oshiyawitawori teriiko ipankiitzi teriikomashiki?

³⁷Ikantanakina:

—Arimache nopoñaanaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka kipatsikika. Naaka kimiwitawori ipankiitzi teriiko kameethari. Naapatziyakaagayakarini atziripaeni raapatziyari Tajorentsi. ³⁸Rowaga owantsitatsiri rootaki kantakotachari maawaeni kipatsika ajeekantarika. Rowaga teriikopero oshiyakaawentakiri maawaeni reentsite Tajorentsi. Omaanta oshiyawitawori teriiko oshiyakaawentakiri oyaatziiriri iwinkatharite kamaari. ³⁹Riraga kijantatsiri pankitakirori oshiyawitawori teriiko rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Rowaga owiitachari okithoki oshiyakaawentakiro kipatsi othonkaeyerika iinja, ikantakowenantaariri Tajorentsi maawaeni atziri okaatzi rantziri. Riraga owiitziirori pankiwaerentsi okantakotziri ronampiripaeni Tajorentsi. ⁴⁰Ñaakiro, ipiyotakaankiro oshiyawitawori teriiko itaantyaawori. Ari okimitya iinja areetapaakya nokantakowenantaariri atziri okaatzi rantziri. ⁴¹Notyaanteeyirini oshekini nonampiripaeni, ipiyotantaaririni maawaeni kaari kameethatzinkari, eejatzi maawaeni antakayiriri paashini atziri kaari kameethatatsi, ⁴²roojatzi nookakanterini janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Osheki rowashironkagaeya janta, osheki ikemaatsityaawo paamari. ⁴³Ikimoshiretakaaperoteri Pawa maawaeni kameethatzinkari, rajankaneki, irirapaeni ari ishipakiryaanaki ikimitanakyaari oorya; itsipatyari rirori janta ipankoperokinta. Powakempitaperotawakyaaworika nokantakimirika ari paawakiro.

Ikenkithatakotziri Jesoshi koriki imaneetziri

⁴⁴Aritaki ikantari riraga Tajorentsi ipinkathariwenantzi, reentsitetyaaririka atziripaeni. Ikimitakari shirampari ñaakiriri oshekini koriki imaneetziri

kipatsikira. Osheki ikowakotakiri rootaki ikenkithashiryaaantanakari: “Namananteroota kipatsi naakotantyaa-riri koriki”. Ityaawentakotaneeri jatanaki ipimanteeyakironi rashitayitarini ramanantakotantyaaariri kipatsi ijeekakira koriki. Roojatzi ramananantakawo kipatsi. Ikimoshirewentanakiri osheki iyorikite riraga amanantakiro-rira.

**Roshiyakaawentakiro Jesoshi
poreryaanikitatsiri mapi**

⁴⁵Eejatzi ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi, reentsitetari kowatsiri raapatziyaari. Irintakya ikimitakari kowatsiri ramanantero poreryaanikitatsiri mapi kitamaari, pinaperotachari.

⁴⁶Iñaawakiro apaani okameethapero-taki, opinaperotaka. Ikowaperotakiro, rootaki ipimanantawori maawaeni tzmimotziriri raantariri koriki. Roojatzi ithonkakiri iyorikite ramananantakawori rowaga poreryaanikitatsiri mapi kitamaari, pinaperotachari.

**Ikenkithatakotziro irira Jesoshi
tsikarika ikanta shiryaaatsiri**

⁴⁷Rapiitakiro riraga Jesoshi roshiyakaawentakinari tsika ikantari Tajorentsi reewawenante, ikantakina:

—Aririka reewawenante riraga Tajorentsi, ari ikimitari shiryaaatsiri, rowiinkakiro ishiryaaamento niyankyaani inkaareki roojatzi inoshikakotakiri raaki osheki shima inashitzinkaripaeni rotetakiri pitotsikira. ⁴⁸Ojamanitanaki aririka riyeekitanaki pitotsikira roojatzi ipokanta othapyaa-kiini. Riyoyaawaetapaaki kameethatsiri rotetakiri kantziriki. Riraga kaari kameethatsiri rookayitakirini.

⁴⁹Aritaki okimiteeya iinja aririka nopokae jaka kipatsikika notyaanterikya nonampiripaeni, ipokapaaki jaka

jaawikika riyoyaayitapaakirini ikaatzi kameethatzinkari rajankaneki, omaanta riraga kaari kameethatatsi rajankaneki, rinashitapaakyaari rirori ⁵⁰rookaeyirini janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Ari riraakoeyaani eejatzi ratsikae-kitya antawaete rirori: ikemaatsiteeyaa-woni katsiri. ⁵¹¿Pikemaperotakiro ma nokantakimiri?

Nokanteeyakirini:

—Jee, nokemakimi.

⁵²Roojatzi ikanteeyanani:

—Aririka ikemijantena riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riyotanakiro osheki. Tema iroñaaka riyotziro maawaeni rojankinateetzirini paerani, eejatzi raapatziyanarika, riyotziro owakiratatsiri niyoteeriri iroñaaka. Riyotanakiro tsikarika ikantari riraga Tajorentsi reewawenantzi. Okimitaka, riyotziri koetyeemotziriri ratziritepaeni irintapaeni ashaagantachari kameethari, roojatzi ipantariri apanipaeni itaworitatsiri rowaagawo eejatzi apanipaeni owakiratatsiri rowaagawo, oetarika koetyeemotariri. Eejatzi okimitaka iroñaaka eerori, kameetha piyotagaeri paashinipaeni itakaantaworini Iwaperiteki Tajorentsi eejatzi piyoteetyaari owakirari niyotaakimirika iroñaaka.

**Ipiyanaa Jesoshi Najareeteki
(Mr. 6.1-6; Rk. 4.16-30)**

⁵³Ari okaatapaaki roshiyakaawentakinari riraga Jesoshi, thonkapaaka, roojatzi riyaaatantanaa.

⁵⁴Iroñaaka ipiyanaa riraga Jesoshi janta iipatsiteki ipoñaakanta. Noyaateeyanakirini naaka. Roojatzi riyotaantapaakari janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Ari rotsikanateeyanakarini maawaeni kemawakiriri, ikanteeyanakini:

—¿Iitakakya iyotaakiriri riyothaniantakari? ¿Ninkakya matakaakiririka

itajonkantzi? ⁵⁵Tema rirotaki itomini riraga wetsikirori jeekamentotsipaeni. Pamineroty rinirowa Mariiya. Pamineritya rirentzipaeni Jantyaako, Josee, Shimo eejatzi Joorashi. ⁵⁶Eejatzi akaateeyakironi ritsiropaeni jaka. ¿Tsika opoñaaka maawaeni iroka riyothanitantari?

⁵⁷Rootaki itheenkantakariri riraga Jesoshi, ikantzimatziri, rootaki ikanantakariri irira:

—Atziripaeni iñeeririka paashinijatzi kamanantzirori Iwaperite Tajorentsi kameetha raapatziyaperotawakyaari. Riroma rirorika jeekariko inampiki ikamanantawityaaworika Iwaperite Tajorentsi eero ikowaperotzi raapatziyaperotyaaari, inta itheenkiri rirori.

⁵⁸Osheki itheenkayakirini ikaateeyini ijeeki. Tee raapatziyaperoyarini rootaki kaari osheki itajonkananta janta.

Riraga Erooreshi
rowamaakaanakari Jowa. Roojatzi
iitakaawitakari Jesoshi rirotaki

Jowani piriintachari

(Mr. 6.14-29; Rk. 3.19-20; 9.7-9)

14 ¹Apaani kitejiri ikemakotawakiri Jesoshi riraga Erooreshi. Tema irira rirotaki pinkathariwentziriri maawaeni karireeyajatzi iroñaaka. ²Ikemakotantawakariri, ikanteeyanakinini ronampiripaeni: “Aamaaka rirotaki Jesoshitatsiri riraga Jowa kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Nowamaakaanawitakari omaanta aamaaka piriintarika añagae eejatzi, rootaki imatantakawori itajonkantapae iroñaaka”.

³⁻⁴Chapinki riraga Erooreshi raapithatakiri rirentzi Jiripi iina, oetachari Eroriyashi. Roojatzi ikanantakari riraga Jowa kaawoshitakotantatsiri Tajorentsi: —Tee okameethatzi okaatzi pantakiri. Rootaki raakaanantakariri Jowa

romonkyakaanakari omonkyagaamentotsiki. Roojatzi roojotakaanakari karenathaki. ⁵Chapinki ikowawitaka rowamaakaanterimi, omaanta ithaawantakari atziripaeni. Osheki raapatziyeyakarini Jowa, tema ikenkithashiryakotziriri rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi rootaki ikenkithashiryakaanakari riraga Erooreshi: “Aririka nowamaakaanakari ari ikijakowentakyaari atziripaeni”. Rootaki ithaawantakari rowamaakaanterimi chapinki. ⁶Roojatzi omonkaantakari kitejitatsiri paerani ikoñaantapaaakari riraga Erooreshi. Ipiyotawentari oshekini inampijatzi ikimoshirewentziriri, ishinkitawaeta. Eejatzi okantaka opirantakotziriri ishinto Eroriyashi, osheki iñaawenaperotakawo, ⁷rootaki ikanantakawori:

—Oetarika pikowakotenari, aritaki nopakimiro. Riyotzi Tajorentsi, eero namatawitzimi.

Roojatzi iyaatashitantanakawori ojampitantawori iniro. ⁸Okantawakiro ishinto:

—Pikanteri rowamaakaanteri riraga Jowa.

Roojatzi okanantakariri roori:

—Nokowaki powamaakaanteri riraga Jowa, pipakotenawo piratoki iitoni, iyotantyaari nana kyaaryo kamaperotaki.

⁹Roojatzi rowashiretantanaka rirori tee ikowawita rowamaakaanterimi omaanta inkaaganki ikemaeyawakirini maawaeni atziripaeni okaatzi ikantakari. Tekatsi ikantaneeya roepiyaneero. ¹⁰Rootaki ithatyaakaanantakariri iitoki riraga Jowa. ¹¹Roojatzi ramanteetakawo iitoni thatyaaka. Aawakiro, roojatzi aantanakawori iniro. ¹²Ikantaka riraga riyotaanewoni roojatzi ipokantapaaka raanakiro iwatha ikitatakiro. Roojatzi riyaatashitantanakari riraga Jesoshi ikamantapaakiri:

—Rowamagaetakirirakya Jova.

¹³Ikemantawakari rirori kamaki irira, roojatzi riyaatantanaka apaniroeni janta tekatsinta atziri. Itsipateeyanakinani.

**Rowakaakari Jesoshi 5000
shirampari**

(*Mr. 6.30-44; Rk. 9.10-17;
Jowa 6.1-14*)

Itenteeyanakinani, rootaki nokinanta-koeyanakarini pitotsi. Omaanta ikemakotakiri oshekini atziri, ipoñeeyanakani nampitsikipaeni, ikinanaki onomateeteki iñaa, royaatakina.

¹⁴Roojatzi naatakoeyantapaakani, notonkagaeyanakini kipatsiki. Eejatzi noñapaakiri oshekini oyaakiriri Jesoshi. Osheki retakoshiryaapaakari irira maawaeni, retsiyatakoeyakirini mantsiyatzinkaripaeni. ¹⁵Tsiteniityaaki oorya. Nokaateeyakirini paashini riyotaanewo Jesoshi, nokanteeyawitakarini:

—Pamine, tekatsi atziri ipanko jaka, rooteentsi otsitenite. Potaanteri atziripaeni riyateeyini pankotsikipaeni ramananteeta royaari.

¹⁶Ikantawakina:

—Eero. ¿Iitaka ratsipetashitantaari riyaa? Piperi eerori royaari.

¹⁷Nokantanakiri:

—O, tekatsi noperiri. Paminetya sha, tee oshekitz paa okaatzi apawakooni. Eejatzi mereto ikaatzi apite.

¹⁸Ikantawakina:

—Pamakinawo maawaeni eejatzi mereto.

Roojatzi nopantakari. ¹⁹Ari ikanteeyanakinirini maawaeni:

—Pijeeki jaawiki katawomashiki.

Jeekaeyanakini. Roojatzi raantakawo paa eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantanakiri Ashitariri:

—Ariwee, Pawa, pipakinawo iroka nowanawo noyaari.

Ari ikagaakiro paapaeni, shimapaeni, ipaeyakinarini maawaeni. Eekiro nopanakiri paashinipaeni atziri.

Roojatzi nowaeyakawoni maawaeni.

²⁰Ari rowaeyakawoni maawaeni piyotawentakariripaeni, reshitanakiro owanawontsi. Roojatzi nopiyotayiteerone tzimagaantapaentsiri niyeekitakiro kantzirikira okaatzi 12. ²¹Naamaashita ikaateeyakini riraga owaeyakaworini shirampari 5.000, eejatzi tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

**Irira Jesoshi ranashaatapaawo
inkaareki, tee itsitsiyi**

(*Mr. 6.45-52; Jowa 6.15-21*)

²²Roojatzi rotyaanteeyakinani riraga Jesoshi, ikanteeyakinani:

—Niyotaanewopaeni, potetanakya pitotsiki, peewatena intatsikeronta.

Roojatzi eejatzi rotyaantakiri maawaeni piyotawentakariri, ikantakiri rirori:

—Piyaaterapa janta pipankokipaeni.

—Jee, ari.

²³Roojatzi itonkaantanaka tonkaariki apaniroeni, ikenkithatakaeri Ashitariri. Otsitenitananaka, eeniro ijeeki apaniroeni janta.

²⁴Nokanteeyanakini nokinakoeyanakini niyankyaani inkaareki. Roojatzi antawo omaetonkaaki, eejatzi oepiyapiyatokatina antawo tampyaa. ²⁵Okantaka rootzimateentsi okitejite, noñagaatziiri Jesoshi ranashaatapaawo iñaa. Tee itsitsiyi. Eejatzi tee niyotawaeri. ²⁶Tema rominthaagapaa-kina, nokaemaeyantanakini:

—¡Eeeee! ¡Kaakitaki peyariwee!

Osheki nothaawantaperotawakari.

²⁷Omaanta ikanteeyapaakinani:

—Naakakya pokatsiri, piweshiryaa-wentawakina, eero pithaawantashitana.

²⁸Roojatzi ikanantanakari Peetero:

—Eerokarika Nowinkatharite pikaemena nanashaatyaata naari iñaa, niyaatashitemiita pikatziyakaga eerori.

²⁹Ari ikantakiri:

—Pipokanaki.

Roojatzi imitaanaki inkaareki, ranashaa-tantawitanakawo, riyateemi janta Jesoshiki. ³⁰Omaanta roojatzi ikenkithashiryaanakiro tampyaa, eejatz ithaawanaki, itsitsiyimawitanaka. Ikaemanaki:

—Nowinkatharite, paawaena.

³¹Roojatzi rakotashitawakiri, rakathawakotawaeri. Ikantanakiri:

—Eechonkiini paapatziyana. ¿Iitaka kaari pameentaperotantana?

³²Roojatzi rotetantapaa pitotsiki, notsipateeyanaarini, roojatzi kaataneetampyaa. ³³Osheki nopinkatheeyanakinini, nokanteeyanakinini:

—Kyaaryootaki, eeroka Itomi Tajorentsipero.

**Retsiyatakotakaakiri maawaeni
mantsiyatzinkari janta**

(Mr. 6.53-56)

³⁴Roojatzi nomontyaanteeyanaawoni, naatakoeyapaani intatsikeronta. Tema nareeteeyapaakani janta Jenejareeteki.

³⁵Ikantaka jeekayitatsirini riyotawaerira areetapaa Jesoshi roojatzi ikamantawa-kaanteeyanakani maawaeni ikaateeyinira ijeekaeyini. Ramaeyakirini maawaeni mantsiyatzinkaripaeni.

³⁶Royiikiiyakarini ipampitziteeyakirini imaatha. Ikantaka roojatzi ipampitziteeyantakarini imaatha opatziyaakikira. Etsiyatakoeyaneeni maawaeni okaatzi owawijaakotzitakiriri imaatha.

Owaariperotzirori ashire

(Mr. 7.1-23)

15 ¹Paashini kitejiri ipokashitapaa-kiri riraga Jesoshi apanipaeni warijeeyo eejatz iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Ipoñeeyakani Jerojareeki, ikantapaakiri:

²—Tema aakaeyakini joriyo. Ameteeyakawoni rootzimateensirika oyaa itakyaawo

akiwero ako, roojatzi owantanakya. Tema tee akimitari kaari yotziri Tajorentsi rootaki riyotaakaerini itakaantaworini paerani. ¿Iitakakya kaari imonkaantawo piyotaanewopaeni? Tee okameethatzi rowashitya, tekiraata ikiwawakota.

³Ikantawakiri:

—¿Iitakakya kaari pimonkaantawo eeroripaeni ikaminaawitzimirira Tajorentsi? Osheki pimonkaantashitakawo ikantashitayitarini itakaantaworinipaeni rootaki kaari paapatziyaperotantawo ikaminaawitzimirira. ⁴Tema ikantziri Moeseeshini:

“Pipinkathateri piri eejatz piniro”. Eejatz ikantzi: “Riraga Tajorentsi ikantakotziri akawaantetziriri ashitariri eejatz riniro: ‘Okameethatzi rowamagaeteri’”.

⁵Omaanta eerokapaeni pikanteeyakirini atziri:

“Pimatero pikanteri ashitzimiripaeni: ‘Eero nomatziro namitakotzimi, nopemi koriki tzimimowitanarika namitakotantemirimi, irika nashi koriki: tema nokashiyakaatziiri Tajorentsi noperi’”. ⁶Ñakiro, pantashiteeyakawoni eerori pikowakaeyakarini, tee panteeyironi ikowawitari rirori. Pookaeyanakironi Iwaperite Tajorentsi panantyaawori okimitaka ranteeyakirini pichariniite-nipaeni paerani. Tee pishinetziri atziri ramitakotziri ashitariri eejatz riniro.

⁷Amatawitantiripaeni! Poshiyakaawae-tashita paapatziyakari rirori, omaanta tee paapatziyari. Kyaaryo ikenkithatakotziteeyakimirini paerani Iseeeyashi. Iroka rojankinatzitakarini:

⁸Ikantzi Tajorentsi: “Irika atzirika ikantashiteeyakinani ipaanteki:

‘Nopinkathatzimi’, omaanta rajankanekira tee raapatziyaperotana, okimitzimotakina inteena ijeekaeyakini.

⁹Ratsipetashitakawo ipiyotawentashitana, tee riyotaantziro nokaminaantariri, inta riyotaantashitawo ikantayitzirini ichariniitenipaeni paerani”.

¹⁰Roojatzi ikaemantakari riraga Jesoshi piyotawentariripaeni. Ikaemana-kiri ikanteeyawakirini:

—Pikemaperoeyenani, piyotawakiro nokamantemiri: ¹¹okaatzi powayitarini, tee iñaakotzimiro Tajorentsi owaariperotero pishire. Omaantakya okaatzi piñaawaetziri kaariperotatsiri eejatzi okaatzi pikenkithashiryayitarini rootaki owaariperotzirori pishire.

¹²Nokantanaka niyaatashiiyakirini riraga Jesoshi, naakapaeni riyotaanewo, nokanteeyapaakirini:

—¿Piyotakima eeroka ikijantakimiro warijeeyopaeni pikantakiriri inkaaganki?

¹³Rakanakina:

—Okimitaka atziri inothokero maawaeni kaari ipankitzi, arimache iinja rowashironkayeri riraga Pawa jenokinta maawaeni atziri kaari reentsi-tetari. ¹⁴Eero pikenkithashiryaaakota-piintawo ikantziri riroripaeni. Tee ikoyi riyotero ikowakiri rirori. Ikimitakari kaari kokichaataatsi. Noshiyakaawentemiri: rakathateririka kaari kokichaataatsi paashini kaari kokichaataatsi, eenitatsirika omoo janta, tema aritaki ipariyee-yakini irira apite omooki. Okimiwitaka iroka, riraga warijeeyopaeni riyotaakiri paashini atziri kimitariri kaari kokichaa-tatsi. Tema tee ikoyi riyoteri oetarika ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema kimitaka kaari kokichaataatsi, tee riyotziri rirori. Rootaki iinja irira rowashironkaantyaariri.

¹⁵Ikantziri riraga Peetero:

—Tee nokemimi. Piyoteenawo oetaka okantaperotziri: “Oetarika oyaari, tekatsi okantero owaariperotero ashire. Omaanta oetarika akenkithashiryaaari, rootaki owaariperoteeni”.

¹⁶Ikantawakiri:

—Eejatzi eeroka, ¿tema pikemapero-tana? ¹⁷¿Tema piyotzi oetarika oyaari

iyaatzi asheetoki roojatzi ashitantee-yaawo? Tekatsi okantziro ashire.

¹⁸Maawaeni pikenkithashiryaaari opoña pajankaneki rootaki piñaawaetantawori. Piñaawaeterorika kaari kameethatatsi tema rootaki owaariperotzirori pishire. Omaanta owaariperotziro pishire okaatzi piñaawaetayitzirini pipaanteki kaari kameethatatsi eejatzi okaatzi pikenkithashiryayitarini. Rooma pajankaneki tee pikameethatzi.

¹⁹Rooma piyotziro tee pikameethatzi-rika pajankaneki ari pantziro kaari kameethatatsiri, powamaantzi, pishirontzimotawo tsinani kaari piina, paapithatziri paashini atziri iina, maenari piñaathatawo tsinani kaari payi, pikoshitzi, pitheeya, pikantzima-tziri paashini atziri. ²⁰Rootaki eeroka powaariperotantawori. Omaanta teerika pikiwawakota rootentsirika poya, tekatsi okantero pishire. Eero ikijantzi-miro Tajorentsi.

²¹Roojatzi jatanaki rirori Jesoshi, naaka, maawaeni.

**Rowawijaakotziro Jesoshi ishinto
kanaanjato
(Mr. 7.24-30)**

Riyaataakaanakina riraga Jesoshi janta Tziiroki eejatzi Shirooki. ²²Opokashita-paakiri janta kanaanajato, rowaga kaari joriiyotatsi. Okantapaakiri:

—Nowinkatharite, rooma eeroka ichariniiteni jewatatsirini riraga Iraviiri. Nokowaki pineshironkatena, eejatzi nishintyo pineshironkateno. Ikyaan-tapaakawo kamaari, shiyashiyataka.

²³Omaanta imaeritanaki, tee rakawa-kiro. Nokantawitari naari:

—Pikantero iyaateeta, atama oñaashi-renkaka. Tema osheki okaemakamataki.

²⁴Roojatzi ikantziri:

—Rootaki rotyaanantakinari Pawa, apatziro nowawijaakoteri nojoriyo-

tzinkaritepaeni. Rirotaki kimitariri
owishapaeni kaari ishenteetzi.

²⁵Omaanta otziwerowashitapaakari,
apiitakiri okantakiri:

—Nowinkatharite, pineshironkatena.

²⁶Ikantawakiro, roshiyakaawentakiro:

—Tee okameethatzi aapithateri atomi
owanawontsi apantyaariri otsitzite.
Eeroka kaari joriiiyyotatsi. ¿Litaka
noneshironkatantemiri?

²⁷Tee okantzimoneentanakyaawo
ikantawitakaworira, inta okantziri:

—Kyaaryo, Nowinkatharite, kameetha
iroka pikantanarika. Omaanta, riraga
otsitzite rowawo opetokeeriki pariyayi-
tatsirini jaawiki royaarika ashtariri
rotsitzite.

²⁸Ikantawakiro:

—Tsinani, kameetha paapatziyapero-
takina. Aritaki nomatakimiro pikowako-
takinarika.

Aripaete awijakotanee ishinto.

²⁹Roojatzi riyaatantanaa riraga Jesoshi,
eejatzi maawaeni nokaateeyaneerini.

Retsiyatakotakiri irira Jesoshi

oshekini mantsiyatzinkari

(*Mr. 7.31-37*)

Ikinakaanakina riraga Jesoshi janta
othapyaaikiini inkaare janta Karireeyaki.
Itonkaakaanakina tonkaariki, ijeekakaa-
paakina janta. ³⁰Ipokashiteeyakirini
osheki atziri ramakiri osheki mantsiyari:
aashetawitachari, kamampowaakiwita-
chari, majontziwitacharipaeni, thatyaa-
ponthowitacharipaeni, eejatzi paashini-
paeni mantsiyawitachari roojeekaeyaki-
rini iitzikeroki rirori. Retsiyatkoeyaki-
rini maawaeni. ³¹Roojatzi rotsikana-
tantanakari atziri iñaakirira aashetawi-
tcharini anashitaa kameetha, riraga
kaari kokichaawitachani kokichaate,
majontziwitachari ñaawaetanee, kaari
shewawitachani rako shewatanaa
eejatzi paashinipaeni mantsiyari

etsiyatakotee. Ari rotsikanateeyakarini
tee riyotzi oeta ikanteeyanakirini
roojatzi iñaaperoeyantanakarini riraga
Tajorentsi. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi
riraga pinkathariwentziriri maawaeni
joriiyopaeni.

Rowakaakari Jesoshi 4000 atziri

(*Mr. 8.1-10*)

³²Roojatzi ikaemaeyantakinani riraga
Jesoshi naakapaeni maawaeni riyotaa-
newo. Ikanteeyakinani:

—Osheki netakoeyakarini maawaeni
piyotawentanari, tema okaataki kitejiri
3 itsipateeyakinani jaka. Tekatsi roya.
Tasheyamoonthataki. Tee nokoyi
notyaantashiteeyaari inampiki
tekirarika rowa. Rooma notyaantashi-
teeyaririka, ari ishivetatanaki awotsiki.
Eero imatziro rareeta inampiki.

³³Nokantapaakiri:

—Pamine, tekatsi atziri ipanko jaka.
¿Tsika ayenirika owanawontsi aperiri?
Oshekini ikaateeyiniroña.

³⁴Ikantawakina:

—¿Tsika okaatzika owanawontsi
jeekaentsiri?

Nokantanakiri:

—Okaataki 7 paa, eejatzi mereto
apaanipaeni.

³⁵Roojatzi ikanantawakariri riraga
piyotawentariri:

—Pijeekaeyini maawaeni katawoma-
shiki.

³⁶Jeekaeyanakini. Roojatzi raanta-
kawo paa eejatzi mereto. Ikantziri
ashitariri:

—Ariwee Pawa, eenitatsi noyaari.

Roojatzi ikagaantakawo paa eejatzi
mereto. Ipakinawo eejatzi maawaeni
riyotaanewo. Naawakiro, noshirinkaki-
niri rirori piyotawentakariripaeni.
Itajonkakiniri oshekitanaki paa, rosheki-
tanaki eejatzi mereto. ³⁷Nowaeyaka-

woni, kemaeyanakinani maawaeni. Roojatzi nopiyoteeyakironi tzimagaantapaentsiri niyeekiteero kantzirikira, okaatzi 7. ³⁸Tee ayoperotzi tsika ikaatzi maawaeni owaenchari. Owaka osheki tsinani eejatzi eentsipaeni. Omaanta aamaashitya 4.000 shirampari owaenchari. ³⁹Roojatzi rotyaanantaari, ikantakiri:

—Piyaateerakya iroñaaka pipankoki-paeni.

Roojatzi riyaatantanaa. Noteteeyantanakani pitotsiki, montyaakotanakina janta Makataaki.

**Ikowawitaka warijeeyopaeni
iñeerimi irira Jesoshi itajonkantemi**
(*Mr. 8.11-13; Rk. 12.54-56*)

16 ¹Ikanta ipokashiteeyapaakirini warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni ikowaeyawitakani rantakaantyaaririmi riraga Jesoshi kaari kameethatatsi ikijantanakyaaririmi. Ikantawitapaakari:

—Nokowaki noñeemimi pitajonkante, niyotantanakyaari kyaaryo pipoñaaka jenokinta.

²Rakanakiri rirori:

—Pamine, aririka itsiteniityaanaki oorya piñaakirorika okiraawayeetyaanaki, tema pikantanaki: “Paminetya jenoki kiraawayeetyaaki. Eero opariyi inkani”. ³Omaanta, amaetyaakakya piñaakirorika aaninkaki, ari pikantanaki: “Rooteentsi opariye inkani. Paminetya aaninkakinta”. Amatawitantaniri, piyotakoeyakironi opariyerika inkani. Omaanta tee piyotakotzimaetawo maawaeni okaatzi piñeeyawitakarini jaka kipatsikika. ⁴Tee pikameethateeyini, osheki pitheenakiri riraga Tajorentsi. Iroka tee okameethatzi. Pikowawita piñeena notajonkante, omaanta eero noñaayimiro. Apatziro iinja, piñaakironi roshiyakaawentakinarini paerani Jonaashini.

Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi, roojatzi riyaatantanaa.

**Roshiyacaantziniri Jesoshi
tapiyakaawori paa**
(*Mr. 8.14-21*)

⁵Rareetaakayapaakinani intatsikeronta inkaare irira. Tema nopeyakotanakiro paa: tee naanakiro. ⁶Ikanteeyakinani rirori:

—Paamayaawowa rowaga tapiyakaawori paa rashi warijeeyopaeni eejatzi rashi saroseeyopaeni.

⁷Roojatzi nokantawakaeyantanakani: —¿Iitaka ikanantakaeri: “Paamayawowa tapiyakaawori paa rashi warijeeyopaeni eejatzi rashi saroseeyopaeni”? Rooma ikanantakaeri teera amaneero paa. Aamashitya rootakirika ikanantakaeri.

⁸Ikantaka riyotakotakina oetarika nokantawakaakari, rootaki ikanantakinari:

—¿Tekirama pameentaperotana? ¿Iitaka pikanantari: “Tekatsi paa”?

⁹¿Tekirama piyotana? ¿Tema pikenkithashiryaawakiro chapinki okaatakotawitakagaanki paa apawakooni, omaanta ikemaeyakawoni osheki atziri rowantakawori? Ikaatakiranki 5.000 shirampari okaatzi tzimagaantapaentsiri 12 kantziriki yeekitapaatsiri.

—Jee. Kyaaryo.

¹⁰¿Tema pikenkithashiryaawakiro kaatatsiriranki paa 7, eejatzi nowakaaakari 4.000 shirampari omaanta ikemaeyakawoni maawaeni eejatzi tzimagaantapaentsiri poteteero kantziriki okaatzi yeekitatsiri 7?

—Kyaaritaamakya.

¹¹Ikantanakina:

—¿Iitaka kaari piyotantawakawo nokanantawitakimiri: “Paamayawowa tapiyakaawori paa rashi riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga saroseeyopaeni? Tee ro nokantakoperote rowaga paa pipeyakotanakiri inkaaganki”.

¹²Roojatzi niyotakotantakawo oeta okantakotziri ikenkithatakotakiri tee ro ikenkithatakoperotzi tapiyakawori paa omaanta ikenkithatakotziri maawaeni riyotantayitzirini warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Tema riyotaashitakari kaari rooperotatsiri. Tee ikoyi riraga Jesoshi ramatawitantenawo riroripaeni okaatzi riyotaantayitzirini.

**Peetero ikantziri riraga Jesoshi:
“Eeroka Owawijaakotantatsini”**

(*Mr. 8.27-30; Rk. 9.18-21*)

¹³Roojatzi niyaateeyantanakani intatsikeronta Joriraani paashiniki Sesareeya rowaga nampitsi riwetsika-kaantapaakiri Jiripi riraga pinkathari. Ari nokinakitzi janta. Roojatzi ikantee-yanakinani riraga Jesoshi:

—Nopñaaka naaka jenokinta natziri-perotapaaki jaka jaawikika. ¿Oetaka ikenkithashiryaakoeyanarini naaka atziripaeni? ¿Tsikama iitakinaka naaka?

¹⁴Nokantawakiri:

—Ikantzi apaanipaeni: “Jesoshi rirotaki Jowani, riraga kaawoshitakowitariri Tajorentsi, piriintaa”. Ikantzi paashinipaeni: “Irira rirotaki Iriiyashini, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, añagaatsiri”. Ikantziri paashinipaeni: “Jesoshi rirotaki Jeremiyashini, añagaatsiri”. Eejatzi paashinipaeni ikantzi: “Rirotaki paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, piriintaachari”.

¹⁵Roojatzi ikanteeyantananani:

—Eerokapaeni, ¿oetaka pikenkithashiryaakoeyanarini naaka?

¹⁶Riraga Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero ikantawakiri:

—Eerokataki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi naamaakari. Eeroka Itomi Tajorentsi, riraga Añaaperotatsiri.

¹⁷Ikantziri:

—Piweshiryaawaetya, Shimo itomi Jonaashi. Riyotaakimiro iroka riraga

Tajorentsi. Tee roo yoteemironi atziri.

¹⁸Noetzimi Peetero, tema okantziri piwaero apaanteki aari: mapi. Tema paapatziyana naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Rootaki nokowakaantakimiri piyoteeri atziri iroka niyotagaeyakimirini eerori. Paapatziyakaakari osheki atziri. Rowashironkaawitakimirika iwinkatharite maawaeni kamaari omaanta eero imatziro ranaakotemi. ¹⁹Niyoteemi oetarika ranteeyerini atziri riyaaanteeyaaari Tajorentsikinta jenokinta. Eerorika paapatziyakagaeyaarini atziri jaka kipatsikika, eero riyaatzi jenokinta; omaanta maawaeni atziri paapatziyakagae-yakinarini rirotaki jeekaeyatsini iinja janta jenokinta. ²⁰Roojatzi ikanteeyantakinani: —Eerowa pathawayitawo pikamantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”.

Irira Jesoshi ikamantzitakari ikame

(*Mr. 8.31-9.1; Rk. 9.22-27*)

²¹Aripaete ritanakawo ikamanteeyanani ikame. Ikanteeyanani:

—Rooteentsi niyaate janta Jerojareeki. Osheki rowashironkayena janta riraga aataperoteenchari, riraga jewawentayitzirini ñaanakowenantatsiri Tajorentsi, eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Aritaki okantyaari rowamagaetena, omaanta okaate kitejiri 3, ari nopiriintanee nañagae.

²²Tee inimotziri Peetero okaatzi ikantakiriri. Rootaki raantanakariri eekitziroeni jaga ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, ¡tee okameethatzi pikantakirika! ¡Eero powashironka! ¡Eero pikami!

²³Roojatzi ipithokashitantanakari rirori, ikantanakiri:

—¿Iitaka pikanantakari? Pikimitakari Jatanaashi, riraga iwinkatharite kamaaripaeni. ¿Iitaka pookakaantana-

wori? Pikantakirika pikenkithashiryaa-shitakawo ikenkithashiryaa atziri; tee piyotziro ikowakaakinari Tajorentsi. Eero pookakaanawo ikowakaakinari Pawa. Nomonkaateniriita.

²⁴Roojatzi ikanteeyanani:

—Pikowaperotzirika paapatziyaperotena, okameethatzi pikyaaryoowentenawo oetarika nokowakaakimiri naari, eero pantashitawo pikowakaari eerori. Pipomeentsiwentena: aririka rowashironkaawitemi, omaanta eekirowo piyaatanakitye paapatziyaperotanakina. Tema iroka kimitaka pinatanakiziro piyoroshite.

²⁵Riraga kowawitachari ikaminthayaami ari rowashironkaantyaari iinja Tajorentsi, omaanta riraga kemaatsitawentenani, iifeenarofa janta Tajorentsikinta. ²⁶Omaawitya pipiyotaperotawityaaworika osheki owaagawontsi jaka kipatsikika, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta ijeekinta rirori. Tema patsipeta-shiteeyawitakawoni maawaeni pashiteeyawitakarini. Naakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁷Nopofaaka naari jenokinta, nokoonaatapaaki kipatsikika. Eejatzi niyaatawitaatya jenokinta. Tema eejatzi nopiyaate iinja jaka, nopsipatapaakyaari nonampiripaeni, nopinkathariperotapaaki, nokimitapaakyaari Ashitanari. Roojatzi nokantakowenantapaakyaari maawaeni atziri okaatzi rantayitzirini. ²⁸Kyaaryo, iroka nokantzimirika, eenitatsi apanipaeni irofaaka pikaateeyakinika jaka, eerotzitarika pikami, ari piifaawaena nopinkathariperotapaaki.

Rootaki ikantakinari Jesoshi.

Ishipakiriimotakiri Jesoshi 3

riyotaanewo

(Mr. 9.2-13; Rk. 9.28-36)

17 ¹Ikanta itsipatakina naaka maawaeni riyotaanewo, nomaaki 6.

Roojatzi rookanakina, raanakiri apatziro Peetero, Jantyaako eejatzi Jowa, riraga rirentzi Jantyaako, raanakiri janta antawoki tonkaari. ²Roojatzi ishipakiriimotantanakari. Iifaawakiri ishipakiryapootanaki ikimitanakari oorya, eejatzi iithaari okitamaaperotanakirofa. ³Romapokapakiri Moeseeshi, eejatzi Iriiyashi, rirotaki kamanantzirorini iifaani Tajorentsi paerani. Ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. ⁴Roojatzi riraga Peetero, ikantziri:

—Nowinkatharite, kameethataki apokaeyakinika jaka nofaantakimiri. Pikowakirika, niwetsikemi pankoshintsi 3: apaani pathi, apaani rashi Moeseeshi, eejatzi paashini rashi Iriiyashi.

⁵Eenirowa iifaawaetzi omapokapaaka menkori, otzikaapaakiri maawaeni, osheki oshipakiryapaaki roori. Ari ijeekaki Tajorentsi menkoriki iifaawae-tanaki, ikantzi:

—Irika rirotaki notyomi nonintaperotanewo, osheki niweshiryaawentaperotakari. Pikemijanteri.

⁶Ikemantawakaworira riraga riyotaanewopaeni ikantziri rirori, ithaawantanakari osheki, itankimotapithatanakari. ⁷Omaanta ipokashitapaakiri Jesoshi, ipampitapaakiri. Ikanteeyakirini:

—Pikatziyane, eero pithaawantari.

⁸Roojatzi raminawitanaa tekatsitane, apaniroeni Jesoshi. ⁹Roojatzi roerinkantanaa. Ari niyanki awotsi ikantakiri:

—Eerowa pikamantakotzitana piifaakinaka irofaaka. Omaanta naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawitakya arika eejatzi naafaga, aripaeterakya pikamanteeyanakirini paashinipaeni atziri okaatzika piifaawakiri irofaaka.

¹⁰Roojatzi ikanteeyantakarini riroripaeni:

—Riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikanteeyini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini,

eentsikiro rimpaetapaaki ipokapaaki rirori Rotyaantanewo Tajorentsi”.

¿Iitakakya ikanantawaetakari iroka?

¹¹Rakanakiri:

—Kyaaryo okaatzi ikantakirini:

“Rirotaki itapaakyaawoni ipoke riraga Iriiyashi, rowameethateeyapaakirini maawaeni”. ¹²Omaanta nokamantemi: kyaaryo ipokapaentzi Iriiyashini omaanta tee riyotawakiri atziripaeni, osheki rowashironkashiteeyawakarini. Eejatzi ikimitawakina naari iinja, osheki rowashironkaeyawakinani.

¹³Roojatzi niyotakoperoeyantanakawoni ikenkithatakotatziiri Jowani, riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi.

**Rowawijaakotziri riraga Jesoshi
ewonkiri kokikokitatsiri**

(*Mr. 9.14-29; Rk. 9.37-43*)

¹⁴Roojatzi rareteeyantapaanani rookaeyanakinanira chapinki. Osheki atziri oyaakiriri. Roojatzi ipokashitapaakiri Jesoshi apaani shirampari. Rotziwe-rowashitapaakari, ikantapaakiri:

¹⁵—Nowinkatharite, pineshironkateri notyomi. Osheki ikamanapiintzi, osheki rashironkaapiinta. Ipariyapiintzi itaapiinta paamarikira, pokiree; eejatzi ipiinkaatapiintzi iñaakira, chomoog.

¹⁶Naawitanakanari piyotaanewo, nokantawitapaakari: “Powawijaakotenari notyomi”, omaanta tee imatziri.

¹⁷Rakanakiri rirori Jesoshi:

—¡Atziri theenkantatsiri! ¿Tekiraatama piyotzi? ¿Tsika okaateka notsipatemi piyotantyaari imatakaantemirori Tajorentsi petsiyatakotante? Osheki pitheenkakina.

Roojatzi ikantawakiri ashitariri:

—Pamakinari jaka pitomi.

¹⁸Roojatzi ikantakiri Jesoshi kamaari:

—Eero poñaashirenkiri rirori, inta pookaneeri. Roojatzi rawijakotantanaa riraga eentsi. ¹⁹Roojatzi nojampitanta-paakari:

—¿Iitakakya kaari nomatantawo nowawijaakoteri naari?

²⁰Ikanteeyanakinani:

—Ñaakiro, okantakaakimira tee paapatziyaperotawo okaatzi nokantawitakimiri rootaki kaari pimatantawo powawijaakoteri. Kyaaryo, aririkami paapatziyaperotakyaawo nokantzimiri, tema aritaki pimatakiro tonkaari pikanterorika: “Pishirinke janta”.

Roojatzi oshirinkantanakya janta. Ñaakiro, tekatsi pomeentsitzimotemini pameentaperotyaworika nokantzimiri. ²¹Pookantyaariri kamaari kimitakaaririka aakiriri eentsika okameethatzi pityaawo pamaneri osheki Tajorentsi eejatzi pitzitakotyaari irira.

Roojatzi itharyaanaka rirori Jesoshi, itsipatanakina naaka maawaeni riyotaanewo.

**Rapiiteeniri eejatzi Jesoshi
ikanteeri ikame**

(*Mr. 9.30-32; Rk. 9.43-45*)

²²⁻²³Apaani kitejiri janta Karireeyaki, rapiitaana riraga Jesoshi ikanteeyaanani naaka maawaeni riyotaanewo, ikantzi:

—Nopoñaanaka naari janta jenokinta natziriperotapaaki jaka. Rooteentsi ragaetena, rowamagaetena naari. Okaate kitejiri 3 ipiriintaneena Pawa nañagae.

Nokemantawakari, nowashireeyanakani. Roojatzi notharyaanateeyanakani.

**Ipinatakiro Jesoshi
riwetsikantayitaworini
Tajorentsipanko**

²⁴Roojatzi riyataakagaeyantanakinani riraga Jesoshi janta Kaperinawooki, areteeyapaakinani. Eeniro ijeeki janta riraga piyotziriri koriki rowameethatanteetyawori Tajorentsipanko. Ikanta ipokashitapaakiri Peetero riroripaeni, ikantapaakiri:

—¿Ipinatapiintzirima riraga iyoteemiri rowameethatanteetyaawori Tajorentsipanko?

²⁵Rakanakiri rirori:

—Jee, ipinatziro.

Roojatzi ipiyanaka pankotsiki ijeekinta Jesoshi. Ipiyanaka, ikyaapaaki, ikowawitaka rirori Peetero rojampiterimi aririka ipakiri koriki rowameethatanteetyaawori Tajorentsipanko. Omaanta riyotaki riraga Jesoshi ikenkithashiryaakari Peetero rootaki rathawaakotantanakariri, ikantanakiri:

—Shimo, ¿oetaka pikenkithashiryaari eerori? Riraga jewawenantatsiri, ¿tsika itzimika ikowakotapiintziri iyorikite? ¿Ikowakotzirima inampijatzipero? ¿Riroma ikowakotziri paashinijatzitatsiripaeni atziri?

²⁶Ikantawakiri:

—Riroma ikowakotziri paashinijatzipaeninta atziri.

Roojatzi ikantanakiri rirori:

—Kyaaryo, tekatsi ikowakotziri inampijatzipero. Eejatzi okimitaka naari, tekatsi ikowakotena Pawa, tema nosheninkatakari. ²⁷Omaanta tee nokoyi eeniro ikijawentenari riraga kempoyiriri koriki. Piyaate iroñaaka pakachaatakite inkaarekinta. Aririka paaki shima, poerikeri, paminawaanteteri ipaanteki, aritaki piñiitakiri koriki. Roojatzi paaneeri kempoyiiririkinta koriki, pipapaakiri. Rirotaiki apinatakari aaka.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
jewawenantatsini paata janta
jenokinta**

(Mr. 9.33-37; Rk. 9.46-48)

18 ¹Ojamanineentanensi nopokashitapaakiri riraga Jesoshi, naaka maawaeni riyotaanewopaeni, nokantapaakiri:

—Maawaeni naaka piyotaanewo, nokowaki pikantena ¿ninkama jewape-

roterinika atziripaeni janta ipinkathari-perotzinta Tajorentsi? ²Roojatzi ikaemantakari eentsi, ikatziyakaakari niyanki, ³ikanteeyawakinani:

—Kyaaryo nokamantemiri pikenkithashiryagaeyaari pameentari Tajorentsi, eejatzi pipakaero pajagaaga. Nokowaki pikimitakotyaari irika eentsika, paapatziyaperotena. Eerorika paapatziyaperotana, eero pimatziro piyaate janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. ⁴Irika eentsika tee ikantakaaperota, tee itheenkana inta raapatziyaperotana. Maawaeni kimitakotyaarini irira rirotaiki tsipateeyeenarini neewawenantzi. ⁵Aririka pineshironkateri aapatziyanari, kimitaririka irika eentsi, eejatzi pikimitzitakina naari: pinintashiretakina. ⁶Omaanta aririka pantakayeri eentsi aapatziyanari kaari kameethatatsi, ari rowashironkaaperotakimi eerori Tajorentsi. Okameethawitami pityaawomi pikamemi eero pantakaantarikya kaari kameethatatsi aapatziyanari, rootaki kaari nowashironkaantemimi.

**Ikantziri Jesoshi: “Pantzirokari
kaari kameethatatsi”**

(Mr. 9.42-48; Rk. 17.1-2)

⁷Ikantziri eejatzi:

—Netakotari maawaeni atziri.

Kyaaryo, tee ikowawita ranteromi kaari kameethatatsi, omaanta rantakagaetakiri. Arimache rowashironkaaperotakirika Tajorentsi iinja irintapaeni antakaakiriri.

⁸Noshiyakaawentemiro antakayemiro-rika pako kaari kameethatatsi pichekero, pookero. Eejatzi pikimitzi-tyaawo roori piitzi antakayemirorika kaari kameethatatsi. Piyaatyookakita-shiteeya janta jenokinta rooma otzimawityaarika apite pako eejatzi apite piitzi iyaatakaashitzimikari janta paamariki

kaari tsiwakanitatsini. ⁹Eejatzi poki, aririka aminakayemiro kaari inimotziri Tajorentsi pikithokireero, pookero. Kashetaakini pikyaapae janta jenokinta. Rooma otzimaawityaarika apite poki iyaatakaashiteemikari paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi:

—Eero pimanintziri kimitakariri irika eensika aapatziyanari. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi kempoyaakowentapiinteeyakiririni maawaeni riroripaeni. Eejatzi eerori pikimityaari, pikantani pikempoyaawenterieentsipaeni. ¹¹Nopoñaanaka naaka jenokinta, natziritapaaki. Nopokashiteeyakirini jatatsinimi paamariki kaari tsiwakani-tatsini, nowawijaakoteeyerini.

**Roshiyakaawentziri Jesoshi owisha
peyeenchari
(Rk. 15.3-7)**

¹²Noshiyakaawentemiro eejatzi.

Eenitatsirika ashitachari 100 rowishate, ipeyakyaarika apaani, ¿tsika ikantanakyaarika? Tema ari rookanakiri riraga jeekagaantaneentsiri 99 rowishate keshiiki jataki iroñaaka ikowakowataateri riraga peyeenchari. ¹³Omaanta iñagaeririka eejatzi, ¿riroma riweshiryaawentyaari riraga piyoteenchari kaari peyachani? Kaari. Omaanta riweshiryaawentyaari riraga peyawiteenchari. ¹⁴Ikimitakaga riraga ashitariri rowishate tee ikoyi ipeya apaani, eejatzi ikimita riraga Pawa jeekatsiri jenokinta, tee ikowakaaneentziri ipeya apaani atziri aapatziyanari.

**Tsika akantya
apeyakotawakaantyaawori
antzimotakimirori kaari
kameethatatsi
(Rk. 17.3)**

¹⁵Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Aririka rantzimotakimiro piyemijantzinkarite kaari kameethatatsi

okameethatzi piyaatashiteri pikenkithatakeyeri apaniroeni. Omaanta eero pikijiri; eero pikamantziri paashini-paeni. Aririka ikemijantemi inetheemi eeroka eejatzi Tajorentsi pipeyakoteniri okaatzi rantzimotakimiri roojatzi pineshironkatanteeyaari, aritaki pineshironkatawakagaeya paakameethatawakagaeya, eejatzi ineshironkatziyaari rirori. ¹⁶Omaanta eerorika ikemijantawakimi, apawo piyaatashiteri. Iroñaaka paaneeri paashini apaani eerorika apite piyemijantzinkarite. Paaneeri ikenkithatakeyeri, riyotantyaari rirori kyaaryo pikantziri, eejatzi riyotantyaari kyaaryo pikowaki pineshironkateri. ¹⁷Eerorika ikemijantawakimi, pipiyoteri maawaeni piyemijantzinkarite jaga, pikanteri maawaeni ikantawakayaari rirori. Eerorika ikemijanteeyawakirini okaatzi ikantawitakariri, rootaki piyotantyaari ikimitakari kaari yotziri Tajorentsi, eejatzi paashini antzirori kaari kameethatatsi. Iroñaaka pikimitakayaari kaari yotziri Tajorentsi, riraga antzirori kaari kameethatatsi, eero pikantakotziri aapatziyariri Tajorentsi.

¹⁸Kyaaryootaki iroka nokantemiri: eeroka, riraga aapatziyaperotanari, oetarika pithañaari kipatsiki, ari ithañaakyaawo Pawa jenokinta; eejatzi oetarika pishinetziriri kameethatatsiri eejatzi ikanteri Tajorentsi ishinetziri. Pikanteririka eenitatsi kaari kameethatatsi rantziri, eejatzi ikanteri rirori. Pikanteririka tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri, eejatzi ikimitya riraga Tajorentsi. ¹⁹Eejatzi nokantemi, aririka eerokapaeni pikanteri Pawa jenokinta ramitakotemi oetarikapaeni, omawitya pikaaterika apite, aritaki ikemijantakimi, ramitakotakimi. ²⁰Tsikirika pipiyotawentena aririka apite aapatziyanari, eerorika 3, aririka osheki, eejatzi naari nokaatemi. Eejatzi ari iyotaka-

yemi Ishire Tajorentsi oetarika
kameetha pikanteriri Tajorentsi.
Rootaki ikantakiri Jesoshi.

Pineshironkatante atziri

²¹Ikantaka Peetero, riyatashitakiri
Jesoshi, rojampitapaakiri, ikantakiri:
—Nowinkatharite, ¿tsika okaateka
noneshironkatapiinteri riraga kijapiintari
nopeyakopiinteneri? ¿Arima okaate
7 nopeyakopiinteneri?

²²Ikantawakiri:

—Pikanteetatyeyyaani pineshironkateri,
pipeyakoteniri rantziri. Eero pipiyatakotari
kijapiintzimiri. ²³Noshiyakaawentemiro
tsika ikanta Tajorentsi ineshironkatziri
aapatziyariri. Ikimitakiri pinkathari
rireewiteetziri ronampirapaeni. Tema
iroñaaka ikowakiri irira ipinateeri ireewita-
kiri. ²⁴Ikaemakiri apaani ireewitziriri
oshkepipero koriki. Ikantawitawaari:
“Pipinatawaena pireewitanaga”. ²⁵Ikanta-
wakiri: “Tekatsi naye nopinateemiri”.
Roojatzi ikanantakari paashini ronampiri-
paeni: “Paanakiri irika pipimanteri, eejatzi
iina, itomipaeni, rowaagawo, maawaeni,
roojatzi ipinatanteena koriki rireewitaa-
naga”. ²⁶Ikanta riraga ireewitziriri rotziwe-
rowashitanakari ipinkathatanakiri,
ikantanakiri: “Eero pipimantana
poyaawentawakyaata aritaki nopinateemi”.

²⁷Roojatzi osheki retakotatari iwaatorote,
ishinetziri riyowanee, ikantawakiri:
“Aritaama, monkaataka pireewitana, eero
nokowakotaneemi”. ²⁸Ikanta ireewitanta-
witacharira riyaawitanaaga. Ari janta
niyanki awotsi itonkiyotawakari ireewitziri-
ri rirori. Tee rireewiperotziri osheki: inta
eechonkiini. Roojatzi roerikakentsitantakari
ikentsiki, ikantakiri: “Intspaete pipinatena
pireewitana”. ²⁹Roojatzi rotziwerowashi-
tantawitakari, ikantawitakari: “Poyaako-
wentawakyaata, aritaki nopinateemi iinja
maawaeni nireewitzimiri”. ³⁰Omaanta tee
ikoyi ineshironkateri eejatzi royaakowentya

omaanta romonkyaaagakaantashitakari
ikantakiri: “Pipinateenarika maawaeni
pireewitanaga, roojatzi noemishitowakaa-
nanteemi”. ³¹Ikantaka ifaakowenantakariri
paashinipaeni ratziritte riraga iwaatorote,
okantzimoneentanakari roojatzi riyatashi-
tantanakari iwaatorote, ikantapaakiri:
“Noñaateekiri iriranki petakotaariranki
eerori. Teera retakotantateeta rirorita inta
romonkyaaagakaantateekiri ireewitawiriri
rirori eechonkiini”. ³²Roojatzi ikaemakaa-
nantakari riraga iwaatorote, ikantawakiri:
“Ñaakiro, pikantakina inkaaganki: ‘Eero
pipimantana’, rootaki noneshironkaperot-
tantakimiri, nokanantawitakimiri:
‘Iroñaaka eero pipinataana pireewiwita-
naga’. Omaanta eeroka, tee pikameethatzi.
Tee pineshironkatziri riraga ireewitawitzi-
miri eerori eechonkiini. ³³Tema okamee-
thawita pineshironkaterimi eerori ireewitzi-
miri eechonkiini. Nokimitakimira naari
noneshironkatakimiri: tee nowashi-
ronkaemi”. ³⁴Roojatzi ikijantaperotanaka
iwaatorote romonkyaaagakaantakiri,
ikantakiri: “Nokowaki iroñaaka pipinatena
maawaeni pireewitanaga; pipinatenarika
maawaeni roojatzi noemishitowakaa-
nanteemi”.

³⁵Ikaatakaapaakawo Jesoshi, roojatzi
ikanantanaka:

—Okimitaka iroka noshiyakaawentee-
yakinirini, eejatzi ikimitemi iinja eerori
Ashitanari jeekatsiri jenokinta, eerorika
pineshironkatziri atziri, eerorika
kyaaryoopero pipeyakotziniri oetarika-
paeni rantzimotzimiri, ari rowashi-
ronkaaperotakimi Pawa iinja, eero
ipeyakotzimiro eerori pantani.

Eero pookiro piina

(Mr. 10.1-12; Rk. 16.18)

19 ¹Ithonkantanakawori
riyotaantzi riraga Jesoshi,
ishitowakaanakina Karireeyaki,
jatanakina iroñaaka janta intatsikeronta

Joriraani janta okaakintawo Joreeya.

²Eejatzi royaatanakiri oshekini paashinipaeni atziri. Eejatzi rirori retsiyatakotawakiri maawaeni mantsiya-zinkari.

³Eejatzi ipokashitapaakiri warijeeyopaeni. Ikowawitaka ikompitakayaarimi, rootaki ikanantawitapaakariri:

—¿Tsikama okantzika Iwaperite Tajorentsi? ¿Okameethatzima ninkarika kowashitachari rookero iina?

⁴Ikantawakiri:

—Tema piñaanatapiintawitawo okantziri Iwaperite Tajorentsi. Paerani riwetsikakiri Tajorentsi shirampari eejatzi tsinani. ⁵⁻⁶Eejatzi ikantzi: “Aririka rayero shirampari iina, rinteenaryaanakiri ashitariri eejatzi riniro, omaanta tee nokowakayiri rookero iina, eero. Inta nokowaki kijokiro rowanakiro irowa. Rinashitawitani paerani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raaki iina, kimitanaa apaani ikantaka, kijokiro rowawakaanakya”. Iñaakiri Tajorentsi apaani ikantaka; eero iroñaaka rookakagaeri atziri.

⁷Roojatzi rojampitanakiri, ikantakiri:

—¿Iitakakya ishinetantariri riraga Moeseeshi shirampari rookero iina? Tema ikamineeri shiramparipaeni: “Tekirarika pookiro piina pityaawo pojankinateniro paperi pikantero iroñaaka ookawakaatyeyeya. Roojatzi imatanteeyawo pookaero piina”.

⁸Ikantawakiri:

—Tema pikijoshiretakitzi pajankaneki rootaki ishinetantakimiri. Omaanta tee ikoyiro Tajorentsi. ⁹Nokantemi naari, aririka pookero piina roojatzi paye paashini, aritaki panteero kaari kameethatatsi. Tema pishirontzimotakawo piina paashini tsinani. Apatziro aririka oshirontyaari paashini shirampari, okameethawita pookeromi.

¹⁰Eejatzi nokanteeyanakirini naaka riyotaanewopaeni:

—¿Kyaaryootaki pikantakinari? ¿Aririka naaki noena eero nomatziro nookero? Okameethatzi eero nayi noena.

¹¹Ikantawakina:

—Kyaaryo iroka pikantziri. Jee, apanipaeni atziri tekatsirika iina imaterorika riweshiryaanakya, omaanta kaari maawaeni atziri. ¹²Eenitatsi apanipaeni kaari matachani rayi iina, tema ashi royiro ikoñaatantakari ipiryaakitzi, rootaki kaari imatantawo itsipatantyaawori tsinani, rootaki kaari raanta iina. Eenitatsi apanipaeni rayiteetziri iyatharekitho, rootaki kaari raanta iina. Eenitatsi paashini kaari kowatsini raye. Ikowakiri ijeekashitya ikyaaaryoowenteniri Tajorentsi oetarika-paeni ikowakiri ranteniriri. Eerorika pikoyi pishirontyaawo tsinani tekatsirika piina, omaanta pimatero piweshiryaanakya, aritaki kameetha eero payi piina.

Jesoshi ramanakotakari eentsipaeni

(*Mr. 10.13-16; Rk. 18.15-17*)

¹³Eejatzi ramaetakiniri riraga Jesoshi eentsipaeni. Ikantapaakiri ashitariri:

—Pineeronkawakiri neentsitepaeni, pamaneri Tajorentsi ineshironkatentari. Nokantawiteeyawakarini:

—Eero pashiiriiri Awinkatharite.

¹⁴Omaanta ikantana irira:

—Eero pikatziyakaari. Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Riyotzi irira rameentana. Maawaeni aapatziyanari, ikimityaari irika eentsipaeni rameentana, tema ari reentsitetakyaari Tajorentsi.

¹⁵Roojatzi ipampitantawakari iitokira maawaeni, ikantziri Tajorentsi:

—Pawa, nokowaki pineshironkateri irika eentsipaenika.

Roojatzi riyaatantanaka riraga
Jesoshi, itsipateeyanaanani maawaeni
riyotaanewo.

Ikenkithawaetakaakiri riraga
Jesoshi ashaagantzinkari
(*Mr. 10.17-31; Rk. 18.15-17*)

¹⁶Paashini kitejiri ipokashitapaakiri
shirampari, ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri kameethari.

Pikamantena, ¿itaka kameethatatsiri
nanteri iroñaaka naari jaka nojeekantee-
yaripa janta jenokinta? Nokanteetapaa-
teeyyaani.

¹⁷Ikantawakiri:

—¿Iitaka pikanantanari: “Kamee-
thari”? Tekatsi kameethatzinkari,
apatziro ikameethatzi Tajorentsi.
Omaanta pikowakirika piyaate
jenokinta, pantero maawaeni ikaminaa-
kimiri Tajorentsi rojankinatakirini
Moeseeshi.

¹⁸Rakanakiri ikantanakiri:

—¿Tsika okantyaaka nanteri?

Ikantawakiri Jesoshi:

—Eero powamaeri atziri, eero
pishirontawo tsinani kaari payi, eero
pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashini-
paeni, ¹⁹pipinkathateri piri eejatzi
piniro. Pineshironkateri paashinipaeni
atziri: pikimitaaga eerori osheki pineshi-
ronkata, ari pikimitzityaari paashini-
paeni atziri pineshironkateri.

²⁰Ikantanaki:

—Nomonkaatakiro maawaeni iroka
eenironi neentsitapaakini roojatzi
iroñaaka. ¿Oetaka paashini nanteri?

²¹Rakanakiri:

—Pikowakirika pikameethaperotanta-
neeyaari pithotyero maawaeni iroka,
piyaate pipimantero maawaeni
tzimimotzimiri, piperi owashi-
ronkaenkari, rootakirakya kaari pikenki-
thashiryaaantaneeyawo pipiyotaneero
powaagawo, inta pikenkithashiryaaanee-

yaari Tajorentsi, roojatzi pipiyashi-
tanteena, thamerakya poyaataneeena
naari.

²²Ikanta rirori ikemantawakari osheki
rowashiretanaka. Riyotakotanaka osheki
rowaagawo, tee ikowaki ipimantero.

²³Roojatzi ikanantanakina Jesoshi:

—Kyaaryo nokantzi, osheki

opomeentsitzimotari ashaagantzinkari
ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenante.

²⁴Napiitemiro noshiyakaawentemiro:
riraga kameeyo opomeentsitzimotakari
roshinthateri imooki kithapi. Rowanaa-
perotaka riraga ashaagantzinkari
opomeentsitzimotaperotakari rirori
ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteri.

²⁵Nokemaeyantawakaaworini
ikantakinari Jesoshi, ari notsikanateeya-
nakarini. Roojatzi nojampitananakari:

—¿Ninkama awijakotatsinika?

²⁶Roojatzi ramineeyakinani
maawaeni, ikanteeyakinani:

—Riraga atziri eero imatziro rowawi-
jaakotya apaniroeni, omaanta
Tajorentsi aritaki imatakiro rowawijaa-
koteri atziri. Kaari imatawita atziri
omaanta rirori imatziro oetarika
pomeentsiwitachari.

²⁷Ikantanakiri Peetero:

—Pamine Nowinkatharite, nookaeya-
nakironi naaka maawaeni tzimimotee-
yawitanarini, noyaateeyantanakimirini.
¿Oetaka nayeri iinja owinawo?

²⁸Ikanteeyawakinani:

—Kyaaryo iroka nokamanteeyemirini,
“Nopoñaaka naaka jenokinta, natziripe-
rotapaaki kipatsikika, Iinja ari otzima
owakirari kipatsi. Naaka nojeeki iinja
janta nowinkatharimentoki, nopinka-
tharitaperote. Eejatzi eeroripaeni
pitsipateeyenani pipinkathariteeyeni.
Okaate 12 piwinkatharimentopaeni
pijeekanteeyarini eerori. Pipinkathari-
wenteeyerini maawaeni joriyopaeni.

²⁹Maawaeni ikaatzii ookayitanakirorini

ipankopaeni, rirentzipaeni, ritsiropaeni, iriripaeni, riniropaeni, reentsitepaeni, iinapaeni, iipatsitepaeni royaatantenari, eero ratsipetashiteeyawoni. Riraga Tajorentsi ari roepiyayiteenirini rookae-yawitanakarini. Rookanakirika apaani roepiyayiteenirini Tajorentsi osheki. Eejatzi ikanteetatyeeyaani itsipateeyenani janta rañaaperoeyapaeni jenokinta.³⁰Eenitatsi iroñaaka osheki pinkatharitatsiri jaka kipatsiki, omaanta eero ipinkathariteeyini maawaeni janta jenokinta: rooma aamashitya apaanipaeni pinkatharitagaaantatsini. Eejatzi eenitatsi iroñaaka osheki owashironkaenkaripaeni, omaanta iinja janta jenokinta ipinkatharitagaaantapae rirori”.

**Antawaeteeyatsirini janta
oowamashiki**

20¹Eekiro riyaatatyeek ikamantziri riraga Jesoshi:

—Noshiyakaawentemiro tsikarika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Ikimitakari ashitawori roowamashite. Riyaatanaki irira amaetyaaka janta nampitsiki ramineri owiitziniriri roowate.²Iñaapaakiri apaanipaeni kowatsiri rowiiteniri, ikantapaakiri: “Aririka pamitakotena iroñaaka, aririka itziroryaanaki oorya, aritaki nopinata-kimi apaani koriki, riraga iitachari tenaaryo”.^fIkantawakiri: “Ari kameetha”. Roojatzi ikanantakari: “Piyaate iroñaaka powiitenawo”. Roojatzi riyaatantanaka rowiitziro.³Roojatzi ijenokiityaantapaaka oorya, riyaaatanaki janta ramineri owiitziniriri roowate. Iñaapaakitziiri janta apaanipaeni jeekashitachari kaari antawaetatsi.⁴Ikantapaakiri: “¿Tee pikowaeyini eerori powiitena noowate?

Aritaki nopinatakimi kameetha”. Rakanakiri: “Jee, aritaki nowiitaki-miro”. Roojatzi riyaaatanaka rowiite-niri.⁵Tampatsika oorya riyaaatanaki eejatzi janta ramine paashini owiitako-terini roowate. Ragaatzi paashini rotyaantakiri rantawaete. Eejatzi tsiteniiteni piyanaa raminaatzi paashini amitakoterini. Iñaakitzi apaanipaeni kaari owiitatsi; rotyaantakiri rantawaete eejatzi.⁶Tsiteniityaaperotanaki, riweyaantapanaatawo raminapanaatzi paashini, roojatzi iñaantapaaka jeekashitzinkari tekatsi rante. Roojatzi ikanantapaakari: “¿Iitaka pithotyako-tziri jaka, tekatsima pantawaero?”⁷Rakanakiri: “Tekatsi antawaetakae-nani”. Roojatzi ikanantanakari: “Thame pamitakotena, powiitakotena noowate. Aritaki nopinatakimi kameetha”. Jatanaki.

⁸Rootzimateentsi itziroriimate oorya, roojatzi ikanantanaka ashitawori roowamashite. Ikantakiri jewatakaantzirori antawaerontsi: “Pikaemeri antawaeteeyatsirini pipinateeyerini. Pitanakyaari pipinateri riraga impaeta-perotapaentsiri rantawaetzi roojatzi pithonkanteeyaari pipinateri maawaeni iriranki roojatzi ikaatzi antawaeteentsiri amaetyaaka”.⁹Roojatzi ipokantapaaka riraga impaetapaentsiri rowiitziro. Eechonkiini rantawaetaki irirapaeni omaanta ipinatawakiri maawaeni apaani tenaaryo.¹⁰Roojatziyka ipokantapaaka rirori itakawori rantawaetapaaki amaetyaaka. Iitakaashiwitaka ari ipinataperoetakiri osheki omaanta ipinatawakiri tenaaryo eejatzi.¹¹Iñaatziiri raawakirira iyorikite roojatzi ikiñaanikowenantanakariri owiitakaakiriri,¹²ikantanakiri: “¿Iitaka nomonkaa-tantakariri owakira pokapaentsiri

f 20.2 Tenaaryo riroetaki ikithoki koriki monkaatachari antawaerontsi apaani kitejiri.

rantawaetzi? Pipinatakina okaatzira pipinatakiriri rirori. Tema naaka nantawaetaki amaetyaaka roojatzi tsiteniiteni eejatzi osheki natsipetakari ijaawanka oorya. Okameethawita pipinaperotenami oshekyaaajeeni koriki”.¹³Ikantawakiri: “Niyompari, tee namatawizimi; nopinaperotakimi kameetha. Eejatzi tema nokantakimi amaetyaaka: ‘Nopinatema apaani tenaaryo’. Eejatzi pakakina: ‘Jee, aritaki, kameethataki’.”¹⁴Irika piyorikiteka paanakiri, piyaate pipankoki. Nopantakariri irika impaeta-paentsiri rantawaetzi ikaatzira nopakimiri eerori. Aritaki nokowakaawo naari rootaki nopantakariri.¹⁵Tema okameethatzi nopashitakari noorikite. ¿Iitaka kaari pikowakaantana noneshironkateri? Rootaki ikantakiriri riraga ashitawori roowamashite.¹⁶Naakiro, riraga Tajorentsi iñaaperoyakirini aapatziyakariri osheki ojarentsi ikameethataki; eejatzi iñaaperoyakirini riraga aapatziyakariri iroñaaka ikameethatzi. Tema imonkaatawakaeyakani maawaeni, rowawijaakoeyakirini, omawitya raapatziyari osheki ojarentsi, rooma eechonkiinirika”.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi, roojatzi itharyaakaanakina.

Rapiitana Jesoshi
Ikamanteeyakinani rowamaeteri
(Mr. 10.32-34; Rk. 18.31-34)

¹⁷Ikantaka Jesoshi itonkaakagaeyakinani janta Jerojareeki. Ari niyanki awotsi roojatzi riyoshiitanakina naakapaeni riyotaanewopero 12 ragaeyanakinani intyañaampiini. Ikamanteeyakinani:

¹⁸—Iroñaaka piyoteeyakini atonkagaeya-tyeeni janta Jerojareeki. Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka, omaanta rooteentsi omonkaatyaa raanteetenari ragaeyenani jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantayitzi-

rorini Iwaperite Tajorentsi. Ikanteeyenani: “Osheki tee pikameethaperotzi, rootaki pikamantyaari”.¹⁹Roojatzi raantena janta kaari yotziri Tajorentsi ikantapaakiri: “Irika Jesoshi payeri, powamaeri”. Ari ishihron-tawenteeyawakinani rirori. Ipajapajaatawakinina, ikentakotakaantawakinina inchapankeki ikanteetziri koroshi, roojatzi nokamantakya. Okaatapaakirika kitejiri 3 roojatzi ipiriinanteena Pawa añaagaana eejatzi.

Rootaki ikanteeyakinariini.

Iyaatashitakiri Jesoshi iina
Sewereeyo
(Mr. 10.35-45)

²⁰Roojatzi opokashitantapaakari riraga Jesoshi iina Sewereeyo. Otsipata-paakari otomi apite, iitachari Jantyaako eejatzi Jowa, riraga apite riyotaanewo, otziwerowashitapaakari, okantapaakiri:

—Nokowaki pineshironkatena.

²¹Ikantawakiro:

—¿Oetaka pikoyiri?

Okantziri:

—Aririka iinja pipinkatharitaperotapae nokowakaakiri apiteka notyomi itsipatemi: apaani jeekatsini pakoperoki, paashini pampateki. Ikaatemi itsipateeyemini pipinkathariteeyini.

²²Rakanakiro Jesoshi:

—Tee piyotzi oetarika pikowakotanari. Pamine, rooteentsi nokemaatsityaawo osheki katsiri naari. Rooma patsipetashitakawo eerori teerika imatziro ikimitana naaka nokemaatsityaawoka osheki katsiri.

Ikantanakiri otomipaeni:

—Aritaki nomatakimiro naari.

²³Roojatzi ikanantakari:

—Kyaaryo aritaki pikemaatsiteeyakyaawoni, omaanta naaka eero nomatziro nokantzimi ninkarika jeekimotenani iinja nakoperoki, nampateki; apatziro yotatsiri Pawa jeekatsiri jenokinta ninkarika ikashiyakayitakarini paerani jeekatsini.

²⁴Nokemaeyantakaworini naaka riyotaanewopaeni iroka ikantakiri roojatzi nokijanteeyanakarini riraga Jantyaako eejatzi Jowa. Nokijanteeyanakaririni ikowaeyawitakityaani ipinkathariteeyenimi. ²⁵Roojatzi ikaemanteeyakinani Jesoshi naakapaeni riyotaanewo, ikanteeyakinani: —Piyoteeyakini eeroka riraga iwinkatharitepaeni kaari yotziri Tajorentsi rameteeyawoni romperateeyarini isheninkapaeni. ²⁶⁻²⁷Omaanta eerokapaeni eero pikimitakoeyarini. Eero pomperatanteeyani eerori. Pikowakirika peewawenante, pamitakoeyerini kameetha atziripaeni: petakotyaaari, eero pomperatashiteeyarini. Panteniri kameetha maawaeni oetarika ikowakoeyemirini. ²⁸Pikimitakotena naaka. Tee ro nopokantyaari naaka jaka kipatsikika nomperatayitapaakimini, inta nopokantari jaka namitakoeyemini, noneshironkateeyemini, nokamawenteeyemini nopinawenanteeyemirorini kaari kameethatatsi pantziri eerokapaeni maawaeni pawijakotanteeyaaari, eero rowashironkaanteemi Tajorentsi.

Retsiyatakotakaakiri riraga Jesoshi kaari kokichaataatsi apite
(*Mr. 10.46-52; Rk. 18.35-43*)

²⁹Rookaeyakaanaanawoni Jesoshi nampitsi owaero Jerikoo. Ikineeyanakinini janta awotsiki itonkaakaantyaariri Jerojareeki. Royaateeyakirini osheki atziri. ³⁰Eeniro ijeeekaki jaga othapikira awotsi irira kaari kokichaataatsi ikaatzi apite. Ikamanteetakiri:

—Kaakitaki Jesoshi.

Roojatzi ikaemantawakari, ikantziri: —¡Pineshironkatena! ¡Rooma eeroka icharineeteni Iraviirini!

³¹Roojatzi ikijathatakiri piyotaneenchari, ikanteeyawakirini: —¡Pimaerite!

Eekiro ikaematziri, ishintsithatakiri ikaemakiri:

—Nowinkatharite, pineshironkatena. Rooma eeroka naamagaeyakarini, eerokataki icharineeteni Iraviirini.

³²Ikatziyapaaka riraga Jesoshi, ikanta-paakiri:

—¿Oetaka pikoyiri namitakotemiri?

³³Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, nokoyi pikokichaa-takagaena.

³⁴Roojatzi ineshironkatapaakiri, ipampyaakitapaakiri rokikira. Kokichaa-tanee, roojatzi royaatantakari osheki riweshiryaaawentanakari.

Rareetya riraga Jesoshi Jerojareeki, ikiyakotakari ewankari wooro
(*Mr. 11.1-11; Rk. 19.28-40;*
Jowa 12.12-19)

21 ¹Rootzimatapaentsi nareetya Jerojareeki, ari nareetapaa-kyaaawo Wetejajee jeekatsiri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi. Roojatzi rotyaanantakari riraga Jesoshi apite riyotaanewo, ²ikantakiri:

—Thame peewate jaga nampitsiki, aririka piñaapaakiri wooro tsinani othatakotaka otsipatakari otomi ewonkiri poojoryaakotapaakiri. Pamakinari jaka. ³Aririka ikanteetawakimi: “¿Iitaka poojoryaakotantawori?” pikanteri: “Ikowatziro Awinkatharite”. Ari roepiyemiri intsipaete. Roojatzi ikanantanakimi: “Paanakiniri”.

⁴Ranantakawori iroka, imonkaatziro rojankinatakotzitaririni paerani kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Ikantzitakani:

⁵“Pikanteeyerini jeekaeyatsirini janta Jerojareeki: ‘Paamayari iinja Piwinkatharite, kaakitaki. Osheki ikameethaperotaki. Tee riyotzi ikantakaaperota, ikyaakotapaa-kyaaari ewonkiri wooro’”.

⁶Roojatzi riyataanaki riyotaanewo apite iñaapaakitziro wooro tsinani otsipatari

otomi ewonkiri, roojoryaakotapaakiro, ramakiniri. ⁷Ramakiri apite. Nowankitakiniri imitzikaakira kithaarentsi, roojatzi ikyaakotantakari Jesoshi. ⁸Osheki atziri kinantanakawori janta awotsiki iñaawakiri, eejatzi iñaaperoyawakirini maawaeni: ishitashitaantakiri⁸ awotsiki imaathaapaeni ikinapaakirapa wooro. Paashinipaeni ichoonkayitakironi kompiroshi ishitashitakiri awotsiki ikinapaakinta wooro. ⁹Osheki atziri jewateeyakiririni awotsikira. Osheki paashini impaeteentsiri eejatzi. Osheki ikimoshirewenteeyanakirini. Roojatzi ikaemaeyanakini, ikanteeyanakini:

—¡Pamineri irika, rirotaki icharinee-
teni Iraviirini aamagaeyakarini! ¡Thame
apinkathateeyerini! ¡Rotyaantakiri
Awinkatharite! ¡Thame añaaperoye-
rini! ¡Tema iñaaperotakiri riraga
Tajorentsi, tema ikameethaperotzi!

¹⁰Roojatzi rareetakaantapaakina
Jerojareeki. Ikemakoeyawakirini maawaeni
jerojareejatzi, rojampitawakagaeyanakini:

—¿Ninkama irika pokapaentsirika?

¹¹Rakaeyapaakirini paashinipaeni
pokaentsiri:

—Rirotaki Jesoshi, riraga kamanantzi-
rorini iñaani Tajorentsi jeekawitachari
paerani Najareeteki, rowaga nampitsi
janta Karireeyaki.

**Rookaeyakirini Jesoshi
pimantayitatsirini janta
Tajorentsi pankoki**
*(Mr. 11.15-19; Rk. 19.45-48;
Jowa 2.13-22)*

¹²Ikantaka Jesoshi ikyaakaapaakina janta
Tajorentsi pankoki. Iñaapaakitziiri janta
inthomaenta osheki amanantatsiri eejatzi
pimantatsiri, rootaki opoñaantanakari
rookaeyapaakirini maawaeni irirapaeni.
Tema rotatsinkitawaetapaakiri maawaeni

imeejate riraga kaampiyawakaayitanaririni
iyorikite. Eejatzi ikimitzitarini rirori
pimantatsiri jamomo rotatsinkitayitapaaki-
rini maawaeni imeejatepaeni. ¹³Roojatzi
ikanteeyanakirini:

—Okantzi Iwaperite Tajorentsi:
“Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Tajorentsi-
pankoka okameethatzi pikenkithatakaa-
piinteeyenani, omaanta eerokapaeni
pikoshitashiteeyakarini atziri pokaeya-
witaacharini jaka Tajorentsi pankokika’”.
Tee okameethatzi iroka panteeyakirini.

¹⁴Eejatzi janta ipokashitapaakiri
oshekini kaari kokichaataatsi, eejatzi
kijopookitatsiripaeni. Retsiyatakoeya-
wakirini. ¹⁵Riraga jewawentayitziririni
ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga
iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi
iñaakirira okaatzi rantakiri. Eejatzi
ikemakiri osheki eentsipaeni ikaemaeya-
kini:

—¡Osheki okameethaperotaki rantayi-
takirini Jesoshi! ¡Thame añaaperoye-
rini! ¡Tema rirotaki icharinee-
teni Iraviirini!

Omaanta tee inimotanakiri riraga
jewawentayitziririni ñaanakowenanta-
tsiripaeni iroka iñaakiri eejatzi
ikemakiri. Rootaki ikijantaperotanakari
osheki. ¹⁶Roojatzi ipokashiiyantapaaka-
rini Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Pikemaeyakirini inkaaganki
ikantakimiri riraga eentsipaeni? Tee
okameethatzi iroka ikantakimirika. Tee
okameethatzi ipinkathateeyemini.

Rakanakiri:

—Jee, nokemaeyakirini. Tekirama
piñaanatziro Iwaperite Tajorentsi
kantakotzrori: “Iñaaperoyeerini
eentsipaeni owawijaakotantatsiri iinja”.
¹⁷Roojatzi riyateeyakaantanakinani
janta Wetaaniyaki. Ari nomaapaaki.

g 21.8 Rootaki rameteeyarini rirori joriyopaeni ishitashitaantayitzirini pinkathari imaathaaki ipokerika.

Rowamaakiro Jesoshi iyeera

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸Okitejitanaki ipiyeeyakaanakinani janta Jerojareeki. Ari niyanki awotsi itasheyapaaki Jesoshi. ¹⁹Iñaapaakiro awotsinampiki chochoki iitachari iyeera, oshiyawitawo potooki. Ikowawitapaaka ithotemi okithoki, omaanta tekatsi; apatziro iyotashitaka oshi. Teera iñaapaakiro okithoki roojatzi ikanantanakawo:

—Eero iroñaaka papiitero pikithokite ithotanteemiri atziri.

Okantaka rowaga iyeera jampiyashitanaki intsipaete.

²⁰Inkaamani aririka rawijakagaeyanakinawoni rowaga iyeera, noñaawakiorowa ojampishitanaki intsipaete roojatzi nokenkithashiryaakoeyanakironi. Rojampiteetakiri riraga Jesoshi:

—¿Tsika okantanakaka ojampirinkashitantanakari intsipaete rowaga iyeera?

²¹Ikantawakina:

—Kyaaryo, aririka eekiro piyaatatye pameentaperotyaaari Tajorentsi, aritaki imatakaakimiro pantero kimitaworika piñaakirika iroñaaka. Eejatzi pikanteririka Tajorentsi: “Poshirinkero iroka tonkaari janta inkaarekinta, aritaki imatakaakimiro”. ²²Pameentaperotyaaaririka, aririka pamaneri, aritaki imatakaakimiro oetarikapaeni pikowakoteriri.

Roojatzi itharyaakagaeyanakinani Jerojareeki.

Ikanteetakiri Jesoshi: “¿Ninkama otyaantzimiri?”

(Mr. 11.27-33; Rk. 20.1-8)

²³Ikantaka Jesoshi ipiyakagaeyakinani Tajorentsiipankoki, ikyaaki riyotaantapaaki. Roojatzi ipokashitantapaakariri riraga jewawentayitziririni ñaanakowe-

nantatsiri eejatzi riraga aataperooteenchari, ikantapaakiri:

—¿Ninkama otyaantaperotzimirika piyotaantariri jorriiyopaeni eejatzi petsiyatakoeyantakaririni? ¿Ninkama otyaantzimirika pookantapaakariri pimantatsiri chapinki?

²⁴Ikantawakiri:

—Eejatzi naari, nojampitemi apaani. Aririka pakawakina, aritaki nokamantanakimi ninkarika otyaantakinari.

²⁵¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi jorriiyopaeni? ¿Rirotakima Tajorentsi otyaantziriri? ¿Atzirima otyaantziriri?

Roojatzi ikantathatawakagaeyantana-kani:

—Akanteririka: “Tajorentsi otyaantakiri”, ikantanakaekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantarikya?” ²⁶Omaanta akantakiririka: “Atziri otyaantakiri”, ikijanakaekari atziripaeni. Tema maawaeni iitashitari Tajorentsi otyaantakiriri Jowa riyotaanantari.

²⁷Roojatzi ikantapaakiri:

—Tee niyotzi ninkarika otyaantziriri. Rakanakiri rirori:
—Eejatzi nokimitzitaka naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari nanantawori piñaakotakinarika.

Roshiyakaawentakiniri riraga ñaanakowenantatsiri ashitachari apite itomi

²⁸Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Noshiyakaawentemiri ashitachari itomi apite; ¿iitaka pikenkithashiryaakotakariri eeroka? Ikantakiri itawori ikoñaatzi: “Notyomi, piyaate iroñaaka pantawaete janta noowamashiteki”.

²⁹Rakanakiri, ikantawakiri: “Eerowa niyaatzi”. Ikantaka paata ikenkithashiryaanaa, roojatzi riyaaantaa rantawae-tzi. ³⁰Eejatzi ikantziri paashini itomi:

“Notyomi, piyaate iroñaaka, pantawaete janta noowamashiteki”. Ikantanakiri: “Ari, pawa, niyaate”. Omaanta tee riyaatzi. ³¹Ari, iroñaaka nojampitemi: ¿Ninka kemijantaperotziririka ashitariri ikowakaakiriri?

Ikantakiri:

—Irinta itakawori ikoñaatapaaiki, jantatsiri rantawaetzi.

Ikantakiri:

—Kyaaryo iroka nokantemirika: ranaakoeyemini riraga piyotziriri koriki ipantyaariri oroomajatzii eejatzii rowaga tsinani ñaathapiinteyawitaririni shirampari kaari oemi. Tema raapatzi-yakina rootaki imatantakawori Tajorentsi reewawentakiri rajankaneke. ³²Pamine, paerani ipokawitapaentaga riraga Jowani kaawoshitantatsiri jaga riyoteeyawitapaakimini tsika pikantya piyeekanteeyari kameetha; omaanta eerokapaeni tee pikowaeyini paapatzi-yeeyawakyaarini. Omaanta aapatziyee-yawakaririni riraga piyotziriri koriki ipantyaariri oroomajatzii eejatzii rowaga tsinani ñaathawitaririni shirampari paeni kaari oemi. Piñeeyawitakarini raapatzi-yeeyakawoni okaatzi riyotaakiriri Jowa rootaki ikameethatantari. Omaanta eerokapaeni tee pikenkithashiryaneenta, tee paapatziyimaetawakari Jowani.

**Roshiyakaawentakiri Jesoshi
aminirori oowamashi
(Mr. 12.1-12; Rk. 20.9-19)**

³³Iroka paashini roshiyakaawenteeyakiniririni riraga jewateeyatsirini ñaanakowenantatsiri eejatzii riraga iyotaantayitziroirini Iwaperite Tajorentsi. Ikantakiri:

—Pikemaeyawakinani paashini nokantemiri. Eenitatsi apaani pankitzi-rori roowamashite. Eejatzii rotantotakotakiro maawaeni othapiki. Eejatzii

riwetsikashitakiro tsikarika rawishoo-wero oowa rowantyaawori owaaga. Riwetsikakiro eejatzii pankotsi jenokitatsiri, ijeekashitantyaawori aminawiritanteroni oowamashi. Roojatzii riraga ashitawori roowamashite ikantanakiri antawaetziniriripaeni: “Iroñaaka paminenawo noowamashite eejatzii pithamaetakotenawowa. Iinja pipashitena kashetani”. Rakaeyanakirini: “Jee, aritaki, nomatakimiro”. Roojatzii riyaatantanaka rirori paashiniki kipatsi. ³⁴Ojamanitakotanaki roojatzii omonkaatantapaaka irakanaki oowapaeni. Roojatzii rotyaanantawitaka ronampiri-paeni ashitawori roowate, ikantawitawakari: “Piyaate iroñaaka janta pikanteri riraga aminanawori noowamashite ipakaantawakina nashi naari”. Roojatzii riyateeyawitanakani, areeteeyapaakani janta. ³⁵Íñaawakiririka riraga aminayitziroirini oowamashi, rompojawakiri apaani, tok; eejatzii paashini rowamaawakiri, shemi; omaanta paashini rompojantawakari mapiki, shemi. ³⁶Ikanta riraga ashitawori roowamashite eekiro rotyaanantakitzi ronampiri paeni. Ikantaka aminirorira oowamashi ithonkawakiri, rowamaakiri ikimitaakirira paashini jewatapaentsiri. ³⁷Roojatzii ikenkithashiryana ashitawori roowamashite ikantzi: “Iroñaaka notyaanteri notyomi. Aamaaka eero rowamaawakiri irira. Rirotaama ipinkathatawakiri”. Roojatzii rotyaanantawitanakari itomi. ³⁸Ikantaka íñaawakirira roojatzii ikantawakaantana: “Kaakitakira riraga itomi ashitawori roowamashite. Aririka ikamaki paata ashitariri, rirotaki poyaateeyaarini iriri; tema rirotaki ashiteeyawoni. Iroñaaka thame owamaawakiri. Aakoteeroota aaka roowamashite”. ³⁹Roojatzii roerikawakiri shepik, raanakiri janta othapiki,

rowamaakiri, shemi. ⁴⁰¿Oetaka pikenki-thashiryaaeri eeroka? ¿Ipokaerika ashitawori roowamashite tsika ikantee-yapaakirinika riraga antawaeteeyawitanaririni roowamashiteki?

⁴¹Rakaeyanakirini:

—Ari rowamaeyapaakirini maawaeni, roojatzi raminanteeya paashini riroperotatsiri amineenirini eejatzi pakaantapiintenirini irakapaetetaneerika rotyaanteeniri rirori rashityaari.

⁴²Roojatzi ikantawakiri rirori Jesoshi:

—Tekirama piñiuro okantziri Iwaperite Tajorentsi:

“Itheenkakiro mapi riraga wetsikirori pankotsi, omaanta iñaapero-takiro Tajorentsi okameethatzi: tema okijotakaakiro maawaeni pankotsi. Rooma ikameethataki Awinkatharite, tema otsikanatakaworoña maawaeni rantziri”.

⁴³Rootaki nokanantakimiri: eero

piñeeyirini Tajorentsi eerori ipinkathariwenteeyeminimi. Omaantakya reewawenteeyerini paashinijatzitsiri atziri: riraga pinkathataperoyakiririni eejatzi aapatziyaperoyakaririni.

⁴⁴Naaka oshiyakawori rowaga mapi: tema nokenkithatakotziro kameethapero-tatsiri. Ninkarika kaari aapatziyawa-kyaawoni kyaaryooperotatsiri, aritaki rowashironkaakya: riyaaate janta ikemaatsityaawonta, ashi rowaero.

⁴⁵Riraga jewawentayitziririni

ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga warijeeyopaeni ikemaeyantawakaworini roshiyakaawentayitakinirini Jesoshi roojatzi riyotakoeyantawakawoni riro-taki irirapaeni roshiyakaawenteeyakiririni. Tema tee raapatziyari rirori.

⁴⁶Ikowaeyawitanakani raakaanterimi Jesoshi omaanta ithaawanteeyakarini atziripaeni. Riyotaki atziripaeni riraga Jesoshi riro-taki kenkithatakotziriri Tajorentsi, rootaki kaari raantari.

**Roshiyakaawentakiri Jesoshi
kaemakaantawitariri atziripaeni
rowakaeyaarimi**

22 ¹Rapiitakiniri eejatzi Jesoshi roshiyakaawentakirini piyotawenteeyakaririni, ikanteeyakirini:

²—Noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Ikimitakari riraga pinkathari. Eenitatsi itomi owakira aatsiri iina. Ikantaka riraga ashtariri ikowaki riweshiryaawentyaari itomi, rootaki ikaemakaananteeyakaririni inampijatziki rakiyoteri rowakayaari.

³Rotyaantakiri apanipaeni ronampiri romiñaawitakitari atziripaeni ipokeeta rowaeyaani, omaanta tee ikowaeyini ipoke. ⁴Rapiitakiri rotyaantawitanakari

paashini ronampiripaeni, ikantawitakari: “Piyaaataate pikamantaateriita riraga ikamantakitziro inkaaganki itawitakitari: ‘Pojatiki kaniri eejatzi iwatha, oyiitaka maawaeni’. Thame powakitya”. ⁵Omaanta riraga romiñaawitakitari tee ikowaeyini ipoke. Jateeyakini tsikarikapaeni: riyaaatzi apaani janta rowaneki, paashini ikinanaki riyomparita. ⁶Omaanta paashinipaeni ragaeyawakirini

rotyaantawitakari, ranteetawakiri pok, pok; ipajapajaateeyakirini osheki rowashironkaeyakirini roojatzi rowamaantakari. ⁷Ari ikemaki riraga jewatatsiri, antawo iktanaka. Roojatzi rotyaanantanakari joraaropaeni riyaaate rowamaeri owamaantatsiripaeni. Riraga joraaropaeni ithonkakitziri maawaeni, eejatzi ipankopaeni rootakiro maawaeni. ⁸Roojatzi ikanantanakari

paashinipaeni ronampiri. “Mataka maawaeni owanawontsi oyiitaka. Omaanta rirori ikanteeyawitakitari inkaaganki: ‘Tee ikameethatzi’, tekatsi okantya ipokanteeyaarini, rooma tee ikameethatzi. ⁹Piyaatanaki iroñaaka

janta awotsikipaeni antawopetatziki, pomiñaanakiri maawaeni piñaanakirira. Pikanteri: “Thame nakiyotemi kaniri: rooma aaki notyomi iina”.¹⁰Ikantaka ronampiripaeni jateeyanakini, ramayitapaakirini ikaatzi iñaayitakitzirini janta, kameethatzinkaripaeni eejatzi kaari kameethatzinkaripaeni. Rareetakagae-yakarini ipaeyapaakirini kithaarentsi rooperori.¹¹Roojatzi ikyantapaaka rirori jewawenantsiri riwethatantawakari pokayiteentsirinipaeni, ramina-paaki jaga; roojatzi iñaapaakiri apaani shirampari kaari kithaatacha kameetha.¹²Itonkiyotapaakari, ikantapaakiri: “Niyompari, nopawitanakimi inkaaganki kithaarentsi kameethari pikithaawentyaarimi notyomi oemoshi-ryaantyaariri. ¿Iitaka kaari pikitha- tantawo?” Omaanta imaeritashitaka.¹³Roojatzi riraga pinkathari ikanantakari ronampiripaeni: “Payeri irika poojoteri rakoki eejatzi iitziiki, pookeri inteena otsiteniperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, ashi royeror rirori janta, riraya eejatzi ratsikaekitya tyakiririri, osheki ikemaatsityaawo”.

¹⁴Naakiro, eejatzi ikimiwitaka Tajorentsi, ikaemakaantawitakari maawaeni atziri rawijakotanteeyaarimi, omaanta eero roshekitziki kyaatsini, apatziro apaanipaeni owawijaakotaa-chani.

Riyotaakiri Jesoshi warijeeyopaeni ranteniri pinkathari ikowakaeriri
(*Mr. 12.13-17; Rk. 20.20-26*)

¹⁵Ikanta ikijeeyanakani riraga warijeeyopaeni roojatzi ishitowantanaa ikenkithata-kaawakagaeyakani, ikanteeyini:

—¿Tsika akanterika Jesoshi akompita-kaantyaariri, akijakaantyaariri?

¹⁶Roojatzi rotyaanteeyantakarini irirapaeni riyotaanewopaeni itsipateeya-

karini riraga oyaateeyiririni Erooreshi. Ipokashitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—Iyotaantatsiri, niyotzi piñaawae-tziro rooperotatsiri: tee pitheeya. Eejatzi kameetha piyotaantziro Iwaperite Tajorentsi eejatzi eero pikemijantaperotziri atziripaeni oetarika ikantawitemiri rirorika pinkathari kaaririka pinkathari. Eekiro piñaawaetatziiro kameethatatsiri.¹⁷Iroñaaka pikantena oetarika pikenkithashiryaa. ¿Okameethatziima aperi pinkathari, riraga Seesari ayorikite? Tema irira kaari joriyyo. ¿Terikama okameethatzi?

¹⁸Riraga Jesoshi riyotakotakiri ikowaeyawitakani ramatawiterimi ikompitakaantyaaririmi. Rootaki ikanantanakariri:

—¿Eerokapaeni oshiyakaawaetashitachari paapatziyarimi Tajorentsi! ¿Iitaka pamatawitantenarimi? ¹⁹Poñaayenari koriki pipapiintziriri oroomajatziki.

Roojatzi ramantakanari apaani ikithoki koriki iitachari tenaaryo.

²⁰Roojatzi ikanantawakari:

—¿Ninkama ashitawori ipoo owakootencharika? ¿Tsikama itzimika ashitawori iwaero jankinateencharika?

²¹Rakanakiri:

—Kaarima riraga Seesari.

Roojatzi ikanantanakari:

—Panteniri irinta ikowakaakimiri; eejatzi pantziyaanari riraga Tajorentsi ikowakaakimiri.

²²Ikemaeyantawakaworini maawaeni iroka, ari rotsikanateeyanakarini, tekatsi paashini ikantaneeriri. Roojatzi rookantanaari: jateeyaneeni.

Ikamantakiri Jesoshi saroseeyopaeni “Kyaaryo, apiriintee eejatzi”
(*Mr. 12.18-27; Rk. 20.27-40*)

²³Roojatzi ipokapaaki saroseeyopaeni. Iitashiwitakawo eero apiriinta añagae

eejatzi, eero aatzi jenokinta. Ipokashita-paakiri, ikantapaakiri riraga Jesoshi:

²⁴—Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”.
²⁵Paerani eenitatsi atziri ikaateeyini 6 rirentzi. Itanakawori rantaritzii raawitaka iina, omaanta tee itzimakaero eentsite. Ikamashitaka. Ikantaka paashini rirentzi roojatzi raantawitaawo rirori. ²⁶Eejatzi rirori tee itzimakaero eentsite. Ikamashitaka rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzipaeni, aawitawori iinani rirentzini. Tee itzimakagaeyironi eentsite. Ikamashiteeyakani maawaeni. ²⁷Impaete okamae roori. ²⁸Aririka ipiriinteeyaneeni iinja, ¿ninkama iinanteeyaawoni? Tema iinanteeyakawonika paerani maawaeni.

²⁹Roojatzi ikanantanakari rirori:

—Osheki pikompitakawo. Tee pikemape-rotziro okantziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee piyotakoperotziri itajorentsiperotaki. ³⁰Aririka ipiriinteeyaneeni rañagae eejatzi, tekatsi agaeroni iinja. Maawaeni piriintaachani eero ragae iinapaeni. Omaanta ikimitakoeyaarini ronampiripaeni Tajorentsi jenokinta. ³¹Riraga kamaawitachari ari ipiriintee iinja, tema piñaanatziro ikantziri Tajorentsi iwaperiteki: ³²“Naaka Tajorentsi, raapatziyanewo Awaraama, Ijaaka, Jakoowo”. Naakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawitanaga paerani”. Omaanta eeniro añi ishira janta jenokinta, roojatzi ikanta raapatziyari ironaaka rootaki ipinkathariwenantariri Tajorentsi.

³³Ikemantawakawori iroka riraga piyotawenteeyakaririni ari imaeriyana-kini, rotsikanateeyanakarini, ikanteeyanakini:

—Kameetha riyotaantzi Jesoshi.

**Ikamantziri Jesoshi oetaka
 okowakaaperoteeri Iwaperite
 Tajorentsi
 (Mr. 12.28-34)**

³⁴Ikemaeyantakaririni warijeeyopaeni kameetha rakakiri riraga Jesoshi saroseeyopaeni, romaeryaakiri ipiyoteeyakani ipokashiteeyapaakirini rirori. ³⁵Ikwawitaka ikompitakayaarimi warijeeyopaeni. Ikaatziri apaani iyotaantziro Iwaperite Tajorentsi, riyoperotziro okantziri. Ikantawitapaakari:

³⁶—Iyotaanari, eenitatsi osheki iyotaakaeri Iwaperite Tajorentsi: ¿tsika otzimika kameethaperotatsiri kamina-gaantsi akemijantaperoteri?

³⁷Ikantawakiri rirori:

—Rootaki iroka kameethaperotatsiri: “Pinintashireperoteriroña kameetha Tajorentsi, riraga Awinkatharite. Pikyaaryoowentero pinintashireperoteri maawaeni pajankaneki, eejatzi maawaeni pishireki, eejatzi pikantyaani pikenkithashiryaapiintyaari”. ³⁸Rootaki anaakotantaperotatsiri maawaeni kaminagaantsi Iwaperiteki Tajorentsi. ³⁹Eenitatsi paashini, kimitawori: “Okimita osheki pinintaperotaka eerori, pikimiteerira paashinipaeni atziri, pinintaperoteri maawaeni”. ⁴⁰Aririka pantero iroka, aritaki pimonkaatero maawaeni rojankinatziro paerani Moeseeshi, eejatzi rojankinatziro riraga kamanantayitziro iinani Tajorentsi.

**¿Ninkama iriri Jesokirishito?
 (Mr. 12.35-37; Rk. 20.41-44)**

⁴¹Eenirowa ipiyoteeyakani warijeeyopaeni, ⁴²rojampiteeyakirini Jesoshi:

—¿Iitaka pikenkithashiryaakotziro Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini? ¿Ninka tomintaririka?

Ikanteeyanakirini:

—Rirotaki icharineeteni Iraviiri.

⁴³⁻⁴⁴Ikantakiri:

—Paerani ojan kinatakaakirini Ishire Tajorentsi Iraviirini, ikanantari Rotyaantanewo Tajorentsi: “Nowinkatharite”. Rooma piyotziro Iwaperite Tajorentsi okantzi: “Riraga Pawa Tajorentsi ikantakiri Nowinkatharite: ‘Pijeekimotena nakoperoki, pitsipatena eewawenteri atziripaeni. Pijeekanaki roojatzi nothonkantakyaari maawaeni kijakimiri’”. ¿Iitakakya ikanantariri riraga Iraviirini paerani: “Nowinkatharite”? ⁴⁵Tema ikenkithatakotzitarini Iraviirini Rotyaantanewo Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite”. ¿Tsika ikantyaari Iraviirini ipinkathateeri icharineeteni impaetatsiri ijeeki? Rooma ametakawo apinkathatziri jewateeri.

⁴⁶Imaeritashiteeyanakani maawaeni. Tekatsi akaneentsini eechonkiini. Eejatzi paashiniki kitejiri tee rapiiteeri rojampitaneeeri: ithaawantanakari rapiiterimi rojampiterimi eejatzi.

Ikantzi Jesoshi: “Eero poshiyakotari iyotaantawitawori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni”

(Mr. 12.38-40;

Rk. 11.37-54; 20.45-47)

23 ¹Ikanteeyakirini riraga Jesoshi piyotawenteeyakaririni eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo:

²—Irira iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi irira warijeeyopaeni rirotaki poyaatariri Moeseeshini riyotaantziro Iwaperite Tajorentsi.

³Okameethatzi pikemijantaperotero oetarikapaeni ikantzimiri omaanta eerokya pantziro rantziri. Ikantawitzimi: “Ari pikantya, kameetha pijeeki”, omaanta tee ijeeki rirori kameetha.

⁴Osheki opomeentsitzimotzimi pantero maawaeni riyotagaeyakirini, omaanta

tee riyoteemi maawaeni okaatzi okantziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee ipomeentsiwentzimaetawo rantero rirori oetarika ikantawitakimiri. ⁵Rantashitawo oetarikapaeni piñaantyaariri, piñaaperotantyaariri ikameethatzi. Tema romaawakotakawo eechonkiini Iwaperite Tajorentsi rakoki eejatzi roojoyinatakotzitakawo ipankaki, pikanantyaari kameetha raapatziyaperotakari Tajorentsi. Eejatzi rowaneentashitaka ikithaashitetziitakawo ikantakaaperotashitaka. ⁶Aririka rowaeyani, ikowaperotzi itsipatapiintyaari jewatatsiri. Eejatzi ikimitzitaka janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni ikowaperotaki itsipatapiintyaari jewatatsiri janta. ⁷Ikantakaaperotashitaka rootaki ikowantakari kameetha piwethateeyaarini janta aririka pitonkiyotyaari, eejatzi ikowaki pikanteeyerini: “Iyotaanari”. ⁸Omaanta eeroka, eerokya pikimitakotari. Eero pikowanaki ikanteetemi paashinipaeni: “Iyotaanari” iñaaperotantemiri. Maawaeni eerokapaeni pimonkaatawakaagaeyakani: eerokataki yeeyipaeni. Apatziro Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki pikanteri: “Iyotaanari”. Okameethatzi apatziro piñaaperotari irira. ⁹Jaka kipatsikika, eero pikantashitari paashinipaeni atziri: “Pawa”. Omaanta apatziro pikante Pawa riraga jeekatsiri janta jenokinta, eejatzi piripero eejatzi pirithori jaka kipatsiki. Tekatsi paashini pikanteri. ¹⁰Eejatzi eero pishinetziri ikanteetashiyitzimini: “Neewatzinkarite”. Eenitatsi peewatzinkarite papintzite apaani, naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹¹Pikowakirika peewawenante, pityaawo pamitakotapiinteri paashinipaeni, pineshironkateeyerini. ¹²Aririka pikante: “Naaka Neewawentemi, osheki nokameethatanaki”, aritaki

ipashiwentakagaeyakimini Tajorentsi. Aririka pikante: “Tee nomatziro apaniroeni, Pawa Tajorentsi, pamitakotenari”, roojatzi ramitakotemi, imatakayemiro, kameetha peewawenantaariri atziri.

Rootaki ikanteeyanarini rirori.

**Ashironkaamatsitemiini
iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi
eejatzi warijeeyopaeni**

¹³Roojatzi ikantakiri Jesoshi iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—¡Ashironkaamatsitemiini! Poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki pamatawitakiri atziripaeni. Kaari rooperori piyotakiriri oetarika ikowakaawitariri Tajorentsi riyoteeririmi. Ashironkaamatsitemiini iinja powashironkaeyaani osheki. Eero paapatziyari Tajorentsi ipinkatharitakaantemiri pajankaneki, eejatzi eero pishinetziri paashinipaeni atziri raapatziyari ipinkatharitakaantyaariri rajankaneki. ¹⁴Eeroka oshiyakaawaerintzi pikoyi paapatziyaarimi Tajorentsi. Osheki netakotakimi rooma paata ari powashironkaaperoyakyaani. Osheki paapithatakiro opankopaeni kamaentsiripaeni oemi. Tema osheki pojanthaashitawo pamanaawaetashitari Tajorentsi. Omaanta tee paapatziyawo iñaani, rootaki rowashironkaantaperotemiri osheki iinja. ¹⁵Eeroka poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorentsi. ¡Ashironkamatsitemiini! Pamatawitantaki osheki rootaki powashironkaanteeyaarini iinja. Piyaate tsikarika piyotaantawityaaririni paashinijatzitatsiri atziri ipeyanteeyari joriyo roshiyantemirimi eerori rootaki riyaaanteeyaarini rirori janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁶Osheki rowashironkaaperoyemini Tajorentsi. Pikimitakoeyakarini kaari kokichaatsini ikathatziri paashini kaari kokichaatsini. Rooma tee piyotziri

Tajorentsi rootaki kaari pimatantawo piyoteeri kameetha paashinipaeni atziri. Pikantashita: “Aririka akante: “Tema ojeeki Tajorentsipanko jaga, piyotantyaari eero namatawitzimi”, pikenkithashiryaaashita okameethatzi pamatawitante. Omaanta aririka pikante: “Tema ijeeki oerotatsiri pinatachari osheki janta Tajorentsipanko-kinta, piyotantyaari tee namatawitzimi”, tema kyaaryoopero piñaawaetzirito kameethatatsiri. Kaari pamatawitantzi”. Teemaeta piyotziri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri. ¹⁷¡Eeroka majontzi! Osheki piñaawaetashitaka. ¿Oetaka kameethaperotatsiri? ¿Ooroma kameethaperotatsiri? ¿Tajorentsipankoma kameethaperotatsiri? Tema rashi Tajorentsi Tajorentsipanko. Rootaki Tajorentsipanko kameethatakanakiriri ooro ojeekakira. ¹⁸Eejatzi tee okameethatzi pikantashita: “Aririka akante: “Tema ari ojeekaki aritaari ataantapiintanariri Tajorentsi apira, piyotantyaari eero namatawitzimi”, aritaki ayotzi kameetha amatawitante. Omaanta aririka akante: “Tema ari eenitatsi apira owamaakiniri Tajorentsi ataakiniri janta aritaariki, piyotantyaari eero namatawitzimi”, ari piyotzi eero amatawitantziroña. ¹⁹¡Eeroka kaari kokichaagantzi! ¿Iitaka kameethaperotatsiri? ¿Rirotakima pipira? ¿Rootakima aritaari pitaantanariri Tajorentsi pipira kameethatatsiri? Tema rashi Tajorentsi aritaari rootaki ikameethatakananakawori pipira pitaakiniri Tajorentsi”. ²⁰⁻²²Paminetya, osheki pikantzi: “Tema eenitatsi aritaari ataantapiintanariri Tajorentsi apira”, “Tema eenitatsi Tajorentsipanko”, “Tema eenitatsi jenokinta”, oetarikapaeni. Tee okameethatziroña pikantashitawo, tema piitashiwitaka okameethatzi pamatawitantzi. ¿Piitashitama tee ijeeki Tajorentsi? Tema ijeeki, eejatzi ari rowashironkaawentakimiro maawaeni pamatawitantzi. ²³¡Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni

warijeeyopaeni eejatzi iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorensi! Poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorensi, aritaki rowashironkaaperoeyakimini Tajorensi iinja. Pamine, eenitatsi eechonkiini panteeyawitakarini. Paakirika piyorikite 10, apaani pipakiri Tajorensi. Paakirorika piwankiri 10 meentashi, koraanteroshi, eejatzi tsirikana 10, apaani maawaeni irowa pipakiriri Tajorensi. Rootaki panteeyawitakarini eechonkiini; omaanta eenitatsi kameethaperotatsiri ikowakaaperotawitakimiri Tajorensi, omaanta iroka tee pantziro. Ikwakaawitakimiri kameetha pijeeki, eejatzi pineshironkateyerini paashinipaeni atziri, eejatzi pikyaaryoowenteniri okaatzi ikowakaakimiri rirori. Maawaeni iroka roowitaka kameethaperotawitachari panteeyerinimi. Eekirokya impaetanaki pipashityaari apaani oshi, maawaeni paakiri.

²⁴¡Tee piyoteeyini! Pikyaaryoowentawitakawo kaari ikowakaaperotzimi Tajorensi. Omaanta tee pikenkithashiryaaaperotzimaetawo rowaga ikowakaaperowitakimiri. ²⁵¡Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Poshiyakaawaetashita paapatziyarimi Tajorensi, omaanta ari pashironkaperoteeyaani iinja. Pamine, pameteeyawitawoni pikiwaeyironi pimirimento eejatzi piwiratote otapiikira, omaanta tee pikiwimaetawo inthomaenta. Rootaki oshitzinatantayitakarini rooma tee pikiwiwo. Eejatzi pikimiwitakawo eerori pimirimento. Ñaakiro, osheki pikiwayitzironi pakopaeni, pikameethatantayarimi, omaanta tee paapatziyaari Tajorensi pikameethatantayarimi. Tema eejatzi piñaawenashiryagaero oetarika pashitantawori apatziro eeroka, osheki paapithatziiri okaatzi rashitari paashinipaeni. ²⁶¡Eeroka warijeeyopaeni kaari kokichaataatsi: tee piyotziroña pantero kameethaperotatsiri! Aririkami pityaawomi pikameethatanakimi pajankaneke, roojatzimi okameethatzimi

iñaaperotantemirimi Tajorensi, eejatzi atziripaeni. ²⁷Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni iyotaantawitawori Iwaperite Tajorensi eejatzi warijeeyopaeni. Osheki pamatawitantaki rootaki rowashironkaanteeyemirini osheki iinja. Pikimiwitakawo omoo impeeta romonkyaantapiinteetari kaminkari. Kameetha owaneenkawitaka jeñokiini kitamaawitaka omaanta janta inthomaenta shitzitanaki. Tema yeekitaki itonkipaeni kaminkari. ²⁸Ari pikimitzimotakari atziri pikameetha-temi, iñaaperoeyantawitakimiriniriroripaeni okaatzi pantziri. Omaanta tee pikameethatzimaeta pajankaneke, osheki pamatawitantzi eejatzi osheki pantapiintakiro kaari kameethatatsi. Tema pitheeyashita. ²⁹⁻³⁰Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni oshiyakaawaerintzi paapatziyari Tajorensi: osheki powashironkaaperoeyaani iinja. Iroñaaka pimoontashiyitakirini kaminkari powantyaanariri itonkipaeni. Eejatzi poshirinkantayiteeyaririni itakaantaworini kamaentsiri paerani, riraga rowamaayitakirini pichariniiteni riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi. Powaneenkayitakironi rowaga tonkitsipankopaeni kameetha. Pikitayitantaririni kameethatzinkaripaeni rajankaneke eejatzi pikantayitzini: “Aririkami nokoñaatztakyaami paerani ikoñaatantakari nochariniiteni, eero nokempiyarimi naari nowamaeri rirori, riraga rowamaakirini nochariniiteni”. ³¹Tema pikantakotashita eeroka apaniroeni aririka pikantee-yeni: “Nochariniiteni riraga owamaakiririni kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi”. Pikantashita: “Eero nakawentziri riroripaeni”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. ³²Eejatzi eerori iroñaaka pikimitakoeyakarini. Eerokateeyakini owamaantatsiri. Aritaki pimonkaatakiro ritakarini rantakiri pichariniiteni. ³³¡Kimi-teeyakimini maankipaeni! ¡Tee pikameethaperoeyini! ¡Piitashitama eero

rotyaantzimi Tajorentsi paamarikinta kaari tsiwakanitatsini?

**Ikanteeyakirini Jesoshi:
“Rowashironkagaeyakimini
Tajorentsi”**

³⁴Eekiro riyaatatyee ikanteeyirini riraga Jesoshi:

—Notyaantemiri iinja paashinipaeni kamanantayiterorini iñaani Tajorentsi, rirotaki iyothaniperotatsiri eejatzi iyotaantatsiri. Notyaantemiri riyoteemi kameethaperotatsiri. Niyotakotakimi eero paapatziyawakari, inta powamaagaantashiteeyawakyaarini apanipaeni eejatzi apanipaeni pikentakotakaantawakiri, riraga paashinipaeni pipajapa-jaatakaantawakiri janta pankotsiki pipiyotantapiintarira eejatzi paashinipaeni pikijagaantawakiri tsikarika ikinayitakini. ³⁵Eenitatsi kaari kameethatatsiri pantakiri eerori, rooma inimotakimi eerori ikameeta maawaeni kameethatzinkari: ritanakawo rowamaakiri riraga Aweerini eejatzi ikantanaka paashinipaeni maawaeni riro oweyaantapaakawori riraga Jakariiyashi, riraga itomini Perekiiyashini. Rowamagaeyakirini pichariniiteni janta Tajorentsipankoki okaakiniki aritaari. Aririkami pikoñaatzitakyaami eeroka, arimache pakawentakirimi eerori. Ashi poyiro powamaantzi. ³⁶Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ari pimonkaatakiro paata iroka nokantakimiri. Ashi poyiro powashironkaeri paashinipaeni atziri kameethari. Rootaki ikanantemiri Tajorentsi: “Eenitatsi pantani”. ³⁷¡Ashironkaamatsitemiini jerojareejatzipaeni! Eerokapaeni powamaakiri rotyaantane-wopaeni Tajorentsi: tema pompojantakari mapi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Okimitziriranki tyapa ojatewirinikitziri iyeerikini eejatzi nokimiwitaka naari, osheki netakoeya-

witakimini. Nokowaperowitaka nowawijaakoeyemini omaanta eerokapaeni tee pikowaeyini namitakoe-yemini. ³⁸¡Pamine sha! ¡Iroka pinampika! Ero roojatzi okanteetatyeeyaani ojeeki. Tekatsi jeekatsini iinja. ³⁹Eero papiitaana piñaagaana. Apatziro piñaagaena iinja, pikanteerika: “Kameethaperotaki Jesoshi, rirotaki Awinkatharite, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi”. Osheki pikimoshirewenteeyanakinani. Rootaki ikantakiriri riraga Jesoshi.

**Iinja ishekiroryagaeteero
Tajorentsipanko
(Mr. 13.1-2; Rk. 21.5-6)**

24 ¹Roojatzi riraga Jesoshi riyowantanaa Tajorentsipankoki roowiteenchami riyaate. Nopokashiteeyapaakirini naakapaeni riyotaanewo naminakagaeyapaakirini notsikanateeyapaakawoni maawaeni Tajorentsipanko. ²Roojatzi ikanteeyantanakarini: —Piñaakiro maawaeni iroka pankotsika. Piñaawitakawoka iroka pankotsi iroñaaka. Iinja eero piñaagaero eejatzi. Ari ishekiroryagaeteero maawaeni okaatzi piñaawitakarika.

**Tsika okantyaaka
rootzimateentsirika ipokae Jesoshi
(Mr. 13.3-23; Rk. 21.7-24)**

³Roojatzi niyaateeyanagini tonkaariki oetachari Oriiwomashi, notonkaanaki, tonka, tonka. Areeteeyapaakinani tonkaariki, ari imakoryaapaaki Jesoshi, roojatzi niyaatashitapaakiri nokantapaakiri: —Pikamanteeyenani: ¿tsika okaateka ishekiroryaanteetyaawori irona pankotsipaeninta? ¿Iitaka iyotakayenani iinja tsika okaateka pipokantyaari, othonkanteeyari kipatsi?

⁴Ikantanakiri riraga Jesoshi: —Kyaaryoowa, ramatawitheetzimikari iinja. ⁵Eenitatsi oshekini pokatsinipa

kantapaentsini: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi”. Kyaaryoowa, ramatawita-shitzimikari rirori. ⁶Pikemakopiinteeyeroni omanataantsi. Pikemaeyerini atziri ikanteeyeni: “Romanatawakaeyatyaani paashinikipaeni nampitsi eejatzi paashiniki kipatsipaeni”. Omaanta eero pithaayi. Aritaki okantyaari romanatawakaeyaani. Omaanta tekira omonkaatya maawaeni nokantakimiri, okaatzi nopokanteeyari. Tekira othonkanteeyari kipatsi. ⁷Atziri jeekatsiri paashinikipaeni kipatsi ari ikijawakayitanakyaani jeekatsiri paashini kipatsi, romanatawakaeyaani. Itasheyeeyanakini, tekatsi ragae rowaeyaarini. Opokaeyeni antawo mantsiyarentsi. Omoyekapiintya kipatsi, othonkayiteroni tsikarikapaeni omoyekya. ⁸Omaanta tekiraata omaperota ikemaatsitaperotyaaawo katsiri.

⁹Eekiro riyaatatye e ikamantawakina: —Riyotakimirika atziri paapatziyakina, rowashironkaeyemini ikemaatsitakagaeyemironi osheki katsiri, rowamaakaantemi, ikijeeyemini maawaeni atziri. ¹⁰Osheki atziri piyakoteeyaworini ranteero kaari kameethatatsi, roojatzi rookanteeyawo raapatziyari Tajorentsi. Ikijayitanakirini paashinipaeni kemijantzinkari raakaantayitanakirini. ¹¹Iinja osheki pokatsini theeyashitachani ikantapaaki:

—Naaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Tema ramatawiteeyashitakarini osheki aapatziyawitakariri Tajorentsi. ¹²Eekiro riyaatanakityee atziri rantaperotanakiro kaari kameethatatsi rootaki rookantanakyaawori inintashiretawakaeyaani eejatzi ipeyakotantanakyaariri Tajorentsi. ¹³Omaanta ninkarika kijokiro owaperotenani ikanteetatyaaani raapatziyana rirootaki nowawijaakoteeyerini. ¹⁴Piyaa-

takayero noñaani eerokapaeni maawaeni aapatziyanari. Piyaate maawaeniki kipatsi, pikanteri maawaeni atziri nokowaki nowawijaakoteri. Omonkaatapaakyaarika maawaeni iroka, roojatzikya omonkaatantapaakya maawaeni nokantzitakimiri.

¹⁵Eekiro riyaatatye e ikamanteeyanani: —Paerani rojankinatzi Intañeeri, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ikantzini: “Aritaki ipokaki iinja jaga Tajorentsi pankonakiki osheki kaari kameethatatsini, reewanaperoeyashiteeyakawoni okaatzi jeekayitatsirini jaga maawaeni”. Tema piyotziro iroka nokenkithatakotziri. Aririka piñaakiripa atziri rantapaakirorika okaatzi rojankinatzikarini riraga Intañeeri rootaki piyotantanakyaari irika nokamantakotziri. ¹⁶Roojatzi pijeekirika Joreeyaki, pishintsite pishiyeyanakini tonkaariki. ¹⁷Aririka pijeeki inkokironta, eero pikyaapanaatzi inthomaeki pipankoki paantapanaatyaawori powaagawo, inta pishiyaperotanaki. ¹⁸Eejatzi aririka pijeeki owantsiki, eero pipiyashitapanaatawo paashini piithaari. ¹⁹Ashironkaamatsiteroeni paata tsinani motzitatzi eejatzi thotatsiri eentsite eero omatziro oshiyaperota kameetha. ²⁰Kaakitaki iinja pishiyapithatyaari omaanta pamaneri Tajorentsi okantya eero pishiyanta inkanipaetekii, eejatzi eero pishiyanta kitejiriki pimakoryaantapiintari.

²¹Eejatzi ikantzi riraga Jesoshi: —Osheki piñeero iinja opomeentsitzimoteeyemini. Pashironkaaperotanakyaarõña, panaakoteri maawaeni itakaantaworini atziri paerani pashironkaeya. Eejatzi eero iñiiri maawaeni impaetatsiri ijeeki okimitaka iroka. ²²Aririkami ojamanitemi rowashironkaeyeminimi, ari pithonkaeyakyaanimi, omaanta riraga Tajorentsi ikaminthaakiri maawaeni aapatziyariri

riyoyeeyakirini, rootaki kaari ojamaniantya rowashironkaemi. ²³Eejatzi iitarika kantakimini: “Areetapaaka Rotyaantanewo Tajorensi riraga Owawijaakotantatsini; pamineri irika”. Paashini kantatsini: “Irinta areetapaaka janta”. Omaanta eero paapatziyari. ²⁴Kaakitaki iinja osheki amatawitantatsiri ikantapaaki: “Naaka Jesokirishito riraga owawijaakotantatsiri”. Omaanta kaari. Paashinipaeni ikante: “Naaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi”. Ramatawitantayitapaakyaaririni atziripaeni tema itajorensijeempiyaashitapaakya. Eejatzi aritaki ikowakowawitakya tsika ikantya ramatawitantyaaririmi riyoyaaperotayitakirini Tajorensi. ²⁵Naakiro, nokamantzikimiro tsikarika okantyaari iinja. ²⁶Rootaki piyotantyaari aririka ikanteetemi: “¡Pamine! Irinta Jesokirishito janta okaankiteronkiitziinta”. Eero patsipetawo piyaatzi. Eejatzi ikanteetemi-rika: “Irika jaka Jesokirishito inthomaekika pankotsi. Eero pakiri”. ²⁷Kyaaryo, nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki kipatsikika. Eejatzi nopiyee paata janta jenokinta. Tema romapokimi tariito rookathatyaarika, tyaaooo, ithotyaa-paentziro janta jenokinta. Ari nokimiteeya iinja naari aririka nopokae: nomapokaeya-paemini omaanta ari piñeeyawaenani maawaeni. ²⁸Tsikarika ijeeki kaminkari, eejatzi rewoteenkatzita riroripaeni tzijo. Eejatzi okimitaka, tsikarika ijeeki kemijantawitanari, eejatzi tsikarika ijeeki kaari yotana, rootaki ipokashitantyaariri oshekini amatawiterini.

**Aritaki okantyaari iinja
ipokanteeyaarini Jesoshi**

(Mr. 13.24-37;

Rk. 21.25-36; 17.25-36; 12.41-48)

²⁹Eekiro riyaaataatyeey ikantzi riraga Jesoshi:

—Ari osheki opomeentsitzimoeyana-kyaarini atziri, maawaeni: osheki

rowashironkagaeyanakaayaniroña. Roojatzi intsipaete itsiwakanaki oorya, eejatzi riraga kashiri, eejatzi ipariyanaki ompokiro maawaeni: tema shewatanaka maawaeni jenokijatzi. ³⁰Roojatzi nokontetantapaakya janta jenoki. Roojatzi retakotanteeyanakaani maawaeni theenkaeyanarini. Ari iñeeyawaenani maawaeni atziri nokinapae menkoriki nopinkatharitaperotapaaki, noshipakiryaaaperotapaaki. ³¹Itziwootanakiri nonampiri tziwoorensi. Maawaeni nonampiri ipokaeya-paakini ipiyoteeyerini maawaeni aapatziyanari. Maawaeni ikaatzi niyoyeeyakirini. Ithotyeyerini ipiyoteeyerini riroripaeni maawaeni paashinika-paeni kipatsi.

³²Paashini ikamanteeyanarini riraga Jesoshi:

—Iroñaaka noshiyakaawentemiro iyeera. Pikemijantena. Rooteentsirika oshookaempekitanaki, eejatzi oshitaneey, ari piyotanaki rooteentsi okithokitee.

³³Eejatzi okimitakya, aririka piñaawakiro iroka nokantzikimirika piyotantyaari rooteentsi nopokae.

³⁴Eerorika pikamita, aritaki piñaawakiro maawaeni iroka nokantzikimirika. ³⁵Othonkaeya jenokijatopaeni eejatzi kipatsi omaanta noñaani eero othonka. Omonkaataperoteeya kameetha maawaeni nokantakimiri.

³⁶Omaanta tekatsi yotatsini tsikarika okaate; tee riyotzi ronampiri Pawa, eejatzi naari tee niyotzi. Apatziro Pawa apaniroeni yotatsiri. ³⁷⁻³⁹Paerani eenironi ijeekini riraga Noe, rowapiinteeyani atziripaeni, ishinkiteeyani, raapiinteeyini iina, maawaeni. Tee ikenkithashiryaakotanaawo ikantawitakariri Noeni: “Kaakitaki oonkawo”. Roojatzi iinja rotetantanaka riraga Noeni ipitoki, rashitakotanaka, jaee tok. Omapokapaakiri antawo inkaani,

oonkanaka. Ithonkaeyakani, maawaeni theenkakiriri, itsitsiyeeyakini. Eejatzi ikimitakya iinja maawaeni theenkaeyanarini, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyari, eero ikenkithashireeyani nomapokaeyapaakirini. Rootaki nowashironkaanteeyapaakyaaririni, eero nowawijaakotapaeri. ⁴⁰Roojatzi itsipatawakayaarika apite shirampari thamaetsirini janta owantsiki, apatziro-rika apaani rirotaki aapatziyanari. Tema rirotaki irira naaneeri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ⁴¹Okimitakya, eenitatsi apite tsinani tonkayitzirorini shinki, apatziro-rika apaani aapatziyanari tema rootaki irowa naaneeri notsipatanakyaawo, omaanta paashini eero naaneero.

⁴²Rootaki paamagaeyantanarini, pikenkithashiryaapiintena. Tee piyotzi tsika okaateka nopokantyaari. Nomapokapaakimikari. ⁴³Okimitaka riraga ashitawori ipanko ikoshiteetziri. Riyoteemi rooteentsi ipoke koshitantsini, ikakitemi, eero ishinetzirimi ikoshiteri, inta roepiyawaerimi. ⁴⁴Eejatzi naari, paamagaeyantanarini, nomapokaemikari. Paapatziyapero-teen, tee piyotzi tsika okaateka nopokantyaari. ⁴⁵Pikimityaari onampirentsi kameethari, ikyaryoowentziniri maawaeni ikantziriri iwaatorote. Ikanteririka irira: “Eeroka wetsikapiinteorini rowanawo notyomi, pipapiinteri kameetha”. Tema imonkaatakiniri. ⁴⁶⁻⁴⁷Aririka iñeeri kameetha riwetsika-piintziro rowanawo, ari ikanteri: “Kameetha pantziro nokowakaakimiri. Iroñaaka eeroka kempoyeenawoni maawaeni tzimimotanari. Kameetha nopinatemi, niyotzi eero pamatawitana”. Tema ari ikimoshiryaanaki ronampiri. ⁴⁸Omaanta eenitatsirika paashini ronampiri, kaari aapatziyarini riraga iwaatorote. Ikantashitya irinta:

“Iroñaaka jatanaki nowaatorote, eero ipiyita”. ⁴⁹Roojatzi irinta kaari aapatziyariri ikijiri paashinipaeni onampirentsi, ikapojapiintziri, ishinkitapiinta.

⁵⁰Roojatzi romapokapaakiri riraga iwaatorote, tee raamayari riraga kaari aapatziyarini. ⁵¹Roojatzi rowashironkaapaakiri, rotyaanteri janta inteenanta, itsipatantyaariri amatawitantatsiri. Roojatzi janta riraaperotanakya eejatzi osheki ikemaatsityaawo katsiri. Eero pikimitari eeroka, inta irintakya pikimityaari riraga aapatziyaperotariri iwaatorote.

Rootaki ikantziri riraga Jesoshi.

Roshiyakaawentakiro 10 ewankawo

25 ¹Eekiro riyaatatyeekamantee-yakinani riraga Jesoshi:

—Iroñaaka noshiyakaawentemiro tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Eenitatsi ewankawo 10, kowatsiri aminakowentero rayi iina apaani shirampari. Okanta otsitenitanaki roojatzi aantayitakani oorentamento ootanakyaari iinja aririka ipokaki. ²Okaataki ewankawo iyoperotaneentsiri apawakooni eejatzi okaataki kaari yotatsini apawakooni. ³Aawiteeyanakawoni irowa ootamento, omaanta tee ayiro oyeenka oriiwo ootantyaari roori. ⁴Omaanta roori yotatsiri, aakotanakiro oyeenka oriiwo ootantyaari awotsikira. ⁵Ikantaka rojamanitaki aatsini iina, tekiraata ipokeeta. Agaeyakironi owochokini, roojatzi omaanteeyanakani maawaeni. ⁶Okantaka niyankipaeteki tsiteniri, okemataatzi kaemaantsi: “Kaakitaki aatsini iina, piyaate pamina-wakiri”. ⁷Roojatzi opiriinteyantawitanakani maawaeni, owetsikawitanakari ootamento. ⁸Okantawitakawo kaari yotatsini: “Pipena naari eechonkiini pashi oyeenka oriiwo rooteentsi nothaa-

takotya nashi naari”. ⁹Akanakiro rowaga yotanitizinkawo: “Eero nopimi. Iyotaka nashi naari. Tekatsi nopemiri eerori. Nopakimirika tekatsi nootaneeya naari. Piyaate pamananantapaentya eerori ipimantapiinanta”. ¹⁰Roojatzi iyaatantanaka amanantapaenta. Aritaki areetzimatapaaka riraga aatsini iina kyaanaki janta ithomaenta pankotsiki. Itsipaeyanakawoni wetsikaenchari inkaaganki. Ashitakotana naka pankotsiki, tog. ¹¹Roojatzi opiyawitapaaka kaari kenkithashiryaa-cha, okantawitapaakari: “Pashitreenawo naaka jaga”. ¹²Omaanta ikantawakiro: “Tee niyotzimi, ninkarika. Tee nokoyi pipokashitena jaka”. ¹³Pikenkithashiryaa koperotawakiro iroka noshiyakaawentakimirika. Okimitakaga yotaniperotatsiri aamaaperotakari aatsiri iina, eejatzi pikimitya eerori: paamayena tee piyotzi tsikarika okaatzi nopokanteeyaari. Yotaniperotatsiri kijokiro owakotziro oyeenka oriiwo. Eejatzi pikimitya eerori, kijokiro powanakiro Ishire Tajorentsi.

**Roshiyakaawentakiri Jesoshi
atziripaeni ipaetakiri koriki
roshekeeri
(Rk. 19.11-27)**

¹⁴Eekiro ikantatzi riraga Jesoshi:
—Eejatzi noshiyakaawentemiro paashini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi. Kimitaka riyaatzi-ranki ashaagantachari paashinikinta nampitsi. Ritakawo ikaemaeyakirini ronampiri maawaeni, ikanteeyakirini: “Nokowaki poshekeenari noorikite”. ¹⁵Roojatzi ipantakari apaani ronampiri koriki 5.000. Ikantakiri: “Ajaa, poshekeenarira noorikite”. Rakanakiri: “Jee, aritaki”. Eejatzi paashini ipakiri rirori: ipakiri ikaatzi 2.000, osheki ipinataka. Ikantakiri: “Ajaa, poshekee-

narira”. Rakanakiri: “Jee, aritaki”. Eejatzi paashini ipawitakari rirori ikaatzi 1.000. Ikowawitaka roshekeenirimi. Eejatzi ipinataka rirori osheki. Riro ipaperoetakiri osheki yotaniperotatsiri. Omaanta riraga yotatsiri eechonkiini tee ipaperoetziri osheki. Ipaeyakirini maawaeni roojatzi riyaatantanaka ashitariri iyorikite paashiniki nampitsi. ¹⁶Riraga aapero-teentsiri koriki 5.000 riyataanaki, roshekyaaaperotantyaanariri iyorikite iwaatorote. Ikantaka riyomparitaka; roojatzi raantaka paashini koriki 5.000. ¹⁷Eejatzi riyomparitaka rirori agaentsiri 2.000. Eejatzi roshakitakiniri: raaki rirori paashini 2.000. ¹⁸Omaanta riraga aawiteenchari 1.000 raanakiri rotetashitanakari omooki kipatsi. ¹⁹Ojamanitakotaki iwaatorote. Ikantaka iinja roojatzi ipiyantapaa ipankoki. Ikantapaakiri: “Iroñaaka pamaenari maawaeni noorikite. Nokoyi niyote tsika ikaataki”. ²⁰Roojatzi ipokantapaaka ipaetanakirira paerani 5.000, ikantapaakiri iwaatorote: “Irika piyorikite pipanakiniriranki eejatzi irika paashinika piyorikite 5.000 rirotaki naakiri niyomparitantakari”. ²¹Roojatzi ikanantawakari iwaatorote: “¡Kameethataki! Pimataperotakiro nokowakaakimiri. Pikyaaryoowentakiro eechonkiini piyomparitaka rootaki iroñaaka nopantemiri paashini osheki. Eeroka aminakaanteroni. Iroñaaka pipokanaki jaka, pikye pitsipatena akimoshireeyeni”. ²²Roojatzi ipokantapaaka riraga ipaetanakirira paerani 2.000, ikantapaakiri iwaatorote: “Ajaa, irika piyorikiteka pipakinari. Niyomparitaka osheki, noshekyaaantakimiriri. Naakimini paashini 2.000”. ²³Ikantawakiri iwaatorote: “Kameethataki, pimatakinawo nokowakaakimiri. Pikyaaryoowentakiro eejatzi piyomparitaka, rootaki nopantemiri paashini osheki.

Eeroka aminakaanteroni. Iroñaaka pikyee jaka pitsipatena akimoshireeyeni”.²⁴⁻²⁵Rimpaetapaaki riraga aawiteenchari 1.000, ikantawitapaakari: “Niyotakimi eeroka, tee pineshironkantantzi, osheki nothaawantakimi. Noetakaamintheetzi noshekyaaakimiri-rika piyorikite, ari paapithateenarimi maawaeni, rootaki kaari niyomparitanta. Rootaki nokitatantakariri piyorikite inthomaeki kipatsi. Irika piyorikiteka, pagaeri”.²⁶Roojatzi ikantawakiri: “Tee okameethatzi pantziri, osheki piperataka. Piyowitaka nokowawitaka naari roshékitanakimi noorikite.”²⁷ ¿Iitaka kaari pipantari riraga kempoyaaapiintziriri koriki? Ari pipakirimi iriranki, ipinatawaenami, apawo naantakyaarimi. Eejatzi ipitawaenarimi maawaeni nashipero naari”.²⁸Roojatzi ikantawakiri riraga paashini ronampiri: “Paapithateri noorikite, piperi riraga oshekyaaakinariri iroñaaka 10.000.”²⁹Nopaperoteri osheki riraga ashaagantaperotachari, omaanta riraga kaari ashaagantaperowitacha otzimimowityaaririka eechonkiini aritaki naapithatakiri tekatsi jeekimota-neerini.³⁰Iroñaaka irika paanakiri janta pookeri otsiteniperotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, tee ikameethatzi. Nokowaki ikaateri maawaeni riraga riraaperoty eejatzi kemaatsitakawori katsiri. Janta riraawaetyaanta, ratsikaekityaanta. Tyakiririri, tyakiririri”.

**Iinja Jesoshi ikantakowenterini
maawaeni atziri**

³¹Ikamanteeyanani riraga Jesoshi: —Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi niyaatane, roojatzi ari nopiye, notsipatyaari maawaeni nonampiri. Nopokantyaari, arimache nopinkatharentsi-

tapaaki, notsipatapaakyaari maawaeni nonampiri. Nopinkatharentsiperotapaaki, ipinkathaperoyawakinani maawaeni jeekatsiri.³²Nopiyoteeyapaakirini iinja maawaeni atziri, poñeeyapaencharini paashinikipaeni kipatsi. Nokimitakotyaaari ashitachari ipirapaeni rinashityaaririka: rinashitakari owisha, rinashitzitakari riraga kaawira, maawaeni. Eejatzi nokimita-kaantapaakiri iinja naari maawaeni atziri: ninashityaari aapatziyakinarini, eejatzi ninashityaari riraga theenkanari.³³Nokanteeyerini maawaeni aapatziyanari: “Pipoke jaka nakoperokika”. Eejatzi nokanteeyerini paashinipaeni: “Pipoke eerori jaka nampatekika”.³⁴Roojatzi nokanteeyantakyaarini maawaeni nakoperokitziri: “Pipokaeyanakini maawaeni eerokapaeni ikimoshiretakaaperotemi osheki Pawa. Paerani riwetsikitakimironi pijeekantyaari janta inampikinta. Iroñaaka piyaate pitsipatyaari. Kameetha ipinkathariwenteeyemini.”³⁵Ayimawitakinani notashe, pipawakinani noyaari. Ayimawitakinani nomiri, pipawakinani nomiri. Tee piyowitanani omaanta pineshironkantantakinari janta pipankokipaeni.³⁶Tekatsiwitani noethaari, roojatzi pipakinawo. Nomantsiyawitani, roojatzi pipokashitakina pineshironkatakita. Romonkyagaetakinarini omonkyaga-mentotsiki roojatzi pipokashitanakina pineshironkatakinarini”.³⁷Ari pikaateeyerini maawaeni paashini kameethatzikari rajankaneki pikanteeyinipa: “Nowinkatharite, tsika okaatzika ayimatantawitakimiri pitashe nopantakimiri powanawo. Tee nokenkithashiryaneero. ¿Tsika okaatzika ayimatantawitakimiri pimiri, nopantakimiri? ³⁸¿Tsika okaatzika noneshironkantakimiri noemaakimi nopankoki? ¿Tsika okaatzika nopantakimiri piithaari? ³⁹¿Tsika okaatzika noñaantakimiri pimantsiyatzi niyaatashitantakimiri noneshironkantakimiri?” ¿Tsika okaatzika omonkyagaetakimi

nareetantakitzimiri? ⁴⁰Roojatzi nokananta-nakyaari: “Kyaaryo nokantemi: ‘Pineshironkatakiririka apaani aapatziyanari eejatzi pikimitzitakina naari, pineshironkatakina’”.

⁴¹Roojatzi nokanteeyantakyaarini maawaeni katziyeenchari nampateki:

“Piyaateeyeni iroñaaka janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsini, pikemaatsityaawo paamari riwetsikakiri paerani Tajorentsi. Riwetsikashitziriri iwinkatharite kamaari-paeni eejatzi maawaeni ikaatzi oyaatziriri. Iroñaaka ari pikaateri pitsipatyaari janta, osheki powashironkaaperoeyaani.

⁴²Paerani ayimatakina notashe, omaanta tee pipawakina noyaari. Ayimatakina nomiri, omaanta tee pipawakina. ⁴³Niyaa-tashitawitzimini noñeemi, omaanta tee pineshironkatawakina, tee poejeekawakina pipankoki. Tekatsini noethari, omaanta tee pipawakina nokithaatayaari. Nomantsiyat-zini eejatzi romonkeetakina omonkyaagamentotsiki, omaanta tee pipokashitana pareetena”. ⁴⁴Roojatzi ikanteeyantakini-nani eejatzi: “Nowinkatharite, ¿tsikapae-nika okaatzi noñaantakimiri pashironkaawaetaka kaari noneshironkatantzimi?”

⁴⁵Roojatzi nokanteri: “Kyaaryo, tee pineshironkatziiri irintapaeni aapatziyanari, rootaki kaari pineshironkatantana naari”.

⁴⁶Rowashironkaeyerini riraga Tajorentsi janta paamari kaari tsiwakanitatsini. Ikanteetatyeeyaani ashi royiroyi ijeeki janta; omaantakya riraga kameethatizinkari ijeekaeyini rirori janta jenokinta, ikanteeta-tyeeyaani rañaaperotapae.

**Ikenkithawaetakaawaka
joriiyopaeni: “¿Tsikarika akanteri
Jesoshi owamaakaanantyaariri?”**

(*Mr. 14.1-2; Rk. 22.1-2;*

Jowa 11.45-53)

26 ¹Ithonkantakawori riraga Jesoshi ikamanteeyakinani maawaeni iroka, ari ikanteeyanani naaka maawaeni riyotaanewo:

²—Piyoteeyakini rooteentsi areetya kitejiri akenkithashiryaakotapiinantariri rawijantakarini paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Okaataki apite kitejiri areetantyaari. Roojatzi raakaananteenenari ikentakoetena.

³Roojatzi ipiyotaka riraga jewayitziriri-rii ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga aataperoteenchari. Ipiyotaka janta ipankoki iwinkathariteki ñaanakowenantatsiripaeni. Iwaero irira rirotaiki Kajashi. ⁴Rajaryaakari Jesoshi rowamaakaanteri:

—¿Tsika akanterika Jesoshi aantyaariri eejatzi owamaakaanantyaariri? Omaanta tee akoyi riyote atziripaeni, ikijakowentarihari.

⁵Ikantanaki paashinipaeni:

—Pamine, rooteentsi areetya kitejiri rawijantanakarini paerani ronampiri Tajorentsi Ejiipitoki, rooteentsi ikimoshireeyanakini atziri maawaeni. Ero amatziri aaneeri rirori iroñaaka, ikijakowentarihari maawaeni atziri.

**Ojeetantakari Jesoshi
wetaaniyajato kajankaari
(*Mr. 14.3-9; Jowa 12.1-8*)**

⁶Ikantaka riraga Jesoshi itharyaanaka roojatzi rareetantapaaka Wetaaniyaki. Itsipateeyakinani naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Nareeteeyapaakani ipankoki Shimo, riraga pathaawitacharini paerani. ⁷Nowaeyapaakani, roojatzi opokashitapaakiri roori tsinani, amakotakiro kajankaari poteeryaki kameethari. Oshekini owinawo iroka kajankaari. Roojatzi ojeetapaakiri iitoki Jesoshi. ⁸Noñeeyawakironi irowa, nokijeeyanakironi, nokantzi:

—¿Iitaka apaatantawori? ⁹Opimante-romi kajankaari, aantyaatami oshekini koriki, oneshironkaterimi oshekini owashironkaenkari.

¹⁰Ikantanaki Jesoshi:

—¿Litaka pikantawenantawori iroka tsinanika? Kameethataki okaatzi antakirika. ¹¹Rooma riraga owashi-ronkaenkaripaeni ikanteetatyeeyaani itsipateeyemini jaka pineshironkatapii-nantyaariri, omaanta naaka eero nokanteetatyeeyaani nojeekimoteeyi-mini naari. ¹²Iyotakotakina iroka tsinanika rooteensi nokame, rootaki ojeentakinari. ¹³Kyaaryo iroka nokamantemirika, tsikarika ikenkithata-koteetero noñaani, aririka othotyaa-nakya maawaeni kipatsiki eejatzi ikenkithatakotzityaawo iroka tsinanika okaatzi antakiri ikenkithashiryaako-tantapiinteetyaawori roori oneshironka-takina.

**Ikantziri Joorashi
ñaanakowenantatsiri:
“Namitakotemi payeri Jesoshi”
(Mr. 14.10-11; Rk. 22.3-6)**

¹⁴Ikantaka riyatashitakiri Joorashi karyootejatzi riraga jewataytiziririni ñaanakowenantatsiri ikenkithatakaeri. Rirowitaka naawita riyotaanewo Jesoshi.

¹⁵Ikantapaakiri:

—Aririka nokamantemi tsika pikanteriri Jesoshi paantyaariri, ¿iitaka pipinatnari? Ikantawakiri:

—Nopinatemi koriki ikaate 30 ikithoki riwetsikaetziri piraata.

Roojatzi ipantawakari. ¹⁶Roojatzi ipiyantapaa riraga Joorashi. Aripaete raminaperotziri riyotantyaari tsika ikanteriri raakaanantyaariri.

**Riweyaantakaanaari rowakaanaari
riyotaanewo Jesoshi
(Mr. 14.12-25; Rk. 22.7-23;
Jowa 13.21-30; 1 Ko. 11.23-26)**

¹⁷Monkaatapaaka kitejiri nowaeya-woni paa kaari tapiyacha. Roojatzi riyatashitantakari apanipaeni riyotaanewo riraga Jesoshi, ikantapaakiri:

—¿Tsika pikoyika nowojantemiro owaeyaarini akenkithashiryaantyaawori rawijantanakarini ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki paerani?

¹⁸Ikantawakiri:

—Piyaate Jerojareekinta, pikantapaa-kiri shirampari piñaapaakirinta janta: “Ari ikantzi iyotaantatsiri: ‘Rooteentsi nomonkaatero maawaeni ikowakaakiri-nari Pawa. Nokoyi noya pipankoki, notsipateeyarini maawaeni niyotaa-newo’”.

¹⁹Roojatzi riyatantana, imonkaat-kiro maawaeni okaatzi ikantakiriri riwetsikaeyapaakini royaari. ²⁰Otsiteni-tantanakari, itsipateeyakinani Jesoshi naakapaeni riyotaanewo, riyateeyapaa-kini janta rakiyoteeyakinani maawaeni janta. ²¹Eenirowa nowaeyanakani maawaeni, roojatzi ikanteeyantanaki-nani rirori Jesoshi:

—Kyaaryo nokantemi: iroñaaka jaka pikaatzika, eenitatsi aakaanenani.

²²Roojatzi osheki nowashiretanteeya-nakani, ikanteeyanakini apanipaeni:

—¿Naakama, Nowinkatharite, aakaantemini?

Eejatzi paashinipaeni ikantziri:

—¿Nowinkatharite, naakama aakaantemini?

²³Ikanteeyanakini:

—Rirotaki irika ochaantakotakinari iroñaaka nowiratoteki rirotaki aakaanenani. ²⁴Okenkithatakotzitaninani Iwaperite Tajorentsi paerani, aritaki nomonkaatkiro maawaeni okenkithata-kotanari. Omaanta osheki rowashi-ronkaaperotanakya riraga aakaanenani. Eero ikoñaatzimi paerani irira, eeromi rowashironkashitarimi Tajorentsi.

²⁵Roojatzi rojampitantari Joorashi rirori:

—¿Naakama, iyotaanari, aakaanemini?

Ikantawakiri:

—Jee, erokakya.

**Riyotaakae riraga Jesoshi
owawentyaari eejatzi amiriwenter**

(*Mr. 14.22-35; Rk. 22.19-20;*
1 Ko. 11.23-26)

²⁶Rooteentsi nothonkimatero noya, raakiro riraga Jesoshi paa, ipaasonkiwentakawo. Roojatzi ikagaakiro, ipaeyakinani naakapaeni, ikantana:

—Ajaa, payero, poyaawo. Okimitaka nokagaakimiro paa, tema naakataki oshiyakaawenteenchari, paata nokamawenteeyemini.

²⁷Roojatzi raakotantakawo awishoo-waantsi oowa pajoki, ipaasonkiwentakawo. Ipakoteeyakinani, ikanteeyakinani:

—Ajaa, pimiriteeyeni maawaeni.

²⁸Rooma iroka oshiyawitawo niraa. Paata aririka nokamawentakimi, napaatawentemi niraa, ineshironkantanemiri Tajorentsi. Aririka pameentena, eero ikenkithashireero kaari kameethatatsi pantziri. Owakirari inimotaakina iroka nokantakimiri, piyotantyaari tsikarika pikantya pawijakotanteeyari eerori eejatzi maawaeni atziri. ²⁹Iroñaaka eero napiitziro nomiritziro awishooawaantsi oowa. Iinja aririka napiitero nomiritero, aritaki nokaateeyemini amiritero owakiratatsiri awishooawaantsi oowa janta Tajorentsikinta.

**Ikantana Jesoshi: “Iroka tsiteniri,
ari pookaeyanakinani”**

(*Mr. 14.26-31; Rk. 22.31-34;*
Jowa 13.36-38)

³⁰Nomampaawenteeyakarini Tajorentsi, roojatzi riyatakaanteeyanakinani janta tonkaariki oetachari Oriiwomashi, notonkaaneentanaki maawaeni. ³¹Roojatzi ikanteeyanani riraga Jesoshi:

—Iroka tsitenirika, aritaki pookaeyanakinani eerokapaeni, maawaeni.

Rooma paeraniperoroña ikantakotzitanata Tajorentsi Iwaperiteki ikantzini: “Noshineteririka rowamaeri riraga kempoyiiriri rowishatepaeni, ishiyeeyanakyaani, rotsipareeyawakaanakyaani”. Iroka rojankinatziro Jakariiyashi riraga kamanantziroirini iñaani Tajorentsi paeraniperoroña. ³²Omaanta aririka nopiriintanee nañagae, neewataneemi janta Karireeyaki, ari piñeena janta.

³³Roojatzi ikantziri Peetero:

—Aririka rookemi irikapaeni maawaeni, omaanta naari, eero nookimi.

³⁴Ikantawakiri:

—Kyaaryo, iroka tsitenirika, tekirarika iñee tyaapa, ari okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

³⁵Ikantawitari:

—Aririka notsipatemi akame, omaanta eero nokantzi: “Tee niyotziri Jesoshi”.

Eejatzi nokanteeyawitakani maawaeni.

**Ramani Jesoshi Iriri janta
Jethemaniiki**

(*Mr. 14.32-42; Rk. 22.39-46*)

³⁶Ikantaka rareetakagaeyapaakinani riraga Jesoshi janta oriiwomashiki owaero Jethemaniiki, ojeeki janta tonkaari owaero Oriiwomashi. Ikanteeyapaakinani rirori:

—Pijeekawakiita jaka. Niyaatakiteeta janta nokenkithatakaakiteriita Pawa.

³⁷Raanakiri riraga Peetero, eejatzi itomi Sewereeyo apite. Osheki retakotana riraga Jesoshi, antawo ikenkithashiryaanakiro okaatzi awijimoterini.

³⁸Roojatzi ikantziri:

—Osheki netakotanakaroroña. Pijeekawakiita jaka, pikakiterapa.

³⁹Roojatzi ijanthawitanaka eechonkiini, romaryaapaaka tankimotapaaka kipatsiki, ikenkithatakaakiri Ashitariri, ikantziri:

—Pawa, tee nokowawita nokemaatsityaawomi katsiri, omaanta eero nantashitawo nokowawitari naari, inta nantemiro pikowakaakinari eerori.

⁴⁰Roojatzi ipiyashitapaari riyotaanewo 3, iñaapaatziiri imagaeyakini maawaeni. Ikantapaakiri riraga Peetero:

—Tema pamaweneentziro piwochokini, ¿tee pimatziro pikakineentzi eechonkiini? ⁴¹Pikakite, pamaneri Tajorentsi ramitakotantemiri eero panantawo kaari kameethatatsi. Kyaaryo, pikowawitaka pantaperotero maawaeni nokowakaakimiri, omaanta tee pimatziro.

⁴²Ikantaka rapiitakiro ipiyanaka jaga, ikantziri:

—Pawa, pikowakaaperotakinaworika nokemaatsityaawo katsiri, kameethatiki. Aritaki nomatakiro, nomonkaatero maawaeni pikowakaakinari.

⁴³Ari ipiyapaa iñaapaeri riyotaanewo 3 imagaeyakini. Osheki ayimaperotakiri iwochokini. ⁴⁴Roojatzi riweyaantapaentawo ipiyanaka, ikenkithatakaayiri Iriri. Roojatziita rapiitapae ikantakiriri inkaaganki. ⁴⁵Roojatzi ipiyashitakiri riraga riyotaanewo, ikantapaakiri:

—¿Pimaatzi? Iroñaaka monkaatapaaka. Iroñaaka ikantakowentenakya kaari kameethatzinkari, iroñaaka raaneena. ⁴⁶Pipiriinte, thame aate. ¡Pamine sha! Kaakitapaaki irinta aakaantenani.

Rorikaetakiri riraga Jesoshi

(*Mr. 14.43-50; Rk. 22.47-53;*

Jowa 18.2-11)

⁴⁷Iroñaaka ipokashitantapaakiri Joorashi, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi. Ipokashitapaakiri, reewatapaa-kiri rirori oshekini atziri. Maawaeni ramaeyakironi antawo rowejamento eejatzi ipajamento wetsikachari inchato. Ipoñaanaka janta jewatayitatsirini

ñaanakowenantatsiripaeniki eejatzi aataperoteenchari. ⁴⁸Ari, ikamantankiri inkaaganki riraga Joorashi irirapaeni:

—Nonintapootapaakiri Jesoshi, piyotantyaariri. Rirotaki paerikapaakiri eerori.

⁴⁹Roojatzi ipokashitantapaakiri, ikantapaakiri:

—¿Eeniromi, iyotaanari?

Roojatzi inintapootapaakiri.

⁵⁰Ikantawakiri rirori Jesoshi:

—Notsipatanewo, ¿iitaka pipokashitziri jaka? Pantero iroñaaka.

Roojatzi ipokashitantapaakariri maawaeni roerikapaakiri, shepik.

⁵¹Roojatzi inojokiryaakiro paashini riyotaanewo Jesoshi rashi rowejamento. Ikowawitaka ichekawakirimi iitoki riraga ronampiri iwinkatharite ñaananowenantatsirini, omaanta apatziro ichekawitawakiri ikempita. ⁵²Ikantziri riraga Jesoshi:

—Powaero powejamento ipiyatzimikari. Rooma ichekaetawakiri rirotaki chekantapiintatsiri. ⁵³Rooma piyotzi nokowakirikami, nkanterimi Pawa, roojatzi rotyaantenarimi oshekiniroña ronampiri ikijakowentenami.

⁵⁴Omaanta ikijakowentenarikami, rowawijaakotenarikami, eero nomonkaatziromi okantakotanarini Iwaperite Tajorentsi.

⁵⁵Roojatzi ikanteeyawakirini riraga maawaeni pokashitapaakiriri:

—¿Iitaka pamantawori powejamento-paeni eejatzi pipajamentopaeni kimitaka naaka koshintzi?

Piñaapiintana maawaeni kitejiri janta Tajorentsi pankoki, niyotaapiintziri atziri, tee payitanakya chapinki.

⁵⁶Omaanta rootaki paantanari iroñaaka omonkaatantyaari rojankinatakotzitranini riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi Iwaperiteki.

Roojatzi nothaawantanaka naaka riyotaanewopaeni, noshiyanaka maawaeni.

**Riraga jewatatsiripaeni
ikantakowenantariri Jesoshi**
(*Mr. 14.53-65; Rk. 22.54, 63-71;*
Jowa 18.12-14, 19-24)

⁵⁷Ari, ragaetanakiri riraga Jesoshi janta ipankoki Kaejashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni Tajorentsipankoki. Ipiyotakanta janta riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi eejatzi aataperoteenchari. ⁵⁸Roojatzi rimpaetanaki Peetero janta inteenaneente roojatzi raretantyaari ipankoki Kaejashi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Ikyaapaaki otaamapetaataga mapi, ijeekapaaki okaankiityeera. Itsipatapaakari waariryaapaeni. ⁵⁹Roojatzi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, riraga paashini jewawentayitziririni irirapaeni eejatzi paashinipaeni jewatayitziririni ikowanaki atziri itheeyakotashityaarini Jesoshi rootaki, ari rowamaakaananteetyaariri rirori. ⁶⁰Roojatzi eenitatsi oshekini theeyakotawitakariri, omaanta tekatsi ikanteri rowamaakaanantyaariri. Roojatzi ipokapaaki paashini apite theyyakotapaakariri, ⁶¹ikantapaaki:
—Ikantzi irika: “Noshekiroero Tajorentsipanko; okaate kitejiri 3 aritaki nowetsikaero”.

⁶²Ikatzianaka iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantanakiri:

—¿Tekatsima pikanteri eerori? ¿Oetaka pikantziriri iroka ikantakotzimiri?

⁶³Omaanta imaeritashitaka riraga Jesoshi. Rapiitakiri rirori ikantanakiri:

—Tema iñaakimi Tajorentsi, riraga Añaaperotatsiri. Pikantaperotena: ¿eerokama Itomi Tajorentsi riraga Rotyaantanewo?

⁶⁴Ikantziri:

—Naakataki. Naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Iinja piñeenani nojeeki rakoperoki Tajorentsipero, eejatzi iinja piñaawakinani nokinapaakini menkoriki, nopiyapae jaka kipatsikika.

⁶⁵Roojatzi ikijantanakari rirori maawaeni, rootaki itzijagaakotantanaka iithaariki. Ikantzi:

—¿Pikemakirikya ikantziri? Tee okameethatziroña, iitajorentsitakimiwee. ¿Iitakama akowantari paashini kantakoterini? ⁶⁶¿Iitaka pikenkithashi-reeyirini eerori? ¿Tsikama akanterika?

Ikanteeyirini:

—Eenitatsi rantani. Okameethatzi ikame.

⁶⁷Roojatzi ipokapaaki rirori maawaeni reewapootakiri ipookira. Eejatzi ikapojayitakirini. Rontajawootakiri tak, tak, tak. ⁶⁸Ikantziri:

—Rotyaantanewo Tajorentsi, pikantena: ¿ninka kapojakimirika?

Ikantzi Peetero:

“Tee niyotziri Jesoshi”

(*Mr. 14.66-72; Rk. 22.55-62;*
Jowa 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Riraga Peetero eenirokya ijeeki janta inkokironta. Oñaawakiri onampirentsi okantawakiri:

—Eeroka tsipatariri Jesoshi, riraga karireeyajatzi.

⁷⁰Rakanakiro:

—Tee niyotzi oetarika pikantanari.

⁷¹Roojatzi rawijanaki janta ikyaawitapaakaga, eenitatsi paashini onampirentsi oñaawakiri roori, okantziri:

—Pamine sha, irika tsipatariri Jesoshi, riraga najareetejatzi.

⁷²Ikantanakiro:

—Tee niyotziri irika pikantakinari. Teerika okyaaryootaki iroka nokantakimiri, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

⁷³Ro ojamaniwitanaka eecheonkiini, ipokapaaki paashini ñaawakiriri, ikantapaakiri:

—Kyaaryo, eerokakya tsipatariri. Nokemakiro piñaawaetaki, eerokakya karireeyajatzii.

⁷⁴Ikantanakiri:

—Teewee, tee niyotzirikya irika shirampari pikantakiri. Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nokantakimiri. Teerika okameethatzi nokantakimiri, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa. ⁷⁵Roojatzi ikenkithashiryaawakiro ikantziriri Jesoshi: “Tekiraata iñee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. Roojatzi riyowanaki, riraapaaka jmmm, jmmm.

**Ragaetanakiri Jesoshi janta
Peraatoki**

(*Mr. 15.1; Rk. 23.1-2; Jowa 18.28-32*)

27 ¹Owakira okitejitanaki, ikenkitha-waetakaawaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzii aataperootenchari ikantawakaaka:

—¿Tsikama akanterika iroñaaka Jesoshi owamaakaanantyaariri?

²Roojatzi roojotakiri, raanakiri janta ijeekinta pinkathari iitachari Peraato. Irinta kaari joriyo inta rirotaaki oroomajatzii.

Ishirikashitaka rirori Joorashi
(*Ran. 1.18-19*)

³Ipoñaashitanaka Joorashi riraga aakaanakiriri Jesoshi riyotaki rowamaakaanashityaari irinta, omaanta tekatsi rantawita kaari kameethatatsi. Riyotakotanaka, osheki ikenkithashiryaanaka, roojatzii ipiyantanaka Tajorentsiipankoki roepiypaeniri 30 ikithoki koriki ipinawitakariri chapinki raakaanantakariri. Raminapaakiri jewawentayitziririni ñaanakowenantatsiri-paeni eejatzii aataperootenchari.

⁴—Ajaa, piyorikite. Tee okameethatzi iroka nantakiri: tema naakaanantashitakari Jesoshi. Tekatsi rantawita: ikamashitya iroñaaka.

Omaanta ikanteeyawakirini irintapaeni:

—Omawitya, eerokaritya.

⁵Roojatzi rookanakiri iyorikite, romanatanakiri, patareei, janta Tajorentsiipankoki, ishiyanaka roojatzii ishirikantapaaka. ⁶Ari, riraga jewawentziriri ñaanakowenantatsiri ragaatziri koriki, ikantzi:

—Tee okameethatzi jaka akempoyeeri irika korikika. Rooma rirotaaki apinataririri Jesoshi raakaanantyaariri.

⁷Roojatzi ikenkithatakaawaka:

—¿Tsikama akanterika korikika?

Ikantzi:

—Thame amanantero kipatsi akitatantyaariri kamatsiri riraga poñaachari paashiniki kipatsipaeni.

Rootaki ramanantakawori kipatsi oetachari ragaetapiintziri kipatsi kowitzipitha. ⁸Paerani roojatzii iroñaaka iiteetziro rowaga kipatsi: “Iwinawo Jesoshi raakaanantakariri”. ⁹Imonkaakiro rojankinatziitakarini paerani Jeremiiyashi:

“Raaneeri 30 ikithoki koriki riwetsi-kanteetariri irata oetachari piraata. Rirotaaki iwinawo raakaanantyaariri Rotyaantanewo Tajorentsi. Eero roshekitzi koriki ipinantawityaari.

¹⁰Rirotaaki ramanantyaawori kipatsi janta ragaetapiintziri kowitzipitha. Rirotaaki Awinkatharite kanterini ramanantero kipatsi”.

Peraato rojampitziri Jesoshi

(*Mr. 15.2-5; Rk. 23.3-5; Jowa 18.33-38*)

¹¹Ari, ragaetanakiri riraga Jesoshi janta ijeekinta pinkathari iitachari

Peraato, ikatziyimotapaakari. Ikantawakiri irira:

—¿Eerokama iwinkatharite joriyyopaeni?

Ikantapaakiri:

—Jee, naakakya.

¹²Roojatzi ikijakiri riraga jewawentayitziirini ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga aataperoteenchari ithawetakotakiri, omaanta imaeritashitaka rirori, tekatsi ikantzi. ¹³Ikantawakiri riraga Peraato:

—¿Tema pikemakiri ikantakotzimiri? ¿Iitaka kaari pikananta eerori?

¹⁴Tekatsi ikantzi Jesoshi, tee rakiri. Roojatzi rotsikanatanakariroña riraga ikenkithashiryanaaka.

¹⁵Ari maawaeni ojarentsi, aririka omonkaataka kitejitatsiri rawijantana karini paerani ronampiri Tajorentsi Ejiipitoki, riraga Peraato ikantapiintawakiri maawaeni jeekatsiri:

—Eeniro ijeeki oshekini pinampijatzi janta omonkyaaagementotsiki. ¿Pikowakima noemishitowaemiri apaani omonkyaaagaarewo?

Rootaki ikantapiintziri maawaeni ojarentsi roemishitowapiintziri omonkyaaagaarewo, ninkarika ikoyiri joriyyopaeni. ¹⁶Eeniro ijeeki omonkyaaagementotsiki shirampari ikemakotakiri joriyyopaeni, iitachari Warawaashi.

¹⁷Roojatzi iroñaaka kitejiri ipiyotaka oshekini atziri, rootaki ikanantawakariri:

—Piyotzi nametakawo noemishitowaemiri apaani jeekatsiri omonkyaaagementotsiki. ¿Ninkama pikowakiri noemishitowaemiri iroñaaka? ¿Rirotakima Warawaashi? Teerika pikoyiri irira, ¿rirotakima pikowaki irika Jesoshika, riraga piitziri Rotyaantanewo Tajorentsi?

¹⁸Riraga Peraato riyotakotziri jewatatsiripaeni joriyyopaeni osheki ikijashitari

riraga Jesoshi; tema tee ikowakayaari riraga joriyyopaeni royaateri rirori raapatziyari. Rirowitaka ikanterimi maawaeni joriyyo: “Nokowaki poemishitowaenari riraga Jesoshi”. ¹⁹Eejatzi inkaaganki otyaantakiri iina riraga Peraato kantziriri: “Okantzi piina: ‘Eero powamaakaantziri riraganki, ikameethaperotaki. Nomishitawakiri inkaaganki, osheki nokenkithashiryaa-kotawakiri’”. Rootaki kaari ikowantawita rowamaakaanterimi. ²⁰Omaanta riraga jewatayitziirini ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteenchari ikantziri riraga atziripaeni: —Pikanteri: “Poemishitowaeri Warawaashi. Riraga Jesoshi, pikentakotakaanteri”.

²¹Roojatzi rapiitawakiri, ikantawakiri riraga Peraato:

—Pamine sha, ikaataki apite. ¿Ninkama pikowakiri noemishitowamiri?

Ikantzi maawaeni:

—¡Warawaashi!

²²Ikantawakiri:

—¿Tsika akanterika irika Jesoshika, riraga iiteetziri Rotyaantanewo Tajorentsi?

Ikantakiri maawaeni:

—¡Pikentakotakaanteri!

²³Ikantawitari rirori:

—¿Iitama rantakiri nokentakotakaanantyaariri?

Eekiro ikaemapaakitzi:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²⁴Osheki ikijanaka maawaeni. Riyotanaki riraga Peraato ratsipetashitaka rojampitawitakari. Ikanantakariri riraga ronampiri:

—Pamakotenawoota iña.

Ramakotakiniri, roojatzi ikiwawakotaka rako riyotantyaari atziri tee ikowawita rowamaakaanteri riraga

Jesoshi. Tee ikowawita, roojatzi ikantawakiri:

—Kaari naari kowatsini nowamaa-kaanteri, kaari. Pikowakirika eerori, eerokamacheetaka kentakotakaanterini.

²⁵Ikantakiri:

—Nokowaperotaki, rooma naakakya kantakimiri. Kameetha ikijenaata naari Tajorentsi, eejatzi kameetha ikijeri maawaeni notyomi nashi.

²⁶Roojatzi roemishitowakiri riraga Warawaashi. Roemishitowakiri, ikantawakiri riraga joraaro:

—Paaneeri Jesoshi, powajankiteri, roojatzi pikentakoteri.

**Riraga joraaropaeni raanakiri
ishirontawentakari Jesoshi**

(*Mr. 15.16-20; Jowa 19.1-3*)

²⁷Ikantaka joraaropaeni raanakiri irira janta ipankokira pinkatharentsi, roojatzi ikaemapaakiri paashinipaeni joraaro.

²⁸Roojatzi raatonkoryaakiri iithaari.

Ikithaatziri paashini kithaarentsi kityonkamawoneentatsiri. ²⁹Roojatzi riwetsikantanari amantheerentsi kitocheetatsiri ramantheetakaakiri. Eejatzi ipakiri kotzitsi, ikantziri:

—Poerikiro pikotzi.

Riraga jewawenantatsiri paerani rametakawo ikithaatapiintawo kityonkari, ramantheetawo ramantheeri pinaperotachari, eejatzi roerikapiintziro ikotzi pinatachari. Roojatzi rotziwero-washitapaakari, roshiyakaawaetashitaka ipinkathajeempiyaakari, ikantziri:

—Eeroka, nowinkatharite. ¿Peewata-nakimi, peewawenterimi maawaeni joriiiyoopaeni?

Ishirontawentakari:

—Injii, injii, injii.

³⁰Reewapootakiri maawaeni. Roojatzi raapithatanakiri ikotzi. Rompojantana-kari iitokira. ³¹Osheki ishirontawenta-nakari injii, injii, injii. Roojatzi

raatonkoryaagaeri kityonkamawo-neentatsiri, ikithaatakagaari iithaari-pero, roojatzi raantanakari ikentakotantyaariri.

Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki

(*Mr. 15.21-41; Rk. 23.26-49;*

Jowa 19.17-30)

³²Ikanta raanakiri joraaro riraga Jesoshi koroshiki. Romperatakari irira raaneero antawo inchato oetachari koroshi. Osheki otenatzi, ipomeentsiperotawo raaneero. Janta awotsiki itonkiyotawakari shireenejatzi iitachari Shimo. Romperatawakari joraaro ikantziri:

—Ajaa, koroshi, paaneeniri irika.

Roojatzi itsipatanakari, raanakiniri koroshi. ³³Roojatzi rareetapaaka maawaeni tonkaariki oetachari Koorikota. Ari aetziro aari apaanteki: iitonakintsi. ³⁴Areetapaaka, ipawiteetapaakari riraga Jesoshi awishoo-waantsi oowa otsipatakawo kepishiyanto. Ikemijantawitawakawo, tee ikoyi rirero.

³⁵Roojatzi ikentakotakiri joraaropaeni koroshiki. Roojatzi rowatzikakotakiri.

Eejatzi iñaathawaetaka irirapaeni riyotantyaari ninkarika aakironipa iithaari.

³⁶Roojatzi ijeekantanaka jaga, raminakowenteriri riraga Jesoshi. Ro ijeekantakari, raminakowenteriiita, rowawijaakotzirikari paashini atziri. ³⁷Eejatzi inkaaganki rojankinatakaetakiro owaanini inchakotaki:

“Trika rirotaiki Jesoshi iwinkatharite joriiiyoopaeni”. Roojatzi ikentakoetakiro jeñokiiniki iitoki Jesoshi. ³⁸Eejatzi ikentakotakiri apite koshitantatsiri; apaani rowatzikakotakiri rakoperoki riraga Jesoshi, eejatzi paashini rowatzikakotakiri rampateki. ³⁹Eenitatsi oshekinini atziri awijayitatsirini awotsiki ininatakiri riraga Jesoshi. Rotekayinatapaaka irinta. Ishirontawentapaakari, injii, injii, injii.

⁴⁰Ikantapaakiri:

—Pishekiroreeromi Tajorentsipanko, okaate kitejiri 3, piwetsikaeromi.

Ajaatya, powawijaakotya eeroka. Eerokarika Itomi Tajorentsi, ari payiite jaawiki.

⁴¹Eejatzi ikimitaka riraga jewatayitzi-ririni ñanakowenantatsiri eejatzi riraga iyotaantayitzi-rorini Iwaperite Tajorentsi, eejatzi riraga warijeeyo-paeni, eejatzi riraga aataperoteenchari-paeni ishirontawentakari. Ikantzi:

⁴²—Rowawijaakotakiri apanipaeni anampijatzi, omaanta iroñaaka tee imatziro rowawijaakotya rirori. Thame aminawakiriita, rirotakirika awinkatharite kimitaka pikantzi, kameetha rayiite jaawiki iroñaaka. Rayiiterika jaawikika, ari aapatziyanakyaari aaka. Injii, injii, injii. ⁴³Tema ipinkathatawarira Tajorentsi rirori: rowawijaakoteriita iroñaaka. Aamaashitya aritaki rowawijaakoterimi itomi, rooma ikantzi: “Naakakya Itomi Tajorentsi”. Injii, injii.

⁴⁴Eejatzi ikimitaka riraga koshintzi ikentakoteetakiri, ishirontzitaka rirori.

Ikamaki Jesoshi

(*Mr. 15.33-41; Rk. 23.44-49; Jowa 19.28-30*)

⁴⁵Ikaataki oorya tampatsika, omapo-kapaaka otsitenitanaki maawaeni kipatsi, roojatzi shaawiteni.

⁴⁶Rooteentsi okitejitane, antawo ikaemanaki Jesoshi, ikantzi:

—Erii, Erii, ζraama jawaatani?

Rootaki akantziri apaanteki: “Notajorentsite, Notajorentsite, ζitaka pookantanari?”

⁴⁷Ikemantawakariri riraga jeekaneentsiri, ikantzi:

—Pikemiri, ikaemiri Iriiyashi.

⁴⁸Roojatzi ishiyanaka atziri, rowiinkakiro piyonkashinkanari awishoowaantsi oowa kepishaari. Rojataakiro chekopikira rowaankakotanakiniri riraga Jesoshi, rajookawakiro. ⁴⁹Omaanta ikantziri paashinipaeni:

—Eero pantziro. Thame aminawakiriita aririka ipokashitapaakiririka Iriiyashi rowawijaakoteriita. Injii, injii.

⁵⁰Roojatzi rapiitziro ikaemi. Antawo ikaemi. Roojatzi ikamantanaka.

⁵¹Ikamantaka Jesoshi, omapokanaka otzijagaanaka antawoni otzikaakiro janta Tajorentsi-pankoki inthomaenta. Tontari irona, otzikaakiro omookira. Omapokanaka itanaka jenoki otzijagaanaka owaag, roojatzi jaawiki, apitemankitanaka. Eejatzi omoyekanaka kipatsi, moye, moye. Okotaanaki antawo mapi maawaeni. ⁵²Eejatzi rashitaryaakotanaka ijeekira kaminkari, ipiriintanaka oshekini aapatziyariri Tajorentsi. ⁵³Rimpaetaki ipiriintanaa Jesoshi, riyaaateeyanakini Jerojareeki. Ineeyawakirini oshekini atziri.

⁵⁴Eejatzi riraga omperatariri joraaro eejatzi joraaropaeni riraga kempoyaakiriri riraga Jesoshi iñaawakiro omoyeka kipatsi eejatzi iñaawakiri riraga piriintayitaneencharini, iñaawakiro otsitenitanaki, maawaeni. Roojatzi ithaawantana-kariroña, ikantzi:

—Kyaaryo, rirotaki Itomi Tajorentsi.

⁵⁵Eejatzi jaga, eeniro oshekini tsinani aminawaetawakiri riraga Jesoshi. Rootaki oyaawaetanakirini, opoñeeyakani Karireeyaki. Kijokiro owapiintanakirini, oneshironkatzirini, opapiintzirini rowanawo. ⁵⁶Okaatakiro Mariiya rowaga makaraarajato; paashini Mariiya rowaga riniro Jantyaako eejatzi Josee; eejatzi paashini rowaga riniro Jantyaako eejatzi Jowa, roojatzi itomi Sewereeyo apite. Roojatzi oñaawakiri rirori, ikamanaki.

Romonkeetakiri Jesoshi omooki

(*Mr. 15.42-47; Rk. 23.50-56; Jowa 19.38-42*)

⁵⁷Rooteentsi otsitenityaanaki. Eeniro riyaaatanaki apaani riyotaanewoni

Jesoshi iitachari Josee. Ipoñaaka irinta Arimateeyaki; rirotaki ashaagantzinkari. ⁵⁸Riyaatashitanakiri riraga Peraato, ikantapaakiri:

—Kamaki Jesoshi. Nokowaki pishinena naaneeri nomonkeeri omooki janta, riwetsikaetzinirinta kamatsiri.

—Jee, ari.

Roojatzi ikaemiri joraaro, ikantawakiri:

—Pishineteri irika raaneeri.

⁵⁹Roojatzi riyataki rirori Josee, raakitzi, raanakiri, roojatzi rapineeta-kotanakiri tokoyakira kitetatsiri.

⁶⁰Roojatzi romonkyaanakiri omooki, rowaga owakira imokaetziro mapi impeetaki. Ipineero, rotzitakiro antawo mapi omookira, rashitakotantakariri.

Roojatzi riyaatapithatantanaari.

⁶¹Eenitansi eejatzi janta Mariiya, rowaga makaraarajato, eejatzi ojameto otsipatakawo. Opokaki, roojatzi ojeekaki okaakinira omoo. Aminakowenantawakariri rirori romonkyaanakiri.

**Riyaataki joraaro ishentawitakawo
omoo romonkyagaetakirira
Jesoshini**

⁶²Rawijantanakawo kitejiri ikentakotantariri Jesoshi oetachari Kitejitatsini rawijantanakarini Ronampiri Tajorentsi paerani Ejiipitoki. Okitejitanaki riyataashitapaakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi warijeeyopaeni janta Peraatoki. ⁶³Ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, nokemawakiri ikantzi chapinki riraga amatawitantsiri: “Nokame, roojatzi okaate kitejiri 3, ari nopiriintanee nañagae”. ⁶⁴Nokowaki potyaanteri joraaro iroñaaka ishentaperotero omoo janta romonkyagaetakirinta. Raminaperotero roojatzi omonkaatantyaari kitejiri 3. Riyaatashitirikari riyotaanewoni raanakirikari, roojatzi ikantzirikari atziripaeni:

“Piriintanaa Jesoshi, rañagae”. Paerani osheki ramatawitantzini irinta Jesoshini, omaanta aririka raaneeri riyotaanewo rirori, ramatawitaperotzikari irintapaeni anampijatzi, ikantzirikari: “Piriintanaa Jesoshi añaagae”.

⁶⁵Ikantawakiri rirori Peraato:

—¡Ajaa, joraaropaeni! Paanakiri janta raminaperotero omoo.

⁶⁶Roojatzi riyaatantanaka, rashitakoperotakiri, roojatzi ishenteeyakironi riraga joraaro.

Ipiriintanaka irira Jesoshi

28 ¹Awijanaki kitejiri imakoryaantari, iroñaaka otominkotapaaki. Eeniro otsitenineentzi, opiyaka janta Mariiya makaraarajato, eejatzi otsipatakawo ojameto.

Iyaatantari aminashityaawo omoo omonkyagaetakirinta riraga Jesoshini.

²Omapokanaka antawo omoyekanaka

kipatsi rareetapaakaga ronampiri

Awinkatharite, poñaaneenchari

jenokinta. Ipokantapaakari ipinaapitha-

tapaakiri mapi, roojatzi ijeekantapaa-

kawo. ³Osheki ishipakiryapaaki.

Ikimitakawo raamorenkiranki tariito

osheki ishipakiryaaaki. Kitamaaperori

iithaari. ⁴Oshekiroña ithaawantawakari

rirori maawaeni joraaro. Tee imatziro

ishewata, kimiwitaka kamanaki. ⁵Roojatzi

opokapaaki tsinanipaeni,

othaawantapaakari eejatzi, omaanta

ikantziro rirori:

—Eero pithaayi eerori. Niyotaki

pipokashitawitari pamineri Jesoshi,

riraga ikentakoteetakiri. ⁶Tee añiiri

iroñaaka, piriinta, añaagae. Rooma

ikantakiminikya paerani, monkaataka.

Paminerotya romaryaanteetawitakari-

rika, tekatsi. ⁷Iroñaaka intsipaete

piyaate pikanteriita maawaeni riyotaanewo: “Ipiriintanakiri Tajorentsi

Awinkatharite, añaagae eejatzi.

Reewatemi Karireeyaki. Iroñaaka piyaate eeroka, aritaki piñeeri janta”. Rootaki nopokantari nokantemi.

⁸Roojatzi owaperotanakiroroña, eejatzi osheki okimoshiretanakiroña; iyaatanaki oshiyashitanakina naakapaeni riyotaanewo okantena.

⁹Niyanki romapokapaakiro riraga Jesoshi, riwethatapaakawo, ikantziro: —¿Eeroka?

Roojatzi iyotawakiri, iyaatashitapaa-kiri, otziwerowashitapaakari, roojatzi oerikapaakiri iitzikira. Osheki opinkathatapaakiri. ¹⁰Roojatzi ikantawakiro: —Eero pithaayi. Piyaateeyini iroñaaka, pikanteri maawaeni niyotaa-newo riyaaate janta Karireeyaki. Aritaki iñaapaakina janta.

—Jee, ari.

**Ikantaki joraaropaeni:
“Ikoshiteetakiri Jesoshini”**

¹¹Rootaki opokashitantanari okantapaakina, eejatzi irinta joraaropaeni riraga aminawitawori omoo ipiyanakawo nampitsikinta riyatashitanakiri jewatayitziiririni ñaanakowenantatsiri ikamantapaa-kiri maawaeni oetarika awijaneentsiri. Ikemawakiri rirori. ¹²Roojatzi ipiyoteeyakirini jewatayitziiririni joriyopaeni eejatzi aataperoteencharipaeni riyotaawakaaka, ikanteeyakini:

—¿Iroñaaka tsika akantyaaka amana-kotantyaariri?

Roojatzi ikaemakaantakiri maawaeni joraaropaeni, ikantawakiri:

—Ajaa, koriki, osheki nopinatemi.

¹³Rootaki pikanantyaariri atziripaeni: “Ragaetaatziri Jesoshini, rooma nomaanakitzi eechonkiini niyankiiteni tsiteniri. Okimitaka ipokapaaki riyotaanewopaeni Jesoshini raapaentziri”. ¹⁴Aririka ikemakowentawakimi pinkathari, aritaki niyaataki naari janta nokamantakowentemi eero rowajankitantzimi.

¹⁵Roojatzi raakiri koriki ipinateeyakirini jewatayitziiririni joriyopaeni, riyaaatanaki itheeyawaetaka, imonkaatakiro maawaeni ikamantakiri. Rootaki ikantakiri maawaeni joriyopaeni roojatzi iroñaaka, tee riyotzi kyaaryooperorika rañagae Jesoshi.

**Iñeeyerini Jesoshi janta
Karireeyaki**

¹⁶Paashini kitejiri niyaatanaki naaka riyotaanewopaeni Jesoshi 11 tonkaariki janta Karireeyaki ikenkithatakotakiri chapinki Jesoshi tekira ikamini. Tekatsi itsipatanewoni iroñaaka Joorashini, rooma kamaki. ¹⁷Iñaanteeyapaakaririni, ipinkathaperotapaakiri, ikimoshirewentakiri. Omaanta apaanipaeni ikantashiretzi:

—¿Rirotakima Jesoshi?

¹⁸Roojatzi Jesoshi romapokapaakina ikanteeyapaakinani maawaeni:

—Iroñaaka Pawa iitakina itzinkami jenokinta eejatzi kipatsika. ¹⁹Rootaki notyaanantemiri piyaate maawaeniki nampitsi, piyoteeri maawaeni atziri raapatziyena, eekiro riyaatatyeerameentena, pithotyeyanakironi maawaeni kipatsi. Aririka raapatziyakimi atziri riyotanakirorika naaka owawijaakotakiriri, kameetha pikaawoshitakoteniri Tajorensi. Rootaki ikowakaakiriri Pawa, eejatzi nokowagaeyakiririni naari, eejatzi okowakagayakiririni Ishire Tajorensi. ²⁰Eejatzi pikamanteeyerini maawaeni imonkaatero maawaeni kameethatsiri nokamantakimiri eerori. Naari kijokiro nowanakimi, nokempoyeemi, eejatzi maawaeni aapatziyanari; roojatzi nopiyanteeyari nopinkatharitantapaa-kyari kipatsikika.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatziirori:

MARIKOSHI ROJANKINATAKOTAKIRI

JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA

ROWAWIJAAKOTANTZI

Rantayitzirini Jowa
kaawoshitakotantziriri Tajorentsi
(Mt. 3.1-12; Rk. 3.1-18; Jowa 1.19-28)

1 ¹Iroñaaka nokamantemiro kameethatatsiri. Nokamantemi rowawijaakotantzi Jesokirishito. Tema rirotaki Itomi Tajorentsi. ²Paerani eenironi ijeekini kamanantziroirini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashi. Rojankinatakotzitarini Tajorentsi ikantziriri itomi: “Pikemina, notyomi. Notyaanteri kenkithatakotemini, reewatanakimi. Tema ari ikanteri maawaeni atziri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite, pikameethashiretanaki’. ³Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jewaperowenantatsiri: powameethatero iñaaperotanteeyapaakyaaworini’”. ⁴Aritaki monkaatapaaka ikantzitarini paerani Iseeyashini. Jowa riraga kaawoshitakotziri Tajorentsi ijeekaki janta tekatsinta atziri ipanko, ikimitakiro rojankinatakotzitarinini Iseeyashi paeraniperoroña. Ikantakiri maawaeni pokashitziriri:

—Pikenkithashiryagaeyakya, eero pikimita paerani. Aririka pookapero-

teero pantawitari, aritaki nokaawoshitakotakimiri Tajorentsi, roojatzi riyoteeyantanakyaani atziri ikaminthaaperotatziiimi rirori, eero ikenkithashiryako-teemiro pantayiwitakarini.

⁵Ikanta ipokashitapaakiri maawaeni jeekatsiri kipatsiki owaero Joreeya, eejatzi maawaeni jerojareejatzi, ikantapaakiri:

—Eenitatsi kaari kameethatatsi nantziri. Nokowaki nawijakote, tema naapatziyaperotari Tajorentsi.

Roojatzi ikaawoshitakotawakiniri riraga Jowa maawaeni romitsitsiyaakotawakiri iñaakira iitachari Joriraani.

⁶Tee ikithaatawo Jowa kameethatatsiri, inta ikithaatawo ontyagaantsi iwitzi kameeyo. Ishirikathakitakari mashitsimashi. Rowapiintari kimitariri tsitsiri. Eejatzi ithotziri eechonkiini iyaa pitsi.

⁷Ikenkithatakaapiintziri maawaeni atziri ikantapiintziri:

—Kaakitaki impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi; tema ranaakotakina, ipinkathariperotzi irinta. Osheki noñaakoweenkatziri irira, omaanta naaka tee noñaakoweenkata.

⁸Nokaawoshitakotzimiri Tajorentsi iñaaki, omaanta riraga impaetakinari ikithaatakaapaakaero Ishire, amitakotanteeri.

**Jowa ikaawoshitakotawakiniri
Tajorentsi Jesoshi, eejatz
Jatanaashi iñaantawitakari**

(Mt. 3.13-17, 4.1-11;

Rk. 3.21-22, 4.1-13)

⁹Paashini kitejiri rareetapaaka Jesoshi janta ijeekinta Jowa. Ipoñaaka Najareeteki, jeekatsiri kipatsi iitachari Karireeyaki. Riraga Jowa ikaawoshitakotawakiniri Tajorentsi rirori iñaakira iitachari Joriraani. ¹⁰Eenirowa othapyaaki iña, raminanaki jenokinta, roojatzi omapokapaaka iñaawakiro Ishire Tajorentsi, ayiitashitapaakiri Jesoshi, oshiyapaakari jamomo. ¹¹Ikematziiri Tajorentsi ikantziri:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentaperotakimi.

¹²Roojatzi aanakiri Ishire Tajorentsi tekatsinta atziri ipanko, okaankii-tyeenta. ¹³Ijeekaki janta okaataki 40 kitejiri. Riraga Jatanaashi ipokashiwitaraki iñaantawitapaakari, ikoyi rantakayerimi kaari kameethatatsi. Eejatz tekatsi atziri itsipatyaari janta, omaanta rojatekaakari koweenkayitatsirini piratsi, omaanta ineshironkataakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ipakiri rowanawo.

**Ritantanakawori Jesoshi
riyoyaakiri riyotaanewopaeni**

(Mt. 4.12-22; Rk. 4.13-15)

¹⁴Paashini kitejiri ragaetanakiri riraga Jowa omonkyaagementotsiki janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyanaka Jesoshi Karireeyaki. Ikamanteeyakirini atziripaeni tsikarika ikanta Tajorentsi rowawijaakotantzi. ¹⁵Ikanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwentayiteeni Tajorentsi. Pikenkithashiryagaeya, pookaero panteeyirini eero pikimita paerani: tee pikameethawitani.

Omaanta paapatziyeeyaarini Tajorentsi, pawijakotanteeyarini.

¹⁶Paashini kitejiri ikinanaki Jesoshi ochereeteki inkaare jeekatsiri Karireeyaki. Iñaapaakiri Shimo, eejatz rirentzi Antereeshi. Ishiryaatzi inkaareki: aritaki ikantapiinta, ishiryaatapiintziri shima.

¹⁷Ikanta Jesoshi ikaemapaakiri, ikantapaakiri:

—Pipoke, thame poyaatanakina aritaki niyotaakimi paapatziyakaapiintyaari atziripaeni Pawa Tajorentsi.

¹⁸Roojatzi rookantanakawo ishiryaa-mento, royaatanakiri riyotaantyaariri.

¹⁹Ro ijanthawitanaka eechonkiini, iñaapaakiri Jantyaako itsipatari rirentzi Jowa. Rirotaki itomipaeni Sewereeyo. Ari ijeekaeeyini ipitoki ishirikiro ishiryaa-mento. ²⁰Ikantapaaka Jesoshi, ikaemakotzitapaakari, ikantziri:

—Thame poyaatanakina.

Roojatzi royaatanteeyakarini rirori iroñaaka. Intsipaete rookanakiri iriri ipitoki, itsipatayitanakarini ikaatzi amitakotayitziririni ishiryaatzi. Ikantzi:

—Jee, piyaate.

**Ikyaapaaki Jesoshi
ipiyoteeyantarini joriyopaeni**

(Rk. 4.31-37)

²¹Roojatzi rareetapaa Jesoshi Kaperinawooki, ikaateeyirini riyotaanewopaeni. Rootaki saawaro, kitejitatsiri imakoreeyantarini joriyopaeni, ikyapaaki pankotsiki ipiyotantapiintarira irira. Riyotaapaakiri atziri. ²²Riraga atziripaeni, rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Piñaakiri, kameetha riyotaantaperotaki, riyoperotzi irira. Tee ikimitari riraga iyotaapiinteyawiteerorini Iwaperite Tajorentsi: tee riyoperotzi irirapaeni.

²³Eenitatsi janta shirampari kyaantariri kamaari. Ikaemakotawakiri Jesoshi, ikantawakiri:

²⁴—Niyotakimi: eeroka riraga Jesoshi najareetejatz, eejatzi eeroka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿Litaka pipokashitantanari? ¿Areeta-kama pithonkaeyantenarini?

²⁵Iñaashintsithatakiri rirori kamaari: —¡Pimaeritewee! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

²⁶Ari rompetawathatakaakari shirampari, ishintsitanaki ikaemanaki, roojatzi rookantanaari kamaari. ²⁷Eejatzi rotsikana-teeyakarini atziripaeni maawaeni. Rojampitawakaanaka:

—¿Piñaakiroma imatakiri rantakiri? Owakira akemakiro iroka riyotaakaari. Eejatzi imatakiri kamaari, rotyaantakiri: ithaawantaperotakari, jatanee.

²⁸Roojatzi intsipaete ikenkithatakotanteeyakarini maawaeni karireeyajatz.

Retsiyatakotakiro Jesoshi riyote Peetero

(Mt. 8.14-15; Rk. 4.38-39)

²⁹Ipoñagaeyaani pankotsiki ipiyotapiinanta jorriyopaeni riyateeyanakini ipankoki Shimo, eejatzi Antereeshi. Royateeyanakirini Jantyaako eejatzi Jowa.

³⁰Ikamanteetawakiri Jesoshi:

—Ojaawamerikitatzi riyote Shimo. Eeniro jaga omaamentoki omaryaaka.

³¹Ari riyaatashitanakiro, ikathawakotapaakiro, piriintanaka. Roojatzi opeyantanaa ojaawamerikitizira, roojatzi opeyantakarini rowanawo.

Ro saawaro

retsiyatakotayitantakaririni Jesoshi mantsiyaripaeni

(Mt. 8.16-17; Rk. 4.40-41)

³²Rooteentsi itziroree oorya, ramayitakinirini Jesoshi maawaeni mantsiyari,

eejatzi maawaeni kyaantariri kamaari.

³³Maawaeni nampitsiweri ipiyoteeya-paakani omooki pankotsi. ³⁴Ijeekaeya-paakini maawaeni mantsiyari, inashitachari imantsiyaripaeni. Retsiyatakoyeerini. Eejatzi ikantakiri kamaaripaeni:

—Pookaeyaneerini riraga pikyaantawo, eejatzi pimaeriteeyeni.

Riraga kamaaripaeni, riyoteeyakirini Jesoshi rirotaki Tajorentsi, rootaki kaari ikowakaantari kamaaripaeni ikamanteri atziri.

Ikenkithatakaeri Jesoshi Iriiri

(Mt. 4.23; Rk. 4.42-44)

³⁵Rootzimateentsi okitejite, ipiriintanaka Jesoshi. Riyaatanaki janta tekatsi jeekatsini, ikenkithatakaeri Iriiri.

³⁶Ikowakowateeri Shimo eejatzi ikaateeyinira itsipateeyarini. ³⁷Iñaantapaariri, ikantapaakiri:

—Ikowakowaeyakimini maawaeni atziri.

³⁸Ari ikantawakiri rirori:

—Ari ikantawakaata. Thame aate paashinikipaeni nampitsi. Aritaki janta nokenkithatakagaeyerini paashinipaeni atziri, rootaki nopokantakari kipatsikika.

³⁹Ikinakinayitanakini, ithotyagaeya-nakironi nampitsipaeni janta Karireeyaki. Ikenkithatakaapiintakiri atziri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira jorriyopaeni, rowawijaakoeyakirini maawaeni kyaantariri kamaari.

Retsiyatakotakiri Jesoshi patheenkari

(Mt. 8.1-4; Rk. 5.12-16)

⁴⁰Paashini kitejiri riyaatashitakiri patheenkari Jesoshiki. Patheenkari tee imatziro itsipatari paashini atziri. Tee oshinetziri Iwaperite Tajorentsi. Ari riyaatashitakiri rirori, rotziwerowashitapakari ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri:

—Tema eeroka pinkathari, pikaminthayena. Eenitatsi pitajorenka: pikoyirika petsiyatakoteena, ari pimatakiro.

⁴¹Osheki retakotaperotawakari. Ari rakotashitawakiri, ipampitawakiri. Ikantawakiri:

—Jee, nokoyi: aritaki petsiyatakotee.

⁴²Roojatzi opeyantanaa iwathaawo, etsiyatakotane. ⁴³Rotyaanteeri, ikantaperotakiri:

⁴⁴—Nokantemi: eerowa pikamantayitzirini paashini atziri, inta piyaatashiteri ñaanakowenantatsiri, poñaagapaeyari etsiyatakoteemi, roojatzi ishineteemi pipiyashiteri atziripaeni. Pimonkaatero ikantzirini Moeseeshi: powamaeniri Tajorentsi pipira riyotantyaari atziripaeni etsiyatakoteemi.

⁴⁵Ari riyataanaki, omaanta ikamantakotayitakironi, maawaeni awijimotayitakiririni. Riyotakoeyakirini atziri Jesoshi, rootaki kaari riyatantanaka nampitsiki. Ijeekakitzi janta okaankiityeenta. Ipokashiiyakirini atziri poñaayitacharini paashinipaeniki nampitsi.

Retsiyatakotakiri Jesoshi kijopookitatsiri

(Mt. 9.1-8; Rk. 5.17-26)

2 ¹Paashini kitejiri ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki. Ikemakoeyeerini areetapaaka rirori ijeekapaaki pankotsinentsiki. ²Ipiyoteeyakani osheki atziri, yeekitaki pankotsiki. Tekatsi ikinapaaki paashini atziri rotzikaapaakiro omoo. Ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi ñaani Tajorentsi. ³Ari inatakotapaakiri kijopookitatsiri. Ikaatzi 4 amiriri. ⁴Tekatsi ikantya rontsirokyaaari Jesoshi, rotzikaakiri atziripaeni. Roojatzi rateetakaanakarini jenoki pankotsi. Imoontapaakiro kameetha, apatziro rothataakotakiri ijeekakira Jesoshi.

Royiitakotakiri imaamentoki. ⁵Riyotawakiri Jesoshi rameenteeyakarini riraga 4 amakiriri, rootaki ikanantakariri riraga kijopookitatsiri:

—Niyompari, ari nopeyakotakaemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakoteemi.

⁶Eniro jaga ijeekaki iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁷Ikenkithashireeyakani rajankaneki rirori:

—¿Iitaka ikantashiwaetantari irika? Iitajorentsitashitaka. ¿Tsika ikanterika rowawijaakotantyaariri? Tema apatziro rowawijaakotantzi riraga Tajorentsi.

⁸Riyoshiryaakotakiri Jesoshi ikenkithashiryaari, ikantziri:

—¿Iitaka pikenkithashiryaantari? ⁹¿Iitaka pomeentsitaperotachani? ¿Opomeentsitama nokanteri irika kijopookitzinkari: “Eero nowashironkaemi, inta nowawijaakoteemi”? ¿Opomeentsitaperotama nokanteri irika kijopookitzinkari: “Pikatziyane, paaneero pimaamento, pikatziyatiya-waetaneeya”? Eerorika imatziro, tema aritaki pishirontawentakina. ¹⁰Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi notajorenka nowawijaakotantyaariri.

¹¹Rootaki ikantakiriri kijopookitatsiri:

—Nokantzimi, pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

¹²Roojatzi ikatziyantanaa, raaneero imaamento, ishitowanee. Iñeeyawaerini ijoriyotzinkaritepaeni, ari rotsikanateeyanakarini. Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotzi Tajorentsi, tee añiiri paerani kimitawori iroka.

Riyoyaakiri Jesoshi Rewii

(Mt. 9.9-17; Rk. 5.27-39)

¹³Paashini kitejiri piyanaa Jesoshi othapyaaki inkaare. Ipiyotashiteeyaparinini eejatzi osheki atziri, riyotagaeyeerini. ¹⁴Roojatzi rowaganaa eejatzi.

Iñaapaakiri Rewii, riraga itomi Arijeeyo, ijeeki pankotsiki ipiyotapiintziri koriki: ipiyotapiinteeyinirini oroomajatzji. Riraga jorriyopaeni roonakari piyotapiintziriri koriki. Omaanta ikantapaakiri riraga Jesoshi:

—Thame poyaatanakina.

—Jee, thametaatyaami.

Ari ikatziyanaka, royaatanakiri.

¹⁵⁻¹⁶Ari riyaaateeyanakini ipankoki Rewii. Rowakagaeyapaakarini osheki oyaateeyiririni Jesoshi, riyotaanewopaeni, osheki piyotapiintziriri koriki, maawaeni. Eejatzji rakiyoteeyakirini osheki paashinipaeni kaari kameethatzinkaripaeni. Rareeteeyapaakani iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, rirotaki warijeeyo. Iñaakotapaakiri Jesoshi ikempiyeyakarini rakiyoteeyirini kaari kameethatzinkaripaeni. Rojampitapaakiri riyotaanewopaeni:

—¿Iitaka itsipateeyantaririni irikapaeni, rowaeyani? Tee ikameethateeyini.

¹⁷Ari ikemawakiri rirori Jesoshi, ikantziriri:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri, intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. Tee ro nopokantya nokaameri kenkithashiryaachari kameethatatsiri, inta riraga kaari kameethatatsi.

Riraga riyotaanewo Jesoshi tee itzitapiintya

¹⁸Ikantaka itziteeyani riyotaanewopaeni Jowa eejatzji riyotaanewopaeni warijeeyo. Apanipaeni atziriri ipokashitziri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iroñaaka itziteeyani riyotaanewopaeni Jowa, eejatzji ikimiteeyani riyotaanewopaeni warijeeyo. ¿Iitaka kaari itzitanta piyotaanewopaeni eerori?

¹⁹Ari ikantawakiri Jesoshi:

—Okimitaka aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninka ikimoshirewenteyerini. Rareetapaakyaarika, ¿arima itziteeyapaakyaani rirori? Eero. Tema riweshiryaawentapaakyaari. Ñaakiro, iroñaaka nokaateeyirini naari niyotaanewopaeni: ¿Iitaka notzitakaantyaariri?

²⁰Omaanta aririka rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, aripaetekya itziteeyanakyaani. Eejatzji iinja naari, nookaeyaneerini niyotaanewopaeni, rowashiretakoyanakinani, roojatzji itziteeyantanakyaani.

²¹Tee pimaejantziri iyotaantatsiri, tee. Eejatzji eenitatsirika pimaathapooki antyashipawo rooteentsi oshipaaye, aririka powawatatero owakirari maathaantsi, roojatzji aririka pikiwero aminthatanaka owakirari, eero omonkaagaakitanaa, roojatzji otzijaantanakya antyashipawotatsiri, patsipetashitawo powawatatziro. Eejatzji okimitakya, patsipetashityaawo paapatziyawo maawaeni okaatzi iyoteetaki-miri. Kameetha pipakaakiro paashini paapatziyawitariri roojatzji kameethatanaki paapatziyena naari. ²²Napiitakiro noshiyakaawentemiro okaatzi niyoteemiri. Piyotzi aakapaeni jorriyopaeni awetsikiri imashi piratsi apiyaatantyaawori awishoowaantsi oowa. Omaanta eero apiitantari apiyaatantari awishoowaantsi oowa owakirari inthomaenta itaworimashi inta apiyaatantya owakira mashiri. Apiitantyaririka tema ari ijagaanaki. Okimitaka iroka, oetarika niyotagaemiri naari eejatzji owakirari. Tee okameethatzi pipiyotero ikemijantakayimiri paashini iyotaantsi. Pipakayero pikemijantziro ikantawitzimiri irintapaeni roojatzji kameethatanaki paapatziyena naari.

Ikantawakaawentakawo saawaro

(Mt. 12.1-8; Rk. 6.1-5)

²³Paashini saawaro ikinanaki Jesoshi pankirentsimashiki, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Ari niyanki rowiita-

naki riyotaanewo okithoki teriiko, itayaakiro otaki, rowaeyawoni okithoki.

²⁴Ari ikantziri warijeeyo:

—¿Litaka rowiitantawori okithoki, itayaawaetantakawo iroka kitejirika amakoryaantari? Tee okameethatzi.

¿Litaka ranantawori?

²⁵Rakanakiri Jesoshi:

—¿Tema tee pikenkithashiryaa-neentziro Iwaperite Tajorentsi kenkitha-takotziriri paerani Iraviirini, riraga jewawenantatsiri maawaeni joriyyopaeni? Tekatsi raye royaari, ayimatakiri itashe, eejatzi itsipateeyarini. ²⁶Eeniro janta ipankomawoki Tajorentsi paa riwetsikaetziniriri irira: tee ishineteeyerini rowaeyaawoni maawaeni atziri, apatziro rowaeyawoni ñaanakowenantatsiripaeni.

Omaanta ayimawitakarini itashe Iraviirini. Riyaatashitakiri Awyataari, riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, ikantziri: “Notasheeyyakini. Tekatsi nowaeyaarini”. Ari ipawakiri paa: “Eenitatsi iroka, powapaeya”. Ari rowakawo, eejatzi rowakagaeyakarini itsipateeyarini. Kaari riroripaeni ñaanakowenantatsiri, omaanta tee ikoyi Tajorentsi rowashironkagaeyerini.

²⁷Pamine, riraga Tajorentsi riwetsikakirini atziri kitejiri imakoreeyantyaarini. Tee ro riwetsikantyaanariri atziri iñaapinkathatero kitejiri. ²⁸Nopoñaaka naaka jenokinta, natziriperotapaaki jaka kipatsiki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

**Riraga Jesoshi retsiyatakotziri
kijopookitatsiri rakoki**
(Mt. 12.9-14; Rk. 6.6-11)

3 ¹Riraga Jesoshi riyataanee eejatzi pankotsiki ipiyotantapiintari joriyyopaeni. Aritaki ijeekiri jaga: shirampari kijopookitatsiri rakoki.

²Raminashiiyawakarini atziri riraga

iijanewo, joreririri: ikowaki riyote aririka retsiyatakoteeri saawaroki. Tee ishineteetziro retsiyatakoteetziro atziri saawaroki. Ikowaeyakini riroripaeni ikantakoeyerini: “Tee okameethatzi iroka rantakiri Jesoshi”. ³Riraga Jesoshi ikantziri kijopookitatsiri rako:

—Pikatziyee, pipoke jaka niyanki.

Roojatzi riyaatantanaka niyanki, ikatziyantapaaka.

⁴Roojatzi rojampiteeyakirini maawaeni amineentsiri:

—¿Kameethama aneshironkateri atziri kitejirika amakoreeyantarini? ¿Arima owashironkayeri? ¿Okameethatzima owawijaakoteri? Teerikama, ¿pikowakima owamaeyerini?

Omaanta imaerriyanakini. ⁵Ikijanaka Jesoshi, ramineeyanakirini, eejatzi retakoeyanakarini riroripaeni. Tema ikijoshiryaanakitzi rajankaneki tee ikaminthaanteeyini atziri. Ikantziri shirampari:

—Powaankaero pako.

Ari rakotanee, roojatzi retsiyatakotantanaa. ⁶Ishitowaeyanakini warijeeyopaeni, riyaatashiiyanakirini itsipamintharipaeni Erooreshi. Ikantawakagaeyakani:

—¿Tsikatya akanterika Jesoshi, owamaantyaariri?

**Retsiyatakotantzi Jesoshi
janta inkaareki**

(Mt. 4.24-25; 12.15-21; Rk. 6.17-19)

⁷Riraga Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni riyaatapitheeyanakirini warijeeyopaeni inkaareki ijeekapaaki apaniroeni, omaanta royaateeyanakirini osheki karireeyajatzii, eejatzi joreeyajatzii, ⁸jerojareejatzii, iroomyajatzii, jeekatsiri intatsikeronta iñaaki Joriraani, maawaeni jeekatsiripaeni Tziiroki, Shiroomi, maawaeni. Ikemakoeyakirini itajonkantzi, rootaki

riyaatashiiyantakaririni osheki atziri.

⁹Ikantziri riyotaanewo:

—Pamakinawoota pitotsi, notetawa-
kyaata: rawitsineeyapaakinanikari
atziri. Rooteentsimi rowamayenami.

¹⁰Ikanta Jesoshi rotetantakawo pitotsi
ari ikenkithatakagaeyakirini atziripaeni
kipatsiki, roojatzi rayiitantapaaka
eejatzi kipatsiki. Osheki retsiyatakoeya-
wakirini mantsiyatzinkaripaeni. Riraga
paashini mantsiyari rinteentaryayitaki-
rini atziripaeni, ikowaki ipampitanta-
paeyaariri Jesoshi awijakotanee
imantsiyari. ¹¹Riraga atziri kyaantariri
kamaari rotziwerowashitapaakari
ipinkatheeyakirini. Icheraanaki
iñaawaetakaakiri ikantziri:

—Jesoshi, eerokataki Itomi
Tajorentsi.

¹²Ikantaperotziri Jesoshi:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

**Riyoyaakiri Jesoshi
riyotaanewoperotyaaari**
(Mt. 5.1; 10.1-4; Rk. 6.12-16)

¹³Paashini kitejiri itonkaanaki Jesoshi
tonkaariki. Ikaemakaantakiri ikaatzi
riyoyaakiri, ari ipokashiteeyakirini.

¹⁴Riyoyagaeyakirini 12 shirampari,
itsipaperoeyaarini. Iinja iiteri rotyaanta-
newo, tema rotyaanteeyerini ikenkitha-
takagaeyerini maawaeni atziripaeni
iñaani Pawa Tajorentsi. ¹⁵Eejatzi ipakiri
itajorenka, rookakaakowiritanantyaariri
kamaaripaeni atziri.

¹⁶Rirotaki riyoyaakiri riyotaanewo 12.
Riyoyaakiri Shimo (iitakiri Peetero),

¹⁷eejatzi Jantyaako itsipatakari rirentzi
Jowa, (rirotaki itomipaeni Sewereeyo.
Iitakiri riroripaeni iroñaaka Wowanee-
rejeshi). (Akantziri aaka apaanteki:
“Oshiyawori oñaawaepookitzi”.)^a

¹⁸Eejatzi riyoyaakiri Antereeshi, Jiripi,
Waritoromee, Mateeyo, Tomashi,
Jantyaako (itomira Arijeeyo), Tareeyo,
paashini Shimo (riraga kathaapero-
tzinkari antayitzirorini oetarikapaeni).

¹⁹Eejatzi riyoyaakiri Joorashi (riraga
karyootejatzi, aakaanterini iinja
Jesoshi).

**Iitakaawitakari ikyaantakari
kamaari Jesoshi**
(Mt. 12.24-32)

²⁰Roojatzi ipiyanaa Jesoshi pankotsi-
nentsiki. Ipiyoteeyaani eejatzi osheki
atziri. Tekatsi ikantya rowaeya eejatzi
riyotaanewo. ²¹Ikemakotakiri Jesoshi
isheninkapero, riyaatashitawitaari
raaneerimi ipankoperoki. Ikantawakaa-
naka:

—Osheki ishinkiwentaka Jesoshi, tee
iñaakota, thame aaneeri.

²²Ipokashitapaakiri eejatzi jerojareeja-
tzipaeni, iyotaantzirori rojankinarini
Moeseeshi. Ikantashitapaakari:

—Rirotaki Wereshewoo kyaantapa-
kariri ishireki Jesoshi. Tema rirotaki
iwinkatharite maawaeni kamaari:
rirotaki amitakotziriri rirori rotyaantziri
iyamaarite, rootaki imatantakariri.

²³Ikaemaeyawakirini Jesoshi,
roshiyaakaawenteeyawakirini:

—¿Kyaaryooma ikyaantapaakina
iwinkatharite kamaari? Pamine: ¿tsika
ikantyaaka Jatanaashi rookaeya
rirojatzi? Eero imatziro. ²⁴Okimitaka
aririka ikijawakagaeyani jeekatsiri
nampitsiki, rookawakagaeyaarinika,
¿arima ijeekaeyaneeni kameetha? Eero.
²⁵Eejatzi okimitaka aririka ikijawaka-
gaeyani jeekatsiri pankotsiki, ¿arima
kijokiro rowawakaaneeya? Eero.

²⁶Eejatzi ikimitaka, aririka Jatanaashi

a 3.17 Oshiyawori oñaawaepookitzi okantakotziri: “shintsitziniriri rantawaetziniri Jesoshi rootaki iitantakariri”.

ikijerimi iyamaaritzinkarite, rookawaka-gaeyanimi, eeromi ijeekimi, inta aritaki ithonkawakaeyakyaanimi. Rootaki.

²⁷Eejatzi ikimita rirori koshitantatsiri: ithaawantari shintsiperotatsiri ikyaapankoteri ikoshitantyaariri rowaagawo. Aririka ipokashiteri, reewatapaakiri roerikapaakiri, roojota-paakiri shintsitatsiri, roojatzikya raantakyaawo oetarikapaeni rowayitzi-rini ipankoki.

²⁸Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri: ineshironkateeyirini Tajorentsi maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Tema ipeyakoteniri okaatzi rantziri. Eejatzi, aririka ikantzimateeyawiyaa-rini, ineshironkateeri eejatzi. ²⁹Omaanta eero ineshironkateeri riraga kantzimat-zirori Ishire Tajorentsi: ikanteetatyee-yaani ijeeki rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eerowa rawijakotee.

³⁰Rootaki ikantakiriri Jesoshi. Ñaakiro, ikantashiiyawitakani inkaaganki: “Rirotaki iwinkatharite kamaari amitamotziriri Jesoshi”. Tema rootaki Ishire Tajorentsi amitamotziriri, kaari iwinkatharite kamaari.

**Ikamantziri Jesoshi ninka
isheninkatakari**

(Mt. 12.46-50; Rk. 8.19-21)

³¹⁻³²Ikantaka ijeeki Jesoshi pankotsiki, ijeekimoeyapaakirini areeteeyapaakari-rini. Roojatzi areetapaaka riniro, otsipateeyapaakarini rirentzipaeni eejatzi ritsiropaeni. Okatziyapaaka inkokirona, okantziri oñaapaakiri:

—Pikantenari notyomi.

Ari ikyaashitanakiri, ikantapaakiri:

—Areetapaaka piniro, pirentzipaeni, eejatzi pitsiropaeni. Ojeekapaaki inkokirona, okowapaakimi.

³³Rakawakiri:

—¿Ninka nanatatsiri? ¿Ninka yeeyita-siripaeni?

³⁴Roojatzi rookotantanakari jeekimoe-yakiririni. Ikantanaki:

—Iroka nanaka. Irika yeeyika.

³⁵Ninkarika antapiintzirori ikowakaeriri Tajorentsi: riroteeyakini yeeyi, choeni, nana. Nosheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeeyanarini.

**Roshiyakaawentziro Jesoshi
inashitacharipaeni kipatsi**

(Mt. 13.1-23; Rk. 8.4-15)

4 ¹Paashini kitejiri, rapiitakiri Jesoshi riyotagaeri janta othapyaakiininta inkaare. Ari ipiyotawentapaakari oshekini atziri. Ikanta Jesoshi iñaawaki-rira roshekitaapaaki atziri, rotetanaka pitotsiki, rotatsinkakiro eechonkiini niyankyaani inkaare, ijeekanaki iroñaaka rirori. Tema oshekyaantzi atziri ikatziyashitakari othapyaaki. ²Ari riyotaayitakirini oetarikapaeni, eejatzi roshiyakaawentayitakironi okaatzi ikenkithatakotayitzi-rini. Ikantakiri iroñaaka:

³—¿Pikemena! Riyaatanaki pankiwa-e-tatsiri janta rowaneki rookakitero okithoki teriiko. ⁴Ari rookakitapaakiro okithoki teriiko. Eenitatsi apanipaeni ookakitapaenchari awotsiki. Ikanta ipokapaaki jenokiwepaeni, rowapaa-kawo okaatzi rookakitawitakari irika shirampari janta awotsiki. ⁵Eenitatsi paashini pariyapaentsiri okithoki janta mapipookiki, tee oshenkaawitapaaka, intsipaete oshookawitanaka. ⁶Ari ijenokitapaaki oorya, roojatzi ojampiya-shitananaka. Tee oparithaperotzi, rootaki okamantanakari. ⁷Opariyapaaki paashini okithoki kitocheemashiki. Okanta oshookawitanaka, okimotatawi-tanaka. Omaanta anaanakiro oshooka-naki kitochee rootaki kaari okithoki-tantanaka. ⁸Paashinipaeni okithoki opariyapaaki kipatsiperoki kameethari. Oshookanaki, okithokitanaki. Apaani-

paeni okithokitanaki okaatzi 30. Paashinipaeni okithokitanaki okaatzi 60. Eejatzi paashinipaeni okithokipero-tanaki okaatzi 100. ⁹Pikoyirika piyotakotero okaatzi nokenkithatakaaki-miri paapatziyena iroñaaka.

¹⁰Jateeyaneeni atziripaeni ikaatzi piyotawentakariri Jesoshi, eeniro itsipateeyanaarini Jesoshi apanipaeni aapatziyariri eejatzi riyotaanewopaeni, riyaaate pankotsiki. Ikanta rojampiteeyakirini rirori, ikanteeyakirini:

—Iyotaantatsiri, ¿oetaka poshiyakaawentakiri inkaaganki okaatzi pikenkithatakiri?

¹¹Ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, iroñaaka nokamantemiro eerori kaari piyotawita: aritaki piyotakiro tsika ikantari Pawa reewawenantzi. Riroma paashinipaeni atziri, eerowa nokantziri rirori inta noshiyakaawentashitayityaanarini.

¹²Irintapaeni atziri rirotaki aminawitachari, tee iñeemaetawo okaatzi nantziri. Eejatzi rirotaki kemijantawitanari, teemaeta ikemathatziro oetarika nokantawitakariri. Rootaki kaari rookantawo okaatzi rantayitzirinira kaari kameethatzi, eero ipeyakotzi-maetanari Pawa rantziri.

¹³Eejatzi ikantakiri:

—¿Tema pikemathatawakiro eeroka okaatzi noshiyakaawentakiri inkaaganki? Aririka napiitakimiro noshiyakaawentayitemironi, eerowa piyotakotawakiro eejatzi.

¹⁴Riraga pankiwaetatsiri okithoki rirotaki oshiyakariri iyotaanzirori iñaani Tajorentsi. Rowaga okithoki oshiyakawo iñaani. ¹⁵Rowaga awotsi opariyantapaakari apanipaeni okithoki oshiyakariri atziri kemawitawakawori iñaani Tajorentsi, omaanta riraga Jatanaashi ipokapaaki imanomotakapaakiri: tee raapatziyanaana. ¹⁶Eejatzi

iroka pariyapaentsiri mapipookiki, rootaki oshiyakaawentachari apanipaeni atziri kemawitawakawori iñaani Pawa, intsipaete iroñaaka ikimoshirewentawitanakawo. ¹⁷Pankirentsi okaatzi kaari tzimaperotatsi oparitha, intsipaete okamanaki. Iroka roshiyakawo riraga atziri ikemijantawitaka roojatzi rowashironkagaetakiri, aririka ikijeetakiri. Rootaki intsipaete rookantanaawori ikemijantawita. ¹⁸Rowaga kipatsi kitocheemashiteentsiri oshiyakaawentziri kemathatawitawakawori iñaani Pawa Tajorentsi, ¹⁹omaanta ikenkithashiryaapiintziro jeekayitatsirini jaka kipatsikika, ikimoshirewenteyironi rashitayitarini. Eekiro ikowanakitziri rashaagawotya, oetarikapaeni, rootaki rookantaawori ikemijantawita. ²⁰Omaanta iroka kameethari kipatsi oshiyakaawentziri kemaperotawakirori iñaani Tajorentsi. Aritaki raapatziyaperotakawo, eejatzi raapatziyakaaperotakari paashinipaeni atziri. Apaani raapatziyakaakari 30, paashini raapatziyakaakari 60, paashinipaeni raapatziyaperotakaakari 100.

**Roshiyakaawentakiniri
Jesoshi ootamentotsi
(Rk. 8.16-18)**

²¹Eekiro riyaatatzi ikantakiri Jesoshi:

—Akowakirika ootakotya ¿arima owakiri ootamentotsi kowitziki inthomaenta? ¿Arima amanakiri ootamentotsi? ¿Eero! Tema akowatzi oyeri ootamentotsi jeñokiini okoñeetyaantyaari aminanteeyaarini maawaeni. ²²Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitanari iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteeyakirini. ²³Pikoyirika piyotero kameetha, ari pikemaperotawakiro iroka nokamantakimiri.

²⁴Paashini ikantakiri eejatzi:
—Pikenkithashireeyawo iroka pikemakiri. Aririka eechonkiini paapatziyawakyaawo nokamantzimiri, ari eechonkiini piyotawakiro. Aririka osheki paapatziyaperotawakyaawo, ari osheki piyotawakiro, niyotaaperotakimiri. ²⁵Riraga aapatziyawakawori niyotaakiriri, eekiro niyaatatye niyotaaperoteri. Riraga kaari aapatziyawakawori nokamantawitakariri, eero riyotzi oetarika, tema ipeyakotakiro eechonkiini riyowitari.

**Roshiyakaawentziniri Jesoshi
okithoki shookatsiri**

²⁶Eejatzi ikantzi:
—Tema ipinkathariwenteeyakaeni Tajorentsi. Roshiyakari atziri jatatsiri rowaneki ipankitziro okithoki. ²⁷Imaapiintzi tsiteniriki, ikakitapiintzi kitejiriki. Shitowathowatanaki iwankiri, okimotatanaki. Tee riyotakotzimaetawo tsika okanta oshookantakari. ²⁸Oshookaki kipatsiki: eewatanaki othowaki, roojatzi owaatotantanaka, roojatzi owathatantanaka. ²⁹Aririka ojampatanaki okithoki, ichekakoetero, tema monkaatapaaka rowiitanteetyaawori.

**Roshiyakaawentziniri moshitaaja
(Mt. 13.31-32; Rk. 13.18-19)**

³⁰Eejatzi ikantzi Jesoshi:
—¿Tsika nokantemirorika noshiyakaawentemiroka tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ¿Tsika akanteroka akenkithatakotantyaawori? ³¹Oshiyakawo okithoki moshitaaja. Omaanta rowaga okithoki, tee okimitawo paashinipaeni kithokitatsiripaeni: okaerikitziini kameetha. ³²Aririka apankitero, oshookanaki. Okimotatanaki, anaayitanakironi paashinipaeni pankirentsitayitatsirini. Antawotayitanakini owaempkipaeni, aritaki raampeyakaawo shiwanakitayitatsirini.

³³Aritaki ikantapiinta Jesoshi, roshiyakaawentapiintziniri atziri riyotaantyaariri iñaani Tajorentsi. Aririka eechonkiini ikemakiro, ari eechonkiini riyotakiri: oshekirika ikemawakiro, ari osheki riyotakiri. ³⁴Riyotaantariri tema roshiyakaawentapiintziniri. Omaantakya riyotaanewo, ithotyagaeyakinirini riyotaaperoeयरकिरिनि.

**Romaerintakiro riraga
Jesoshi tampyaa**

(Mt. 8.23-27; Rk. 8.22-25)

³⁵Itziroryaanaki oorya, ikantziri Jesoshi riyotaanewopaeni:
—Thame amontyaanee intatsikeronta inkaare.

³⁶Roojatzi riyaatapithatantanakari ikaatzi piyotawentakariri.

Ari ijeekaki Jesoshi rirori pitotsiki. Roteteeyapaakani riyotaanewopaeni roojatzi imontyaakotantanaka. Eejatzi imontyaakotanaka apanipaeni atziri ikaatzi piyotawenteeyakaririni, ikinakoeyanakini paashiniki pitotsi. ³⁷Imontyaakomintheeyani ari omapokashitakari niyankyaani inkaare antawo tampyaa. Antawo otamakaari, otetaatapaaka pitotsiki roowiteenchami itsitsiyakotemi. ³⁸Omaanta imaatzi Jesoshi rirori janta opataki pitotsi, rotziitotaka. Ikaemanakiri iroñaaka riyotaanewo, ikantziri:

—¡Iyotaanari! ¡Aritaki pimaaki!
¡Rooteentsi apiinke!

³⁹Ari ikaakakiri Jesoshi, ipiriintanaka, ikaemakotakiro tampyaa, ikantziro:

—¡Aritaki pitampyaataki!
Ikantziro eejatzi inkaare:
—¡Pimaerite!

Okanta iroñaaka tampyaa awijanaki, maeritane inkaare. ⁴⁰Roojatzi ipithokashitantanakari Jesoshi ikantanakiri riyotaanewopaeni:

—¿Litaka pithaawantari? ¿Tekirama pameentaperotana naaka?

⁴¹Tema antawo ithaawaeyanakini riyotaanewopaeni, tekatsi ikanteeyanagini. Okanta ojamaniiyaaki, rojampita-wakagaa, ikantawakaeyani:

—¿Ninkama irika, romaeryaantakawori tampyaa, eejatzi romaeryaantakawori inkaare? ¿Rirotakima Tajorentsi?

Rookakaakowentakiri Jesoshi shirampari ikyaaantashiretari kamaari

(Mt. 8.28-34; Rk. 8.26-39)

5¹⁻²Rareetakaakari Jesoshi intatsikeronta inkaare, ari rareetakaapaakari iipatsiteki karaarajatzi. Ro raatakoeyapaakani kipatsiki. Intsipaete iñaawakiri Jesoshi shirampari kyaantashiretariri kamaari. Ishiyashitawakari Jesoshi ipoñaaka janta kitataarewontsimashiki,³ari ijeekawaetzi rirori. Tema tekatsi aweerini oojoterini karenathakira.

⁴Okantawitaka rojotantawitapiintetariri kijothari rakoki, eejatzi iitziki, omaanta itzimpejakopiintayitakini. Tekatsi monkaatzityaarini ishintsini.

⁵Ikantatyaani, riyaatapiintzi tonkaariki. Ikaemakaematapiintzi, itowaetapiinta mapikipaeni. Tema ishinkiwentakaakari iyamaarite.

⁶Riraga shirampari iñiitawakarira inteena ipokaki Jesoshi, ishiyashitakari rareetapaakari, rotziwerowashitapaakari, ipinkathatapaakiri.⁷⁻⁸Ikanta Jesoshi, iñaawakirira shirampari ikyaaantashiretariri kamaari, icheraakotawakiri, ikantziri:

—¡Kamaari, pookaneeri shiramparira!

Irika shirampari, antawo icheraanaki ikantakaakarira iyamaarite, ikantanaki:

—¿Litaka poñaashirenkantanari?

Eeroka Jesoshi, itomi Tajorentsihero. Nokantemi iroñaaka eero powashironkaana.

⁹Roojatzi Jesoshi rojampitakiri irika kamaari, ikantakiri:

—¿Tsika piitaka?

Rakanakiri kamaari, ikantzi:

—Nowaero Oshekyaanzi. Rootaki noetantari, tema osheki nokanta nojeekantari irika shirampari.¹⁰Teera nokoyi potyaantena naakapaeni paashiniki kipatsi.

¹¹Ari ijeekaki eejatzi janta oshekyaanzi chaancho tonkaariki, ikaatzi 2.000, rowawaeteeyani.

¹²Ikantanaki kamaari, ikantziri Jesoshi: —Ari nokoyi potyaantena janta chaanchoki, nojeekanteeyapaakyaarini inthomaenta.

¹³Ari ishinetakiri. Rookaeyaneerini shirampari, ishirinkashiteeyanakarini chaancho, ikyaaanteeyapaakarini. Roojatzi ishiyeeyanakani riraga chaanchopaeni impeetaki, ari ithonkaeyakani: ipiinkaeyapaakini inkaareki pooo, pooo, pooo.

¹⁴Ikanta irikapaeni shentziriri chaancho, iñaakirowa okaatzi awijeentsiri, antawo ithaawaeyanakini iroñaaka. Shiyeyanakani, ikantapaakiri ikaatzi jeekaeyatsirinipaeni okaakinira. Intsipaete antetanaka ñaagantsi. Pokaeyanakani atziripaeni ramineri iitarika awijimotakiriri chaancho.

¹⁵Riyaaantashiteetakiri Jesoshi, iñeetapakiri riraga shirampari ijeekantawitari kamaaripaeni. Ijeekaki ikithaataawo iithaari, kameethatane. Tema iñeetapaakirira, antawo ithaawanteeyapaakarini.¹⁶Ikanta irikapaeni ñaakiriri inkaaganki Jesoshi okaatzi rantakiri, ikanteeyawakirini paashinipaeni atziri owakira pokapaentsiri okaatzi awijeentsiri inkaaganki. Ari okaatzi ikantawakiriri tsika ikanta iñaakiri ipiinkantakari chaanchopaeni.¹⁷Ikanta ikemaeyawakinira atziripaeni, ikanteeyakirini:

—Jesoshi, iroñaaka tee nokoyi pipoki-motena nonampiki, pipiyanaki.

¹⁸Ikanta ikemawakira Jesoshi, roojatzi rotetanaa pitotsiki. Ikantawitawaari iroñaaka irika shirampari rookakiniri iyamaaritepaeni, ikantziri:

—Jesoshi, nokoyi noyaataneemi.

¹⁹Rakanakiri Jesoshi, ikantanakiri:

—Eero poyaatana, piyaate pinampiki tsikarika ijeeki pinampijatzipaeni. Pikantapaeri maawaeni okaatzira awijimotakimiri. Pikantapaeri eejatzi: “Ineshironkatakina Nowinkatharite”.

²⁰Ikemawakirira irika shirampari, roojatzi riyaatane janta inampiki. Ikantakiri inampijatzi eejatzi riyataaki maawaeni paashiniki nampitsi janta iipatsiteki oetachari Tekapporishi. Ikantapaeri osheki atziri okaatzi awijimotakiriri.

Ikanta ikemaeyawaerini ikenkithawaetapae, osheki itzimaetyaashiiyanakani.

**Retsiyatakotziro Jesoshi
jokaatzirori iraa**

(Mt. 9.18-26; Rk. 8.40-56)

²¹Ikantanaka imontyaanaka Jesoshi intatsikeronta inkaare. Ipiyoeyakaninta osheki atziri janta othapyaakiini.

²²Rareetapaaka shirampari iwaero Jaero, riraga jewatakaayitziririni ijoriyotzinkaritepaeni janta pankotsiki ipiyotantapiintarira. Iñaapaakiri, rotziwerowashitapaakari Jesoshi riwethatantapaakariri Jesoshi. ²³Ikantaperotapaakiri:

—Rooteentsi okame nishintyo. Pipoke pipampitakitero awijakotantaneeyaari roori, eero okamanta.

²⁴Ari royaatanakiri, roojatzi royaatayitanakirini osheki piyotawentariri, rawitsinaawakaanaka. ²⁵Ari okaataki tsinani jokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojarentsi. ²⁶Osheki raawinteetawita-

kawo, thonkapaaka oorikite omaanta eekiro iyaatatzi ojokaatziro iraa.

²⁷⁻²⁸Okemaki ikantakoevirini Jesoshi: “Osheki retsiyatakotantzi”. Ojatekanakari oyaateeyiririni okinapaaki itapiiki. Okenkithashiryaanaka: “Aririka nopampitziteri imaatha, aritaki netsiyatakotee”.

Ari opampitzitawakiri imaatha, kaatakotane ojokaatziro iraa.

²⁹Okemawakitya tsinkaririri, awijakotane. ³⁰Eejatzi rirori intsipaete ikemashitawakawo itajorenka. Ari ipithokashitanakari oyaatziriri, ikantziri:

—¿Ninkama pampitzitakinawori nomaatha?

³¹Rakanakiri riyotaanewo, ikantanakiri:

—Tema piñiiri roshekitaki oyaatayitzimirini. Rawitsinaayitakimini. Eekiro pikantatzi: “¿Ninkama pampitzitanawori nomaatha?”

³²Raminaminayitanakini ikoyi iñeeri pampitzitakiriri imaatha. ³³Roori tsinani, osheki othaawanaki ompetatanaka, tonki, tonki, tonki. Iyotaki awijakotanaki. Otziwerowashitapaakari, oñaaperotantariri. Othotyaaakiro okantaperotakiri maawaeni. ³⁴Ikantziro:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Iroñaaka piyaate, pikimoshiretee. Tema etsiyatakoteemi.

³⁵Tekiraata ithonkiromi ikenkithawaetakayiro, ipokaeyapaakini ronampiripaeni riraga Jaero. Ikantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. ¿Litaka poñaashirenkantariri irika iyotaantatsiri?

³⁶Ikemawakiro Jesoshi iroka ikantapaakiriri. Ikantziri:

—Jaero, eero pikantashiryaashita, inta pameentena naaka.

³⁷Tekatsi ishinete oyaatanakirini, inta ishinetakiri riraga Peetero, Jantyaako itsipatanakari rirentzi Jowa. ³⁸Roojatzi rareeteeyapaakani ipankoki Jaero. Iñaapaakiri atziripaeni: ikaemaeyakini,

rowashiretaoeyakawoni, riraakoeyakawoni. ³⁹Ikyapaaki, ikantapaakiri:

—¿Iitaka pikaemakotantawori? ¿Iitaka piraakotayitantaworini? Tee okamaperotzi ewankawo, omaashita.

⁴⁰Ishirontawenteeyawakarini, roojatzi roemishitowaeyapaakirini. Raanakiri iri eejatzi iniro, eejatzi riyotaanewopaeni, ikyashitapaakiro janta omaryaakanta ewankawonta kamawiteencharira.

⁴¹Roerikawakotapaakiro. Ikantziro rashi ipaanteki:

—Tarita komi.

(Akantziri aaka apaanteki:

“Ewankawo, pañaagae”). ⁴²Roojatzi añaaantanaa, opiriintanaa, sherok, anashitanaa. Okaataki ojarentsite 12, rootaki omatantaari anashiwaeta.

Rotsikanateeyanakawoni osheninkapaeni. ⁴³Ikantaperotziri rirori:

—Eerowa pikamantayitzirini atziri okaatzi piñaakiri nantakiri. Ari iroñaaka pipero owanawo.

Riyaataki Jesoshi Najareeteki

(Mt. 13.53-58; Rk. 4.16-30)

6 ¹Roojatzi riyaaantanaa Jesoshi, areetapaa inampiki rirori. Royaateeyeerini riyotaanewo. ²⁻³Roojatzi kitejiri imakoryaantapiintari, riyotaantapae janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. Rotsikanatawakari osheki kemawakiriri. Itheenkaeyakirini Jesoshi, ikanteeyini:

—Tema rirotaki asheninkapero aari.

¿Tsika ipoñaakaakawoka iroka riyotaantziri? ¿Tsika ikantakari itajonkantayitantakarini? ¿Kaarima irika wetsikapiintzirori jeekamentotsi? Rirotaki otomi Mariiya, tema rirotaki rirentzipaeni Jantyaako, Josee, Joorashi, eejatzi Shimo. Eejatzi ritsiropaeni, tema ojeekimoteeyakaeni jaka.

⁴Ikantzi Jesoshi:

—Iñaaperoeyakirini atziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

Omaanta rirorika kamanantawityaawoni inampijatzi osheki itheenkiri.

⁵Kyaaryo inampiweri itheenkaeyakirini riraga Jesoshi, rootaki kaari itajonkantapiinanta janta inampiperoki. Apatziro ipampitayitzirini apaanipaeni mantsiyatzinkari, retsiyatakotayitzirini.

⁶Omaanta tee raapatziyeyearini inampijatzi, rootaki rotsikanatantanakari riraga Jesoshi, ikenkithashiryaaka: “¿Iitaka kaari raapatziyeyantanani?”

Rantayitzirini riyotaanewopaeni

Jesoshi

(Mt. 10.1-15; Rk. 9.1-6)

Ikinakinayitanakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitanakini. ⁷Eejatzi riyoyaakiri riyotaanewo 12. Imataakakiri rowawijaakotantyaariri kyaantawitariripaeni kamaari. Roojatzi rotyaanteeyakirini; itsipatawakaanteeyanakarini, apitepaeni riyaatayitanakini nampitsikipaeni. ⁸Ikantaperotawakiri:

—Aririka piyaatanaki, tekatsikya paanaki. Eero payi poyaari, eero payiro pithaate. Eejatzi eero payi piyorikite. Omaantakya paanaki piktotzi. ⁹Eejatzi pijapatotanakya, omaanta eero paanaki paashini pimaatha.

¹⁰Eejatzi ikantawakiri:

—Tsikarika pijeekapaaki, aritaki pijeekaarikotapaaki, roojatzi piyaatantakya paashiniki nampitsi. ¹¹Eerorika raakameethateeyawakimini janta nampitsiki, eejatzi eerorika ikemijanteeyawakimini, ari pishirinkanaki potekakontatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Omaanta ari rowashironkaakiripa Tajorentsi iinja.

¹²Ari riyaaateeyanakini riyotaanewopaeni. Ikamanteeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryagaeya, eero pantapiintziro eejatzi kaari kameethata-tsi, inta pookaero.

¹³Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari. Ijeentayitakarini oyeenka oriwo osheki mantsiya-ripaeni, retsiyatakoeyakirini.

Riraga Erooreshi
rowamaakaantakiri Jowa
kaawoshitantatsiri.

(Mt. 14.1-12; Rk. 9.7-9)

¹⁴Osheki kemakoeyiririni Jesoshi, rootaki ikemakotantakariri eejatzi pinkathari iitachari Erooreshi. Ikantayitzi atziripaeni:

—Rirotaki Jowa kaawoshitantatsiri, kamawiteenchari: piriintanaa. Rootaki ipiriinantari itajorentsizira.

¹⁵Eenitatsi paashini kantayitawitacharini:

—Rirotakirika Iriiyashini: piriintaa-chari.

Paashini kantayitatsirini eejatzi:

—Rirotaki kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Roshiyaari kamanantayitzi-rorini iñaani Tajorentsi paerani.

¹⁶Ikemakotantariri riraga Jesoshi, ikantzi Erooreshi:

—Rirotateekityaami Jowa. Nocheka-kaantawitakari ikentsiki omaanta piriintanaa eejatzi.

¹⁷⁻¹⁹Ari paerani Erooreshi raapithakiri rirentzi iina. Iita rirentzi Jiripi, ro iinantawitarini, Eroriyashi.

Riraga Jowa ikantapiintawitakari Erooreshi:

—Tee okameethatzi paapithateri rirentzi iina.

Okijanakiri Eroriyashi, okowapero-taki owamaakaanteri, omaanta tee ikoyi riraga oemi. Osheki oñaashirenkapiintakiri, rootaki raakaanantakariri Jowa, romonkyaaakantakiri omonkyaaagementotsiki. ²⁰Ipinkathatawitakari riraga Jowa, riyotziri ikameethaperotzi, raapatziyaperotari Tajorentsi. Rootaki kaari ikowanta rowamaakaanteri. Tema

ithaawakaawitayaaari Jowa, ikenkitha-takaapiintziri. Raapatziyawitawo ikantziriri Jowa, omaanta tee riyotzi tsika ikantya. ²¹Monkaataka kitejiri ikoñaatantakari paerani Erooreshi. Rowakagaeyakarini osheki inashitayitacharini jewatatsiripaeni karireeyajatz. Rootaki kitejiri owamaakaanantakyaa-riri rowaga Eroriyashi Jowa. ²²Okyaa-paaki ishinto roori janta rowaeyaninta opirantakotapaakiri. Iñaaperotawakiro kameetha riraga Erooreshi eejatzi itsipateeyarini. Ikantziro ewankawo:

—Pikowakotena iitarika pikoyiri.

Aritaki nopakimi. ²³Iñaakina Tajorentsi, riyotzi eero namatawizimi. Oetarika-paeni pikowakotakinari, aritaki nopakimi. Pikowakirika nopagaantemi noepatsite, aritaki nopakimi kashetani.

²⁴Shitowanee roori, ojampitapaakiro iniro:

—¿Oetaka nokowakoteriri?

Akawakiro roori:

—Ro pikowakoteriri iito Jowa kaawo-shitakotziriri Tajorentsi.

²⁵Intsipaete opiyashitanaari pinkathari. Okowakotapaakiri, okantziri:

—Nokoyi iroñaaka pipakotenawo piratoki iito riraga Jowa.

²⁶Osheki rowashiretanaka. Tema aritaki ikantakiro inkaaganki: “Eero namatawizimi”. Eejatzi ikemaeyawakirini maawaeni itsipateeyakarini. Tee iroñaaka ikowae ramatawitero. ²⁷Ari rotyaantakiri owamaantatsiri, ikantawakiri:

—Pamakinawo iito Jowa.

Ari riyaaanaki janta romonkyaa-kirinta, ichekapaakiri ikentsiki. ²⁸Ramakotakiro piratoki iito, ipapaakiro ewankawo. Roori, owaakinoro iniro.

²⁹Ikemakotakiri riyotaanewoni Jowa, ari riyaaashiiyakirini. Raaneero iwatha ikitatero.

Rowakaakari irira
Jesoshi osheki atziri
(Mt. 14.13-21; Rk. 9.10-17;
Jowa 6.1-15)

³⁰Paashini kitejiri ipiyayitaani riraga rotyaantanewo Jesoshi. Ikanteeyapaakirini maawaeni rantayitakirini. Eejatzi ikantakoeyapaeroni maawaeni riyotaanteeyakirini. ³¹Osheki atziri piyotawenteeyapaakaririni Jesoshi. Apaanipaeni jatayiteeni, eekirow ipokatzi paashini, rootaki kaari imatanta rowaeyaani rirori eejatzi riyotaanewo. Ikanteeyakirini irirapaeni:

—Thame ayowaeyanakini, aate janta tekatsinta atziri amakoryaawakiita eechonkiini.

³²Roojatzi riyaaiteeyanakini, ikinakotanaiki pitotsiki. ³³Omaanta iñeeyawakirini oshekini atziri, riyoteeyanakirini tsikarika riyaaite. Ipoñaayitanakani ipankokipaeni, ishiyashitanakari, ishirethapyaatanakawo othapyaakini. Ranaakoeyakirini rirori, royaapaakiri. ³⁴Imitaanaki riraga Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni, iñaapaakiri osheki oyaakiriri. Roojatzi osheki retakoshi-ryaaperotapaakari roshiyakaantapaakiri owisha kaari ishenteetzi. Osheki riyotagaeyapaakirini oetarikapaeni. ³⁵Roojatzi itsiteniityaanaki oorya. Ipokashitapaakiri riyotaanewopaeni, ikantapaakiri:

—Iroñaaka ajeekaki jaka tekatsi pankotsi, tekatsi owanawontsi. Eejatzi itsiteniityaanaki oorya. ³⁶Okameethatzi potyaanteeyerini atziri riyaaiteeta owantsiki, nampitsikipaeni. Ramanantapaente rowanawo.

³⁷Rakanakiri Jesoshi, ikantziri riraga riyotaanewopaeni:

—Piperiita eeroka owanawontsi. Ikantawakiri riroripaeni:

—¿Pikoyima niyaate namanantakite owakagaeyaaririni atziripaeni? Osheki opinata: eero imonkaata koriki.

³⁸Ikantawakiri:

—¿Tzikama okaatzika owanawontsi? Piyaate, paminakitero.

Ari iñaakitziro, ikantapaeri:

—Apatziro apawakooni okaatzi paa, eejatzi apite mereto.

³⁹Ikantawakiri:

—Poejeekiri atziripaeni jaga katawomashiki. Pipiyoteeyerini, eejatzi pinashiteeyakyaarini.

⁴⁰Ari ipiyoteeyakirini, ijeekaeyanakini. Apaanipaeni piyoteenchari ikaatzi 100 atziri, rinashitaka paashinipaeni piyoteenchari ikaateeyini 50. Eenitatsi osheki paashinipaeni piyoteenchari.

⁴¹Ari raakiro riraga Jesoshi paa eejatzi mereto, raminanaki jenokinta, ikantziri Iriri:

—Ariwee, Pawa, eerokataki pakina-
 wori iroka noyaarika.

Ikagaakiro paa. Ipayitakirini riyotaanewopaeni roshirinkakiniri piyoteenchari. Eejatzi mereto, royiitakiniri maawaeni atziri, ⁴²ari rowaeyakani. Ikemaeyanakani, tee ithonkanakiro owanawontsi. ⁴³Raayiteeroni tzimagaantapaentsiri, riyeekiteeyironi kantziriki okaatzi 12. ⁴⁴Ikaateeyini owaenchari 5.000 shirampari, eejatzi tsinanipaeni, eejatzi eentsipaeni.

Ranashaatawo irira Jesoshi inkaare

⁴⁵Roojatzi rotyaantakiri riraga Jesoshi riyotaanewo, ikantziri:

—Thame potetanakya pitotsiki.

Peewateeyenani intatsikeronta inkaareki, janta Wetheeraki: notyaanteeyeriniita ipankokipaeni irika piyoteenchari.

—Jee, ari.

⁴⁶Ikanta riyaaatanaki atziripaeni roojatzi riyaaatanaki riraga Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Tajorentsi ⁴⁷Tsiteniriki eekirow oepiyakotziri tampyaa. Ari iniyankitakotanaki

inkaareki riyotaanewo, omaanta eeniro ijeekaki rirori apaniroeni tonkaariki.

⁴⁸Ikanta iñaakiri riyotaanewo, ikomakomateeyawitanaawoni riyotakiri makoempekitaapaaki. Ari riyaatashitanakiri rirori. Ranashaatanakawo inkaare, tee itsitsiyi. Roowiteenchami rawijanakirimi ⁴⁹roojatzi iñeeyantawaarini, ranashaatapaakawo inkaare. Iiteeyawitawakarini peyari. Ari ikaemaeyanakini:

—¡Eeeee! ¡Kaakitaki peyariwee!

⁵⁰Ari iñeeyawakirini maawaeni. Ithaawaeyanakini. Intsipaeete iñaanatapaakiri rirori:

—Piweshireeyanakyaaeni. Naaka pokatsi. Eero pithaawantana.

⁵¹Rotetapaaka pitotsiki itsipateeya-paakarini roojatzi opeyantanaa tampyaa. Riweshiryaaawentari eejatzi osheki rotsikanateeyanakarini. ⁵²Iñeeyawitakarini inkaaganki itajonkiro paa omaanta tekira ikenkithashiryaaakoperotari irira rirotaki Tajorentsi. Tema eeniro okijotzimoneentakiri rajankane.

Rantayitzirini Jesoshi janta Jenejareeteki

⁵³Imontyaantanakawori, rareeteeya-paakani Jenejareeteki. Raatakoeyapaakani. ⁵⁴Rayiiteeyapaakini, intsipaeete riyoteeyawakirini atziri. ⁵⁵Ishiyashiteeyawakarini. Ramakoeyakinirini mantsiyatzinkaripaeni ishitashiki, janta ijeekapaakira Jesoshi, aritaki janta raakotanakiniri. ⁵⁶Ikinakinayitzini owaaninikipaeni nampitsi, nampitsikipaeni antawo, eejatzi owantsikipaeni. Tsikarika ikinayitzini Jesoshi ipiyotayitakinirini mantsiyaripaeni. Royiitakinirini niyanki nampitsiki, ikanteeyawakirini:

—Pishineteenawo nopampitzitawakimiro opatziyaakiki piithaari.

Ari rawijakoeyaneeni maawaeni pampitzitawakirini iithaari.

Rameteeyarini jorriiyopaeni

(Mt. 15.1-9)

7 ¹Ikanta ipokapaaki warijeeyopaeni, eejatzi apanipaeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, ipoñaaka Jerojareeki. Ipiyotawentapaakari Jesoshi. ²Iñagaeyapaerini riyotaanewo, rowaeyani tee ikiwawakota: tema tee ikiteshiretzi. Ikanteeyini: “Aririka oyaa, ityaawo akiwawakotya akameethashiretantyaari”. ³Riraga warijeeyo rameteeyawoni rootzimateentsirika roya ikiwawakoperota. Tema rameteeyawoni maawaeni jorriiyopaeni. Rooma eerorika ikiwawakota eero royiita. Imonkaatayitzirooni riyotaantapiintzirini itakaantaworini. ⁴Aririka ipoñaagaeya janta nampitsiki niyanki, eerorika ikiwawakoperotapaa eero rowa paa. Eejatzi imonkaatashitayitakawoni osheki oetarika riyotaayitzirooni atziripaeni. Ikiwapiinteeyironi iwajoni, iwachakate, iyotsironakite; maawaeni. ⁵Ari rojampiteeyapaakirini Jesoshi:

—¿Iitaka kaari imonkaatantawo piyotaanewo riyotaantayitzirooni itakaantaworini? Irika iroñaaka owaencharika tee ikiwawakota ipeyakotakiro okantziri kaminagaantsi: eeniro rantani. ⁶Ikantanakiri Jesoshi:

—Osheki pamatawitantayitzini, tema poshiyakaawaetashita paapatziyari Tajorentsi. Aritaki ikamantakotzitakimini paerani Iseeyashi. Rojankinatakini, ikantzi: “Irika atzirika ikantawaetashiteeyakinani: ‘Nopinkathatzimi’, omaanta rajankanekira tee raapatziyaperotana, okimitzimotakina inteena ijeekaeyakini. ⁷Ratsipetashitakawo rotziwerowashitana; roshiyakaawaetashita iñaaperotana. Ramatawitashitayitakarini ijorriiyotzinkaritepaeni: ikantawitari iroka riyotaawitariri kimiwitaka rootaki Iwaperite

Tajorentsi”. Kyaaryootaki iroka ikantzi-takarini Iseeeyashi.

⁸Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Pookanakiro ikaminaawitzimiri

Tajorentsi, inta paapatziyashitanakawo riyotaanteeyirini atziri. ⁹Aritaki pitheenkakiro ikaminaawitzimiri Tajorentsi, inta pikowashitaka pimonkaatero riyotaantayitzirini itakaantaworini. ¹⁰Tema ikantziri

Moeseeshini: “Otzimatye pipinkathateri piri eejatzi piniro”. Eejatzi ikantzi: “Riraga Tajorentsi ikantakotziri akawaantetziriri ashitariri eejatzi riniro: ‘Okameethatzi rowamagaeteri’”.

¹¹Omaanta pikantashitapiinteeyawitarini atziri: “Aririka pikashiyakayeri Tajorentsi piyorikite, ari pipaperoteri. Rashironkaawaetyaarika piri, piniro, pikanteri: ‘Eero nomatziro nopemiri koriki: irika *koriwaka*, tema nokashiya-kaakiri Tajorentsi noorikite noperiri”.

¹²Aritaki iroñaaka tee pishinetziri ajoriiyotzinkaritepaeni retakotaneeyaari iriri, riniro. ¹³Pikowakaakiri raapatzi-yawo piyotaapiintziriri, omaanta piyotaakiri itheenkakiro ikantziri Tajorentsi. Aritaki pikantapiintari: pookakaayitzirini ajoriiyotzinkaritepaeni raapatziyawowa Iwaperite Tajorentsi.

**Ikamantakotziro Jesoshi
owaariperotzirori ashire**

(Mt. 15.10-20)

¹⁴Rapiitakiro ikaemaeri riraga Jesoshi piyoteeyencharini ikanteeyirini:

—Pikemaperoeyenani maawaeni.

Nokoyi pikemaperotena nokantemiri.

¹⁵Okameethatzi owaeyaawoni oetarika-paeni, eero añiuro antani: tekatsi okantero owanawontsi ashire. Omaanta aririka pikenkithashiryaaakotyaaawo kaari kameethatzi, eejatzi piñaawaeterorika kaari kameethatzi, rootaki owaaripe-

roteroni pishire. ¹⁶Eerokapaeni kemayitakirorini okaatzi nokantakimiri, pikenkithashiryaaakotyaaawo.

¹⁷Ithonkakiro riyotaakiri eejatzi rookaneeri piyotawentariri, roojatzi ikyaapae pankotsiki Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni. Rojampitapaeri irira: —¿Oetaka poshiyakaawentziniriri inkaaganki?

¹⁸Ikantawakiri:

—Eejatzi eeroka, ¿tee pikemawakina inkaaganki? Oetarikapaeni owayityaarini okameethatzi, eero añiuro antani. Tema piyotawakiro. ¹⁹Rooma eero omatziro owaariperotziro ashire, inta iyaataki asheetoki, roojatzi ashitantee-yawori.

Rootaki riyotaayitziririni okameethatzi oetarika rowaetari. ²⁰Eejatzi ikantziri:

—Omaanta pikenkithashireerorika kaari kameethatzi, eenitatsi pantani.

²¹Rooma pikenkithashiryaaaworika pajankaneki pantero kaari kameethatzi, rootaki panantyaawori maawaeni: pishirontyaawo tsinani kaari payi, pishirontyaari shirampari kaari payi, pikoshite, powamaante, ²²osheki pikowaperotero oetarikapaeni rashitayitarini paashinipaeni atziri, pantero kaariperoripaeni, pamatawitante, piñaathatantya, piñaawenawaetya pikowaperote pikimityaari ashaagantzinkari, pikantzimateri atziri, pikantakaaperotya, tee piyoteeyironi pantero kameetha. ²³Kyaaryo, pikenkithashiryaaawo pantero kaari kameethatzi, rootaki panantawori: rootaki powariperotantakari.

Retsiyatakoteero Jesoshi ishinto

shirojeniishiyajato

(Mt. 15.21-28)

²⁴Roojatzi riyaatanees Jesoshi Tziiroki. Ijeekapaaki pankotsinentsiki, tee

ikowawita riyoteeterimi. Omaanta tekatsi ikantya imanapithatyaari atziri. ²⁵Ojeeki janta tsinani, ikyaantawitakawo ishinto kamaari. Okemakotawakiri roori Jesoshi, iyaatashitanakiri, otziwerowashitapaakari. ²⁶Kaari joriyo, opoñaaka Shirojeniishiyaki. Okantapaa-kiri:

—Ikyaantakawo nishintyo kamaari, petsiyatakoteenawo.

²⁷Roshiyakaawentashitanawo, ikantawakiro:

—Nitawakyaariita nojoriiyotzinkarite netakotyaaari. Tee okameethatzi aapithateeri rowanawo eentsite aperi otsitzi.

²⁸Roori akanakiri:

—Jee, kyaaryo. Ari ijeekita rirori otsitzi otapinaki raperotayitzironi rowanawopetokipaeni eentsite.

²⁹Ikantaneero:

—Jee, kameetha; kyaaryo pikantakiri. Kameetha piyaatee iroñaaka, awijakotaneepishinto.

³⁰Opiyanaaga opankoki. Oñaapaero ishinto, omaryaaka omaamentoki, awijakotane, tema yowanee owamaarite.

Riraga Jesoshi retsiyatakotziri matakempitatatsirini

³¹Roojatzi rowaagakaantanaari Jesoshi riyotaanewo, ikinanee Shirooki, roojatzi kirinkanta Joriraaniki, roojatzi rareetapaa inkaareki owaero Karireeya. Ikinanaki ochereeteki intatsikeronta Karireeya janta Tekaporishiki.

³²Ramaetapaakiniri shirampari amashitzinkari inthomaenta ikempita, kaari kematsi eejatzi imajontzitziri. Ikantapaa-kiri amiriri:

—Pipampitawakiri, petsiyatakoteeri.

³³Riraga Jesoshi rookaneeri piyotawentariri, apaniroeni itsipatanakari matakempitari. Romonkyaaakiniri rakoempeki ikempitaki. Reewatakiro

rakoempeki, ipampitakiri ineniki.

³⁴Raminanaki jenokinta, ikenkithatakaakiri Tajorentsi roojatzi ikantziri ipaante rashi:

—jEpetal!

Akantziri aari añaaneeki: “Piwitaryaa-neeya”. ³⁵Iwitaryanaa ikemantari.

Opeyanaa imajontziwita, kameetheenkataneeki iñaawaetaneeki.

³⁶Rapiitapiintawitari ikantziri:

—Eerowa pikamantakotana.

Omaanta tee ikemijantaperotziri, eekirowo ikamantakotanakitziri. ³⁷Eekirowo rotsikanateeyanakityaarini Jesoshi. Ikanteeyini atziripaeni:

—¿Iitakakya? Okameethaperotantari

rantayitzirini. Imataperotakiro Jesoshi maawaeni rantayitzirini. Kemanee amashitzinkari inthomaenta ikempita, eejatzi riraga majontziwitachari, iñaawaetakagaeri.

Rapiiteero Jesoshi roshekyagaero paa (Mt. 15.32-38)

8 ¹Paashini kitejiri ipiyoteeyakani eejatzi osheki atziri, tekatsi rowaeyaarini. Riraga Jesoshi ikaemiri riyotaanewo, ikantawakiri:

²—Netakoeyakarini irikapaeni. Ro netakoeyantakaririni 3 kitejiri itsipateeyakinani, tee rowa. ³Agayakirini itashe. Eenitatsi apaanipaeni poñeenchari inteena: aririka notyaanteeyawiteeyarini iroñaaka ipankoki, ari ishipetawathanakini niyaniki awotsiki.

⁴Rakanakiri riraga riyotaanewo:

—¿Tsika akantyaaka akemakagae-yantyaaririni paa? Jaka tekatsi atziri jeekatsini.

⁵Rojampitakiri:

—¿Tsika okaatzika jeekaentsiri paa? Ikantziri:

—Okaatziz 7.

⁶Ikanteeyakirini piyotawenteeyaririni:
—Pijeekaeyeni katawomashiki.

Raakiro paa, ipaasonkitziri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakinani naaka riyotaa-newopaeni, noshirinkaeyakinirini piyoteenchari. ⁷Eenitatsi eejatzi mereto apaanipaeni. Ipaasonkiwentakiri eejatzi. Roojatzi ikantziri riraga riyotaanewo:

—Pipaeyerini eejatzi mereto.

⁸Roojatzi nowaeyakani, nokemaeyanakani. Naayiteeroni tzimagaantapaentsiri, nowaero kantziriki. Okaatzi yeekitaatsiri ⁷. ⁹Ikaateeyini owaenchari 4.000 shirampari. Roojatzi rotyaantee-yeerini:

—Piyaateeyeeni pipankokipaeni.

**Ikowawita warijeeyo iñeerimi
Jesoshi itajonkantayitzini
(Mt. 15.39-16.4; Rk. 12.54-56)**

¹⁰Itsipateeyanaarini riyotaanewo, roteteeyanaani pitotsiki. Niyaateeyaneeni janta Tarimanootaki. ¹¹Ari ipokapaaki warijeeyopaeni. Ikijathata-paakiri, ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkantayiteni niyotantemiri eerokatakirika Tajorentsi, roojatzikya aririka nomatero naapatzi-yemi.

¹²Osheki okantzimoneentanakari Jesoshi. Ikantziri:

—¿Iitaka ikowaeyantarini maawaeni atziri noñaayeri notajonkante? Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero noñaayimiro notajonkantayiteni.

¹³Roojatzi riyataakaantanaari riyotanewo, rotetanaa eejatzi pitotsiki. Riyaatane, imontyaanaa intatsikeronta.

**Ikantziri Jesoshi:
“Ramatawitzimikari warijeeyo”
(Mt. 16.5-12)**

¹⁴Ipeyakoeyanakironi riyotaanewo raanakiromi rowanawo pitotsiki, intaapaani paa raanaki. ¹⁵Ikantziri Jesoshi:

—Paamawentyaawo tapiyakaawori paa, rashitari warijeeyopaeni, eejatzi rashitari Erooreshi.

¹⁶Roojatzi ikantawakaanaka, ikanteeyini:

—Tekatsi paa ashi, rootaki ikananta-kaeri: “Paamawentyaawo tapiyakaawori paa”.

¹⁷Riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashiryaari, ikantziri:

—¿Iitaka pikantawakaanari: “Tekatsi paa ashi”? ¿Iitaka kaari pikemaperotanta? ¿Iitaka kaari piyotanta? ¿Pikijoshiryaakitzi pajankaneki? ¹⁸Otzimawita poki, ¿iitaka kaari piñaanta? Otzimawita pikemantari, ¿iitaka kaari pikemanta? ¿Iitaka kaari pikenkithashiryaantaawo ¹⁹noshekyaantakawori paa? Okaatawita apawakooni paa, ikaatzi owakawori 5.000 shirampari. Ari pagaero tzimagaantapaentsiri. ¿Tsikama okaatzi yeekitatsiri kantziriki?

Ikanteeyawakirini:

—Okaatzi 12.

²⁰Ikantziri Jesoshi:

—Eejatzi paashini, okaatzi paa 7, ikaatzi eejatzi owakawori 4.000. Pagaero eejatzi tzimagaantapaentsiri. ¿Tsika okaatzika kantziri piyeekitakiri?

Ikanteeyirini:

—Okaatzi 7.

²¹Ikantziri:

—¿Tekirama iroñaaka piyotawakiro? Tee ro nokenkithatakoteri paa inkaaganki, omaanta nokenkithatakotzi riyotaantziri warijeeyo eejatzi Erooreshi.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi kaari
kokichaatsini**

²²Ikantaka rareeteeyanakani Wetheeraki. Ramaetapaakiniri Jesoshi kaari kokichaatsini. Ikantapaakiri amiriri:

—Pipampitawakiri ikokichaatantaneeyaari.

²³Ari ikathatanakiri kaari kokichaata-tsini, raanakiri othonkapaakanta nampitsi. Reewakitapaakiri rokiki, ipampitakiri rokiki. Rojampitakiri:

—¿Kokichaateemi?

²⁴Raminanee, ikantzi:

—Jee, kokichaawitaana noñaawitaari shiramparipaeninta, omaanta tee ikoñaataperotzi, ikimitzimotashitakina inchatopaeni ranashiteeyani.

²⁵Rapiiteeri eejatzi, ipampiteeri rokiki. Roojatzi ikokichaaperotanee, etsiyatakotaperotanee. Raminanee, koñaaperotanee maawaeni. ²⁶Ikantziri Jesoshi:

—Eerowa pikinanee nampitsiki pikamantzirikari atziri oetarika awijimotakimiri. Apatzirokya powaneero pipankoki.

**Riraga Peetero riyotakotziri Jesoshi
rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi**
(Mt. 16.13-20; Rk. 9.18-21)

²⁷Ikantaka rowaaganaa Jesoshi, itsipata-naari riyotaanewopaeni. Riyaateeyanakini janta Sesareeyaki riwetsikakaantakiri Jiripi. Niyankitanaki awotsiki, rojampitayitakirini riyotaanewo:

—¿Iitaka ikenkithashiryaaakotanari atziripaeni? ¿Ninkama naaka?

²⁸Rakanakiri, ikantanakiri:

—Apaanipaeni aamaayiteencharini eeroka Jowani kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Irira paashinipaeni raamaakimi eeroka riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iwaero Iriiyashi. Paashinipaeni ikantzi eeroka inashitachari kamanantziro-rini iñaani Tajorentsi piriintaachari.

²⁹Rojampiteeyakirini:

—Eerokakya, ¿iitaka pikenkithashi-ryaakoeyanarini?

Rakanakiri Peetero, ikantakiri:

—Eerokataki naamagaeyakarini paerani: eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi.

³⁰Roojatzi ikanantanakiri:

—Eerowa iroñaaka pikamantakoperotzitanaata, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”.

**Ikanteeyirini Jesoshi:
“Nokemaatsitawenteeyemini”**
(Mt. 16.21-23; Rk. 9.22)

³¹Roojatzi riraga Jesoshi riyotagaeri eejatzi:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja osheki nokemaatsitawenteeyemini. Kyaaryo, itheenkakina aataperotteenchari atziri, eejatzi jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, eejatzi iyotaantzi-rori Iwaperite Tajorentsi: itheenkaye-nani, rootaki rowamaakaanantenari iinja. Nokamawitakya, omaanta okaate 3 kitejiri, roojatzi nopiriinanteeya.

³²Aritaki ikantaperoyawitakarini. Riraga Peetero raanakiri inteeneeni, ikantakiri:

—¿Iitaka pikanantawori iroka? Tee okameethatzi pikame.

³³Roojatzi ipithokashiiyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni, ramineeyanakirini. Roojatzi ishintsithatakiri Peetero, ikantziri:

—Pikimitakari Jatanaashi. Piyaate. Eeroka pikenkithashiryaaashitakawo ikenkithashiryaaari atziripaeni. Tee piyotziro ikowakaakinari Tajorentsi.

**Tsika akantyaaka aakapaeni
oyaatantyaariri Jesoshi**
(Mt. 16.24-28; Rk. 9.23-27)

³⁴Roojatzi ikaemakiri Jesoshi piyoteencharipaeni eejatzi riyotaanewopaeni. Ikantakiri:

—Aririka pikowaki poyaateeyenani, eero pantziro kaari kameethatatsi pikowashitayitarini eerori. Poyaateeyanakinani, pikyaaryoowenteeyenawoni

maawaeni nokowakaakimiri: omawitya aririka pikamakotena. ³⁵Tekirarika piwetsika pikamakotena, patsipetashita pijeeki, ari piyaataki paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka piwetsikakya pikamakotena, eejatzi aririka paapatziyakaayitenarini paashinipaeni atziri eero patsipetashitawo: pikanteetatyeyyaani pañe janta jenokinta. ³⁶Aririka pashiteeyawoni maawaeni jeekayitatsirini jaka kipatsiki, omaanta piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, tema patsipetashitakawo pashitayityaawoni oetarikapaeni. ³⁷Naakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ³⁸Tema naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyanee janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika notsipatapaakyaari maawaeni ronampiri Pawa riraga kameethatatsiripaeni, notajorentsiperotapaaki: nokimityaari Pawa. Rootaki okameethatanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentzimotakaa-kyaari kaariperotatsiri naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwentakayaawo noñaani, ari iinja nopashiwentakapaemi eeroka aririka nopiyee.

9 ¹—Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri. Pamine, akaateeyakini iroñaaka jaka. Eerotzitarika pikamiteeyani, aritaki piñaawaena nopinkathariperotapaaki, notajorentsitapaaki.

Irira Jesoshi ipaashinitzimotanakiri riyotaanewo

(Mt. 17.1-13; Rk. 9.28-36)

²Awijanaki 6 kitejiri. Raanakiri Jesoshi riraga Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa, reewatanakiri janta antawo tonkaari. Ari ijeekapaaki irirapaeni. Ipaashinitzanaki Jesoshi, ipaashinitzimotanakiri oyaatziriri.

³Oshipakiryaaanaki imaatha okitamama-woperotanaki osheki. Jaka kipatsiki tee añaairo kitamaari kimityaawoni iroka.

⁴Romapokapaakiri ikoñaatzimotapaakiri Iriiyashini eejatzi Moeseeshini, ikenkithatakaapaakiri Jesoshi.

⁵Iñaawaetashiwaetanaka Peetero:

—Iyotaanari, tema okameethataperotzi pamakinaka jaka noñaantakimiri.

Iroñaaka nokowaki niwetsikaeyenimi 3 pankoshintsipaeni: apaani pathi, apaani rashi Moeseeshi, eejatzi paashini rashi rirori Iriiyashi.

⁶Ithaawaperotayitanakini osheki, rootaki kaari riyotanta Peetero iitarika ikanterimi. ⁷Otzikaapaakiri menkori. Omapokanaka iñaani Tajorentsi menkoriki, ikantakiri:

—Rirotaki notyomi nonintaperotziri, paapatziyaperotyaaari.

⁸Intspaete raminawitanaari riyotaanewo, tekatsi riroripaeni, inta apaniroeni Jesoshi. ⁹Roojatzi ipiyanteeyanaani, roerinkaeyanaani. Ikantaperotziri Jesoshi:

—Eerowa pikantakotzirokya iroka piñaakiri iroñaaka. Aririka piñaakina nañagae eejatzi, ari pikenkithatakotero okaatzi piñaakina. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsiki.

¹⁰Ari ikemaeyawitakarini, roojatzi rojampitawakaantanaka iitaka iroka ikantziri Jesoshi: “Nañagae eejatzi”.

¹¹Roojatzi ikanteeyantakarini riroripaeni:

—Riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikanteeyini: “Rirotaki itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini, eentsikiro rimpaetapaaki ipokapaaki rirori Rotyaantanewo Tajorentsi”.

¿Iitakakya ikanantawaetakari iroka?

¹²Riraga Jesoshi rakanakiri, ikantanakiri:

—Kyaaryo ikanteetzi: “Riro itapaakyaawoni ipoke Iriiyashini,

rowameethateeyapaakirini maawaeni”. Tema naaka rojankinatakotzitarakini paerani: “Osheki ikemaatsityaawo, eejatzi osheki itheenkaetawakiri”.

¿Iitaka rojankinatantawori iroka?

¹³Iroñaaka nokantemi: aritaki ipokapaentzi paerani paashini Iriiyashini. Ikantaminthatziri atziri osheki rowashironkaakiri, imonkaatakiro rojankinatakotziteetakiririni paerani. Eejatzi ikimitena naari.

**Retsiyatakotziri Jesoshi
kyaantariri kamaari
(Mt. 17.14-21; Rk. 9.37-43)**

¹⁴Roojatzi ipiyanteeyanaani janta ijeekaeyakininta riyotaanewopaeni paashini. Iñeeyapaakirini itsipateeya-paakarini osheki piyotawentakiriri. Ijeeki iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, iñaanatziri ipiyapiyawaante-teeyakarini riraga riyotaanewopaeni Jesoshi. ¹⁵Ari iñeeyawakirini Jesoshi ipokae, rotsikanataperotawakiri. Ishiyashiteeyanakarini, riwethateeyawakarini. ¹⁶Rojampitapaakiri:

—¿Iitaka piñaanatawakaanteeyarini?

¹⁷Rakanakiri apaani shirampari, ikantzi:

—Iyotaanari, namakimiri notyomi.

Ikyaantakari kamaari, romajontziitakinari. ¹⁸Aririka ishinkiwentakaapaeyari, rowariyaakiri kipatsiki, ishimoretakaanakiri, ratsikaekitakaanakiri, ikijopookitakaanakiri. Nokantawitari piyotaanewo: “Petsyatakoteeri”. Teewee, tee imatziro.

¹⁹Rakanakiri Jesoshi:

—Atziri theenkantani. Tee paapatzi-yimaetana. ¿Tsika okaateka piyoteeyantyaarini? Niyotaapiintawitakimiri, omaanta tee paapatziyeeyawakawoni. Intsipaeete, pamakinaritya pitomi.

²⁰Ari ramakiniri. Riraga kamaari, iñaapaakiri Jesoshi. Rapitziwitakaana-

kari eentsi, ipariyakaanakiri kipatsiki, pok. Ipinaapinaataakaanakiri, ishinkana-watzitakaanakiri ipaanteki. ²¹Riraga Jesoshi rojampitakiri iriri eentsi:

—¿Tsika okaatzika itantanakiriri?
Rakanakiri:

—Eeniro reentsitapaaki. ²²Osheki itaakaapiintari paamariki, eejatzi ipiinkakayitapiintakirini iñaaki. Ikowawita rowamaerimi. Pitajonkantzirika, pineshironkateena, petsiyatakoteenari.

²³Ikantziri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanantanari: “Pitajonkantzirika”? Pameentanarika, aritaki imatakimiro eeroka Tajorentsi oetarikapaeni.

²⁴Ishintsitanaki ikantziri iriri eentsi:

—Nameentawitzimi. Teerikama nameentaperotzimi, pamitakotena nameentaperotantemiri.

²⁵Riraga Jesoshi iñaawakiri ishiyashiteeyapaakarini osheki atziri. Ishintsithat-kiriri kamaari, ikantziri:

—Eerokataki kamaari. Pimajontzita-kaantzi, eejatzi pamashikempitata-kaantzi. Iroñaaka nokantaperotemi: “Pipakagaeri, eero pipiyantari eejatzi”.

²⁶Riraga kamaari ikaemakaanakiri eentsi, rapitziwitakaanakiri roojatzi rookaneeri. Riraga eentsi ikimiwitakiri kamatsiri. Osheki kantayitatsirini:

—Kamaperotaki.

²⁷Omaanta ikathawakoteeri Jesoshi, ipiriinteeri, ikatziyanaa rirori, sherok.

²⁸Roojatzi ikyagaeyapaeni pankotsiki. Riyoteeyanakani riyotaanewo, rojampiteeyirini:

—¿Iitakakya kaari nomatantawo naari netsiyatakoteri?

²⁹Rakanakiri:

—Osheki ishintsitzi riraga kamaari, rootaki kaari pimatantari petsiyakoteeri riraga shinkiwentawitachari. Eejatzi maawaeni kimateeyaririni, eero

pimateeyirini apaniroeni. Apatzirorika pitzitawentyaari Tajorentsi eejatzi pamanaperoteri, ari ramitakotakimi rirori powawijaakoteri kyaantawitariri kamaari.

Rapiitakiri Jesoshi riyotaanewo, ikantakiri: “Aritaki nokame”

(Mt. 17.22-23; Rk. 9.44-45)

³⁰⁻³¹Roojatzi rowaaganaka Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni janta, ikinanee Karireeyaki. Ari ikowaki rirori riyoteeri riyotaanewopaeni apaniroeni, rootaki imanantanakari riyaatayitaneeni. Ikantanakiri irirapaeni:

—Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: rooteentsi raakaanteetena. Rayena atziri rowamaena. Ari nokamaperotawitakya, ari okaate 3 kitejiri, eejatzi nañagae.

³²Omaanta tee riyoteeyawakironi ikantawitakariri. Ithaawanteeyanakarini rojampiterimi oetarika ikantawitariri.

Tsika akantyaaka apinkathariwenante iinja

(Mt. 18.1-5; Rk. 9.46-48)

³³Ikantaka rareteeyapaakani Kaperinawooki, ijeekaeyapaakini pankotsiki. Rojampitziri Jesoshi riyotaanewo:

—¿Litaka pikantawakaari awotsiki?

³⁴Imaeriteeyanakini rirori, ipashiwenteeyanakani; rooma ikantawa-kaanaka janta awotsiki, ikantzi:

—Iroñaaka akaateeyinika, ¿ninkama anagaenika apinkatharite?

³⁵Roojatzi ijeekantapaakawo Jesoshi jeekamentosi. Ikaemakiri riyotaanewo, ikantziri:

—Aririka pikoye pipinkathariwenante, petakoeayarini maawaeni atziri, eejatzi pamtakoeyerini, pineshironkaeyerini.

³⁶Ramakiniri apaani eentsi. Rojateka-paakiniri niyanki, rawithakitawakiri. Ikantziri:

³⁷—Aririka pineshironkateri aapatziyanari, kimitaririka irika eentsi, eejatzi pikimitzitakina naari: pinintashiretakina naari. Eejatzi okimitaka, aririka pinintashiretena, tee aapatziro naaka pinintashi-reperotena, omaantakya eejatzi Pawa otyaantakinari.

Rowawijaakotantzi paashini

aapatziyariri Jesoshi

(Mt. 10.42; Rk. 9.49-50)

³⁸Roojatzi riraga Jowa ikantanakiri:

—Iyotaanari, noñeeyakirini shirampari, ikantzi: “Naapatziyakari Jesoshi, rootaki nookantakariri kamaari”. Tee iroñaaka akaateeyerini rirori jaka, rootaki nothañaakotantariri.

³⁹Ikantziri Jesoshi:

—Eero pithañaakotari. Tema naaka nomatakaakiri itajonkantzi. Irida tee ikijeeyeeni, tema rantakinawo nokowa-kaakiriri. ⁴⁰Ninkarika kaari kijaneenteeni rirotaki atsipateeyarini. ⁴¹Aririka riyotawakimi atziri eeroka aapatziyanari, rootaki ikaminthaanta-wakimiri ipawakimi pimiru, omawitya aririka okaate eechonkiini, aritaki ipinatakiri Pawa. Kyaaryootaki iroka nokamantzimiri.

Koweenkatatsiri antakirorika kaari kameethatatsi

(Mt. 18.6-9; Rk. 17.1-2)

⁴²Eejatzi irika eentsi, aapatziyanari: aririka pantakayeri kaari kameethatatsi, aritaki rowashironkaaperotakimi Tajorentsi. Okameethatawitami pikamityaami paerani, eero pantakaantarikya kaari kameethatatsi aapatziyanari; rootaki kaari nowashironkaantemimi. ⁴³Eenitatsi iroka noshiyakaawentemiri: iroñaaka piyotantyaari tee okameethatziroña pantero kaari kameethatatsi. Aririka antakayemiro pako kaari kameethatatsi, pithatyeero. Aritaki okameethatziiri piyaaponthotziitashitya

jenokinta, okantyaata janta pañaantaperotapaeyaari. Tee okameethatziroña otzime apite pako eerorika pithatyeero, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema okanteetatyeeyaani amoreki. ⁴⁴Eero janta ikami chowitsi, eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁵Eejatzi aririka antakayemiro piitzi kaari kameethatzi, pithatyeero. Aritaki okameethatzi piyaaponthotziitashitya jenokinta, okantyaata janta pañaantaperotapaeyaari. Tee okameethatzi eenitatsi apite piitzi: eerorika pithatyeero, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴⁶Eero janta ikami chowitsi. Eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁷Eejatzi aririka aminakayemiro poki kaari inimotziri Tajorentsi, pikithokireero, pookero. Ari okameethatziri kashetaakini pikyaapae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Rooma otzimaawityaarika apite poki: iyaatakaashi-teemikari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴⁸Eero janta ikami chowitsi. Eejatzi eero otsiwakanitzi paamari roori. ⁴⁹Eeroka aapatziyeeyakinari, rootaki ikijanteyantemirini kaari aapatziyeeyanarini. Aririka paapatziyeeyanani, ari piñeero opomeentsitzimotemi. ⁵⁰Okameethatzi tziwi. Omaanta aririka opeyanakya owatyorite, tekatsi okantya okatyotanee eejatzi. Ari pikimitya eerori: pikempoyeero iñaani Tajorentsi pajankaneki paakameethatawakaanteeyaarini. Tema okameethatzi: pikantyaani paakameethatawakagae-yaani, maawaeni. Tema pikimitakotakawo tziwi.

Riyotaakiri Jesoshi atziri:

“Eero pookaero piina”

(Mt. 19.1-12; Rk. 16.18)

10 ¹Ikantaka rowaaganaa Jesoshi, ikinakaaneeri riyotaanewopaeni Joreeyaki. Eejatzi riyaaatee intatsikeronta Joriraani. Ipiyotawentapaari eejatzi osheki atziri, riyotagaeyapaerini.

Tema aritaki rameteeyawoni riyotaantapiintzi.

²Ipokashitapaakiri warijeeyopaeni. Ikowawita ikompitakayaarimi Jesoshi, rootaki rojampitanteeyapaakaririni:

—¿Tsikama okantzika Iwaperite Tajorentsi? ¿Oshinetama rookaero shirampari iina?

³Rakanakiri riraga Jesoshi:

—¿Oetakama rojankinatakirini Moeseeshi pikemijantaperotantyaawori?

⁴Rakaeyanakirini rirori:

—Rojankinarini Moeseeshi oshinetziri atziri rookaero iina. Tema okantzi: “Aririka pikoyi pookaero piina, pityaawo, pojankinateniro paperi pikanteero: ‘Iroñaaka nookaemi’. Roojatzikya pimatantyaawo pookaero”.

⁵Ikantanakiri Jesoshi:

—Tee ikowakaantziro Tajorentsi pookaero piina, omaanta eerokapaeni tee añihiro pikenkithashiryaantari, rootaki rojankinatantakimiroi Moeseeshi paerani iroka. ⁶Paeraniperoroña ritantakawori riwetsikantaki Tajorentsi, riwetsikakiri shirampari eejatzi tsinani. ⁷Rootaki rotsiparyaantyaariri shirampari iriri, eejatzi riniro, kijokiro rowantanakyaawori iina. ⁸Rinashitawitani paerani shirampari eejatzi tsinani. Omaanta aririka raaki iina kimitanaa apaani ikantaka: kijokiro rowawakaanaka. ⁹Iñaakiri Tajorentsi apaani ikantaka; eero iroñaaka rookakagaeri atziri.

¹⁰Roojatzi ijeekantapaa pankotsiki.

Rojampitapaeri eejatzi riyotaanewo:

—¿Tsiika okantaka iroka pikantakiri?

¹¹Ikantziri:

—Ninkarika ookeroni iina aririka ragae paashini tsinani, tema iñaathatzimotaawo iinaperoni. ¹²Eejatzi okimitya roori tsinani, aririka ookaeri oemi, agaerika paashini shirampari, tema oñaathatzimotaari oemiperoni.

**Riraga Jesoshi iñaaperotziri
eentsipaeni**

(Mt. 19.13-15; Rk. 18.15-17)

¹³Ikanta ramaetapaakiniri eentsipaeni, ikantapaakiri Jesoshi:

—Pipampiteri eejatzi pikanteri Tajorentsi kameetha ijeekakagaeyerini irika eentsipaeni.

Omaanta ikantawakiri riyotaanewopaeni: —Eero pamiri eentsipaeni jaka, rocheempitaririkari iyotaanari.

¹⁴Tee inimotanakiri Jesoshi rantakiri. Ikantanakiri:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Piñeeyakirini irikapaeni eentsika, tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimateeyaririni rirori. ¹⁵Kyaaryootaki iroka nokamantaperotzimiri, irika eentsipaeni rameenteeyakarini Tajorentsi. Riroma riraga kaari oshiyarini eentsi, riraga kaari ameentari Tajorentsi, eero imatziri reentsitetari.

¹⁶Inataperoyawakirini eentsi, rowaeyakinirini rako iitoki. Ikanteeyirini: —Kameetha ineshironkatemi Tajorentsi.

**Ikenkithawaetakayiri Jesoshi
ashaagantzinkari**

(Mt. 19.16-26; Rk. 18.18-27)

¹⁷Ikanta riyatee Jesoshi, ikinanee awotsiki. Ishiyapaaka apaani shirampari, rotziwerowashitapaakari. Ikantziri:

—Iyotaantatsiri kameethari. ¿Oetakama nanteri nañaantyaari, nokanteetatyeyaani?

¹⁸Ikantziri: —¿Iitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁹Piyomacheetawo iroka ikaminagaetakiriri Moeseeshini: “Eero powamaantzi. Eero pishirontawo kaari piina. Eero pikoshitzi. Eero pitheeyakotari

atziri. Eero pamatawitantzi payitantaayarini rashitayitarini paashini atziri. Pipinkatheri piri eejatzi piniro”.

²⁰Ikantanakiri rirori:

—Pamine, eenironi newankaritapaa-kini, nothotyaakiro maawaeni irokapaeni, roojatzi iroñaaka.

²¹Riraga Jesoshi, raminanakiri, inintashireperotakiri. Ikantakiri:

—Eenitatsi apaani kaari pantzi. Piyaate iroñaaka pipimantayiteroni maawaeni pashaagawo. Pipashiteeyarini kaari tzimatsi rashaagawo, rooma eeniro ikashiyakaaperotakimiri Tajorentsi kaari thonkanitachani jenokinta. Roojatzi poyaatantanakina.

²²Ikemawakirira ikantakiriri, ookantzimotapaakari rajankaneki rowashiretakotanakawo. Ro rowashiretantanakari tema oshekini tzimimotziriri rowaagawo. Roeyomaetanaka, riyaatanee. ²³Ari ipithokashitanakari Jesoshi riyotaanewo, ikantziri:

—Riraga ashaagantzinkari opomeentsitzimotari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenterini.

²⁴Ikemanteeyawakaririni riyotaanewo, rotsikanatanakari. Rapiiteeri eejatzi Jesoshi, ikantziri:

—Notyomipaeni, kyaaryo opomeentsitzimotari atziri ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenterini aririka rameentyaawo rowaagawo. ²⁵Noshiyakaawentemiri kameeyo. Tema opomeentsitaka roshinthateri kameeyo imooki kithapi. Omaanta pomeentsipe-rotachari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenterini.

²⁶Tema osheki iroñaaka rotsikanateeyanakarini rirori. Ikantawakaanaka: —¿Ninkama iroñaaka awijakotatsini? Pomeentsiritaani.

²⁷Raminanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero imatashitawo atziri rowawi-jaakoteeya rirori, omaanta rirotaaki

Tajorentsi materini rowawijaakoteeri.
Tekatsi pomeentsitzimotyaarini rirori.

**Tajorentsi ipinateeyerini maawaeni
oyaateeyiririni Jesokirishito**
(Mt. 19.27-30; Rk. 18.28-30)

²⁸Roojatzi Peetero ikantanakiri rirori:
—Omaantakya naaka, nookayitaki-
roni maawaeni, oetarika nashiteeyawi-
tarini, noyaatanakimi eerori.

²⁹Ikantzi Jesoshi:
—Kyaaryootaki iroka nokantemiri.
Aririka pikowaki poyaatanakina, eero
patsipetashitawo pookayiteroni pinampi,
pirentzipaeni, pitsiropaeni, piniro, piina,
piri, peentsitepaeni, powanepaeni. Eejatzi
aririka pikowaki pikamanantero noñaani
raapatziyanteenari atziri, eero patsipetashi-
tawo. ³⁰Kyaaryo, ikijawentemiro paapatzi-
yana opomeentsitzimotawitemi, omaanta
eero patsipetashitawo. Aririka pookanakiro
apaani oetarika, ipaemi Tajorentsi 100:
pipankopaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni,
piniropaeni, peentsitepaeni, powanepaeni,
maawaeni. Aritaki iinja otzimimoteeyee-
mini osheki janta pañaaperoeyapaeninta,
pikanteetatyeeyaani. ³¹Eenitatsi iroñaaka
osheki pinkatharitatsiri jaka kipatsikika,
omaanta eero ipinkathariteeyini maawaeni
janta jenokinta: rooma aamashitya
apaanipaeni pinkatharitagaaantatsini. Eejatzi
eenitatsi iroñaaka osheki
owashironkaenkaripaeni, omaanta iinja
janta jenokinta ipinkatharitagaaantapae
rirori.

Rapiiteeniri eejatzi Jesoshi:
“Aritaki nokamaki paata”
(Mt. 20.17-19; Rk. 18.31-34)

³²⁻³³Ikanta ikineeyanakini awotsiki,
rooteentsi rareeteeyaani Jerojareeki,

reewatanaki Jesoshi. Rotsikanatanakari
oyaateeyiririni, eejatzi ithaawaeyana-
kini. Ari ipiyotziri eejatzi riraga 12
riyotaanewo, ikantziri:

—Pikemijantena. Iroñaaka piyoteeyakini
atonkagaeyatyeeni janta Jerojareeki. Tema
naaka poñaachari jenokinta, nokoñaata-
paaki jaka kipatsikika. Rooteentsi
omonkaatya raanteetenari ragaeyenani
jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri
eejatzi iyotaantayitzirorini Iwaperite
Tajorentsi, rowamaakaantakina.
Raakaanteena eejatzi, raantenari kaari
yotziri Tajorentsi. ³⁴Ishirontawenteeyaki-
nani, reewapootena, ipajapajaatena,
rowamaena. Okaatapaaki 3 kitejiri, roojatzi
nopiriinantaneeya.

**Ikantziri Jesoshi tsika ikantyaari
ipinkatharitantyaari**
(Mt. 20.20-28)

³⁵Ipokashitakiri okaakini Jantyaako,
eejatzi Jowa, riraga itomipaeni
Sewereeyo. Ikantziri:

—Iyotaanari. Nokowaki pishinete-
nawo iitarika nokowakotemiri.

³⁶Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikoyiri noshinetemiri?

³⁷Ikantziri:

—Iinja pipinkatharitaperote, pishine-
tena nojeekimotemi pakoperoki. Irika
yeeyika ijeekimotemi pampateki,
nokimiteeyemini eerori pipinkatharitzi.

³⁸Ikantziri Jesoshi:

—Tee piyotzi iitarika pikantakinari.
Pamine, osheki nokemaatsityaawo
naari, ¿arima pimatakiro osheki
pikemaatsityaawo eerori?^b

³⁹Ikantaki riyotaanewo:

—Jee, ari nomatakiro.

Ikantawakiri:

b 10.38 Riraga Jesoshi roshiyakaawentashitawo aririka ikemaatsitakyaawopa katsiri kimitaka rirakitziro kepishaaperotatsiri, eerorika kimitaka ikaawoshiwentakityaawo oetarika pomeentsiperotachari.

—Inja piñeero pikemaatsityaari.
⁴⁰Omaanta tekatsi nokantya noshine-
 temi pijeeki nakoperoki, eejatzi nampa-
 teki. Inta kantatsine Pawa ninkarika
 jeekimotenani: riyotzitarini paerani
 riraga jeekimotenani.

⁴¹Ikemaeyantakaworini riraga paashi-
 nipaeni riyotaanewo iroka ikantakiri,
 ikijanteeyanakarini riraga Jantyaako
 eejatzi Jowa. Nokijanteeyanakarini
 ikowaeyawitakityaani ipinkathariteeye-
 nimi. ⁴²Ikanteeyirini Jesoshi:

—Pipokaeyeni. Piyotzi ijeeki iwinka-
 tharitepaeni kaari yotziri Tajorensi.
 Romperatayitakarini atziripaeni rirori.
 Eejatzi riraga jewatatsiripaeni, rompera-
 teeyakarini isheninkapaeni. ⁴³Eero
 pikimitari eeroripaeni. Omaantakya
 aririka pikowaki pipinkathariwenteeye-
 rini atziri, petakoeyaarini maawaeni
 pitsipateeyarini. ⁴⁴Eejatzi aririka
 pikowaki peewawenante, otzimatye
 petakoeyaarini maawaeni. ⁴⁵Naaka
 poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki
 jaka kipatsikika. Tee ro nopokantyaari
 nomperatemi eerokapaeni, intakya
 nopokantari namitakoeyemini, eejatzi
 nokamawenteeyemini eerokapaeni
 atziri nopinawenantemirori kaari
 kameethatatsi pantziri, nowawijaako-
 tantemiri.

Retsiyatakotziri Jesoshi
Waritemeeyo
(Mt. 20.29-34; Rk. 18.35-43)

⁴⁶Ikanta rareetaka Jesoshi janta
 nampitsiki owaero Jerikoo. Rowaaga-
 naa eejatzi, itsipateeyanakarini riyotaa-
 newopaeni eejatzi osheki piyoteenchari.
 Ari ijeekaetzini awotsinampiki
 shirampari iitachari Waritemeeyo,
 rirotaaki itomi Temeeyo. Kaari kokichaa-
 tatsi Waritemeeyo, inethaakopiintziri
 atziri ipashityaari koriki. ⁴⁷Ikemakota-
 wakiri kaakitaki Jesoshi, riraga najaree-

tejatzi. Owakira ikemakotawakiri,
 ikaemawakiri, ikantziri:

—¡Jesoshi! Tema eeroka icharineeteni
 Iraviiri, pineshironkatapaena naari.

⁴⁸Osheki atziri ishintsitheeyakirini:

—¡Pimaerite!

Eekiro ikaemaperotanakitzi, ikantzi:

—¡Jesoshi! ¡Icharineeteni Iraviiri!

¡Pineshironkataneena!

⁴⁹Ikatziyapaaka Jesoshi, ikantzi:

—Pikaemerii.

Ikaemaetziri kaari kokichaataatsi,
 ikanteetziri:

—Piweshiryaaanakya, pikatziyanee.
 Ikaemimi irinta.

⁵⁰Roojatzi rookantanakawo
 ipewiryaaakotari, ikatziyanaaka, sherok.
 Riyaatashitanakiri Jesoshi. ⁵¹Ikantawa-
 kiri:

—¿Iitaka pikowakotanari? ¿Tsika
 nokantemika?

Rakanakiri riraga kaari kokichaataatsi.

—Pawa, nokowaki naminee.

⁵²Ikantziri Jesoshi:

—Iroñaaka piyaatee. Pameentakina,
 rootaki petsiyatakotantaari.

Roojatzi ikokichaataantanaa, royaata-
 nakiri rirori.

Riyaatanaki Jesoshi Jerojareeki,
iñaaperotawakiri atziripaeni

(Mt. 21.1-11, 14-17; Rk. 19.28-40;

Jowa 12.12-19)

11 ¹Paashini kitejiri rareetzimata-
 kaapaakari Jesoshi Jerojareeki
 eejatzi Wetejajeeki, okaakiniki Wetaani-
 yaki: itonkaanakiro tonkaari oetachari
 Oriiwomashi. Riraga Jesoshi rotyaanta-
 kiri riyotaanewo apite, ²ikantakiri:

—Piyaate janta nampitsiki. Aririka
 pareetakya janta piñaapaakiri apaani
 wooro ewankari, tekira ikyaakotaa.
 Eeniro ithatakotaka; pithataryaakotashi-
 tapaakyaari pamakinari. ³Aririka
 ikanteetawakimi: “¿Iitaka pithataryaa-

kotantariri wooro?” pikantanakiri: “Ikaemakaantziri Awinkatharite. Iinja roepiyeemiri”. Aritaki ishinetawakimiri iwoorote.

⁴Roojatzi riyataanaki riyotaanewo. Iñaapaakiri wooro janta awotsiki. Ithatakotaka okaakini ashitakontsi pankotsi. Ithatariaakotapaakiri. ⁵Eeniro ijeeki atziripaeni, rojampitawakiri:

—¿Oetaka pantziri? ¿Iitaka pithatariaakotantariri wooro?

⁶Rakanakiri, ikantziri okaatzi ikantawakiriri inkaaganki Jesoshi. Ari ishinetawakiri iroñaaka raanakiri wooro. ⁷Ari ikathatakotanakiniri Jesoshi. Rowankitakiniri imitzikaaki iithaaripaeni, roojatzi ikyaakotantanakari rirori. ⁸Ari ranashitakaanakari awotsiki, iñaaperoyawakirini maawaeni atziri, romaankaeyakironi kithaarentsipaeni awotsiki. Paashinipaeni ichekakiro oshi kompiroshi, eejatzi rowakiniri awotsiki. ⁹Riraga jewateeyakiririni eejatzi impaeteeyatsirini, ikaemaeyanakini:

—¡Irikatapaaki owawijaakoteeni!
¡Thame añaaperotawakiri! ¡Rirotaki rotyaantakaeniri Tajorentsi! ¹⁰Paerani Iraviirini ipinkathariwentzirini nojoriyotzinkarite: omaanta iroñaaka, ipinkathariwentakae irika añaawakirika. Rirotaki icharineetenipero Iraviirini. Thame añaaperoteri Tajorentsi jenokijatzi.

¹¹Roojatzi rareeteeyapaakani Jerojareeki, ikyaapaaki Tajorentsipankoki. Ithotyapaakiro raminayitapaakironi. Ari itsiteniityaanaki oorya. Roojatzi ishitowantanakari, ipiyanaka Wetaaniyaki. Itsipateeyanakarini 12 riyotaanewo.

**Iñaakiro Jesoshi iyeera kaari
tzimatsi okithoki
(Mt. 21.18-19)**

¹²Ari okitejitanaki eejatzi rookaneero Wetaaniya, riyaaete Jerojareeki. Ari niyanki awotsi aawitakari itashe Jesoshi. ¹³Iñaakiro inteena inchato

iitachari iyeera. Oztimawita oshi. Ari riyaaetashitziro, ikowawitapaakawo okithoki. Tee iñiuro, inta apatziro oshi. Tekiraata iyopaeteta okithokitanteeyaari. ¹⁴Ikantanakiro Jesoshi:

—Tekatsi owaeyaawoni pikithoki iinja. Ikemakiri riyotaanewopaeni.

**Riraga Jesoshi rookaeyakirini
Tajorentsipankoki
pimantayitawitacharini
(Mt. 21.12-17; Rk. 19.45-48;
Jowa 2.13-22)**

¹⁵Roojatzi rareeteeyaani eejatzi Jerojareeki. Ikyaaape Tajorentsipankoki. Rookaeyapaakirini maawaeni pimanteeyawitacharini eejatzi maawaeni amananteeyawitacharini. Rotatsinkitayitapaakirini imeejatepaeni riraga pimantayitatsirini iyorikite. Eejatzi rotatsinkitayitapaakirini ijeekamentopaeni pimanteeyawitaririni jamomo. ¹⁶Ithañaanakawo ipimantero owaagawontsi janta Tajorentsipankoki. ¹⁷Ari riyotaantaki, ikanteeyirini:

—Paerani rojankinateetzironi Iwaperite Tajorentsi, ikantzini: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Tajorentsipankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteeyenani eerokapaeni maawaeni inashitzinkaripaeni atziri, omaanta eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziri pokaeyawitacharini jaka Tajorentsipankokika’”. Tee okameethatzi iroka panteeyakirini.

¹⁸Ari ikemaeyawakirini maawaeni riraga piyotawentariri, rootaki rotsikanateeyantanakaririni. Eejatzi ikemakotakiri jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantziriri Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyawitakani:

—¿Tsika akanterika Jesoshi owamaantyaariri?

Omaanta tekatsi ikanteri, ithaawanteeyakarini. Tema ipinkathee-yakirini atziri Jesoshi. ¹⁹Itziroryaanaki oorya, ari rookaneero Jesoshi nampitsi.

**Iñeeyakironi rowaga iyeera,
okamanaki
(Mt. 21.20-22)**

²⁰Okitejitanaki eejatzi, ipiyanaa Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni janta Jerojareeki. Ikinetaneero iyeera. Iñaapaakiro, okamanaki, roojatzi janta oparithaki. ²¹Ikenkithashiryaaakiro Peetero ikantanakiri Jesoshi chapinki. Ikantziri:

—Iyotaanari, paminero iyeeraka powamayimatakiri chapinki. Kamanaki.

²²Rakanakiri Jesoshi:

—Pameentyaari Tajorentsi. ²³Kyaa-ryootaki iroka nokamanteeyemirini. Aririka pikanteri Tajorentsi: “Poshirinkero otzishinta, pookero janta inkaareki”, eerorika pitheenkašhoretzi, inta piyotaperotaki roshirinkero, aritaki imatakimiro. ²⁴Rootaki nokamanantzi-mirori iroka: aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, oetarika pikanterini, pikenkithashirya: “Aritaki imatakinawo nokantakiriri”. Pameentaperotyaaaririka, aritaki imatakimiro. ²⁵Aririka pikenkithatakayeri Tajorentsi, aririka eekiro piyaatatyee pikijiri paashini atziri ari pityaawo piyaate pikaminthayeri irira: oetarikapaeni rantzimotakimiri eero pameñaawo pikijiri inta pipeyakoteniri. Roojatzi eerori, eero ikijimi Pawa Tajorentsi pantayitzirini eerori, inta ipeyakotemiro. ²⁶Eerorika pipeyakotziniri atziri, kijakimiri, eero ipeyakotzimiro eerori Tajorentsi.

**Ikantawentawakaakawo
itajorenka Jesoshi
(Mt. 21.23-27; Rk. 20.1-8)**

²⁷Ipiyakagaeyaari eejatzi Jerojareeki, ikatziyatziyawaeta janta Tajorentsi pankoki. Riraga jewawentayitziiririni ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantziiriripaeni rojankinarini

Moeseeshi, eejatzi aataperoteenchari ipokashiteeyakirini. ²⁸Ikanteeyapaakiri: —¿Ninka iyotaakimirorika pipinkatharitantari pimatayitantaworini pantayitzirini? ¿Ninkama iitakimirika pinkathari, pantantyaawori iroka?

²⁹Ikantawakiri Jesoshi:

—Iroñaaka apaani nojampiteeyemini eerori. Aririka pakakina eerori, roojatzi nokamanantemiri naaka ninkarika otyaantakinari. ³⁰Riraga Jowa ikaawoshitakotayitzinirini Tajorentsi atziri. ¿Ninkama otyaantziiriri ikaawoshitakotayitzinirini? ¿Riroma Tajorentsi otyaantziiriri? Teerikama, ¿riroma atziri otyaantziiriri? Pakenatya.

³¹Ari ikantawakaanaka ñaanakowenantatsiripaeni:

—Aririka akanteri: “Rirotaki Tajorentsi otyaantziiriri”, ikanteekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantari Jowa?” ³²Eejatzi eero akantziri: “Rirotaki atziri otyaantziiriri”. Ikijanakaekari maawaeni atziri.

Ñaakiro, riraga ñaanakowenantatsiri ithaawanteeyakarini atziripaeni; maawaeni irira iñaaperoyakirini kameetha Jowa, ikanteeyini: “Tema irira Tajorentsi otyaantziiriri Jowa ikamanantzi iñaani”. ³³Rootaki ikanantarini ñaanakowenantatsiripaeni:

—Tee niyotzi ninkarika otyaantziiriri.

Ikantziri Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokantzimi ninkarika otyaantanari nopinkatharitantari nomatantawori iroka.

**Roshiyakaawentziniri Jesoshi
pankitzirori oowamashi
(Mt. 21.33-46; Rk. 20.9-19)**

12 ¹Roojatzi roshiyakaawentziniri Jesoshi iroka, ikantziri:

—Ipankitziro shirampari roowamashite. Eejatzi rotantotakotakiro maawaeni othapiki. Eejatzi riwetsikashi-

takiro tsikarika rawishoowero oowa rowantyaawori owaaga. Riwetsikakiro eejatzi pankochaaniki ijeekantyaari jenoki raminakowentyaawori maawaeni. Roojatzi ikantziri thamaeta-koteroni: “Paminawiritantenawo maawaeni: iinja pipashitena kashetani”. Roojatzi riyaatantanaka paashiniki kipatsi. ²Ojamanitapaentzi irakaanaki okithoki oowa. Ari riraga ashitawori rotyaantawitari ronampiri apaani, raagaantakitemi oowa. ³Tee ipawakiri, omaanta raawakiri, shepik; ipajatashita-wakari, tak, tak, tak. Roepiyawaeri, tekatsi raanaki. ⁴Ari rotyaantawitaka eejatzi paashini ronampiri. Rompojawa-kiri iitoki, pok, pok, rowashironkaawa-kiri. ⁵Rotyaantawitaka paashini eejatzi. Rowamaawakiri, shemi. Eejatzi rotyaantawitakari osheki paashinipaeni: apaanipaeni ipajapajaatawakiri; irira paashinipaeni rowamaawakiri. ⁶Apatziro apaani yotapaencha itomi rirori, inintaperotziri. Ikenkithashiryaa-naka rirori: “Rirorika notyomi irira ipinkathatawakiri”. Rotyaantawitakari rirori. ⁷Omaanta ikantawakaanaka thamaetakotzirori: “Kaakitakira itomi ashitawori, aririka ikamaki iriri, rirota-ki irika ashitaperoteeyaawoni. Thame owamaawakiri, roojatzikya aakotantee-yaawo aaka roowamashite”. ⁸Ari raawakiri, rowamaawakiri, shemi. Rookakiri othapikinta oowamashi. ⁹¿Iitaka pikenkithashireeyarini? ¿Tsika ikanterika ashitawori rowamaashite? Tema ari ipokaki irira, ithonkapaakiri ratziritepaeni. Paashini raminee aminawiritantenirini. ¹⁰⁻¹¹Tema piñaanatziro Iwaperite Tajorentsi, tsikarika okantakotana naaka, noshiya-kawo mapi. Okantzi: “Riraga wetsikae-yirorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi ikantzi: ‘Tee okameethatzi’, omaanta iinja rowaga mapi itheenkawi-

takari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirota-ki yoyaakirori kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni”.

¹²Riyotakoeyawakironi ikantakiri Jesoshi, rirota-ki roshiyakaawentakiri irirapaeni. Rootaki ikowaeyantawitakarini ragaeyanakirinimi, omaanta ithaawanteeyakarini riraga piyotawenteeyakaririni. Rootaki rookae-yantanaarini, riyaaeteeyaneeni.

**Kameethama apinateri
iwinkatharite oroomajatzi
(Mt. 22.15-22; Rk. 20.20-26)**

¹³Rotyaanteetzi warijeeyopaeni eejatzi oyaatziriri Erooreshi. Ikwawitaka ikompitakayaarimi Jesoshi.

¹⁴Rareetapaaka, ikantapaakiri: —Iyotaantatsiri, niyoteeyakimini eerokataki kameethatatsiri. Tee okantzi-moneentzimi oetarikapaeni ikantayitzi-rini atziri, tee pithaawantari. Kameetha piyotaantziro ikowakagaeyeerini Tajorentsi. ¿Okameethatzima aaka joriiiyoopaeni noperi iwinkatharite oroomajatziki koriki? ¿Teerikama okameethatzi? ¿Noperima? ¿Eeroma nopiri?

¹⁵Riyotakotakiri Jesoshi, ikowashita ramatawiterimi irika jampitakiriri. Ikantziri:

—¿Iitaka pikowantakari pikompitakayenami? Pamakinari koriki, poñaayenari.

¹⁶Ari apaani ramakiniri. Rojampiteeyirini:

—¿Ninkama oshiyakaawentachari ipooka? ¿Ninkama ashitawori iwaero jankinateencharika?

Rakaeyanakirini rirori, ikantziri:

—Irira ashitawori Seesari, riraga iwinkatharite oroomajatziki.

¹⁷Ikantziri:

—Panteniri pinkathari ikowakaemiri, eejatzi panteniri Tajorentsi ikowakaemiri rirori.

Rotsikanateeyanakarini riraga jampiteeyiririni.

**Rojampitakowenteetziro aririka
rañaagae kamayiteentsiri
(Mt. 22.23-33; Rk. 20.27-40)**

¹⁸Ikantapiintzi saroseeyo: “Eero ipiriintaa kamatsiri”. Ari ipokashitziri rirori Jesoshi, rojampitapaakiri:

¹⁹—Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”.

²⁰Ari. Eeniro shirampari rirentzi 6. Raawita iina, roojatzi ikamaki. Tekira itzimakayiro itomi. ²¹Raawitaawo rirentzini apitetapaentsiri. Ikamaki rirori, eejatzi tee itzimakayiro itomi. Eejatzi ikimitaa rirori riraga tres-tapaentsiri. ²²Eejatzi rirori ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tzimakayeroni itomi. Roojatzi okamantaka roori tsinani. ²³Iinja aririka ipiriinteeyaneeni kamaeyeentsirini, ¿ninkama agaeroni? Tema iinanteeyawitawoni maawaeni.

²⁴Ikantziri Jesoshi:

—Tee piyotziro Iwaperite Tajorentsi, eejatzi tee piyotakotziri Tajorentsi, itajorentsiperotaki, tema rootaki pikompitantakawori iroka. ²⁵Ikamaeyakini. Iinja ipiriinteeyaneeni eejatzi. Omaanta eero ragae eejatzi iina. Eero itzimae aakagaerini eejatzi. Aritaki roshiyapaeyaari ronampiri Tajorentsi jeekatsiri jenokinta. ²⁶Iroñaaka nokamantemi: aritaki ipiriinteeyaneeni kamatsiripaeni. Tema piñaanatakiro rojankinarini Moeseeshi. Okenkithata-

kotziro inchashimpoki, oponthowitaka omaanta tee othonka. Janta ikemakiro paerani Moeseeshi ikantziriri Tajorentsi: “Naaka Tajorentsi, ikantani ipinkathee-yakinani Awaraama, Ijaaka, eejatzi Jakoowo”. ²⁷Ñaakiro, eeniro rañi riroripaeni ishireki, roojatzi ikantani raapatziyari Tajorentsi. Rootaki pikompitantakawori pikenkithashiryaa-shitaka kamaki. Ñaakiro, eero athonkaperoeyaani. Osheki pikompitaperotakawo eerori.

**Ikenkithatakotziro
ikowakaaperotakaeri Tajorentsi
(Mt. 22.34-40)**

²⁸Eeniro jaga apaani iyotaantziro Iwaperite Tajorentsi. Tema ikemakiri rirori. Riyotawakiri Jesoshi kameetha riyotaakiri saroseeyopaeni. Roojatzi rontsirokantapaakari rojampitapaakiri: —¿Iitaka ikowakaaperoteeri Tajorentsi?

²⁹Rakanakiri Jesoshi:

—Tema rojankinatakaeni Moeseeshi paerani ikowakaaperoteeri Tajorentsi. Eenitatsi iroka rojankinatziro: “Nojoriiyotzinkaritepaeni, pikemijanteeyenani. Riraga Tajorentsi, rirotaki Awinkatharite, apaniroeni ipinkatharitziri irira. ³⁰Oshekipero pinintashireperoteri, maawaeni pajankaneki, pikantyaani. Eejatzi pikenkithashiryaapiinteri”.

³¹Eekiro rojankinatziro kamina-gaantsi, ikantziri: “Pikimita eeroka osheki pininta apaniroeni, eejatzi pikimiteeyerini maawaeni atziri osheki pinintaperoeyerini”. Rootaki ikowakaaperoeyaakerini.

³²Ikantanakiri iyotaantziro Iwaperite Tajorentsi:

—Jee, aritaki. Kyaaryootaperotaki iroka pikantakiri. Apaniroeni ikanta Tajorentsi, tekatsi paashini. ³³Okameethataperotzi anintashireperoteri maawaeni ajankaneki,

akenkithashiryaaipiinteri. Eejatzi akimita aaka aninta, eejatzi akimiteri maawaeni akaateeyinira, anintaperoyerini rirori. Rootaki ikowakaaperotakaeri Tajorensi. Tee ro ikowaperote atayeniri tsimeripaeni.

³⁴Ikemakiri Jesoshi, kameetha ikantakiri, ikantziri:

—Rooteensi pipinkathateri Tajorensi, ipinkathariwenanantemiri rirori.

Roojatzi ithaawantanaka atziripaeni rojampitaneerimi eejatzi.

**Ikenkithatakotaa rirojatzi
Rotyaantanewo Tajorensi**
(Mt. 22.41-23.7; Rk. 20.41-47)

³⁵Riyotaantzi Jesoshi janta Tajorensi-pankoki:

—Ikantzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi: “Riraga Rotyaantanewo Tajorensi, icharineeteni Iraviiri”. ¿Iitaka ikanantari? ³⁶Tema ro Ishire Tajorensi jankinatakeririni Iraviiri. Rojankinatakeroni iroka: “Riraga Tajorensi ikantziri Nowinkatharite: ‘Pijeeke jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni. Aritaki nowashironkagaeyerini maawaeni kijeeyawitakimirini’”. ³⁷Tema ikenkithatakotzitarini Iraviiri Rotyaantanewo Tajorensi, ikantziri: “Nowinkatharite”. ¿Tsika ikantyaari Iraviirini ipinkathateeri icharineeteni impaatsiri ijeeki?

Ari ikemaeyawakirini, ikimoshireeyana-kini osheki piyotawentakariri. Ikanantakari iroka riyotakaakiri atziri riyote riraga Rotyaantanewo Tajorensi kaari apatziro icharineni Iraviiri omaanta eejatzi rirotaki itajorensite paeraniperoroña tekira ipokapaaki kipatsiki. ³⁸Eejatzi ikantziri:

—Paamayaarira iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorensi. Ikowashita rowaneenkadya, ikantakaaperotyaaowo iithaari, ikinakinathanthanatziitakayero. Ikowaki iñaaperotashityaari atziri jaga nampitsiki. ³⁹Eejatzi aririka riyaatapiinte janta pankotsiki ipiyotantapiintarira

joriyopaeni, riyoyaapiintziro jeekamentotsi kameethaperotatsiri. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani ikowaki rirori rojatekapaeya niyanki itsipatanteeyaaririni pinkatharipaeni. ⁴⁰Rowashironkayiro kamatsiri oemi raapithatapiintziro maawaeni tzimimotawitawori. Rojamantziro ikenkithatakayiri Tajorensi, wero, wero. Osheki ramatawitantzi, omaanta iinja rookeri Tajorensi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

**Rowaga ashironkaenkawo opakiri
Tajorensi maawaeni oorikite**
(Rk. 21.1-4)

⁴¹Ari ijeekaki Jesoshi, imontetakawo rotetantapiintariri korikika riwetsi-kantyaawori kameetha Tajorensipanko. Raminaminthatziri osheki pokatsiri-paeni, rotetziri iyorikite roteteeya-piintzinirira. Ipoki osheki ashaagantzinkari, rotetapaaki oshekipero iyorikite. ⁴²Opokapaaki roori kamatsiri oemi ashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaanikite, tee ipinaperowitya irika. ⁴³⁻⁴⁴Ikaemiri riyotaanewo, ikantziri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: eechonkiini otetawitaka iroka ashironkaenkawo, omaanta iñaaperotakiro Tajorensi okameethatzi. Tema opakiri maawaeni tzimimotawitakawori: tekatsi iroñaaka amananantaneeya owanawo. Omaanta riraga ashaagantzinkari, osheki roteteeyawitakani, omaanta tee iñaaperotziri Tajorensi ikameethatzi: tema oshekini iyorikite ikempoyaashitari.

**Iinja ishekiroryagaetero
Tajorensipanko**
(Mt. 24.1-2; Rk. 21.5-6)

13 ¹Roojatzi ishitowakaantanakari Jesoshi Tajorensipankoki. Ikantziri apaani riyotaanewo:

—Iyotaanari. Paminero mapika riwetsikanteetawori Tajorensipanko kameethataki.

²Ikantziri Jesoshi:

—Piñaakiro tsika okantari iroka mapipanko. Antawo naawita, omaanta iinja ishekiroryagaeteero, ookayitana-kyaani jantapaeni mapi. Othonkaperotana-nyaka pankotsi.

Iñeeteri aririka othonkimateeya

(Mt. 24.3; Rk. 21.7)

³Roojatzi rareetapaaka tonkaariki owaero Oriiwomashi. Imontenampitapaakawo Tajorensipanko. Riyaatakaaneentanakiri jantyaajeeni Jesoshi, Peetero, Jantyaako, Jowa eejatzi Antereeshi. Ari jeekapaaki. ⁴Rojampitapaakiri:

—Pikamanteeyenani. ¿Tsika okaateka ishekiroryaanteeyaawori maawaeni Tajorensipankonta? Arima iinja omonkaatapaeyaarika ishekiroyaantyaawori, ¿tsika nokantyaaka niyotantyaari?

Iinja rashironkagaeyani atziri

(Mt. 24.4-8; Rk. 21.8-11)

⁵Ikantziri Jesoshi:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari.

⁶Eenitatsi osheki pokatsini, ikante: “Naaka Rotyaantanewo Tajorensi”. Ramatawita-paakiri osheki atziri. ⁷Aririka pikemakteri romanatawakaaka atziri, eejatzi pikemiri paashini kantatsini: “Romanatawakagaeyaani atziri”. Omaanta eero pithaayi. Aritaki okantyaari iinja, romanatawakaapiintya, omaanta tekiraata omonkaata nopinkatharitantapaeyaari. ⁸Riraga atziri jeekatsiri paashinijatoki kipatsi romanatapiintanakiri atziripaeni jeekayitatsirini paashinikipaeni kipatsi. Eejatzi apaani jewawenantatsiri ragaeyanakirini inampijatzipaeni romanatakayaari. Omoyekapiintayitanakyaani kipatsi, eejatzi itasheya-piinteeyanakini osheki atziripaeni. Eekiro

riyaatayee ikemaatsiteeyaawoni oetarika-paeni, rashironkaaperoyanakyaani.

Ikantziri Jesoshi:

“Ikijeeyapiinterini aapatziyanari”

(Mt. 24.9-14; Rk. 21.12-19)

⁹Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Paamawentya eerokapaeni.

Paapatziyakina rootaki raanteetemiri iyotaawakaenchariki ikantakowentemi. Aririka piyaate janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni, aritaki ipajapajeetawakimi, tak, tak, tak. Raanakimi janta ijeekinta jewawenanta-tsiri, eejatzi janta ijeekinta pinkathari-perotatsiri. Aririka rayemi, roojatzi pikemijantakayeri rirori, rawijakotanteeyaari. ¹⁰Okameethatzi rityaawo ikemakoeyenani maawaeni atziri jeekatsiri kipatsiki nowawijaakotantzi, roojatzi nopokanteeya nopinkathariperotapaaki. ¹¹Aririka ragaetanakimi janta, aririka ikantakowenteemi, eero pikenkithashiryaa: “¿Oetaka nokanteriri?” Aritaki iyotaakimi Ishire Tajorensi oetarika pikanteriri. Rootaki ñaawaetakaemini, tee eeroka ñaawaetashitachani apaniroeni. ¹²Iinja apaani shirampari kaari aapatziyana raakaanteri rirentzi aapatziyanari, rowamaakaanantyaariri. Paashini raakaanteri itomi aapatziyanari. Eejatzi paashini atziri ikijanakiri ashitariri, rowamaakaanteri. ¹³Paapatziyakina, rootaki ikijanteetemiri maawaeni. Kyaaryo, opomeentsitzimoeyemini, omaanta aririka pikantyaani pameanta-perotena, aritaki nowawijaakoteemi.

Iinja opomeentsitaperotanakya janta Joreeyaki

(Mt. 24.15-20; Rk. 21.20-23)

¹⁴Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aririka piñaanatero rojankinarini Intañeeri, piyotawakiro ikantzirini:

rashironkagaeyanakyaani atziri. Ikantzi eejatzi eenitatsi Tajorentsipankoki oonariri Tajorentsi, rootaki maawaeni atziri rookantanakawori Tajorentsipankoki. Aririka pijeeki Joreeyaki, eejatzi piñeeririka riraganki, pithaakyaate, pishiyeyanakini janta tonkaariki. ¹⁵Aririka pijeeki pankotsiki inkokironta, eero pikyaapanaatzi paantayitapanaatyaaworini oetarika-paeni, inta pishiyanaaki. ¹⁶Eejatzi piyaaterika owantsiki, eero pipiyapanaata paapanaatero piithaari. ¹⁷Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, ooo, osheki ashironkayitanakyaani motzitayitatsirini, eejatzi ashironkaakya thotayiriri eentsite: opomeentsitzimoeyaawoni oshiye. ¹⁸Pamaneri Tajorentsi areetya iroka owashironkagaantsika ojarentsi-paetekete kameetha pishiyaperoeyantanakyaarini eero opariyi inkani raawakimikari kijeeyemirini.

Raamawentakagaeyakarini Jesoshi ikantziri: “Ramatawitzimikari”

(Mt. 24.21-26; Rk. 17.22-24, 21.22-24)

¹⁹Eenitatsi eejatzi ikantziri Jesoshi: —Aritaki iinja rashironkaaperoeyanakyaani osheki atziri. Paerani tee añaaapiintzironi kimityaawoni iroka, eejatzi riraga maawaeni itakaantaworini, tee iñiironi. Eejatzi maawaeni impaetayitatsini, iinja eero iñiironi eejatzi kimityaawoni iroka. ²⁰Tee ishinetzironi Tajorentsi ojamanite iroka owashironkaantsi: rooma aririkami ishineteromi, ari ithonkawakaeyakyaaniami. Rooma romaerintakiro, tema ikamintheeyakaeni aakapaeni aapatziyeyaririni, riraga riyoyaayitakirini rirori. ²¹Aririka ikamanteetemi: “Pamine, irira rotyaantanewo Tajorentsi”, eero paapatziyari. Eejatzi aririka ikanteete: “Irira”, eero paapatziyaperotari, itheeyashita. ²²Ipokapaaki amatawi-

tantatsini, ikantapaaki: “Naaka Jesokirishito, naaka kamanantzironi iñaani Tajorentsi”. Itajorentsijeempiyaashitapaakya, ikoyi paapatziyawakyaari, rantayitemironi kaari piñaapiintzi. Ikwawita ramatawiterimi aapatziyeyaririni Tajorentsi, omaanta tekatsi ikanteri. ²³Paamawentya. Neewatzitakimiro nokamantaperoeyakimironi maawaeni.

Riraga Jesoshi ikamantakotaa ipiyanteeyaari

(Mt. 24.29-31; Rk. 21.25-28)

²⁴Eejatzi ikantziri:

—Aririka ipakaakiro ikijawakagayani, roojatzikya itsiteniityaantanakya oorya, eero ikimitanaa ikimitaaka iroñaaka. Eejatzi eero ikitamashitaneekashiri. ²⁵Eejatzi ipariyagaantanaki ompokiropaeni, ipoñaakya jenoki, ishewashewatashitanakya paashini-paeni. ²⁶Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika: iinja iñeeyawaenani atziri nokinapae menkoriki. Notajorentsiperotapaaki, nopinkatharitapaaki. ²⁷Eejatzi notyaanteeyerini nonampiripaeni ipiyoteeyerini maawaeni aapatziyeyanarini. Ipoñaayitanakyaani maawaeni kipatsikipaeni.

Roshiyakaawentziniri Jesoshi iyeera

(Mt. 24.32-35; Rk. 21.29-33)

²⁸Eekiro riyaatatyeekantziri:

—Eenitatsi iroka piyotantyaawori oshiyakaawentaantsika iyeera. Owakirarika oshookaempokitaneek, aririka otzimanee oshi, piyotaki rootaatsi ojarentsitee. ²⁹Eejatzi, okimita, aririka piñeeyawakironi maawaeni iroka nokamantayitakimirini, piyotanaki okaakitapaana, rooteentsi nopokashitatem. ³⁰Kyaaryootaki iroka nokamantzimir. Tekira pikamaeyeni eerokapaeni,

omonkaatapaakya maawaeni iroka nokamantzimiri. ³¹Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzzi: kashiri, oorya, ompokiropaeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Aamagaeyaari Jesoshi: tee ayoteeyini tsikarika okaate ipokanteeyaari
(Mt. 24.36-51; Rk. 21.34-36)

³²Eenitatsi eejatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Tekatsi yotatsini tsikarika okaate kitejiri eejatzi tsikarika ikaate oorya; tee riyotzi ronampiri Pawa, eejatzi naari tee niyotzi. Apatziro Pawa yotatsiri.

³³Paamawentya, eejatzi paamagaeyenani. Tee piyotzi tsika okaate nopokanteeyaari. ³⁴Noshiyakaawentemiri atziri, jatatsiri inteena. Aririka rookanakiro ipanko, ikanteeyanakirini maawaeni ronampiripaeni iitarika ranteeyeniririni. Eejatzi rirori riraga jeekakayeniririni ipanko ikantanakiri rirori: “Paamagaenaga”. ³⁵Rootaki nokanteeyantzimirini: paamagaeyenani eerori. Tee piyotzi tsika okaate nopokanteeyaari: aririka itziroryaanee oorya, aririka niyankiite tsiteniri, aririka iñee tyaapa, aririka okitejiityaanaki nopokae. ³⁶Kyaaryoowa, paamaaperoeyenani. Aririka nopokae, nomapokapaemikari. Noñaapaemikari, maashi-retakimi. ³⁷Iroka nokantzimirika, rootaki nokanteeyakiririni maawaeni atziri. Paamaaperoeyenani, maawaeni.

Ikowaeyakini joriyyopaeni raakaanteri Jesoshi
(Mt. 26.1-5; Rk. 22.1-2;
Jowa 11.45-57)

14 ¹Okaatapaaki apite kitejiri omonkaatantyaari kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorensi janta

Ejiipitoki paerani. Iroka kitejiri tee rowapiintawo tapiyachari paa, inta kaari tapiyacha. Ari ikowaki jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi tsika ikanteriri ramatawiteri Jesoshi raantyaariri. Aritaki ikowaperotawita rowamaerimi Jesoshi. ²Ikantzzi: —Eero aantari kitejiri rawijantarini ronampiri Tajorensi: ikijakowenteeyarini kari atziripaeni.

Apaani tsinani ojeetziri Jesoshi kajankaari
(Mt. 26.6-13; Jowa 12.1-8)

³Ikantaka Jesoshi ijeekaki Wetaani-yaki, janta ipankoki Shimo pathaawitacharini. Osheki owaeyacharini janta. Opokapaaki tsinani, amakotapaakiro kajankaari. Iyoshaaka owaa naariwo osheki owinawo. Okameethaperotzi ojeekantari, ro riwetsikaetziri mapi iitachari arawaashitoro. Okagaakotapaakiniri, ojeetantapaakari iitoki. ⁴Ijeekayini apaanipaeni kijaperoeyakirorini. Ikantawakaanaka rirori:

—¿Iitaka iroñaaka eewanatantakawori iroka kajankaarika? ⁵Arimo opimanteromi, aantakyaawomi osheki koriki, roojatzikya opayiterinimi ashironkayitacharini.

Tee inimoeyanakirini okaatzzi antakiri, ⁶omaanta ikantziri Jesoshi:

—Eero pithañaaakotawo. ¿Iitaka pikijantawori? Okameethaperotzi ojeetakina. ⁷Aritaki ikantani ikaatzimikya osheki ashironkaenkari. Aririka pikowaki petakotyaari, aritaki pimatakiro pipakiri. Omaanta naaka, eero nokantani notsipateeyemini. Eero oshekitzzi kitejiri pineshironkatantanakinari jaka kipatsiki. ⁸Tee omatayitzirooni oetarikapaeni, omaanta ojeetakina naaka. Tema ajeetapiintziri kamatsiri, omaanta tee riyotakotya. Omaanta iroka

tsinanika itakina ojeetakina, eeniroka nañi. Iyotakina nokame paata. ⁹Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tsikarika ikamananteeyeroni atziri noñaani, eejatzi ikamantakoetero iroka tsinanika oetarika antakiri, ikenkithashiryaakoeyantyaaworini.

**Ikenkithashiryaaka Joorashi
raakaanteri Jesoshi
(Mt. 26.14-16; Rk. 22.3-6)**

¹⁰Eniro irira Joorashi karyootejatzi, rirotaki riyotaanewo naawita Jesoshi. Ikantanaka riyataanaki apaniroeni janta ijeekinta jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, ikantakotziri Jesoshi raakaanantyaariri. ¹¹Ari ikemaeyawakirini riroripaeni ikantapaakiriri, ikimoshireeyanakini, ikantawakiri: “Kameethataki: osheki nopinatemi koriki iroñaaka”.

Roojatzi ikenkithashiryaanaka Joorashi: “¿Tsika nokanterika naakaanantyaariri Jesoshi? ¿Tsika okaateka?”

**Rotyaanantakariri riraga
Jesoshi riyotaanewopaeni ramine
tsika rowaeyaani
(Mt. 26.17-19; Rk. 22.7-13)**

¹²Monkaatapaaka kitejiri rowaeyantaworini paa kaari tapiyacha. Eejatzi rowamaakiri owisha rowaeyaarini kitejiriki ikenkithashiryaapiintziro rawijantariri ronampiri Tajorentsi paerani. Ikanta riyotaanewo rojampitziro Jesoshi:

—¿Tsika pikoyika nowojanteri owisha?

¹³Ari rotyaantziri riyotaanewo apite, ikantziri:

—Piyaate Jerojareeki. Aritaki pitonkiyotawakyaari shirampari, aatsiri iña chomoki. Poyaatanakiri rirori. ¹⁴Tsikarika janta ikyaapae, aritaki piñaapaakiri ashitawori ipanko; rirotaki piñaanata-

paakiri. Pikantapaakiri: “Ikantzi iyotaantatsiri: ‘¿Tsikama nojeekantapaa-kyaaari nowakaantapaeyaariri niyotaanewopaeni owisha?’” ¹⁵Roojatzi roñaagantawakimiro janta jenoki oshitamenkotanta antawo. Ari piwetsikero janta owanawontsi.

¹⁶Roojatzi riyataanaki riyotaanewo janta, iñaapaakiro iroka ikantakiriri, roojatzi rowojantapaakiro rowanawo.

**Ikantakotakiri Jesoshi aakaanterini
(Mt. 26.20-25; Rk. 22.21-23;
Jowa 13.18-30)**

¹⁷Roojatzi itsiteniityaanaki oorya. Rareetapaaka rirori Jesoshi, itsipateeyapaakarini riyotaanewopaeni. ¹⁸Ijeekaeypaakini, rowaeyapaakani, ikantziri Jesoshi: —Kyaaryootaki iroka nokamantemiri. Apaani akiyotanari iroñaaka rirotaki aakaanatenani paata.

¹⁹Rowashireeyanakani riraga riyotaanewopaeni, ikantaki apaanipaeni: —¿Naakama aakaantemini?

Eejatzi paashini:

—¿Naakama?

Eejatzi paashinipaeni rojampiteeyanakirini.

²⁰Ikantzi Jesoshi:

—Tema rirotaki aakaanatenani ochaantakotakarika iroñaaka nowajoneki. ²¹Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rooteentsi nokame. Aritaki omonkaatakya rojankinatoktziiteakinari. Omaanta ari rowashironkaakya riraga aakaanatenani. Eerorikami ikoñaatzimi rirori, eeromi raakaanantami, eejatzi eeromi ikemaatsitawomi katsiri.

**Roshiyakaawenteeyakaeroni
Jesoshi ikamawentakae aaka
(Mt. 26.26-29; Rk. 22.14-20;
Jowa 13.21-30; 1 Ko. 11.23-26)**

²²Eniro rowaeyakani, raakiro Jesoshi paa. Ipaasonkitziri Iriro Tajorentsi,

ikagaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo. Ikantziri:

—Powaeyawoni iroka paa, oshiyakaa-wentzirori nowatha. Tema naaka kamawenteeyakimirini.

²³Eejatzi raakiro pajoki awishoo-waantsi oowa. Ipaasonkitakiri Tajorentsi, ipakoeyakirini, rireeyawakironi. ²⁴Ikanteeyakirini:

—Iroka oshiyakaa-wentzirori nira. Napaatawentero osheki atziri. Aririka nokamawentemi, piyoteeyakironi kyaaryo ikantakimiri Tajorentsi, rowawijaakoeyemini. ²⁵Kyaaryootaki nokanteeyimirini. Eero iroñaaka napiiteero jaka kipatsiki nireero awishoo-waantsi oowa. Aririka nojeekapae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi, ari nirapaero eejatzi.

Ikanteeyirini Jesoshi riyotaanewo:

“**Iinja pookaeyaneenani**”

(Mt. 26.30-35; Rk. 22.31-39;

Jowa 13.31-38)

²⁶Ari ithonkakiro rowaka, romampaa-wenteeyanakarini Tajorentsi, roojatzi riyaatanteeyanakani janta tonkaariki, oetachari Oriiwomashi. ²⁷Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Iinja pookaeyaneenani. Aritaki rojankinatakotziteetakimini: “Rowamagaeteri riraga shentzirori owisha, roojatzi ikinashiwaetanakya rowishate”.

²⁸Omaanta, iinja nopiriinteerika nañaaga neewateeyanakimini janta Karireeyaki, ari piñeena.

²⁹Ikantziri Peetero:

—Aririka rookaeyemini maawaeni paashini, inta naaka, eero nookimi.

³⁰Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri: iroñaaka tsiteniriki, tekiraatarika rapiitakiroota iñi tyaapa, osheki pithaawanaki. Okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

³¹Omaanta ikantaperotzi Peetero:

—Eero nookimi. Atsipatawakagaeya-niroña akamaeyeni, eero nokantzi: “Tee niyotziri”.

Eejatzi imonkaatawakaaka ikanteeyakirini maawaeni paashinipaeni.

Ikenkithatakaeri Jesoshi

Iriru janta Jethemaniiki

(Mt. 26.36-46; Rk. 22.39-46)

³²Roojatzi rareeteeyapaakani janta Jethemaniiki. Ikanteeyirini riyotaanewo:

—Pijeekaeyawakiniita jaka, nokenkithatakaawakiriita Pawa.

³³Rirotakikya raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa. Areetzimota-paakari ikenkithashiryaanaka, eejatzi osheki rowashiretanaka. ³⁴Ikantziri:

—Osheki netakotanaka. Pijee-kawa-kiita jaka, pikakiterapa.

³⁵⁻³⁶Ari ishirinkaneentanaka eechonkiini jaga. Rotziwerowanaka kipatsiki, ikenkithatakaeri Iriru. Ikantziri:

—Pawa, eeroka matzirori maawaeni oetarikapaeni. Nokowawitaka powawijaakotenami iroka nokemaatsityaari, omaanta eero nantziro nokowawitari nanteri naari, inta nokowaki nantemiro pikowakaakinari eerori.

³⁷Roojatzi ipiyanaa jaga ijeekakira riyotaanewo. Iñaapaatziiri, imagaeyakini. Ikantapaakiri Peetero:

—Shimo, ¿maakimima? ¿Eeroma pamawetziro pikakite eechonkiini?

³⁸Pikakite. Pamaneri Tajorentsi okantyaatakya aririka ikowaki iwinkatharite kamaari rantakayitemironi kaari kameethatatsi, eerokya panantawo. Kyaaryo pikowaperowitaka pantenirimi Tajorentsi ikowakaakimiri, omaanta tee pimatziro.

³⁹Ipiyanaka eejatzi, ikenkithatakaapaeri Iriru roojatzi ikanteeri ikantakiriri

inkaaganki. ⁴⁰Ipiyapaa, iñeeyapaerini magaeayakini eejatzi. Osheki agaeyakirini iwochokini. Osheki ipashiwenteeyakani, tee riyotzi oetarika ikanteeyirini. ⁴¹Ipiyapiyataka riraga Jesoshi, okaatzi 3 ipiyanaka. Roojatzi ipiyantapaaka ikantapaakiri:

—Eekiroma pimaatzi. Iroñaaka monkaatapaaka, rooteentsi ikentakota-kaanteetena: rooteentsi rayena kaari aapatziyanari. ⁴²Iroñaaka pipiriinte, thame aate. Oo, okaakitapaaki aakaantenani.

Ragaeyakirini Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Rk. 22.47-53;

Jowa 18.2-12)

⁴³Eeniro iñaawaetzi Jesoshi, ipokapaaki riraga Joorashi, rirowitaka riyotaanewo. Itsipateeyapaakarini iroñaaka osheki atziri. Ramaeyapaakironi ichekamentopaeni eejatzi rompojametopaeni wetsikachari incható. Riroteeyakini rotyaantanewo jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, riraga rotyaantanewo iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari. ⁴⁴Ikantziteeyakarini riraga Joorashi irirapaeni:

—Iroñaaka nokamantaperotemi piyotantapaakyaariri Jesoshi: piñaakinarika nothowootapaakiri, rirotaki poerikapaakiri. Paanakiri.

⁴⁵Ari ipokapaaki rokaakintapaakari. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari.

Ithowootapaakiri.

⁴⁶Roerikaeyapaakirini, shepik, ishirikaperotapaakiriroña ragaeyanakinini. ⁴⁷Apaani riyotaanewo raanakiro ichekamento. Ithatziitakiri ikempita ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, thatzik.

⁴⁸Ikanta Jesoshi iñaakiri okaatzi rantakiri riyotaanewo, ikantziri:

—¡Eero! Okanteekaata, poyaankaero pichekamento, ipiyatzimikari. Tema piyotzi maawaeni antawakaantawori ijawirite eejatzi rowamaanteetakari jawiri. ¿Tee piyotzi nokowakirikami, nokanterimi Ashitanari rotyaantenarimi oshekinipero ronampiri piyakowentenanimi?

Roojatzi ipampitakiri ikempita, retsiyatakotakiri.

Ari ikanteeyawakirini Jesoshi:

—¿Naakama koshintzi? ¿Iitaka pamashitantanari pichekamento eejatzi pompojamentopaeni? Paashitanakina, eero noshiyapithatzimi. ⁴⁹Aritaki maawaeni kitejiri nospateeyawitzimimi janta Tajorentsi pankoki, niyotaantzi-miri. Pikoyirika payena, paanakina. Iroñaaka omonkaataka okantzitakarini Iwaperite Tajorentsi.

⁵⁰Riraga riyotaanewopaeni rookaeyanakirini, shiyeeyanakani maawaeni. ⁵¹Apaanikya ewankari oyaataawitanakariri Jesoshi. Tee ikithaatanakya, omaanta rapineetashitakawo iwashikawo. Roerikaetawitawakari, ⁵²ithañaanaka rirori, rookanakiro iwashikawo, ishiyamerikitanaka.

**Ikanteeyini jewatatsiripaeni:
“Okameethatzi ikame Jesoshi”**

(Mt. 26.57-68; Rk. 22.54-65;

Jowa 18.12-14, 19-24)

⁵³Ari ragaeyanakinini Jesoshi iwinkathariteki ñaanakowenantatsiri. Ipiyotawentee-yapaakarini maawaeni jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri, aataperoteenchari eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁵⁴Riraga Peetero royaatakowentawitanakari Jesoshi, omaanta rookaneentanakiri inteenanta, roojatzi rareetantapaaka janta ipankoki iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Tee ikyaapaaki rirori pankotsiki; ijeekimotapaakiri onampirentsi paeni rakitsitapaakawo paamari.

⁵⁵Ari inthomaenta ipiyotawentakari Jesoshi riraga jewatayitziririni joriiiyo paeni. Rojampiteeyirini atziri: —¿Piñaakotakirima rantziri Jesoshi kaari kameethatatsi nowamaakaanantyaariri?

Omaanta tekatsi iñaakoteri. ⁵⁶Ipoka paaki osheki theeyakotakariri, tee omonkaatawaka ikantayitakirini. ⁵⁷Apaanipaeni katziyaneencha, itheeya-kotashitakari, ikantzi:

⁵⁸—Nokemaeyakirini Jesoshi ikantzi: “Iinja noshekiroero Tajorentsipanko iroka riwetsikani atziri. Ari okaate 3 kitejiri niwetsikae naaka paashini Tajorentsipanko, kaari riwetsiki rirori atziri”.

⁵⁹Omaanta tee omonkaatawakakya ikantayitawitakarini. ⁶⁰Ikatzianaka niyanki riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Rojampitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Iitaka kaari pakantana? ¿Oetaka iroka ikantakotayitakimirini irika?

⁶¹Omaanta imaeritaki, tee raki. Rapiitakiri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri: —¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyarini, riraga Itomi Tajorentsi noñaaperotziri?

⁶²Rakanakiri: —Naaka. Kyaaryo pikantakiri. Iinja piñeena nojeeki janta rakoperoki Pawa Tajorentsi, nokaateeyirini neewawenanteeyapaeni. Eejatzi piñaawaena nokinantapaeyaawo janta menkori, aririka nopiyee paata.

⁶³Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ikijanaka. Ikenkithashiryako-tanakari Jesoshi ikantzimatakiriri Tajorentsi, rootaki itzijagaantanakawori iithaari. Ikantanaki:

—¿Iroñaaka iitaka akowantyaari paashini kankotakerini? ⁶⁴Pikemaeyawakirini iroñaaka okaatzi ikantakiri, tema

itheenkakiri Tajorentsi. ¿Tsika pikanteeyinika eeroka?

Ikanteeyanakini: —Kyaaryo, eenitatsi rantani. Okameethatzi ikame.

⁶⁵Eenitatsi apaanipaeni eewatayitziririni. Roojatzi ipashikapootakiri, eejatzi ikapojapootakiri. Ikantziri:

—Pikamantena iroñaaka ninkarika kapojapootakimiri.

Eejatzi riraga waariryaapaeni ipajapooeteeyakirini.

Ikantzi Peetero:
“Tee niyotziri Jesoshi”
(Mt. 26.69-75; Rk. 22.55-62; Jowa 18.15-29)

⁶⁶Eeniro ijeeki rirori Peetero janta inkokironta pankotsiki rakitsita. Opokapaaki apaani ronampiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri.

⁶⁷Oñaapaakiri Peetero, rakitsita paamariki. Otsikanatapaakari, joreririri, okantapaakiri:

—Eeroka tsipatariri riraga Jesoshi najareetejatzi.

⁶⁸Ithaawanaki, ikantanaki: —Tee, tee niyotzi oetarika pikantziri. Tee nokemimi eejatzi.

Roojatzi riyaatanaki ashitakontsiki shiirikoki. Iñaanaki tyaapa. ⁶⁹Apiiteeri oñaagaeri onampirentsi. Okanteeyirini maawaeni okaateeyakinira:

—Rirotaki irika tsipatariri Jesoshi. ⁷⁰Eejatzi rapiiteero Peetero, ikantzi: —Tee niyotziri.

Ari ojamanitapaentzi eechonkiini. Roojatzi ikantziri irikapaeni katziyayiteencharini:

—Kyaaryooperotaki. Eerokataki tsipatariri Jesoshi, eerokataki karireeyajatzi.

⁷¹Ikantaperotanaki: —Tee niyotziri riraga shirampari pikantakinari. Riyotzi Tajorentsi

kyaaryo nokantaki: notheeyakyaarika, nokowaki rowashironkayenaata Tajorentsi.

⁷²Rapiitakiro iñaanaki tyaapa. Ikenki-thashiryaaneero Peetero ikantakiriri Jesoshi: “Tekiraatarika rapiitanakiroota iñaanaki tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. Ari rowashiretanaka Peetero, roojatzi riraantanaka, jmmm, jmmm.

Ragaeyanakirini Jesoshi Peraato

(Mt. 27.1-26; Rk. 22.66-23.5;

Jowa 18.28-40)

15 ¹Rooteentsi okitejiityaanaki, rapiitakiro ipiyotawenteeyarini Jesoshi riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni, eejatzi aataperoteenchari eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. Ikantakowenteeyakirini Jesoshi. Roojatzi roojoteeyakirini irira, raanakiri janta, ipapaakiri Peraato. ²Rojampitawakiri:

—¿Eerokama iwinkatharite joriyyopaeni?

Riraga Jesoshi rakanakiri:

—Pikantakiri eeroka kyaaryoopero.

³Ikanteeyini jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri:

—Osheki rantayitakirini irika, tee ikameethatzi.

⁴Rapiiteeri Peraato, rojampitziri:

—¿Iitaka kaari pakanta? Pikemawakiri osheki kantakotashiteeyakimirini.

⁵Tee raki Jesoshi. Riraga Peraato tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyarini.

⁶Ari enitatsi rametari: maawaeni ojarentsi, aririka omonkaatapaeya kitejitatsiri rawijantakariri ronampiri Tajorentsi achariniiteni paeranipero Ejiipitoki. Roeyowapiintziri omonkyaa-gaarewo apaani ikowakagaeyirini atziripaeni. ⁷Eeniro iroñaaka rashitakotaka janta atziripaeni kowayitawitacharini rookerimi pinkathari: iwaero apaani

Warawaashi rirotaki owamaanteneri.

⁸Ari riyaatashiiyakirini riraga piyoteenchari, ikanteeyapaakirini Peraato:

—Nokoyi panteeyenawoni iroka pametari: poeyowaenari apaani pomonkyaaaganewo.

⁹Rakawakiri Peraato, ikantawakiri:

—¿Riroma pikowakiri noeyoyemiri riraga Jesoshi piwinkatharite?

¹⁰Riyotaki Peraato osheki iñaaperoe-yirini atziripaeni Jesoshi, rootaki ikijeeyantanakaririni ñaanakowenantatsiripaeni raakaanantakariri. ¹¹Ari riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiri ikenkithayitanakini, ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pikante: “Kaari Jesoshi”. Pikanteeyirini: “Riraga poeyowaeri Warawaashi”.

¹²Rapiiteeri eejatzi Peraato, ikantziri:

—¿Tsikama nokanterika iroñaaka irika pipinkatheeyawitakarini?

¹³Ikaemaeyanakini paashinipaeni:

—Pikentakotakaanteri koroshiki.

¹⁴Rojampitziri:

—¿Iitaka rantakiri nokentakotakaanantayaariri?

Eekiro rapiitanaatziro ikaemaeyanakini:

—¿Pikentakotakaanteri, pikentakotakaanteri!

¹⁵Ikwonaki Peraato ikimoshiretakagaeyerini riraga atziripaeni, rootaki roemishitowantaariri Warawaashi. Omaanta Jesoshi ipajatakantakiri, roojatzi raakaanakiri ikentakotakaanteri.

Ishirontawenteeyakarini

riraga Jesoshi

(Mt. 27.27-31)

¹⁶Roojatzi irira joraaropaeni raanakiri Jesoshi inthomaenta ipankoki Peraato, ari okaankiityaaneentzi eechonkiini.

Owaeronta rowaga pankotsi peretooryo. Riraga joraaropaeni ikaemaeyakirini maawaeni paashinipaeni.

¹⁷⁻¹⁸Itheenkaeyakirini, ishirontawentee-yakarini, ikantziri:

—¿Eerokatakima iwinkatharite jorriyopaeni? Iroñaaka naari noñaapero-temi.

Ari ikanteetakiriri iroñaaka Jesoshi, tema rantaminthatakiri rootaki roshiya-kaawenantakariri apaani jewawenanta-tsiri. Raatonkoryaagaetakiri Jesoshi, ikithaateetakiri kityonkamawoneenta-tsiri. Ragaetakiniri kitochee, riwetsikaetakiniri ikimitakaanteetakiniri amantheerentsi roojatzi ramantheeta-kaantakari.

¹⁹Rotziwerowashitakari, iñaapero-jeempiyaakari, roojatzi rompojantakari chonkopishitonki iitoki eejatzi reewapooteeyakirini. ²⁰Ari osheki rantaminthatakiri, roojatzi reshitapaa-kiri. Roojatzi raatonkoryaakiri ikithaa-witakariri kityonkamawoneentatsiri, ikithaateeri iithaaripero rirori. Roojatzi raantanakari ikentakoteetantaariri antawokotaki koroshi.

**Ikentakoteetantakariri
riraga Jesoshi
(Mt. 27.32-44)**

²¹Roojatzi joraaropaeni raanakiri Jesoshi. Niyanki awotsi iñaakiri shirampari iwaero Shimo rirotaki iriri Arejaantero eejatzi Roojo. Owakira ijeekapaaki Jerojareeki ipoñaakawo paashiniki nampitsi iitachari Shireene. Romperatawakari iroñaaka, ikantakiri: —Pinatanakiniri Jesoshi iroka koroshi.

Ikanta Shimo inatanakiro, raanakiro.

²²Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta tonkaariki oetanta Koorikota. Rootaki iitantawori tonkaari oshiyakawo iitonaki atziri. ²³Ari ipakowitakari

kepishaari, eero ikemaatsiperotantawo katsiri, inta tee rirawakiro Jesoshi.

²⁴Roojatzi ikentakoteetakiri Jesoshi rakokira eejatzi iitzikira, rowatzikako-teetakiri kipatsiki. Ikanta irikapaeni joraaro, raakiro iithaari. Roojatzi rookayitzironi mapyaaniki. Ro riyotantyaari ninkarika ayeroni iithaari. Eejatzi rapiitakiro riyotakoeyeroni mapi roojatzi raantanakyaawo maawaeni okaatzi ikithaayitarini rirori.

²⁵Jenokiityaapaaki oorya, ikentakoteetantakariri. ²⁶Roojatzi raaki paashini inchakota owaanini, rojankinateetakiro jankinarentsi okantzi: “Rirotaki jewawentziriri jorriyopaeni”. Rootaki rojankinatantakawori, riyoteetantyaari iitarika rowamaanteetakariri. Ikentakoe-takiniri jeñokiini ipatziitoki Jesoshi.

²⁷Iroñaaka eeniro ikaatzi apite koshintzi ikentakoteetakiri eejatzi, ari itsipatakari Jesoshi. Apaani rowatzika-koteetakiniri rakoperoki, irira paashini rowatzikakoetakiniri rampateki.

²⁸Rootaki omonkaatantakari jankina-rentsi Iwaperiteki Tajorentsi kantatsiri: “Ikimitakaanteetyaari kaari kameethata-tsi”. ²⁹Ari rawijayitzini iroñaaka osheki atziri, osheki itheenkimawaetakiri Jesoshi, osheki ishirontawentari, ikanteeyirini:

—¡Oo! Eeroka shekiroreeronimi Tajorentsiipanko, ro awijawitakya 3 kitejiri ari piwetsikaeromi eejatzi.

³⁰¿Arima pitajonkantashiwaeta? Intsipaete, pitajonkakowentya eeroka: payiitee iroñaaka ikentakoetakimira koroshiki.

³¹Roojatzi ipokantapaaka eejatzi irikapaeni jewatayitziririni ñaanakowe-nantatsiripaeni eejatzi iyotaantawita-wori Iwaperite Tajorentsi. Ishironta-wenteeyakarini, ikantawakaeyanakani:

—Pamineri irikakya, rirowitaka owawijaakotziriri paashini atziri, tee

imatziro rowawijaakotya rirori.
³²Eerokawitaka Rotyaantanewo
 Tajorentsi, jewawenantawitariri
 ajorriyotzinkaritepaeni. Aminamatsita-
 wakiriita aririka rayiitee koroshiki.
 Aririka añaakiri, thame aapatziyari.
 Eejatzi ikimitakari rirori tsipatakariri
 Jesoshi ikentakotaka, itheenkakiri
 eejatzi.

Ikamanaki Jesoshi

(Mt. 27.50-56; Rk. 23.45-49;
 Jowa 19.30-37)

³³Ikaataki oorya tampatsika, omapo-
 kashitapaaka otsitenitanaki maawaeni
 kipatsi. Tee añaaneeri oorya. Okaatzi
 ojamanitapaentzi 3 oora. Roojatzi
 rooryaantanaa. ³⁴Roojatzi ikaemanta-
 naka antawo Jesoshi ikantzi ipaanteki
 rashi:

—Eroe, Eroe, ¿raama jawaatani?

Rootaki akantziri aaka apaanteki:

“Notajorentsite, Notajorentsite, ¿iitaka
 pookantanari?”

³⁵Ikemantawakariri apaanipaeni
 jeekaneentsiri ikantzi:

—Pikemiri, ikaemiri Iriiyashi.

³⁶Ari ishiyanaka atziri, rowiinkapaaki-
 niri kepishaatatsiri piyonkashinkanari.
 Rojataakiniri jawookiikira. Ipawitari
 ratsimiyawakiromi. Ikantziri katziyayi-
 teencharinipaeni jaga:

—Ari ikantawakaata: aminawakiriita
 aririka ipokashitapaakiri Iriiyashi
 rayiitashitapaakiri.

³⁷Antawopero ikaemanaki Jesoshi,
 kamanaki.

³⁸Eenitatsi janta Tajorentsi pankoki
 antawo tokoya, tontarini, ashitako
 omooki. Itanakawo jenoki, otzijagaa-
 naki waaaag, roojatzi jaawiki. Thatzii.
 Apitemankitanaka.

³⁹Eeniro imontetakari itzinkami joraaro.
 Iñaawakiri tsika ikantanakari Jesoshi
 ikamantanakari. Roojatzi ikanantanaka:

—Kyaaryoopero: riroperotaki irika
 shirampari Itomi Tajorentsi.

⁴⁰Eeniro apaanipaeni tsinani ojeeki
 inteenapaeni aminayitzini. Okaateeyaki-
 roni Mariiya makaraarajato, eejatzi
 ojameto, Mariiya rootaki riniro
 Jantyaako eejatzi paashini Josee.
 Jantyaako impaerintzi ikoñaatzi. Eejatzi
 okaateeyironi Jaromee. ⁴¹Eeniro
 ijeekawitani janta Karireeyaki oyaatee-
 yirini maawaeni irokapaeni tsinani
 amitakotziri. Iroñaaka ojeeki jaka
 osheki paashinipaeni tsinani.
 Itonkaantanakari Jesoshi janta
 Jerojareeki, oyaateeyanakirini.

Iitaka ikantakiriri Jesoshini

(Mt. 27.57-61; Rk. 23.50-56;
 Jowa 19.38-42)

⁴²Itsiteniityaanaki oorya. Ro kitejita-
 tsini inkaamani imakoryaanteeyarini,
 tema iroñaaka riwetsikaeyironi oetarika
 ashin kaamani. ⁴³Eeniro Josee, riraga
 poñaachari Arimateeyaki. Aritaki
 ikaateeyirini riraga iyotaawakagaeya-
 charini. Iñaaperoteeyirini atziripaeni
 rirori. Raamaari Tajorentsi rirori
 ikowaki reewawenteri. Iroñaaka
 ishirampariperotanaki Josee, riyatashi-
 tanakiri Peraato, ikantapaakiri:

—Nokoyi pishinetenari naaneeri
 Jesoshini. ⁴⁴Itzimaetyaashitanaka riraga
 Peraato. Ikenkithashiryaanaka: ¿Okyaa-
 ryootzitanakyaama, intsipaete
 ikamanaki Jesoshi? Ari ikaemakaanta-
 kiri iwinkatharite joraaro. Rojampitawa-
 kiri:

—¿Kyaaryooma? ¿Kamaperotanakima
 Jesoshi?

⁴⁵Ikantziri:

—Jee, kamaperotaki.

Roojatzi rotyaanantakari Josee
 royiitakoteeri jaawikira Jesoshini.

⁴⁶Ramanantaki Josee tokoya. Royiitakiri
 Jesoshini rapineetakotakiri. Romaryaa-

kiri omooki, janta imoonteezironta impeeta. Ipinaashitakiri antawo mapi omooki. ⁴⁷Oñaakoperotakiri Mariiya makaraarajato tsika rowakiri. Otsipatawo ojameto, rowaga riniro paashini Josee.

Ipiriintanaka Jesoshi

16 ¹Awijanaki kitejiri imakoryaanteeyarini. Roojatzi amanantanakari tsinani kajankapaneri, otziritanteeyarimi Jesoshini. Ro owaeropaeni roori tziriterinimi Mariiya makaraarajato, eejatzi roori okaatziro ojameto riniro Jantyaako, eejatzi roori Jaromee. ²Ari okitejiityaanaki iyaatzi janta omooki rotetawitakarinta Jesoshini. Rootaki tominko iyaatantakari. Ari ijenokitapaaki oorya, roojatzi areetantapaaka. ³Okantawakaeyanankani:

—¿Ninka pinagaenironika rowaga mapi ashitantari? Antawoni, eero aawiro aaka.

⁴Aminapaaki, oñaapaakiro rowaga mapi antawo, pinaanaka ashitaryaanaka. ⁵Okyaaapaaki omooki janta rowawitakarinta. Tee oñaapaeri Jesoshini, omaanta irira oñaapaaki apaani shirampari jaga. Ikithaatawo kithaarentsi kitamaaripero. Otsinkashiryaanakirowapaeni oñaapaakirira ijeeki.

⁶Ikantawakiro:

—Eero pithaayi. Riro paminawitari riraga Jesoshi najareetejatzi, riraga ikentaoketakiri. Piriintanaa, tee añaagaeri jaka. Jatee. Paminerotya rowawiitakarika. ⁷Piyaatee iroñaaka pikamantapaeri Peetero eejatzi paashini riyotaanewopaeni. Pikantapaakiri: “Reewatanakimi janta Karireeyaki, aritaki piñaapaeri janta. Tema aritaki ikamantzitakimini paerani”.

⁸Ari intsipaete iyowanee, oshiyana. Ompetatanaka, osheki otsinkashiryaana-

kiro. Othaawanaki, rootaki kaari okamanantari atziri otonkiyotakari janta awotsiki.

Oñaagaeri Mariiya Jesoshi

(Jowa 20.11-18)

⁹Rootaki ipiriinantaari Jesoshi tominko. Ro ritaperotaari roñaagaawo Mariiya makaraarajato. Rootaki paerani ikyaantawitakawo 7 kamaari, omaanta retsiyatakotakironi. ¹⁰Roojatzikya iyaatantanaka roori okamantapaakiri riraga itsipateeyawitarini Jesoshi. Roojatzi rowashiretakoeawitarini, eejatzi eeniro riraakoeawitarini.

¹¹Roojatzi okamantawitapaakari: —Piriintanaa Jesoshi, noñaagaeri. Tee raapatziyawakawo.

Iñaakiri apite riyotaanewo Jesoshi

(Rk. 24.12-35)

¹²Roojatzi ipaashinipootanaki ipookira Jesoshi, roñaagapaari apite riyotanewoni ranashiiyani janta awotsiki. ¹³Ari ipiyanaa irika ñaakiriri, ikamantapaakiri paashinipaeni. Eejatzi ikimitawakiri, tee raapatziyawakari.

Ikenkithatakagaeyirini Jesoshi

maawaeni riyotaanewo

(Mt. 28.16-20; Rk. 24.36-49;

Jowa 20.19-23)

¹⁴Ari rowaeyani riyotaanewopaeni, ikaateeyini 11. Roojatzi roñaagaeyantapaaririni Jesoshi. Ikanteeyapaakirini:

—Tema nokamantzitakimini ari nopiriintee: ¿iitaka kaari paapatziyantana? Tema tee añaagaeri pikenkithashiryaantari. ¿Iitaka kaari paapatziyantari ñaakinari inkaaganki? ¹⁵Piyaa-teeyeni pithotyaanakirowapaeni maawaeni kipatsi. Pikamanteeyerini maawaeni atziri tsika ikanteeya rawijakotanteeyaari rirori. ¹⁶Ninkarika aapatziyawakyaawoni rowaga pikamantakiriri,

roojatzi raapatziyantawakyaari
Tajorentsi ari ikaawoshitawentana-
kyaari irira tema aritaki rawijakotee.
Rooma riraga kaari aapatziyawakya-
woni ari rowashironkaaperoteri
Tajorentsi rirori. ¹⁷Tsikarika piyaatee-
yeni, itajonkakowentemi Tajorentsi,
riyoteeyantyaarini atziri kyaaryootaki
iroka pikantakiriri. Nomatakayemiro
petsiyatakotantyaariri kyaantariri
kamaari. Piyotayiteroni paashinipaeni
ñaagantsi pikenkithatakotantenari.
¹⁸Aririka poerikawityaari maanki,
aririka ratsikawitemi, omaanta eero
rowamaemi. Eejatzi, aririka piraakowi-
tyaawo piyantatsiri, eero owamaemi.
Eejatzi, aririka pipampiteri mantsiyata-
tsiri eejatzi pikantakowentero, ari
rawijakoeyeni.

Ithonkapaakiro Marikoshi
rojankinari
(Rk. 24.50-53)

¹⁹Rootaki ikanteeyakiririni Awinka-
tharite Jesoshi, roojatzi roenokantanaa
jenokinta, ijeekapae janta rakoperoki
Tajorentsi, ikaatapaeri ipinkatharitapae
rirori. ²⁰Ari riyaateeyanakini riyotaane-
wopaeni. Ikinakinayitanakini,
ikamanantayitanakini tsikarika ikinayi-
tanakini. Kijokiro rowakiri Awinkatha-
rite, ramitakoeyirini. Eejatzi
itajonkantayitakini, riyoteeyantakarini
atziripaeni kyaaryooperotaki ikamantee-
yakiririni. Aritaki okantaperotari.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Marikoshi

ROOKASHI ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA ROWAWIJAAKOTANTZI

1 ¹⁻⁴Naaka Rookashi nokoyi niwetha-temi eeroka Teyoojiro tsikarika pikanta pijeeki. Iroñaaka nokoyi nokenkithatakoteri Jesokirishito. Ikaateeyakini osheki jankinatakoeyakiririni, ikamantakotayitakironi okaatzi rantayitakirini. Iñeeyakirini, eejatzii ikemakoeyakirini, rootaki rojankinatakotantariri. Noñaanatakiro naari okaatzi rojankinatakiri, eejatzii nojampitakowentayitakironi rantayitakirini niyotakoperotantakawori, nothotyaakiro maawaeni. Iroñaaka nokamantemiro naari, nokowaki piyoperotero kameetha rantayitzirini Jesoshi, rootaki nojankinatantakimrori piyoperotantyaaworini kyaaryo rooperori okaatzi riyotagaetaki-miri.

Irira Kawiriyeeri ikamantziri Jakariiyashi itzime itomi

⁵Paerani, ipinkatharitantari Erooreshi janta Joreeyaki, eenitatsi eejatzii ñaanakowenantatsiri Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Rirotaki icharineeteni Awiiyashini: aririka areetapaeya kitejiri rantawaetantyaanariri Tajorentsi janta Tajorentsipankoki ikaateeyirini isheninkathoripaeni rashi rirori riraga

icharineetenipaeni Awiiyashini. Owaero iina Erijaweera, rirotaki ojariitepaenini Aawooni eejatzii. ⁶Riraga Jakariiyashi rirotaki aapatziyariri Tajorentsi, eejatzii iina rootaki aapatziyariri. Ikantani rantayitakironi okaatzi ikaminaakiriri rirori, rootaki riyoteeyantakaririni atziri ikameethataki. Tekatsi okantya ikantakowenantaariri. ⁷Omaanta tee itzimi reentsite: amashithakitakitya iina, eejatzii imonkaatawakagaeyakani rantyashipariteeyakini.

⁸Okantaka omonkaatapaaka kitejiri rantawaetakaanteeyaririni isheninkathoripaeni, eejatzii riraga Jakariiyashi. ⁹Rameteeyawoni riyoyaapiintzi apaani ñaanakowenantatsiri rotyaanteri inthomaenta Tajorentsipankoki itaantyaanariri Awinkatharite kajankapaneri. Ikanteeyakirini isheninkathori rirori:

—Iroñaaka eeroka niyoyaakimi piyaate inthomaenta janta, pitayeniri Awinkatharite kajankapaneri.

¹⁰Ikanta ikyaanaki inthomaenta, omaanta paashini piyoteeyeencharini oyaakiriri inkokironta, ikenkithatakagaeyirini riraga Tajorentsi.^a ¹¹Janta inthomaenta, romapokakiri ronampiri

a 1.10 Rameteeyawoni itaakirorika kajankapaneri, ramaneeyani.

Awinkatharite, ikatziyimotapaakari rakoperoki okaakini aritaari itaakirowa kajankapaneri. ¹²Iñaantawakariri rotsikanatanakari, tee riyotzi oeta ikantanakiri, eejatzi osheki ithaawanaki. ¹³Omaanta ikantakiri:

—Jakariiyashi, eero pithaayi. Eenitansi pamanakotakiriri Tajorentsi; tema ikemakimi, rootaki otzimantyaari iinja piina pitomi. Piiteri Jowa. ¹⁴Osheki pikimoshirewenter, eejatzi ikimoshirewenteeyerini osheki atziri aririka ikoñaatapaaki. ¹⁵Eejatzi iñaaperoteri Tajorentsi ikameethataki. Eero ririro awishoowaantsi oowa eejatzi inashitachari shinchaari. Ojeekantyaari Ishire Tajorentsi rajankanekira; tekiraata okoñaatziri riniro roojatzi ojeekantzitari. ¹⁶Osheki raapatziyakaageyaarini pijorriyotzinkaritepaeni, ipinkathateeyantyaaririni Tajorentsi, tema rirotaki irira Awinkatharite maawaeni. ¹⁷Ikimityaari Iriiyashini, osheki iyotaakiri Ishire Tajorentsi, eejatzi oshintsitakaa-kiri. Reewatakiriri Awinkatharite, ikamanteeyerini isheninkapaeni raamagaeyaarini rirori, eejatzi inintape-roeyerini reentsitepaeni. Riyotagaeyerini rirori raapatziyanteeyaariri Tajorentsi, ikimityaari riraga itakaantaworini raapatziyarini. Riyotagaeyerini theenkantatsiri kameetha raapatziyaari rirori.

¹⁸Ikantakiri Jakariiyashi:

—¿Tsika nokantyaaka niyopero-pantyaari kyaaryootakirika iroka pikantakinari? Antyashiparitakina, eejatzi noena, antyashipawotaki roori.

¹⁹Rakanakiri:

—Naaka Kawiriyeeri, kijokiro noyiri Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari nokamanantzimirorika iroka kameethatatsiri. ²⁰Aritaki omonkaatakya iroka nokamantakimiri, omaanta tee paapatziyawo nokantawitakimirika, pitheenka-

kina. Iroñaaka pimajontzite, eero piñaawaetanee roojatzi paata ikoñaatantakya pitomi.

²¹Eeniroma janta inkokirona piyoteeyeencharini royaawitaari Jakariiyashi, ikanteeyakini:

—Ojamanitateekityaami ipeyaka. ¿Iitaka kaari ishitowantaa?

²²Roojatzi iñaawaeri ishitowapae, tee imataneeya iñaawaetanee, omaanta rookorootokashiwaetaka. Roojatzi riyoteeyantanakani, ikanteeyanakini:

—Eenitansi iñaakiri janta inthomaenta. Tee iñaawaetaantsiperotanee.

²³Okaatzi 7 kitejiri rantawaetaki Tajorentsi pankoki. Roojatzi ipiyanaa ipankoki rirori. ²⁴Roojatzi omotzitantaka iina, okempoyaaka opankoki. Ikaatzi 5 kashiri tee oshitowae.

²⁵Okantzi:

—Paerani tee itzimawityaani notyomi, rootaki nopashiwenantakari, omaanta iroñaaka eero napiiteero nopashiwentaa. Ineshironkatakina Awinkatharite, tema ikameethaperotaki.

Irira Kawiriyeeri ikamantziro Mariiya itzimaki otomi

²⁶Okaatakotaki 6 owashirite omotzitati Erijaweera. Roojatzi rotyaanantakari eejatzi riraga Tajorentsi Kawiriyeeri:

—Piyaate Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki. ²⁷Pareetakityaawo tsinani owaero Mariiya, okashiyakari ayeri Josee, riraga icharineeteni Iraviiri. Omaanta tekira oshinetari shirampari.

²⁸Ikantaka riyaatashitakiro riraga Kawiriyeeri. Romapokapaakiro ikantapaakiro:

—¿Eeniromi, Mariiya? Nopokantari nokamantemi: piweshiryaaanakyaa. Osheki inintashireperotakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Panaakotakiro

maawaeni tsinani ikaminthaaperotzimi rirori.

²⁹Omaanta othaawantawakari, okenkithashiryaanaka: “¿Iitaka ikanantanari?”

³⁰Ikantapaakiro:

—Eero pithaawantana. Kyaaryo, ikaminthaaperotakimi riraga Tajorentsi. ³¹Rooteentsi pimotozite. Iinja pitzimeri pitomi, piiteri Jesoshi. ³²Ipinkatharipe-rote. Riyoteeyakirini atziri rirotaki Itomi Tajorentsi, riraga jeekatsiri jenokinta. Tema rirotaki Awinkatharite. Paerani riraga Iraviirini ipinkathariwentawitarini ijoriiyotzinkariteni. ³³Iinja ipinkatharite rirori eejatzi. Tema ikantziri Tajorentsi itomi: “Notyomi, eeroke pipinkathariwenteyeririni maawaeni, pikanteetatyeeyaani”. Aritaki ikantyaari ipinkathariwenante, eero ipakagaero.

³⁴Okantawakiri:

—¿Tsika nokantyaaka itzimantyaari notyomi? Tekatsikya noemi.

³⁵Rakanakiro:

—Irowa tzimakayemini Ishire Tajorentsi. Rootaki tajonkawentemini. Iinja ikantakoeteri pitomi: “Ikameethaperotaki, tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri. Rirotaki Itomi Tajorentsi”.

³⁶Eejatzi nokamantemi: antyashipawo-perowitaka roori pinatsito Erijaweera, tema ikanteetziro roori tee iyotziri otzimeri eentsite, omaanta okaatakotaki 6 owashirite iroñaaka omotzitaki. Iinja otzimeri otomi. ³⁷Ñaakiro, tekatsi pomeentsizimotyairini Tajorentsi, imateeyironi oetarika ikoyiri.

³⁸Okantanakiri:

—Tema rirotaki Nowinkatharite. Inimotakina oetarika ikowakaakinari. Ikowakaakinarika itzimashitya notyomi, ari kameethataki.

Roojatzi ipiyantanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

Jataki Mariiya areetyaawo Erijaweera

³⁹Awijanaki apaanipaeni kitejiri roojatzi iyaatantanaka rowaga Mariiya Joreeyaki. Oshintsitanaki iyaatanaki otonkaanaki tonkaariki. ⁴⁰Areetapaaka janta ipankoki riraga Jakariiyashi. Oñaapaakiro Erijaweera, okantapaakiro: —¿Eeniromi?

⁴¹Rowaga Erijaweera okemantawakawori Mariiya okaemapaaki, okematziiri ishewatanaka eentsite omotzikira, mitzi. Eejatzi okyaantapaakawo Ishire Tajorentsi iyotaaperotakiro, ⁴²roojatzi ocheraanana, okantziro:

—Tema ineshironkatakimi Tajorentsi, eejatzi ikimiteeyironi maawaeni tsinani; omaanta eeroke, panaakoeyakinani: ineshironkaperotakimi rirori. Tema eejatzi iñaaperotziri peentsite ikameethatzi. ⁴³Eeroke ashityairini Awinkatharite. ¿Iitaka pikenkithashiryaantanari pareetantanari? ⁴⁴Pamine, nokemantawakimiri piwethatapaakina, ikimoshiryaanaki neentsite, ishewatanaka nomotziki, mitzi. ⁴⁵Paapatziyaperotawakawo maawaeni ikamantakimiri Awinkatharite, rootaki ineshironkantakimiri.

⁴⁶Okantzi Mariiya:

—Tema ikameethaperotaki Awinkatharite, ⁴⁷rirotaki Atajorentsite eejatzi owawijaakoeyeerini. Osheki nokimoshirewentakiri. ⁴⁸¿Iitaka ineshironkatantakinari naari? Naaka ashironkaenkawo, tekatsi niyotzi naari. Omaanta iroñaaka aripaete ikimoshirewentena maawaeni atziri. ⁴⁹Osheki itajonkakowentakina, tema itajorentsiperotaki, ikameethaperotaki. ⁵⁰Ikantatyeeyaani ineshironkaeyakirini maawaeni pinkatheeyiririni. ⁵¹Osheki itajonkantayitakini. Ithonkaeyeroni okaatzi ikenkithashiryaari maawaeni kantakaaperotzinkari.

⁵²Imateeyakirini pinkatharitawitachari rookakaakiri ipinkathariwenantawita. Omaantakya ashironkaenkari ipeyakiri pinkathari. ⁵³Kimitaka ipakiri osheki oetarika riraga koetyeemotakariri, ari rotyaantakiro Ishire iyoteeri atziri kowatsiri riyoteri Tajorentsi eejatzi raapatziyantyaariri. Omaanta riraga kenkithashiryaakotawori tekatsi koetyeemotyaarini, eero rotyaantziniri Ishire riyotaantyaari. Eero rowawijaakotziri. ⁵⁴Ikantani riraga Tajorentsi ramitakoeyakirini ajoriiyotzinkarite, tee ipeyakotee aari inta ineshironkaeya-kaeni. ⁵⁵Aritaki rantakiro maawaeni ikantakiriri itakaantaworini paerani: Awaraama eejatzi maawaeni icharineeni ikanteetateyeyaani.

Rootaki okantakirori rowaga Mariiya. ⁵⁶Ojeekakitzi 3 kashiri, roojatzi opiyantanaa onampiki.

Ikoñaatapaaki Jowa kaawoshitantatsiri

⁵⁷Monkaatapaaka kitejiri okoñaawaanitanyaariri Erijaweera. Tema koñaatapaaki otomi. ⁵⁸Ikemakoeyakironi osheninkapaeni, ikimoshirewenteeyanakironi. Ikanteeyanakini:

—Tema ineshironkaperotakiro Awinkatharite.

⁵⁹Ari okaataki imaakotaki 7, roojatzi okitejitanaki omonkaataka itotonatanyaariri ishiramparitantarira. Rameteeyawoni joriiyopaeni iitakotyaaari jewatatsiri itomi ikoñaatapaaki iwaero iriri, rootaki ikananteeyarini isheninka:

—Tema iitya Jakariiyashi, iitakotyaaari iriri.

⁶⁰Omaanta okantzi riniro:

—Eero iita Jakariiyashi, omaanta iitya Jowa.

⁶¹Ikanteeyanakironi:

—¿Iitarikya pikowantari piiteri Jowa? Tee añiiri pisheninka iitachani Jowa.

⁶²Roojatzi rookorookotantanakariri rojampitantakari riraga Jakariiyashi:

—¿Oetaka pikoyiri eeroka?

⁶³Rookotanakiniri paperi, rojankinatakiniriri: “Aritaki iitya Jowa”. Ari rotsikanateeyanakarini riroripaeni. ⁶⁴Roojatzi imapokashitanaa riraga Jakariiyashi iñaawaetane eejatzi, ikantzi:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

⁶⁵Roojatzi rotsikanateeyantanakarini maawaeni isheninka. Ikemakoeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni tonkaariki-paeni: rowaga jeekatsiri Joreeyaki. ⁶⁶Ikenkithashireeyanakani rajankaneki maawaeni kemakoeyakiririni ikantzi: “¿Tsikama ikantatyaaarika riraga eentsi? ¿Oetakama ranteri paata? Tema ineshironkaperotakiri Awinkatharite itajonkawentakiri”.

⁶⁷Roojatzi rowaga Ishire Tajorentsi iyotaakiri riraga Jakariiyashi, ikanantakawori iroka:

⁶⁸—Tema ikameethaperotzi Awinkatharite, rirorotaki tajonkawenteeyakaerini. Ipokashiteeyakaeni ikamawenanteeyeerini ipinawenanteeyeerorini kaari kameethatatsi antziri rowawijaakoeyanteerini. ⁶⁹Paerani Iraviirini rantakiniri Tajorentsi ikowakaakiriri. Iroñaaka rotyaantakiri Tajorentsi icharineeteni Iraviirini, itajorentsitaki, rowawijaakotante. ⁷⁰Tema paeranipe-roroña riraga kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri, ikantakirini atziripaeni: “Ikantzimi Tajorentsi: ⁷¹Notyaantemiri owawijaakoeyemirini, eenitatsirika kijeeyemirini, oonawaetzimiri, aritaki rowawijaakoeyakimini”. ⁷²Tema noneshironkateeyakirini ichariniiteni Awaraama, maawaeni. Eero nopeyakotziro nokashiyakagaeyakarini. ⁷³Paerani nokantaperotakiri pichariniiteni Awaraama: ⁷⁴Iinja nowawijaakoeyerini picharineetenipaeni, nokijakowenteeyaarini kijeeyawitakaririni, eero ithaawaeyini

aapatziyeeyenarini. ⁷⁵Ninkarika aapatziyeenani rirotaki nashipaeni. Nowameethateeyerini, nokantyaani noñaaperoeyerini ikameethatzi'". Rootaki ikantakiriri Tajorentsi itakaantaworini. ⁷⁶Iroñaaka notyomi, nokantemi: "Iiteetemi: 'Eerokataki kamanantzirori iñaani Tajorentsi jenokijatzi'". Tema ari pikamanteeyerini atziri okameethatzi ijeeki kameetha, raamagaeyaarini Awinkatharite. ⁷⁷⁻⁷⁸Piyotagaeyerini atziripaeni riyoteeyantyaarini tsika ikantya rawijakotanteeyaari. Pikamanteeyerini ikaminthaaperoeyakirini Tajorentsi, eero ikenkithashiri eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. Aririka riyowapaaki oorya, eero otsitenitane, inta okitejitanaki. Eejatzi okimitakya, aririka ipoñaakya Awinkatharite jenokinta, ayoperoeyanakini ⁷⁹rowawijaakoeeyerini maawaeni aapatziyariri riraga kaari yotawitariri Tajorentsi, riraga thaawantawitawori ikame. Riyotakagaeyapaakirini tsika ikantyaari iñaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi.

Rootaki ikantakirini Jakariiyashi.

⁸⁰Okanta awijaki osheki ojarentsi, antarikanaki Jowa, osheki raapatziyakari Tajorentsi. Roojatzi riyaatantaka apaniroeni tekatsinta atziri ipanko, roojatzi paata ikenkithatakaapiinteyaakirini atziripaeni.

Ikoñaatapaaki Jesoshi

2 ¹Eenitatsi oroomajatzi iwaero Seesari Awoshito, rirotaki pinkathariwentzirori maawaeni kipsatsipaeni. Owakira ikoñaatantakari Jowa, otomi Erijaweera, ikaminaakiri Seesari:

—Nokowaki rojankinatakoeyaani maawaeni atziripaeni, niyotantyaari tsikarika ikaatzi.

²Irira Shiriño rirotaki jewawentziriri shiiryajatzi, rojankinatanteetakawori iwaeropaeni atziri. ³Rootaki riyateeyantanakarini maawaeni atziri janta

nampitsikinta tsikarika ikoñaatapaaki ichariniiteni paerani, rojankinatakota-kaantya iwaeropaeni. ⁴Eeniro ijeekakiriraga Josee janta Najareeteki. Rirotaki icharineeteni Iraviiri riraga pinkatharitawitacharini. Aritaki inampitawoni irira Weriki, ojeeki janta Joreeyaki. Rootaki riyaatantanakari Josee janta, rojankinatakotakaantya. ⁵Itsipatanakawo Mariiya rowaga ikashiyakarira rayero. Tekira oshinetari shirampari, omaanta omotzitashitaka rooteentsi otzimeri otomi. ⁶Rareetapaaka rirori janta Weriki roojatzi okemantakari ratsikaneentakiro thowiwiiwiwi. ⁷Ikowakowawitapaaka rirori pankotsi imaantapaakyaarimi omaanta ithotyaa-kowitapaakawo ijeekantapaakyaarimi, inta iñaapaaki apaani ipanko piratsi. Aritaki okoñaatakiri otomi jewatatsiri itzimi. Oponatakiri, owakiri jaga royiitantapiinteeantanariri piratsi rowanawo.

⁸Tsitenitanaki, eeniro ijeekayitzirini shentziriri rowishate janta keshiiki. Tee imayi, ikakiwentziriri rowishate. ⁹Romakapakaakiri Awinkatharite, ishipakiryakoeypaakirini, kimitaka okitejite, eejatzi iñagaeyawakirini ronampiri Awinkatharite. Ithaawantawakari oshekipero, ikantaka rompetateeyanakani, tonki, tonki. ¹⁰Roojatzi ikantapaakiri:

—Eero pithaawantana, eenitatsi nokamantemiri okameethaperotaki. Osheki pikimoshirewentero, eejatzi osheki ikimoshirewentero maawaeni atziri. ¹¹Owakira ikoñaatapaaki Weriki owawijaakotemini: rirotaki Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹²Piyaate janta ipankoki piratsi, paminakiteri rirori owakira koñaatapaentsiri. Piñaapaakiri iponataka janta romaryaaka royiitantapiinteeantanariri piratsi rowanawo. Nokamantakimiro

iroka iroñaaka piyotantyaari kyaaryo tee namatawitzimi.

¹³Roojatzi romapokantapaakariri jenoki oshekini ronampiri Tajorentsi iñaaperoeyapaakirini, ikanteeyapaakini:

¹⁴—Rooma ikameethaperotaki Tajorentsi, nopinkathateeyirini janta jenokinta. Eejatzi jaka kipatsikika ijeekakagaeyerini kameetha maawaeni antzirori ikoyiri Tajorentsi riraga pinkathatziriri. ¹⁵Roojatzi ipiyeeyantanaani maawaeni jenokinta, roojatzi ikantawakaeyanakani rirori shentziriri rowishate:

—Ikamantakae ronampiri Tajorentsi koñaatapaaki Weriki owawijaakoteeni. Thametya aminakiteri.

¹⁶Roojatzi ishintsiperotantanakari riyaaanaki, iñaapaakitziiri janta ipankokinta piratsi. Iñaapaakiri Josee, eejatzi rowaga Mariiya, omaryaakiri otomi royiitantapiinteetanariri piratsi rowanawo. ¹⁷Iñaantapaakariri, roojatzi ikamanteeyantapaakarini jeekatsiripaeni jaga okaatzi ikantakiriri ronampiri Tajorentsi. ¹⁸Ikantaka maawaeni kemakiriri ikantawakaanaka:

—¿Pikemakiro ikantziri? ¿Oetaka ikantziri?

¹⁹Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaanakawo ikanteeyakiririni, okenkithashiryaakopiintakawo ajankaneki. ²⁰Roojatzi ipiyeeyantanaani rirori shentziriri rowishate keshiiki. Ikimoshirewenteeyanakirini Tajorentsi ikanteeyanakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Okameethataki maawaeni roñaagakaeri eejatzi maawaeni ikantakaeri. ¡Kameethari Tajorentsi!

Itotonateetakiri Jesoshi

²¹Okaataki 7 imaakotaki Jesoshi roojatzi kitejitatsiri 8 itotonatanteetakiriri ishiramparitarira. Eejatzi iitakiri

iwaero Jesoshi: imonkaatakiro ikantzita-kawori Mariiya chapinki ronampiri Tajorentsi.

Ragaetanakiri Jesoshi tajorentsi pankoki

²²⁻²⁴Paerani rojankinatakaakirini Awinkatharite Moeseeshi: “Aririka okoñaawaanite tsinani otomi, okempeyeya opankoki okaate 40 kitejiri: eero iyaatzita apiyoteeyaninta apinkathaperotzirinta Tajorentsi. Omonkaatakyaarika 40 kitejiri, okameethatzi iyaate Tajorentsi pankoki aanaeri ñaanakowenantatsiriki apite jamomo eerorika apite jampakitzi”. Eeenitatsi paashini rojankinatziniri okantzi: “Rirorika shirampari riraga jewatatsiri otzimiri tsinani, ikowakaakiri Awinkatharite raapatziyaperotyaari, ranaakoteri impaetatsini ikoñaatzi”.

Ari ikaatakotaki 40 kitejiri itzimantakiri Jesoshi, roojatzi riyateeyantanaani Jerojareeki: Josee, Mariiya, eejatzi kijokiro owanakiri eentsite. Imonkaateeyakironi maawaeni rojankinatziniri Moeseeshi iroka okyaantapiinteeyaari Mariiya Tajorentsi pankoki. Eejatzi okantakiri Tajorentsi:

—Irika notyomika, nokowaki rantaperotemiro oetarika pikowakaakiriri.

²⁵Ari ijeeki janta Jerojareeki shirampari iitachari Shimiyo. Rirotaki aapatziyaperotariri Tajorentsi, kameetha ijeeki, raapatziyaperotawo roori Ishire. Eejatzi raamaari Rotyaantanewo Tajorentsi: riraga weshiryaakagae-yaaririni maawaeni joriiiyo paeni.

²⁶Okamantakiri Ishire Tajorentsi: “Eerotzitarika pikami, ari piñaawakiri Rotyaantanewo Tajorentsi”. ²⁷Roojatzi otyaanantakiri Ishire Tajorentsi rirori janta Tajorentsi pankoki; eeki roimpae-tapaaki Josee, Mariiya, othomaakiri Jesoshi. ²⁸Riraga Shimiyo iñaawakirira

Jesoshi, riyaatashitakiri ithomaawakiri; roojatzi ikanantakari Tajorentsi:

—Nowinkatharite, tema pikameethaperotaki, ²⁹⁻³⁰noñaakiri owawijaakoteenani, riraga pikantakinari noyeeri. Iroñaaka monkaataka, tekatsi noyaanee eejatzi. Nokimoshiretaki, wetsikakina nokame.

³¹Kyaaryo, potyaantakiri rowawijaa-koeyerini maawaeni atziri: ³²rirotaki riyotakagaeyerini paashinjajzitzitsiri atziri, riweshiryaa-wenteeyaarini maawaeni joriyopaeni aapatziyeeyemirini.

³³Roojatzi raminantanaka Josee, eejatzi Mariiya, rotsikanatanakari rirori; ikenkithashiryaa-koperotanakawo ikantakiri. ³⁴⁻³⁵Eekiro ikanteeyanagirini:

—Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi.

Eejatzi ikantakiro rinirowa eentsi:

—Pamine, iinja osheki piraakotyaari pitomi: ipokantakari jaka ayoteeyantyaarini tsika akantya awijakoeyanteeyaarini omaanta ikaate osheki atziri theenkaeyeririni: rowashironkagaeyaani riroripaeni. Omaantakya paashini atziripaeni, riweshiryaaawentape-roeyaarini pitomi. Apaani theenkaeyeririni, paashini weshiryaaawenteeyaaririni, okoñaatzimotantyaariri ikenkithashireeyarini.

Rootaki ikantakirori Shimiyoo.

³⁶⁻³⁷Ari ojeeki eejatzi Tajorentsi-pankoki tsinani oetachari Aana: ojeekantawo pankotsi imaantapiintari atziripaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga okaankiitzi Tajorentsi-pankoki. Tema roori rootaki kamanantakotatsiri, osheki okamantapiintakiri osheninka iñaani Tajorentsi. Irini iita Janoeri: rirotaiki isheninkani

Asheeri. Antyashipawoperotaki Aana: okaataki ojarentsite 84. Eejatzi roori ayitaka oemi eenironi ewankawotapaaki. Okaatzi otsipatawitakari oemi 7 ojarentsi, tekiraata otsipaperotyaa-ritami roojatzi ikamapithatantakawo. Rootaki ojeekantakari iroñaaka ipankoki Tajorentsi. Oztitawentari rirori, eejatzi okantani: kitejiriki, tsiteniriki amanapiintari Tajorentsi; osheki opinkathatakiri. Tee okenkithashiryaaaperotaawo owayitarini. ³⁸Okanta iyaatashitakiri Jesoshi roori. Okantakiri Tajorentsi:

—Ariwee, noñaakiri naari.

Roojatzi okanteeyakirini osheninkathoripaeni:

—Eeniroka irika, rirotaiki owawijaa-koeyeririni atziripaeni: maawaeni aamagaeyaririni.

³⁹Imonkaatakiro Josee eejatzi Mariiya maawaeni rojankinatakirini Moeseeshi: tema rirotaiki ojankinatakaakiriri Awinkatharite. Roojatzi ipiyanteeyanaani Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki.

Rewankaritapaakini Jesoshi, ipiyanaa eejatzi Tajorentsi-pankoki

⁴⁰Ikanta ikimotatanaki Jesoshi, eekiro riyaatatzi ithaamentanakitya eejatzi riyothanitaki ikenkithashiryaaaperotakameetha, eejatzi eekiro ikimitakotanakityaari Tajorentsi. Eejatzi irira osheki inintaperotakiri rirori.

⁴¹Rametapiinteeyawoni maawaeni ojarentsi riyaatapiintzi riraga Josee eejatzi rowaga Mariiya janta Jerojareeki, aririka omonkaatapaeya kitejitatsiri iitachari Rawijantakarini Ronampiri Tajorentsi joriyopaeni janta Ejiipitoki.

⁴²Ari iroñaaka okaataki rojarentsite riraga Jesoshi 12. Rapiitantaawori riyatee eejatzi janta Jerojareeki.

Itsipatanakawo riniro, ashitariri eejatzi paashinipaeni inampijatzji. ⁴³Riyaatanaki ikimoshirewentero rantakiri Tajorentsi. Rojamanitakitzi apaanipaeni kitejiri ikimoshirewentanakiri janta, roojatzji ipiyeeyawitaani riraga Josee eejatzji Mariiya itsipatawitanaari inampijatzji. Tee riyotzi jeekanakira riraga Jesoshi Jerojareeki. ⁴⁴Apaani kitejiri ikinanaki Josee eejatzji iina. Raamaashitawitakari itsipatanakari Jesoshi paashinipaeni inampijatzji.

Tsitenini raminaminawitakari roojatzji otsitenitananaka. Ikwakowawitanakari ikaateeyeenira ipokae, ⁴⁵omaanta tee iñagaeri. Roojatzji ipiyantanaka janta raminaminatziri. ⁴⁶Okaataki kitejiri 3 roojatzji iñaantapaari rirori Tajorentsi-pankoki: ikaateeyirini iyotaantayitatsirini. Ikemijantziri irintapaeni riyotaantzi eejatzji rojampitayitakirini rirori oetarikapaeni. ⁴⁷Ari rotsikanatakari maawaeni kemakiriri, ikantzji:

—¿Pikemawakiri ewankarika?

¡Riyothaniperotzi! Kameetha rakawakiri ikantziriri iyotaantatsiri, tee ikompi-tawo.

⁴⁸Ari rotsikanatapaakari Josee, eejatzji iina. Okantakiri irowa:

—Notyomi, ¿tsika pijeekakika?

Pamine, nokowakowawitakimi nokaatziri pirithori. Osheki nokoetyaakimi.

⁴⁹Rakanakiro:

—¿Iitaka pikowakowatantanari?

Tema piyotzi nokowaperotaki nokemijantaperotero ikoyiri Pawapero. Rootaki nojeekantari jaka.

⁵⁰Omaanta tee riyotakotawakiri riroripaeni ikantawitakariri. ⁵¹Roojatzji riraga Jesoshi royaatantanaawo, roerinkanaka ipiyeeyanaani Najareeteki. Ipiyanaaga ikantani ikemijantaperotapiintziri maawaeni okaatzji ikantziriri riraga Josee eejatzji riniro. Tekatsi rante:

tee iperanita, tee ipiyathanita. Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaa-kawo ajankaneki maawaeni iroka oñaakiri eejatzji okemakiri. ⁵²Eekiro, eekiro, riyaaatanakitzi riyothaniperotanakitzi, oemonkanaka kameetha. Eejatzji Tajorentsi iñaaperotakiri rirori Itomi ikameethatzji, eejatzji maawaeni atziripaeni iñaakiri ikameethatzji.

Ritantakawori Jowa ikenkithatzji

(Mt. 3.1-6; Mr. 1.1-6; Jowa 1.19-28)

3 ¹Iroñaaka okaatzji 15 ojarentsi ipinkathariwenteeyakirini maawaeni jeekayitatsirini kipatsikipaeni riraga oroomajatzji iwaero Teweeryo Seesari. Ari rotyaantakiri riraga Poonshiy Peraato ipinkathariwentziri joreeyajatzji. Eejatzji rotyaantakiri riraga Erooreshi ipinkathariwentziri riraga karireeyajatzji; omaanta rirentzi Erooreshi, iwaero Jiripi, ipinkathariwentziri riraga itooryajatzji eejatzji tarakoniitejatzji. Eejatzji riraga Rijaañashi ipinkathariwentziri awireeñajatzji. ²Eejatzji iroñaaka ipinkathariwenteeyirini ñanakowenantatsiripaeni Aanashi eejatzji Kaejashi. Roojatzji ijeekantapaaka Jowa, itomi Jakariiyashi, janta okaankiityeenta. Ikantakiri Tajorentsi:

—Nokowaki iroñaaka pikenkithatakaeri atziripaeni, eenitatsi nokowakiri pikamanteeyeririni.

³Ikanta ikinakinayitanakini rirori othapyaaakiini iñaa iitachari Joriraani, ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryagaeya, eero pikimitagaa paerani, pookaero kaari kameethatatsi panteeyakirini, roojatzji ikamintheeyantemirini Tajorentsi: eero ikenkithashiryaaokoteemiro pantawitarini. Roojatzji nokaawoshitakotanteeyakimirini Tajorentsi riyotantyaari atziri awijakoteemi.

⁴Paerani ikenkithatakotzitarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashi. Iroka rojankinatakotzitaririni, ikantzi: “Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jeweporew-nantsirsi: powameethatero iñaapero-tanteeyapaakyaaworini. ⁵Pikiya-gaanteero opompaetopaeni, pityaakiyiteroni otenkanaapaeni, powameethatero maawaeni. Eejatzi powameethatero awotsi tzipitayitatsirini, otampatsikantyaari kameetha, okameethapankaa-tanee. Noshiyakaawentashitakawo iroka. ⁶Roojatzikya maawaeni atziripaeni iñeeyantawakyaarini owawijaakoeyeririni, riraga Rotyaanta-newo Tajorentsi’”.

Ikantayiziririni Jowa atziri

(Mt. 3.7-12; Mr. 1.7-8; Jowa 1.19-28)

⁷Ikantaka ipokashiteeyawitakarini osheki atziri ikowawitaka ikaawoshitakoeyaarini Tajorentsi. Omaanta riraga Jowa eenitatsi ikanteeyawakiririni:

—Eerokateeyakini maankipaeni: pikimiteeyakarini kamaaripaeni. Tema osheki pamatawitanteeyini, eejatzi pitheeyawaetashita. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyaarimi Tajorentsi. ⁸Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi, pityaawo pikenkithashireeya, piyeekanteeyaari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyakirini niyotantyaari tee pikimiwita paerani. Eero pikantawaetashita:

“Nosheninkatakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawijakotee”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. Ikwakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyiromi atziri iroka mapika, osheninkatanteeyaarimi rirori aritaki rantakirimi. Omaanta eerokapaeni eerokawitaka icharineeteni Awaraama, eerorika paapatziyari rirori patsipetashitakawo pisheninkawitakari: rooma pajankanekira kimitakimi mapi: pikijotzira. ⁹Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowaeyakironi apiyoteeyeroni atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyakawoni inchato kaari kithokitatsi. Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰Rojampiteeyakirini riraga atziripaeni:

—¿Litaka pikoyiri nanteeyerini?

¹¹Rakanakiri:

—Otzimirika apite piithaari, pipagaanteri ashironkaenkari apaani. Otzimimotzimirika osheki powanawo, pipagaanteri eejatzi ashironkaenkari. Pikaminthaantapiinte.

¹²Eejatzi ipokashitakiri Jowa aayitziririni koriki: rayiniri riraga oroomajatzzi, osheki ramatawitziri eejatzi atziripaeni. Tema raagaantzitapiintakiri. Ipokashiiyakirini ikowaki ikaawoshitakoeyawakirini Tajorentsi, rojampitapaakiri:

—¿Oetarika nanteri naari piyotanteneri kyaaryo naapatziyakari rirori?

¹³Ikantawakiri:

—Eero powanaashitawo eeroka apaniroeni paashitzitantyaariri iyorikite atziri, omaanta pimonkaataperotero kameetha ikantakimiri oroomajatzzi.

¹⁴Eejatzi ipokashiiyakirini apaani-paeni joraaro, rojampitakiri:

—¿Oetaka nanteri naari?

Ikantawakiri:

—Eero pikijashitari atziri pikowantyaari pomintaayeri paapitha-

tantyaariri iyorikite, eejatzi eero pikowantari payitanyaariri iyorikite. Pikimoshirewenteru ipinatzimirira piwinkatharite, eero pikoyi ipaetemi paashini.

¹⁵Ikanta raamagaeyarini Jesokirishito, iitashiteeyawitani rooteentsi rareetya. Ikenkithashiryaakoeyirini ikantzi: “¿Rirotakima Jowa Rotyaantanewo Tajorentsi?” ¹⁶Omaanta ikanteeyakirini Jowa:

—Nokaawoshitakoeyakimirini Tajorentsi iñaaki: kaari pomeentsitachani. Iinja ipokapaakirika Awinkatharite, osheki nopinkathaperotakiri, rooma naaka tee nomonkaatari naari. Rotyaanteeyeeni rirori Ishire Tajorentsi ojeekantanakimi pajankaneki, owameethateeyemini. ¹⁷Iinja rinashitakagaeyaarini irira kameethatsiri eejatzi kaari kameethatsi. Akimitzirowanki aari anashitawo okithoki pankirentsi, kitekiyiteentsirini eejatzi anashitakawo roori jampipentakitatsiri. Akempoyeero okithoki, inta atayero jampipentakiri. Eejatzi ikimiteeyeeni rirori impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ikamintheeyerini aapatziyeeyaririni, irira iñaaperotakiri ikameethatzi. Omaanta riraga theenkiriripaeni ari rowashironkagaeyakirini. Tema iñaaperotakiri tee ikameethatzi.

**Romonkyaagakaantakiri Eroreshi
Jowa omonkyaagementotsiki**
(Mt. 14.3; Mr. 1.14; 6.17)

¹⁸Aritaki ikenkithatakapaapiintziri Jowa: ikamantapiinteeyakirini atziri tsika ikanteeyaa ikameethatanteeyaaari, eejatzi ikamantziri tsika ikanteeyaa rawijakotanteeyaarini.

¹⁹⁻²⁰Eejatzi ikantakiri riraga Eroreshi:

—Tee okameethatzi pantayitzirini. Paapithatakiri pirentzi iina rowaga

Eroriiyashi. Eeniro osheki paashini kaari kameethatatsi pantayitzirini.

Roojatzi ikijanakiri Eroreshi. Ipinkathariwenteeyirini karireeyajatzu, rootaki imatantakawori raakaantakiri Jowa, shepik, romonkyaagakaantakiri. Eekiro riyaatatzu rantaperotanakiro kaari kameethatatsi.

**Riraga Jesoshi
ikaawoshitawentakari Tajorentsi**
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.8-11)

²¹⁻²²Tekirani romonkyaagakaanteetziri Jowa, eejatzi tekirani ikenkithatakotakiri Tajorentsi riraga Jesoshi, tema riraga Jowa ikaawoshitawenteeyakarini Tajorentsi osheki atziri. Eejatzi riraga Jesoshi ikaawoshitawentakari ashitariri, roojatzi ikenkithatakantakariri irira. Omapokapaaka ayiitashitapaakiri Ishire Tajorentsi, opoñaaka jenokinta. Oshiyawitapaakari jamomo. Eejatzi ikemaeyawakironi ikantakiriri Tajorentsi:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentakimi.

**Rojankinatziro iwaeropaeni
ichariniitenipaeni paerani Jesoshi**
(Mt. 1.1-17)

²³Okaataki rojarentsite Jesoshi 30, ritantanakawori ikenkithatakagaeyirini ijoriiyotzinkaritepaeni. Omawitya ikenkithashiryaaka maawaeni atziri rirotaaki itomi Josee, rirotaaki itominthori, riraga jewatatsiri ikoñaatzi. Eekiro rimpapetaapaaki reentsiteperopaeni Josee.

Irii riraga Josee iwaero Erii.

²⁴Irii riraga Erii iwaero Mataani.

Irii riraga Mataani iwaero Rewii.

Irii riraga Rewii iwaero Meeriki.

Irii riraga Meeriki iwaero Jaanani.

Irii riraga Jaanani iwaero Josee.

²⁵Irii riraga Josee iwaero Matateyashi.

- Iri ri riraga Matateyashi iwaero
Amooshi.
Iri ri riraga Amooshi iwaero
Nawooni.
Iri ri riraga Nawooni iwaero Eeshiri.
Iri ri riraga Eeshiri iwaero Nagae.
²⁶ Iri ri riraga Nagae iwaero Maatari.
Iri ri riraga Maatari iwaero Matate-
yashi.
Iri ri riraga Matateyashi iwaero
Shemee.
Iri ri riraga Shemee iwaero Joseeki.
Iri ri riraga Joseeki iwaero Joraa.
²⁷ Iri ri riraga Joraa iwaero Jowanaani.
Iri ri riraga Jowanaani iwaero Reeja.
Iri ri riraga Reeja iwaero Jorowa-
weeri.
Iri ri riraga Jorowaweeri iwaero
Jaratyeeeri.
Iri ri riraga Jaratyeeeri iwaero Neeri.
²⁸ Iri ri riraga Neeri iwaero Meeriki.
Iri ri riraga Meeriki iwaero Ariitzi.
Iri ri riraga Ariitzi iwaero Kojaami.
Iri ri riraga Kojaami iwaero Eremo-
raami.
Iri ri riraga Eremoraami iwaero Eere.
²⁹ Iri ri riraga Eere iwaero Joshoe.
Iri ri riraga Joshoe iwaero
Eriyashaari.
Iri ri riraga Eriyashaari iwaero
Joriimi.
Iri ri riraga Joriimi iwaero Mataa.
Iri ri riraga Mataa iwaero Rewii.
³⁰ Iri ri riraga Rewii iwaero Shimiyo.
Iri ri riraga Shimiyo iwaero Joraa.
Iri ri riraga Joraa iwaero Josee.
Iri ri riraga Josee iwaero Jonaani.
Iri ri riraga Jonaani iwaero
Eryakiimi.
³¹ Iri ri riraga Eryakiimi iwaero
Mereeya.
Iri ri riraga Mereeya iwaero
Maenaani.
Iri ri riraga Maenaani iwaero
Mataata.
- Iri ri riraga Mataata iwaero Nataani.
³² Iri ri riraga Nataani iwaero Iraviiri.
Iri ri riraga Iraviiri iwaero Isayii.
Iri ri riraga Isayii iwaero Oweeri.
Iri ri riraga Oweeri iwaero Woosho.
Iri ri riraga Woosho iwaero
Sharimoo.
Iri ri riraga Sharimoo iwaero
Naashoni.
³³ Iri ri riraga Naashoni iwaero
Aminagaawa.
Iri ri riraga Aminagaawa iwaero
Araami.
Iri ri riraga Araami iwaero Aarani.
Iri ri riraga Aarani iwaero Eshiromi.
Iri ri riraga Eshiromi iwaero
Pareshi.
Iri ri riraga Pareshi iwaero Joraa.
³⁴ Iri ri riraga Joraa iwaero Jakoowo.
Iri ri riraga Jakoowo iwaero Ijaaka.
Iri ri riraga Ijaaka iwaero
Awaraama.
Iri ri riraga Awaraama iwaero Taree.
Iri ri riraga Taree iwaero Nakoori.
³⁵ Iri ri riraga Nakoori iwaero
Sherooko.
Iri ri riraga Sherooko iwaero
Ragaawo.
Iri ri riraga Ragaawo iwaero Pereeki.
Iri ri riraga Pereeki iwaero Eeweri.
Iri ri riraga Eeweri iwaero Jaari.
³⁶ Iri ri riraga Jaari iwaero Kaenaani.
Iri ri riraga Kaenaani iwaero
Aratajaari.
Iri ri riraga Aratajaari iwaero
Sheeme.
Iri ri riraga Sheeme iwaero Noe.
Iri ri riraga Noe iwaero Rameeki.
³⁷ Iri ri riraga Rameeki iwaero Matoja-
reeni.
Iri ri riraga Matojareeni iwaero
Enoko.
Iri ri riraga Enoko iwaero Jareeri.
Iri ri riraga Jareeri iwaero Maara-
reeri.

Iri riraga Maarareeri iwaero
Kaenaani.

³⁸ Iri riraga Kaenaani iwaero
Enooshi.

Iri riraga Enooshi iwaero Seete.
Iri riraga Seete iwaero Araani.
Paerani riwetsikantakariri
Tajorentsi riraga Araani.

**Jatanaashi ikowawita
rantakayerimi Jesoshi kaari
kameethatatsi**

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹Ikanta Jesoshi itonkaantanaari
tema ipoñaakaga Joriraanikira.
Ikithaatakotakawo Ishire Tajorentsi,
aanakiri janta okaankiyeenta. ²Okaatzi
40 kitejiri ijeekaki janta, tee
rowaneenta eechonkiini: aaperotakiri
itashe. Ikanta riyatashitakiri Jatanaashi
riraga iwinkatharite kamaaripaeni
iñaantari, ikowawitaka rantakayerimi
kaari kameethatatsi. ³Ikantawitapaa-
kari:

—Eerokarika Itomipero Tajorentsi,
ajaatya: pitajonkero iroka mapika,
opeyanakya paa, poyaari.

⁴Rakanakiri Jesoshi:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite
Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawo
ashintsiwathatantaari, inta kowaperotacha
akemijantaperotero maawaeni ikowakaa-
kaeri Tajorentsi ashintsitantaari ashireki”.

⁵Roojatzi raanakiri antawoki ochempi,
rookotapaakiniri maawaeni kipatsi,
⁶ikantakiri:

—Pikowakirika nokanteeyerini
maawaeni jeekatsiripaeni ipinkathatee-
yemini, raakameethateeyemini. Aritaki
nomatakiro noperi ninkarika nokoyiri.
Tema naaka pinkathariwenteeyiririni
maawaeni, ⁷aririka nokanteri ipinkatha-
teeyemini eerori, aritaki ipinkathateeya-
kimini. Apatzirokya nokowaki potziwe-
rowashitena, pipinkathatena naari.

⁸Rakanakiri:

—Rooma okantzi Iwaperite
Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatha-
rite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatziro-
kya irira paapatziyari, piñaaperoteri,
eejatzi pikimoshirewenterii”.

⁹Roojatzi raantanakari janta
Jerojareeki, okaapankatapaakinta
Tajorentsiipankoki, jantoo jenoki.
Ikantapaakiri:

—Eerokarika Itomi Tajorentsi,
ajaatya: pomyaanakyaatya jaawiki, eero
pikamantapaaka. ¹⁰Pikenkithashireero-
tya okaatzi okantzimiri Iwaperite
Tajorentsi: “Ari rotyaantakimiri
Tajorentsi ronampiripaeni, ikempo-
yeemi”. ¹¹Eeniro eejatzi paashini
rojankinatzirini: “Aritaki raawakimi
rakokira, eero pikagaantapaaka jaawiki
mapiki”. Ñaakiro, ¿iitaka pithaawanta-
kari?

¹²Rakanakiri:

—Eero nomyaa. ¿iitaka
noñaanantyaariri Pawa? Rooma
eenitatsi paashini okantzi Iwaperite
Tajorentsi: “Tee okameethatzi añaanta-
wityaari Tajorentsi: rowashironkaemi-
kari”.

¹³Ikanta iwinkatharite kamaari teera
imatziro rantakayiri Jesoshi kaari
kameethatatsi, roojatzi rookantanaari.
Omaanta iinja rapiiteeri.

Ipianaa Jesoshi Karireeyaki

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi
Karireeyaki, osheki omatakaakiri Ishire
Tajorentsi: tema okithaatakaakari roori.
Tee ojamanitzi ikemakoeyakirini
maawaeni jeekatsiripaeni janta.
¹⁵Riyotaantapiintaki pankotsiki
ipiyotantapiintarira joriiiyo-paeni.
Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethataperotaki Jesoshi;
tema kameetha riyotagaeyakaeni.

Rareetapaa Jesoshi Najareeteki*(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)*

¹⁶Roojatzi riyaaantanaa Jesoshi Najareeteki, rootaki inampi rantarita-kira paerani. Ikantanaka saawaroki riyaaanaki janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, tema rameta-piinteeyawoni riyaatzi saawaroki. Inthomaenta ikatziyapaaka, iñaanateniri atziri paeni Iwaperite Tajorentsi.

¹⁷Ipaetawakiri rojankinarini Iseeyashi. Rapineeryaakiro, raminakiro iñaanateniriri. Okantzi: ¹⁸“Okithaatakaapaakina Ishire Awinkatharite, otyaantakina nokamanteri maawaeni ashironkaayitacharini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Nokamanteri maawaeni romperatanewopaeni kamaari noemishitowae-yeerini. Noñaakagaeri eejatzi kaari kokichaataatsi. Eejatzi nopakaakowenteeri maawaeni rowashironkagaeztziri. ¹⁹Eejatzi nokamanteeyerini atziri rooteentsi notajonkakowenterini”.

²⁰Roojatzi rapineetantawo Iwaperite Tajorentsi, roepiyeeniri ipaeri, roojatzi ijeekantanaa. Ari rotsikanateeyanakarini joreririri. ²¹Ikanteeyakirini:

—Kyaaryo iroñaaka nomonkaatakiro iroka noñaanatakimirika, naaka okenkithatakotzi.

²²Ikanta iñaaperoe yawitakarini kameetha Jesoshi, eejatzi iñaaperoe yakironi okaatzi ikantakiriri. Roojatzi rojampitawakaeyakani:

—¿Kaarima itomiranki Josee?

²³Ikantakiri:

—¿Pitheenkatyanaama? Naamaashita pikantenami: “Ajaatya, powawijaakoteritya pinampijatziperi eerori. Nokemakotakimi pitajonkantaki janta Kaperinawooki, iroñaakakya pitajonkantetya eejatzi jaka anampikika”. ²⁴Omaanta nokamantemi pameteeyaawoni eerokapaeni pitheenkaeyirini

pisheninkapero: tee piyotzi pipinkathatziri rirori, omaantakya paashinijatziri rirotaki pikoyiri pipinkathateri.

²⁵⁻²⁶Kyaaryo iroka nokamantemiri: paerani eenironi ijeekini Iriiyashini, piyoteeyakini tee opariyini inkani. Tema paerani osheki ojarentsitakini. Okaatzi 3 ojarentsi eejatzi 6 kashiri, tee opariyane inkani. Itasheyeeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Eejatzi ojeeki osheki kamayiteentsirini oemi jaka, omaanta rotyaantakiri Tajorentsi Iriiyashi paashiniki kipatsi owaero Jeniishiya. Rotyaantziri riyaaashitero kamatsiri oemini jeekatsiri janta Jareepetaki, okaakintawo Shiroo. Itajonkawentapiintakiniro owanawo. Omaanta jeekatsiri jaka inampiki, tee itajonkawentziniro. ²⁷Eejatzi, paerani ijeekantakari Eriseeyoni riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ijeekini jaka osheki patheenkari, omaanta tekatsi retsiyatakote. Apatziro retsiyatakotakiri shiiryajatzii itachari Naamaani. Tema raapatziyari Tajorentsi.

²⁸Ikemaeyantawakarini piyoteeyeencharini, ikijeeyaperotanakani.

²⁹Roojatzi ikatziyeeyantanakani, ragaeyakirini, shepik. Raanakiri janta othapiiteki nampitsi, ojeekinta impeeta. Rotatsinkantyaaririmi, ³⁰omaanta tee imatziri, tee iñaawakiri tsikarika ikinanawo.

Ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki*(Mr. 1.21-28)*

³¹Ari ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki karireeyawero. Saawaroki riyotagaeyakirini atziri. ³²Riraga atziri paeni rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Tema okameethataki iroka riyotakaeri. Ikimiwitakari pinkathari: rooma riyotaaperotakae kameetha.

³³Ari ijeekaki pankotsiki janta ipiyotantapiintarira joriyyopaeni shirampari kyaantariri kamaari. Icherayimotawakiri, ikaemakotawakiri:

³⁴—Eeroka Jesoshi poñaachari Najareeteki. Niyotakimi: eeroka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿Litaka pipokashitantanari? ¿Pikowawitama pookena janta otsiteniperotzinta?

³⁵Iñaashintsithatakiri Jesoshi, ikantakiri:

—Pimaerite! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

Roojatzi rotyaantanakari shirampari kipatsiki, tereei, roojatzi rookantanaari. Tekatsi ikantanakiri shirampari, riroperotanee. ³⁶Rotsikanateeyanakarini eejatzi ikanteeyanakini:

—Piñaakiri: apatziro iñaanatakiri kamaari, roojatzi ishitowantanaka. Osheki ipinkatharentsitaki, osheki itajonkantzi.

³⁷Ikanta ikemakoeyakirini Jesoshi maawaeni jeekatsiripaeni jaga.

**Retsiyatakotakiro Jesoshi
riyote Peetero**

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Roojatzi ishitowantana Jesoshi pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyyopaeni riyaaatanaki ipankoki Shimo. Ikanteetawakiri:

—Omantsiyatziira riyote Shimo, osheki ojaawamerikitaki. Petsiyatakoteero.

³⁹Roeyotashitapaakawo, ikantapaakiro: —Ari opeyaneeya pijaawamerikiri, petsiyatakotanee.

Roojatzi opeyantanaa, tekatsitane; okatziyanaka, opaeyawakirini rowanawo.

**Retsiyatakotayitakirini
paashinipaeni atziri**

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Ikanta itziryaanee oorya. Ramaeta-paakiniri Jesoshi osheki mantsiyari

inashitachari imantsiyarentsite. Ipampi-teeyawakirini, retsiyatakoeyawakirini.

⁴¹Eejatzi rowawijaakoyitakirini osheki kyaantariri kamaari. Riraga kamaari-paeni riyotawakirira Jesoshi rirootaki Rotyaantanewo Tajorentsi rootaki ikaemaeyantanakani, ikanteeyini:

—Eeroka Itomi Tajorentsi.

Omaanta riraga Jesoshi ro romaeryaantakariri, tema ikantanakitziiiri:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

Roojatzi rookantanaari rirori atziripaeni.

**Rowaaganaa Jesoshi
paashinikipaeni nampitsi**

(Mt. 4.23-24; Mr. 1.35-39)

⁴²Okantaka okitejitanaki riyaaatanaki Jesoshi janta tekatsinta jeekatsini.

Omaanta ikowakowaeyanakirini atziripaeni. Iñaantaariri, ikanteeyawitapaarini:

—Eero piyaatee, pijeeki jaka Kaperinawooki.

⁴³Omaanta ikantanakiri Jesoshi:

—Eero nojeeki. Nokowaki nokamanteri paashinipaeni atziri ipinkathariwenteeyerini Tajorentsi, tema okameethatzi riyoteeyeroni riroripaeni. Rootaki rotyaanantakinari Pawa.

⁴⁴Ikantaka ikinakinayitanakini Jesoshi janta Karireeyaki, ikenkithatakagaeyakirini atziri janta pankotsikipaeni ipiyotantapiintarira joriyyopaeni.

**Riraga Shimo ishiryataaki
osheki shima**

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 ¹Paashini kitejiri ikenkithatzi Jesoshi janta othapyaaki inkaare iitachari Jenejareete. Iiteetziro eejatzi Karireeya. Itsitachonchoeteeyapaakani atziripaeni, ikowaeyakini ikemero

ĩñaani Tajorentsi. ²Ikanta Jesoshi
ĩñaakiro apite pitotsi janta othapyaaki.
Tekatsi otetantyaawoni: riraga shiryaa-
tatsiri ikiwatziro ishiryaaemento ĩñaaki.
³Rotetaka Jesoshi ipitoki Shimo,
ikantakiri:

—Shimo, potyaantero eecheonkiini
niyankyaani pitotsi.

Ari ijeekakotaki, riyotagaeyakirini
piyoteencharipaeni othapyaakininta.
⁴Ithonkantakawori riyotagaeyakirini,
ikantakiri Shimo:

—Piyaate janta ojaanaatakinta,
pishiryaaate.

⁵Rakanakiri:

—Iyotaanari, nokitejitakowitaka
noshiryaatzi inkaaganki, tekatsi
naaneente eecheonkiiniroña. Iroñaaka-
kya pikantakinaka, aritaki niyaataki
noshiryaaataate eejatzi.

⁶Ikantaka ishiryaaataatzi: raaperotaki
osheki shima monki, monki. Yeekitaki
ishiryaaementoki, rooteentsi otzijagaana-
kimi. ⁷Ikaemawakotakiri iyempiya-
minthari jeekatsiri paashiniki pitotsi
ikantziri: “Pipoke pamitakoteeyenani”.

Roojatzi ipokakotanteeyapaakani,
rotetakatokiri terori, terori; yeekita-
paaki apite pitotsiki, roowiteenchami
otsitsiyanakimi. ⁸⁻¹⁰Ikaatzi osheki shima
raaki, antawo ikenkithashiryaaakotana-
kawo okaatzika ĩñaakiri; Peetero eejatzi
ikimiteeyakani iyempiyaminthari: riraga
Jantyaako eejatzi Jowa. Rirotaiki itomi
Sewereeyo. Itsipatapiintari Shimo
ishiryaaatapiintziri shima. Rotziwerowa-
shitanakari Peetero Jesoshi, ikantana-
kiri:

—Nowinkatharite, potsipareena. Tee
nokameethaperotzi naaka, eero
pitsipatana.

Rakanakiri Jesoshi:

—Eero pithaawantana. Eenitatsi
nokamantemiri: eerokataki shiryaaawita-
riri shima, omaanta iroñaaka eero

pishiryaataneeri shima, inta paapatziya-
kaapiinteeyaarini atziripaeni Tajorentsi.

¹¹Ikanta raatakoeyapaani, roojatzi
rookaeyantanakawoni ipitopaeni,
ishiryaaementopaeni, maawaeni.
Royaateeyanakirini Jesoshi.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi
patheenkari**

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Paashiniki kitejiri janta nampitsiki
ari ijeeki Jesoshi roojatzi ipokantapaaka
shirampari pathaaperotatsiri: othonka-
kiri ipathaawo. ĩñaantapaakariri
Jesoshi, rotziwerowashitapaakari,
ikantziri:

—Nowinkatharite, tema eeniro
pitajorenka: pikowakirika petsiyatako-
tena, aritaki pimatakiro.

¹³Roojatzi rowaankantawakawo rako
rirori, ipampitawakiri. Ikantziri:

—Nokowaki. Retsiyatakotee.

Intsipaete opeyanaka ipathaawo.

¹⁴Roojatzi ikantanakiri:

—Eerowa pikamantakotana. Apatziro
piyaatanaki janta ñaanakowenantatsi-
riki, poñaagapaeyaari riyotantyaari
etsiyatakoteemi. Pimonkaatero ikantaki-
rini Moeseeshi: “Paanakiniri ñaanako-
wenantatsiri pipira itayeniri Tajorentsi
riyoteeyantyaarini atziripaeni etsiyata-
koteemi”.

¹⁵Omaanta eekiro riyaatatyeek ikamanta-
koeyakirini Jesoshi. Oshekiniroña atziri
riyaatashiteeyawitarani raapatziyarimi,
eejatzi osheki ikowaeyawitani retsiyatako-
tantyaaririmi. ¹⁶Omaanta riyaaatanaki rirori
janta tekatsinta atziri ipanko, ikenkithata-
kayeri Iriri.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi
kijopookitatsiri**

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷Paashini kitejiri riyotaantee Jesoshi
pankotsiki. Ari ijeekayitakini okaakini

warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: ipoñaayitanakani osheki nampitsikipaeni, janta Kariree-yaki, Joreeyaki, eejatzi poñaayitaneencharini Jerojareeki. Tema eenitatsi itajorenka Awinkatharite imatantawori retsiyatakotantzi. ¹⁸Okaakitapaaki shiramparipaeni, ramakoeyakirini kijopookitatsiri. Ikowaeyawitakani raanakirimi janta ijeekakinta Jesoshi, omaanta tekatsi ikinakaanakiri, rotzika-gaeyakirini atziripaeni. ¹⁹Tekatsi ikini ikyaapaaki, rootaki rateetakaanakariri opatziitoki pankotsi. Rothataakotakiri imoontakiro ijeekakira Jesoshi, roojatzi royiitakotakiri kijopookitatsiri. ²⁰Riyotawakiri amakiriripaeni raapatzi-yeeyakarini, rootaki ikanantawakariri:

—Niyompari, ari nopeyakotemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakotemi.

²¹Ikantaka ikenkithashireeyanakani warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: “Tee okameethatzi iroka: iitajorentsitashitaka. Apaniroeni Tajorentsi rowawijaakotantzi”.

²²Omaanta riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashireeyarini riroripaeni, roojatzi ikanantanakari:

—¿Iitaka pikenkithashiryaantari pajankaneki: “Iitajorentsitashitaka”?

²³Aririka nokanteri irika: “Netsiyatoko-teemi iroñaaka, pikatziyatziyawaetanaki”, tema ari potsikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta ari kameetha pikantanaki tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikante. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzimiromo kaari kameethatatsi pantziri”. ²⁴Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi

notajorenka, eejatzi nomatakiro nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoeyerini.

Roojatzi ikanantanakari kijopookitatsiri:

—Iroñaaka nokantemi: pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

²⁵Iñeeyawakirini ikatziyanaa, raaneero imaamento, jatane ipankoki. Ikantanaki:

—Ariwee, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

²⁶Ari rotsikanateeyanakarini atziripaeni, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi, ipinkatharitaperotzi. Tee añaapiintziro iroka añaakirika iroñaaka.

**Royaatanakiri Rewii Jesoshi,
tema rirotaki piyotawitanarini
pinkathari iyorikite
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)**

²⁷Roojatzi ishitowantanaa Jesoshi, roojatzi iñaantapaakari Rewii, riraga piyotayitziiriri atziri iyorikite, ipantyaariri pinkathari. Ijeeki janta pankotsiki ipiyotapiintzirira koriki, rojankinatapiintzinta. Ikantapaakiri:

—Thame poyaatanakina.

²⁸Ipakaanakiro rojankinatakotayitzi-rini koriki, rookanakiro maawaeni, ikatziyanaka, royaatanakiri Jesoshi.

²⁹Riraga Rewii raanakiri irira eejatzi riyotaanewo janta ipankoki. Roojatzi ikaemakaantakiri paashinipaeni piyotzi-niriri pinkathari iyorikite, eejatzi paashinipaeni atziri, rowakagaeyakarini.

³⁰Ipokapaaki warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikiñaanikowentakiri rirori: ikantakiri riyotaanewo:

—Pamineritya Jesoshi: itsipateeyakarini piyotziriri iyorikite oroomajatzi, rowaeyani, imiriyini. Eeniro eejatzi

paashinipaeni kaari kameethatatsini. Tee okameethatzi itsipateeyarini rowakagaeyarini.

³¹Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri. Intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. ³²Tee riro nopokashitziri kameethatzinkari omaantakya nopokashitziri riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorentsi eejatzi raapatziyari.

Rootaki ikantziriri rirori warijeeyopaeni.

Rojampitakiri

ñaanakowenantatsiri: “¿Iitaka kaari itzitanta piyotaanewo?”

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Ikantakiri warijeeyopaeni Jesoshi:

—Pamine, itzitatiinta riyotaanewo Jowa, eejatzi ikenkithatakaapiintziri Tajorentsi: eejatzi ikimiteeyakarini riyotaanewo warijeeyo. Omaanta riraga piyotaanewopaeni pashi tee itzitawo; inta rowapiinteyani, rirapiinteyini.

³⁴Rakanakiri:

—Aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninkapaeni ikimoshirewenteeyantyaaririni. Aririka rareeteyakyaani, ¿arima itziteeyapaakyaani? Eero. Eejatzi naari, nokaateeyirini iroñaaka niyotaanewopaeni: ¿Iitaka notzitakaantyaariri? ³⁵Rooma rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, roojatzikya itziteeyantanakyaani. Eejatzi nokimiwitaka naari: aririka iinja nokame, ari rowashiretakoeyanakinani niyotaanewo, roojatzikya itziteeyantanakyaawoni rirori.

³⁶Eejatzi roshiyakaawentziri iroka; ikantziri: “Eejatzi, eenitatsirika atziri iithaari owakirari, eero itzijagaero owawatawo eechonkiini rowawatantyaawori antyashipawopooki imaatha. Aririka powawatatero, eero

omonkaatawakaana. Eejatzi pikiwero-rika aminthamawotanakyaarika owakirari, eejatzi eekiro iyaatanakitye oshipaanaiki itaworipooki. ³⁷⁻³⁸Tema apyaaganantawo owakirari pyaarentsi imashiki owakirari, roojatzi ashirikakotantakyaawo eero apaatanta. Aririka oshimowanaki oshinchaatanakirika, otapiyaperotakiri imashi. Rirorika owakirari, eero ipejakotzi, eejatzi eero apaata oowaa. Roorikami apyaaganantyaawomi pyaarentsi itawori imashi, tema itapiyamootzitanakirika itonkanaki: pooo. Tzijaanaki, eejatzi apaatanakya pyaarentsi. ³⁹Tema aririka ireeyeroni itaworyaateentsiri pyaarentsi, eero akoyiro iroero owakirari”.

Ikantawakaanteeyakawoni

kitejitatsiri saawaro

(Mt. 12.1-9; Mr. 2.23-28)

6¹Apaani saawaro, ikinanaki Jesoshi teriikomashiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Irirapaeni ithatyaayitakini apaanipaeni okithoki teriiko, ramirokakitakiro, okaankikitanaki okithoki, rowaeyakawoni. ²Iñeeyakirini warijeeyopaeni, ikantakiri:

—Tee okameethatzi iroka pantziri.

Tema iroka saawaro, kitejitatsiri amakoreeyantarini, eero atayaantawo iroñaaka. ¿Iitaka panantakawori?

³⁻⁴Rakanakiri Jesoshi:

—Tema tee piñaananeentziro rojankinatokoteetakiririni Iraviiri. Aantakariri itasheni eejatzi itsipateeyarini. Eenitatsi janta ipankomawoki Tajorentsi paa riwetsikaetziniriri irira. Apaniroeni rowaeyawoni ñaanakowenantatsiripaeni, tee oshinetziri Iwaperite Tajorentsi paashinipaeni royaawo. Omaanta rashironkaantawitakari, aantawitakariri itashe Iraviiri, rootaki ipantakariri paa riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi ipaeyakirini maawaeni oyaateeyiri-

rini. N̄aakiro, tema tee ikowakayiri rowashironkaeya itasheyi. ⁵Nopoñaaka jenokinta, nopokapaaki jaka kipatsikika, nokoñaatapaaki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

Retsiyatakotakiri kijopookiwakori
(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Paashini saawaro riyaaanee janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni, ikyaapaaki riyotaantapaaki irirapaeni. Ari ijeekaki janta shirampari kijopookitatsiri rakopero. ⁷Rotsikanaperotakari iyotaantzi-rori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni, ikowaki riyoteri aririka retsiyatakotante saawaroki, ikantakotantyaariri iwinkathariteki: “Noñaakiri Jesoshi rantakiro kaari kameethatatsi”. ⁸Omaanta riyotakiri Jesoshi ikenkithashireeyakarini. Ikantanakiri kijopookiri rako:

—Pipoke, pikatziyapae jaka niyankika.

Roojatzi ikatziyantanaaka, riyatashita-kiri. ⁹Ikanteeyakirini rirori:

—Iroñaaka nojampiteeyemini. ¿Oetaka kameethatatsiri anteeyerini saawaroki? ¿Kameetharinima akaminthayeri atziri? Teerika okameethatzi, ¿pikowatziima owashironkaeri? ¿Kameetharinima owawijaakoteri atziri? Teerikama okameethatzi, ¿pikowatziima owamaeri?

¹⁰Ramineeyakirini Jesoshi, imaeriyakini. Roojatzi ikanantanakari:

—Powaankaero pako.

Roojatzi rowaankantanakawo, kameethataneerako. ¹¹Omaanta ikijaperoeyanakanani ñaanakowenantatsiripaeni. Ikantawakaeyanakani:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri?

Riyoyaantakariri Jesoshi
riyotaanewopaeni
(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Paashini kitejiri riyataki Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakantyaariri Iri.

Ari ikitejitakotakaakiri ikenkithatakayiri. ¹³Ikaemaeyakirini oyaateeyakiririni, riyoyaanteeyakaririni 12 riyotaanewopero. Ikowaki rotyaanteri iinja ikenkithatakotantyaawori iñaani Tajorentsi, rootaki iitantariri rotyaantaneu Jesoshi. Iroka iwaeropaeni: ¹⁴⁻¹⁶Shimo (eejatzi iitziri Jesoshi Peetero), Antereeshi (riraga rirentzi Shimo), Jantyaako, Jowa, Jiripi, Waritomee, Mateeyo, Tomashi, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitziroirini oetarikapaeni), Joorashi (riraga rirentzi Jantyaako) eejatzi Joorashi karyootejatzi (riraga aakaanterini iinja Jesoshi). Rootaki iwaeropaeni riyotaanewo riyoyaakiri Jesoshi.

¹⁷Roojatzi roerinkapaa janta okameethapatheeyeenta. Ipiyotakanta osheki riyotaanewopaeni, eejatzi osheki paashinipaeni atziri: ipoñeeyakani Joreeyaki, Jerojareeki, Tziiroki, eejatzi Shirooki. Ojeeki Tziiro eejatzi Shiroo inteena, janta othapyaaki antaworoña inkaare. Riyatashiiyakirini Jesoshi ikemijanteeyawakirini, eejatzi ikowae-yakini retsiyatakoeveni maawaeni mantsiyaripaeni. ¹⁸Rowawijaakoeyakirini kyaantariripaeni kamaari. ¹⁹Ikowae-yakini maawaeni ipampiteeyapaakirini, itajonkakowenantyaariri retsiyatakotantaneeyaari imantsiyatakira.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi
kimoshireteeyatsirini
(Mr. 5.1-12)

²⁰Riraga Jesoshi ramineeyanakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

—Aririka pashironkaawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ipinkathariwenteeyeemini Tajorentsi.

²¹Aririka pikoyi pantero oetarika ikowakaakimiri irira, pikimoshirete: aritaki ramitakotakimi pantero. Aririka

powashiretawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ikimoshiryaaakagaemi rirori iinja. ²²Aririka ikijeeyemini atziripaeni panantawori okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi, eerorika ikowaeyimini itsipateeyimini, imaninteeyemiririka ikantemi: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi ikijanteeyemirorika paapatziyanaka, omaanta ikimoshiryaaakayemi Pawa. Tema nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaata-paaki jaka kipatsikika. ²³Aririka ikijeeyemini, pikimoshireperote, pikanteeyeni: “Kameethawee”. Tema aritaki kameetha ipinaperotemi Pawa jenokinta. Kyaaryo riraga itakaantaworini ikijeeyakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeranipe-roroña.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
ashironkaachani iinja**

²⁴Eenitatsi paashini eejatzi ikantakiriri Jesoshi:

—Omaanta riraga ashaagantachari, ikimoshirewentziro rowaagawo iroñaaka: monkaataka, rowashironkaeya rirori iinja. ²⁵Eejatzi rowashironkaeyani iinja riraga kimoshirewenteeyawitaworini iroñaaka rowanawopaeni, tema ari iñaakiro iinja itashe.

Rowashironkaya iinja shironteeyacharini iroñaaka: iinja rowashireteeyanayyaani eejatzi riragaeyaani. ²⁶Aririka iroñaaka iñaaperoyemini maawaeni atziri, iinja osheki pashironkaeya: tema riraga itakaantaworini paerani iñaaperoyashitarini riraga amatawiteeyiririni.

**Ikwaki Jesoshi anintaperoteri
kijayiteerini
(Mt. 5.38-48; 7.12)**

²⁷Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Pikemijanteeyawakinani nokantemiri: pinintaperoteri eeroka kijeeyimirini, pikaminthayeri. ²⁸Pamaneri Tajorentsi ramitakoeyerini maawaeni kantzimateeyakimirini, eejatzi maawaeni kijeeyimirini. ²⁹Aririka ipajawootemi, pishineteeyaari ipajawootemi eejatzi jakakiroka. Aririka raapithatemi pipewiryaaakogo, piperi paashini piithaari eejatzi. ³⁰Aririka ramanakotemi oetarikapaeni, piperi. Aririka raapithatemi powaagawo, eero pikowakoteeri eejatzi. ³¹Aririka pikowaki ikaminthayemi paashinipaeni, eejatzi eerori pikaminthayeri irirapaeni. ³²Apatzirorika pinintaperotashiteeyarini maawaeni nintaperoyimirini eerori, tema monkaataka okaatzika pantakiri: tekatsi ikantya ipinatemi Tajorentsi. Tema riyotzitari riraga kaari aapatziyariri rirori inintaperoyakirini riraga nintaperoyiririni rirori. ³³Eejatzi okimitaka roori: apatzirorika pineshironkatashityaari neshironkapiintzimiri eerori, tema eejatzi monkaataka okaatzika pantakiri. ¿Iitaka pikoyiri ipinatemiri Tajorentsi? Eejatzi riraga kaari aapatziyari Tajorentsi ikamintheeyirini kamintheeyiririni rirori. ³⁴Aririka pikowaki roepiyeemi pipakiriri atziri, tema monkaataka: ¿pikenkithashiryaa-kama ipaemi eejatzi Tajorentsi? Tema eejatzi ipakiriri riraga kaari aapatziyari irira oetarikapaeni, eejatzi ikowaki roepiyeeniri okaatzi ipawitariri. ³⁵Rootaki nokanantakimiri pineshironkaeyerini eeroka kijeeyakimirini, pikaminthaante, pipashitayityaarini ashironkaenkari: eero pikenkithashirya aririka imatero roepiyeemi. Aririka pantero iroka, aritaki ipinataperotakimi Tajorentsi kameetha, eejatzi itomintaperoyemini. Tema kameetha ipinkathariwenantzi rirori janta jenokinta. Kyaaryo ikamintheeyakirini piyaathateeyawitari-

rini, riraga kaari kameethateeyatsini.
³⁶Ineshironkataperotantzi Tajorentsi:
 eejatzi pikimitakoeyaarini eerori
 pineshironkatante.

Eero pikantawentziri paashinipaeni
 (Mt. 7.1-6)

³⁷Eekiroyaayatyeeye ikantakiri
 Jesoshi:

—Eero pikantakowentashitari atziri,
 eejatzi eero pikantashitari: “Eeniroya
 rantani”, ikantzimikari Tajorentsi:
 “Eeniroya pantani eerori”. Eero
 pikijawentziri atziri rantayitzirini inta
 pikaminthayeri: panterorika iroka eero
 ikijawentzimiro riraga Tajorentsi
 pantayitzirini eerori, inta ikamintha-
 yemi. ³⁸Aririka pipayiterini
 ashironkaenkari koetyeemotayaririni,
 eejatzi ikimiteemi rirori Tajorentsi:
 ipayitemironi maawaeni koetyeemotayi-
 takimirini eerori. Noshiyakaawente-
 miro: tee ithañaaneentawo ipaperotemi;
 inta kameetha rotenakero, ipatzitako-
 tero, rowintaaperotero, ranonkayitakaa-
 neentakawo ipashitemiri. Omaanta
 aririka eechonkiini pikaminthaante,
 eejatzi eechonkiini ikaminthayemi
 eerori. Aririka pikaminthaantaperote
 osheki, eejatzi osheki ikaminthaaperoe-
 temi eerori.

³⁹Roojatzi roshiyakaawentakiriniri
 Jesoshi, ikantakiri:

—¿Aririka imatakiro kaari kokichaata-
 tsi rakathateri ikaateeyinira paashini
 kaari kokichaata tsi itentawakaya? Eero
 imatziro: eenitatsirika omooya jaga, tema
 ari ipariyeeyakini. ⁴⁰Apaani riyotaa-
 newo tee ranaakotziri iyoteeriri
 riyoperote. Omaanta aririka ithonkakiro
 rishitooryataperotaki, aritaki ikimitako-
 tanakyaari iyoteeriri. ⁴¹¿Litaka pikijawe-
 nantariri pisheninka rantayitzirini?
 Piyotakotawakyaata eerori aamaashitya
 eerokarika maperotakirori kaari

kameethatatsi, eeniroya osheki pantani.
 Okimitaka pikantawitakaririra
 pisheninka: “Otyaakyaatakimiri opaneki
 kipatsi”, omaanta eerori, eeniroya
 tyaakyaatakimiri antawo inchapanki,
 konompyaatoteencharira pokiki.
⁴²Okameethatzima pikanteri: “Ajaatya,
 nosheninka, nagaemiroya pityaakyaawo”.
 Tema piyotakotya eenitatsi inchapanki
 otzikaakimirini eerori pokikira. ¿Tsika
 pikantyaaka paanteeyaanariri
 ityaakyaawo pisheninka? ¿Pamatawi-
 tantaki! Pikowawitaka pikimitakotyaa-
 rimi kameethaperotzinkari. Ñaakiroya,
 pityaawo pookiro eerori antawowa
 inchapanki konompyaatoteencharira
 pokikira, roojatzi paminaperotaneerika,
 ari pamitakoteri pagaeniri ityaakyaawo
 pisheninka rokikira rirori.

**Inchato kameethari eejatzi
 inchato kaari kameethatatsi**
 (Mt. 7.17-20)

⁴³Eenitatsi paashini roshiyakaawenta-
 kiniriri Jesoshi, ikantakiri:

—Aririka okameethate inchato, eejatzi
 okimitzitaka okithoki roori okameetha-
 taki. Rooma teerika okameethatzi
 inchato, eejatzi okimitzitaka okithoki
 roori tee okameethatzi. ⁴⁴Aririka añeero
 okithoki inchato ayotzi tsika okantari
 inchato roori. Tema rootaki
 ayoteeyantaworini inchato rooperori,
 aririka okameethate okithoki. Aririka
 pikowaki pithote chochoki, ¿aririka
 piyaataki janta kawanaki? Eero piyaatzi,
 tema piyotakiro tee okithokitantawo
 komashiki kawana; eejatzi okimitzita
 tsikontochee eero okithokitziro oowa.
⁴⁵Aririka akenkithashireero kameethata-
 tsiri, akenkithatayiteroni kameethatayi-
 tatsirini. Aririka akenkithashireero kaari
 kameethatatsi, akenkithatokatayiteroni
 kaari kameethatatsi. Tema añaaawae-
 tantakityaawo akenkithashiryaaayarini.

**Owatzikantakari apite pankotsi
inashitachari kipatsi**

(Mt. 7.21-29)

⁴⁶Eekiro riyaatatyeey ikantakiri
Jesoshi:

—¿Litaka pikantashiwaetantanari:
“Nowinkatharite”? Tee pikemijantape-
rotana. ⁴⁷Iroñaaka noshiyakaawentemiri
tsika ikantari aapatziyanari. Ikemawa-
kiri noñaani, ikemijantaperotanakiro:
ranteeyakironi maawaeni nokantakiriri.
⁴⁸Ikimitakarini atziri wetsikirori ipanko.
Ikiyashiperotakiro inthomaenta,
royaankakiro tzinkamintsipanke ityaaki-
takotakiro kameetha, kijoperotanaki.
Okantaka opariyaperotaki inkani
roojatzi amaanitantapaaka iña.
Otatsinkawitapaakawo antawo amaani,
omaanta tee aawiyiro: rooma kijopero-
taki kameetha tzinkamintsipanke.
⁴⁹Omaanta riraga kaari kemijantapero-
tanari ikimitakari shirampari wetsikawi-
tachari ipanko, tee ikiyashitaperotziro
inthomaenta, eejatzi tee ityaakitakope-
rotziro kameetha. Okantaka osheki
amaanitapaaki iña roojatzi otyaantana-
kawo ipanko ayitanakiri, tee añagaero.
Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

**Retsiyatakotakiri Jesoshi
ronampiri kapitaano**

(Mt. 8.5-13)

7 ¹Eejatzi ipiyanaa Jesoshi janta
Kaperinawooki. ²Janta nampitsiki ari
ijeeki kapitaano. Rirotaki oroomajatzi,
kaari jorriyo. Ikantaka imantsiyataki
ronampiri, roowiteencha ikamemi. Riraga
kapitaano osheki inintaperotziri ronampiri.
³Ikemakotakiri Jesoshi itajonkantaki,
roojatzi rotyaanantakariri aatapero-
teenchari jorriyopaeni ikantakiri:
—Pikamantakiteri Jesoshi ipokana-
kiita jaka retsiyatakotakitenari
nonampiri.

⁴⁻⁵Ikantaka rareeteeyapaakarini,
ikantaperoeyapaakirini:

—Piyaatashiteri. Ikameethaperotzi
riraga kapitaanonta, osheki ininteeya-
kaeni aaka jorriyopaeni. Riwetsika-
kaantakaeni roojatzi apiyotanta-
piintyaari. Okameethatzi petsiyatakote-
niri ronampiri.

⁶⁻⁷Roojatzi royaateeyanakirini.
Okaakitapaaki inampi, itonkiyotawakari
paashini rotyaantanewo kapitaano.
Ikamantapaakiri, ikantziri:

—Eenitatsi iroka ikantakiri nowapi-
taanote: “Nopinkathataperotakimi,
rootaki kaari niyaatanta notonkiyotemi.
Rooma naaka tee nokameethatzi,
rootaki kaari nokowanta pipoke
nopankokika. Niyotaki pikowakirika
petsiyatakoteri nonampiri, aritaki
retsiyatakotee. ⁸Eejatzi naari eenitatsi
kantanari oetarika nanteri, eejatzi
nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi
nomperateeyakarini. Nokanteririka
joraaro: ‘Piyaate’, ari riyaaanaki.
Nokanteririka: ‘Pipoke’, ari ipokanaki.
Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori,
aririka nokanteri: ‘Iroka panteri’, ari
rantakiro”.

⁹Ikemantawakawori Jesoshi okaatzi
ikantakaantawakiriri, ari rotsikanatana-
kari. Roojatzi ipithokashiteeyantanaka-
rini oyaateeyakiririni, ikanteeyanaki-
rini:

—¿Pikemakiroma iroka ikantakirika
riraga oroomajatzi? Tekatsi noñe
nojorriyotzinkarite apaani kimitakotyaa-
rini rirori: osheki rameentakina.

¹⁰Roojatzi ipiyanteeyanaani rotyaanta-
newo kapitaano ipankoki. Iñaapaatziiri
ronampiri, etsiyatakotanee.

**Rowañagaeri Jesoshi
kamawiteenchari janta Nayiikinta**

¹¹Paashini kitejiri riyaaanaki riraga
Jesoshi janta Nayiiki, itsipateeyakarini

ronampiripaeni eejatzi osheki paashini oyaateeyiririni. ¹²Rokaakinteyapaakawoni nampitsi, roonthaakowentakari inatakoetapaakiri kaminkari, ikitateeterimi. Rinirowa kamaki roori oemi, eejatzi apintzite otomi tekatsi paashini. Oyaatakowentakiri otomini, otsipateeyarini osheki onampijatzi. ¹³Iñaantawakawori Awinkatharite, osheki retakotawakawo, ikantawakiro:

—Eero piraakotari pitomi.

¹⁴Riyaatashitakiro kajo inatakotantee-takariri, ipampitapaakiro. Ikatziyakapaakari natakotziriri. Ikantakiri Jesoshi kamaentsiri:

—Ewankari, pipiriintee.

¹⁵Roojatzi ipiriinantanaa, ikotyaa-naka; ñaawaetanee. Roojatzi ikanantawo riniro:

—Irika pitomika añaaanee.

¹⁶Rotsikanateeyanakawoni atziripaeni iñaanteeyawakawoni, ithaawaeyanakini, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi. Rotyaantakaeniri kamanantzirorini iñaani. Kyaaryo, itajonkawentakae, ikaminthagaeyirini aapatziyeeyaririni.

¹⁷Roojatzi ikemakoeyantakaririni maawaeni joreeyajatzi, eejatzi othotyaa-naka ñaagantsi paashinikipaeni nampitsi.

Irira Jowa Kaawoshitantatsiri

rotyaantakiri riyotaanewo

Jesoshiki

(Mt. 11.2-6)

¹⁸Ikanta ikemakotakiri riraga Jesoshi riyotaanewopaeni Jowa, riraga kaawoshita-kotziniriri Tajorentsi. Riyaatashiiyakirini, ikamantapaakiri rantayitakirini rirori. Riraga Jowa, ikaemakiri riyotaanewo apite. ¹⁹Roojatzi rotyaantakiri Awinkathariteki, ikantawakiri:

—Piyaatakite Jesoshiki, pojampitakiteri pikanteri: “¿Eerokama Rotyaanta-

newo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?”

²⁰Ikanta rareeteeyapaakarini rirori, ikantapaakiri:

—Rotyaantakina riraga Jowa, ikantana: “Pojampitakiteri Jesoshi: ‘¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?’”

²¹Omaanta tee rakawakiri rirori, inta rantzi retsiyatakotayitzirini osheki mantsiyatayitatsirini, eejatzi rowawijaakotayitakirini osheki kyaantariri kamaari rajankaneki. Eejatzi raminakaa-yiteerini osheki kaari kokichaatsitsini.

²²Roojatzi ikantakiri riroripaeni:

—Iroñaaka pipiyanee pikamantapaeri Jowa okaatzira pikemakinari eejatzi piñaakotakinari nantziri. Pikamantapaeri naminakagaeyakirini riraga kaari kokichaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopookiwiwacharipaeni, netsiyatakotakagaeyakirini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakirini riraga amashitachari inthomaenta ikempita eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Eejatzi niyotakagaeyakirini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotanteeyaariri riraga Tajorentsi. ²³Riweshiryaakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka.

Irira Jesoshi ikantzi:

“Ikameethaperotaki Jowa”

(Mt. 11.7-15)

²⁴Ikanta ipiyeeyanaani riraga rotyaantanewo Jowa, omaanta eeniro ijeekanaki Jesoshi ikenkithatakagaeyanakirini piyotawentakariri. Ikenkithakotanakiri riraga Jowa, ikanteeyanakirini:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintziri rirori. ¿Iitaka piyaatashiteeyantakaririni?

¿Rootakima piyaatashitantariri pikemijanteri ñaawaetashitachari? Tee ñaawaetashita. ²⁵ ¿Iitaka piyaatashitanta-perotariri piñeeri? ¿Piyaatashitantakitariri piñaakitizirima atziri kithaatawori owaneenkatachari kithaarentsi pinaperotachari? Teewee. Pamine, riraga kithaatawori owaneenkatachari isheninkatakari pinkathari, riweshiryaawentawo rowaagawo jeekatsiri ipankoki pinkathari. Omaanta riraga Jowa tee ikimitakotari rirori. ²⁶ Ajaatya, pikamantena: ¿iitaka piyaatashitakitiziri? ¿Riroma piitziri kamanantzirori ñaani Tajorentsi piyaatashitantakitariri? Tema kyaaryo ikamanantziro, omaanta ranaakoperoyakirini paashinipaeni kamanantzirori ñaani Tajorentsi. ²⁷ Tema piyoteeyironi riraga Tajorentsi ikenkithatakotzitarini rirori Iwaperiteki paerani, ikantzitakinari: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri joriiyopaeni, ikanteri: ‘Pikenkithashireeyaani, pijeeki kameetha, eero pantziro paashini kaari kameethatatsi, paamayari Awinkatharite, kaakitaki’”. Kyaaryo, rirotaki riraga Jowa Kaawoshitantsiri ojaninatakotziteetakariri paerani. ²⁸ Tema ranaakoeyakirini irira maawaeni paashinipaeni kamanantatsiri: imatakiro maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi, rootaki ñaaperotantakariri irira ikameethatzi. Omaanta ñaaperotaperotakiri kameetha Tajorentsi maawaeni ipinkathari-wentaperoyirini.

**Ñaanakowenantatsiri
itheenkaeyakirini Jowa
eejatzi Jesoshi
(Mt. 11.16-19)**

²⁹Ikanta ikemaeyakirini osheki atziri ikantakiriri Jesoshi. Ikemantakariri, ikanteeyanakini:

—Kyaaryo, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

Eejatzi ikaateeyakirini kemaeyakiririni riraga piyotayitziririni iyorikite eekiro iperi oroomajatzi, tema ikaawoshitakotayitawakinirini Tajorentsi Jowa chapinki. ³⁰Omaantakya riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantayitzirorini Iwaperite Tajorentsi tee ikowaeeyini ranteniri rirori ikowakaawitariri: tema tee riyaatashitziri Jowa ikaawoshitakotantyaariri rirori. Eejatzi tee inimotziri ikantawitariri Jesoshi. ³¹Ikantzii eejatzi:

—¿Iitaka noshiyakaawenteniriri irikapaeni kaari raapatziyantana? Tee ikoyi ikenkithashiryaaneentya. ¿Iitaka ikimitakari? ³²Irira noshiyakaawenteeyerini eentsi, ñaathawaeteeyacharini pankotsiki okaankiityeera. Ipoñanaka apaani ikantanakiri: “Apaniroeni nojonkawaeta-wita omaanta tee poyaatana, tee pomampaawaeta. Nowashiretakotawitari kamaentsiri, omaanta eeroka tee pitsipateeyanani powashiretakoeayarini”. ³³Ñaakiro, riraga Jowa itzitaapiantaka, tee rirori kachaja eejatzi paashini shinchaari, eekiro pikanteeyatziini: “Eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowaperotanta, eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ³⁴Omaanta naaka nopoñaaka janta jenokinta, nokoñaatapaaiki janta kipatsikika, roojatzi nowapiintawita eejatzi nirapiintawita. Omaanta eekiro pikanteeyatziini: “Irinta owaagatzinkari, shinkitzinkari. Itsipatapiinteeyakarini piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite, eejatzi itsipatapiinteeyakarini paashinipaeni kaari kameethatatsini”. ³⁵Omaanta nokantemi: “Riyotzi Tajorentsi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziyanari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa”.

**Riyaataki Jesoshi ipankoki Shimo
riraga warijeeyo rakiyoteri**

³⁶Ikanta apaani warijeeyo iwaero Shimo, ikantakiri Jesoshi:

—Pipeke nopankoki, owaeyaani.

Rakanakiri:

—Jee, kaakitakina.

Ikanta riyateeyanakini, ijeekapaaki jeekamentotsiki. ³⁷Ari ojeeki tsinani jaka nampitsiki antapiintawitawori kaari kameethatatsi. Okemakotakiri Jesoshi, rowatya jaga ipankokinta warijeeyo, iyaatashitakiri oñaakiteri. Aakotanakiniri kajankaari. Ro aakotantanakanari mapi kitamaari imokaetziri. ³⁸Ojeekimotapaakiri okaakini iitziki Jesoshi. Iraaperotapaaka, opitenkantakari oyaaki iitzikira, oshetanta-naari oeshi. Roojatzi othoyitzitanakiri iitzi, eejatzi ojeetantakari kajankaari iitziki. ³⁹Iñaantawakawori riraga warijeeyo, ikenkithashiryaaana: “Rirotakima Rotyaantanewo Tajorentsi, ari riyotawakiro iroka tsinanika opampitakiri, eejatzi eeromi ishinetauwomi opampiterimi iitziki”. Tema osheki antapiintziro kaari kameethatatsi. ⁴⁰Omaanta riyotakiri Jesoshi okaatz ikenkithashiryaaakari, ikantakiri:

—Shimo, eenitatsi nokantemiri.

Rakanakiri:

—Ajaatya, iyotaanari, pikantenatya.

⁴¹—Noshiyakaawentemiri. Eenitatsi shirampari ikaatzi apite ireewitziriri. Apaani rireewitziri 50 tenaaryo, paashini rireewitziri 50 tenaaryo. ⁴²Irika apiteka atziri ireewitantatsiri tee imatziro ipinako-wenteeya ireewitantatsiri. Ikantaka riraga rireewiteetziri iñaakirira tee imatziro ipinateeri, rootaki ikanantakariri: “Iroñaaka nokoyi netakotemi, eero pipinataana pireewiwanaga, ikaanteekaata. Apaani rireewitawitakari eechonkiini, omaanta riraga paashini rireewitaperotawitakari. Pikantena: ¿ninka inintaperotanakirika ashitariri iyorikite?”

⁴³Rakanakiri:

—Naamaashitya riraga ireewitaperotawitakariri, tema rirotaki ikaminthaperotakiri kameetha.

Ikantanakiri:

—Kyaaryo okaatzi pikantakinari.

⁴⁴Roojatzi raminantanakawo Jesoshi tsinani, ikantziri Shimo:

—Naakiro, inkaaganki nokyaapaaki jaka pipankokika, omaanta tee paakameethatawakina: tema tee pipawakina iña nokiwantapaakyaaworimi noetzi. Omaanta tsinanika, okiwantapaakinawo oyaaki noetziki, eejatzi oshetantakinawo oeshi.

⁴⁵Piwethatantanari, tee pithowootana, omaanta roori, onintanintaakiro noetzi.

⁴⁶Tee pijeetantanawo noetoki iyeenka, omaanta iroka, ojeetantakinawo noetziki kajankaari. ⁴⁷Pamine, eeniro antayitawitakarini osheki kaari kameethatatsi omaanta nokaminthaakiro, eero nokenkithashiryaa-koteero antayitzirini: tema rootaki onintaperotantakinari. Aririka nokaminthayeri antayitawitaworini eechonkiini, eechonkiini inintashiretakina rirori. Omaanta nokaminthaaperoteririka osheki eejatzi inintaperotzitenana osheki rirori.

⁴⁸Roojatzi ikantawakiro tsinani:

—Eeniro pantayitawitakarini, omaanta eero nokijantzimiro, eero nokenkithashiryaaakoteemiro eejatzi.

⁴⁹Eeniro ijeekaeyakini owaeyeencharini, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Tsikama iiatyaarika irika, ipeyakotakaantakanawori antzirori kaari kameethatatsi?

⁵⁰Omaanta Jesoshi eekiro riyaatatzi ikantziro roori:

—Pameentakina, rootaki pawijakotantaari. Piyaatee kameetha, piweshiryaaperotaneeya.

Oyaateeyakirini Jesoshi tsinani amitakopiinteeyiririni

8 ¹Roojatzi Jesoshi ikinakinayitanakini nampitsikipaeni. Ikenkithata-kagaeyakirini atziri, ikamanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi.

Kijokiro rowakiri riyotaanewopaeni, ikaatzira 12, ²eejatzi oyaateeyakirini tsinanipaeni. Tema apanipaeni roori ikyaantawitakawo kamaari, eejatzi paashinipaeni omantsiyatashitawitaka omaanta retsiyatakoeyeeroni Jesoshi. Owaero apaani tsinani Mariiya makaraarajato. Ikaatawita kamaari jeekantawitawori 7. ³Eejatzi paashini oyaatziriri, owaero Jowaana, iina Kooja. Riraga Kooja, rirotaiki amitatotziriri pinkathari Eroreshi. Eejatzi oyaatakiri Sosaana, eejatzi paashinipaeni tsinani. Iroka tsinanipaeni amitakopiinteeyakirini Jesoshi, opapiinteeyakirini koetyeemotakariri.

**Roshiyakaawentziniri ookakitzirori
okithoki teriiko**

(Mt. 13.1-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekini atziri, roojatzi roshiyakaawenteeyakinirini ookayitzirori okithoki teriiko, ikanteeyakirini:

⁵—Riyaataki shirampari rookakitziro okithoki teriiko owantsiki. Apanipaeni pariyapaentsiri awotsiki: raatzikayitakironi anashitayitacharini, ikanta ipokaeyapaakini konthawopaeni rowaeyapaakawoni, ithubakapaakiro pariyapaentsiri. ⁶Paashinipaeni pariyapaentsiri mapimashiki. Oparithawitanaka eechonkiini, omaanta tee ashepathatakoperotzi, rootaki ojampishitantanakari, intsipaete okamaeyanakinini. ⁷Paashini okithoki opariyapaakikitocheemashiki: oshookawitanaka, omaanta anaanakiro kitocheepaeni, rootaki okamantanakari. ⁸Omaanta paashini opariyapaakikameethariki kipatsi: oshookanaki kameetha, okithokitaperotanaki osheki.

Rootaki roshiyakaawenteeyakiniririni. Roojatzi ishintsithatanakiro ipaante, ikanteeyanakirini:

—Eenitatsirika pikempita pikemantari, powayempitaperotyaawo iroka nokantakimirika.

⁹Rojampiteeyakirini riyotaanewopaeni:

—²Oetaka kantakotachari poshiyakaawentziri inkaaganki?

¹⁰Rakanakiri:

—Eerokataki aapatziyariri Tajorentsi, rootaki ikowakaantakimiri irira piyoteeyeroni eeroka kaari riyoteeyini paashinipaeni atziri kaari aapatziyariri. Eeroka niyotakaakimi tsika ikanta Pawa ipinkathariwenteeyakimini. Omaanta noshiyakaawenteeyakinirini paashinipaeni: ramineeyawityaani irirapaeni, omaanta eero riyotakoperotziro oetarika ifaawityaari; ikemaeyawityaani, omaanta eero riyotakotziro ikemaeyawitakarini.

¹¹Rootaki iroka noshiyakaawentzimiri: rowaga okithoki oshiyakaawentziro ifaani Tajorentsi. ¹²Iroka awotsi opariyantawitapaakari okithoki oshiyakaawentziri kemaeyawitawakaworini ifaani Tajorentsi: ipokapaaki kamaari, rookakagaeri ikenkithashiryawitakawowa ifaani Tajorentsi. Tee ikowakayiri raapatziyari eejatzi rawijakote. ¹³Rowaga mapipookiteentsiri opariyantawitapaakari okithoki, oshiyakaawentakiri atziri weshiryawentawitanakawori ifaani Tajorentsi, inimotawitakari. Omaanta tee ikyaaryoowentziro: aririka opomeentsitzi motakari raapatziyari, roojatzi rookantaneeyawo. ¹⁴Iroka kitocheemashi opariyantawitapaakari, oshiyakaawentakiri kemaeyawitakaworini ifaani Tajorentsi, omaanta ikenkithashiryapiintziro rantapiintziro, iweshiryawentawo owaagawontsi-paeni, eejatzi ikowaki ikimoshirewentshityawo oetarikapaeni kaari kameethatatsi. Ratsipetashitakawo

ikemawitawo iñaani Tajorentsi: tee raapatziyawo kameetha, tee rantaperotziniri rirori ikowakaawitariri.

¹⁵Omaanta iroka okameethatzi kipatsi oshiyakaawentziri atziri kemaperotawakirori iñaani Tajorentsi. Ikyaaeryoo-wentaperotanakiro kameetha raapatzi-yaperotanakawo, ikameethashiryaanaki rajankaneki. Rirotaiki antaperotzirori maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema riyotaakiri paashinipaeni iñaani Tajorentsi.

**Roshiyakaawentakiniri Jesoshi
ootamentotsi
(Mr. 4.21-25)**

¹⁶Eenitatsi paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi riyotaanewo, ikanteeyakirini:

—Aririka oonthoteri ootamentotsi amineeyantyaarini, ¿arima ataapatakotakiri kantziriki? ¿Arima amanakiri tsikarika? Okameethatzi owakoteri jeñokiini okoñaatantyaari oetarikapaeni. Rootaki imatantapaakyaawori kyaapaentsirira iñaapaakiro oetarikapaeni jeekatsiri inthomaenta. ¹⁷Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitarini iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteeyakirini. ¹⁸Paamayawowa okameethatzi pikemaperoyawakinani piyoteeyanteeyarini. Eechonkiini piyotaki iroñaaka, omaanta aririka pikemaperotena, nothotyeyemironi niyotakaaperoeyemini. Aririka piitakaashiwita piyotzi, eero pimatziro paapatziyawo niyotaawitakimiri, eejatzi ari pipeyakotakiro okaatzi piyotawitari eechonkiini: tekatsi piyotzimaetaneeya.

**Riyaatashiteeyakirini
isheninkapero Jesoshi iñeeri
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)**

¹⁹Okantaka iyaatashitantanakari Jesoshi riniro, otsipateeyanakarini

rirentzipaeni. Rareeteeyapaakani pankotsiki janta ijeekakinta rirori, omaanta tekatsi ikantapaakya rontsiro-kaeyapaakyaarini: rookagaeyakirini oshekipaeni atziri. ²⁰Ikamanteetakiri Jesoshi:

—Okowapaakimi piniro, eejatzi pirentzipaeni. Ojeekapaaki janta inkokironta.

²¹Omaanta rakanakiri:

—Ninirontakawo maawaeni aapatzi-yaperoyakaririni Tajorentsi, maawaeni antaperotziniriri ikowakaakirori. Eejatzi maawaeni aapatziyariri riroteeyakini yeeyipaeni, choenipaeni.

**Romaerintakiro Jesoshi tampyaa
eejatzi omoetonkaari inkaare
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)**

²²Paashini kitejiri rotetanaka Jesoshi pitotsiki, itsipateeyakarini riyotaanewopaeni. Ikantakiri:

—Thame amontyagaeyaneeni intatsikeronta inkaare.

²³Ikantaka riyataakoeyawitanakani, aakotanakiri tampyaa. Jatakotaki niyankyaani, ari janta opataki pitotsi imaanaki Jesoshi. Roojatzi omapokaeyakirini antawo tampyaa, otetaatapaa-kawo iña pitotsiki, rooteentsi itsitsiyakoeyenimi. ²⁴Roojatzi ikaakantanakari riyotaanewopaeni ikantakiri:

—¿Iyotaanari! ¿Pipiriinte! ¿Rooteentsi-wee atsitsiyakoteeyeni!

Ari itzinaanaka, roojatzi rojantzi-kaantakawo tampyaa, ipeyeero omoetonkaari: opeyaperotanaa kameetha. ²⁵Ikantziri riyotaanewo:

—¿Iitaka kaari pameenteeyantanani?

Ithaawanteeyanakarini, eejatzi rotsikanateeyanakarini. Ikantawakagayanakani:

—¿Ninkama irika? Omaerintakirori tampyaa, eejatzi omoetonkaari: ipeyeero. Tee añaapiintziri kimityaarini irika.

**Rookaeniri Jesoshi atziri
iyamaarite**

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Ipoñaanaka Jesoshi Karireeyaki, roojatzi rareetapaaka intatsikeronta: janta Karaaraki. ²⁷Raatakotapaaka, rayiiteeyapaakini kipatsiki. Iñaapaakiri atziri kyaantawitariri kamaari: ojamani-taki ijeekamerikitzii tee ikithataawo iithaari. Tee ijeeki pankotsiki, inta ikinakinamerikitzii janta kaminkarimashiki. ²⁸Iñaantawakariri Jesoshi, rotziwerowashitawakari, roojatzi icheraakaantanakari iyamaarite ipaante-kira shirampari, ikantakiri:

—¿Iitaka poñaashirenkantanari? Niyotawakimi: eerokataki Itomi Tajorentsipero jeekatsiri jenokinta. Eero powashironkaana.

²⁹Rootaki ikaemantanakari, ithaawantawakari Jesoshi, riyotaki kamaari rotyaantatyeeeri. Riraga shirampari ojamani-taki ijeekantakari kamaari, ikinakaapiintziri tsikarikapaeni. Roojotapiinteetawitari rakoki eejatzi iitziki karenathaki, omaanta osheki ishintsitakaakiri kamaari, ithatyaakiro karenatha roojotanteetayitaririni. Aririka ithatyaanakiro, ishiyakaanakari kamaari janta teenta ijeeki atziri. ³⁰Rojampitakiri Jesoshi:

—¿Oetaka piwaero?

Rakanakiri:

—Nowaero Oshekyaaantzi.

Rootaki iitantakari Oshekyaaantzi ijeekantakari inthomaenta oshekini kamaari. ³¹⁻³²Ari ijeeki janta tyonkaari-kiini osheki chaancho rowaeyani.

Riraga kamaari ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eero potyaanteeyanani jaawikinta otsitenikaakitzinta inta nokowaki potyaanteeyenani janta chaanchoki, nokyaantapaakyaari rirori.

Ikantanakiri:

—Piyaateeyeni.

³³Roojatzi rookaeyantanaarini shirampari, ishirinkashitanakari chaanchopaeni, roojatzi ishiyeeyantana-kani riroripaeni ipariyeeyanakini impeetaki, ipiinkaeyapaakini inkaareki, motoririri, motoririri. Tsitsiyeeyapaakini maawaeni.

³⁴Riraga shentawitariri chaancho iñaantawakariri, ishiyeeyanakani janta nampitsiki ikamanteeyerini isheninka eejatzi jeekaeysirini owantsiki. ³⁵Roojatzi ipokaeyantanakani atziri ramineri riraga kyaantawitakariri kamaari, oetarika awijimotakiriri. Iñaapaatziiri, tekatsitane, tee ishinkiwentanaa, ijeekae kameetha Jesoshiki. Ikithataawo imaatha, kenkitha-shiryaperotanaa kameetha iroñaaka. Ithaawanteeyapaakarini. ³⁶Riraga ñaaperotakiriri ikamanteeyawakirini maawaeni inampijatzii okaatzi rantakiri Jesoshi, ithotyaawakirini. ³⁷Osheki ithaawaeyanakini maawaeni nampitawori jaga. Rotyaanteeyerini Jesoshi, ikantziri:

—Piyaatee, eero pipokae eejatzi.

³⁸Omaantakya riraga kyaantawitakariri kamaari ikantawitakariri Jesoshi:

—Nokowaki noyaataneemi.

Omaanta ikantziri:

³⁹—Eero poyaatana. Aritaki pijeeki, piyaatee pipankoki. Pikamanteeyapae-rini pinampijatzipaeni ikaminthaakimiri Tajorentsi.

Roojatzi riyaaantanaa, ikinakinayitanakini nampitsiki, ikamanteeyakirini inampijatzipaeni:

—Piñaakina: osheki ikaminthagaana Jesoshi.

**Retsiyatakoteero Jesoshi
ojokaatzirori iraa eejatzi
ipiriinteero rishinto Jaero**
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi, imontyaanaawo inkaare. Royagaeyaki-

rini osheki atziri, raakameethateeya-waerini. ⁴¹⁻⁴²Itonkiyotawakari shirampari iitachari Jaero: rirotaki jewatakaantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Rotziwerowashitapaakari iitziki Jesoshi ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri: —Thame nopankoki, rooteentsi okame nishintyo.

Apinto rishinto, okaataki ojarensite 12. Roojatzi royaatanakiri, rawitsina-gaeyanakirini oyaateeyanakiririni. ⁴³Oyaatanakiri eejatzi tsinani ojokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojarensite ojokaatakiro. Osheki raawintawitakawo; othonkakiri oorikite aawintakaanantari. Omaanta tekatsi materoni etsiyatakoteroni. ⁴⁴Okinashitapaakiri itapiiki opampitzitakiri iithaari okaatapaakira, roojatzi opeyantanaa iraa. ⁴⁵Roojatzi ikantanaki Jesoshi:

—¿Ninka pampitzitakinawori noethaari? Ikanteeyanakini paashinipaeni:

—Tee nopampitzitzimiro piithaari.

Roojatzi ikantanakiri Peetero:

—Iyotaanari, pamine, ikaateeyini atziri osheki rinkiteeyakimini, rawitsineeyakimini. Eekiro pikantanakitzi: “¿Ninka pampitzitakinawori noethaari?”

⁴⁶Omaanta royiikiitakari rirori:

—Eenitatsi pampitzitakinawori.

Okamantakina notajorenka: eenitatsi notajonkakowenterii.

⁴⁷Iyotanaki tsinani tekatsi okantya omanapithateri opampitzitakirira iithaari. Ompetatanaka, iyaatashitanakiri, otziwero-washitapaakari, okantapaakiri: —Naakataki antzitzakimirori piithaari, rootaki netsiyatakotantaari nojokaawitawoni niraa.

Ikemaeyawakironi maawaeni atziripaeni. ⁴⁸Ikantakiro Jesoshi:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Piyaatane kameetha pipankoki, pikimoshiretane.

⁴⁹Eenirowa ikenkithawaetakayiro tsinani, areetapaaka paashini ikaateeyinira ijeeki Jaero ikamantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. Eero poñaashirenkantari iroñaaka iyotaantatsiri riyaaate apankoki.

⁵⁰Ikemawakiri Jesoshi, roojatzi ikanantanakari:

—Eero pikantashiryaa. Aririka pameentena, ari añaagae pishinto.

⁵¹Ari rareeteeyapaakani pankotsiki. Ikantzi Jesoshi:

—Eero eeroka pikyeyepaeni: intakya rirori kyaatsini Peetero, Jowa, Jantyaako, iri, eejatzi iniro, ari ikaate.

⁵²Eenirowa riraakoeyakawoni osheninkapaeni, rowashiretakoyakawoni. Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eero piraakoeyawoni: tee okamaperotzi, inta omaatzi.

⁵³Ishirontawenteeyanakarini, tema riyoteeyakini kamaperotaki. ⁵⁴Roojatzi roerikawakotapaakiro, ishintsithatapaakiro ipaante, ikantzi:

—¿Ewankawo, pipiriintanee!

⁵⁵Roojatzi opiriinantanaa. Ikantakiro iniro:

—Pipero owanawo oyaata.

⁵⁶Ashitaanitachari ari rotsikanatanakari ikantanaki:

—¿Pamine! ¿Imatakiro ipiriintziro kaminkawo!

Omaanta ikantakiri Jesoshi:

—Eerowa pikamantakowaetana iroñaaka okaatzika piñaakiri.

Rotyaantakiri Jesoshi riyotaanewo ikenkithatakagaeyerini atziri
(Mt. 9.35-38; 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹Ipiyoteeyakirini Jesoshi riyotaanewo 12, imatakagaeyakirini itajorenkaki, itajonkakowenantaariri paashinipaeni, ikanteeyakirini:

—Nokowaki pookakaakowenteeyerini atziri kyaantawitariri iyamaarite,

pmateri pookeri maawaeni kamaari-paeni, eejatzi petsiyatakoeyerini maawaeni mantsiyatayitatsirini.

²Iroñaaka piyaateeyeni. Pikinakinayitanakini, pikamanteeyerini atziri:

“Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi”. Eejatzi petsiyatakotayiterini mantsiyayitatsirinipaeni. ³Nokantemi, tekatsi paanaki: eero payi paashini pimaatha, pikotzi, pithaate, powanawo, piyorikite, pipewiryakogo, apatziro pikithaatakarika. ⁴Ninkarika aakameethatawakimini ari pijeekapaaki.

⁵Eerorika raakameethateeyawakimini jeekatsiripaeni, powaaganakya, eejatzi potekakontatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Pikanteeyanakirini: “Iroñaaka tee pikemijantana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja”.

⁶Roojatzi riyaatanteeyanakani, ikinayitanakini nampitsikipaeni. Ikamanteeyakirini atziri tsika ikanteeyaka rawijakotanteeyaari. Eejatzi retsiyatakotayiteerini mantsiyatayitatsirini.

**Riraga Erooreshi ikowaki
iñeeri Jesoshi**

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Ikanta riraga pinkathari Erooreshi ikemakotakiri rantayitakirini Jesoshi, itajonkantayitakini. Tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyaari. Ikanteetayitzini: “Irira Jesoshitatsiri rirotaki Jowani: piriintaachari”. ⁸Ikantayitzini paashinipaeni: “Roñaagantapaa eejatzi Iriiyashi”. Paashini kantayitatsirini: “Piriintaa paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi”. ⁹Omaanta ikantzi Erooreshi:

—Nothatyaakaantakiri Jowani: kamataaki. Omaanta, ¿ninka irika akemakoeyakirini itajonkakowenteeya-kirini atziripaeni? Nokowaki noñeeri.

Ikaatzi 5.000 shirampari ipakiri

Jesoshi rowanawo

(Mt. 14.13-23; Mr. 6.30-46;

Jowa 6.1-15)

¹⁰Ikanta ipiyeeyanaani rotyaantawo Jesoshi, ikamanteeyapaerini rantayitakirini. Rothatagaeyaneerini ragaeyaneerini riyotaanewopaeni janta Wetheeraki.

¹¹Omaanta riyoteeyakini atziri jatanaki, roojatzi royaateeyantanakarini. Riraga Jesoshi riwethateeyawakarini riyotagae-yakirini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenteeyakirini. Eejatzi retsiyatakoeyakirini mantsiyaripaeni. ¹²Okantaka otsiteniityaanaki, ipokashitapaakiri riyotaanewopaeni, ikanteeyapaakirini:

—Pamineroty, kaankiityaaki jaka. Potyaanteeyerini atziri iroñaaka nampitsikipaeni: raminantyaari imagae-yantyaarini eejatzi rowaeyantyaarini.

¹³Omaanta ikantawakiri:

—Pipaeyerini eeroa rowaeyaarini. Ikantanaki:

—Tekatsi nopaeyeririni. Pamine, okaataki jaka paa apawakooni, eejatzi apite mereto. ¿Pikowakima niyaateeyeni namanantakiteniri rowaeyaarini maawaeni irikapaeni? Eenitatsi oshekini atziri.

¹⁴Aamaashitya ikaateeyini shirampari 5.000 ipiyoteeyakani. Ikantziri Jesoshi:

—Poejeekaeyerini maawaeni: pinashitayityaarini ikaatayiteni 50 piyotachani, eejatzi paashinipaeni ikaate 50. Eejatzi ikimiteeyakyaani maawaeni.

¹⁵Ari ikanteeyakirini, roejeekaeyakirini. ¹⁶Roojatzi roerikantakawo Jesoshi paa, eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, pipakinawo nowanawo”. Roojatzi ipantakari riyotaanewo, ikantakiri:

—Ajaa, poshirinkeniri riraga piyoteeyencharinira.

¹⁷Rowaeyakani maawaeni, ikemaeya-paakani. Roojatzi raantayitaawoni tzimagaantapaentsiri, roteteero kantziriki. Okaatzi riyee kiteeri 12.

**Ikantziri Peetero: “Eerokataki
Jesoshi riraga Rotyaantanewo
Tajorentsi”**

(Mt. 16.13-23; Mr. 8.27-33)

¹⁸Paashini kitejiri riyaaanaki apaniroeni Jesoshi ikenkithatakaeri Iriri. Riyoshiitana-kiri raanakiri riyotaanewoperopaeni 12. Roojatzi rojampitantakari:

—¿Iitaka ikenkithashiryaaakoperotana-ri ajoriiyotzinkaritepaeni? ¿Tsikama noetaperotaka naari?

¹⁹Rakanakiri:

—Ikantayitzini apanipaeni: “Rirojatziiita Jowani kaawoshitantawitacharini, piriintaacha”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziiita Iriiyashini, oñaagantapaacha eejatzi”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziiita paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, piriintaachari”.

²⁰Roojatzi rojampitantanakari rirori ikantanakiri:

—Omaanta eeroka, ¿tsika pikanteeyinika?

Rakanakiri Peetero:

—Eerokataki Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini.

²¹Omaanta ikantaperoyirini:

—Eerowa pathawayitawo pikamantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”. ²²Kyaaryo, nopoñaanaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika omaanta osheki nokemaatsitya paata. Itheenkayenani aataperoteenchari, jewatayitziririni, ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantzi-rori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyenani: “Kaari irira Jesokirishito”. Rowamaakaantena, okaate kitejiri 3, nopiriintanee eejatzi.

Ikantzi Jesoshi:

**“Poyaataperoeyanakinani: eero
piperawenteeyawoni”**

(Mt. 16.22-28; Mr. 8.32-38)

²³Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi maawaeni:

—Pikowaeyakinirika poyaataperoeyanakinani, otzimatye pookaperoeyanakinani oetarikapaeni inimoteeyawitzimiri-rini eerokapaeni pantziri, inta maawaeni kitejiriki pipomeentsiwentee-yaawoni nokowakagaeyakimirini naari, omawitya rowamaanteetemi, omawitya ikijanteetemi. ²⁴Aririka pantawae-tawentashitya eeroka iroñaaka, eero piyotaperotziri Tajorentsi, eejatzi eero pijeekimoteeri iinja. Rooma aririka pinintaperotena naari, eejatzi pipomeentsiwentayitenawoni nokowakagaeyimirini naaka, eero patsipetashitawo, inta piweshiryaaawentyaari iroñaaka Tajorentsi, eejatzi pijeekimotapaeri iinja. ²⁵Omawitya pipiyotaperotawityaaworika osheki owaagawontsi jaka kipatsiki, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta ijeekinta rirori. Tema patsipetashiteeyawitakawoni maawaeni pashiteeyawitakarini. Naakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁶Tema naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyanee janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika, notajorentsi-perotapaaki: nokimityaari Pawa eejatzi maawaeni ronampiri, riraga kameethaperotatsiripaeni. Rootaki okameethantanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentakayena naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwentakayaawo noñaani, ari iinja nopashiwentakapaemi eeroka aririka nopiyee. ²⁷Omaanta kyaaryo iroka nokamante-

miri, eero namatawizimi: eerorika pikamita, piñaayitawakironi tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi.

**Ipaashinitzimotakiri
Jesoshi riyotaanewo
(Mt. 17.18; Mr. 9.28)**

²⁸Rootzimateentsi awijanaki apaani tominko riyaaantakari Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Iriri. Raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa.

²⁹Eenirowa ikenkithatakaakiri Iriri, ari omapokashitapaaka ipaashinipootanaki, eejatzi oshipakiryaaaperotanaki iithaari, ochookyaakiri riraga amineeyakiririni.

³⁰Romapokashitapaakari eejatzi apite shirampari, ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. Riraga ayiitapaentsiri rirotaki Moeseeshini eejatzi Iriiyashini; ³¹tee ikimitee akimiteeyanika aaka, ikameethaperotaki: ikimiteeyakarini jenokijatziz. Ikenkithatakawakagaeyakani 3: ikenkithatakotakiro ikame iinja Jesoshi janta Jerojareeki. ³²Osheki ipochokyaayitawitanaka Peetero eejatzi itsipateeyarini, omaanta tee imagaeyini. Ramineeyakirini Jesoshi, ishipakiryaaiki, ikimitanawo kitejiri. Eejatzi ramineeyakirini riraga itsipateeyakarini. ³³Rooteentsi ipiyanee riraga apiteteentsiri, ikantziri Peetero:

—Iyotaanari, kameethataki pamakinaka jaka, noñeeyakimini. Iroñaaka nokowaki niwetsikemi 3 pankoshintsi: apaani pashi, apaani rashi rirori Moeseeshi, eejatzi apaani rashi rirori Iriiyashi.

Ikanta Peetero iñaawaetashitanaka, tee ikenkithashireeya oetarika iñaawae-teri. ³⁴Omapokashitapaakari eenirowa ikenkithawaeteeyini menkori, otzikagaeyapaakirini, roojatzi ithaawae-yantanakani. ³⁵Roojatzi ikemaeyakirini Tajorentsi, iñaawaetaki menkorikira, ikantanaki:

—Rirotaki irika notyomi nonintaperotanewo: pikemijanteeyawakirini.

³⁶Roojatzi ramineeyantawitanaarini: tekatsi iñaanee, apatziro Jesoshi apaniroeni ikatziya. Ikanta imaneeyakironi okaatzi iñaakiri, ojamanitakotaki, tee ikamantawaetzi. Paatakya ikamantakoteeripa okaatzi iñaakiri.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi eentsi
ikyaaantawitakari kamaari
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)**

³⁷Okitejitanaki, roerinkaeyanakani, itonkiyoteeyawakarini osheki atziri.

³⁸Ikantawakiri apaani:

—Iyotaanari, pikaminthaaneenari notyomi napintzite, tekatsi paashini.

³⁹Rowariyaapiintziri kamaari, ikaema-kaapiintziri. Rompetatakaapiintari, ishimoretakaapiintari. Rowashironkaapiintakiri: tee rotsiparyaaneentari.

⁴⁰Nokantawitakari piyotaanewopaeni retsiyatakoterimi, omaanta tee imatziri.

⁴¹Rakanakiri Jesoshi:

—Eero imatziri: tema ari pikaateeyini pitheenkanteeyini, rootaki kaari imatantari kamaari; tema pikenkithashiryaaneenta. Osheki neshiwentakimi notsipatakimi niyotagaeyawitakimironi iñaani Tajorentsi. ¿Tekiraatama piyotakoperoyironi itajorenka Tajorentsi? Pamakinari pitomi jaka.

⁴²Rootaki iniyankitakaawitapaakari itomi, romapokashitanaka kamaari iparyaakaakiri kipatsiki, tereei, rompetatakaakari tonki, tonki. Roojatzi rotyaanantaari Jesoshi kamaari, rowawijaakoteeri eentsi. Ikanteeri Iriri:

—Irika pitomi: awijakotee iroñaaka.

⁴³Rotsikanateeyanakarini kameetha maawaeni atziripaeni, ikantawakagaeyanakani:

—Tema itajorentsi perotaki kameetha Tajorentsi.

**Rapiiteero Jesoshi ikamantakota
ikame iinja**

(Mt. 17.21-23; Mr. 9.29-32)

Enirowa rotsikanateeyakarini,
ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewo:

⁴⁴—Pikenithashiryaaperotero iroka
nokamantemirika. Eero pipeyakotziro.
Nopoñaaka naaka janta jenokinta,
nokoñaatapaaki jaka kipatsikika,
omaanta iinja aritaki raakaanteetakina.

⁴⁵Omaanta tee riyoteeyawakironi
ikantawitakariri. Tee ishinetziri
Tajorentsi riyotakoeyawakironi.
Ithaawanteeyakarini rojampiterimi
oetarika ikantawitariri.

**Ikantziri Jesoshi riyotaanewo tsika
ikantyaari ipinkatharitanteeyarini**

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶Roojatzi ikantawakagaeyanakani
riyotaanewopaeni Jesoshi, raamagaeyaka-
kani, ikantzi:

—Jaka akaateeyinika: ¿ninka anaako-
tantaatsini ipinkatharitee? ¿Naakama
pipinkathateeyeni?

⁴⁷Riyotakotakiri Jesoshi oetaka
ikenkithashireeyakarini. Ikaemakiri
eentsi:

—Pipokanaki jaka okaakini.

⁴⁸Roojatzi ikanteeyantanakarini
riyotaanewopaeni:

—Pamineri irika eentsi, aapatziyanari.
Aririka petakotyaari irika eentsika, eejatzi
petakotakina naari. Aririka petakotakina
naari, eejatzi petakotakari otyaantakinari.
Aririka petakotyaari paashinipaeni atziri,
aritaki pipinkatharitaki iinja.

**Retsiyatakotantaki paashini
aapatziyariri Jesoshi**

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹Roojatzi ikanantakari Jowa:

—Iyotaanari, chapinki noñaakiri
shirampari janta rowawijaakotayitaki-

rini kyaantawitariri kamaari. Ikamanta-
witakina raapatziyimi, rootaki
imatantariri rowawijaakotziri. Omaanta
tee kijokiro rowaeyeeni aaka rootaki
nookakaantakariri rowawijaakoteri
kyaantawitariri kamaari.

⁵⁰Rakanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero pithañaakotari. Irira tee
ikijeeyeeni, tema rantakinawo nokowa-
kaakiriri. Rootaki atsipateeyantakariri-
rini.

**Riraga jamaaryajatzi tee
raakameethatziri Jesoshi**

⁵¹Rooteentsi areetya kitejiri riyaaatee
Jesoshi jenokinta. Apatziro ipoñaanaka
riyaatanaki Jerojareeki. ⁵²Rotyaantakiri
riyotaanewo, ikantakiri:

—Thame pityaawo janta Jamaaryaki,
pamine ajeekanteeyapaakyaarini.

⁵³Ikanta riyataawitanaka, omaanta
riyoteeyakirini jamaaryajatzi riyaatatye
Jesoshi janta Jerojareeki, rootaki kaari
ishinetantawakari roojeekawakiri
inampiki. Roojatzi ipiyantanaa,
ikamantapaeri Jesoshi, ikantziri:

—Eero ishinetee amaye inampiki.

⁵⁴Ikemantawakari Jantyaako eejatzi
Jowa, ikantakiri:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima
nokanteri Tajorentsi itagaeyerini
maawaeni jamaaryajatzi? Nokimityaari
Iriiyashini paerani: itaakaantakirini
joraaropaeni kijeeyakiririni.

⁵⁵Rookathatanakiri Jesoshi, ikantana-
kiri:

—Tee okameethatzi akijeri. Tee
piyoteeyini eeroka tsika pikantakari: tee
pikameethashiretzi. ⁵⁶Naaka poñaachari
jenokinta, natziritapaaki jaka
kipatsikika. Tee ro nopokantya
nowamaayiterini atziri, inta
nopokantari nowawijaakoeyerini.

Roojatzi rowagaeyantanaani paashi-
niki nampitzi.

**Riraga kowatsiri
oyaateeyeririnimi Jesoshi**

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷Ikanta ikineeyanakini awotsiki, itonkiyotawakari shirampari, ikantawakiri Jesoshi:

—Nowinkatharite, nokowaki noyaata-perotanakimi, tsikarika piyaate.

⁵⁸Ikantanakiri:

—Naaka poñaachari janta jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika nowawijaakotantyaariri atziri. Pikemi-jantawakiro iroka nokamantemiri: riraga otsitziniro eenitatsi imoo imaapiinantari, riraga jenokiweraeni eenitatsi imaashi; omaanta naaka, tekatsi nopanko nomaantyaari.

⁵⁹Roojatzi ikantakiri paashini atziri:

—Poyaatanakina eeroka.

Rakanakiri ikantzi:

—Nowinkatharite, nokowawitaka, omaanta ikamawakiita pawa. Aririka nokitatanakiri roojatzikya noyaatantanakimi.

⁶⁰Rakanakiri Jesoshi:

—Eeniro ikaateeyini theenkantatsiri-paeni, rirotaki kitaterini aririka ikamaki. Omaantakya eeroka, thame poyaatena pikamanteeyeriniita atziri tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenanteeyeerini.

⁶¹Ikantziri paashini shirampari:

—Aritaki, nowinkatharite, noyaataperotanakimi: omaanta niteeyapaentyaari-niita niwethateeyapaentyaariniita nosheninkapaeni.

⁶²Omaanta rakanakiri Jesoshi:

—Pithapaterorika kipatsi pipankiwaetantyaari piwankiri, eero paminaminawae-tzi tsikarikapaeni, eero otzipitziwaetantana pithapatakiri. Eejatzi okimitaka roori: pikowakirika ipinkathariwentemi Tajorentsi, poyaataperotena, eero pikenkithashiryapiintziro panteero eejatzi pantapiintawitarini paerani.

**Rotyaantakiri Jesoshi 72
kenkithatakaanteeyatsirini**

10 ¹Roojatzi rotyaanteeyakirini Awinkatharite osheki riyotaanewopaeni reewateeyanakini, ikaateeyini 72. Ikantawakiri:

—Piyaateeyini nampitsikipaeni nokanteeyakimirini, apite pikantawa-kaayitanakyaani. Eekiro nimpaeeteemi iinja naari. ²Okimitaaka pankirentsi oshketerika okithoki tekatsiperorika owiiteroni apaatanakya okithoki rooma tee roshekitzo owiiteroni. Eejatzi okimitaka iroñaaka eeniro oshekipero atziri kaari aapatziyana. Pamanapiinteri Awinkatharite rotyaanteeyantyaaririni osheki amitamotemini pikenkithataka-gaeyerini atziri, riyaatanteeyaarini rirori jenokinta. ³Pamine, osheki opomeentsit-zimoeyemini, osheki rowashironkaeyemini theenkantatsiri: pikimityaari owisha, rojatekakari manitzipaeni. Iroñaakakya, piyaateeyini pikenkithateeyeni. ⁴Eero paanaki pithaate, piyorikite, pijapatote. Aririka pitonkiyotawakyaari atziri niyanki, eero pikatziyakaari pikenkithawaetakayiri, omaanta pawijanakiri: apatziro powaanakiro janta nokantakiminta. ⁵Tsikarika pijeekapaaki, pikanteri Tajorentsi ramitakoteri ashitawori ipanko raapatziyantenari ijeekantyaari kameetha. ⁶Aririka raapatziyena, ari rawijakotee, ijeekantyaari kameetha. Rooma eerorika raapatziyana tee patsipetashitawo pikenkithatakayiri iñaani Tajorentsi: tema pantakiniri iroka nokantakimiri. ⁷Tsikarika janta pijeekapaaki, aritaki pijeekaeyapaakini. Eero pikinakinayitziro pankotsikipaeni. Poyaawo oetarika ipawakimiri, eejatzi pirero, maawaeni. Okameethatzi ipawakimi oetarikapaeni koetyeemotakimiri: riraga atziri antawaatatsiri ikameethatzi ipineeteri.

⁸Tsikarika pareetapaakya, aririka raakameethatawakimi, powapaakyaawo oetarika ipawakimiri. ⁹Eenitatsirika mantsiyaripaeni, petsiyatakoeyerini. Pikamanteeyerini maawaeni: “Rooteensi ipinkathariwenteyemini Tajorensi”. ¹⁰Omaanta eerorika raakameethatawakimi paashinipaeni atziri, pikanteeyanakirini: ¹¹“Pikemaeyawakinani: ikowawita Tajorensi ipinkathariwentemimi, omaanta tee pikoyi. Tee paakameethateeyawakinani, eejatzi okimitaka, tee paakameethatawakiri Tajorensi. Iroñaaka pashironka-gaeyaani”. ¹²Rootaki nokowakiri pikamanteriri. Ñaakiro, paerani riraga joroomajatzini imaninteeyakirini Tajorensi rootaki ithonkanteeyakirini. Omaanta eerorika raapatziyeeya-wakimini atziri iroñaaka, ari iinja ranaakotaperoteri joroomajatzini ikemaatsitaperoteeyaawoni osheki.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
piyatheeyakiririni
(Mt. 11.20-24)**

¹³Eejatzi ikantzi Jesoshi:
—Ashironkaamatsiterini korashiinijatzii eejatzi wetheerajatzii: osheki iñaakoeyawitakinawoni notajonkanta-piintaki, omaanta tee raapatziyeeyawakinani. Rirorikami ñeeyakinanimi tziirojatzii eejatzi shiroojatzii, tema ari ikenkithashireeyaneeyaanimi, rookae-yeeronimi kaari kameethatatsi ranteeyirini. ¹⁴Kyaaryootaki rowashironkaeyakirini Tajorensi iinja tziirojatzii eejatzi shiroojatzii, rowashironkagaeyerini, omaanta rowashironkaaperoyerini osheki korashiinijatzii eejatzi wetheerajatzii. ¹⁵Eejatzi ikenkithashireeyawitakani kaperinawoojatzii riyateeyenimi janta jenokinta, omaanta eero riyateeyenini inta riyateeyeni janta paamariki jeekatsiri inthomaenta kipatsi ikema-

tsityaawo. ¹⁶Niyotaanewo, pikemaeyenani. Aririka raapatziyeeyawakimini atziripaeni, eejatzi naari raapatziyeeyakinani. Aririka itheenkaeyawakimini eerori, eejatzi ikimitzitakina naari itheenkaeyakinani. Eejatzi okimitaka, aririka itheenkaeyenani naari, tema itheenkaeyerini eejatzi riraga otyaantakinari. Iroñaakakya, piyaateeyeni. Ari ikanteeyakani.

**Piyeeyapaani riyotaanewo Jesoshi
kaatsisiri 70**

¹⁷Ikantaka ipiyeeyapaani rotyaantane-wopaeni Jesoshi, ikimoshireyapaakini. Ikamanteeyapaakirini:

—Nowinkatharite, riyotakina kamaari naapatziyakimi, ikemijantaperotakina. Nomatakiriky notyaanteeyakirini.

¹⁸Rakanakiri:

—Kyaaryo riraga Jatanaashi ipinkathariwentawitakari iyamaaritzinkarite, omaanta noñeeyakimini pimanteeyakirini potyaantakiri kamaari eerori: iroñaaka niyotaki eero ipinkatharitaperotzi Jatanaashi, tema ramitakotakimi Tajorensi panaakotantakariri kamaaripaeni. ¹⁹Iroñaaka osheki notajonkawentakimi: okimiwitaka aririka paatzikawityaari maanki, eero rowamaemi; eejatzi riraga kitoniro, tekatsi ikantemi. Eejatzi ikijawitemi riraga iwinkatharite kamaari, omaanta tekatsi ikantemi, tema notajonkako-wentakimi. ²⁰Kyaaryo potyaantayitakirini kamaari, omaanta eero piweshiryaa-wentawo iroka, inta pikimoshirewenta-peroeyeroni piyaateeyeni jenokinta, tema rojankinateetakiro piwaero janta.

**Ikimoshireperotaki Jesoshi
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)**

²¹Roojatzii riraga Jesoshi okimoshire-takaaperotakiri Ishire Tajorensi, ikantziri Iriri:

—Pawa, osheki pikameethataki. Pipinkathariwenteeyirini maawaeni jenokijatzi eejatzi maawaeni kipatsijatz. Eeniwitacha atziri iyotawitachari, riyotayitawitawoni oetarikapaeni, omaanta pimanapithatakiri piñaani: tee riyoteeyironi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Omaantakya piyotaaperoyakirini riraga kaari iyoperowitachari: itheenkaeyawitakarini ijoriiyotzinkarite omaanta pikowakaaperoyakirini rirori riyote.

²²Roojatzi ikanteeyakirini piyotawenteeyakaririni:

—Rirotaki Pawa matakakinawori maawaeni. Apaniroeni riyoperotana Pawa, tekatsi paashini iyoperotenani. Eejatzi nokimita naari, apaniroeni niyoperotziri, tekatsi paashini iyoperoterini: omaantakya ninkarika nokowaakaari noñaayeri, rirotaki yoterini Pawa eejatzi.

²³Ipithokashitanakari rirori riyotaanewopaeni, apaniroeni irira ikanteeyakirini:

—Piñeeyakinani eeroka nomatakiro kaari iñaapiinteeyini paashinipaeni atziri. Okameethatzi pikimoshirewentena, eejatzi ikimoshirewentena paashini ñaayitanarini. ²⁴Ikowaeyawitakani paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iñeenami notajonkantayiteni, omaanta tee iñaana notajonkantayitzini. Eejatzi ikowaeyawitani iñeenami riragapaeni pinkatharitayitawitacharini. Eejatzi ikowaeyawitani ikemaeyenanimi, omaanta tee ikemaeyanani. Intakya eerokapaeni piñeeyakinani, pikemaeyakinani.

**Ikowaperotzi Tajorentsi
anintashireperoteri,
eejatzi anintashireperoteri
maawaeni atziri**
(Mt. 22.34-40; Mr. 12.28-34)

²⁵Paashini kitejiri ipokashitakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi

rowaga rojankinarini Moeseeshi. Ikowawitaka ikompitakayaarimi Jesoshi, ikantawitapaakari:

—Iyotaanari, ¿tsika nokantyaaka nojeekantyaari jenokinta, nokanteeta-tyeeyaani?

²⁶Ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri rojankinarini Moeseeshi? ¿Oetaka okantzimiri?

²⁷Rakanakiri:

—Okantana: “Okameethatzi anintashireperoteriroña Tajorentsi maawaeni ajankaneki. Rirotaki Awinkatharite. Eejatzi kameetha akyaaryoowenterer aapatziyaari. Eejatzi kameetha akenkithashiryaaperotyaaari tema ikameethaperotaki. Eejatzi paashini ikowaki Tajorentsi: akimitaaka anintaaaka, eejatzi akimiteri paashinipaeni atziri, anintaperoteriroña”.

²⁸Ikantanakiri:

—Kyaaryooperotaki iroka pikantakirika. Aririka pimonkaatero iroka eerori, aritaki pijeekae jenokinta pikanteeta-tyeeyaani.

**Ikantakotziri jamaaryajatz,
neshironkatziriri joriyo**

²⁹Omaanta riraga iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi tee inintashireperotziri maawaeni atziri, rooma ikowawita imaniromi. Rootaki rojampitantanakariri Jesoshi:

—¿Ninkama atziri nonintaperoyeerini?

³⁰Ikantawakiri:

—Noshiyakaawentemiro. Ikinanaki apaani joriyo awotsiki. Ipoñaanaka Jerojareeki roerinkawitanaka taapiki rareetantyaami nampitsiki iitachari Jerikoo. Ikantaka niyanki awotsi romapokapaakiri apanipaeni koshintzi roerikapaa-kiri, shepik. Roojatzi raatonkoryaapaakiri, raapithatapaakiri iithaari, osheki ipapajajaatakiri tag, tag, tag. Roojatzi

rookamerikitanakiri awotsiki, rawijanakiri. Rooteentsi ikamemi riraga owashironkaenkari. ³¹Ikantapaaka ikinapaaki awotsiki ñaanakowenantatsiri, rirowitaka joriyo eejatzi. Ìñaawitapaakari rirori rowashironkagaetakiri, roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari. ³²Eejatzi ikimitaka irira paashini shirampari riraga icharineeteni Rewiini. Tema maawaeni irirapaeni ramitakotziri ñaanakowenantatsiri janta Tajorentsipankoki. Ikinapaaki awotsiki, ññaawitapaakari rirori, eejatzi roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari rirori eejatzi. ³³Omaanta ikinapaaki paashinijatzitatsiri atziri rirotaiki jamaaryajatzi, roonanewo joriyopaeni. Ikinapaaki ññaapaakitziri rirori, roojatzi retakotantapaakari. ³⁴Riyaatashitapaakiri raawintapaakiri, eejatzi roojotakotapaakiri rompojeetakirira. Eejatzi eeniro ramakiri iwoorote riraga jamaaryajatzi. Roojatzi raakiri rirori rowankitakiri iwooroteki, raanakiri janta ojeekinta pankotsi. Eejatzi janta kameetha inintashireperotanakiri raawintapaakiri. ³⁵Okitejitanaki ikowaki riraga jamaaryajatzi riyaaete. Ikantanakiri ashitawori ipanko: “Ajaa, irika korikika. Nokowaki pikamintheeri irika shirampari. Tekirarika imonkaata koriki, paata nopinatapaemi paashini aririka nopiyee”. ³⁶Ari ikaataki 3 ñaakiriri owashironkaenkari awotsiki. ¿Ninka atziri nintaperotakiriri?

Rootakiri rojampitakiriri riraga Jesoshi iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi. ³⁷Rakanakiri:

—Tema rirotaiki riraga etakotakariri.

Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eejatzi eerori, pikimityaari: pinintashireperoteri maawaeni atziri.

Jesoshi rareeteeyapaawoni

Maarita eejatzi Mariiya

³⁸Ari ikinanaki awotsiki Jesoshi, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Rareeteeyapaakawoni owaanini nampitsi.

Roojatzi janta oñaantawaari tsinani owaero Maarita, okantawakiri:

—Thame piyeekaeyeni nopankoki.

³⁹Otsipatawo irento janta opankoki owaero Mariiya. Ojeekimotakiri Awinkatharite iitziki, okemijantawakiri, riyotaapaakirori. ⁴⁰Rowaga Maarita, oshintsiwaetawakiniri onkotsitayitzinirini rowanawopaeni. Roojatzi iyaatashitakiri, okantapaakiri:

—Nowinkatharite, pamine, apaniroeni nonkotsitayitzimironi poyaari. Rooma rowaga eentyo, tee amitakotana. Potyaantero amitakotenaata jaka.

⁴¹Rakanakiro:

—Maarita, osheki pikenkithashiryaa-perotakawo eeroka ponkotsiwaete owanawontsi, eejatzi powameethayiteroni oetarikapaeni. Osheki pikenkithashiryaaakawo. Okameethatawita maawaeni iroka, ⁴²omaanta eenitatsi apaani kameethaperotatsiri: rootakiri iyoyagaanantakiri pirento roori, tekatsi kantawenteroni.

Riyotayiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya ramaneri Tajorentsi (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Paashiniki kitejiri riyaaataki Jesoshi ikenkithatakayeri Ashitariri. Ithonkatapaakiro ikenkithatakayeri Iriri, roojatzi ikantapaakiri apaani riyotaanewo:

—Nowinkatharite, paerani riraga Jowani riyotaakiri riyotaanewopaeni tsika ikantya ikenkithatakayeri Tajorentsi. Eejatzi eeroka iroñaaka nokowaki piyoteena naari tsika nokantya namaneri.

²Ikantawakiri:

—Aririka pikenkithatakayeri, ari pikimitero iroka pikanteri:

Pawa, jeekatsiri jenokinta, osheki pikameethaperotaki, nokowaki pipinkathariwenteeyenani, maawaeni.

Okameethatzi nanteeyemironi
maawaeni
pikowakaakinari: nokoyi nokimi-
tyaari
ponampiripaeni jenokijatzinta
ranteeyimironi maawaeni
pikowakaakiriri.

³ Pamitakotena maawaeni kitejiriki
eero okoetyeemotantana noyaari.

⁴ Eero pikijawentanawo kaari
kameethatzi nantziri inta
pikaminthayena: tema naari
nokamintheyirini maawaeni
atziri. Eero pishinetziri kamaari
rantakayenawo
kaari kameethatzi.

**Pikowakotaperoteri Tajorentsi
koetyeemotzimiri, aritaki
imatakimiro**

⁵ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, niyotaanewopaeni,
noshiyakaawentemiro. Aririka piyaata-
shiteri pitsipaminthari tsiteniriki
pinetheeri rowanawo. Pikantapaakiri:

⁶ “Tekatsi nopawakiriri niyompari
owakira rareetapaaka. Nokoyi pipawa-
kina nowakayaariri”. ⁷ Aamashitya ari
ikantawakimimi: “Eero poñaashi-
renkana, osheki nowochokini. Maawita-
kina naaka, eejatzi neentsitepaeni,
maawaeni. Ashitaka ashitakontsi.

Tekatsi nokantya nopiriinte nopantemi-
rori poyaari”. ⁸ Naakiro, pitsipaminthari
powawitari. Tee ikowawita ipiriinte
ipantemirori poyaari. Omaanta

eekirowa poñaashirenkiri roojatzi
ipiriinantakya, ipawakimiro poyaari
pikowakotakiriri. Rooma tee ikoyi
poñaashirenkapiinteri. ⁹ Eejatzi okimita,
aririka pamanapiinteri Tajorentsi, ari
ramitakotapiintakimi ipakimi koetyee-
motzimiri. Pikowakotapiinteri aritaki
piñaakiro koetyeemotzimiri. Pikenkitha-
takaapiinteri aritaki ikemakimi,

imatakayemiro kameethatzi. ¹⁰ Kyaa-
ryo, maawaeni amanapiintziriri
Tajorentsi ari ramitakotakiri iñaantya-
wori koetyeemotariri. Maawaeni
kowakowapiintatsiri riyotaapiinteri
iñaantyaawori koetyeemotariri.
Maawaeni kenkithatakaapiintziriri ari
ikemakiri kameetha imatantyaawori
kameethatzi.

¹¹ Naakiro, ikowakotemirika pitomi
owanawontsi royaari, ¿arima pipawakiri
mapi? Ikowakotemirika shima royaari,
¿arima pipawakiri maanki? ¹² Aririka
ikowakotemi ithoki tyaapa, ¿arima
pipawakiri kitoniro? Eero pipawakiri,
inta pipaperotawakiri kameethatzi
royaari. ¹³ Naakiro, tee pikameethawitya
eerokapaeni, omaanta piyotzi pineshi-
ronkatziri peentsitepaeni. Rooma
irintapaeni Ashitakaeri jenokinta
riyotaperotzi rirori ineshironkaperotee
aakapaeni. Aririka pikowakoperoteri,
rotyaantemiro Ishire amitakotemini.

Ikanteetziri riraga

Jesoshi rirotaaki kamaari

(Mt. 12.22-32; 12.43-45; Mr. 3.20-30)

¹⁴ Paashini kitejiri iñaakiri Jesoshi
shirampari imajontzitakaakiri kamaari,
ikyaantawitakari rajankaneki. Itajonka-
kowenteeri Jesoshi, rowawijaakoteeri,
roojatzi iñaawaetantanaa eejatzi.
Rotsikanateeyanakarini maawaeni
ñeeyakiririni. ¹⁵ Omaanta ikantayitzi
apanipaeni:

—Ramitakotashitakari Jesoshi
Wereshewoo: riraga iwinkatharite
kamaari, rootaki imatantawori rowawi-
jaakoteeri imajontzitakaakirira kamaari.

¹⁶ Ijeekaki paashini theenkiriri Jesoshi,
ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkante, niyotante-
miri kyaaryorika pipoñaaka jenokinta.

¹⁷ Omaanta riyotakiri rirori ikenkitha-
shireeyakarini. Ikantziri:

—Aririka romanatawakagaeyaani atziri, tema aritaki ithonkawakagaeya-kyaani. Eejatzi aririka ikijawakagaeyaani asheninka, tema ari itsipareeya-wakaanakyaani. ¹⁸⁻¹⁹Eejatzi okimita, aririka ikijeeyerinimi Jatanaashi iyamaaritzinkarite, ζtsika ikantyaari ipinkathariwenantyaariri? Eerori pikanteeyakini iroñaaka: “Rirotaki Wereshewoo amitakotziriri Jesoshi rowawijaakotantariri imajontzitakaeri kamaari”. Rirorika amitakotenanimi nowawijaakotziri imajontzitakaeri kamaari, ζninka amitakotziriri pisheninkapaeni rowawijaakotantariri atziri kyaantawitakariri kamaari?

ζRirojatzima pisheninka eerori kamaari? ²⁰Omaanta imatakaakinawo Tajorentsi nowawijaakotantakariri imajontzita-kaeri kamaari, piyoteeyantyaarini iroñaaka kijokiro rowaeyakimini riraga Tajorentsi, ikowaki ipinkathariwentee-yemini.

²¹Paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi, ikantaki:

—Pamine, eenitatsirika shirampari shintsitsatsiri ithatyaamento, ichekopite, maawaeni, tema ishentaperotziro ipanko. Eero ishinetziro ikoshiteeteri rowaagawo. ²²Omaanta ipokapaakirika anaakotapaakirini shintsitaperotsiri, eero imatziro rotsinampaawakiri rirori oetarika ranantapaakyaariri. Tema ari raapithatapaakiri rowamaamentopaeni. Roojatzi ikoshitantanakyaari rowaagawo, ipaeyanakirini isheninkapaeni rirori. ²³Ikijeeyakinani maawaeni kaari inimoteeyirini nantero, rootaki rantawakaantanakari osheki atziri kaari raapatziyantaneena.

Ipiyawo eejatzi kamaari

²⁴Aririka ipakagaeri atziri kamaari, okameethatzi ipinkanakiri: rapiiteeri-kari eejatzi. Okimitaka iroka: ikinakina-

yitakini riraga kamaari janta ochempiki, ikowakowawita tsika ijeekantyaari. Omaanta teerika iñee ijeekantyaari, roojatzi ikenkithashiryaantanaawori ipoñaanakanta, ikante: “Nopiyaneta janta nopoñaakanta”. ²⁵Aririka ipiyapae, iñaapaeri shirampari kimitaka pankotsi, opishitaka eejatzi kameetha okaankiityaaki. ²⁶Roojatzi riyaatantaka ikaemeri paashinipaeni iyamaaritzinkarite, ikaatzi 7. Mapperori tee ikameethatzi riroripaeni. Ñaakiro, iroka pankotsi roshiyakawo kyaantawitariri kamaari. Aririka rapiiteeri ikyaanteeyari, roojatzi imaperotanteeya eero ijeekanee kameetha.

Ikantzi Jesoshi: “Ikimoshireeyakini maawaeni aapatziyanari”

²⁷Ijeekaeyakini janta osheki kemaeya-kiririni Jesoshi. Ocheraanaki apaani tsinani, okantzi:

—jTema okimoshirewentakimi piniro koñaatakimiri!

²⁸Omaanta ikantawakiro:

—Jee, kyaaryo, omaanta ikimoshire-peroeyakini maawaeni kemaeyirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi raapatziyee-yari.

Ikowakotziri theenkantaniri Jesoshi itajonkante

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹Eekiro ipiyotawenteeyatyaarini Jesoshi paashinipaeni atziri. Roojatzi riyotagaeyantakarini, ikantziri:

—Tee pikameethateeyini. Pikowaeya-witani piñeeyenanimi notajonkanteemi eejatzi, omaanta eero notajonkantzi. Apatziro pikenkithashireeyaari Jonaashini piyotantyaari: ³⁰paerani iniyakiri antari omani. Okaatzi 3 imaakotaki inthomaenta, roojatzi ishitowantanaa ipaanteki, riyaatantana-riyoteeri niniweejatzi. Tema

rotyaantakiri Tajorensi. Ari nokimiteeya iinja naari piyoteeyantyaarini rotyaantakina Tajorensi: tema nopoñaaka janta jenokinta natzirita-paaki jaka kipatsiki. ³¹Eejatzi rowaga iwinkathawoteni sheewajatzzi, opoñaaka inteena kameetha, paashiniki kipatsi. Paerani opoñaaka inteena okemijantantari Sharamooni. Okowaki riyotakaaperotero riyotaantziri. Pamine, nanaakoperotakiri naaka Sharamooni niyotzi, omaanta eeroka pitheenkaeyakinani. Iinja, aririka ipiyoteeyerini Tajorensi maawaeni kamatsiripaeni, ikanteeyemini: “Eenitatsi pantani: pitheenkakiri Notyaantaneewo. Rooma roori rowaga iwinkathawoteni sheewajatzzi, tema riro aapatziyakaakaworini okaatzi riyotaakirori Sharamooni”. ³²Eejatzi ikimitaka riraga niniweejatzini: raapatziyakari Jonaashini. Ikenkithashireeyanaani, ipakagaeyeeroni kaari kameethatatsi ranteeyawitarini. Nanaakotziri naaka Jonaashini, omaanta eeroka tee paapatziyeyanani. Iinja ikantemi Tajorensi: “Raapatziyakarini niniweejatzini Jonaashini: omaanta eeroka, ¿iitaka kaari paapatziyantari Notyaantaneewo?”

**Ikenkithatakotziro Jesoshi
ootamentotsi**

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Aririka poonthoteri ootamentotsi, ¿arima pimanakiri tsikarika? ¿Arima potetakiri kantziriki? Tema powapiintziri jeñokiini ijeekapiintzira, pikoñaatakotantyaari. ³⁴Iroka oki okimitawitawo ootamentotsi ashi awatha. Okameethatzirika oki, ari añeeyakironi oetarikapaeni. Omaanta teerika okameethatzi, eero añiuro oetarikapaeni, okimitaka akinaki tsiteniriki, tee ayoteeyini tsikarika

akinaki. Eejatzi okimita aririka akenkithashireero kameethatatsiri ari antero kameethatatsiri. Omaanta akenkithashireerorika kaari kameethatatsi rootaki anantyaawori kaari kameethatatsi. ³⁵⁻³⁶Okameethatzi piyotakotya eeroka paapatziyaperotakaririka Tajorensi. Pimonkaaterorika iroka, ari piyoperotanaki iroñaaka eero pitheenkimatee. Tema pikimitakotakari ootamentotsi ootaperotachari.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

**Ashironkaamatsitemiini ari
rowashironkagaeyemini
Tajorensi iinja**

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;

Rk. 20.45-47)

³⁷Roojatzzi ikantanakiri warijeeyo Jesoshi:

—Thame aate nopankoki, oya.

Roojatzzi royaatantanakari, rowakaapaa-kari. ³⁸Tee ikiwawakota Jesoshi, rootaki rotsikanatantanakariri kameetha warijeeyo. ³⁹Ikantanakiri rirori: “Eerokapaeni pikenkithashiryakopiinteeyironi okaatzi piñaayitzirini. Omaanta tee pikenkithashiryakopiinteeyironi oetarika jeekayitatsirini pajankaneki. Pametawo pikiwiro pako, piwatha, piithaari, maawaeni. Omaanta tee pookimaetawo kaari kameethatatsi jeekatsiri pajankanekira. Pikimitakari atziri kiwawitawori iwajoni ikiwashitakawo jeñokiini, omaanta inthomaekira eeniro ojeeki owanawontsi opathayitakawoni. Omaanta tee pithonkiro pikiwiro. ⁴⁰Tee pikenkithashiryaneenta. ¿Apatziroma riwetsikakiro Tajorensi pako? Tema eejatzi riwetsikiro pikenkithashiryantari. ⁴¹Pipashitayitawitarini ashironkaenkari koetyeemowitariri, omaanta tee pikaminthaaperotziri, patsiwakashitakawo pipakiri. Omaanta aririka pikaminthaaperoteri paashinipaeni atziri, tema ari pikameethataki. ⁴²Pashironkagaeyani

eerokapaeni. Kyaaryo pipagaantapiintawitari Tajorentsi eechonkiini pashi meenta, koraantero, kachaarikishi, omaanta tekira omonkaata ikowakayimiri Tajorentsi. Eeniro pantawitakari kameetha, eejatzi eeniro kaari pantzi. Tee pinintashireperotziri irira eejatzi tee pikaminthaaperotziri paashinipaeni atziri. Okameethatzi piperi Tajorentsi eechonkiini piwankiri, omaanta eero pipeyakotziri pinintashireperoteri eejatzi pantaperoteniri ikowakaakimiri. ⁴³Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Aririka ipiyoteeyaani ajoriyotzinkarite iñaaperotantyaariri Tajorentsi, pikowaeyini ipinkathateeyemini eeroka eejatzi. Aririka pikinayitanakini pankotsikipaeni, pikowaki kameetha raakameethateeyaperotemini atziripaeni. ⁴⁴Kyaaryo, rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Pikimitakari kaminkari kitatachari kipatsiki, imanaka; tekatsi yotatsini ari ikineeyini atziripaeni, tee riyoteeyini rootentsimi raatzikakoterimi kaminkari pathagaentsiri. Eejatzi pikimitaka eerori, pimanayitawitawoni kaari kameethatatsi pantayitzirini”.

Rootaki ikantakiriri Jesoshi warijee-yopaeni. ⁴⁵Roojatzi ikanantanaka iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi: —Iyotaantatsiri, okaatzika pikantakiri eejatzi naaripaeni pikijakaakina.

⁴⁶Rakanakiri Jesoshi:

—Jee, eejatzi eerori rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Osheki powanaayitakinirini atziripaeni pikowakaaperotakiri imonkaatero, omaanta tee imatziro. Eejatzi pikimitaka eerori: tee pimonkaateeyironi. Eejatzi tee petakotari riroripaeni.

⁴⁷Kyaaryo, pashironkagaeyaani. Pimonkaateeyakarini pichariniiteni rowamagaeyakirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

⁴⁸Tema riyotakotakina naaka irirapaeni. Eejatzi eerokapaeni owamaantatsiri. Tee pikoyi eeroka paapatziyena. Ari pitzimitakyaarikami paerani eerori, ari powamagaeyakirini eerori eejatzi riraga kamananta-

tsirini. ⁴⁹Riyotakoeyakimini Tajorentsi, ikantzimi: “Notyaanteniri atziri kenkithatakayerini, omaanta rowamaayitawakirini apaanipaeni, irira paashinipaeni ikijawakiri, ikemaatsitakaawakyaari”. ⁵⁰Eenitatsi panteeyakirini maawaeni: pashi powaeyironi powamaantzi. Riraga itakaantaworini powamagaeyerinimi, roojatzi pikanta iroñaaka eerori pikowaki powamagaeyerini aapatziyeyakaririni Tajorentsi. ⁵¹Pisheninkateeyakarini owamaakiririni Aweeri. Eejatzi pisheninkateeyakarini owamaakiririni riraga Jakariiyashi: rowamagaetakiri rirori janta Tajorentsi-pankoki. Eeniro panteeyakirini maawaeni, rootaki rowashironkaawentemiri Tajorentsi. ⁵²Pashironkagaeyani eerokapaeni. Piyotaantawitawo rojankinarini Moeseeshi, omaanta pashironkagaeyaani: tema pamatawiteeyakirini ajoriyotzinkaritepaeni. Tee pikowaeyini piyotakoteri Tajorentsi eerokapaeni, eejatzi tee pikowakagaeyirini riyoteeyerini riroripaeni riyoteri irira.

⁵³Rootaki ikanteeyakiririni maawaeni, roojatzi ishitowantanaa. Ikijeeyanakirini riraga warijee-yopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, eejatzi eekiro roñaashirenkanakitziiri, rojampijampitanakiri oetarikapaeni, ⁵⁴ikowaeyiwitakani ikompitakayaarimi, ipoñaakaantyaariri, raakaanantyaaririmi.

Paamagaeyaawoni warijee-yopaeni ranteeyirini

(Mt. 10.28-33; 12.32; 10.19-20)

12 ¹Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekiperoroña atziri, rawitsinaawakagaeyakani. Roojatzi ikanantakari riyotaanewopaeni:

—Paamayaarira warijee-yopaeni, ramatawiteeyiminikari. Roshiyakaawatahita raapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki ramatawitantzi. ²Iiteyawitakani tekatsi yotatsini ramatawiteeyawitaka-

rini, omaanta iinja aritaki riyotakoeyerini maawaeni atziri rashi rowaeyironi ramatawitantzi. ³Eejatzi eeroripaeni, oetarika pomanawitari pikantziri iroñaaka, ari ikemakoeyemini iinja. Oetarika pikamantathatantawitariri apaani atziri janta pipankoki, ari itacheronkawaantetanaki ikaemanaki janta ipiyoteeyaninta atziripaeni.

¿Ninka athaawantaperotyaaari?

⁴Iroñaaka, notsipaminthari, nokamantemi: eero pithaawantari riraga atziri kowatsiri rowamaemi. Aririka rowamaemi, omaanta apatziro rowamaawityaawo piwatha, omaanta eero rowamaero pishire. ⁵Omaanta riraga Tajorentsi pithaawantyaari: ikowakirika, rowamaemi ari imatakiro. Omaanta eejatzi ikowakirika rotyaantemi paamariki kaari tsiwakani-tatsini, ari imatakiro. Rirotakikya pithaawantya rotyaantzimikari paamariki. ⁶¿Ipinaperotama iyaanini shiwankitzinkari? Tee ipinataperota, omaanta riyoteeyirini Tajorentsi: tee ipeyakoeyirini apaani. ⁷Eejatzi okimitaka, riyoperoyakimini eerori: riyotziro eejatzi tsika okaatzi piishipaeni. Ikempoyeeyakirini shiwankitzinkari iyaanini, tema eerokapaeni ikempoyaaperoeyakimini. Eero pikantashiryaaashita, omaanta piweshiryaaawentyaari Tajorentsi. ⁸Eejatzi piyoteeyakironi iroka nokantemiri: eero pipashiwentakaana, aririka pikamanteeyerini paashinipaeni atziri paapatziyakina, aritaki nokamantakiri Pawa eejatzi ronampiripaeni janta jenokinta pisheninkatakina. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaata-paaki jaka kipatsikika. ⁹Omaanta pipashiwentakayenarika jaka kipatsiki, eejatzi eerori nopashiwentakayemi naari janta jenokinta iinja. ¹⁰Aririka

ikantzimatenataziri, ari imatero Tajorentsi ikaminthayeri, aririka raapatziyeena iinja, eero ikenkithashi-reero ranteeyirini. Omaanta aririka ikantzimateeyeroni Ishire Tajorentsi, eero ikaminthayimaetari Tajorentsi. Tema tee ikoyi rirori raapatziyena. ¹¹Aririka ragaetemi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira jorriyopaeni, eejatzi janta kantakowenantsiriki, eejatzi janta jewatatsiriki, eero pithaawantee-yarini. Eero pikenkithashiryaaashita-piintawo: “¿Itaka nokantereri?” ¹²Aririka ragaetemi, ro iyoteemini Ishire Tajorentsi oetarika pikantereri.

Kyaaryoowa, piñaawenataperotawokari osheki owaagawontsi

¹³Roojatzi ikantakiri apaani shirampari Jesoshi:
—Iyotaanari, ipanakirini pawani yeeyika maawaeni tzimimoeyawitaririni. Tekatsi ipena naari. Pikanteri yeeyi ipagaanteena naari rowaagawo.

¹⁴Rakanakiri:

—Eero nokantziri. ¿Naakama kantakowenantsiri, nokanantyaariri pirentzi?

¹⁵Roojatzi ikanteeyirini maawaeni piyotawenteeyakaririni:

—Kyaaryoowa: piñaawenaperotawokari rashitayitarini paashinipaeni, eero oweshiryaaaperotakayimi.

¹⁶Roojatzi roshiyakaawenantakanari, ikantziri:

—Eenitatsi iipatsite ashaagantzinkari. Osheki onintzi pankirentsi kameetha oshookayitanakini iwankiripaeni.

¹⁷Monkaatapaaka rowiitantyaaworimi okithokipaeni, ikempoyaantyaaworimi opankokipaeni roori, omaanta iroñaaka yeekitapaaki. Tee omonkaatapaakawo paashini. ¹⁸Ikenkithashiryaaaka ikantziri: “¿Tsika nokanteroka? Tekatsi

nowantyaawori maawaeni. Jaa, niyotaki iroñaaka tsika nokantero: noshiryaa-kaantero pankochaanikira, nantakaantee antawopero pankotsi nowantyaawori maawaeni nowankiripaeni, eejatzi maawaeni nowaagawo. ¹⁹Oshakitaki iroñaaka maawaeni, tekatsi koetyeemoteenani. Ojamani okantya, eeroota othonkitaa nowanawo; iroñaaka nomakoree osheki ojarentsi, eero nantawaeztitaa. Iroñaaka nowapiintya, noshinkitapiintya, niweshiryaa-wentyaawo maawaeni tzimimotanari”. Rootaki ikenkithashiryaaakari ashaagantzinkari. ²⁰Omaanta ikantzi Tajorentsi: “Tee piyotakota. Iroñaaka tsiteniriki pikame, roojatzi ¿ninkarika ashiteeyawoni maawaeni tzimimoeyawitzimirini?” ²¹Naakiro, tee riyotzi maawaeni kowawitachari roshekeero rowaagawo jaka kipatsiki. Okameethawita ijeekimi kameetha ijeekanteeyaarimi iinja janta jenokinta. Tema rootaki ikowakiri Tajorentsi.

**Pikanteri Tajorentsi
ikempoyaaawentemi
(Mt. 6.25-34)**

²²Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eero pikenkithashiryaaakoperopiintawo tsika paye poyaari eejatzi pikithaatyaaari. ²³Tema rirotaki Tajorentsi owañaakimiri. ¿Opomeentsitzimotarima iroñaaka ipemi poyaari eejatzi pikithaatyaaari? ²⁴Pikenkithashiryaaakotyaaari tsika ikantari tsimeri jenokiweripaeni: tee ipankitaanta eejatzi tee ikempoyaaanta rowanawo pankotsiki, omaanta ipapiintziri Tajorentsi royaari. Pamine, ikempoyaa-wenteeyakirini irira tsimeripaeni jenokiweri tema eejatzi eerori ari ikimitemi. ²⁵¿Iitaka patsipetashitawori pikenkithashiryaaapiintawo

oetarikapaeni? ¿Piitzima aririka pikenkithashiryaaapiintawo eekiro piyaatayee pantaripenthakiitanaki? Eerotaatyaami. Eejatzi ¿arima pimatakiro pojanthayero pañaantari? Eero pimatziro. ²⁶Naakiro, patsipetashitakawo pikenkithashiryaaapiintawo. Tekatsi paye. ²⁷Pikenkithashiryaaakotyaaawo tsika okanta oteyakipaeni. Tee othamaetaanta, eejatzi tee ontyaanta oethaari, omaanta okameethaperotaki. Paerani osheki rowaneenkatani Sharamooni, omaanta tee ikimiperotawo oteyakipaeni: anaakotakiri, okameethaperotaki irowa. ²⁸Naakiro, rowaneenkatakiro Tajorentsi oteyakipaeni inchashi. Eechonkiini ojeekawita, omaanta intspaete ojampiyanee. Omaanta eerokapaeni ojamani pijeeki: tema piyotzi ikenkithashiryaaaperotakimi eerori. ¿Iitakaya pitheenkantakariri? ²⁹Eero pikenkithashiryaaapiintawo oetarika poyaari, eejatzi oetarika pireri: ikemakayemi Tajorentsi. ³⁰Tema rootaki rantapiinteyirini kaari yotziri Tajorentsi ikenkithashiryaaapiintawo oetarika rowapiinteyaarini. Omaanta eeroka, riyotzitakimiro Pawa Tajorentsi maawaeni koetyeemotakimiri. ³¹Eerokapaeni pityaawo pikenkithashiryaaakoperoteri Tajorentsi eejatzi pipinkathateroteri irira, aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri. ³²Niyotaanewo, osheki inintaperotakimi Pawa Tajorentsi: ikowaperotaki ipinkathariwenteeyemini, ikaminthaaperoyemini. ³³Pipimantero pashitayitarini, pipayiterini ashironkaenkari owinawo. Aritaki ipinatakimi Tajorentsi janta jenokinta. Ojeekaperote powaagawo janta: eero opathagae, eero opitsitee, eero ikoshiteeteemi, eero rapeyeero kaero. ³⁴Aririka ojeeki powaagawo jaka kipatsiki, osheki pikenkithashiryaaakiro jeekayitatsirini kipatsikika. Omaanta

aririka ojeeki powaagawo janta
jenokinta, aritaki pikenkithashiryako-
piintakiri Tajorentsi.

**Piwetsikaeyaani, tee piyotzi tsika
okaate ipokashiteeyemini**

Tajorentsi

(*Mt. 24.45-51; 25.1-13; Mr. 13.33-35*)

³⁵⁻³⁶Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini
Jesoshi riyotaanewo:

—Paamagaeyaarini piwinkatharite,
piwetsikashireeyaani. Pikimitakotyaa-
riraga ronampiri ashitawori ipanko.

Riyaataki riraga ashitawori ifeeri
isheninka raye iina. Raamagaeyaarini
ronampiripaeni janta ipankoki. Aririka
rareetapaeya ikowapae rashitaryaawae-
niri, eejatzi ikowapae ifaapaero
owetsikayitakani kameetha. Aririka
otsitenitanee, ikowaki oorentya ipanko.
Eejatzi ikowaki ikakite ronampiripaeni,
ramitakotantawaeyaariri onampitariri.

³⁷Aririka ifaapaeri riwetsikaeyakani,
ikimoshireeyanakini maawaeni. Riraga
ashitawori ipanko ijeekakagaeyerini
maawaeni ronampiripaeni, rowakagae-
yapaeyaarini. ³⁸Omawitya tee riyotee-
yawityaani tsika okaatzi ipokantee-
yaari: aririka niyanki tsiteniri, rooma
rootzimateentsirika okitejite. Omaanta
roojatzi ifeeyapaerini ronampiri
riwetsikaeyakani maawaeni, ari
ikimoshireeyanakini irirapaeni.

³⁹Piyotakoteeyakironi iroka nokamante-
miri: aririkami riyotemi ashitawori
ipanko rooteentsi ipoke tsiteniriki
koshitantatsiri, tema aritaki ikakita-
kimi, eero imatziromi ikoshiterimi.
Omaanta tee riyotzi tsikarika okaate
ipokantyaari koshintzi. ⁴⁰Eejatzi
nokimitawitari koshintzi, tee
nokamantzimi tsikarika okaate
nopokanteeyari. Paerani nopoñaaka
jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsi-
kika. Iinja nopiyaate eejatzi. Pikenki-

thashireeyenani, paamagaeyeenani:
nomapokapaemikari.

**Onampirentsi kyaaryoowentzirori
ikanteetziriri eejatzi kaari
kyaaryoowenteroni**

⁴¹Ikanta rojampitakiri Peetero:

—Nowinkatharite, ζapatziroma
poshiyakaawenteeyanawoni naakapaeni
kameetha? Eejatzima rirori, ζpikowa-
kima poshiyakaawenteeyerini
maawaeni atziri kameetha?

⁴²Rakanakiri:

—Nokenkithatakagaeyatziirini
maawaeni kyaaryoowentzirori nokowa-
kagaeyakiririni. Ikitakita iwaatorote
atziripaeni, ikowakaakiri apaani
ronampiri ikyaryoowenteniri rowakaa-
piintyaari paashinipaeni ronampiri-
paeni. Roojatzi riyaatantaka iwaatorote
tsikarika. ⁴³Aririka rowakaapiintakyaari
kameetha, ipokaerika iwaatorote,
riweshiryaawentapaakyaari. ⁴⁴Ikanta-
paakiri: “Kameetha pimonkaatakinawo.
Iroñaaka eeroa amineeyenaworini
maawaeni tzimimotanari”. ⁴⁵Omaanta,
ikantatyeerimi riraga ratzirite: “Eero
ipokitaa nowaatorote”. Apatziro
ipoñaanaka ikijakijaatanakiri onampi-
rentsipani, ipajapajaatakiri:
shirampari, tsinani, maawaeni.
Iperataka osheki, ishinkishinkitashitaka.
Omaanta tee imonkaatziniri ikowakaa-
witanakariri iwaatorote retakotyairimi
paashinipaeni. ⁴⁶Paashiniki kitejiri
ipokae iwaatorote, romapokapaeri.
Rowajankitaapaakiri ronampiri, ikimita-
kanteri paashinipaeni kaari monkaate-
roni ikantawitanakariri. ⁴⁷Ñaakiro,
riyotawitakawo ronampiri ikowakaayi-
tawitakaririni iwaatorote, omaanta tee
ikemijantaperotziri, tema rootaki
ipajatakaanantyaariri, tema osheki
ipajapajaatakaantaperoteri. ⁴⁸Omaanta
eero rowajankitaaperotziri kaari

yotzinkari. Tekirarika riyoteeri iwaatorote oetaka kameethatatsiri ranteri eero ipajatashitari osheki. Omaantakya riraga yoperowiteenchari rirotaki ipajeeteri kameetha.

**Iinja osheki
ikijawakaawenteeyenani
atziripaeni
(Mt. 10.34-36)**

⁴⁹Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Atayerorika owantsi, taanaka maawaeni. Okimiwitaka iroka, nopokakika jaka kipatsikika nokenkithataka-gaeyakirini maawaeni atziri iñaani Pawa, eejatzi nokamawenteri. Apaani-paeni raapatziyawakawo omaanta paashinipaeni tee raapatziyawo inta ikijashitawakina roojatzi rowamaantakina napa iinja. Nokowakaawitakari ranteromi iroñaaka. ⁵⁰Osheki nokenkithashiryaakotaka iroñaaka: rooteentsi nokemaatsiperotyaaowo katsiri. ⁵¹¿Piita-shiteeyawitanima nopokashiteeyakirini atziri nomaerinteeyerini, kameetha raakameethatawakaantaari? Teewee, omaanta ikijawakaawenteeyenani.

⁵²Apaani pankotsi ijeekantyaaworika apawakooni atziri, riraga 3 ipoñaashitanakya ikijanakiri riraga paashini apitera. Riraga apitera ipiyatakotzitanakyaari rirori. ⁵³Apaani atziri ikijanakiri itomi, eejatzi itomi ipiyatztitanakyaari iriri. Tsinani okijanakiro ishinto, eejatzi rowaga ishinto opiyaatzitanakyaawo iniro. Tsinani okijitanakawo ewatyeero opiyatakotztitanakyaawo ayiuro.

**Pikenkithashireeya piyotantyaari
riyoteemiro Tajorentsi
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)**

⁵⁴Roojatzi ikanteeyirini piyotawentee-yaririni:

—Aririka piñaakiro antawo tampyaa amakiro menkori otsitenipithatanaki,

pikanteeyini: “Kaakitaki inkaniwee”. Tema piyoteeyakini opariyatye inkani.

⁵⁵Aririka piñaakiro opiteyaryaanaki piyogo, pikanteeyeni: “Rooteentsi oniyankite ojarentsite”. Tema eejatzi piyoteeyakini. ⁵⁶¿Amatawitantaniri! Piyotakoeyawitawoni tsikarika okantya jenoki, eejatzi kipatsi. Tema piyoteeyakini opariyatyeerika inkani. Omaanta tee pikowaeyini piyoteeyeni opomeentsitzimoteeyemini iinja.

⁵⁷¿Litaka kaari pikantakotantari okaatzi kyaaryooperotatsiri? ⁵⁸Aririka raakaanantemiri atziri koriki pireewitziriri, aririka raanakimi kantakotantatsiriki. Tekiraatarika rareetakayemi, piwetsikaeri pikanteri: “Eero pikijana, ari nopinateemi iinja”. Rooma eerorika pikantziri rootaki romonkyaagakaanantemiri omonkyaagementotsiki. ⁵⁹Aririka romonkyaakimi, ipinatakaaperotakimiri maawaeni koriki okaatzi pireewitziriri. Eerorika pipiri, eero roemishitowiteemi.

**Pookaero kaari kameethatatsi
pantapiinteeyirini**

13 ¹Roojatzi ipokaki paashini atziripaeni, ikamantapaakiri Jesoshi:

—Riyaateeyawitakani karireeyajatzipaeni janta Jerojareeki rowamaenirimi Tajorentsi ipira. Riraga kaaripero Peraato rowamaakaananteeyakirini karireeyajatzipaeni janta okaankiitziira ipankoki Tajorentsi, tsikarika rowamaapiintzinirinta ipirapaeni. Ari rowamaakiri itsipatakari eejatzi ipirapaeni. Riraa atziri otsipateeyanakawoni rashira ipira.

²Rakanakiri Jesoshi:

—¿Piitakaakirima riraga karireeyajatziri rirotaiki antaperoeyakirorini kaari kameethatatsi ishinetantakariri Tajorentsi rowamaakaanantakariri Peraato? ³Nokamantemi: tee ro

ikamantari. Omaanta eerokapaeni, kyaaryoowa: eerorika pikenkithashiryaa, eejatzi eerorika pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteezirini, aritaki pikimiteeyakyaarini riroripaeni pithonkakya. ⁴Eejatzi paerani otziroryaantakarini antawo mapipanko janta Shiroeki, atsinakaeyakirini 18 shirampari, ikamaeyakini. ¿Litaka ikamaeyantakarini? ¿Rantaperotakitziroma kaari kameethatatsi ikamaeyantakarini? ⁵Nokantzimi: “Tee”. Tema ikimiteeyakarini maawaeni paashini atziri. Eejatzi nokantzimi eerori, pikimityaari riroripaeni eeromi pikenkithashireeyaani, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteezirini. Eerorika pantziro iroka eerokapaeni, aritaki rotyaantakimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Rowaga iyeera kaari kithokitatsini

⁶Roojatzi roshiyakaawenteeyantakarinarini iroka, ikantzi:

—Ipankitakiro atziri iyeera janta roowamashiteki. Ojamanitaki ojeekaki, tee okithokitzi. Riyaatapiintawita raminee okithoki, rowiitemi: omaanta tee okithokitzi. ⁷Roojatzi ikantziri riraga thamaetziniriri: “Pamine, okaataki 3 ojarentsi nopokapiintawitaka nowiitemi okithokipaeni, omaanta tee okithokitizimaeta eechonkiini. Aminashita okatziya. Pichekero, nopankiteeta oetarikapaeni kameethatatsiri”. ⁸Rakanakiri thamaetziniriri: “Ari okantawakaata iroñaaka iroka ojarentsika. Noshewatawakiroota kipatsi amethopanetanakyaari, eejatzi nowapiinteni itziya pipira, kameetha otzimantyaari okithoki. ⁹Rooma okithokitakirika paashini ojarentsi, tema kameetha eerokya achekiro. Rooma eerorika okithokitzi, roojatzi nochekantakyaawo”.

Retsiyatakotakiro saawaroki Jesoshi kyaantawitawori kamaari

¹⁰Paashiniki saawaro riyotaantaki Jesoshi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. ¹¹Eenitatsi janta pankotsiki apaani tsinani kyaantawitawori paerani kamaari itsiyajoemitzita-kaakiro. Okaatakotaki 18 ojarentsi otsiyajoemitziwitaka, ashi owakiro otsiyajoemitzitaki: tekatsi okanteeya otampajikatanteeyaari. ¹²Iñaantawori Jesoshi, ikaemakiro:

—Pipokanaki, iroñaaka netsiyatako-teemi.

¹³Ipampitawakiro, roojatzi awijakotantanaa. Kameethanee, okatziyanaa. Okantanaki:

—Retsiyatakotaana Tajorentsi, tema ikameethaperotaki.

¹⁴Riraga jewawentzirori janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni ikijanakiri Jesoshi. Ikanteeyanakirini piyoteeyeencharini:

—Okameethatzi antawaeteeyeni 6 kitejiri, omaanta aririka omonkaatapaa-kya kitejiri 7 okameethatzi amakoryaaperoeyanakini. Eero antawaetzimaetantawo. Aririka pikowaki petsiyatakoe-yeeni, pipoke paashiniki kitejiri, eerokya pipoki saawaroki.

¹⁵Ipiyawaantetanakari Awinkatharite, ikantanakiri:

—¿Amatawitantaniri! Osheki pamatawitantashitaka. Tema pantawaeteeyini eeroka saawaroki. Pamine, aririka imiritaki piwaakate saawaroki, tema ari pithatarkoryaakoteri paanakiri janta ojeekinta iña. Eejatzi pikimitziri piwoorote, maawaeni. Kyaaryo, pineshironkateyirini pipirapaeni saawaroki. ¹⁶Omaanta kaari pipira iroka tsinanika, inta pijorijotzinkawote. Paerantaki ikyaantawitakawo kamaari kimitaka othatakotaka roori: tema okameethataki akaminthayero saawaroki, etsiyatakoteero.

¹⁷Ikemantawakawori iroka, ipashiwenteeyanakani maawaeni kijeeyakiririni Jesoshi. Omaanta riroripaeni paashini atziri riweshiryaawenteeyanakarini Jesoshi, ikanteeyanakini:

—Okameethateeyakini rantayitakirini Jesoshi.

Jesoshi roshiyakaawentziro

**moshitaaja eejatzi
tapiyakaawori paa**

(Mt. 13.31-34; Mr. 4.30-32)

¹⁸Roojatzi ikantzi Jesoshi:

—¿Piyoteeyinima tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori? ¹⁹Oshiyakawo okithoki moshitaaja ipankitzi shirampari rowaneki. Oshookanaki, okimotatanaki, oshiyawitakawo inchato. Rookantapiintakawo tsimeri jenokiweri imakoryaanta-piintawo owaempelikipaeni.

²⁰Rapiitakiro, ikantzi:

—¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ²¹Okimitakawo tsinani aakiro tapiyakaawori paa eechonkiini. Otsipataakiro osheki teriikopane otapiyantanakari. Oshineeyakaanakiro maawaeni, roojatzi antawotantana. Eejatzi ikimita riraga atziri. Eenitatsirika apaani antzirori kaari kameethatatsi, rantakagaeyerini paashinipaeni atziri rantero kaari kameethatatsi.

**Pipomeentsiwentyaawo
pareetantyaari jenokinta**

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Ikantaka ikinakinayitakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitzi. Roshiretakawo riyaate Jerojareeki.

²³Rojampitakiri apaani:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikaateeyinika awijakoeyaatsini? ¿Arima ikaateapaanipaeni?

Rakanakiri:

²⁴—Noshiyakaawentemiro. Okimiwitakawo okaatzini omoo akyaantyaari jenokinta. Eenitatsi osheki kowawitachani riyaatemini jenokinta, omaanta eero imatziro rareeta. Pipomeentsi-wentyaawo pareetantyaari janta.

²⁵Eejatzi okimiwitakawo rantziri ashitawori ipanko. Ijeekaki inthomaenta rirori, rashitakotaka, riyaawitakiro ashitakontsi. Roojatzi pipokaeyantawitakyaani eerokapaeni, pikantawitapaakyaari: “Nowinkatharite, pashitreenawo, nokaantyaari”. Omaanta ikantawakimi: “Tee niyoteeyimini tsikarika pipoña”. ²⁶Roojatzi pikanteeyawitanakyaarini: “Paerani pitsipateeyakinani nonampiki owaeyakani, eejatzi piyotagaeyakinani”. ²⁷Aritaki ikantemi: “Tee niyotzimi. Piyaatee, pipiyanee tsikarika pipoñaaka. Osheki pantayitzi-roni kaari kameethatatsi. Tee pikameethatzi”. ²⁸Piñaantakariri Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, maawaeni riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi ijeekaki jenokinta, omaanta eerokapaeni, roepiyawaemi Tajorentsi, eero pimateeyironi pikyaapae. Roojatzi osheki powashiretaperotanakya, piraaperotanakya eejatzi patsikaekiteeyanakyaani, tyakiririri. ²⁹Ipoñeeyapaakyaani aapatziyariri Tajorentsi intatsikeronta, jakakiroka, katonko, kirinka, maawaeni kipatsikipaeni. Ijeekaeyapaakini janta ipinkatharentsitzinta rirori. ³⁰Rareetaperoteeya riraga pitheenkaeyakirini. Omaanta riraga pipinkathateeyawitakarini eero rareeteeyanani rirori: ashi rowaeyeroni ijeekaeyanakini jaka.

Riraaneentakotawo

Jesoshi Jerojaree

(Mt. 23.37-39)

³¹Roojatzi ipokantaka apaanipaeni warijeeyo. Ikantapaakiri Jesoshi:

—Piyaate paashiniki kipatsi. Ikowaki Erooreshi rowamaakaantemi.

³²Rakanakiri:

—Pikamantakiteri riraga amatawi-tantatsiri: “Ikantzi Jesoshi: ‘Eero noshiya. Nokantyaani nowawijaakoeyeriniita kyaantawitariri kamaari eejatzi mantsiyaripaeni: iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashini kitejiri. Roojatzi nomonkaatakiro maawaeni’”. Rootaki pikanteriri. ³³Rootaki nokinakinayitanyaarini iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashiniki kitejiri. Eejatzi okameethatzi nokame Jerojareeki: tema janta aritaki ikamapiintzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁴Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Riraga jerojareejatzi osheki rowamaayitakirini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Roshemyaapiinteyakirini mapiki paashinipaeni rotyaantanewo Tajorentsi. Okimitziriranki tyaapa ojatewirirnikitziri iryaanipaeni, eejatzi nokimiwitaka naaka osheki nokowawitaka nopiyoteeyerinimi jerojareejatzi: naapatziyakagaeyarinimi iñaani Tajorentsi omaanta tee ikowaeyini.

³⁵Pamine, tekatsi amitakoterini iroñaaka, rookaeyirini Tajorentsi, ikantzi: “Ari ikantakaata”. Eero iñagaana eejatzi iroñaaka. Iinja, aririka nopiyee, ari iñaawaena, eejatzi ikanteeyeeni: “Tema ikameethaperotaki Rotyaantanewo Tajorentsi”.

Retsiyatakoteeri saawaroki Jesoshi aawayinkaripaeni

14 ¹Paashiniki saawaro riyataanaki Jesoshi janta ipankoki jewataka-gaeyiririni warijeeyopaeni rowakayaari. Paashini warijeeyopaeni inetapitakiri Jesoshi, ikowakowataki tsika ikantya ipoñaakaantyaariri ikantakowenantyaa-riri. ²Ijeeki janta apaani mantsiyari, ari inewootakiri riraga Jesoshi. Tema

aawaayitakini maawaeni iwatha.

³Rojampitziri riraga iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—¿Okameethatzima etsiyatakoteri mantsiyaripaeni kitejiriki amakoreeyantarini?

⁴Omaanta ari imaeriteeyanakini, tee rakaneentzi eechonkiini. Ipoñaanaka Jesoshi ikathatakiri mantsiyari, retsiyatakoteeri, roojatzi rotyaanantaari ipankoki. ⁵Roojatzi ikanantakari riraga aminaperoyakiririni:

—Tema pantawaeteeyini eerokapaeni saawaroki. Aririka ipariyaki piwaakate omooki, tema ari pagaeri eejatzi.

⁶Eejatzi imaeriyanakini.

Eero pikantakaaperoyani

⁷Ikanta rotsikanateeyakarini Jesoshi riraga owaeyacharini riyoyagaeyakironi rooperori jeekamentotsi. Ikowaki ijeekimoteri okaakini riraga pinkathari iñaaperotantyaaririmi. Roojatzi roshiyakaawenteeyakirini Jesoshi:

⁸—Aririka rakiyotemi pijorriyotzinkarite, eero pijeekantashitawo jeekamentotsi ijeekakerotzira pinkathari. Ari aamaashitya, rareetapaa-kyaarika paashini owakotyaarini pinkathariperotatsiri, ⁹roshirinkimikari paashiniki jeekamentotsi riraga kaemakaantakimiri, ikantzimikari: “Eero pijeeki jaka. Ijeekapaakiita rirori pinkathariperotatsiri”. Roojeekaemikari janta othapiki, tema ari pipashiwentanakya. ¹⁰Omaantakya okameethatzi pijeekapaaki janta othapiki. Roojatzi aririka iñaakimi riraga kaemakaantzimiri, roojatzi ikanantakimi: “Pipokanaki jaka, niyompari, pijeekimoteri okaakini pinkathari”. Iñagaeyemini maawaeni owaeyeencharini itsipateeyakimini pinkathari. ¹¹Pikantakaaperotashitya-arika eeroka apaniroeni pikowaki

iñaaperotanteetemiri, ari ipashiwenta-kaakimi Tajorentsi: tekatsi ñaaperota-neemini. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani rirotaki iñaapero-teri Tajorentsi kameetha, itsipatantyaariri ipinkathariwenante.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
kaemakaantawitariri atziri
rowakagaeyaarinimi
(Mt. 22.2-14)**

¹²Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga kaemakaantakiriri roya:

—Aririka pikaemakaanteri atziri powakaanteeyaaririni, eero pikaema-piinteeyirini pisheninkaperopaeni eejatzi riraga ashaagantzinkaripaeni. Aririka powakaakyaari, ari rirori ipiyateemi, rowakagaemi iinja.

¹³Omaanta okameethaperotzi pikaema-kaantaperoterira riraga kaari ashaagantayitachani, riraga kijopookita-siri, riraga kaari kokichaatsi, maawaeni. ¹⁴Rooma paata rirori tekatsi ikanteemi ipiyateemi rowakagaeyee-mini. Omaanta iinja ipiriinteeyeerini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. Roojatzi ipinaperoteemi rirori Tajorentsi. Eero patsipetashitawo pikaminthaantzi.

¹⁵Ikemantakariri apaani owaenchari, ikantanaki:

—Tema okameethaperotaki ajeekae janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.

¹⁶Ikantawakiri Jesoshi:

—Ikimitaka apaani shirampari ronkotsi-takaantakiro osheki owanawontsi, roojatzi ikaemakaantakiri osheki atziri roya.

¹⁷Onkotsiteeyakani maawaeni. Roojatzi rotyaantakiri ronampiri: “Piyaate, pikamanteeyerini: ‘Monkaataka, onkotsitee-yakani maawaeni, pipoke iroñaaka’”.

¹⁸Omaanta tee ikowaeyini riyateeyeni. Ikantzi apaani: “Owakira namanantakotaki noepatsite. Niyaate iroñaaka naminakitero,

kameethakirika. Pikamanteeri: ‘Eero ipoki rirori’”. ¹⁹Ikantzi paashini: “Owakira namanantakiri 10 waaka. Nokowaki naminakiteri kameethakirika. Pikamanta-paeri: ‘Eero ipoki rirori roya’”. ²⁰Ikantzi paashini: “Owakira naaki noena. Tekatsi nokantya niyaate”. ²¹Ikantaka ipiyanaa riraga ronampiri rotyaantawitari. Ikamantapaeri: “Ikanteeyini: ‘Eero niyaatzi nowa’”. Roojatzi ikijantanaka riraga iwaatorote, ikantanakiri ronampiri: “Ikantakaata nosheninkapaeni. Iroñaaka piyaate janta pankotsikipaeni nampitsi, pikinayitanakini pikowakowayitakiterini riraga kaari ashaagantachani, riraga kijopookitsiri, riraga aashetatzinkari, riraga kaari kokichaatsi, maawaeni”. Roojatzi riyaatantanaka, ikaemaeyakitzi-rini, pokaeyapaakini. ²²Ikantaka rareetapaa eejatzi, ikantapaeri iwaatorote: “Niyaatakiz-tzi, nokamanteeyakirini. Areteeyapaakani, omaanta tekiraata imonkaata”. ²³Ikantakiri eejatzi: “Piyaatakite eejatzi janta, pikinayitanakini awotsikipaeni, pikaemaeyakiterini paashinipaeni ipokanakiita, nokowatzi riyeeakitantaperoyapaakyaawoni nopanko. ²⁴Omaanta riraga nosheninka nitawitakari nokaemakaantawitakari, eero royimaetawo iroka nonkotsitakaantawitakanariri”.

Rootaki ikenkithatakagaeyiririni Jesoshi janta ipankoki warijeeyo.

**Pipomeentsiwentaperoteniri
Jesoshi ikowakagaeyakimirini
(Mt. 5.13; 10.37-39; Mr. 9.50)**

²⁵Ikantaka paashiniki kitejiri ikinanaki Jesoshi awotsiki eejatzi royaateeyanikirini osheki atziri. Ipithokashiteeyakarini, ikanteeyakirini:

²⁶—Niyotaki pininteeyirini piripaeni, piniropaeni, piinapaeni, pitomipaeni, pirezipaeni, pitsiropaeni, maawaeni. Eejatzi eeroka ninteeyachani apaniroeni. Omaanta pikowaeyakinirika poyaateeyenani, okameethatzi naaka pinintape-

roeyenani kameetha. Eerorika pininta-perotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. ²⁷Eejatzi eerorika pipomeentsiwentaperotanawo nokowakagaeyakimirini, eejatzi eerorika poyaataperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. Pikenkithashireeyaani tsikarika pikantyaari. ²⁸Okimitaka aririka ikowaki rantakaantero shirampari ipanko, rityaawo rojampiteri riraga wetsikenirini tsika okaate opinatya. Roojatzi raminantakyaari iyorikite monkaatakarika. ²⁹Eerorika ritawo raminiri tsika ikaatzi iyorikite imonkaatyaarika, aamaashitya aririka ikompitakyaawo. Apatzirorika imonkaatakawo otzinkamipankepaeni ari ikaatapaaki iyorikite rootaki kaari imatantawo ithonkakaantero. Roojatzi ishirontawentyaari atziri. ³⁰Ikanteeyeni: “Pamineri, riwetsikakaantawitaka ipanko, omaanta tee ithonkakaantziro. Tee itzimaperotzi iyorikite, injii, injii”. ³¹Eejatzi riraga pinkathari, aririka ikemakotakiri paashini pinkathari rotyaantakiri 20.000 joraaro rowayiriantyaariri. Aririka ikaate ijoraarote 10.000, tee riyoperotzi okameethatzirika romanatawakiri riraga pokatsini. Tema rityaawo ikaemaeyerini isheninkapaeni ikenkithawaetakagaeyerini riyotantyaari okameethatzirika romanatya roepiyantyaariri riraga pokashiterini. ³²Aririka ikanteeyakini isheninka: “Ari ranaakoeyakaeni, oshekiperotaki. Eero amatziro apiyatari”. Ikanteeyanagini: “Tekira rareeteeyaani, thame otyaante apaanipaeni asheninka rojampiteri oetarika ikowakoteeri eerokya rowayiriantee”. ³³Eejatzi pikimitya eeroripaeni: aririka pikowaki poyaatena, pityaawo pikenkithashireeya tsika okanteeyarini maawaeni tzimimoeyimirini. Pikenkithashiryaaaperoeyakyaarinika: roojatzi

pookaeyeeroni, poyaataperoeyanakinani naari. ³⁴⁻³⁵Nokowaki riraga aapatziyanari riyoteeri paashinipaeni atziri ijeekae kameetha, rooma eerorika riyoteeri, tee imatziro rantero nokowakaayitawitakaririni, ratsipetashitakawo ijeeki. Ikimitakawo tziwi kaari katyotsini: tema tee okameethatzi, ookapiintziro. Pikenkithashiryaaaperotero iroka nokanteeyakimirini piyotakoperotantyaawori.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi oyaateeyiririni.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi riraga owisha peyachari

(Mt. 18.10-14; Jowa 10.1-18)

15 ¹Ijeekaeyini janta osheki joriiyotzinkarite eekiro ipiri riraga oroomajatziri. Ikaateeyakirini paashinipaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi. Ikemijantapiinteeyakirini Jesoshi ikenkithatzi. ²Ikiñaanikowenteeyakirini riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi:

—Tee okameethatzi iroka rantakirika Jesoshi: itsipatapiinteeyakarini kaari kameethatayitatsini, rowaeyani.

³Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka Jesoshi, ikantakiri:

⁴—Pamine, ikaaterika powishate 100, ipeyakaarika apaani, tema ari pookanakiri riraga 99 janta keshiiki, roojatzi piyaatantanakya janta teenta ijeeki atziri, pikowakowataateri peyeenchari. Pikowakowateeririka roojatzi piñaanteeyaari. ⁵Aririka piñaapaeri, tema osheki pikimoshirewentapaeri. Tema ari pamaeri pinateeri, powapaeri janta ijeekaeyininta paashinipaeni owisha. ⁶Eejatzi, aririka pareetapaeya pinampiki, tema ari pikaemaeyapaakirini pisheninka, pikanteeyerini: “Thame akimoshiree-

yeni: ipeyawitaka nowishate, noñaagaeri eejatzi”. ⁷Eejatzi ikimita rirori Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi, rookaerorika rantziri, iroñaaka Tajorentsi ikanteri maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta: “Thame akimoshirewenteeyerini”. Tema tee riro ikantakotziri riraga paashinipaeni kameethateeyatsirini.

**Ikenkithatakotakiri
Jesoshi koriki peyachari**

⁸Eenitatsi paashini ikantakiriri
Jesoshi:

—Paashini eejatzi noshiyakaawentemiro: eenitatsi tsinani oorikite, ikaatzi ikithoki 10. Aririka ipeyakya apaani, okowakowayiteerini. Aririka otsiteninaki, oonthoteri ootamento, oñaantyaririri, eejatzi opishitaperotero pankotsi aminayiteerini otyaakitakiririka kipatsi. Okanta okowakowateeri roojatzi oñaanteeyaari. ⁹Aririka oñaagaeri, okaemaeyerini osheninkapaeni, okanteri: “Thame pitsipateeyenani, akimoshireeyini. Noñaagaeri eejatzi noorikite peyawiteenchari”. ¹⁰Eejatzi nokamanteeyemini: eejatzi ikimitaka riraga Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi rookaerorika rantayitzirini, kimoshiretanaki Tajorentsi, eejatzi ronampiripaeni.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi apaani
ewankari shiyapithatariri Iriri**

¹¹Paashini eejatzi roshiyakaawentakiriri Jesoshi, ikantzi:

—Eenitatsi shirampari ikaatzi itomi apite. ¹²Riraga impaetatsiri ikoñaatzi ikantakiri Iriri: “Pawa, nokowaki pipena iroñaaka kashetani powaagawo eejatzi piyorikite pipanakinari paata aririka pikamae”. Roojatzi ipakiri. ¹³Paashini

kitejiri ipimantanakiro rowaagawo ipawitakariri Iriri. Roojatzi riyaatanakinteena, paashiniki kipatsi, raanakiro maawaeni jeekimotziriri. Janta riyaatankinta, tee ijeekapaaki kameetha, rootaki rapaatantakawori maawaeni rowaagawo eejatzi iyorikite. ¹⁴Roojatzi ithonkatakotantapaaka, tekatsi jeekimotaneerini, eejatzi tee añaagaero rowaeyaarini. Osheki rashironkaawaetakata ewankarika, aaperotakiri itashe. ¹⁵Rootaki ikinakinatantanakari ramini antawaerontsi. Ari iñaapaakiri ashitachari osheki ichaanchote. Ikantapaakiri: “¿Pikowakima nantawawetemi?” Ikantawakiri: “Jee, nokowaki paminenari nochaanchote”. ¹⁶Ikantaka raminawitanari ichaanchote, ipapiintziri rowanawo: rowaga oshiyawitawori otaki intsipa. Omaanta riraga ewankari tekatsi perini rowanawo, ikowawitaka rakiyoterimi chaancho, omaanta riraga ashtariri tee ishinetziri. ¹⁷Roojatzi ikenkithashiryaanaka ikantzi: “Janta pawakinta ikaateeyini osheki ratziritte. Eeniro rowaeyarini maawaeni. Ikemapiinteeyani kameetha, eejatzi otzimagaantzi owanawontsi. Omaanta naaka jaka aaperotakina notashe, rooteentsi nokame. ¹⁸Iroñaaka nopiyee janta pawaki, nokantapaeri: ‘Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro okaatzi pikantawitakinari, eejatzi tee naapatziyari riraga Tajorentsi. Eenitatsi nantzimotakimiri. ¹⁹Eero iroñaaka pitomintaana inta pikimitakayeena ponampiri, naaka thamaeteemironi powanipaeni’”. ²⁰Roojatzi ipiyanta, ikinanee awotsiki. Ikantanaa, rootaatsi rareeteeya ipankokiri iriri. Ikanta irira iñiitawaari janta inteena, ikinapae. Osheki ikimoshiretanee, retakoshiryawaari. Ishiyashitawaari, rawithakitawaari, ithowootawaari, ikaminthaaperotawaari. ²¹Rooja-

tzi ikanantapaari itomi: “Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro pikantawitakinari eejatzi nopiyathatakari Tajorentsi. Eeniro osheki nantani. Tee okameethatzi pitominteena iroñaaka, inta pikimitena ponampiri”.

²²Omaanta iriri ikaemakiri ronampiri-paeni, ikanteeyirini: “Pishintsiteeyini paakitero kithaarentsi kameethari, pikithaateri notyomika. Eejatzi paakiteniri aniiyoni, poyaankeniri rakoki.

Paakiteniri ijabatote, pijapatotapaeri. ²³Eejatzi paakiteniri waaka ewonkiri, tziaperotatsiri iyeenka, powamayeniri. Thame maawaeni akimoshirewenta-waeri notyomi, owaeyaani maawaeni.

²⁴Noetakaawitaka eero noñaagaeri, ikimitzimotakina kamawitaka. Omaanta iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi, noñaagaeri. Ipeyawitaka, iroñaaka ipokae, añaayiteerini eejatzi”. Osheki ikimoshireeyanakini rowakagaeyakarini.

²⁵Eeniro paashini itomi, riraga jewataneentsiri rantaritzi, ikantana-kawo, riyaatzi ithamaetzi janta owantsiki: tee iñaawaeri rirentzi rareetantapaari rirori. Ikanta ipokae, rokaakintapaawo pankotsi, ikemapaa-tziiri ijonkateeyini eejatzi iwaerateeyini.

²⁶Ikaemapaaakiri apaani onampirentsi, rojampitakiri: “¿Oetaka piwaeratawenteeyirini?” ²⁷Rakanakiri: “Areetapaa pirentzi. Rowamaakaanawakiniri piri waaka ewonkiri riraga wathantzi, rowakagaeyakarini maawaeni atziri.

Osheki riweshiryaawentawaari pirentzi ipokae, kameetha rareetaa tekatsi oyerini”. ²⁸Roojatzi ikijantanaka rirentzi, tee ikoyi ikyaapae pankotsiki. Riyowanaki iriri, ikantawitawaari: “Pipokanaki, notyomi, pikyaapae. Piweshiryaawentawaeyaari pirentzi”.

²⁹Omaanta rakanakiri itomi: “Eerowa, pawa, nokoyi nokantemi. Paerani nantakimiro oetarika paeni pikaminaaki-

nari, tee nopiyathaneentzimi eechonkiini. Omaanta tekatsi pipaneentena naaka eechonkiini nowakaayityaaririni notsipaminthari-paeni. Tee pipaneentana apaani chiiwo. ³⁰Inta riro pikowateekikya yeeyira piperi, riyaatapithawitakimi inteena ithonkitakimiri piyorikite; ipinayitakiro-rini tsinanipaeni imayempitziro. Iroñaaka ipiyapaaga powamaakiniri waaka wathantzi”. ³¹Rakanakiri iriri, ikantanakiri: “Notyomi, akantatyaani kijokiro owawakaa. Eerokataki ashiteeyaawoni maawaeni owaagawontsika aririka nokamae. ³²Omaanta okameethaperotzi aweshiryaawentawaeyaari pirentzi. Okimiwitaka ikamak, aetakawitaka eero añaagaeri eejatzi. Iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi añaagaeyerini. Ipeyawitaka, iroñaaka añaagaeri eejatzi. Thame aweshiryaawenteeyaari.

Okimitaka iroka, ari ikimitee Tajorentsi aari inintaperotakae, ajeekimoteririka kameetha eejatzi eerorika ajeekimotziri kameetha”.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi amatawitziriri iwaatorote

16 ¹Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eenitatsi eejatzi ashaagantzinkari apaani kempoyaawitanariri iyorikite, maawaeni. Roojatzi ikamananteetakiri ashaagantzinkari: “Ikoshitakimira riraga kempoyaawitzimiri piyorikite”.

²Roojatzi ikaemakiri, rojampitakiri: “¿Kyaaryooma iroka ikanteetakinari? ¿Pikoshitakina noorikite? ¿Iitaka pikoshitantanari? Iroñaaka poepiyeenari maawaeni noorikite, nokowaki pojanki-natenawo iwaeropaeni maawaeni ireewitanari. Iroñaaka eero noshineta-neemiri eejatzi noorikite”. ³Ikantaka ikenkithashiryaanaka rirori: “Eero

iroñaaka ishinetanaana nowaatorote nokempoyagaeniri iyorikite. ¿Tsika nokantyaaka iroñaaka? Tee noshintsi-wathatzi nothamaetantyaari. Eejatzi nopashiwentaka nonethaakoteri atziri ipashitena koriki. ⁴¡Jaaa! Niyotaki iroñaaka oetaka nanteri. Iroñaaka nokaminthagaeyerini maawaeni ireewiteeyiririni nowaatorote, raakameethatanteeyenarini naari janta ipankoki: eero ishinetantana nowashironkaawaetya”. ⁵Ikanta ikaemaeyakirini maawaeni ireewiteeyiririni iwaatorote. Rojampitakiri riraga jewatapaentsiri ipokapaaki, ikantziri: “¿Tsika ikaatzika pireewitziriri nowaatorote?” ⁶Rakanakiri: “Nireewitziri osheki oyeenka oriiwo. Okaatzi nireewitziriri yeekitachani 100 wiroo owaanini”. Ikantawakiri: “Jee, kyaaryo. Eeniro iroka paperi ojankinataka pireewitziriri. Payero paperika, pojankinateniri paashini, pikante: ‘Nireewitzimi 50 wiroo owaanini yeekitatsini oyeenka oriiwo’. Amatawiteriita nowaatorote”. Rakanakiri ireewitziriri “Jee, kameethataki”. ⁷Roojatzi ishitowanee jewatapaentsiri, ipokapaaki paashini. Rojampitawakiri: “¿Tsika okaatzika pireewitziri nowaatorote?” Rakanakiri: “Osheki nireewitziri teriiko, okaatzi yeekitatsini koshitaariki 100”. Roojatzi ikantanakiri: “Eeniro paperika pojankinatakaniriri paerani nowaatorote. Kyaaryo, ari okaatzi pireewitziri 100. Thame amatawiteriita. Pookaero iroka paperika; pojankinate-niri paashini, pikanteri: ‘Ari okaatzi nireewitzimi 80 koshitaari, yeekitatsini teriiko’”. Roojatzi rojankinatakaniriri. ⁸Ikanta riraga iwaatorote riyotantanaka ramatawitakiri. Ikantanaki: “Tee okameethatzi ramatawitakina, omaanta osheki riyothantizi tsika ikantya rayero koetyeemotakariri”. Kyaaryo riraga theenkantatsiri riyothantizi ikenkitha-

shireeya tsika ikantya rantero kaari kameethatatsi. Ari ikimityaami rirori riraga aapatziyariri Tajorentsi ikenkithashiryaaperotyaa womi rantero okaatzi kameethatatsiri ikoyiri Tajorentsi. ⁹Iroñaaka nokamanteeyemini: eenitatsirika piyorikite, pikaminthagaeyerini paashinipaeni, pipaeyerini koetyeemotariri rirori. Ari ipinaperoteemi eerori Tajorentsi iinja. Aririka pikamaeyakini, ari pookanakiro tzimimoeyimirini, omaanta raakameethateeyawaemini rirori janta jenokinta. Tema eenitatsi janta piyeekantyaari kaari thonkanitachani. ¹⁰Eerorika pikoshitzi eechonkiini eero eejatzi pikoshitzi osheki. Omaanta pikoshiterika eechonkiini, eejatzi aritaki pikoshitaki osheki. ¹¹Aririka pikoshitayiteni oetarikapaeni, riyotaki Tajorentsi tee paapatziyari rirori: eejatzi eero isheninkatzimi, eero pimatziro piñiuro inampi. ¹²Eerorika pamitakotantari atziri piyorikite itajonkawentawitakimiri Tajorentsi, ¿tsika ikantyaaka ipinatantawaemiri iinja janta jenokinta? ¹³Eero pimatziro pantawaetziniri kameetha eenitatsirika piwaatorote apite. Omaanta apaani pinintaperotana-naki, inta paashini poonanakyaari. Piweshiryaawentyaari apaani, omaanta riraga paashini, eero piweshiryaa-wentari. Eejatzi okimita iroka, aririka pikenkithashiryaakopiintyaari koriki, eero pimatziro poyaataperotziri kameetha Tajorentsi.

**Riraga Jesoshi riyotaakiri
warijeeyopaeni ikowakaakiriri
Tajorentsi**

¹⁴Ikanta ikemaeyantawakaririni warijeeyopaeni ikantakiriri Jesoshi, roojatzi ishironawenteeyantanakaririni. Ikwaperotakiita rashaagantya osheki, rootaki ishironawenantanakariri Jesoshi. ¹⁵Roojatzi ikanantakari:

—Pikowaeyawitakani iiteeyemini atziri pikameethateeyakini, omaanta riyoteeyakimini Tajorentsi. Iñaaperoe-yawitakimini atziri, omaanta riyotaki Tajorentsi tee pikameethateeyini pajankaneki. ¹⁶Paerani okameethatzini paapatziyakawoni rojankinarini Moeseeshi eejatzi riraga kamanantayitzi rirorini iñaani Tajorentsi. Omaanta areetapaaka iroñaaka Jowa, riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Paashini iroñaaka ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Riraga Jowa ritanakawo ikamanteeyakimini kameethatatsiri: rooteentsi ipinkathariwenteeeyemini rirori. Ikowaperoeyawitakani atziri iñeeri. ¹⁷Iinja opeyaneeya kipatsi eejatzi jenoki, omaanta eero opeyaa roori rojankinarini Moeseeshi: ikowaki Tajorentsi pikantyaani pikemijantero piyotantyaari pijeeki kameetha. ¹⁸Tema okantzi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani”. Aririka pookaero piinapero pagaerika paashini tsinani, piñaathatzimotakawo piinaferoni. Eejatzi tee okameethatzi payero tsinani ookiriri oemi.

Ashaagantzinkari eejatzi Raajawo

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁹Ikanta ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eeniwitacha shirampari ashaagantzinkari, osheki iithaari kameethamawotatsiri, osheki rowaneenkataka. Maawaeni kitejiriki rowakagaeyakarini isheninka owanawontsi pinaperotachari. ²⁰Eenitatsi eejatzi ashironkaaperotachari iitachari Raajawo. Ojonkayitakini ijoepaeni opathaakayitakirini. Ari ijeekapiintawita janta ikyaapiintzinta riraga ashaagantzinkari ipankoki. ²¹Osheki rowashironkaawaetaka, aaperotakiri itashe. Ikowawita raperotayiteronimi rowanawo rowariyaayitzi rini

ashaagantzinkari jaawiki. Eejatzi riraga otsitzipaeni ithoyitapaakirini ipathaa-wokipaeni. ²²Roojatzi ikamaki rirori. Riyaatashitakiri ronampiripaeni Tajorentsi, raawaeri, roojatzi raantanaari janta ijeekinta Awaraamani. Okameetheeeyenta osheki. Eejatzi ikamaki riraga ashaagantzinkari. Ikitateetakiri kipatsiki. ²³Osheki rashironkaaperotaka iroñaaka riraga ashaagantawitacharini janta jaawiki paamariki, osheki ikemaatsitakawo. Raminanaki janta ijeekinta Awaraama, iñaataatziiri eejatzi riraga Raajawo. ²⁴Ikaemakotakiri: “Pawa Awaraama, petakotena. Pikanteri riraga Raajawo rowiinkeroota rakoempeki iñaaki, ipokeeta jaka ipitenkaatenata nopaanteki iña. Oshekipero nashironkaaka jaka paamariki”. ²⁵Omaanta ikantakiri Awaraama: “Notyomi, pikenkithashireeya tsika pikanta paerani pijeekini kipatsiki. Kameetha pijeekawitani, omaantakya riraga Raajawoka osheki rashironkaawitakani. Tema iroñaaka kameetha ijeekapae rirori jaka, rooma eeroka osheki pikemaatsitakawo janta. ²⁶Eejatzi pijeekakotaki intatsikeronta impeeta, tekatsi ikinashitemi Raajawo. Eejatzi eerori, tekatsi pikinashiteri pipokantyaari jaka”. ²⁷Roojatzi ikanantakari: “Eerorika pimatziro pikaminthayena, nokowaki potyaanteeri Raajawo kipatsiki: janta ipankoki pawani. ²⁸Ijeekinta janta yeeyipaeni, ikaatzi apawakooni. Nokowaki ikamantapaeri, ipokikari rirori jaka. Paminena naari iroñaaka, osheki nokemaatsitakawo jaka”. ²⁹Roojatzi ikantziri Awaraama: “Eenitatsi rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinarini paashini kamanantayitzi rirorini iñaani Tajorentsi. Rootaki raapatziyeeyarini”. ³⁰Ikanta rakanakiri: “Jee, eeniro

naawita. Omaanta aririka iñagaeri kamaentsiri ipiriinteeya, aritaki ikenkithashireeyaneeyaani, rookaero kaari kameethatatsi ranteeyirini”.

³¹Ikantanakiri Awaraama: “Teerika raapatziyawo Iwaperite Tajorentsi, eero eejatzi raapatziyari kaminkari ipiriinta-witeeyarika”.

Eero pantakaeri atziri kaari kameethatatsi

(Mt. 18.6-7; Mr. 9.42; Mt. 18.21-22)

17 ¹Ikanteeyakirini Jesoshi riyotaa-newopaeni:

—Nokamantemi: ikantyaani eenitatsi atziri antakagaeyeririni paashinipaeni atziri kaari kameethatatsi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi riraga antakayiriri paashinipaeni kaari kameethatatsi. ²Aritaki rowashironkaaperoeyerini antakagaeyeririni eentsipaeni kaari kameethatatsi. Okameethawitami riteetyaarimi roojoteenirimi mapi antawo ikentsiki rowiinkaeterimi. Rowiinkaetatyeeririka kami tekatsi antakaaneerinimi eentsi kaari kameethatatsi. ³Kyaaryoowa, pantakaerikari atziri kaari kameethatatsi.

Eejatzi ikantakiri:

—Aririka piñaakotakiri pisheninka rantero kaari kameethatatsi, pikenkithatakayeri. Aririka rookaero rantziri, pikaminthayeri, paakameethateeri. ⁴Aririka ikijemi atziri, ikoshitemirika, ikantzimate-mirika, oetarika. Omaanta aririka ikanteetemi: “Tee okameethatzi nantzimotakimiri, osheki nowashiretakota, eero napiiteero, pikaminthagaena pipeyakotenawo nantzimotakimiri”, ari nokowaki pikaminthayeri. Aririka osheki rapiiteero rantzimoteemiro, eejatzi osheki ikantemi: “Pikaminthayena pipeyakotenawo nantakiri”. Tema nokowakaakimi eejatzi osheki pikaminthayeri: eero pikijawentziri.

Pameentaperotakaeri Jesoshi

(Mt. 21.22; Mr. 11.22-26)

⁵Riraga rotyaantanewopaeni ikantakiri Awinkatharite:

—Nameentawitzimi, omaanta nokowaperotaki piyoteena nameentaperotantemiri.

⁶Rakanakiri:

—Pameentenarikami eechonkiini, pikowakirikami, pikanteri Tajorentsi iponchakireero inchatowa, rowiinkero janta inkaareki. Tema ari imatakimiro, rowiinkaatemiro.

Rantayiterini omperatatsiri

⁷Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Okimitaka eenitatsi shirampari ratzirite. Ithamaetapiintziniri eejatzi raminapiintziniri ipira. Aririka ipokae ratzirite pankotsiki, ¿iitaka ikantaweeriri iwaatorote? ¿Arima ikantawaeri: “Pipoke, pijeekapae, powapaeya”? Eero ikantziri. ⁸Tema ikantashitawaeyaari iwaatorote: “Iroñaaka ponkotsiwenta-paena noyaari; eejatzi nomiriteri, pamakinawo. Aririka nokemapaakya, ari powanakya eerori”. ⁹Eejatzi tee ikantziri: “Ariwee, pantakinawo”; tema rametakawo apatziro rantawaetapiintziniri iwaatorote. ¹⁰Eejatzi eeroripaeni, okameethatzi pantapiinteeyinirini maawaeni ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Roojatzi okameethatzi pikante: “Apatziro nantakiniri ikowakaakinari. ¿Iitaka nokantakaaperotantyaari? Tekatsi okantya Tajorentsi ipinatantenari”.

Retsiyatakoeyakirini Jesoshi 10 patheenkari

¹¹Ikanta rowaaganaa Jesoshi, ikinayitanakini okaakini oweyaantawonta Jamaaryaki eejatzi Karireeyaki. Roshiretakawo rareetya Jerojareeki. ¹²Roojatzi

rareetapaaka paashiniki nampitsi, iñeeyawakirini patheenkaripaeni, ikaateeyini 10. Ikatziyeeyakani eekitziroeni jaga. ¹³Ikaemakoe yawakirini:

—Jesoshi, eeroka nopinkathateeyirini, petakoeyenani, petsiyatakoeyenani.

¹⁴Iñaantakariri riraga Jesoshi, ikantee-yakirini:

—Piyaateeyeni janta ijeekinta ñaanakowenantatsiri, poñaagapaeyaari.

Ari ikemijantaperoeyakirini, riyaaateeyanakini. Janta niyanki awotsi ari retsiyatakoeyaneeni. ¹⁵Iñeeyantawaani etsiyatakoeyaneeni, ipiyanaa apaani janta Jesoshiki. Icheraaperotaki, ikantzi:

—Tema ikameethataki Tajorentsi, retsiyatakotakina.

¹⁶Rotziwerowashitapaakari Jesoshi, roeyotashitaperotakari, ipinkathataperotakiri, ipaasonkitaperotapaakiri. ¡Ipoña irika shirampari Jamaaryaki! ¹⁷Roojatzi ikantakiri Jesoshi:

—Tema ikaateeyini netsiyatakoeyakirini 10. ¿Tsikama paashinipaeni?

¹⁸Apatziro irika paashinijatzitatsiri atziri ipiyashitapanaatana, ipaasonkitakina, eejatzi iñaaperotakiri Tajorentsi. Riroma asheninkaperopaeni naawita, tee ipiyapanaataa ipaasonkitantyaariri rirori.

¹⁹Roojatzi ikantziri otziwerowashitakariri:

—Iroñaaka pikatziyee, okameethatzi piyaatee. Pameentakari Tajorentsi, rootaki pawijakotantaari.

**Tsika ikantari Tajorentsi
ipinkathariwenantzi
(Mt. 24.23-28, 36-41)**

²⁰Riraga warijeeyopaeni rojampiteeyakirini Jesoshi, ikantziri:

—¿Tsika okaate ipoke Tajorentsi ipinkathariwenteeyanteerini?

Rakanakiri:

—Aririka ipinkathariwenante Tajorentsi, omaanta eero piñaaperotziri. ²¹Eero pimatziro pikante: “Eeniro jaka”, eejatzi: “Eeniro janta”. Kyaaryo, eero ikoñaataperotzi: okameethataki pipinkathashireeyerini maawaeni.

²²Eejatzi ikanteeyakirini riyotaanewopaeni:

—Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta eero nokantatyeeyaani kijokiro nowaeyee-mini. Iinja pikowaeyawitaneeyaani piñagaenami eejatzi, omaanta eero piñagaana. ²³Eejatzi aririka ikanteetemi: “Piyapaa Jesoshi, ari ijeekapaaki janta”.

Paashini ikanteetemi: “Ari ijeekapaaki jaga”. Omaanta kaarina naaka. Eero patsipetashitawo piyaatashitana. ²⁴Aririka omonkaataperotapaakya nopokanteeyari, ari piyotaperotawaena. Okimitaaganki aririka aamorenkiranki maawaeni jenoki morek, morek, eejatzi nokimitapaeya naari aririka nopiyee eero nomanapaa, eero pikompitawaana. ²⁵Omaanta nityaawo nokemaatsitayityaawoni osheki katsiri, eejatzi itheenkaeyenani atziripaeni.

²⁶Ikimitaka paerani ijeekantakari Noeni tema maawaeni paashinipaeni atziri itheenkaeyakirini Tajorentsi, eejatzi rantakiro osheki kaari kameethatatsi. Eejatzi ikimiteeya iinja atziripaeni aririka nopiyee naari riraga atziriperotapaentsiri, osheki itheenkaeyeenani rirori. ²⁷Rowapiinteeyani paerani, rirapiinteeyini, raapiinteeyironi iinapaeni, raakaayitakironi rishintopaeni oemi, paashini oetarikapaeni. Ari ikanteeyani, roojatzi rotetantanaka Noe ipitoki. Roojatzi opokapaaki antawo inkani, oonkanaka maawaeni kipatsi. Ikamaeyanakini maawaeni theenkantatsiri. ²⁸Eejatzi ikimiteeyakani isheninka riraga Roote, jeekaeyatsirini Joroomaki: rowapiinteeyani, rirapiinteeyini, ikinayitanakini riyomparitayitanakani, ipankitayitziironi

rowayitarinipaeni, riwetsikayitzironi ipankopaeni. ²⁹Omaanta ishitowantanakari Roote, rotyaantakiro Tajorensi osheki paamari poñaachari jenokinta, itagaeyakirini maawaeni joroomajatzini. Theenkaeyatsirini rootaki ithonkanteeyakaririni Tajorensi maawaeni, thoperee. ³⁰Aritaki okantyaari aririka nopiyee. Ijeeki osheki theenkantsirini, eero ikenkithashiryaaari Tajorensi.

³¹Pamine, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyaari, pijeekerika okaankiityeera pankotsi, eero pikyaapanaatzii pankotsiki paantapanaatyaawori powaagawo. Eejatzi, pantawaeterika powaneki, eero pipiyapanaata pipankoki paantapanaatyaawori powaagawo.

³²Kyaaryoowa pikimitawokari iinani Roote, pipithokakari eerori pitapiiki. ³³Ninkarika kaari kowatsini ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena eero riyaatzi janta ijeekinta Tajorensi. Omaanta kowatsiri ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena naari, ikanteetayeeyaani ijeekimotena jenokinta. ³⁴Aririka nopokae, eenitatsirika apite atziri imayi imaamentoki. Apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ³⁵Otsipatawakayaarika apite tsinani otoonkiro shinki. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyawori notsipatanakyaawo, omaanta paashini, eero naaneero. ³⁶Itsipatawakayaarika apite shirampari janta owantsiki, ithamaetzi. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri.

³⁷Ikemaeyantakaririni riyotaanewopaeni, rojampitanakiri:

—Nowinkatharite, ζtsikama oñaaganteeyaaka iinja iroka pikantakinari?

Rakanakiri:

—Tsikarika ijeeki kaminkari, aritaki ipiyotawenteeyari tzijopaeni. Oshiya-

kaawentachari tzijo, tema iinja maawaeni aapatziyeeyanarini naaka aritaki ipiyotawenteeyenani.

**Jesoshi ikenkithatakotakiri
kantakotantatsiri kaari
kameethatatsi**

18 ¹Paashiniki kitejiri roshiyakaa-wenteeyakinirini eejatzi Jesoshi riyotaanewo. Ikowaki riyoteeri ikenkithatakapaainteru Tajorensi, ikyaryoowenteeyeroni, eero ipakagaero. ²Ikanteeyakirini:

—Eenitatsi janta nampitsiki riraga kantakotantatsiri, kaari pinkathatziri Tajorensi. Eejatzi tee riyotzi ikaminthayeri atziripaeni. ³Ari ojeeki janta nampitsiki apaani tsinani, kamaentsiri oemi. Iyaatashi-tapiintawitari riraga kantakotantatsiri, okantapiintawitari: “Pamitakotena, tee okameethatzi ikijapiintena riraga paashini shirampari”. ⁴Tee ikowawita riraganki ramitakoteromi, omaanta ikenkithashiryaa-naka, ikantzi: “Tee nopinkathawitari Tajorensi, eejatzi tee nokoyi nokaminthayeri paashinipaeni atziri. ⁵Omaanta osheki ashiiryaaakina iroka tsinanika. Namitakote-roota, eerokya opokashitantanaana, eero ashiiryaaanaana eejatzi”.

⁶Ikantanaki Awinkatharite:

—Pamine, tee ikameethatzi riraga kantakotantatsiri nokenkithatakotakirika, omaanta ramitakotakiro iroka tsinani oñaashirenkapiintziriri.

⁷Omaantakya riraga Tajorensi, ikameethaperotaki. Aririka ikantyaani ramana-piinteru aapatziyanari ikenkithatakapa-piinteru rirori, tema aritaki ramitakotakiri. ⁸Kyaaryootaki iroka nokamante-miri: intsipaete ramitakoeyerini Tajorensi maawaeni kenkithatakagayeririni. Omaanta aririka nopiyee jaka kipatsikika ζarima roojatzi noñeeyapamini pikantyaani pameenteeyenani, pikenkithatakagayeririni Tajorensi?

**Jesoshi ikenkithatakotakiri
warijeeyo eejatzi piyotziniriri
oroomajatzi koriki**

⁹Paashini eejatzi roshiyakaawentakiri Jesoshi. Ikenkithatakotziri riraga kantakaaperotzinkari, riraga theenkaeyiririni paashinipaeni atziri. Ikantziri:

¹⁰—Riyaataki apite shirampari Tajorentsi pankoki ikenkithatakayeri Tajorentsi. Apaani rivotaki warijeeyo, omaanta paashini piyotziniriri iyorikite jorriyopaeni eekiro iperikya oroomajatzi. ¹¹Ikantaka ikatziyapaaka riraga warijeeyo, ikantawitapaakari: “Tajorentsi, ariwee, osheki nokameetha-taki naaka. Tekatsi nante, tee nokimitari riraga koshitantatsiri, riraga amatawitantatsiri, shirontayitaworini osheki tsinani. Eejatzi tee nokimitari irika ayitziriri atziri iyorikite. ¹²Nametakawo maawaeni tominko notzitapiinta apite kitejiri, eejatzi nopagaantapiintayitzi-roni maawaeni naayitzirini. Naakirika 10 oetarika, apaani nopakimi”.

¹³Omaanta riraga piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite ikatziyaneenta-paaka inteena. Tee ikantakaaperota rirori, omaanta osheki ipashiwentakawo rantayitzirini, rootaki kaari raminanta jenokinta, apatziro rompojash-paneetaka. Ikantzi: “Tajorentsi, pineshironkatena naari, tee nokameethaperotzi, eeniro osheki nantani”.

¹⁴Nokamantemi, oshekini naawita rantani riraga shirampari, omaanta ikaminthaakiri Tajorentsi. Aririka ipiye ipankoki riyotanaki iñaaperotakiri rirori ikameethatzi. Omaantakya riraga warijeeyo, tee ikimitari. Eero iñaaperotziri riraga Tajorentsi kantakaaperotachari. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani ipeyeeri pinkathariwenantatsini.

**Ikowaki Jesoshi
ipokashiteeyerini eentsipaeni
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)**

¹⁵Okantaka tsinanipaeni amaeyakinirini Jesoshi eentsipaeni, okowaki ipampiteeyerini eejatzi ikanteri Tajorentsi ramitakotantyaariri. Omaanta iñaantawakawori riyotaanewo, ithañaakowitakawo eero amiri eentsipaeni: tee ikowakaawityaari ipokashiteri. ¹⁶Omaanta ikaemiri Jesoshi eentsipaeni, ikantakiri riyotaanewo:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Nokowaki ipokashiteenaata. Piñeeyakinirini irikapaeni eentsika: tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimateeyaririni rirori. ¹⁷Eejatzi, kyaaryootaki iroka nokamantemiri: maawaeni kaari oshiyarini eentsi riraga aapatziyanari kameetha, eero imatziri reentsitetari Tajorentsi.

**Ewankari ashaagantzinkari
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)**

¹⁸Paashini kitejiri riyaatashitakiri Jesoshi apaani iwinkatharite joriyo. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari kameethari. Pikamantena: ¿oetakama nanteri nañaantyaari, nokanteetatyeeyaani?

¹⁹Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi.

²⁰Piyotakoeyironi maawaeni ikaminaakaeri Tajorentsi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashini atziri, pipinkathateri piri eejatzi piniro”.

²¹Rakanakiri:

—Tema maawaeni iroka nomonkaatakiro: eenironi newankaritatapaakini, roojatzi iroñaaka.

²²Ikemantawakawori iroka, ikantana-kiri Jesoshi:

—Eenitatsi apaani koetyeemotakimiri eejatzi: pipimanteeyeroni maawaeni tzimimotayitzimirini, pipaeyerini ashironkaenkari owinawo. Aririka pimatakiro iroka, ojeeke osheki tzimimoeyemirini janta jenokinta. Pipimantakirorika powaagawo, pipokanaki poyaataperotanakina.

²³Ikemantawakawori iroka, osheki rowashiretanaka. Rooma ashaagantzinkaripero, tee ikoyi ipimantero rowaagawo, omaanta rompetakawo. ²⁴Iñaakirira Jesoshi rowashiretanaka, roojatzi ikantaki:

—Opomeentsitzimotakari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteri. ²⁵Napiitemiro noshiyakaawentemiro: tema opomeentsitzimotakari riraga kameeyo roshinthateri imooki kithapi. Omaanta ashaagantzinkari opomeentsitzimotape-rotyaari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteri.

²⁶Ikanta rojampitanakiri riraga kemawakiriri:

—¿Arima? ¿Pomeentsitakama? ¿Ninkama materoni awijakotaatsini?

²⁷Rakanakiri Jesoshi:

—Iroka kaari imatapiintzi atziri, omaanta imatakiro Tajorentsi rirori.

²⁸Roojatzi ikantakiri Peetero:

—Iyotaanari, nookaeyakironi maawaeni tzimimoeyanarini noyaateeyantakimirini iroñaaka.

²⁹Rakanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tee patsipetashitawo. Aririka pookaeyeroni pipankopaeni, piinapaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni, piripaeni, piniropaeni, pitomipaeni, pishintopaeni:

omaanta rootaki pookaeyantyaaririni pikowaperotaki ipinkathariwentemi Tajorentsi, eero patsipetashitawo.

³⁰Aritaki ipinatakimi Tajorentsi iroñaaka jaka kipatsikika, eejatzi ipinatawaemi iinja janta jenokinta: pikanteetatyeyyaani pañaaperotapae janta.

Rapiiteero Jesoshi ikamantakota rowamagaeteri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹Riyoshiiteeyanakirini roojatzi ikaemantakari Jesoshi riyotaanewo 12, ikantakiri:

—Pamine, iroñaaka aateeyeni Jerojareeki. Eenitatsi rojankinatakotzita-kinarini paerani riraga kamanantayitzi-rorini iñaani Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iroñaaka janta Jerojareeki ari omonkaatya maawaeni rojankinatakotzita-kinarini.

³²Raakaantena asheninka aari, rayena kaari yotziri Tajorentsi. Ishirontawenteeyenani, rowashironkagaeyenani, reewapootayitenani, ³³ipajapajaatena, rowamaena. Okaatapaakirika 3 kitejiri, nopiriintanee eejatzi.

³⁴Omaanta tee riyotakoeyawakironi oetarika ikanteeyawitakaririni, ikompi-teeyawakawoni.

Raminakagaeri Jesoshi kaari ñaantatsi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Ikantanaka Jesoshi, ikinanaki awotsiki, rootzimateentsi rareetya nampitsiki iitachari Jerikoo. Ari ijeeki janta awotsinampiki shirampari kaari ñaantatsi, inethaakotapiintziri koriki awijayitatsirini. ³⁶Ikemantawakari rirori ipokaeyapaakini osheki atziri, rojampitakiri paashini atziri:

—¿Ninka pokatsiripaeni?

³⁷Rakanakiri:

—Kaakitaki Jesoshi, riraga Najareete-jatzi, royaateeyakirini osheki atziri. Ari ikinapaakawo jaka.

³⁸Roojatzi ikaemakotantawakari:

—Jesoshi, eeroka icharineeteni Iraviirini. ¡Pamitakaajeetenatya naaka!

³⁹Ikanteeyanakirini jewateeyiririni Jesoshi:

—¡Pimaerite!

Omaanta, eekiro ikaemanakitzi:

—¡Jesoshi! ¡Pamitakaajeetenatya!

⁴⁰Roojatzi ikatziyantapaaka Jesoshi, ikantanaki:

—Pamakinari.

Ikanta ramaetakiri. Roojatzi rojampitawakiri:

⁴¹—¿Iitaka pikoyiri?

Rakanakiri:

—Nowinkatharite, nokowaki noñaantee naari.

⁴²Ikantanakiri:

—Aritaki piñaantee iroñaaka. Pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

⁴³Aripaete iroñaaka iñaantane. Roojatzi royaatantanakari Jesoshi, ikantanaki:

—Iñaakagaana Tajorentsi, tema ikameethataki.

Eejatzi ikimiteeyakarini maawaeni ñeeyakiririni, ikanteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

Iñaakiri Jakeeyo Jesoshi

19¹Roojatzi ikinanaki riraga Jesoshi janta nampitsikinta iitachari Jerikoo. ²Ari ijeeki janta ashaagantzinkari iitachari Jakeeyo. Rirotaaki riraga jewatakayitziririni maawaeni piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite ijorriyotzinkaritepaeni. ³Ikowawita rirori Jakeeyo iñeerimi riraga Jesoshi, omaanta tee rantaripenthakiitzi: ikaamokokitziini. Oshekini atziri rotzikakiri rootaki kaari imatanta iñeeri rirori.

⁴Roojatzi ishiyantana, ranaanakiri maawaeni atziri reewatanaki janta

awotsiki. ⁵Roojatzi rateetantapaakawo inchato janta othapiki ikinanakinta paata Jesoshi. Rateetapaakiro inchato roojatzi raminakotawakiri riraga Jesoshi ikinapaaki jaawiki. Rareetantapaakariri, raminapaaki jenoki, roojatzi iñaantapaakari, ikantapaakiri:

—Jakeeyo, intsipaete pojoonki. Ari noshiretakawo iroñaaka pipankoki.

⁶Roojatzi intsipaete rojookanaka, ikantawakiri:

—Jee, thameeta nopankoki.

Osheki ikimoshirewentawakiri riraga Jakeeyo. ⁷Omaanta ikijanaka amineeyakiririni, ikantzi:

—Irira teera ikameethatzi. ¿Iitarikya riyaatashitantariri Jesoshi janta ipankokinta?

⁸Niyanki awotsi riraga Jakeeyo raapatziyari Jesoshi, roojatzi ikantakiri:

—Nowinkatharite, iroñaaka nopagaanteeyerini owashironkaenkari kashetani tzimimotanari. Eenitatsirika atziri namatawitakiri nokoshitakiri, noepiyeeniri maawaeni, eejatzi nopaeri paashini osheki. Okaatzirika apaani nokoshitakiri, nopaeri 4.

⁹⁻¹⁰Roojatzi ikantawakiri:

—Iroñaaka kitejiri pawijakotaki. Iroñaaka pikimiperotari achariniiteni paerani Awaraamani, paapatziyakari Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rootaki nopoñaantari jenokinta: naminaminatziri owashironkaenkari, riraga kaari yoperotziriri Tajorentsi, nokowaki nowawijaakoteri maawaeni.

**Jesoshi ikenkithatakotziri
pinkathari pakiriri
ronampiripaeni koriki
(Mt. 25.14-30)**

¹¹Ikemaeyakironi atziripaeni ikantakiri Jesoshi. Eejatzi riyoteeyakini rooteentsi rareetya Jerojareeki.

Iitashiteeyakani rooteentsi ipoke Tajorentsi ipinkathariwenante jaka kipatsiki, ¹²roojatzi roshiyakaawenanta-kanariri iroka, ikantziri:

—Ijeeki apaani shirampari, pinkatharitarawitachari. Tema ikaemakaantakiri paashini pinkathari janta paashiniki kipatsi. Ikantaka riyaatanaki, ipeyawa-kiri pinkatharipero ipinkathariwenantyaariri inampijatzipaeni. ¹³Ikanta rootzimanteentsi riyaate, ikaemakiri ronampiripaeni ikaatzu 10, ipaeyanakirini osheki koriki. Ikantakiri: “Irika korikika, osheki iwinawo. Nokowaki piyompariteeyantyaarini. Aririka nopiyee, naminapaeri tsika ikaatzu koriki paakiri”. ¹⁴Ikantaka riyaatanaki iitantaariri pinkathari. Omaanta tee ikowaeyirini inampijatzipaeni ipinkatharite, osheki ikijeeyakirini. Rotyaanteeyawitakani apaanipaeni inampijatzi, ikantawitari riraga paashini pinkathari: “Tee nokowakagaeyirini ipinkathariwenteeyenani riraganki, tee ikameethatzi”. ¹⁵Omaanta iitawakiri pinkathari, roojatzi ipiyantanaa ipinkathariwenantyaariri. Ikaema-kaanteeyakirini ronampiripaeni: riraga ipaeyawitanakarini iyorikite. Rojampiteeyakirini: “¿Poshekyaaakinarima noorikite?” ¹⁶Ari ikantapaakiri riraga jewatatsiri: “Pamine, iroñaaka noshekyaaaperotakiri piyorikite. Apaani pipakinari, noshekyaaaperotakiri, iroñaaka naaki 10”. ¹⁷Ari ikantanakiri pinkathari: “Kameethatakimi. Osheki iyotaki. Pikyaaryoowentakinawo eechonkiini okaatzu nokantakimiri. Iroñaaka noetemi pinkathariwenteroni osheki nampitsi, okaate 10. Pikyaaryoowentawo pipinkathariwentero”. ¹⁸Ikantaka ipokapaaki paashini, ikantapaakiri: “Irika piyorikiteka. Pipakinari apaani, iroñaaka naaki apawakooni”. ¹⁹Eejatzi ikantawakiri:

“Iroñaaka pipinkathariwentero eeroka apawakooni nampitsi”. ²⁰Roojatzi ipokantapaaka paashini, ikantapaakiri: “Nowinkatharite, eeniro piyorikiteka pipawitakinari chapinki. Nokempoyaa-kimiri nowañoerateki. ²¹Osheki nothaawantakimi, niyotaki osheki pipinkatharitaki. Paapithatzi paashini-paeni rashitayitarini, eejatzi payitantziro okithoki kaari pipankitzi”. ²²Roojatzi ikanantanakari: “Tee pikameethatzi, tee pantanawo nokowa-kaawitakimiri. Pikantawitana: ‘Osheki pipinkatharitzi, paapithatzi paashini-paeni rashitayitawitarini, paayitziro ni okithoki kaari pipankitzi’. Piyotawitakaga, rootaki nokijantakimiri iroñaaka. ²³¿Iitaka kaari powantanari noorikite waankoki? Powakirimi janta, ari roshekyaanakyaami iroñaaka noorikite”. ²⁴Roojatzi ikanantakari riraga katziyiyiteencharini: “Paapithateri noorikite. Piperi riraga agaentsiri 10”. ²⁵Ikanteeyawitanakarini: “Nowinkatharite, eenitatsi oshekini iyorikite iroñaaka. ¿Iitakakya pipashitantaariri paashini eejatzi?” ²⁶Rakanakiri: “Nokamantemi, itzimerika ashaagantachani, nopaeri paashini eejatzi. Omaanta riraga kaari ashaagantacha, naapithateeri rowaga tzimimotawitariri eechonkiini. ²⁷Eejatzi riraga kijakinari kaari kowakaawitenani nowinkatharite, pamaeyakinarini, naminakoeyemiriniita powamaeyerini”. Rootaki ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi atziripaeni.

Rareetapaa Jesoshi Jerojareeki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11;

Jowa 12.12-19)

²⁸Roojatzi rowaaganaka eejatzi Jesoshi, riyaate Jerojareeki. ²⁹Rootapaentsi rareetyaawo nampitsi iitachari Wetejajee eejatzi Wetaaniya. Ari ojeeki janta tonkaari iitachari Oriiwomashi.

Roojatzi rotyaanantaka riyotaanewo apite, ³⁰ikantakiri:

—Piyaate janta nampitsiki, ari piñaapaakiri wooro ithatakotaka janta. Tekira ikyaakoetari. Pithataryaakotapaakiri, pamakinari. ³¹Aririka rojampiteetemi: “¿Iitaka pithataryaakotantariri?” Pikanteri: “Ikowakiri Awinkatharite”.

³²Roojatzi riyateeyantanakani apite, iñaapaakitziiri ikantakiriri Jesoshi.

³³Ikanta ithataryaakotapaakiri. Roojatzi rojampitantanakari ashitariri:

—¿Iitaka pithataryaakotantariri nowoorote?

³⁴Rakanakiri:

—Ikowakiri Awinkatharite.

—Ari, paanakiniri.

³⁵Roojatzi raantanakari janta Jesoshiki. Rowankitakiniri imitizikaaki iithaaripaeni ijeekantyaari Jesoshi, roojatzi ikyaakotantakari. ³⁶Ikanta rowaagakotanaka janta awotsiki, ishitashiteeyakinirini atziripaeni iithaaripaeni awotsiki, ranashitantanakyaaari wooro. ³⁷Ari ritanakawo iroñaaka roerinkakotanaka. Royaateeyanakirini osheki aapatziyeeyakaririni, iweshiryaawenteeyanakarini, ikaemaeyanakini. Ikanteeyanakini:

³⁸—Tema ikameethataki Tajorentsi. Añeeyakirini itajonkawentapiinteeyakaeni. Ikameethataki Awinkatharite rotyaantakaeniri Tajorentsi. Kameetha ijeekaeyakini maawaeni jenokijatzi, iñaaperoeyakirini Tajorentsi.

³⁹Ari ijeekitaka riraga warijeeyopaeni, ikaateeyakirini atziripaeni. Ikantawitakari Jesoshi:

—Iyotaantatsiri, pojantzikagaeyerini riraga oyaateeyimirini.

⁴⁰Rakanakiri:

—¿Iitaka nojantzikaantyaariri? Okameethataki ranteeyakirini. Ijantzikaeyanakinirikami irikapaeni,

tema ari iñaawaetakaakiromi Tajorentsi mapipaenika oñaaperotentenarimi.

⁴¹Ikanta rokaakiteeyapaakawoni, iroñaaka raminakotapaakiro Jerojaree. Riraakoeyapaakarini Jesoshi jeekatsiripaeni, ⁴²ikantzi:

—Nokowawitaka nojeekakagaeyemini kameetha, omaanta tee pikowae-yini. Pitheenkaeyakinani, iroñaaka eero piñagaana nopinkathariwenteeyemini. ⁴³Iinja ipoke powayiritepaeni rotzikaperoeyapaakimini, itapoteeyapaakimini joraaropaeni, eero ishineteeyimini tsikarika pikini pishiyantyaari. Romana-teeyapaakimini, ⁴⁴ijoweyaperoeyapaakironi pipanko kameetha. Rowamaagaantapaakimi. Nopokashiteeyawitakimini, nopinkathariwenteeyeminimi, omaanta tee pipinkathateeyawakinani, inta pitheenkaeyawakinani. Rootaki awijatsini iinja maawaeni iroka.

**Romishitowiri Jesoshi
pimantayitatsirini
tajorentsi pankoki**

*(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19;
Jowa 2.13-22)*

⁴⁵Rareetantapaakari Jesoshi Tajorentsi pankoki iñeeyapaakirini pimantayitatsirini eejatzi amanantayitatsirini. Roojatzi rookatheeyantapaakarini rookakiri inkokirona. Ithonkaeyakirini maawaeni, ⁴⁶ikantakiri:

—Tema rojankinatzi teetakawo Iwaperiteki Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Nopankoka okameethatzi pikenithatakaapiinteeyenani eerokapaeni maawaeni atziri’, rootaki niwetsikakaanantawori”. Omaanta iroñaaka eerokapaeni pikoshitashiteeyakarini atziripaeni pokaeyawitacharini nopankoki.

⁴⁷Ikantapiintatyaani maawaeni kitejiri riyaatapiintzi Tajorentsi pankoki, riyotaantapiintaki. Omaanta ikijeeyana-

kirini riraga jewatayiziririni ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaanzirori rojankinarini Moeseeshi, eejatzi riraga pinkathariwenteeyiririni jeekatsiripaeni. Rojampitawakagaeyakani:

—¿Tsika akanterika Jesoshi, owamaakaanantyaariri?

⁴⁸Omaanta tee riyoteeyini tsika ikanteriri, tema eeniro osheki atziri piyotawenteeyakaririni, ikemijantziri okaatzi ikantziriri.

Rojampitziri Jesoshi:

“¿Ninka otyaantakimiri?”

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Apaani kitejiri ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki riyotagaeyakirini atziripaeni, ikamantakiri tsika ikanteeyaarini rawijakotanteeyarini. Ikantaka ipokaeyapaakini riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari, maawaeni. ²Ikanteeyapaakirini:

—Pikamanteeyenani ninka owakimirika pinkathari: ¿ninka otyaantakimirika pantayitaworini iroka?

³Rakanakiri:

—Eejatzi naari, eenitatsi nojampiteeyemirini. Pikamanteeyenani: ⁴¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi? ¿Riroma Tajorentsi otyaantakiriri? Kaarima, ¿riroma otyaantziriri atziri?

⁵Tee rakaeyirini, inta ikantawakagaeyanakani:

—¿Iitaka akanteriri? Akanteririka: “Rirotaki Tajorentsi otyaantakiriri”, ikanteekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantari?” ⁶Eejatzi akantawitakyaaririka: “Riraga atziripaeni otyaantakiriri”, tema ari ikijeeyanakaeni atziripaeni. Rompojanteerokari mapi. Tema rirori ikenkithashiryaa-koperotziri Jowa rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi.

⁷Rootaki ikananteeyanakaririni:

—Tee niyoteeyini ninkarika otyaantakiriri Jowa.

⁸Roojatzi ikanantaka rirori Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari.

Jesoshi ikenkithatakotakiri riraga pankitzirori oowa

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Roojatzi ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi atziri, roshiyakaawenteeyakiririni, ikantakiri:

—Eenitatsi atziri pankitzirori oowamashi. Roojatzi ikanantakari ratzirite: “Paminawiritantenawo, iinja aririka okithokitanaki, paye eerori kashetani okithoki, kashetani pipena naari”. Ikanteeyanakirini: “Ari, kameetha”. Roojatzi riyaatantanaka ashitawori paashiniki kipatsi, ipeyaka ojamani janta. ¹⁰Okanta omonkaatapaaka rowiitakiro okithoki. Riraga ashitawori roowate rotyaantakiri riraga ronampiri, ikantakiri: “Piyaatakite janta ojeekinta noowate, pikowakotakiteri riraga aminanawori rotyaantawakina kashetani”. Ikantaka jatawitanaka omaanta ikijeeyawakirini, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹¹Roojatzi rotyaanantawitakari paashini ronampiri, omaanta ikaweyawawitawakiri, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹²Roojatzi rotyaanantawitakari paashini eejatzi, omaanta eejatzi ipajatawakiri, tak, tak, osheki riyowakakiri riraa. Roepiyawakiri eejatzi. ¹³Ikenkithashiryaa iroñaaka riraga ashitawori, ikantzi: “¿Iitaka nanteri iroñaaka? Aamaashitya rirorika notyaanteri iroñaaka notyomi nonintaperotziri. Aririka iñeeyawakirini irira, aamaashitya rirorika ipinkathatawakiri”. Roojatzi rotyaanantawitakari rirori. ¹⁴Iñaanteeyawakaririni, ikantawakagaeyanakani: “Pamineritya itomi ashitawori iipatsite. Aririka ikamaki iriri, tema rirotaki aakoteroni. Thame

owamaawakiri, agaeroota iinja aaka kipatsi”. ¹⁵Roojatzi roerikantawakari, shepik. Ragaeyanakirini janta okaatapaaki iipatsite, rowamagaeyakirini, shemi.

Rootaki ikenkithatakagaeyakiririni Jesoshi. Ikanteeyakirini:

—Oetaka pikenkithashiryaari ikanteriri riraga ashitawori iipatsite. ¹⁶Tema ari riyataakite rirori, ikijaperoe-yakiterini thamaetawitanariri rowani, eejatzi rowamaakiteri. Roojatzi raminanteeya paashini thamaeteenirini.

Ari ikanteeyanakirini kemaeyawakiririni: —Tema eero imatziro ranteeyeroni iroka, eero ishinetziri Tajorentsi.

¹⁷Ramineeyakirini Jesoshi, ikantziri: —¿Piitakaawitakama eero imatziro? ¿Oetakama otzimantakari Iwaperite

Tajorentsi? Tema okantzi: “Riraga wetsikaeyirorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi, ikantzi: ‘Tee okameethatzi’, omaanta iinja rowaga mapi itheenkawitakari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirotaki iyoyaakirori iroka mapi kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni”.

¹⁸Noshiyakawentemiri atziri aririka ipariyaki antawoki mapi tema ari ikagaapokitapaaki. Eejatzi aririka opariyaki antawo mapi ari atsinakapaakiri, opithoryaapaakiri. Kimitaka iroka, ninkarika kaari aapatziyana naaka eero rawijakote, eejatzi aririka nokantakoteri kaari aapatziyana aritaki notyaanteeyakirini paamari kaari tsiwakanitatsini.

**Riyoteeri Jesoshi atziri
ikemijantaperoteri ikantziri
pinkathari eejatzi ikantziri**

Tajorentsi

(Mt. 21.45-46; 22.15-22;

Mr. 12.12-17)

¹⁹Riraga jewatayitziririni ñaanakowenantsiripaeni, eejatzi riraga iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi

ikowaeyawitakani ragaeyerinimi iroñaaka Jesoshi, tema riyotakoeyawakani rirotaki roshiyakaawenteeyakirini. Omaanta tee imatziro rayiri, ithaawanteeyakarini atziripaeni, ikantzi: “Eero ayiri, ikijakotanakarikari atziripaeni”. ²⁰Roojatzi rotyaanantakari ñaanakowenantsirori atziri, ikantakiri: —Iroñaaka piyaate pamatawiteri riraga Jesoshi. Pikimitakaantapaakyaari kyaaryo pikowaperotaki paapatziyari; omaanta, pikompitakaeyari iñaani. Aririka ikompitanakyaawo ikanteriri, intsipaete pipokanaki pikamantena. Roojatzi aatashitantakyaari pinkathari, akamanteri ikantakiri.

²¹Ikantaka riyataashitanakiri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni pikantakinari eejatzi maawaeni piyotaakinari. Tee pamina-shitari atziri ipooki piyotantyaariri ikameethatzirika, inta paminaperotzi rajankani ikenkithashiryaantari. Eejatzi kameetha piyotagaeyakinawoni ikowakagaeyakinarini Tajorentsi.

²²Iroñaaka pikamantena: ¿okameethatzi maawaeni riraga iwinkatharite oroomajatzi ayorikite ikowakotakaeri? ¿Eeroma apiri?

²³Ikanta riraga Jesoshi riyotakotakirini ikowaeyawitani ramatawiterimi. Ikantziri:

—¿Litakakya pikowantari pikompitakayenawo noñaani? ²⁴Poñaayenari ikithoki piyorikite. ¿Ninka roshiyapootakarika irika korikikika? ¿Ninka ashitawori iwaero jankinateencharika? Rakanakiri:

—Rootaki ipoo iwinkatharite oroomajatzi, riraga Seesari, eejatzi ojankinataka iwaero.

²⁵Roojatzi ikanantanakari Jesoshi:

—Okameethatzi panteniri irinta ikowakaakimiri, eejatzi pantzityaanari Tajorentsi ikowakaakimiri.

²⁶Tekatsi ikanteeyaani ikompitakayaari iñaani Jesoshi, kameetha riyotaantaperotaki. Rotsikanateeyanakarini riraga amatawiterinimi, rootaki imaeriteeyantanakarini. Tekatsi ikantaneeri eejatzi.

**Rojampitakoventetziro aririka
rañagae kamayitatsirini**
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷Roojatzi riyaatashitantakari Saroseeyo Jesoshi. Ikenkithashireeyani riraga Saroseeyo, ikantzi: “Eero ipiriinteeyaani riraga kaminkaripaeni, eero riyateeyini jenokinta”. Rareeta-paakaga, ikantapaakiri:

²⁸—Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanaka rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”.

²⁹Aamashitya eeniro shirampari ikaatzi rirentzi 6 impaetatsiri. Riraga itawitanakawori raawitaka iina, ikamashitaka. Tee itzimi itomi. ³⁰Roojatzi raantawitaawo rirori rirentzini. Eejatzi tee itzimakayiro itomi, roojatzi ikamantaka rirori. ³¹Eejatzi ikimitaka paashini rirentzini. Raawitaawo tsinani, ikamashitaka eejatzi rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tzimakayeroni otomi. ³²Ro impaeteentsi roori tsinani, okamaki. ³³Iroñaaka pikamantena: kyaaryorika ipiriinteeyaneeni maawaeni kamaeyawiteencharini, ¿ninka iinanteeyaawoni iroka tsinani? Tema ikaateeyawitani aawitawori 7.

³⁴Ikanta ikantawakiri Jesoshi:

—Kyaaryo, jaka kipatsiki rameteeyakawoni shirampari rayi iina. Eejatzi tsinanipaeni ameteeyawoni ayi oemi.

³⁵Ari ipiriinteeyeerini Tajorentsi

maawaeni atziri iñaaperotziri, omaanta janta jenokinta eero ragae iina. Eejatzi tsinani, eero agae oemi. ³⁶Eejatzi eero janta ikamae eejatzi, ikimiteeyapaeyaarini maawaeni ronampiripaeni Tajorentsi, jeekimoeyiririni: tee ikamaeyini rirori. Ikantani rañagaeyini. Eejatzi itomintaperoeeyearini maawaeni atziri riraga ipiriinteeyeerini. ³⁷Paerani riyotzitanani Moeseeshi ipiriinteeyaneeni kamayitatsirini. Ikenkithatakotantawori inhashimpoki amorekawitachari, ikenkithatakotakiri eejatzi Awinkatharite. Ikantzini: “Raapatziyana Awaraama. Eejatzi Ijaaka raapatziyana, eejatzi Jakoowo”. ³⁸Naakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawitakinani Awaraamani”. Añaatsi iroñaaka Awaraama eejatzi paashinipaeni, rootaki ikanantakari: “Raapatziyana”.

³⁹Roojatzi ikantayitankarini apaani-paeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi:

—Iyotaanari, kameethataki iroka pikantakiri.

⁴⁰Ithaawanteeyakarini rojampiteeyaneerini eejatzi.

**Jesokirishito rirotaki
icharineeteni Iraviiri**
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹Paashini eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanteeyantarini: “Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi icharineeteni Iraviirini”? ⁴²Tema paerani romampaa-wentarini Iraviiri Tajorentsi, rojankinatakiro iroka: “Riraga Tajorentsi, ikantakiri Nowinkatharite: ‘Notyomi, pijeeki jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni, ⁴³roojatzi ipinkathateeyantemirini maawaeni kijeeyawitakimirini’”. ⁴⁴¿Riroma Jesokirishito icharineeteni Iraviiri? Rirorika icharineeteni ¿iitaka ikanantaririkya paerani: “Nowinkatharite”? Tee

pameteeyawitawoni pipinkathateeyirini impaetatsiri ijeeki.

**Paamayaarira iyotaantawitawori
Iwaperite Tajorentsi**

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;

Rk. 11.37-54)

⁴⁵Maawaeni atziri ikemaeyakirini Jesoshi, riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

⁴⁶—Paamayaarira riraga iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorentsi. Osheki ikowaki ikinakinathanthana-tziite. Eejatzi ikowaki kameetha raakameethateeyawakirini atziri janta nampitsiki. Eejatzi janta pankotsiki apiyotantapiintarira, ikowaki ijeekimotapiinteri pinkatharipaeni. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani, ikowaki kijokiro rowapiinteri pinkatharipaeni. Eero pikimitari riroripaeni. ⁴⁷Kimiperowitaka ikameethatzi. Rojamanitziro ikenkithatakayeri Tajorentsi. Ikowaeyawitakanira atziri raapatziyaperotakayaarimi Tajorentsi. Omaanta osheki ramatawitapiintakiro kamatsiri oemi, ikoshitashitakawoni tzimimotzirori. Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: rowashironkaaperoeyerini osheki Tajorentsi paamariki iinja.

**Ikenkithatakotziro Jesoshi tsinani
ashironkaenkawo**

(Mr. 12.41-44)

21 ¹Ari ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsiipankoki. Raminayitawakirini ashaagantzinkari otetziriri iyorikite janta rotetantapiintaririra. ²Eejatzi iñaakiro irowa kamaentsiri oemi owashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaaanikite, kaari pinatacha. ³Ikantzi:

—Kyaaryo iroka nokamantemiri: pitheenkitzirokari irika amakiri iroka kamaentsiri oemi. Omaanta osheki

iñaaperotzitakiro Tajorentsi irika amakirika, anaakotakiri ramaeyawitakarini riraga ashaagantzinkari. ⁴Osheki iwinawo ramawitakari rirori, omaanta eeniro ikempoyagaantanaki tzimagaantapaentsiri rirotaki ramakiri rirori. Rooma iroka, amanakiri maawaeni tzimimotawitawori, tee añagaeri tzimagaantanaatsini, tekatsi aantaneya oyaari.

**Iinja ishekiroryagaeteero
Tajorentsiipankoko**

(Mt. 24.1-3; Mr. 13.1-4)

⁵Ikenkithatakaawakaeyakani riyotaanewopaeni, ikanteeyini:

—Tema okameethaperotaki Tajorentsiipankoka. Eejatzi maawaeni mapipaeni riwetsikantakawori, okameethateeyakini, eejatzi maawaeni rowaneenkatantakawori janta otantoki.

Ikemanteeyakaririni, ikantziri Jesoshi:

⁶—Iinja ishekiroryagaeteero maawaeni iroka piñaaperoeyirini iroñaaka. Rookaeteero mapipaenika inteena.

**Oeta awijatsini iinja
rootzimataatsirika ipokae Jesoshi**

⁷Roojatzi rojampiteeyakirini:

—¿Tsika okaateka omonkaantanyaari iroka pikantakinari? ¿Tsika nokantyaaka niyotantanyaari rooteentsi omonkaatya?

⁸Ikantakiri:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari.

Ipoke osheki atziri ikantapaakimini:

“Naaka Jesokirishito”. Paashini

kantapaentsini: “Rotyaantakina Jesokirishito nokamantemi rooteentsi ipokae”. Omaanta eero paapatziyari.

⁹Pikematyeeri atziri ikante romanataka-gaeyatyaani atziripaeni, eejatzi rookayerini iwinkatharitepaeni. Omaanta eero pithawaeiyini. Aritaki okantyaari

ikijawakaapiinteeyaani, omaanta tekira omonkaata nopokanteeyaari.

¹⁰Eejatzi eenitatsi paashini ikantakiriri:

—Riraga atziripaeni romanaterini inashitapaeni atziri. Eejatzi riraga jewewenantatsiri paashiniki kipatsi ragaeyanakirini inampijatzipaeni romanatakayaari romanteeyirini riraga jeekatsiripaeni paashiniki kipatsi. ¹¹Eejatzi osheki otzimayitanakini antawo omoyeka jaka kipatsiki. Agaeyerini atziripaeni itashe, osheki ikamaeyanakini; eejatzi omateeyirini mantsiyarentsi atziripaeni, ikamagaantayiteni rirori. Eejatzi okimitzitanakya janta jenokinta ari piñaawakiro kaari piñaapiinteeyini, osheki pithaawanteeyanakyaawoni.

Jesoshi ikantakiri riyotaanewo:

“Iinja ikijeeyemini atziri”

(Mt. 24.9-22; Mr. 13.9-20)

¹²Eejatzi ikanteeyakirini:

—Omaanta reewateetemi ikijeetemi: tema paapatziyakina. Ragaeyanakimini theenkantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, eejatzi romonkyayitemini omonkyaaagementotsiki. Ragaeyanakimini eejatzi janta pinkatharipaeniki, ikijatheeyemini, ikantemi: “¿Iitaka paapatziyantariri Jesoshi?” ¹³Omaanta eero pithaawantari riraga kijawitemini, inta pikamanteeyerini tsikarika nokanta nowawijaakoeyakimini. ¹⁴Eero pikenkithashirya: “Aririka ragaetena, ¿oetaka nokanteriri?” ¹⁵Aririka ragaetakimi niyotagaeyemini naaka oetarika pikanteriri. Eero imatanzimi riraga kijemini ipiyawaantetemi, ikantemi: “Pikompitashitawo”. ¹⁶Nokamantemi: tee apatziro raakaantemi paashinijatzi atziri eejatzi raakaantzitemi piripaeni, piniropaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni, pisheninkapaeni, maawaeni. Rowamaagaantemi. ¹⁷Tema riyoteeyakiminirika atziri paapatziyakina, rootaki roonaperotantemiri.

¹⁸⁻¹⁹Omaanta aririka kijokiro poyena eejatzi pikyaaryoowentenawo maawaeni nokanteeyakimirini, ari nokempoyaaperoe-yakimini. Eejatzi piyaaperoeyanteeyaarini janta jenokinta pikanteetateyeyaani pijeekaperoeypaeni. Eero imateeyironi riraga kijeeyawitakimirini rookakagaeyemironi piyaateeyini janta jenokinta.

²⁰Eejatzi ikantaki Jesoshi:

—Aririka piñagaeyawakirini joraaro rinkiteeyapaakironi Jerojaree, ari piyoteeyanakini rooteentsi ithonkaeyeroni pinampi. ²¹Roojatzi okameethatzi ishiyeeyanakini tonkaariki maawaeni jeekaeyatsirini nampitsiki. Eejatzi maawaeni jeekatsirini Joreeyaki, ishiyeeyanakini. Eejatzi riraga jatayitatsirini owantsikipaeni, eero ipiyapanaata nampitsiki. ²²Aritaki omonkaatakyaa maawaeni iroka rojankinatziiteetakarini paerani: “Rowajankitaperoeyerini Tajorentsi maawaeni theenkaeyakiririni”. ²³Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, oo, osheki ashironkayitanakyaani motzityatitsirini, eejatzi ashironkaakya thotaayitziririni eentsite: opomeentsitzimoeyaawoni oshiye. Osheki ikemaatsitayitanakyaawoni riraga jeekatsiripaeni. Osheki rowashironkagaeyerini Tajorentsi. ²⁴Romanateeyerini osheki atziri, ikamagaantayitanakini. Paashinipaeni roojotayiterini, ragaetanakiri paashinikipaeni kipatsi. Ijeekapaaki kaari yotziripaeni Tajorentsi ojamani Jerojareeki, roojatzi ikananteeya Tajorentsi: “Aritapaaki, monkaatapaaka”.

Ikenkithatakotaa Jesoshi, tsika

okantyaari aririka ipiye

(Mt. 24.23-31; Mr. 13.21-27)

²⁵Eekiro riyaatatye e ikantziri Jesoshi:

—Piñeeyawakirini ipaashiniteeyanakini jenokijatzi: riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, maawaeni. Piñeero

kaari piñaapiinteeeyini. Eejatzi jaka kipatsiki ithaawaeyanakini maawaeni atziri, ikemaeyawakironi opoematanaki antaworoña inkaare, moo. Eejatzi iñaawakiro antaworoña otamakaari. Ramineeyanakironi, joreririri. ²⁶Eero riyoteeyini atziri tsikarika ikanteeyanakyaaani, rootaki ithaawaperoeyantana-kyaarini. Ishewatayitanakyaani ompokiro. ²⁷Roojatzi piñeeyantawakini, nopiyee eejatzi. Tema nopoñaaka paerani jenokinta, nokoñaatanta-paentari jaka kipatsiki. Aririka nopiyee eejatzi, nokinapae menkoriki, notajorentsitaperotapaaki, nopinkathari-taperotapaaki. ²⁸Aririka piñagaeyawakironi iroka nokanteeyakimirini, piweshireeyanakyaaani, pamineeyawakinani: rooteentsi nowawijaakotaperoeyemini, tema nagaeyaataatyemini naaneemi jenokinta.

Ikantakota Jesoshi aririka ipokaatee iinja

(Mt. 24.32-35; Mr. 13.28-32)

²⁹Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka, ikantakiri:

—Paminero iyeera tsika okantari.

Kaaririka iyeera, eejatzi paashini inchato paminero. ³⁰Aririka eereshitane oshi, piyoteeyanakironi rootzima-taatsi ojarentsitane. ³¹Eejatzi okimitaka, aririka piñaakiro omonkaata-kya maawaeni nokamantzitakimirika, piyoteeyanakini rooteentsi ipinkathari-wentaperoeyemini Tajorentsi. ³²Aririka piñagaeyawakironi itanakya iroka nokamantakimiri, ari eerotzarika pikamita, aritaki piñagaeyakironi omonkaatakya maawaeni. ³³Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzi: kashiri, oorya, ompokiropaeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Ikantzi Jesoshi:

“Paamaperoeyeenani kameetha”.

(Mt. 24.36-44; Mr. 13.33-37)

³⁴Eejatzi ikantakiri:

—Paamaaperoeyenani: nomapokapae-mikari nokantakowenantemiri.

Kyaaryoowa pikenkithashiryaakotawo-kari kaari kameethatatsi pajankaneki. Pishinkiteeyanikari. Pikenkithashiryaapiintzirokari jeekaeyatsirini jaka kipatsiki. ³⁵Aritaki nomapokapaakiri maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Nowashironkagaeyerini maawaeni kaari aamaawenteeyachani. ³⁶Eekiro piyaata-tyee paamawentya. Eejatzi pamaneri Tajorentsi ramitakotemi kameetha pareeteeyanteeyaarini jenokinta, eero kya pikemaatsitantawo maawaeni iroka nokamantakimiri.

³⁷Maawaeni kitejiriki riyotaantaki Jesoshi janta Tajorentsi pankoki. Maawaeni tsiteniniki riyataapiintzi janta tonkaariki iiteetziri Oriiwomashi. ³⁸Eejatzi maawaeni kitejiriki riyataapiinteeyakini atziripaeni Tajorentsi-pankoki ikemijanteeyirini.

Ikamantawakaeta

raakaanteeteri Jesoshi

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11;

Jowa 11.45-53)

22 ¹Rooteentsi areetya kitejitatsiri rowantapiinteeyaworini paa kaari tapiyacha. Tema ikenkithashiryakopiintawo joriyopaeni paerani rawijeeyantakaworini ronampiri Tajorentsi ipankopaeni janta Ejiipitoki. ²Rowameethatawakagaeyakani riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga iyotaanteeyirorini Iwaperite Tajorentsi ikantzi:

—¿Tsika akanterikakya Jesoshi owamaantyaariri? Aamaashitya ari ikijakotanakyaari atziripaeni.

³Ikantaka riraga Jatanaashi ikyaanta-paakari Joorashi karyootejatzji, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi: riyotaa-kiri raakaanteri iwinkatharite. ⁴Ari riyaatashitakiri riraga jewatayitziririni ñanakowenantatsiripaeni eejatzji waariryaa ashi Tajorentsipanko, ikantapaakiri:

—Nमितकतेमि पाकाणान्त्याारिरी
Jesoshi.

⁵Ikemantawakariri, ikimoshireeyana-kini, ikanteeyawakirini:

—Ari, kameetha. Ari nopinatakimi koriki iroñaaka.

⁶Ikantakiri:

—Ari, kameethataki. Iroñaaka naminaperoteri, roojatzji nokamantemi tsika pikantyaari pimanakaantyaariri payeri eerokya iñaakowenantawakari atziripaeni.

**Awinkatharite rowakaakari
riyotaanewopaeni**
(Mt. 26.17-19; Mr. 14.12-16)

⁷Areetapaaka kitejitsiri rowanta-piinteeyaworini paa kaari tapiyacha eejatzji rowamaapiinantariri owisha, ikimitzirira ichariniitenipaeni paerani janta Ejiipitoki. ⁸Riraga Jesoshi rotyaantakiri Peetero eejatzji Jowa, ikantawakiri:

—Thame peewate powoantero owanawontsi owaeyaarini, akenkitha-shireeyantyaaworini rawijantanakari paerani owamaantatsiri.

⁹Rojampitanakiri:

—¿Tsika pikowakiroka nowoantero?

¹⁰Rakanakiri:

—Aririka pareetakya nampitsiki, piñaapaakiri shirampari raakotaneero iña. Poyaatanakiri janta pankotsiki, tsikarika ikyaapae. ¹¹Pikantapaakiri riraga ashitawori ipanko: “Ikantzi Awinkatharite: ‘¿Tsika nowakayaarika niyotaanewopaeni?’” ¹²Roñaayimiro

janta oshitamenkotakanta jenoki. Owetsikaeyakani ajeekaeyantyaarini. Ari powojanteeyapaakini owaeyaarini.

¹³Roojatzji riyateeyanakini, iñaapaa-kiro ikantakiriri Jesoshi. Ronkotsiteeya-paakirini royaari, ikenkithashiryaako-tantyaariri ronampiri Tajorentsi rawijantanakariri ichariniitenipaeni paerani janta Ejiipitoki.

**Jesoshi riyotagaeyakirini
riyotaanewo**

rowawentapiintyaari paa

(Mt. 26.20-29; Mr. 14.17-25;
Jowa 13.18-30; 1 Ko. 11.23-26)

¹⁴Rareeteeyapaakani Jesoshi eejatzji rotyaantaneewopaeni rowaeyapaakani.

¹⁵Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Osheki nokoyitakani nowakagaeya-neemini iroka owanawontsika eeniroka nañi, akenkithashiryaantyaawori rowawijaakotantaki Tajorentsi paerani. ¹⁶Nokamantemi, naapatziyaperotakari Tajorentsi rootaki nokamantyaari. Eero napiiteero nowowo iroka eejatzji jaka kipatsikika. Kyaaryo, rooteentsi nokame, nomonkaatero maawaeni rojankinatziitarini riraga kamanantayitzirorinipaeni eejatzji paashini jankinatayitakirorini Iwaperite Tajorentsi paerani. Nomonkaatero maawaeni roojatzji nowapaeyaawo tsikarika ipinkathariwenante Tajorentsi.

¹⁷Ikanta raakotakiro pajoki, ipaasonkitakiri Iriri, roojatzji ikantzi:
—Paakoeyawakironi iroka, pireeyeroni.

¹⁸Nokamantemi: eero napiiteero nireero awishoowaantsi oowa jaka kipatsikika. Omaantakya nirapaero eejatzji janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.

¹⁹Roojatzji raakiro paa, ipaasonkitakiri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo, ikantziri:

—Iroka paaka, powaeyaawoni. Naaka kamawenteeyemirini. Nokowaki

powapiintyaawo paa pikenkithashiryaa-kotapiinantenari nokamawenteeyakimini.

²⁰Rowaeyakani maawaeni. Roojatzi ipakoeyakirini awishoowaantsi oowa. Ikanteeyakirini:

—Aririka pirero iroka, nokowaki piyoteeyeni oñaaganteroni owakirari inimotawakaantsi. Tema rootaki niraa apaatawenteeyemirini, nokamawenteeyemini nowawijaakoeyantemirini.

²¹Roojatzi ikanteeyakirini:

—Eenitatsi akaateeyakinika iroñaaka owaeyakani riraga aakaanenani owamaakaanenani. ²²Naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawenteeyerini maawaeni atziri rootaki ikowakinarini Pawa Tajorensi, omaanta ashironkaamatsiterini riraga aakaanenani.

²³Ikemanteeyawakaririni, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Ninkama aakaanterini?

**Riyotagaeyakirini Jesoshi
riyotaanewo tsika ikantyaari
ipinkatharitantyaari
(Mr. 10.42-45)**

²⁴Roojatzi ikantawakaanteeyakarini riyotaanewopaeni:

—¿Ninka iinja jewatakaaperoeyantatsirini? ¿Ninka anaakotantaperotatsini ipinkatharitaperote?

²⁵Ikantanakiri Jesoshi:

—Rameteeyawoni riraga jewatatsiripaeni kaari yotziri Tajorensi ipinkathateeyakirini iwinkatharitepaeni. Ikantashiteeyakani: “Retakoeyakarini atziripaeni”, omaanta eeniro romperotaperotapiinteyarini. ²⁶Omaanta eerokapaeni, eero pikimitakoeyarini. Aririka pikowaki pipinkathariwenante, eero pikantakaaperota, inta pamitakota-piinteri kameetha paashinipaeni.

²⁷¿Ninka ipinkathataperotziri atziri?

¿Riragama wetsikapiintziniriri rowanawo? Kaari. Tema riro ipinkathateetziri riraga omperateeyaririni ronampiripaeni. Omaanta naaka tee nomperateeyimini, inta netakoeyakimini. ²⁸Kijokiro powaeyakinani paerani roojatzi iroñaaka, piyoteeyakini opomeentsitzimotapiinteyakaeni. ²⁹Rootaki nokanantzimiri iroñaaka eerori pipinkathariwenante, ikimitaakina Pawa ikowakaakinawo nopinkathariwenante. ³⁰Pitsipatapiinteyenani owapiinteyaanani eejatzi irapiinteyeni janta nopinkatharitapaenta, eejatzi apinkathariwenteeyerini maawaeni joriiiyoaeni.

**Jesoshi ikenkithatakotakiri
Peetero rookeri
(Mt. 26.31-33; Mr. 14.27-31;
Jowa 13.36-38)**

³¹Eejatzi ikantakiri Awinkatharite:

—Shimo, pikemina, riraga Jatanaashi ikantakiri Tajorensi ikowaki iñaantemi, riyotantyaari paapatziyaperotakinrika. Kyaaryoowa, ikowaki rantakayemiro kaari kameethatatsi. ³²Omaanta nokantakiri Tajorensi ramitakotemi eerokya pookaperotantawo paapatziyana. Iinja, aririka pithawetakotya oetarika pantakiri, eejatzi pookero ari poyaatena eejatzi, pikenkithashiryaa-gaeyerini maawaeni piyemijantzinkarite, paapatziyakaaperoeyantyaaririni.

³³Rakanakiri Shimo:

—Tema eeroka Nowinkatharite, kijokiro nowanakimi; aririka romonkeetemi, eero nookimi. Romonkeetenaata naari. Aririka rowamagaetemi, notsipataperotanakimi. Rowamagaetenaata naari.

³⁴Ikantakiri:

—Nokamantemi: iroñaaka tsitenirika, tekiraata ifee tyaapa, okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

Thaato eejatzi jawiri

³⁵Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Paerani notyaanteeyakimini pikenkithatakagaeyantaririni atziripaeni. Nokanteeyawakimini: “Eero payi pithaate, piyorikite, eejatzi paashini piithaari”. Iroñaaka nojampiteeyemini: “¿Pashironkagaeyakanima? ¿Eenitatsima koetyeemoeyakimirini?”

Raanakirini:

—Tekatsi koetyeemotenani.

³⁶Roojatzi ikanteeyanakirini:

—Iroñaaka nokanteeyemini: eenitatsirika pithaate, paanakiro. Eenitatsirika piyorikite, paanakiri. Tekatsirika pijawirite, pipimantero pipewiryaaokotari pamananantyaawori apaani pijawirite. ³⁷Aritaki omonkaatakya rojankinatakotakinari paerani Iseeeyashi: “Rowamagaeteri, ikimita-kaanteetyaari owamaantzinkari”. Kyaaryo, othoyaaperotakya kameetha maawaeni rojankinatakotzitanari paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁸Roojatzi ikanteeyirini:

—Eenitatsi iroka, Nowinkatharite: apite okaatzi nojawirite.

Rakanakiri:

—Ari, monkaataka.

**Janta Jethemaniiki
ikenkithatakayiri Jesoshi Irii**
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Roojatzi ishitowanaki Jesoshi, riyaatane eejatzi janta riyataapiintzinta: janta tonkaariki iitachari Oriiwomashi. Itsipateeyanakarini riyotaanewopaeni. ⁴⁰Rareeteeyapaakani, ikanteeyapaakirini:

—Iroñaaka pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakoeyantemirini: pantzirokari kaari kameethatatsi.

⁴¹Roojatzi rowaaganaka Jesoshi apaniroeni eekitziroeni jaga. Rotziwero-wapaaka, ikenkithatakaeri Irii, ikantziri:

⁴²—Pawa, pikowakirika, powawijaa-kotenawo iroka nokemaatsitakyaari. Omaanta eero pantziro nokowakiri naari, inta pantero pikowakaakinari eerori.

⁴³Roojatzi ipokapaaki apaani ronampiri Tajorentsi, ramitakotapaakiri Jesoshi, ishintsitantakari. ⁴⁴Osheki ikemaatsitakawo, eekiro ikenkithatakawo-perotanakitziiri Irii. Antawo ikemawakiro imajawitanaki, tema otsipatanakawo iyaaki riraa roojatzi othaatantana, pitek, pitek. ⁴⁵Ithonkanakiro ikenkithatakaeri Irii, riyaatane janta ijeekaeyakininta riyotaanewopaeni, iñeeyapaatziirini magaeyakini. Rooma osheki rowashireeyanakani inkaaganki, rootaki imaantanakari. ⁴⁶Ikanteeyapaerini:

—¿Iitaka pimagaeyantakarini? Pipiriinteeyaneeni. Pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakotemi eerokya panantawo kaari kameethatatsi.

Ragaetakiri Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50;

Jowa 18.2-11)

⁴⁷Eenirowa ikenkithatakagaeyawitarini Jesoshi riyotaanewo, areeteeyapaakani osheki atziri, reewateeyapaakirini Joorashi. Rirowitaka riyotaanewo Jesoshi, omaanta iroñaaka ikowaki raakaanteeri. Ipokashitapaakiri rirori, ithowootapaakiri. ⁴⁸Ikantawakiri:

—Ro pithowootantanari, paakaananteenari. Tema piyotaki naaka riraga atziriperotapaentsiri riraga poñeenchari jenokinta.

⁴⁹Ikanta iñaakowentawakirira okaatzi awijimotakiriri Jesoshi. Rojampiteeyirini:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima nochekiri?

⁵⁰Rootaki ichekaetakiri ikempitapero apaani ronampiri riraga iwinkatharite ñanakowenantatsiri, thatzik. ⁵¹Ikantakiri Jesoshi:

—Ari okantakaata, eero pikoshekari.

Roojatzi roepiyeeniri ikempita, rowithagaeniri. ⁵²Irira itsipateeyapaakarini Joorashi riraga jewatayiririni ñanakowenantatsiripaeni, eejatzi riraga jewatakaantatsiri janta ipankokinta Tajorensi, eejatzi aatapero-teenchari. Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pamashitantanari pichekamentopaeni eejatzi pompojamento-paeni? ¿Naakama koshintzi? ⁵³Tema notsipatapiinteeyawitzimini janta Tajorensipankoki, omaanta tee pikoshekaeyanani. Omaantakya iroñaaka monkaataka paantakinari: rooma ipinkathariwenteeyakimini iwinkatharite kamaari.

Ikantzi Peetero:

“Tee niyotziri Jesoshi”

(Mt. 26.57-75; Mr. 14.53-72;

Jowa 18.15-27)

⁵⁴Roojatzi roteyanteetakari Jesoshi, shepik. Ragaeyanakirini janta ipankoki iwinkatharite ñanakowenantatsiri. Ikantaka rimpaetanaki Peetero itapiiki Jesoshi. ⁵⁵Janta pankotsiki, okaankii-tyeera, ari roeshita paamari. Ijeekaeyapaakini, rakitsiteeyapaakani riraga agaeyakiririni Jesoshi. Ari itsipateeyapaakarini Peetero. ⁵⁶Roojatzi opokapaaki ronampiri ñanakowenantatsiri. Okatziyapaaka, aminapaakiri Peetero, joreririri. Roojatzi okantanaki:

—Eejatzi irika rirotaki oyaatziriri Jesoshi.

⁵⁷Ikantawakiro:

—Tee niyotziri rirori.

⁵⁸Roojatzi paashini aminakiriri, ikantakiri:

—Tema eeroka oyaatziriri Jesoshi.

Ikantakiri:

—Teewee. Tee noyaatziri.

⁵⁹Ari ojamanitapaentzi, roojatzi ikantaki paashini:

—Kyaaryo, rirotaki oyaatakiriri irika shirampari, tema eejatzi ipoñaaka Karireeyaki.

⁶⁰Ikantanakiri riraga Peetero:

—Tee niyotzi oetarika pikantakinari.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa, antere-koo. ⁶¹Riraga Jesoshi ipithokashitana-kari Peetero, raminanakiri. Roojatzi ikenkithashiryaantanakawo ikantzitakiriri inkaaganki: “Tekiraatarika iñee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. ⁶²Ari ishitowanaki Peetero, riraaperotanaka, jmmm, jmmm. Osheki retakoperotanaka.

Ishirontawenteeyakarini Jesoshi

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Riraga shenteeyakiririni Jesoshi ishirontawenteeyakarini, eejatzi ipajapajaatakiri, tak, tak. ⁶⁴Roojatzi ipashikapootantakiri eejatzi ipajapootakiri, ikantakiri:

—Pikamantenaata ninka pajapootakimiri. Injii, injii.

⁶⁵Osheki rowashironkaeyakirini, tema itheenkakiri, ishirontawenteeyakarini.

Ipiyotaventeetari Jesoshi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64;

Jowa 18.19-24)

⁶⁶Okantaka okitejitanaki ipiyoteeyani riraga aataperoteenchari, riraga jewatayitziririni ñanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi, maawaeni. Ragaeyanakirini Jesoshi janta ikantakowentapiinteeyirini atziri. ⁶⁷Rojampiteeyakirini:

—Pikamantenaata: ¿eerokama

Rotyaantanewo Tajorensi naamagaeyakarini?

Rakanakiri:

—Nokantemirikami: “Jee, naaka Jesokirishito”, eero paapatziyawo nokantemiri. ⁶⁸Eejatzi, nojampitemiriki kami oetarikapaeni, eero pakana. ⁶⁹Omaanta nokantemi iroñaaka riraga atziriperotapaentsiri ijeekimotapaeriita Pawa rakoperoki, notsipatapaeyaariita notajorentsiperotapae.

⁷⁰Rojampiteeyakirini:

—¿Eerokama Itomi Tajorentsi?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁷¹Roojatzi ikanteeyanakini:

—¿Iitaka akowantyaari paashini kamantakoterini? Tema akemaeyakirini aaka ipaanteperoki, iitajorentsitashitaka. Eenitatsi rantani.

Raanakiri Jesoshi janta Peraatoki

(Mt. 27.1-14; Mr. 15.1-5;

Jowa 18.28-38)

23 ¹Riyaateeyanakini maawaeni, raanakiri Jesoshi janta Peraatoki. Rirotaki oroomajatzi, pinkathariwenteeyiririni joriyopaeni. ²Ikantapaakiri:

—Eenitatsi rantakiri irika. Ramatawiteeyakirini nojorriiyotzinkaritepaeni, ikanteeyawitakarini: “Eero pipiri pinkathari piyorikite”. Eejatzi ikantapiintzi: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi, naaka jewawentzimiri!”.

³Rojampitakiri Peraato:

—¿Kyaaryoma? ¿Eerokama iwinkatharite joriyo?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁴Roojatzi rirori ikanteeyawakirini:

—Tee añiuro rantani irika.

⁵Omaanta eekiro ikanteeyanakitziini:

—Ikijakagaeyakarini atziripaeni, ikanteeyakirini: “Thame ookeri awinkatharite”. Ritanakawo janta Karireeyaki, iroñaaka ikinakinayitziini jaka Joreeyakini, ramatawiteeyakirini maawaeni.

Raanakiri Jesoshi janta Erooreshiki

⁶Ikemantakawori Peraato ikanteeyakiririni, rojampitakiri:

—¿Rirotakima karireeyajatzi irika?

⁷Rakanakiri:

—Jee, rirotaki.

Ikantawakiri:

—Paanakiri janta Erooreshiki.

Rirotaki pinkathariwenteeyiririni karireeyajatzi. Ari ijeekaki iroñaaka jaka Jerojareeki. Ipokaki chapinki.

⁸Ikanta ragaeyaneerini janta. Iñaanta-wakariri Erooreshi, ikimoshiryaanaki. Osheki ikemakotzitatiintari, itajonkantayitakini, rootaki ikowantawitakariri iñeeri. Ikowawita iñeerimi itajonkantayitenimi. ⁹Osheki rojampitawitakarini oetarikapaeni, omaanta tee rakiri Jesoshi. ¹⁰Osheki rapiitapiintakiniri riraga amakiriri, ikantzi:

—Tee ikameethatzi. Eeniro rantani.

¹¹Roojatzi ishirontawenanteeyakiririni Jesoshi riraga Erooreshi eejatzi maawaeni joraaropaeni. Tema ikithaata-kaakari kameethari kithaarentsi, ikimitakaantawitakarini pinkathari, ishirontawenteeyantyaaririni. Roojatzi rotyaanantaari eejatzi janta Peraatoki. ¹²Aripaete raakameethatawakagaa Erooreshi eejatzi Peraato. Omawitya paerani ikijawakaawita.

Rowamaakaantakiri

Peraato Jesoshi

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15;

Jowa 18.39-19.16)

¹³Roojatzi ipiyoteeyantakarini Peraato riraga jewatayitziiririni ñaanakowenantatsiripaeni, pinkatharipaeni, eejatzi osheki atziripaeni.

¹⁴Ari ikanteeyakirini:

—Pamine, inkaaganki pamawitakiniri irika, pikanteeyawitakinani riyotagaeyaki-

rini atziri rookaeyenani naari, eejatzi rirori nowinkatharitzinkaritepaeni. Piñeeyakinani nojampitakiri oetarikapaeni, omaanta noñaaperotakiri ikameethatzi: tee añiirorantani. ¹⁵Eejatzi rirori Erooreshi, iñaaperotakiri kameethatzi, rootaki roepiyantakinari jaka. Ñaakiro, tekatsi rante nowamaakaanantyaariri. ¹⁶Iroñaaka nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi noeyowaanteeyari.

¹⁷Rametapiinteeyawoni rirori maawaeni ojarenti aririka omonkaatapaeya iroka kitejiri ikimoshiryaanteeyarini roeyowapiintzi apaani omonkyaagaarewo.

¹⁸Omaanta maawaeni piyotawentakariri Jesoshi ikaemaeyanagini:

—Powamaakaanteri irika, omaanta riraga Warawaashi poeyowaeri.

¹⁹Paerani irika ikanteeyakirini atziri janta Jerojareeki: “Thame ookeri riraga pinkathari”. Eejatzi rowamayitzirini atziri, rootaki romonkyaanteetariri omonkyaagamantotsiki. ²⁰Ikowawita Peraato roeyowairimi Jesoshi, rootaki ikowantawitakari rojantzikaerimi atziripaeni. ²¹Omaanta eekiro ikaemaeyanakitziini riroripaeni:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²²Rapiitawitaari eejatzi Peraato:

—¿Iitaka nokentakotakaanantyaariri? ¿Iitaka rantakiri? Nojampiteeyawitakimini, omaanta tee pikamantaperotana opoñaantyaari nowamaakaanantyaariri. Nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi nopakaanteeyari.

²³Eekiro ikaemaeyanakitziini:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

Eekiro ikantanakitzi, roojatzi rakakaantakari Peraato, ²⁴Ikantziri:

—Ari nomateeyakironi iroka pikowakagaeyakinarini.

²⁵Roeyowakaanteeri Warawaashi, riraga piyathatachari eejatzi owamaantatsiri, eejatzi ikanteeyakirini:

—Paanakiritya Jesoshika, pantero oetarika pikoyiri pantakaeriri.

Ragaeyanakirini ikentakotantyaari.

(Mt. 27.31-32; Mr. 15.21-23;

Jowa 19.16-17)

²⁶Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta ikentakoterinta, ikinanaki awotsiki. Itonkiyoteeyawakarini shireenejatzi iitachari Shimo. Ipoñaanaka owantsiki. Ari romperatawakari joraaro inatanakiniri Jesoshi koroshi, rowaga ikentakotantyaarira. Royaatapaeri itapiiki Jesoshi. ²⁷Royaateeyanakirini osheki atziri. Eenitatsi eejatzi osheki tsinani oheragaeyakini irakoeyakarini. Osheki owashiretakoyakarini.

²⁸Omaanta raminanakiro Jesoshi, ikanteeyanakironi:

—Jerojareejatopaeni, eero piraakoeyanani, inta eero irakoeyeenchani, eejatzi piraakoeyarini peentsitepaeni. ²⁹Iinja opomeentsitzimoeyemini, pashironkagaeyanakyaani. Iinja ikanteete: “Okimoshiretanaki kaari tzimatsi otomi”. ³⁰Eejatzi ikowaeyawitanakyaani atziripaeni opariyashiteeyerinimi impeeta atsinakantyaariri eero rañaantana. ³¹Pamine, tekatsi nanteni naaka, omaanta rowashironkaawaetashitena. Tema inja rashironkaaperoyani osheki maawaeni antzirori kaari kameethatzi.

³²Eejatzi ragaetanakiri apite koshitantatsiri, itsipatantakariri rirori Jesoshi, ikentakotakiri.

Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki

(Mt. 27.33-38; Mr. 15.22-32;

Jowa 19.18-24)

³³Rareetakaananteeyapaakaririni janta tonkaariki iiteetziri liitonakintsi ikentakoe-yapaakirini koroshiki, tyag, tyag. Omaanta apaani koshintzi ikentakotakiri rirori paashiniki koroshi janta rakoperokira Jesoshi. Irira paashini ikentakotakiri

jakakiroka rampateki. ³⁴Roojatzi ikenkithatakaantakariri Jesoshi Iriri:

—Pawa, pikaminhayeri irikapaeni, eero powajankitawentziri rowamaakinaka. Tee riyowaetzi rirori oetarika rantziri.

Riraga joraaropaeni ikowaeyakini ragaeyeroni iithaarini Jesoshi. Ikantawakagaeyakani:

—Thame ookero mapyaaniki ayoteeyantyaarini ninkarika ayeroni iithaarini. Ikantanaki paashini:

—Jee, thame.

³⁵Ipiyotawenteeyakarini janta osheki atziri, amineeyiririni, eejatzi riraga pinkatharipaeni. Ishirontawenteeyakarini Jesoshi, injii, injii; ikantzi:

—Rowawijaakotawitakari paashinipaeni, ajaatya aminawakiriita aririka iroñaaka imateeya rirori rowawijaakoteeya. Riroperotakirika Jesokirishito, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, ari imateeya rowawijaakoteeya.

³⁶Eejatzi riraga joraaropaeni, ishirontawenteeyakarini. Riyaatashitakiri, iperimi awishoowaantsi oowa kepishaari. ³⁷Ikantakiri:

—Eerokarika iwinkatharite joriyo, ajaatya powawijaakoteeya iroñaaka: injii, injii.

³⁸Eeniro ikentakoteetakiro janta koroshiki jankinarentsi owaetakiniri jeñokiini ipatziitoki Jesoshi. Ojankinataka iñaaniki kireeshiyajatzii, eejatzi iñaaniki oroomajatzii, eejatzi iñaaniki joriyo. Ojankinataka, okantzi: “Irika rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”.

**Ikenkithatakaakiri Jesoshi
koshitantatsiri ikentakoetakirira**

(Mt. 27.39-53; Mr. 15.33-38;

Jowa 19.28-30)

³⁹Apaani koshintzi kentakoteencharira rampateki Jesoshi ishirontawentakariri rirori ikantakiri:

—Eerokarika Rotyaantanewo Tajorentsi, powawijaakotya eejatzi powawijaakotzitenaa naari.

⁴⁰Omaanta ikijathanakiri paashini koshintzi, ikantakiri:

—¡Pimaerite! ¿Tema pithaawantari Tajorentsi? Eejatzi eeroka rooteentsi pikame. ⁴¹Eeniro antziri aaka, tee akameethatzi rootaki akamantyaari, omaantakya irika tekatsi rante ikamashitakya. Tee ikimitakotee aaka.

⁴²Roojatzi ikanantanakiri:

—Jesoshi, aririka pareeteeya janta Tajorentsikinta pikenkithashiryaapaena naari, powawijaakotena.

⁴³Rakanakiri:

—Kyaaryo nokantemiri: iroñaaka kitejirika pitsipatapaakina janta okameethaperotzinta. ⁴⁴⁻⁴⁵Ikaataki oorya tampatsika. Omapokashitanaka otsitenikaakiperotapaaki maawaeni kipatsi. Tee añaaneri oorya. Okaatzi ojamanitaki 3 oorapaeni. Roojatzi ooryaantanaa eejatzi. Tema eejatzi eenitatsi janta Tajorentsiipankoki otzikayirori niyanki. Okantaka omapokashitanaka otzijagaanaki, waaag, thatzik; apitemankitanaka. ⁴⁶Roojatzi ikaemanaki Jesoshi, ikantanaki:

—Pawa, iroñaaka nokame. Eeroka pikempoyagaena.

Roojatzi ikamantanaka.

Rowashireteeyanakani maawaeni

ñaakiriri Jesoshi ikamaki

(Mt. 27.54-56; Mr. 15.39-41)

⁴⁷Iñaantawakariri iyapitaanote joraaropaeni, ikantanaki:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Kyaaryo ikameethaperotzini irika shiramparini. Tekatsi rantani.

⁴⁸Eejatzi riraga amineeyiririni, ikenkithashireeyanakani maawaeni. Ipiyeeyanaani inampiki, osheki rowashireteeyanakani. ⁴⁹Omaantakya riraga

yotakiriri Jesoshi, ikatziyeeyakani jantyaajeeni, ramineeyanakini. Okaateeyakirini iroka tsinanipaeni poñaachari Karireeyaki, tsipatapaakariri chapinki Jesoshi.

Romonkyaagaetakiri

Jesoshi omooki

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47;

Jowa 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ari ijeeki janta kameethari shirampari, iitachari Josee, arimateeya-jatzi. Ojeeki Arimateeya janta Joreeyaki. Ari ikaatziri Josee riraga paashinipaeni ikaatzira ipinkathariteeyini joriiyopaeni, rowameethatawakae-yani, omaanta tee ikowawita rirori ikentakotakaanterimi Jesoshi. Ipinkathatziri riraga Tajorentsi, raamagaeyakarini ipokae ipinkathari-wenteeyerini maawaeni atziri. ⁵²Ikanta riyaaataki rirori Peraatoki, ikantapaakiri: —Nokowaki pishinetenari Jesoshini, naaneeri.

Ikantawakiri:

—Kameethataki, ari paaneeri.

⁵³Roojatzi royiitakotantari, rapineetakotakiri tokoyaki, kameethamawotatsiri. Raanakiri janta ojeekinta mapi, rowaga owakira imokaetzi, romonkyaapaakiri inthomaenta. Tekiraata rowanteetawo kaminkari, rirotaiki omapokapaakirori Jesoshi. ⁵⁴Tema rootaki weereneshi ikamantakari Jesoshi. Riwetsikaeyakironi atziri oetarikapaeni, tema rooteentsi saawaro imakoryaantapiintari. ⁵⁵Rowaga tsinanipaeni oyaatakowenteeyakirini Jesoshini, aminakoeyakirini ragaeyanakirini omooki, janta royaankakoeyakirini inthomaenta. ⁵⁶Roojatzi opiyanteeyanaani janta opankoki. Owetsikapaakiro kajankaari eejatzi paashini kajankaatsiri. Areetantapaakari saawaro omakoryagaeyakini, omonkaatziro ikaminaantziri Tajorentsi.

Ipiriintanaa Jesoshi

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8;

Jowa 20.1-10)

24 ¹Otominkotapaaki, okanta tsinanipaeni iyaataki amaetyaaka janta rookaetakitzirinta Jesoshi. Aanakiro kajankaari owetsikakiri. Oyaatanakiro paashinipaeni tsinani. ²Areetapaaka rowaetakirira chapinki omooki antawo mapi, ratsinakokotanteetakiriri omooki. Areetantawitapaakawori oñaapaatziiro ashitaryaanaka mapi. ³Okyaaashitawitapaakari Jesoshini omooki, omaanta tee oñaapaeri Awinkatharite. ⁴Tee iyoteeyanakini oetarika okenkithashiryaanakyaaeri. Roojatzi romapokantapaakawo apite shirampari, ikatziyimotapaakawo okaakini. Oshipakiryaaamawotaki iithaari. ⁵Osheki othaawantawakari, oeyomaetanaka roojatzi kipatsiki. Rojampitapaakiro: —¿Iitaka paminantariri añaatsiri jaka? Jaka rookaetziri kaminkari. ⁶Tee añaagaeri Jesoshi jaka, tema tzinaanaa. Pikenkithashireero ikamantzitakimirini janta Karireeyaki. ⁷Tema ikantzii: “Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja rayena kaari aapatziyana, ikentakotena koroshiki. Okaate 3 kitejiri ari nopiriintanee eejatzi”.

Monkaataka iroñaaka.

⁸Roojatzi okenkithashiryaantanaawo ikamantzitakaworini rirori. ⁹Opiyanaa okamantapaakiri riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri. ¹⁰Owaero iroka tsinanipaeni: Mariiya rowaga makaraarajato, Jowaana, Mariiya riniro Jantyaako, eejatzi paashinipaeni tsinani. Tema okantawitakari rotayaantanewo Jesoshi iroka. ¹¹Omaanta tee raapatziyawo riraga riyotaanewopaeni Jesoshi iroka okamantawitapaakariri, iitakaashiteeya-

kani okantawaetashita. ¹²Omaanta riraga Peetero ishiyanaka janta omooki rowaeyawitakarintina chapinki Jesoshi. Raminapaakiro inthomaenta, iñaapaa-kiro tokoya iponatantawitakariri. Roojatzi ipiyanaa pankotsiki, osheki ikenkithashiryaaokotanaka.

**Janta awotsiki iñaawakiri
riyotaanewo Jesoshi
(Mr. 16.12-13)**

¹³Ikanta riyataanaki apite riyotaanewo Jesoshi janta nampitsiki owaero Emawooshi. Ipoñaaka Jerojareeki, okaatzi ojamanitzi 11 kiroometero rareetantyaari nampitsikinta. ¹⁴Ikina-naki, ikenkithatakaawakaanaka. Ikenkithatakotziri awijimotakiriri Jesoshi, eejatzi maawaeni okaatzi rantakiri. ¹⁵Ranashita ikenkithatakaawaka, roojatzi itsipatantapaakari riraga Jesoshi, kijokiro rowanakiri janta awotsiki. ¹⁶Iñaawitawakari, omaanta tee ishinetziri Tajorentsi riyotawakiri. ¹⁷Ikantapaakiri:

—Inkaaganki pikinantapaakari awotsiki, ¿iitaka piñaanatawakaantari? ¿Iitaka powashiretantakari?

¹⁸Ikanta apaani iitachari Kerejowashi, rakanakiri:

—Riyoteeyakini maawaeni jerojareejatzi okaatzi awijeentsiri. ¿Apatziroma pikantakaakawo eeroka tee piyotzi oeta awijeentsiri?

¹⁹Ikantanakiri:

—¿Iitakakya?

Ikantawakiri:

—¿Tema pikemakotziri Jesoshini, riraga Najareetejatzi? Ikenkithatakaapiinteeyanawoni ikoyiri Tajorentsi eejatzi osheki itajonkantapiintzi. Iñaaperotziri irira eejatzi iñaaperotziri maawaeni atziri ikameethatzi. ²⁰Raakiri riraga jewawentziriripaeni ñanakowenantatsiripaeni eejatzi awinkatharite-

paeni. Ikanteeyakini tee ikameethatzi, ikentakotakaantakiri kamaki. ²¹Noetashitawitaka irira rirotaki owawijaakoe-yenarinimi aakapaeni maawaeni joriyopaeni, pinkathariwenteeyenarinimi. Omaanta iroñaaka okaataki 3 kitejiri ikamantakari. ²²Jataki tsinani-paeni inkaaganki amaetyaaka janta rowawiitakarinta Jesoshi. Opiyantapaakari, ²³okamantapaakina: “Tee noñaagaeri Jesoshini, tekatsi. Omaantakya noñaapaakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ikantawakina: ‘Piriintanaa, añaagae Jesoshi’”. Rootaki okantapaakinari. ²⁴Roojatzi ishiyantanaa apanipaeni riyotaanewo Jesoshi janta, raminakitziro rowawiitakarinta iñaapaa-kiro okaatzi okantakinari, omaantakya Jesoshini, tee iñiiri.

²⁵Roojatzi ikantakiri:

—Tee añiiri piyotantari, pitheenkakiro ikantziri riraga kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi. Tee paapatzi-yawo. ²⁶Tema ikantzitakani rityaawo riraga Rotyaantanewo Tajorentsi ikemaatsityaawo osheki katsiri, roojatzikya ipinkathariperotanaki.

²⁷Roojatzi riyotaantakoperotanaka rirori apaniroeni Iwaperite Tajorentsi, ithotyaanakiro maawaeni kenkithatakotziriri rirori. Ritanakari rojankinarini Moeseeshi, rimpaetakiro riyotaakiri rojankinarini paashinipaeni kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi. ²⁸Rareeteyantapaakarini nampitsiki, rooteentsi rawijanakimi riraga Jesoshi, ²⁹omaanta ikanteeyawakirini paashinipaeni: —Eero piyaatziita, pijeekanakiita nopankoki. Tsiteniityaaki, rooteentsi otsitenite.

Roojatzi riyaatantapaenta ipankoki. ³⁰Roojatzi itsipateeyantapaakarini rowa. Raapaakiro paa riraga Jesoshi, ipaasonkitakiri Tajorentsi, roojatzi ipantakari maawaeni. ³¹Okantaka

opokimotapaakiri ikenkithashiryaanaka, riyotataatziiri Jesoshi. Roojatzi ipeyimotantanaari eejatzi, tee iñaawaeri.

³²Ikantawakaanaka:

—Rootawetsikya rookantzimotakaakina nawa kameetha najankaneki ikenkithawaetakaanapaakaeri janta awotsiki. Riyotaantakaerori okantakotziri Iwaperite Tajorentsi. Tema osheki akimoshirewenterotakiro okaatzi ikantakaeri.

³³Roojatzi ipiyantanaa Jerojareeki. Iñaapaatziiri janta riraga 11 riyotaanewo Jesoshi, itsipatakari paashinipaeni aapatziyariri, ipiyoteeyakani. ³⁴Ikantawakiri maawaeni jeekatsiri janta:

—Kyaaryoroña piriintaperotanaa Awinkatharite añaagae. Iñaawakiri Shimo.

³⁵Roojatzi ikanantapaakari riraga apite:

—Eejatzi naari, noñaagaeri janta awotsikinta, kameethapero riyotaakina omaanta tee niyotzitaawari, omanimoshiryaakina janta nopankoki ikagaantakawori paa, ipantakinawori, aripaete niyotanakiri.

Iñeeyerini riyotaanewo Jesoshi

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18;

Jowa 20.19-23)

³⁶Eeniro ipiyoteeyakani pankotsiki ikenkithatakaawakagaeyani, roojatzi romapokantapaakari Jesoshi, ikatziyimoeyapaakarini niyanki. Ikantapaeri: —Pikimoshireeyanakini, maawaeni.

³⁷Rotsikanateeyanakarini, tee riyoteeyawakirini, iitashiteyawitawakarini kamaari. Ithaawanteeyakarini.

³⁸Rojampitapaakiri:

—¿Iitaka pithaawanantanari? ¿Iitaka pitheenkayantanarini pajankaneki?

³⁹Pamineeyeroni nako eejatzi noetzi ikyaantanakinaga kiraawo. Naaka pokaatsiri. Ajaatya, pipampiteeyenani

piyoteeyantenarini. Piñaakina, eenitatsi nowatha eejatzi notonki. Tee naaka kamaari. Riroma kamaari tekatsi iwatha eejatzi itonki.

⁴⁰Roojatzi roñaaganteeyakarini rako eejatzi iitzi. ⁴¹Omaanta eeniro itheenkaneentayitzini, tee raapatziyaperotari rirotaki piriintaacha. Ikimoshireeyawitakani jeñokiini iwathakira omaanta jaga rajankaneki eeniro ikantashireeyini: “Kyaaryo, rirotakiroña ari aamaashitya kaaririka”. Rootaki ikanantanakariri:

—¿Eenitatsima oyaari?

⁴²Ari ipakiri shima tashirentsi.

⁴³Raawakiri, royimotakari. Ari ramineeyakirini, joreririri.

Ari riweyaakiro Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo (Ran. 1.4-8)

⁴⁴Roojatzi ikanteeyantakarini:

—Tema chapinki nokamantzitakimi: “Osheki nokemaatsityaawo, rowama-gaetena. Oztimatye omonkaatya maawaeni rojankinatakotzitakinarini Moeseeshi, eejatzi riraga kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi riraga mampaawaetawenteeyaririni irira”. Iroñaaka monkaataka.

⁴⁵Roojatzi riyotaaperoyantakaririni okantayitzirini Iwaperite Tajorentsi, ⁴⁶ikanteeyakirini:

—Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aritaki ikamaki Rotyaantanewo Tajorentsi, okaate 3 kitejiri ari ipiriintanee eejatzi. ⁴⁷Ikenkithakoteeteri maawaeni kipatsikipaeni, ritanakyaawo jaka Jerojareeki: ikemakoeyakirini maawaeni atziri. Ikamanteeyerini irirapaeni: ‘Pikenkithashireeyanakaani, pookaeyeroni kaari kameethatatsi panteeyirini. Pameentyaari Tajorentsi rowawijaakotantemiri’”. ⁴⁸Ari piñagayakirini iroñaaka monkaataka rojanki-

natakotziteetakinarini paerani.
⁴⁹Iroñaaka notyaantemiro ikashiyakaa-
 kimiri Pawa: opokashitemi Ishire,
 okithaatakayemi. Omaanta piyeekawa-
 kiita jaka nampitsikika roojatzi
 opokawakiita. Ari omatakagaeyemini
 panteeyantyaaworini oetarikapaeni
 ikowakagaeyemirini Pawa.

Roenokanaa Jesoshi jenokinta

(*Mr. 16.19-20; Ran. 1.9-12*)

⁵⁰Paashini kitejiri ragaeyantanakarini
 riraga Jesoshi riyotaanewopaeni janta
 Wetaaniyaki. Ari janta niyanki,

rowankanakiro rako Jesoshi, ikenkitha-
 takaakiri Iriri, ikantziri:

—Pawa, irika niyotaanewopaenika:
 pitajonkawenteeyerini, piweshiryaaka-
 gaeyaarini.

⁵¹Ikantzirika iroka, eekiro roenokanaa
 jenokinta, peyanaa. ⁵²Osheki ipinkatha-
 teeyakirini, roojatzi ipiyanteeyanaani
 Jerojareeki, ikimoshireeyanakini osheki.

⁵³Riyaatapiintaki janta Tajorentsi-
 pankoki, ikantapiinteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Rookashi

JOWA ROJANKINATAKOTAKIRI JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTARI ROWAWIJAAKOTANTZI

1 ¹Iroñaaka naaka Jowa nojankinata-
koteri irira apintzitatirini rirotaki
iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi.
Naaka riyotaanewo Jesoshi.

Tekirani riwetsikironi kipatsi, eeniro
ijeeki riraga iyoperotakotakaaneeriri
Tajorentsi. Itsipatarini irira Pawa
Tajorentsi. Eejatzi rirotaki Tajorentsi.
²Ikempiyakarini paeraniperoroña ashitariri.
³Riraga iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi
rirotaki wetsikirori maawaeni, oetarika-
paeni añaaayitzirini. Tekatsi paashini
wetsikeroni oetarika. Tekatsimi irira,
eeromi riwetsikaeyeronimi okaatzi
añaaayitzirini, ari tekatsi tzimashitachanimi.
⁴Rirotaki owañagaeyakaerini eejatzi
roshiyakawo kitejitakotakagaeyerini: tema
riyoperotakaakae tsika ikantari Tajorentsi.
⁵Paerani tee ayoteeyawitarini rirori,
okimitzimotakae ajeekakitzi tsiteniriki;
roojatzi ipokantapaakari riraga iyoperota-
kotakaaneeriri Pawa Tajorentsi. Iroñaaka
okimitzimotakae akitejitakoeyakini. Tema
kameetha riyoperotakotakaeri rirori
aakapaeni. Iroñaaka riraga thenkiriri
rirori okimitzimotari eekiro riyaatatye
ijeeki tsiteniriki; omaanta tee imatziro
rantakagaero apiitantyaawori ajeeki
tsiteniriki.

⁶Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantakiri
shirampari iitachari Jowa. ⁷Ikowanteeri

rirori maawaeni aaka aapatziyapero-
tyaari riraga iyoperotakotakaaneeriri
Tajorentsi. Rootaki rotyaanantariri
riraga Jowa ikantakotayitapaakirini
irira. Ari ikinanaki riraga Jowa
ikantakotayitapaakirini rirori. ⁸Kaari
irira rirotaki iyoperotakotakaaneeriri
Tajorentsi, inta riraga Tajorentsi
rotyaantakaeri rirori ikantakotantapa-
kyaariri irira impaetatsini.

⁹Ari impaetzi ipokantapaakari riraga
iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi jaka
kipatsiki. Roojatzi riyoperotakaantanaka-
eriri Tajorentsi aakapaeni jeekatsirika
kipatsikika. ¹⁰Ari ijeekimotapaakiri
atziripaeni kipatsikika. Tema riwetsikanta-
kawori kipatsi paeraniperoroña omaanta
tee riyoteeyawakirini atziri rirotaki
wetsikaeyakirorini. ¹¹Ipokawitapaaka
rashiki iipatsiteki: ipokawitapaaka
ijorijiyotzinkarite, omaanta tee ipinkathata-
wakiri. ¹²Omaanta reentsitetari Tajorentsi
apaanipaeni atziri. Ninkarika aapatziyaka-
riri riraga iyoperotakotakaaneeriri
Tajorentsi, riraga ameentariri, tema
reentsitetakari riraga Tajorentsi. ¹³Eero
reentsitetee akowashitari aaka, eejatzi tee
ro akoñaatashitee reentsitetee Tajorentsi
inta ikowashitanaka irira reentsitetakae.

¹⁴Riraga iyoperotakotakaaneeriri
Tajorentsi ipokapaaki jaka kipatsiki

ikoñaatapaaki atziri. Iitantakari Jesoshi. Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantakiri jaka. Ijeekimoeyapaakaeni aakapaeni itsipatakae. Noñaayitawakirini irira rapintzite Itomi Pawa Tajorentsi ishipakiryaaiki. Ikimiperotakari Iriri; rirotaki kyaaryooperotatsiri, eejatz i neshironkaperotakae aaka.

¹⁵Ikanta riraga Jowa riyotaakotakiri riraga Jesoshi ikantakotakiri irira rirotaki iyoperotakotakaaneeriri Tajorentsi. Ikantayitakirini riraga atziri: —Irika Jesoshi nokamantakotakiri chapinki. “Ranaakotena riraga impaeta-tsini. Tekirani nokoñaatzini naari, eenironi ijeeki rirori itsipatari Ashitariri Tajorentsi”.

¹⁶Irira Jesoshi ashi royiro inintapero-tantzi rootaki ineshironkaperotanteeri aaka. Eekiro riyaatatzi ineshironkaperotakae. ¹⁷Paeraniperoroña riraga Tajorentsi rojankinatakaeriri Moeseeshini. Rojankinatziro oetarika ikowakiri anantyaawori aaka ajeekantyaari kameetha. Eejatz rojankinatakotziri riraga Jesokirishito ineshironkaperotakae. Iroñaaka ipokaki irira tema rirotaki kyaaryooperotatsiri, neshironkaperotantatsiri. ¹⁸Tekatsi atziri ñeerini Tajorentsi, omaanta riraga Jesoshi Itomi rapintzite iñiiri. Ikimitari Iriri, rooma kijokiro royiri. Tema itsipatawakaaka. Apintzi irira iyoperotakotakaaneeriri riraga Tajorentsi.

Riraga Jowa ikantakotakiri Jesoshi

¹⁹Nityaawo nokantakoteri riraga Jowa okaatz i kantakotakiri riraga Jesoshi. Riraga jewatatsiripaeni joriyyopaeni jeekatsiri janta Jerojareeki rotyaantakiri apanipaeni ñaanakowenantatsiri Jowaki rojampikowentakaantakiri irira. Eejatz rotyaantakiri apanipaeni

amitakotantatsiri ñaanakowenantatsiri itsipatakari: tema rirotaki icharineeteni Rewiini. Rojampitapaakiri, ikantapaa-kiri:

—¿Iitaka pikaawoshitakotantariri Tajorentsi atziri? ¿Ninkamika? ¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyawitakarini?

²⁰Ikantaperotawakirikya:

—Kaari naaka.

²¹Rapiitakiri:

—¿Kyaaryo? ¿Eerokama Iriiyashini?

—Kaarina.

—¿Eerokama riraga kamanantzirori iñaani Tajorentsi naamagaeyakarini?

—Kaarina.

²²Rapiitakiri:

—¿Ninkamika? ¿Iitaka nokantapaeriri otyaantakinari? ¿Iitaka pantziri?

²³Ikantawakiri:

—Naaka ikenkithatakotzini paerani-peroroña Iseeyashi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Rooma rojankinat-zini:

“Iinja ipokae kaematsini, ikenkitha-tapiinte janta tekatsinta atziri ipanko, ikante: ‘Pikenkithashireeyakya, paapatziyari Awinkatharite, rowameethatantemiri.

Rootaki ipokantyaari riyoteemiro pijeekatyaari kameetha.

Ipokantyaaripa’”.

²⁴Irika pokaentsiri riraga ojampitanta-siri rirotaki warijeeyopaeni. ^a ²⁵Ikantapaakiri:

—¿Kyaaryo? ¿Kaarimima Rotyaantanewo Tajorentsi? ¿Kaarimima Iriiyashini? ¿Kaarimima riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi naamagaeyakarini ipokae? ¿Iitaka pikaawoshitakotantawakariri Tajorentsi riraga atziripaeni?

²⁶Ikantawakiri:

—Tema naaka nokaawoshitakotanta-wakariri Tajorentsi apatziro iña. Eenitatsi iroñaaka paashini shirampari kaari piyotzi eerokapaeni itsipatakae: tema rirotaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ²⁷Rirotaki impaetanari, tema rirotaki jewaperotatsiri. Osheki noñaakoweenkaperotziri irira. Tee noñaakoweenkaperota naari.

²⁸Aritaki ikantapiinta riraga Jowa janta Wetaaniyakinta, intatsikeronta Joriraaniki. Janta ikaawoshitakota-piintarinta Tajorentsi atziripaeni iñaaki.

**Rapiitakiri riraga Jowa
ikenkithatakotakiri Jesoshi**

²⁹Okitejitanaki raminanaki riraga Jowa iñaawakiri Jesoshi ipokapaaki. Ikantziri atziripaenika:

—¡Pamine sha! Irikatapaaki Jesoshi riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Iwaero eejatzi rowishate Tajorentsi. Ikamawentee paata aaka maawaeni atziri, iñaaperotanteeri Ashitariri akameethatzi. Raapithateero aakapaeni oetarika kaari kameethatatsi antziri. Oshiyantyaariri rowamagaetantyaariri owisha iñaaperotanteeri riraga Tajorentsi aaka maawaeni joriyo akameethatzi. ³⁰Rirotaki irira nokenkithatakotakiri chapinki nokanantakariri: “Ranaakotakina impaetapaenani, rirotaki jewaperotatsiri. Osheki noñaakoweenkaperotakiri irira. Tee noñaakoweenkata naari. Tekirani nokoñaatzini naaka, eenironi ijeeki irira itsipatakari Pawa Tajorentsi”. ³¹Paerani tee niyowitarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, omaanta iroñaaka niyoperotziri. Eejatzi ikowaki riraga Tajorentsi riyoteri maawaeni ikaateeyinira nojoriyotzinkarite. Rootaki nopokantakari naaka nokaawoshitakotawakiri maawaeni nojoriyotzinkarite nookotantyaariri rirori.

³²⁻³³Roojatzi ikanantanakari:

—Tee niyotawitarini naaka. Omaanta rotyaanantakinari riraga Tajorentsi, ikantakina: “Pikaawoshitapiintawakiri atziri iñaaki, piyoteeri maawaeni riroripaeni ikenkithashiryaakotena. Iinja piñaawakiro ayiitapaaki Noshire. Ninkarika ookantapaakyaari rirotaki riraga kithaatakotawakawori atziripaeni Noshire”. Ari impaetzi noñaawakiro oshawiinkapaaki Ishire Tajorentsi. Opoñaaka jenokinta, ookantapaakari Jesoshi. Oshiyawitapaakari jamomo.

³⁴Kyaaryo noñaaperotakiro. Rootaki nokantakotantakariri: “Rirotaki Itomi Tajorentsi”.

**Atziri ikamantakotziri Jesoshi
rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi**

³⁵Okitejitanaki rapiitakiro ikatziya riraga Jowa jaga itsipatana naaka riyotaanewo apite. ³⁶Raminakiri riraga Jesoshi ikatziyatziyawaetatyata janta awotsiki. Ikantzi riraga Jowa:

—¡Sha! Pamineri irinta. Rirotaki Rowishate Tajorentsi; riraga Rotyaantanewo. Rotyaanantariri ikamawenteeeyerini maawaeni atziri, rowawijaakotanteeri. Roshiyakari owisha rowamaapiintziri ñaanakowenantatsiri iñaaperotanteeri Tajorentsi aakapaeni joriyo akameethatzi.

³⁷Nokemantawakariri riraga Jowa naaka riyotanewo apite, rootaki noyaatantanakariri riraga Jesoshi.

³⁸Ipthokashitakina irira iñaakina noyaatakirira. Ikantakina:

—¿litaka pikoyiri?

Nokantawakiri:

—Tekatsi. Iyotaantatsiri, ¿tsika pijeekika?

³⁹Ikantawakina:

—Thame poyaatanakina noñaayemiro. Roojatzi noyaatantanakariri rirori, noñaapaakiro pankotsi ashinentsi

ijeekantari. Ari jenokitapaaki oorya. Noñaapaakiro pankotsi, nojeekimota-paakiri maawaeni kitejiri. ⁴⁰Iwaero paashini areetapaenchari Antereeshi rirotaki rirentzi Shimo iiteeteri paata Peetero.^b

⁴¹⁻⁴²Tsitenini oorya riyaaanaki Antereeshi raminakiteri rirentzi. Iñaantapaakariri irira, ikantapaakiri: —Noñaakiri Rotyaantanewo Tajorentsi. Thame poyaaanagina, piñaapaeri.

—Jee, thame.

Ari rareetapaakari Jesoshiki. Ramina-wakiri, ikantawakiri:

—Rooma eeroka Shimo, itomi Jonaashi. Iinja iiteetemi: Peetero.

⁴³⁻⁴⁴Okitejitanaki riraga Jesoshi ikoyi ipiyanee ipankokinta janta paashiniki kipatsi. Oeta kipatsi Karireeya. Naakapaeni riyotaanewopaeni itsipatakina. Omaanta tekirani riyaaateni janta, riraga Peetero raminakitzi jaga riyompari Jiripi. Romiñaakiteri. Jiripi, Peetero eejatzi Antereeshi ipoñaaka Wetheeraki: itsipatawakaaka janta. Wetheera rootaki nampitsi jeekatsiri janta Karireeyaki. Raminakitzi, ari iñaakiri rirori, ikantziri:

—Thame pamineri Rotyaantanewo Tajorentsi.

—Jee, thame.

Iñaantawakari Jesoshi riraga Jiripi ikantawakiri:

—Thame poyaaanagina.

Roojatzi royaatananakari. Ari jateeyanakini maawaeni.

⁴⁵Ari yowapaakina maawaeni janta okaakini Kanaa, paashini nampitsi jeekatsiri Karireeyaki. Ari irira Jiripi riyaaatakizti ipankoki riyompari Nataneeri. Iñaapaakiri ikantapaakiri:

—Noñaakirikya riraganki, rojankina-takotzitarani paeraniperoroña Moeseeshi. Eejatzi kamanantayizirorini iñaani Tajorentsi rojankinatzitakoeyarini rirori. Rirotaki Jesoshi, itomini Josee najareetejatzi.

⁴⁶Ikantawakiri:

—Tee ikameethatzi maawaeni najareetejatzi. ¿Kyaaryooperoma ikameethatzi rirori?

Rakanakiri Jiripi:

—Thame paminakiteri, piyotantyaariri ikameethatzirika.

Ari riyaaanaki.

⁴⁷Ari rokaakinteeyapaakarini riraga Jesoshi iñaawakiri ipokapaaki, ikantziri tsipatayitakaririni:

—Paminerrifoña riraga Nataneeri. Rirotaki jorriyopero kimiperotariri itakaantawori paerani Ishirayeerini: ikameethataki, tee riyotzi ramatawitantzi.

⁴⁸Rojampitapaakiri Nataneeri, ikantapaakiri:

—¿Tsika pikantakaka piyotantawakiri nari nokameethatzi?

Ikantawakiri:

—Noñaakimi janta ponsiritawo iyeera, tekira ikenkithatakaemi Jiripi.

⁴⁹Rakapaakiri riraga Nataneeri:

—Tema eeroka Itomi Tajorentsi: pithotyakiro maawaeni, piyotayizirini. Eerokataki jewawentziriri jorriyopaeni.

⁵⁰Ikantawakiri:

—Pamine, inkaaganki nokantakimi: “Noñaakimi ponsiritawo iyeera”.

¿Rootakima paapatziyantakinari? Ari piñeena inja notajonkantaperotanaki osheki, impaetzikya paapatziyantaperoteni. ⁵¹Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aritaki piñaakiro inja jenokiperonta

b 1.40 Okantzi: “Iinja iiteetemi Sheejashi okantakotzi Peetero”. Tema akantziri aari apaanteki Sheejashi eejatzi Peetero: mapitatsiri. Sheejashi rootaki ñagaantsi ipaanteki ewereeyojatzi. Peetero rootaki ñagaantsi ipaanteki kireeshiyajatzi.

inthomaenta. Piñaakiri ronampiripaeni Tajorentsi rayiitashitena ipiyaneero eejatzi. Ikanantari nopokantari jaka kipatsiki niyoperotakotakaeriri riraga Tajorentsi maawaeni atziri. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaataki jaka kipatsikika.

**Ritanakawo Jesoshi
itajonkantawori iñaa**

2¹⁻²Okaatzi nomaaki apite. Okitejitanaki aritaki ikimoshireeyini maawaeni kanaajatzii. Ojeeki nampitsi owaero Kanaa kipatsi owaero Karireeya. Ikimoshirewenteeyakirini riroripaeni apaani shirampari owakira rayirowa iina. Tema romiñaakiri oshekini atziri rakiyoteri.^c Eeniro ikaateeyinira kanaajatzii, eejatzi roori riniro Jesoshi, eejatzi notspateeyakarini naaka, Jesoshi, eejatzi paashinipaeni riyotaanewo, maawaeni. ³Ari rowaeyakani maawaeni atziri eejatzi imiritaki awishoo-waantsi oowa, rootaki iwyaaritayitarini joriyyopaeni rirori. Rooteentsi ithaatzimatero, rootaki okanantariri rowaga riniro Jesoshi:

—Tekatsi paashini awishooawaantsi oowa: ¿tema aritaki pimatakiro pamitakoteri?

⁴Ikantawakiro:

—Nana, ¿iitaka pikanantanari?

Tekiraata omonkaata notajonkante.

⁵Omaanta okantziri roori onampiresipaeni jaga:

—Pikemijantaperoterira oetarika romperatemiri.

⁶Eeniro jaga chomoo antawopero^d okaatzi 6. Riwetsikaetziro mapi. Rootaki ojeekantari iñaa ikiwantapiintari joriyyopaeni ikiwawakowentari Tajorentsi. Omaanta iroñaaka thaataka. ⁷Ikantziri rirori maawaeni onampirentsi:

—Piyeekitero iñaa chomookipaenira. Ari riyeekiteeyakironi maawaeni.

⁸Roojatzi ikanantanakari:

—Pikitero iroñaaka paakotanakiniri omperatizimiri, pimpaete paakotanakiniri maawaeni atziri.

Ari raakotanakiniri. ⁹Ikemijantawakiro riraga omperatariri, tema opeyanaka awishooawaantsi oowa. Tee riyotzi omperatariri onampirentsi tsikarika opoñaaka iroka, omaanta riyotaki onampirentsi, iyeekitzirori chomookira iñaa. Roojatzi riraga omperatantachari ikaemantakariri aatsiri iina. ¹⁰Ikantziri:

—Tema rootaki itapiintari kameethari awishooawaantsi oowa aperi atziri. Aririka ashinkitawitanakyaani apokashitapaero majankaari. Aritaki okantari ameteeyarini. Eerokaritya eeroka kempoyaakirori rowaga kameethari. Owakira iroñaaka pamakaantakiro.

Ari maawaeni rirori.

¹¹Ari janta Kanaa jeekatsiri Karireeyaki, ritakawo Jesoshi itajonkantaki. Roñaagakinawo ishintsinka. Noñaakiri naaka eejatzi paashini riyotaanewo, roojatzi ameenantanakariri maawaeni.

¹²Roojatzi noerinkanteeyanakarini Kaperinawooki. Itsipatanakina Jesoshi naaka, riniro, rirentzipaeni, tirojatzi paashinipaeni riyotanewo. Ari nokaateeyanakirini maawaeni. Nomagaeyanakini janta apaanipaeni tsiteniriki.

**Iroñaaka nokantakoteri riraga
Jesoshi roemishitowaeyakirini
Tajorentsipanko pimantatsiripaeni**

¹³Rootzimateentsi kitejiri nokimoshiryaantapiintari naakapaeni joriyyo owaero Kitejitatsiri rawijantariri

c 2.1-2 Naakapaeni joriyyopaeni nametapiintawo iroka. Aririka atziri raye iina, ari romiñeeri oshekini atziri rakiyoteri. Ikimoshireeyakini maawaeni. **d 2.6** Apaani okaate yeekitsini 80 riitero iñaa.

ronampiri Tajorensi. Nokenkithashiryaaakotawo kitejiri paeraniperoroña rawijantakarini irira ipankokipaeni nochariniiteni janta Ejiipitoki.

Rootaki oshekini atziri itonkaantanakari Jerojareeki tonka, tonka, tonka, ipinkathatantariri riraga Tajorensi. Ari itonkaanaki riraga Jesoshi janta. Nokaatanakiri paashinipaeni riyotanewo noyaatanakiri. ¹⁴Nokyaa-kaapaakiri Tajorensipankoki noñaapaa-kiri janta pimantatsiri waaka, owisha, jamomo, maawaeni. Eejatzi ijeekaki jaga kaampiyayitziririni atziri iyorikitepaeni. ¹⁵Ari iñaakiro riraga Jesoshi shiwithapaeni riwetsikashitakiri pajamentotsi ipajatantyaariri waaka. Roojatzi romishitowanteeyakaririni owisha, waaka, maawaeni. Ipitamenkakotakiri imeejatekipaeni kaampiyayitziririni iyorikitepaeni, rojokitakiri iyorikite. ¹⁶Ikanteeyirini pimantatsiri jamomo:

—Pagaeyanakirini irika. Eero pipimanta-waetzi jaka nopinkathatapiintzirika Pawa.

¹⁷Roojatzi nokenkithashiryaaantana-kawo rojankinatakotziteetakaririni irira Jesoshi paeraniperoroña Iwaperiteki Tajorensi: “Naamaakotzitakari, Pawa, iroka Tajorensipankoka; rootaki rowamaanteenari iinja”. ¹⁸Ikantana-kiri jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—¿Iitaka panantawori iroka? ¿Iitaka poñaayenari niyotantemiri eerokarika riyotaantzi irira Tajorensi?

¹⁹Ikantawakiri:

—Pishekiroreero iroka Tajorensipankoka ari okaate 3 kitejiri napiiteero notzinagaero. ²⁰Roojatzi ikijathatantanakari riraga jewatatsiripaeni joriiyoo:

—Okaatzi oshekini ojarensi riwetsikanteetakawori iroka Tajorensipankoka. ¿Arima okaate 3 kitejiri piwetsikanteeyaawori eerori? Eerowa pimatziro.

²¹Naakiro, rirojatzi oshiyakaawentachari. Riroma rirotaki oshiyakaawentachari iwatha Tajorensipankoka, rooma kijokiro royiri Ashitariri. ²²Ikamantakari, okaataki 3 kitejiri ipiriinantanaari. Roojatzi, aritaki nokenkithashireeyanakironi iroka oshiyakaawentachari. Eejatzi niyotanakiro okenkithatakotakirini paerani Iwaperite Tajorensi monkaataka iroñaaka maawaeni okenkithatakotakiri.

²³Areetapaaka Kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorensi nokimoshiryaaantari maawaeni naaka joriyyojatzi. Ijeekapaaki riraga Jesoshi Jerojareeki, osheki itajonkantayitapaakini. Iñaayitakirini atziri, rootaki raapatziyeyantakaririni. ²⁴Omaanta riyotzi rirori iitaka ikenkithashiryaari maawaeni atziri, rootaki raamaantanakari: “Ragaetanakinakari”. ²⁵Riyotakiri riraga atziri iitaka ikenkithashireeyarini. Riyotashitaka, tekatsi kamanterini.

Ikenkithawaetakaakiri Jesoshi Nikoreemo

3 ¹Enero shirampari jewatziriri joriyyopaeni iwaero Nikoreemo. Rirotaki warijeeyo. ²Ikanta riraga Nikoreemo ipokashitakiri Jesoshi tsiteniriki, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyotakimi pipoñaaka Tajorensiki. Rootaki pipokantakari, piyoteeyapaenani. Eeromi itsipatzimimi Tajorensi eeromi pitajonkantzimi. Rootaki nokowantari piyoteena naari.

³Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri: riraga kaari apiitaachani ikoñaatee, eero reentsitetari Tajorensi, eejatzi eero imatziri iñiiri irira, itsipatantyaariri jenokinta.

⁴Ikantapaakiri riraga Nikoreemo:

—Aririka antyashiparitaki, ¿tika akantyaaka apiiteero akoñaatantee-

yaari? ¿Arima amateero apiyaneero omotziki anironi apiitero akoñaatanta-paeyaari?

⁵Ikantawakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri: maawaeni kaari apiitaachani ikoñaatee eero reentsitetari Tajorensi. Omaanta aririka rityaawo okoñaateri riniro eejatzi impaetzi apawo otzimiri Ishire Tajorensi, aritaki rashitakyaari riraga Tajorensi eejatzi raminakowiritantakiri. ⁶Tsinani aririka oeyoyeeri otomi, ikimitari ashitariri, ikame. Eejatzi okimiwitaka Ishire Tajorensi, aririka otzimeri atziri ikimityaari Tajorensi, eero ikami, inta ikantyaani ijeeki itsipatyaari Tajorensi. ⁷Aririka nokantemi: “Papiiteeya pikoñaatee”, eero pitzimaetyaashitanaka. ⁸Tsakarika okoyi otampyaataki tampyaa, pikemawakiro opoematapaaki, mooo. Omaanta tee piyotzi tsakarika okinapaaki eejatzi tee piyotzi tsakarika iyaate. Eejatzi ikimiwitawo maawaeni otzimantari Ishire Tajorensi.

⁹Ikantapaakiri riraga Nikoreemo:

—¿Oetaka poshiyakaawentanari?

¹⁰Ikantawakiri:

—¿Kaarimima eerori iyotaayitziririni maawaeni ajoriiyotzinkarite? ¿Itaka kaari piyotantawakawo iroka nokantzi-miri? ¹¹Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri: nokantakotziri iitarika niyotziri eejatzi noñaayitzirini omaanta tee paapatziyawo nokantayitawitzirini. ¹²Iroñaaka nokenkithatakowitzi-miro iñeetziri jaka kipatsikika, omaanta tee paapatziyawo. Aririka nokenkithatakotemiro oetarika ikoyiri riraga Tajorensi, ¿arima paapatziyakina? ¹³Tekatsi atziri jatatsini jenokinta eejatzi ipiyeer jaka kipatsikika ikantemi oetarika ikoyiri Tajorensi. Omaanta naaka nopoñaaka jenokinta nokoñaatapaaki kipatsikika. Aririka nokenkithata-

kotero jenokinta, niyotakiro oeta nokantziri. ¹⁴Paeraniperoroña riyaaantakari achariniitene paerani janta tekatsinta atziri ipanko, ratsikayitawakirini oshekini maanki. Ikamayitakini osheki. Ari ikantakiri riraga Tajorensi Moeseeshini: “Piwetsikeri oshiyaarini maanki powatzikakotero inchapankeki. Raminayiterinirika atziripaeni ari retsiyatakotanea, eero ikami”. Aritaki imatakiri Moeseeshini. Retsiyatakotantariri osheki atziri. Ikimiwitaka ikantana riraga Tajorensi: “Rowamagaetemi eerori rowamayemi atziri, rowatzikakotemi inchapankeki. ¹⁵Pikamawenteri atziri powawijaakotero maawaeni aapatziyemini”.

Rootaki ikantziriri Jesoshi riraga Nikoreemo. Ithonkapaakiro ikenkithatakaakiri.

¹⁶Inintashireperotanteeriroña riraga Tajorensi aakapaeni maawaeni atziri kipatsikika, rootaki rotyaanantakari Itomi rapintzite jaka kipatsikika. Ninkarika aapatziyeeyaririni rirori, eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakani-tatsini, inta ikanteetatyeyyaani ijeeki jenokinta itsipatapaeyaari Tajorensi. ¹⁷Tee ro rotyaanantariri Tajorensi riraga Itomi jaka rowashironkae aakapaeni atziri, inta rotyaanantakaariri rowawijaakotee. ¹⁸Eero ikantakowenteeyirini Pawa Tajorensi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Omaanta ikantakowenanteeyakaririni rirori maawaeni kaari aapatziyaarini, rootaki rowashironkaantyaariri iinja. ¹⁹Ro rowashironkaantyaariri theenkaeyiririni riraga Jesoshi. Omaanta Irira ipokaki rirori riyotaanteeri aaka tsakarika ikantari riraga Tajorensi eejatzi riyotaanteeri ajeeki kameetha. Noshiyakaawentemiri: okimiwitaka kitejitakotakiri atziri jaka kipatsiki tema iñaakiro maawaeni oetarika ranteeyirini.

Omaanta riraga kaari aapatziyari rantapiinteyironi kaari kameethatatsi, tee ikoyiro riyotero iroka riyotaawitakariri; inta okimiwita inintaperotziro tsiteniriki irirapaeni. Tee ikoyi ijeeki kitejiriki, ikantzi: “In̄eeterokari riraga Tajorentsi antziri aaka, rowashi-ronkaanteerokari”.²⁰Maawaeni antzirori kaari kameethatatsi ikijakiri Jesoshi. Tee ikoyi ipokashiteri: riyotaki roñaawontzitzirikari kaari kameethatatsi rantziri, rootaki kaari ipokashitantari raapatziyantyaariri.²¹Omaanta antzirori kyaaryooperotatsiri, rirotaki pokashitziriri riraga Jesoshi. Roñaagayitzirini kameethatatsiri rantziri. Riroma rirotaki Tajorentsi antakayiriri kameethatayitatsirini, rootaki kaari ipashiwenanta rirori ipokashitziri. Kimiwitaka ijeekaki kitejiriki imatziro in̄iiri maawaeni atziri eejatzi Tajorentsi.

**Jowa riraga kaawoshitakotantsiri
rapiitziro ikantakotziri Jesoshi**

²²Inja riyataakaanakina riraga Jesoshi Joreeyaki. Nojeekapaaki janta, nokaawoshitakotantapaakari Tajorentsi atziri.²³Eejatzi riraga Jowa ikaawoshitakotawakiri Tajorentsi atziri jaga Aenookira okaakintawo Jariimi; tema oshekitaapaaki in̄aa jaga. Riyaatashitanakiri oshekini atziri ikaawoshitakotawakiniri riraga Tajorentsi.²⁴⁻²⁵Tekiraata romonkyaagaetziri riraga Jowa. Riyotaanewopaeni rashi ipiyawaantetakariki paashini joriyo. Ro ipiyapiyaawaantetawakagaeyani, ikantzi tsika akanteeyanakyaanika akiteshiretanteyaarini.²⁶Roojatzi riroripaeni ipokashitantapaakariri riraga Jowa ikantapaa-kiri:

—Iyotaanari, ikaawoshitakotawakiri Tajorentsi riraganki pitsipatariranki chapinki jantakironta Joriraaniki. Riraganki pikantakotakiri rirotaki

Rotyaantanewo Tajorentsi. Rootaki riyaatashitantanakariri maawaeni atziri, tema iroñaaka rookanakae aaka. ¿Itakakya?

²⁷Ikantawakiri:

—Tekatsi amatashiteeyani aaka apaniroeni, inta Tajorentsi jenokijatzi matakagaeroni maawaeni kameethatatsiri.²⁸Pikemakina eerokapaeni nokantakimi chapinki: “Kaarina naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Omaanta rotyaantakina riraga Tajorentsi neewatanakiri rirori”.

²⁹Noshiyakaawentemiro. Irira owakira aatsiri iina, aaperotzirori. Ikimoshirewentakiro iina. Rootaki riraga isheninkathoripaeni ikimoshirewentyaariri. Iroñaaka nokimiwitari riraga kimoshirewentziriri aatsiri iina.

³⁰Kyaaryo chapinki osheki atziri ipokashitapiintana ikemakotziri Rotyaantanewo Tajorentsi; omaanta iroñaaka rookanakina, riyaatashitakiri ipinkathaperotziri rirori. Naaka tee: eero iroñaaka ipinkathatanaana.

³¹Riragakya poñaachari jenokinta reewaperowenteyirini maawaeni. Naaka kipatsijatzi, nomonkaateeyarini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsikika, tee apinkathariteeyini ikimitaaga rirori. Tema apatziro akenkithawaetakotashitawo iroka añaaayitzirini jaga kipatsikika.³²Omaanta riraga poñaachari jenokinta ikamantakotziro oetarikapaeeni in̄aaayitzirini eejatzi ikemayitzirini janta. Omaanta tekatsi osheki aapatziyaperotawakyaawoni ikantakiri.³³Omaanta maawaeni aapatziyawakawori okaatzi ikantziri riyotzi kyaaryooperotaki maawaeni ikantziriri Tajorentsi.³⁴Rirotaki Tajorentsi otyaantziriri riraga Jesoshi, iroñaaka riyotaantapaakiro iyenkithari. Riraga Tajorentsi tee ithañawo Ishire, inta ikithatzitakari Itomi Ishireki.

³⁵Riraga Pawa jenokijatzi inintaperotziri Itomi, eejatzi rotyaantakaeri reewapero-wenteeyeeni aakapaeni maawaeni atziri.

³⁶Maawaeni aapatziyariri Itomi Tajorentsi ikanteetatyeyyaani rañe jenokinta. Omaanta eero riyaatzi jenokinta riraga kaari aapatziyari rirori, tema ikanteetatyeyyaani ikijantyaari Tajorentsi.

Rookaneero Jesoshi Joreeya

4 ¹⁻³Riraga warijeeyopaeni ikemakotakiri Jesoshi. Ikanteeyirini atziri: —Riraga Jesoshi ranaakotziri Jowa riyotaantzi. Osheki raapatziyakaakari atziripaeni, osheki ikaawoshitakotawari Tajorentsi.

Omaanta tee ikaawoshitakotari Tajorentsi riraga Jesoshi inta naakapaeni riyotaanewo kaawoshi-teenchari. Riyotaki Awinkatharite ikemakotakiri riraga warijeeyopaeni oetarika rantziri. Rootaki rookakaanta-naanaawori Joreeya ipiyakaantanaanari Karireeyaki.

Ikenkithatakaakiro Jesoshi jamaaryajato

⁴⁻⁵Ikinakaanaana Jesoshi Jamaaryaki naakapaeni. Rareetakaapaentana okaakini nampitsi iitachari Shikaari. Rootaki iipatsiteni Jakoowoni paerani-peroroña: iroka ipakiriri itomini Joseeni. ⁶Eenitatsi jaga iiyakotanewo iñaa Jakoowoni. Makotapaaki riraga Jesoshi, rooma nopoñaaka maawaeni inteena. Ijeekimotashitapaakawo okaakini roori imakoryaantapaaka. Tema tsiteniityaapaaki oorya. ⁷⁻⁸Notsipatakari naaka paashinipaeni riyotaanewo niyaatapaentzi jaga nampitsiki namanantapaentzi nowanawo. Roojatzi opokantapaaka tsinani jamaaryajato okitaatzi iñaa. Ikantawakiro rirori: —Pipakotena nomiri.

⁹Okantziri:

—¿Kaarimima joriyo? ¿Iitaka pikowakotantanari iñaa? Naaka jamaaryajato.

Tema tee raakameethateeyirini joriyopaeni jamaaryajatzii. Rootaki okanantakariri: “¿Iitaka pikowakotantanari iñaa?”

¹⁰Ikantawakiro riraga Jesoshi:

—Tee piyotzi oetarika ikowakaakimiri riraga Tajorentsi nomatemiri. Eejatzi tee piyotzi naari ninkarika. Nokantakimi: “Pipakotena nomiri”. Omaanta piyotakinamikami naari, pikantakinami eerori: “Eerokakya pipenaata nomiri”. Roojatzi nopashitantemirorimi iñaa owañaantatsiri.

¹¹Okantakiri:

—Tekatsi pikitaatantyaari. Inthomaeperonta ojeeki iñaa kiteyaaperotatsiri. ¿Ninka payenirika iroka iñaa owañaantatsiri? ¹²¿Panaakotakirika achariniitene riraga Jakoowoni kiyashitzirori iroka iiyakotanewoni? Imiritzirini iñaa imiriteeyironi maawaeni rirori itomipaeni eejatzi maawaeni ipira. Roojatzi iroñaaka nomiriteeyirini naaka. Okameethataki iñaa: ¿pikenkithashiryaaka pipena iñaa anaakotzirorini iroka okameethatzi?

¹³Ikantawakiro:

—Ninkarika miriteeyirorini iroka iñaa ari rapiitero maawaeni ikemaero imiri.

¹⁴Omaanta ninkarika miritakironi iñaa nopiriri naaka, eero rapiitziro imiritee. Rowaga iñaa nooperi okimita iyowaatapaakitzi ishireki, rootaki owañaakiriri. Ikantyaani ijeekimotapaakina.

¹⁵Okemakiri. Tee iyotzi ikantakotziro roori Ishire Tajorentsi. Okenkithashireeya ikantakotziro iñaa. Okantakiri:

—Pipenawokya iroñaaka iroka iñaa pikantakinari, eerokya nomiritantanaa. Eero natsipetaatawo nopokaate jaka nokitaatane iñaa.

¹⁶Ikantanakiro rirori:

—Pityaawo piyaate pikaemakitenari piimi.

¹⁷Okantawakiri:

—Tekatsi noemi.

Ikantanakiro:

—Kyaaryootaki pikantakinari:

“Tekatsi noemi”. ¹⁸Ikaataki piimi paawitakari apawakooni. Irira pitsipata-shitari iroñaaka kaari piimi. Kyaaryo pikantakina.

¹⁹Okantawakiri:

—Kyaaryo eerokakya kamanantayitzi-rorini iñaani Tajorentsi: apaani iroñaaka nojampitemi. ²⁰Jaka tonkaariki ipinkathapiinteyirini riraga Tajorentsi maawaeni nochariniitenipaeni. Eerokapaeni joriyopaeni pikantzi kameetha apinkathateri Jerojareeki. ¿Oetaka kameethatsiri?

²¹Ikantawakiro:

—Pikemijantero iroka nokantemiri iroñaaka. Paata eero pikenkithashiriuro tsikarika pipinkathateri riraga Tajorentsi. Atsipetashita akenkithashiryaashitawo tsikarika apinkathateri inta okameethaperotzi akenkithashireeri ninka apinkathateri. ²²Eerokapaeni jamaaryajatzii tee piyotziri irira pipinkathawitari. Naakapaeni joriyo, niyotziri naaka ninka naapatziyeeyarini. Riraga owawijaakotantatsini rirotaki joriyotatsini paata. ²³Monkaatapaaka pipinkathaperoteri riraga Pawa: pikoyirika, ari amitakoeyemini maawaeni Ishire Tajorentsi, iyoteemiro kyaaryooperotatsiri. Rootaki ikoyiri Tajorentsi. ²⁴Tekatsi iwatha riraga Pawa Tajorentsi. Riraga kowatsiri raapatziyaari irira, okameethatzi ikemijantaperotero Ishire okaatzi iyotayeeriri kyaaryootatsiri.

²⁵Okantanakiri:

—Niyotaki ipokae Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga iiteetziri Kirishito. Rareetapaakaerika riyotakaapaakae oetarikapaeni.

²⁶Ikantawakiro:

—Naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

²⁷Rootaki ikantakirori riraga Jesoshi rowaga tsinani. Roojatzii naaka, nokaatakiri paashinipaeni riyotaanewo nareetapaa. Noñaapaakiri. Omaanta tee nojampitapaeri: “¿Iitaka pikantzirori tsinani? ¿Iitaka pikenkithatakaantawori?” Naminashitapaakari.

²⁸Naminashitapaakari, ookanakiro oowitzite opiyanaka onampiki. Okanta-paakiri onampiweri:

—Thame poyaatanakina maawaeni.

²⁹Noñaayemiri shirampari kantakinari maawaeni oetarika nantayitziirini.

Riromachee Rotyaantanewo Tajorentsi.

Ikemijanantawori okaatzi okantakiri, ³⁰roojatzii royaatantanakawo maawaeni raminakiteri riraga Jesoshi.

³¹Rootaki tekira opiya roori iiyakotanewoki, nokantawitanakari Jesoshi:

—Iyotaanari, poya.

³²Ikantawakina:

—Eenitatsi nowari nashi naari kaari piyotzi eeroka.

³³Roojatzii nokantawakaantanaka:

—¿Ramaetakinirima rowanawo?

³⁴Ikantanakina:

—Nantziniri otyaantakinari ikowakaakinari okimitzimotakina nowaka, oshintsitakaakina eejatzii iweshiryaakakina. ³⁵Rooma pikantawakaawita eerokapaeni tekira omonkaata 4 kashiri ari agaeyantyaaworini opiyotapiintaga, pankirentsi. Piitashiwitaka aririka pareetakya janta Karireeyaki roojatzii piyoteeri atziri oetarika ikantziriri Tajorentsi. Omaanta nokantemi: pamineri oshekini atziri pokatsini jaka. ¿Piñaakiri? Kithaatawori kitamaari. Ikoyiri maawaeni riyoteri Tajorentsi. Piyotaantyaariri oetarika ikoyiri rirori raapatziyantyaariri. ³⁶Aririka piyotakiri atziri roojatzikya raapatziyari riraga

Tajorentsi, ari nokimoshiryaakayemi. Okimiwita aririka powiiteniri piwaatorote ipinatemi. Piyotaashitari eejatzi ikemijantana roojatzi eero ikami inta ikanteetapaatyeeyaani ijeeki jenokinta Tajorentsi. Rootaki iinja maawaeni rityaawo yotaakotziriri Tajorentsi eejatzi maawaeni impaetatsiri riyotaakotanakiri rirori apiyowentyaari riraga Tajorentsi akimoshireeyantyaarini, maawaeni. ³⁷Kyaaryootaki iroka ikantapiinteetzi: “Irira pankitakirori eero rowiitziro inta paashini owiiteroni”. ³⁸Notyaanteeyemini piyotagaeyeririni atziri oetarika ranteri reentsitetanteeyakaririni riraga Tajorentsi. Naari eejatzi paashinipaeni atziri niyotaakiri eechonkiini, iroñaaka thame pithonkaeri piyoteeri eero. ³⁹Aririka okantakotapaakiri riraga Jesoshi rowaga tsinani, raapatziyana-kari oshekini onampiweri. Tema okantziri: “Noñaayemiri shirampari kantakinari maawaeni oetarika nantayitzirini”. Rootaki royaatantawori jaga. Rareetanteeyakaririni maawaeni. ⁴⁰Ipokashitantakari ikantapaakiri: —Pijeekimotanakinaata. Ari ijeekakaanakina apite kitejiri janta, ⁴¹nokenkithatakaanakiri irirapaeni Jesoshi eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo. Raapatziyaperotanakari osheki riraga shikaarijatzi. ⁴²Ikanteeyakironi riraga shikaarijatzi rowaga tsinani: —Naapatziyakawo eechonkiini pikantakinari omaanta iroñaakakya nokemaperotakiri irira Jesoshi, rootaki niyoteeyantakarini kyaaryokya oetarika pikantakinari. Rirotaki Owawijaakotantatsiri maawaeni jeekatsiri kipatsiki riraga aapatziyariri. Rirotaki irinta Rotyaantanewo Tajorentsi. ⁴³Ari apite imaaki Jesoshi janta. Okitejitanaki tee ikoyi ikijanakiri riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni rootaki

riyaatantanakari. Ipiyane eepatsiteki Karireeyaki. Noyaatanakiri naakapaeni riyotaanewo. ⁴⁴Riyaatantari omaanta riyotzi tee raapatziyaperotari osheki atziri janta. Rirotaki Jesoshi kantapiintatsiri: “Tee raapatziyari atziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iipatsiteki inta itheenka-piintziri inampijatzi”.

⁴⁵Omaanta aririka nareetapaeya maawaeni naakapaeni Karireeyaki, raakameethatawakiri riraga Jesoshi maawaeni karireeyajatziri. Riyaatakitzi oshekini irirapaeni chapinki janta Jerojareeki, ikimoshireeyini maawaeni. Aritaki janta iñaayitakironi rantziri Jesoshi. Rootaki iroñaaka raakameethatantakariri maawaeni.

Jesoshi retsiyatakotziri itomi jewatatsiri

⁴⁶Rapiitakiro riyataanee riraga Jesoshi Kanaaki: rowaga karireeyawero. Janta chapinki ipeyakiro iñaawishoo-waantsi oowa.

Eniro ijeeki Kaperinawooki jewatatsiri, imantsiyataki itomi. ⁴⁷Ikemakotawakiri riraga Jesoshi poñaachari Joreeyaki, areetapaa Karireeyaki. Ari riyaatashitanakiri, ikantapaakiri: —Rooteentsi ikame notyomi. Thame petsiyatakotakitenari.

⁴⁸Ikantakiri riraga Jesoshi atziripaeni: —Eerorika notajonkantayitziini, ¿arima paapatziyeeyakinani? Aritaki pikanteeyarini eero, pitheenkaeyanani.

⁴⁹Rapiitziiri ikantapaakiri: —¡Nowinkatharite! ¡Intsipaeete, pipoke nopankoki! ¡Ikamikari notyomi!

⁵⁰Ikantawakiri: —Pipiye iroñaaka. Eero ikami pitomi, aritaki retsiyatakotee.

Ikemijantaperotanakiri piyanaa. ⁵¹Niyanki awotsi itonkiyotawakari ronampiripaeni, ikantapaakiri:

—Etsiyatakotee pitomi.

⁵²Roojatzi rojampitantapaakari, ikantapaakiri:

—¿Tsika ikaatakika oorya retsiyatako-tantakari?

Ikantakiri:

—Chapinki, itziroryaanaki oorya, aritaki awijanaki ijaawamerikizi.

⁵³Ikenkithashiryaanakiro aritaki ikaataki oorya ikanantakariri Jesoshi: “Eero ikami pitomi”. Rootaki rameenantanakariri Jesoshi. Eejatzi ikimiiyakani riraga isheninka maawaeni, rameentakari rirori.

⁵⁴Iroñaaka apite itajonkantaki riraga Jesoshi janta Karireeyaki ipoñaanakanta Joreeyaki.

Retsiyatakotziri mantsiyatzinkari janta inkaareki

5 ¹Iroñaaka monkaatapaaka paashini kitejiri nokimoshiryaantanaari maawaeni joriyyopaeni. Tema ipiyotakiri oshkeyaantzi atziri janta Jerojareeki, ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Eejatzi itonkaanaki riraga Jesoshi janta tonka, tonka.

²Eenitatsi oshiirikota riwetsikaetziro mapi inkinagaakitakiro maawaeni pankotsi janta rowakinta Jerojareekinta. Eejatzi eenitatsi ashitakontsipaaeni. Apaani owaero ipaanteki ewereeyo, rashitako owisha. Ari inthomaenta oshiirikota okaakini rashitako owisha eenitatsi inkaare iitachari Wetheshita. Eejatzi eenitatsi janta kaapa apawakooni. ³Rootaki janta romaryaanterarini mantsiyari osheki. Ipiyoteeyanira mantsiyaperotatsiripaeni: riraga kaari kokichaataatsi, kijopookita-tsiri, matharitonki, maawaeni. Royeeyironi iñaá omaemañaatya. ⁴Aririka omaemañaatya iñaá nokantapiintzi naakapaeni joriyyo: “Ipokapaaki inkaareki ronampiri Tajorentsi,

imaemañaatakaakawo iñaá, chomok, chomok. Roojatzi ninkarika ityaawoni itsitsiyaatantyaawo ari retsiyatakotee”.

Ari oshekini mantsiyatzinkari janta royeeyeroni omaemañaatya iñaá. ⁵Eenitatsi jaga shirampari okaatzi 38 rowawijaakiri rojarentsite imantsiyatiki. ⁶Ari ikatziyatziyawaetashita riraga Jesoshi janta iñaapaakiri irira mantsiyatzinkari romaryaaka. Riyotakotapaakiri aritaki okaatki rojarentsite osheki imaryaaka jaka. Ikantziri:

—¿Pikoyi petsiyatakotee?

⁷Ikantawakiri:

—Jee. Omaanta tekatsi tsitsiyakayenani aririka omaemañaatya iñaá. Naaka tee nomatziro notsitsiye apaniroeni: tema rootaki ranaakotantanari paashini, itakawori itsitsiyaki rirori.

⁸Ikantapaakiri:

—Pipiriintee, paaneero pishitashi, piyaate pipankoki.

⁹Roojatzi etsiyatakotanaki. Ipiriintanaa raaneero ishitashi ipankoki.

Rootaki kitejitatsiri nomakoryaantapiintari naakapaeni maawaeni joriyyo. ¹⁰Rootaki ikanteeyantakaririni riraga jewatatsiripaeni joriyyopaeni okaatzi iñaakiri rirori:

—Rootaki iroñaaka kitejitatsiri amakoryaantapiintari. Tee oshineta aaneero iroñaaka ashitashi. ¿Iitaka paantanakawori pashi?

¹¹Ikantawakiri:

—Riraga etsiyatakotakaanari rirotaki kantanari: “Paaneero pishitashi, piyaate pipankoki”.

¹²Roojatzi ikanantanakari:

—¿Ninka kantakimirika iroka?

¹³Tee riyotzi rirori ninkarika etsiyatakotziriri. Eenitatsi jaga osheki atziri, ipeyimotanakari riraga Jesoshi. ¹⁴Iinja irira Jesoshi raminaminatakiri riraga etsiyatakotziriri, eejatzi iñaakiri janta Tajorentsi. Ikantziri:

—Ñaakiro. Eeroka etsiyatakoteemi. Eero pantapiintziro eejatzi kaari kameethatatsi. Apiitaneemikari pimantsiyate, pikamaekari.

—Jee. Aritaki.

¹⁵Roojatzi riyaaantanaka shirampari. Ikantapaakiri riraga jewatatsiripaeni joriyyopaeni:

—Rirotaki etsiyatakotakaakinari Jesoshi.

¹⁶Rootaki ikijantanakariri irirapaeni jewatatsiripaeni joriyyo riraga Jesoshi. Ikwantakari rowamagaeterimi rirori tema retsiyatakotantakari kitejitatsiriki nomakoryaantapiintari maawaeni naaka joriyyopaeni. Ari ikantziri piyotawentari:

—¿Iitaka pikanantari kitejitatsiriki amakoryaantapiintari?

¹⁷Rootaki ikantawakiriri:

—Roojatzi ikantani Pawa rantziro kameethatatsiri. Eejatzi nokimitari naaka. ¿Iitaka nopakaantyaaworikya nantziro kameethatatsiri kitejitatsiri amakoryaantapiintari?

¹⁸Eekiro riyaatatzi ikowaperotziroña rowamaeriroña riraga Jesoshi. Tee apatziro iñaakiri ranantashitawo kitejitatsiriki nomakoryaantapiintari; inta eejatzi ikemakiri riraga Jesoshi ikantzi: “Pawa nashi rirotaki Tajorentsi”. Roojatzi ikanantanaka riroripaeni jewatatsiri joriyyopaeni:

—Iitajorentsishitaka, tee ikameethatzi.

¹⁹Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Tee nantashitawo naaka apaniroeni inta nomonkaatakiri oetarika noñaakotziriri rantziri Pawa. ²⁰Irira inintaperotana naaka Itomi riyotaakinawo maawaeni nantziri. Iinja imatakayena nanaakotero nantakiniririka shiramparika, tema notajonkaperotantyaariri oetarikapaeni, rootaki potsikanaperotantanakinari

osheki. ²¹Rooma ipiriinteeri Pawa kaminkari rowañaakiri. Eejatzi nokimityaari naaka, nowañaanakiri ninkarika nokowakaari. ²²Eero ikantakowentziri Pawa atziri ikameethatzirika, eero: inta rootaki rotyaanantakinari naaka nokantakowenantaariri. ²³Ikwakiri Pawa maawaeni atziri iñaakoweenkateri rirori. Eejatzi ikowakaakina iñaaperotena naari maawaeni atziri nokameethaperotzi. Riraga kaari ñaaperotanaa naaka nokameethatzika, tee iñaaperotziri Pawa rirori ikameethatzi. Tema rirotaki Pawa otyaantakinari. ²⁴Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Maawaeni kemirori nokantziri, aririka raapatziyakyaaari otyaantanari, aritaki ikantyaani ijeekantakyaari janta jenokinta notsiptyaari naaka. Eero ikantakowentziri Pawa. Ikamawitakya, omaanta ari rapiiteeya rañaagae. ²⁵Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Iroñaaka riraga kaari aapatziyari ikemaeyawaeroni noñaani: tema naaka Itomi Tajorentsi. Ikanteetyeeyaaani rañaageyeni maawaeni aapatziyawori noñaani. Aritakikya iroñaaka omonkaatakya raapatziyeyantenanari. ²⁶Irira Pawa ashi royiroyo rañi eejatzi rowañaakiri atziri. Naaka nomonkaatakari. Ikwakaakinari naaka ashi noyiroyo rañi eejatzi nowañaakiri atziri. ²⁷Tema nopoñaaka jenokinta natziritapaaki jaka kipatsikika. Ro rotyaanantanari nokantakowenteri maawaeni atziri ikameethatzirika. ²⁸Eero potsikanatana. Iinja ikemaeyenani maawaeni riraga kaminkari okaatzi nokantziri. ²⁹Aritaki ipiriintanakiri antzirori kameethatatsiri, rañeeyanakini ijeeki jenokinta ijeekira Tajorentsi. Eejatzi riraga eekiro riyaatatye antzirori kaari kameethatatsi ipiriintawitanakyaapa omaanta ikantakowenantaariripa riraga Tajorentsi maawaeni: rotyaanteri paamariki kaari

tsiwakanitatsini. ³⁰Tekatsi nokantya nantashityaawo. Nokantakowenantyaa-ririka atziri ikameethakirika nomonkaatakiro ikantanari Pawa. Kyaaryoopero nokantakowenantariri. Tee nantashitawo oetarika nokoyiri naari inta nanteniri Pawa otyaantakinari ikowakaakinari irira.

³¹Eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Aririka naaka kantakotachanimi apaniroeni, pikantemi: “Tee kyaaryoopero ikantzi”. ³²Omaanta eenitatsi paashini kantakotanari, riraga Pawa. Niyotzi kyaaryootaki ikantakotanari irira. ³³Omaanta eerokapaeni, potyaantayitakinari riraga Jowa, pojampitakaantakiri. Eejatzi irira ari ikantakoperotakiro kyaaryooperotatsiri, ikantakimi: “Rirotaki Jesoshi Owawijaa-kotantatsiri, rirotaki Itomi Tajorentsi”.

³⁴Tekatsi okantya ikamantakotena atziri: “Ikameethatzi Jesoshi”, omaanta nokowaki eeroka pawijakote, rootaki nokanantzimirori iroka. ³⁵Riraga Jowa roshiyawitari ootamentotsi amorekaperotatsiri. Piñaawakiri okoñeetyaapaaki rashi: rooma osheki riyotakaakimi. Pikimoshirewentawitawakari eechonkiini. ³⁶Eenitatsi eejatzi paashini riyotakaakimiri, rowaga anaakotziriri Jowa, piyoperotantenari. Iroñaaka nothotyaaneeniri Pawa otyaantakinari maawaeni okaatzi ikantakinari.

Oetarika nantayitzirini naari, iyotakaakimiri rotyaantakina Pawa. ³⁷Eejatzi ikamantakotakina naaka Pawa riraga otyaantakinari. Omaanta tee pikemijantaneentziri oetarika ikantziri, eejatzi tee piñaaneentziri tsika ikantari.

³⁸Eejatzi tee paapatziyana naaka Rotyaantanewo, rootaki kaari paapatziyantawo ikantziri rirori. ³⁹Piñaana-piintawitakawo Iwaperite Tajorentsi, rootaki pikenkithashiryantari pawijakotantari, pikantatyeeyaani

pañaanaki. Omaanta rootaki roori kantakotanari naaka. ⁴⁰Omaanta tee pikoyi pameentena naaka nowañante-miri. ⁴¹Omawitakya pikantashita piñaaperotana, tee pameentana. ⁴²Niyotzimi naaka, tee pinintaperotziri Tajorentsi pajankanekira.

⁴³Rotyaantana Pawa, rootaki nopokantakari. Omaanta tee piñaaperotana eerokapaeni. Aririka ipokashitemi paashini atziri kaari rotyaantanewo Pawa, iñaaperota apaniroeni, rirotakikya piñaaperotawakirikya. ⁴⁴Eejatzi eeroka ñaaperotawakaachari. Aritaki pikantari. Omaanta tee pikoyi iñaaperotemi rapintzite Tajorentsi pikameethatantyaari. ¿Tsika pikantyaaka paapatziyaperotantyaariri eeroka? Eero pimatziro. ⁴⁵Eero pikenkithashiryaa-shita naaka thawetakotemini Pawaki: “Eeniro, Pawa, irikapaeni rantziro kaari kameethatatsi”. Eenitatsi paashini thawetakotemini: rirotaki riraga Moeseeshini, ikanteri irira Pawa: “Tee raapatziyawo irokapaeni rowaga pojankinatakaakinari”. ¿Piitakaa ari rowawijaakoteemi? Eerowa. ⁴⁶Arimi paapatziyaperotyaarimi riraga Moeseeshini, ari paapatziyaperotakinami naari. Tema rojankinatakotzitakina rirori paerani. ⁴⁷Niyotakimi tee paapatziyawo rojankinarini Moeseeshi. ¿Arima paapatziyakyawo nokantzimiri naari? Eerowa.

Rootaki ikantziriri Jesoshi riraga jewatatsiripaeni joriyyopaeni.

Roshekyakiro paa eejatzi mereto rosheekyaakiri

6 ¹Paashini kitejiri riraga Jesoshi imontyaakaanakinawo inkaare naakapaeni maawaeni riyotaanewo. Noetziro inkaare Karireeya naakapaeni joriyyo. Omaanta iitziro Teweeryashi riraga paashinijatzitatsiri atziri.

²Imontyaakaanakinawo inkaare, royaatakiri oshekyaanzi atziri. Iñaakotantakariri maawaeni itajonkanti. Itajonkawentakiri mantsiyatzinkari.

³Itonkaakaanakina tonkaariki. Ijeekakaapaakina janta. ⁴Rooteentsi omonkaaty Kitejitatsiri rawijantari ronampiri Tajorensi. Rootaki nokimoshiryaantanakyaari naakapaeni joriyo. ⁵Ijeekakaapaakina riraga Jesoshi, raminanaki. Iñaawakiri oshekini atziri pokashitakiriri. Ikantziri Jiripi:

—¿Tsika amananteeka rowayityaarini atziripaeni?

⁶Ro ikantashitariri, ikowaki iñaantyaari riraga Jiripi. Omaanta riyotaki oetarika ranteri. ⁷Ari ikantawakiri:

—Taanitya. Aririka amanantawityaawo oshekini, aririka ikaate 200 tenaaryo, tekira omonkaata owanawontsi royaari atziripaeni. Itasheni. Aaka tekatsi osheki koriki. Eero amatziro amanantziro osheki owanawontsi.

⁸Ari eenitatsi janta paashini riyotaanewo, riraga Antereeshi. Rivotaki rirentzi Peetero. Ikantziri rirori:

⁹Iyotaanari, eenitatsi jaka apaani ewankari ipaani apawakooni. Eenitatsi eejatzi mereto apite. Omaanta notheenkakiri: eero riyomaatari, eenitatsi oshekini atziri.^e

¹⁰Eenitatsi jaga oshekini katawomashi, roojatzi ikanantawakari riraga Jesoshi:

—Aritaki poejeekaeyerini maawaeni atziri katawomashikira. Ikaataki 5.000 shirampari jeekaeyentsirini. Eejatzi tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni ijeekaeyini: maawaeni. ¹¹Roojatzi raantakawo rirori paa eejatzi raantakari mereto. Roojatzi raminanaki jenokinta ikantziri Ashitariri:

—Ariwee, Pawa, eenitatsi nowanawo.

Ari ikagaakiro paa eejatzi ikagaakiri mereto, ipakiri riyotaanewopaeni, eekiro rowawijeeni maawaeni atziri ijeekira. Rowaeyani atziripaeni maawaeni ikoyiri. ¹²Ikemaeyantapaakarini maawaeni ikantana riraga Jesoshi naakapaeni riyotaanewo:

—Pagaatero maawaeni tzimagaantapaentsiri, tee nokoyi ewanatyawo.

¹³Ikemaeyakawoni iroka paa apawakooni. Nagaatziro tzimagaantapaentsiri. Notetakiro kantzirikipaeni: niyeekitakiro okaatzi 12.

¹⁴Iñeeyakirini itajonkakiro paa, roojatzi ikanteeyantanakarini:

—Riroperotaki irika kamanantzirorini iñaani Tajorensi akemakotziri, aamagaeyarini paerani.

¹⁵Riyotawakiri Jesoshi ipokashiiyerinimi owaeyencharini raanakirimi iiterimi jewawenantatsini. Roojatzi ipyapithatantanakari. Riyaatanaki riraga Jesoshi tonkaariki apaniroeni.

Riraga Jesoshi ranashaatawo inkaare

¹⁶⁻¹⁷Itzirorimatanaki oorya noerinkaeyanakani naaka maawaeni riyotaanewo inkaareki, noyeri riraga Jesoshi janta. Tsitenitapaaki, omaanta tekira ipoki. Roojatzi notetantanaka pitotsiki nomontyaantyaawori intatsikeronta janta Kaperinawooki. ¹⁸Opokapaaki antawo tampyaa moo, moo, omaemañaata inkaare, rootaki amantapaakawori antawo otamakaari. ¹⁹Aritaki nokomakomatakiro niyanki. Inteena kipatsi, aamaashitya ari okaatzi 5 kiroometero aririkapa 6 nareetantakyaari. Eekiro nokomaeyawitakani. Roojatzi noñaantawakari riraga Jesoshi ranashaatawo inkaare; rokaakintapaa-

kina. Tee itsitsiyi: kimiwitapaaka
rootaki ranashitantapaakari kipatsi.
Nothaawaperotanaki maawaeni.

²⁰Omaanta ikantapaakina irira:

—Naakataki, eero pithaawantana.

²¹Roojatzi nokimoshiretantanaa
naawakiri notetawakiri pitotsiki.

Intsipaeete naatakoeyapaakani othapyaa-
kiini janta niyaatenta.

**Rirotaki Jesoshi oshiyawori
owanawontsi añaakaakiriri
aapatziyariri**

²²Okitejitanaki riraga atziripaeni
eeniro ijeekanaki intatsikeronta inkaare
raminaminawitanakari Jesoshi.

Ikantawakaaka:

—¿Tsika ijeekika riraga Jesoshi?

Chapinki rotetaa pitotsiki riyotaanewo-
paeni riyaatanaki. Tee rotetaka riraga
Jesoshi. Kaari paashini pitotsi.

¿Tsikarika ijeekiki rirori?

²³Iroñaaka rareetawitapaaka oshekini
teweeryashijatzji, ikinakotapaaki ipitoki.
Raatakoeyapaakani okaakini nowawae-
teeyakaninta paa chapinki. Ikowawita-
paakari ikantzi:

—¿Tsikama Jesoshi? ¿Tsikama
riyotaanewo?

²⁴Tee iñeeyapaerini; eejatzi
naakapaeni, tee iñeeyapaanani. Roojatzi
rotetantanaa atziri ipitokipaeni riyaata-
kotanaki Kaperinawooki, ikowanteeya-
paakaririni riraga Jesoshi.

²⁵Aritaki iñeeyapaakirini. Ikantapaa-
kiri:

—Iyotaanari, naminamineeyakimini.
¿Tsika pikantaka pareetantapaari jaka?

²⁶Ikantawakiri:

—¿Iitarikya pikowantanari?
Kyaaryootaki iroka nokantemiri: tee ro
pikowantana pipinkathatena, inta
pikowantana nowakayemi kimitaka
nantakiri chapinki. ²⁷Iroka oyaarika ari
othonkanakya. Eero patsipewentashi-

tawo, inta naaka patsipewentaperotyā;
naaka materoni nowañaaperotemi
rootaki pañaaperotantapaakyaarini
janta jenokinta pikantyaani. Nopoñaaka
jenokinta, rotyaantakina Pawa jaka
kipatsikika, natziritapaaki rootaki
nowañeeyantakimirini.

²⁸Rojampitakiri:

—¿Tsikama nokantyaaka nanantya-
wori ikowakaakinari Tajorentsi?

²⁹Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyenani naaka
Rotyaantanewo: rootaki ikowakaemiri
Pawa.

³⁰Roojatzi rojampiteeyantanaarini,
ikantaneeri:

—¿Oetaka poñaayenari naapatzi-
yantemiri? Aririka noñaakimi
pitajonkante, aritaki niyotaki kyaaryoo-
pero pikantakinari. ³¹Paeraniperoroña
riraga achariniitenipaeni rowaeyaka-
woni manaa janta tekatsinta atziri
ipanko. Okantzi Iwaperite Tajorentsi:
“Ipaetakiri rowanawo rowaeyantawo-
rini. Opoñaaka jenokinta”. Tema riro
Moeseeshini paeyakiririni, rootaki
riyoteeyantakyaarini achariniitenipaeni
paerani okameethatzi royaateri
maawaeni.

³²Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Kyaaryootaki nokantemiri. Tee riro
Moeseeshini piriri rowaeyarini
poñeenchari jenokinta, inta riraga Pawa
pawitakariri. Iroñaaka ikowawita ipemi
paashini powaeyaari kameethaperota-
tsiri, poñaachari jenokinta. ³³Rowaga
paa poñaachari Tajorentsi jenokinta
rootaki owañiiriri maawaeni atziri.

³⁴Rootaki ikantakiri Jesoshi. Rirotaki
kantakotacha apaniroeni. Omaanta tee
ikemaperotziri atziri. Ikantziri:

—Aritaki pikanta, Nowinkatharite,
pikantyaani pipapiintenawo rowaga
noyaari pikantakotakinari.

³⁵Ikantawakiri rirori:

—Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi. Naaka oshiyawori paa owañaantatsiri. Naaka owañaakiriri atziri. Aririka poyaatanakina eero ayimi pitashe eejatzi paapatziyanarika eero pimiritanee. ³⁶Aritaki nokanteeyawitakimini. Piñeeyawitakinani notajonkantzi omaanta tekira paapatziyana. ³⁷Ikantari riraga Pawa: “Pikempoyeeyinarini maawaeni ameentakinari”. Riyoteeyakirini ipokashiteeyanakinani raapatziyanteeyanakinarini. Riraga pokashitapaenani, eero noepiyawakiri. ³⁸Tee ro nayiitantapaari nanantyaawori nokowashitari naari, inta nantero ikowakaakinari otyaantakinari. Rootaki nayiitanta-paakari. ³⁹Irintapaeni nokempoyaakinirini irira Pawa, eero nopeyakotzi apaani. Nopiriinteeyirini irirapaeni iwatha omonkaatantapaeya kitejiri othonkanta-paeyaari kipatsi. Rootaki ikowakaanari riraga Pawa otyaantakinari. ⁴⁰Maawaeni atziri ñeenani aririka raapatziyena, ari ikanteetateyeyaani ijeekimotakiri Tajorentsi jenokinta. Nopiriinteeyerini iinja, othonkantapaeyaari kipatsi. Rootaki ikowakaakinari Pawa otyaantakinari.

⁴¹Roojatzi ikiñaanikowenantanakari riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni. Tema ikemakiri ikantaki: “Naaka oshiyawori owanawontsi, poñaachari jenokinta”, rootaki ikiñaanikowenantanakariri. ⁴²Ikanteeyini:

—Ayotziri rirori. Tema rirotaki Jesoshi, itomi Josee. Ayotziri iriri, rirotaki Joseeni. Eejatzi ayotziro riniro. ¿Itaka ikanantari: “Nopoñaaka jenokinta”? Ikantashitaka.

⁴³Riyotzi riraga Jesoshi oetarika ikantawakaakari. Ikantziri:

—Eero pikiñaanikowentana. ⁴⁴Eeromi ikoyimi Pawa otyaantakinari, tekatsi pokashitenanimi raapatziyantenanarimi. Omaanta riraga aapatziyanari rirotaki

nopiriintaneeri iinja omonkaatapaa-kyaarika kitejiri nokantakowenantyaa-riri maawaeni atziri. ⁴⁵Rojankinatako-tzitakari paeraniperoroña kamanantayitzirotoni iñaani Tajorentsi: “Tajorentsi riyotagaeyakirini maawaeni”. Maawaeni aapatziyakawori ikantziri rirori, riyotawakirorika, aritaki rameentakina nowawijaakotantyaariri. ⁴⁶Nopoñaaka jenokinta, rootaki noñaantariri Pawa. Tekatsi paashini ñeerini. ⁴⁷Kyaaryootaki iroka nokantemiri, riraga aapatziyanari ikantyaani ijeeki iroñaaka eejatzi iinja jenokinta janta Tajorentsi.

⁴⁸Iroka ikanteeyirini eejatzi:

—Naaka oshiyawori owanawontsi owañaakiriri atziri. Kyaaryo naaka owañaerini rirori. ⁴⁹Rañaawitanaka pichariniitenipaeni paeraniperoroña rowaeyawitakawoni manaa janta tekatsinta atziri ipanko. Omaanta ari ikamaki janta. ⁵⁰Omaanta naaka tee nokimitawo iroka. Tee nomatziri noshinetziri aapatziyakinari riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁵¹Naaka oshiyawori owanawontsi owañaakiriri atziri, nopoñaaka jenokinta. Ninkarika oyaawoni iroka owanawontsi ikanteetateyeyaani rañagaeyeeni jenokinta. Noperi maawaeni jeekatsiri kipatsikika rañeeyantyaarini: tema rootaki nowatha.

⁵²Roojatzi ikantawakaeyantanakarini riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni. Ikanteeyini:

—Tee nokemaperotziri. ¿Tsika ikantyaaka ipanteerori Jesoshi iwatha aari owantyaawori?

⁵³Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri, rooma nopoñaaka jenokinta, natzirita-paaki jaka. Eerorika powawo nowatha, eejatzi eerorika piriro niraa eero pañi. Jee, noshiyakaawentemi nowatha

eejatzi nira. Kyaaryo nokantzimi eejatzi, eerorika paapatziyawo nokamawenteri atziri iñaaperotantariri riraga Tajorentsi, eero pikantani pijeeki jenokinta. ⁵⁴Maawaeni oyaawoni nowatha, eejatzi ireroni nira, ikantee-tatyeyyaani rañee omaanta eerorika pikenkithashiryaakotana nokamawentakimi eejatzi eerorika pikowakaana nowawijaakotemi eero nopiriintzimi iinja omonkaatapaakyaarika kitejiri nokantakotantyaariri maawaeni atziri. ⁵⁵Nowatha rootaki owanawontsipero. Nira rootaki imiritaperoetziri. ⁵⁶Ninkarika oyaawoni nowatha eejatzi miriteroni nira roojatzi ikantya, kijokiro rowana. Eejatzi nokimitya naaka, kijokiro noyeri. ⁵⁷Añaatsiri rirotaki Pawa otyaantakinari: rirotaki owañaakinari naari. Eejatzi ikimiteeyaani rirori oyaawoni nowatha, nowañeeyerini maawaeni. ⁵⁸Rootaki iroka owanawontsi ayiitapaentsiri jenokinta. Tee okimitawo rowaga rowaeyarini achariniiteni paeranipe-roroña. Irira ikamaki okaankiityeenta. Intakya nowañakiri maawaeni aapatziyanari. Riraga oyaawoni owanawontsika nokantakimiri ikantee-tatyeyyaani rañagaeyeni rirori jenokinta.

⁵⁹Aritaki riyotagaeyakiririni Jesoshi piyotapiintaantsiki rashi jorriyopaeni, janta Kaperinawooki. Tema osheki roshiyakaawentakaero iwatha eejatzi riraa.

**Ikantakotakiro tsika ikantyaani
ijeekantyaari atziri**

⁶⁰Oshekini kemaeyawitawakaworini riyotagaeyawitakaririni, roojatzi ikanantanaka:

—Opomeentsitzimotakae antero iroka ikantakaerika aaka, eero amatziro aapatziyawo.

⁶¹Riyotashitaka riraga Jesoshi ikijima-waetakiri riraga iyotagaeyawitakaririni. Ikantanakiri:

—¿Teerika okameethatzimotzimi iroka nokantakimirika? ⁶²Paerani nopoñaaka naari jenokinta, natzirita-paaki jaka kipatsikika. Iinja piñeeyawakinani nopiyanee jenokinta. ¿Roojatzi iitaka pikenkithashireeyantarini?

Ikantziro iroka ikenkithashiryaakotziri ikame, ipiriintanee, eejatzi ipiye Iririki.

⁶³Ishire Tajorentsi rootaki owañagaeyeririni maawaeni jeekaeyatsirini jenokinta. Eero ijeekaeyini maawaeni atziri. Iroka nokamantakimiri oshiyawitawo Ishire Tajorentsi: aririka paapatziyaawo, ari owañaakimi jenokinta. ⁶⁴Niyotakoeyimini: eenitatsi pikaateeyinika kaari aapatziyana.

Paerani riyotzitari riraga Jesoshi ninka kaari aapatziyaarini. Eejatzi riyotzitakari aakaanterini iinja. ⁶⁵Eekiro riyaatatzi ikantanakiri:

—Niyotaki tee paapatziyeyyanani maawaeni, rootaki nokanantakimiri inkaaganki: “Eeromi ikowakaerimi Pawa, tekatsi materoni pokashitenanimi naaka”.

⁶⁶Rootaki rookantanakariri osheki riraga aapatziyaaririmi. Aripaete tee royaateeyaneerini. ⁶⁷Roojatzi riraga Jesoshi ikanteeyanakinani 12 riyotaanewo:

—¿Arima pookaeyanakinani eeroka eejatzi?

⁶⁸Rakanakiri Peetero:

—Nowinkatharite, eerorika noyaatzimi eeroka, ¿ninkakya noyaatanakirika? Ikantyaani rañeeyanakini jenokinta maawaeni aapatziyeyyakaworini pikantakirika. ⁶⁹Naapatziyeyyiminini, niyoteeyanakimini; eeroka Rotyaantaanewo Tajorentsi, pikameethaperotaki.

⁷⁰Ikantanakiri:

—Rooma eeroka niyoyagaeyakimini. Pikaatzi jaka 12, omaanta apaani

pikaatzika, rirotaki oyaatziriri iwinkatharite kamaari.

⁷Ikenkithatakotakiri Joorashi karyoo-tejatzji, itomi riraga Shimo. Eeniro itsipatawitana maawaeni. Omaanta rirotaki aakaanterini riraga Jesoshi iinja.

**Iroka ikantayitziririni
karireeyajatzji eejatzji jerojareejatzji**

7 ¹Roojatzji ikinakinatakaanakina riraga Jesoshi Karireeyaki. Ikowawita riraga jewatatsiripaeni jorriiyopaeni rowamaerimi, rootaki kaari ikowantari rirori riyaate Joreeyaki. ²Rooteentsi napiitero nokimoshireeyantyaarini naaka jorriiyopaeni. Rooteentsi maawaeni atziri riyaate Jerojareeki riwetsikaeyeroni pankoshintsi ijeekantyaari 7 kitejiri, ikenkithashireeyantyaaworini ikineeyanakini icharinii-tenipaeni paerani janta tekatsinta atziri ipanko. ³Rirentzipaeni riraga Jesoshi ikantziri:

—Piyaate iroñaaka Joreeyaki.

Poñaagapaeri piyotaanewopaeni janta oetarika pantziri. Tema pitajonkawenteeri osheki atziri. ⁴Pikowakirika riyoteeyemini maawaeni atziripaeni pikinakinayitanakini iñeeyantemirini. Eero pimaniro oetarika pantayiterini. Aririka pitajonkantayiteni, poñaayaari maawaeni atziri.

⁵Tee raapatziyari rirentzipaeni rirori, ⁶rootaki ikanantakariri rirori:

—Tekiraata omonkaatya kitejiri niyaatakaantyaariri osheki atziri janta Jerojareeki. Omaanta eerokapaeni piyaate oetarika kitejiri pikoyiri.

⁷Tekatsi ikantya maawaeni atziri ikijemi eeroka, pikimiiyarini. Inta naaka roonakina osheki. Nokananteeyakaririni: “Tee okameethatzji iroka pantayitzirini”, rootaki ikijantanakinari.

⁸Pitonkagaeyanakiniita eeroka

Jerojareeki. Tekiraata niyaatziita, tekira omonkaatya kitejiri notonkaakaantyaariri osheki atziri.

⁹Aritaki ikantawakiri. Ari ijeekanaki Karireeyaki. ¹⁰Omaanta rirentzipaeni rirotaki jateentsiri Joreeyaki, itonkaanaki tonka, tonka. Ikimoshiretapaaki. Rimpaetanaki riraga Jesoshi itonkaakaanakina. Omaanta tee roñaagantapaeroña: tee ikoyi iñaayitawakirini oshekinii atziri. ¹¹Janta Jerojareeki ikanta riraga jewatatsiripaeni jorriiyopaeni raminaminawitakariri riraga Jesoshi. Ikowantawitakariri rayerimi. Ikanteeyini:

—¿Tsika riraganki Jesoshi?

¹²Piyoteenchari janta ikamantawaaka rirori. Apaaniapaeni ikantzji:

—Rirotaki kameethari.

Apaaniapaeni paashini ikantzji:

—Tee ikameethatzji, irira osheki ramatawitziri atziri.

¹³Omaanta ithaawantakariri atziripaeni riraga jewatatsiripaeni jorriiyopaeni, rootaki imanakotantakawori ikantakotziriri rirori.

**Riyotaantaki Jesoshi janta
Tajorentsipankoki**

¹⁴Tee roñaagantapaeroña riraga Jesoshi, imaaki 3. Okitejitanaki itonkaanaki irira Tajorentsipankoki.

Riyotaantapaaki. ¹⁵Rotsikanatakari riraga jewatatsiripaeni jorriiyopaeni rirori. Ikantawakaaka:

—Tee ayotaatziiri aaka. ¿Iitaka riyotantayitaworini oetarikapaeni?

¹⁶Ikantawakiri:

—Tee naaka yotashitawori iroka niyotaakimirika, inta riyotakaanawo riraga otyaantakinari. ¹⁷Pikowaperoterika panteniri ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, aritaki piyotanakiro. Piyotanaki rotyaantatarika rirori. Piyotanaki noñaawaetashitarika.

¹⁸Ikowantari ikimoshiryaashitakaakari atziri riraga ñaawaetashitachari, ikantakotziro okaatzira ikoyiri. Aririka itheeyashita, ikowanakiri riraga atziri ikantakoteri: “Kameetharini irika ñaawaetashitachari”. Omaanta eenitatsirika kantakaanantatsiri ikowanakiri otyaantziriri ikantakoteri: “Kameetharini otyaantakiriri”. Tema riyotaantaki kyaaryooperotatsiri, tee itheeyashita. ¹⁹Rooma rootaki ikantzimiri Moeseeshini paeraniperorofña: “Iroka pantayiterini. Rootaki ikowanakiri Tajorentsi”. Omaanta tekatsi jaka mataperoteroni iroka ikantakimiri. ¿Iitarikya pajaryaantanari naaka powamaena?

²⁰Ikantawakiri maawaeni piyoteenchari:

—Ikyaantashitakimi kamaari. ¿Ninka ajareemini rowamaemi?

²¹Aritaki ikemiri riraga Jesoshi omaanta tee ikantawakiri. Inta ikantziri riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni:

—Eerokapaeni pikoyi powamaena. Apaani notajonkantaki saawaroki, rootaki pikowantari powamaena.

²²Omaanta ikantakimiri riraga Moeseeshini Iwaperiteki Tajorentsi: “Pitotonateri pitomi aririka ikaatakotapaaki 8 kitejiri”. Omaantakya kaari Moeseeshini kantaperotatsini, intakya riraga ichariniiteni paerani. Rootaki iroñaaka pitotonatantariri pitomi pitothowapiinta eejatzi saawaroki rowaga kitejitatsiri amakoryaantari. ²³Pitotonatanta-piintawo kitejitatsiri amakoryaantapiintari, pimonkaatatawori rojankantziri Moeseeshini Iwaperiteki Tajorentsi. Rootaki kitejitatsiri amakoryaantapiintari netsiyatakotantariri riraga shirampari. Omaanta eekiro piyaatatzi pikijashitatyana. ¿Iitarikya? ²⁴Aririka paminapooteri pisheninka, eero pikantashita: “Kameetharini irinta. Riraga paashini pikante tee ikameethatzi”.

Pityaari piyoperoteri, roojatzikya piyotanaki oetarika pikenkithatakoteriri. Eejatzi okimitya pikenkithashiryaaperoteri nokantzimiri piyoperotantenari.

Ipoñaaka Rotyaantanewo Tajorentsi jenoki

²⁵Roojatzi ikanantawakaaka jerojareejatzi apaanipaeni:

—¿Kaarima irika ikowaetziri rowama-gaeteri? ²⁶Pamineri iroñaaka, riyotaantayitzini jaka tee imaniro. Tekatsi kanterini: “Pimaerite”.

¿Raamaatyaarima maawaeni jewatatsiri riyoperotaki irika Rotyaantanewo Tajorentsi? ²⁷Omaanta ayotakotakiri aaka tsikarika ipoñaaka irika Jesoshi. Irida karireeyajatzi. Ipokaperotapaerika riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, tekatsi yotakoterini tsikarika ipoña rirori. ¿Paamaakama irinta rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi?

²⁸Eekiro riyaatatzi riyotaantzi riraga Jesoshi Tajorentsiipankoki, ikantzi:

—¿Pikenkithashireeya piyotenami? ¿Piyotzima tsikarika nopoñaakari? Tee piyoperotzi. Tee nopokashita, eenitatsi otyaantakinari: rioperotatsiri. Kaari piyotziri eeroka, ²⁹inta naaka niyotziri naari. Riraga otyaantakinari rirotaki nopoñiimotanakari jenokinta.

³⁰Roojatzi ikowantaperotawitakari rayerimi. Omaanta tekatsi ayerini. Tekiraata omonkaatya raanteetyaariri.

Rooteentsi riyatee Jesoshi

³¹Osheki piyotantyaariri raapatziyakari. Ikantayitzini:

—¿Aririka ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, ranaakotapaeri riraganki itajonkantapae? Eerowee.

³²Riraga warijeeyopaeni ikemaeyawakirini atziri ikenkithatakotakiri riraga Jesoshi. Ari maawaeni ikijanakiri.

Rootaki irirapaeni eejatzi jewatatsiri-paeni ñaanakowenantatsiri rotyaanantakariri waariryaapaeni raantyaaririmi.

³³Rootaki ikanantanakariri riraga Jesoshi atziri:

—Iroñaaka notsipatanakimi.

Rooteentsi nopiyanee otyaantakinari-kinta. ³⁴Pikowakowawitakitenarika omaanta eero piñaana. Tsikarika nojeeki eero pimatziro piyaate eerori.

³⁵⁻³⁶Ikantawakaaka riraga jewatatsiri-paeni joriiiyoapaeni:

—¿Iitaka ikanantari? ¿Tsikama riyaaateka irika shirampari eero añiiri? ¿Tsikama riyaaateka kaari amatantyaawo aate aaka? Arima riyaaate riraga atziri jeekayitatsirini paashinikipaeni kipatsiki. ¿Arima riyotaapaeri atziri janta?

Ikashiyakari rotyaanteniri roori Ishire Tajorentsi

³⁷Rowaga riweyaantanakawo kitejiri niweshiryaawenteeyantyaaririni Tajorentsi rootaki kameethaperotatsiri kitejiri. Ishitowantapaakari oorya maawaeni naaka nopiyotantakariri janta Tajorentsi, eejatzi nokimoshirepe-rotaki. Tema ikatziyashita riraga Jesoshi janta. Romapokashitanakawo itacheronkawaantetanaki, ikantanaki:

—¿Maawaeni ninkarika miritatsiri ishireki ipokashitenaata imiritapaeta!

³⁸Ari otzimantakyaari rajankaneki aapatziyanari iñaa owañaantatsiri oshitowantapaakyaari. Rootaki okanta-kotziri Iwaperite Tajorentsi iroka iñaa nokantakimirika imiritapaeta.

³⁹Ro roshiyakaawentakiri iñaatatsiri rowaga Ishire Tajorentsi, rootaki iinja kithatakayaarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Omaanta tekiraata ijenokanaa riraga Jesoshi rootaki tekira opokashitanti roori Ishire Tajorentsi aapatziyariri.

⁴⁰Eenitatsi oshekini piyoteeyeencharini jaga ikemawakiri ikantakiriri rirori, roojatzi ikanantanaka apanipaeni:

—Riroperotaki irika kamanantzirorini iñaani Tajorentsi aamaantakariri maawaeni.

⁴¹Paashini kantayitatsirini:

—Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Paashini kantatsiri:

—¿Arima ipoñeeyani riraga Rotyaantanewo Tajorentsi Karireeyaki? Teewee. ⁴²Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Rotyaantanewo Tajorentsi rirotaki icharineeteni Iraviirini. Ipoñaakya Weriki, janta ijeekawitani irira paerani”.

⁴³Roojatzi ipiyapiyawaantetaketantakariri maawaeni riraga Jesoshi.

⁴⁴Eenitatsi apanipaeni kowawiteenchari ragaerimi, omaanta tee imatziro.

⁴⁵Ipiyeeyanakani maawaeni waariryaapaeni. Rareeteeyapaakarini riraga jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi warijeeyopaeni. Ikantawakiri:

—¿Iitakajaga kaari pamantanari jaka? Nokantawitzimi inkaaganki: “Pamakinari”.

⁴⁶Rakapaakiri:

—Kameetha iñaawaetzi irinta shiramparinta. Kameetha riyotaantzi, tekatsi paashini kimityaarini. Tee ikantziro oetarika kaari kameethatatsi.

⁴⁷Ikantawakiri:

—Ramatawitashitakimi eerokapaeni eejatzi. ⁴⁸¿Naapatziyakari naakapaeni jewatatsiri? Kaari naapatziyari. ¿Raapatziyakaririka warijeeyopaeni? Kaari. ⁴⁹Omaanta irintapaeni atzirinta tee riyojeempiyaawo Iwaperite Tajorentsi. Tee okameethatzi iñaaperotziri riraganki. Rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni irinta iinja.

⁵⁰Eenitatsi jaga Nikoreemo, pokashitakiriri riraga Jesoshi chapinkii

tsiteniriki. Itsipatawakaeya iwarijeeyo-
tzinkarite, ikantanakiri:

⁵¹“¿Pikantakotashitari: ‘Tee ikamee-
thatzi Jesoshi?’” Eeromi okantakae
rojankinarini Moeseeshi okameethatzi
ityaawo akemijanteri ikantakiri, eejatzi
okameethatzi ityaawo ayotero
kameetha oetarika rantakiri.

⁵²Ikantawakiri:

—Tema eroka eejatzi pikimiwitari
karireeyajatziri riraga kaari iyotziriri.
Paminaminayiteroni Iwaperite
Tajorentsi piyotantyaari tee ipoña
Karireeyaki riraga Rotyaantanewo
Tajorentsi.

⁵³Roojatzi riyaatanee maawaeni
ipankokipaeni.

Tsinani shirontariki shirampari kaari oemi

8 ¹Omaanta irira Jesoshi riyatakaa-
nakina tonkaariki, iitachari Oriiwo-
mashi. Ari nomaaki janta. ²Okitejitzima-
taki ipiyakaapaakina Tajorentsiipankoki.
Oshekyaanzi atziri riyatashitanakiri.
Ijeekapaaki riraga Jesoshi, riyotaanta-
paariri. ³Ramaeyapaakinirini apaani
tsinani iñeetakiro oshirontakari
shirampari kaari oemi. Riraga amirori
rirotaki iyotaantziroripaeni Iwaperite
Tajorentsi, eejatzi warijeeyopaeni.
Rojatekakiro niyanki. ⁴Ikantapaakiri:

—Iyotaantatsiri, iñeetakiro tsinanika
oshirontakari shirampari kaari oemi.

⁵Paerani rojankinatzi Moeseeshi
okameethatzi rompojanteetyaawo mapi
tsinani oshirontakari kaari oemi. ¿Tsika
pikantzika eerori?

⁶Iñaantawitari, ikowaeyawitani
ikompitakayaarimi, rootaki ikanantee-
yawitaririni. Omaanta apatziro roeyota-
naka Jesoshi, rojankinatantanakawo
rakoempeki kipatsiki. ⁷Rapiitawitana-
kari riroripaeni:

—¿Iitaka pikantziri?

Ikatziiyanaka irira. Ikantawakiri:

—Eenitatsirika pikaatzika iroñaaka
kaari antziro kaari kameethatatsi,
riyaawo rompojero mapiki, ari roojatzi
pompojero maawaeni.

⁸Rapiitziro roeyotanaka, eejatzi
rojankinatane kipatsiki. ⁹Omaanta
ikemantawori iroka, maawaeni thaweta-
kotzirori riyaatanee. Ritanaawo riraga
aatayiteencharini, rimpaetanaki riraga
maawaeni ewankaripaeni riyaatanee.
Roojatzi ijeekanaki riraga Jesoshi,
eejatzi roori tsinani, roojatzi okatziya
jaga. Eejatzi nojeekanaki naakapaeni
riyotanewo eejatzi paashini atziri.

¹⁰Ikatziiyanaa riraga Jesoshi. Tekatsi
iñaaki thawetakotzirori, inta eenitatsi
tsinani. Ikantziro:

—¿Tsika iroñaaka riraganki thaweta-
kotakimiriranki? ¿Tekatsima thawetako-
temironi pantziri?

¹¹Okantanakiri roori:

—Tee noñaawaeri, nowinkatharite,
jateeyaneeni.

Roojatzi ikanantawakawo:

—Eejatzi naari, eero nokantako-
wentzimiro pantakiri. Piyaatanee
iroñaaka, eero papiitziro panteero kaari
kameethatatsi.

Tajorentsi rirotaki kantakotziriri Jesoshi

¹²Impaetzi rapiitantawori iñaanata-
neeri Jesoshi atziri ikantanakiri:

—Naaka oshiyaworiranki ootamentotsi-
ranki koñeetyaakayeroni maawaeni
kipatsipaeni. Tema niyoperotakotziri riraga
Pawa Tajorentsi eejatzi niyoperotakotzi-
miro tsika ikanta. Eejatzi nokantakotzimiro
oetaka kyaaryooperotatsiri. Ninkarika
aapatziyakinari eero rantapiintziro kaari
kameethatatsi, tema kimitakotaka ijeekaki
kitejiriki ikimitaaga riraga Tajorentsi.

¹³Roojatzi ikanantanakari warijeeyo-
paeni:

—Tema pikantakotashita eeroka apaniroeni. Nokemimi omaanta tee nomatziro naapatziyemi, eerorika tekatsi apite ikantana. Tema tee niyotzi kyaaryooperorika okaatzi pikantziri.

¹⁴Ikantawakiri:

—Jee, naaka kantakotacha. Omaanta kyaaryooperotaki nokantakiri. Ro okameethatantakari niyotzi naaka tsikarika nopoñaakari. Eejatzi niyotzi tsika niyaatee. Omaanta eeroka tee piyotzi tsikarika nopoñaanakari. Eejatzi tee piyotzi tsikarika niyaatee. ¹⁵Pikimitakari oshekini paashini atziri. Tee piyotana omaanta pikantakowentashitakina maawaeni. Pikenkithashiryashita: “Irika shirampari ikimita maawaeni paashini shirampari”. Omaanta naaka tee nokantakowentzimi iroñaaka.

¹⁶Omaanta nokantakowentemimi pikameethatzirika iroñaaka, kyaaryootaki nokantakowentemimi. Niyotakimi; eejatzi kijokiro royena Pawa riraga otyaantakinari, riyotakimi eejatzi. Nokaataki apite niyoperoeyemini.

¹⁷Rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi rowaga piñaanatapiintziri: “Apiterika ikaate kantakoterini atziri ari ayoperotanaki kyaaryooperotaki ikanteri”. ¹⁸Ari nokantakota naaka, eejatzi ikantakotana Pawa riraga otyaantakinari; apite nokanta.

¹⁹Ikantanakiri riraga warijeeyo:

—¿Tsika iroñaaka piri?

Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee piyotana. Tee piyotziri Pawa eejatzi. Aririka piyotakinami eeroka, piyotakirimi riraga Pawa eejatzi.

²⁰Rootaki ikantakiriri maawaeni Jesoshi janta Tajorentsi pankoki. Ijeekanaki okaakini janta ipapiintzirinta Tajorentsi koriki. Ikowawitaka riraga warijeeyopaeni ragaeterimi riraga Jesoshi omaanta tekira omonkaata ikamantyaari maawaeni ikowakaakiriri

Ashitariri, rootaki kaari imatanteetari ragaeteri.

²¹Eekiro riyaatatzi riraga Jesoshi ikantanaki:

—Rootzimateensi niyaatee. Pikowakowawitanakinami maawaeni piñaanakinami omaanta eero piñaana. Eero pimatziro piyaate niyaateenta naari. Tema roojatzi pikantyaani pantapiintero kaari kameethatatsi roojatzi pikamantakya, rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²²Ikantawakaaka riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Pikenkithashireeya ishinetatya. Pikemakiriroña ikanantari: “Rooteensi niyaatee, eero pimatziro piyaate niyaateenta naari”.

²³Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eeroka jeekatsiri kipatsikika omaanta naaka nopoñaaka jenokinta. Jaka kipatsikika rootaki pijeekantari eerokapaeni. Tee nojeekaperotzi naaka kipatsikika. ²⁴Rootaki nokanantakimiri inkaaganki: “Tema roojatzi pikantyaani pantapiintero kaari kameethatatsi roojatzi pikamantakya”. Eerorika paapatziyawo nokantakimiri, aritaki piyaataki paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵Rojampitakiri, ikantakiri:

—¿Ninkamika?

Ikantawakiri:

—Tema nokantaperowitakimi. ²⁶Eenitatsi osheki nokantemirimi; eenitatsi eejatzi pantayitzirini nokantakowentemirimi. Omaanta riroperotaki otyaantakinari, eenitatsi ikantakinari irira: rootaki iroka nokamanteriri atziripaeni.

²⁷Tee riyotziri riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni rirotaki ikenkithatakotakiri Ashitariri, riraga Pawa Tajorentsi.

²⁸Roojatzi ikantziri riraga Jesoshi:

—Aririka powatzikakotakina paata koroshiki, aritaki piyotanakina

eerokapaeni. Piyotena nopoñaanaka jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi ari piyotanakina tekatsi nantawitya naari. Nokantziro iroka riyotaakinari Pawa otyaantakinari, ²⁹kijokiro rowanakina rirori. Tema nantziniri naari oetarika ikowakaakinari irira, rootaki kaari rookantana.

³⁰Eeniro ikanteeyakiririni iroka, ari osheki atziri raapatziyimawitakari.

³¹Roojatzi Jesoshi ikanantanakari riroripaeni:

—Aririka paapatziyaperotanakyaawo nokantzimiri, tema eeroka niyotaanewopaeni. ³²Aritaki piyotakoperotanakina naaka riraga kyaaryooperotatsiri. Rootaki nookakaakowenantakimiri. Eero omperateeteemi paashini.

³³Ikantawakiri riroripaeni:

—Naaka icharineetenipaeni Awaraamani. Tekatsi omperatenani paerani roojatzi iroñaaka. ¿Litakajaga pikanantani: “Pookakaakowenantakinari”?

³⁴Rakakiri rirori:

—Kyaaryooperotaki iroka nokantemiri. Eenitatsi omperatariri maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Rowaga kaari kameethatatsi rantapiintziri, oshiyawitari omperatariri. ³⁵Riraga omperarentsi eero ikantani ijeekaperote ipankoki omperatariri. Omaantakya riraga itomi ashitawori ipanko ikantani ijeekaperote irira. ³⁶Naaka Itomi Tajorentsi. Aririka nookakaakowentakimi, eero rapiiteemi romperateemi.

³⁷Niyoperotakimi maawaeni, eerokatawaka icharineetenipaeni Awaraamani. Omaanta tee paapatziyawo nokantzimiri. Rootaki pajaryaantanari powamaena. ³⁸Naaka nokamantzimiro okaatzi ikantakinari Pawa nashi eejatzi roñaagakinawo janta notsipatarinta. Omaanta eeroka ikantzimi pirintakari pashi rootaki pantapiintziri eerokapaeni okaatzi ikowakaakimiri.

³⁹Ikantawakiri:

—Naakapaeni joriiyopero, naaka icharineetenipaeni Awaraamani.

Ikantziri riraga Jesoshi:

—Kaari. Eerokami maawaenimi icharineeteniperopaenimi Awaraamani aritaki pikimitanakyaarimi. Raapatziyanani paerani rirori, picharineetenitakyaarinimi, pikimityaarimi eeroripaeni, paapatziyakinami. ⁴⁰Naaka kantawitawori kyaaryootatsiri nokemiri Tajorentsi. Omaanta pajareeyanani powamaena. Tee pikimitani riraga Awaraamani, tee. Ikimoshiryaantakari rirori raapatziyakawo oetaka ikantziri riraga Tajorentsi. ⁴¹Omaanta pantapiintziro eeroka rantziri piriperotari.

Roojatzi ikanantanakari irirapaeni:

—¿Paashinika ashitanari? Apaani nirintari naakapaeni. Rirotaki Tajorentsi.

⁴²Ikantakiri riraga Jesoshi maawaeni:

—Rirorikami pirintyaarimi Tajorentsi aritaki pinintaperotakinami naaka. Tee nopokashita; aritaki nopoñaakari riroriki, rirotaki otyaantakinari.

⁴³¿Litaka kaari piyotantawakawori nokantzimiri? Tema tee pikoyi paapatziyawo okaatzi nokantzimiri, rootaki kaari pimatantawo paapatziyawo.

⁴⁴Rirotaki Jatanaashi pirintakari eerokapaeni. Rootaki pikowantakari pantapiintziniri ikowakayimiri. Owamaantatsirini paerani: irira rirotaki oñaagantzirori rowamaantzi. Tee ikenkithashireeyawo kyaaryootayitatsirini, rootaki kaari ikameethatanta. Theyachari irira, rootaki itheeyantayitaarini atziri. ⁴⁵Omaanta naaka nokamantawitakimiro kyaaryooperotatsiri, omaanta tee paapatziyana; tema poyaataatziiri riraga Jatanaashi. ⁴⁶¿Eenitatsi jaka ñaakinari naari nantziro kaari kameethatatsi? Teewee. Rooma

okameethatakirika nokantakimiri,
 ¿iitaka kaari paapatziyantana?

⁴⁷Maawaeni itomintari Tajorentsi,
 rirotaki aapatziyawori ikantziri. Tee
 itomintzimi eerokapaeni. Rootaki kaari
 paapatziyantawo ikantziri rirori.

⁴⁸Roojatzi ikantawakiri riraga jewata-
 tsiripaeni joriiyopaeni:

—Kyaaryootaki nokantakimiri.

Eerokataki jamaaryajatzi, eejatzi
 ithawirentsitakaashitakimi kamaari.

⁴⁹Ikantawakiri rirori:

—Tee nothawirentsitzi: nopinkatha-
 tziri Pawa. Omaanta eeroka tee pipinka-
 thatana; pitheenkakina eeroka. ⁵⁰Tee
 nokowashita iñaaperotena atziri; inta
 Pawa kowaentsiri iñaaperotena
 maawaeni atziri. Eejatzi rirotaki
 kankawenterini maawaeni theenka-
 nari ikameethatzirika. ⁵¹Kyaaryootaki
 iroka nokantemiri: raapatziyaperotawa-
 kyaaworika nokantziriri, eero ikamape-
 rotzi.

⁵²Roojatzi ikanantanakari riraga
 jewatatsiripaeni joriiyopaeni:

—Iroñaakaroña niyoperotakimi
 pithawirentsitaki. Kamaki Awaraamani.
 Eejatzi kamanantayitzirorini iñaani
 Tajorentsi, kamaki riroripaeni. Omaanta
 pikantzi eerori: “Eero ikami aapatziya-
 worini nokantziri”. ⁵³Kamaki acharinii-
 teni paerani Awaraamani. Kamaki
 riroripaeni kamanantayitzirorini iñaani
 Tajorentsi. ¿Piitashiwitama panaakotziri
 riraga Awaraamani? ¿Piitashiwitama
 panaakotziri maawaeni paejatziiteni
 peewaperotaki eeroka?

⁵⁴Ikantawakiri Jesoshi:

—Aririka nokantashityaami neewawe-
 nantzi, rooma natsipetyaawomi. Pawa,
 riraga pikantziri eerori: “Notajo-
 rentsite”, rirotaki jewatakaakinari.

⁵⁵Tee piyotziri eeroka rirori, omaanta
 niyotziri naaka. Aririka nokantakimi:
 “Tee niyotziri”, aritaki nokitemimi

eerori, notheeyakyaami naaka. Rooma
 niyotziri riraga Pawa. Nomonkaateniri
 okaatzi ikantanari. ⁵⁶Achariniiteni
 paerani riraga Awaraamani, riyotakota-
 kina rootaki ikimoshiryaantakari.
 Riyotzi iinja nopoke jaka kipatsiki,
 natziritapaaki. Iñaakina roojatzi
 ikimoshireperotantanaka eejatzi.

⁵⁷Ikantziri riraga jewatatsiripaeni
 joriiyopaeni:

—Tekiraata pantyashiparitzima-
 neenteeta. ¿Piñiirima Awaraamani?
 Teewee.

⁵⁸Ikantawakiri rirori:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri.
 Tekirani ikoñaatzini riraga Awaraa-
 mani, eenirona nojeeki naari. Jee,
 noñaanakiri.

⁵⁹Roojatzi ramantawitanakawori mapi
 riraga jewatatsiripaeni, rompojerimi
 riraga Jesoshi. Omaanta romanapithata-
 nakari irira Tajorentsipankoki, ramina-
 minawitapaakari janta. Tee iñiiri. Tema
 shitowanaki rirori.

Retsiyatakotakiri Jesoshi kamampowaakitatsiri

9 ¹Iinja ikinakaanakina janta riraga
 Jesoshi. Noñaapaakiri shirampari
 kamampowaakitatsiri. Aritaki
 ikantapaaka owakira ikoñaatapaaki.
²Nokaatziri riyotaaneapaeni nojampitee-
 yirini, nokanteeyirini:

—Iyotaanari, ¿iitaka ikoñaatantakari
 kamampowaakitatsiri? ¿Rooma rantayi-
 tzironi kaari kameethatatsi ashitariri
 ikamampowaakitantakari itomi?
 ¿Aririka irika antakirori kaari
 kameethatatsi ikamampowaakitanta-
 kari?

³Ikantawakiri:

—Tekatsi rantzi, ikamampowaakita-
 shitaka. Eejatzi ashitariri, tekatsi rantzi.
 Ro ikamampowaakitantakari irika
 itajonkakowenantakyaariri riraga

Tajorentsi. Ikowakaakiri maawaeni atziri riyotanaki kyaaryo itajorentsitaki. ⁴Iroñaakaroña okameethatzi antero oetarika ikowakiri Tajorentsi. Rotyaa-nantanari nokimitantari irira, notajonkakowenantakyaariri irika. Kaari nojamanitzi. Aririka ojamanitaki aaka aririka itziroryaanaki oorya eero amatziro antero oetarika. ⁵Eenirona nojeekika jaka kipatsikika, naaka iyotakotakaakiriri Tajorentsi maawaeni atziri.

⁶Ikanantakariri iroka, reewatantana-kawori kipatsi, ijampowathatakiro, roojatzi itziryaakitantakariri rokikira kamampowaakitatsiri. ⁷Ikantakiri Jesoshi irira:

—Piyaate janta Shiroeki, pikiwaakita-kitya.

Rootaki Shiroe^f inkaare. Roojatzi riyaa-
tantanaka, ikiwaakitapaaka. Ipiya, aminanee. ⁸Eenitatsi jaga inampiwari, eejatzi riraga ñaapiintziriri inethaanta-piintzi koriki. Ikanteeyanakini:

—¿Kaarima irika riraganki jeekapiintatsiri nethaantapiintatsiri koriki?

⁹Apaanipaeni kantayitatsirini:

—Rirotaki.

Paashini kantayitatsini:

—Kaari irira. Roshiyashitari.

Ikantawakiri rirori:

—Naakataki.

¹⁰Rojampitakiri:

—¿Tsika ikanteetakimika pikokichaa-tantaari?

¹¹Ikantawakiri rirori:

—Riraga shiramparinta iitachari Jesoshi reewatakiro kipatsi, ijampowa-thatakiro, itziryaakitantakinawo nokikira. Ikantakina: “Piyaate Shiroeki, pikiwaakitakitya”. Niyaatanaki, nokiwa-paaka, roojatzi nokokichaatantanaa.

¹²Roojatzi ikanantanakari:

—¿Tsikaroña irira?

Ikantawakiri:

Tsikarika, taanitya.

¹³⁻¹⁴Rootaki kitejiri nomakoryaanta-piintari naakapaeni jorriyo itziryaaki-tantariri riraga Jesoshi kamampowaaki-tawitachari ikokichaatakaantariri. Roojatzi raanteetanakanariri warijeeyo-paeni. ¹⁵Rojampitawakiri ikantawakiri:

—¿Oetaka raashitakimiri pikokichaa-tantaari?

Ikantziri:

—Itziryaakitantakinawo jampowatha nokiki, roojatzi niyaatantanakari nokiwaakitakita. Iroñaaka kokichaa-taana.

¹⁶Roojatzi ikanantanaka warijeeyo apaanipaeni:

—Riraga shirampari rantawaetantawo kitejiri amakoryaantapiintari. Teetsikya ipoñaaka Tajorentsiki.

Paashini kantayitatsini:

—Rirorikami antzirori kaari kamee-thatatsi, eero imatziromi itajonkantayitenimi. Tema ipiyapiyawaantetawa-kaanteeyakarini, anik, anik, anik.

¹⁷Rapiitanakiri ikantanakiri:

—¿Iitaka piitzirika eerori riraga

kokichaatakaakimiri?

Ikantawakiri:

—Noetziri naaka rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi.

¹⁸Riraga jewatatsiripaeni jorriyopaeni tee raapatziyari: iitakaashitawitaka tee ikamampowaakitzi. Ikaemakaantakiri ashitariri eejatzi riniro ¹⁹rojampitawakiri, ikantawakiri:

—¿Rirotaki irika pitomi pikantziroranki: “Ikoñaatapaaki kamampowaakitatsiri”? ¿Iitaka iroñaaka ikokichaa-tantaari?

²⁰Rakapaakiri:

—Jee, rirotaki notyomi. Noñaaperoziri ashi royiroyo ikoñaatakotapaakiro ikamampowaakitapaaki. ²¹Omaanta tee noñiiri tsikarika ikantaari ikokichaa-tantaari, tee niyotzi naaka. Eejatzi tee niyotzi ninkarika kokichaatakaakiriri. Tee reentsitaneero iroñaaka. Pojampiteri irira.

Rootaki ikantziri ashitariri riraga warijeeyopaeni. Ari jataneero.

²²Riraga ashitariri ithaawanteeyakarini riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni, tema riyotaki aritaki ipiyowenteeyakarini riraga Jesoshi. Ikanteeyitakani: “Eenitatsirika kantatsini: ‘Rirotaki Jesoshi Rotyaantanewo Tajorentsi’, eero ishinetziri irira atsipatyaari akemijanteeyini”. Rootaki ithaawanteeyanakarini ashitariri, ²³rootaki ikanantanakariri: “Tee reentsitaneero iroñaaka notyomi. Pojampiteri irira”.

²⁴Roojatzi rapiitakiri rirori ikaema-kaantakiri riraga kamampowaakiwitachari. Ikantawakiri:

—Piñaaperoteri Tajorentsi. Irinta shirampari niyoteeyirini rirori antzirori kaari kameethatatsi.

²⁵Ikantapaakiri riraga kamampowaa-kiwitachari:

—Rirorikama antzirori kaari kameethatatsi, tee niyotzi naaka. Apatziro niyotakikya, nokamampowaakitawitani paerani, iroñaaka kokichaataana.

²⁶Rapiitakiri ikantawakiri:

—¿Tsika ikantapaakimika ikokichaa-taanteemiri?

²⁷Rakapaakiri:

—Rootaki nokantawitakimiri inkaaganki omaanta tee paapatziyawakawo. ¿Iitaka pikowantari papiitero pikemiro? ¿Pikowae-yanakinirika eero ka paapatziyari rirori?

²⁸Roojatzi ikijathatanakariri ikantana-kiri:

—Eerokatajaantaki eerori riyotaa-newo. Omaanta naakapaeni riyotaane-

wopaeni Moeseeshini. ²⁹Niyoteeyini ikenkithatakaakirini Tajorentsi riraga Moeseeshi paeraniperoroña. Rooma riroriranki shirampari tee niyoteeyirini tsikarika ipoñaakari irira.

³⁰Ikantawakiri:

—¿Kyaaritaamakya! Rootaki notsikanatantakimiri. Tee piyotziri eerori tsikarika ipoñaakari, omaanta rirotaki kokichaatakaakinari. ³¹Ayotakoeyirini Tajorentsi, tee ikemijantziri antayitzirorini kaari kameethatatsi. Omaanta riraga pinkathaperoteri Tajorentsi, antzirori ikowakaakiriri, rootaki ikemapiintantariri riraga Tajorentsi.

³²Tee akemakotapiintziri kokichaatakyerini koñaatapaentsiri kamampowaa-kittatsiri. Omaanta naaka nokoñaatapaaki nokamampowaakitapaaki, tema retsiyatakotaana rirori. ³³Eeromi ipoñaami Tajorentsi tekatsimi matenani etsiyatakoteenani.

³⁴Ikantziri riroripaeni:

—Paerani pikoñaatantapaakari tee pikameethatapaaki. ¿Arima pikowaki iroñaaka piyoteeyinani? ¿Jantzikoeni! ¿Intsipaete piyaate jaga!

Rootaki rookantakariri Tajorentsi-pankoki.

³⁵Ikemakotakiri riraga Jesoshi rookae-yakirini warijeeyopaeni riraga kamampowaa-kiwitachari. Roojatzi raminakitziri, ikantapaakiri:

—¿Paapatziyarima Itomi Tajorentsi?

³⁶Ari ikantawakiri:

—¿Tsika ijeekakika, naapatziyakari?

³⁷Ikantapaakiri:

—Naakataki. Piñaakinoroña, nokenkithatakaakimi iroñaaka.

³⁸Ikantawakiri:

—Naapatziyawakimi, Nowinkatharite. Eeroka riroperori.

³⁹Ikantapaakiri:

—Rootaki nopokantakari kipatsikika, nokantakotantyaariri maawaeni atziri

tsika ikanteeyani. Tema noñaakimi eeroka, eerokawitaka kamampowaakita-tsiri omaanta iroñaaka nokokichaataka-gaemi. Niyotaakotakimiri Tajorensi. Tema paapatziyana rootaki iinja piñaantyaariri irira. Kimitaka iroka nopokapaaki jaka niyotaakoteeriri Tajorensi maawaeni atziri. Riraga aapatziyeyanarini aritaki riyotaakiri paashini atziri iñeeri iinja. Omaanta riraga kaari aapatziyeyanarini inta ikenkithashiryaawita riyoterimi Tajorensi, tema tee riyotzimaetari eejatzi eero iñiiri iinja. Iitashiwitaka riyotziri iroñaaka. Omaanta roshiyashitakari kamampowaakitatsiri tee riyoperotziri irira.

⁴⁰Riraga warijeyopaeni itsipateeyakarini, ikemaeyawakironi ikantakiriri. Roojatzi ikanteeyantanakani apaanipaeni:

—Iroka poshiyakaawentakiri kamampowaakitatsiri, ¿teetsikya pikenkithashiryaakowitana naaka kamampowaakiwitachari?

⁴¹Rakapaakiri rirori:

—Pikamampowaakitziira, eero ojeeki kaari kameethatatsi pantziri; omaanta pikanteeyawitani: “Namineeyini”, rootaki ojeekantari pantani.

Riraga Jesoshi ikenkithatakotziri ashitariri rowishate

10 ¹Eekiro riyaatatzi riyotaantzi riraga Jesoshi, ikantanakiri: —Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Rooma tsiteniniki romonkyaapiintziri ashitariri rowishate ishiirikoteki. Eenitatsi apaani omoo eejatzi ashitako kameetha. Romonkyaantariri ikempoyaantari tsiteniriki. Ninkarika pokatsini eerorika ikyapaaki omooki inta rateetashitapaakya raantyaariri owisha, irira rirotaaki koshintzi. Ikoyi ikoshite. ²⁻³Eenitatsirika atziri shentziniriri

ashitako, aririka ipokapaaki ashitariri, ari rashitaryaawakiniri ishineteri ikyaanaki. Aririka ikyaaashitapaakiri, ikaemapaakiri rowishate iwaeropaeni, ari ipokashiteri maawaeni, eero ithaawantawakari ashitariri. Roojatzi raanakiri janta paashitomashiki, ⁴reewatanakiri. Ari riyowaantetziri iñaani, rootaki royaateeyantaririni. ⁵Aririka ikaemawityaari kaari iñaapiintzi rowishate, eero riyowaantetawakiri ipaante. Eero royaatziri inta ishiyaapithatanakyaari maawaeni.

⁶Rootaki roshiyakaawentawitakanariri riraga Jesoshi omaanta tee riyotakoteeyironi oetarika roshiyakaawentziniriri. ⁷⁻⁹Ikanteeyanakirini eejatzi:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Naaka oshiyawori ashitakontsi ikyaaapiintzira owisha. Tema kimitaka iroka, aririka pikowaperotaki piyoteeri Tajorensi paapatziyakinarika naari. Maawaeni eeroka jewatatsiri joriyyopaeni jaka kaari aapatziyanari kimitakimi koshintzi. Kaari piyotaakoperotakiriri Tajorensi atziri. Omaanta naaka iyoperotziriri riraga Pawa. Ninkarika aapatziyenani naaka nowañaakiri ikantyaani nojeekakayeri eejatzi nopaperoteri oetarika owañeerini. ¹⁰Ipokashitziri koshintzi ikoshite owisha, rowamaeri. Eerokapaeni jewatatsiri pikimiwitakari: rooma tee pikameethatzi. Tee piyotaakotanta-perotziri Tajorensi atziri, rootaki aririka ikame irira, tee riyoperotanakiri Tajorensi. Rootaki kaari iñaaperotantariri rirori ikameethatzi. Tema rootaki kaari nomatantawo nojeekakayeri naaka eejatzi Pawa. Omaanta naaka nopokaki nowañaantakariri kameetha. ¹¹Naaka oshiyariri riraga shentziriri rowishate kameethari. Tema naaka ashitariri kameethari aapatziyaperotanari rootaki nokowantakari nokama-

wenteri. ¹²Tee nokimitari shentziniriri owisha ipinatziri ashitariri. Irira kaari ashitariri owisha. Aririka iñaawakiri rirori ipokapaaki manitzi, ithaawantanakari ishiyaapithatanakari; rookanakiri owishapaeni. Roojatzi raantapaakyaari kya riraga manitzi apanipaeni owisha, rowamayitapaakirini. Maawaeni paashinipaeni owisha itsiparyaayitanakani. ¹³Aritaki ikantari rirori. Tee ikenkithashiryaaperotziri owisha, inta ikenkithashiryaashitakari koriki ipineeteriri, rootaki ishiyaapithatantanakariri. Pikimitaka eerokapaeni jewatatsiripaeni pookanakiri irika kamampowaakiwitachari, tee pamitakotziri kameetha. ¹⁴⁻¹⁵Tema naaka oshiyariri riraga shentziniriri rowishate kameethari. Kyaaryo naaka ashitariri kameethari riraga aapatziyanari. Tema maawaeni irirapaeni nokashiyeeyirini nosheninka. Kimitaka niyotziri Pawa eejatzi riyotakina naaka, tema niyotziri riroripaeni, eejatzi naaka riyotzimana. Eejatzi nokamawenteri. ¹⁶Eenitatsi eejatzi paashinijatzitatsiri atziri kaari jorriyotatsiri. Nokowakiri maawaeni irira eejatzi ikemantenari oetarika nokantziri, niyotaakotantariri Pawa Tajorentsi roojatzi raapatziyanteena. Aririka raapatziyena ari nokashiyeeri nosheninka. Tema nokashiyeeri nosheninka maawaeni aapatziyanari, jorriyotatsiri eejatzi paashinijatzitatsiri atziri.

¹⁷Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Nokowashitari naaka nokamawenteri atziripaeni, rootaki nokamawenantaariri iinja eejatzi nopiriintanee. Rootaki inintaperotantanari Pawa. ¹⁸Tekatsi matashityaawonimi rowamaenami, inta nokowaperotaki nokamawenteri maawaeni atziri rootaki nomatantyaawori. Nomatero nokamawenteri atziri, eejatzi nomatero

nopiriinte: rootaki ikowakaakinari Pawa.

Ari riyaataakaanakina naakapaeni.

¹⁹Aritaki okantari ikantakiriri riraga Jesoshi. Roojatzi ipiyapiyawaantanteeyapaakaririni maawaeni jewatatsiripaeni jorriyopaeni. ²⁰Eenitatsi osheki kantayitatsirini:

—Ikyaantashitakari kamaari. ¿litaka pikemijanantariri?

²¹Ikantzi paashinipaeni:

—Tee ikyaantari kamaari, tema kameetha riyotaantzi. Kaari irinta kamaari: tema ineshironkatakiri kamampowaakitatsiri, rootaki ikokichaataakaanantariri.

Rapiitziro ikantzi Jesoshi: “Naaka monkaatakariri Tajorentsi”

²²Okanta okyaawontsitapaaki. Monkaatapaaka kitejiri nokenkithashiryaantawori rowameethatanteetawori Tajorentsiipanko paerani. Ipiyakaakina Jesoshi Jerojareeki.

²³Ari ikatziyatziyawaeta rirori janta owitheenkayitani otzinkamipaeni pankotsi, noetziro pankotsi Rashi Sharamooni. Tema rootaki ikaapanomantakawori rinkinagaakitero okaatzira. ²⁴Ipiyowentapaakari osheki jewatatsiripaeni jorriyopaeni, rojatekapaakiri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Paerani pimanapithatakinawo. Pikantaperotena iroñaaka: ¿eeroka Rotyaantanewo Tajorentsi poemishitowaeri oroomajatzzi?

²⁵Ikantawakiri:

—Aritaki nokanteeyawitakimini; omaanta tee paapatziyawakina. Oetarika nantayitakirini, rirotaki Pawa otyaantakinari matakaakinawori. Iroka nantayitakirini, rootaki riyotakaemirini naaka Rotyaantanewo Tajorentsi. ²⁶Aritaki nokantakimi: tee ro kaari pikowanteeyani pikemijantena, inta

kaari pimatantawo pikemijantana.

²⁷Riraga aapatziyanari ikemiro nokantziri. Niyotziri maawaeni eejatzi irirapaeni royaatana. ²⁸Aritaki naaka nowafaakiri maawaeni. Tema roojatzi ikantyaani nojeekakaakiri naaka. Eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanita-tsini. Nokempoyaaperotakiri, okimitzi-motawitana noerikawakotakiri. Tekatsi aapithatenarini. ²⁹Riraga Pawa pakinariri ikantakina: “Pikempoyenari irirapaeni”. Ranaakotakiri maawaeni itajonkantaperotzi, tekatsi aapithaterini eejatzi Pawa rakoki. ³⁰Nomonkaataperotakiri Pawa, eejatzi naaka imonkaata-kina.

³¹Roojatzi maawaeni riraga jewatatsiripaeeni joriyopaeni ramawitanaka mapi rompojantyaaririmi. ³²Omaanta ikantanakiri rirori:

—Rirotaki Pawa tajonkakaakinari. Osheki noñaagayitakimironi. ¿Iitakama nantakiri pikowantari pompojanteneri mapiki?

³³Ikantawakiri:

—Tee ro nompojantemiri mapiki pantzirowa kameethatatsiri. Eeroka shirampari, omaanta piitajorentsitashitaka, rootaki nompojantemiri mapiki.

³⁴Ikantanakiri rirori:

—Tema rojankinatakaantakiniri Tajorentsi atziri Iwaperiteki rirori, okantzi: “Nokanteeyemini eeroka maawaeni tajorentsitatsiri”. ³⁵Riraga ojankinatziroirini Iwaperite Tajorentsi ikantziri: “Tajorentsitatsiri”. Tekatsi akantero inashitakayaawo Iwaperite Tajorentsi. ³⁶Ikowakaakina Pawa, rootaki rotyaanantakinari jaka kipatsikika. Inkaaganki nokantakimi: “Naaka Itomi Tajorentsi”. ¿Iitaka iroñaaka pikanantanari: “Piitajorentsishitaka”? Itajonkantaki Pawa.

³⁷Eerorika nokimitari irira eero paapatziyana. ³⁸Omaanta nokimitari-

rika, paapatziyeeyanani. Eerorika pikoyi paapatziyashitana naari, okameethatzi paapatziyakotenawo nantziri. Paapatziyawo, roojatzi piyotantyaari ikimitana Pawa. Eejatzi naari nokimitari irira. Piyoperotawakiro.

³⁹Rapiitzi iri ikowaperoeyawitanakani rayerimi, omaanta ipeyimotanakari Jesoshi.

⁴⁰Ari imontyaakaanakinawo naaka riraga Jesoshi Joriraaniki. Riyaatakaanakinana janta intatsikeronta tsikarika paerani Jowani ikaawoshitantzi. Aritaki ijeekakaapaakina janta apite kashiri.

⁴¹Osheki pokashitanakiriri eejatzi. Ikanteeyawakaapaakani:

—Tee itajonkantzi Jowani omaanta kyaaryootaki maawaeni ikantakotakiriri Jesoshika.

⁴²Osheki aapatziyayitawakaririni riraga Jesoshi janta.

Ipiriintanakiri Jesoshi Raajawo

11 ¹Ijeeki Wetaaniyaki shirampari iwaero Raajawo, imantsiyataki. Ojeeki eejatzi ipankoki ritsiropaeni: rowaga Mariiya, eejatzi rowaga Maarita. ²Chapinki ojeetziri Mariiya Awinkatharite iitziki. Ro ojeetantari kajankaari. Oshetantari oeshi eejatzi. Tema mantsiyataki iyaariri, ³rootaki otyaanantakariri kanterini Jesoshi. Inteenanta riyaatashitakiri. Iñaantapaakariri ikantapaakiri:

—Nowinkatharite, riraga Raajawo pinintaperotzi, mantsiyataki. Thame aate.

⁴Ikemantawakariri Jesoshi ikantawakiri:

—Imantsiyatawitawakyaata omaanta eero ikamaperotzi. Ro imantsiyatantakari, ikowaki Pawa Tajorentsi maawaeni atziri ipinkathatena naari eejatzi ipinkathatziyaari irira.

⁵Jesoshi inintaperotziro roori Maarita, irento, eejatzi iyaariri. ⁶Ari ikemakotzi-

takari imantsiyataki, tee riyaaatzi
intsipaete, ijeekanaki apite kitejiri.

⁷Roojatzi ikanantanakina maawaeni:

—Thame apiyeeyanakini eejatzi

Joreeyaki.

⁸Nokantanakiri naari:

—Iyotaanari, chapinki janta ari rompojaksimimi mapiki riraga joreeyajatz. ¿Eekiroma pipiyashitanaateyeri janta? Eero aatzi: rowamaemikari.

⁹⁻¹⁰Riyotantari Jesoshi oetarika ikenkithashireeyari Pawa Tajorentsi eejatzi oetaka ikowakaanari naari, ikantana maawaeni:

—Tema eeniro okaatzi 12 oorapaeni apaani kitejiri akatziyatziyawae-tantyaari eero antziwatanta. Eejatzi eenitatsi 12 oorapaeni tsiteniri akatziyatziyawaetantyaaworika aritaki antziwatakya. Okimiwitakawo iroka, tekiraata omonkaata kitejiri rowamaena. Aritaki amatakiro akatziyatziyawaete janta. Eero rowamagaetana iroñaaka, eero. Pawa ikowakaakae aate aaka. Aririka aapatziyaperotyari riraga Tajorentsi, eero imatziro paashini atziri ipakaaka-gaero aapatziyakarira.

¹¹Aritaki ikantakinari. Roojatzi ikanantanari:

—Imaashitaka⁸ Raajawo. Niyaate iroñaaka nokaakapaeri rirori.

¹²Nokantanakiri:

—Maaperotakirika, Nowinkatharite, aritaki retsiyatakotanee.

¹³Omaanta ikenkithatakowitakari Raajawo, ikamaki. Naaka, noetakashitawitaka ro ikantanari: “Imaashita, imakoryaantari”. ¹⁴Roojatzi ikantaperotantanakinari:

—Kamaperotakiroña Raajawoni.

¹⁵Kameethaperotaki tee noñiiri naaka ikamimotena, pimatantyaawori

paapatziyaperoeyanakinani, rootaki nokimoshiryaantanakari. Thame amineeyakiterini maawaeni.

¹⁶Riraga Tomashi iiteetziri Tsipantzi, ikanteeyanani:

—Thame aateeyanakini maawaeni, rowamagaete aaka.

¹⁷Roojatzi niyaatantanaka.

Nomagaeyakini niyanki awotsi.

Okitejitanaki roojatzi nowaagantanaka. Tsitenini rootzimanteensi nareetya inampiki Raajawoni. Ikanteetawakina ikaatakotaki 4 kitejiri omonkyaagantee-tantakariri Raajawoni omooki impeetaki. ¹⁸Rowaga Wetaaniya okaakintawo Jerojaree, aamaashitya okaatzi 3 kiroometero. ¹⁹Ipoñaaka Jerojareeki osheki joreeyajatz pokashitzirori Maarita eejatzi Mariiya. Eejatzi itsipatawo wetaaniyajatz. Ikantapaakiro:

—Eero petakotashitari piyaaririni.

²⁰Ari ritakawo apaani shirampari, kamanteroni Maarita:

—Kaakitakira Jesoshi.

Ookanakiro opanko, jatanaki otonki-yotawakari. Omaanta Mariiya, eeniro ojeekanaki pankotsiki.

²¹Okantawakiri rowaga Maarita:

—Aririkami pijeekimi jaka, Nowinkatharite, eeromi ikamimi aarinini.

²²Niyotaki iroñaaka oetarika pikanteriri riraga Tajorentsi aritaki ipakimi okaatzi pikowakoteriri.

²³Ikantapaakiro:

—Aritaki rapiiteero rañaagae piyaaririni.

²⁴Okantawakiri:

—Jee, aririka omonkaatapaaakya kitejiri ipiriinanteyariri Tajorentsi maawaeni kamayitatsirini, aritaki ipiriintanee rirori aarinini. Niyotakiro iroka.

²⁵⁻²⁶Ikantapaakiro:

—Naaka añaakagaerini maawaeni kamawiteenchari, eejatzi nowañagaeri riraga piyaaririni eejatzi. Ikamawita-
kyaarika aapatziyanari ari rapiiteero rañaagae eejatzi. Eero noshinetziri apaani atziri aapatziyanari itsipatyaari Jatanaashi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¿Paapatziyawoma iroka nokantakimirika?

²⁷Okantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, niyotakimi eerokataki riraga Itomi Tajorentsi riraga Rotyaantanewo naamaakari.

²⁸Ari, piyaate pikaemiro pirento.

Roojatzi opiyanaka, okantziro rowaga Mariiya. Okamantathatapaakiro:

—Areetapaaka Iyotagaeri, ikaema-
kaantapaakimi.

²⁹Okantziro:

—Jee, ari.

Intsipaete okatziyanaka, iyaatashitanakiri Jesoshi. ³⁰Tekiraata rareetya rirori pankotsiki. Eeniro ijeeki janta otonkiyotaki-
tarinta Maarita. Ari royiuro janta Mariiya.

³¹Ari iñaakiro roori iyaatzi maawaeni tsiyataworipaeni pankotsiki ari roemoshi-
renkaatziro, roojatzi royaatantanakawo maawaeni. Iitawitaka ari iyaate apiitero irakotyaari iyaaririni janta omookinta.

³²Ari oñaapaakiri Jesoshi, iyaatashitziri otziwerowashitapaakari owethatari. Okantapaakiri:

—Poemoshirenkapaena, Nowinkatharite. Aririkami pijeekimi jaka, eero ikamimi aarinini.

³³Iñaawakiro riraga Jesoshi irayimotapaakari, eejatzi riragaeyakani joriyyopaeni riraga tsiapatayitaworini. Roojatzi ikantashiretanaki rirori, rowashiretanaka. ³⁴Ikantanaki:

—¿Tsika powakirika?

Okantawakiri:

—Janta, Nowinkatharite, nowakiri omooki. Thame paminakitero.

³⁵Ari riraapaaka riraga Jesoshi.

³⁶Rootaki ikanantanakari joreeyajatzi:
—Piñaakiri, osheki inintashiretawita-
rini.

³⁷Eenitatsi apanipaeni kantaneentsiri:

—¿Kaarima irika kokichaatakagaeriri kamampowaakitatsiri? Eenirorikami jaka, ¿arima retsiyatakoteerimi eejatzi Raajawoni, eero ikamimi?

³⁸Rapiitziro ikantashireperotanaki rirori. Rokaakiwitapaakawo omoo imoontashitanteetakariri kaminkari impeetaki. Rashitakotanteetakari mapi.

³⁹Ikantapaaki riraga Jesoshi:

—Pipinoyaakoteri mapikika.

Okantawakiri rowaga Maarita:

—Eero, Nowinkatharite, ikaatakotaki imaakotaki 4 kitejiri ikamantakari. Shitzitanaki.

⁴⁰Ikantanakiro:

—Eero pikantzi: “Eero”. Tema nokantakimi: “Paapatziyakinarika aritaki piñaakiro itajonkante Tajorentsi”.

⁴¹Roojatzi ipinoyaanteetakawo mapi. Raminanaki riraga Jesoshi jenoki, ikantanaki:

—Ariwee, Pawa, niyotaki pikemakina.

⁴²Niyotaki pikanta pikemapiintana.

Eenitatsi osheki katziyimotanari jaka. Nokowaki riyote maawaeni potyaanta-
kina, rootaki nokenkithatakaantzimiri.

⁴³Roojatzi ikaemaperotantanaka:

—Raajawo, pipiriintee, pipokae.

⁴⁴Roojatzi riyowantanaka kamawiteenchari. Chapinki roojotanteetawakariri tokoyatha: rakoki, iitziki, maawaeni. Ipashikapootanteetawakariri paaño. Iroñaaka ikantziro Jesoshi:

—Poojoryaakoteeri, potyaanteri riyaaatee.

⁴⁵Riraga joreeyajatzi, rirotaki tsipteeya-
kaworini Mariiya, iñaakoeyakirini Jesoshi ipiriintakagaari Raajawo rowañagaeri.

**Rajaryagaeyakarini
rowamaeri Jesoshi**

Tema oshekini riraga jewatatsiri raapatziyeeyanakarini Jesoshi. ⁴⁶Paashinipaeni riraga jewatatsiri iñaakiri eejatzi ikijanaka. Roojatzi riyaatashitakiri warijeeyopaeni, ikantakotapaakiri riraga Jesoshi, okaatzi rantakiri. ⁴⁷Ari ikantakoeyakitzirini riraga warijeeyopaeni. Tema ikaemakaanteeyakirini riraga 70 jewawentziriri joriiyopaeni. Ikantawakaeyakani:

—¿Tsika akanterika? Riraganki shirampari osheki itajonkantapiintaki. ⁴⁸Aririka ashinetanakiri eekiro riyaatzi itajonkantzi, ari raapatziyeeyanakyarini maawaeni atziri, ipokashiteekari oroomajatzzi, ishekirowakoteekari Tajorentsipankoki. Eejatzzi ithonkaekari aaka, maawaeni.

⁴⁹Itsipatari Kaejashi riroripaeni janta. Iroñaaka ojarentsi rirotaki irira iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Ikantanaki rirori:

—Tekatsi piyote eerori. ⁵⁰Tee pikenkithashiryakya. Pamineeyini: okameethatzi moeyeminiita ikameeta apaani shirampari rowawijaakoeyanteerini aakapaeni, eero athonkanta maawaeni aakapaeni.

⁵¹Tee ikantashitari iroka. Rooma rirotaki iwinkatharite maawaeni ñaanakowenantatsiri. Riyotaakiri Tajorentsi, rootaki ikantakotzitantakariri ikamawenteeyerini riraga Jesoshi maawaeni joriiyopaeni. ⁵²⁻⁵³Tee apatziro ikamawenteeyirini joriiyopaeni, inta ikamawenterini maawaeni atziri reentsitetantyariri Tajorentsi maawaeni aapatziyariri rirori. Inashiteeyawitani, ijeekaeyini maawaeni nampitsikipaeni inteenaki omaanta ikamawenterini ipiyoyentyaririni maawaeni. Aripaete riraga

jewatatsiripaeni joriiyopaeni rajaryagaeyakarini riraga Jesoshi, rowamaeri. ⁵⁴Rootaki kaari iroñaaka ikinapiinanta-nakari irira janta roshekitzinta joreeyajatzipaeni, tee roñaagapaari. Riyaata-kaanakina paashiniki kipatsi. Ari ijeekakaapaakina nampitsiki oetachari Ejerayeemi othapikinta janta tekatsinta atziri ipanko.

⁵⁵Rootzimateentsi omonkaatya Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki ikimoshireeyantyarini maawaeni nojoriiyotzinkarite. Iroñaaka itonkaanaki maawaeni Jerojareeki rowameethatantanakyaariri, ipinkathatantyariri Tajorentsi.

Riyaateeyanakini jeekatsiri tsikarika-paeni, ⁵⁶tema raminaminawitapaakari Jesoshi. Ikyapaaki maawaeni Tajorentsipankoki ipinkathateri Tajorentsi, ikantawakaapaaka:

—¿Oetaka pikenkithashiryaaeri eeroka, arima ipokaki Jesoshi?

—Aamashitya aririka.

⁵⁷Tema aritaki ikantakaantakae aaka maawaeni atziri riraga warijeeyopaeni eejatzzi jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni:

—Aririka piñaakiri Jesoshi, pipoke pikamantakitena intsipaete.

Tema ikowaeyanakini raakaanteri.

**Janta Wetaaniyaki
ojeetziri tsinani Jesoshi**

12 ¹Tekiraata 6 kitejiri omonkaantantyarini nokimoshireewantantyarini Kitejitatsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Rareetakaaneeena riraga Jesoshi Wetaaniyaki janta ijeekinta riraga Raajawo kamawiteenchari: riraga rowañagaeri Jesoshi. Tema itsipateeyakawoni ritsiropaeni, rowaga Maarita eejatzzi rowaga Mariiya. ²Ari riwetsikae-takiro owanawontsi iñaaperotantyariri

Jesoshi. Tema eejatzi ikaateeyirini Raajawo, naaka riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni atziri. Rakiyoteeyirini maawaeni. Maarita rowaga ritsiro riraga Raajawo rootaki kitantatsirini okitziri atziripaeni. ³Irento Mariiya amapaakiniri Jesoshi kajankapithari yoshaachari naariwo, kameethaperotatsiri. Pinaperotachari. Otziripithatantakari iitziki, roojatzi oshetantanakari oeshi. Kajankaenkatanaki maawaeni pankotsiki. ⁴Ari eenitatsi jaga Joorashi karyootejatzi rirowitaka riyotaanewo. Riyotaki riraga Jesoshi rirotaki aakaanterini iinja. Ikantawakiro:

⁵—¿Iitaka kaari pipimanantawo kajankapitharika? Pinaperowitachari osheki koriki. Apayitanakirinimi riraga ashironkaenkaripaeni. Omaanta peewanatashitakawo owinawo maawaeni.

⁶Ikantashita: tee ineshironkatziri ashironkaenkari. Ikempoyaawitanari noorikite maawaeni, omaanta rirotaki ayitanariri eechonkiini noorikite. Tema eejatzi ikowaki eechonkiini owinawo kajankapithari, rootaki ikijakotantawori tee opiri owinawo. ⁷Ikantziri Jesoshi:

—Okantyaata. Iyotaki nokame, rootaki otziripithatantanari^h tekiraata nokame. ⁸Ikantyaani ikaatemikya maawaeni owashironkaenkari, ari pimatero pineshironkatapiinteeyerini. Omaanta naaka eero nokantani nokaatemi maawaeni kitejiri. Eero oshekitzi kitejiri pineshironkatantanakiriri nari jaka kipatsiki.

⁹Osheki joreeyajatzipaeni kemakoeyawakiririni riraga Jesoshi eenitatsi janta, rootaki riyaatashitantanakari maawaeni. Eejatzi riyaatashitanakiri maawaeni

ikoyi iñaantyaariri Raajawo, riraga kamawiteenchari ipiriintapaakiri rirori. ¹⁰Rajaryagaeyakarini maawaeni jewatayitatsirini Tajorentsipankoki: tema ikowanaki rowamaeri eejatzi Raajawo. ¹¹Osheki joreeyajatzipaeni ñaakoeyakiririni riraga Jesoshi rowañaakiri Raajawo, rootaki iroñaaka osheki jewatatsiri joriyopaeni raapatzi-yeeyantanakaririni riraga Jesoshi, eejatzi rotsipariitanakari paashinipaeni jewatatsiri riraga kowatsiri rowamaerimi.

Riraga jerojareejatzi iñaaperotziri Jesoshi

¹²Okitejitanaki oshekini pokaentsiri ikimoshireeyini maawaeni. Ikemakoeyakirini riraga Jesoshi ari ipoki Jerojareeki. ¹³Ari ragaeyanakironi oshipaeni kompiroshi eejatzi paashinipaeni oshiyawori raanakiro janta awotsiki itonkiyoteeyawakarinenta Jesoshi. Itacheronkawaanteteeyini:

—¡Sha! ¡Irika owawijaakotantatsini! ¡Ikameethaperotzi! ¡Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi! ¡Rirotaki irika reewawenteeyirini nojoriiyotzinkaritepaeni!

¹⁴Iñaapaakiri Jesoshi apaani wooro tekiraata ikyaakotari atziri. Rirotaki omapokaantapaakariri ikyaakotapaakari rirori. Rootaki imonkaantatakawori jankinarentsi Iwaperiteki Tajorentsi. Okantziri:

¹⁵“Maawaeni jeekatsiri Jerojareeki, eero pithaayi, pokapaaki jewawentemini ikyaakotapaakari wooraaani tekira ikyaakoetari”.

¹⁶Omaanta tee niyotzi naaka maawaeni riyotaanewo imonkaatziro

h 12.7 Rametari joriyopaeni ijeetantyaari kajankaari kaminkari eejatzi itziripithatantyaari kajankapithari eejatzi ityaakitantyaari panetatsiri tokoyamaashiki iponatantyaaririra kaminkari tekiraata ikitata. Roojatzi raantanakyaari ikitateri.

rojankinateetziro paerani Iwaperiteki Tajorentsi. Aritaki ikamawentee riraga Jesoshi, ipiriintaka eejatzi riyaatanee jenokinta, ari okanta nokenkithashiryaakotziro maawaeni noñaakiri atziri rantakiri rirori. Rootaki nokanantari: “Kyaaryo ari okanta. Imonkaatakiro rirori oetaka rojankinateetzi Iwaperiteki Tajorentsi”.¹⁷ Ari chapinki ikaemiri Raajawo: “Pishitowae”, ari shitowanee. Kamaperotawiteenchari, omaanta rapiitziro rañee: nokaatzi osheki ñaakoeyiririni, roojatzi nokantakoeyakironi iroka noñeeyakirini.¹⁸ Ari ikemakotakiri riraga Jesoshi maawaeni atziri itajonkantsi rirori, rootaki riyaatashiteeyantakaririni itonkiyotawakari maawaeni.¹⁹ Roojatzi ikanantawa-kaantanaka warijeeyopaeni:

—Ñaakiro. Maawaeni atziri royaatziri rirori. ¡Tee okameethatzi! ¿Oetakatya anteri? Tekira amatziri apakaeri rirori.

Riraga jewatatsiripaeni joriyopaeni eekiro riyaatatzi iperatanaka royaateri rirori.

Paashinijatzitsiri atziri ikoyi iñeeri riraga Jesoshi

²⁰Itonkaanaki Jerojareeki osheki atziri ikimoshiretantyaari, eejatzi ipinkathatantyaariri Tajorentsi. Ikaatziri kireeshiyajatziri owakira peyacha joriyoi.

²¹Riyaatashiteeyapaakirini irirapaeni riraga Jiripi, rirotaki wetheerajatziri. Ojeeki Wetheera Karireeyaki. Ikantapaa-kiri:

—Yeeyi, nokoyi noñeeri Jesoshi.

²²Jiripi riyaatashitanakiri ikantakiri Antereeshi. Roojatzi riyaatantanaka apite eejatzi riroripaeni ikanantyaariri riraga Jesoshi.

²³Ikantawakiri irira:

—Eerokataki paashinijatzitsiri atziri omaanta pikoyi piyotena naaka. Kameetharini. Okameethatawita maawaeni

atziri maawaeni kipatsiki raapatziyename naaka. Tema rooteentsi nokamawentemi eerokapaeni maawaeni atziri.²⁴ Kyaaryootaki iroka nokantemiri.

Aririka omanakitero teriiko mapipookiki, eerorika opariyapaaki kipatsiki, eero oshooki roojatzi okantya: apaani okithoki ojeekanaki. Omaanta tziroyaapaentsiri kipatsiki, kimiwitaka kamaki okithoki oshookantari owakirari owaatha, roojatzi okithokitanakya osheki.²⁵ Eenitatsi atziripaeni kempoyaayiwitacharini, tee ikoyi rowashironkaya, omaanta ratsipetashitakawo ikempoyaaka, tema rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta kaari kempoyaachainta rantakiniri Tajorentsi ikowakaakiriri omawitya ikemaatsiwentyaari kipatsikika, tema roojatzi ikantyaani rañaapae janta jenokinta nojeekakayeri kameetha.²⁶ Maawaeni kowatsiri rantenawo nokowakaakiriri, okameethatzi royaatenaata; tema ikaatena tsikarika nojeeki naari. Eejatzi iñaakiri Pawa ikameethatzi rirori.²⁷ Iroñaaka nokenkithashiryaanaka. ¿Oetaka nokanteriri Pawa? ¿Nokanteririka: “Pawa, rooteentsi rowashironkayena atziri, powawijaakotena”? Eero nokantziri. Tema ro noshintsitashitankawori nopokantakari kipatsiki nokemaatsityaawo eejatzi nokamawenteri maawaeni atziri.²⁸ Roojatzi ikenkithatakaantakariri Ashitariri. Ikantziri:

—Pawa, nokowaki ipinkathateeyemi-niita atziripaeni, iñaaperoeyeminiita pikameethatzi.

Roojatzi nokemaeyantakaririni Pawa janta jenokinta, ikantziri:

—Tema poñaagakotakityaanari notajorenka eeroka, rootaki iñaapero-tantakinari atziripaeni nokameethatzi. Linja papiitero poñaagakaanteroni

notajorenka eeroka, rootaki iñaapero-
tantenari osheki atziri.

²⁹Ari ikemaeyawitawakarini katziyee-
yawiteencharini, inta tee riyoperotawa-
kiro. Ikantagaantashitanaka:

—Oñaawaepookitatzii.

Paashini kantayiteentsini:

—Iñaanatziiiri ronampiri Tajorentsi.

³⁰Ikantziri riraga Jesoshi:

—Tee naaka opokashitzi ñaagantsi
iyotaantenari: inta eeroka riyotakagae-
yawitakimini Tajorentsi otyaantakinari.

³¹Iroñaakaroña ikantakowenterii
maawaeni theenkantatsiri, ikantziri:
“Eeniro pantziro kaari kameethatatsi,
aritaki nowashironkaemi”. Iroñaaka

eejatzi rookakaakiri Pawa riraga
iwinkatharite maawaeni kamaaripaeni
eejatzi maawaeni kaari aapatziyana.

³²Rooteentsi rowamagaetena rowatzika-
koetena koroshiki roojatzikya nokenki-
thashiryaakaakari maawaeni atziri,
ipokashiteeyenani, ikoyi nowawijaako-
teri riroripaeni.

³³Rootaki ikantakiri riraga Jesoshi.
Ikamantzikitari tsika ikantyaaka
ikamantyaari iinja.

³⁴Ikantawakiri atziri:

—Iyotagae Iwaperite Tajorentsi:

“Roojatzi ikanteetatyeeyaani Rotyaanta-
newo Tajorentsi rañe”. ¿Iitaka
pikantziri? ¿Iitaka pikanantawori
eeroka: “Ari rowamagaetakiri atzirita-
paentsirika”? ¿Ninkakya irika kamatsi-
neka?

³⁵Rakanakiri:

—Notsipatemi naaka riraga iyotako-
perotakaaneeriri Tajorentsi paashini
eechonkiini. Paapatziyana iroñaaka.
Eerorika paapatziyana eero piyotziri
riraga Tajorentsi. Rootaki
piyaatantyaari paamariki kaari tsiwaka-
nitatsini. ³⁶Rootaki paapatziyantani
imatantyaawori reentsitetemi. Roojatzi
ojeekantapaakimi pajankaneki noñaani.

Roojatzi riyaatantanaka imanapithata-
nakari.

Kaari raapatziyantari jewatatsiripaeni joriiyopaeni

³⁷Iñaawitakari osheki atziri
itajonkantayitakini riraga Jesoshi
omaanta tee raapatziyeeyawakarini.

³⁸Imonkaatakiro rojankinatakotzitari-
rini paerani Iseeyashi riraga kamananta-
yitzirorini iñaani Tajorentsi, ikantzii:

“Nowinkatharite, eero roshekipero-
tzi aapatziyawakimini rowaga
akamanteriri. Iñaawitemi
pitajonkante. Omaanta eero
raapatziyimi”.

³⁹Rootaki kaari imatantyaawo raapatzi-
yari Jesoshi. Tema ikantzitakani eejatzi:

⁴⁰“Riraga Tajorentsi tee ishinetziri
riyoperoteri kimitaka tee iñiiri
rokiki riraga kaari aapatziyaariri
Jesoshi eejatzi tee ishinetziri
riyotakayeri rajankaneki kimitaka
tee ikenkithashiryaajaa rajankaneki.
Ikantzii Tajorentsi: ‘Iñeekari.
Riyotzikari. Rameentanakari.
Nowawijaakotzirikari”.

Rootaki kaari imatantawo maawaeni
kaari aapatziyariri Jesoshi ikenkithashi-
ryaaroña. ⁴¹Paerani iñaakiri riraga
Iseeyashi ishipakiryaaki Awinkatharite,
impaetzi ikenkithatakotziri. ⁴²Eejatzi
osheki jewatatsiripaeni joriiyopaeni
raapatziyawanakari Jesoshi. Omaanta
ithaawantari warijeeyopaeni, rootaki
kaari ikanantari inampijatzii: “Naapatzi-
yakari Jesoshi”. Ikenkithashiryaajaa:
“Ikijantanarikari naapatziyari irira, eero
ishinetanaana notsipataneeyaari atziri
janta piyotaantsiki nopinkathateri
Tajorentsi”. ⁴³Riraga warijeeyopaeni
ikowapiintzi iñaaperoeyerini atziripaeni
ikameethatzi, tee ikenkithashiryaakope-
rotari Tajorentsi iñaaperooteririka
irirapaeni ikameethatzi.

**Kameetha aapatziyari
riraga Jesoshi**

⁴⁴Roojatzi itacheronkawaantetanta-naka riraga Jesoshi:

—Maawaeni aapatziyanari, tee apatziro naaka raapatziyaperotana, inta eejatzi raapatziyitari otyaantakinari.

⁴⁵Maawaeni ñaapiintakinari, ñaapiintziyari eejatzi otyaantakinari.

⁴⁶Tema nopokapaaki jaka kipatsiki, nokimitapaakari ootamentotsi niyotakotakaantyaariri riraga Tajorentsi maawaeni atziri eero eekiro riyaatatyeeyee ijeekanaki tsiteniriki; omaanta imatziro raapatziyana, eero rantapiintanakiro kaari kameethatatsi, inta imonkaatakiro ikowakaakiriri Tajorentsi. ⁴⁷Omaanta ninkarika kemayitawitakaworini nokantziri: eerorika ikemijantaperotziro, eero nokantakowentziri naaka. Tee ro nopokantari kipatsikika nokantakowentayiterini atziri, inta nopokantari nowawijaakoteri. ⁴⁸Maawaeni theenkaninari kaari aapatziyawori noyenkithari, eenitatsi okantakowenteri iinja. Iroka noyenkithari nokantawitakari: iinja omonkaatapaakyaarikarofña othonkantyaari kipatsi, ari okantakowenteri theenkakinari okaatzi nokantziri. ⁴⁹Tee noñaawaetashita.

Pawa otyaantakinari, rirodaki kantanari: “Rootaki irokakya piñaawaetapaeri. Irokakya pikantapaeriri”. ⁵⁰Riraga aapatziyawori kaminagaantsi rashi Pawa okaatzika nokamantakiriri, ari owañaanakiri ikanteetatyeyyaani ijeeki jenokinta. Tema nomonkaatakiro maawaeni okaatzi ikantakinari Pawa.

**Jesoshi riyotagaeyakinawoni
tsiteniriki tekiraata ikami**

13 ¹Rooteentsi nokimoshirewentee-yanakironi Kitejitatsiri
Rawijantari Ronampiri Tajorentsi janta

Ejiipitoki. Aritaki riyotaki riraga Jesoshi omonkaataka rookantanaawori kipatsika, ipiyantanaari Ashitaririki. Ikantatyeyyaani ineshironkaeyakaeni maawaeni rashiteeyakaeni kipatsijatzika. Iroñaaka ineshironkaperotee, tee ithaawanaki ikamawentee.

²Ari nowaeyani maawaeni notsipata-kari Joorashi karyootejatzi, riraga itomi Shimo. Ikenkithashiryaakaakari rajankaneki riraga iwinkatharite kamaaripaeni riraga Joorashi raakaantawityaarini Jesoshi iinja. ³Riraga Jesoshi riyotaki Iriri iitakiri jewawenteroni maawaeni oetarikapaeni kipatsikika eejatzi jenokinta. Riyotaki eejatzi ipofñaaka Tajorentsi, rooteentsi ipiyashitaneeri eejatzi. ⁴Ari rowakagaeyakinani irira Jesoshi, roojatzi ikatziyanaka.

Raatonkoryaanakawo iithaari. Rapineethakitanakawo roshewootantari. ⁵Roojatzi ijantakawo iñaajokira antawo, ikiwanteeyakinawoni noetzipaeni: nashi naari eejatzi paashinipaeni riyotaanewo. Ro roshetantakinawori noetzi roshewootantari. ⁶Roowiteenchami ikiwayitzi-paakirimi riraga Peetero, ikantziri:

—Rooma eerokataki Nowinkatharite, tee okameethatzi pikiwenawo noetzi naari, inta okameethatemi nokiwimiro piitzi eeroka.

⁷Ikantawakiri:

—Tee piyotakotziro iroñaaka iroka nantakimiri. Aritaki piyotakiro iinja.

⁸Ikantziri rirori:

—Eerokya pikiwanawokya noetzikya. Ikantawakiri:
—Eerorikakya nokiwimiro piitzi, eero akimitawakaa iinja.

⁹Roojatzi ikanantakariri rirori:

—Nowinkatharite, eero apatziro pikiwenawo noetzipaeni, inta eejatzi pikiwenawo nako, nopoo, maawaeni. Nokoyi akimitawakayaarofña.

¹⁰Ikantawakiri:

—Eero rapiitziro ikiwakya kaawoshi-teenchari. Rapiitziro ikiwiwo apaniroeni iitziki. Kiteteeyawitakimini eerokapaeni inta apaani kaari kitetatsi.

¹¹Riyotakiri Joorashi rirotaki aakaant-rini. Rootaki ikanantakari: “Apaani kaari kitetatsi”. ¹²Ithonkaeyakinani ikiwaeyakinawoni noetzi maawaeni. Roojatzi ikithaatantaawo iithaari. Eejatzi ijeekimoteeyakinani, ikantana:

—¿Piyoteeyakinima iroñaaka iitaka nanantayitaworini irokapaeni? ¹³Rooma pikantapiinteeyanani: “Iyotaantsiri”, eejatzi “Nowinkatharite”. Kyaaryootaki iroka pikantakinari. Naaka iyotagaeyimiri. Okameethatzi pipinkathatena.

¹⁴Naaka piwinkatharite, omaanta nokiwakimiro piitzi namitakotantzimiri nokimitakari ponampiri. Ari poshiyakotewnawo naaka: pamitakoperotawakaya.

¹⁵Noñaagakimiro inkaaganki tsika pikantya eeroka. Aritaki iroñaaka pikimitawakagaeyanakyaani. ¹⁶Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ronampiri tee ranaakotziri omperatariri. Eejatzi riraga rotyaantanewo eero ranaakotziri otyaantakiriri. ¹⁷Iroñaaka piyotakiro iroka niyotakimiri, tema rootaki pikimoshiretantyaari pimonkaatarorika nokowakaemiri nokimoshiryaa-kaantemiri. ¹⁸Eeniro iroñaaka apaani nokantakoperoteri, tee maawaeni nokenkithatakotzimi. Niyoyagaeyakimini maawaeni, tema niyoteeyakimini. Eenitatsi Iwaperite Tajorentsi tekiraajeeni omonkaatyaata, okantzi: “Riraga owakotakinari nopaani, rirotaki piyankashitenani”.

¹⁹Aritaki nokanteeyakimini tekiraata ragaetena. Piyotantari omonkaataka okaatzi nokantakimiri, aritaki paapatziyakotena naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riraga Owawijaakotantatsiri.

²⁰Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Aririka raakameethateetawakiri notyaantanewo, eejatzi naari, raakameethatena. Aririka raakameethatawakina naari eejatzi

ikimiteri riraga otyaantakinari raakameethateri.

Ikantzi Jesoshi:

“Rooteentsi raakaanteetena”

²¹Roojatzi rowashiretantanaka Jesoshi, ikamanteeyanani:

—Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Eenitatsi jaka aakaantenani.

²²Ari naminawakaanaka naaka maawaeni riyotaanewo, tee niyotzi ninkarika kantakotakinari. ²³Naaka riyotaanewo inintaperotana Jesoshi, eenirona naari notziintanakari ichopineeki noñaanatantakari. ²⁴Rookotakina Peetero, ikantana:

—Pojumpiteri. ¿Ninka ikenkithatakotzirika?

²⁵Roojatzi apawo notziitotaperotantanakariri ichopineeki riraga Jesoshi. Nokantakiri:

—Nowinkatharite, ¿ninka aakaante-minika?

²⁶Ikantakina:

—Aririka nochaantero paa, irika nopakiri, rirotaki aakaantenani.

Roojatzi rochaanantanakawo paa, ipakiri Joorashi itomi Shimo karyootejatzi. Ari raawakiro. ²⁷Roojatzi ikenkithashiryaa-kaantakariri iwinkatharite kamaaripaeni Joorashi raakaanteri rirori. Riraga Jesoshi riyotzi oetaka ikenkithashiryaa rirori. Ikantanakiri:

—Oetarika pikenkithashireeyirini pantero, pimateroota intsipaete.

²⁸⁻³⁰Raantawakawori rowaga paa, rowakawo, roojatzi riyaatantanaka raakaanantyaariri. Rirotaki kempoyaakinariri noorikite maawaeni. Naakapaeni owaeyeencharini jaga tee niyotawakiro ikantakiriri: “Pimateroota intsipaete”. Riyaatantakari, raamaanaka apaanipaeni ikantziri Jesoshi: “Pamanante oyaari akimoshirewenantyaawori Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi”. Paashini raamaaka

ikanteri: “Piyaate pipashitayityaarini ashironkaenkari”. Niyankitaki tsiteniri ipiyashitanakari.

**Ikamantakina naakapaeni
riyotaanewo riyaaetea**

³¹Roojatzi ikamantanakina Jesoshi:
—Nopoñaanaka naari jenokinta, natziriritaapaaki jaka kipatsiki. Rooteentsi kijashitanari raantaneenari. Roojatzi nokamawenteri maawaeni atziri, nopiriinantaneeyari, nopiyantari jenokinta. Tema nokamawenantaariri aapatziyeyyanarini ipinkathateeyantee-narini naari eejatzi Pawa ikanteri: “Tajorentsi riroperori. Rotyaantakaeri Itomi riraga Jesoshi ikamawentee aari”.
³²Eejatzi ikimitya Pawa, riyotakagaeyeri atziri ipinkathateeyinani naari. Eejatzi ikantakotenari rirori: “Rirotaki notyomi. Rantakiro kameetha maawaeni nokowakaantakariri rantero”. Iroñaaka imatero: eero ijamaneentawo.
³³Iroñaaka, niyotaanewopaeni, rooteentsi nookanteeyaneemirini. Pikowakowaperotana omaanta okimitaka nokantakiri jewatatsiripaeni jorriyopaeni chapinki, eejatzi iroñaaka nokanteeyemini eerokapaeni: “Nopiyantari janta, omaanta eero pimatziroota eerori piyaateeta, tekira”.
³⁴Paashini nokamineeyemirini iroñaaka: “Pineshironkatawakaeyanikya maawaeni. Nokimitaka naaka noneshironkaeyimini, eejatzi pikimitawakaeyani eeroka, pineshironkatawakaeyanikya. ³⁵Aririka pineshironkatawakagaeyanikya, aritaki riyotakoeyakimini eeroka maawaeni atziri: eerokapaeni niyotaanewopero”.

**Ikante Peetero:
“Tee niyotziri Jesoshi”**

³⁶Ikantzi riraga Peetero:
—¿Tsika piyaateka, Nowinkatharite?

Ikantakiri:

—Janta niyaatee, eero pimatziroota poyaatanakina iroñaaka. Iinja aritaki poyaatanakina.

³⁷Ikantziri rirori:

—Nowinkatharite, ¿iitarikya kaari nomatantyaawo noyaatemi iroñaaka? Omawitya rowamagaeteerika, aritaki okanta.

³⁸Ikantawakiri:

—¿Arima pantero? Kyaaryootaki iroka nokantemi. Tekirani iñiini tyaapa, pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”. Okaate 3 pikante.

**Raanakiri Jesoshi
aapatziyariri Pawaki**

14 ¹Eejatzi ikanteeyanakinani Jesoshi:

—Eero pikenkithashiryaaashiipiintawo inta pameentyaari Tajorentsi. Eejatzi naari, pameentena. ²Janta inampiki Pawa eenitatsi oshekini pankotsipaeni. Eero eenitatsi oshekizimi, ari nokantemimi: “Tee oshekiziti”. Niyaate janta niwetsikaeya-paemini pipanko, pijeekanteeyapaeyarini eeroka inja. ³Aririka nomatemiro pijeekantyaari, ari napiitaatero nopiyashiiyakitemini nagaeyaatemini. Aritaki notsipatapaakimi nojeekinta naari.

⁴Piyotzi tsikarika niyaatee. Piyotzi eejatzi tsikarika nokinanaki.

⁵Ikantziri riraga Tomashi:

—Tee niyotzi naaka tsikarika piyaatee. ¿Tsika niyotantyaari tsikarika pikinee?

⁶Ikantakiri:

—Tema naaka oñaayemironi pikinantanakyaari pareetantyaari Pawaki, eejatzi naaka yotaapiinteyakimironi kyaaryooperotatsiri, naaka añaakagaeyakimirini pikanteetatyeeyaani. Tekatsi pikantya piyaatashiteri Pawa, inta naaka aaneemini. ⁷Piyoteeyantakinarinimi naaka piyoteeyakiri-

nimi Pawa eejatzi. Paata piñeena nokamawenteri maawaeni atziri ikimitaaka ikantanari Pawa roojatzi piyoperoteri tsika ikantari rirori.

⁸Ikantziri riraga Jiripi:

—Nowinkatharite, poñaagaeyenarini Piri; ari okaatapaaki, eero napiitaneemi nojampikowentaneeri.

⁹Ikantakiri:

—Paerani notsipateeyakimini.

¿Tekirama piyotana? Maawaeni ñaakinari, kimitaka iñaakiri Pawa rirori.

¿Litaka pikanantanari iroñaaka:

“Poñaayenari piri?” ¹⁰¿Tekirama piyotzimate nokimitari Pawa? Eejatzi ikimitana rirori. Tee nokantashita. Ikimitana irira, rirotaki matakaanawori notajonkantzi. ¹¹Tema nokantzimi nokimitari irira. Eejatzi ikimitana naari. Paapatziyawo iroka nokantakimiri. Eerorika pikoyi paapatziyashitana, ari piñaaperoyakinani notajonkantaki, tema rootakikya paapatziyantananari.

Aririka riyaatane Jesoshi, osheki imateniri aapatziyariri

¹²Eejatzi ikanteeyanakinani riraga Jesoshi:

—Rootaki kyaaryootaki nokamante-miri. Maawaeni aapatziyenani ikimiteeyanani, eeniroka nantziro naaka eejatzi ikimitya rirori rantaperotero. Tema niyotaakiri atziri rootaki raapatziyantakinari apanipaeni. Ari niyaateeta Pawaki, eejatzi opoki rowaga Ishire Tajorentsi amatakotemini. Roojatzi pikamanantyaari atziri maawaeni nokantakimiri naaka, rootaki raapatziyantayitenarini oshekini. ¹³Aririka paapatziyanakina, aritaki nomatakimiro oetarika pikowakoteri riraga Pawa. Iroka nokantemiro ikanantyaari maawaeni atziri iñaaperoteri Pawa.

¹⁴Paapatziyaperotakinari, pimatero pinetheena Naaka oetarikapaeni, aritaki

nomatakimiro pikantenari. ¹⁵Pinintaperotantarika, pikemijantaperoyenani oetarika nokaminagaeyemirini. ¹⁶Naaka amanerini Pawa rotyaanteeyemironi paashini Amitakoeyemirini. Aritaki imatakimiro. Roojatzi okantyaani otsipateeyemini roori: ¹⁷rootaki rowaga Ishire Tajorentsi iyotayemironi maawaeni kyaaryootakotsirini Tajorentsi. Omaanta tee riyoteeyironi irowa kaari aapatziyanari, rootaki kaari opokashiteeyantaririni otsipateeyarini. Omaanta aritaki kijokiro owanteeyakimirini eerori. Rootaki piyoteeyantakaworini eeroka. ¹⁸Nopiyaneerika Pawaki, eero nookimi apaniroeni, ari nopiyashiiyemini Noshireki. ¹⁹Rooteentsi niyaate. Ero rapiitana iñeeyanakinani kaari aapatziyanari, inta piñeeyenani eeroka. Ashi noyiro nañi, rootaki pañaanteeyanakarini eerori: pikantyaani pijeeki jenokinta. ²⁰Aririka nopiriintanee, aritaki piyoteeyanakini nokimitari Pawa. Tema eejatzi pikimiteeyenani eeroka, eejatzi nokimiteeyimini naari: akimitawakaeyani. ²¹Maawaeni yotawakirori nokaminaakiriri, ikemijantaperotakirorika eejatzi, rirotaki nintashireperotanari. Pawa aritaki inintashireperotakiri nintashireperotanari. Eejatzi naari aritaki nonintashiretakiri rirori. Niyotakaaperoteri tsika nokanta.

²²Eenitatsi janta paashini Joorashi, kaari karyootejatzi. Rojampitziri irira, ikantziri:

—Nowinkatharite, piyotakaaperotakina naaka tsika pikantari. ¿Litaka kaari piyotakaantari kaari aapatziyemini tsikarika pikantari?

²³Ikantakiri:

—Pinintaperotana eeroka omaanta tee inintaperotana riraga kaari aapatziyanari. Pinintaperotantarika, pikemijantaperotero nokantzimiri, roojatzi inintaperotantemiri riraga Pawa. Roojatzi

nopokashiyakimini pishireki, kijokiro nowantemiri Naaka eejatzi Pawa. ²⁴Omaanta kaari nintashiretanari, eero ikemijantaperotziro nokantziri. Iroka nokantakimirika, kaari nashi nokantzimiri naari, inta ikantziri otyaantakinari. ²⁵Eenironaka notsipateeyimini, aritaki nokamantzitakimiro omaanta tekiraata pikemaperotana. ²⁶Riyotzi Pawa paapatziyakina, rootaki rotyaanantemirori amitakotantatsiri roori Ishire Tajorentsi. Iyotakaemiro oetarikapaeni. Okenkithashiryakaapaakimiro maawaeni nokantzimiri. Rootaki kenkithashiryakaayemironi eerokapaeni maawaeni nokantakimiri.

²⁷Eekiro riyaatatyeek ikantanakina riraga Jesoshi:

—Rooteentsi niyaate. Nokimoshiryaa-naki naaka tee nowashiretakota. Nokowaki pikimitena pikimoshireeyana-kini eeroka: tema naaka pikimoshirewente. Eero imatziro atziri oemoshirenkemi. Omaanta naaka oemoshirenkemi. Aririka eekiro piyaatyeepikenkithashiryakotena naaka aritaki nojeekakagaeyakimini kameetha. ²⁸Aritaki pikemakiro nokanteeyakimirini rooteentsi niyaate, eejatzi nopiyee. Aririka pinintaperotena kameetha pikimoshirewentena niyaate Pawakinta. Aritaki riraga Pawa ranaakotakina. ²⁹Iroñaaka nokamantzitakimiro tekirani niyaatee. Aririka piyotaki omonkaataka nokamantakimiri, paapatziyaperoyantenarini. ³⁰Eechonkiini napiitzimi nokenkithatakaakimi. Awotsikitapaaki jewatatsiri maawaeni kaari aapatziyanari: rirotaki iwinkatharite kamaari-paeni. Tekatsi ikantya rirori reewawentena naaka. ³¹Omaanta noshinetari rowamaena oyaatziriri rashi. Irira Pawa ikowakaakinari nokamawenteri maawaeni atziri. Rootaki nokanantariri riyoteeyantana-

kaworini atziri nonintaperotziri riraga Pawa, eejatzi nantapiintziniri oetakarika ikowakaakinari. Pikatziyanaki. Thame aatee.

**Riraga Jesoshi rirojatzi
oshiyakaawentacha
owaatotha oowa**

15 ¹Ikantawitanaana riraga Jesoshi inta eekiro riyaatatzi riyotaana. Iroka paashini roshiyakaawentakinari irira:

—Naaka kimitawori owaatotha oowa. Eeroka kimitawori otha. Rirotaki Pawa thamaetakotzirori. ²Aririka otha kaari kithokitapaentsiri riraga thamaetakotzirori ipejayitzironi, eejatzi rookiro. Omaanta rowaga kithokitatsiri rowameethatakotakiro okithokiperotantanyakaaari. Kimitaka iroka, Pawa rantakimiro eerokapaeni aapatziyanari. Raapatziyaperotakaantemiri, ikameethatakaaperotakimi. ³Iroka niyotagaeyakimirini, rootaki owameethashireyakimirini Ishire. ⁴Kijokiro powaeyenani. Aritaki naari kijokiro nowaeyemini. Otha oowa aririka ochewaryaanaki, eero omataa okithokite, rooma ari okamae. Aritaki pikimiteeyaworini eerori. Eerorika kijokiro powaeyenani, eero pimatziro piyoteeyerini kameetha paashini atziri raapatziyantenari. ⁵Naaka kimitawori owaatotha. Eerokapaeni pikimitawo othapaeni. Maawaeni kijokiro oyenani rirotaki mateeyanakirorini oetarika nokowakaakiriri. Tema kijokiro noyeri naari. Omaanta aririka pintareeyanakinani, eero pantzimaetawo nokowakaakimiri. Rootaki okameethatantari kijokiro powanakina naaka. ⁶Riraga kaari kijokiro owana, ari ikimitakaanteetakyaari otha oowa ipejeetero, thatzik. Roojatzi aririka ojampishitanaki, rookaetero paamariki, pok, otaya, tzininini. ⁷Roojatzirika

kijokiro powaeyanakinani eejatzi aririka paapatziyaperotyawo nokantzimiri, pikantena oetarika pikowayitzirini: aritaki nomatakimiro. ⁸Aririka pimata-yitakironi oetarika nokowakayemiri, riyoperotemi maawaeni atziri eerokaperotaki niyotaanewopaeni. Aritaki iñaaperoteri atziri riraga Tajorentsi ikameethatzi.

**Riraga Jesoshi isheninkatakari
maawaeni riyotaanewo**

⁹Iroka eejatzi ikanteeyanarini riraga Jesoshi:

—Kimitaka inintashiretana Pawa osheki, eejatzi naaka nokimiteeyimini, nonintashireeyimini osheki. Kijokiro poyena, rootaki anintaperotawakagaeyantyaarini osheki. ¹⁰Pikemijantaperoterorika nokaminagaeyimirini, aritaki nokantanakimiri nonintaperoeyanakinini naaka. Nokemijantaperotziro ikantakinari riraga Pawa, roojatzi ikantani inintaperotakina. ¹¹Ashi noyiro nokimoshiryaanaki naari. Ro nokamanantzimirori iroka pikimoshirewenantyaawori eeroka. Nokowaki pikimoshireperotanaki maawaeni. ¹²Iroka nokaminaantemiri: tema nonintashireeyimini naaka. Rootaki nokaminaantakimiri: pikimitaaga eeroi, pinintaperotawakagaeyani. ¹³Riraga neshironkaperotziriri atziri, ikamawentakiririka, rirotaiki nintashireperotziriri kameetha. ¹⁴Aririka pimateeyakironi nokantakimiri, eerokaperotaki notsipamintharipero. ¹⁵Eero noeteeyakimini iroñaaka nonampiri, tee riyotzi onampirentsi oetarika rantziri onampitariri. Omaanta niyotakagaeyakimini okaatzi ikamantakinari riraga Pawa, rootaki atsipaminthatawakaantaperotakari iroñaaka. ¹⁶Tee eerokapaeni yoyeenani; inta naaka yoyayitakimirini eerokapaeni. Notyaantakimi panantyaawo

wordi oetarika nokowakaayitemirini. Eero patsipetawo oetarika pantayitenarini. Pikemijantaperotenarika, aritaki imatakaakimiro riraga Pawa oetarika pikanteriri. ¹⁷Napiitanakimiro iroka nokaminagaeyakimini: pinintawakagaeyani maawaeni.

**Theenkantatsiri roonakari Jesoshi
eejatzi aapatziyariri**

¹⁸⁻¹⁹Eekiro riyaatatzi ikantakina Jesoshi:

—Riraga kaari aapatziyanari ineshironkatawakaaka. Aririkami pikimityaarimi eeroka, aritaki ineshironkatakimimi eeroka. Omaanta tee pikimitari. Niyoyeeyakimini maawaeni, rootaki roonantakimiri. Kyaaryo, roonantakimiri riraga kaari aapatziyanari, omaanta nokowanaki piyoperote ritawo roonana naari. ²⁰Pikenkithashiryaakiro nokantakimiri chapinki: “Riraga nonampiri tee ranaakotziri onampitariri”. Aritaki ikijakina. Eejatzi ikimitemi eeroka, ikijeeyemini. Tee ikemijantaperotziro nokanteeyawitakaririni. Eejatzi eeroka, eero ikemijantaperoeyimini pikamanteeyawityaaririni eerokapaeni. ²¹Rirotaiki Tajorentsi otyaantakinari. Omaanta tee riyotziri maawani rirori, rootaki ikijantemiri. Tema piyotaakowitakinari riroripaeni. Rootaki ranantawori iroka. ²²Ari nopokashitawitakari, nokenkithatakaawitakari. Eeromi nopokashitzirimiro eero eneitatsimi iroñaaka rantani. Omaanta iroñaaka tekatsi okantya irirapaeni ikantero: “Tee niyotziro nantziro kaari kameethatzi”. ²³Riraga oonakinari roonakari Pawa rirori. ²⁴Eero eeniromi rantani, eeromi iñaawitakina notajonkawentzimotakirimiri. Nomatayitakironi kaari imatayitzini atziri. Omaanta iñaawitakina notajonkantzi, eekiro roonatyana.

Eejatzi roonitakari riraga Pawa.

²⁵Aritaki ikantari maawaeni. Tema monkaatapaaka iroka rojankinakotziteetakaririni rirori Iwaperiteki Tajorentsi: “Roonashiitana maawaeni, tekatsi nantawitya”. ²⁶Ari notyaantakimiro eerokapaeni Amitakotemini, rowaga Ishire Tajorentsi. Opoñaakya Pawaki, kameetha iyotaapaemiro kyaaryooperotatsiri. Aririka opokapaaki okantakotapaakina naaka. ²⁷Eejatzi eerori, okameethatzi pikantakotakina naari eejatzi. Tema eeroka tsipatapiintakinari paerani nitantakawori niyotaakotakiriri atziripaeni.

16 ¹Eekiro riyaatatzi ikantana riraga Jesoshi:

—Nokoyi eero pipakaero paapatziyana, rootaki nokanantzimiro maawaeni iroka. ²Paata pikowaeyawityaani pikaaterimi ajorriyotzinkarite janta piyotapiintaantsiki inta roepiyawakimi. Rowamaemi eejatzi. Aritaki riraga kijakimiri ikenkithashireeya rantziniri Tajorentsi ikowakaakiriri. ³Tee riyotziri riraga Pawa, eejatzi naaka, tee riyotana, rootaki ranantemirori iroka. ⁴Aririka omonkaatakya iroka nokantakimiri, aritaki pikenkithashiryaanakiro nokantakimikya rootaki iroñaaka nokanantzimiro. Paerani notsipatzimini, rootaki kaari nokanantzimini, omaanta rooteentsi niyaatee, rootaki nokanantaperotakimiri.

Opoke Ishire Tajorentsi

⁵Ikantanakina riraga Jesoshi:

—Iroñaaka niyaate otyaantakinariki. Omaanta tee pojampitana: “¿Tsika piyaateka?” ⁶Iroñaakaroña nokantakimi, rootaki petakoperotantanakari maawaeni pajankaneki. ⁷Kyaaryooperotaki iroka nokantakimiro. Okameethatzimotzimi niyaatee. Eerorika niyaatee

eero opokashitzimi Amitakoperotemini rowaga Ishire Tajorentsi. Aririka niyaatanaki, aritaki notyaanteeyapaakimironi Noshire. ⁸Areetapaakimirika, ari oñaanashiretapaakiri maawaeni kaari aapatziyanari okanteri: “Eeroka antayitziroini kaari kameethatzi”. Oñaanashiretapaakiri maawaeni ikamawenterira Jesoshi iñaaperotantariri Tajorentsi ikameethatzi, eejatzi rowameethatantyaariri. Eejatzi oñaanashiretapaakiri maawaeni tsika ikantyaari Tajorentsi ikantakowenantaariri maawaeni kaari aapatziyanari. ⁹Tema tee raapatziyana rootaki rowashironkaawentyaari iinja kaari kameethatzi. Eejatzi rowaga Ishire Tajorentsi okanteri: “¿Litaka kaari paapatziyantari Jesoshi?” ¹⁰Maawaeni kaari aapatziyanari tee riyotakoperotziri Pawa Tajorentsi iñaaperotakotantanari naaka. Omaanta aririka opokapaaki rowaga Ishire Tajorentsi oñaanashiretapaakiri maawaeni atziri nokamawenterii eejatzi nopiyanteeyari Pawaki, rootaki raapatziyantenanaririka iñaaperoteri rirori ikameethatzi. ¹¹Eejatzi opokashitantaapakari Ishire Tajorentsi iyotakagaepaerini maawaeni theenkantatsiri ari ikantakotanteri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini. Tema rirotaki rirori rowashironkagaeyerini Jatanaashi riraga iwinkatharite kamaaripaeni, eejatzi rirotaki jewatatsiri maawaeni theenkakinari jaka kipsatsiki. ¹²Tekira eeniro osheki nokamantemirimi omaanta eero pimatziro piyoteeyawakironi iroñaaka. ¹³Kyaaryooperotaki maawaeni iyoteemiri Ishire Tajorentsi. Aririka opokapaaki, iyotakaapaemiro maawaeni kyaaryootatsiri. Eero iyotaashita apaniroeni. Oetarika okemakinari naaka niyotaantziri aritaki iyotaapaemi maawaeni. Iyoteemi oetarika awijatsini iinja. ¹⁴Aawakironi

noyenkithari roojatzi iyotaantawakimi eeroka, tema apatziro okamantemiro maawaeni iroka noyenkithari. Tema ari oñaaperoteena. Tema apatziro okamantakotana naaka. ¹⁵Maawaeni ikantayitanarini Pawa, nokantayitakironi naaka, rootaki nokanantakimiri maawaeni: “Iyotaantemiri rowaga Ishire maawaeni iroka nokantziri”.

¹⁶Ikantanakina Jesoshi:

—Paata eero piñaana. Paashini paata ari papiitero piñeena.

Ikantakota Jesoshi ikamawentee eejatzi ipiriinantaneeyari omaanta tee nokemaperotziri. ¹⁷Roojatzi nokanta-gaantawakaeyakani:

—¿Tsika okantaka iroka ikantakaeri? “Paata eero piñiitana. Paashini paata ari papiitena piñeena”. Ikantzi eejatzi: “Niyaatee Pawaki”. ¹⁸¿Iitakakya ikanantari: “Paata”? Tee ayotakotawakiri oetarika ikantakaeri.

¹⁹Riyotaki Jesoshi nokamantawa-kaaka. Riyotaki nokowawitari nojampiterimi. Ikantanakina:

—¿Pojampikowentawakaanakawo nokantakimiri? “Paata eero piñaana. Paashini paata papiitena piñeena”.

²⁰Kyaaryootaki iroka nokantemiri. Ari piraakotanakina maawaeni, powashiretanakya. Omaanta kimoshirewitachari maawaeni kaari aapatziyanari. Powashirewitakya eerokapaeni, omaanta ari papiitero pikimoshiryaanee.

²¹Aririka omonkaatakya oeyowantyaariri otomi tsinani, okemaatsitakari. Ikoñaantakari eentsite, tee okenkithashiryaanaka okemaatsitakari, inta okimoshirewentziri riraga otomi.

²²Aritaki pikimitakari iroñaaka eerokapaeni, powashiretawitaka nokamantari. Omaanta aritaki nopiriintanee napiitero noñaaneemi. Rootaki pikimoshireyantanakarini, tekatsi owashiretakaaneemini eeroka.

²³Aririka nopiriintanee, roojatzi piñaantawaena eero pikowanaki pojampitena kyaaryootaki nokantemiri. Paerani nojeekawitani janta Pawaki roojatzi nopokantakari jaka kipatsikika eejatzi nopiyimaetaneeya Pawaki. Kyaaryootaki iroka nokantemiri: aririka paapatziyena, ari ramitakotemi Pawa oetarika pikanteriri. ²⁴Paerani tekira paapatziyanani, pikenkithatakeayirini Pawa omaanta tee pikenkithatakoeyanani naaka. Iroñaakaroña pamanakotenaata roojatzi ikemantakimiri, ipantemiri okaatzi pikowakotanari pikimoshireeyantanakyaarini kameetha.

²⁵Eejatzi ikantanakina riraga Jesoshi:

—Ari noshiyaakaawentapiintzimironi oetarika, omaanta paata eero napiitziro noshiyaakaawenteemiro. Inta okameethatzi nokamantakoperoteri Pawa, eero nomanapithatzimiro. ²⁶⁻²⁷Iinja eero pikenkithashiryaa pikantena naaka: “Nowinkatharite, pamaneri Pawa nokoyi ramitakotena”. Eeroka nintashiretakinari. Paapatziyena kyaaryo nopoñaaka Pawaki, rootaki inintaperotantakimiri irira Pawa. Ari ineshironka-peroeyakimini, rootaki ramitakotantemiri koetyeemotzimiri maawaeni. ²⁸Nojeekawitani riroriki, roojatzi nopokantakari kipatsikika. Iroñaaka nookaneero kipatsika, nopiyashitaneeri Pawa.

²⁹Nokantziri naakapaeni:

—Iroñaakaroña pikamantaperotakinawo. Tee poshiyakaawentanawo. ³⁰Ari tekirani nokantzimini, piyotzi oetaka nokenkithashiryaakari. Iroñaaka niyoteeyakini maawaeni pithotyakiro piyotziro maawaeni, rootaki nokimoshiryaantakari pipoñaaka Tajorentsiki. Tekatsi iroñaaka nojampiteemiri.

³¹Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Kyaaryooma paapatziyaperotakina iroñaaka? ³²Rooteentsi nokemaatsi-

tantyaawori, ari nominhaagakaantakimi, piyaatanaki eeroka pinampiki-paeni. Pookaeyanakinani apaniroeni. Aritaki rootzimateensi omonkaatapaa-kyaarõña. Inta tee naaka apaniroeni, kijokiro rowana riraga Pawa. ³³Ro nokamanantzimirori iroka piweshiryaantyaari. Aritaki piweshiryaawentakina. Jaka kipatsikika rowashironkae-temi, omaanta piweshireeyanakyaa-ni. Nanaakotakiri maawaeni jeekatsiri kipatsikika, nopinkathariperotzi naaka, notsipatemi.

Jesoshi ikenkithatakayeri Iriri

17 ¹Ari okaatapaaki maawaeni ikanteeyakinariini Jesoshi, roojatzi raminantanaka jenokinta, ramanantanakari Iriri, ikantakiri:

—Pawa, monkaatapaaka kitejiri nokamantyaari. Rooma naaka Pitomi. Paerani akashiyeeyakawoni nokamashiteri atziripaeni, pipiriinantaanari nokamawitakaga rootaki piñaaperotantari maawaeni atziri ikameethatzi raapatziyanteneri naaka eejatzi nowaãakiri ikantyaani ijeeki jenokinta atsipatawakaantyaari aaka. Iroñaaka pamitakotena nomonkaatapaakiro maawaeni nokemaatsiwenantyaariri. Ari nowaãakiri maawaeni aapatziyanari ipinkathatanteeyimirini eeroka. ²Tema ari piitakina riraga pinkathariwenantsiri maawaeni jeekatsirika kipatsiki, rootaki nomatantawori naãakagaeyeerini maawaeni piyoyagaeyakinari nashityaari. Ro piyoyantakariri ikanteatyeeyaani raãagaeyeeni itsipateeyeeni. ³Eeroka Tajorentsi apintzi. Kameetha riyoteeyemini atziri maawaeni. Eejatzi kameetha riyote naaka potyaantanewo: tema naaka Jesokirishito. Maawaeni riyoperotena ikanteatyeeyaani raãee jenokinta.

⁴Jaka kipatsikika nantakimiro

maawaeni pikowakaakinari, rootaki nopinkathatakaantakimiriri atziripaeni. ⁵Paerani, Pawa, tekirani awetsikironi kipatsi, pitsipatanani janta jenokinta apinkathariiyini. Iroñaaka papiitero pikimitakagaena eejatzi akaate apinkathariiyeni.

⁶Ari eekiro riyaatatzi ikantziri Ashitariri:

—Irika atziripaeni kipatsijatzi maawaeni pashitakari. Pikantakina: “Pikempoyaanakinari”. Ari niyotakaakiri maawaeni tsikarika pikantari. Raapatziyaperotawakawo maawaeni piyoyaakiri. ⁷Iroñaaka riyoteeyanakinimi eeroka itaperotawori piyotagaeyanakinani maawaeni okaatzi niyotagaeyakiririni. ⁸Maawaeni piyotaakinari, nokamantakiri niyotaanewopaeni, niyotaaperotakiri maawaeni. Raapatziyakawo rajankaneki. Rootaki riyotakotantakinawori kyaaryo nopoñaakanta jenokinta eejatzi eeroka otyaantakinari. ⁹⁻¹⁰Namana-koyeakarini irikapaeni. Tee namanakoe-yarini irirapaeni kaari aapatziyanari inta apatziro irika nokempoyaaakimiri. Tema eeroka ashitariri maawaeni irika, eejatzi pashitakaakinari naari maawaeni. Tema ashiteeyanakinari maawaeni, rirotaki ashi. Raapatziyana maawaeni, rootaki ipinkathatantani. ¹¹Eero eekiro niyaatayee nojeekanaki kipatsikika, omaanta irikakya jeekaneentsini maawaeni jaka, omaantakya naakakya piyashitaneemini. Pawa, eeroka riroperori. Tema eekiro piyaatatzi pitajonkantzi. Iroñaaka eeroka aminanee-rini pitajorenkaki, ikimitanteeri. Nokowaki imonkaatawakaya ikimitakae aaka amonkaatawakaaka. ¹²Notsipatanteeyakiririni maawaeni, tema pimatakaakina, rootaki nomatariri nokempoyantakariri. Naminakowentakiri maawaeni; tekatsi ashironkaachani, inta apaani rashironkaeya riraga Joorashi, rirotaki jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aritaki omonkaat-kya okantakotzirini jankinatacharini

Piwaperite paerani. ¹³⁻¹⁴Niyotaakiri riroripaeni pikantanari, rootaki iroñaaka ikijantanakariri maawaeni kaari aapatziyanari. Ro ikijantakariri, tee ikimitarikya. Ikimitana naari riraga niyotaanewopaeni nashi, tee nokimitari naari kaari aapatziyanari. Iroñaaka nopiyashitaneemi. Tekiraata eenirona nojeeki kipatsikika, nokantziri riroripaeni maawaeni piñaani, ro nokimoshireperotakaantyaariri maawaeni, ikimitana naari nokimoshiretzi. ¹⁵Tee namanatziimi: “Paapithateri kipatsiki”, inta apatziro nokantzimi: “Pikempoyeeri eero imatantari iwinkatharite kamaari rantakayeeri oetarikapaeni”. ¹⁶Irikapaeni tee ikimitari theenkantatsiri, ikimitaakina naaka: tee nokimitari theenkantatsiri. ¹⁷Pinashityaari riroripaeni, piyotakagaeyerini kyaaryooperotatsiri, ikyaryoowentemiro maawaeni pikowakagaeyiririni. Piñaani rootaki kyaaryooperotatsiri. ¹⁸Potyaantakina niyaatashitantariri atziripaeni nokenkithatakagaeyirini. Eejatzi naari nokimitakari notyaanteeyerini riyaatashitanyaariri atziri maawaeni kipatsiki ikenkithatakagaeyerini. ¹⁹Nokyaaryoowentemiro maawaeni pikowakaakinariri: tema nokamawenteri riroripaeni, riyoteeyantyaaworini ikyaryoowenantteyemirorini oetarika pikowakaakiriri.

²⁰Iroka eejatzi ikantziriri Jesoshi Ashitariri:

—Tee riro namanakotari apatziro ayotaanewoka jaka; inta eejatzi namanakotari maawaeni riraga raapatziyakagaeyaaripa: riraga aapatziyeeyanarini iinja.

²¹Nokowakikya ikimitawakaanakyaarona maawaeni. Tema akimitawakaaka, Pawa, atsipatawakaaka aaka. Eejatzi nokowaki ikimitee aaka maawaeni riraga aapatziyanari, roojatzi riyotantyaaworini atziri kyaaryo potyaantaperotakina. ²²Pitajonkawkowentakina nokimitantakimiri eerori, eejatzi notajonkakowentakirini maawaeni rirori ikimitawakaanyaari. Imonkaateeya-

kaeni aaka, akimitawakaaka. ²³Ikimitana naari. Nokimitzimi eerori. Rootaki ikimitawakaaperotantyaari maawaeni aapatziyanari, roojatzi riyotantyaari maawaeni atziri potyaantakina, eejatzi pimonkaatakagaeyakinarini naaka eejatzi riraga aapatziyanari, pinintaperoyanani. ²⁴Tekirani ojeekini kipatsi, tema pinintaperotanani, rootaki piitantakinari naari, nopinkathariwenteri atziri. Iroñaaka, Pawa, nokowaki itsipateeyanari iñaantenari nopinkathaperotanaki. Tema pikantana: “Pikempoyeeyanarini maawaeni”, aritaki nomatakimiro. ²⁵Pikameethaperotaki, Pawa. Tee riyotzimi maawaeni kaari aapatziyanari, omaanta niyotzimi naari. Eejatzi riyoteeyakimini irikapaeni potyaantakinari, ²⁶niyotakagaeyakirini tsikarika pikantari eerori. Aritaki napiitakiniri niyotakaaperoteri, pinintaperotantariri, pikimitakaanenari naari pinintashireperotana. Eejatzi ikimiteeyakinani maawaeni. Ari okaatzii.

Rootaki ikantziriri Jesoshi Ashitariri.

Raantanakariri Jesoshi

18 ¹Ipakaanakiro Jesoshi ikenkithatakaeri Ashitariri roojatzi riyataakaanakina: Jesoshi, eejatzi naaka maawaeni riyotaanewo. Noerinkanaka nomontyaanakawo piryaaajanteniri iitachari Sherooni. Notonkaanaki roojatzi nareetantapaaka Oriiwomashiki. Nokyaapaaki. ²Aritaki janta riyataakaapiintanakina Jesoshi, rootaki riyotantari riraga Joorashi, riraga aakaanerininira. ³⁻⁵Riraga jewatayitatsirini ñanakowenantatsiri Tajorentsipankoki eejatzi warijeeyopaeni rotyaantawakiri joraaropaeni eejatzi waariryapaeni. Reewatapaakiri riraga Joorashi. Ramapaaki ootamentotsipaeni, oorenantyaaripaeni, rompojamentopaeni eejatzi; ipokashitapaakiri riraga Jesoshi maawaeni. Riyotaki irira

itaka ikanteriri. Riyaatanaki itonkiyotawakari, ikantawakiri:

—¿Ninka paminirika?

Rakapaakiri:

—Riraga Jesoshi najareetejatzí.

Ikantawakiri:

—Naakataki.

⁶Ikanantawakariri riraga Jesoshi:

“Naakataki”, roojatzí ipiyantanakawo itapiiki. Ityaapaaki maawaeni kipatsiki, tereei. ⁷Rapiitawakiri:

—¿Ninka pikowaperotzirika?

Ikantawakiri:

—Riraga Jesoshi najareetejatzí.

⁸Ikantziri:

—Tema nokantakimi: “Naaka

Jesoshi”. Naakarikakya pikoyi, pishineteri riyateeta irikapaeni notsipatakari.

⁹Omonkaantapaakawori ikantakiriri Jesoshi Ashitariri: “Irika pikantakinari: ‘Pikempoyeenari’, tekatsi ashironkaachani”. ¹⁰Roojatzí Peetero inojakiryaantanakawo ichekamento. Ithatziiitawakiri ronampiri Iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, omaanta ithatziiitashitawakari ikempita rakojanorikitzirika. Iwaero onampirentsi Maariko. ¹¹Roojatzí ikanantariri riraga Jesoshi rirori:

—Poepiyero pichekamento poyaankaero. Rootaki ikowakaakinari Pawa ragaetena nokemaatsitawenantyaariri atziri. Eero nothañaapithatari.

Raanakiri Jesoshi joraaro Aanashiki

¹²Roojatzí ragaeyantakarini riraga Jesoshi. Rirotaki agaeyanakiririni joraaropaeni, iwinkatharite joraaropaeni, waariryaapaeni. Roojatzí roojotantanakari. ¹³Ritapaentawo raanakiniri Aanashiki. Rirotaki rikonkiri Kaejashi riraga iwinkatharite ñaanako-

wenantatsiri iroñaaka. ¹⁴Irika rirotaki kantakiriri jewatatsiripaeni joriyopaeni: “Okameethatzimotzimi ikameeta shiramparinta apaani, rowawijaakotantyaariri maawaeni atziripaeni eero rowamaeri oroomajatzí”.

Peetero imanakotashitakari Jesoshi

¹⁵Peetero rirotaki oyaatakowentawitanakariri riraga Jesoshi, notsipatari naaka. Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni riyotana naaka rootaki ishinentanari naaka nokyaantapaaka niyankiiteki ipankoki, notsipatapaakiri riraga Jesoshi. ¹⁶Omaanta riraga Peetero ikatziyapaaka ashitakontsikira jantakirowa. Niyowanee inkokironta, nokantapaakiro shentzirori ashitakontsi: —Pishineteri irira ikye.

Okantana:

—Jee, ari.

Roojatzí ikyaakaantapaakinari riraga Peetero. ¹⁷Rowaga onampirentsi okantawakiri:

—¿Kaarimima eero riyotaanewo Jesoshi?

Ikantziro:

—Kaarina.

¹⁸Okatsinkaetyaaki. Roeshitaka paamari onampirentsiapaeni, eejatzí waariryaapaeni. Rakitsiyakani osheki paamariki. Eejatzí riraga Peetero itsipatapaakari maawaeni rakitsiyapaakani.

Riraga Kaejashi rojampitakiri Jesoshi

¹⁹Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni rojampitakiri Jesoshi, ikantakiri:

—¿Ninka yotaapiintziririka? ¿Oetaka piyotaapiintziriri maawaeni?

²⁰Ikantawakiri rirori:

—Ikemakina maawaeni atziri niyotaantziri. Niyotaantapiintzi janta

ipiyotapiintanta joriyyopaeni. Eejatzi niyotaantapiintzi jaga Tajorentsi-pankoki. Tekatsi nomanapithatziri atziri. ²¹¿Iitaka pojampitantanari naari? Pojampiteri irirapaeni kemakinari oetarika nokantakiriri. Riyotakiro riroripaeni.

²²Roojatzi ipajapootantanakariri apaani waariryaa katziyeenchari jaga. Ikantziri:

—¿Arima apiyathatakyaaari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri?

²³Ikantawakiri:

—Teerika kyaaryooperotatsiri nokantakiriri, piyotakayenawo. Rooma okyaaryootzirika nokantakiriri, ¿iitaka pipajapootantanakinari?

²⁴Rootaki riraga Aanashi rotyaanantakariri waariryaa raaneeri Jesoshi oojoteencharira janta Kaejashiki.

**Rapiitziri Peetero
imanakotashitakari Jesoshi**

²⁵Riraga Peetero eekiro rakitsitatya. Roojatzi ikananteetakiriri:

—Tema eeroka riyotaanewo Jesoshi.

Roojatzi imanakotashita, ikantanaki:

—Kaari naaka.

²⁶Itsipatari maawaeni janta paamariki apaani ronampiri Kaejashi. Rirotaki isheninka riraga ithatyaakempitawitakari riraga Peetero. Ikantziri:

—Eerokama noñaakiri oriiwomashiki itsipatzimi Jesoshi.

²⁷Rapiitakiro Peetero imanakotaka. Roojatzi ñaantanaka tyaapa.

Raanakiri Jesoshi Peraatoki

²⁸Okitejiityaanaki rookanakiro maawaeni ipanko Kaejashi. Raanakiri Jesoshi ipankoki Peraato, riraga oroomajatziri riotaki jewawentziriri joriyyo. Kaari joriyyo, rootaki kaari ikowanta joriyyopaeni ikyaapae ipankoki. Ikantzi riraga jewatatsiri joriyyo:

—Rooteentsi owawentakotyaari Tajorentsi aaka akenkithatakoteeri paeraniperorofña aririka rawijanakiri joriyyopaeni ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Aririka aate inthomaenta ipankoki Peraato eero amatziro oya aaka, eero ñaaperotee aaka Tajorentsi akameethatzi.

²⁹Roojatzi riyowashitantanakiriri Peraato. Ikantawakiri riraga amaeyakiririnira:

—¿Iitaka rantakiri irika shiramparika pamantakiniriri?

³⁰Ikantapaakiri rirori:

—Eenitatsi rantayitzirini. Eeromi rantziromi kaari kameethatzi, eero namimirimi.

³¹Roojatzi ikanantawitakari Peraato:

—Paaneeri eerori. Tema ojeeki jankinarentsi pashi yotayimiri powashironkaantyaariri. Pimateri eerori powashironkaeri.

Ikantapaakiri rirori:

—Tee ishineteetanari nowamaeri.

³²Rootaki ikantakiriri omonkaatantakari ikantzitakari Jesoshi. Tema ikantzitanani: “Ari ikentakoteetena koroshiki”.

³³Roojatzi ipiyantanaa Peraato ipankoki. Ikaemakaanteeri Jesoshi. Ikantziri:

—¿Eerokama jewawentziriri joriyyopaeni?

³⁴Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Piyowitakinakya? ¿Iitaka pojampitantanari? ¿Eenitatsima paashini kamantakimiri?

³⁵Rakanakiri:

—¿Naakama iroñaaka joriyyo? Rirotaki atziri amakimiri jaka, riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri. ¿Iitaka pantakiri ikijantakimiri maawaeni?

³⁶Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Tee nopinkathariwenantzi jaka kipatsiki. Nopinkathariwenanterikami

jaka, aritaki ikijakowentakinami maawaeni nonampiri: eeromi ishinetzirimiri rirori riraga joriyyopaeni ramakinami. Omaanta tee jaka nopinkathariwenantzi.

³⁷Roojatzi ikanantakari:

—¿Kyaaryooma? ¿Eerokama jewaperotatsiri?

Jee, naaka jewaperotatsiri. Kyaaryo pikantakina. Nokantziri maawaeni atziri kyaaryooperotatsiri. Rootaki natzirintapaakari, rootaki nopokantakari kipatsikika. Maawaeni riraga iyotanakirori kyaaryooperotatsiri, rirotaki maawaeni aapatziyanari.

³⁸Ikantziri riraga Peraato:

—¿Oetaka iroka pikantziri: “kyaaryooperotatsiri”?

Roojatzi riyowashitantanaari irira riraga joriyyopaeni, ikantakiri maawaeni:

—Nojampitawitakimi inkaaganki, tee pikantana iitaka rantaperotakiri nowamaantyaariri.

Riraga Peraato ikowawitaka ipakayerimi Jesoshi

³⁹Eekiro riyaatatzi ikantzi:

—Aririka omonkaatapaeya Kitejitsiri Rawijantariri Ronampiri Tajorentsi, noeyowapiintzimiri apaani romonkeetziri. Tema aritaki okantari ameteeyarini. ¿Pikoyima noeyowaemiri jewaperotzimiri? ⁴⁰Roojatzi ikaemantanaka maawaeni:

—Eero poeyowaanari irira, inta poeyowaenari riraga Warawaashi.

Tema irira rirotaki koshintzi.

19 ¹Roojatzi raakaanantakariri Peraato riraga Jesoshi, ipajatakaantakiri. ²Riraga joraaro itapotayitakinirini ramantheeri kitochee okimiwitakawo tsikontochee. Ramantheetakakariri. Ikithaatakiri kityonkamawori.

³Ipokashitapiintakiri maawaeni riraga

joraaro iñaathawaetashitari ipinkathatziri, ikantajeempiyaashitapaakari:

—Eeroka jewawentziriri joriyyo nopinkathatemi. Injii, injii, injii.

Roojatzi ipajawootantapaakari rakoki.

⁴Rapiitziro riyowashitaneeri Peraato jewatatsiripaeni joriyyopaeni. Ikantziri:

—Rirotaki irika, napiitzimiri namaemiri. Nojampitawitakimi, omaanta tekatsi pikanteeyinani niyotantyaari iitaka pikijantakariri. Namakaanantariri pamineri eerokapaeni nopajatakaantakiri. Omaanta tee niyotzi iitakakya nowamaakaanantyaariri.

⁵Riyowanee Jesoshi rirori.

Ramantheetakawo okimiwitakawo tsikontochee, ikithaatakawo kityonkamawori. Ikanteeyirini Peraato:

—Rirotaki irika. Ñaakiri, nopajatakaantakiri.

⁶Raminawakiri jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi waariryaapaeni. Ikaemanaki:

—¿Pikentakotakaanteri koroshiki! ¿Pikentakotakaanteri koroshiki!

Ikantziri Peraato:

—Pagaeyanakirini eeroka, pikentakotakaanteri. Nojampitawitakari, tekatsi nokemakotziri rantzi iitakakya nowamaakaanantyaariri.

⁷Ikantawakiri jewatatsiri Tajorentsi-pankoki:

—Eenitatsi Iwaperite Tajorentsi iyotaanari okameethatzi ikame iitajorentsitashita. Tema ikantzi rirori: “Naaka Itomi Tajorentsi”, rootaki okameethatantakari ikame.

Rapiitakiri riraga Peraato rojampitakiri Jesoshi

⁸Ikemantawakariri Peraato ikanteeyakiririni eekiro riyaatatzi ithaawaperotanaki. ⁹Ipiyakaanaari, ikyaanee ipankoki eejatzi Jesoshi. Ikantapaeri riraga Peraato:

—¿Tsika pipoñaaka eeroka? ¿Ninkami eeroka?

Tee rakanakiri rirori.

¹⁰Roojatzi ikanantanakari:

—¿Iitaka kaari pakantana? Naaka jewatatsiri atziriki. Nokowakirika, ari nomatero nookakaakowentemi. Eejatz okimitaka, nokowakirika, nomatero nokentakotakaanemi koroshiki. Tema piyotakiro.

¹¹Ikantawakiri Jesoshi:

—Eeromi ishinetzimimi Tajorentsi, tekatsi pikantenami. Riraga amakaantakinari jaka, rirotaki antaperotakirori kaari kameethatatsi.

¹²Roojatzi ikowantawitanaka Peraato ipakaerimi. Omaanta rapiitziro ikaemanaiki jewatatsiripaeni joriyopaeni:

—¿Aririka pipakaeri irira, tee pitsipaminthitari Seesari! Irika riraga kantashitachari: “Naaka jewatatsiri”. Tema rirotaki kijakiriri peewatzinkarite riraga Seesari janta Oroomaki.

Ikentakotakaanakiri riraga Jesoshi

¹³Ikemantakari Peraato ikanteeyakiririni riyowakaaneeri Jesoshi. Janta riwetsikaetzirota, oenokamentotsi iwetsikaetziri mapi. Janta eenitatsi jeekamentotsi ijeekapiintzira Peraato ikantakowenantapiintzirira atziri. Nokantziro naaka maawaeni joriyo: “Kawaata”.ⁱ ¹⁴Okitejitanaki Kitejitatsiri Rawjantariri Ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. Roojatzi ikanteeyantakarini Peraato:

—Rirotaki irika jewatatsiri pashi eerori.

¹⁵Omaanta ikaemaeyanakini riroripaeni:

—¿Payeri! ¿Paanakiri janta! ¿Pikentakotakaanteri koroshiki!

Rojampitziri ikantziri:

—¿Nokentakotakaanteri piwinkatharite?

Ikantawakiri riroripaeni:

—Tee nopinkatharitakaayiri, omaanta apaniroeni Seesari nopinkatharitakaayiri.

¹⁶Roojatzi ikantakiri joraaropaeni:

—Paaneeri pikentakoteri.

Roojatzi raantanakari.

Ikentakotakaanakiri Jesoshi janta koroshiki

¹⁷Roojatzi raashitantanaka Jesoshi koroshi. Rookanakiro pankotsipaeni riyowakotantanaki owitheenkapaataga inkokironta antawopaeni mapi, rareetanta-paakawo tonkaariki oetachari Itonakintsiki. Iitziro rowaga tonkaari joriyopaeni: “Koorikota”.¹⁸ Aritaki ikentakotakiri koroshiki. Itsipatakari apite shirampari. Ikentakotakiri riroripaeni paashini koroshiki apite. Rowamagaetakiri Jesoshi rojatekaetakiri niyanki. Apaani rowamagaetakiri rakoperoki Jesoshi, riraga paashini rampateki. ¹⁹Peraato rojankinatakaantaki kantatsiri: “Jesoshi najareetejatzi, rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”.

Ipatakakotakaanakiro koroshiki. ²⁰Okaakintawo nampitsi aritaki ikentakotakiri Jesoshi. Osheki jewatatsiri joriyopaeni ñaanatakirori rojankinatzi. Ojankinatawitaka ipaante joriyo, eejatz oroomajatz eejatz ipaanteki kireeshiyajatz. ²¹Riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiri joriyopaeni ikantziri Peraato:

—Tee okameethatzi pojankinatziro: “Rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”, inta pojankinate: “Irika kantashitachari: pinkathariwentziriri joriyo”.

²²Ikantawakiri Peraato:

—Aritaki, nomatakiro: nojankinatakaantakiro. Eero ninashitawo nojankinari.

i 19.13 Ikantziro rirori ipaanteki arameeyojatz Kawaata: opatziito pankotsi.

²³Ari ikentakotakiri joraaro. Ari ikaatzi 4 joraaro: itakariri rayitakiri ipashikari iitoki, paashini ishintonomashite, paashini ijapatote, paashini iithari eejatzi. Omaanta ipewiryaa kotari, tee oshirika inta ontyaaja ampanata shita maawaeni.

²⁴Rootaki ikanantawakaga eyakarini:

—Eero atzijagaero. Thame añaatha waetawentyaawo ninkarika ayiterini.

Aritaki ikantari joraaro. Imonkaatakiro kantatsiri Iwaperiteki Tajorensi, ikantzi: “Ipawakaayitawoni noethaarini. Ipankina-tzitenawo nopewiryaa kotari”. ²⁵Rowaga riniro Jesoshi okatziyapaaka okaakini ikentakotakaga. Otsipatawo irentopero, roojatzi owaero Mariiya. Rootaki iina Kerejowashi. Eeniro jaga eejatzi Mariiya makaraarajato. Eejatzi naaka nokatziya okaakini. ²⁶Iñaanakiro Jesoshi riniro, eejatzi iñaakina naari. Ikantziro:

—Nana, ajaa, irikakya Jowa riro taki pitomintanakyaari.

²⁷Ikantanakina:

—Ajaa, rootaki pinironteeyari pitsipataperoteeyawo.

Roojatzi naantanaawo nopankoki noshenantawori. Ro ikanantanari tema inintashireperotakina. ²⁸Riyotanaki Jesoshi aritaki monkaataka maawaeni. Roojatzi ikanantanaka:

—Nomiritaatyaa mi.

Ro ikanantari imonkaatakiro okantziri Iwaperite Tajorensi. ²⁹Eenitatsi jaga chomokira yeekitaki kepishaari. Ijashiteetakiniri piyonkashinkanarikira. Rojataakiniri jawokiikira. Ipakotakiri ipaantekira riraga Jesoshi. ³⁰Ratsimiya-wakiromi roojatzi ikanantanaka:

—Aritaki iroñaaka, nomonkaatakiro ikowakaakinari Pawa.

Roojatzi roeyotantanaka, ikamanaki.

Rojataakiri Jesoshi

³¹Iroñaaka riwetsikawenteeyironi joriyyo kitejiri nomakoryaantapiintari.

Itzirori imatanakirika oorya, rooteentsi areetya saawaro rootaki kitejitatsiri nomakoryaantapiintari. Tee ikowaeyini joriyyopaeni riraga kentakoe yencharini rowawijeero koroshiki, rootaki ikantee-yantakaririni Peraato:

—Pikagaakaantero iporipaeni, roojatzi pojataakaanantanakyaari, ikamantyaari intsipaete.

³²Roojatzi riyaatashitanteeyanakari-rini joraaro, ikagaaporitakiri iporikira riraga tsipatakariri riraga Jesoshi. Eejatzi ikagaaporitayiteetakarini paashinipaeni. ³³Apatziro rowashiwita-paakari Jesoshi, ikagaerimi iporikira: omaanta iñaapaakitziiri kamaki, rootaki kaari ikagaantari iporiki. ³⁴Omaanta apaani joraaro rojataapaakiri imerikiki. Iyowaatanaki riraa tyonkinininini.

Eejatzi iñaa iyowaatanaki. ³⁵Naaka ñaakotakiriri, iroñaaka naaka kantakotakiriri paapatziyantyaari Jesoshi.

Niyotzi kyaaryo nokantzimiri. ³⁶Aritaki ikanteetakiriri, eejatzi omonkaataka Iwaperite Tajorensi kantatsirini: “Eero ikagaayiteetzirini itonki apaani”.

³⁷Eenitatsi paashini jankinarentsi Iwaperiteki Tajorensi okantzi: “Aritaki ramineeteri Rotyaantanewo Tajorensi, riraga rojatagaetakiri”.

Romonkeetakiri Jesoshi omookira

³⁸Eeniro janta ijeekaki koroshiki Josee arimateeyajatzi. Riyotaanewo Jesoshi naawita, omaanta imanaki. Ro imanantakawori ithaawantakari jewatatsiripaeni joriyyopaeni. Omaanta ishirampariwentanakiri riyaatashitakiri riraga Peraato ikantapaakiri:

—Pishinetayenari Jesoshini, naanee-riita.

Ikantawakiri:

—Paaneeri.

Roojatzi riyaatantanaka ragaateri.

³⁹Itsipatanakari riraga Nikoreemo.

Rirotaki jatashitziriri paerani Jesoshi tsiteniriki. Raakotanakiniri itziritantyaariri. Imaemañaatziro owaa inchato owaero miira, eejatzi opane inchato owaero aaroe. Aamaashita okaatzi otenatzi 30 kiiro. ⁴⁰Ragaetaatziri Jesoshini. Ro tokoyatha rapineetako-tantakariri, itsipatakiro kajankari. Rootaki rametari joriyopaeni aririka riwetsikeri kamatsiri. ⁴¹Ojeekinta pankirentsi okaakini ikentakoeyakirini ninta koroshiki. Janta pankirentsi ojeekinta rowanteetyaariri, owakirarika imokaetzirika. ⁴²Rooteentsi itziroryaanaki oorya, omonkaatantyaari kitejiri amakoryaantapiintari. Iñaakiro Josee okaakinitaki omoo. Rootaki rowantakariri Jesoshini janta. Ari ipinaashitanakiri mapi omooki. Ipiyanaa maawaeni pankotsiki.

Okowawitari Mariiya Jesoshini

20 ¹Otominkotapaaki. Rooteentsi okitejitzimate iyaatakaakiro Mariiya makaraarajato janta omooki rowawiitakarinta Jesoshini. Oñaapaakiro ookanaka mapi rashitakotantawitakariri. ²Oñaapaakiro inthomaenta omooki. Tee oñiiri Jesoshini. Tekatsi. Oshiyakaanakawo roori. Ari areetapaaka pankotsiki tsikarika nojeeki naaka eejatzi Peetero, okamantapaakina:

—Tekatsi Jesoshini omooki. Tema ragaetaneeeri. Tee ayotzi tsikarika owaetakiri.

³Okamantapaakina, niyaatantanakari naaka eejatzi Peetero. Niyaatanaki rowawiteetakarinta. ⁴Noshiyanaka apite, omaanta nanaakotakiri Peetero. ⁵Niyowapaaki noeyotapaaka naminantapaakari inthomaenta. Noñiiri tokoyatha ookanaka omooki, omaanta tee nokyaapae. Tekatsi iwatha Jesoshini. ⁶Rimpaetapaaki ipokapaaki

riraga Peetero. Rirotaki kyaapaentsiri inthomaenta. Roojatzi iñaapaakiro tokoyatha. ⁷Eejatzi rowaga paaño opashikantawitakariri iitoki, tee otsipatawo tokoyatha. Apitziwita ookashitanaka roori. ⁸Ari nokyaanaki naaka, noñaakiro, roojatzi niyotantana-kari piriintanaa Jesoshi. ⁹Tekiraata nokenkithashireeyironi Iwaperite Tajorentsi kantatsiri: “Ikamakirika Rotyaantanewo Tajorentsi, aritaki ipiriintanee”. ¹⁰Noñaapaakiro, nopiyana naka nopankoki.

Aminawakiri Mariiya Jesoshi

(Mr. 16.9-11)

¹¹Omaanta Mariiya makaraarajato opiya omooki eejatzi katziyeencharira inkokiroeni, irakotakari riraga Jesoshini. Oeyotanaka, aminanaki inthomaenta. ¹²Oñaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikithaatawo kitamaari. Ijeekaki rowawiteetakarinta Jesoshini. Ijeekaki apaani iitokira rowawiitakarira Jesoshini, paashini iitzi.

¹³Ikantziro:

—Tsinani, ¿iitaka piraantari?

Okantawakiri irowa:

—Ragaetanakiri Nowinkathariteni.

Tee niyotzi tsikarika rowaetakiri.

¹⁴Roojatzi opithokaantanaka.

Oñaamacheetawakari riraga Jesoshi ikatziyapaaka, omaanta tee iyotawakiri.

¹⁵Ikantziro:

—Tsinani, ¿iitaka piraantari? ¿Ninka pikoyirika?

Oetakaashiwitakari irira rirotaki thamaetakotzirori pankirentsi paeni.

Okantziri:

—¿Eerokama aanakiriri Nowinkathariteni? Pikamantenaata tsikarika powakiri. Aritaki naakiteri naari.

¹⁶Ikantziro:

—Mariiya.

Opithokanaka, okantawakiri:

—¡Iyotaanari!

¹⁷Okimoshiryaantari okenkithashi-reeya ipiyaka. Oerikawakiri. Roojatzi awithakitantawakariri. Ikantziro:

—Pipankaena, eero poteyaana.

Tekiraata noenokana Pawaki. Iroñaaka nokowaki piyaatashiteri maawaeni aapatziyanari, pikamantapaakiri maawaeni rooteensi noenokaeya Pawaki. Tema rirootaki Tajorentsi. Tema rirojatzi Piri eeroka, piyotziri rirootaki Tajorentsi, rootaki pipinkathatantariri.

¹⁸Roojatzi opokashitantaanari naaka, eejatzi paashini riyotaanewopaeni, okamantapaakina maawaeni:

—Noñaagaerikya Awinkatharite.

Eejatzi okamantapaakina okaatzi ikantayitakirorini rirori.

**Ritapaakari Jesoshi,
roñaagaeyarini riyotaanewo**

¹⁹Itsiteniityaanaki oorya, nopiyoteeyakani, nokaatakiri paashini riyotaanewo. Nothaawantari jewawentziriripaeni joriyopaeni, riraga owamaakaantakiririni Jesoshini, rootaki noyaawitantakawori ashitakontsi. Romapokashitapaakina riraga Jesoshi ikatziyapaaka niyanki. Ikantapaakina maawaeni:

—Pikimoshireeyanakini maawaeni.

²⁰Roojatzi roñaagantapaakinawori maawaeni rako eejatzi imerikiki. Noñaawakiri maawaeni rirootaki Nowinkatharite, roojatzi nokimoshiryaantana maawaeni. ²¹Rapiitakina:

—Pikimoshireeyanakini maawaeni.

Rirootaki paerani otyaantakinari Pawa, eejatzi eerori iroñaaka nokimitemi eeroka, notyaantemi.

²²Roojatzi itajonkantanakina maawaeni, joo. Ikantzi:

—Pagaero Ishire Tajorentsi, kijokiro owaeyanakimini maawaeni. ²³Piñaakiri atziri raapatziyaperotakina, roojatzi

pikanantyaariri: “Ikamintheemi Tajorentsi eerori, eero ikijawentzimiro pantayitzirini”. Rootaki ikaminthaaperotantyaariri Pawa riraga pikantziri. Pikanteririka paashini atziri: “Tee paapatziyari Jesoshi, rootaki ikijawenantemirori Tajorentsi”, aritaki paata ikijawentakimiro.

**Ikanteeyakirini Tomashi:
“Noñeeyakirinikya Awinkatharite”**

²⁴Ipokashitanteeyakinarini, tee añiiri Tomashi, riraga iiteetziri Tsipantzi: apaani peyenchari. ²⁵Ipokantapaakari irira, nokamanantawakari:

—Noñeeyakirinikya Awinkatharite.

Omaanta ikantana:

—¿Kyaaryo? Tee naapatziyawo.

Nokoyi noñeero rako, tsikarika ikyaaki kiraawo, nokoyi nomonkeero nakoempeki. Eejatzi nokoyi nomonkeero nako imerikiki. Eerorika nomonkiro, eero naapatziyawo.

**Rapiitakiri inēeyakirini
riyotaanewo riraga Jesoshi**

²⁶Awijanaki apaani tominko, ari napiitziro nopiyoteeyanakani pankotsiki, itsipatakina maawaeni riraga Tomashi. Oshekini nothaawantakari maawaeni kijanakinari, rootaki napiitantakawori noyaawitantakawori ashitakontsi. Rapiitapaakina romapokaakina riraga Jesoshi, ikatziyashitapaaka niyanki. Ikantapaakina maawaeni:

—Pikimoshiryaanakyaañoña maawaeni.

²⁷Roojatzi ikanantapaakari riraga Tomashi:

—Paminero nako. Pakote, pomonkeero pakoempeki jaka. Pakote, eejatzi pomonkeero pako numerikikika. Eero pitheenkana, inta paapatziyena.

²⁸Roojatzi ikanantawakari riraga Tomashi:

—Eerokaperotaki Nowinkatharite,
eerokaperotaki Notajorentsise.

²⁹Ikantapaakiri:

—Iroñaaka piñaakina, rootaki
paapatziyantakinari. Eenitatsi kaari
ñaanari, omaanta raapatziyeeyakinani:
nokimoshireperotakaanakiri maawaeni
irikapaeni.

³⁰Oshekini itajonkantayitakini riraga
Jesoshi. Naaka maawaeni riyotaanewo,
noñeeyakirini, omaanta tee nojankina-
tziro maawaeni jaka. ³¹Ro nojankina-
tantakawori iroka paapatziyantaariri
maawaeni riraga Jesoshi rirotaki
Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Itomi.
Aririka paapatziyakaari, aritaki
rowañaakimi pikantyaani ijeekakaayemi
rirori.

**Rapiitziri riyotaanewo 7 iñaakiri
Jesoshi janta Karireeyaki**

21 ¹Nokanta nopiyeeyanaani
naakapaeni riyotaanewo janta
Karireeyaki. Roojatzi rapiitana roñaaga-
paana riraga Jesoshi, eejatzi paashini-
paeni riyotaanewo. Noñeeyawaerini
othapyaakiini inkaareki Teweeryashiki.
Iitziro eejatzi Inkaare Karireeya. Aritaki
okantakari. ²Nopiyoteeyakani, naaka
itomi apite Sewereeyo. Nokaateeyirini
Peetero, eejatzi riraga Tomashi.
Itsipatana Nataneeri, riraga karireeyaja-
tzi poñaachari Kanaaki. Eejatzi eenitatsi
apite paashini riyotaanewo Jesoshi.
Nopiyotaka maawaeni. ³Ikantana
Peetero:

—Niyaate noshiryaate.

Nokanteeyanakirini:

—Eejatzi naari.

Ari niyaateeyanakini. Noteteeyapaa-
kani maawaeni pitotsiki. Noshiryaatawi-
taka, roojatzi nokitejitakotantaka.
Tekatsi nayi. ⁴Okitejitanaki ikatziya-
paaka riraga Jesoshi othapyaakiini. Tee
niyoteeyawakirini.

⁵Ikantapaakina:

—Notsipaminthari, ¿Paaki shima?

Nokantawakiri:

—Tekatsi.

⁶Ikantakina:

—Apawo pishiryaate pakoperoki,
aritaki paaki.

Ari noshiryaatanaki maawaeni. Naaki
oshekiniroña shima, tee naawyaakotziri
notetakoteri nopitoki. ⁷Naaka nokantziri
Peetero:

—Jaa, rirotakimakya Awinkatharite.

Ari ikithaatanakawo rirori iithaari.

Ipiinkashitanakiri ramaatanaki
othapyaakiinira raatapaaka. ⁸Nimpaeta-
kotapae naakapaeni, nonoshikakotziri
shima. Okaakitapae othapyaakiini,
amaashitaka okaatzi 100 meetero.

⁹Nomitaanaki maawaeni omerikyaataki
othapyaakiiniki. Noñaapaaki paamari,
itashitziri shima. Eenitatsi eejatzi paa.

¹⁰Ikantawakina:

—Pamagaantakinari iroñaaka shima
pishiryaatakirira.

¹¹Rapiitziro rotetapaa Peetero
pitotsikira inoshikaatakotapaakiri shima
ishiryaatamentoki kipatsiki. Yeekiper-
otaki antaripaeni shima, ikaatzi 153.
Oshekiperoroña omaanta tee opejanaki
noshiryaatamento. ¹²⁻¹³Ikantawakina:

—Ajaa, poya.

Ikagaakinawo paa eejatzi ikagaakinari
shima. Nowaeyakarini maawaeni. Nothaa-
wantakari nokanterimi: “¿Ninkamika?”
Maawaeni niyotawakiri rirotaki Awinka-
tharite. ¹⁴Ikamaki chapinki Jesoshi,
ipiriintanaa. Rootaki roñaagaana eejatzi
maawaeni riyotaanewo. Iroñaaka okaatzi 3
roñaagaana naakapaeni.

**Riraga Jesoshi
ikenkithatatakaakiri Peetero**

¹⁵Nowaeyakani maawaeni. Roojatzi
rojampitantakari Jesoshi riraga Shimo,
iitziro Peetero:

—Peetero, ¿panaakotakiri irikapaeni, pinintashireperotana eeroka?

Ikantawakiri rirori:

—Eeroka, Nowinkatharite, yotatsiri nonintzimi.

Ikantanakiri:

—Piyoteeri riraga aapatziyanari: tema ari roshiyakyaari nashi nowishaanite.

¹⁶Rapiitakiri, ikantawakiri:

—¿Pinintashiretana?

Rapiitawakiri ikantawakiri:

—Jee, Nowinkatharite, eeroka yotatsiri nonintashiretzimirika.

Ikantziri:

—Pikempoyeenari maawaeni ameenteeyakinarini.

¹⁷Rapiitziro rojampitziri, tres-tapaentsiri. Ikantziri:

—¿Pineshironkatanama?

Roojatzi rowashirewaetantanaka Peetero. Tema ro rowashiretantakari okaatzi 3 rojampitziri Jesoshi okimitaka chapinki riraga Peetero imanakotashitaka okaatzi 3. Ikantawakiri:

—Eerokakya, Nowinkatharite, yotzirorikya maawaenikya. Piyotana eeroka nonintashiriimirika eechonkiini.

Ikantziri:

—Pikempoyeeri kameetharini maawaeni aapatziyanari. Tema roshiyawitakaari nowishate. Piyotakoperotakina. ¹⁸Kyaaryootaki iroka nokantemiri: paerani, eeniro pewankariwaetzini, pikithaatapiintawoni piithaari. Piyaatapiintayitzi tsikarika pikoyiri piyaate: tekatsi atziri kantemini: “Eero piyaatzi”. Omaanta aririka pantyashipariperotapaaki, pakote pakoki, rojoteetemi, ikithaatemi paashinipaeni. Raanakimi janta tsikarika tee pikowawita piyaate.

¹⁹Aritaki ikantakiri. Riyotaakiri tsika ikantyaari rowamagaetantyaariri

Peetero iinja. Aririka iñeeteri ikamaki, riyotanaki maawaeni iñaaperotakiri Tajorentsi ikameethatzi. Roojatzi ikanantanakyaari:

—Thame, poyaatanakina.

²⁰Ipthokanaka Peetero. Iñaakina noyaatanakiri, rooma naaka riyotaanewo Jesoshi inintaperotziri. Chapinki nowakagaeyantakaririni Jesoshi, naaka ojampitakiriri: “Nowinkatharite, ¿ninka aakaanteminika?” ²¹Iñaantakinari Peetero, rookotana, eejatzi ikantziri Jesoshi:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikanteeterika iinja riraganki?

²²Ikantawakiri:

—Nokoyirika ijeekanakiita jaka roojatzi nopiyanteeyaari, eero pikenkithashiryaaotari. Omaanta eeroka poyaatenaaata.

²³Rowaagaeyakinirini maawaeni paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi okaatzi ikantziriri irira. Iitashiwitaka irira eero nokami. Omaanta tee ikantzi Jesoshi: “Eero ikami Jowa”. Inta ikantawitari: “Nokoyirika ijeekanakiita jaka roojatzi nopiyantakyaari, eero pikenkithashiryaaotari”.

²⁴Naakapero riyotaanewo riraga Jesoshi, jankinatzirori iroka. Noñiuro maawaeni. Niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni iroka nojankinatakiri.

²⁵Teera nothotziro nojankinatziro maawaeni rantayitakirini Jesoshi. Arimi ojankinatayitakotyami maawaeni, rantayitakirini, naamaashitya ari iyeekitakiro mi maawaeni kipatsi iñaanamentopaeni.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

RANTAYITAKIRINI ROTYAANTANEWO

JESOSHI

Rookashi rapiiteeniri rojankinatakaniri Teyoojiro

1 ¹Nokoyi niwethatemi, nonintanewo Teyoojiro. ¿Tekatsima oyemini? Naaka kameetha. Paerani nitantakawori nojankinatanakimirori, niyotaantakimirori osheki rantayitzirini Jesoshi. Eejatzi niyotaantakimirori osheki riyotaantayitzirini. ²⁻³Ari iñaashitzimaetakawo ikamakira, ari rañaagae, roojatzi roñaagantapaakariri riyotaanewopaeni. Osheki iñaakotapiinteyirini rantapaakiri rirori, rootaki riyoperotantariri rañaagae. Okaatzi 40 kitejiri roñaagapiinantariri. Ikenkithatakotziri tsikarika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Rotyaantanakiri riyotaanewopaeni riyoteeri paashini atziri oetarika ikowakaakiriri ranteri. Ro kantziriri Ishire Tajorentsi. Roojatzi riraga Tajorentsi raaneeri Itomi jenokinta, roojatzi noweyaantakawori nokenkithatakotakiri paerani. Iroñaaka eekiro niyaatatzi nowaayemiro nokantemi rantziri riraga rotyaantaneewopaeni Jesoshi, riraga otyaantanakiriri paerani.

⁴Apaani kitejiri, tekira riyaaatee jenokinta, ikaatakagaeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanewopaeni ikantaperotakiri riraga Jesoshi:

—Eero pookanakiro Jerojareeki, nokowaki poyaawakiroota ikashiyakaa-kimiro Ashitanari, rowaga pikemakinari

chapinki nokantzitakimirroña. ⁵Riraga Jowani ikaawoshitakotzimiri Tajorentsi iñaaki, riyotantakari atziri paapatziyari Tajorentsi. Omaanta eero ojamanitzi opokashitemi Ishire Tajorentsi, okithaatakaapaakimi, riyotantyaari atziri kyaaryo pikemijantaperotakina naari.

Roenokantanakari Jesoshi jenokinta

⁶Paashini kitejiri ipiyotawenteeyakarini Jesoshi riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri janta tonkaariki owaero Oriiwomashi.

Rojampiteyirini. Ikantziri apaani:

—Nowinkatharite, aaka isheninkani riraga achariniiteni Ishireeyerini. Paerani ijeekawitani jewawenantatsiripaeni achariniitenipaeni; omaanta iroñaakaroña tekatsi. ¿Arima iroñaaka pikanteri paashini reewawenteeyenani? Osheki nokowaki.

⁷Ikantawakiri:

—Tee ikowakayimi Ashitanari piyotero tsikarika okaate. Ojamanitatzirika rooma tsikarika okaate. Apatziro Ashitanarikya apaniroeni kantatsini.

⁸Iinja itajonkawenteeyeminiita eejatzi opokashiteeyemini Ishire. Omataka-yemi, rootaki nokowakaakimiri pikenkithatakotena jaga Jerojareeki, eejatzi pithotyaanakiro Joreeyaki pikenkithata-

kotena. Eejatzi pikenkithatakotena janta Jamaaryaki, eejatzi pithotyaaanakiro maawaeni paashinipaenikinta kipatsikinta, pikenkithatakotena. Tsikarika piyaate nokowaki pikenkithatakotena.

⁹Rootaki ikantanakiriri Jesoshi. Ari ramineeyawakirini maawaeni, roojatzi roenokantana jenoki, ipeyimotanakari menkoriki. ¹⁰Ari ramineeyanakirini jenoki joreririri, jatanaki. Ari romapokapaakiri apite ronampiri Tajorentsi, ikatziyimoeypaakarini. Ikimitapaakari shirampari; kitamaamawori imaatha. ¹¹Ikantapaakiri:

—¿Eeniromi, karireeyajatz? ¿Iitaka eekiro paminanta jenoki? Piñaawakiri riraga Jesoshi roenokanaka jenokinta. Eejatzi ipiye paata. Aririka ipiye, ikimitapaeya iroñaaka riyaaatantanaari.

¹²Roojatzi roerinkantanaa taapiki, ipiyeeyanaani Jerojareeki riraga rotyaantaneu Jesoshi kimitaka apaani kiroometero. Okaakini Jerojaree, tee inteenaperotzi.

¹³Ari rareeteeyapaakani, rateeteeyapaakani oshitamenkota jenoki. Janta imaapiinteeyininta riraga Peetero, eejatzi Jowa, Jantyaako, Antereeshi, Jiripi, Tomashi, Waritoromee, Mateeyo, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitzirorini oetarikapaeni), eejatzi Joorashi (riraga itomi paashini Jantyaako), imaapiinteeyini maawaeni. ¹⁴Ari rapiitapiinteeyironi ipiyoteeyani eejatzi ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi. Itsipateeyarini rirentzipaeni Jesoshi, eejatzi riniro rowaga Mariiya, eejatzi paashinipaeni tsinani. Aritaki ikantani ikenkithatakapaanteeyirini Tajorentsi.

**Riyoyaayitantakaririni Mateeyashi
poyaatariri Joorashini**

¹⁵Ari paashini kitejiri ikatziyanaka riraga Peetero ikatziyimoteeyanakarini

iyemijantzinkaritepaeni. Aamashitya ikaateeyini 120. ¹⁶Ikantzi:

—Nojoriyotzinkaritepaeni, okameethatzi amonkaatero okantzirini Iwaperite Tajorentsi. Paerani iyoteerini Ishire Tajorentsi Iraviirini ikenkithatakotantaririni Joorashini: riraga jewateeyakiririni agaeyakiririni Jesoshi.

¹⁷Aritaki akaateeyawitarinirona.

Paerani itsipateeyawiteeni rantawaetakaawitakina. ¹⁸Omaanta raakaantashitaari Awinkatharite, ipinatashiteetawitakari koriki. Raawitakari, roojatzi roepiyeeniri, rirotaki koriki ramanaanteetakawori kipatsi. Roojatzi irira ishirikantanaka, shirik; ithatanaka. Roojatzi ithatyaakotantanaka, thatzik; ipityaankanaka; roojatzi ikotaantapaaka imotziki, waag, iyowapaaki isheeto.

¹⁹Riyoteeyakirini maawaeni jerojareejatzi. Rootaki iitanteetawori kipatsi ramananteetziri Asheererama. Akantziro apaanteki aaka: “Iwinawoni Jesoshi rowamaanteetawitakariri”. ²⁰Aritaki paerani rojankinateetzironi mampaantsi kantatsiri: “Okaankipankotanaki ipankoni aakaanterini Awinkatharite, tekatsi jeekantzityaarini”. Eejatzi okantzini mampaantsi: “Okameethatzi eeniro poyaatyaarini kenkithatakanaanantatsini”. ²¹⁻²²Iroñaaka thame akanteri paashini: “Pipoyaatyaari Joorashini”: tema rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi. Rirotaki akanteri tsipatapiinteeyeerini paerani: ñaaperotziriri Jowani ikaawoshitantzini, eejatzi ñaapiintziriri Jesoshi. Akowaki ñaakiriri rañaagae eejatzi riyataneen jenokinta: akanteri ikaateeyeeni akenkithatakoeeyirini Jesoshi. ¿Ninka akanterika iroñaaka ipoyaatyaari? ²³Ari ikantzi paashini:

—Rirorika irika Josee Warajawaashi, iiteetziri eejatzi Jooshito. Teerika irira, rirorika irika Mateeyashika. Ari ikaemiri apite:

—Pipokanaki jaka niyanki. ²⁴⁻²⁵Roojatz ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri:

—Nowinkatharite, eerokakya iyotzirori tsika ikanteeyarini maawaeni atziri rajankaneki. Eeniro irika apite. Piyotakayenari ninkarika pikowakayaari eeroka poyaatyaarini Joorashini. Tekatsi ikanta iroñaaka rirori ikenkitha-tee eejatzi ranantee: tema kamaki rirori, jataki janta paamariki kaari tsiwakani-tatsini.

²⁶Roojatzi iñaathawaetaka, tema riyoyaakiri Mateeyashi. Ari ikaatawitani chapinki rotyaantanewo Jesoshi 11. Iroñaaka ikaateeyeeni eejatzi 12.

Kitejiri iiteetziri: “Pentekoshiteshi”

2 ¹Ari iroñaaka omonkaatapaaka kitejiri iiteetziro: “Pentekoshiteshi”.

Ari ipiyoteeyakani Jerojareeki maawaeni aapatziyariri Jesoshi.

²Omapokashitapaakari, ikemawakiro oshiyaawitawori antawo tampyaa, opomatapaaki, moo. Opoñaanaaka jenokinta, othotyaapaakiro pankotsi ijeekaeyantarini. ³Eejatzi okoñaatzimotashitapaakari oshiyaawitakawori paamari, otsiparyagaeyapaakani ojeekanteeyapaakarini iitokipaeni maawaeni jeekaentsiri. ⁴Okithaataka-gaeyapaakarini Ishire Tajorentsi. Roojatzi iñaawaetantanakawo inashitachari paantentsipaeni tekatsi iyoteerini, imateeyakironi rowaga oñaawaetakaa-pakiri Ishire Tajorentsi.

⁵Ari ijeeki janta Jerojareeki joriiyo-paeni, aapatziyaperotawori rojankinarini Moeseeshi, ipoñaayitanakani paashinipaeni kipatsiki, tsikarika.

⁶Ikemanteeyawakaririni iñaawaeteeyanakinirini, rootaki ipiyotawentapaakari osheki atziri. Ikemaeyapaakironi ipaantepero. Tee riyotakotapaeri.

⁷Rotsikanatakari, ikenkithashireyapaakani rojampitawakagaeyapaakani:

—Tema maawaeni riraga ñaawaeteentsirika rirotaki karireeyajatz.

⁸¿Tsika akantaka akemanteeyanakaworini maawaeni apaanteperopaeni?

⁹Iroñaaka akaateeyakirini paaratyajatz, meryaajatz, eramajatz. Eejatzi eenitatsi jeekatsiri Mesopotaamiyaki, Joreeyaki, Kaparooshiyaki, Poontoki, Aashiyaki, ¹⁰Jiriijiyaki, Pampiiriyaiki, Ejiipitoki. Eejatzi akaateeyakirini poñaayiteencharini okaakintapae Shireeneki, janta kipatsiki owaero Riiwya. Eejatzi eenitatsi aretantachari poñaayitacharini Oroomaki joriiyopaeni eejatzi peyeenchari joriiyo. ¹¹Akaateeyakini joriiyoperotatsiri eejatzi peyaachari joriiyo. Akaateeyirini kireeshiyajatz eejatzi araawyajatz. Akemaperoyakironi ashi apaantepero omawitya inashita atziri rashi ipaante-paeni ikemayitzironi. ¹²Ari rotsikanateeyanakarini oshekyantzi atziri, tee riyotakotziri. Rojampitawakagaeyanakaanani:

—¿Tsika akantaka akemantawori apaantepero?

¹³Omaanta paashinipaeni, ishironta-wenteeyanakarini, ikantzi:

—Ishinkiteeyakani irinta, injii, injii.

¹⁴Ari eeniro janta riraga Peetero, ikaateeyirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi. Itacheronkawaantetanaki ikantanakiri:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, maawaeni eeroka jeekatsiripaeni jaka Jerojareeki, piyoteeyawakironi iroka nokantemiri, pikemijanteeyawakinani. ¹⁵Piitashiteeyawitakarini ishinkiteeyakani irikapaeni. Omaanta tee ishinkiteeyani. Jaka aepatsiteki tema ishinkitapiintee-yani atziri tsiteniriki, omaanta kitejiriki eero ishinkita. Tema iroñaaka tekira ijenokitapaaki oorya. Tekira omonkaata ishinkitapiinteeta, ¹⁶omaanta iroka pikemakiri ikantakotziri kamanantziro-

rini iñaani Tajorensipero iitachari Joeri paerani, tema rojankinatzitakawoni oetarika ikantziri Tajorensi. ¹⁷Ikantziri Tajorensi: “Iinja iñeero maawaeni atziri notyaanteniri Noshire. Okamantakaayiterini noñaani pitomipaeni, pishinto-paeni. Riraga ewankaripaeni niyotakaeri oetarikapaeni rajankaneki. Eejatzi Ishire Tajorensi oñaagayitakirini antyashiparipaeni oetarikapaeni, kimiwitaka imishiwaetatz. ¹⁸Eejatzi maawaeni aapatziyenani shiramparipaeni, tsinanipaeni, notyaanteniri Noshire, ikenkithatakotantenari. ¹⁹Ari nomatero iinja kaari piñaapiintzi jenoki eejatzi jaka kipatsikika: potsikanatanakyaawo. Aritaki piñeeyeroni iinja riraani oshekini kamaentsiri, eejatzi piñaawakiro otagaeyanakyaani pankotsipaeni: oshekipero okachaaperotanaki. ²⁰Nityaawo noetsiwakanakiri oorya; eejatzi riraga kashiri, ikityonkatanaki, roshiyanyakyaawo iraantsi. Roojatzi omonkaatapaakya kitejiri rareetantapaakyaari Piwinkatharite reewatawentero maawaeni atziri. Osheki imatapaakiro, ikantakoeyantyaaririni irira. ²¹Omaanta rowawijaakoeyirini maawaeni atziri ikantzi: ‘Nowinkatharite, powawijaakotena’”.

Rootaki rojankinatzirini Joeri.

²²Eekiro ikantzi Peetero:

—Nojoriiyotzinkarite, pikemijantawakiro iroka nokantemiri, nokenkithakoteri Jesoshi, riraga najareetejatzi. Itajonkantayitziini, imatayitakirini kaari añaapiintzi. Eejatzi imatayitakirini oetarikapaeni, ayotantariri itajorensiperotaki. Tema piñaapiinteeyakirini eerori, piyotakiroña. Tema rirotaki Tajorensi matakakiriri. ²³Paerani aritaki riyotakotzitarini irira, ikantzi-tani: “Aritaki okantyaari, ipimanteeteri riraga Jesoshi”. Rirotaki atziri kaari kameethatatsi owamaakiriri, omaanta

eerokapaeni pikentakotakaanteeyakirini, powamaakaanteeyakirini.

²⁴Ari osheki ikemaatsitayitakawoni, ikamaperowitaka. Omaanta rowañaagaeri eejatzi Tajorensi, tee ikowakayiri eekiro ikamaperotaty.

²⁵Tema rojankinatzitakawoni paeranipe-roroña Iraviiri iñaani Jesoshi:

“Niyotaki kijokiro rowakina Ashitanari, ijeekaki nakoperoki ramitakotapiintakina, kaari nothaa-wantya. ²⁶⁻²⁷Osheki nokimoshirewentakiri, rootaki nokanantariri: ‘Pawa, osheki niweshiryaa. Niyotaki eero pookana janta jaawikinta. Eejatzi eero pishinetana nopathayi paata, tema piñaaperotana nokameethatzi. Niyotaki pimatakaakinawo iroka pikantakinari. ²⁸Piyotakaakinawo nokantyaani nañaaperotanaki, kijokiro owawakaeya, nokantyaani niweshiryaaawentanakimi’”.

Rootaki iñaani Jesoshi rojankinatzirini Iraviiri.

²⁹Eekiro rowaaganakitziro Peetero:

—Iroñaaka, nojoriiyotzinkarite, piyotaperotziro nokamantaperotemi ikamaki achariniiteni riraga Iraviirini, ikitataka. Eenitatsira iroñaaka ikitatakanta. ³⁰Kamanantzirori rinawitani. Riyotaperotzironi ikantaperotziriri Tajorensi: “Kyaaryootaki iroka nokamantaperotemiri, eero namatawizimi. Iinja reewawenante pijoriiyotzinkariperote, poyaatemini”. ³¹Naakiro, tekirani ipiriintaani Rotyaantanewo Tajorensi, omaanta riyotakotzitarini Iraviiri. Tema rojankinatzitakani: “Ikante Rotyaantanewo Tajorensi: ‘Pawa, niyotaki eero pookana janta jaawiki, eejatzi eero pishinetana nopathaye’”.

³²Rirotaki Jesoshi piriinteeri Tajorensi. Aritaki noñeeyakirini naari, iroñaaka nokamantaperotakimiro.

³³Aritaki raawaeri janta rakoperoki, ikaantapaakariri reewawenanzi. Eejatzi okithaatakaakari Jesoshi Ishire Tajorentsi, rowaga ikashiyakaakiriri Iriri. Iroñaakakya, rotyaanteeyakina-woni naari jaka: rootaki piñaanteeyakinarini eejatzi pikemaeyantakinarini. ³⁴⁻³⁵Pamine, tee riro kenkithatakotchani riraga Iraviiri paerani, inta ikenkithatakotziri Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee roenokaeya irira Iraviirini jenokinta inta riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema rojankinatzitani rirori paerani: “Irira Pawa Tajorentsi rirotaki kantziriri Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ‘Pijeekapae jaka nakoperoki, pikaatena eewawenante roojatzi iñaaperoyantemirini paata maawaeni kijeeyawitzimirini’”.

³⁶Eekiro ikamantanakiri Peetero: —Tema aakateeyakini icharineeteni Ishireeyerini. Kameetha riyoperoyeeroni maawaeni ajoriiyotzinkarite iroka nokantakimiri: pikentakotakaantawitakariri Jesoshi, omaanta ipiriinteeri Tajorentsi, kyaaryo ipeyawaeri eejatzi Jewawenantatsiri, eejatzi Rotyaantanewo, kimitaka ikashiyakaakiriri achariniiteni paerani.

³⁷Ikemanteeyawakaworini iroka, osheki ikenkithashiryaperoeyanakani. Riyotakoperotanaka kyaaryo rantziro kaari kameethatatsi. Rojampiteeyirini Peetero eejatzi paashinipaeni rotyaantanewo:

—Nojoriiyotzinkarite, ¿tsika nokanteeyaanika aritakima ikaminthagaena Tajorentsi?

³⁸Rakanakiri:

—Pikenkithashiryagaeyakya, eero pikimitaaga paerani. Kameetha paapatziyari Jesokirishito eejatzi pikaawoshitakowentyaari Tajorentsi riyotantyaari atziri paapatziyari Jesoshi.

Rootaki ikaminthaanteeyemirini Tajorentsi, eero rapiiteemiro ikenkithashiryaaokotzimiroña eejatzi kaari kameethatatsi panteeyawitakarini. Rootaki okithaatakaantakimiri Ishire rotyaantzimiri. ³⁹Rootaki ikashiyaka-gaeyakimirini eeroni; eejatzi ikashiyaka-gaeyakirini rirori pisheninkatanakyarini iinja, eejatzi maawaeni atziri jeekayitatsirini paashinipaeni kipatsiki. Rootaki ikashiyakagaeyakaerini maawaeni; rootaki ikowakagaeyakaeri Awinkatharite, aririka aapatziyeyaarini.

⁴⁰Osheki paashini ikamantaperoyeirini, ikowaki raapatziyakaaperotyaaeri. Eejatzi iroka ikantakiriri:

—Pookero kaari kameethatatsiri pantziri ari rowawijaakoteemi Tajorentsi. Rootaki eero rowashironkaantzimi paata.

⁴¹Ari ikemaperotakiro oetarika ikantakiri riraga Peetero, raapatziyawa-kawo ari ikaawoshitawentakari Tajorentsi, aamashitya ikaateeyakini 3.000. ⁴²Ikantatyeyyaani ikemijantape-roeyirini iroka riyotagaeyiririni. Ikantatyeyyaani kameetha ikimitawakagaeyakani: itsipatawakagaeyakani rakiyotawakaeyani owanawontsi, ikenkithashireeyantakaririni riraga kamawenteeyakiririni, eejatzi ramana-piinteeyirini Tajorentsi.

Ijeeki kameetha riraga aapatziyariri Jesoshi

⁴³Riraga rotyaantanewo Jesoshi rantapiintakiniri atziripaeni kaari ñaapiinteeyirorini eejatzi imatayitakironi oetarika riyotantanakariri kyaaryo itsipatari Tajorentsi. Osheki rotsikanatanakari maawaeni atziri, ikantzi:

—Imatakaakiri Tajorentsi aapatziyariri Jesoshi. ⁴⁴Ari ikimitawakaeyakani irirapaeni. Tee ithaawakaeyawoni

oetarikapaeni, omaanta ipawakaapiinta tzmimotayitziririni, oetarikapaeni.

⁴⁵Ipimanteeyironi rowaagawo eejatzi iipatsite. Ipaqaanteeyakirini iyorikite maawaeni aapatziyariri Jesoshi koetyeemotziriri. ⁴⁶Maawaeni kitejiri riyaatapiinteeyini janta Tajorentsipankoki. Eejatzi rakiyotawakaeyakani owanawontsi ipankokipaeni rirori, ikenkithashiryaantariri kamawenteeya-kaerini. Aririka rowaeyani, ikimoshireperoeyini, eejatzi kameetha ipashitawakaeyakani. ⁴⁷Ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

Eejatzi riraga maawaeni jeekatsiripaeni iñeeyakirini rirori ikameethatzi. Ikantatyeeyaani maawaeni kitejiri raapatziyaperotanakyaari paashinipaeni atziri, roshakitakaaperoeyakirini Awinkatharite.

Ikenkithatakaantzi Peetero janta Tajorentsipankoki

3 ¹Paashini kitejiri, shaawiityaaki oorya, itonkaanaki Peetero eejatzi Jowa janta Tajorentsipankoki oetotziikinta tonkaari. Maawaeni kitejiri shaawiityaaki oorya riyaatapiintzi jorriyopaeni janta ramanantapiintariri Tajorentsi. ²Eeniro ijeekaki janta apaani shirampari kijopookitatsiri. Aritaki ikantzitapaaka paerani owakira ikoñaatapaaki. Ari maawaeni kitejiri ramaetapiintziri omooki Tajorentsipanko iiteetziro: “Kameethari omoo”. Aritaki rowaetapiintziri omooki inethaantyaariri iyorikite kyaayitatsirini. ³Riraga Peetero eejatzi Jowa roowiteencha ikyeeyapaenimi Tajorentsipankoki, omaanta iñaawakiri rirori ikantawitawakari:

—Pikaminthayena, nojorriyotzinkarite, pipena koriki.

⁴Ari ramineeyapaakirini Jowa, Peetero, ikantziri:

—Paminenatya.

⁵Raminaperotawitawakari, iitashiwi-taka ari ipakirimi oetarika. ⁶Omaanta ikantanakiri:

—Tekatsi noorikite, omaanta nokowaki nokaminthayemi. Nokanteri Jesokirishito, riraga najareetejatzi ikatziyatziyatakagaemi rirori. Iroñaaka pipiriinte, pikatziyatziyawaete.

⁷Roerikakiri rakoperoki, ikatziyakiri. Intsiyaete retsiyatakotee, ishintsitanaki iitziki. ⁸Ishintsitzi ikatziyanaka, sherok. Ikatziyaperotanaka, ikatziyatziyawaetanaka. Itsipatanakari, ikyaanaki Tajorentsipankoki. Ijapojapotanaka, ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ⁹Iñeeyawakirini maawaeni atziri: ranaashitanaka. Ikemaeyawakirini ikantanaki:

—Kameetharini Tajorentsi. ¹⁰Ari riyoteeyawakirini, rirotaki irika jeekawitacharini omooki, nethaapiinantawitachari koriki. Iñeeyakirini retsiyatakotee, rootaki rotsikanatantankariri. Tee riyotakotziri.

¹¹Ari roerikaperotanakiri Peetero eejatzi Jowa. Eeniro ikatziya janta ipiyotapiinteeyantarinira: ro ikaapano-matakantaantziro iiteetziro rashi Sharamoo, rirotaki wetsikakaantzirori paerani. Roojatzi ishiyashitantapaakari maawaeni atziri, rotsikanatapaakari. ¹²Iñaawakiri Peetero, ikantawakiri ijorriyotzinkaritepaeni:

—¿Iitarikya potsikanatantanari? ¿Iitaka paminanteeyanarini, joreririri? Eero piitashitana naaka Tajorentsi nanashitakaantariri irika kijopookiwi-tachari. Eero eejatzi piitashitana naapatziyaperotakari nomatantaariri. ¹³⁻¹⁴Irira Tajorentsi rirotaki etsiyatkooteeriri. Paerani raapatziyapaakari Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, eejatzi maawaeni achariniiteni. Okameethatzi pikimitagaeyarini rirori paapatziyeeya-

rini Tajorentsi. Rirotaki ñaaperotaperotziriri Jesoshi ikantzi: “Ñaakiro, ikameethaperotzi Notyomi, rantakinawo maawaeni nokowakaakiriri”. Kyaaryo osheki ikameethaperotzi Jesoshi. Rirotaki paakaanakiri. Ro ipankagae-rimi Peraato, aritaki pikantakowenta-kiri: “Tee nokoyi pipankaeri”, omaanta pikowakiri ipankaeri owamaantatsiri. Kyaaryo ikamawenteeyerini maawaeni atziri. ¹⁵Powamaakaanakiri owañaagaeyiririni atziri. Ikamawita-paenta, roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi. Noñeeyerini rootaki nokanantzimiri. ¹⁶Eeniro irika shirampari: ikemakotantawakariri Jesoshi, raapatziyaperotakari kameetha, rootaki retsiyatakotanteeri. Irika iroñaaka piñaakiri. Tema piyoteeyirini. Ari raapatziyaperotakari Jesoshi, rootaki itekatsitantaari. Piñaakiri iroñaaka ranashitanaka.

¹⁷Eejatzi ikanteeyirini Peetero:

—Ari nojoriiyotzinkaritepaeni, iroñaaka niyotaki tee piyotawitarini Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Eejatzi riraga jewatatsiripaeni tee riyoteeyawitarini rootaki pikentakotakaanteeyantakaririni rirori. ¹⁸Omaanta irira Tajorentsi ishineta-kimi panantakawori maawaeni iroka, pimonkaantakawori maawaeni rojankinatakaakiri kamanantayitziro-rini iñaani paeraniperoroña. Tema maawaeni rojankinatakotzitarini Rotyaantanewo Tajorentsi otzimatyee ikemaatsityaawo. ¹⁹Pikenkithashireeyanakyaaeni, eero pikimita paerani, inta paapatziyeeyarini Jesoshi; roojatzi ikaminthayemi Tajorentsi; tema rowameethateeyimini, eero ikenkitha-shiryaaakoteemiro eejatzi kaari kameethata-tsi pantayitawitarini. Eejatzi itsipateeyante-mirini Awinkatharite, riweshiryaaakagaeye-mini. ²⁰Eejatzi iinja rotyaantemiri eejatzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema paeraniperoroña riyoyaakiri rotyaanteri

rowawijaakoteri atziripaeni. ²¹Omaanta iroñaaka ijeekapae janta jenokinta, ikantyaani roojatzi riraga Tajorentsi rowameethatantayitapaakyaaworini maawaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki ikantziniriri paeraniperoroña riraga kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi, riraga rowameethateeyirini rirori: rirotaki ñaawaetakagaeyiririni maawaeni. ²²Ikantzini Moeseeshi: “Riraga Pawa Tajorentsi rotyaantemiri paashini kamanantziro-rini iñaani Tajorentsi, ikimitena naari rotyaantakina. Rirotaki joriyoo ikimitakae aaka. Oetarikapaeni ikamantemiri, paapatziyawakyaari. ²³Omaanta maawaeni kaari aapatziyaarini rirori, ithonkaeyerini Tajorentsi, eero rapiiteero itsipatari ijoriyotzinkaritepaeni”.

²⁴Eejatzi rojankinatakotzitarini paerani Samoeri eejatzi maawaeni kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi iroka piñaayitakirini iroñaaka. ²⁵Aritaki ipokapaaki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi ikashiyaaakari rotyaanteeri. Tema ikashiyakaanantakaririni kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi eejatzi paejatziiteni riraga Awaraama, Ijaaka eejatzi Jakoowo. ²⁶Rotyaantakiri Tajorentsi aakaki, reewateeyakaeni riyotagaeyakaeroni. Eeniro panteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta ipokashiteeyakimini rowawijaakoeyemini eero pashironkanta; ikowaki riweshiryaaakagaeyemini. Rootaki kyaaryo pikenkitha-shiryaaanteeyanakyaaarini, eero pikimitaga paerani.

**Riraga yotaawakaencharipaeni
ipiyotashitakari Peetero
eejatzi Jowa**

4 ¹Eeniro ikenkithatzi Peetero eejatzi Jowa, ikenkithatakayiri atziripaeni. Ari ipokapaaki ñaanakowenantatsiri-paeni, eejatzi jewatatsiri waariryapaeni-ashi Tajorentsiipanko eejatzi saroseeyo-

paeni. ²Ikiyashireeyanakani, ikantawakaanaka:

—¿Oetakama riyotaantariri atziri? Iroka ikamantakiriri: “Ipiriintanee kamatsiripaeni: tema piriintanaa Jesoshi”. Tee okameethatzi iroka riyotaanteeyirini.

³Itsitenitzimatantanaka oorya, ragaeyanakirini, omaanta eeniro jankinarentsi rashi rirori joriiyopaeni othañaantsita rojampitanyariri atziri tsiteniriki, rootaki raantanakariri romonkyagaeyapaakirini omonkyagaamentotsiki, roojatzi ikitejitakoeyakini.

⁴Omaanta raapatziyaperotawakawo osheki kemaeyawakiririni Peetero, aamashitya ikaateeyakini 5.000 shirampari, aapatziyakariri Jesoshi; eejatzi okaateeyakini roori tsinanipaeni eejatzi eentsipaeni.

⁵Inkaamani ipiyoteeyani eejatzi janta Jerojareeki jewatatsiripaeni, aataperootenchari, iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi. ⁶Ikaateeyirini Aanashi, riraga iwinkatharite ñanakowenantatsiripaeni. Eejatzi itsipatari Kaejashi, paashini Jowa, Arejaantero, eejatzi maawaeni isheninka iwinkatharite ñanakowenantatsiripaeni. ⁷Ari ikaemaakaanakiriri Peetero, Jowa eejatzi riraga kijopookiwiwachari rojatekakiriri niyanki, rojampiteeyakirini:

—¿Ninka matakaakimirori petsiyakotantariri irika shirampari? ¿Ninka kantakimiri? ⁸Ari iyotaakiri Ishire Tajorentsi Peetero, omatakaaperotakiri. Ikenkithakagaeyakirini piyotawenteyaririni ikantzzi:

—Jewatatsiripaeni eejatzi aataperootencharipaeni. ⁹⁻¹⁰¿Pininaneentakina nantakirowa kameethatatsiri? Pojampitakina tsika nokantaka netsiyatakotaakaanariri irika kijopookiwiwachari. Nokowaki eerokapaeni eejatzi maawaeni atziri piyotawakiro. Rirotaki

Jesokirishito riraga najareetejatzi etsiyatakoteeriri. Pikentakotakaanawitakari, omaanta ipiriinteerri Pawa Tajorentsi. Jee, imatakaakina Jesoshi netsiyatakotantariri irika iroñaaka katziyeencharika jaka etsiyatakoperotee. ¹¹Rirotaki Jesoshi oshiyakaawentachari mapitatsiri pitheenkakiri eerokapaeni wetsikawitawori pankotsi, omaanta iroñaaka ipeyakiro rooperotatsiri mapi pankotsi. Ikimiwita iroka Tajorentsi ipeyakiri Jesoshi riroperotatsiri. Eerokateeyakini oshiyakariri wetsikawitawori: pitheenkakiri Jesoshi. ¹²Omaanta tekatsi paashini owawijaakotantatsini. Tee ijeeki jaka kipatsikika paashini owawijaakoteeni. Apaniroeni Jesoshi imatziro rowawijaakotee.

¹³Ikemantawori iroka rotsikanateeyanakarini riraga jewatatsiripaeni. Ari imaeritanaki ikenkithashiryaaakotanakari, iñaakirira tee ithaayi. Roojatzi ikantawakaaka:

—Ñaakiro, tee ithaawanteeyarini riroripaeni. ¿Itaka kaari ithaawanta? Eejatzi tee ithotyaperotziro Iwaperite Tajorentsi, tee niyotayiri naakapaeni, omaanta osheki riyotzi apaniroeni. ¿Tsika ikantaka riyotantakari? ¿Arima imatakiro Jesoshi, riraga kijokiro rowawitakari riyotagaeyirini? ¹⁴Ari iñeeyakirini itsipatakari riraga retsiyakoteeri. Tekatsi ikantya ikantakoteri.

¹⁵Ari rotyaantanakiri:

—Piyowakite janta.

Ari riyowanaki. Roojatzi ikantawaka-gaeyanakani rirori jewatatsiripaeni:

¹⁶¿Tsika akanterika irintapaeni?

Riyotanakiri maawaeni jerojareejatzi itajonkawentakiri riraga kijopookiwiwachari. Tekatsi akante: “Tee imatziro”.

¹⁷Omaanta tee okameethatzi ikenkithatakagaeyanakirini atziripaeni. Thame akantaperoteriita: “Eeroty iroñaaka pikenkithatakotziro riraga Jesoshi.

Aririka papiitero pikenkithatakoteri aritaki nowashironkaakimi”.

¹⁸Ari rapiiteeri, ikaemaeri. Ikantaperotziri:

—Erotya iroñaaka pikenkithatakotziri Jesoshi. Aririka papiitero pikenkithatakoteri, aritaki nowashironkaakimi.

¹⁹Rakanakiri:

—Tema iñee Tajorentsi maawaeni aari. Pikantaperotenatya: ¿Kameethama nothotyeeero naapatziyemi okaatzi pikantakinari? Tema irira Tajorentsi naapatziyari. ²⁰Tekatsi nokantya iroñaaka nookaero nokenkithatakotziri iroka noñaaperotakiri, eejatzi iroka nokemaperotakiri.

²¹⁻²²Ari rapiitakiri eejatzi ikantaperowitakari, roojatzi rotyaanantaari. Tekatsi rante rowashironkaantyaariri. Paerani imonkaatakiro 40 rojarentsite kijopookiwiwachari. Ari osheki ikenkithashireeyakironi atziri retsiyatakotziri Jesoshi, riyoteeyantakarini itajorentsitaki. Iñeeyakironi atziri iroka imatakaakiri, ikantapiinteeyanakini: “Kameetharini Tajorentsi, osheki imatakagaeyakirini aapatziyakariri Jesoshi”, rootaki kaari rowashironkaantari.

Ramanakiri Tajorentsi riraga aapatziyariri Jesoshi

²³Ari roeyowaeyanakirini jewatatsiripaeni, roojatzi riyateeyanakini Peetero eejatzi Jowa aapatziyeeyakaririni Jesoshi. Ikamantapaakiri iroka ikantawitakariri riraga jewatatsiripaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi aataperootenchari. ²⁴Ikemantawakawori iroka, ikenkithatakagaeyakirini Tajorentsi. Ishintsipaantetziro apaani, ikantzi:

—Nowinkatharite, eeroka wetsikirori jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; eejatzi piwetsikaeyakirini maawaeni tzmanteeyaworini. ²⁵Eejatzi paerani

piyotaakirini nochariniitene Iraviiri, riraga aapatziyaperotzimiri. Iyotaakiri pishire, rojankinatantawori iroka:

“¿Iitaka ikijanteeyakarini riraga kaari yotziri Tajorentsi? ¿Iitaka ikenkithashiryaashitantawori joriyopaeni ranteeyeroni kaari kameethatatsi? ²⁶Riraga iwinkatharitepaeni atziri jaka kipatsiki rajaryagaeyawityaarini Tajorentsipero, eejatzi riraga Rotyaantanewo, ikowaeyawityaani ithonkaeyerinimi”.

²⁷Jaka nampitsikika ipiyoteeyakani rajaryagaeyawitakarini pitomi Jesoshi, riraga piñaaperotziri ikameethaperotatzi. Irira piyoyaaperotakiri, eejatzi potyaantaperotakiri. Ikaateeyini ajaryaanteeyawitacharini Erooreshi, Poonshiyo Peraato, jewatatsiripaeni joriyopaeni, eejatzi joraaropaeni tema rirotaki paashinijatzitatsiri atziri; maawaeni. ²⁸Paerani eeroka pikantaki: “Aritaki okantyaari”. Ari chapinki ithonkakiri imonkaatakiro irikapaeni. ²⁹Iroñaaka, Pawa, piyotakiro iroka ikantaperotawitakina: “Eero pikenkithatakoteeri Jesoshi”. Tema naaka aapatziyaperotakimiri. Pimatakaaperotena eero nothaawanta nokenkithataperotero piñaani. ³⁰Pitomi Jesoshi rirotaki Nowinkatharite iroñaaka, rootaki nokowantakari imatakaaperotena notajonkakowenante, netsiyatokatantyaariri mantsiyaripaeni; nomatapiintero kaari iñaapiinteeyini, niyotaka-gaeyerini atziri kyaaryo irira riroprotaki pitomi, eejatzi piñaaperotziri ikameethaperotzi.

³¹Aritaki ramaneeyirini Tajorentsi. Roojatzi omoyekanaka pankotsi ijeekayantarini. Otajorentsiwenteeyapaakirini Ishire, roojatzi kameetha ikenkithatantawori iñaani Tajorentsi, tee ithaawaneentzi.

**Raakameethatawakagaeyakani
riraga aapatziyariri Jesoshi**

³²Osheki ikaatzi iroñaaka aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekeayakini, eejatzi imonkaatawakagaeyakani: oetarika ikowaeyirini eejatzi oetarika ikenkithashi-reeyani. Tee imashithatawakagaeyani, omaanta ipawakagaeyakawoni maawaeni tekatsizimotakiriri. ³³Rowaga Ishire Tajorentsi imatakaakiri riraga rotyaantane-
newo Jesoshi, rootaki kameetharini ikamanantapiintariri atziripaeni:

—Ikamawentakae Awinkatharite Jesoshi omaanta ipiriintakiri Pawa Tajorentsi, rañaakiri eejatzi iroñaaka.

Eejatzi ikanteeyini atziri:

—Tema ikameethateeyakini aapatziyariri Jesoshi. ³⁴⁻³⁵Riraga ashitachari-paeni iipatsite eejatzi ipanko, ipimantagaanteeyini. Iroka opinayitarini, ramaeyakirini rotyaantane-
newo Jesoshi, ipapaakiri. Roojatzi ipagaantakiriri paashinipaeni rirori koetyeemotariri, kaari rashironkaanteeyantani aapatziyariripaeni Jesoshi.

**Nokantakoteri pakiriri eejatzi
amatawitantatsiri**

³⁶Iroñaaka nokantakoteri aapatziyariri Jesoshi icharineeteni Rewii iitachari Josee. Paashini iitziri riraga rotyaantane-
newo Jesoshi: Werenawee. Akantzi aaka apaanteki: “Weshiryaaakaantachari”. Rirota-
ki poñaachari Cheepereki.

³⁷Rashitawitawo kipatsi, omaanta ipimantziro. Raanakiro owinawo, ipapaakiri riraga rotyaantane-
newo Jesoshi aritaki irirapaeni ipakiri aapatziyariri Jesoshi. Ipakiri atziri tekatsi oetarika royaari. Rootaki maawaeni aapatziyariri Jesoshi iñaaperotziri Werenawee.

5 ¹Omaanta eeniro paashini aapatziyariri Jesoshi iwaero Ananiiyashi, ro iina Sajiira. Ipimantakiro iipatsite.

²Tee ikoyi iperi rotyaantane-
newo Jesoshi maawaeni iyorikite, rootaki ikanantakawori iina:

—Aririka aate apero koriki, eero akantziri tsika okaatzika ipineetakaeri. Apashitapaakyaari kashetani koriki akimitakaantero rootaki maawaeni ipineetakaeri, rootaki iñaaperotanteeri aari akameethatzi.

—Jee, aritaki.

Roojatzi riyatanaki riraga Ananiiyashi apaniroeni, ipapaakiri rotyaantane-
newo Jesoshi iyorikite. Ikantapaakiri:

—Irika korikika, rootaki maawaeni owinawo noepatsiteni nopimantakiri.

³Omaanta iyotaakiri Ishire Tajorentsi Peetero:

—Ikowaki ramatawitashitemi.

Ipakimi kashetani koriki rashi iipatsite. Kaari maawaeni.

Rootaki ikanantariri:

—Ananiiyashi, pishinetaakari

Jatanaashi itheeyakaakimi. Pikowawitakami pamatawiteromi Ishire Tajorentsi. Pipashitakinari kashetani piyorikite.

⁴Tekirani pipimantero rowaga piipatsiteni rootaki pathi eerori. Ari pimate-
romi pamanantero oetarika pikowayitzi-
rini eejatzi piperi ninkarika. ¿Iitaka pamatawitashitantanari? Naaka pamata-
wivitakina apaniroeni; omaanta Tajorentsi eero pimatzi-
rini pamatawitzi.

⁵Ikemantawakariri Ananiiyashi, roojatzi ityaantanaka, pog. Kamanaki. Ithaawaperoyanakini osheki maawaeni ñeeyakiririni. ⁶Roojatzi riwetsikaeyakirini ewankari ikitateri; raanakiri, ikitateri. ⁷Ojamanitapaentzi eechonkiini, ari okyaapaaki iina roori. Tee iyotzi kamaki oemini. ⁸Ikantawakiro Peetero:

—¿Kyaaryooma pipakinari maawaeni koriki, rowaga owinawo piipatsiteni pipimantakiri?

Ari akanakiri:

—Jee, nopakimiri maawaeni.

⁹Roojatzi ikanantakawo roori:

—¿Litaka pikimitantariri piimini, pamatawiteromi Ishire Tajorentsi? Okaakitapaaki kitatziriri piimini: rirojatzi aanakimini eerori.

¹⁰Roojatzi otyaantanaka roori, pog, kamanaki. Ikyapaeririraga ewankari-paeni, iñaapaakiro, kamaki. Ari raanakiro, ikitatero roori, otsipatapaari oemini. ¹¹Ari ithaawaeyanakini maawaeni riraga aapatziyariri Jesoshi rowashironkaerikari Tajorentsi, eejatzi ithaawaeyanakini maawaeni kemakoe-yakiririni. Ikenkithashireeyawoni: “Tee okameethatzi namatawitante. Rowashironkaanakari naari Tajorentsi”.

Retsiyatakotakiri osheki atziri

¹²⁻¹⁴Ari ipiyoteeyakani maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta kaapanomarentsiki iiteetziro rashi Sharamoo. Eejatzi eekiro riyaatatzi roshekiperotanaki aapatziyariri Awinkatharite. Osheki ikaateeyini shirampari eejatzi tsinani. Osheki iñaaperoyakiririni atziripaeni riraga aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyini:

—Ikameethataperoyini aapatziyariripaeni Jesoshi.

Omaanta riraga kaari aapatziyariri irira ithaawakaanteeyakaririni itsipateeyarinimi.

Osheki itajonkawenantzi riraga rotyaantanewo Jesoshi. Osheki omatakaakiri Ishire Tajorentsi. ¹⁵⁻¹⁶Roo-taki rowapiinantakariri atziripaeni mantsiyaripaeni janta awotsiki: romaryaayitziirini shitashintsiki, okantyaata aririka rawijanaki Peetero, ipampitanakiri, eerorika ipampitanakiri aririka ramparyaatawakyaaari rootaki retsiyatakotantyaari. Eejatzi ipiyotashiteeyakani osheki atziri, poñaachari nampitsikipaeni janta othapikiyitapaa-

kini Jerojaree. Ramayitakinirini mantsiyaripaeni, eejatzi kyaantariri kamaari. Retsiyatakoeyerini maawaeni.

Riraga ñaanakowenantatsiripaeni ikijaperotziri rotyaantanewo Jesoshi

¹⁷Ari ikijanakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi paashini-paeni ñaanakowenantatsiri, tema rirotaki saroseeyotatsiri. ¹⁸Ari raakaantakiri riraga rotyaantanewo Jesoshi, romonkyaaagakaantawitakari omonkyaaagementotsiki. ¹⁹Omaanta niyanki tsiteniri roeyowaeri ronampiri Tajorentsi riragapaeni rotyaantanewo Jesoshi, rashitaryaapaakiniri ashitakontsi, raanakiri inkokiroeni.

²⁰Ikantzi:

—Piyaate janta Tajorentsi pankoki, pikatziyapaaki. Pikamantaperoyerini atziri tsika ikantyaari ijeekanteeyari ikanteetateyeyaani jenokinta.

²¹Ikantawakiri:

—Jee, ari nokamanteeyakirini.

Ari owakira okitejitanaki riyataanaki Tajorentsi pankoki, riyotaantapaaki.

Eeniro iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi tsipateeyaririni janta paashiniki pankotsi. Tekira riyotakoteri roeyoyiri rotyaantanewo Jesoshi. Roojatzi ikaemakaantakiri maawaeni paashini jewatatsiri joriyopaeni. Roojatzi ikantziri waarirya:

—Piyaate janta pomonkyaaagakitzi-rinta tsitenini chapinki aapatziyariri Jesoshi, pamaeyakinarini.

²²Ari riyaatashitawitakari, tee iñaapaakiri. Roojatzi ipiyantanaka, ikantapaakiri:

²³—Tee añiiri. Noñaapaakiro pankotsi, oyaawitaperotaka. Eejatzi eeniro ikatziyawitaka shentawitawori

omoo paeni. Roojatzi nashitaryaantawitapaakawo omoo, nokyaawitapaaka; tekatsi noñaapaaki inthomaenta.

²⁴Ikemantawitakariri, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsikarika ikinanakika?

—Taanitya. Eerokaritya.

—¿Tsika akanterika iroñaaka?

—Taanitya.

²⁵Roojatzi ipokashitantapaakari apaani kamantapaakiriri, ikantapaeri:

—Riragapaeni shirampari

pomonkyaagakaantawitakariri, katziyeyapaakani janta Tajorentsipankoki. Riyotagaeyapaakirini atziri.

²⁶Roojatzi riyatashitantakariri iyapitaanote itsipatanakariri waariryapaeni, ragaeyanakirini, omaanta tee ikoshekanakariri ithaawantakariri atziri; ikantzi:

—Kameetha anakiriri ikijakowentakariri atziri aapatziyariri Jesoshi, rompojanteerokari mapi aaka.

Rootaki raantanakariri kameetha, tee ikijanakariri. ²⁷Ari raanakiriri, rowapaakiriri janta ijeekinta jewatatsiripaeni. Ikantawakiriri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri:

²⁸—¿Iitaka pikenkithatakariri eejatzi atziri? Tema nokaminaawitzimi: “Eero pikenkithatakotaneeri Jesoshi”.

Iroñaaka eekiroyotagaeyirini maawaeni jerojareejatzi. Ro iroka pikantakotakinari: “Iriira jewatatsiripaeni owamaakaantakariri Jesoshi; ikantashita rantashitakawo kaari kameethatsiri”. Tee okameethatzi pikanteeyakirini. Pimaeriteeyeni, eero pikamanantane eejatzi.

²⁹Rakanakariri Peetero, ikantanakariri:

—Omaantakya naapatziyaperotari Tajorentsi. Eero naapatziyimi eeroka aririka pikantena: “Eero pikenkithatakotziri Jesoshi”. Inimotakariri paashinipaeni rotyaantane Jesoshi. ³⁰Eeroka

kyaaryootatsi powamaakaantakariri Jesoshi. Pikentakotakaantakariri koroshiki. Omaanta ipiriinteeri Tajorentsipero. ³¹Iitzaagaeri rakoperokijanta jenokinta. Ipeyeeri Jewaperowenantatsiri eejatzi Owawijaakoeyakariri. Ikowakagaeyakirini ajorriyotzinkaritepaeni ikenkithashiryaaperotanteeyari eejatzi rookero rowaga kaari kameethatatsi ranteeyawitakariri aritaki ikaminthagaeyerini, eero ikenkithashiryaakoteero eejatzi okaatzi kaari kameethatatsi ranteeyawitakariri. ³²Aritaki noñaaperotakiro rantayitakariri Jesoshi, eejatzi niyotaki okithaatakagaeyakariri Ishire Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Rootaki nokenkithatakotapiinantariri rirori. Tekatsi nokantya nomaerite.

Roojatzi ikanteeyini paashinipaeni rotyaantane Jesoshi:

—Kyaaryo iroka ikantziri Peetero.

³³Ikemanteeyawakariri, riyotanteeyawakaworini kyaaryo ranteeyakirini kaari kameethatatsi, rootaki ikijanteeyanakaririni, ikowaeyawitanakani rowamaerimi. ³⁴Omaanta ikatziyanaka apaani jewatatsiri iitachari Kamariyeeri. Rirota warijeeyo, eejatzi iyotaantzirori oetarika rojankinatzi Moeseeshi. Maawaeni atziri iñaaperoyirini. Ikantzi:

—Nojorriyotzinkarite, nokoyi ishitowaeyakiteniita aapatziyariri Jesoshi, eero ikemantawo nokantemiri.

Ari rotyaanteeyakirini inkokironta.

³⁵Roojatzi ikananteeyakariri:

—Nojorriyotzinkarite. Kyaaryoowa, paamawentyaaga pantzirikarira aapatziyariri Jesoshi. ³⁶Pikemina. Nokenkithashiryaakayemiri apite shirampari. Nokantakotziri riraga Teyoorashi, rirota jeekatsiri paerani, osheki ikantakaaperotani. Ari ipiyotashitawitakariri osheki ratzirite, naamaashitya

ikaateeyini 400. Omaanta rowamaeta-kiri, roojatzi rinteenaryaantanakari oyaateeyawitaririni. Ipeyashiteeyanakaani, tekatsi akemakoteeri eejatzi.

³⁷Eejatzi imawitanakawo rirori iitachari Joorashi, riraga karireeyajatzi. Janta rojankinatakoeyantani, eejatzi reewata-witanakari apaanipaeni atziri. Eejatzi rirori, rowamagaetawakiri. Rowaaganaka oyaatawitariripaeni, tekatsi akemakoteeri paashini. ³⁸Rootaki iroñaaka nokamanantzimiri, eero pashiiriiri irikapaeni, ikantakaata. Rirorika otyaantziriri atziri ikenkithatzi, tema eejatzi ipeyaneeya rirori.

³⁹Rirorika otyaantziriri Tajorentsi, tekatsi pikanteri pomaerinteri. Pikijima-tzirikari Tajorentsi.

⁴⁰Ari inimoeyanakirini rirori. Ikaemaeri eejatzi, ipajatakaantakiri. Roojatzi ikantaperotawitari: —Eero eejatzi pikenkithatakoteeri Jesoshi.

Roojatzi rotyaanantaari. ⁴¹Ari riyaaateeyanakini, ikimoshireeyanakini, ikanteeyini:

—Iñaaperotee Jesoshi akameethatzi, rootaki ishinetantakaeri akemaatsita-wenteeyakarini.

⁴²Maawaeni kitejiri riyotaantapiintzi janta Tajorentsi pankoki, eejatzi pankotsikipaeni. Ikantani: riyotaantapiintzi, ikamanantapiintzi. Ikamantapiintziri atziri:

—Jesoshi rirotaki riraga Rotyaantaneu Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

Riyoyaakiri amitakotantatsini

6 ¹Ari roshekyaanakari aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ikijashiryanaaka riraga iyotzirori ipaante kireeshiyajatzi. Ikantawakaanaka:

—Maawaeni kitejiri, aririka ipantawitya owanawontsi, tee ipaperotziro natziritzinkawote ashi aari: iroka

kamayeentsirini oemi. Omaanta ipaperoyirini kameetha iyotzirori ewereeyo, rowaga ipaante joriiyopaeni. ²Ari riraga rotyaantaneu Jesoshi ipiyoteyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantziri:

—Tee okameethatzi nookanakiro nokenkithatapiintziro iñaani Tajorentsi, nopantayitemirorini owanawontsi.

³Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, piyoyee 7 shirampari, riraga piñaaperotziri ikameethatzi. Piyoyeeri riraga iyothanetsiri, kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi. Akanteriita rirori rirotaki pantatsini owanawontsi.

⁴Omaanta naaka, apatziro namaneri Tajorentsi, eejatzi nokenkithatero iñaani.

⁵Inimoeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri. Riyoyaakiri Eshiteewa, rirotaki aapatziyaperotariri Jesoshi, kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi.

Riyoyaakiri eejatzi Jiripi, Pirookoro, Irikanoori, Temoo, Parimeenashi.

Eejatzi riyoyaakiri Nikoraashi, riraga peyeenchari joriiyo, poñaachari Antyokiiyaki. Omaanta iroñaaka raapatziyaperotari Jesoshi. ⁶Roojatzi roñaagantapaakari riraga rotyaantaneu Jesoshi. Rowakiniri rako iitoki,

roojatzi ramaneeyirini Tajorentsi: “Pamitakoeyerini irikapaeni pantayitatsirini owanawontsi”.

⁷Osheki ikaatzi kemaeyakirorini iñaani Tajorentsi. Eekiro roshekyaperotanakitya aapatziyakariri Jesoshi janta Jerojareeki. Eejatzi oshekiniroña ikaatzi ñaanakowenantatsiri ikimitakotanaari aapatziyariri Jesoshi.

Riraga Eshiteewa rirotaki riyoyaaneu Tajorentsi

⁸Osheki ramitakoperotakiri Tajorentsi Eshiteewa. Osheki imatakaakiri Tajorentsi ikenkithatakaantakariri atziri.

Osheki itajonkakaakari Tajorentsi. Imataperotayitzinirini atziri kaari iñaapiinteeyini. Imatakaakiniri oetarika-paeni riyoteeyantakaririni Jesoshi rirotaki Tajorentsi. ⁹Eeniro ipiyota-piinteeyantarini janta Tajorentsiipankoki atziri riraga ipimanteetawitari paerani, omaanta ipakaeri amanantawitariri. Eejatzi janta ipiyotanta shireenejatzi, arejanteriiyajatzi, poñaachari Shiriishi-yaki, Ashiyaki. Riyaatashiteeyawitakarini Eshiteewa, ikijatheeyawitakarini eejatzi ipiyapiyawaantetakari.

¹⁰Omaanta osheki riyothanetzi Eshiteewa, tekatsi ikanteeyerini ipiyapiyawaantetaperoeaarini. Eenitatsi riyotantari kameetha iñaawaetzi, tema iyotaakiri Ishire Tajorentsi. ¹¹Ari osheki ikijeeyakirini riraganki, ikantziri paashini isheninkapaeni:

—Pamine, nokowaki pitheeyakotyaaari Eshiteewa. Aririka pimateeyeroni nokantakimiri, nopinatemi koriki. Ro iroka pikantakotashityaariri: “Nokemakiri Eshiteewa, itheenkimatakiri Moeseeshi. Eejatzi ikimitakiri rirori Tajorentsi, ikantzimatakiri”.

Ikantziri:

—Ari nokamanteeyerini atziripaeni.

¹²Ikemanteeyawakani atziripaeni, ikijeeyanakani eejatzi aataperootenchari, iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. Intspaete riyaatashiteeyakirini Eshiteewa, raapaentziri, shepik; ragaeyanakirini janta pinkatharipaeniki ikantakotantariri. ¹³Raanakiri eejatzi riraga theeyachari, ikantapaakiri:

—Aritaki ikantaperotzi Eshiteewa, ikantapiintzi: “Tee okameethatzi Tajorentsiipanko”. Eejatzi ikimitziro rojankinarini Moeseeshi, itheenkapiintziro. ¹⁴Nokemakiri, ikantzi: “Riraga Jesoshi, najareetejatzi, ishekiroroero iroka Tajorentsiipankoka. Ipaashinitero

iroka ametayitakarini eejatzi ipaashini-tayiteroni riyotaayitakaerini Moeseeshi”.

¹⁵Ramineeyakirini maawaeni jeekantsiripaeni, joreririri. Ishipakiryaapootanaki Eshiteewa, ikimitanakarironampiri Tajorentsi.

7 ¹Roojatzi rojampitantakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riraga Eshiteewa:

—¿Kyaaryooma iroka ikantakiri?

Eshiteewa raakowenta apaniroeni

²Ikantawakiri Eshiteewa:

—Nowinkatharitepaeni maawaeni, teewee nokantzimatzi Pawa Tajorentsi. Pikemena, nojoriyotzinkaritepaeni.

Paeraniperoroña iñaaperotantariri achariniitene ipinkathatzi Tajorentsi, eejatzi naari iroñaaka nopinkathatzi. Paeraniperoroña ijeekantawitarini janta Mesopotaamiyaki achariniitene Awaraamani, roñaagapaakari Tajorentsi riraga kameethatatsiri. ³Ari ikantapaakiri:

“Pookanakiro piipatsiteka eejatzi pisheninka, piyaate janta paashiniki kipatsi rowaga noñaayemiro”. ⁴Roojatzi rookantanakawori iipatsite kareeyajatzi, rareetaka Araanaki. Aritaki janta ikamapaakiri iriri, roojatzi rareetakaa-kari Tajorentsi jaka aepatsitekika.

⁵Omaanta, tee ipiri iipatsite, tee ipaneentziri eechonkiini ijeekantyaari. Eejatzi tekirani itzimini itomi. Omaanta ikantzitakarini Tajorentsi: “Paata ikoñaate pitomi eejatzi iinja oshekini impaetatsiri. Noperi irikapaeni iroka kipatsi”. ⁶Eejatzi ikantakiri Tajorentsi:

“Iinja riyaate poyaatemini ijeeki iipatsiteki paashinijatzitatsiri atziri rowaga Ejiipitoki. Okaate oarentsi 400 ijeekanaki janta. Riraga ejiipitotatzi rirotaki owashironkaerini pisheninkani iinja, romperataperotakyaari osheki. ⁷Roojatzikya nokantakotanteeyerini

riraga omperatayitaririni. Omaanta irira pisheninkani, noepiyayiterini jaka kipatsikika, ari ipinkathaperotakina jaka. ⁸Nokowaki iroñaaka pitotonayityaani pishiramparitantari riyotantyaari atziri paapatziyaperotakina eejatzi pikenkithashiryaantyaawori nokantakimiri”. Rootaki ikantakiriri Tajorentsi Awaraama. Ari roojatzi ikoñaatapaaki itomi, riraga Ijaaka. Okaataki kitejiri 8, roojatzi itotonatantakari. Roojatzi ikoñaatapaaki itomi riraga Ijaaka, iitakiri Jakoowo. Itomipaeni riraga Jakoowo ikaateeyakini 12. Tema itotonatakaanteeyakirini maawaeni. Tema riroteeyakini achariniiteni.

⁹Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Ari rantariteeyanakini itomipaeni Jakoowo, ikijeeyakirini apaani rirentzi, iwaero Josee. Ipimanteeyakirini, roojatzi ragaetanakirini Ejiipitoki. Omaanta kijokiro rowakiri Tajorentsi.

¹⁰Janta rowashironkagaeyawitakarini jeekatsiripaeni, omaanta rowawijaakotakiri rirori Tajorentsi. Ramitakotziri oetarika rantziri rootaki iñaaperotantariri iwinkatharite ejiipitotatzi iiteetziri Jarayoo. Iñaakiri otzimimotziri riyotantari, rootaki iitantanakariri riraga Josee jewaperotatsiri. Reewateeyirini maawaeni ejiipitotatzi, eejatzi isheninka Jarayooni. ¹¹Impaetzi ari itasheyeeyanakini maawaeni ejiipitotatzi eejatzi jaka aepatsiteki rowaga Kanaanaki, tsikarika ijeeki Jakoowo, eejatzi itasheyeeyanakini atziripaeni. Osheki rowashironkaeyanakani: tekatsi raanakiro rowaeyarini achariniiteni. ¹²Riraga Jakoowo ikemakotakiro ari eenitatsi teriiko janta Ejiipitoki. Ritakari rotyaantakiri itomipaeni, ikantakiri: “Piyaate Ejiipitoki pamanantakite owanawontsi”.

Ari ramanantakitzi roojatzi ipiyantaa.

¹³Rooteentsi ithonkimateero

owanawontsi, eejatzi rapiiteeri rotyaanteeri itomipaeni ikantziri: “Piyaate pamanantakite eejatzi owanawontsi”. Ari riyateeyanakini eejatzi, roojatzi iñeeyantapaakarini jewatatsiri. Ikantawakiri: “Naaka Josee pipimantakiri paerani”. Eejatzi ikantziri Josee Jarayooni: “Irika rirotaki yeeyiperopaeni naari”. ¹⁴Roojatzi ikanantakiri rirentzi: “Pikantaateri pawa ipokae jaka, eejatzi ikaateeyinira rirori”. ¹⁵⁻¹⁶Roojatzi riyaatantanaka Jakoowo janta Ejiipitoki, ragaeyanakirini isheninkapaeni, ikaateeyini 75. Ari ikamapaaki janta. Roojatzi raaneeri Jakoowoni, ikitatapaeri janta Shekeemiki, ari oetari kipatsi ramanantzirini Awaraama. Irira pimantzirori kipatsi itomipaenini Emoori. Ipinatakiri koriki. Eejatzi paata ikimiteeyakarini maawaeni itomipaeni riraga Jakoowoni, ikamaeyakini maawaeni rirori janta Ejiipitoki.

¹⁷Eekiro ikantziri Eshiteewa:

—Rootaneentsi omonkaatakya ikantakiririni Tajorentsi Awaraama. Ikaatzi osheki achariniiteni aari, roshekitanaki janta Ejiipitoki. ¹⁸Impaetzi ipinkathariwentziri paashini Jarayoo, kaari yotakotziriri Josee. ¹⁹Ramatawiteeyirini achariniiteni. Ishintsithateeyakirini, ragaeyakirini itomipaeni, rowamayiteeyakirini. ²⁰Roojatzi ikoñaatantapaaka Moeseeshi. Aritakiri ikanta Tajorentsi, iñaakiri rirotaki kameetha eentsi. Ikaataki 3 kashiri ikempoyaakiri ashitariri janta inthomaenta ipankoki, imanapithakiri ejiipitotatzi. ²¹Tee imatziri imaneri eejatzi ipankoki, rootaki riwetsikantakanariri tsiwoonaki, imanakotawitakari othapyaakiini iñaaki. Okantaka rishinto Jarayoo opokaki roojatzi oñaantakariri. Ari aanakiri okempoyaakaantapaakiri onampiki, okimitakaantanakari rirotaki otomiperoro. ²²Riyotaaperotakiri ejiipito-

jazti maawaeni okaatayitzini riyotayi-tzirini rirori. Kameetha iñaawaetzi. Imaperotziro oetarikapaeni rantayitzi-rini.

²³Ekiro riyaatatzi ikantziri Eshiteewa:

—Ari okaatzi rojarentsite Moeseeshi 40, roojatzi riyaaatantanakari rareetari ijoriyotzinkaritepaeni. ²⁴⁻²⁵Ikenkithashiryaa riraga Moeseeshi ari reewateeyawakirinimi ijoriyotzinkaritepaeni eejatzi ikenkithashiryaaawitaka ari riyoteeyawakirini rirotaki amitakoeyerini. Ikenkithashiryaaawitaka riyotemi rotyaantakiri Tajorentsi, omaanta tee riyotawakiri rirotaki jewatatsiri. Iñaakowentapaakiri apaani joriiyo, rowashironkaakiri: ipajapajaatakiri ejiipitojatzi, tak, tak. Ari ikijakowentapaakari Moeseeshi ijoriyotzinkarite, roojatzi rowamaantapaakari ejiipitojatzi.

²⁶Inkaamani iñaakiri ijoriyotzinkarite apite, ikijathatawakaanaka. Ikowawita rirori romaererimi. Ikantziri: “Tema pijoriyotzinkaritawakaaka. ¿Iitaka pikijawakaanteeyakarini?” ²⁷Ari rotatsinkawakiri riraga kijapero-teenchari, ikantziri: “¿Ninkama peyakimiri iroñaaka nowinkatharite? ¿Pikowakima pomperatayitenani?

²⁸¿Pikowakima iroñaaka powamaena naari, pikimitakaanenami riraganki ejiipitojatzi powamaakiri chapinki?”

²⁹Ikemantawakari ikantakiriri, roojatzi ishiyantana Moeseeshi, ithaawanaki. Roojatzi ijeekantapaaka nampitsinentsiki janta iipatsiteki Mariyaani. Raapaaki iina, roojatzi ikoñaatapaaki itomi apite.

³⁰Ari eekiro ikenkithatakagaeyirini Eshiteewa:

—Okaataki 40 ojarentsi ijeekimotziri Moeseeshi rikonkiri. Roojatzi roñaagantakari ronampiri Tajorentsi, janta amorekimotakiri inchashimpoki, janta okaankiitye tee oshookaperotzi

inchashi okaakintawo ochempi owaero Shinayii. ³¹Raminanakiro, roojatzi rotsikanaperotanakawo ikenkithashiryaa: “Amorekawitaka inchashimpoki, omaanta tee otaaga. ¿Iitarikya?” Ari riyaaatashiteromi, ikowawita raminaperoteromi. Roojatzi ikemantakari Awinkatharite, ³²ikantziri: “Naaka Tajorentsi, ikantani iñaaperoeyakini nani pijoriyotzinkariteni paerani: riraga Awarama, Ijaaka, eejatzi riraga Jakoowo, maawaeni”. Jaa, omaanta riraga Moeseeshi ithaawaperotanaki, tee raminanakiro. ³³Ikantziri eejatzi Tajorentsi: “Piñaaperotena, pijapato-reeya, iroñaaka pikatziyantakawo kipatsi nowameethatani, iroka nopaashinitziro. ³⁴Noñaakiri janta Ejiipitoki pijoriyotzinkarite niyoyaayitakirini, osheki rowashironkagaeyakani. Nokemakiri ikaminthagaeyanakani, iroñaaka nokaminthagaeyirini. Rootaki nopokashitantarini nopakowenterini. Iroñaaka notyaantemi eeroka janta Ejiipitoki”. ³⁵Tema paerani itheenkawitakiri riraga Moeseeshi, ikantzirini: “¿Ninkama peyakimiri nowinkatharite?” Rirotaki irira rotyaanantakariri Tajorentsi. Iroñaaka ipeyakiri jewatatsiri eejatzi owawijaakotziriri riraga achariniiteni. Rirotaki otyaantakiriri ronampiri Tajorentsi paerani iñaakiri janta inchashimpoki. ³⁶Ragae-yeerini ijoriyotzinkaritepaeni, imatayitakironi kaari iñaapiinteeyini eejatzi itajonkakowenantzi. Imatayitakironi itajonkakowenantzi janta Ejiipitoki, janta ocheraaki inkaareki Kityonkari eejatzi janta okaankiitye tekatsinta atziri ipanko. Okaatzi 40 ojarentsi imatapiintayitakironi.

³⁷Eejatzi ikantzi Eshiteewa:

—Rirotaki irika Moeseeshi kantziriri ijoriyotzinkariteni: “Ikimitakinaka riyoyaakina Tajorentsi kamanantzirori

iñaani, ari iinja riyoyeeri paashini ajorriiyotzinkarite kamananterorini iñaani”.³⁸ Paerani ikinakinatanteeyarini achariniiteni janta tekatsinta atziri ipanko, reewawenteeyakirini riraga Moeseeshi. Janta ochempiki oetachari Shinayii ikenkithatakaeri ronampiri Tajorentsi. Ikemawakiro Moeseeshi iñaani Tajorentsi, roojatzi ikamananteeyakaririni maawaeni achariniiteni, riyotaantakariri iñaani. Roojatzi ikamananteeyakaerini iroñaaka aari, rootaki ayotantakariri rirori.³⁹ Tee notheenkiri naari oetarika riyotayitakaerini Moeseeshi, inta naapatziyaperotakawo maawaeni ikantziri rirori. Omaanta paerani itheenkakiri achariniiteni, tee ikoyi raapatziyari. Ikwae yawitani ipiyeemi Ejiipitoki.⁴⁰ Ikanteeyirini Aawooni: “Riraga Moeseeshi rirowitaka agaeyakiteerini janta Ejiipitoki, ramaeyawitakaeni jaka. Omaanta riyaaataki chapinki Shinayiiiki. Iroñaaka tee ayotakotziri iitarika owakiriri kaari ipokantaa. Iroñaaka piwetsikaeyenani paashini atajorentsite, añaaperotero roori”.⁴¹ Ari riwetsikaeyakironi, roshiyakaantakiri ewankari tooro. Ikoyi ipeyeromi itajorentsite. Rowamagaeyakinironi owisha, ramashiyitakanawoni, ipashiyitakawoni. Ikimoshirewenteeyashitakawoni riwetsikani.⁴² Ijamashiryaaneentakari Tajorentsi, rookanakiri: ishineteeyakirini ikenkithashirya rirotaqi Tajorentsi riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, oetarikapaeni. Tema rootaki rojankinatakotzirini paerani riraga Amooshini. Ro iroka rojankinatzirini: “Nojorriiyotzinkarite, iroka ikantzimiri Tajorentsi: ‘Icharineeteni Ishirayeeri, janta okaankiitye pijeekae-yawitaninta paerani 40 ojarentsi. Omaanta aririka powamaantapiintanariri piratsi pitaantapiintanariri, jkyaaryoperoma pipinkathapiintapero-

tana naari? Tee. Tee pipinkathapiintana kyaaryoopero naaka,⁴³ inta piñaaperotapiintakiri irira Marooko piitajorentsi-tashitari ipankomawoki. Eejatzi pipinkathatashitakari oshiyariri ompokiro iwaero Renejaa. Pipinkathatashitakari piwetsikaeyirini eerori. Rootaki notyaanantyaariri inteenajatzi riraga ashiiryajatzi ragaeyakitemini raanakimi inampiki, romperateeyemini’”. Rootaki rojankinatzirini paerani Amooshi.

⁴⁴Eekiro ikantanatzi Eshiteewa:

—Ikantakoeyakini naari nokantzi-matashitakawo rootaki nanantakawori kaari kameethatatsiri. Omaanta tee apatziro ijeeki Tajorentsi pankotsiki wetsikachari mapi. Paeraniperoroña riraga achariniiteni riwetsikaeyakinirini Tajorentsi ipankomawo janta okaankiitye. Rantziro okimitaaka ikantakiriri Tajorentsi Moeseeshi. Riroma riyotakaa-kiri janta ochempiki tsikarika ikantya riwetsikantyaawori.⁴⁵ Ikamantakariri riraga Moeseeshi, rirotaqi Joshoe poyaataariri reewawenteeyaneerini achariniiteni. Rareetantapaakari jaka aepatsitekika rootaki ikashiyakaakaeri Tajorentsi paerani, eejatzi ramaeyakironi ipankomawo. Rareetanteeyawitapaakarini iñeeyapaakirini paashinijatzi-tatsiri atziri jeekawitachari jaka. Imatakaakiri Tajorentsi jorriiyopaeni rookakaakiri riroripaeni iipatsite. Rootaki ipakiriri ajorriiyotzinkaritepaeni aepatsitepero. Ari iñaaperotziri Tajorentsi ipankomawoki, eejatzi Iraviirini iñaaperotzitakarini rirori janta.⁴⁶ Riraga Tajorentsi iñaaperotziri Iraviirini ikameethatzi. Ikantawitarini rirori: “Pawa, tema eeroka Tajorentsi-pero iñaaperotzimini achariniiteni. Iroñaaka nokowaki pishinetena niwetsikemi ro pijeekantyaari”.⁴⁷ Omaanta riraga Tajorentsi tee ikowakayiri

Iraviirini riwetsikero ipanko, omaanta ikowakaakiri itomi riraga Sharamooni rirotaki wetsikaperoteroni Tajorentsi-panko. ⁴⁸Tee apatziro ijeekantawo Tajorentsi riraga jenokijatzi iroka Tajorentsi-panko riwetsikaetziniri mapi. Tema ithotyaaikiro maawaeni kipatsi: ijeeki tsikarika. Rirotaki matakirori oetarika ikoyiri. Tema rirotaki wetsikakirori maawaeni, oetarikapaeni. Aritaki ikantzita kamanantzirorini iñaani Tajorentsi:

⁴⁹“Ikantziz Pawa Tajorentsi: ‘Noshiyakaawentemiro. Jenokinta okimitaka nojeekinta. Rowaga kipatsi oshiyawitakawo shitashintsi naatzikantawo noetzi. ¿Tsika pikantyaaka piwetsikantenari pankotsi nojeekantyaari? ¿Arima nomonkaatashitakyaawo? ⁵⁰Tema naaka wetsikaeyakirorini maawaeni jeekatsiripaeni’”.

Rootaki ikantziri kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

⁵¹Nojoriiyotzinkaritepaeni, kyaaryo noñaaperotatziri Tajorentsi eejatzi nokemijantziro rojankinarini Moeseeshi omaanta eeroka, tee pikoyi piyote. Poshieeyakarini paashinijatzitatsiri atziri: tee pikenkithashireeya. Tee pikemijantaperotziri Tajorentsi. Aritaki pikantatyaani pipiyathatakawo Ishire. Poshiyakari achariniiteni. ⁵²¿Eenitatsima kamanantzirorini iñaani Tajorentsi kaari ikijini achariniiteni? Teewee añiiri, tema riyotashitaka kijeeyakiririni maawaeni. Rowamagaeyakiririni maawaeni kenkithatakanantawitacharini; riraga kantakiriri: “Iinja ipoke kameethataperotatsirini”. Tema pokawitaka, rirotaki Jesoshi, omaanta tee piñaaperoyawakiririni eeroka, inta paakaantakiri, powamaakaantakiri. ⁵³Piyoteeyawitawoni ikaminaantziri Tajorentsi ronampiri riyotaawitariri

Moeseeshi, omaanta tee paapatziyaperotawo.

Rootaki ikantziriri Eshiteewa atziri.

⁵⁴Ari ikemaeyawakiririni iroka ikantakiriri, roojatzi ikijanteeyantana-kani. Osheki ikijeeyanakiririni, ratsikaekitawenteeyanakarini raekiki, tyakiririri. ⁵⁵Omaanta irira Eshiteewa, riweshiryaa-wentashiryaperotakawo Ishire Tajorentsi. Raminaperotanaki jenokinta, iñaakiro ishipakiryaani Tajorentsi. Eejatzi iñaakiri Jesoshi ikatziyaka rakoperoki. ⁵⁶Ikantanaki:

—Jaa, irinta noñaaperotakiri jenokinta, riraga Atziriperotapaentsiri janta rakoperoki Tajorentsi. Rirotaki Jesoshi.

⁵⁷Ishintsitanaki ikaemaperoeyanakini, rashiteeyanakiririni ikempita, ishiyashiiyapaakarini. Ragaeyapaentatziirini, shepik. ⁵⁸Ragaeyanakiririni jata oweyapaakanta nampitsi. Roojatzi rompojanteeyakaririni mapiki. Riraga ompojakiriri, raatonkoryaakiri iithaari, rowankitziro iitziki Sawoori, ikantziri:

—Paminawakinawo noethaari, nompojawakiriita.

Ikantziri:

—Ari.

⁵⁹Ari rompojampojaatakiri Eshiteewa, roojatzi ramanantanakari Tajorentsi, ikantanakiri:

—Nowinkatharite Jesoshi, paashireta-waenawo noshire.

⁶⁰Rotziwerowanaka, antawo ikaemana-naki, ikantanaki:

—Nowinkatharite, tee okameethatzi iroka ranteeyakiririni, omaanta eero pikijawentziro iroka rantakinari inta pipeyakoteniri.

8 ¹Rootaki ikantakiri, roojatzi ikamantanaka. Ikantanaki rirori Sawoori:

—Ariwee, kamaki; ñaa okaanteekirira.

**Riyaatzi aapatziyariri
Jesoshi janta Jamaaryaki**

Roojatzikya ritantanakawori kijakiriri Eshiteewa ikijeeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Ithonkagaanteeyanakani, ishiyeeyanakani maawaeni paashinipaeni janta Joreeyaki, eejatzi Jamaaryaki. Inta jeekaneentsiri riraga rotyaantanewopaeni Jesoshi. ²Ari ikitatakiri Eshiteewa. Riro tyaakitakotziriri aapatziyaariri Jesoshi. Osheki riraakoeyakarini. ³Omaanta Sawoori, ikowawita ithonkaeyerinimi riraga aapatziyaripaeni Jesoshi. Riyaatashiteeyirini ipankokipaeni, inoshikaeyirini shirampari, tsinani, maawaeni. Romonkyaagaeyakirini omonkyaagementotsiki.

**Rapatziyeeyakarini Jesoshi
jeekatsiri paashinipaeniki nampitsi**

⁴Riraga shiyeeyaneencharini, ikinakinayitanakini paashinikipaeni nampitsi. Ikenkithateeyakotakirini Jesoshi eejatzi ikenkithateeyakironi iñaani Tajorentsi. ⁵Riraga Jiripi rareetapaaka nampitsiki, irona Jamaaryawero. Ikamantakotapaa-kiri Rotyaantanewo Tajorentsi raamaakari rirotaki Jesoshi. ⁶Ikemaeyantakaririni, eejatzi iñeeyantakaririni itajonkantayitzini, raapatziyaperoeya-wakarini atziripaeni. ⁷Rowawijaakoeyakirini osheki kyaantawitariri kamaari, antawo ikaemaeyanakini riraga kamaaripaeni, roojatzi ishitowantanaka. Retsiyatakoeyakirini osheki kijopookitatsiri, eejatzi paashinipaeni atziri amashitachari iitziki. ⁸Roojatzi ikimoshireeyantanakani riraga jeekatsiripaeni nampitsikinta.

⁹⁻¹¹Eenitatsi janta shirampari iitachari Shimo. Paerani osheki ojarentsi isheripi-yaritawitaniroña. Tema ramatawitakiri

maawaeni jamaaryajatzi, ikenkithashi-ryaakotakiri imatakiromi kaari iñaapiinteeyini, roojatzi rotsikanatanta-kaariri irirapaeni, rootaki ikantakaape-rotantakari osheki. Iñaaperoeyawitakarini atziri: jewatatsiripaeni, atziritzinkaripaeni, maawaeni. Ikanteeyini:

—Irika Shimo ojeekantakari itajorenka Tajorentsi. Tema rirotaki jewatatsiri. Thame apinkathateri.

¹²Omaanta roojatzi rareetantapaakari Jiripi, ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta reewawenantzi. Eejatzi ikamantakotakiri Jesokirishito. Ari ikaawoshitakotakiri Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyakaririni Jesoshi: shirampari, tsinani, maawaeni. ¹³Eejatzi ikimiwitaa riraga Shimo ikantzi: “Eejatzi naaka naapatziyari”. Eejatzi ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. Roojatzi kijokiro rowantanakari Jiripi. Iñaakotayitakirini oetarika rantayitakirini, eejatzi itajonkantaperotayitzini. Roojatzi rotsikanaperotanakari iñaakirowa rantayitakirini.

¹⁴Riraga rotyaantanewo Jesoshi, jeekatsiri Jerojareeki, ikemakoeyakirini jamaaryajatzi raapatziyeeyakawoni rirori iñaani Tajorentsi, roojatzi rotyaanantakariri Peetero eejatzi Jowa janta. ¹⁵⁻¹⁶Riyaatanaki.

Janta Jamaaryaki tekiraata okithaata-kaari Ishire Tajorentsi jamaaryajatzi; apatziro ikaawoshitawenteeyakarini Awinkatharite Jesoshi. Rootaki aririka rareetakari riraga Peetero eejatzi Jowa ramanantakaariri Tajorentsi. Ikantziri: “Pikithaatakayaari riraga jamaaryajatzi Pishire. Tema rootaki matakayerini”.

¹⁷Ari rowakiniri rako iitoki riraga jamaaryajatzipaeni, roojatzi okithaata-kaantakari Ishire Tajorentsi, otajonkagaeyakirini. ¹⁸Iñaakotakiri riraga Shimo. Riyotanaki aririka rowapaakirini rako iitoki atziri, okithaatakaakari

rowaga Ishire Tajorentsi, roojatzi ikanantakari:

¹⁹—Ajaa, koriki, nokowaki piyoteena notajonkante naari, nokimitemi eerori. Nokowaki aririka noyeniri nako itoki atziritzinkaripaeni, raashireeyantyaaworini Ishire Tajorentsi.

²⁰Omaanta ikantanakiri Peetero:

—Itsipaaantemiri Tajorentsi piyorikite rotyaantemi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Piitakaashiwitaka eeroka ari pamanantakiro itajorenka Tajorentsi.

²¹Tekatsi pikantya pikimitena: riyotzimi Tajorentsi tee pikameethashiretzi.

²²Pikenkithashiryaagaeya, eero pikimita paerani, pookaero kaari kameethatatsi pantayitzirini. Pamaneri Tajorentsi, pikanteri: “Pikaminthagaena: pipeyakotenawo iroka kaari kameethatatsi nantakiri”.

²³Niyotakimi osheki pikantakaaperota, pikowawitaka pimonkaatenami, eejatzi ashi poyiro tee pikameethatzi. ²⁴Rakanakiri Shimo, ikantzi:

—Pikanteriita Tajorentsi ikaminthayena okantyaatakya eero niyaatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²⁵Riraga Peetero, Jowa, Jiripi ikamantakotakiro iñaani Awinkatharite, ikenkithatakotakiro. Ikinayitanakini osheki nampitsikipaeni Jamaaryaki, ikanteeyakirini jeekatsiripaeni:

—Aririka paapatziyeeyari Jesoshi, rowawijaakoteemi Tajorentsi, ragaeyanakimini jenokinta.

Roojatzi ipiyeeyantaani Jerojareeki.

Raapatziyaperotakari Jesoshi eteyopiiyajatzi

²⁶Ari ikantaki ronampiri Awinkatharite, ikantakiri Jiripi:

—Iroñaaka piyaatanaki, pikinanaki janta awotsiki kinachari okaankiitye teenta oshookaperotzi inchashi: rowaga poñaaneenchari Jerojareeki, roojatzi areetachari janta nampitsi Kaashaki.

²⁷Ari riyaatanaki, ikinanaki awotsiki. Itonkiyotawakari shirampari poñaachari Eteyopiiyaki. Rirojatzi owinkathatzinkarite Kantaasheshi, riraga kempoyeeyinrorini maawaeni oorikite. Rootaki roori iwinkathawote eteyopiiyajatzi. Ari chapinki riyaatakitzi janta Jerojareeki, ipinkathaperotziri Tajorentsi.

²⁸Iroñaaka ipiyaa, ijeekaki ishiyakomentoki, iñaanatziro rojankinarini Iseeyashi, riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. ²⁹Ro Ishire Tajorentsi kantakiriri Jiripi:

—Piyaate janta, pitonkiyotawakyaawo shiyakomentotsinta.

³⁰Ishiyashitanakari, ikemapaakiri iñaanatziro. Ikantapaakiri:

—¿Pikemaperotakiro iroka piñaanatzirika?

³¹Rakanakiri:

—Teewee nokemaperotziro. ¿Tsika nokantyaaka nokemaperotantyaawori? Tekatsi iyotayenani. Potetapaeya, pijeekimotapaena jaka.

³²Eniro iroka okantziri jankinarentsi iñaanatziri:

“Aririka rowamagaeteri owisha, imaeritashitanaka. Aririka rameeteetziri owishaaniki, imaeritashita. Eejatzi ikimityaari Rotyaantanewo Tajorentsi rirori, imaerite. ³³Rowashiwentagaeteri, eero okameethatzi ikantakoteetziriri. Roojatzi rowamaantyaari. Eero itzimi itomipaeni”.

³⁴Rojampitziri, ikantziri:

—Pikamantenatya. ¿Ninka ikenkithatakotziri riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi? ¿Rirojatzi ikenkithatakotashitacha? ¿Paashinima ikenkithatakotziri?

³⁵Roojatzi ikamanantanakari Jiripi, ikamantakotziri Jesoshi. Ritakanari okantziri rowaga Itawori Iwaperite Tajorentsi, riyotaaperotakiri. ³⁶Eekiro

riyaatakaatziiri awotsiki, roojatzi iinaantapaakawo eteyopiyyajatzii iinaa. Ikantakiri:

—Eeniro iroka iinaa. ¿Kameetharima nokaawoshitakotyaaari Tajorentsi?

³⁷Rakanakiri:

—Paapatziyaperotakaririka Jesoshi, kameetha pikaawoshitakotyaaari Tajorentsi.

Ikantziri:

—Naapatziyaperotakari. Niyoperotaki rirootaki Jesokirishito Itomi Tajorentsi.

³⁸Ikanta ikatziyakaapaakawo ishiyakomoto. Ari rayiitapaaki, ranashiteeyanakani, itsipatawakaanaka apite, ranashaateeyakawoni iinaa. Roojatzi ikaawoshitawentakari Tajorentsi. ³⁹Ari ishitowanee iinaakira roojatzi Ishire Awinkatharite omapokashitanakari aanakiri Jiripi inteena. Tee iinaawaeri eejatzi riraga itsipatawitari inkaaganki. Apaniroeni riyaataneerirori, ikimoshireperotanaki. ⁴⁰Omaanta Jiripi, aanakiri Ishire Tajorentsi iinaakotashitapaaka nampitsiki janta oetanta Ashooto. Ari rareetantapaaka, ikenkithatayitanakini nampitsiki paeni: —Paapatziyeeyaarini Jesoshi pawija-koeyantyaarini.

Roojatzi ipiyantanaa janta Sesaree-yaki.

Ipaashinitantaari Sawoori

9¹Ari ashi royoero ikijaperotaka Sawoori. Rajaryaawitakari rowama-gaeyerinimi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Roojatzi riyaatashitankari iwinkatharite iinaakowenantatsiripaeni ikantziri:

²Nokowaki pojankinateniri riraga aapatziyakaworini rojankinarini Moeseeshi jeekatsiri janta Tamaashikoki, pikanteri: “Pamitakoeyerini Sawoori eejatzi tsipatariri ragaeyerini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi.

Nokowaki ragaeyerini: shirampari, tsinani, maawaeni. Roojatzi roojoteeyerini, ramaeyakirini jaka Jerojareeki”.

Ari rojankinatziniri, ipakiri. ³Roojatzi riyaatantanaa, ikantanaka shok, shok: roowitapaenchami Tamaashikoki. Omapokashitapaakari oshipakiryaa-paaki, ikatziyakaga Sawoori: opoñaaka jenokinta. ⁴Pariyanaki irira kipatsiki, tereei, ikematziiro iinaani Jesoshi jenokinta:

—Sawoori, Sawoori: ¿iitaka pikijantanaari?

⁵—¿Ninkamika, Nowinkatharite?

—Naaka Jesoshi, pijiani. Pikijakiri maawaeni aapatziyanari rootaki pikijantakinari naari. ⁶Iroñaaka eero pikijana omaanta pikatziye piyaate, powaaganakya janta Tamaashikoki. Iinja ari ikanteetemi oetarika panteri.

⁷Ari ikatziyeeyakani riragapaeni shirampari itsipateeyawitakarini, osheki imaeriyakani. Tema ikemashitakawo paantensi, omaanta tekatsi iine. ⁸Riraga Sawoori, ikatziyanaa. Rokiryawitananaa, tee imateeya ikokichaatee, rootaki ikathatantanakariri, rareetakaakari Tamaashikoki. ⁹Okaatzi ijeekashitaka 3 kitejiri. Tee ikokichaatee, tee rowaeya, tee riree.

¹⁰Ari eeniro janta Tamaashikoki aapatziyariri Jesoshi, iitachari Ananiiyashi. Ramparyaatakari Awinkatharite, ikantapaakiri:

—iAnaniiyashi!

Ikantawakiri:

—¿Iitaka, Nowinkatharite? Eenirona jaka.

¹¹Ikantakiri:

—Iroñaaka piyaate awotsiki iiteetzi-rinta Tampatsikari. Pikowakowatapaakiri shirampari iitachari Sawoori, riraga taarishojatzi. Pikowakowatapaakiri janta ipankoki Joorashi. Tsitenishitakotaki. Eeniro rirori ramanana.

¹²Koñaatziro iñaaperotakiro, iñaakimi pikyaashitapaakiri, pipampitapaakiri iitoki, iñaanaa etsiyatakotanaki.

¹³Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, osheki nokemakotziri, ikenkithatakoteetzi riraga pikantakinari. Osheki rowashironkaeyirini aapatziyeeyimirini janta Jerojareeki, ikantanakirikya. ¹⁴Rooma rotyaantziri jaka riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni rirori ragaeyantanakinani maawaeni ameenteeyimirini. Osheki nothaawanta-perotakari.

¹⁵Omaanta ikantakiri riraga Awinkatharite:

—Piyaate. Rooma rirotaki niyoyaakiri. Rirotaki kenkithatakotanakinani. Ikenkithatakagaeyerini paata jorriyopaeni, kaari jorriyo, jewawentayitziririni atziri, maawaeni. ¹⁶Eejatzi iinja noñaayeri oetarikapaeni okaate ikemaatsitawentena.

¹⁷Ari riyaaanaki Ananiiyashi, ikyaapaaki pankotsiki. Rowaapaakiniri rako iitoki, ikantziri:

—Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Rotyaantakina Awinkatharite Jesoshi, riraga oñaagakimiri janta awotsiki pikinapaakinta. Rotyaantana pikokichaantaneeyari, eejatzi okithaatakaakimi Ishire Tajorentsi.

¹⁸Roojatzi opariyaantanaka rokikira oshiyawitawori ipentaki shima, kokichaataperoatane. Ari riyaaanaki, ikaawoshitakoteetakiri Tajorentsi. ¹⁹Ari rowawaetaka, roojatzi ishintsitantanaa.

Apaanipaeni kitejiri ijeekimotawitanakari aapatziyariri Jesoshi janta Tamaashikoki. ²⁰Riyaataki riraga Sawoori ipiyotapiintaga jorriyopaeni, ikantapiinteeyirini:

—Riroperotakiroña Jesoshi Itomi Tajorentsi.

²¹Antawo tee riyotakotziri riraga kemaeyawakiririni. Ikanteeyini:

—Tema rirotaki riraga thonkaeyerini aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Tema rootaki ipokashitantawitakariri jaka roojoteeyakiterinimi aapatziyariri Jesoshi, ragaeyanakininimi janta ñaanakowenantatsirikinta. Omaanta iroñaaka ikantziri: “Paapatziyaperotyaaari Jesoshi”.

²²Eekiro riyaaanakitzi Sawoori ikenkithataperotzi, tee ithaawanta-neentaari amineeyakiririni. Tee riyotakotziriñoña riraga jorriyotatsiri. Riyotakaaperotakiri, ikantziri:

—Riraga Jesoshi, rirotaki Kirishitotatsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi.

Riraga Sawoori ishiyapithatakari jorriyopaeni

²³Ari awijanaki osheki kitejiri roojatzi rajaryaanteeyawitakarini jorriyopaeni rowamaerimi riraga Sawoori.

²⁴Omaanta riyotakotakiri Sawoori rajaryaakari. Maawaeni kitejiriki tsiteniriki ramineeyawitakawoni jorriyopaeni ikyaantapiintari rowaga Tamaashikoki, ikowaeyawitakani raawakirimi Sawoori, rowamagaeyerinimi. ²⁵Omaanta, tsiteniriki itsipatanakari riyotaanewopaeni otantotsiki rowaga inkitzirori pankotsipaeni; rateetakaanakiri, roojatzi rotetantakari antawoki kantziri, roojatzi royiitakotantaari kantziriki okaankiitziira. Roojatzi ishiyantanaa, tee iñeeyawaerini owamagaeyerinimi. ²⁶Ari rareetapaaka Jerojareeki. Ikwawwitaka itsipateeyapaeyarinimi aapatziyariri Jesoshi, omaanta ithaawanteeyawakarini. Iitakashiwitakari tee raapatziyariri Jesoshi.

²⁷Roojatzi raanakiri Werenawee, itentanakari janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi. Ikamantapaakiri:

—Kyaaryo, ragaeyerinimi Sawoorika ayemijantzinkarite janta Tamaashikoki, omaanta janta awotsiki iñaakiri Awinkatharite Jesoshi, ikenkithatakaakiri. Raapatziyari, roojatzi janta Tamaashikoki ikenkithatakotapiintapaa-kiri irira, tee ithaawantayitapaakarini theenkantatsiri.

²⁸Ari raakameethateeyakirini aapatziyariri Jesoshi, kameetha ijeekimotakiri rirori janta Jerojareeki. Ikantani Sawoori, kijo rowaeyakirini ayemijantzinkarite. Kameetha ikenkithatakotaperotziri Awinkatharite. ²⁹Ikenkithatakagaeyawitakarini joriyopaeni iyotzirori ipaante kireeshiyajatzzi, omaanta ipiyathateeyawakarini; ikowaeyawitanakani rowamaerimi, ³⁰omaanta riyotakotakiri iyemijantzinkarite, roojatzi raantanakari Sawoori janta Sesareeyaki. Roojatzi rooyaaanteeyakirini Taarishoki.

³¹Kameetha ijeekaeyini aapatziyeyakaririnipaeni Jesoshi janta Joreeyaki, Karireeyaki, Jamaaryaki. Eekiro riyaaanakitzi raapatziyeyanakarini Jesoshi. Rameteeyakawoni iñaaperoyirini Awinkatharite. Eejatzzi osheki iweshiryaakaaperoyakarini Ishire Tajorentsi.

**Itajonkantayitzini
Peetero janta Riiraki**

³²Ari ikinakinayitakini Peetero rareetayitarini aapatziyariripaeni Jesoshi, roojatzi rareentantakari nampitsiki iitachari Riira. Janta ijeeki osheki aapatziyariri Jesoshi. ³³Iñaapaa-kiri shirampari iitachari Eneeyashi. Okaatzi ojarentsi 8, imaryaaka imaamentoki, ikijopookitaki. ³⁴Ikantapaakiri:

—Eneeyashi, rirotaiki Jesokirishito etsiyatakoteemini. Pikatziyane, piwetsikaero pimaamento.

Intsipaete ipiriintanaka. ³⁵Iñeeyakirini riirajatzzi, eejatzzi saronajatzzi; roojatzi maawaeni raapatziyeyantanakarini Awinkatharite Jesoshi.

³⁶Ojeekawita Joopeki aapatziyariri Jesoshi oetachari Tawiita. Owaero ipaanteki kireeshiyajatzzi: Toorikashi. Kameetha iroka antayitzirini: ashi oyiro oneshironkatantayitzini. ³⁷Omantsiyatanaki, roojatzi okamantaka. Ari ikiwachempokiteetakirowathani, roojatzi rowakiro janta shitamenkotsiki, janta jeñokiini. ³⁸Rowaga Riira okaakintawo Joope aritaki ijeeki riraga Peetero. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi, ikemakotakiri rirori eeniro ijeeki janta. Rootaki rotyaantanakariri apite shirampari:

—Pishintsite, pikantakiteri Peetero ipokeeta.

Ari riyaaatani, ikantaperotapaakiri: —Intsipaete, poyaatanakina pamina-kitero tsinani, kamaki.

³⁹Ari riyaaatanaki Peetero, royaatanakiri. Rareetakaakari, raanakiri janta pankotsiki jeñokiini. Otapotheyawentakawoni maawaeni kamayiteentsirini oemi, iragaeyakani. Eeniro oñaapiyitakironi ookayitakirini, eejatzzi oethaaripe-ropaeni. Okanteeyakini:

—Tekirani okamini Tawiita, opayitanawoni maawaeni iroka noethaari.

⁴⁰Ari roemishitowaeyapaakirini maawaeni atziri. Rotziwerowanaka, ikenkithatakaeri Tajorentsi. Ipithokashitanakawo kamaentsiri, ikantanakiro: —Tawiita, pipiriintee.

Roojatzi okiryaantanaa, oñaatziiri Peetero okaakini, roojatzi opiriinantaana. ⁴¹Ikathawakoteero, ikatziyeero. Ikaemaeyakirini eejatzzi aapatziyeyaririni Jesoshi, eejatzzi roori ikaemaeyakironi kamayiteentsirini oemi, maawaeni. Ikyaapaaki, ikanteeyawakirini:

—Pamine, añaanee eejatzzi.

⁴²Ari ikemakoeyakironi maawaeni joopejatz. Ikaatzi oshekini aapatziyayi-tanakaririni Awinkatharite Jesoshi.

⁴³Osheki kitejiri ijeeki Peetero Joopeki. Ijeeki ipankoki Shimo, riraga wetsika-piintziriri mashitsipaeni.

**Koroneeryo, riraga kapitaanotsiri,
raapatziyakari Jesoshi**

10 ¹Ari eeniro ijeeki janta Sesareeyaki shirampari iitachari Koroneeryo. Rirotaki iyapitaanote osheki joraaro, poñaayitacharini Itaaryaki. ²Kaari joriyo omaanta raapatziyaperotari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyarini maawaeni jeekimotziriripaeni. Osheki ikaminthagaeyirini joriyopaeni owashironkayitacharini. Ikantatyaani ikenkithatakaeri Tajorentsi. ³Itsiteniityaane oorya iñaashitawakari ronampiri Tajorentsi, roñaagaperotapaakari. Rokaakintapaakari, ikantapaakiri:

—Koroneeryo.

⁴Raminaperotawakiri, joreririri. Oshekini ithaawantaperotanakari. Ikantawakiri:

—¿Iitaka, Nowinkatharite?

Ikantanakiri:

—Ikemakimi Tajorentsi pamana-piintakiri, eejatzi iñaakimi pikaminthaa-kotapiinteeyakirini atziripaeni. ⁵Rootaki ikowantakari iroñaaka potyaante apaanipaeni shirampari janta Joopeki. Pikaemakaanteri riraga Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Irira ikamantemi oetaka ikowakaakimiri Tajorentsi. Pikemijantawakiri. ⁶Irira ijeekimotziri iitachari eejatzi Shimo, riraga wetsikapiintziririni mashitsi. Eenitatsi ipanko othapyaaikiini antawo inkaare.

⁷Ari ipiyanaa ronampiri Tajorentsi, riraga kenkithawaetakaakitziriri. Ikaemakiri Koroneeryo ronampiri apite, eejatzi joraaro apaani. Riraga joraaro

rirotaki aapatziyaperotariri Tajorentsi. Ikaateeyirini amitakoeyiririni Koroneeryo. ⁸Ikamanteeyakirini maawaeni iroka ikantakiriri ronampiri Tajorentsi, roojatzi ikantziri:

—Nokowaki piyaateeyeni Joopeki, pamineri riraga Peetero.

Ari riyaateeyanakini. ⁹Inkaamani, aririka itampatsikatapaaki oorya, rokaakinantapaakawo rowaga Joope. Tekiraata rareetapaakari, riraga Peetero eeniro rateetanaki jenoki, ikenkithatakaeri Tajorentsi. ¹⁰Itasheyawitaka, ikowawita royaami. Eenitatsi wetsikiri-riri royaari, omaanta tekira othonkiro, ari ramparyaatakari. ¹¹Iñaakiro jenokinta inthomaenta. Ayiitakotapaaki pankotsiki oshiyawitawori tokoya antawo. Roerikakoetakiro janta okaamawotapaakinta. ¹²Rotetayitakani inthomaenta maawaeni inashiyitacharini riraga kaari rowaeta; rirotaki otetayiteenchani chaancho, maankipaeni, jenokiwiripaeni, maawaeni. ¹³Iroñaaka ikemawakiri Tajorentsi, ikantziri:

—Peetero. Ajaa, thame powamaeri, eejatzi poyaari.

¹⁴Ikantawakiri:

—Nowinkatharite, paerani pikantakiri nochariniitenipaeni iitarikapaeni ikameethatzi royaari, eejatzi iitarikapaeni kaari royaari. Eejatzi naari, tee nametapiintari noyaari irika kaari rowaetari pikantawitakinarika noyaari iroñaaka.

¹⁵Rapiiteeri:

—Tema naaka Tajorentsi. Nokantzimi naaka: “Kameetharini riroripaeni”. Aririka nokowakaakimiri naaka, eero pikantashitari eerori: “Tee ikameethatzi”. ¹⁶Rapiiteeniri paashini:

—Powamaeri, poyaari.

Roojatzi itzinaakotanteetariri jenokinta.

¹⁷Tee riyotakotawakiro Peetero iroka iñaakirika. Ikenkithashiryaanaka: “¿Iitaka ikowakaanari Tajorentsi nanteniriri? ¿Iitakakya ikanantanari?”

Roojatzi raretantapaaka pankotsiki rotyaantanewo Koroneeryo. Rojampita-kowentapaakiri:

—¿Tsika ipanko Shimo, riraga wetsikapiintziriri mashitsi?

Ikamanteetawakiri:

—Iroka ipankoka.

¹⁸Ari rojampitakiri atziri inthomaenta:

—¿Arima ijeekimotzimi riraga Shimo Peetero?

Rakanakiri:

—Jee, aritaki ijeekaki.

¹⁹Eeniro ikenkithashiryaawo Peetero iñaakiri, ari okantakiri Ishire Tajorentsi:

—Ikantaka rareteeyapaakani 3 shirampari, kowapaakimiri. ²⁰Payiita-shiteri. Eero pikantashiryaashita, poyaateeyanakirini. Tema naaka amaeyakiririni.

²¹Ari ranaashitashitapaakari, ikantapaakiri:

—Naaka pikoyiri. ¿Iitaka pipokashitantanari?

²²Ari rakanakiri rirori:

—Rotyaantakina Koroneeryo, riraga kapitaanotsiri. Rashi royiroyo ikameethatzi, eejatzi iñaaperotziri Tajorentsi. Maawaeni joriiyotatsiri iñaaperoeyirini ikameethatzi. Ikantziri ronampiri Tajorentsi: “Pikaemakaanteri Peetero pipankoki. Pikemijantawakiro iñaani”. Rootaki rotyaantanarini jaka.

²³Ari ikantawakiri:

—Pikyaapae.

—Ari.

Ineshironkatawakiri roejeekawakiri. Inkaamani royaatanakiri, itsipateeyanakarini apanipaeni aapatziyariri Jesoshi rirotaki joopejatzi. ²⁴Apaani imagaeyanakini niyanki, roojatzi raretantaka

janta Sesareeyaki. Royaakiri Koroneeryo janta, ipiyoteeyakirini maawaeni isheninka eejatzi itsipaminthapiinteeyarini. ²⁵Roojatzi raretanteeypaakarini Peetero, riyowashitanakiri Koroneeryo riwethatawakari, roojatzi rotziwerowashitawakari iitziki, ipinkathatawakiri. ²⁶Ari ikatziyakagaari Peetero, ikantziri: —Pikatziyane. Tee naaka Tajorentsi, rooma naaka atziri eejatzi, akimitawaaka.

²⁷Ari ikenkithatakaawakaapaaka, ikyaapaakira pankotsiki. Iñaapaakiri osheki piyoteenchari, ²⁸Ikantapaakiri: —Naaka joriiyo. Piyoteeyini eerori tee ishinetana nojoriiyotzinkarite notsipateeyarini paashinijatzitatsiri atziri. Eejatzi tee ishinetana nareetyaari. Nokenkithashireyakironi tee ikowakaanawo iroka Tajorentsi. Omaanta iroñaaka riyotaakina Tajorentsi tee okameethatzi nopinkiri paashini atziri, tee okameethatzi nokante: “Tee ikameethatzi”. Niyotaki ishinetakina Tajorentsi notsipatyaari paashinijatzitatsiri atziri.

²⁹Ari pikaemakaanakina, roojatzi nopokantanaka, tee nokijotanaki. Iroñaaka nojampitemi, ¿iitaka pikaemakaanantanari?

³⁰Ikantawakiri Koroneeryo:

—Chapinki tsitenini oorya, ikimitaka iroñaaka, namanakiri Tajorentsi jaka nopankoki. Noñaakiri ikimiwitapaakari shirampari, ikatziyomotapaakina. Ikithaatawo shipakiryatsiri iithaari.

³¹Ikantapaakina: “Koroneeryo, ikemakiro Tajorentsi pamanakiriri. Riyotakimi osheki pineshironkatayitzirini ashironkaenkari. ³²Potyaanteri atziri janta Joopeki, ikaemakiteri Shimo, iiteetziri eejatzi Peetero. Ijeekimotziri paashini Shimo, riraga wetsikiriri mashitsi. Ojeeki ipanko othapyaakiini antawo inkaare”.

³³Intsipaete nokaemakaanakimi,

roojatzi pipokantaka. Iroñaaka nokaateeyakirini riraga Tajorentsi jaka. Nokowaeyakini nokemaeyeroni iroka ikowakaakimiri Awinkatharite.

³⁴Ari iñaawaetanaki Peetero, ikantzi:

—Iroñaaka niyotaperotaki tee rinashitakagaeyeeni Tajorentsi atziri.

Ikowakaakiri maawaeni atziri, joriiyo eejatzi kaari joriiyo raapatziyeyarini Jesoshi, rootaki reentsitetantariri maawaeni. ³⁵Tee ikenkithashiryakooteero inashitayanika añaani eejatzi ametayitarini inashitacharipaeni, omaanta iñaaperoeyakirini ikameethatzi maawaeni pinkathateeyiririni, eejatzi maawaeni antapiintzirori kameethatatsiripaeni. ³⁶Naaka joriiyo. Piyoteeyawakironi iñaani Tajorentsi reewateeyakinani, riyotakagaeyakinani. Kameethari iroka ikantakinari: “Aririka paapatziyaperoyarini Jesokirishito, kameetha nojeekakagaeyemini, pikimitawakaanteeyarini”. Rooma rirotaki Awinkatharite maawaeni, ³⁷piyoteeyakironi.

Reewataki Jowani kaawoshitantatsiri ikenkithatakotakiri, ikantzi: “Kameetha pikaawoshitawenteeyarini Tajorentsi”. Roojatzi ikenkithatakotakiri paashinipaeni, itanakawori janta Karireeyaki. Ikamanantakiro iñaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni janta Joreeyaki. ³⁸Ikamanteeyirini atziri tsika ikantakiri Tajorentsi Jesoshi, riraga najareetejatzi, rotyaanantakawori Ishire, eejatzi ipitakari itajorenka; rootaki ikinakinayitantakarini, ranantayitakaworini kameethatayitatsirini. Rowawijaokoeyakirini kyaantariri kamaari. Eejatzi retsiyatakoeyakirini mantsiyaripaeni. Kijokiro royiri Tajorentsi, rootaki imatantakariri. ³⁹Noñeyakirini rantayitzirini janta inampikipaeni nojoriyotzinkaritepaeni, eejatzi janta Jerojareeki. Noñaakowenteeyakirini rowamaanteetakariri, ikentakotanteeta-

kariri koroshiki. ⁴⁰Aritaki okaataki kitejiri 3 ipiriinteeri Tajorentsi, roñaagakinari. ⁴¹Tee roñaagari maawaeni atziri, inta naakapaeni roñaagakari. Riyoyaa-kina Tajorentsi, rootaki noñaantawaariri. Ikamaperotawitaka, ipiriintanaa eejatzi. Roojatzi nowakaawaari, eejatzi nirakaawaari. ⁴²Rotyaantayitakinani nokenkithatakoteri Jesoshi rirotaki owawijaakotantatsiri. Ikantakina: “Pikamanteeyerini atziri: ‘Ikowakaawaari Tajorentsi Jesoshi ipiriinteeri maawaeni kamatsiripaeni roojatzi ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: añaatsiri eejatzi kamawitachari’”.

⁴³Tema paerani ikenkithatakotzirini Rotyaantanewo Tajorentsi riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi, ikanteeyini: “Eeniro ranteeyakironi maawaeni atziri kaari kameethatatsi; omaanta aririka raapatziyeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi, ikaminthageyerini rirori, eero ikijawentziriranteeyirini, eero rowashironkaawentziniri kaari kameethatatsiri rantawitakari, eero ikenkithashiryakooteero eejatzi”.

⁴⁴Eeniro ikenkithatzi Peetero, roojatzi opokashitantakari Ishire Tajorentsi. Eejatzi opokashiteeyakirini maawaeni kemaeyawakirorini ikantakiriri. ⁴⁵Ari rotsikanateeyakarini riragapaeni joriiyo, aapatziyariri Jesoshi: riraga tsipatariri Peetero. Ari riyoteeyanakini rotyaantaperotakiro Tajorentsi Ishire, okithaatakaakari paashinijatzitatsiri atziri. Rootaki rotsikanatantanakariri.

⁴⁶Ikemaeyawakirini isheninka Koroneeryo iñaawaetantashitakawo paashinipaeni paantentsi, tee riyotagaetziri, eejatzi ikanteeyini:

—Kameetharini Tajorentsi.

⁴⁷Ari ikantanaki Peetero:

—Ikimitakae aari, raashireteeyakironi Ishire Tajorentsi. Rooma okameethatzi ikaawoshitakoteeyarini Tajorentsi.

Ikantziri paashinipaeni joriiyo:

—Jee, kameethataki.

⁴⁸Roojatzi ikanantariri Peetero isheninka Koroneeryo:

—Pikaawoshitawenteeyarini Jesokirishito, riyoteeyantemirini atziri piñaaperotakiri.

Ikanteeyanakirini:

—Intsipaete pikaawoshitakotenari Tajorentsi.

Ari imatakiniri. Rootaki ikantantakariri isheninkapaeni:

—Pijeekimotanakinakya apanipaeni kitejiri, piyotaaperotanakina paashini.

Ari ijeekanaki.

**Ikemaeyakini jerojareejatzi
raapatziyakari Jesoshi kaari joriyo**

11 ¹Ikemakoeyakirini riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi jeekatsiri janta joreeyaki, ikemakoeyakirini Koroneeryo. Ikanteetakiri:

—Raapatziyakari Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri; riro aapatziyakaakariri Peetero.

²Itonkaantanaari Peetero Jerojareeki, ikenkiimatashiteeyawakarini ijoriyotzinkaritepaeni: aapatziyariri Jesoshi omaanta eeniro ikenkithashiri ro eejatzi itotonatya ishiramparitantari. ³Ikanteeyawakirini:

—¿Litaka piyaatashitantariri paashinijatzitatsiri atziri? ¿Litaka pakiyotantariri rirori? Tee okameethatzi.

⁴Ithotyaperotakiniri Peetero, ikantziri:

⁵Iroñaaka nokamantemi. Janta nojeekakitzinta Joopeki, nokenkithatakaeri Tajorentsi. Koñaatziro noñaapero-takiro, tema noñaakiro oshiyawitawori tokoya antawomawo. Roerikaetakiro janta okaamawotayitapaakinira, opoñaaka jenokinta, ayiitzimotapaakina.

⁶Naminaperotawakiro, joreririri:

noñaakiri kaari owaeyani: chaancho, maanki, jenokiweri, maawaeni.

⁷Nokemakiri Tajorentsi, ikantakina: “Iroñaaka powamaeri; poyaari”.

⁸Omaanta nokantawitakari: “Nowinkatharite, eero nowari. Tee nametari kaari rowaetari, kaari ikowakagaetana noyaari”. ⁹Rapiitakina, ikantana: “Tema naaka Tajorentsi kantizimiri: ‘Kameetharini’. Eero pikantashitari eerori: ‘Tee ikameethatzi’”. ¹⁰Aritaki okaatzi 3 rapiitakina. Roojatzi itzinagaero jenokinta. ¹¹Ikanteeyapaakani 3 shirampari rareeteeyapaakani janta pankotsiki nojeekinta. Ipoñaanaka Sesareeyaki, rotyaanteetakinarini.

¹²Roojatzi okanantakina Ishire Tajorentsi: “Poyaatanakiri, eero pikijotanakiri”. Ari noyaatanakiri. Eejatzi royaatanakina irikapaeni

ayemijantzinkarite, ikaateeyini 6.

Nokyagaeyapaakini ipankoki riraga kaemakaantakinari. ¹³Ikenkithatakaawakina, ikamantawakina tsika

ikantakari iñaantakariri ronampiri Tajorentsi. Roñaagantapaakariri,

ikantziri: “Potyaanteri atziri janta Joopeki. Pikaemakaanteri Shimo:

iiteetziri eejatzi Peetero. ¹⁴Rirotaki iyotaapaemironi Iwaperite Tajorentsi,

pawijakotanteeyaari. Eejatzi ikimitagaeya rirori maawaeni jeekayitatsirini

pipankoki”. ¹⁵Nitantakawori nokenkithatakaakiri, roojatzi okithaatakaanteeyakarini Ishire Tajorentsi. Okimiteeyakaenika aari itantakaeri. ¹⁶Nokenkithashiryaanakiro iñaani Awinkatharite

ikantzitakari: “Riraga Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi iñaaki, rooma

naaka ari nokithaatakaakimiro Ishire Tajorentsi”. ¹⁷Paerani aapatziyanteeyakaririni Awinkatharite Jesokirishito,

tema ikithaatakaakaero Tajorentsi Ishire. Iroñaaka imonkaatanakiniri rirori

paashinijatzitatsiripaeni atziri. ¿Arima

nothañaakyaari? Tema irira rirotaiki Tajorentsi.

¹⁸Ikemaeyantawakaworini iroka, tekatsi ikantaneeri rakaneeri, inta ikanteeyanakini:

—Kameethaperotakiroña Tajorentsi.

Rooma ikowakagaeyakirini eejatzi paashinijatzitatsiri atziripaeni ikenkithashiryaagaeya, raapatziyaperoyarini rirori, riyaaanteeyanakarini janta jenokinta.

Itsiparyaayitanakironi janta paashinipaeniki nampitsi

¹⁹Riraga kijakiriri Eshiteewani, eejatzi ikijeeyanakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ishiyeeyantanakani paashinikipaeni kipatsi: Jeniishiya, Cheepere, Antyokiiya, maawaeni. Janta tee ikenkithatakagaeyirini paashinijatzitatsiri atziri, inta rothataayitzirini ijoriiyotzinkaritepaeni ikenkithatakayaikirini. ²⁰Eeniro itsipatayitakarini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi, poñaayitaneencharini Cheepereki, eejatzi Shireeneki. Rareetantayitapaakarini rirori janta Antyokiiyaki, ikenkithatakapaakiri kireeshiyajatzi eejatzi. Ikanteeyirini:

—Paapatziyari Jesokirishito pawijakointeeyarini.

²¹Itajonkakowentapiintziri Awinkatharite, ikaantakarini oshekini aapatziyeyawakaririni Jesoshi, ameenteeyaririni Tajorentsi.

²²Ari janta Jerojareeki ikemakoeyakirini riraga aapatziyariripaeni Jesoshi. Rotyaantakiri Werenawee janta Antyokiiyaki. ²³Rareetapaaka rirori, iñaapaakiri ineshironkatziri Tajorentsi antyokiiyajatzi. Ikimoshiryaapaaki, ikanteeyirini:

—Kyaaryooroña, kijokiro powaeyirini riraga Awinkatharite, pikyaaryoowenteni maawaeni ikowakagaeyakimirini.

²⁴Kameetharini rirori Werenawee. Kijokiro rowaperotziro Ishire Tajorentsi, ashi royiro raapatziyaperotari Awinkatharite. Eejatzi eekiro riyaatzi rosheki-teeyanakini aapatziyariripaeni Awinkatharite.

²⁵Roojatzi rowaagantanaka Werenawee Taarishoki, ikowapaakiri Sawoori. Iñaapaeri, roojatzi royaatantaariri Antyokiiyaki. ²⁶Janta ikantani ipiyotapiintzirinta aapatziyariri Jesoshi okaatzi apaani ojarentsi. Riyotaapaakiri oshekyantzi atziri. Aritaki janta itanakawo iiteetziri aapatziyariri Jesoshi: “Kirishiteyanotatsiri”.

²⁷Roojatzi rareeteeyantapaakani Antyokiiyaki paashinipaeni kamanantayitroririni iñaani Tajorentsi, ipoñaanaka rirori Jerojareeki. ²⁸Eenitatsi apaani iitachari Akaawo. Ikatziyapaaka janta ipiyoteeyaninta, iyotaakiri Ishire Tajorentsi, rootaki ikanantari:

—Iinja itasheyyeeyanakini atziripaeni janta maawaeni Joreeyaki.

Eenironi ipinkathariwenantzi Kiraaworyo, tema monkaataka ikantzitarini Akaawo. ²⁹Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Thame akaminthagaeyerini ayemijantzinkaritepaeni janta Joreeyaki, apakaanteri oetarika koetyeemotariri. ³⁰Tsikaarika okaatayitzini jeekimotayiteerini, aritaki okaate apakaantayiteririni.

Aritaki imatakiro ikantakiri. Ipiyotakiri koriki, ipawakiri Werenawee, eejatzi Sawoori. Ikantakiri:

—Ajaa, irika koriki: pagaeyanakirini aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta Jerojareeki, ikaminthagaeyantyaaririni ashironkagaeyacharini.

Ari raanakiniri jerojareejatzi, ipapaa-kiri rirori. Ari rowaagaeyakinirini rirori ashironkagaeyacharini.

**Erooreshi Akiriipa, rirotaki
kijakiriri aapatziyariri Jesoshi**

12 ¹Roojatzi riraga jewaperowenantsiri Erooreshi, iiteetziri eejatzi Akiriipa, ikijayitakirini aapanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ²Rowamaakaantakiri Jantyaako, ro ithatyaanteetakiriri jawiri, thatzik. Irira rirentzi Jowa. ³Riyotaki inimoeyakirini joriyopaeni, rootaki raakaanantawitakariri Peetero eejatzi. ⁴Ro raakaanantakariri apaani kitejiriki rowantapiinteetawori paa kaari tapiyacha. Iitashiwitaka aririka omonkaatasya kitejiri Rawijantari achariniitani paerani, roñaagaeyerini joriyopaeni rowamaeri. Raakiri, roojatzi ipakiri 16 joraaro, shenterini. ⁵Ari romonkyagaetakiri. Riraga aapatziyariripaeni Jesoshi ikantatyaani maawaeni kitejiriki ramanakowentapiinteeyarini, ikantziri: “Powawijaakoteeri Peetero”.

⁶Ari otsitenitananki, ro inkaamani roeyowakaanterimi Erooreshi, rowamaakaanantyaaririmi. Ikowawita ramineeyerini atziri rowamaakaantakiririka. Ari omonkyagaakaanantawitakariri Peetero omonkyagaamentotsiki, imaanaki; rojatekakiri apite joraaro, imaaki irira. Roojotantakiri apite karenatha. Ishentawitakawo ashitakontsi paashinipaeni joraaro. ⁷Ari romapokashitapaakari janta ronampiri Awinkatharite. Rotzinkapaakiri imerikiki, ikaakapaakiri. Ikantakiri:

—Pishintsite pipiriintee.

Roojatzi oshiryaashitantanaka karenatha apaniroeni rakokitziirira, roojotantawitakariri. ⁸Eejatzi ikantziri:

—Pikithaataneeyawo pimaatha, pijapatotaneeya.

Ari ikithaataa, ijapatotetaa. Eejatzi ikanteeri:

—Papineekakotya pijawamento poyaanakina.

⁹Ishitowanee, royaatanakiri. Tee riyotzi Peetero kyaaryooperotakirika rowawijaakoteeri ronampiri Tajorentsi. Raamashitaka imishiwaetashitaka.

¹⁰Rawijanakiri shentawitariri apaani, eejatzi paashini rawijanakiri. Rareetakawo irona ashitakontsi, irona ikinantapiintari nampitsiki. Ashitariimotashitanakari. Rawijaneero, rowaaganaka janta awotsiki. Roojatzi rinteena-ryaantanakari ronampiri Tajorentsi.

¹¹Riyotakotaa Peetero, ikantzi: “Troñaaka niyoperotaki rotyaantakinari Nowinkatharite ronampiri raakowentakina rowamaenami Erooreshi. Eejatzi ikimitakowentakina, tsikarika ikantenami nosheninkapaeni”. ¹²Ikenkithashiryaanakiro, roojatzi riyaaantakawo opankoki Mariiya, riniro Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi. Janta ipiyoyakaninta osheki aapatziyariri Jesoshi, ikenkithatagaeयरini Tajorentsi. ¹³Rompojokowitapaakawo Peetero ashitakontsi, rowaga othapikitzirinta: tok, tok. Ari okatziyashitawitanakari onampirentsi oetachari Roore. ¹⁴Iyowaantetawairi ipaante Peetero, roojatzi okimoshiryaantaperotanaka. Omaanta tee ashitaryaanakiniri, omaanta oshiyashitanaka. Okamanteeyirini kenkithatagaeयरirini Tajorentsi:

—Pokapae Peetero omookinta.

¹⁵Ikanteeyawakironi:

—Pishinkiwentashitaka.

Eekiro okantanakitzi:

—Kyaaryooperotaki.

Ikantakiro:

—Kaari Peetero, irintakya ronampiri Tajorentsi aminakowentziriri.

¹⁶Eekiro rompojanakitzirooña, tok, tok, roojatzi rashitaryaantaanari. Ari iñeeyawaerini, rotsikanatakari, ikantawakagaeyanakani:

—¿Tsika ikinapaeka?

¹⁷Ari rakotashitanakiri, ikantziri:

—Pimaerite.

Roojatzi ikamanteeyapaerini tsika ikanteeri Awinkatharite, roeyowaantaa-riri. Eejatzi ikantziri:

—Pikanteri Jantyaako, eejatzi pikamanteeyerini ayemijantzinkarite-paeni.

Roojatzi ishitowantanaa, riyaatanee imanapithatakaru joraaropaeni. ¹⁸Okite-jitanaki osheki ikantawakaawenteeyakarini joraaropaeni:

—¿Tsikakya ikantanakaka iroñaaka Peetero?

¹⁹Ikowakowatakaantawitakarini Erooreshi, tee iñaagaeri. Rojampiiyawitakarini joraaro shentawitariri:

—¿Tsikarofña ikinaneeka?

Rakanakiri, ikantanakiri:

—Taanitya, tsikarika, tee niyotzi; tee noñaawaari.

Ari ikijakiri Erooreshi rirori, rowamaakaanteeyakirini, shemi. Ari roojatzi rookaneero rirori Joreeya, rowaaganaa janta Sesareeyaki, roojatzi ijeekantapaa.

Ikamantakari Erooreshi

²⁰Ari ikanta Erooreshi ikoshekawakari poñaachari Tziiroki eejatzi Shiroomi ikanta ikenkithashiryaagaeyakani ikoshekanewo raakameethateeri, tema ari riyompariteeya. Rotyaanteeyakini jatashiterini rirori.

Ikanta jeekapankotziriri rirori rameentaperotanewo, iitachari Waraashito raakameethatawakiri pokashitakiriri. Ikanteeyapaakirini:

—Pikanteri Erooreshi: “Paakameethateeri tziirojatzi eejatzi shiroojatzi riyomparityaata, eero pithañaaowo royaari”.

Ikantziri Waraashito:

—Ari, namitakoeyemini.

²¹Ari paashini kitejiri ikaemaeyakirini Erooreshi, raakameethateeyakirini.

Rowaneenkatakawo jewawenantatsiri iithaari, ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Osheki ikantakaaperotaka ikenkithatakagaeyakirini. Ikantziri:

—Eero pikenkithashiryaashita. Nopayemini maawaeni koetyeemotayitakimirini.

²²Roojatzi ikimoshireeyantanakani pokaentsiri, ikanteeyanakini:

—Kaari irira atziri akemaeyakirini, inta apaani tajorentsi. Kameetharini rirori.

²³Ari osheki ikantakaaperotaka Erooreshi, riweshiryaawentakawo ikanteeyakiririni atziri. Omaanta roonakari Awinkatharite, rotyaantakiri ronampiri ikantakiri:

—Tee iñaaperotana Erooreshi. Piyaate pomantsiyeeri.

Ari riyataaki, roojatzi romantsiyaantakari, ikamantaka, roojatzi rowantakari chowitsi.

²⁴Omaanta riraga aapatziyariri Jesoshi ikinakaantayitanakawoni iñaani Tajorentsi. Roshekiperotanaki aapatziyeeyawakaworini. ²⁵Riraga Werenawee, eejatzi Sawoori retakotari aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki. Roojatzi ipiyantanaa Antyokiiki, itsipatanaari Jowa, iiteetziri eejatzi Marikoshi.

Riyaatzi Sawoori eejatzi

Werenawee janta Cheepereki

13 ¹Iroñaaka janta Antyokiiki ikaateeyirini aapatziyariri Jesoshi matakaakiriri Ishire Tajorentsi: omatakaakiri apaanipaeni kamanantayitziroonini iñaani Tajorentsi eejatzi paashini apaanipaeni omatakaakiri riyotaakiri atziri Iwaperite Tajorentsi. Iwaero apaani omatakanewo Ishire Tajorentsi rirotaki Werenawee, paashini Shimo (iiteetziri eejatzi Chenkari), paashini Rooshiyo, (riraga shireenejatzi); paashini Maneemi, (itsipamintha-

rini pinkathari Erooreshi eenironi ikaatzini), paashini Sawoori, (iiteetziri eejatzi Paaworo), maawaeni. ²Ari paashini kitejiri ipiyoteeyani ipinkathaziri Awinkatharite ikenkithatakaakiri, itzitawenteeyakarini Tajorensi. Roojatzi okanantakari Ishire Tajorensi:

—Pikanteeyerini Werenawee eejatzi Sawoori: “Panteniri Tajorensi oetarika ikowakaakimiri”.

³Ari roojatzi rowakiniri rako iitoki ramanakowentakiri Tajorensi, roojatzi ikanantanakariri:

—Piyaate pantero ikowakayimiri Tajorensi, naakakya kanterini Tajorensi ramitakotemi.

⁴⁻⁵Ari otyaantakiri Ishire Tajorensi, roojatzi riyaaantakari Sereeyoshiyaki janta okaakini inkaare antawo. Raanakiri Jowa Marikoshi ramitakotantyaariri. Ari rotetapaaka pitotsiki. Otyaantakotziri tampyaa, ikinakotanaki Cheepereki, rootaki antawo othampishi. Ojeeki janta nampitsi oetachari Jaramiina: rareetanteeyapaakarini janta, ikenkithatapaakiro iñaani Tajorensi janta ipiyotapiinteeyaninta jorriyopaeni.

⁶Roojatzi ithotyagaeyanakironi maawaeni nampitsiki janta Cheepereki, maawaeni. Roojatzi rareeteeyapaakani Paajoshiki. Janta iñaapaakiri sheripiyaritatsiri, iitachari Warijesooshi, rirotaki jorriyo. Roshiyaarimi kamanantayitziro-rini iñaani Tajorensi, ikantapiintzi:

—Naaka kenkithatzirori iñaani Tajorensi.

Jaa, itheeyashita. ⁷Itsipatapiintari jewawenantatsiri iitachari Seerijiyo Paaworo. Eeniro riyoperotzi irira. Ikaemakaantakiri Werenawee, eejatzi Sawoori; ikowaki ikemiro iñaani Tajorensi. ⁸Ari ikanta Sawoori ikenkithatakotapaakiri Jesoshi omaanta ithañaawitakari riraga sheripiyari; tee ikowakaawitari riraga jewawenantatsiri

raapatziyari Jesoshi. ⁹Ari iyotaaperotakiri Ishire Tajorensi Sawoori, iitachari eejatzi Paaworo. Iyotaakotakiri sheripiyari, rootaki raminaperotanakiri Paaworo, ¹⁰ikantanakiri:

—Pamatawitantaperotaki. Teeroña pikameethatzi; pikimitakari iwinkatharite kamaari. Tee pikoyiro kameethatayitatsirini, inta pikowaperotaki pamatawitantayiteni. Pikowaki pamatawiteeyeerini maawaeni kowatsiri riyoteri Nowinkatharite. Eerowa pikenkithashiryaaneenta. ¹¹Iroñaaka itajonkemi Nowinkatharite pitsitenishitakote. Ojamanitanaki, eero paminitaa.

Roojatzi itsitenishitakotantanaka, tee ikokichaatanee. Ipampipampitanaki, ikantanaki:

—Teewee nokokichaatzi. Pikathata-
neenawee.

¹²Ari iñaawakiri riraga jewawenantatsiri, rootaki rotsikanatantanakari. Roojatzi raapatziyantanakari Jesoshi. Ikantzi:

—Kameethawee iroka ikamantakotzi-riri Awinkatharite.

Rowaaganaa kenkithatzirori iñaani Tajorensi janta Aashiyaki

¹³Ipoñaaka Paaworo Paajoshiki, rotetanaka pitotsiki, roteteeyanaani eejatzi maawaeni ikaateeyirini. Ikinakotanaki janta Peerijiki, rowaga pampiiriyakiwero. Riraga Jowa Marikoshi rookanakiri, ipiyanaa rirori Jerojareeki. ¹⁴Roojatzi paashini kitejiri rowaagaeyanaani riroripaeni eejatzi. Rareeteeyapaakani janta paashiniki Antyokiiya: rowaga pishiiryawero. Saawaroki ikyeeyapaakini ipiyotapiinteeyanira jorriyopaeni, ari ijeekaeyapaakini.

¹⁵Iñaanateetziro eechonkiini rojankinarini Moeseeshi paeraniperoroña, eejatzi eechonkiini rojankinarini kamanantayitziro-rini iñaani Tajorensi paerani.

Roojatzi riraga jewawentzirori janta ikantawakiri:

—Nojoriiyotzinkarite, pikowakirika eerori pikemijantakayeri atziri jaka, pikamanteri iroñaaka.

¹⁶Ari ikatziyanaka Paaworo, rakotashitakiri romaeryagaeyakirini. Ikantziri:

—Nojoriiyotzinkarite, pikemijantena.

Eejatzi eerokakya maawaeni paashini-paeni atzirika pinkathaperotakiriri Tajorentsi, pikemijanteeyawakinani.

¹⁷Iroñaaka nokenkithatakotemiri Tajorentsi raapatziyari joriiyopaeni. Paerani riyoyaakirini riragapaeni achariniiteni raapatziyari. Impaetzi, ijeekantakari rirori janta Ejiipitoki romperatantawitakaririni, roshekitakawitakarini Tajorentsi. Itajonkawo-

wenteeyirini, roojatzi rowawijaakowenantaari ejiipitotatzi. ¹⁸Okaatzi 40 ojarentsi ikempoyaakiri riraga achariniiteniroña janta okaankiteronkiitzinta ijeekakagaeyawitakarini omaanta osheki itheenkayakirini Tajorentsi.

¹⁹Ikowaeawitakani rareeteeyaanimi Kanaanaki omaanta eenitatsi jeekawitacharini paashinijatzitatsiri atziripaeni, otzikaeyawitawakaririni. Rinashitayitani rirori. Roojatzi itajonkawentziniri Tajorentsi achariniiteniroña. Ithonkaeyakirini okaatzi ipaantepaeni 7.

Roojatzi ipakiri achariniiteni iipatsite, ikantziri: “Ajaa, iroka piipatsite, pijeekaeyantyaarini”. ²⁰Paerani ikashiyakaakari Tajorentsi Awaraamani ipashityaari icharineeteni iipatsite, omaanta roojatzi ijeeki irirapaeni janta Ejiipitoki. Rimpaetakiri riraga Tajorentsi raantanaariri iipatsiteki.

Maawaeni iroka okaataki ojamanitaki 450 ojarentsi. Janta ijeekawitanta, tekatsi jewawenantaperoeyeririni, inta riyoyaakiri Tajorentsi kantakotantatsiripaeni riyotakaantyaariri aririka rantziniri oetarika ikowakaakiri.

Roojatzi reewatakaantzi riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iwaero Samoeri. ²¹Roojatzi ikantakiri achariniiteni Tajorentsi: “Nokowaeyakini atziri reewawentaperoeyenani”. Ari riyoyaakinirini noshametzi Sawoori itomi Shishi, reewawenantaririni achariniiteni. Riroteeyakini icharineeteni Irijamiini. Okaatzi 40 ojarentsi reewawenantaki Sawoori, ²²roojatzi ikanantaa Tajorentsi: “Eero reewawenantanee eejatzi Sawoori, tee ikameethatzi, inta reewawenantee Iraviiri, riraga itomi Isayii. Rirotoaki noñaapero-takiri ikameethaperotaki, tema ari rantakinawo maawaeni nokowakayiriri”. ²³Rirotoaki icharineeteni Iraviirini owawijaakotakaeri: iwaero irira Jesoshi. Tema ikantzini Tajorentsi: “Riro icharineeteni Iraviirini owawijaakoeyeririni atziri”. Monkaataka iroñaaka ikantzitakaririni. ²⁴Roojatzikya Jowa kaawoshitantsiri ikenkithatakagaeyakirini maawaeni ajoriiyotzinkaritepaeni: “Pikenkithashiryaagaeyani, eero pikimiteeyaani paerani, ari nokaawoshitakoeyemirini Tajorentsi, eejatzi rowawijaakoeyemini irira”. Roojatzi ikenkithatapaaki riraga Jesoshi.

²⁵Eejatzi riraga Jowa rooteentsi ikame, ari ikantzi: “Tee naaka irira pikenkithashireeyawitarini. Tee naaka riraga owawijaakoeyemirini, omaantakya poyaatanari rirotoaki Jesoshi owawijaakotemini. Osheki noñaakoweenkatakiriri rirori; rooma naaka tee noñaakoweenkata”.

²⁶Eekiro rowaaganakitziniri Paaworo, ikanteeyakirini:

—Nojoriiyotzinkaritepaeni, tema asheninkateeyakarini Awaraamani, eejatzi eerokapaeni paashinijatzitatsiri atziri, thame akimitaperoeyaarini rirori, apinkathaperoeyerini Tajorentsi. Iroñaaka nokanteeyemini: aririka

aapatziyeeyarini Jesoshi, ari rowawijaa-koeyakaeni. ²⁷Omaanta tee riyoteeyawakirini jerojareejatzi, itheenkaeyawakirini. Eejatzi ikimiteeyakani iwinkatharitepaeni, tee riyoteeyawakirini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Maawaeni saawaro iñaanatapiinteeyawitawoni rojankinatayitzirini kamanantayitzirini iñaani Tajorentsi, omaanta tee ikemaperotawakiro, rootaki kaari riyoperoyantawoni kameetha okenkithatakotziri Jesoshi. Tema okantzi: “Rowamaeteri paata Rotyaantanewo Tajorentsi”. Ari rowamaakaanteeyakirini maawaeni atziri rirori, rooma tee riyotawakiri. ²⁸Tekatsi rantawitya, rowamaakaantashitakari. Ikantakowentashitakari Peraato riraga jewawentziriri: “Powamaakaanteri”.

²⁹Monkaateeyakani maawaeni rojankinatakotziteetakirini: osheki rowashironkaakiri, ikentakoteetakiri koroshiki, ikamaki. Roojatzi paashinipaeni atziri royiitakoteri rowaeri janta omooki impeeta. ³⁰Ikamaperowitaka, omaanta rowañaagaeri Tajorentsi. ³¹Ari okaataki osheki kitejiri roñaagayitarini riyotaanewopaeni, riraga tsipateeyapaaririni chapinki Jerojareeki: riraga poñaachari Karireeyaki. Riroteeyakini iroñaaka kamanteeyiririni atziri:

—Piriintanaa Jesoshi. Noñaagaeyakirini.

³²⁻³³Eekiro ikanteeyanakitziirini Paaworo:

—Okameethataki ikanteeyakiririni paerani Tajorentsi achariniiteni. Rojankinataakaakiri paerani ojeekantakari mampaantsi, apiteteenchari. Okantzini: “Ikanteri Tajorentsi Rotyaantanewo paata: ‘Rooma naaka kowashitacha: nopiriinanteemiri nokantaperotanteemiri notyomi’”. Iroñaaka nokanteeyemini: imatakiro Tajorentsi ikantakiririni achariniiteni:

ipiriinteeri Jesoshi, ayoteeyantakarini rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi.

³⁴Iroka paashini ikantakiririni Tajorentsi: “Notyomi, nomonkaataperotemiro maawaeni okaatzira nokantayitakiririni Iraviirini: notajonkakowentemi peewaperowenantaari”. Aritaki okimitakaantzi Iwaperite Tajorentsi: ikamaperotawitaka, ipiriintaneeri Iriri, eero ijeekaperotzi inthomaanta kipatsiki. ³⁵Tema rootaki iroka rojankinakiniri paashiniki mampaantsi: “Tajorentsi, niyotaki eero pishinetziri pitomi ipathaye kipatsiki: rooma osheki piñaaperotakiri ikameethaperotzi”.

³⁶Pikenkithashireeri Iraviirini, paerani imonkaatakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaeriri. Roojatzi ikamantaka rirori. Ikitateetakiri, itsipatagaetakiri isheninkapaeni, roojatzi ipathaaperotantanaka. ³⁷Omaanta irira Jesoshi ipiriinteeri Tajorentsi, tee ipathaneentzi rirori. ³⁸⁻³⁹Iroñaaka, nojoriiyotzinkarite maawaeni, piyoteeyawakironi iroka. Eeniro panteeyakirini kaari kameethatatsiri, omaanta añaatsi iroñaaka Jesoshi, ikaminthagaeyakimini. Tee ikowakayimi piyaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta ikowaki rowameethateeyemini, rowawijaakoeyemini. Iroka rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okantya owameethateeyemini. ⁴⁰Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga ojankinatziirorini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi ikantzini:

⁴¹“Ikantzimi Tajorentsi: ‘Pamine, theenkantatsiri, pikenkithashireeyanakyaaeni: nothonkaeyiminkari. Iinja piñeeyinani notajonkawenantaperotanaki nomatayiteironi kaari piñaapiinteeyini. Aririka nokamantawitemi oetarika nanteri, eero pikemijantana’”. Rootaki ikantziri kamanantayitzirorini iñaani

Tajorentsi. Ari nojoriiyotzinkari-tepaeni, iroñaaka paapatziyaari Jesoshi, ithonkaeyiminikari Tajorentsi.

Rootaki ikantakiriri Paaworo ijoriiyotzinkaritepaeni.

⁴²Ari ishitowaeyanakinira, roojatzi ikantaperoe yawakirini riraga paashini-jatzitatsiri atziri:

—Iinja paashini saawaro pipokaeyenira eejatzi. Paashini pikenkithatakagaeyenawoni niyotaperotantanakyaari.

⁴³Ari riyaaateeyanakini. Eeniro ikinanaki Paaworo awotsiki, itsipatanakari Werenawee. Royaateeyanakirini osheki aapatziyariri Jesoshi: rirodaki apanipaeni joriiyopero, paashinipaeni peyachari joriiyo. Ari ikantakiri Paaworo:

—Eekiro pikemijantaperotapiinteri Jesoshi ineshironkatantemiri Tajorentsi.

⁴⁴Ari paashini saawaro ipiyoteeyakani maawaeni antyokiiyajatzi. Ipiyotawentawo ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. ⁴⁵Riraga jewatatsiripaeni joriiyopaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi iñaakirira piyoteeyenchariniri, roojatzi okantzimoneenantanakari. Ikanteeyini:

—Tee okameethatzi iroka ikantziri Paaworo, eejatzi tee ikameethatzi irira. Osheki ramatawitantzi.

⁴⁶Kameetha rakaperotanakiri Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ithaawashiretanaki, ikantzi:

—Eerokateeyakini nitawitakari nokamanteeyawitakimironi iñaani Tajorentsi, omaanta pitheenkawakiro eeroka. Iroñaaka niyotaki tee pikoyi pikanteetatyeeyaani pañaaperotee janta jenokinta. Iroñaaka niyaatashiteri niyotaakiteri irira paashinijatzitatsiri atziri, niyotaki raapatziyariri Jesoshi rirori. ⁴⁷Rootaki niyaatashitanyaariri, rooma rotyaantakina Nowinkatharite

ikantana: “Tema eeroka notyaantakiri maawaeni kipatsiki pikantayiterini paashinijatzitatsiri atziri, rawijakotanteeyari riroripaeni. Pikenkithatakagaeyerini maawaeni, pithotyeyanakironi maawaeni nampitsipaeni”.

⁴⁸Ikamanteeyawakaririni riraga kaari joriiyotatsi, ikimoshireeyanakini. Ikanteeyini:

—Kameethariniri iñaani Awinkatharite.

Ari ijeeki osheki kaari joriiyotatsi riyoyagaeyakirini Tajorentsi ijeeki jenokinta, ikanteetatyeeyaani: riroteeyakini aapatziyeyakaririni Jesoshi, maawaeni. ⁴⁹Othotyayitanakani iñaani Awinkatharite maawaeni nampitsikipaeni janta.

⁵⁰Omaanta irira jewatatsiri joriiyo, osheki ikijeeyanakani. Riyaatashiteeyironi tsinanipaeni aapatziyawitariri Tajorentsi sheninkatakariri aataperoteencharipaeni, eejatzi riyaaatashiteeyakirini aataperoteencharipaeni rirori. Ikanteeyirini:

—Thame akijeeyerini riraga Paaworo, eejatzi Werenawee. Tee ikameethatzi.

Roojatzi rotyaanantanakariri:

—Thame piyaateeyanakini. Eero pipokae paata jaka nonampikika.

⁵¹Ari rirori, rotekimotanakiri kipatsi iitzikira, pakak, pakak. Ikantziri:

—Iroñaaka piyoteeyakinani eero napiiteero nopiyaa. Tee pikowaeyini pikemijante.

Roojatzi riyaaatantanaka Ikooñoki.

⁵²Omaanta ikimoshireperoe yanakini aapatziyariripaeni Jesoshi janta Antyokiiyaki. Kijokiro owaperoe yakirini Ishire Tajorentsi.

Rowaaganaa Paaworo janta Ikooñoki

14 ¹Janta Ikooñoki ikyaapaaki Paaworo eejatzi Werenawee janta pankotsiki ipiyoteeyantapiintari-

nira joriyo, ikenkithatapaaki. Raapatzi-yeeyawakarini Jesoshi oshekini joriyo, eejatzi kaari joriyotatsi. ²Riraga joriyopaeni, kaari aapatziyari Jesoshi, riyotagaeyakirini paashinijatzitatsiripaeni atziri, ikijeeyawakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. ³Ari ojamani ijeekapaaki Paaworo, ikenkithatakota-piintziri Awinkatharite, tee ithaawantari atziripaeni. Riraga Awinkatharite, imatakaakiri riraga Paaworo eejatzi Werenawee itajonkantayitzini, imatakaakiri oetarika kaari iñaapiintayitzini. Riyotakaakiri atziri kyaaryooperotaki ineshironkatantaperotaki Tajorentsi. ⁴Omaanta ikijathatawaka-gaeyanakani maawaeni ikooñojatzi. Eejatzi inashiyitanakani: apaanipaeni kimitayitanakaririni jewatatsiripaeni joriyo. Rirori paashini kimitayitanakaririni riraga Paaworo eejatzi Werenawee. ⁵Maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi riraga joriyo, kaari joriyotatsi, jewatatsiri: ikowaeyawitakani rompojanteeyarinimi mapi Paaworo, eejatzi Werenawee. ⁶Ari eenitatsi apaani kamantakiriri, rootaki ishiyeeyantanakarini janta Riishitaraki. Roojatzi rowaagantanaka Teeriwiki. Rootaki nampitsipaeni rikawooniyawero. Eejatzi riyaatzi othapikitapaakinta, ⁷ikamantee-yapaakirini atziri tsika ikantyaari rawijakotanteeyari.

Riyaatzi Paaworo Riishitaraki

⁸Janta Riishitaraki ari ijeekaki shirampari amashitachari iitziki. Roojatzi ikantzitapaaka owakirani ikonaatapaaki. Tee ranashineenta eechonkiini. ⁹Ikemijantawakiri Paaworo. Ari raminapaakiri irira riyotakotakiri, rameentakari Tajorentsi, rootaki imatantyaariri retsiyatakotantyaariri. ¹⁰Antawo itacheronka-waantetanaki ikantakiri:

—Pikatziyaperotee.

Roojatzi romyaantanaka rirori, japok, roojatzi ikatziyatziyantananaka. ¹¹Oshhekiniwee ikaatzi ñaakirori iroka imatakiri Paaworo. Ari iñaawaetanteeyawoni iñaani rikawooniyajatzi, antawo ikanteeyanakini:

—Rayiitashitapaakae tajorentsika, ikimitapaakari shirampari.

¹²Riraga Werenawee iitashitari Joopiteri. Riraga Paaworo kenkithatakaantatsiri, rootaki iitantakariri rirori Merekooryo. ¹³Janta otsipanampitawo rotantoteetziri nampitsi ari ojeeki roori opanko Joopiteri. Eejatzi riraga ñaanakowenantatsiri irira ramaeyakirini tooropaeni, eejatzi oteyaki inchateyaki. Ramayitakinirini janta ikyaaapiintziro nampitsi, ikaateeyakirini osheki isheninkapaeni. Ikowaeyawitakani rowamaenirimi tooropaeni; iperimi Werenawee eejatzi Paaworo.

¹⁴Ikemantawakari rirori, itzijagaanakiro imaatha. Ishiyashiteeyanakarini piyotawentariri. Ikaemanaki, ikantzi:

¹⁵—Atziripaeni. ¿Oetaka panteeyirini? Eejatzi akimitawakagaeyani: aaka atziri. Ro nopokantakari nokamantemiro pookaero kaari kameethatatsiri pantayitzirini. Ero iroñaaka patsipetashitawo piñaaperotashitawo piwetsikayitzirini. Pikenkithashireeyerini Tajorentsipero, riraga añaaperotatsiri. Rirotaki wetsikaeyirorini jenoki, kipatsi, inkaare, maawaeni; wetsikaeyirorini eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini. ¹⁶Paerani ishineteeyimimi maawaeni kaari joriyotatsiri oetarika pametayitakarini pantayiterini pikowashitayitakarini eerokapaeni. ¹⁷Omaanta riwetsikakimiro Tajorentsi riyotakagaeyimiriini tsikarika ikanta. Ineshironkaperoteeyakimini. Rowariyeeyakimironi inkani. Ikithokitakaapiinantawori inchatopaeni. Ikemakaapiintzimirowo poyaari. Roemo-

shirenkapiinteyimini pajankaneki. Rirotaki irika nokowakaakimirini pipinkathaperoteri; eerokya pipinkatha-perotashitana naaka.

¹⁸Osheki ikamantapiintawitakarifoña, omaanta roowitaneencha rowamaashityaanarimi tooro. ¹⁹Roojatzi ipokantapaaka jorriyopaeni, poñaayitacharini Antyokiiyaki eejatzi Ikoonoki. Ramatawitapaakiri osheki atziri, ikantziri:

—Osheki ramatawitantzi Paaworo; pikijeri.

Ari rompojanteeyakarini mapiki, iiteeyawitakarini kamaperotaki. Inoshikanakiri, rookakitziri janta othapikitapaakinta nampitsi. ²⁰Ari riyaatashiteeyakirini aapatziyariri Jesoshi, itapothetapaakari; roojatzi piriinantanaa. Ipiyeeyanaani nampitsiki. Inkaamani rowaaganaa Paaworo Teeriwiki, itsipatanaari Werenawee. ²¹Ikenkithatakotapaakiri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Ikemijantaperotakaakiri osheki atziri. Roojatzi ipiyantaa Riishitaraki, Ikoonoki, Antyokiiyaki. ²²Eekiro riyaatanakitzi raapatziyakaaperoeyakarini aapatziyariri Jesoshi. Ikantapero-tziri:

—Eero pookiro iroka paapatziyaperotakari. Osheki akemaatsitayityaawoni oetarikapaeni, roojatzikya aatanteeyaarini janta reewaperotzinta Tajorentsi; omaanta eero akantashiryaa.

²³Janta ipiyotapiinteyanira aapatziyariri Jesoshi, riyoyagaeyakirini aataperoteencharipaeni ashi piyotaantsi. Roojatzi itzitawenteeyakarini Tajorentsi ramaneeyirini, ikanteeyirini:

—Irika aapatziyeeyakimirini. Pamina-kowenteeyerini eejatzi pookakaakowenteeyerini.

²⁴Ari ikinayitanakini paashiniki kipatsipaeni, ritapaakawo Pishiiryaki, roojatzi raretantapaaka eejatzi Pampii-

riyaki. ²⁵Ikamanantziro iñaani Tajorentsi janta nampitsi owaero Peeriji, roojatzi rowaagantanaa janta Ataaryaki. ²⁶Roojatzi rotetantanaka pitotsiki, ikinakotanee Antyokiiyaki. Aritaki janta rotyaanteetakirinta paerani, ikanteetzirini Tajorentsi: “Irika, pineshironkateri imatantemirori oetarika pikowakayeriri”. Rooma aritaki imatakiro.

²⁷Raretantapaari Antyokiiyaki ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakagaeyakirini maawaeni rantakagaeyakiririni Tajorentsi rirori. Eejatzi ikantakiri tsika ikantaari ishineteeyantaaririni paashini-jatzitatsiri atziripaeni raapatziyeyantaaririni rirori Jesoshi. ²⁸Ari ojamani ijeekimotaatziri iyemijantzinkaritepaeni janta.

Ipiyoeyakani aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki

15 ¹Ari rareeteeyapaakani Antyokiiyaki jorriyopaeni poñaachari Joreeyaki. Irirapaeni rirotaki aapatziyariri Jesoshi omaanta riyotaapaakiri ayemijantzinkarite, ikantapaakiri:

—Rojankinatzi Moeseeshi: “Pitotonyiteroni pishiramparitantari”. Eerorika pantziro iroka, eero pawijakotee.

²Ari ipiyathatawakari Paaworo, itsipatari Werenawee. Tee eechonkiini iñaanatawakiri: osheki riyotaawakaeyawitakawoni. Riro ikowakaakari maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi rotyaantakiri Paaworo, Werenawee, eejatzi aapanipaeni paashini. Ikantawakiri:

—Piyaateeyeni Jerojareeki janta ijeekinta rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi riraga aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi. Pojampitakowentapaakiri

ikantakotziro iroka. ¿Kyaaryoma ikowakagaeyakinani nototonateeyeroni noshiramparitantari?

³Ari rotyaanteeyakirini, ikinanaki Jeniishiyaki. Rowaaganaka, roojatzi Jamaaryaki. Ikamantapiintaytizirini aapatziyariri Jesoshi janta:

—Osheki raapatziyeeyarini Jesoshi iroñaaka paashinijatzitatsiri atziri, rookaeyakironi rameteeyawitakarini paerani.

Rootaki ikimoshireperotanteeyawakarini maawaeni kemaeyawakiririni.

⁴Roojatzi rareeteeyapaakani janta Jerojareeki, raakameethateeyawakirini maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi: rotyaantanewo Jesoshi, aataperootencharipaeni ipiyotantapiinantari, eejatzi maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Ikantapaakiri:

—Niyaatanaki inteenanta oshekiniwee inashitayitacharinipaeni nampitsipaeni. Nokantakotakiri Jesoshi nokantayitakirini paashinijatzitatsiri atziri. Osheki imatakaakina Tajorentsi naapatziyaka-gaeyakarini paashinijatzitatsiripaeni atziri. Iroñaaka oshekini rirori rirotaki reentsitepaeni Tajorentsi.

⁵Omaanta ikatziyayitanakani apaani-paeni warijeeyo, aapatziyariri Jesoshi rirori. Omaanta ikantzi:

—Otzimatye itotonatya ishiramparitantari paashinijatzitatsiri atziri. Otzimatye athotyero rojankinarini Moeseeshi, maawaeni.

⁶Ari paashini kitejiri ipiyoteeyanaani eejatzi rotyaantanewo Jesoshi, aataperootencharipaeni ipiyotantapiinantarira, maawaeni. Ikowaeyakini riyote oetarika ikanteriri Antyokiiyajatzi. ⁷Osheki iñaawaetantawakagaeyakawoni iroka. Roojatzi ikatziyantana Peetero, ikanteeyakirini:

—Noyemijantzinkarite. Paerani riyoyaakina Tajorentsi, piyoteeyakironi

eerori: tema piñaakoeyakinani. Aritaki riyoyaakina nokamanteeyirini paashinijatzitatsiri atziri tsika ikantyaari raapatziyanteeyariri Jesoshi, rawijakotanteeyari. ⁸Tema riro Tajorentsi iyotzirori akenkithashireeyarini ajankaneki. Rirotaki otyaantziniriri paashinijatzitatsiripaeni atziri Ishire, ayoteeyantakarini rawijakoeyeni. Rooma iroñaaka ikimiteeyakaeni aari. ⁹Kyaaryo, aritaki amonkaateeyakarini rirori. Tema eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Pimonkaatawakagaeyakani”. Raapatziyariri Jesoshi paashinijatzitatsiri atziri, rootaki rowameethashiryaantariri.

¹⁰Iroñaaka, ¿pikowakima pikanteri Tajorentsi: “Tee piyotzi”? Eeniro iroka pikowakiro pipomeentsitakaaperotyaari ayemijantzinkaritepaeni. Aakateeyakini joriiyo ameteeyawitakawoni paerani, omaanta tee amatziro athotyeyironi, eejatzi maawaeni achariniitani, tee imateeyironi rirori imonkaatero. ¿Tsika ikantyaari paashinijatzitatsiri atziri imatantyaawori? Osheki opomeentsitaka. ¹¹Ineshironkatakae Jesokirishito, rootaki awijakoeyantakarini. Tema maawaeni akemijanteeyironi iroka. Eejatzi ikimitagaeya rirori paashinijatzitatsiri atziripaeni.

¹²Imaeriteeyanakini maawaeni piyoteencharipaeni. Ikemijanteeyawakirini Werenawee, eejatzi Paaworo. Ikantakiri:

—Imatakaakina Jesoshi notajonkako-wentziri paashinijatzitatsiri atziri. Imatakaakina kaari iñaapiinteeyini, rootaki riyoteeyantakarini kyaaryo Jesoshi rirotaki Tajorentsi.

¹³Ikanta ithonkakiro ikamanantzi. Roojatzi ikantanaki Jantyaako:

¹⁴—Noyemijantzinkarite, pikemijantena. Ikenkithatakaemi Shimo tsika ikanta Tajorentsi ritantakawori ineshironkateeyakirini paashinijatzita-

tsiri atziri. Aritaki riyoyagaeyakirini ikenkithatakotantakariri. ¹⁵Omonkaataka iroka rojankinatztakarini kamanantzirorini Iñaani Tajorentsi iitachari Amooshi. Rojankinatzzini:

¹⁶⁻¹⁸ “Ikantzi Awinkatharite: ‘Iinja nopiyapae kipatsiki, niwetsika-paero eejatzi inampini Iraviiri ishekiroryagaeyawitakarini. Niwetsikaero eejatzi maawaeni pankotsi. Nokowaki rameenteeyenani maawaeni paashinijatzitatsiri atziri, nokowaki raapatziyee-yenani’. Rootaki ikantziri Awinkatharite, wetsikirori paerani maawaeni jeekatsiripaeni”.

¹⁹Rootaki nokanantakarini naaka tee okameethatzi apomeentsitakayaari riraga paashinijatzitatsiripaeni atziri. Raapatziyaririka Tajorentsi, monkaataka. ²⁰Omaanta, thame apakaanteri jankinarentsi. Akamanteri iroka: “Pijeekapithatero riwetsikani atziri iitajorentsitashitari: amatawitatshiteeyiminikari. Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi. Eero powari shirikachari, powakotawokari iwatha riraa”. ²¹Tema maawaeni saawaroki, aririka ipiyotapiinteeyani ajoriiyotzinkaritepaeni, ikantani ithañaaapiintakawo iroka nokantzimiri: tema ithañeeyakawoni paerani Moeseeshi. Eerorika ranteeyironi iroka, ari okameethatzi raakameethateeyerini ajoriiyotzinkaritepaeni.

Rootaki ikantakiriri Jantyaako.

²²Ari inimoeyakirini rotyaantaneewo Jesoshi, aataperoteenchari eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, ikantzi:

—Kameethataki. Rootaki akamanteriri antyokiiyajatzi.

Ari riyoyeeyakirini apite jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi: Joorashi Warajawaa-shi, eejatzi Shiirashi. Ikantakiri:

—Eerokapaeni oyaateeyaneerini Paaworo eejatzi Werenawee janta Antyokiiyaki. Pikamantapaakiri ayemijantzinkaritepaeni nokantakiri eejatzi pipapaeri jankinarentsika.

²³Iroka okantziri jankinarentsi rojankinatzzini:

“Nokoyi niwethatemi noyemijantzinkarite tsikarika pikanta pijeeki. Jaka Jerojareeki nokateeyirini rotyaantaneewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka nojankinateeyimironi eerokapaeni kaari joriiyotatsi, jeekatsiri janta Antyokiiyaki, Shiiryaki, eejatzi Shiriishiyaki. ²⁴Nokemakotakiri riraga nokaateeyawitarini: osheki ikenkithatakaashiwitakimiro, ikompitakaakimiro. Ikantashireta-kaantemiri. Tee naaka otyaantemirini. ²⁵Aritaki inimoteeyakinani maawaeni naari notyaantemiri irika niyoyaaakirika. Itsipatanakyaari Werenawee, eejatzi Paaworo: irika nonintaperotanewo. ²⁶Riroteeyakini kaari thaawatsini ikamawenteriri Awinkatharite Jesokirishito.

²⁷Notyaantemiri Joorashi eejatzi Shiirashi. Ikamantaperotemiro rirori, iroka nojankinatzzimiri.

²⁸Ari inimotakiro Ishire Tajorentsi, eejatzi inimotakina naari nokamantemiro iroka. Eero nopomeentsitakaantzimiro, omaanta apatziro pimatero iroka.

²⁹Eero powari riraga rowawiitakanariri riwetsikani atziri. Eero powakotawo riraa iwathakira. Eero powari shirikachari. Aririka powakyaari, osheki ikenkithashiryaaanaknya joriiyopaeni. Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi. Aririka pimatayitakironi

irokapaeni, kameethataki. Ari kameetha pijeekaeyeni. Ari okaatzi nokantakimiri”.

Rootaki rojankinatziniriri Antyokiiyaja-tzi.

³⁰Ari riyateeyanakini Antyokiiyaki riraga rotyaantanewo, ipiyoteeyapaakirini aapatziyariripaeni Jesoshi, ipapaakiri jankinarensi. ³¹Iñaanateeyawakironi, roojatzi ikimoshireeyantanakani. ³²Rirotaki kamanantayitzirorini iñaani Tajorensi riraga Joorashi, eejatzi Shiirashi. Osheki ikenkithatakaapaakiri ikimoshiryaakaapaakiri, ikemijantakaaperoeyapaakirini. ³³Ojamani ijeekimotakitziri, roojatzi ipiyantaa eejatzi Joorashi. Riwehateeyanaarini riraga iyemijantzinkaritepaeni, ikantawakiri:

—Kameethakya piyaatee.

Roojatzi ipiyantanaa kameetha janta ijeekinta otyaantakiriri. ³⁴Omaanta riraga Shiirashi ikowaki ijeekanaki Antyokiiyaki.

Rapiitakiro ikinakinayitanakini Paaworo

³⁵Roojatzi ijeekantapaaka Paaworo, eejatzi Werenawee. Riyotaantaki, ikamanantanakiro iñaani Awinkatharite. Itsipateeyakarini eejatzi osheki paashinipaeni, ikamananteeyini.

³⁶Paashini kitejiri ikantzi Paaworo:

—Werenawee. Thame añagaateri eejatzi ayemijantzinkarite janta maawaeni nampitsikipaeni: riraga paerani akamanteeyakitzirini iñaani Awinkatharite. Aminaateriita tsikarika ikanteeyakani.

³⁷Ikowawita Werenawee raanakirimi eejatzi Jowa. Iiteetziri eejatzi Marikoshi.

³⁸Omaanta Paaworo, ikantakiri:

—Paerani janta aatantakari Pampiiri-yaki, rookanakae. Tee itsipatanakae janta akenkithatzinta. Eero iroñaaka aaneeri.

³⁹Tee inimotanakiri, roojatzi rotsiparyaananakari. Riraga Werenawee raanakiri Marikoshi. Rotetanaka pitotsiki, riyataaki Cheepereki.

⁴⁰Omaantakya Paaworo, raanakiri riraga Shiirashi. Ikanteeyini aapatziyariri Jesoshi:

—Nowinkatharite, pineshironkateeyerini irika, kijokiro powanakiri kameetha.

⁴¹Ari ikinakani Shiiryaki, eejatzi Shiriishiyaki. Janta ikemijantakaaperoeyakirininta aapatziyariri Jesoshi.

Itsipatanakari Temoteeyo riraga Paaworo eejatzi Shiirashi

16 ¹Inja rareetapaaka Teeriwiki, eejatzi Riishitaraki. Ijeekanaki janta aapatziyariri Jesoshi itachari Temoteeyo. Rootaki rinirontari joriyyo. Rooma irira iriri, kaari joriyyo. Riniro rootaki kemijantzinkawo. ²Ikanteeyini aapatziyariripaeni Jesoshi janta Riishitaraki eejatzi Ikoofiki:

—Ikameethatzi Temoteeyo.

³Ikowaki Paaworo itsipatanakyaari. Riyotakoeyirini joriyyopaeni iriri rirotaki kaari joriyyo, ikanantariri Temoteeyo:

—Aririka pikowaki poyaatena pitotonaty pishiramparitantari, raakameethatanteeyemirini joriyyo.

Ikantziri:

—Ari.

Ari raanakiri, ithowawentanakari joriyyopaeni, jeekatsiri janta nampitsikipaeni. ⁴Roojatzi ikinantanakari nampitsikipaeni, riyotagaeyakirini maawaeni ikantayitzirini jerojareejatzi: riraga rotyaantanewo Jesoshi eejatzi aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Ikantziri:

—Aririka raapatziyakyaari Jesoshi paashinijantzitsiripaeni atziri, eero akantziri: “Pipeyeeyani joriyyo”.

⁵Rootaki raapatziyakaaperotantakariri kameetha maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Maawaeni kitejiripaeni eekiro riyaatatzi roshekiperotanakitzi aapatziyariri Jesoshi.

⁶Ikinanaki Jiriijyaki, Karaashiyaki. Tema okantzitakariri Ishire Tajorentsi: —Eero pikamanantzi janta Aashiyaki.

⁷Rareetaka Miishiyaki, ari ikowawitaka riyaatemi Witziiiniyaki. Omaanta tee oshinetziri Ishire Tajorentsi.

⁸Ikinanaki Miishiyaki, roojatzi roerinkantanaka Toroowareki: ari noñaawakiriri naari. ⁹Tsiteniriki imishitakiri Paaworo apaani masherooniyajatz. Ikatziyimotapaakari, ikantaperotapaakiri:

—Pipoke jaka masherooniyaki, pamtakoeyakitenani.

¹⁰Roojatzi nokowantanaka tsika nokinantaari nareetantaari masherooniyaki. Niyotanaki rotyaantakina Tajorentsi janta nokamanantaari jee katsiripaeni tsika ikanteeyaarini rawijakoeyanteeyaarini.

Riyaatzi Paaworo Eyoroopaki

¹¹Janta Toroowareki noteteeyanakani pitotsiki. Aakotanakina tampyaa Jamotowaashiyaki. Inkaamani eejatzi nowaaganaka Neyaaporishiki. ¹²Nowaaganaka eejatzi Jiriposhiki. Rootaki jewatakaantzirori nampitsi Masherooniyawero. Inampitapaawo iroñaaka poñaachari Oroomaki. Ari nojeekaeya-paakini apaanipaeni kitejiri. ¹³Ari saawaroki noshitowanee omooki inkinagaakitzirori nampitsi, niyaatanaki janta othapyaaikiini iña. Naamaapaakari aritaki janta ikenkithatakaapiintziri jorriyopaeni Tajorentsi. Nojeekapaaki, nokenkithatakaapaakiro tsinanipaeni piyoteenchari. ¹⁴Ojeeki apaani kemawakinari oetachari Riirya. Opoñaanaka paerani nampitsiki janta Tziyateeraki.

Rootaki pinkathatakiriri Tajorentsi. Opimantapiintayitzironi tokoya kityonkaneeronkari. Raapatziyashiryaa-kaakawo Awinkatharite okaatzi okemawakiri ikantayitzirini Paaworo.

¹⁵Okaawoshitakotakariri Tajorentsi, otsipateeyakarini maawaeni jee katsiripaeni opankoki. Okantaperotakina:

—Piyotaakina nokemijantaperotziri Awinkatharite, piyaateeyeni nopankoki, pijeekimotakitena.

Ari okowakaakina, rootaki nokanantakariri:

—Thametya.

¹⁶Ari paashini kitejiri niyaateeyanakini janta ikenkithawaetakaapiintezirinta Tajorentsi. Otonkiyotawakina onampirentsi, riyotakaero kamaari. Iyotashita, okenkithawaetakotzitawo oetarikapaeni tekiraatarika oñiuro. Rootaki raantayitarini osheki koriki riraga omperatawori. Ikantapiintziri atziri:

—Pikowakirika pikemero, pipinatena.

¹⁷Ari oyaateeyanakinani. Okaemanaki, okantzi:

—Irika shirampari, riroteeyakini aapatziyariri Tajorentsi, riraga jenokijatziperero. Ikamanteeyemini tsika pikantya pawijakotanteeyari.

¹⁸Aritaki okantapiintatyaani maawaeni kitejiriki. Ijamapaakawo Paaworo, ipithokashitanakawo, ikantakiri kamaari:

—Rirotaki Jesokirishito nokemijantziri, rootaki nokanantzimiri: pookaneero.

Roojatzi rookantanaawo. ¹⁹Roojatzi riyotantanaka riraga omperatawori, ikantanaki:

—Tee okameethatzi; iroñaaka tekatsi akanteeya aanteeyari koriki.

Roojatzi raantakariri Paaworo eejatzi Shiirashi, shepik. Inoshikanakiri nampitsiki, niyanki: janta ijeekinta

jewawentziroripaeni nampitsi. ²⁰Raana-kiri jewawentziroriki ikantapaakiri:

—Ikenkithashiryaakagaeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni jaka anampiki. Tema joriiyo rirori.

²¹Ikamantakotziro iroka rametayitakarini rirori. Tee oshinetziro iroka, rowaga rojankinatziro oroomajatzji. Tema aaka asheninkateeyakarini oroomajatzji.

Rootaki kaari okameethatanta akemijantawakiro ikantakaeri, eejatzji tee okameethatzji ametayityaawoni.

²²Ikijeeyanakani maawaeni piyoteencharipaeni, roojatzji ikanantari komantaante:

—Paatonkoreeri iithaari Paaworoka, eejatzji Shiirashika; pipajamerikiteri.

²³Osheki ipajaperotakiri, roojatzji romonkyaagantakari omonkyaagementotsiki. Ikantaperotziri osheki riraga shentziriri:

—Kameethaga pishentaperoteri, ishiyakari.

²⁴Ikemakiro iroka ikaminaaperotakiriri, romonkyaagaakiri. Eejatzji rawitayitazitakiri iitziki, rawitatantakari inchakota. ²⁵Niyankipaeteni tsiteniri, ari ramaneeyirini Tajorentsi, romampaa-waetawenteeyakarini. Ikemijanteeyirini paashinipaeni romonkyaagayitziirini.

²⁶Omapokashitanaka omoyekanaka kipatsi, eejatzji omoyekanaka pankotsi, tsikarika maawaeni otzinkampaeni, moye, moye, moye. Intsipaete ashitareeyanakani ashitakontsipaeni. Roojatzji awitaryaantanaka inchakota, rawitatanteetawitakariri iitzikira.

²⁷Ipiriintanaka shentziriri. Iñaakiro ashitakontsi, ashitareeyanakani. Iitashiwitaka shiyeyanakani riraga romonkyaaganewopaeni, roojatzji raantanakawo ijawirite, roowiteenchami rowamashitanakyaami rirojatzji. ²⁸Ari intsipaete ikaemakotankiri Paaworo:

—Eero powamaashitaa eeroka. Roojatzji nojeekaeyini maawaeni jaka, tee noshiya.

²⁹Ikantzi shentziriri ikantziri ronampiri:

—Pamakina ootamentotsi.

Ramakiniri, roojatzji ikyaantanaka rirori janta roojotawitakarinta. Rompetatanaka, rotziweroyimotapaakari Paaworo, eejatzji Shiirashi. ³⁰Roojatzji raantanari inkokironta. Ikantziri:

—Iyotaantatsiri, ¿tsika nokantyaaka naari nawijakotanteeyari?

³¹Ikantawakiri:

—Paapatziyeeyarini Nowinkatharite Jesoshi, rowawijaakotanteemiri. Eejatzji ikimitagaeyani maawaeni pisheninka.

³²Riyotaaperotziri iñaani Tajorentsi. Eejatzji isheninkapaeni rirori, riyotagayirini. ³³Aritaki tsiteniriki raantanakari riraga shentziriri, ikiwayiteerini iroka raawyaakirira ipajatakiri, roojatzji raawinantaari. Roojatzji ikaawoshitakotantaariri Tajorentsi, ikaateeyakirini maawaeni isheninka. ³⁴Ari itsipatanakari rateetanaki ipankoki, rowakaapaakari. Raapatziyeeyarini Tajorentsi, rootaki ikimoshireeyantanakarini rirori eejatzji maawaeni isheninka.

³⁵Ari okitejiityaanaki, riraga jewawentzirori nampitsi rotyaantziri waariryaa:

—Piyaate omonkyaagementotsiki, pikantakiteri shentziriri roeyowaeri aapatziyariri Jesoshi.

Ari riyataki, ikamantapaakiri shentziriri:

—Potyaanteeyerini riyaaetea rirori.

³⁶Roojatzji ikanantakari rirori:

—Ikantaana jewawentzirori nampitsi notyaantaneemi. Iroñaaka pishitowanee, kameetha piyaatanaki.

³⁷Omaanta ikantziri Paaworo:

—Tema eenitatsi nowaperite nokimintariri oroomajatzji. Tee rojampitako-

wentena jewawentzirori, tee riyotzi eenirorika nantani. Ipajatakaantashitakina, eejatzi romonkyaaagakaantashitakina. Tema iñeeyakinani maawaeni jeekatsiripaeni rowashironkaakina: iiteeyawitani eeniro nantani. ¿Arima iroñaaka romanakiro roeyowakaantashitaana? Eerowa niyaatzi iroñaaka. Ipokeeta rirori, rirojatzitakya oeyowaatenani riyoteeyantyaarini atziripaeni tekatsi nante.

³⁸Ari ipiyanaa waariryaa, ikamantapaeri. Riyotantakari jewawentzirori nampitsi eenitatsi Paaworo iwaperite ikimitantariri oroomajatzzi, ari ithaawaeyanakini. ³⁹Ipoka-paaki, kameetha ikenkithatakaapaakiri. Roojatzzi roeyowaantapaari:

—Iroñaaka piyaatee, pookaneero nonampi.

⁴⁰Ari ishitowanee, ikinanee opankoki Riirya. Iñaapaeri ayemijantzinkarite-paeni, ikantapaakiri:

—Kameethakya piyeekaeyeni.

Roojatzzi rowaagantanaka paashiniki nampitsi.

Rareetapaaka Paaworo eejatzi Shiirashi Tejawoonikaki

17 ¹Ikinakaanakiri Paaworo Ajiiporishiki, Aporooñaki, roojatzzi rareetantaka Tejawoonikaki. Ari janta ojeeki ipiyotaantapiintarira Joriyo, ²roojatzzi ikyaaantapaaka. Aritaki ikantatyaani rametapiintawo ikenkithatakaapiinteyirini joriyo. Okaatzi ³saawaro riyotagaeyirini okantayitzirini Iwaperite Tajorentsi. ³Ari riyotaaperotapaakiri. Roojatzzi ikantziri:

—Aritaki okantzita Iwaperite Tajorentsi: “Ikemaatsitawakyaawoota riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. Aritaki ikamaki, roojatzzi ipiriinanteeya”. Riro nokamantakotziri Jesoshi, rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi.

⁴Rapatziyaperotawakari Jesoshi apanipaeni kemijantziriri, roojatzzi

royaateeyantanakaririni Paaworo, eejatzi Shiirashi. Eejatzi ikimiteeyakani osheki kaari joriyotatsi, pinkathateriri Jesoshi eejatzi royaateeyanakirini Paaworo. Eejatzi okimitaka roori tsinani, isheninkapaeni jewatatsiripaeni. Aapatziyeyakarini Jesoshi. Rooripaeni osheki, tee apanipaeni. ⁵Ari osheki ikijanaka joriyopaeni, riraga kaari aapatziyarini Jesoshi; ipiyoteeyakirini antapiintziroripaeni kaari kameethata-tsi, eejatzi perantzipaeni. Ikijakagaeyakarini jeekatsiripaeni nampitsiki. Riyaateeyanakini ipankoki Jasoo, ikowaeyawitapaakarini Paaworo, eejatzi Shiirashi. Ikwawitaka raanakirimi janta ipiyoteeyakaninta atziri, ikijeeyerinimi. ⁶Tee iñaapaeri riroripaeni, omaanta inoshikashitanakari Jasoo, eejatzi apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. Raanakiri janta jewatatsiripae-niki nampitsi. Ikaemaeyapaakini:

—Eeniro irika kijakaanteeyakiririni maawaeni jeekatsiripaeni maawaeni nampitsiki. Eeniro irika Jasoo aakameethatawakiriri. ⁷Ikaminaanteeyini aapatziyariri Jesoshi, ikantzi: “Eero pimonkaatziniri Seesari ikantzimiri. Eenitatsi paashini jewawenantatsiri, riraga Jesoshi: rirotaki pimonkaateniri rirori”.

⁸Ikemantawakawori iroka, ikijeeyanakani atziripaeni, eejatzi riraga jewatatsiripaeni nampitsi. ⁹Ikantanaki Jasoo, eejatzi paashinipaeni:

—Eeniroka koriki: pikempoyaanakinarini piyotantenari eero noshiyapithat-zimi, tekatsi nante. Otzimerika nantani, ari paaperoteriita noorikite.

Rareetaka Paaworo eejatzi Shiirashi Wereeyaki

¹⁰Ikanta kemijantzinkaripaeni rotyaanteeri tsiteniriki riraga Paaworo eejatzi Shiirashi, riyaaate Wereeyaki.

Rareetantapaakari, roojatzi riyaatanta-paaka ipiyotapiinanta joriyyo.

¹¹Irirapaeni kameethaperoteentsiri, tee roshiyari riraga tejawoonikajatz.

Ikowaperotaki ikemijantero Iwaperite Tajorentsi. Iñaanatapiintziro maawaeni kitejiriki riyotantyaari kyaaryooperorika iroka ikantakiriri.

¹²Oshekini raapatzi-yeeyarini Jesoshi, joriyyopaeni eejatzi kireeshiyajatz.

Aapatziyari tsinanipaeni kaari joriyyotatsi, rootaki isheninkapaeni pinkatharitatsiri, maawaeni.

Eejatzi raapatziyari Jesoshi shirampari-paeni, tee apanipaeni inta

oshekyaanzi. ¹³Ari riyotaantziro

Paaworo iñaani Tajorentsi janta

Wereeyaki. Ikemakotakiri joriyyotatsiri,

riraga tejawoonikajatz kaari aapatziyari

Jesoshi. Ipokapaaki rirori, ikijakaapa-

kari atziri, ikantashiryaakaakiri.

Ikantziri:

—Eero pikemijanteeyirini Paaworo, inta pikijeeyerini irira.

¹⁴Riraga aapatziyariri Jesoshi intsipaete rotyaantakiri Paaworo janta inkaareki. Omaanta irira jeekaneentsiri Shiirashi, itsipatanakari Temoteeyo.

¹⁵Eeniro aanakiriri Paaworo janta Ateenashiki. Ikantawaeri:

—Aririka pareeteeya pinampiki, pikaemakaantapaenari Shiirashi eejatzi Temoteeyo ipokanakiita intsipaete.

Ari riyaaatanaki, ikantakaantapaeri.

Rantayitapaakirini

Paaworo janta Ateenashiki

¹⁶Ari royaapaakiri Paaworo janta Ateenashiki. Rirotaki royeyapaakirini Shiirashi eejatzi Temoteeyo. Iñaakiro janta nampitsiki oshekini riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitayitarini, roojatzi rowashiretantapaaka. ¹⁷Eejatzi janta osheki riyotagaeyirini joriyyopaeni eejatzi kaari joriyyotatsi: riraga pinkathateeyiririni Tajorentsi. Osheki

riyotaawakagaeyakani. Eejatzi ikimita-kaapiintakari maawaeni atziri janta nampitsiki niyanki. ¹⁸Riyotaapaakiri kowapiintatsiri riyote oetarikapaeni, ikaateeyirini riyotaanewopaeni Epkoo-reyo. Eejatzi ikaateeyirini oyaatzirori oetaka riyotaakiri riraga atziri ikantee-tziri eshitoeko. Riraga Paaworo ikamantakotziri Jesoshi ikamawentakae aaka, eejatzi ikantzi:

—Ipiriintee kamatsiripaeni.

Ikantzi apanipaeni kemawakiriri:

—¿Iitaka ikantakiri irika ñaawaetashitachari?

Ikantzi paashini:

—Ikamantakotziri paashinijatzi tajorentsitsatsiri.

¹⁹Roerikakiri, raanakiri janta ipiyota-piinteeyaninta iiteetziri Areyoopawo, ikanteeyirini:

—¿Kameethama niyotero iroka pikantakiri? Nokowaeyini niyotero tsika okantakotari iroka. ²⁰Tee nokema-piintziro iroka pikantakiri. Nokowaeyini niyotero oetaka kantakotachari.

²¹Aritaki ikantari ateenashijatzi: tee ithamaetzi, inta ikowaki ikemijantashityaari kenkithatakagaeyiririni owakiratsiri apanipaeni kaari ikemapiintee-yini. Eejatzi ikimiteeyani poñaachari-paeni inteena, ikenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni. ²²Janta ikatziyaka Paaworo niyanki, ikantziri:

—Ateenashijatzi. Niyotakotakimi eerori, ashi poyiro pikemijantaperoteeyawitani. ²³Janta nokinakinayitzininta noñaayitakironi iroka pikemijantashitayitarini. Eejatzi noñaapaakiro janta powapiintziniri pitajorentsise oetarikapaeni. Eeniro ojankinataka, okantzi: “Apinkathatantyaariri tajorentsitsatsiri kaari iyotakoetzi”. Riraga kaari piyotzi eeroke: pikemijantaperotashitari, rirotaki irika nokamantakotziri.

²⁴Riraga Tajorentsipero, rirotaki

wetsikirori kipatsi. Riwetsikaeyirini maawaeni jeekantaworipaeni. Rirotaki wetsikirori jenokinta eejatzi kipatsi. Tee ijeekantawo rowaga pankotsi riwetsikiri atziri. ²⁵Inta aakakya, tekatsi akanteri etakotyaari. Teeroña ikoyiri etakotariri. Tema rirotaki owañaayiteerinipaeni, etakoteeyakaerini rirori. Tema rirotaki pakaerori maawaeni, oetarikapaeni. ²⁶Apaani riwetsikawitaka paerani, rirotaki itakaworini; iroñaaka ashekiteeyanakini, athotyagaeyanakironi maawaeni kipatsipaeni. Rirotaki Tajorentsipero kantatsiri tsikarika ajeekaeyeni aaka maawaeni atziri, eejatzi tsikarika okaate othonkaeyantyaarini; rirotaki kantakaantzirori. ²⁷Ijeekakagaeyakaeni akowantyaari ayoteeyerini, eejatzi añaanteeyaririni iinja. Omaanta tee rinteenatee. ²⁸Rirotaki owañaagaeyakaerini. Rirotaki shewatakaayiteerinipaeni. Rirotaki jeekakaayiteerini. Rooma aritaki ikantzitani atziri pashi paerani mampaa-piintachari: “Kyaaryo aakateeyakini ijeekakaani Tajorentsi”. ²⁹Aakateeyakini nirika ijeekakaanipaeni Tajorentsi, tee okameethatzi pikenkithashiryakoteri Tajorentsipero roshiyari riwetsikani-paeni atziri: riwetsikaetziri ooro, peraata, mapi, oetarikapaeni. Eejatzi eero roshiyakaawentziri oetarika ikenkithashiryaaari atziri. ³⁰⁻³¹Paerani tee riyotawitani achariniiteni, tekatsi ikanteri Tajorentsi ikijawentero rantayitzirini. Omaanta riyotzi rirori tsika okaate ikantakowentyaariri maawaeni atziripaeni. Eenitatsi shirampari iitachari Jesoshi, ikamaperotawitaka. Roojatzi ipiriinantaari Tajorentsi, riyotanteeyaririni maawaeni atziri. Iitakiri rirori kantakowentatsiri. Iinja ipiriinteeri atziri roojatzi kameetha ikantakowentero. Rootaki ikanteeyaririni atziri iroñaaka:

“Pikenkithashireeyanakyaani, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Tajorentsipero”. Aritaki ikanteeyirini maawaeni atziri, tsikarika ijeekakagaeyirini.

Rootaki ikantakiriri Paaworo.

³²Ikemanteeyawakaririni ikantzi: “Ari ipiriintanee kamawiteenchari”, eenitatsi apanipaeni shirontawentanakariri; omaanta ikantanakiri paashinipaeni: —Iinja papiiteenawo iroka eejatzi.

Roojatzi riyaatantanaa Paaworo. ³³⁻³⁴Ijeekagaantanaki aapatziyawakariri Jesoshi, roojatzi royaatantanakari rirori. Iita apaani aapatziyariri Jesoshi Ironiishiyo: rirotaki jewatatsiri janta nampitsiki, ikaateeyirini ipinkathariiyini riyotaawakagaeyakani. Eejatzi okemijantzi tsinani oetachari Taamari-shi. Ikaatziri eejatzi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi.

Riyotaantzi Paaworo janta Korintoki

18 ¹Roojatzi rookanakiro Paaworo Ateenashi, rowaaganaa janta Korintoki. ²Janta iñaapaakiri jorriiyotatsiri iitachari Akiirishi. Poontojatzi rinawita, ipoñaanaka iroñaaka Itaaryaki. Owakira rareetapaaka. Itsipatapaakawo iina, Pirishiira. Ro ipokantakari, riraga jewawenantatsiri iitachari Kiraaworyo ikijeeyakirini joriyo jeekaeyawitacharini Oroomaki, rotyaanteeyakirini:

—Piyaateeyeni paashiniki kipatsi, eero pijeekaeyini jaka.

Ari ijeekaeyapaakini Korintoki. Roojatzi rareetantapaaka Paaworo, ijeekimotapaakiri. ³Eejatzi ikimitawakagaeyakani, riyoteeyini rantziro kaawirawitzipanko riwetsikaetziro kaawirawitzitzi. Rootaki ijeekimotantapaakariri, itsipatawakaapaaka janta riwetsikaeyirini. ⁴Maawaeni saawaroki riyotaawa-

kagaeyakawoni janta ipiyotaapiintanta joriiyopaeni. Raapatziyakaaperoeyakarini joriiyotatsiri, kaari joriiyotatsi eejatzi. ⁵Ari ipoñaanaka masherooni-yaki Shiirashi eejatzi Temoteeyo, rareetantapaaka jaka. Iñaapaakiri Paaworo, ikenkithataakaakiri rirori.

Ikamantapiintawitakari joriiyotatsiri:

—Rirotaki Jesoshi riraga Rotyaantanevo Tajorentsi aamagaeyarini paerani.

⁶Omaanta ipiyathateeyawakarini joriiyo eejatzi ikantzimaeyakirini, rootaki rotekimotantanaariri iithaari Paaworo riyoteeyantyaarini rootaki riyaaete. Ikantanakiri:

—Eerokataki jatashitachani janta paamariki kaari tsiwakanitatsini: tee añihiro nantani nashi naari, tema nokamantawitakimi. Iroñaakarõña niyaatashiteri irira paashinijatzitatsiri atziri, nokenkithatakagaeyerini.

⁷Ari ishitowanaki janta, ikinanakiro ipankoki Jooshito: rirotaki pinkathateriri Tajorentsi. Itsipanampitawo pankotsi ipiyotantapiintarira. ⁸Riraga Kiriishipo rirotaki jewawentzirori janta ipiyotaantapiintari joriiyopaeni. Kameetha raapatziyari Awinkatharite. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni jeekatsiripaeni ipankoki, raapatziyeeyarini Jesoshi. Eejatzi ikimitagaantaka osheki korintojatzi. Ikemawakiro iñaani Tajorentsi raapatziyaperotawakawo roojatzi ikaawoshitakotanteeyakarini Tajorentsi. ⁹Ari paashini tsiteniriki kimitaka imishiwaetatzi Paaworo iñaashitakari riraga Awinkatharite, ikemakiri ikantziri:

—Eero pithaayi. Eekiro piyaatayee pikamanante, eero pimaeritzi. ¹⁰Kijokiro nowakimi. Jaka nampitsiki, tema ikaatzi osheki aapatziyanari. Tekatsi ikantee-temi rowashironkaetemi.

¹¹Roojatzi ijeekantanaka apaani ojarentsi, okyaawontsitapaaki eejatzi.

Riyotagaeyakirini korintojatzi iñaani Tajorentsi.

¹²Ipinkathariwenantzi iroñaaka Kariyooni akaayajatzi. Roojatzi joriiyopaeni ikijantanakari Paaworo. Raanakiri janta ijeekinta iyotaawakaenchari. ¹³Ikantapaakiri:

—Irika shirampari, ikantajeempiyakari atziri: “Paapatziyaperoeayarini Tajorentsi”, omaanta ikinakaashitakawo iñaani Tajorentsi.

¹⁴Roowitaneenchami iñaawaetanakimi Paaworo, ari riraga Kariyooni ikantziri joriiyotatsiri:

—Eeroka joriiyotatsiripaeni, pashiiryaakinani. Aririkami ranteromi irika kaari kameethatsi, aririkami rowamaantemi, aritakimikya okameethatemi pamakirimi jaka naakaki.

¹⁵Iroñaaka pikantawakaawentakawo iroka riyotaantziri. Pikantawakaawentakawo iwaeropaeni. Pikantawakaawentakawo Iwaperite Tajorentsi. Erokaritya. Osheki pashiiryaakinani: eero pipokashitana. ¹⁶Piyaateeyaneeni.

Ari riyateeyaneeni. ¹⁷Riraga kireeshiyajatzi raagaeyakirini Sooshiteneshi, shepik; ipajeeyakirini, tak, tak. Riraga pajatakiriri rirotaki jewawentzirori janta ipiyoteeyantarintanta joriiyopaeni. Iñaakotawitakari Kariyooni ipajeeyakirini, omaanta tekatsi otzikaakotankyaarini, tekatsi ikanteeyerini.

¹⁸Osheki kitejiri ijeekanaki Paaworo, roojatzi ipiyanta, rookaneeri ayemijantzinkaritepaeni. Rotetapaaka pitotsiki, aakotanakiri tampyaa Shiiryaki, ikantanaka, jakiririri. Itsipatanakawo Pirishiira eejatzi oemi, Akiirishi. Eeniro ikashiyakaakiriri Paaworo Tajorentsi, rootaki rameetantawori iishi maawaeni janta Shinkereeyaki. ¹⁹Rareeteeyantapaakarini Ejeesoki. Riyaatantanaari Paaworo, ari rookaneeri itsipatarini. Omaanta

tekirani riyaaateeni apaniroeni riyaatapanaatzii ipiyotapiinanta joriiyo, ikenkithatapaakiri. ²⁰Ikanteeyawitawakarini:

—Ojamanitanakiita pijeekanaki, piyotagaeyanakinaniita.

Omaanta tee ikoyi rirori. ²¹Ikantana-kiri:

—Osheki nothaankitee iroñaaka; omaanta aririka ikowakaakina Tajorentsi, nopiye iinja.

Roojatzi rotetantanaa eejatzi pitotsiki, aakotanakiri tampyaa, iktanana eejatzi jakiririri. ²²Rareetapaaka Sesareeyaki, roojatzi rowaagantanaka Jerojareeki, rareetapaakari ayemijantzinkaritepaeni jaga. Roojatzi rowaaganaa eejatzi Antyokiiyaki, ipoñaanakanta paerani.

Ikinayitakini Paaworo *tres-tapaentsiri*

²³Ojamani ijeekanaki Paaworo Antyokiiyaki. Ari rapiiteero eejatzi. Ikinakinayitanakini Karaashiyaki, eejatzi Jiriiyaki. Riyotaaperoeyakirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi.

²⁴Rareetaka Ejeesoki joriiyo iitachari Apoooro, rirotaki arejanteriiyajatzi. Kameetha ikenkithatapiintzi, riyotantaperotziro Iwaperite Tajorentsi.

²⁵Ikamanteetziri tsika ikantani Jowani, eejatzi tsika okantari maawaeni ikenkithatakotzirini Jesoshi, omaanta tekira ikemakoperotziro maawaeni rantayitzirini rirori. Ithotyaaaperotakiro riyotaantziro maawaeni riyotayitawitarini. ²⁶Ari ikenkithatakotaperotziro janta pankotsiki ipiyoteeyantarinira. Tee ithaayi, kameetha ikenkithatzi. Ikemantawakari Akiirishi, eejatzi Pirishiira, ikantziri Apoooro:

—Nokowaki nokenkithatakayemi eechonkiini.

Ikantzi:

—Ajaatya.

Ari eechonkiini ithotyaaakiniri, riyotagaeyakirini tsika ikantari Jesoshi, eejatzi tsika akanteeyarini aatanteeyarini janta Tajorentsi.

²⁷Roojatzi ikantziri Apoooro aapatziyariripaeni Jesoshi:

—Nokowaki niyaate iroñaaka Akaayaki, niyotagaeyerini jeekayitatzirini janta.

Ari ikanteeyawakirini:

—Kameethataki piyaate, piyotagaeyerini kameetha. Ajaa, jankinarentsi pagaeyanakinirini.

Iroka rojankinatawakiririni iyemijantzinkarite janta: “Paakameethateeyawakiriniroña Apoooro, pikemijanteeyawakirini”.

Ari paerani ineshironkatzitakari Tajorentsi akaayajatzi, rootaki raapatziyanteeyakaririni Jesoshi. Iroñaaka, rareetantakari Apoooro, osheki retakoe-yapaakarini. ²⁸Riyotaaperotakiri riyotaperotantaari. Ikemaeyakirini atziri riyotaantaperotziro Iwaperite Tajorentsi, ikantzi:

—Rirotaki Jesoshi okenkithatakotziro Iwaperite Tajorentsi, rirotaki irira Rotyaantanewo Tajorentsi.

Riyaataki Paaworo Ejeesoki

19 ¹Ijeekantakari Apoooro Korintoki, riraga Paaworo ikinanaki tonkaarikipaeni, rareetapaaka Ejeesoki. Iñaapaakiri apanipaeni aapatziyariri Jesoshi. ²Ikantapaakiri: —Paerani paapatziyeeyantakaririni Jesoshi, ¿okithaatakaakimima Ishire Tajorentsi?

—Tee. Tee nokemakoneentziro roori.

³—¿Iitakakya pikaawoshitawentari?

—Nokaawoshitawentari Jowa.

⁴Ari ikantziri Paaworo:

—Aririka ikenkithashiryaanakya atziri, rookaero kaari kameethatatzirantziri, ari ikaawoshitakiri Jowa

riyotantyaariri atziri tee ikoyi rapiitapiintero kaari kameethatatsiri, inta ikowaki raapatziyaperotyaaari Tajorentsi. Tema eejatzi ikantzitarini: “Paapatziyeeyaarini riraga impaetapae-nani, rirotaki Jesoshi”.

⁵Ikemanteeyawakaworini iroka, ikaawoshitawenteeyanakarini Awinkatharite Jesoshi. ⁶Paaworo rowakiniri rako iitokipaeni aapatziyariri, roojatzi opokashitantakariri Ishire Tajorentsi, iñaawaetanteeyanakawoni paashini-paeni paantentsi, kaari riyoteeyini. ⁷Aamaashitya ikaateeyini 12 shirampari kaawoshitawenteeyakaririni Jesoshi.

⁸Ari riyaatapiintzi Paaworo pankotsiki ipiyotantari joriyopaeni, ikaatzi 3 kashiri ikenkithatakaantayitakini. Tee añiiri thañaakotyaaarini. Osheki ikamantakotakiri Tajorentsi, tsika ikanta ikantakowenantzi. Roojatzi osheki riyotaawakagaeyakani. ⁹Apaani-paeni, tee añiiri ikenkithashiryaaantari, tee ikoyi ikemijante. Ikanteeyirini riraga atziripaeni:

—Tee okameethatzi iroka riyotaantziri Paaworo.

Roojatzi rookantanaari Paaworo, raanakiri aapatziyariripaeni Jesoshi. Ikenkithatakaapiintziri maawaeni kitejiri janta riyotaantapiintzinta Tziraano. ¹⁰Okaatzi apite ojarentsi riyotaantapiintzi, rootaki ikemantakawori maawaeni aashiyajatziri iñaani Awinkatharite. Ikemaeyakironi: joriyopaeni, kaari joriyyotatsi, maawaeni.

¹¹Itajonkantayitzini Paaworo, imatantawori kaari añaapiintzi. Rirotaki matakaeriri osheki Tajorentsi. ¹²Ipampi-tzitziri atziri iwaañoerote Paaworo, eejatzi ipewiryaaakotaga roojatzi raanakiro paashinikipaeni mantsiyatzinkarikipaeninta inteenanta rootaki etsiyatakotakaakiriri. Eejatzi rowawijaa-

koteeri kyaantariri kamaari. ¹³⁻¹⁴Eeniro janta joriiyo, kinakinayitatsirini, owawijaakotapiintawitariri kyaantariri kamaari: riroteeyakini itomipaeni Esheewa, ikaateeyini 7. Esheewa rirotaki joriiyo, isheninkatakari jewawenantatsiri ñaanakowenantatsiripaeni. Iñeeyawitakarini Paaworo rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Ikowaeyawitani ikimityaarimi, ikantashitantariri paashini kamaari:

—Eeniro Jesoshitatsiri ikenkithatakotziri Paaworo. Rirotaki amitakotanari nowawijaakoteri irika kyaantzimiri. Pookaneeri, atama pijeekantakari.

¹⁵Rakanakiri kamaari:

—Noñiiri Jesoshi. Noñiiri Paaworo. Rooma eeroka, tee niyotzimi. ¿Iitaka nokemijanantemiri? ¹⁶Roojatzi ijapokashitantanakariri kyaantariri kamaari, japok, japok; rantawakiri riroripaeni ranaakoeyawakirini. Roojatzi ishiyamerikiyanakani, rookanakiro pankotsi. Osheki rowatsinaakiri.

¹⁷Ikemakoeyakirini maawaeni ejeesoatzi: joriiyo, kaari joriyyotatsini, maawaeni. Ithaawaeyanakini eejatzi ikanteeyakini:

—Ikameethatzi Awinkatharite Jesoshi: imatakaeri aapatziyaperotariri rowawijaakotziri kyaantariri kamaari. Omaanta kantakaaperotawori, tekatsi matakayeerini.

¹⁸Roojatzi ipokapaaki osheki aapatziyariri Jesoshi, ikanteeyapaakini:

—Eeniro nantayitzirini kaari kameethatatsi, tee nokoyi napiitero, inta nokowaki rowameethatena Tajorentsi.

¹⁹Osheki sheripiyaritatsiri ramayitakironi jankinarentsi rashitayitarini: rootaki iyoteeriripaeni isheripiyaritantari. Ipiyoteeyakironi, roojatzi itayimotantakari maawaeni atziri. Ikanteeyini:

—Tee nokoyi namatawiteeyeerini eejatzi natzirizinkaritepaeni.

Imonkaateeyakironi owinawo jankinarentsi, opineeyakani S/.11.000.000.

²⁰Osheki ikinakayitanakironi iñaani Awinkatharite, eejatzi ijeeki osheki aapatziyeeyaworini.

²¹Roojatzi roshiretantakawo Paaworo riyaaate Jerojareeki, roojatzi riyaaatantana. Ikinanaki Masheroonyaki, eejatzi janta Akaayaki. Ikantzitaka:

—Nitanakyaawo niyaate Jerojareeki, roojatzi niyaatanaki Oroomaki.

²²Rotyaantaki apite amitakotapiintziriri masheroonyajatzipaeni: riraga Temoteeyo, eejatzi Eraashito. Rirori Paaworo, ojamani ijeekanaki janta Aashiyaki.

Ikijeeyanakani ejeesojatzi

²³Tee iroñaaka eechonkiini ikantawakawentyaawo iroka akamantakotakiriri Awinkatharite. ²⁴Ijeekinta wetsikapiintziriri peraata iitachari Rimiiteyo. Roshiyakawentapiintziro opanko Aretemiija ikemijantapiinteyantaworini atziripaeni. Rowaga Aretemiija rootaki iitajorentsiseeyirini. Eeniro riraga amitakotziriri, wetsikapiintziriri rowaga oshiyakaantsi opanko Aretemiija; ari ipinatapiintziri osheki peraata, ragaeyantarini osheki koriki. Omaanta tee iroñaaka ramananteero aapatziyariri Jesoshi, roojatzi ikenkithashiryaantanaka Rimiiteyo. ²⁵Rootaki ipiyoteeyantakaririni maawaeni atziripaeni, ikanteeyirini:

—Antapiinteyirorini iroka oshiyakaantsi agaeyantarini ayorikite osheki.

²⁶Iroñaaka piñaakiri Paaworo, eejatzi pikemakotakiri: ramatawiteeyirini osheki atziri, ipaashiniteeyantaaririni asheninkapaeni. Ikantzi: “Riraga Tajorentsipero kaari iroka riwetsikayitzirini atziri”. Tee apatziro riyotaante jaka: rooteensi ithotyero Aashiyaki riyotaantayiteni. ²⁷Itheenkaeyanakaeni-

kari maawaeni atziri, eejatzi itheenkanakirokari maawaeni awetsikaeyakirini. Tema opinkathawoperotzi Aretemiija: raapatziyeeyawitakawoni maawaeni aashiyajatz, eejatzi maawaeni atziri. Ipinkathateeyawitawoni iroñaaka, omaanta raapatziyeeyantaririni Paaworo, rookaeyaneeroni raapatziyawowa roori.

²⁸Ikemanteeyawakaworini iroka, ikijeeyanakani. Ikaemaeyanakini:

—Opinkathawotaperotzi Aretemiija, iroka pinkathariwenteeyiririni ejeesojatzi.

²⁹Ikaemaeyanakini jeekatsiripaeni nampitsiki. Ishiyeeyanakani maawaeni janta rantawaetapiinteyininta.

Inoshikaeyanakirini Kaayo, Arishitaariko, jererere. Irira rirotaki masheroonyajatz apite, tsipatapiintariri Paaworo.

³⁰Ikowawita Paaworo royaatakowentanakirimi janta, omaanta tee ishinetziri aapatziyariri Jesoshi. ³¹Eeniro ijeeki eejatzi apaanipaeni jewatatsiri, poñaachari Aashiyaki, nintaperotziriri Paaworo. Rotyaantziri iyemijantzinkarite kantapaakiriri:

—Eerowa poyaatziri janta rowamaemikari.

³²Ikaemaeyanakini piyoteencharipaeni, inashitayitakani ikantayitzirini. Ikaemashiteeyanakani. Omaanta tee riyoteeyini osheki atziri oetarika ipiyotawentari.

³³Eenitatsi janta Arejaantero, rotyaantani joriiyo, rojatekakiri niyanki. Itzinaapaakiri rako rirori, riyotantyaari ikowaki ikenkithatakagaeyerinimi. ³⁴Omaanta riyoteeyantakarini irira joriiyo, ojamanitanaiki ikaemapiinteyanakini maawaeni:

—Opinkathawoperotzi Aretemiija, iroka pinkathawowentziriri ejeesojatzi.

Roojatzi ishirinkakotantanaka oorya.

³⁵Romaeryagaeyakirini riraga jankinatapiintatsiri janta nampitsiki. Roojatzi ikanteeyirini:

—Natzirizinkaritepaeni. Tema aakateeyakini ñaaperoeyirorini Aretemiija, eejatzi ashentapiintziniro opanko. Tema eejatzi ashentapiintziniro iroka oshiyakawori, pariypaentsiri jenoki. Ayoteeyanakironi iroka, ³⁶tekatsi kantatsini tee kyaaryoopero iroka nokantakiri. Kameetha iroñaaka pimaeriteeyanakini. Eero pishintsitzi panteri irika shiramparipaeni. ³⁷Irika pamakiri, tekatsi ikantero opanko, eejatzi tee ikantzimiziro atajorentsiste. ³⁸Eeniro eejatzi irika Rimiiteyo, ikaateeyirini paashini antzirori peraata. Ikowakirika ikantakotante apaani, kameetha raaneeri janta kantakotantsiriki, roojatzi riyotaawakagaeyani janta. Intsipaeete riyataanaki janta ikantakowentawakaya. ³⁹Eenitatsirika paashini pikowakiri piyoteri, ari pikanteri iinja riraga iyotaawakaachari, ipiyoteeyakanira. ⁴⁰Jaka iroñaaka apiyoteeyakani, akijathatawakagaeyakani. Ikantakotashiteekari akijeeyakirini awinkatharite, roojatzi tekatsi akantya akantakowenteeya aaka.

⁴¹Ikanantawori iroka, rotyaanteeyeerini maawaeni piyoteencharipaeni:

—Iroñaaka, pipitsimaryagaeyaneeni, piyaateeyeni pipankokipaeni.

Riyataanaki Paaworo Jerojareeki

20 ¹Ari imaeriiyanakini eejesojatzi. Roojatzi rirori Paaworo ikaemaeyirini aapatziyeyaririni Jesoshi, riyotaaperoeyirini. Roojatzi riyaatane, rowaaganaa Masherooni-yaki. ²Janta osheki ikinakinayitanakini, osheki riyotaantayitanakini. Roojatzi rareetantanaka Kireeshiyaki. ³Ikaatzi 3 kashiri ijeekapaaki. Rooteentsi rotetyaawomi pitotsi riyaatantyaarimi Shiiryaki. Roojatzi riyotakotantakariri joriiyo rajaryaawitakari rowamaerimi. Roojatzi ikenkithashiryaaantana:

—Nopiyaneeta janta Masherooni-yaki.

⁴Ari riyataanaki, ikaateeyanakini Soopateri itomi Piuro rirotaki wereeyajatz; Arishitaariko eejatzi irira Sekoonto rirotaki tejawoonikajatz; Kaayo rirotaki teeriwijatz; Temoteeyo; Teekiko, eejatzi Toroojimo rirotaki aashiyajatz, maawaeni. ⁵Reewateeyanakinani Toroowareki, royagaeyakanini janta. ⁶Awijanaki kitejiri rowanteetapiintawori paa kaari tapiyacha, roojatzi nopoñaanaa Jiriposhiki, nokinakotanaki pitotsiki. Okaatzi 5 kitejiri nareetantaari Toroowareki, janta ijeekinta oyeeyakinari. Roojatzi nojeekantapaaka okaatzi 7 kitejiri.

⁷Otominkotapaaki. Nopiyoteeyakani nakiyoteeyantawakaakani owanawontsi nokenkithashiryaaantaririni Jesoshi ikamawenteeyakaeni. Ikenkithatakagaeyakinani Paaworo. Roshiretakawo riyaaate inkaamani, rootaki rojamantantakawori ikenkithatanaki, wero, wero. Roojatzi niyankiiteni tsiteniri. ⁸Ijeeki oshekini ootamentotsi janta nopiyoteeyakaninta. Ro nopiyoteeyantakarini shitamenkotsi irona jeñokiininta. ⁹Ijeekaki omooki riraga ewankari iitachari Eyoteeko. Ojamani ikenkithatiki Paaworo, rootaki aantapaakariri iwochokini. Roojatzi ipariyantana: ikinateenaki, sheroo, roojatzi jaawiki ompojateepaaka, tereei, janta kipatsiki. Ari nayiitashiiyanakirini, itzinaawitapaakari; irira kamapaaki. ¹⁰Ari ranashitashitapaakari Paaworo rirori. Imaecho-pineetapaakari, rawithakiperotapaakari. Ikantzi:

—Eero powashiretakotari: irika añaagae.

Ari ipiriintanaa.

¹¹Ari nateeteeyaneeni, ikagaapaakiro Paaworo paa, nowaeyakawoni nokenkithashiryaaanakari Jesoshi riraga kamawentakaeri. Ikenkithatakagaeri,

roojatzi okitejitantanaka. Roojatzi riyaaatantanaa. ¹²Ragaetaneeri ewankari ipankoki, añaanee. Tee eechonkiini riweshireeyanakani.

¹³Neewatakotanaki pitotsiki, nokina-kotanaki nokowaki noonthagaeyari Paaworo Ashooki; tema irira ikinanaki awotsiki. ¹⁴Ari iñaapaana Ashooki, roojatzi notetantanaariri pitotsiki. Nowaagaeyanaani Mireeneeki, nokantanaka, jakiririri. ¹⁵Inkaamani nowaagananaa eejatzi. Nomontenampitanakawo Kiiyo. Paashini kitejiri, roojatzi janta Saamoshiki. Roojatzi paashini kitejiri nareetapaaka Mireetoki. ¹⁶Ikenkithashiryaa Paaworo rawijitanakyaawo Ejeeso, eero rojamanitapae Aashiyaki. Ikowaperotaki rareetziteeya Jerojareeki, roonthaantapaeyawori kitejiri oetachari Pentekoshiteshi.

Ikenkithatakayiri Paaworo ejeesojatzi

¹⁷Rotyaantaki Ejeesoki, ikaema-kaantakiri aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi janta.

¹⁸Ari rareeteeyapaakani ejeesojatzi, roojatzi ikanteeyantawakarini:

—Piyotakoperotakina tsika nokantari nojeekimotanteeyakimirini. Owakirani nareetaka Aashiyaki, aritaki nokantzitapaaka, roojatzitatsi iroñaaka. ¹⁹Janta osheki nantawaetapiintziniri Awinkatharite, teekya ro nokantakaaperotyaa. Niraakotapiintakimi. Eejatzi okantzimo-neentakina janta rajaryaawitakina nojriiyotzinkaritepaeni rowamagaeyenanini. ²⁰Nothotyaakiro, tema aritaki nokanteeyakimironi maawaeni iroka kameethatsiripaeni. Tee nomaeritashita. Niyotagaeyimini janta ipiyoteeyakaninta atziripaeni eejatzi janta pipankokipaeni. ²¹Nokanteeyirini jorriyo, kaari jorriyotatsiri, maawaeni: “Pikenkithashiryaaageya piyoteeyanta-

yaaririni Tajorentsi. Paapatziyari Nowinkatharite Jesokirishito”.

²²Ari iroñaaka niyaate Jerojareeki, iyaatakaanakina Ishire Tajorentsi. Tee niyotzi tsikarika ikanteetena janta. ²³Apatziro niyotakiro iroka okantakinari Ishire Tajorentsi. Maawaeni nampitsiki okantapiintana: “Kyaaryo roojoteetemi, rowashironkagaetemi”. ²⁴Omaanta tee nokowaperotzi nokanteetateyeeanyi nojeeki jaka kipatsiki, intakya nokowaperotaki nomateniri Awinkatharite Jesoshi oetarika ikowakaakinari. Eejatzi nokowaperotaki nothotyeeniri iroka nantawaetapiintziniriri. Okameethatzi iroka nokamantapiinteyimirini: “Ineshironkateeyakaeni Tajorentsi”.

²⁵Niyotaki iroñaaka eero añaawakagaa eejatzi. Nokaateeyawitakimini, nokamanteeyakimironi tsika ikantari Tajorentsi reewawenantzi. ²⁶Rootaki iroñaaka nokamanantzimirori iroka. Aririka rowashironkagaantemi Tajorentsi, tee naaka owashironkaakaantzimini: tema nokamantzitakimini paerani. ²⁷Tee nothaayi, nothotyaakimiro maawaeni ikantayitzirini Tajorentsi.

Rootaki ikanteeyiririni Paaworo.

²⁸Eeniro iroka ikanteeyiririni eejatzi:

—Kyaaryoowa, paakowenteeyerini piyemijantzinkarite janta. Tema eerokateeyakini iyoyaani Ishire Tajorentsi, paminakowentera maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi, petakoeyaarini. Tema riroteeyakini rowawijaakoe-yakirini Jesoshi, ikamawenteeyakirini, apaatawenteeyakarini riraa. ²⁹Inja, niyaataneerika, ipokashitemi amatawitemini: noshiyakaawentakiri katsimata-tsiri. Eero ipeyakotzimi, ikowaki rowashironkaemi. Niyotakiro iroka.

³⁰Eenitatsi jaka pikaateeyawitanika kenkithatakaawitemini, omaanta eero otampatsikataperotzi riyotagaeyemini.

Rookakaemirikari piyemijantzinkarite, royaatantyaariri rirori. ³¹Kyaaryoowa, pikenkithashireperotero. Okaatakira 3 ojarentsi niyotaapiintakimi. Nokantatyeeyaani: tsiteniriki, kitejiriki. Eejatzi niraakotapiintakimi. ³²Nokantziri Awinkatharite: “Paminakowenteeyerini ejeesojatzi, eejatzi pamitakoteri raapatziyawo piñaani”. Aritaki omataka iñaani aapatziyakaaperotakimi, owawijaakoeyakimini. Tema pikaateeyirini aapatziyeeyakaririni Jesoshi riyoyagaeyakirini. ³³Tee noñaawenatzitari iyorikite paashini atziri. Tee noñaawenatzitari iithaari. ³⁴Piyoteeyakini naakakya antawaetantacha, naantari oetarika koetyeemotanari, eejatzi netakoeyakarini notsipateeyarini. ³⁵Nomayitakironi maawaeni iroka piyoteeyantyaarini eerori petakotanteeyaririni paashinipaeni. Pikimiteeyenani naari, pantawaetaperoteeyeni, petakotanteeyaaririni owashironkaachari. Pikenkithashireero iñaani Awinkatharite Jesoshi, ikantzitarini: “Ro kameethaperotatsiri apashitantya. Tee apatziro okameethatzi aashityaawo oetarika ipashiteeteeri”.

³⁶Rootaki ikanteeyakiririni Paaworo irira. Roojatzi rotziwerowanaka, ikaateeyirini ejeesojatzi maawaeni, ikenkithatakagaeyirini Tajorentsi.

³⁷Riragaeyanakani maawaeni. Rawithakiteeyawaerini, riwethateeyawaerini.

³⁸Rowashiretakoyanakarini ikemakirira ikantaneeriri: “Eero piñagaana eejatzi”. Rookaeyawaerini janta pitotsiki, raminawaeri riyaatee.

Eekiro rowaagatya Paaworo

21 ¹Roojatzinookaeyantanaarini aapatziyakaaperoyaririni ejeesojatzi. Noteteeyanakani pitotsiki, tampatsika nokinakotanaki Kooshiki, nokantanaka jakiririri. Inkaamani

nowaaganaa Roorashiki, roojatzi nowaagantanaa Paataraki. ²Noñaapaakiro janta pitotsi poñaagenchari Jeniishiyaki. Notetapaaka, nokinakotanaki. ³Noñaantanakawori Cheepere, nokinanampitanakiro nampateki. Nanaanakiro, roojatzi Shiiryaki, naatakotapaaka Tziiroki. Janta nampitsiki royiitanakiro marineero owaagawotsi. ⁴Nokowayitapaakirini naari aapatziyariri Jesoshi. Noñaantaapaakariri, nojeekimotapaakiri 7 kitejiri. Iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, ikanteeyantaririni Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki: rowashironkagaetawakimikari.

Omaanta tee ikemijantziri Paaworo. ⁵Ari omonkaataa notetantanaari eejatzi niyaateeyaneeni. Itsipateeyanakinani aapatziyariripaeni Jesoshi roojatzi othonkapaakanta nampitsi, janta othapyaaki, namaneeyakirini Tajorentsi. Roojatzi niwethatawakagaeyanaani.

⁶Notetanaawo pitotsi, ari ipiyeeyanaari rirori ipankokipaeni.

⁷Ari nopoñaanaka Tziiroki, nokinakotanaki, nowaaganaa eejatzi Toremaeraki. Nareetapaakari ayemijantzinkarite niwethatapaakari. Apaani nomaaki.

⁸Inkaamani nowaaganaa eejatzi.

Nareetantapaakari Sesareeyaki, nareetapaakari Jiripi, riraga iyotaantatsiri. Aritaki ikaateeyirini riraga *siete*-tatsiri paerani, payitzirorini owanawoni kamayiteentsirini oemini. Ari osheki nojeekimotapaakiri. ⁹Eenitatsi rirori rishinto okaatzi 4, jeekashitachari; okamananteeyini roori Iñaani Tajorentsi.

¹⁰Osheki nomaanaki. Ari rareetapaaka kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Akaawo, ipoñaanaka rirori Joreeyaki.

¹¹Ipokashitapaakina, raapaakiro roojothakitari Paaworo. Rirojatzi oojotashiteenchari iitziki, rakoki. Ikantzzi:

—Aritaki okantzi Ishire Tajorentsi: “Eejatzi ikimiteetakiri paata riraga ashitaworika roojothakiro. Roojoteri jorriyopaeni, riraga jerojareejatzi: shirik, shirik. Iperi kaari yotziri Tajorentsi, raanakiri”.

¹²Nokemantawakawori iroka, nokaateeyakirini maawaeni kemijantzinkaripaeni janta, nokanteeyawitarini Paaworo:

—Eero piyaatzi Jerojareeki.

¹³Rakanakina:

—¿Iitaka piraantari? ¿Iitaka pikantashiryaaakaanari? Tema naaka aapatziyaperotariri Awinkatharite Jesoshi. Roojoteetenaata janta Jerojareeki, rowamagaetenaata: tee nothaawantari.

¹⁴Tee ikemijantana, roojatzi nomaeritantanaka. Nokanteeyini:

—Omawitya oetarika ikowakayimiri Awinkatharite.

Rareteeyanakani Jerojareeki

¹⁵Roojatzi niwethateeyanaarini sesareeyajatzi, nokinanee tonkaariki, niyaatantyaari Jerojareeki. ¹⁶Itsipateeyanakinani apanipaeni aapatziyariri Jesoshi, rirotaki sesareeyajatzi. Raanakina janta ipankoki Manashoo, riraga cheeperejatzi: rirotaki itakaantawori aapatziyariri Jesoshi. Nomayimotapaakiri rirori. ¹⁷Nareetantapaakari Jerojareeki, raakameethateeyawakinani ayemijantzinkarite, ikimoshirewentawakina. ¹⁸Okitejitanaki rareetakayenari Paaworo Jantyaako, noyaatanakiri naari. Janta ipiyoteeyakaninta maawaeni aataperoteenchari aapatziyariripaeni Jesoshi. ¹⁹Niwethatawakagaeyakani, roojatzi ithotyaakiniri Paaworo, ikenkithatakaapaakiri:

—Rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatakagaeyirini oshekini paashinijatzitsiri atziri. Ikaateeyini osheki aapatziyeyakaririni Jesoshi.

²⁰Ikemantawakawori, ikanteeyini:

—Tajorentsi rirotaki kameethari.

Roojatzi ikanteeyirini:

—Pamine, Paaworo, amonkaatawaka-gaeyakani aapatziyeyarini Jesokirishito. Raapatziyeyakarini oshekiperoroña ajorriyotzinkaritepaeni, omaanta eejatzi ikemijantaperoteeyakironi rojankinatzirini Moeseeshi. ²¹Osheki ikemakoeyakironi pikantziriri ajorriyotzinkaritepaeni, jeekimotziriri paashinijatzitsiri atziri: “Pookero rojankinarini Moeseeshi. Eero pitothowaeyirini pitomi. Pookaeyeroni iroka ameteeyawitarini aari”. ²²¿Tsika pikantyaari? Aritaki ikemakoeyakimini, areetapaakimini: ikijeeyawakimini. ²³Pikemijantero iroka nokantemiri: eeniroka paashinijatzitsiri shirampari, eenitatsi ikashiyakaakiriri Tajorentsi. ²⁴Paaneeri maawaeni rirori Tajorentsi pankoki, pikanteri Tajorentsi rowameethatanteeyemirini. Pipinateniri irikapaeni oetarika, rameetantyaawori iishi. Roojatzi riyoteeyantanakyaarini ajorriyotzinkaritepaeni tee kyaaryoopero iroka ikemakotakimiri. Riyotanaki pimonkaatakiri Iwaperite Tajorentsi rojankinatakaakiriri paerani Moeseeshi. ²⁵Omaanta riraga paashinijatzitsiri atziri, riraga aapatziyariri Jesoshi: nopakaantakiri rirori jankinarentsi. Eeniro iroka nokantakiriri: “Eero powayitarini iwatha rowaetakinirori riwetsikaetziniri, kaari Tajorentsi. Eero powakotawo riraa iwathakira. Pityaawo pookero riraa ari poyaawo iwathapero. Eero powari shirikachari. Eero pifaaminthatziro tsinani kaari payi”. Romonkyaagaetakiri Paaworo.

²⁶Ari ikemijantakiri Paaworo. Okitejitanaki raanakiri ewankaripaeni, ikanteeyakirini rowameethatantyaariri, eejatzi ikyeeyapaakini Tajorentsi pankoki. Ikantapaakiri janta:

—Okaate 7 kitejiri nomonkaatanta-kyaawori nanteeyerini rowameetha-tantenari Tajorentsi. Roojatzi nowama-yeniri piratsipaeni, notayeniri.

²⁷Roowiteencha omonkaatyaaami 7 kitejiri. Iñeeyakirini janta Tajorentsi-pankoki jorriyopaeni, poñaachari Aashiyaki. Ikijsakaakari piyoteenchari-paeni, roojatzi ragaeyakirini Paaworo, shepik. ²⁸Ikaemaeyanakini:

—Nojorriyotzinkarite, pamitakoeyenani. Rirotaki irika kinakinatatsiri maawaeniki nampitsi amatawiteeyiririni atziri; ikanteeyakirini: “Tee ikameethatzi jorriyopaeni. Tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi. Tee okameethatzi Tajorentsi-pankoki”. Rootaki ikanteeyiririni atziri. Paminetya iroñaaka ramakiri eejatzi jaka paashini-jatzitatsiri atziri, kaari okameethatantanaa iroñaaka iroka pankotsika kameethatawitachari.

Rootaki ikanteeyakiririni. ²⁹Chapinki iñaawakiri Paaworo janta nampitsiki, itsipatawitari Toroojimo: riraga ejeesojatzi. Iitashiteeyawakarini rirotaki ikyaakaapaakiri Tajorentsi-pankoki, rootaki ikanantakari: “Ramakiri jaka paashinijatzitatsiri atziri”.

³⁰Ari ikijeeyanakani maawaeni nampitsi-weri, ipiyoteeyanakani janta. Raakiri Paaworo shepik, inoshikanakiri inkokironta, jerererere. Roojatzi rashitanta-nakawo Tajorentsi-panko. ³¹Roowiteencha rowamaerimi, omaanta ikemakotakiri riraga iyomantaantete joraaropaeni, kaateentsiripaeni 600. Ikamanteetziri: —Ikijeeyanakani maawaeni jerojaree-jatzi.

³²Ishintsitzi raanakiri joraaro, eenitatsi kapitaanotatsiri, ishiyashiteeyanakarini. Iñaanteeyawakaririni atziri, ipakaanteeyanakaririni ipajeeyiririna.

³³Ari ipokapaaki komantaante, raapaakiri Paaworo. Roojotakaantakiri. Ro

roojotantapaakariri apite karenatha. Rojampikowentapaakiri riroripaeni:

—¿Ninka irika? ¿Oetaka rantakiri pikijeeyantakaririni?

³⁴Ipaashinitayitanakironi ikantayitanakirini. Ikaemaeyanakini, tekatsi ikantya komantaante riyotakoteri, rootaki raakaanantanakariri janta ipankoki joraaro. ³⁵Rareetapaakawo ateetamentotsinta, osheki rotatsinkaeyanakirini. Roojatzi rateetakaanapaakiri joraaro. ³⁶Royaatanakiri osheki atziri ikaemaeyanakini:

—Powamayeri.

³⁷Roowitapaencha ikyaakaapaakirimi Paaworo pankotsiki. Ikantziri riraga komantaante:

—¿Kameethama nokenkithatakayemi?

³⁸Ikantziri:

—¿Piyotziroma ipaante kireeshiyajatzi? ¿Tema eeroka ejiipitajatzi riraga kijakaakariri atziri chapinki? ¿Tema eeroka aaneeriri chapinki 4.000 owayiri janta okaankii-tyeenta tee oshookaperotzi oetarika?

³⁹Rakanakiri:

—Tee. Naaka jorriyo. Nopoñaanaka Taarishoki, rowaga shiriishiyawero. Iyotakotzirori nonampi. Iroñaaka nokantemi: pishinetena nokenkithatakayeri atziri.

⁴⁰Ari ishinetakiri, ikantziri:

—Intsipaeete, pikenkithatakayeri.

Roojatzi ikatziyantapaaka ateetamentotsiki. Roojatzi itzinayimotanakiri atziri rako. Imaeriteeyanakini, roojatzi ikenkithatakagaeyantakarini. Ro ikenkithatakakaanariri ipaante ewereeyo, rootaki rashi jorriyopaeni.

Ikenkithatakaakiri Paaworo jorriyopaeni

22 ¹Iroka ikanteeyiririni Paaworo: —Nojorriyotzinkarite. Iroñaaka naaka kantakotachani. Pikemijanteeyawakinani.

²Ikemantawakariri iñaawaetantana-kawo ewereeyo, eekiro osheki imaerita-peroeyanakini. Ari ikantanaki:

³—Naaka joriiyo. Ari ojeekakaakina nana janta Taarishoki, irona shiriishiyawero. Jaka nampitsikika ari nantari-taki. Riyotaakina Kamariyeeri, ithotyaa-perotakinawo iroka ikanteeyirini achariniiteni. Nokowaperotaki noshintsiteniri Tajorentsi oetarika nantziniriri, nokimitawitakimi eerori iroñaaka. ⁴Nokijaperotziri iyotaantzirori iroka owakiratatsiri, rootaki nowantayitaririni, noojotakaantayitakirini, eejatzi nomonkyagakaantayitakirini shirampari, tsinani, maawaeni.

⁵Riyotana iwinkatharite ñaanakowenantatsiri kyaaryootaki iroka nokantakimiri. Eejatzi ikimiteeyanaani maawaeni aataperoteenchari joriiyopaeni: riraga iyotaawaenchari, riyoteeyini. Riroteeyakini panawori jankinarentsi rojankinatziniri tamaashikojatzi. Rotyaantakina nokijeeyantyaaririnimi aapatziyeyaririni Jesoshi. Niyaataawitaka Tamaashikoki nayiterimi jeekatsiri janta, noojoterimi. Namakirimi jaka rowashironkaantyaaririmi ñaanakowenantatsiri.

⁶Nokinanaki awotsiki, nokaakintapaakawo Tamaashiko. Ari ikaataki tampatsika oorya. Omapokapaakina, amorekakotapaakina amorekatsiri, opoñaaka jenokinta. ⁷Notyaanaki kipatsiki, tereei. Nokemakiri ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿Iitaka pikijantakinari?” ⁸Nakanakiri: “¿Ninkamika Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, najareetejatzi: naaka pikijakiri”. ⁹Iñeeyakironi notsipateeyarini iroka amorekatsiri, omaanta tee ikemaeyawakironi ikantakinari Jesoshi.

¹⁰Nokantziri: “¿Iitaka pikowakaakinari nanteri?” Ikantana Awinkatharite: “Pikatziyane, piyaate Tamaashikoki.

Janta ikanteetemi oetarika panteri”.

¹¹Oshipakiryakoperotanakina amorekatsiri, rootaki kaari nokokichaa-tantanaa. Ari ikathanakina notsipataripaeni. Roojatzi rareetakaantakina Tamaashikoki.

¹²Ijeeki janta shirampari iitachari Ananiiyashi. Ikemijantaperotziri rojankinarini Moeseeshi. Iñaaperoeyirini maawaeni joriiyo, jeekatsiripaeni janta. ¹³Ipokashitakina, rokaakintapaakina, ikantapaakina: “Sawoori, eerokataki noyemijantzinkarite. Paminanee”. Roojatzi naminantanaa, kokichaanaana. ¹⁴Eejatzi ikantana: “Riyoyaakimi Tajorentsi piyotantyaawori ikowakaakimiri rirori. Riyoyaakimi pikemapero-tantyaariri. Riyoyaakimi piñaawae-tantyaawori rowaga Kameethaperotatsiri. Eejatzi riyoyaakimi pikemapero-tantyaariri rirori. ¹⁵Eejatzi pikenkithakoteri. Pikanteri maawaeni atziri iroka piñaakiri eejatzi iroka pikemakiri.

¹⁶¿Iitaka pojamaninkantawori? Thame, pikaawoshitakotyaari Tajorentsi. Eeniro kaari kameethatatsi pantayitzirini, omaanta aririka pameentyaari Tajorentsi, rowameethateemi”.

¹⁷Ari roojatzi nopiyanaa Jerojareeki. Namanawitakari Tajorentsi janta Tajorentsi pankoki, roojatzi okimiwitaka nomishiwaetatzii, ¹⁸tema noñaashitakari Awinkatharite. Ikantakina: “Pishintsite, pookaneero Jerojaree, pishiyanaaki. Eero ikemijanteetziro iroka pikenkithatakotakinari”. ¹⁹Nokantziri: “Nowinkatharite, riyoteeyakini nothotyaakiro maawaeni pankotsi ipiyoteeyantarinira joriiyo, nagaeyakirini aapatziyemini.

Nomonkyagakaantakiri, eejatzi nopajatakaantakiri. ²⁰Naaka owamaakaantakiriri Eshiteewani: riraga kantakotzimiri. Nokatziyaka okaakini, nokantziri: ‘Kameetha ikame’. Naminakiniri owakiniriri imaatha”. ²¹Omaanta

ikantakina: “Thame piyaate. Nokowaki notyaantemi inteena, janta ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri”.

²²Ikemijanteeyawitakarini joriiyopaeni, omaanta ikemaeyantawakaworini iroka, ikaemaeyanakini. Ikanteeyini:

—Pookaneeri. Tee okameethatzi rañee: powamayeri, ikameeta.

²³Ikaemaeyanakini, ikijeeyanakani, rootaki raatonkoryagaeyanakawoni itzinaatzinaatakiro imaatha jenoki eejatzi kipatsipane romanapanetakiro jenoki. ²⁴Iñaateeyakaririni komantaante ikijeeyakani, roojatzi ikanantakari joraaro:

—Paanakiri, pikyaakaanakiri janta: pipajapajaateri ikanantemiri oetarika rantakiri ikijeeyantakaririni ijoriiyotzinkaritepaeni.

²⁵Ari roojotawitakari ipajatantyaaririmi. Ari ijeeki janta kapitaanotsiri, ikantziri Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri oroomajatziri. Tekira piyotakoteeyanani eenitatsirika nantani, ¿arima pipajatakaantashitakina?

²⁶Ikematziiri, riyatashitakiri komantaante. Ikantapaakiri:

—¿litaka pantakayeriri? ¡Kyaaryoowa! Eenitatsi irira iwaperite roshiyantariri oroomajatziri ikimitantanari.

²⁷Ari ipokashitakiri komantaante, ikantziri:

—Pikantaperotenaata. ¿Eenitatsima piwaperite pikimitantariri oroomajatziri? Ikantziri:

—Jee, eenitatsi.

²⁸Ikantanaki komantaante:

—Osheki nopinawentakiro nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatziri. Ikantzi Paaworo:

—Owakirani nokoñaataki ari otzimaki nowaperite nokimitantariri oroomajatziri.

²⁹Intsipaete rotyaantaneeri riraga pajaterinimi. Omaanta komantaante,

ithaawanaki. Riyotaki roojotakaantashitakari kimitakariri oroomajatziri: tee okameethatawita roojotakaantashityaarimi.

Raanakiri Paaworo janta jewawentziriri joriiyopaeni

³⁰Ikowaki komantaante riyotaperote oetarika ikantakotantariri joriiyopaeni Paaworo. Inkaamani roojoryaakoteeri. Ipiyotakaanteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, eeniro maawaeni jewawentziriri joriiyopaeni. Roojatzi roerinkakaanakari Paaworo, raanakiri janta.

23 ¹Raminaperotapaakiri maawaeni iyotaawaka-gaenchari. Ikantziri:

—Nojoriiyotzinkarite. Niyotzi iñaaperotakina Tajorentsi. Nokantatyaani kameetha nojeeki, roojatzi iroñaaka.

²Riraga Ananiiyashi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantziri tsipatariri janta:

—Pipajawaanteteri.

Ari, ipajawaanteteetakiri.

³Ikantanaki Paaworo:

—Eerokataki eeroka ikijekya Tajorentsi: eeniro pantani: osheki pamatawitantzi. Iroñaaka eeniro piyeeki jaka, pikowaki pimonkaateromi Iwaperite Tajorentsi, pikantakowenantanarimi. Omaanta pipajatakaantashitakina, tee pimonkaatziro Iwaperite Tajorentsi.

⁴Ikantanaki katziyeenchari jaga:

—Rirotaki pikantakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni.

⁵Rakanakiri:

—Nojoriiyotzinkarite, tee niyotzi rirorika iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero pikantzimatziri jewawenantatsiri atziripaeni”. Niyotakimirika, eero nokantzirimimi.

⁶Opokimotapaakiri ikenkithashiryaa-naka Paaworo janta rojatzinkaakarinta ñaanakowenantatsiri, eeniro janta saroseeyopaeni eejatzi warijeeyopaeni. Ikaemanaki:

—Nojoriiyotzinkarite. Naaka warijeeyo. Naaka itomi warijeeyo. Niyotaki ipiriinteeyeeni maawaeni kamaentsiripaeni, rootaki ikijantakinari iroñaaka irikapaeni.

⁷Ikemanteeyawakaworini iroka ikantakiriri, ikijathatawakagaeyanakani warijeeyopaeni eejatzi saroseeyopaeni. Ikijawakagaeyanakani. ⁸Ikantapiintee-yini saroseeyopaeni: “Eero ipiriinta kamaentsiripaeni. Tee añiiri Tajorentsi ronampiri. Tee añiiri ashire aari”.

Omaanta ikanteeyini warijeeyo: “Apiriinteeyaneeni. Eenitatsi ronampiri Tajorentsi. Eenitatsi ashire maawaeni”. ⁹Ari ikijathatawakagaeyanakani. Ikatziyanaka iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi, rivotaki warijeeyo. Ikantape-rotanaki:

—Tekatsi nokemakoteri irika rantakiro kaari kameethatatsiri. Aririka riyotaakiri Tajorentsi. Aririka riyotaakiri ronampiri.

¹⁰Eekirowa ikijathatawakagaeyanakani. Raamaanaka komantaante ari ichokiryagaetakiri Paaworo. Rotyaantakiri joraaro:

—Piyaate, pagaateri.

Ari ranashiteeyanakani, riyataanaki niyanki, raapithateeyawaerini. Raaneeri janta ipankoki joraaropaeni. ¹¹Apaani imaaki, otsitenanee eejatzi, ikoñaatzimotapaakiri Awinkatharite. Ikantapaakiri:

—Piweshiryaaakya. Pikenkithatakotakina jaka Jerojareeki, eejatzi pikimiteeya iinja janta Oroomaki.

Raaneeri Paaworo Sesareeyaki

¹²Ari okitejitanaki, apaanipaeni joriiyopaeni, rajaryaagaeyawitakarini

Paaworo rowamaerimi. Ikantawakagaeyakani:

—Iroñaaka tekiraata owamayiri, eero oyitaa, eejatzi eero iritaa amiri. Aririka amatawitawakagaeyani, tema akowatzi rowashironkagae Tajorentsi.

¹³⁻¹⁴Ikaateeyawitakani 40 shirampari ajaryaawitakarini rowamaerimi. Riyaatashiteeyakirini jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi aataperoteencharipaeni. Ikantapaakiri:

—Tekiraata nowamaeri Paaworo, rooma eero nowanaa, eejatzi eero niranee. Eerorika nowamaeyirini, nokowaeyakini rowashironkayenaata Tajorentsi. ¹⁵Pikaateeyerini maawaeni iyotaawakagaenchari, pikantakiteri riraga komantaante: “Pamakinari Paaworo, nokowaki niyotakotaperoteri, iitarika rantakiri”. Rootaki pikantereri. Omaanta naakakya, niwetsikaeyitakyaani nowamaantawakyaariri niyanki awotsi, tekiraata rareetya.

¹⁶Eeniro otomi ritsiro Paaworo, ikemakowentakiri rikonkiri rajaryaagaetakiri rowamagaeteri. Ari riyataanaki janta ipankoki joraaro, ikamantathatapaakiri rikonkiri. ¹⁷Roojatzi ikaemakaanantakari rirori apaani kapitaanotatsiri, ikantziri:

—Paanakiri irika ewankari janta ijeekinta komantaante. Eenitatsi ikantereri.

¹⁸Roojatzi raantanakari janta. Ikantapaakiri:

—Ikaemakina Paaworo, riraga omonkyaagakiriri chapinkii. Ikantakina: “Paanakiniri komantaante irika. Eenitatsi ikantereri”.

¹⁹Ari ikathatanakiri eekitziroeni jaga. Imanakaakari, rojampitakiri:

—¿Oetaka pikoyiri pikantenari?

²⁰Ikantziri:

—Ikantawakaaka joriiyopaeni, ikowakoeyakimini paaneeniri Paaworo

janta riyotaawakagaeyakaninta. Ikowaki ramatawitemi, ikante ikowaki rojampitakowentaperoteri konki.

²¹Omaanta, eero paapatziyari Jesoshi. Eenitatsi shirampari, ikaateeyakini 40, ajaryaakariri rowamaeri. Ikanteeyakini: “Tekiraata owamayiri, eero oyita eejatzi eero irita amiri. Eerorika owamaeri akowaki rowashironkagaeyeeniita Tajorentsi”. Iroñaaka riwetsikaeyakani. Royagaetakimi iroñaaka panteniri iroka ikowakotemiri.

²²Ari rotyaantziri komantaante riraga ewankari. Ikantawakiri:

—Eero pikantziri paashini atziri iroka pikantakinari.

—Ari.

²³Roojatzi ikaemiri apite kapitaano. Ikantziri:

—Aririka oniyankiitetzimatanaki, piwetsikaeyerini 200 joraaro raanakiro ichekamentopaeni, 70 kyaakotyaarini kawayo, eejatzi 200 oerikeroni rojataamento. Riyaateeyini Sesareeyaki.

²⁴Piwetsikeniri Paaworo kawayo, ikyaakotanakyaari. Kameetha pagaeyanakirini janta ijeekinta jewatatsiri Jeerishi.

²⁵Roojatzi rojankinatziniri jankinarentsi, ikimitakiro iroka: ²⁶“¿Eeniromi Jeerishi? Nokoyi niwethatemi tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Kiraaworyo Riishiyashi ojankinatzimiroi iroka. Osheki nopinkathatzimi. ²⁷Piñaawakirira irika shirampari notyaantemiri. Roowiteencha rowamaerimi chapinki joriyopaeni. Ikanteetana eenitatsi iwaperite ikimitantariri oroomajatzi, roojatzi niyaatashitantakariri, notsipateeyanakarini joraaro, nowawijaakoteeri. ²⁸Nokowaki niyote oetaka ikantakotanteetariri, naanakiri janta riyotaawakagaeyakaninta. ²⁹Nokemaapakiri, ikantawakaawenteeyawoni jankinarentsi rashi riroripaeni. Omaanta

tekatsi ikantakoeteri omonkyaaganteetyaariri eejatzi rowamaanteetyaariri. ³⁰Eenitatsi kantapaakinari rajaryagaetakari rowamagaeteri, rootaki notyaantemiri iinja riraga kijakiriri riyaatashitemi ikantako-peroteri Paaworo”. Rootaki rojankinatziniriri, roojatzi ipawakiri joraaro, ikantziri:

—Eenitatsi iroka nowaaritate paanakiniri Jeerishi, eejatzi paanakiniri Paaworo.

³¹Ari ikemijantakiri joraaro, raanakiri Paaworo. Tsiteniriki rareetakaakari Anteeptazirishiki. ³²Okitejitanaki ipiyeeyanaani joraaro inampiki. Irira tsipataperotanakariri Paaworo riraga kyaakoeyanakaririni kawayo. ³³Rareeteeyantapaakarini Sesareeyaki, ipapaa-kiri pinkathari jankinarentsi. Eejatzi riraga Paaworo, roñaagapaakiri.

³⁴Iñaanatawakiro jankinarentsi, roojatzi rojampitantawakari:

—¿Oetaka piipatsite pipoñaantakariri? Rakanakiri Paaworo:

—Nopoñaanaka Shiriishiyaki.

³⁵Ikantziri pinkathari:

—Iinja ipokawakiita kantakotemini, ari nokemijantanakimi.

Roojatzi ikanantakariri joraaro:

—Pashitakoteri janta ipankoki Erooreshi, paminaperoteriroña.

Ikantakowentziri Jeerishi riraga Paaworo

24 ¹Okaataki kitejiri apawakooni, ari riyataanaki Ananiiyashi, riraga iwinkatharite ñaanakowenantsiri itsipatanakari apaanipaeni aataperoteenchari. Eeniro eejatzi itsipatanakari ñaawaetakotantatsiri, iitachari Teeretro. Riyaatashitakiri pinkathari ikantakoeyerini Paaworo. ²Ikaemaetakiri, roojatzi ikenkithatzi Teeretro. Ikenkithatakaapakiri

Jeerishi, riweshiryaapaakari eejatzi ikantakotashitakari Paaworo, ikantzi:

—Iroñaaka, nowinkatharite, nopaasonkiteeyimini. Kameetha pipinkathariwenteeyakinani, rootaki kameetha nojeekaeyantakarini jaka. Powameethateeyakinawoni oetarika-paeni jaka aepatsiteki, ³pamitakoeyakinani rootaki nopaasonkitantakimiri maawaeni. ⁴Iroñaaka eero nojamanitzi-miro. Aritakikya pametawo pineshironkatantzi, eechonkiini nokowaki pikemijantawakina. ⁵Noñaakiri irika Paaworo, osheki roñaashirenkantzi. Ikijakagaeyakarini joriiyopaeni maawaeni nampitsikipaeniweri. Rirotaki jewatakeriri kemijanteeyiririni riraga najareetejatzi. ⁶Roowitaneencha ramashitantaawomi Tajorentsi pankoki kaari kitetatsi, roojatzi nagaeyantakaririni. Roowitaneencha nomonkaateromi rojankinateeyanarini Moeseeshi, nokantakowenantaayaririmi iroka. ⁷Omaanta rareetapaaka Riishiyashi riraga komantaante. Rotatsinkantayitapaakinari, raapithatapaakinari. Rotyaantakina nopokantakari jaka, noñaawaetakotantyaariri Paaworo. ⁸Iroñaaka pojampiteri, piyotantyaari kyaaryorika iroka nokantakotakiriri.

⁹Ikanteeyanakini joriiyopaeni: —Kyaaryootaki iroka ikantakiri. Aritaki okantakari.

¹⁰Ari riraga pinkathari ikantakiri Paaworo iñaawaete rirori, ikantzi: —Niyotaki okaatzi iroñaaka osheki ojarentsi pipinkathariwenteeyirini natzirizinkaritepaeni, rootaki nokimoshiretantanakari. Iroñaaka naaka kankakotaachani. ¹¹Intsipaeete, pojampitakowenteeyenani. Owakiratatsi okaatzi 12 kitejiri niyaatantakitari Jerojareeki. Niyaatakitzi nopinkathatakitziri Tajorentsi. ¹²Tekatsi ñeenani nokijathatawakayaani janta Tajorentsi pankoki,

eejatzi tee nokijathatawakayaani janta pankotsiki nopiyoteeyaninta nampitsiki, tekatsi. Eejatzi tee nopiyoteeyirini osheki atziri. ¹³Tekatsi ikantya iroñaaka riyotakaaperotemi iroka ikantakotashitakinari. ¹⁴Iroñaaka nokamantaperotemi. Naapatziyari riraga Tajorentsi rirotaki raapatziyarini nochariniitieni paerani. Nokemijanteeyirini rojankinarini kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi. Kyaaryo, eeniro riyotaakinari Jesoshi ayoteeyantyaarini aateeyanteeyarini jenokinta, omaanta ikantashiteeyakani irikapaeni tee okameethatzi aapatziyawo. ¹⁵Nokimiteeyakarini rirori, niyotaki ipiriintee-yeerini Tajorentsi maawaeni kamawiteencharipaeni: kameethatatsiri, kaari kameethatatsi, maawaeni. ¹⁶Rootaki nokowaperotantakari nowameethashiretziimotyaaari Tajorentsi, eejatzi atziri. Tema iñeeyakinani. Nokowaki nojeeke kameetha, niyotantyaari iñaaperotakina nokameethatzi. ¹⁷Nojeekawitaka janta inteena osheki ojarentsi, iroñaaka nopiyaa. Namakiniri nosheninkapaeni ipakaantashitayitakaririni jeekatsiri inashitachariki nampitsipaeni. Eejatzi nopashitapaakari Tajorentsi oetarika. ¹⁸Paminetya iroñaaka, iñaakina janta Tajorentsi pankoki, nopinkathaperotziri Tajorentsi. Tekatsi nopiyotakayaari, eejatzi tekatsi nokijakayaari. ¹⁹Ari ijeekitaka janta joriiyopaeni poñaacharipaeni Aashiyaki, rirotaki kijakagaeyakaririni atziripaeni. Eenirorikami nantayitziirini, tema ari ipokakimi rirori ikantakowentenami. ²⁰Omaanta ¿oetaka ikanteeyirini irikapaeni? ¿Oetaka riyotakotanari janta riyotaawakagaeyakaninta? ¿Eenitatsima nantakiri? ²¹Apatziro nokantakiri chapinki: “Niyotaki ipiriinteeyaneeeni maawaeni kamawiteencharipaeni,

rootaki pikantakowenantakinari iroñaaka”.

²²Riyotaperotzi riraga Jeerishi iroka akantakotziriri Tajorentsi. Ikantanaki:

—Aritaama iroñaaka. Iinja ipokawaeta komantaante Riishiyashi, ari nokantakowentemi.

²³Ikantziri kapitaano:

—Paaneeri Paaworo, pomonkyaa-gaeri: paminaperoteri, omaanta pishineteri oetarikapaeni ikoyiri. Eejatzi pishineteri tsipatapiintakariri retakotyaa.

²⁴Paashini kitejiri ipokapaaki Jeerishi. Itsipatapaakawo iina oetachari Toroshiiya. Irowa rootaki joriiyo. Ikaemakaantziri Paaworo ikemijantyaariri. Ikenkithatakotziro tsika akantya aapatziyantyaariri Jesokirishito.

²⁵Eejatzi ikenkithatakotziro tsika akantyaari akameethashiretanee, eejatzi ajeeke kameetha. Eejatzi ikenkithatakotziri Tajorentsi, tsika ikantyaari iinja ikantakowenantyaariri maawaeni atziri. Ari ithaawanaki Jeerishi. Ikantzi:

—Iroñaaka piyaatee. Iinja tekatsirika nante, ari nokaemakaanteemi paashini.

²⁶Ari oshekitaki ikaemakaantapiintakiri, iitashitaka Jeerishi ari ipashitanee-yarimi koriki ishinetantyaaririmi riyaatanteeyari. Ari ikenkithatakapiintakiri, omaanta tee ipiri koriki.

²⁷Apite awijanaki ojarentsi. Ipoyaataari Jeerishi riraga Poorishiyo Jeeshito. Ikowaki ikimoshiretakayeri joriiyopaeni, rootaki kaari ishinetantaari Paaworo ishitowae.

Rawentaakari Paaworo Seesari

25 ¹Ari rareetapaaka Jeeshito janta ipinkathariwenantenta. Imaapaaki 3 Sesareeyaki, roojatzi rowaagantanaa Jerojareeki. ²Eeniro riraga jewawenantatsiripaeni ñaana-kowenantatsiri, eeniro jewawentziriri

joriiyo, iñaawaetakoeyirini Paaworo. Ikantziri Jeeshito:

³Pikimoshiretakayena. Pamakaantakinari Paaworo jaka Jerojareeki.

Ari rajaryawitakari romapokawakirimi niyanki awotsi, rowamaakirimi.

⁴Ikantzi Jeeshito:

—Ijeekawakiita Sesareeyaki. Eero ojamanitzi nopiyee. ⁵Ari eenirorika rantani, nokowaki itsipatanakina jewatatsiripaeni ikantakotantyaariri.

⁶Ari aamaashitya ijeekaki janta 8 kitejiri, rooma teerika 10. Roojatzi ipiyantaa Sesareeyaki. Inkaamani ijeekaki janta iwinkatharimentoki. Ikaemakaantziri Paaworo. ⁷Rareetapaaka, ari rojatekawakiri joriiyopaeni riraga poñaachari Jerojareeki. Osheki ikantakotaperotantyaariri Jeeshito. ⁸Rirojatzi kantakowentaacha Paaworo, ikantzi:

—Tekatsi nokantero Iwaperite Tajorentsi raapatziyawo joriiyopaeni. Tekatsi nokantero Tajorentsiipanko. Eejatzi okimitaaka, tekatsi nokantzimateri Seesari.

⁹Omaanta Jeeshito ikowaki ikimoshiryakagaeyerini joriiyopaeni. Ikantziri Paaworo:

—Pikemaki iroñaaka ikantakoeyakimini irikapaeni. ¿Pikoyima piyaate Jerojareeki? Janta ari nokantakowenteemiri.

¹⁰Rakanaki Paaworo:

—Eenitatsi nowaperite nokimitantariri naaka oroomajatzi, ariwitakami jaka pikantakowententami. Piyoperotaki tekatsi nokantziri joriiyopaeni. ¹¹Nantakirorika kaari kameethatatsi, nokantzi-matakiririka Tajorentsi, eeniro nantani rowamaanteenari, ari. Kameethataki rowamagaetenaata. Omaanta aririka ikantakotashiteeyanani, tekatsi pikantya pishinetakowentena. Nokowaki potyaantena iroñaaka Seesari:

nawentayaari, ikantakowenantenari rirori. ¹²Ari ikenkithatakaakiri Jeeshito riraga iyotaawakaenchari. Roojatzi ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka pikowaki notyaantemi Seesariki. Aritaki notyaantemi riroriki, ikantakowenantemiri.

**Ikenkithatakaakiri
Jeeshito Akiriipa**

¹³Ari okaataki apanipaeni kitejiri imaaki. Areetapaaka Sesareeyaki jewawenantatsiri Akiriipa, itsipatawo Wereniishe. Ipoki rareetari Jeeshito.

¹⁴Ijeekapaaki osheki kitejiri, ari ikenkithatakotakiri Paaworo:

—Eeniro jaka shirampari romonkyaa-gakiri Jeerishi. ¹⁵Niyaatantakari Jerojareeki, ikantakotakiri joriyyopaeni: riraga jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri, aataperoteenchari joriyyopaeni, maawaeni. Ikwakotakina nokantakowentashityaari Paaworo: “Eeniro rantani”. ¹⁶Omaanta nokantakiri: “Naaka oroomajatzi. Tee nametawo noshinetakaantashityaari tekiraatarika ikantakoetziri. Ikemawakiroota irika pikantakoteriri eerokapaeni. Rirojatzi-kya ñaawaetakotaacha”. ¹⁷Roojatzi ipiyoteeyantakani jaka, ari tee nojam-ninkiro. Inkaamani nojeekaki jaka nowinkatharimentoki, nokaemakaantakiri Paaworo. ¹⁸Ari neewawitaka ikanteeyini rantaperotziro kaari kameethatatsi. Omaanta, tekatsi ikantakotaperoeyerini. ¹⁹Ikijathatawakaawentakawo iroka raamaashiteeyakarini rirori. Eejatzi ikijathatawakawentakari Jesoshini. Ikamaki, omaanta ikantzi Paaworo: “Añaagae”. ²⁰Tee niyotzi tsika nokanterori nojampitakowenantaawori iroka ikantayitzirini. Nojampiwitakari ikowakirika riyate Jerojareeki, janta nokantakowenantaayirimi. ²¹Omaanta ikowanaki ikantako-

wenteri irira Seesari, riraga Awoshito. Ari nokantakiri joraaro ishenteri, roojatzi notyaanantyaariri janta Seesariki.

²²Ikantzi Akiriipa:

—Nokowaki nokemijanteri naaka.

Ikantziri:

—Aritaki, inkaamani pikemeri.

**Ikenkithatakaakiri
Paaworo Akiriipa**

²³Inkaamani riyataki Akiriipa, eejatzi Wereniishe. Ari rowaneenkaperoteeyanakaanani apite. Ikyaanaki janta ipiyotapiinteetanta. Ikaateeyakirini komantaantepaeni, eejatzi pinkatharitsiripaeni: riraga jeekatsiripaeni janta. Riraga Jeeshito, ikaemakaantakiri Paaworo. Ari ramapaakiri joraaropaeni. Ikantzi Jeeshito:

²⁴—Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Maawaeni eeroka nokaateeyirini jaka. Eeniro irika. Ipokashiteeyakinani maawaeni joriyyopaeni: jerojareejatzi, eejatzi irika jeekatsiripaeni jaka. Ikantakotawitiri irika: “Tee okameethatzi eekiro ijeeki”. ²⁵Omaanta tekatsi niyotakoteri nowamaantyaariri. Eeniro iroñaaka rawentaakari Seesari, ari iroñaaka nokoyi notyaanteri riroriki. ²⁶Omaanta tee niyotzi oetarika nokantaperoteri awinkatharite. Rootaki nokaemakaanantakimiri eeroka, ojampitakowenantaayiriri. Roojatzikya ojeeke nojankinatatotantaayiriri. ²⁷Eeniro irika nomonkyaaagakiri. Tee okameethatzi notyaantashityaari, tekatsirika nokantakoteri.

26 ¹Riraga Akiriipa ikantziri Paaworo:

—Iroñaaka noshinetemi eeroka ñaawaetakotaachani.

Roojatzi itzinaantanakawo rako Paaworo, rirotaki ñaawaetakotaacha apaniroeni:

²—Piñaakina, Pinkathariwenantatsiri Akiriipa. Iroñaaka nokantemi oeta ikijawenantakinari nojoriiyotzinkarite. Nokimoshirewentakimi, ³tema piyotape-rotziro maawaeni rametayitarini nojoriiyotzinkarite, eejatzi piyotzita-woni maawaeni ikantawakaawenteeya-rini. Nokowaki pikemijantaperotena, eero pijamashiryaana.

⁴Riyotakotziteeyakinani nojoriiyotzinkaritepaeni paerani eenironi newankaritapaeni. Nojeekini Jerojareeki, nokaateeyakirini nosheninka. Roojatzi iroñaaka riyotana. ⁵Tema kemijantzinkari warijeeyotatsiri. Paerani nowarijeeyowitani naari, nokimitaperowitarini. Riyotaperoyakinani nojoriiyotzinkaritepaeni, ikowarikami ikanteeyeminimi. ⁶Nokowapero-taki noñeeri ikashiyakaakariri Tajorentsi nochariniitani, rootaki iroñaaka pikantakowenantakinari. ⁷Pinkathari Akiriipa, paerani ikoñaatantapaakarini nochariniitani Jakoowoni itomi ikaatzi 12, ijoriiyoteeyinini. Iroñaaka ikowae-yakini maawaeni icharineeteni iñeeri riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, rootaki rantawaetantatarini irira iroñaaka. Ikantatyaa ni raamagaeyawita-karini: kitejiriki, tsiteniriki. Iroñaaka nokantakiri ipokaperotaki, rootaki ikantakotantatarini iroñaaka nojoriiyotzinkarite. ⁸¿Piitziro eero imatziro Tajorentsi ipiriinteeri kamatsiripaeni? ¿Iitaka pitheenkantari?

⁹Nokenkithashiryaawitani naari paerani okameethatzi nokijeri riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi riraga najareetejatzi. ¹⁰Aritaki nomatakiro janta Jerojareeki. Nomonkyaa-gayitawitakarini osheki riyoyaaneewopaeni Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri. Nokowaeyawitani ikamaeyenimi aapatziyeeyaririni Jesoshi. ¹¹Aritaki osheki nowashironkaapiintawitzitarini janta

nampitsikipaeni. Nokijantakariri, rootaki noyaakyaatantakariri roojatzi paashiniki nampitsiki ijeekinta paashinijatzitatsiri atziri. ¹²Rootaki niyaatashitantawitakariri tamaashikojatzi, rotyaantana jewawenantatsiripaeni ñaanakowenantatsiri nayerimi. ¹³Ari nokantanaka niyaatanaki awotsiki, itampatsikataki oorya. Ari noñaawakiro janta awotsiki shipakiryatsiri opoñaanaka jenokinta, shipakiririri. Oshipakiryaa-perota-paakiroña, anaakoperotakiri oorya. Inkitapaakina, eejatzi rirori nokaateeyakirini. ¹⁴Notyagaeyanakini kipatsiki, tereei. Roojatzi nokemantakariri, ikenkithatakaana ipaanteki ewereeyo. Ikantakina: “Sawoori, Sawoori. ¿Iitaka pikijantanari? Aririka nokenkithatakayemi, ¿iitaka pikijashiryaantanari? Tema eero ka kijashiteencha apaniroeni”. ¹⁵Nakanakiri: “¿Ninkami, Nowinkatharite?” Ikantakina: “Naaka Jesoshi, pijaneentani. ¹⁶Pipiriintanee, pikatziyane. Nokowaki nopeyeemi etakoeyaaririni atziripaeni, kamanteeyeririni; rootaki nokenkithatakaantzimiri iroñaaka. Pikanteri atziri iroka piñaakirika, eejatzi okaatzi noñaayemiri iinja. ¹⁷Oetarika rantakayemiri pijoriiyotzinkaritepaeni, eejatzi paashinijatzitatsiripaeni atziri, ari nowawijaakotemi: eero noshine-teeyirini rowashironkaeyemini. Ro notyaanantakimiri riyoteeyanteeyarini. ¹⁸Okimitzimotawitakari otsitenitzimotawitakari: tee riyoteeyanani, tema irira Jatanaashi amatawiteeyiririni. Piyaatashi-teeyerini piyoteeyerini rameenantenari, roojatzi okimitzimotyaari ijeeki kitejiriki. Roojatzi nowameethateeyanteeyaririni, eero nokenkithashiryaakoteeri kaari kameethatatsi ranteeyawitakarini; ikaateeyerini maawaeni aapatziyeeyanarini, eejatzi nojeekakagaeyerini kameetha”. ¹⁹Rootaki noñaakiri eejatzi rootaki ikantakinari Jesoshi. Tee nopiyathatari, inta nothotyakinirini ikantakinari. ²⁰Nitana-kari riraga tamaashikojatzi, nokamantakiri.

Roojatzi janta Jerojareeki nokamanantaki. Eejatzi nothotyagaeyakirini janta Joreeyaki. Nokamanteeyakirini riraga kaari yotziri Tajorentsi, maawaeni. Nokamanteeyakirini: “Pikenkithashireeyanakyaaeni, eero pikimita paerani, inta pameenteeyaarini Jesoshi. Kameetharoña piijeekaeyeeni, riyoteeyanteeyarini atziri kyaaryo paapatzi-yaperoeyakarini”.²¹ Ari nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki ragaeyantakinarini joriyopaeni janta Tajorentsi pankoki, ikowaki rowamaenami.²² Ikatatyaaeni Tajorentsi retakotana: paerani, roojatzi iroñaaka. Rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyirini pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsini, maawaeni. Ari niyotaantapiintziro rojankinarini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi rojankinarini Moeseeshi. Nokamantakotziri ikenkithatakotziniri paerani: monkaataka ikenkithatakotziniri, añaayitakironi.²³ Tema rootaki ikantzitarini: “Ikemaatsityaawo Rotyaantawo Tajorentsi, ikamae. Roojatzi reewawenteyerini maawaeni kamaentsiripaeni, ipiriintanee. Ikanteeyerini joriyoo, eejatzi paashinijatzitatsiri atziri: ‘Iroñaaka piyotaperoeyerini Tajorentsi’”.

²⁴Aritaki okantari ikantakiriri Paaworo. Antawo ikaemanaki Jeeshito: —Piñaawaetashitaka, pishinkiwentashitaka, piyojeempyaaka.

²⁵Rakanakiri:

—Tee noñaawaetashita, niyoperotaki. Kyaaryootakiroña iroka nokantakimiri.²⁶ Irika Akiriipa riyoteeyironi iroka nokantakiri, rootaki kameetha nokenkithatakaperotakiriri. Tekatsi nomaneri, niyoperotaki ithotyaaiki, riyotawakiro; tee omana.²⁷ Pinkathariwenantatsiri Akiriipa, tema paapatziyakawo rojankinateeyakirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Niyotaki paapatziyakawo.

²⁸Rakanakiri:

—Roowiteencha paapatziyakayenarimi Jesokirishito.

²⁹Rakanakiri:

—Roowiteenchami pikemijante, rooma ojamanitanakirika, tee niyotzi. Omaanta nokantakiri Tajorentsi pikimitanteenari naari. Eejatzi nokowakagaeyawitakarini ikimiteeyenanami maawaeni kemaeyakinarini iroñaaka: apatziro tee nokowakayimi roojotantetemiro iroka karenatha.

³⁰Ikatziyanaka pinkatharitatsiri: riraga Akiriipa, Jeeshito, eejatzi okimitaka Wereniishe, okatziyanaka roori. Eejatzi ikimiteeyanakani maawaeni jeekimoteeyiririni, ikatziyeyanakani.³¹ Riyaateeyanakani, ikantawakagaeyanakani:

—Tekatsi rante Paaworo ikamantyaari. Tekatsi rantawitya, romonkyaagashiitakari.

³²Riraga Akiriipa ikantziri Jeeshito:

—Eeromi rawentaarimi Seesari, potyaanterimi riyaaetetami.

Jataki Paaworo Oroomaki

27¹Eeniro janta iyapitaanote osheki joraaro, iitachari Jooriyo. Rirotaki iyapitaanote joraarpaeni iiteetziri rashi Awoshito.^a Ikanteetziri:

—Eeniro iroñaaka antawo pitotsi, paaneeri Paaworo Itaaryaki, eeniro irona paashini roojoteetziri.

Eejatzi ikanteetana:

—Pikowakirika poyaatanakiri Paaworo, potetyaawo irona pitotsinta ikinantyaari rirori.² Ari noteteeyanaka-woni pitotsi poñaachari Ataramiishiyaki, roowiteencha iyaate nampitsiki-paeni janta othapyaakini Aashiya: janta owapiintanta pitotsi. Ari nokinakoyita-

a 27.1 Awoshito okantakotziri apaanteki aaka: jewaperowenantatsiri.

nakini, notsipatanakari Arishitaariko. Ipoñaanaka rirori Tejawoonikaki, rowaga Masherooniyawero. ³Okitejitana-naki nareetaka Shiroomi. Riraga Jooriyo, ineshironkatakiri Paaworo: ishinetakiri riyaatzi rareetantapaentari iyemijantzinkaritepaeni janta, ari retakoeyawakarini. ⁴Roojatzi nowaagantanaa eejatzi. Ro oepiyakoteenami tampyaa, rootaki nokinantanakari okaakini kipatsi ojeeki niyankyaanini inkaare antawopero othampishi owaero Cheepere. Tema nokinakotanaki jantakironta. ⁵Nomontyaanaawo inkaare okaakintawo Shiriishiya eejatzi Pampiriya. Nowaaganaa, nareetapaaka Miiraki, rowaga Riishiyawero.

⁶Ari iñaapaakiro kapitaano joraaropaeni pitotsi poñaachari Arejanteriiyaki: iyaatemi Itaaryaki, roojatzi noteteyantanakawoni. ⁷Okaatzi osheki kitejiri nokinakoeyanakini, eentsikiroeni. Opomeentsitzimotakinani, omaanta nokaakintapaakawo Jeniuro. Tee oshinetaana tampyaa, rootaki ninkitanakawori paashini kipatsi ojeeki niyankyaani antawopero inkaare. Nokinakanakani jakakiroka othampishiki owaero Kereeta, ojeekira nampitsi Jaramoone. ⁸Opomeentsitzimotakina, omaanta ninkitanakiro rowaga othampishi. Roojatzi nareetanaka irona iiteetziro Kameethari Othatapiinta Pitotsi. Okaakintakawo nampitsi oetachari Rasheeya.

⁹Iroñaaka ojamanitanaki, tema kyaawontsitakotaki. Ari okoweenkataperotanaki nokinakanakani, rooteentsi otampyaate, osheki omoetonkani. Ikaminaawitakarini Paaworo:

¹⁰—Nojoriiyotzinkarite, niyotaki opomeentsitzimotakae akinakoeyanakini iroñaaka. Agaekari antawo tampyaa. Otsitsiyikari pitotsi, othonkakari owaagawontsi, eejatzi apiinkaeyinikari aari.

¹¹Riraga kapitaano, tee ikemijantziri Paaworo, ikemijantaperotziri riraga jewatziriri marineero. Eejatzi ikemijantziri riraga ashitawori pitotsi. Ikanteeyini rirori:

—Thame owaagaeyaneeeyani.

¹²Rootaki opokantyaari antawo tampyaa, omaanta tee okameethatzimotziri nojeekaperoeyeni janta. Riraga oshekiteentsiri ikowaeyakini nowaagaeyaneeeyani. Ikowawitaka nareeyaami Jeniishiyaki, irona Kereetawero. Janta ojeekapiintzi pitotsi, okameethatzimoteeyirini nojeekaeyenimi janta. Ikwaki janta royaawakirootami tampyaa, awijanakiita kyaawontsi. Okameethatzi ithatakoteromi pitotsi Jeniishiyaki: tee añaaperotziro tampyaa janta.

¹³Ari roojatzi kameetha otajonkakiro tampyaa: iyaatzi janta noshireeyawitakawoninta niyaatemi. Iitashiteeyawitani ari nareeteeyami Jeniishiyaki, roojatzi nowaagantanaa. Nokinakanakani othapaakiro othampishi Kereeta.

¹⁴Omaanta, tee ojamanitzi, ari omapoka-paakina antawo tampyaa, ikanteetziro Noreeshite. Opoñaanaka kipatsiki, ¹⁵otyaantaperotakiro pitotsi niyankyaani; tekatsi okantya iyaate okinapaakinta tampyaa. Ari noshinetakotanaka, eekiro otyaantaperotziro. ¹⁶Nokinakanakani janta oetachari Kaawora. Eejatzi opoñaanaka tampyaa otapothakyaaga. Opomeentsitzimoyawitakinani, omaanta nomatakiro noojotakotakiro pitochaani: rowaga onoshikapiiintziri opatakira. ¹⁷Roojatzi raamaashitakawo ari otsiparyaanakya taawirapaeni riwetsikantawori antawo pitotsi roojatzi roojotantakawori. Eejatzi ithaawaeyanakini ookakoeyenanimi kipatsiki, janta Shiiriteki, rootaki ragaeyantaaworini maawaeni tokoyatatsiri. Ishinetakiro pitotsi, ikantzi:

—Aanakiroota tampyaa, tekatsi akantero.

¹⁸Okitejitanaki eekirokya otyaantakotaperoyakinani tampyaa. Ari rowiinkaeyakironi owaagawontsi, poog, poog, poog. ¹⁹Awijanaki apite kitejiri. Okitejitanaki rowiinkashitakawo eejatzi owaagawo pitotsi, jookatha, maawaeni. ²⁰Ari okaatanaki osheki kitejiri: tee ikoñaate oorya, eejatzi ompokiro, tekatsi. Okantatyeyyaani tampyaa antawo otajonkaki, moo. Noeteeyawitakani eero nawijkoteeyeeni.

²¹Awijanaki osheki kitejiri, tee nowaeya. Ikatziyanaka Paaworo, ikantaki:

—Atziritzinkari, okameethatakimi pikemijantawakinami. Eeromi ookiromi Kereeta, eero otsitsiyimi pitotsi, eero othonkami maawaeni. ²²Omaanta piweshireeyanakyaaani iroñaaka. Iinja otsitsiyanaiki pitotsi, omaanta eero apiinkaeyini aaka. ²³Rirotaki Tajorentsi aakowentakinari. Naapatziyari naaka eejatzi nopinkathaperotziri. Chapinki noñaakiri ronampiri romapokapaakina. ²⁴Ikantakina: “Paaworo, eero pithaayi. Aritaki pareetakyaari Seesari, riraga oroomajatz. Pikantakiri Tajorentsi ikaminthagaeyerini maawaeni pikaateeyakirini jaka: aritaki ikemijantakimi”.

²⁵Iroñaaka piweshiryaanakya. Naapatziyakari Tajorentsi, niyotaki ari omonkaatakya maawaeni ikantayitakinari.

²⁶Omaanta iinja ookakotakae tampyaa othampishiki, omaanta eero akamaeyini.

²⁷Okaatanaki iroñaaka 14 kitejiri, iroñaaka otsitenitanaki. Nokinakotashitanaka inkaareki oetachari Ateerya. Oniyankiityaanaki, raamaaka marineero ari nokaakintakawo othapyaakini.

²⁸Iñaantakawo, ojaanaatzirika. Okaatzi 37 meetero. Tee ojamanitzi ari rapiitakiro. Okaatzi iroñaaka 28 meetero niyotantakari merikyaatapaaki.

²⁹Ithaawaeyanakini, ikantzi:

—Kyaaryoowa, ompojakotawokari mapi.

Janta opataki rowiinkakiro 4 othatakotantari pitotsi tenatatsiri, othatakotantakari niyankyaaiki. Ikowaperotanaki okitejitee. ³⁰Ikowaperotawitanaka riraga marineero rowawijaakotya, rowiinkeromi pitochaani ikinakotantyaarimi othapyaaki. Ikowawita rookaeyenanani naaripaeni. Ikowaeyawitakani ramatawiteeyenanani, ikanteeyawitanani:

—Nowiinkeroota othatakotantari pitotsi, irona othowakitzi. Ro naanteeyawori pitochaaniki, nowiinkero jaga, okijotantyaari antawo pitotsi.

Jaa, ikowaeyawitani rookaeyenanani. ³¹Riraga Paaworo ikantakiri kapitaano, eejatzi joraaropaeni:

—Eerorika kijokiro royiroyi marineero pitotsi, tekatsi pikantya eerori pawijakoeyeeni. Eero pishinetziri rookaeyanakaeni.

³²Roojatzi ipejantakawo joraaro jookatha: iroka othatakotantawitari pitochaani. Rowiinkakiro, poog.

³³Rooteentsi okitejitee, ikanteeyakirini Paaworo:

—Thame, powaeyawakyaaniita.

Okaatzi iroñaaka 14 kitejiri pijeekashitaka, tee powaeya. ³⁴Iroñaaka nokantaperotakimi, powaeyani. Pishintsitaneeyari. Piyoperotanaki: tekatsi oyeminiroña.

³⁵Ikanantawori iroka, ipasonkitakiri Tajorentsi, noñeeyakirini. Ikaatakiro paa, reewataki rowaka. ³⁶Riweshireeyanaani maawaeni rowaeyanakani.

³⁷Nokaateeyakini maawaeni osetawori pitotsi 276. ³⁸Ikemaeyanakani, ari rowiinkaeyakironi maawaeni teriiko, roojatzi opiyonkatantanaa pitotsi.

³⁹Ari okitejitaperotane, tee riyoteeyeroni kipatsi. Omaanta iñaakiro othantha roojatzi janta kipatsiki,

ojeekakinta impaneki. Ikowaeyawitakani raatakotapaakyaami janta.

⁴⁰Rookaero othatakotantawitarinta inkaareki. Ari ithataryagaero jookatha oojotantawitarini oomaro. Rowankitero tokoya, rowaga othowakitzi. Aakotanakina tampyaa, ikowaeyawitani raatakotapaakyaami impanekiiteki.

⁴¹Omaanta nawikakotapaaka niyankaayaiki, ayeentapaaka eentaatzira. Awikaperotapaaka othowaki. Okijotaperotapaaki, tee eewotanee. Rowaga omoetonkaare okagaakiro opataki, watzireeii. ⁴²Ikowaeyawitani joraaro rowamagaeyerinimi maawaeni riraga romonkyaanewopaeni. Ikenkithashiryaanaka:

—Ramaatanakikari, ishiyapithatana-kaekari.

⁴³Omaanta ikowaki kapitaano rowawijaakoteri Paaworo. Tee ishineta-kaantziri rowamagaeteri. Ikanteeyakirini maawaeni iyotatsiripaeni ramaatzi:

—Peewaeyeni pipapokanaki, pamaateeyanakini roojatzi janta kipatsiki.

⁴⁴Eerokapaeni kaari yotatsi pamaate, eenitatsi iroka okotaki taawira, eejatzi kagayiteentsirini: rootaki pamaatantana-nyaaari.

Aritaki okantakari, nawijakoeyantarinini. Naateeyapaakani janta kipatsikinta.

Ijeekaeyapaakini Maarataki

28 ¹⁻²Naateeyantapaakarini, ineshironkataperoeyawakinani riraga jeekatsiri janta. Ikantawakina:

—Owaero iroka paashini othampishi Maarata: ojatekakiro inkaare antawo.

Ari roejawakinawo paamari, ikaemae-yakinani:

—Pipokanaki jaka, pakitsitapaeya paamarika.

Opariyaki inkani, okatsinkaetyaanaki.

³Raayitapaakini Paaworo incheempeki,

okaatsinatziitzi. Roejapaakiro paamariki. Ojaawaperotanaki roojatzi ishitowantanaka maanki, roojatzi ratsikawakotantapaakari rakoki, thatzik. ⁴Iñeeyatziirini ithatantakari rakokira, ikantawakagaeyanakani:

—Aamaashitya rirotaki owamaanta-tsiri. Ikemawakiroota. Tee ipiinkatziira-kyaa janta inkaareki, omaanta iñaashityaawoota ironaaka, roojatzi ikamantakya.

⁵Roojatzi rotekantanakari maanki paamariki, rookakiri, pokiree; tee ikemaatsitari. ⁶Iitashiteeyawitakani ari raawaakanakirimi; intsipaete ityaanaki, ikamanaki. Ojamani raminashiiyakarini, joreririri. Iñaatziiri ikenkithashiryaanakani eejatzi, ikanteeyini:

—Rirotaki tajorentsitsitiri rootaki kaari ikamanta.

⁷Eeniro okaakini rowaga iipatsite riraga pinkathariwentziri jeekatsiripaeni. Iwaero Poowiryo. Raakameethateeyawakinani. Okaatzi 3 kitejiri kameetha ineshironkaeyakinani. ⁸Eeniro iriri rirori imaamentokinta. Ijaawamerikitaki, eejatzi ishiwaetaka. Rareetapaakari Paaworo irira, ramanakiri Tajorentsi, eejatzi rowakiniri rako iitoki, roojatzi retsiyatakotantaari. ⁹Imatantakawori iroka, ipokashiteeyakirini maawaeni paashini mantsiyatatsiripaeni. Retsiyatakoeyeerini. ¹⁰Osheki iñaaperoeyakinani jeekatsiripaeni. Rooteentsi niyaate, ipaeyawakinani oetarika koetyeemotakinari.

Rareetaka Paaworo Oroomaki

¹¹Ari ikaatzi 3 kashiri, roojatzi noteteeyantanakani pitotsiki poñaachari Arejanteriiyaki. Opokantakari chapinki antawo tampyaa, eeniro ojeekaki pitotsi janta othampishiki antawo inkaare. Eeniro ikijaathowayitziironi okimita-kaantayitakawoni atziri tsipantzi

rowithaakotakiro janta opatakira pitotsi. Iwaero apaani Kaashitori, paashini iwaero Pooroshi. ¹²Nareetapaaka Shirakoosaki, okaatzi 3 nomaanaki. ¹³Nowaaganaa eejatzi, ninkitaneero janta othapyaaiki, roojatzi Reejyo. Okitejitanaki opoñaanaka tampyaa rampateki oorya. Roojatzi okitejitanaki nareetantakawori Poteyooriki. ¹⁴Noñaapaakiri ayemijantzinkaritepaeni. Ikwaki nojeekimotanakiri 7 kitejiri. Ari nowaaganaka, nareetantaka Oroomaki. ¹⁵Ari ikemakoeyawakinani ayemijantzinkaritepaeni, roojatzi ipokashiteeyantakinani, itonkiyoteeyawakinani. Ojamani ipoñaayitanakani. Apaanipaeni itonkiyoteeyawakinani Jororepiyoki, eejatzi paashinipaeni janta *Tres* Taweerinashiki. Paaworo, iñaantawakariri, ipaasonkitakiri Tajorentsi eejatzi riweshiryaanaka. ¹⁶Nareetantakiri Oroomaki, ishinetakiri Paaworo ijeekapaaki ipankoki rirori. Itsipatakiri apaani joraaro, aminiriri. ¹⁷Imaapaaki 3, roojatzi ikaemakaanakiri jewatayitziririni jorriyopaeni. Ipiyoteeyantakarini, ikantakiri Paaworo: —Nokanteeyemini, nojorriyotzinkarite. Tee nokantzimatziri atziritzinkaritepaeni aari. Eejatzi tekatsi nokantakotziro iroka rameteeyawitarini atziripaenini paerani. ¹⁸Omaanta roojoetakina janta Jerojareeki, ikantziri oroomajatzi: “Payeri irika”. Rojampitakowentakina pinkathariwenantatsiri, roojatzi ikowawita romishitowakaanenami. Riyotaki tekatsi nanteri nokamantyaari. ¹⁹Omaanta ipiyathatawakari jorriyopaeni, rootaki nawentaantakariri Seesari. Tekatsi nokantzimatziri natziritzinkaritepaeni. ²⁰Rootaki nokaemakaanantakimiri, nokenkithatagagaeyakimini. Paerani aamagaeyawitarini Rotyaantanewo Tajorentsi ipokantyaari. Iroñaaka nokanteeyirini

atziripaeni areetaka, rootaki roojotanteetakinari karenathaki.

²¹Rakaeyanakirini:

—Tekatsi noñi jankinarentsi poñaachani Joreeyaki, kenkithatakotemini. Eejatzi tee ijeeki ajorriyotzinkarite kantakotemini. ²²Omaanta nokowaeyakini pikantena oetarika pikenkithashiryaayitzirini. Inashitaka iroka paapatziyari Jesoshi: niyotaki osheki ikijawenteeyakawoni janta maawaeni nampitsikipaeni.

²³Ari riyotakagaeyakirini tsika okaate kitejiri ikantawakawenteeyantyaaworini. Ari osheki riyaateeyanakini ipankoki. Ikantaperotawakiri tsika ikanta Tajorentsi reewawenantzi. Ritakawo amaetyaaka, roojatzi itsiteniityaakowentakiro. Ikwaki riyotakaaperotakiri rojankinatakotziri Moeseeshini, eejatzi maawaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi: tema rojankinatakotakiri Jesoshi. ²⁴Raapatziyakari apaanipaeni, itheenkakiri paashinipaeni. ²⁵Ipiyathatawakaanaka, roojatzi rinteentaryawakaanaka. Tekira riyaatzini, ikantaki Paaworo:

—Kyaaryo iroka okantakiri Ishire Tajorentsi. Ojankinataakakiri Iseeyashini, kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Rojankinatakiniriri rirori ajorriyotzinkaritepaeni. ²⁶Ikantzini:

“Piyaate janta jorriyopaeniki, pikanta-paeri: ‘Eeniwitacha pikempita pikemantyaarimi, omaanta tee piyotawakiro. Eeniwitacha poki, paminantari, omaanta tee pikochaperotzi’. ²⁷Iroñaaka tee añaari atziri ikenkithashiryaantari kameetha. Tee ikoyi ikemijantzi, tee ikoyi raminaperotero kyaaryooperotatsiri, ikowaperotakiro rantero kaari kameethatatsi, rootaki ikantashireeyantakarini: ‘Eero akemijantzi. Aminikari. Akemijantzikari.

Ayotaperotzikari. Akenkithashiryaa-kari. Owawijaakotakari”.

²⁸Piyoteeyawakironi iroñaaka: rowawijaakotantzi Tajorentsi. Iroñaaka rotyaantziri aapatziyakariri Jesoshi riyotakagaeyerini paashinijatzitatsiri atziri. Ikemijanteeyawakini irirapaeni.

²⁹Ikemantawakawori ajorriyotzinkaritepaeni iroka ikantakiriri, riyateeyanakini, ipiyapiyawaantetawakagaeyanakani.

³⁰Okaatzi apite ojarentsi ijeekaki Paaworo pankotsinentsiki, ipinatakiro. Raakameethateeyakirini maawaeni areeteeyaririni. ³¹Ikantatyaani ikantakotapiintziri Tajorentsi, tsika ikantari rirori reewawenantzi. Ikantakotapiintakiri Awinkatharite Jesokirishito, tee imaniro. Tekatsi thañaakotyaarini ikenkithatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Rookashi

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI OROOMAJATZI

1 ¹Nokoyi niwethateeyemini, rooomajatzi, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankineeyimiro-rini iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nantawaetziniri. Ikowakaakina nokamanteeyerini atziri tsika ikantari Tajorentsi rowawijaakotantzi. Tekatsi paashini ikowakaenari. ²⁻³Tema paerani ikamanteeyakirini Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini iñaani ipoñaakya jenokinta Itomi, ratziritapaaki, rowawijaakoeyantayaririni maawaeni kaari kameethatayitatsirini. Ikantakirini rirotaki icharineeteni Iraviiri riraga jewawenantatsiri maawaeni joriiyo paeraniperoroña. Roojatzi rojankinata-kaantakaririni Tajorentsi riraga kamanantayitzirorini iñaani, rootaki ojeekantakari iroñaaka Iwaperite Tajorentsi. ⁴Roojatzi ipokantaka Jesokirishito jaka kipatsikika, rowama-gaetawakiri, roojatzi ipiriinantanaa. Rootaki ayoteeyantakani eeniro itajorenka, rirotaki Itomi Tajorentsi, eejatzi okithaatakiri Ishire. Rootaki apinkathaperoeyantakaririni. ⁵Naapatzi-yakari riraga Jesoshi, rootaki ikaminthaantakaririni, eejatzi rotyaanantakanarini aapatziyakagaeyaa-rini maawaeni paashinijatzitatsiri atziri. ⁶Eejatzi eeroripaeni, ikowakaakimi pisheninkateeyaarini. ⁷Osheki inintashi-

reperoteeyakimini Pawa Tajorentsi janta Oroomaki, tema riyoyaakimi reentsitetantzimiri eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyeeyaririni. Iroñaaka nokowaki ikantyaani ineshironkaperoeyemini, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Ikowaki Paaworo rareetyaari rooomajatzi

⁸Iroñaaka nokamantemi: tsikarika niyaatayitakini nokemakotapiintakimi pameentaperoeyakarini Jesokirishito. Ikemakoeyakimini maawaeni atziripaeni, jeekayitatsirini tsikarika-paeni, rootaki nopaasonkitantakariri Tajorentsi, tema naaka eejatzi aapatzi-yariri Jesokirishito. ⁹Riyotzi Tajorentsi namanapiintziri ramitakoeyemini. Nokyaaryoowentziniri nantawaetziniri, eejatzi nokantani nokenkithatakotziri Itomi: nokamanteeyirini atziri tsika ikanta rowawijaakotantzi. ¹⁰Eejatzi nokantziri Tajorentsi: “Nokowaki, Pawa, pikowakayenarika, nareeteeyarini rooomajatzi”. ¹¹Osheki nokenkithashi-reeyakimini noñeemi: nokowaki omatakagaeyemini oetarikapaeni rowaga Ishire Tajorentsi, paapatziyape-rotantyaariri Jesoshi. ¹²Eejatzi aririka

añaawakagaeyaani aapatziyawakaape-roeyakani, ari aweshiryakaawakagaeyaani. ¹³Nokowaki piyoteeyeroni, noyemijantzinkarite, osheki nokowapiintawitaka niyaatashiteeyeminimi, omaanta tee ikowakaana Tajorentsi niyaatashitemi. Nokowawita namitakoe-yeminimi, nokimitaakiro namitakoeyakirini paashinijatzitatsiri atziri janta paashinikipaeni nampitsi riyotaaperotakiri Tajorentsi ¹⁴Nokowaperotaki nokenkithatakaapiinteri kireeshiyajatz, riraga yotawitachari eejatz paashinipaeni atziri; tema nokenkithatakaapiinteri maawaeni riroripaeni: riraga yotawitachari eejatz riraga kaari yotatsi. Tema rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatakagaeyerini maawaeni. ¹⁵Rootaki nokowaperotantakari nokenkithatakagaeyemini eerokapaeni jaga Oroomaki eejatz.

**Ikowaki Tajorentsi rowawijaakoteri
maawaeni atziri**

¹⁶Tee nopashiwenta nokamanteeyirini atziri tsika ikanta Jesokirishito ikaminthagaeyakaeni. Itajonkawenteri Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni, rowawijaakoeyerini. Ritakari riyotaakiri jorriyopaeni, eejatz iroñaaka riraga kaari jorriyotatsi. ¹⁷Ñaakiro, aririka ameentaperotakyaari Jesoshi, iñaape-roeyakaeni Tajorentsi akameethatzi. Tema paerani rojankinatatakaakiri irira riraga Awakookoni: “Iñaaperoeyerini Tajorentsi ikameethatzi maawaeni ameentari kameetha ijeekanteeyaari janta jenokinta”.

**Ikijeri Tajorentsi maawaeni
theenkantatsiri**

¹⁸Riraga Tajorentsi jeekatsiri jenokinta, riyotakagaeyakaeni ikijakiri maawaeni kaari aapatziyari, eejatz maawaeni antapiintzirori kaari

kameethatatsi, eejatz riraga maawaeni kaari kowatsi raapatziyawo iroka kameethatatsiri.

¹⁹Ikowakirikami riyoteeyenimi tsika ikantari Tajorentsi, aritaki riyoteeyakimini. Tee opomeentsitzimotawitari, tema riyotagaeyawitakarini. ²⁰Paerani okoñaataki maawaeni riwetsikaeyakirini, ayoteeyantakarini eenitatsi Tajorentsi, eejatz eenitatsi itajorenka. Koñaataperotaki. Tekatsi ikanteeyaani theenkantatsiri ikanteeyeni: “Tee niyotakotziri Tajorentsi”. ²¹Tema riyoteeyawitaririni, omaanta tee ipinkathateeyirini. Ikaminthaapiinteeyawitarini riraga Tajorentsi, omaanta tee ipaasonkiteeyirini riroripaeni. Tee ikenkithashiryagaeyani: ratsipetashitakawo ikenkithashiryashitakawo oetarikapaeni ikoyiri rirori; rootaki iroñaaka kaari añaantawo riyotantari. ²²Omaawitya ikanteeyawitani: “Osheki niyotzi naaka”, omaanta tee riyotziri. ²³Ikameethaperotaki Tajorentsi, ikantani ijeeki jenokinta. Omaanta tee ipinkathateeyirini atziripaeni, inta iitajorentsitashiteeyakarini tsimeripaeni, oretsi, maanki, maawaeni: eejatz iitajorentsitashiteeyakawoni riwetsikawonopaeni ikimitakaantakari atziri eejatz paashinipaeni oetarikapaeni.

**Rowashironkagaeyirini Tajorentsi
kaari aapatziyariri**

²⁴Osheki ikowaeayakini atziri ikenkithashiryaaapiinteeyakironi kaari kameethatatsi, iñaathatapiinteeyawoni tsinani; rootaki ikanantari Tajorentsi: “Ari ikantakaata, tee ikoyi ikemi, ranteroota”. ²⁵Ari paerani riyoperoeyawitarini tsika ikanta Tajorentsi, omaanta ramatawiteeyaani apaniroeni. Ipinkathatashiteeyakawoni maawaeni riwetsikaeyirini Tajorentsi, iitajorentsitashitari. Omaantakya riraga wetsikae-

yirorini, tee ipinkathateeyirini irira. Omaanta aaka thame añaaperoeyerini rirori, akanteetateyeyaani. Aritaki okantyaari. ²⁶Rootaki ishinetantariri Tajorentsi riraga kaari joriyo ranteeyironi oetarika ikowaeyakirini. Tee okoyi tsinani aye oemi, omaanta okowaki antatenkatawakaeyani okaateeyini otsinaninkaeteki. ²⁷Eejatzi ikimitzitaka riraga shirampari: tee ikoyi raye iina, omaanta ikowaki rantatenkatawakaeyani ishiramparinkaeteki. Oetarikapaeni ranteeyakirini, omaanta tee riyotzi ipashiwentakayaawo. Ari rowashironkaeyakirini Tajorentsi.

²⁸Ari tee ikowaeyini ipinkatheeyerini Tajorentsi eejatzi ikenkithashiryakotyaari rirori, rootaki ikanantakari Tajorentsi: “Ikantyaata. Ikenkithashireeyaawoota kaari kameethatatsi, eejatzi eero ijeekimaeta kameetha”. ²⁹Rantapiinteeyakironi kaari kameethatayitatsirini: ashi royoiro tee ikameethateeyini, ishirontawo kaari rayi, oshirontari kaari ayi, iñaawenatzitakari atziri rashitayitarini, ikowaki rowashironkaayiterini paashinipaeni, ikowawitaka ikimitakotyaari paashinipaeni rootaki ikijawakaanteeyakarini, rowamaawakagaeyakani, ikijathatawakagaeyakani, ramatawitantapiinteeyini, ikatsimatawakagaeyakani, ikantakotantashita makaawaanteri riroripaeni, ³⁰itheeyakotawakagaeyakani, ikijeyakirini Tajorentsi, rakawaanteteeyakirini paashinipaeni, ikantakaaperoeyani, ikantashiteeyawitani, “Naakapero”, ikowakowayitakini ranteeyeroni paashinipaeni kaari kameethatayitatsini, ipiyatheeyakarini ashiteeyaririni, ³¹tee añeeyironi riyoteeyantarini, tee imonkaateeyironi oetarika ikanteeyawitarini, tee inintawakagaeyaani, tee riyotzi ipeyakoteniri paashinipaeni okaatzi rantziri, tema tee ineshironkata-

wakagaeyaani. ³²Riyoteeyawitawoni ikantziri Tajorentsi: “Maawaeni antapiinteeyirorini kaari kameethatatsi riyateeyeni paamariki kaari tsiwakantatsini”, omaanta rothataashiteeyani ranteeyironi eejatzi inimotakiri paashinipaeni antzirori iroka kaari kameethatatsi.

**Riraga joriyo eero
rawijakotashiteeyaani omawitya
rirotaki joriyo**

2 ¹Naamaaka ijeeki joriyo kantatsiri: “Ñaa, okantateekirira ikemawakiroota, tee ikameetheeyeni”. Omaanta nokamantemi: kyaaryoowa, aririka pikantakoteri paashinipaeni atziri: “Eeniro rantani”, eejatzi eerori eeniro pantani, pikimiteeyakarini riraga pikantakotawitakarira. ²Ayoteeyakini okameethatzi rowashironkagaeyirini Tajorentsi riraga antzirori kaari kameethatatsi. Tema riyotakotziri maawaeni atziri okaatzi rantziri. ³Omaanta eerori, pikantzi: “Eeniro rantanipaeni irinta”, eejatzi pikimiteeyakarini, pantapiinteeyakironi eerori kaari kameethatatsi. ¿Piiitashitama eerori eero rowashironkaeyimini Tajorentsi? Tema riyoperotakiro okaatzi rantziri maawaeni atziri. ⁴Pamine, osheki ineshironkateeyakimini, ikaminthaaperoeyakimini, tee intsipaete roonimi: ojamani royaakoeyawitakimini pikenkithashireeyaneeyanimi pookaeyeronimi kaari kameethatatsi panteeyirini. Omaanta, tee pookaeyironi. ⁵Tee pikenkithashiriyo ikantziri Tajorentsi, tee pikoyi pikenkithashireeyaani. Eekiro piyaatatzi pantapiinteeyironi kaari kameethatatsi, rootaki rowashironkawanantemiri rirori. Kyaaryo, iinja ikijaperoeyerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. Omaanta ayoteeyanakini ikameethaperotzi rirori, eero

ikijashitari atziri, riyoperotakiri maawaeni, tsikarika ikanteeyani.

⁶Rowashironkaeyerini maawaeni kaari kameethatatsi, omaanta ijeekakagaeyerini kameetha janta jenokinta maawaeni kameethateeyatsirini.

⁷Aririka akowaperote añagaeyerini Tajorentsi eejatzi akowaperote akameethaperotanaki, eejatzi akowaperote akanteetateyeeanyi ajeke jenokinta, thame akyaaryoowenteeyeroni maawaeni ikowakagaeyakaerini.

Roojatzi ijeekakagaeyeeni jenokinta, akanteetateyeeanyi ajeekimotapaeri.

⁸Omaanta riraga kaari kameethatatsi, kaari kowatsi riyotero ikowakaawitariri Tajorentsi inta ikowashiteeyani rantapiintero kaari kameethatatsi, tema ikijaperoeyerini rirori, rowashironkaaperoeyerini. ⁹Imonkaatawakagaeyaani joriyo eejatzi kaari joriyyotatsi: aririka ikantyaani rantero kaari kameethatatsi, ari rashironkagaeyaani, rowashironkaeyerini Tajorentsi. ¹⁰Omaanta maawaeni antapiintzirori kameethatatsiri iñaapaeri Tajorentsi jenokinta, iñaaperotawaeri rirori, ijeekakagaeyerini kameetha: joriyopaeni, kaari joriyyotatsi, maawaeni. Amonkaatawakagaeyakyaani. ¹¹Riraga Tajorentsi tee rinashitakagaeyarini paashinijatzipaeni atziri: riyotzi akimitawakagaeyakani maawaeni.

¹²Riraga paashinijatzitatsiri atziri tee iñihiro rojankinarini Moeseeshi, omaanta eeniro rantayitzirini, eejatzi riyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta eero ikantziri Tajorentsi: “¿Iitaka kaari paapatziyantawo rojankinanzirini Moeseeshi?” Omaanta riraga joriyopaeni iyotawitawori rojankinarini, eeniro rantayitzirini, eejatzi riyaate rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini; ari rowashironkaaperoteri Tajorentsi, ikanteri: “Tee paapatziyaperotawoni

iroka rojankinanzirini Moeseeshi”.

¹³Eero iñaaperotashitari Tajorentsi ikameethatzi riraga kemashiteeyawita-worini iñaani, intakya iñaaperotaperoe-yini ikameethatzi riraga aapatziyaperotawori iñaani: tema rootaki ikowakaakiriri. ¹⁴Paminerini riraga paashinijatzitatsiri atziri, tsika ikanteeyani. Tee iñaawitawo Iwaperite Tajorentsi, omaanta apanipaeni eeniro rantayitakironi okantayitzirini. Ñaakiro, riyotashitayitani ijeeki kameetha.

¹⁵Aririka ijeeki kameetha, ayoteeyakini riyotawitawo rirori okantziri Iwaperite Tajorentsi. Eeniro ikenkithashiryaakari Tajorentsi rajankaneki: riyoteeyakini okameethatzirika ranteyirini, rooma teerika. ¹⁶Iinja ikanteri Tajorentsi riraga Jesokirishito: “Eeroka yotzirori tsikarika okantari ranteyakirini atziripaeni, pithotyakiro maawaeni ikenkithashireeyirini. Iroñaaka eeroka kankoterini tsikarika riyaateeyeni. Eeroka kantatsini aririka añaaperoteri ikameethatzi, aririka owashironkayeri”. Rootaki nokamanteeyirini naari, ikenkithashireeyantyaarini, rowawijaakoeyanteeyarini.

Riraga joriyo eejatzi kaminagaantsi Tajorentsi

¹⁷Omaanta, eerokarika joriyo, kyaaryoowa. Pikantzikari: “Niyotziro naaka rojankinarini Moeseeshi. Nosheninkataperotakari naaka Tajorentsi”. Pikantakaaperotakarira. ¹⁸Piyoteeyironi ikowakagaeyakaerini Tajorentsi. Paerani piyotawitakawoni Iwaperite Tajorentsi, rootaki piyoteeyantawitakaworini kameethatayitatsirini. ¹⁹Iroñaaka piitashiteeyawitani pimatero piyotakagaeyerini maawaeni kaari yoteeyatsini okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi. Kimiwitaka poorentakoeyerinimi maawaeni jeekaeysirini

tsiteniriki, ²⁰piyotakagaeyerinimi maawaeni kaari yoteeyatsini, okimiwi-taka piyotagaeyerinimi eentsipaeni. Kyaaryo piyoteeyawitawoni Iwaperite Tajorentsi, tema kameetha riyotaawitakimi, tee amatawitantzi. ²¹Pamine, piyotagaeyerinimi paashinipaeni, omaanta, ζiitaka kaari pitantawo piyoteeya eerori? Tema okameethatawita piyotaawakagaayaanimi eerori. Eeniro pikanteeyawitakaririni paashinipaeni: “Eero pikoshitzi”. Roojatzi pantzitanakawo eerori pikoshitzi. ²²Pikanteeyawitarini: “Eero piñaathatzi-motawo piina paashini tsinani”. Roojatzi pantzitanakawo eerori, eeniro piñaathatzi-motawo piina paashini tsinani. Pikanteeyawitarini: “Eero piitziro piwetsikani: ‘Rootaki Tajorentsi’. Kaarimachee”. Aririka poonari iitajorentsishashitari, ζiitaka pikoshitantawori ashi owaagawo ikemijantapiinteetzinta? ²³Pikantakaa-peroeyakani, pikanteeyawitani: “Niyotziro naaka iñaani Tajorentsi”. Omaanta teerika pimonkaatayitzironi okantayitzirini, tema pitheenkakiri Tajorentsi. ²⁴Eenitatsi iroka rojankina-teetziniriri paejatziiteni: “Eeniro rantayitakirini ajoriiyotzinkarite kaari kameethatatsi, rootaki ikantzimateeyantakaririni Tajorentsi riraga kaari joriiyotatsi, ikanteeyini: ‘Tee ikameethatzi Tajorentsi, eero aapatziyari’”.

Tee rinashitayitarini Tajorentsi joriiyopaeni

²⁵Pamine, aririka pikemijantaperotero iñaani Tajorentsi, tee patsipetashitawo pijoriiyotzi, tema piyotakiri rirori. Omaanta teerika pikemijantaperotziro, patsipetashitakawo pijoriiyotashitawita. ²⁶Aririka rantapiintero kameethatatsiri kaari joriiyotatsi, tema iñaaperoteri Tajorentsi rirori ikameethatzi. Ikimita-

kaanteeyari joriiyo, aapatziyariri Tajorentsi rirori. ²⁷Eerokarika joriiyo, piyotawitaworika rojankinarini Moeseeshi; omaanta teerika pikemijantaperotziro, ζokameethatzi? Teewee, tee okameethatzi. Pamineri riraga kaari joriiyotatsi: tee iñaaneentziro Iwaperite Tajorentsi, omaanta aririka ijeeki kameetha, rantakiro ikowakaakiriri Tajorentsi. Tema okameethaperotzi iroka. Eejatzi tema roñaagakiri paashinipaeni tee pikameethatzi eerokapaeni. ²⁸Kaari joriiyopero riraga kaari aapatziyarini Tajorentsi. Eejatzi tee okameethatzi itotonawitakyaarika ishiramparitantari, teerika raapatziyariri rirori. Ratsipetashitakawo itotonatziro. ²⁹Omaanta riraga joriiyoperotatsiri rirotaki riraga kenkithashiryaapiintziriri Tajorentsi rajankaneeki rootaki okithaatakaantariri Ishire Tajorentsi. Tee ro iñaaperotantariri itotonatzirowa ishiramparitantari, omaantakya iñaaperotantariri raapatziyakari. Eerorika iñaaperotziri atziri, omaantakya riraga Tajorentsi rirotaki ñaaperoterini.

3 ¹Naamaashitaka pikantzi: “ζNatsipetashitama nojoriiyotaki? ζNatsipetashitama nototonatziro noshiramparitantari?” ²Tee patsipetawitawo pijoriiyotzi. Tema irira joriiyo riyotakiri Tajorentsi iñaani. ³Kyaaryo, tee raapatziyeyarini maawaeni, eenitatsi amatawiterinimi Tajorentsi. ζArima ramatawitakiri Tajorentsi riraga aapatziyariri? ⁴Eero ramatawitziri. Omawitya ramatawitanteeyeeni maawaeni atziri, omaanta Tajorentsi tekatsi ikantya ramatawiteeyeeni rirori. Tema paerani rojankinatzi Iraviiri, ikantzi: “Kyaaryooperotaki, Tajorentsi, piñaani: tee pitheeyaa. Tekatsi ikantya atziri ipiyatheeyemini”. ⁵Naamaashita eeniro ijeeki kantashitachari: “Aririka

nantero kaari kameethatatsi, roojatzi riyoteeyantanakyaani paashinipaeni ikameethaperotaki Tajorentsi, tee ikimitana naari. Roojatzi aririka ipinkatheeyerini, ¿itaka iroñaaka ikijawenantenawori Tajorentsi kaari kameethatatsi nantayitzirini? Tema rootaki ipinkathatantyaariri paashinipaeni”. (Iroñaaka nokenkithatziro kimitariri kaari aapatziyariri Tajorentsi.)⁶ Tee okameethatzi iroka raamaayiwitakarini. ¿Arima ramatawi-takae Tajorentsi? Eero. Ikantzi rotyaanteri antapiintzirori kaari kameethatatsi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eeromi rantziromi iroka, eeromi imatziromi ikantakoneentawomi paashinipaeni atziri. ⁷Ñaakiro, ¿okameethatzima notheeya niyotakaantyaariri atziri tee itheeya Tajorentsi, roojatzi ipinkathatantyaariri? Teewee. Aririkami okameethatemi notheeya, eeromi ikijawentanawomi Tajorentsi notheeya. Omaanta, tee okameethatzi iroka ikantziri. ⁸¿Okameethatzima antapiintero kaari kameethatatsi ikimoshiryaantyaari Tajorentsi? Teewee, eero antziro. Okameethatzi rotyaante aaka Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini kantashitayitaworini iroka, ñaa, okantateeteri iinja iñaashitateeyaawoota. Omaanta eeniro kantakotashitakinari: “Riyotaakiri Paaworo paashini atziri rantero kaari kameethatatsi”. Itheeyashita rirori.

Aakapaeni maawaeni anteeyakironi kaari kameethatatsi

⁹Pamine, aakapaeni joriiyo. ¿Okameethatzima akante: “Tee ikameethateeyeni paashinipaeni atziri, omaantakya aaka kameethateentsiri?” Tee okameethatzi akantero iroka. Tema amonkaatawakagaeyakani, eenitatsi antanipaeni maawaeni: aaripaeni, eejatzi riraga

paashinijatzitatsiripaeni atziri. ¹⁰Tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Tee ijeeki kameethaneentatsini apaani. ¹¹Tekatsi kowatsini riyoteri Tajorentsi, eejatzi tekatsi kowatsini riyotero ikowakaawitariri. ¹²Ipiyathateeyakarini Tajorentsi maawaeni, ranteeyironi maawaeni kaari kameethatatsi. Tekatsi antzirori kameethatatsiri, tekatsipero. ¹³Tee okameethatzi iñaawaetashitayitarini. Osheki otheeyaakaari ineni. Osheki ikijathateeyirini paashinipaeni, ikimiwitakari maanki koweenkatatsiri atsikantaniri. ¹⁴Osheki ikatsimatakiri paashinipaeni, ikijathatapiinteeyakirini. ¹⁵Eejatzi rametakawo rowamaayitashitakarini atziri. ¹⁶Tsikaatika riyaatayitakinini, rowashironkaayitakinini paashinipaeni. ¹⁷Tee riyotziro ikaminthaante, ineshironkatante, ijeekantyaari kameetha. ¹⁸Tee ipinkathateeyirini Tajorentsi”. Rootaki rojankinatakaniriri Tajorentsi maawaeni atziri paeraniperorofa.

¹⁹Ayoteeyakini iroñaaka rashironkaaperotya maawaeni yoteeyawitaworini rojankinarini Moeseeshi. Riyoteeyawitawoni oetaka ikowakaakiriri Tajorentsi, tekatsi kanteeyatsini: “Tee niyotzi”. Tema rowashironkagaeyerini maawaeni atziri antzirori kaari kameethatatsi. ²⁰Tekatsi ikante atziri: “Nanteeyakironi maawaeni okantzi rojankinarini Moeseeshi, iroñaaka iñaaperotena Tajorentsi nokameethatzi”. Teewee, tee imatziro. Tema rootaki Rojankinarini Moeseeshi iyotagaeyakae-rorini eeniro antani.

Rowawijaakoeyakirini Tajorentsi maawaeni aapatziyariri Jesokirishito

²¹Iroñaaka nokamantemi: riyotagaeyakani Tajorentsi tsika ikantya iñaaperotanteeri akameethatzi. Riraga

Moeseeshini eejatzi riraga kamanantayitzi-
 tziroini iñaani Tajorentsi rojankinatzi-
 takaero ipoke Itomi Tajorentsi
 ikamawentakae rowawijaakotanteeri.
 Tee ro ikamanteeri amonkaatero
 Rojankinarini Moeseeshi, ²²omaanta
 ikamanteeyakaeni aririka aapatziya-
 kyaari Jesokirishito, iñaaperoeyakaeni
 Tajorentsi akameethatzi. Aritaki
 amonkaatawakagaeyakani, aakateeya-
 kini joriyo eejatzi paashinijatzitatsiri
 atziri: ²³tema eeniro anteeyakironi kaari
 kameethatatsi, maawaeni. Tee anteeyi-
 roni kameethatayitatsirini ikowakagae-
 yakaerini Tajorentsi. ²⁴Ikamawentakae
 Jesokirishito rootaki aririka aapatziyee-
 yakarini irira, rowawijaakoeyakaeni
 Tajorentsi, iñaaperoeyakaeni akamee-
 thatzi. Tema ineshironkateeyakaeni: tee
 ikenkithashireeeyeaawoni eejatzi kaari
 kameethatatsi anteeyakirini.
²⁵⁻²⁶Rotyaantakiri Itomi, ikamawenta-
 kae, apaatawenteeyakaeni riraa.
 Iroñaaka, aririka aapatziyakaari,
 monkaataka, eero ikenkithashiryagaawo
 eejatzi anteeyakirini. Eejatzi paerani,
 tekiraatani ipokini jaka kipatsiki
 Jesoshi, tee rowashironkagaeyirini
 Tajorentsi riraga aapatziyariri. Riyotzi-
 tani iinja ikamawenteeyerini riraga
 Itomi. Rootaki ayoteeyantakarini
 ikameethaperotaki Tajorentsi eejatzi
 iñaaperoeyakirini maawaeni aapatziyee-
 yaririni Jesoshi ikameethatzi.

**Tekatsi akantya aari
 akantakaaperotya, eero amatziro
 owawijaakoteeya apaniroeni**

²⁷Iroñaaka tekatsi akantya akantakaa-
 perotya. ¿Iitarikya? Tema tekatsi
 akantya owawijaakoteeya apaniroeni.
 ¿Iitaka kaari amatantawo? Tema
 apatziro Tajorentsi rowameethatee
 aakapaeni riraga aapatziyariri Jesoshi.
²⁸Naakiro, aririka aapatziyaari Jesoshi,

rowameethatakae Tajorentsi. Tee
 ikanteeyeeni: “Pimonkaateeyeroni
 rojankinarini Moeseeshi pawijakoe-
 yanteeyaarini”. ²⁹¿Apaniroenima
 rowawijaakoeyirini Tajorentsi joriyo?
 Teewee, tema eejatzi rowawijaakoeyaki-
 rini paashinijatzitatsiri atziri. ³⁰Apintzi
 Tajorentsi, ikaminthagaeyakaeni
 maawaeni. Riyotaki amonkaatawaka-
 gaeyakani. Aririka raapatziyaari joriyo,
 riraga Jesoshi rowawijaakoteri. Aririka
 raapatziyaari irira paashinijatzitatsiri
 atziri, rowawijaakoteri eejatzi. Roojatzi
 iñaakiri riraga Tajorentsi ikameethatzi
 maawaeni. ³¹Aririka aapatziyakaari
 Jesoshi, ¿okameethatzima ookaero
 Iwaperite Tajorentsi? Teewee, eero
 ookaero. Aririka aapatziyakaari,
 rootaki anantyaawori okamanteeyakae-
 rini.

Roshiyakaavenantzi Awaraamani

4 ¹Piyoteeyakini tsika ikantani
 achariniiteniperoni Awaraama.
 Iroñaaka nokamantemi: ²tee rowawija-
 akotaa apaniroeni. Rowawijaakotyaami
 apaniroeni, imateromi ikantakaapero-
 tyami, ikantemi: “Osheki nokameetha-
 taki, nawijakotantaari”. Omaanta tema
 riyotaki Tajorentsi tee ikameethatzi
 Awaraamani. ³¿Oetaka okantziri
 Iwaperite Tajorentsi? Tema okantziri:
 “Raapatziyakaarini Awaraama
 Tajorentsi, rootaki iñaaperotantaririni
 ikameethatzi”. ⁴Noshiyakaawentemiri:
 eenirorika thamaetenirini iwaatorote,
 tema okameethatzi ipinateri. ¿Okamee-
 thatzima ikanteri: “Irika, korikika,
 nopashitzimirira”? Tee okameethatzi:
 tema ipomeentsitakanari ithamaetziniri.
⁵Omaanta riraga Tajorentsi, rinashita:
 eerorika antayitzironi kameethatayita-
 tsirini, omaanta ameentyaaririka
 Tajorentsi, aritaki rowameethateeya-
 kaeni, iñaakae akameethatzi. Ero

apomeentsiwentari apinateri. ⁶Ñaakiro, tekatsi antaperote rowameethatanteeri Tajorentsi, omaanta riweshiryaakagae-yeeni, aririka aapatziyaari ari iñaaperotakae akameethatzi. Tema rootaki ikantakirini Iraviiri:

⁷“Ikimoshireeyakini maawaeni atziri riraga ikamintheeri Awinkatharite. Eero ikenkithashiryaaneero eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. ⁸Kyaaryo, ikimoshiryaaperotanaki, riyotaki eero ikijawentziri riraga Awinkatharite rantayitzirini”.

⁹¿Ninka ikenkithatakotziri Iraviirini? ¿Apaniroenima ajoriiyotzinkarite? Tema ikenkithatakotziri eejatzi maawaeni paashinijatzitatsiri atziri. Tema ayoteeyakini raapatziyakari Awaraamani, rootaki iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁰Omaanta ¿tsika okaatzika iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi? Tema tekirani ijoriiyotzini, tekirani itotonatzirini ishiramparitantari. ¹¹Ñaakiro, tekirani itotonatzirini rameentarini Tajorentsi, rowameethatantariri. Roojatzikya itotonatzirini, riyoteeyantakarini atziripaeni ritakawo rameentakari Tajorentsi rootaki iñaaperotakiri irira ikameethatzi. Iroñaaka ayoteeyakini aritaki ikimiteeyaarini rirori paashinijatzitatsiri atziri: eero iitashita itotonatero iñaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi, omaantakya rameentzitarini irira. Tema riraga Awaraamani rirotaki itaperotakawori rameentakari rirori. ¹²Eejatzi ikimiteeyaarini maawaeni atziritzinkarite aari, aririka rameentyaari Tajorentsi. Eero iitashita aririka itotonatero, ari rawijakotee, omaanta okameethatzi rameentyaari rawijakotanteeyaari. Ikimityaari achariniiteni Awaraama, tekira itotonatzirini ishiramparitantari paerani rirori.

Eenitatsi iroka ikashiyakaakaririni Tajorentsi Awaraamani

¹³Ari rameentashitakari Awaraamani Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri rirori ikameethatzi, roojatzi ikantakiri: “Nokowakaakimi iinja paawakiro okaatzi nokashiyakaakirini maawaeni jeekatsiri kipatsiki”. ¿Iitaka ikanantarinini iroka? ¿Imonkaatayitakinonima rojankinarini Moeseeshi? Teewee, tekirani ojeekini. Ro ikanantakarini, rameentakarinini. ¹⁴Apatzirorikami iñaaperoterimi Tajorentsi riraga kowawitachari imonkaateromi rojankinarini Moeseeshi, tema ramatawitakirimi Awaraamani okaatzira ikantakiririni. Eero okameethataneemi rameentawitakarira. ¹⁵Rowashironkagaeyerini Tajorentsi maawaeni kaari monkaaperotzirori rojankinarini Moeseeshi, ikijiri. Omaanta eerorikami otzimimi rojankinarini Moeseeshi, tekatsimi okantya ikijawenterimi Tajorentsi. ¹⁶Aririka ameentyaari Tajorentsi, tema imonkaatkiro ikantakaeri. Kyaaryo, ineshironkaeyakirini maawaeni kimiteeyaririni Awaraamani. Tee apaniroeni ineshironkaeyerini joriiyo, omaanta ineshironkaeyakirini maawaeni aapatziyariri. Tema rirotaki Awaraamani itakawori raapatziyari; aririka aapatziyari aari, akimiteeyaarini irira. ¹⁷Tema ikantakirini paerani Tajorentsi: “Eerokataki itaperotakaworini, impaetzikya ikimiteeyemini osheki paashinijatzitatsiri atziri”. Rirotaki Tajorentsi kijokiro rowakiri Awaraamani tema rameentakari. Eejatzi rowañagaeri kamayitawiteencharini, tema rirojatzi tzimakagae-yirorini maawaeni añeeyakirini.

¹⁸⁻²⁰Riyotakotaka Awaraamani antyashiparitaki, rootzimateentsi ikame. Aamaashitya okaataki rojarentsite 100. Eejatzi riyotakiro iina antyashipawotaki,

eejatzi tee iyotzi otzimeri eentsite. Tekatsi reentsite omaanta ikashiyakaa-kari Tajorensi: “Aritaki roshokitaki picharineetaperoeyaarini”. Omaanta tee itheenkiri Tajorensi, riraga Awaraama ikenkithashiryaaikiro ikantakiriri, riyoperotaki kyaaryo ikantakiriri, imonkaatero maawaeni. Tekirani ijeekini ichariniitenipaeni, raapatziya-kari Tajorensi eejatzi riweshiryaa-wentakari, ikantzi: “Tema ikameetha-taki Tajorensi”. ²¹Riyoperotzini eenitatsi itajorenka, tekatsi pomeentsi-tzimotyaaarini; riyoperotzini rantero maawaeni ikantakiriri. ²²Rootaki ikanantakari Tajorensi: “Rameentakina Awaraama, rootaki noñaaperotantariri ikameethatzi”.

²³⁻²⁴Rootaki ikantakiririni Awaraa-mani, eejatzi iroñaaka ikanteeyakaerini aari; ayoteeyakini aririka ameentyaari Tajorensi, iñaaperoeయాကေကီ akamee-thatzi, ikimitakaanteeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi. Tema rirotaki piriinteeriri Awinkatharite Jesoshi. ²⁵Eeniro anteeyakirini kaari kameethatatsi, rootaki ikamawenantee-yakaerini Jesoshi. Roojatzi ipiriintanaa eejatzi, rootaki ayoteeyantakarini maawaeni iñaaperoeయాကေကီ akamee-thatzi maawaeni aapatziyariri rirori, okimitaka tee antapiintziro kaari kameethatatsi.

**Iñaaperoeယာကေကီ Tajorensi
akameethatzi, ayoteeyantakarini
ajeke jenokinta**

5 ¹Ari ikamawenteeyakaeni Awinka-tharite Jesokirishito, rowawijaakoe-yantakaerini. Iroñaaka ameenteeyaka-woni maawaeni ikantakaeri Tajorensi, rootaki iñaaperoeယာကေကီ akamee-thatzi, okimitaka tee antziro kaari kameethatatsi; rootaki iroñaaka raakameethatanteeyakaerini maawaeni.

²Kyaaryo aapatziyakari Jesoshi, rootaki ineshironkatantakaeri Tajorensi, ikantatyaani. Osheki aweshiryaaawenta-kari, ayoteeyakini añeeyeerini janta ipinkatharitaperotzinta. ³Eejatzi, aririka akemaatsityaawo oetarikapaeni, kameetha aweshiryaaawentyaari Tajorensi. Ayoteeyakini aririka akemaatsityaawo, iyotaakaero eshiwe-nantyaawori oetarikapaeni. ⁴⁻⁵Eejatzi aririka eshiwentakiro, ramitakotakae Tajorensi akyaaryoowentakiro antawaetziniri rirori. Aririka akyaaryoo-wentakirini oetarikapaeni, ayotanaki ameentakawo ikantakaeri, eejatzi ayotanaki tee ramatawiteeyeeni. Tekatsi ikantee ramatawiteeyeeni, tema rotyaantakaero Ishire okithaataakaae, rootaki iroñaaka inintaperoeယာကေကီ akameetha. Aweshiryaaawentakari.

⁶Ñaakiro, paerani ashironkaaperoeယာကေကီ kani, tekatsi akantya owawijaakotashi-tya aaka apaniroeni. Roojatzi omonkaa-tantakari kitejiri ikowakiri Tajorensi, ipokaki Jesoshi. Tee apinkathatawita-rini, omaanta ikamawenteeyakaeni. ⁷Ari tekatsi añaaapiinte paashini atziri kowatsini ikamawentero paashinipaeni kameethatatsiri, rowawijaakotantyaa-riri. Omaanta eenitatsirika kameethape-rotatsiri atziri, aamaashitya eenirorika apaanipaeni kamawentziriri rirori. ⁸Omaantakya aaka tee akameethatee-yini, omaanta rotyaantakiri Tajorensi Itomi riraga Jesokirishito ikamawenteeyakaeni. Tema rootaki ayoteeyantakarini ineshironkaaperoeယာကေကီ akamee-thatzi, inintape-roeyakaeni. ⁹Apaatawentakae riraa, ikamawenteeyakaeni. Tema ameenta-kari rootaki iroñaaka iñaaperotanta-kaeri Tajorensi akameethatzi, okimitzi-motawitakari tee antziro kaari kameethatatsi. Iinja, ikijeri Tajorensi maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi, inta aaka, aritaki

rowawijaakoeyakaeni. ¹⁰Paerani akijawitarini Tajorentsi, omaanta ikamawenteeyakaeni Itomi, iroñaaka apinkathatakiri rirori; eejatzi irira, iñaaperotakae akameethatzi. Iroñaaka eero rapiitero ikamae eejatzi Jesoshi, inta ikantyaani rañaaperotee, imatantawori itajonkawentapiinteeyakaeni iroñaaka. ¹¹Kaari apatziro iroka, inta eejatzi ayoteeyakini aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki iñaaperoyantakaerini Tajorentsi akameethatzi. Tema rootaki aweshiryawenantariri iroñaaka.

**Rantakiri Araani akamantyaari
omaanta rantakiri Jesokirishito
añaantyaari**

¹²Paerani ritakaantakawo kaari kameethatatsi apaani atziri, riraga Araani; rootaki ikamantakari rimpaetzi. Eejatzi akimiteeyakarini aaka eejatzi riraga maawaeni paashinipaeni atziri: anteeyakironi kaari kameethatatsi, ashi owaeyanakironi. Rootaki iroñaaka akamaniteeyantarini aari maawaeni: ashi oyiro akamaeyini maawaeni. ¹³Paerani tekirani ojeekini rojankinarini Moeseeshi, rantapiinteeyakironi atziri kaari kameethatatsi. Omaanta tekira riyotaperoyironi kameetha oetaka ikowakagaeyakiririni Tajorentsi: ñaakiro, tekirani ojeekini rojankinarini Moeseeshi. ¹⁴Omaanta eekiro riyaatana-kitzi ikamaeyanakini maawaeni atziri, ritakaantanakawo owakira tzimajaanta-neentsiri, riraga Araani, roojatzi ijeekantapaaka Moeseeshini. Omawitya tekiraata otzimi kaminagaantsi rashi Tajorentsi, tema riraga anteeyakirorini kaari kameethatatsi ikamaeyakini, omawitya rantakiro inashitapaeni kaari kameethatatsi. Tema owamagaeyakirini okaatzi ranteeyakirini. Riraga Araani roshiyawitakari riraga pokapaentatsiri

rimpaetzi, ¹⁵omaanta rinashitaka rirori eejatzi. Eeniro rantakiri Araani akamaeyantakarini aakapaeni. Omaanta ikaminthaaperoyakaeni Tajorentsi, tee ikoyi ikijawentaperoteero antayitzirini, rootaki rotyaanantakariri pokapaentatsiri: riraga Jesokirishito. ¹⁶⁻¹⁷Iroka rantakiri Araani owamagaeyakirini osheki atziri, omaanta iroka rantakiri Jesokirishito owañagaeyakirini osheki atziri. Tema ikamawentakae maawaeni aaka, rootaki iroñaaka ineshironkataperoyirini Tajorentsi rirori, tee ikenkithashiryakoteero anteeyakirini, omaanta iñaaperoteeyakaeni maawaeni aapatziyariri Jesokirishito akameethatzi. Rowañagaeyakaeni maawaeni, akanteetateyeyaani ajeekae jenokinta.

¹⁸Rantakiro kaari kameethatatsi apaani shirampari: riraga Araani, rootaki maawaeni aakapaeni aateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta eeniro rantakiri paashini shirampari, riraga Jesokirishito. Rootaki imatantawori Tajorentsi iñaaperotakae akameethatzi, ajeekaeyanteeyarini jenokinta, akanteetateyeyaani. ¹⁹Tee ikemijantaperotziri Araani Tajorentsi okaatzi ikantawitakariri, rootaki kaari akameethateeyantani. Ikemijantaperotakiri Jesokirishito Iriri, rootaki imatanteeyakaerini iñaaperoyakaeni akameethatzi. ²⁰Rojankinatakaakiri paerani Tajorentsi Moeseeshi ayoteeyantakarini tee okameethatzi iroka anteeyakirini. Tee akameethaneentzi eechonkiini, omaanta osheki ineshironkaeyakaeni Tajorentsi. ²¹Ari tee akameethateeyini, rootaki akamaeyantakarini, omaanta aapatziyeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki ineshironkatanteeyakaerini Tajorentsi. Tee ikijawenteero anteeyakirini, omaanta iñaaperoyakaeni akameethatzi rootaki akanteetateyeyaani

ajeekimotantapaeyariri iinja janta jenokinta.

**Aririka akaawoshitakoeyaarini
Tajorentsi kimateeyakani
atsipateeyakarini Jesoshi
akamaeyakini eejatzi
apiriinteeyanaani**

6¹Ayoteeyakini ikamawentakae Jesokirishito rookakowentakae eero omperatantane eejatzi kaari kameethatatsi. ¿Oetaka anteeyerini iroñaaka? ¿Antapiinteeyeronima kaari kameethatatsi ineshironkantapiinteeyerini Tajorentsi? ²Eero. Eero antapiinteero eejatzi kaari kameethatatsi. Okimiwitaka akamaki, eero amatantawo antapiinteero kaari kameethatatsi eejatzi. ¿Iitaka, ikanantari apaani kaminkari nantapiinteroota? Eero imatziro. ³Aapatziyantakariri Jesokirishito eejatzi akaawoshitawenteeyakarini, kimitaka akaateeyakirini akamaeyakini. ¿Tema piyotziro? ⁴Eejatzi okimitaka akaateeyakirini akitateeyakani, eejatzi okimitaka akaateeyakirini apiriinteeyanaani. Iroñaaka ajeekaeyaneeni kameetha, akimateeyakarini Jesokirishito: ikamaki, ikitateetakiri roojatzi itajonkaperoteeri Ashitariri ipiriinantaariri eejatzi.

⁵Iroñaaka akimateeyakarini Jesoshi. Okimitaka akaateeyakirini akamaeyakini, eejatzi okimitaka akaateeyakirini apiriinteeyanaani: añeeyaneeni, omaanta inashiteeyanaani maawaeni aakapaeni. ⁶Paerani osheki akowapiinteeyini antapiinteeyironi kaari kameethatatsi, omaanta okimitaka atsipatakari Jesokirishito akentakoeyakani koroshiki, akamaeyakini: ¿iitakama akowanteeyari eejatzi apiiteero kaari kameethatatsi? Paerani okimitaka aakateeyakini ratziritepaeni iwinkatharite kamaaripaeni, rantakaa-

piintakaero kaari kameethatatsi; omaanta iroñaaka okimiwitaka akamaki, tekatsi ikantya romperatee eejatzi. ⁷Naakiro, aririka ikame atziri, tekatsi omperateeyaarini. Iroñaaka aaka, eero anteero kaari kameethatatsi. ⁸Aririka akaateeyakirini Jesokirishito akamaeyakini, ayoteeyini akaateeyerini eejatzi ajeekimoteri janta ijeekinta rirori. ⁹Ayoteeyakini ikamaki, eejatzi ipiriintanaa. Eero rapiiteero ikamae eejatzi: tekatsi ikanteeya ikamae eejatzi. ¹⁰Ikamantakari Jesoshi, ikamawentakiro kaari kameethatatsi anteeyakirini. Monkaataka: eero ikamae eejatzi. Iroñaaka añane: kijokiro rowaeri iroñaaka Tajorentsi, ikanteetatyeeyanaani. ¹¹Eejatzi eeroripaeni, pikimateeyakani pikamaperoeyakini, eero panantaawo kaari kameethatatsi; omaanta rañaaka-gaeyemini eejatzi Awinkatharite Jesokirishito tema ijeekanaki pajankaneki, rootaki, piyoteeyantaaririni piweshiryakayaari Tajorentsi.

¹²Tema okimiwitaka pikamaki: eero iroñaaka pantapiinteero kaari kameethatatsi, eero pikenkithashiri roojatzi eero pantziro okowashitari piwatha. ¹³Ari okimiwitaka pikamaki, eero pathaagakotaawo iroñaaka piwatha antakaapiinteemiro kaari kameethatatsi. Eejatzi okimiwitaka rowañagaemi Tajorentsi, rootaki pishinetantyaariri rantakaayitemironi kameethatayitatsirini. ¹⁴Eero iroñaaka panteero kaari kameethatatsi. Tekatsi okantya omperatemini pantero oetarika-paeni, tema ikaminthagaeyakimini Tajorentsi, ineshironkateeyakimini.

**Noshiyakaawentemiri apaani
omperataarewo**

¹⁵¿Iitaka anteri iroñaaka? Ayoteeyakini tekatsi omperateeyeeni eejatzi ayoteeyakini ineshironkantapiinteeya-

kaeni Tajorensi. ¿Okameethatzima antashitapiintyaawo kaari kameethata-tsi ineshironkatantapiinteeyakaerini? Teewee, tee okameethatzi. ¹⁶¿Ninkama pipinkathataperoteri? Aririka pipinkathateri iwinkatharite kamaaripaeni, rantakaapiintemiro kaari kameethatatsi, omaanta rootaki piyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka pipinkathateri Tajorensi, eejatzi pikemijantaperoteri, rantakaapiintemiro kameethatayitatsi-rini, rootaki piyaatanteeyari jenokinta Tajorensiki. ¹⁷⁻¹⁸Kyaaryo paerani pipinkathatawitarini iwinkatharite kamaari, omaanta iroñaaka pipinkathateeri Tajorensi. Pikemijantaperoteero maawaeni riyotagaeyeemirini irira, rootaki nopaasonkitantariri. Pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi, omaanta oeyowakimi Ishire Tajorensi, iroñaaka pantapiinteeero kameethatayitatsirini.

¹⁹Nokamantemiro okimitawo iñaawaetzi atziripaeni, riraga theenkatsiri pikemaeyantyaaworini. Okimitaka paerani pipinkathawitarini iwinkatharite kamaari eejatzi eekiro piyaataye panantaworini kaari kameethatatsi, okameethatzi iroñaaka pipinkathateeyerini Tajorensi eejatzi eekiro piyaataye panteeyantyaaworini kameethatayitatsirini, pikameethaperoeyantyaarini.

²⁰Paerani, pikemijantaperoeyawitarini iwinkatharite kamaari pantawitakawo oetarikapaeni, tee pipinkathateeyirini Tajorensi. ²¹Omaanta osheki iroñaaka pipashiwentakagaawo panteeyawitarini: ¿iitaka ipinatemirimi kamaari? Panteeyawitanarini, rootaki piyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²²Iroñaaka tekatsi ikantya iwinkatharite kamaari romperateeyeemini eejatzi: tema iroñaaka pipinkathateeyeerini Tajorensi, panteeniri okaatzi ikowaka-

yemiri. Rowameethashireeyemini rirori, ijeekakagaeyemini jenokinta pikanteeta-paatyeeyaani. ²³Pantapiinteeyawitakawoni kaari kameethatatsi, piyaateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki ikaminthaantashitakimiri Tajorensi, ijeekakagaeyashitemini jenokinta, pikanteetapaatyeeyaani. Tema ikaminthaashiiyeeni ikowashita.

**Aririka aapatziyaari Jesoshi tee
omperateeyeeni rojankinarini
Moeseeshi**

7 ¹Noyemijantzinkarite, eerokateeya-kini nojoriiyotzinkarite, nokenkithatakagaeyemini. Tema piyotzi aririka ikame asheninka, tekatsi ikanteeya raapatziyeeyaawo ikantawitakaririni kaminagaantsi. ²Noshiyakaawentemiro iroka. Okantzi Iwaperite Tajorensi: “Aririka aye tsinani oemi, kijokiro owanakiri, roojatzi ikamantakya. Tee okameethatzi ookashityaari”. Omaanta aririka ikamaki, ojeekashitanaa, omatero roori antero oetarika okoyiri. ³Omaanta eenirorika oemi, tee okameethatzi oñaathatzimotyaaari paashini shirampari. Aririka ikamaki oemi, ari okameethatzi agae paashini oemi, iroñaakakya tee oñaathatzimotari itaworini oemi. Tekatsi thañeeyaawoni ayeeta paashini. ⁴Eejatzi, noyemijantzinkarite, ikamaki Jesokirishito: eejatzi okimiwitaka pikaateeyakirini, pikamaeyakini. Iroñaaka eero omperateemi rojankinarini Moeseeshi, tema okimiwitaka kamakimi. Omaanta rañaakagaeyeemini eejatzi Tajorensi panteeyantyaaworini maawaeni ikowakagaeyakimirini. Okimiwitaka aakiri paashini oemi, riraga Jesokirishito. ⁵Paerani aapatziyawitarini iwinkatharite kamaaripaeni. Akowa-

piintawitawoni antapiintero kaari kameethatayitatsini, rowaga ithaŋaapi-thatawitakaeri Tajorentsi. Aritaki akanteeyarini, antapiinteeyironi okaatzi okowakiri awatha, rootaki aateeyantyaarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁶Omaanta iroŋaaka okimitaka akamaeyakini. Eero akenkithashiryaagaeyaawoni ikanteeyirini joriyopaeni, rameteeyarini rirori. Iroŋaaka tee antapiintziro okantzirini rojankintzirini paerani okaatzi okowaki awatha, intakya antapiinte okowakagaeyakaerini Ishire Tajorentsi.

**Akyaaryoowentero eero
anantaperotawo kaari
kameethatatsi**

⁷¿Iitaka nokanteeyimiri? ¿Nokantzi-mima tee okameethatzi rojankinarini Moeseeshi? Teewee, tee nokantzimi. Eeromi otzimimi, eero niyotziromi nantayitzirini kaari kameethatatsi. Eeromi okantzimi: “Eero piŋaawenatawo rashitayitarini paashinipaeni”, eero niyotziromi kaarira kameethatatsi. ⁸Iyotaawitakina tee okameethatzi nokowashiryaaperoyironi oetarikapaeni, niyotawitawo; omaanta eekiro niyaatatye nokowashiryaaperotanakiro oetarikapaeni. Eeromi otzimimi kamina-gaantsi rashi Tajorentsi, eero niyotziromi tee okameethatzi nokowashiryaawitakari. ⁹Paerani, tekirani niyotziromi Kaminagaantsi rashi Tajorentsi, nokimoshiryaashitawitakani. Omaanta roojatzi iyotaantakina eeniro nantani, rootaki nowashiretantakari. Niyotanaki niyaatemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰Noetawitaka aririka nanteromi maawaeni okantziri Rojankinarini Moeseeshi nokanteetatyeeyaani nojeekemi jenokinta, omaanta tekatsi nokantya nomonkaatero. Iyotaakina iroŋaaka eenitatsi nantani, rootaki

niyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹¹Osheki nokenkithashiryaakiro kaari kameethatatsi, amatawithawitakina, rootaki kaari nomonkaatantaworini okantziri Rojankinarini Moeseeshi. Roojatzi niyotantanaka iyaatakaatyeenami paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹²Ŋaakiro, okameethaperotaki Rojankinarini Moeseeshi: rootaki iŋaani Tajorentsi, okameethaperotaki.

**Ikantziri iitaka antapiinantawori
kaari kameethatatsi**

¹³Ari okameethatzi Rojankinarini Moeseeshi, omaanta ¿iitaka niyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini? ¿Rooma rojankinarini Moeseeshi jatakayenanimi? Kaari, omaanta jatakayenanimi nantakiro kaari kameethatatsi, rootaki niyaatantyaarimi. Tema iyotagaana rojankinarini Moeseeshi tee okameethatzi iroka nantawitakarini. ¹⁴Okameethatiki roori, tema Tajorentsi rirootaki jankinatakaantzirori; omaanta naaka, kantakaashitakawo tee nokameethatzi naaka. ¹⁵Tee niyotakota oeta awijimotakinari: nokowawita nojeekemi kameetha, omaanta, tee nomatziro. Nantapiintakiro kaari nokowaperotawita nanteri. ¹⁶Niyotaki tee okameethatzi iroka nantayitakirini, niyotaki okameethatiki iroka iyotaantziri Rojankinarini Moeseeshi. ¹⁷Tee nokowawita nanteromi oetarikapaeni, omaanta ashi noyiro tee nokameethatzi, rootaki nanantawori. ¹⁸Niyotaki tee nokameethaperotzi nowathaki. Nokowaperotawitaka nanteromi kameethatayitatsirini, omaanta tee nomatziro. ¹⁹Tee nantapiintziro kameethatatsiri nokowawitari nanterimi, inta eekiro nantapiintanakitziro kaari kameethatatsi kaari nokowawita nanteri. ²⁰¿Iitaka

nantashitantawori kaari nokowawita nantero? Rooma ashi noyiro tee nokameethatzi, rootaki nantashitantakawori.

²¹Aritaki nokantatyaani: nokowawitaka nojeekemi kameetha, omaanta omapokakina eejatzitane nantaneero kaari kameethatatsi. ²²Nokenkithashiryaperotawitakawo najankaneki iñaani Tajorentsi, nokowaperotawitaka nanteromi kameetha ikowakaakinari. ²³Osheki nokenkithashiryaa kotaka nowathakira eenitatsi kaari shinetenani nantero kameethatatsiri. Osheki nokenkithashiryaa witakari Tajorentsi, nokowawitaka nanteromi ikowakaakinari. Omaanta tee nomatziro nantero, omapokashitanaana nantaneero eejatzi kaari kameethatatsi. ²⁴⁻²⁵Osheki nashironkaawitaka. Nokenkithashiryaa witaka nanteromi ikantakinari Tajorentsi, omaanta ashi noyiro tee nokameethatzi. ¿Ninka amitakotenani eero nantapiinantawo eejatzi kaari kameethatatsi? Tema tee nokoyi niyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Rirotaki Awinkatharite Jesokirishito amitakotenani. Rootaki iroñaaka osheki nopasonkitantariri Tajorentsi.

Amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi

8 ¹Rootaki aapatziyeeyantaririni Jesokirishito kameetha, eejatzi kijokiro oyeri, eero rowashironkagae-yeeni. Tema eero iroñaaka antapiinteyironi kaari kameethatatsi akoyiri aari. ²Paerani ashi noyironi nantapiintzironi kaari kameethatatsi, niyaatemi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta naapatziyakari rirori, owawijaakotantaanari Ishire Tajorentsi, owañaashiryaaantaanari. Ojeekakagaena iinja janta jenokinta, nokanteetapaa-tyeeyaani. ³Naakiro, tekatsi okantya owawijaakoeyeeni rojankinarini

Moeseeshi: ashi oyiro tee akameethatzi. Tee amonkaateeyironi okantakaeri. Omaanta rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi. Rotyaantakiri Itomi jaka kipatsiki, ratziritapaaki, ikimitaperotapaakae aari, omaanta tee rantziro kaari kameethatatsi. Ikamawentakae aaka, ipaashinitakagae eero akimitantaa paerani. ⁴Iroñaaka, aririka aapatziyawo Ishire Tajorentsi, ari amonkaatakiro okantakaeri Iwaperite Tajorentsi. Paerani ashi oyironi tee akameethatzi, tee amonkaatzironi okantakaeri.

⁵Riraga kaari kameethateeyatsini ikenkithashiryaa kopiintawo rantero kaari kameethatatsi. Omaanta riraga yotzirori Ishire Tajorentsi ikowaki rantero okowakaakiriri. ⁶Aririka akenkithashireero akowashitayitarini aari, aate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Aririka akenkithashireero okowakaakaeri Ishire, ari ajeekaki kameetha eejatzi kameetha akanteeta-tyeeyaani ajeekimoeyerini Tajorentsi. ⁷Aririka akenkithashiryaa koteri antayiteroni akowakiri aari, atheenkakiri rirori: tee akoyi antayiteroni ikowakagaeyawitakaerini. Rootaki kaari amatantawo antero. ⁸Tee imatziro ikimoshiryaa kayeri rirori maawaeni antapiintayitzirorini oetarikapaeni ikowashitakari.

Tsika ikanta riraga kameethatayitatsirini

⁹Omaantakya eerokapaeni, tee pijeekae-yini iroñaaka okimitaaga okoyiri piwatha, inta okithaatakaapaakimiro eerori Ishire Tajorentsi, rootaki pijeekae-yantaarini kimitaka okowakaakimirini Ishire. Riraga kaari kithaatakotawori Ishire, tee riyotziri Jesokirishito. ¹⁰Osheki pantakiro kaari kameethatatsi, rootaki pikamaeyantyaarini piwatha, omaanta pisheninkatakaririka rirori, iñaaperotakimi Tajorentsi pikamee-

thatzi pishireki, pikanteetatyeeyaani pijeekimoteri. ¹¹Tema rowaga Ishire opiriinteeri Jesoshi. Iroñaaka aririka okithaataakakimi roori, opiriinteeyeemini eejatzi eerori, owañeeyeemini pishireki eejatzi. Ro imatanteemiri pameentakawo. ¹²Iroñaaka, noyemijantzinkarite, atsipeta-shiwitakawo aapatziyawitakari iwinkatharite kamaari, eejatzi atsipetashitawitakawo antero kaari kameethatatsi. ¹³Aririka pantapiintero iroka, piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta aririka paapatziyawo Ishire Tajorentsi, eero panteero eejatzi kaari kameethatatsi, roojatzikya pijeke jenokinta, pikanteeta-paatyeeyaani.

**Itominteeyakarini Tajorentsi
aapatziyariri Jesoshi**

¹⁴Maawaeni atziri ikithaataakaari Ishire Tajorentsi, riroteeyakini reentsitepaeni Tajorentsi. ¹⁵Pamine, aririka okithaataakaa-kae roori, aakateeyakini itomipaeni rirori eejatzi rishinto. Tee akimitari romperanawo, eejatzi eero athaawantari. Eero akimitaa paerani athaawanteeyawitarini iitarikapaeni. Tema kyaaryo, akanteeri Tajorentsi iroñaaka: “Pawa nashi”. ¹⁶Aririka ayotaki okithaataakaae roori, eejatzi iyotagaeyakaeni, rootaki ayoteeyantakarini reentsiteteeyakaeni Tajorentsi. ¹⁷Aakateeyakinirika reentsitepaeni, ari ipaeyakaeni Tajorentsi maawaeni ikowakaakaeri ojeekimoeyeeni iinja, akimiteeyaarini Jesokirishito. Iroñaaka aririka akimitakoeyakyaarini akemaatsityaawo oetarikapaeni, aritaki iinja akimitakoeyaarini, kameetha ajeekimoeyapaerini Tajorentsi, aweshiryaaawenteeyaarini.

**Iinja eero akenkithashiri
oetarika akemaatsitawitakari
iroñaaka**

¹⁸Iinja kameetha ijeekakaaperoyeeni janta inampiki, kyaaryo ajeekaperote

roojatzi eero akenkithashiri oetarika-paeni akemaatsitawitakari iroñaaka jaka. ¹⁹Ayoteeyakini maawaeni riwetsikaeyakaeni Tajorentsi ijeekakaaperoyakaeni kameetha, eejatzi ipeyee iinja pinkatharitatsini. Raamagaeyaarini maawaeni ikantzi: “¿Tsika okaateka itajonkawenanteeyeerini maawaeni reentsitepaeni ayoteeyantaririni?” ²⁰⁻²¹Ratsipetashitakawo ijeekayitakini maawaeni riwetsikaeyakirini Tajorentsi: ikamapiinteeyakini rirori tsimeripaeni, pankirentsipaeni, maawaeni; eero añagaeri eejatzi iinja. Tekatsi ranteeyawityaani ikamaeyantakarini, omaanta ikamaeyantakarini rantakirini paerani Araani. Riyotaki Tajorentsi iinja eero okimitaa iroñaaka, inta rowameethaperoyeerini eejatzi maawaeni ikaatzi jeekanteeyaworini kipatsi, tema eejatzi ikimitagae aari iinja rowameethaperoyeeni: tema aakateeyakini reentsitepaeni maawaeni. ²²Ayoteeyakini rowashironkaapiinteeyakani maawaeni riwetsikani Tajorentsi, eejatzi ikamaeyini: ikantani, roojatzi iroñaaka. Tema ikimiteeyakawoni tsinani, rowashironkaapiinteeyironi, tema atsikamoonthatziro tsinani aririka okoñaawaanite eentsite. ²³Eero apatziro okaatzi riwetsikakiro Tajorentsi oyeero kitejiri rowameethatero, inta eejatzi aaripaeni aapatziyariri Jesoshi, ashironkagaeyawitakani, oyeero. Tema eeniro akemaatsiteeyakarini, omaanta eenitatsi Ishire Tajorentsi, ojeekantakae ajankaneki amitakoeyakaeni. Omaanta akowaeyakini ikimitakaantaperoyeeni Tajorentsi aaka reentsitepaeni ipaashinitakagae aririka apiriinte. Roojatzi eero akemaatsitaawo oetarikapaeni, eero akamae eejatzi. ²⁴Aririka ayotaki imonkaatero Tajorentsi ikantakaeri, aapatziyakari awijakotantaari. Omaanta tekira ithonkiri, tekira imonkaateyi-

roni maawaeni ikantakaeri aari rootaki oyaakotantyaariri. Omonkaatyaarika, ¿arima oyaakoteero okaatzi ikantakaeri? Eero. ²⁵Aririka ayotaperotaki imonkaateero ikantakaeri, kameetha eekiro aatatyee oyaakotero, eero akantashiryaa.

Amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi, okantziri Tajorentsi ramitakoeyeeni

²⁶Tee ayoperoeyini aari, omaanta amitakoeyakaeni Ishire Tajorentsi. Tee ayoperoeyini amaneri Tajorentsi kameetha, omaanta iyotzi roori Ishire, okantakowenteeyakaeni; kameetha okenkithatakaeri, eero amatziro akimityaawo. ²⁷Riyoperotakae Tajorentsi okaatzi akenkithashiryaari ajankaneki, eejatzi riyotakiro oetarika okantziriri Ishire. Aririka okantakowentakae, iyotakiro maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi, rootaki amanantyaariri, tema rootaki Ishire kantakoteeni.

²⁸Ayoteeyakini aririka anintaperotakiri Tajorentsi, eejatzi aririka antapiintakiro ikowakagaeyakaerini, roojatzi ikantyaani rirori itajonkakoewenteeyeeni. Aririka opomeentsitzimotawitakae, omaanta eero ishinetee owashironkaeya. ²⁹Paeraniperoroña riyotzitakaeni ari aapatziyakaari rootaki ikantzitantakarini: “Ikameethatanaki aapatziyeeyanarini, ikimiteeyaari Notyomi”. Tema irira rirotaki Jesokirishito. Rirotaki itomipero paeraniperoroña, ijeekitani; rimpaeteeyakaeni aririka aapatziyeeyarini irira ari reentsiteteeyakaeni aari, akimitaari paashini reentsite Tajorentsi. ³⁰Paerani ikantzitakani: “Neentsiteteeyaarini”, roojatzi reentsitetaperoeyakaeni; eejatzi iñaaproeyakaeni akameethatzi ikimitakaantakae tee antziro kaari kameethatzi. Eejatzi ikantzitakani: “Iinja

kameetha ijeekimoeyenani jaka nonampikika”.

³¹Tema okameethateeyakini iroka. Ñaakiro, itajonkawentaperoeyakaeni Tajorentsi: ¿ninka iroñaaka owashironkagaeyeeni? Tekatsi. ³²Tee ithañeeyari Itomi, omaanta rotyaantakiri jaka kipatsiki ikamawenteeyakaeni. Tema ayoteeyakini eejatzi iinja ipapiinteeyeeni aaka maawaeni koetyemoeyakaerini. ³³Tema riyogaeyakaeni Tajorentsi, iñaakae akameethatzi ikimitakaantakae tee antziro kaari kameethatzi: ¿ninka iroñaaka kantatsini eeniro antani? Tekatsikya. ³⁴¿Ninkama kantakoteenika: “Eeniro pantani”? Tekatsi: tema ikamawenteeyakaeni Jesokirishito rowawijaakoeyakaeni. Eejatzi ipiriintanaa, ijeekimotapaeri Ashitariri rakoperoki, ikaatziri ipinkathariwenteeyakaeni, eejatzi raminakowentakae. ³⁵¿Ninkama ookakaeyerinika Jesokirishito inintaperoeyakaeni? Tekatsiroña. Omawitya rowashironkagaeteerika, aririka opomeentsitzimoeyeeni oetarikapaeni, rajaryagaeteerika rowashironkagaetee, aaperoterika atashe, tekatsirika akithaartyaari, athaawantayitarini oetarikapaeni, rowamagaetakaerika; omaanta ikantani Jesokirishito, inintaperoeyakaeni. ³⁶Okimita okantzitakarini rojankinateetakirini paeraniperoroña: “Naapatziyakimi Tajorentsi, rootaki rajaryaantapiinteetakinari rowamagaetena. Ikimitakaantena owisha: tema rowamaapiinteetayitzirini maawaeni kitejiri rowantariri”. ³⁷Kyaaryo osheki inintaperoeyakaeni Jesokirishito, ikantani: itajonkawenteeyakaeni, ranaakotakaakaeri maawaeni kowatsiri rowashironkaakae. Tema rootaki aweshiryaawentaperoeyantakaririni. ³⁸⁻³⁹Kyaaryo, tekatsi ookakagaeyenarini ininteeyakaeni: eero imatziro ronampiri

Tajorentsi, kamaaripaeni, pinkathari-paeni, jenokijatzi, kipatsijatzi, maawaeni riwetsikaeyakirini Tajorentsi, eero imatziro. Okantawitya aririka akamaki, eeniroka aŋi, eero imateeyironi iroŋaaka, eejatzi eero imatziro iinja. Rooma aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, iroŋaaka inintaperoyakaeni, eejatzi kijokiro rowaeyakaeni maawaeni.

Tajorentsi riyoyaakiri ninkarika ikowakaakiri irira

9¹⁻³Osheki nokenkithashiryaakotakiri maawaeni nojoriiyotzinkarite. Kyaaryootaki iroka nokantakiri, riyotaki Jesokirishito tee notheeya. Eejatzi okithaatakaakina Ishire, iyotakaakina kyaaryo nokantaki. Netakoperotakari nojoriiyotzinkarite, tee raapatziyari Jesoshi. Aririkami nomateromi nowawijaakoterimi riroripaeni, niyaateetami paamariki kaari tsiwakanitatsini rawijakotanteeyarinimi; niyaaterikami janta, eero noŋiirimi naaka Jesokirishito. Ŋaakiro, osheki nokowaperowitaka rawijakoeyeenimi ⁴icharineeteeyakarini Ishirayeeri. ^aTema irira reentsiteteeyawitakarini Tajorentsi. Iŋeeyakirini itajonkantaki, eejatzi ikemaeyawitakawoni ikantawitariri, riyoteeyawitakawoni Rojankinarini Moeseeshi, riyoteeyawitakani tsika ikantyaami raapatziyarimi, eeniro ikashiyakagaeyakirini aririka ikemijantaperoteri, ⁵rioteeyakini ichariniitenipaeni riraga itakaworini paerani, rioteeyakini ichariniiteni paerani Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema rirotaaki Tajorentsi, okameethatzi akanteetateyeyaani aŋaaperoyerini eejatzi apinkathataperoyerini maawaeni. Aritaki okantyaani.

⁶Riyoteeyawitawoni Iwaperite Tajorentsi, omaanta tee raapatziyeeyawoni. ¿Itaka kaari raapatziyeeyantawoni? ¿Ramatawita-

kirima Tajorentsi? Teewee, tee ramatawitztiri. Pamine, maawaeni icharineeteni Ishirayeeri tee ikimitaperoeyarini: rooma tee raapatziyeeyarini Tajorentsi maawaeni, inta apaanipaeni. ⁷Eejatzi tee ikimitaperoeyarini Awaraamani maawaeni icharineeteni. Tema ikantakirini paerani Tajorentsi: “Apatziro picharinitaperoeyaarini maawaeni icharineeteni riraga Ijaaka”. ⁸Iroŋaaka nokamantemiro iroka roshiyakawentziri. Tee reentsitetari Tajorentsi maawaeni icharineeteni Awaraamani. Apatziro isheninkaeyakarini riraga icharineeteni Ijaaka. ⁹Tema ikantakirini Tajorentsi riraga Awaraama: “Awijaneentsirika apaani ojarentsi roojatzi otzimantakya Jaara otomi”. ¹⁰Paashini ojarentsi ikoŋaataki Ijaaka. Ikantaka rantaritaki, raaki iina, owaero Riweeka. Roojatzi omotzitakiri, rirotaaki tsiipantzi. ¹¹⁻¹³Eenirowa rirori omotzitziri riniro, tekira rantziro kameethatatsiri eejatzi tekira rantziro kaari kameethatatsi, omaanta eeniro ikowakaetakarini Tajorentsi. Irira riyoyaakiri ikantzitakawoni rowaga Riweeka: “Riraga jewatatsini ikoŋaataapaaki ipinkatheeteri riraga oyaatapaakyaarini”. Tema rootaki okenkithatakotzitakaririni Iwaperite Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nonintaperoteri Jakoowo osheki, omaanta riraga Isawoori eero nonintaperotziri osheki’”. Ŋaakiro, riyotzitari Tajorentsi ikowakaetakaririni: roojatzi imatakaantakari.

Tsika ikantziriri Tajorentsi joriiyo eejatzi kaari joriiyotatsi

¹⁴¿Okameethatzima akante: “Tee okameethatzi iroka rantziri Tajorentsi”? Teewee, eero akantzi. ¹⁵Tema paerani ikantakirini Moeseeshi: “Tema naaka kantatsiri ninkarika noneshironkateri, eejatzi ninkarika netakotyaa”. ¹⁶Tee

riri atziri kantatsini, inta Tajorentsi. Riyotzi irira ninkarika ineshironkataperoteri. ¹⁷Tema paerani ojankinatakani ikantziririni riraga iwinkatharite ejiipitotajzi: “Nopeyemi pinkatharitatsini, riyoteeyantyaarini atziri osheki notajorentsitaki, eejatzi osheki ipinkathateeyantenarini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki”. ¹⁸Naakiro, tema rirotaki Tajorentsi kantatsiri ninkarika ikowakaari ineshironkateri. Tema eejatzi rirotaki kantatsiri ninkarika kijoshiretatsiri rajankaneki. ¹⁹Naamaashita iroñaaka pikantena: “¿Arima? Kyaaryorika pikantakiri, ¿iitaka ikijawenantenawori nantayitzirini? Tema nantayitakironi rantakaakinaririrori”.

²⁰Pamine, eeroka atziri: tee okameethatzi pipiyathatyaari Tajorentsi, osheki ipinkatharitziri irira. Noshiyakaawentemiro kowitzi. Okantzirimu wetsikirori: “¿Iitaka kaari piwetsikantana naari kameetha?” ²¹Rowaga wetsikirori tema rootaki kowakawori tsikarika okanterori kipatsi. Apaani owatha kowitzi. Tema okameethatzi owetsikakiri apaani rooperotatsiri, omaanta paashini tee opantaperotya. ²²Aririka ikowaki Tajorentsi, tema okameethatzi rowashironkaayerini iinja. Tema okameethatzi riyotakagaeyerini atziri eeniro itajorenka. Omaanta tee rowashironka-gaeyirini intsipaete riraga kaari kameethateeyatsini, omaanta imaeritakotashitawo rantayitzirini, tema ikowakiri ikenkithashireeyami ikaminthaantakyaaririmi. ²³Omaanta ikaminthaaperotakiri riraga jatatsini jenokinta; ikowakaakiri riyoteeyeni osheki ikaminthaantzi, eejatzi osheki ipinkatharitziri. ²⁴Riyoyaakiri apanipaeni joriyo riyoteeyantaaririni eejatzi riyoyaakiri apanipaeni kaari joriyotatsi. Aakateeyakini riyoyayitaki-

rini, ayoteeyantaaririni. ²⁵Tema paerani rojankinatakotzitakaeni riraga Oseeyashi, ikantzi:

“Ikantzi Tajorentsi: ‘Kaari naawita nosheninka, omaanta iroñaaka nosheninkataari. Kaari naawita nonintanewo, omaanta iroñaaka nonintaperoteeri’”. ²⁶Eejatzi janta tsikarika Tajorentsi ikantakiri: “Kaari naawita nosheninka”, iinja ikenkithatakoteeteeri riraga peyaachani ikanteri: “Eeroka-paeni reentsitepaeni Tajorentsi, riraga añaaperotatsiri”.

²⁷Eejatzi eenitatsi iroka rojankinatakiri iiseeyashi. Ikenkithatakotakiri joriyopaeni ikantzi: “Ikaateeyakini icharineeteni Ishirayeeri oshekiperoño. Ikimitakawo opane impaneki roshekiperotaki. Omaanta eero roshekiperotzi awajakotaatsini. ²⁸Iinja imonkaatero Tajorentsi maawaeni ikantakiri: romapokaeyerini maawaeni theenkantatsiri, rowashironkagaeyerini. Ithotyaa-peroeyerini, maawaeni”.

²⁹Tema eejatzi rojankinatakiri rirori, ikantzitakani: “Eeromi ikamintheeyeenimi Tajorentsi, riraga antzirori oetarikapaeni, eeromi isheninkateeyeenimi, tema ari ithonkaeyeenimi maawaeni, akimiteeyaarini riraga joroomajatzini eejatzi riraga komoorajatzini”.

Ikamantziri iitaka kaari raapatziyantari joriyopaeni

³⁰¿Iitaka eejatzi nokamantemiri? Paerani riraga paashinijatzitatsiri atziri tee ikowaeyawitani rowameethateri Tajorentsi, omaanta iroñaaka raapatziyeeyarini rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi. ³¹Omaanta riraga joriyopaeni ikowaeyawitani rirori imonkaatayiteronimi ikantayitziririni Moeseeshi ikameethatyaarimi,

omaanta tee imateeyironi. ³²⁻³³ ¿Itaka kaari iñaaperotantariri riroripaeni ikameethatzi Tajorentsi? Tee rameenteeyarini omaanta ikowaeyawitani rantero oetarikapaeni. Osheki ikompitakawo, tee ikowaeyini raapatziyari Jesoshi. Paerani rojankinateetzironi iroka: “Ikantakotakiniri Tajorentsi Rotyaantanewo: ‘Notyaantawityaanari joriyopaeni notyomi, omaanta eero riyoteeyawakirini. Okimiwitaka rantziwatyaawo mapi, ipariyantaawo; tee riyoteeyirini rivotaki Notyaantanewo, rootaki rowashiretantaari. Omaanta eero rowashireta riraga aapatziyariri, inta riweshiryaawentape-roeyaarini’ ”.

10 ¹Noyemijantzinkarite janta Oroomaki, osheki nokowapero-taki rawijakoeyenimi maawaeni nojoriiyotzinkarite, osheki namana-piintziri Tajorentsi: “Paapatziyakagae-yaarini nojoriiyotzinkaritepaeni rawijakotanteeyaari”. ²Niyotaki osheki ikowaeyawitani ikyaaryoowentenirimi Tajorentsi oetarikapaeni rantziniriri, ishintsiteniri maawaeni. Omaanta tee riyoteeyini oetarika ikowakaaperoeyakiririni. ³Tee riyoteeyini tsika ikanteeri Tajorentsi iñaaperotanteeyaarini ikameethatzi. Ikowaeyawitani rowameethatashityaami apaniroeni, omaanta tee ikoyi raapatziyawo okaatzi ikantziro Tajorentsi iñaaperotantakariri ikameethatzi. ⁴Pamine, ipokaki Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni. Iroñaaka, aririka aapatziyakaari rirori, ari iñaaperoyeeni Tajorentsi akameethatzi. Atsipeta-shitakawo iroñaaka antayiteroni ikantzi-rini Moeseeshi awijakotanteeyaarimi.

**Tsika akantya
awijakoeyanteeyaarini**

⁵Paerani riraga Moeseeshi ikenkitha-takotakiri riraga kowatsiri rawijako-

tantyaawomi Rojankinarini Moeseeshi: “Eenitatsirika kowatsini imonkaayite-roni rawijakotantyaari, okameethatemi imonkaateeyeronimi maawaeni, ikanteetateyeyaani. Eeromi ikompita-womi”. ⁶Omaanta aririka aapatziyee-yaarini Jesoshi iñaaperotantariri Tajorentsi akameethatzi eero akantzi ajankaneki: “Pomeentsitaka awijako-tanteeyari. Thame aatashiteri Jesokirishito janta jenokinta, aakiteri jaka rowawijaakotanteeri”. Eero akantashita; ⁷eejatzi eero akantashita: “Thame aate tsikarika iyaatzi ishira kamaentsiripaeni inthomaenta kipatsi, apiriinantaariri Jesokirishito, rowawijaakotanteeri”. Eero akantzi. Tema tzinaanaa paerani. ⁸Aririka aapatziyakaari, aritaki awijakotee: eero antayitzironi pomeentsitayitacharini. Tema eeniro jaka iñaani Tajorentsi: kaari pomeentsi-tachani pikenkithatakotero eejatzi pameentyaawo. Rootaki iroka nokama-nantapiintziri: paapatziyari Jesoshi pawijakotanteeyarini. ⁹Aririka pikamanteri paashinipaeni atziri pipinkathatakiri rirori, eejatzi aririka pikenkithashiryaakiro pajankaneki ipiriinteeri Tajorentsi, aritaki pawijakotee. ¹⁰Ñaakiro, aririka ameentyaari riraga Jesoshi ajankaneki iñaaperoyeeni Ashitariri akameethatzi; eejatzi aririka akamanteri paashinipaeni atziri aapatziyakari rirori, aritaki awijakotee. ¹¹Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Eero ipashiwenta riraga aapatziyariri Jesoshi, tema eero ramatawitziri”. ¹²Amonkaatawakagaeyakani: joriyyo eejatzi paashinijatzitatsiri atziri, apintzi Awinkatharite. Ameenteeyakarini, rootaki ipinkathariwenanteeyakaerini, ineshironkateeyantakaerini maawaeni. ¹³Tema eejatzi okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Rawijakoeyeeni maawaeni ameenteeyarini Awinkatharite”.

**Osheki itheenkanteeyini
jorriyopaeni**

¹⁴Eerorika raapatziyari Tajorentsi atziri, ¿tsikama ikantyaaka rameenantyaariri? Eero imatziro. Eerorika ikemakotziri, ¿tsika ikantyaaka raapatziyantyaariri? Eero imatziro. Tekatsirika kenkithatakaantatsini, ¿tsika ikantyaaka ikemakotantyaariri? Eero imatziro. ¹⁵¿Arima imatakiro atziri riyaaete ikenkithatero iñaani Tajorentsi tekatsirika otyaanterini irira? Eero imatziro. Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Tema osheki aweshiryaa-wentakari riraga pokatsiri kenkithatzi-rorini iñaani Tajorentsi, tema añaape-roeyakirini”. ¹⁶Omaanta tee raapatzi-yeyimini maawaeni. Tema rootaki ikantakirini paerani Iseeyashi: “Nowinkatharite, nokamanteeyawitakarini, omaanta eenitatsi osheki kaari aapatziyeyimirini”. ¹⁷Eerorika ikamanteete, eero amatziro aapatziyari Jesoshi. Tema ikamanteetakae ikamawentakae irira, rowawijaakotanta-kaeri.

¹⁸Tema ikemaeyakini maawaeni jorriyopaeni. Kyaaryo, ikemaeyawitakawoni. Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Riyaataki kenkithatakaantatsiri maawaeni kipatsiki, ikemaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni”. ¹⁹¿Tee riyoteeyawakironi jorriyopaeni? Tema ikamantakirini paerani Moeseeshi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iinja paamakotyaaari paashinjatzitatsiri atziri pimaninteeyawitakarini. Ro pikijantyaariri nowawijaakoeyerinira’”. ²⁰Eejatzi rojankinatakini Iseeyashi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Tee ikowawitena riyotena riraga atziripaeni, omaanta riyoteeyakinani iroñaaka: niyotakaaperoyakirini. ²¹Omaanta riraga jorriyopaeni nokantapiintawitakari, omaanta ipiyathatakina, tee ikoyi

raapatziyena’”. Rootaki rojankinatakinarini riraga Iseeyashi.

**Tsika ikantyaaka riraga
jorriyopaeni**

11 ¹Naamaashita pojampitena iroñaaka: “¿Arima? ¿Eeroma iroñaaka rookaeri Tajorentsi maawaeni jorriyopaeni, riraga reentsiteteeyawitarini?” Eero. Tema naaka jorriyo. Nocharineeteeyakarini Awaraamani eejatzi Irijamiini. ²⁻³Naakateeyakini jorriyo. Tema paerani riyoyagaeyakinani Tajorentsi, roojatzi iroñaaka raakameethateeyantaanarini. Tema piyoteeyakini okantzini Iwaperite Tajorentsi. Okenkithatakotakirini Iriiyashi paerani, ikenkithatakaeri Tajorentsi, ikantziri: “Nowinkatharite, teewee ikameethateeyini irika nojorriyotzinkarite. Rowamaapiintayitakirini riraga kamanantayitzi-rorini piñaani. Rookakaayiteerini isheninka raapatziyeyawitzi-mini. Iroñaaka ikowaeyakini rowamaena naari. Apaniroeni naaka naapatziyimi”. ⁴Tema piyoteeyakironi eejatzi rowaga rakanakiriri, ikantzirini: “Eenitatsi ikaatzi jeekatsiri 7.000 shirampari aapatziyaperotanari. Tee rotziwerowashitawo ipinkathatanteeyaworini rirori rowaga Waari iitajorentsi-teeyawitarini paashinipaeni”. ⁵Eejatzi okimitaaka iroñaaka. Eenitatsi eejatzi apaanipaeni jorriyo riraga riyoyaanewo Tajorentsi, ineshironkaeyakirini. ⁶Naakiro, ineshironkaeyakirini, tee ikantziri rantero oetarikapani. Ikanteririkami rantayiteronimi oetarikapani, tee ineshironkatziiri.

⁷Ari, ¿tsika okantari iroñaaka? Ikowaeyawitakani iñaaperoyerinimi Tajorentsi, omaanta, tee. Iñaaperotayitakirini apaanipaeni: riraga riyoyayitakirini. Omaantakya paashinipaeni, tee ikowaeyini raapatziyaperoyaarini

Tajorentsi inta romajontyaakiri rajanka-neki. ⁸Tema eejatzi okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Ipeyapithatakiri Tajorentsi ikenkithashiryaantawitari. Iñaayitawitakawoni oetarikapaeni, ikemayitawitakawoni, omaanta tee riyotakotawakiro: tee raapatziyari Tajorentsi. Aritaki ikanteeyani, roojatzi iroñaaka”. ⁹Eejatzi ikantzini Iraviiri: “Riweshiryaawentawitakawo oetarikapaeni, omaanta ramatawiteeyaaeni apaniroeni. Roojatzi ikamaeyeni, ikemaatsiwenteeyaawoni rantayitzirini. ¹⁰Eero iinja ojeeki riyotantari, eero riyoteeyini. Ikantyaani ashi royiro rashironkaeya”.

**Tsika ikantaka joriyo eejatzi
paashinijatzitatsiri atziri**

¹¹Ari itheenkaeyakini joriyopaeni rootaki nojampitantzimiri: ¿Ikijaperoe-yakirinima iroñaaka Tajorentsi rirori, eero ishinetantari rawijakoty? Teewee. Omaanta ranantakawori kaari kameethatatsi rowawijaakoeyantakaririni paashinijatzitatsiri atziri ikowantyaari joriyopaeni ikimiteeyaarini riroripaeni, raapatziyaari Jesoshi. ¹²Itheenkaeyakini, tee ikowaeyini raapatziyari irira, omaanta rawijakoe-yeeni paashinijatzitatsiri atziri. Iinja, aririka raapatziyaperoeaarini joriyopaeni rirori, tema eekiro riyaatayee raapatziyaperoeaarini eejatzi paashinijatzitatsiri atziri rawijakointeeyaarini.

¹³Tee eerokapaeni joriyo. Piyoteeyini rotyaantakina Tajorentsi nokenkithatagaeyakimini. Aririka notsipatyaari nojoriyotzinkarite nokantani nokenkithatakotero nantawaero eejatzi pawijakotantyaari osheki eerokapaeni. ¹⁴Nokowaki nokenkithashiryaakagaeyerini iñaani Tajorentsi nojoriyotzinkarite eejatzi raamaawaeta kaari joriyo, rawijakotagaananteeyarini rirori.

¹⁵Itheenkaeyakini iroñaaka, rootaki kaari iñaaperoeyantarini Tajorentsi ikameethatzi; omaanta eeroka iñaaperoeyakimini pikameethatzi. Omaanta iinja iñaaperoeeyerini rirori ikameethatzi, tema okameethaperotana-ki. Riyaateeyenimi oshekipero janta paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta iinja riyaatagaanteeyini osheki janta jenokinta, okimiwitaka ipiriinteerimi. ¹⁶Pamine, iñaaperotakirini Tajorentsi Awaraamani ikameethatzi, rootaki riyoyaantakariri icharineeteni-paeni ratziritantyaariri. Noshiyakaawentemiro eejatzi inchato: aririka okameethataki oparitha, tema eejatzi okameethataki owaempeki roori. Okimitaka ikameethatakinini Awaraamani, eejatzi ikimityaari iinja icharineeteni ikameethateeyanakini.

¹⁷Iroñaaka noshiyakaawentemiro eerokapaeni kaari joriyo rowaga inchato oetachari oriiwo. Okameethataki oparitha, omaanta tee okithoktizi owaempekiki. Rootaki ichekanteetawori, rookaeteero. Rayi paashini owaempeki, omaanta roori oriiwoniro. Riyontaakiro roori, rootaki tzimatsini okithoki. Ro oparitha shookayeroni. Rowaga owaempekini ichekaetziro oshiyakaawentziri joriyo; rowaga owakirari oriiwoniro riyontaakiro oshiyakaawentakimi eeroripaeni, tema eeroka kaari joriyo. ¹⁸Iroñaaka eero pikantakaaperota eerori: “Nokameethatzi naaka, tee nokimitari riraga joriyo”. Naakiro, tee pijeekashita apaniroeni, eero pimatziro apaniroeni, inta omatakaakimiro Ishire Tajorentsi, kimitaka oparitha oriiwo amitakotakiro owaempeki oriiwoniro. Ari okanta riyotaakaero riraga joriyopaeni ramitakotakae eejatzi riweshiryaakagae-yakaeni. ¹⁹Naamaashita pikantzi: “Rookakiri Tajorentsi joriyo kimitaka

ichekanteetawori owaempeki oriiwo rooma riyontaakinawo. Tema iroñaaka kijokiro royena naaka”.²⁰Kyaaryo, omaanta itheenkakiri, rootaki rookantawitakariri. Paapatziyeeyakarini Jesoshi eeroka, rootaki kijokiro rowaeyantakimirini. Kyaaryoowa pikantakaaperotashitakarira, omaanta okameethatzi pipinkathataperoteri.²¹Pamine, rookakiri riraga Tajorentsi riraga theenkiriri, omawitya rirotki riyoyawitakari. Eejatzi eeroka, kyaaryoowa rookimikari aririka pitheenkiri.

²²Piyoteeyakini ikaminthaantaki Tajorentsi, omaanta eejatzi rowashironkagaeyakirini riraga antzirori kaari kameethatzi. Aririka pikantyaani paapatziyari, ari ikantyaani ikamintheeyemini. Eerorika pikantyaani paapatziyaperotari, rookaneemi eerori.²³Eejatzi riroripaeni: aririka rookaero itheenkirira roojatzi raapatziyeeyarini, ari iñaaperoyerini Tajorentsi ikameethatzi, tema rirotki Pinkatharipero. Okimiwitaka riyontaakiro eejatzi oriiwoki. Tema rirotki rirori kankawenteririni tsikarika ikanteeyerini atziri.²⁴Paerani tee piyoteeyawitarini, omaanta iroñaaka iñaaperoyakirini pikameethatzi. Aririka raapatziyari riraga iyoeyawitarini, tema eejatzi iñaaperoyeerini rirori ikameethatzi.

²⁵Noyemijantzinkarite, eenitatsi nokoyiri nokamantemiri kaari piyoteeyawitani. Ro nokamanantemiri tee nokoyi pikantakaaperoty. Pamine, itheenkaeyawitani riraga joriiyopaeni iroñaaka, omaanta eero roojatzi ikantatyaani. Aririka omonkaatakya raapatziyeeyari Tajorentsi paashinijatzitatsiri atziri, roojatzi omonkaanteeya eejatzi raapatziyanteeyariri riraga Tajorentsi eejatzi joriiyopaeni.²⁶Kyaaryo rawijakoeeyeni iinja, maawaeni irira. Tema paerani okantzini Iwaperite

Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Ijoriiyotaki riraga owawijaakoeyeririni, raapatziyakagaeyaarini isheninka rookakagaeyerini itheenkantzi.

²⁷Nomonkaatero iinja maawaeni nokantzitakaririni ichariniiteni paerani: nowawijaakoeyerini, eero napiiteero nokijantari kaari kameethatzi ranteeyakirini’”.

²⁸Iroñaaka ikijeeyakirini, eejatzi itheenkaeyakirini; rootaki iroñaaka rowawijaakoeyantakimirini Tajorentsi eeroka. Omaanta inintzitarini riraga itakaantakaworini joriiyopaeni, rootaki eejatzi iroñaaka inintaperoyantakaririni maawaeni.²⁹Tee ramatawitantzi Tajorentsi: eero raapithateero oetarika ipaeyakaerini, eero rotsiparyaagaari riraga riyoyaakiri.³⁰Paerani tee paapatziyarini Tajorentsi, omaanta iroñaaka itheenkaperoyakirini joriiyopaeni rirori, rootaki ikaminthagaeyantakimirini eeroka.³¹Iroñaaka tee raapatziyari joriiyo, omaanta iinja raapatziyeeyari eejatzi, ikimiteeyemini eerori. Roojatzi ikaminthaanteeyariri Tajorentsi, ikimitakaanteeyeemini eerori ikaminthagaeyakimini iroñaaka.³²Ikantzi Tajorentsi: “Eeniro rantanipaeni maawaeni atziri, omaanta nokowaki noneshironkaeyerini maawaeni, nowawijaakoeyerini”.

Riraga Paaworo iñaaperoteri Tajorentsi

³³Tema osheki ikameethaperotaki. Eenitatsi riyotantari, osheki riyotzi. Tee amatziro ayotziro ikenkithashiryari rirori, tee ayotayitzironi rantayitzirini.

³⁴Tema rootaki okantziri Iwaperite Tajorentsi: “¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiryari Awinkatharite? ¿Eenitatsima yoteeriri ranantayitaworini oetarikapaeni? ³⁵¿Eenitatsima perini Tajorentsi oetarikapaeni ipantyaariri

okaatzi ikoyiri? Tekatsi. Tema irira ipakae aaka maawaeni, oetarika”.

³⁶Naakiro, rirotaki irira wetsikirori maawaeni. Itajonkakiri maawaeni, ijeekaeyantakarini. Tema rirotaki ashiteeyaririni maawaeni jeekaeyatsirini. Thame iroñaaka maawaeni apinkathataperoyerini, akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

**Okaate rantayiterini
aapatziyariri Jesoshi**

12 ¹Noyemijantzinkarite, tema osheki ikaminthaaperoeyakaeni Tajorentsi. Rootaki nokowakaaperotantakimiri eero pantashitawo eerori oetarikapaeni, inta panteniri irira okaatzi ikowakayimiri. Eenirowa pañi, kameetha pijeke riweshiryaawenante-miri: rootaki ikowakagaeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ²Eero pikimiteeyarini theenkantatsiri, omaanta paashini pikenkithashiryaagae-yapiinteni. Piyotaperotero ikowakaakimiri Tajorentsi: okameethaperotaki. Aririka pantapiintero iroka, monkaataka: iñaaperoeyemini Tajorentsi pikameethatzi.

Eero pikantakaaperota

³Ikantakina Tajorentsi: “Piyotagaeyemini oroomajatzi”, rootaki nokamanteeyimioririni iroka. Eero pikantakaaperota, eero piitashita panaakoeyakirini paashinipaeni pipinkatharitzi. Pikenkithashireeyaani tsika pikantari, piyoteeyeni imatakaaperotakimirika Tajorentsi paapatziyakari Jesoshi. ⁴Pamine tsika akanteeyarini: eenitatsi oki aminantari, akempita akemantari, apaante añaawaetantari, ako oerikantari, aetzi anashitantari, maawaeni. ⁵Eejatzi akimiteeyakarini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito: akaateeyakini osheki, asheninka-

tawakagaeyakani. Omaanta inashitayitakani anteeyakirini. ⁶Tema osheki ineshironkaeyakaeni maawaeni. Imatakagaeyakaeni antayitakironi oetarikapaeni, omaanta inashitayitakani. Eero aperawentawo antayiteroni. Aririka imatakaakimiro pikenkithatakayeri atziri, paapatziyaperotyaaari kameetha pikenkithatakaantyaariri irira. ⁷Aririka imatakaakimi petakotyaaari paashinipaeni, ari pantero petakotyaaari kameetha. Aririka imatakaakimi piyotaante, ari piyotaante kameetha. ⁸Aririka imatakaakimi piweshiryaayaari paashinipaeni, ari kameetha piweshiryaakagaeyaarini. Eejatzi aririka ikantemi pipashitayaarini ashironkaenkari oetarikapaeni, pipaperoteri: eero pishampitsitzi. Aririka pamitakoteri paashinipaeni, eero piperatari, inta pishintsite pamitakoteri. Aririka pineshironkateri paashinipaeni, piweshireeyeyani.

⁹Pinintaperoyerini paashinipaeni kameetha, eero pikantashitari: “Nonintakimi”, omaanta pinintaperoteri. Eero poejokirotawo kaari kameethatayitatsini, omaanta pikowaperote pantayiteroni kameethaperotatsiri. ¹⁰Pinintaperotawakagaeyaani maawaeni: tema pikimitawakagaeyakani, paapatziyeeyarini Jesoshi. Pikowaperoeyeni pipinkathatawakagaeyani paashinipaeni. ¹¹Eero piperata, omaanta pikowaperoeyeni pishintsite panteniri Awinkatharite maawaeni ikowakagaeyemirini. ¹²Piyoteeyakini imatakimiro Tajorentsi maawaeni ikantakimiri: iroñaaka piweshiryaawentyaawo. Aririka opomeentsitzimotemi oetarikapaeni, pimaeritakotashitawo inta pikanteri Tajorentsi: “Pamitakotena”. Tema okameethatzi pikantyaani pamaneri Tajorentsi. ¹³Pipapiinteri piyemijantzinkarite koetyeemotari.

Paakameethatapiinteri ninkarika areetemini.

¹⁴Pikanteri Tajorensi ikamintheeyerini kijeeyakimirini, eero pipiyatari.

¹⁵Aririka ikimoshiryaanaki atziri, pitsipatanakyaari pikimoshiryaaperotanaiki eerori. Aririka rowashiretya atziri, aritaki pitsipatanakyaari powashiretya piweshiryaantanakya. ¹⁶Paakameethatawakaageyaani maawaeni atziripaeni. Eero pikantakaaperota inta paakameethateri owashironkaenkaripaeni pineshironkateri. Eero pikantzi: “Naaka yotzinkaripero”.

¹⁷Aririka rantzimotemiro pisheninka kaari inimotzimi, eero pipiyatari. Kameetha pijeeki riyoteeyantemirini atziri pikameethataki. ¹⁸Eero pipiyawaantetari paashinipaeni. Pikowaperoeyeni paakameethateeyerini paashinipaeni, maawaeni. ¹⁹Noyemijantzinkarite, osheki nonintaperoeyakimini. Eero pipiyatari owashironkaawitemini. Rirokya Tajorensi piyakowentemini. Tema paerani rojankinatakaantikroni Iwaperiteki, ikantakini: “Naaka piyawenteemini, naaka owashironkagaeyeririni. Tema naaka Piwinkatharite. ²⁰Aririka ayeri kijakimiri itashe, piperi rowanawo roya. Aririka imiritaki irira, pipakoteri imiri. Pantakirorika iroka, roojatzikya ipashiwenantanakya, eerokya rapiiteero ikijeemi eejatzi”.

²¹Eero pathaagawo kaari kameethatayitatsini antakayemiro oetarikapaeni, omaantakya pikaminthayeri paashinipaeni, poñaayeri kameethatayitatsirini.

Okameethatzi apinkathateeyerini pinkathariwenteeyeerini

13 ¹Pathaagakoperoeyaarini maawaeni jewatatsiripaeni: tema rirotaki Tajorensi kowakaakiriri reewawenante. Eeromi ikowakaerimi, eeromachee reewawenantzimi. ²Riraga

piyathatariri jewatatsiri, eejatzi ikimitakiri Tajorensi, ipiyathatakari irira. Tema rirotaki kowakayiriri reewawenanti. Inja rowashironkagaeyerini maawaeni piyathateeyakaririni. ³Riraga jeekatsiri kameetha tee ithaawantari pinkathari, intakya riraga antapiintziorori kaari kameethatatsi. Eerorika pikoyi pithaawantyaari pinkathari, pijeeki kameetha; pijeekirika kameetha, tekatsi ikantemi. ⁴Kyaaryo, ikowakaakiri Tajorensi ipinkathariwenantepijeekaeyantyaarini kameetha. Omaanta teerika okameethatzi pantayitzirini, ari pithaawantakyaari. Tee ratsipetashita ipinkathariwenantzi. Ikwakaakiri Tajorensi rowashironkagaeyerini maawaeni antziorori kaari kameethatatsi. ⁵Tee akoyi rowashironkagaeyeeni Tajorensi, omaanta akowaki antero inimotziriri, rootaki okameethatantari apinkathateri pinkatharipaeni.

⁶Rootaki eejatzi pipagaanantariri pinkatharipaeni piyorikite. Pipinatakiri ranantyaawori ikowakayiriri Tajorensi: ipinkathariwenteeyakimini. ⁷Pipinateeyeerini maawaeni okaatzira pireewitaririri: pipaeri koriki, impoeshito oetarikapaeni. Pikemijantaperoeyerini eejatzi pipinkathateeyerini.

Kameetha anintawakaaperoeyaani, maawaeni

⁸Eero pireewitayitzirini atziri oetarikapaeni, inta pinintaperotawakaageyaani. Aririka anintawakagaeyaani, amonkaatayiteroni rojankinatayitzirini Moeseeshi, maawaeni. ⁹Ikaminaakini: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero piñaathatzimotari piimi paashini shirampari, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero piñaawenatawoshitayitarini paashini atziri”. Osheki eejatzi ikantakirini. Eejatzi ikantakini: “Pikimitaaga eeroka pikaminthaaga,

eejatzi pikimiteeyirini paashinipaeni pikaminthagaeyerini, pinintaperoyeeri”. Aririka anteeyakironi iroka, tema amonkaatakiro maawaeni ikantakirini Moeseeshi. ¹⁰Aririka anintashireperoteri paashini atziri, tekatsi akantya akijashi-reeri tema amonkaatakiro maawaeni ikantzirini Moeseeshi.

**Eero ojamanitzi ipiyashitaate
Awinkatharite**

¹¹Eero ojamanitzi ipiyashiteeyeeni Awinkatharite ragaeyantaateerini atsipateeyantyaaririni. Paerani aapatziyantakaririni, aetashiteeyawitakarini, ari ojamanitanaki ipiyanteeyari. Iroñaaka aamagaeyakarini, rootaki okameethatantari ajeeke kameetha. ¹²Aririka antapiintero kaari kameethatatsi, kimitaka ajeekaki tsiteniriki, amanantawori antayitzirini. Aririka ajeeki kameetha, kimitaka ajeekaki kitejiriki, tee apashiwentakaawo antayitzirini. Ari iroñaaka oshiyawitakawo rooteentsi okitejitee, tema rootzimeteentsirika ipokae Awinkatharite eejatzi. Eero antapiintziro iroñaaka kaari kameethatayitatsini, inta okameethatzi ajeekaeyeni kameetha. ¹³Thame iroñaaka kameetha ajeekaeyeni. Eero antayiteeroni kaari kameethatayitatsini, eero ashinkiteeyaani, eero añaathatawo kaari ayi, eero oñaathatari kaari ayi, eero akijawakagaa, eero añaawenataperotzitari rowaagawo paashini atziri, ¹⁴eero antayitzirooni kaari kameethatatsi akowayitzirooni eejatzi akenkithashiryayitzirooni. Omaantakya thame akanteri Awinkatharite Jesokirishito ramitakoyeeni kameetha ajeekaeyantyarini.

**Okameethatzi
raakameethatawakagaeyaani
maawaeni atziri**

14 ¹Ikowakirika paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi ikaateeyemini piñaaperoyeerini Tajorentsi, ari paakamee-

thateeyawakirini. Tekirarika riyotaperotayiteroni maawaeni ikowakagaeyakaerini Awinkatharite, omaanta eero pipiyawaantetakotari okaatzi riyotawitari rirori. ²Noshiyakaawentemiro. Eenitatsi kantatsiri okameethatzi owaeyaarini iitarikapaeni: iwatha, shinki, chochokipaeni, maawaeni. Omaanta eenitatsi paashini kaari yotaperotatsi: iitawitachari tee okameethatzi oyaari iwatha. ³Pametari eero ka powapiintari iwatha, eero pimanintaneentziri riraga kaari owari. Eejatzi, teerika powapiintyaari iwatha, eero pikantzi: “Tee ikameethatzi riraga owariri iwatha”. Tema riroteeyakini itomipaeni Tajorentsi, iñaaperoyakirini rirori ikameethatzi. ⁴Tema rirotaki Tajorentsi Iwinkatharite. ¿Okameethatzi pikante eerori: “Tee ikameethatzi rirori, tee raapatziyaperotari Iwinkatharite”? Tema Tajorentsi kantawenterini rirori okameethatzi riraga rantayitakirini, eejatzi ramitakoteri rantayitakironi kameethatayitatsirini. ⁵Eejatzi eenitatsi paashini kantayitatsirini: “Tee omonkaatawakagaeyani kitejiripaeni, inashitakagaeyawoni apaanipaeni kitejiri añaaperotaperotantyaariri Tajorentsi”. Irida paashini ikantzi: “Okameethateeyini maawaeni kitejiripaeni añaaperotantyaariri, tee inashitayitani”. Ari okameethatzi piyoteeyeni oetarika pikoyiri eerori, omaanta eero pikantawakaawentawo kitejiripaeni. ⁶Riraga kantatsiri: “Ninashitakagaawo apaanipaeni kitejiri noñaaperotantyaariri”, tema ikowaki ipinkathateri Awinkatharite. ¿Iitaka athañaakotantyaariri? Riraga paashini, rowari iwatha, ipaasonkitziri Awinkatharite, eejatzi ipinkathatzi. ¿Iitaka athañaakotantyaariri? Eejatzi riraga kaari owari iwatha, ipaasonkitziri Awinkatharite eejatzi ipinkathatzi rirori. Tema eejatzi okameethatzi.

⁷Tee ajeekawaetashita apaniroeni aaka iroñaaka anantyaawori akowayitzi-

rini. Eero akantashita oetarika antayite-rini iroñaaka, eejatzi tsikarika okaate akamantyaari. ⁸Iroñaaka aŋeeyatyeeni aari, kameetha apinkathateeyirini Awinkatharite, anteniri rirori maawaeni ikowakagaeyakaerini. Rirotaki kowaka-gaeroni tsikarika okaate akame, omaanta akantatyeeyaani apinkathateeyirini. Ikantani ipinkathariwenteeyirini añaatsiri eejatzi kamaentsiri, maawaeni. ⁹Ikowaki Jesokirishito ipinkathari-wenteeyirini añaatsiripaeni eejatzi kamatsiripaeni, rootaki ikamantakari eejatzi ipiriinantaari. ¹⁰¿Iitaka pikanta-kotantakariri piyemijantzinkarite: “Tee ikameethatzi”? ¿Iitaka pikiñaanikowen-antayitakaririni? Eero pipeyakotziro iroka: iinja añaageririka Tajorentsi, roojatzi ijeekanaki Jesokirishito iwinka-tharimentoki ikananteeri okameethatzi-rika anteeyakirini aari. ¹¹Iroka ikantzi Awinkatharite Iwaperiteki: “Nokantani nañaaperotzi naaka, kyaaryootaki iroka nokamantemiri. Iinja rotziwerowashi-teeyenani maawaeni atziri ipinkathateeyenani. Ikanteeyenani: ‘Eeroka Tajorentsipero’”. ¹²Kyaaryo, añaagaeyee-rini eejatzi, ari akamanteeyerini maawaeni okaatzika antayitakirini jaka kipatsiki, roojatzi ikantakoeyantakarini okameethatziroka antayitakirini.

**Kyaaryoowa, pantakaerikari
piyemijantzinkarite kaari
kameethatzi**

¹³Ari iroñaaka tee okameethatzi akantakotantariri ayemijantzinkarite oetarika, akante: “Tee okameethatzi rantayitzirini rirori”. Kyaaryoowa, pipakaakaerikarira raapatziyari Jesoshi. ¹⁴Riyotaakina Awinkatharite Jesoshi, rootaki niyotantakari okameethataki maawaeni rowaetayitarini. Okameethatzi oyaari iwatha. Omaanta riraga iitashitachari: “Tee okameethatzi oyaari

iwatha”, ari okameethataki eero rowantari rirori; rooma tee okameethat-zimotziri aririka rowakyaari rirori. ¹⁵Eejatzi eerori, aririka poyimotyaari piyemijantzinkarite ipinkakirira rirori, aritaki powashiretakaakyaari: tee okameethatzi. Aritaki pikenkithashi-ryaakaanakyaari, tee pinintaperotziri. Tema ikamawentakiri Jesokirishito rirori, iroñaaka eero pitheenkakaeri. ¹⁶Piiteeyawitani okameethatayitakini pantayitakirini, omaanta kyaaryoowa, ikantzimawentzimirokari paashinipaeni. ¹⁷Aririka apinkathatakiri Tajorentsi, eero akenkithashiryaayitzirini owayita-rini eejatzi irayitzirini; omaanta akemijantaperotero Ishire Tajorentsi akameethatantyaari, ajeekantyaari kameetha, akimoshirewenteeyantyaaworini rowaga Ishire. ¹⁸Aririka kameetha akemijantaperotakiro, ari kameetha antawaeteniri Jesokirishito. Roojatzi iñaaperoyeeni Tajorentsi eejatzi maawaeni atziripaeni akameethatzi.

¹⁹Thame iroñaaka aakameethateeyerini ayemijantzinkarite, maawaeni; eejatzi ikimitee rirori, raakameethateeyeeni. Eejatzi ayotaawakagaeyaani kameetha aapatziyaperoyantyaaririni. ²⁰Piyoterika ari pookakaakiri atziri raapatziyari Jesoshi tema poyimotakari iwatha, okameethatzi eero poyimotari iwatha. Kyaaryo okameethatzi oyaari iitarikapaeni, omaanta tee okameethatzi ookakayeri atziri raapatziyari Jesoshi. ²¹Tee okameethatzi pantero oetarika-paeni pookakaantyaariri atziri raapatzi-yakari Jesoshi: eero powashitari iwatha, eero pirashitawo pyaarentsi eejatzi kepishaari, oetarikapaeni, maawaeni. ²²Aririka piyotaki ishinetakimiro Tajorentsi oetarikapaeni, eero pikantakowenanteeyarini riraga kaari ametawo, eero pikantawakaawentawo. Aririka

piyotaperotaki okameethataki pantayitakirini, tema ari pikimoshiryaaperotana. ²³Omaanta piiterika tee okameethatzi oetarikapaeni rantayitzirini piyemijantzinkarite, eero pantashitawo eerori, otzimikari pantani. Teerika piyotzi ikowakaakimiro Tajorentsi pantero, tee okameethatzi pantashityaawo.

**Pikenkithashiryaakotyaaari
piyemijantzinkarite, eero
pikenkithashiryaakotashita
apaniroeni eeroka**

15 ¹Ñaakiro, aririka aapatziyaperotakyaari Jesoshi eejatzi ayoteeyakini okameethatayitakini iroka nokenkithatakotakiri, omaanta okameethatzi akenkithashiryaakoeyaarini riraga kaari shintsishireperotsini, tekira riyoperotzironi kameetha Iwaperite Tajorentsi. Eero antashitawo akowakaayitarini aari, ²omaanta akenkithashiryaakoeyerini ayemijantzinkarite, ikimoshireeyantyaarini riroripaeni. Eejatzi amitakoeyerini riyoperotantyaari, raapatziyaperotantyaariri. ³Tema eejatzi riraga Jesokirishito, tee rantashitawo ikowakari irira. Tema rojankinatakotzitaani paerani: “Riraga Jesokirishito ikantziri Iriri: ‘Ikijeeyakinani maawaeni kijeeyakimirini eerori’”. ⁴Rowaga Ishire Tajorentsi ojankinatakaakiri paejatzii-teni ayoteeyantyaaworini kameethatayitatsirini antayiterini, eshiwenantyaawori pomeentsitzimoyiterini oetarikapaeni, aweshiryaawenantyaariri Tajorentsi, eejatzi ayotaperotantyaari iinja ajeeke kameetha janta inampiki. ⁵Nokowaki Tajorentsi ramitakota-piinteeyakaeni eshiwenantakawori akemaatsitayitakarini oetarikapaeni, eejatzi riweshiryaakagaeyaeni. Nokowaki iroñaaka ramitakoeyemini

paakameethatawakagaeyaani. Rootaki ikowakagaeyakimirini Jesokirishito eejatzi. ⁶Tema amonkaatawakagaeya-nyaani akanteeyeni: “Tema ikameethataki Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito”. ⁷Tema raakameethateeyakaeni irira. Iroñaaka pikimiteeyaarini, paakameethatawakagaeyaani maawaeni, iñaaperoyantyaaririni atziri Tajorentsi ikameethatzi.

⁸Paerani ipokantakari Jesokirishito jaka kipatsiki, retakoeyakarini ijoriyotzinkaritepaeni riyoteeyantakarini tee ramatawiteeyirini Tajorentsi. Eejatzi riyotakagaeyakirini imonkaateeyeroni maawaeni ikantakiririni ichariniiteni paerani. ⁹Eejatzi ikowakaakiri riyoteeyeni paashinijatzitatsiri atziri ineshironkaeyakirini, ikanantyaari rirori: “Tema ikameethataki Tajorentsi”. Rootaki okantzirini Iwaperite Tajorentsi: “Nokamanteeyerini paashinijatzitatsiri atziri: ‘Ikameethataki Tajorentsi, thame omampaawenteeyaarini’”. ¹⁰Eenitatsi paashini Iwaperite Tajorentsi kantatsiri: “Tee eeroka naawita joriiyo, omaanta pikaateeyerini rirori piweshiryawenteeyaarini Tajorentsi”. ¹¹Paashini eejatzi rojankinataki, okantzi: “Maawaeni kaari joriiyotatsi ikanteeyeni: ‘Tema ikameethatzi Tajorentsi’. Piñaaperoyeerini maawaeni”. ¹²Eejatzi riraga Iseeyashi rojankinatzi: “Itzimini icharineeteni Isayii, ipoke ipinkathariwenteeyerini paashinijatzitatsiri atziri, riyoteeyakini rowawijaakoeyerini”. ¹³Tema ayoteeyakini imonkaateeniro Tajorentsi maawaeni ikantakaeri. Pameenteeyakarini, rootaki nokowantakari roemoshirenkaeyemini, kameetha ijeekakagaeyemini. Roojatzi otajonkawenteeyemini Ishire Tajorentsi piyotaperotantyaari eero ramatawitzimi Tajorentsi, ithotyakimiro maawaeni ikantakimirini.

**Osheki ikowaki Paaworo
ikenkithate**

¹⁴Iroñaaka, noyemijantzinkarite, niyotaki pikameethateeyakini, eejatzi piyoperoeyakironi iñaani Tajorentsi pimateeyantakaworini piyotaawakagae-yakawoni. ¹⁵Iroñaaka osheki nojankinateeyakimironi, nokenkithashiretakaakimiro maawaeni iroka eero pipeyakotantawo. Kyaaryo, ineshironkatakina Tajorentsi, ¹⁶rootaki rotyaanantakinari nokenkithatakagaeyerini riraga kaari jorriiyotatsi. Nokamanteeyakirini atziri tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakoe-yantakaerini. Roojatzi owameethaperoeyakirini Ishire Tajorentsi maawaeni raapatziyari Jesoshi, roojatzi raakameethateeyakirini Tajorentsi. ¹⁷Rootaki niweshiryaaawenantakimiri: riyoyaakina Jesokirishito nokamanteeyakimini tsika ikanta Tajorentsi. ¹⁸Eero nokenkithatakotashitayitawoni oetarikapaeni, apatzirokya nokenkithatakotero imatakaakinari. Riraga paashinijatzitatsiri atziri iñeeyakinani, eejatzi ikemaeyakinani, rootaki raapatziyantayitaaririni Jesokirishito. ¹⁹Otajonkakaakina Ishire Tajorentsi, nomatayitantaworini oetarikapaeni kaari iñaapiintzi atziri paeni.

Ari nokenkithatakagaeyakirini atziri paeni janta, nitanakawo nokinani Jerojareeki, tema nothotyaanakiro maawaeni nampitsikipaeni roojatzi nareetantaka janta Iriiriyaki. Nokamanteeyakirini tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakotantzi. ²⁰Nokowaperotaki nokenkithatakagaeyerini riraga kaari iyotakoeyiririni irira. Tee nokoyi napiitakotapaeri naari tsikarika paashini atziri ikenkithatakotakiri. ²¹Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Ikemero riraga kaari kemakowitawori; riyoteeri riraga kaari

yotawitariri”. ²²Ari osheki nokenkithatakagaeyakirini kaari yotatsi, rootaki kaari nareetanta pijeekira eerori.

²³Omaanta nothotyaagaeyakironi nampitsi jaka, nokenkithatakagaeyakirini jeekayitatsirini, eejatzi osheki ojarentsi nokowawita noñeemimi, ²⁴rootaki niyaatantyaari iinja pinampiki. Tsikarika okaate nojeekimoeyanakimini roojatzi nawijantanakya janta Eshipaañaki. Nokowaki eejatzi pamitakotena nowaaganakya janta.

²⁵Omaanta nitapaentyaawoota niyaatapaente Jerojareeki, nagaeyanakinirini ayemijantzinkarite ²⁶iyorikite ipakaantziriri riraga masherooniyajatzieejatzi riraga akaayajatzii. Ipiyoteeyiniririni ashironkaenkari koriki. ²⁷Aritaki ikowakaakawo ineshironkaeyerini jorriiyopaeni janta Jerojareeki. Tee isheninkawitari, omaanta tema riroteeyakini itakariri ikamanteeyakirini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaarini. Ikanteeyini: “Tema rirotaki aapatziyaka-gaeyakaerini jorriiyopaeni, rootaki okameethatantari iroñaaka akaminthagaeyerini rirori. Apaeyerini koriki ramananantyaawori koetyeemotakariri”. ²⁸Aririka nopapaakiri koriki ipiyoteeyiniririni, ari niyaate pinampiki. Roojatzi nowaaganeeya, roojatzi Eshipaañaki. ²⁹Niyotaki aririka nareetapaakimi nokenkithatakaapaakimi piweshiryaa-wentaperotantyaariri Jesokirishito.

³⁰Iroñaaka, noyemijantzinkarite, tema akimitawakagaeyakani aapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi iyotagaeyakani Ishire Tajorentsi anintaperotawakagaeyakani. Nokowaki iroñaaka pamaneri Tajorentsi pikanteeyerini ramitakotena, ³¹eero raantana riraga theenkantatsiri janta Joreeyaki. Eejatzi pikanteri riyotagaeyerini riraga jerojareejatzi ikimoshirewenantyaariri koriki ipakaantziriri iyemijantzinkarite.

³²Roojatzi aririka ikowakayena Tajorentsi, nareeteeyapaakimini, osheki nokimoshiretapaaki. Eejatzi osheki oemoshirenkawakagaeyaani maawaeni. ³³Tema ijeekakagaeyakaeni kameetha Tajorentsi, maawaeni. Nokowaki kijokiro rowaeyanakimini. Aritaki okantyaari.

Riwethateeyarini oroomajatzi

16 ¹Iroñaaka nokamantemi: iinja iyaatashitemi oñeemi ayemijantzinkawote Jeevera. Opoñaaka Shinkereeyaki, osheki etakoeyakarini aapatziyariri Jesoshi janta. ²Nokoyi paakameethateeyawakironi, tema rootaki aapatziyariri Awinkatharite. Petakoeyaawoni, pipayitawakironi maawaeni koetyeemotyaaworini. Tema etakoeyakarini osheki ayemijantzinkarite; eejatzi naari, etakotapiintakina. ³Niwethatawo Pirishiira eejatzi riraga Akiirishi. Osheki ramitakoeyakinani rirori nantawaeteeyinirini Jesokirishito. ⁴Paerani rooteentsi rowamagaetenami, omaanta owawijaakotakina Pirishiira eejatzi riraga Akiirishi. Owawijaakotantakinari, rooteentsi rowamagaeteromi roori, eejatzi oemi. Osheki nopaasonkiteeyakironi: naari eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaga, riraga kaari jorriyoteeysatsini. ⁵Niwethateeyarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi piyotapiinteecharini jaga opankoki. Niwethatari eejatzi Epeneto, nonintaperotakiri rirori. Paerani nokenkithatakantakariri riraga aashiyajatzi, rirotaki jewateentsiri raapatziyanakari Jesokirishito.

⁶Niwethatawo Mariiya, tema osheki etakoperoeyakimini roori. ⁷Niwethateeyarini notsipaminthari Antorooniko eejatzi Jooniyashi. Paerani notsipateeyakarini romonkyaagaetakina omonkyaagamentotsiki. Osheki

iñaaperoeyakirini riraga rotyaantanewopaeni Jesokirishito. Reewateeyakinani naari, raapatziyaperotakari Jesoshi paerani. ⁸Niwethatari Ampiiiryashi, raapatziyakari riraga Awinkatharite, osheki nonintaperotakiri rirori.

⁹Niwethatari Orowaano, osheki ikaateeyakinani nokenkithatakotakiri riraga Jesokirishito. Eejatzi rirori Eshitaakishi, niwethatari; osheki nonintaperotakiri.

¹⁰Eejatzi niwethatari Apeereshi; riraga Jesokirishito osheki iñaaperotakiri ikameethatzi, tema osheki ikemaatsitawentziniri. Niwethatari Arishitooworo, eejatzi maawaeni jeekatsiri ipankoki.

¹¹Niwethatari nojorriyotzinkarite Erooriyo. Niwethateeyarini riraga aapatziyariri Awinkatharite riraga jeekatsiri ipankoki rashi Narishiisho.

¹²Niwethateeyawoni Terijeena, eejatzi Terijoocha, tema roojatzi antawaetziniriri Awinkatharite. Eejatzi okimitaka Peereshira, niwethatawo. Osheki nonintaperotakiro. ¹³Niwethatari Roojo, riraga aapatziyaririroña Awinkatharite. Eejatzi niwethatawo riniro, osheki etakotakina nokimitakaantakawo ro nana. ¹⁴Niwethateeyarini Ashiinkirito, Jerekoonte, Reemashi, Patoroowashi, Eeremeshi, eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite tsipateeyaririni. ¹⁵Eejatzi niwethateeyarini Jirooroko, Joorya, Neeryo, eejatzi ritsiro, rowaga Oriimpashi, eejatzi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi tsipateeyaririni, maawaeni. ¹⁶Piwethatawakaya, paakameethaperotawakagaeyani. Riwethateeyimini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito jeekatsiri paashinikipaeni nampitsi.

¹⁷Iroñaaka nokantemi, noyemijantzinkarite: piyoteeyerini riraga iyotagaeyiririni ayemijantzinkarite ikantawakagaeyani, eejatzi piyoteeyarini antakayiriri kaari kameethatatsi,

eejatzi kantzimiri: “Tee okameethatzi paapatziyawo iroka riyotagaeyakimirini”. Eero pitsipateeyarini, eero poyaateeyirini. ¹⁸Tee rantziniri rirori ikowakagaeyawitaririni Awinkatharite Jesokirishito, omaanta rantashiteeyawoni ikowayitzirini rirori. Kameetha iñaawaetawita, omaanta ikowaki ramatawiteeyerini kaari tzimatsini riyotantari.

¹⁹Riyoteeyakimini atziri pikemijantaperotakiri Awinkatharite, rootaki niweshiryaaawenantakimiri. Omaanta nokowaki piyotaperoeyeni pantero maawaeni kameethatayitsirini; omaanta roori kaari kameethatatsi, eero pantaneentziro eechonkiini. ²⁰Tema Tajorentsi jeekakagaeyimirini kameetha. Eero ojamanitzi ranaakotaperoteri Jatanaashi eero rantakaanteemi eejatzi kaari kameethatatsi. Nokowaki iroñaaka ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesokirishito. ²¹Riwethateeyimini Temoteeyo; itsipatakina nantawateeyinirini Jesoshi. Eejatzi riwethateeyimini notsipamintari Rooshiyo, Jasoo, eejatzi Soshiipatere. ²²Naaka Teereshiyojankinatziniriri Paaworo iroka. Eejatzi naari, aapatziyariri Awinkatharite. Niwethateeyimini naari. ²³Eejatzi riwethateeyakimini rirori Kaayo. Nojeekimotziri jaka ipankoki. Eejatzi ipokapiintzi aapatziyariripaeni Jesoshi jaka ipankoki, osheki raakameethatee-

yakinani, ineshironkaeyakinani. Riwethateeyimini Eraashito, riraga kempoyeeyiniririni iyorikite jeekatsiri jaka. Eejatzi riwethateeyimini ayemijantzinkarite itachari Kowaarito. ²⁴Nokoyiri Awinkatharite Jesokirishito ineshironkateeyemini maawaeni eeroka. Aritaki okantya.

Ikaatakiro rojankinari

²⁵Thame iroñaaka apinkathateeyerini Tajorentsi. Rirotaki matakaakimiri pikemijantaperotantakariri, aririka amementaperoeyakyaawoni iroka nokenkithatakotakimiri Jesokirishito. Paeraniperoroña tee riyoteeyini riraga itakaantaworini ari ipokaki rirori rowawijaakoeyeeni. Tee ikamantzirini Tajorentsi, ²⁶omaanta iroñaaka riyotakagaeyakaeni. Rojankinatakaakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani paerani, eejatzi iroñaaka rotyaanteeyakinani naari nokamanteeyakirini maawaeni atziripaeni: “Okameethatzi paapatziyeeyarini Tajorentsi”. Tema okameethatzi aapatziyaperotyaari rirori, tee ikamanitzi irira, ikantatyaani rañi. ²⁷Osheki riyoperotziroña apaniroeni rirori. Thame, maawaeni aapatziyeeyarini Jesokirishito, akanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”. Aritaki okantyaani.

Naaka ojankinatzimirori:

Paaworo

RITAKAWO PAAWORO

ROJANKINATEEYAKINIRINI

KORINTOJATZI

1 ¹⁻²Nokoyi niwethateeyimini eerokapaeni, noyemijantzinkarite janta Korintoki, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinateeyimiororini iroka. Tema riyoyaakina Tajorentsi, rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito, ikowakaakina nokenkithatakteri. Notsipatari jaka Jooshiteneshi nojankinateeyimironi maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi jaga. Paapatziyakari rirori, rootaki rowameethateeyantakimirini; iroñaaka pisheninkatakari Tajorentsi. Pikimiteeyakarini maawaeni ameenteeyakaririni Awinkatharite, rootaki rowawijaakotantakariri. Tema iroñaaka asheninkateeyakarini maawaeni aapatziyeeyaririni rirori tsikarika ijeekaeyini. ³Nokowaki ineshironkaeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimiteeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaawenteeyarini Paaworo korintojatzi

⁴Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki ineshironkaeyantakimirini Tajorentsi, rootaki iroñaaka nokanantariri: “Ariwee, pimatakagaeyakirini korintojatzi”. ⁵Osheki itajonkakowenteeyakimini rirori, kameetha ijeekakagaeyakimini,

riyotakaaperoyakimironi oetarikapaeni ikowakagaeyakimirini. Eejatzi imatakaakimiro piyotagaeyakirini paashinipaeni atziri tsika ikantya rirori rawijakotanteeyaari. ⁶Tema monkaataka nokanteeyakimirini paerani: kyaaryo ranteeyakimironi Jesokirishito maawaeni. ⁷Tema rirotaiki Awinkatharite: paamagaeyaari roojatzi ipokanteeya. Tema itajonkakowentakimi pimatantakawori pantziniri oetarika ikowakagaeyakimirini, tekatsi koetyeemotemini eejatzi. ⁸Ikanteeatyeeyaani ramitakotemi eekiro piyaatye pameentyaari rirori kijokiro poyeri; roojatzi, aririka ipokae, iñaaperoeyapaemini pikameethatzi. Eero ikijawentapae-miro pantayitawitarini. ⁹Eero ramatawiteeyimini Tajorentsi, aritaki imatakimiro okaatzi ikashiyakaakimiri. Tema eeroka riyoyagaeyakimini pikempiyaminthatantyaariri Itomi Awinkatharite Jesokirishito.

Ikantziri: “Pinintaperotawakagaeya”

¹⁰Noyemijantzinkarite, tema apinkathateeyirini Awinkatharite Jesokirishito. Rootaki iroñaaka nokantakowenanteeyantzimirini kameetha inimoeyakimini maawaeni, eerokya pikenkithashi-

ryaantawo oetarikapaeni. Pikempiya-minthatawakagaeyani, eero pikantawakaawenteeyawoni oetarikapaeni.

¹¹Rootaki nokanantzimiri iroka, tema ikamantapaakina okaateeyinira Koroee osheki pipiyapiyawaantetawakagaeyanakani. ¹²Eenitatsi kantashitachari-paeni: “Naapatziyari naari Paaworo”. Eenitatsi paashini kantashitachari-paeni: “Riro naapatziyari Apooro”. Paashini kantashitachari-paeni ikantzi: “Riro naapatziyari Sheejashi”.^a Paashini kantashitachari-paeni eejatzi ikantzi: “Naaka apatziro naapatziyari Jesokirishito”. Rootaki nokanantzimiri: “Eero pipiyawaantetawakagaeyani”. ¹³¿Itsiparyakama Jesokirishito? Tee, rirotaki apaani. ¿Nokentakotawentakimima naaka? ¿Pikaawoshitakotakinama naaka? Teewee. ¹⁴Iroñaaka nopaasonkitziri Tajorentsi tee nokaawoshitakoteeyimirini Tajorentsi. Inta apatziro nokaawoshitakotakiri Tajorentsi Kiriishipo, eejatzi Kaayo. ¹⁵Tekatsi kantashitachani: “Pikaawoshitakotakiri Paaworo”. ¹⁶Eejatzi nokaawoshitakotakiri Tajorentsi riraga Eshiteejana, eejatzi ikaateeyinira. Tee nokenkithashi-reeyari paashini nokaawoshitakotakiririka Tajorentsi.

Jesokirishito rirotaki iyothanitatsiri eejatzi itajorenka Tajorentsi

¹⁷Tee rootaki rotyaanantenari Jesokirishito nokaawoshitakotanteri Tajorentsi, intakya rotyaanantenari nokamantakotziro kameethatatsiri. Nokamanantzirika, tee nokantakaaperothatakayaawomi noñaani. Nokantakaaperothatakayaawomi, eero okameethatizimi. Piitakaashiiyanikari ikowakakimi Tajorentsi piyoteeyeni osheki pawijakotanteeyaari. Omaanta rirotaki

Jesokirishito kamawenteeyakaerini koroshiki, rootaki rowawijaakoeyanta-kaerini: rootaki iroka nokowakiri niyotakagaeyemini. ¹⁸Aririka akamantawityaari riraga jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini: “Ikamawentakimi Rotyaantanewo Tajorentsi koroshiki, ikowawita rowawijaakoeyeminimi”, tema ishirontawenteeyakaeni. Omaanta aaka, awijakoeyakaeni, ayoteeyakironi iroka iñaani rootaki itajorenka Tajorentsi omatantawori owawijaakoeyakaeni. ¹⁹Aritaki rojankinateetzi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Nothonkiteeri riyotantawitiri riraga yotayitawitacharini. Nopeyapithateeri kenkithashiryawitachari okaatzi ikenkithashiryawitari’”.

²⁰¿Tsika ikantyaaka iroñaaka yotzinkari? ¿Tsika ikantyaaka iroñaaka iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi? ¿Tsika ikantyaaka eejatzi riraga yotaawakaachari? Tema itheenkakiro Tajorentsi maawaeni riyoteeyawitarini atziripaeni. ²¹Tema irira yotawitachari tee riyoteeyirini Tajorentsi. Omaanta irira riyotanetzi, rootaki ikowantari rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyawori okaatzi nokamanteeyakiririni: riraga ameenteeyakaririni. Omaanta riraga theenkantatsiri ishirontawentashitakina okaatzi nokamantawitakariri. ²²Tema ikowaki joriyopaeni atajonkeniri oetarikapaeni riyotantyaari itsipatakae Tajorentsi. Riraga kireeshiyajatzi ikowaki riyotaashitawakaapiintyaawo oetarikapaeni. ²³Omaanta nokamantziriri atziri: “Ikamawentakae Jesokirishito koroshiki rowawijaakoeyantakaerini”, rootaki ikijantakinari joriyo. Omaanta irira kaari joriyotatsi, ishirontawentee-yakawoni okaatzi nokamantziriri. ²⁴Omaanta ijeeki riyoyagaeyakirini

a 1.12 Sheejashi rootaki inashita iwaero Peetero.

Tajorentsi rowawijaakoteri: joriiyo, eejatzi kaari joriiyotatsi. Riyotakagaeya-kirini rirori eenitatsi itajorenka Jesokirishito, rowawijaakotantyaariri. Eejatzi eenitatsi iyothanetaantsi riyotakaakae okaatzu ikowakaakaeri Iriri. ²⁵¿Iitaka itheenkaeyantaririni atziri Tajorentsi? Tema irira anaakoperotantatsiri riyotzi. Tema roijatzi anaakoperotantatsiri ishintsitzi. Tee añiiri atziri kimityaarini.

²⁶Pikenkithashireeyakya, noyemijantzinkaritepaeni, tsika pikanteeyawitarini ikaemanteeyakimirini Tajorentsi. Osheki itheenkaeyakimini patziritzinkarite, ikanteeyini: “Tee riyotzi aapatziyariri Jesoshi”. Kyaaryo, tee peewawenteeyirini, eejatzi tee pashaaganta, rootaki itheenkaeyantzimirini. ²⁷Ishirontawenteeyawitakimini atziri, tee iñaaperoyawitzimini, tema ikenkithashiryaaakotawitakimi tee piyotzi, omaanta riyoyaakimi Tajorentsi rowawijaakoeyemini. Riyotakaaperoyemi, ipeyeeyemini jewewenantatsini. Roojatzikya ipashiwenanteeyanakyaaani shirontawenteeyawitzimirini, theenkaeyawitzimirini. ²⁸Riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari jewatatsiri, riraga pinkimayitawitaririni atziri, riraga theenkapiintawitariri: irira reentsitaperoyarini rirori. Omaantakya riraga jewewenantawitachari eejatzi yoteeyawitacharini rowashironkagaeyirini. ²⁹Iroñaaka tekatsi ikantya atziri ikantakaaperotzimotyaaari Tajorentsi. ³⁰Paapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowañaagaeyantakimirini Tajorentsi, ijeekakagaeyemini inampiki. Tema rirotaki Jesoshi riyotakagaeyakaeni, owameethateeyakaerini, rinashitakaa-kae amatantyaari ashiperotyaaari rirori, owawijaakoeyakaerini. ³¹Tema aritaki rojankinateetzironi: “Eero akantakaaperota aaka, omaantakya añaaperoteri Awinkatharite ikameethaperotzi”.

Tsika ikanta Paaworo ikenkithatakaantapiintzi

2 ¹Eejatzi naaka, nareetantapaakimiri, noyemijantzinkarite, nokenkithatakotapaakiri Tajorentsi. Tee nokantakaaperothatapaakawo noñaani, tee niyotaaashitayitapaemironi niyotayitzirini naaka; apatziro niyotaaapemiro ikantziri rirori. ²Eenironi notsipatzimi apatziro nokowaki nokenkithatakotapaakiri Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni koroshiki. Tekatsi paashini nokenkithatakote. ³Nopashiwentashiryawitapaaka, nothaawashiryawitapaaka, okimityaami nokinakashiryawitapaawomi. Nokenkithashiryaaakotakawo, aamashitya eero nomatziro kameetha naapatziyakaakimiri Jesoshi eerokapaeni. ⁴Pamine, nokenkithatakapaakimi eejatzi nokamantapaakimiro iñaani Tajorentsi, omaanta tee niyotaaashitapaemiro niyotayitzirini naari. Iyotakaaperotakimi Ishire Tajorentsi kyaaryootaki ini, eejatzi itajonkawenteeyakimini piyotantawori kyaaryo niyotaaakimiri. ⁵Rowaga riyotagaeyawitzimirini atziri, tekatsi okantya owawijaakoteeyemini, omaanta itajonkakowentakimi Tajorentsi pawijakoeyantakarini.

⁶Aririka niyotaaapiintziri aapatziyaperotariri Jesoshi riraga yoperotzirori iñaani Tajorentsi, kyaaryo nothotyaakiniri irira niyotaaaperoyirini, niyotaki ikemawakiro nokantakiriri. Omaanta tee niyotaaashitari riyotayitziririni atziripaeni riraga kaari aapatziyariri Jesoshi eejatzi iwinkatharitepaeni. Eero owawijaakoeyirini roori riyotaaawakaashitayarini oetarika riyotashitari riroripaeni. ⁷Omaantakya nokenkithatakotziro riyotayitzirini Tajorentsi. Paerani imanawitakawo, tee ayoteeyawitawoni. Paeraniperoroña, tekirani

riwetsikironi oetarikapaeni, ikantzitani: “Nojeekakagaeyerini kameetha jaka nonampiki maawaeni riraga pinkathaperoevanarini paata”. ⁸Tee riyoteeyironi paerani riraga jewatatsiri. Aririkami riyoteeyakironimi, eeromi ikentakota-kaantzirimi Awinkatharite, riraga kameethaperotatsiri. ⁹Rootaki rojankinatanteetakawori: “Eeniro riwetsikakiri Tajorentsi kaari iñaayitzini atziri, tee ikemakotziro, tee ikenkithashiriuro. Omaanta riwetsikiniri maawaeni nintaperotziriri ijeekantyaari kameetha”.

¹⁰Omaantakya riyotakagaeyakaerini Tajorentsi aaka, tema rootaki owaaga-kaerori Ishire. Iyotaaperoeyakaeroni maawaeni, tema othotyakironi maawaeni ikenkithashiryaaakiri rirori.

¹¹¿Ninkama yotzirori ikenkithashiryaaari atziririzinkari? Tema apatziro riyotziro rirori. Eejatzi okimitaka, tekatsi yoteroni ikenkithashiryaaari Tajorentsi: apatziro iyotzi Ishire roori. ¹²Pamine, tee akemijantashitayitawoni riyotayitzirini atziripaeni, inta akemijantakiro Ishire Tajorentsi. Rootaki ayotantakawori ikowaki Tajorentsi ineshironkateeyeeni, ijeekakagaeyeeni kameetha.

¹³¿Pikemakiroma nokantakimiri? Tee riyotziro atziripaeni, eejatzi tee riyotagaeteeroni, inta iyotagaeyakaerorini Ishire Tajorentsi. Iyotagaeyakaeni aakapaeni rowaga jeekantashiretariri, ikemaeyantaworini irowa. ¹⁴Riraga kaari ojeekantashireta Ishire Tajorentsi, tee ikemawakiro okantayitzirini, inta ishirontawentakawo. Tekatsi ikantya ikemero. Ro kaari ikemantawo, tee ojeekantashiretari roori. Apatziro ikemaeyironi iñaani Tajorentsi ojeekantashiretaperotari. ¹⁵Ikemathateeyakironi riraga atziri ojeekashiretantari, omaanta riraga theenkantatsiri tee ojeekantari, rootaki kaari riyotantawo

oetarika kameethatatsiri. ¹⁶Pamine, rojankinatakoetziro Ishire Tajorentsi okantzi: ¿Eenitatsima yotzirori ikenkithashiriiri Awinkatharite? ¿Eenitatsima materoni riyoteeri Tajorentsi? Tee añiirikya. Omaanta aaka ojeekantakae roori, rootaki omatero iyotakagae oetarika ikowakaa-kaeri Jesoshi antero eejatzi ayotero. Omaanta niyotziro naaka ikenkithashiriiri rirori, tema riyotaakinawo.

Ikiyawakagaeyakani korintojatzi

3 ¹Eejatzi naaka, noyemijantzinkarite, tee nokantzimi kimitakimi kemijantaperotzirori Ishire Tajorentsi, inta nokantakimi kimitakimi kaari kemijantaperotzirori. Tema pikimitaka owakira paapatziyari Jesokirishito, pikimiteeyakarini eentsi. ²Rootaki niyotagaeyantzimirorini paerani kaari opomeentsitanyta. Noshiyakaawentzi-miro: okimitzimotakina nirakaakimiro tenitsi; tee nopaeymirini iwatha, tekira pimatziro powa. Roojatzi pikanta iroñaaka, tekira pimateeyironi. ³Tekira pikemijantaperotziro Ishire Tajorentsi. Eeniro paamakotawakayawoni oetarikapaeni eejatzi pikijawakagaeyakani, tee pikemijantaperotziro rowaga Ishire. Pikimitakotakari kaari aapatziyeyaririni Jesoshi. ⁴Aririka ikantzi apaani: “Naapatziyari Paaworo”, eejatzi ikantzi paashini: “Naapatziyari Apooro”. Tema pikimiteeyakarini kaari aapatziyariri Jesoshi.

⁵Pamine, ¿tsika ikantaka Apooro? Eejatzi, ¿tsika nokantari naari pikantawakawaenantanari? Naakateeyakini apatziro atziri, omaanta riyoyaakina Tajorentsi romperatena, rootaki naapatziyakaantakimirori. ⁶Okimitzimotakina nopankitziro naari okithoki pajankaneki. Rowaga okithoki oshiyakaawentziro iñaani Tajorentsi.

Paapatziyimaetakawo. Iinja Apooro, kimitawitaka thamaetatsiri, eekiro riyataki riyotaakimi iñaani Tajorentsi. Omaanta irira rirotaki aapatziyakaape-rotakimiri kimitaka ishookakaayitzirorini okithoki. ⁷Rootaki riraga pankitatsiri eejatzi riraga thamaetatsiri riyotaa-kiri eechonkiini; omaantakya irira Tajorentsi rirotaki shookakaayitzirorini. Tema raapatziyakari. ⁸Eejatzi imonkaatawakaaka riraga pankitzirori eejatzi riraga thamaetatsiri. Rootaki imonkaataanteeyaanaririni riraga ashitawori pankirentsi ipinatanteeyaariri. ⁹Eejatzi okimitaka, nomonkaatakari Apooro nantziniri Tajorentsi ikowakagaeyakinarini. Eerokapaeni poshiyeeyakawoni rowani Tajorentsi. Eejatzi poshiyakawo ipanko riwetsikakiri.

¹⁰Noshiyakaawenteri yotaperotatsiri wetsikirori pankotsi. Ikantakina nokatziyero otzinkamipaeni. Roojatzi paashini atziri wetsikakaakinawori pankotsi. Tema riyoyaakina Tajorentsi eejatzi imatakaakina nityaawo nokenkithatakaakimiri eerokapaeni eejatzi oshekini paashini atziri iñaani Tajorentsi: naapatziyakaakari Jesokirishito. Iinja eekiro riyaatatye riyotaakimi Apooro iñaani Tajorentsi; eejatzi eenitatsi paashini owaagawakimiro. Omaanta okameethatzi aamayawo akompitakari-kari ayotaakiriri paashini atziri iñaani Tajorentsi. ¹¹Otzinkami pankotsi oshiyakari Jesokirishito, irira oshiyakawori otzinkamipero. Tee añiiri paashini oshiyaaawoni otzinkamipanki. ¹²Riraga owaagawakirori, ¿iitaka riwetsikantyaawori? Roorika ooro, roorika piraata, roorika mapi shipakiryatsiri, roorika inchato, roorika inchashi, roorika kompirosi: akenkithashiryaakoperotero oetarika kijoperotatsiri. ¹³Ari okoñaatanaki iinja aririka ipokae Jesoshi riwetsikayitzirini okameethatziirika.

Okimitaka paamari otaaga inchapanki aawiuro, inchashi, kompirosi, irira Tajorentsi ikantakowenteri romperanawo oetarika rantakiniriri aririka rantakiro kameethatatsiri rooma rantakirorika kaari kameethatatsi. ¹⁴Aririka okameethataperote anteeyenirini, oshiyakawo kijoperotatsiri awetsikantayitaworini; aritaki kameetha ipinateeyakaeni. ¹⁵Teerika okameethatzi antayitakirini, okimityaawo awetsikantakawo kaari kijotatsini; otaanakya irowa oshiyakaawentakae tee antaperotziniri Tajorentsi kameetha. Aririka awijakotawitakya, omaanta tekatsi jeekimotaneeni apatziro aaka owawijaakotyaa. Tekatsi okantya ipinatee.

¹⁶Tema aakateeyakini oshiyakawori Tajorentsiipanko ijeekantari Tajorentsi. Tema eejatzi okimitaka ojeekanteeyakaeni Ishire. ¹⁷Eerorika pikamintheeri ijeekantari rirori, eero eejatzi ikaminthayimi eerori. Okameethaperotzi ijeekantarira: tema ijeekantatziimi eerokapaeni pajankaneki.

¹⁸Eero pamatawitashita eeroka apaniroeni. Aririka pikaateeyirini iitawitachari riyoperotzi oetarikapaeni, aritaki pikantakaaperota tee okameethatzi iroka. Aririka pikantakaaperotyaa piyotayitzirini, eero riyotakayimi Tajorentsi. Omaanta pikanteririka: “Tee niyotzi naaka, piyoteena”, aritaki riyotaaperotakimi. ¹⁹Itheenkakiri Tajorentsi okaatzi riyotayitawitarini atziripaeni jaka kipatsiki. Tema aritaki rojankinatziitetani: “Riraga iyotayitawitaririni iitawitaka tekatsi ayerini, omaanta omapokapaakiri owashironkagaantsi owamaakiri. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni kantakaaperowenteeyaworini riyotayitzirini: romapokapaakiri Tajorentsi, rowashironkagaeyerini”. ²⁰Eejatzi rojankinatziitetani: “Riyotzi

Awinkatharite tee okameethatzi ikenkithashireeyakirini yoperotawitachari”. ²¹Eero pikantakaaperotashitari atziri, tee okameethatzi. Riwetsikaeyakimirorini Tajorentsi maawaeni jeekayitatsirini piweshiryaaawenantaawori roori. Rootaki nokanantzimiri: ²²“Rotyaantakina Tajorentsi namitakoeyantemirini, eejatzi rotyaantakiri Apooro eejatzi Peetero rirori, maawaeni ramitakoeyantemirini. Riwetsikaeyakironi maawaeni jeekayitatsirini kipsatsiki, aweshiryaaawenantaawori. Añaatsimirika piweshireeya, pikamakirika eejatzi piweshiryaaakya. Piweshiryaaawentyaawo jeekayitatsirini iroñaaka, eejatzi jeekayitatsirini iinja. ²³Tema pikempiyamintheyeyakarini Jesokirishito, riweshiryaaawentakimi. Eejatzi okimitaka, irira ikempiyaminthatakari Pawa Tajorentsi, rootaki eeroka pikempiyamintheyeyakarini Pawa. Tema riweshiryaaawentakari rirori eejatzi eerokapaeni”.

Rantayitakirini Rotyaantanewo Tajorentsi

4 ¹Iroñaaka piyoteeyakinani naaka romperanari Jesokirishito. Omaanta rotyaanteeyakinani nokamantayitenirini atziripaeni iroka kaari riyotawitarini paerani: okaatzi rantakiri Tajorentsi. ²Aritaki okameethaperotaki nokyaaryoowenteniri oetarika ikowakaakinari, eero namatawitziri. Eejatzi okimitaka, maawaeni antziniriri Tajorentsi okameethatzi ikyaaaryoowenteniri okaatzi ikowakaakiriri. ³Tee nokenkithashiryaaapiintawo oetarika pikantakotashiteeyanarini, eenitatsirika nantakiri; eejatzi tee nokenkithashiryaaapiintawo oetarika kantakotashiteeyanarini paashini atziripaeni. Eero nokantakota naaka, tee nokantzi: “Nokameethatzi”. ⁴Nokenkithashiryaaaka naari tekatsi

nantani, omaanta eero nokantashita: “Kameetha nantakiro maawaeni”. Intakya Awinkatharite rirotaiki kantakowentenani rirori, okameethatakirika oetarika nantakiri. ⁵Rootaki iroñaaka nokamanantemirori: iroñaaka tee okameethatzi akantakotashityaari paashinipaeni: “Eenitatsi rantani”; iinjakya ari ayotaperoeyanakini. Aririka ipokae Awinkatharite, ikitejitakotapaakiro maawaeni okaatzi manawitachari iroñaaka tsiteniriki. Roñaagaero oetarika akowaperoeyirini maawaeni ajankaneke. Akameethatzirika ari ikanteeyeeni Tajorentsi: “Kameethatikimi”.

⁶Pamine, noyemijantzinkarite, naaka kenkithatakotacha, eejatzi nokenkithatakotziri Apooro piyotanteeyenarini eero piñaakoweenkatashitantari atziri. Aririka pikante: “Nonintaperotziri irinta”, paamawentyaawo pimanintzirikari paashini. ⁷¿Litakama pikantakaaperotakari kimitaka panaakotakiri paashini atziri? Tema Tajorentsi pashiteeyimirorini maawaeni jeekimoteeyemirini. Iroñaaka ¿iitakama pikantakaaperotantari, kimitaka tee ipashitzimiro?

⁸Pikimitakotawitakari ashaagantachari: piitashiteeyawitakani piyoperoeyini: tee pikowaeyini riyotagaeyemini. Piitashiteeyawitakani eerokapaeni jewaperowenantatsiri, pimanintakina naari. Pikimitakaantakina naaka patzirite. Jaa, nokowawitaka peewawenantaperoeyanakinimi, atsipatawakayaami eewawenanteeyenimi. ⁹Ari nokaateeyakirini paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, tema pikimitakaanteeyashitakinani onampirentsi-paeni: pimaninteeyakinani. Eejatzi okimitaka rajaryaagaetakina rowama-gaetena; ramineeyakinani maawaeni: ronampiri Tajorentsi eejatzi atziripaeni.

¹⁰Noñaaperotakiri Jesokirishito ikameethatzi, rootaki pikanteeyantanarini: “Tee piyotzi”. Omaanta pikenkithashiryaashitaka paapatziyeyakarini kameetha rirori, rootaki pikanantari: “Niyoteeyakinimi naari”. Pikanteeyashitani: “Tekatsi imatzimaetya riraga Paaworo, osheki amateeyakironi aaka”. Osheki piñaaperotashita eeroka apaniroeni pikameethatzi, omaanta naaka pimaninteyakinani. ¹¹Osheki aapiintakinani notashe, aapiintakinani nomiri, shipaakowaetakina noethaariki, ipajapajaapiinteetanani, nokinakinayitakini; roojatzi iroñaaka. Tekatsi nashi nopanko nojeekantyaari. ¹²Nokantatyaani nopomeentsitapiintakawo nantawaetzi nakoki. Aririka ikijeetakina, nokantziri Tajorentsi: “Pikaminthayeri riraga kijakinari”. Aririka ikijaperopiinteetena, ero nopiyatari. ¹³Aririka itheeyakoteetakina, kameetha nokenkithawaetakawaakiri. Kyaaryo, ipinkaetakina, ikimitakaanteetakina kaagashi, ikanteetzi: “Tee ikameethatzi Paaworo”.

¹⁴Tee ro nojankinatantzimirori iroka nopashiwentakagaeyemini, omaanta nokimitakaantakimi eeroka neentsitepaeni nonintaperotziri; nokowaki nokaminthayemi, nokaminaantemiri kameetha. ¹⁵Omaawitya eenitatsi oshekiperoroña yotagaeyakimrorini iroka kameethatatsiri okantakotziri Jesokirishito, omaanta tee ijeeki osheki ashitzimirini. Pamine, nokamanteeyakimironi iroka kameethatatsiri paapatziyantakariri Jesokirishito, rootaki apaniroeni naaka nokimitakaanantakimiri eeroka notyomipaeni, nishintyopaeni. ¹⁶Rootaki nokanantaperoeyantzimirini: “Poshiyakotaperoeyenawoni”. ¹⁷Rootaki notyaanantzimiriri Temoteeyo, nokimitakaantakari notyomi nonintaperotziri. Ikyaryoo-

wentakiniri Awinkatharite oetarika rantziniriri. Ikenkithashiryaakayemiro tsika okantari nokamantakotapiintziri Jesokirishito, tsikarika janta ipiyotawenteeyarini.

¹⁸Apaanipaeni pikaateeyinira ikantakaaperoeyakani, tema iitakaashitawitaka eero niyaatashiteeyimini naari. ¹⁹Omaanta ikowakaakinarika Awinkatharite, nokowaki intsipaete niyaatashiteeyemini. Eero naapatziyashitapakawo ikantayitzirini riraga kantakaaperoetachari, omaanta niyotapaaki naari eenirorika imatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰Aririka reewawentakae Tajorentsi, eero añaawaetashiwaetawo inta antaperoeyeroni kameetha okaatzi ikowakagaeri. Tema irira rirotaki amitakotakaeri. ²¹¿Oetaka pikowaeyakirini? ¿Pikowaeyakinima nareetemi nowashironkaemi? ¿Rooma pikowaeyirini nareetemi noneshironkaperoeyapemini?

**Itsipatayitakarini aapatziyariri
Jesoshi kaari kameethatatsiri.**

Pookeri

5 ¹Ikamanteetakina pikaateeyakirini ayirori iyashiyani. Raayiteeroni shirampari rinirothori raawitarini iriri. Tekatsi kimityaarini: riraga kaari yoterini Tajorentsi eero rayiro raawitari iriri. ²Omaantakya eeroka pikantakaaperoeyakani kimitaka kameetha paapatziyari Jesoshi. ¿Iitaka kaari powashiretakotantari okaatzi rantakiri rirori? Roojatzi aririka pipiyotawenteyaarini Tajorentsi, piyotemi tee okameethatzi pishinetziri ipokajeempiyaashitapaeya rirori. ³Tee nokaateeyawitzimini, omaanta nokenkithashiryaakoeyakimini. Okimitzimotakina aririka nojeekimoteeyawitakimini, nokanantzimiri tee okameethatzi rayero iyashiyani. ⁴Itajorentsi perotaki Awinkatharite

Jesoshi, riro matakaakinawori nokantakowenatariri riraganki. Aririka pipiyoteeyani piyoteeyeni nokenkithashiryagaeyakimini naari. ⁵Pishineteri Jatanaashi raanakiriita, rowashironkaeriita. Roojatzi aririka ikenkithashiryagaeya, ari rawijakotee paata ipokaerika Awinkatharite Jesokirishito.

⁶¿Iitakama pikantakaaperotantari? Tee okameethatzi. Noshiyakaawentemiro. Tema piyoteeyini ojeekirika tapiyakaawori paa eechonkiini, otsichaagantanakawo maawaeni paa, otapiyakagaeyakawoni maawaeni. ⁷Pookaeri riraga noshiyakaawentakimiri tapiyakaawori paa, pikimiteeyantyaaworini paa owakirari, kaari tapiyacha. Eerorika pookiri, poshiyakotanakarikari rirori. Naakiro, rowamagaetakiri Jesokirishito, roshiyakari owisha rowamaantapiinteetari rowaga kitejitatsiri rawijantakari paerani ronampiri Tajorentsi janta Ejiipitoki. ⁸Iroñaaka, aririka aweshiryaawentyaari Tajorentsi, thame akameethatanaki: eero amatawitantzi. Eero akija, eero antapiintziro kaari kameethatatsi.

⁹Nojankinatantawori paerani, nokanteeyawitakimini eero pitsipatari mayempitzirori tsinani kaari rayi. Eejatzi eero pitsipatawo mayempitziriri shirampari kaari ayi. ¹⁰Tee nokenkithatakotziri kaari aapatziyariri Jesoshi mayempitzirori kaari rayi, riraga kowaperotzirori tzimimotayitziririni atziripaeni, amatawitantatsiri ikoshite, kenkithatakaawitawori riwetsikashitayitarini atziri. Tee nokantzimi: “Eero pitsipatari kaari aapatziyariri Jesoshi”. Tekatsi pikanteeyani pookawakaya, tema pikantyaani piñaapiinteri ijeeki jaka kipatsiki. ¹¹Omaanta nojankinatankotziri riraga kantatsiri: “Naaka piyemijantzinkarite”. Omaanta eeniro imayempitziro tsinani kaari rayi, eero

kijokiro powaeyirini. Eejatzi pikimiteeyirini riraga kowaperotzirori rashitayitarini paashinipaeni, eejatzi kenkithatakaashitawori riwetsikayitzirini atziri, ikowawita ipeyirimi iitajorentsite, theeyawaetashitachari atziri, eejatzi shinkitzinkari eejatzi amatawitziriri atziri ikoyi ikoshiteri. Aritaki nokantakimi, eero pitsipatari rirori eejatzi eero poyimotari. ¹²¿Arima pikantakotakiri tsika ikantyaaka kaari aapatziyarini Jesoshi? Eero. Omaanta pimateri irira pikantakowenantaariri riraga piyemijantzinkarite. ¹³Omaantakya Tajorentsi rirotaiki kankowenterini kaari aapatziyariri Jesoshi. Iroñaaka pookaeyerini riraga kaari kameethatatsiri pitsipateeyawitakarini: eero piitakashitari raapatziyakari Jesokirishito.

6 ¹Aririka pikijkari piyemijantzinkarite, ¿okameethatzimotzimima pawentaapaakyaari kaari aapatziyariri Jesoshi ikantakotantemiri tsikarika pikanteeyaari? Teewee. ¿Tema okameethatemi pawentaapaakyaarimi irira piyemijantzinkarite? ²Tema piyotzi riraga aapatziyariri Jesoshi rowameethatziiri Tajorentsi imatero ikantakowenteeyantyaaririni maawaeni atziri, tsikarika ikanteeyaarini. Aririka pikantakowenteeyerini iinja maawaeni atziri, ¿iitakakya kaari pimatantawo iroñaaka pikantakowenteeyerini piyemijantzinkarite? Tema aritaki pimatakiro pikantakowentawakaya. ³Tema piyotzi akantakowenteeyerini iinja ronampiri Tajorentsi rinawita tsikarika ikanteeyaarini. Akantakowenteeyerinirika rirori, ¿eeroma pimatziro pikantakowenteeyerini iroñaaka atziritzinkari eerori? ⁴Eenitatsirika iroñaaka pikijawakawentari, okameethatzi piiteri paashini piyemijantzinkarite, ninkarika, ikantakowenteeyemirini tsikarika pikanteeyaarini. ⁵Nokantero iroka

pipashiwenantyaari. ¿Tekatsima aapatziyariri Jesoshi yoteroni ikantakoteri paashinipaeni tsikarika ikantyaari? ⁶Omaanta tee apatziro pikijakiri piyemijantzinkarite, tema eejatzi pawentaakari kaari aapatziyariri Jesoshi. Pantzimotakiri kaari kameethatatsi.

⁷Patsipetashiteeyakawoni pawentee-yakarini kantakowenantatsiri riraga kaari aapatziyariri Jesoshi; tema tee ikowakaakimi Tajorentsi pantero iroka. Omaanta kameethatawitachari pimaeritakotero awijashitya: omawitya ikoshiteemiiti. ⁸Omaanta eeroka tee pimaeritakotziro inta pantashiteeyakawoni: pamatawitantzi eejatzi pikoshitawakagaeyakani tema ari paanakiri pawentaanikinta kaarinta aapatziyariri Tajorentsi. Osheki pantapiinteeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹⁻¹⁰Riraga kaari kameethatatsi eero rareeta janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. Tema piyotziro, eero pikompitawo. Eero riyaatzi janta ipinkatharitzinta riraga shirontawori tsinani kaari rayi, eejatzi riraga pinkathatziro iitajorentsitashitari, eejatzi ñaathatziromotawori iina, eejatzi antatenkatawakaachari ishiramparinakaeteki, eejatzi koshintzi, eejatzi kowaperotziro rishitayitarini rowaagawo paashinipaeni, eejatzi shinkitzinkari, eejatzi theeyawaetashitachari ratzirinkaki, eejatzi amatawitziriri ratzirinkaki ikoshitantariri. Tekatsikya ikanteeya rirori rareeteeya janta ipinkatharitzinta Tajorentsi. ¹¹Aritaki pikimithayitawitarini. Omaanta rowameethateeyakimini Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi Ishire Tajorentsi; rootaki ñaaperotantakimiri Tajorentsi pikameethatzi, reentsitetakimi.

¹²Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarikapaeni kaari ithañakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarikapaeni, tee amitakotee

maawaeni: tema atsipetashitakyaawo antero aapanipaeni. Tee akoyi ametaperotyaawo kaari inimotziro paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹³Eeniro owanawo akemari. Eejatzi eeniro asheetomawo ojeekantari owanawo. Omaanta iinja eero añagaero owaeyari eejatzi asheetomawo. Ipeyeero Tajorentsi, eero añagaero jenokinta. Tema atsipetashitawo añawaenaperotawo oetarikapaeni. Tee ro riwetsikantee amayempitero kaari ayi, intakya riwetsikantakaeri Awinkatharite akenkithashiryaanteeyaaririni rirori. Eejatzi ikimita, ikenkithashiryaapiinteeyakaeni aaka. ¹⁴Eenitatsi itajorenka Tajorentsi, rootaki imatantawori ipiriinteeri Awinkatharite Jesoshi, eejatzi ikimitagae aaripaeni: ipiriintanee iinja.

¹⁵Awathapaeni aari rootaki rako Jesokirishito, ikempita, roki, iitzi, maawaeni. Tema piyotakiro iroka. Aakateeyakinirika iwatha rirori, ¿okameethatziro amayempitero tsinani ñaayitziririni paashinipaeni shirampari? Tema okimiwitaka amayempitakaakiri Jesoshi tsinani. Teewee, tee ari okantakotya: tee okameethatzi. ¹⁶Aririka imayempitziro shirampari tsinani, okimitzimotakari Tajorentsi raaperotakiro. Tema piyotziro. Rojankinateetzi, ikanteetzi: “Apite ikaatawitani shirampari eejatzi tsinani, omaanta aririka raawakakya apaani ikantanakya, tee okameethatzi rookawakagaeya”. ¹⁷Omaanta aririka akempiyaminthakarari Awinkatharite, tema apaani akanta ashireki.

¹⁸Eerokya pimayempitziro kaari payi, eerokya pimayempitziro kaari payi. Oetarikapaeni paashini kaari kameethatatsi pantayitakirini, powashironkaakiri paashinipaeni pisheninka; omaanta riraga mayempitziro paashinipaeni tsinani, rowashironkaakiro iwatha rirori

apaniroeni. ¹⁹Tema piyotzi ojeekantakawo piwatha Ishire Tajorensi. Rotyaantakimiro Tajorensi kijokiro owantakimiri. Tee eeroka iroñaaka jewawentashitachani, inta riraga Tajorensi jewawentzimiri. ²⁰Rowawijaakoetanteemiri osheki opomeentsitzi-motawitakari: tema rotyaantakiri Itomi ikamawentakae, rapaatawentakaero riraa ipinawenantakaerori kaari kameethatatsi antakiri. Iroñaaka, oetarikapaeni pantayitakirini, pantakiniri Tajorensi, iñaaperotanteetyaariri irira ikameethatzi.

Ikenkithatakotziri aatsini iina

7 ¹Ari chapinki pojankinatantakinari, eenitatsi pojampitakinari piyaaritakiteki: okameethatzirika payi piina, piimi. Iroñaaka nakemi. Kyaaryootaki okameethataperotzi eero payi piina. ²Omaanta aririka pijeekashitya, kyaaryoowa pimayempitzirokari tsinani kaari payi; eejatzi tsinani, kyaaryoowa omayempitzirikari shirampari kaari ayi. Rootaki okameethatantari paaperoteroota piina, eejatzi aaperoteriita tsinani oemi. ³Okameethatzi shirampari imatero iina, eejatzi okimitya roori oshinetayaari oemi. ⁴Iina eero eewawentziro owatha roori apaniroeni, inta eejatzi reewawentziro owatha oemi. Eejatzi ikimitya rirori oemi, eero reewawentziro iwatha rirori apaniroeni, inta eewawentziro iwatha iina eejatzi. ⁵Eero pithañaapithatawo piina; eejatzi tsinani, eero pithañaapithatari piimi. Omaanta aririka pikantawakaya: “Eeroota añaaminthatawakaa ajeeekashitawakya apanipaeni kitejiri; iyotyata amaneri Tajorensi”, ari kameetha okanta, omaanta aririka omonkaata-paeya roojatzi pimatanteeyaawo eejatzi.

Pamine, eerorika papiitziro rantakaemirokari Jatanaashi kaari kameethatatsi. ⁶Tee nokantaperotawitzi: “Paye piina”, omaanta pikowakirika paye, okameethatzi. ⁷Nokowawitaka pikimiteeyenani naari,^b omaanta rinashitakagaeyakaeni Tajorensi, tee amonkaatawakagaeyani. Irika apaani, eeniro imatakaakaeri. Irira paashini, inashita imatakagaeyakaerini rirori. ⁸Riraga kaari aatsi iina, eejatzi kamaentsiri iina, nokamanteeyemini: kameetha pikimiteeyenani naari, pijeekashitya. Eejatzi okimitya tsinani, kameetha ojeekashitya roori. ⁹Omaanta eerorika pimatziro pijeekashitya, kameetha pagae eejatzi. Kameetha paye, tee okameethatzi pikowawaetashitya paye. Eejatzi okimita tsinani, tee okameethatzi okowawaetashitya ayeeta.

¹⁰Iroñaaka nokaminaaperotero aatsiri oemi. Tee naaka kaminaaperoteroni inta Awinkatharite: tee okameethatzi pookaeri piimi. ¹¹Aririka pookaeri, pijeekashitaperoteeya. Eerorika pijeekashita, papiiteeri pagaeri eejatzi piimentawitari. Eejatzi okimitaka, tee okameethatzi rookaero shirampari iina.

¹²Iroñaaka nokamanteri paashini-paeni, tee riro Awinkatharite kamanterrini: eenirorika ayemijantzinkarite iina kaari kemijantatsini, aririka okowaki aaperoteri, tee okameethatzi rookaero. ¹³Eejatzi tsinani, rirorika piimi kaari kemijantzinkari, aririka ikowaki kijokiro rowaperotemi, tee okameethatzi ookaeri. ¹⁴Ojeekirika tsinani aapatziyariri Jesoshi, eejatzi oemi tee raapatziyariri Jesoshi, irira tee ikimitari theenkantatsiri; rinashitakari Tajorensi, ikantzi: “Rirotaki oemi aapatziyanari. Rirotaki iriri eentsitepaeni. Nokowaperooteeyakirini raapatziyeeyenani

b 7.7 Tekatsi Paaworo iina.

maawaeni". Eejatzi okimitaka iina aapatziyanari, teerika aapatziyari Jesoshi roori. Tee okimiteeyawoni theenkinkawo; rinashitakaakawo Tajorentsi, ikantzi: "Rootaki iina aapatziyanari. Rootaki riniro reentsitepaeni. Nokowakaaperotakiro aapatziyena, eejatzi nokowaperotakiri raapatziyeyenani eentsitepaeni. Aririka rookiro aapatziyariri iina eejatzi rookakotantakiri reentsite, eero riyotakoteeri reentsitepaeni Tajorentsi. Omaanta eerorika ashitariri rookiro iina, eeniro riyotaakotziri Tajorentsi".¹⁵ Teerika okemijantzi iina ayemijantzinkarite, okowakirika ookaeri, ari okameethatzi ookaeriita. Eejatzi oemi ayemijantzinkawote, teerika raapatziyari rirori: ikowaerika rookaero, ari okameethatzi rookaeroota. Tekatsi iroñaaka kanterini shirampari ayemijantzinkarite kijokiro rowantyawori rowaga kowatsiri ookaeri. Eejatzi okimityaari tsinani aapatziyariri Jesoshi aririka ikowaki oemi rookaero, tekatsi kanterini kijokiro owantyaawori. Tee ikoyi Tajorentsi akijawakagaeyaani.¹⁶ Tsinani, aririka kijokiro poyiri piimi kaari aapatziyarini Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteeri. Eejatzi pikimita eerori, shirampari: aririka kijokiro poyero piina kaari aapatziyariri Jesoshi, tee piyotzi aririka powawijaakotakaanteero.

¹⁷Aritaki riyoyagaeyakimini Tajorentsi. Kameetha panteeyenirini Awinkatharite oetarika ikowakaemiri eerori. Rootaki nokanteeyakiririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi tsikarika ipiyoteeyakani.¹⁸ Paerani riyoyagaeyakimini Tajorentsi. ¿Pitakawoma pitotonatziro pishiramparitantari? Aritapaaki, pipeyakotero. Eeroka paashini, teerika pitotonatziro, eero pikoyi iroñaaka pitotonatero, ataama.¹⁹ Aririka pitothowawityaawo

pishiramparitantari, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Eejatzi okimita, teerika pitotonatziro, tekatsi okantemi owawijaakotemi. Ro kameethaperotatsiri anteri akemijantaperotero ikanteeyeerini Tajorentsi.²⁰ Tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari.²¹ Riyoyaantakimiri Tajorentsi, ¿eero karika ipimanteetziri? Eero pikenkithashiryaashitapiintawo. Omaanta ishineteemirika pipinateeya amanantawitzimiri, okameethatzi pishitowanee.²² Riyoyaantakimiri Awinkatharite, eero karika pimantaarewo paerani pinawita, ari iroñaaka okimitaaka riraga Jesoshi ipakaakowenteemi. Tema rowawijaakotzimi. Eero karika kaaririka pimantaarewo pinawita riyoyaantakimiri, iroñaaka okimitaka ramananteemi Jesokirishito, iroñaaka ikantemi rirori oetarikapaeni pantayiteniririni.²³ Kimiwitaka ramanantakimi irira, osheki piwinawo. Rooma osheki ipomeentsitawentakimi rowawijaakotantakimiri. Eero pishineztziri atziri ikantzimi oetarika panteri, omaanta panteniri Tajorentsi oetarika ikowakaakimiri.²⁴ Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamanantzimirori iroka: tsikarika pikanteeyawitani paerani riyoyaantakimiri, aritaki pikantyaari; omaanta kijokiro powanakiri Tajorentsi.

²⁵Iroñaaka nokenkithatakotero kaari shinetaariri shirampari, eejatzi kaari matzirori tsinani. Tekatsi ikantaperotena Awinkatharite, inta nokamantemi nokenkithashiryaari naari. Ineshironkatakina, rootaki kaari namatawitantzimi. Piyoteeyironi iroka.²⁶ Rooteentsi opomeentsitzimoteeyeeni, rootaki nokenkithashiryaantakawori iroka. Tsikarika pikanteeyakani iroñaaka, aritaki pikantyaari.²⁷ Paakirika piina, eero pookaero. Pijeeekashitarika

iroñaaka, eero pikoyi paye piina.

²⁸Aririka paye piina, okameethatzi: tee pantziro kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka aye oemi rowaga kaari shinetaariri shirampari, kameetha: tee antziro kaari kameethatatsi; omaanta osheki pikemaatsiteeyaani. Aririka payi, osheki opomeentsitzimotaperoyakimini. Tee nokoyi opomeentsitzimotemi, rootaki nokanantzimiri: “Eero payi iroñaaka”.

²⁹Iroñaaka nokamantemi, noyemijantzinkarite: eero ojamanitzi ipiyanteeyaari Awinkatharite. Kyaaryoowa, rookakaashiteetemirokari pantayitawitanaririni Awinkatharite ikowakaemiri. Eenirorika piina, omaanta pikyaaryoo-wenteniri riraga Tajorentsi ikowakaakimiri. ³⁰Aririka petakowaetya, aririka pikimoshirewaete; omaanta eero pikenkithashiriro inta pikyaaryoo-wenteniri Awinkatharite panteniri. Aririka pamanantayiteni oetarikapaeni, omaanta eero ojamanitzi piñiuro pamanantayitawitarini. ³¹Eero ojamanitzi piweshiryaawentawityaawo jeekayitatsirini kipatsiki, roojatzi eero pimatziro piweshiryaawentyaawo. Kameetha pijeekawita iroñaaka, eeniro pameteeyakarini, omaanta inashitayitanakyaani maawaeni añaayitzirinika kipatsiki; iinja opomeentsitzimoteeyemini.

³²Nokowaki eero pikenkithashiryaapiintanakawo. Riraga jeekashitachari, ikenkithashiryaapiintziro ikowayitzirini Awinkatharite, ikowaki ikimoshiryaakayeri irira. ³³Omaantakya riraga aatsiri iina, ikenkithashiryaapiintziro maawaeni rantapiinteyirini atziri eejatzi okaatzi awijimotziriri jaka kipatsiki: ikowaki ikimoshiryaakayero iina, ³⁴osheki ikenkithashiryaayitakawoni oetarikapaeni. Rowaga tsinani jeekashitachari eejatzi kaari shinetaariri shirampari: osheki okenkithashiryaagae-

yeroni ikowayitzirini Awinkatharite, okamantakiri: “Oetarika pikowakaenari, ari nomatakimiro. Oetarika pikowakayenari nokenkithashireeyaari, ari nokenkithashireero”. Omaanta rowaga aatsiri oemi okenkithashiryaatziro maawaeni rantapiinteyirini atziri, okowaki okimoshiryaakayeri oemi. ³⁵Rootaki nokamanteeyantzimororini iroka, nokowaki namitakoeyemini, tee nokoyi nopomeentsitakaemi. Nokowaki kameetha pijeekaeyeni, eejatzi piyoteeyini panteeyenirini Awinkatharite oetarikapaeni ikowakayemiri.

³⁶Pamine, eenitatsirika pishinto kaari shinetaariri shirampari, aririka piñaakiro antawotaki, pikoyi iroñaaka paakayero oemi; ari kameethatiki. Ayeeta, eero añiuro pantani. ³⁷Aririka pikowaperote pithañeeyawo ari kameethataperotaki, eero pikemijantashitari riraga ashiryaayitemirini, omaanta pantero pikowaperotziri eerori, oetarika pikenkithashiryaari, okameethatzi. ³⁸Ñaakiro, aririka paakayero pishinto, okameethatzi; omaanta aririka pithañeeyawo, okameethaperotzi. ³⁹Aririka aye tsinani oemi, ari kijokiro owanakiri, roojatzi ikamakotaki. Aririka ikamakiki, ari oshinetaantsiteya agae paashini oemi okowaperotzirika. Omaanta apatziro agae aapatziyariri Awinkatharite. ⁴⁰Aririka okanteetatyeyaani ojeekashitya, nokenkithashiryaaka okimoshireperotanaki. Ari naamaaka riyotaakinawo Ishire Tajorentsi iroka nokamantakimiri.

**Iwatha rowamagaetzinirori
riwetsikashitayitarini
iitajorentsitashitari**

8 ¹Iroñaaka nakemi tsika pikanteriri iwatha rowayitzinirorini riwetsikashitayitarini iitajorentsitashitayitarini pojampitakinaga chapinki. Iitakayitawi-

takani atziripaeni riyotaperotzi tsika ikanteriri iwatha. Omaanta, aririka ayotashitya, akantakaaperotakari. Tee ikowakaaperotee Tajorentsi ayowaetashitya, inta ikowakaaperotakae anintashireperotawakaeyani ayotaperotawakaantyaari ajeekanteeyari kameetha. ²Eenitatsirika iitakaawitachari riyotzi okaatzi kameethatatsiri rantero, apaniroeni ramatawitaa: tee riyotaperoeiyini. ³Omaanta aririka anintaperoteri Tajorentsi riyotagaeyeeni irira. ⁴Pojampitakowentakiri iwatha rowaetakinirori iitajorentsitashitari riwetsikayitzirini. Ari ayoteeyini tee otajorentsitzi riwetsikashiteetari. Apatziro ijeeki apaani Tajorentsipero, tekatsi paashini. ⁵Eenitatsi jeekayitatsirini janta jeñokiinira eejatzi jaka kipatsiki iitajorentsitashitayitarini atziri. Eenitatsi osheki iitajorentsitashitayitarini, osheki iwinkatharitepaeni. ⁶Ayoteeyakini aaka apintzi Tajorentsi, riraga Pawa. Tema rajaryaakawo riwetsikero maawaeni añaaayitakinirika eejatzi aakapaeni. Eenitatsi eejatzi apintzi Awinkatharite: riraga Jesokirishito, wetsikaeyakirorini maawaeni jeekayitatsirini eejatzi aaka.

⁷Omaanta eeniro ayemijantzinkarite kaari yoteeyirorini iroka nokamantakimiri. Paerani rameteeyawoni apaanipaeni ikenkithatakaawitawoni riwetsikashitayitarini atziripaeni. Aririka rowakarini iwatha rowamagaetzinironi, iitawitakarini ashipero riraga iitajorentsitashitayitarini. Tee riyotawita; aririka rowashityaari iroñaaka iwatha rowamagaetzinirori riwetsikaetziri, osheki ikenkithashiryaa-nakya, iitakawita tee okameethatzi royaari. Roshiyakaawitakawo rantakiro kaari kameethatatsi. ⁸Aririka oyaari iwatha, eero ikijawenteeri Tajorentsi. Oyaaririka, tekatsi ikantee. Atzityaari-

rika, eero rowameethashireetee.

⁹Kameetha poyaari, omaanta kyaaryoowa pantakaerikari kaari kameethatatsi riraga kaari yotatsi. Omaanta pishineteri royaariita iitarikapaeni ikoyiri. ¹⁰Ineemirika kaari yotatsi powaka janta opankoki iitajorentsitashitayitarini, ikantzikari: “Riyotzi rirori. Nokimityaariita noyaari naari iwatha rowamagaetzinirori iitajorentsitashiteetari”. Rootaki rowantakawori omawitya ikenkithashiryaaakotawori: “Tee okameethatzi noyaawo”. Rootaki ipakaagaa-nantakawori royaateri Jesokirishito. ¹¹Piyotaperotzi okameethatantari poyaari. Omaanta rirori, tee riyotzi. Aririka rowashityaari, osheki ikenkithashiryaaanakya: “Teerika okameethatzi nantakirika, eeniro iroñaaka nantani”. Aririka rookaero royaatzirira Jesoshi rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta rirotaki piyemijantzinkarite, ikamawentakiri Jesokirishito. ¹²Tee okameethatzi pantakiri. Tema ikantakae riraga Jesoshi: “Pinintaperoeyerini pisheninka, eero pantakayiri kaari kameethatatsi”. Aririka pantakiro iroka, tema pantzimotakiri Jesokirishito. ¹³Rootaki nokanantzimiri: aririka nowakyaari iwatha, nantakaakiri noyemijantzinkarite kaari kameethatatsi, eerowa napiiteeri nowari iwatha eejatzi. Nantakaerikari kaari kameethatatsi.

**Ikantziri Paaworo:
“Pikimiteeyenani naari”**

9 ¹Tema ishinetakina Tajorentsi oetarikapaeni. Tema rotyaantakina. Tema noñaaperotakiri Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaki matakaakinawori naapatziyakaantakimiri. ²Teerika riyoteeyini paashinipaeni rotyaantakina Jesoshi, omaanta eero kapaeni piyoperoeayakinani

rotyaantakina. Tema eerokapaeni naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi rowawijaakotantemiri. Rootaki piyotantari rotyaantakina Awinkatharite. ³Eenitatsi theenkakinari, ikantakowenantakinari, ikantzi: “Tee rotyaantzimi Tajorentsi”. Ari eenitatsi iroka nokantawakiriri: ⁴“Tema okameethataki pamitakotena: pipena noyaari eejatzi nomiri. ⁵Aririka nokinayitanakini nokenkithatakaayerini atziri; eenitatsirikami noena aapatziyariri Jesoshi, tema okameethatzimi notsipatanakyaawomi. Aritaki rantapiinteeyakironi paashinipaeni rotyaantanewo Jesoshi, eejatzi rirentzipaeni, eejatzi Peetero. Eejatzi okameethatzi ipakiromi owanawo eejatzi omiri. ⁶¿Apaniroenima naaka eejatzi Werenawee nopomeentsi-wentyaawo nopinatero nowanawo?

⁷Noshiyakaawentemiro: tema ipinakowentapiinteetziri joraaro. Aririka apomeentsi-wentyaawo apankitziro oowa, tema ari athotagaantero. Aririka ashentapiinteri apirapaeni, tema irapiintziro iteni”. Rootaki nokantakiriri riraga theenkakinari. ⁸Nokenkithatakotakiro añaaipiinteeyakirini, omaanta ¿oetaka okantziri rojankinatzirini Moeseeshi? ⁹Ajaatya iroka okantziri: “Eero poojopatziri tooro ayiteetziri iyatharekitho aatzikakitzirori teriiko ishaagantyaawori, omaanta pishinetziri roya”. ¿Apaniroenima waaka ikenkithashiryaakotari Tajorentsi? Tee. ¹⁰Tema eejatzi aakapaeni oshiyakaawentakae rojankinarini. Iyotagaeyakaeni oetarika anteeyakirini. Aririka atziri ikiyaapanetakiro kipatsi ipankitanyaaawori, ikowaki irira raagaantayiteeroni okithoki paata. Eejatzi ikimita riraga shaagakitzirori, ikowaki raagaantayiteeroni okithoki rirori. ¹¹Pamine, oshiyakaawentaka nopankitakimiro pishireki ñaani Tajorentsi.

¿Opomeentsitzimotzimima iroñaaka pipagaantena noyaari, nokithaayaaari, oetarikapaeni? ¹²Aririka pipagaantashitayityaarini paashinipaeni, tema okameethatzimi pipagaantakinami naari. Omaanta tekatsi pipena. Paapatziyakawoni paerani iroka kameethatatsiri nokamantakotziriri Jesokirishito. Osheki opomeentsitzimotakinani, omaanta tee nokoyi nookakayemiro paapatziyakarini, rootaki kaari nokowakotantzimini oetarikapaeni.

¹³Pamine. Riraga antawaetatsiri Tajorentsi pankoki ari ipoñaakaa-piintawo rowanawo janta, royaari. Eejatzi riraga taakiniriri Tajorentsi piratsipaeni janta aritaariki, rowagaantakaga rirori iwatha ipashiteetariri Tajorentsi rootaki ipantakariri rirori koetyeemotariri. Tema piyotziro aritaki okantakota. ¹⁴Eejatzi okimita roori, ikantziri Awinkatharite: “Irira kemijantawakiriri okameethatzi ipashityaari koetyeemotariri riraga kenkithatzirori iroka kameethatatsiri”. ¹⁵Okameethawita naagaantemimi oetarikapaeni, omaanta tekatsi nayitemi.

Eejatzi tee ro nojankinatantzimiro pipantenari oetarikapaeni. Nokimoshiretaksi tekatsi nokowakotemini; aririkami aakinani notashe, eero eejatzi nokantzimimi: “Pipena noyaari”. Ayenaata, nokameeta. Eerokya nokowakotantzimini oetarikapaeni. ¹⁶Aririka nokamantakotero iroka kameethatatsiri riyotaantari atziri ikamawentakiri Jesoshi, tekatsi nokantya nokantakaaperoty. Tekatsi nokantya nomaerite, eenitatsi nokenkithashiryaari: “Eerorika nantero, tee nantziniri Nowinkatharite ikowakaawitakinari rootaki rowashironkaantenari”. ¹⁷Naakami kowashitachanimi niyotaante, tema ari ipinatenami Tajorentsi. Omaanta tee naaka nokowa-

wita, tema rirotaki omperatakinari.

¹⁸¿Iroñaaka oetaka ipinatenari?

Okameethatawitani nokowakoteeyemini, omaanta tee nokoyi pipinatena. Apatziro niweshiryaawenteeyanakimini naapatziyakagaeyakimirini Jesoshi.

¹⁹Ipineetenarikami, nopeyakaami ratzirite pinatenanimi, ikantapiintenami oetarikapaeni nantapiinteniririmi.

Omaanta nopomeentsiwentashiteeyakarini osheki atziri naapatziyakaantariri Jesoshi. ²⁰Aririka nokaateeyakirini joriyo, nokimiteeyakarini rirori naapatziyakaantariri Jesoshi. Tema irira rirotaki aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, rootaki nokimitantakariri rirori, naapatziyakaantariri. Omaanta tee noñaaperotziro iroñaaka rojankinarini Moeseeshi, tee nopomeentsiawentawo. ²¹Omaanta aririka nokaateeyakirini paashinijatzitatsiri atziri riraga kaari aapatziyawori rojankinarini Moeseeshi, nokimiteeyakarini rirori, naapatziyakaantariri Jesokirishito. Tee nokamanteeyirini ikantawitari Tajorentsi paeraniperoroña; inta nokemijantakaaperoteeri ikantziri Jesokirishito. ²²Eejatzi, aririka nokaateeyakirini kaari maperotzirori raapatziyawo kameetha, nokimitakowitakari rirori, naapatziyakaantaperotakari. Aritaki nokimiteeyawitakarini maawaeni atziripaeni naapatziyakaanteeyantakaririni Jesoshi apaanipaeni. ²³Rootaki nokimitapiinanteeyaaririni riroripaeni raapatziyeyantyaaworini iroka kameethatatsiri niyotagaeyakiririni. Eejatzi naari niweshiryaawentyaawo iroka kameethatatsiri kenkitharentsi amitakoterini atziri.

²⁴Pamine, tema piyoteeyini ishiyeeyanakani osheki shirampari riyotanteeyarini ninkarika anaakotanteentsini. Ranaakotantaki apaani riraga shiyapero-

teenchari, ari ipaetziri iiteetziri pereemyo riweshiryaantyaari kameetha. Eejatzi pikimityaari eerori, pishiyaperotanaki paantyaawori pereemyo. Aririka pishintsiwenteniri ikowakaakimirini Tajorentsi, aritaki paakiro weshiryaakayemini. ²⁵Rirojatzi aamakowentacha maawaeni kowawitachari ranaakotante aririka ishiye. Rootaki ikamintaantari rirojatzi imatantyaawori ishiyaperote raantyaawori amantheerentsi. Intsiapaete opathayi irowa, omaanta iroka amantheerentsi ayeri aaka, eero opathaanitzi roori, rootaki okameethatantari ashintsitashiperotero aantyaawori kaari pathanitatsi. ²⁶Eejatzi naaka tee notzipitzipitayitanakini noshiyanaka, omaantakya noshiyanaka nomatantawori nanaakotante. Paashini noshiyakaawentemiri kapojawakaachari. Ikapojawakaaperotaka riyotantyaari ninkarika anaakotantatsini. Okimiwitaka eejatzi nokapojaperotziri paashini, tee nokapojashitari; tee nantashitawo naaka oetarikapaeni inta nokyaaryoowentziniri Tajorentsi ikowakaakinari, ²⁷noshintsitaperotakiniri; nomperata naaka. Osheki nokenkithatakagaeyirini paashinipaeni, tee nokoyi ikantena Tajorentsi paata: “Tee pantaperotanawo nokowakaawitzimiri”.

Ikenkithatakoyitzirini joriyyopaeni paerani

10 ¹Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi piyotantyaari tsika ikanteeyarini joriyyopaeni janta okaankiityeenta paerani. Otsimankapitheeyakirini menkori ijeekantakawowa Tajorentsi: eejatzi otenkaryaganaki inkaare antawo, niyanki ranashitanteeyanakawoni piryaapathatanaki. ²Janta jaawiki menkori, janta inkaareki riyotagaeyakirini Tajorentsi riyoteeyantakarini raapatziyaperoeyakarini

paerani Moeseeshi. Tema okimiwitaka ikaawoshitakotakiri Tajorensi eeniro royaatziri Moeseeshi. ³Rowapiinteeyakawoni rowanawo ipapiinteeyakiririni Tajorensi. ⁴Rirapiinteeyakironi iña ipapiintziriri, rowaga shitowaatatsiri mapiki. Rowakiniri Tajorensi rowaga mapi, oshiyakaawentakiri Jesokirishito, oyaateeyanakiririni. ⁵Omaanta tee inimotziri Tajorensi. Tee riweshiryaa-wenteeyarini osheki riraga atziripaeni, rootaki ikamaeyantakarini janta okaankiityeenta.

⁶Pikenkithashiryagaayeroni iroka piyoteeyantyaarini ikowakaemiri Tajorensi. Kyaaryoowa, pikimiteeyarini joriiiyoopaeni: pikoyirokari kaari kameethatatsi. ⁷Eero paapatziyawo iitajorensitashiteetari jaka kipatsikika. Tema imatagaantakiro paerani. Ojanki-natakani: “Ijeekaeyanakini atziri, rowaeyakani eejatzi ishinkiteeyakani. Roojatzi ikatziyanteeyanakani, romampagaeyanakani, eejatzi ishironteeyanakawoni tsinanipaeni”.

⁸Kyaaryoowa, akimitakoeyarinikarira aakapaeni: paerani iñaaminthateeyakironi kaari iina, rootaki ikamanteeyakarini 23.000 atziri apaani kitejiriki. ⁹Iñaantagaantakari Awinkatharite, riyotantyaari aririka ikijantakyaari rantakiri, rootaki rotyaanantakanarini osheki maanki. Roojatzi ratsikanteeyakaririni, ikamayitakini. Kyaaryoowa, oshiyakotarikarira aakapaeni, añaantari-kari Tajorensi. ¹⁰Eejatzi apanipaeni ikiñaanikowentakiri irira, rootaki rowamaagaanteeyantakaririni riraga ronampiri Tajorensi. Kyaaryoowa, akimiteeyarinikari aaka, akiñaanikowenteru.

¹¹Ro imatantayitakaworini iroka, akenkithashiryaaantakyaari. Rojanki-nateetzironi, ayoteeyantakarini iroñaaka. Rootawiteencha omonkaa-

teeya ipokanteeyari Jesokirishito.

¹²Iroñaaka aririka pikante: “Nokantatyeeyaani naaka nokyaaryoowentero naapatziyari”, nokantzimi naari: “Paamawentyaaga, pantzirokari kaari kameethatatsi”. ¹³Eeniro akenkithashireeyironi antero kaari kameethatatsi: ashi owaeyironi maawaeni atziri antziro. Omaanta aririka ameentyaari Tajorensi, ramitakooyeeni eero anantawo. Ikyaaaryoowentakae ramitakoperooyeeni eerokya anantawo kaari kameethatatsi akenkithashiryawitakari.

¹⁴Rootaki, nonintaperotanewo, nokamanantemirori iroka: “Eerokya pipinkathatziro riwetsikashiteetari iitajorensitashitari”. ¹⁵Eeniro piyotantari, iroñaaka pikenkithashireeyeroni iroka nokantzimiri. ¹⁶Aririka akanteri Tajorensi: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka niriri”, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryaa-wenteeyawoni riraa Jesokirishito rapaatawentakae. Eejatzi aririka akagaapiintziro paa, tema akimitawakaapiinteeyakani, aweshiryaa-wenteeyawoni iwatha, akenkithashireeyirini ikamawenteeyakaeni. ¹⁷Ari okaatzi owapiinteeyarini paa apaani. Eejatzi okimitawita, osheki akaateeyawitani omaanta amonkaatawakagaeyakani, asheninkateeyakarini Jesokirishito: tema apaani ikanta.

¹⁸Pikenkithashireeyeroni rameteeyakarini joriiyoopaeni. Riraga ñaanakowenantatsiri aririka itaakiniri Tajorensi ipira paashini atziri janta aritaariki, tema itsipatakarira irira ipinkathateeyakirini rirori, tema ari rowakaakyaari iwatha. ¹⁹Eenitatsi iroka nojampitemiri: “¿Tajorensima iroka riwetsikaetzirika?” Kaari. Tema ratsipetashitawo rowapiintziniro iwatha. ²⁰Eenitatsi iroka nokamantaperotemiri. Eeniro

rowakiniri kaari aapatziyariri Jesoshi ipira. Omaanta kaari Tajorentsi rowakiniri, inta kamaari. Tee nokowakayimi pitsipatyaari riroripaeni ipinkathateeya-kirini kamaari. ²¹Aririka pirawenteri Awinkatharite, eero pimatziro pirawenteri kamaari eejatzi. Aririka powawentyaari Awinkatharite, eero pimatziro powawentyaari kamaari eejatzi. ²²¿Arima pikowaki ikijimi Awinkatharite? ¿Panaakoeyirinima pishintsitaperotzi? Teewee. Tee panaakoeyirini eejatzi rowashironkaantyaari Tajorentsi ninkarika ameentakotyaarini kamaari.

²³Ikanteetzi: “Okameethatzi nantero oetarika kaari ithañaakotee Jesoshi”, omaanta aririka antashityaawo oetarika-paeni, eero oshintsitakae maawaeni, tema atsipetagaantashityaawo. Kyaaryo amatakiro akoyiri, omaanta eerorika amitakoeyerini paashinipaeni atziri ishintsitakayeri rajankaneki, ari tee okameethatzi antashityawityaarini. ²⁴Eero pikenkithashiryaa kotapiintziro pikowayitawitarini eerori, omaanta pikenkithashiryaa kotapiinteri ikowayitziro paashinipaeni, eejatzi ikaatzi amitakoteri. ²⁵Aririka ipimantayitzini iwatha, poyaari. Eero pojampitakowentziri: “¿Tsika ipoñaaka irika? ¿Rooma rowamagaetzinirori iitajorentsi-teetziri?” Aririka pamananteri iwatha, eero pojampitakowentziri, piitzikari aririka poyaari eero pikameethashiryaa-naki. ²⁶Okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Irira Awinkatharite ashitayitaworini kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini”.

²⁷Aririka ikaememi kaari aapatziyariri Jesoshi rowakayemi ipankoki. Aririka pikowaki piyaate, powaeyarinikya maawaeni ipaeyawakimirini. Eero pojampitakowentziri iwatha, eero piitziri aririka poyaari, eero pikamee-

thashiryaa-naki. ²⁸⁻²⁹Omaanta ikanteete-mirika: “Eenitatsi irika iwatha, rowaetzinirori iitajorentsitashitari”. Aririka eenitatsi jaga eejatzi piyemi-jantzinkarite kaari shintsiperotatsi rajankaneki, ari pikenkithashireeri irira iiteri tee okameethatzi royaari, eero powari eerori eejatzi. Omawitya eeroka piyotawitaka tekatsi ikantemi iwatha, omaanta pikaminthayeri riraga kaari yotatsi.

Naamaashitaka eenitatsi kantatsini: “Ishinetana Tajorentsi noyaari oetarika-paeni, ¿iitarikya ithañaakotashitantanariri riraga kaari yotatsi? ³⁰Aririka owapiinteyarini, akantapiinteyirini: ‘Ariwee, Pawa, eeroka panaariri nowayitarini’”. Aririka apaasonkiteri, ¿iitarikya ikiñaanikowenanteeriri oyaaririka?

³¹Ari nokamantemi. Aririka powaeyani, eejatzi aririka pireeyeni; omaanta oetarikapaeni pantayiterini, panteniri Tajorentsi ikowakaemiri, riweshiryaa-wenantemiri. Roojatzikya ikanteeyeni atziri: “Tema ikameethatzi Tajorentsi. Kameetha ijeekakagaeyirini aapatziyariri Jesoshi”. ³²Eero pantakayiri kaari kameethatatsi riraga joriiyo, riraga kaari joriiyotatsi, eejatzi aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ³³Oetarikapaeni nantayitziro, nokoyi namitakoeyerini atziri. Tee naaka etakotachani apaniroeni, inta netakotapiinteyarini paashinipaeni atziri. Ro nomatapiinteyantanaririni rawijakoeyantakyaarini.

Antayitzirini tsinani kemijantayitatsirini

11 ¹Poshiyakotenawo, nokimitaka naari nomonkaatakari Jesokirishito.

²Pikenkithashiryaa piintakina, eejatzi pikenkithashireero maawaeni niyotapiintakimirini, rootaki noñaapero-

tantakimiri. ³Eenitatsi iroka, piyotero: riraga Jesokirishito kanteeyiririni atziri oetarika ranteeyerini; riraga shirampari kanteeyirorini iina; eejatzi riraga Tajorentsi kantziriri Jesokirishito.

⁴Pamine riraga shirampari, aririka ramaneri Tajorentsi, eejatzi aririka ikamanante iñaani, tee rametawo ipashikayinatya. Aririka ipashikayinatakya, tema itheenkatziri Jesokirishito.

⁵Omaanta tsinani, aririka amaneri Tajorentsi, eejatzi aririka okamanante iñaani, opashikapiintaka. Teerika opashikapiinta, otheenkatziri oemi: okimitzimotakawo ametakiro oeshi, kimitaka tsinani mayempro. ⁶Teerika okoyi tsinani opashikayinatya ari okameethatzi ameetero oeshi. Omaanta aririka opashiwentakayaawo ameeta, kameetha opashikayinatya.

⁷Riroma shirampari, eero ipashikayinata: tema ikimiwitakari Tajorentsi, eejatzi ipinkathatziri. Rooma tsinani, oñaaperotziri oemi. ⁸Paeraniperorofia ritakari Tajorentsi riwetsikakiri shirampari. Rootaki imeriki shirampari riwetsikakiniriri tsinani; omaanta omeriki tsinani, tee riwetsikaetziri shirampari. ⁹Riraga shirampari tee riwetsikawenteetakiniro tsinani, inta rowaga tsinani riwetsikawenteetakiniri shirampari.

¹⁰Okameethatzi opashikayinatya tsinani riyotanteeyaarini ronampiri Tajorentsi oñaaperotziri oemi.

¹¹Pamine, tee ojeekashita tsinani, tee ijeekashita shirampari. Ikwaki Awinkatharite akoetyaawakagaeyani. ¹²Irowa imeriki shirampari riwetsikakiro tsinani, eejatzi iroñaaka okoñaatapiintziri tsinani otomi. Omaanta Tajorentsi wetsikaeyiririni maawaeni. ¹³¿Oetaka pikenkithashireeyarini eeroripaeni? Aririka amaneri tsinani Tajorentsi, ¿kameethama opashikaryaayinatya?

¹⁴Aakapaeni shirampari, iroñaaka tee ametawo aeshithanthamaeshiteeyini. Aritaki apashiwentakya. ¹⁵Omaanta tsinani, tema añaaperoteeyironi oeshithanthamaeshitzi oeshi: rootaki opashikayinatantari. ¹⁶¿Eenitatsima kowatsiri ipiyapiyawaantetena? Nokamantemi: nameetakawo iroka nokamantakimiri, eejatzi rameeteeyakawoni maawaeni aapatziyeeyakaririni Tajorentsi.

Riyotaantziro

rowawentapiinteeyarini Jesoshi

¹⁷Eenitatsi paashini nokamantemiri. Tee noñaaperotziri iroka panteeyirini aririka pipiyoteeyani: tee okameethatzi, tee pamitakotawakaaneenta. ¹⁸Nityaawo nokamantemiro iroka. Ikamanteetana aririka pipiyoteeyani pipinkathatantapiintariri Tajorentsi, pipiyawaantetawakagaeyanakaani, tema pikenkithashiryaaatziro inashitachari. Naamaashita kyaaryo ikamantagaanteetakina. ¹⁹Pipiyawaantetawakagaeyanakaani piyoteeyantakaririni ninkarika kyaaryoowentaperotzirori raapatziyari Jesoshi. ²⁰Aririka pipiyoteeyani pikenkithashiryaaoteri Awinkatharite, powaeyawitani, tema tee powakoeyarini Awinkatharite kameetha. ²¹Aririka powapiinteeyani, pagaanteeyanakani powanawo eerori, powapithateeyawakaani paashinipaeni. Tee poyaawakagaeyani powantyaari maawaeni. Itasheyaki apaanipaeni, ishinkitaka paashinipaeni. ²²¿Oetakama jaga panteeyirini? Tema eeniro pipanko powantyaari, pirantyaari. ¿Pitheenkakirima riraga pokashitziriri raapatziyari Tajorentsi? ¿Pishirontawentarima riraga kaari ashaagantacha? ¿Tsikama nokantemika? ¿Arima noñaaperotemi? Teewee.

²³⁻²⁵Irira Awinkatharite iyotaanawori iroka nowaagakimirika. Paerani, tsiteniriki raakaanteeyakaririni, raakiro

Awinkatharite Jesoshi paa. Ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, eeroka panawori iroka noyaari”, roojatzi ikagaakiro. Ikantzi: “Eenitatsi iroka paa oshiyawori nowatha: aririka powapiintyaawo, pikenkithashiryaapiinteyenani. Tema naaka kamawenteeyakimirini”. Ari rowaeyakawoni. Roojatzi raakiro eejatzi riramento. Ikanteeyirini: “Eenitatsi iroka awishoowaantsi oowa, aririka pirapiinteyeroni, pikenkithashireeyenani, piyoperoteeyeni apaatawenteeyemini niraa pawijakoeyanteeyarini. Aririka nokamawentemi, piyotanaki eero namatawitzimi, nomatemiro maawaeni nokamantakimirini”. Roojatzi ranashitantanaka tsiteniriki, roojatzi raanteetakari. ²⁶Aripaete powapiinteyawoni, pirapiinteyeroni, piyotaantapiintyaariri atziri ikamawenteeyakaeni Awinkatharite. Pimatapiinteyeroni, roojatzi ipokanteeyari.

²⁷Aririka powawentyaari, aririka pirawenteri, pikenkithashiryaakoteri: eero pantashitawo. Eeniro rantani riraga antashitawori: itheenkakiro iwatha Awinkatharite, itheenkakiro riraa. ²⁸Pityaawo piyotakotya eeroka, eenirorika pantani. Piyotakotyaarika tekatsi pantani, ari poyaawo, eejatzi pirero. Eenirorika pantani ari pityaawo pookaero kaari kameethatatsi pantziri eejatzi pamaneri Tajorentsi ipeyakotemiro pantani, eejatzi pijeeki kameetha roojatzi pimatero powawentyaari Jesoshi, pirawenteri. ²⁹Tee okameethatzi owashiwaetyaawo, eejatzi irashiwaetyaawo. Teerika akenkithashiryaaperoztiri Awinkatharite, tema owashiwaetakawo, irawaetashitakawo: eeniro ojeeki antani; ari rowashironkaakae Tajorentsi. ³⁰Rootaki pimantsiyagaantayitakarini osheki, eejatzi kaari pishintsitantayitani. Rootaki eejatzi ikamagaantayitakarini piyemijantzinkaritepaeni. ³¹Aririka

ayotakotakya eenirorika antani, okameethatzi akenkithashireeya, eero akimitagaa paerani, ookaero kaari kameethatatsi antakiri; roojatzi ameeentanteeyaariri Jesokirishito, eero rowashironkagae Tajorentsi. ³²Tema eejatzi okameethatzi ikantakowentee Awinkatharite, eejatzi rowashironkae, okantyaatakya eero aatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tee ikowakagaeeyeni atsipateeyaarini maawaeni riraga theenkantatsiri.

³³Iroñaaka noyemijantzinkarite, aririka pipiyoteeyani powawenteeyarini Awinkatharite, poyaawakaawakyaata. ³⁴Aririka pitasheyaperotaki, pityaawo poya janta pipankoki. Eero pipiyotashiteeyani pikemantyaawori pitashe: eenirorika pantani. Aririka nareetemi nothotyaapaemiro, niyotayitemironi paashini.

**Ikenkithatakotziro
omatakagaeyakaerini Ishire
Tajorentsi**

12 ¹Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, niyoteeyemironi maawaeni omatakagaeyakimirini Ishire Tajorentsi. Tee nokoyi pikompiteeyawoni, inta nokowaki piyoteeyawakironi. ²Piyoteeyini paerani tee paapatziyeeyawitarini Jesoshi inta pikemijantashitayitawitawoni piwetsikashitayitarini, piitajorentsitashitawitari. Tema omajontziteeyakini roori. Pamatawita-shitaka eeroka apaniroeni. ³Nokowaki piyoteeyawakironi iroka. Aririka oñaawaetakaakiri Ishire Tajorentsi atziri, eero ikantzi: “Tee ikameethatzi Jesoshi”. Eejatzi okimitaka, eeromi piyoteerimi, eero pikantzimi: “Irira Jesoshi rirotaki nowinkatharite”.

⁴Inashitayitakani omatakagaeyakaerini antawaetzniri Tajorentsi, omaanta apaani Ishire Tajorentsi. ⁵Inashitayita-

kani iroka anteeyenirini Awinkatharite, omaanta apaani ikanta irira. ⁶Inashitayitakani anteeyakinirini Pawa Tajorentsi, omaanta rirotaki irira riyoyaakaero oetarika antayiterini eejatzi ramitakotakae amonkaatero maawaeni. ⁷Iyotagaeyakaeni Ishire amitakotawakaantyaari kameetha ajeekimotantyaariri Tajorentsi.

⁸Iyotakaayitakirini apaanipaeni kameetha ikaminaantakariri paashinipaeni; riro paashinipaeni iyotaakaeri kameetha riyotaantakaerori paashinipaeni. Okaatzi iyotakaayitziririni apaani: rowaga Ishire Tajorentsi.

⁹Eejatzi omatakaayitzirini paashinipaeni rameentaperoeyakawoni ikantayitzirini Tajorentsi; paashinipaeni omatakaakiri retsiyatakotayitzirini mantsiyaripaeni.

¹⁰Eejatzi matakayitziririni paashinipaeni itajonkantayitzini. Paashinipaeni omatakaakiri ikenkithatakotziro kameetha Iñaani Tajorentsi. Paashinipaeni iyotakaakiri riyotayiterini kenkithatakaantatsiri: rirotakirika kenkithatakaeriri kamaari, rooma kaaririka. Paashini, omatakaayitakirini iñaawaeecheepookitashitawo paashinijatopaeni paantentsi kaari riyotzi rirori. Paashini eejatzi omatakaayitakirini riyotanakiro kameetha okaatzi iñaawae-teri rirori eejatzi rowaagakaeniro.

¹¹Inashitayitakani iyotagaeyakaerini, omaanta apatziro apaani iyotagaeyiririni: rootaki Ishire Tajorentsi. Oetarika okowakaayitziririni, rootaki iyotaayitziririni, omatakaantakariri.

¹²Pamine: apaani okantawita awatha, omaanta eeniro aetzi, ako, aeki, akempita, maawaeni. Osheki okantawita, omaanta apaani okantawita awatha. Eejatzi ikimita riraga Jesokirishito. ¹³Apaani okantawita Ishire Tajorentsi. Opokapaaki ojeekanantapaa-kawori ashire, rootaki asheninkatawa-

kaanteeyantakaririni, okimitakagaeya-kaeni apaani akanta. Akaateeyirini joriiyo, paashinipaeni kaari joriiyotatsi; omawitya apaanipaeni pimantaari rinawita, paashinipaeni kaari ipimanteetzi. Kijokiro owaeyakaeni Ishire Tajorentsi: apaani okanta.

¹⁴Noshiyakaawentemiro. Apaani okantawita awatha, omaanta eenitatsi anashitantari, oerikantari, aminantari, akemantari, osheki inashitapaeni. ¹⁵Tee okantzi aetzi: “Tee naaka rako, tee naaka iwatha rirori”. Kyaaryo aetzi rootaki awatha, tee inashita. ¹⁶Tee okantzi akempita: “Tee naaka roki, tee naaka iwatha rirori”. Ñaakiro, tema rootaki akempita awatha, tee inashita. ¹⁷Iyotyaariki awatha rootaki aminantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemantyaawomi? Iyotyaariki akemantyaarimi, ¿arima amatakiromi akemaenkatantyaarimi? ¹⁸Omaanta kameetha riwetsikayitakirini Tajorentsi awatha: akemantyaari, aminantyaari, akatziyatziyawaetantyaari, maawaeni. Oetarika ikoyiri, imatakiro. ¹⁹Iyotakyaarikami oki ojeekakimi, ¿tsika akantyaakami? ²⁰Kyaaryo, apaani okanta awatha, omaanta eenitatsi aetzi, oki, akempita, ako, maawaeni.

²¹Tekatsi okantya oki okantero ako: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi aeto, tee okantziro aetzi: “Tee nokoyimi”. Teewee, tee okantziro. ²²Eenitatsi jeekantayiteerini awathakipaeni oetarikapaeni, omaanta apaanipaeni tekatsi ishintsini aetakaashiwtawo ojeekashita, omaanta okameethaperotaki ojeekayitzini. ²³Eejatzi okimita, eenitatsi apaanipaeni apashiwentakaakari, omaanta okameethatzi ojeeki. Akithaatako-tyaawo kameetha tee akoyiro iñaagaete. ²⁴Tee akithaatakotawo kaari apashiwentaka. Omaanta kameetha riwetsikayitakirini maawaeni awatha riraga Tajorentsi. Okameethatzi ojeekayeni rowaga kaari añaaperotawita.

²⁵Imatakiro iroka amitakotawakagae-yantyaarini aetzi, oki, maawaeni. Tekatsi okanteeyani okijawakagaeanyi. ²⁶Aririka okatsitaki eechonkiini apaani, ari akemaatsitanakyaawo maawaeni awathaki. Tekatsirika oyeroni awatha eechonkiini tema kameetha akimoshirewenteeyakironi maawaeni awatha.

²⁷Aakateeyakini oshiyakawori iwatha Awinkatharite Jesokirishito. Aakateeyakini eejatzi oshiyakawori iitzi, rako, roki, ikempita, oetarika. ²⁸Iroñaaka akaateeyakirini osheki aapatziyeeyaririni Jesoshi. Reewawentakae irira rotyaantagaantakae apaanipaeni ikenkithate. Paashinipaeni rotyaantakiri ikamanantayitzirorini iñaani. Paashinipaeni rotyaantzi riyotaantzi. Roojatzi paashinipaeni rotyaantayitakirini itajonkantzi, paashini retsiyatakotayitzirini mantsiyatzinkari, paashinipaeni ramitakotziri paashini atziri, paashinipaeni rotyaantakiri ikantayitzirini aapatziyariri Jesoshi oetarika rantayiterini, eejatzi paashini iñaawaetashitayitawoni paashinijatopaeni paantentsi. ²⁹¿Rotyaanteeyakae-nima akenkithate maawaeni? Teewee. ¿Akamananteeyinima iñaani Tajorentsi maawaeni? ¿Ayotaanteeyinima maawaeni? ¿Atajonkanteeyinima maawaeni? Teewee. ³⁰¿Etsiyatakoeyirinima maawaeni aaka mantsiyaripaeni? ¿Amateeyakironima maawaeni ayotayitakironi paashinipaeni paantentsi? ¿Amateeyakironima maawaeni owaagakiniri asheninka iroka ikantziriri rirori? Teewee. ³¹Omaanta kameetha pikowakotaperoteri Tajorentsi imatakayemiro rooperotatsiri antawaerontsi.

**Kameetha
anintaperotawakagaeyani**

Omaanta ironaaka niyotaaperotemiro kameethaperotatsiri.

13 ¹Aririka amatero añaawaetashiwityaawo paashinipaeni paantentsi, eejatzi aririka amatero

akemero ipaante ronampiri Tajorentsi, omaanta eerorika anintaperoyirini paashinipaeni, tema atsipetashiteeyakawoni, ayotashitayitawitakawoni añaawaetzi. Akimitawokari kampana, okantashita, toon, toon, toon. Akimitarikari tampoo ikantashita, teen, teen, teen. ²Aririka ayotzitatayitawoni kaari iñeetzi, aririka ayotzitatayitawoni maawaeni imanayitawiteeni Tajorentsi, aririka amatayitakironi maawaeni riyotayitzirini atziri Iwaperite Tajorentsi, eejatzi aririka akyaaryoowentaperotero aapatziyaperotyaaari Tajorentsi, rootaki amatantyaawori oshirinkayiteroni ochempipaeni: omaanta eerorika anintaperotziri paashinipaeni, atsipetashiteeyakawoni ayotashitawitakawo maawaeni, tee iñaaperotana Tajorentsi nokameethatzi. ³Aririka apashitayitayirini ashironkaenkari maawaeni jeekimoteeri, aririka akyaaryoowentaperoteri kameetha Tajorentsi akenkithatakoteri, rootaki ikijanteeri atziri, itaawenantee-rori; omaanta eerorika anintaperotziri paashinipaeni, atsipetashiteeyakawoni maawaeni, tee iñaaperotane Tajorentsi akameethatzi.

⁴Aririka anintaperoyerini paashinipaeni, tema amaeritakotashityaawo oetarika awijatsini, akaminthayeri paashinipaeni, eero akijashiryaaneentashitari riraga ashaagantzinkari eejatzi riraga jewatatsiri tema pikowawitaka poshiyaari, eero ajagaakotawo, eero akantakaaperota. ⁵Aririka anintaperoteri paashinipaeni eero akantakaaperota, eero oñaashirenkiri paashinipaeni, eero antashitawo akowaperotziri aaka, inta anteniri ikowakagaeri rirori; eero akijiri intsipaete, eero akenkithashiryaa-piintziro kaari kameethatatsi rantayiteetzirini owashironkaakae. ⁶Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero

akimoshirewentziro kaari kameethatatsi ranteetziri intakya akimoshiryaa-wentero kyaaryooperotatsiri, ⁷akantani akempoyeeri, akantani kameetha ameentaperotyaaari, akantani akenkithashiryaaakotari ari rantakiro kameethatatsiri, omaanta amaeritakotashityaari oetarikapaeni ranteri.

⁸Aririka anintaperoteri paashinipaeni, eero apakaero; omaanta eero akantatyaani akenkithatero iñaani Tajorentsi, eero akantatyaani añaawaetashityaawo paashinipaeni paantentsi. Eero akantyaani ayotashitawityaawo oetarikapaeni, omaantakya akanteetatyeyyaani anintaperotawakagaeyani. ⁹Tee ayotaperotawitani iroñaaka, akamanantakoteri apatziro okaatzi ayotakotakiriri. ¹⁰Iinja ipokapaakirika kameethaperotatsiri, eero akowaero iroka kameethatayitawitacharini iroñaaka. Tema ari ayotakiro maawaeni. ¹¹Paerani eenironi eentsitawitani añaawaetashiwaeta, ayotashitayitarini aari eechonkiini, ayotzi akenkithashiryaaawita eechonkiini. Omaanta iroñaaka antaritapaakika, ookanakiro antzirowa akimiwitakari eentsipaeni. ¹²Iroñaaka kimitaka aminaatakotakiri Tajorentsi ñaarontsiki, tee ikoñaataperotzi. Iinja aminapootaperotapaeri jenokinta. Iroñaaka ayoteeyawitarini eechonkiini, iinja ayotaperoyepaerini, okimitaka riyoperotakae iroñaaka. ¹³Iroñaaka akantatyaani ameenteeyakarini Tajorentsi, ayoteeyakini eero ramatawitee rootaki ayotantari ari aate iinja jenokinta, anintaperotawakagaeyakani. Omaanta kameethaperoteentsiri anintaperotawakagaeyaaani.

Iñaawaetashitayitaworini paashinipaeni paantentsi

14 ¹Pikowaperoeyeni pinintaperoyerini paashinipaeni. Eejatzi pikowaperoero pantero maawaeni omatakaakaeri Ishire Tajorentsi,

pikamananteeyaaririni paashinipaeni iñaani Tajorentsi. ²Eenitatsi atziri omapokashitakari iñaawaetashitanakawo paashinipaeni paantentsi. Tee ikemawakiri atziri omaantakya Tajorentsi. Tekatsi atziri kemawakironi ikantziriri. Omanawitaka iroka oñaawaetakayiri Ishire. ³Omaanta riraga iyotaantzirori iñaani Tajorentsi, riyotaakiri atziri ishintsitakaakiri rajankaneki, ikimoshiretakaakiri, riweshiryaaakaakari. ⁴Riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi kaari riyotzi, ishintsishiretaka apaniroeni, omaanta riraga kenkithatakotziri Tajorentsi rashiki ipaante rirori riyotagaeyakirini maawaeni iyemijantzinkarite, ishintsishiretaka irira. ⁵Nokowawita maawaeni eeroka piñaawaetero paashinipaeni paantentsi, omaantakya nokowaperotaki pikamanantero iñaani Tajorentsi pashiki pipaante. Riraga kenkithatakirori iñaani Tajorentsi ranaakotziri riraga ñaawaetashitawori paashinipaeni paantentsi; tema ramitakotakiri paashinipaeni atziri riyoperotziri Tajorentsi. Omaanta eenirorika owaayiniriri iñaani riraga ñaawaetashitawori paashini paantentsi, okameethatzi eejatzi.

⁶Pamine, noyemijantzinkarite, noñaanatashitapaemirika paashinijatoki paantentsi tema natsipetashitapaakyawomi eero piyotawakiroeni oetarika nokantemiri. Nokowapiintaki namitakoeyemini, tema rootaki nokamanantzimirori okaatzi kaari piyotzi apaanteki ashi, rootaki niyotakaantakimirori piyotakotantyaariri kameetha Tajorentsi. Tema nokamantzimiro iñaani irira. Tema niyotakimi. ⁷Noshiyakaawentemiro. Tee aña kiina, tee oshiyari atziri. Omaanta ari omatashitakyaawo opaemate aririka ijonkateetero. Aririka apatziro ijonkashityaawo toot,

toot, toot, tee ayotakotziro oetarika mampaantsi okanterimi. ⁸Pamine, itziwooteetziri joraaro riyotantyaari rooteentsi romanatya, tziiii, tziiii, tziiii. Eerorika opoemaenkatziki kameetha, ¿arima riyoteeyakini omanatachani riwetsikanteeyarini romanatantyaari? Eero. ⁹Eejatzi pikimiteeyakawoni. Aririka ñaawaetashitawityaawo kaari ikematheetzi wero, wero, ¿tsika okantyaaka ikemanteetawakyaaworini pikanterimi? Okameethatzi piñaawae-tantyaawo ashi apaante akemathata-kaantyaariri asheninkapaeni okaatzi pikanteriri. Tema ari patsipetashitakyaawo piñaawaetashitya. ¹⁰Jaka kipatsikika eenitatsi osheki paantentsipaeni. Inashitayitakani, omaanta tee ikompiteeyawoni riraga ashitawori ipaante. ¹¹Omaanta teerika akemaperotziro ipaante ñaawaetatsiri, kaari asheninka. ¹²Tema pikowaeyakini omatakagaeyemini Ishire Tajorentsi, ari okameethatzi pikowaperotaki iroñaaka omatakayemi pamitakoteri piyemijantzinkarite riyotantyaariri Tajorentsi kameetha.

¹³Rootaki nokamanantzimirori iroka: aririka piñaawaetero paantentsi kaari riyotzi, okameethatzi pikanteri Tajorentsi ramitakotemi pimatantyaawori powaayeniri piyemijantzinkarite apaante ashi pikantakiriri. ¹⁴Aririka noñaanatantyaari Tajorentsi paantentsi kaari noñaawaetantari, nokenkithatakaawitakari rirori noshireki, omaanta tee niyotziro noñaawaetashitaka. Eejatzi tee namitakotziri paashini atziri. ¹⁵¿Iitaka nanteri naari? Aririka namaneri Tajorentsi okameethatzi noñaawaetantyaawo paanteentsi noshireki kaari niyotzi; omaanta eejatzi okameethatzi namaneri nopaanteki nomatantyaari nokenkithashiryaakotero okaatzi nokantziri. Aririka nomampaa-

wentyaari Tajorentsi, rooma nomampaantyaaworika paanteentsi noshireki kaari niyotzi, omaanta okameethatzi eejatzi nomampaa-wentyaari nopaanteki okaatzi niyotziri. ¹⁶Pamine, aririka piñaaperoteri Tajorentsi, omaanta pinashitakyaaworika pipaante, ¿tsika ikantyaaka ikemathatantyaawori riraga owakirari tsipateeyakimirini? Eero riyotawakiro oetarikapaeni pikanterimi. ¹⁷Aririka pipaasonkiteri Tajorentsi paashinijatotsiriki paantentsi, eejatzi itsipatzimirika paashinipaeni atziri, teerika riyotziro iroka paashini paantentsi eejatzi teerika ikemimi kameetha, tekatsi pikantya piyotayeri riroripaeni. Tee ikemawaantetzimi.

¹⁸Nanaakoeyakimini noñaawaetantashitakawo paanteentsi nojeekira apaniroeni, kaari niyotzi, rootaki nopaasonkitantariri Tajorentsi. ¹⁹Omaanta aririka apiyotawenteeyarini Tajorentsi, nokowaperotaki noñaawaetantyaawo niyotaperotakiri, niyotaantyaariri paashinipaeni. Aririka noñaawaetantashityaawomi osheki ñagaantsi paantentsi kaari piyotzi, eero amitakotzimi. Natsipetashitakyaawomi, wero, wero. Okameethatzi noñaawaetero apanipaeni ñagaantsi pikemaeyakirini.

²⁰Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero poshiyakotari eentsi: pikenkithashiryaaperotanakya. Eerokya pikenkithashiriiri kaari kameethatzi: intakya pikimiteeyarini owakira koñaatatsi, tee ikenkithashiriiri kaari kameethatzi. Omaanta aririka pikenkithashiryaaperotanakya, kameetha pikimityaari antaripaeni, eenitatsi riyotantari. ²¹Eeniro iroka okantzirini Iwaperite Tajorentsi:

“Ikantzi Awinkatharite: ‘Nokantawitakari joriiyopaeni, omaanta tee ikemijantana. Iinja notyaanteniri

paashinipaeni atziri, inashitayita-worini ipaante, ikamantawityaari, omaanta eejatzi rirori, eero ikemijantawakiri’”.

²²Rootaki nokanantzimirori iroka: iñaawaetashiteetakawo paashinijato paantentsi riyotantyaariri kaari aapatzi-yari Jesoshi. Tee iñaanatashitanari aapatziyariri Jesoshi riyotaantariri. Omaanta okameethatzi akamanteri aapatziyariri Jesoshi okaatzi riyotaa-kaeri riraga Tajorentsi eerorika oetarika ikowakaakaeri antero. Omaanta eero akamanteri kaari aapatziyariri Jesoshi iroñaaka: rooma eeroota aapatziyawo.

²³Pamine, nokamantemiro: pipiyota-wenteeyaaririnika Tajorentsi, aririka piñaawaetantashiteeyakyaawoni paantentsi kaari piyotzi: wero, wero, wero; eero ikemiro maawaeni. Aririka ikyaapaaki paashini atziri, kaari aapatziyarini Jesoshi; tema ari ikantapaaki: “¡Sha! Pamineritya irika, ithawirentsitaki”. ²⁴Omaanta aririka piyotaante apaanteki, ari ikemapaakiro kaari aapatziyariri Jesoshi aririka ipoki. Ikemapaakimirika, riyotantyaari tee ikameethatzi, eeniro rantani. Okenki-thashiryakayeri maawaeni ikemaeya-paakirini. ²⁵Ikenkithashiryaaneero maawaeni imanawitakari rajankaneki. Roojatzi rotziwerowashitantanakari Tajorentsi, ipinkathatantyaariri. Ikantemi: “Kyaaryo, itsipataperoyakimini Tajorentsi”.

²⁶Ñaakiro, noyemijantzinkarite. Aririka pipiyoteeyani, kameetha pomampaaya apanipaeni, riyotaante paashini, ikenkithatakaante paashini, paashini iñaawaetantashitakawo paantentsi kaari riyotzi, paashini rowaagaeyakinirini aapatziyariri Jesoshi ikantakiriri. Omaanta, oetarikapaeni panteeyerini, pantero piyotanteeyariri-piyemijantzinkarite. ²⁷Eenitatsirika

ñaawaetashityaawoni paantentsi kaari riyotzi, kameetha iñaawaete aririka ikaate apite, eerorika 3: eerokya osheki. Eero itsipatawakagaeyani iñaawaetantyaawo. Rityaawo apaani, rimpaeta-paaki paashini. Omaanta okameethatzi ijeeki rowaagaeyakinirini pisheninka ikantakiriri. ²⁸Teerika añiiri owaagaeyakirorini ikantziri, okameethatzi imaerite, eero iñaawaetantashitawo paantentsi kaari riyotzi piyoteeyencharini, omaanta kameetha iñaawaetashirete rajankaneki, eejatzi iñaanateri Tajorentsi rajankaneki.

²⁹Okameethatzi riyotaantero Iñaani Tajorentsi, ikaatzi kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi apite, eerorika 3. Omaantakya paashinipaeni, ikenkithashiryaakotaperoyeroni ikamantayitkiririni okameethatziarika. ³⁰Aririka riyoteeri Tajorentsi paashini jeekatsiri kaari riyoteeyawitani paashinipaeni, okameethatzi imaerite. Aririka ithonkapaakiro riraga jewatatsiri ikenkithatzi, roojatzi rirori imatantanakyaawo riyotaante. ³¹Okameethatzi riyotaantero iñaani Tajorentsi apaani, roojatzi rimpaete paashini, roojatzi riyoteeyantyaarini maawaeni kowatsiri, riweshiryaanteeyaarini maawaeni.

³²Riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi, kameetha imaerite, aririka ritakyaawo iñaanataki paashini. Tema imatziro atziri imaeritawakiita roojatzi ithonkantaapaakyaawo itakawori roojatzi iñaawaetantanakya paashini. ³³Tee ikoyi Tajorentsi akishiyeenkatya añaawaete eero akemaperotantawakawo iyenkithari, inta ikowaki amaeriteeyanakini kameetha, akemanteeyawakyaaworini.

Aririka ipiyotawentapiintari Tajorentsi maawaeni rowameethateeyirini, ameteeyakani ³⁴sinani omaeriteeyakini. Tee oshinetaantsita. Kameetha

okemijante, tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi. ³⁵Okoyirika iyote oetarikapaeni, kameetha ojampiteri oemi janta opankoki. Tee okameethatzi oñaawaete pipiyotawenteeyarinirika Tajorentsi. ³⁶Pamine, tee eerokapaeni itawori piyotanteeyironi iñaani Tajorentsi. ¿Piitakima apaniroeni piyotziro eerokapaeni? ³⁷¿Pikaateeyirini nima kamanantzirorini iñaani Tajorentsi? ¿Pikaateeyirini nima aapatzi-yaperotawori Ishire Tajorentsi? Okameethatzi riyotawakiro iroka nojankinatzimiri rootaki kaminagaantsi rashi Awinkatharite. ³⁸Eerorika raapatziyawo pisheninka iroka, eero paapatziyeeyarini rirori. ³⁹Rootaki, noyemijantzinkarite, pikowaperotanteeyarini pikamanteri paashinipaeni iñaani Tajorentsi. Omaanta eero pithañaapithatari iñaawaetantyaawo paantentsi kaari riyotzi. ⁴⁰Omaanta powameethatero oetarikapaeni pantayitzirini. Tee okameethatzi piñaawaeteeyini: pimaeriteeyini maawaeni, pikemijanteri apatziro apaani ñaawaetatsini.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
ipiriinantakari, eejatzi
apiriinantyaari aari**

15 ¹Iroñaaka noyemijantzinkarite, nokenkithashiryaakagaemi eejatzi nokamantzitakimiri: tema okameethataki paapatziyitawakawoni; roojatzi iroñaaka pikanta piyotaperotzi kyaaryooperotaki, tee otheeyaantsita. ²Rootaki owawijaakoeyemirini, aririka pikantateeyyaani paapatziyantyaawo, omaanta eerorika eekiro piyaatayee paapatziyawo eero owawijaakotzimi. ³Nityaawo nokamantakimiro iroka rooperotatsiri ikamantziteetakinari: eeniro anteeyakirini kaari kameethatzi, rootaki ikamawenanteeyakaerini Jesokirishito. Imonkaatakiro okamanta-

kotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁴Romonkyaagaetakiri omooki. Okaataki 3 kitejiri ipiriinantanaari eejatzi. Imonkaatakiro eejatzi okamantakotzitaririni Iwaperite Tajorentsi. ⁵Rofaagakari Peetero, eejatzi roñaayitapaari riraga riyotaanewopaeni. ⁶Roojatzi roñaagaeyaarini osheki ayemijantzinkarite, ipiyotawakagaeyani. Ranaakotakiri 500 ñagaeyakiririni. Ijeekaeyanakini iroñaaka osheki ñaakiriri rirori, omaanta ikamagaantaki apanipaeni. ⁷Roojatzi roñaagantari Jantyaako, eejatzi roñaagaeyaarini maawaeni rotyaantanewopaeni. ⁸Riweyaantanaana naari roñaagana, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nojeekakakiri Jesoshi eejatzi paashini riyotanewo jaka kipatsiki.

⁹Rotyaantakina, omaanta tee nokimitari paashinipaeni rotyaantanewo, tee nokameethatzi; tema nokijawitarini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹⁰Ineshironkatakina Tajorentsi, rootaki nokimitantari iroñaaka. Tee ratsipetashitawo ineshironkatakina. Ipomeentsiwentaari Tajorentsi paashinipaeni riraga rotyaantakiri, omaanta nanaakoe-yakirini naaka, nopomeentsiwentaperotakari nantawaeteniri. Tee nantashityaawo naari, omaanta ineshironkatakina, nomatantakawori. ¹¹Aririka nokenkithatakagaeyemini, rirorika paashini rotyaantanewo kenkithatakagaeyemirini: tee opaashinitzi. Aritaki omonkaatawakaakya nokamanteeyimiri: aririka paapatziyawo, aritaki pawijakotee.

Ipiriinte kamaentsiripaeni

¹²Pamine, nokamanteeyakimiri: “Ikamaki Jesokirishito, ipiriintanaa eejatzi”. Paapatziyeeyawakinani. ¿Iitarikya pikantagaanantakari eero ipiriinta kamaayiteentsirini? ¹³Eeromi

ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami riraga Jesokirishito.

¹⁴Eerorikami ipiriintemi, natsipetashita-kawomi nokamanantayitzini, patsipetashitakawomi eerori aapatziyeyarini Jesoshi. ¹⁵Eejatzi piyotakimi notheeya-kotakari Tajorensi. Naakiro, tema nokamantakotakiri: “Ipiriinteeri Jesokirishito”, omaanta eeromi ipiriintaami kamayiteentsirini, eeromi ipiriinteerimi rirori. ¹⁶Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, eeromi ipiriintaami Jesokirishito. ¹⁷Eeromi ipiriintaami, patsipetashiteeyakyaawonimi paapatziyeyakarini; eeniromi ojeekimotemimi kaari kameethatatsi, ¹⁸eejatzi ikantyaami riyatapiintemi paamariki kaari tsiwakanitatsini kamaeyatsirini, eejatzimi riraga aapatziyeyawitaririni Jesokirishito. ¹⁹Eejatzi aaka, eeromi apiriintaami, atsipetashita-kawomi aapatziyawitakarini iroñaaka Jesokirishito, owashironkaaperotakyaami, anaakoeyakirinimi maawaeni atziri ashironkagaeyacharinimi.

²⁰Omaanta ipiriintaperotanaa Jesokirishito, reewaeyakirini maawaeni paashini kamaeyatsirini eero ikamae eejatzi. ²¹Eeniro rantakiri riraga Araani, rootaki akamaeyantakarini iroñaaka. Eejatzi ikimitakari, eeniro rantakiri riraga paashini shirampari, riraga Jesokirishito, rootaki apiriinteeyantyarini iroñaaka. ²²Asheninkateeyakarini Araani, rootaki akamaeyantakarini. Eejatzi okimitaka, asheninkateeyakarini Jesokirishito iroñaaka, rootaki rowañaanteeyerini. ²³Reewaeyakaeni rirori. Roojatzi aririka ipokae, ipiriinteyaneeni maawaeni aapatziyeyaririni. Aritaki okantyaari: aririka omonkaatkya, apiriinteeyaneeni maawaeni.

²⁴Ikantziri Jesoshi ashitariri:

—Ari okaatapaaki. Tema nothonkakiri kamaaripaeni, jewatatsiripaeni irira,

nantatsiripaeni, theenkantatsiripaeni eejatzi ponampiripaeni naawita piyathatakimiri paerani, maawaeni. Iroñaaka Pawa, pipinkathariwentereri eero ka maawaeni jeekaeyatsirini. ²⁵Ipinkathariwenante Jesokirishito jaka kipatsiki roojatzi ithonkaeyantyaaririni maawaeni kijeeyawitakaririni. ²⁶Roojatzi eero ikamae eejatzi atziri.

²⁷Okantzini Iwaperite Tajorensi: “Itakiri Tajorensi Jesokirishito jewawentzirori maawaeni jeekaeyatsirini”. Tema okantzi: “Maawaeni jeekaeyatsirini”, omaanta eero ipinkathariwenantzi Iriri: tema rirotaki iitakiriri pinkathariwenantatsini. ²⁸Inja aritaki ranaakoeyerini Jesokirishito maawaeni jeekaeyatsirini, ipinkathariwenteeyerini maawaeni. Apatziro irira Iriri, tekatsi ikantya ipinkathariwentereri. Ikanteri: “Pawa, eero ka noñaaperotzimi, panaakoeyanani maawaeni pipinkathariperotaki eero ka”. Kyaaryo, Tajorensi-pero irira, pinkathariwenantaperotatsiri rirori.

²⁹Pamine, eenitatsi kaawoshitawentziriri kamaentsiri. Eeromi ipiriintaami kamaentsiri, tema ratsipetashityaawomi ranteromi. ³⁰Eejatzi, eeromi apiriintaami, tema natsipetashityaawomi nopomeentsiwentapiintawo nokenkithatzi. ³¹Paapatziyeyakarini Awinkatharite Jesokirishito, rootaki niweshiryaaawenteeyakimirini: kyaaryo iroka nokantakimiri. Eejatzi okimitaka, kyaaryo iroka nokamantemiri: tee niyotzi tsika okaateka rowamaawenteetenawo nokenkithatzi. Maawaeni kitejiri eenitatsi kowawitachari rowamaawentenawo. ³²Janta Ejeesoki ikijaperotakina jeekatsiri, osheki opomeentsitaka. Pamine, eeromi apiriintaami, tema natsipetashitakyaaawomi. Eero apiriintaami, eero akenkithashiretzirimi Tajorensi: thame

owaeyani, thame ashinkiteeyani; roojatzi akamantakya, ari okaatzi. ³³Eero pishinetziri theenkantatsiri ramatawitemi. Tema kyaaryo ikanteetzi: “Eero kijokiro poyiri theenkantatsiri: rantakaemirokari kaari kameethatatsi”. ³⁴Pikenkithashireeya, eero papiiteero eejatzi kaari kameethatatsi. Pikaata-piinteeyirini kaari yoteeyirini Tajorentsi: ¿iitarika kaari pipashiwenta?

Owakirari iwatha

³⁵Aririka rojampitee theenkantatsiri: “¿Tsika ikanteeyaka ipiriinantaneeyaari kamaentsiri? ¿Tsika okantyaaka iwatha, aririka ipiriinte?” ³⁶Tee ikenkithashiryaa rirori. Eerorika opankita okithoki kipatsiki, roojatzi okamantakya, eero oshooki. ³⁷Aririka apankitero okithoki, tee apankitakotziro owatha, owaato, oshi, maawaeni: athatyero apankitziro okithoki. Aririka apankitero teriiko, aririka paashini okithoki, ³⁸omaanta Tajorentsi ijeekakaakiro owatha, owaato, oshi, maawaeni; imatakiro ikowakaakirori. Teriiko okithokitakaero okithokipero roori. Kaniri ojeeki owathapero roori. Eejatzi okimiteeyakani maawaeni shokayitatsirini. ³⁹Tee imonkaatawakagaeyani iwatha maawaeni añayitatsiripaeni. Eeniro atziri rashi rirori iwatha, rinashita rirori tsimeri. Rinashita eejatzi shiwankitziinkari. Rinashita eejatzi shimapaeni. ⁴⁰Eeniro jeekatsiri kipatsiki, eejatzi jeekatsiri jenokinta. Ikameethateeyakini, omaanta inashitayitakani, tee imonkaatawakagaeyani. ⁴¹Ishipakiri oorya. Rinashita riraga kashiri, ikitamaashitatzi rirori. Rinashita eejatzi riraga ompokiro, ikitapookitzi. Eejatzi rinashiteeyakani ompokiropani: apaani kitejagaakiwitachari, omaanta paashini, tee.

⁴²Eejatzi oshiyakari aari, aririka apiriintanee: eero akimitaa iroñaaka. Ikiteetee, ari apathagaeyanakini. Apiriinteerika, eero apathaneee eejatzi. ⁴³Kitateencharika, tee okameethatzi. Apiriinteerika, eero apiiteero apathagae. Iroñaaka tee ashintsitzi, rooma apiriinteerika, ashintsitaperotanee. ⁴⁴Iroka awatha ikitateetziri, tema ametakawo kipatsi ajeekaeantawoni. Aririka apiriintanee inashitanakya awatha, ametantapaakyaawori ajeekae-yapaeni janta jenokinta. ⁴⁵Okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Añaatsiri naawitani riraga jewateentsiri paerani shirampari, riraga Araani”. Omaanta impaetaentsiri, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, rirotaiki owañaantaperotatsiri, eenitatsi itajorenka irira. ⁴⁶Tema itawo iroñaaka iroka awatha ajeekantakari jaka kipatsiki; iinja ojeekae awatha owakirataatsini, jeekatsiri jenokinta roori. ⁴⁷Riwetsikaetakiri kipatsi riraga jewateentsiri atziri iiteetziri Araani, rootaki kipatsi iwatha. Omaanta riraga apitetapaentsiri rinashita, ipoñaaka jenokinta. Tema rirotaiki riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ⁴⁸Ijeekawitani kipatsiki Araani, eejatzi akimiteeyakarini maawaeni jeekatsiri jaka kipatsiki. Ijeeki jenokinta paashini, eejatzi akimiteeyaarini maawaeni jatatsini jenokinta. ⁴⁹Eejatzi okimitaka: oshiyaanteeyakawoni aaka iroñaaka iwatha riraga kipatsijatzi, iinja oshiyapaakyaawo iwatha riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riraga jenokijatzi.

⁵⁰Rootaki, noyemijantzinkarite, nokamantzimiro iroka: tekatsi okantya iroka awathaka iyaate janta ipinkatharizinta Tajorentsi, tema ari opathagae. Tekatsi okantya iyaate janta teenta ipathagaeyininta jeekatsiri. ⁵¹Pamine, nokamantemiro iroka manawitachari: eero akamaeyini

maawaeni, omaanta apaashiniteeyanakini maawaeni. ⁵²Itziwootanteetanakya ayoteeyantyaarini monkaataka. Intsipaeete kimiwitaka amachookanakitzi apaani aaka añaatsiri apaashinitanaki. Eejatzi intsipaeete ipiriinteeyanakirini Tajorensi maawaeni aapatziyaririni Jesoshi riraga kamaeyawiteencharini; eero ikamae eejatzi. Ari ipaashinitanaki irirapaeni eejatzi. ⁵³Ashi oyiro apathagaeyini, omaanta eero apathagaeyeni eejatzi. Ashi oyiro akamaeyini, omaanta eero akamaeyeni eejatzi. ⁵⁴Opathagaeyanakini iroka awathaka maawaeni, omaanta eenitatsi awatha kaari pathaanitatsini. Akamaeyanakini maawaeni, rooma iinja, eero akamaeyeni eejatzi. Roojatzi omonkaatakya iroka rojankinateetzi:

“Ariwee. Ero apiitaa akamaeyeni eejatzi. ⁵⁵Eero akenkithashiryaaga akame. Kameethawee. Iroñaaka eero athaawanteeyawoni akame”.

⁵⁶Aririka antayiteroni kaari kameethata-tsi, ari athaawantakyaawo akame. Eenitatsi eejatzi rojankinarini Moeseeshi, kamanta-kaeri: “Eeniropantani”. ⁵⁷Rootakikya rowawijaakoeyantakaerini Awinkatharite Jesokirishito. Ariwee. Kameetharini Tajorensi. Ero athaawanteeyawoni akame. ⁵⁸Rootaki, noyemijantzinkarite nonintaperotziri, nokamanantemirori iroka: pikyaaryoowenteniri Awinkatharite oetarikapaeni panteniriri, eero piperashirya, pikantatyeeyaani pikyaaryoowentero. Rootaki kaari pipakaantyaawo. Piyoteeyakini eero patsipetashitawo pipomeentsi-wentyaari.

Aapatziyariri Jesoshi ipiyotziniri jerojareejatzi iyorikite

16 ¹Iroñaaka nokenkithatakoteri koriki pipiyoteniri ayemijantzinkarite ashironkagaeyacharini janta Jerojareeki. Iroka nokamantzimiri,

nokamantakiri eejatzi aapatziyariri Jesoshi janta Karaashiyaki. ²Maawaeni tominko okameethatzi pipiyotapiinteniri jerojareejatzi piyorikite, pikempoyeniri. Tsika ikaate piyorikite, pikempoyaa-gaanteniri. Pityaawo pipiyotzityaanari iroñaaka, opomeentsitzimotzimikari aririka nareetapaakya. ³Eejatzi nokowaki piyoyiitya aaneenirini. Aririka nareetapaeya, nojankinaneniri jerojareejatzi, riyotantawakyaariri. Roojatzi otyaanantyaariri Jerojareeki. ⁴Pikowaeyenirika niyaate naari, ari notsipateeyanakaarini.

⁵Iinja niyaate noñeeyemini, omaanta nityaawo niyaatapaente Masherooni-yaki. ⁶Aririka ojamani nojeekimoteeyemini, aririka nokyaawontsitakotaki. Roojatzi pikaminthagaeyawakinani, tsikarika niyaate eejatzi. ⁷Aririka noñaapaakimi, tee nokoyi noshintsitanaki nawijanakimi. Nokowaki ojamani nojeekimotanakimi, ishinetenarika Awinkatharite. ⁸Omaanta nojeekana-kiita jaka Ejesoki, roojatzi omonkaa-tantyaari kitejitatsiri owaero Penteko-shiteshi. ⁹Ikowakagaeyakinani osheki nokenkithatakagaeyanakirini. Osheki raapatziyeyarini Jesokirishito. Omawitya ijeeki eejatzi osheki kijeeyakinarini.

Riwethateeyakarini iyemijantzinkaritepaeni

¹⁰Rareetapaemirika Temoteeyo, pineshironkaeyawakirini. Tema ikimitakina naari, osheki rantawaetziniri Awinkatharite. ¹¹Eero pitheenakawakiri. Aririka omonkaatapaakya ipiyee jaka, eejatzi kameetha pineshironkatawaeri, kameetha rareetizanteeyaari jaka. Noyayitakirini, eejatzi paashinipaeni ayemijantzinkarite. ¹²Eejatzi nokantawitakari ayemijantzinkarite Apooro. Nokantaperotawitakari riyaatemi ifneemimi, itsipatyaarimi paashinipaeni

aapatziyariri Jesoshi. Tee ikoyi riyaate iroñaaka. Aririka iinja riyataanaki.

¹³Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Pikaaryoowenteeyeroni paapatziyape-roeyarini Jesoshi. Eero pithaawantee-yani. Pishintsiteniri Tajorentsi maawaeni. ¹⁴Thame anintaperoyerini atziripaeni, oetarikapaeni anteniriri. ¹⁵Piyoteeyirini, noyemijantzinkarite, riraga Eshiteejana eejatzi ikaateeyinira irira reewateeyirini akaayajatzi raapatziyeyarini Jesoshi. Ikyaryoowentakiro ikaminthagaeyirini maawaeni ayemijantzinkarite rowameethatziri Tajorentsi. Tekatsi kanterini, riyotashitaka ikaminthaawakagaeyakani.

¹⁶Ipomeentsitaka ramitakotaperoteeyimini, oetarikapaeni rantayitzimirini. Nokowaki paapatziyeyawakyaarini rirori, eejatzi paapatziyeyawakyaarini maawaeni kimiteeyakaririni. ¹⁷Niweshi-ryaawentawakari riraga areeteeyacharini riraga Eshiteejana, Jorotonaato, eejatzi Akaeko. Eeniroteeyatsini jaka, okimitzimotakina eerokateeyakinirika tsipateeyakinarini jaka. ¹⁸Ikimoshiryaa-kaakimi pajankaneki chapinki, iroñaaka

ikimoshiryaaakaapaakina naari najankaneki. Rootaki okameethatantari piñaaperoeyawakirini rirori.

¹⁹Riwethataperoyakimini maawaeni piyotawentaririni Tajorentsi jaka Aashiyaki. Eejatzi riwethateeyimini Akiirishi eejatzi roori Pirishiira, eejatzi maawaeni piyotapiinteeyacharini janta ipankoki. Tema riyoteeyakini aapatziyeyaririni Awinkatharite. ²⁰Riwethateeyakimini maawaeni ayemijantzinkarite kameetha.^c Aririka piwethatawakaakya, ari kameetha paakameethatawakagaeyaani. ²¹Naaka Paaworo wethateeyimirini. Naaka jankinateeyimirrorini iroka nakoki. ²²Riyaateeta paamariki kaari tsiwakanitatsini maawaeni kaari ninterini Awinkatharite. Pishintsite, Nowinkatharite, pipokae. ²³Nokowaki kameetha ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesoshi. ²⁴Tema eeroka aapatziyeyaririni Jesokirishito, rootaki iroñaaka nonintaperoyantzimirini. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinateeyimirrorini iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO RAPIITEENIRI ROJANKINATEENIRI KORINTOJATZI

1 ¹Naaka Paaworo nojankinateeyimironi eerokapaeni korintojatzzi. Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta pijeeki. Paerani rotyaantakina Pawa Tajorensi noshiyakaawenteri Jesokirishito, nokenkithatakayeri maawaeni atziri. Nojankinateeyimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga Korintoki eejatzi jaga maawaeni kipatsiki owaero Akaaya. Iroñaaka notsipatari jaka ayemijantzinkarite Temoteeyo. ²Maawaeni kitejiriki namaniri Pawa Tajorensi, nokantziri: —Pineshironkaeyerini aapatziyariri Jesoshi janta Korintoki eejatzi pamita-koteri ijeekanteeyarini kameetha. Eejatzi ikimiteeyemini riraga Awinkatharite Jesokirishito.

**Ashironkayaarika ari
ishintsitakaakae Tajorensi
ajankaneki**

³Thame añaperoteri Tajorensi, riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Rirotaki neshironkateeyakaerini eejatzi weshiryaakagaeyerini. ⁴Aririka ashironkaeyawityaani tema ari weshiryaakagaeyakaeni. Pamine, itakawori weshiryaakagaeyakaeni aari, roojatzi ayoteeyantakarini aweshiryaakagaeyaarini riraga paashinipaeni ayemijantzinkarite, aririka

rashironkaeya rirori. ⁵Kyaaryo, aritaki okanta akemaatsitakyaawo ikimitaakaga paerani Jesokirishito, aritaki weshiryaakaanakae Pawa Tajorensi. ⁶Ro nokemaatsitantakawori weshiryaawenantemiri rirori, eejatzi rowawijaakotantemiri. Aririka weshiryaawentakina naaka eejatzi eeroka ari weshiryaawenteetakimi, tema piyotakotakina weshiryaawentakina irira. Ari pikantya eeroka pikemaatsityaawonirika, ari weshiryaakaakimi rootaki peshiwenantyaawori oetarika-paeni. ⁷Rootaki niyotantari eerokapaeni eekiroya piyaatatyeepameentyaari Jesokirishito. Tema niyoperotaki aririka pikimiteeyenani pikemaatsityaawo eerori oetarikapaeni, eejatzi pikimiteeyenani piweshiryaawenteeyaarini Tajorensi.

⁸Nokowaki piyoteeyeni, noyemijantzinkaritepaeni, osheki nokemaatsitaperotayitakawoni janta Aashiyaki, tema nokenkithatakotantakariri Jesokirishito. Osheki nashironkaaka, tee eechonkiini. Nokenkithashiryaawitaka aritaki nokamaki. ⁹Kyaaryo nokamemi; omaanta ishinetziro Tajorensi riyotaa-kina tee okameethatzi ameentyaawo ashintsini aakapaeni inta ameentyaawo ishintsini rirori, riraga piriinteeriri kamaentsiripaeni. ¹⁰Ari rowawijaakota-

kina riraga Tajorentsi, kaari nokamanta; eejatzi eekirowa riyaatatyee rowawijaakotena irira, roojatzi ikowaki nokame. Niyotzi ikantyaani rowawijaakota-piintena, ¹¹aririka pamaneeyerini Tajorentsi ramitakotena. Roojatzi, aririka riyoteeyeni paashinipaeni ikemijantakimi rirori, rowawijaakotakina, osheki riweshiryaawenteeyaarini irira eejatzi ipaasonkiteri.

**Pimatero pameentyaawo
nokantzimiri**

¹²Niyotaki iroka: tema ramitakotakina riraga Tajorentsi, ineshironkatakina, rootaki nokyaaryoowenantanarini nantziniriri. Tee niyotashita oetarika nantziniriri, omaanta riyotaakina rirori okameethatantari nantayitakinirini. Niyotaki piñaaperotakiro okameethataki nantayitakinirini, eejatzi ikimitaka paashinipaeni atziri, rootaki nokimoshiryaantakari. ¹³⁻¹⁴Tee opomeentsita piñaanatero maawaeni nojankinatzimiri, eejatzi tee opomeentsita piyoteeyeroni. Niyotaki iroñaaka eechonkiini pikemaperotawakiro nokamantakimiri paerani, eejatzi eechonkiini paapatziyawitakina. Nokowaki eekirowa riyaatatyee piyotero paashini nojankinatzimiri roojatzi piyoperoeyawakironi kameetharini. Aririka ipiyee Awinkatharite Jesoshi, niweshiryaawenteeyemini, omaanta nokowaki pikemaperotero nokamantztakimiri piweshiryaawenteeyantenarini iroñaaka. ¹⁵⁻¹⁶Ari niyotaki piweshiryaawentawitakina, piñaaperotawitakina, rootaki nokenkithashiryaantawitakari napiitaatemi nareetaatemi. Niteeyemini ni noñagaeyaneeminimi, roojatzi nowaaganakyaami janta Masherooni-yaki. Roojatzi noñaapaemimi eejatzi, roojatzikya nowaaganakyaami Joreeyaki. Apite aweshiryaawentawakagaeyaanimi. ¹⁷¿Arima nokowaki

namatawitemi? ¿Nokimitakarima amatawitantatsiri kantashitachari: “Ari”, eejatzi kantashitachari: “Eero”? Tee nokimitari. Tee nokoyi naaka namatawitemi.

¹⁸Tema imonkaatziro Tajorentsi ikantziri, tee ramatawitantzi. Eejatzi naaka, nomonkaatziro ikowakaakinari, rootaki kaari nokanantapiintzimi: “Ari nantero”, roojatzi nokantashitzimi: “Eero nantziro”. ¹⁹Ari nokaatakiri Shiirashi, eejatzi Temoteeyo nokamanteeyakimini tsika ikantari Jesokirishito, riraga Itomi Tajorentsi. Tee ikantzi rirori: “Ari nantero”, roojatzi ikantashita: “Eero nantziro”. Apatziro ikantapiintzi: “Ari nomatakiro”, roojatzi rantziro. ²⁰Kyaaryo ranteeyakaeroni maawaeni ikashiyakaakaeri Tajorentsi aakapaeni atziripaeni. Tema ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Rootaki akanteeyantaririni maawaeni atziri ikameethataki, ipinkathateeyantziyaririni rirori. Aritaki okantyaari. ²¹Aapatziyeeyakarini Jesokirishito, rootaki itajonkawenanta-kaeri Tajorentsi asheninkatawakagaeyantakarini. Eejatzi riyoyeeyanani naaka nokenkithateeyakoterini. ²²Tema rotyaantakiro Ishire ojeekantakae ajankaneki. Iroñaaka ayoteeyakini itomintakae, rishintontakae, rootaki kaari rookaeyanteeni.

**Ikamanteeri iitaka
kaari riyaatanta iñaagaeri**

²³Rootaki kaari niyaatanta noñeemi paerani, tee nokoyi nokenkithatakaawentemiro pantayitawitakarini: tee nokoyi nowashiretakagaeyemini. Riyotzi Tajorentsi tee notheeya. ²⁴Tee nokoyi nokantapiintteeyemini pikemijantaperoeyenani naari, tema pikemijantaperoeyakirini Tajorentsi. Omaanta nokowaki namitakoeyemini: niweshiryaakagaeyemini maawaeni.

2¹Nokenkithashiryaa: “Iroñaaka eero niyaatzi noñeeri riraga korintojatzi. Napiitakagaarikari nowashiretakagaeyarini, eejatzi nowashiretakotarikari naari”. ²Aririka nowashiretakayemi, tema eejatzi naari ari nowashiretakoyemini. Roojatzi tekatsi janta weshiryakagaeyenani naari. Aririka noñeeyemini piweshireeyani, ari niweshiryaa neeya naari. Rooma eerorika piweshireeya, eero niweshiryaa naari. ³Rootaki paerani nojankinatantzimirori, nokaminaantakimiri: “Pookero iroka kaari kameethatatsi pantayitzirini”. Tema tee nokowaki nopokantyaari nowashiretakoyemini, omaanta okameethatzi niweshiryakagaeyemini. Nokenkithashiryaa kotzimi eerokapaeni pikemijantaperotena okaatzi nojankinatzimiri rootaki atsipatawakaantaari akimoshireeyeni. ⁴Paerani nojankinateeyantakimiororini, osheki nowashiretakotakimi eerokapaeni, tema osheki niraakoeyakimini. Tee nojankinatakimiro nowashiretakaantemiri, omaanta nokowakini piyoteeyenani osheki nonintaperoeyakimini.

Ipeyakotziri Paaworo riraga antawitaworini kaari kameethatatsi

⁵Kyaaryo nowashiretakotawitakaririraga kantzimatanari, omaanta tee apatziro naaka rowashiretakaawitakina inta eejatzi eeroka rowashireperotakayimi. Tee nokoyi nokantakoteri osheki, tema tee nokoyi nokantakowaetashityaari. ⁶Ari powashironkaeyakirini rirori, rootaki rookantaawori rantawitakarini, iroñaaka monkaatapaaka. ⁷Iroñaaka eero pikijiri eejatzi, omaanta pikaminthagaeyerini: pipeyakoteniri okaatzi rantawitakarini. Eerorika pipeyakotziniri ari ikantashireperotakya, ikenkithashiryaa: “Eero ipeyako-

tantanawo Tajorentsi eejatzi okaatzi nanantawitakawori”. ⁸Nokowaki iroñaaka piyotakayeri kyaaryo pininta-peroeyakirini, pipeyakoteniri okaatzi rantawitakarini. ⁹Paerani nojankinatzi-miro nokantzimi: “Powashironkaeri riraga antzirori kaari kameethatatsi”. Nokantashitzimi iroka noñaantashitzimi. Nokowaki niyote kyaaryorika pikemijantaperotakina. ¹⁰Niyotaki ari pipeyakoteeniri okaatzi rantakiri; eejatzi naari omawitakya oetarika rantawitakarini nopeyakotantakawori. Okaatzi nopeyakotakayeniriri tema nopeyakowentemiri eeroka. Riyotzi Jesokirishito kyaaryo nopeyakotakiripimatanteeyaaworini pikimitaawakayani iroñaaka. ¹¹Tema tee akoyi rantakagaeyerorini Jatanaashi kaari kameethatatsi. Ayotaki osheki ikowawita ramatawiteeyenimi.

Ikamantakae Paaworo iitaka ipaasonkitantariri Tajorentsi

¹²Ari chapinki nareetaka Toroowashiki, nokamanteeyakirini jeekatsiripaeni tsika ikanta Jesokirishito rowawijaakotantzi. Osheki ramitakotakina Awinkatharite, osheki raakameethateeyakinani jeekatsiripaeni, eejatzi nokenkithatakotantakariri Jesoshi osheki raapatziyakari rirori. ¹³Omawitakya osheki atziri janta raapatziyakari Jesoshi, osheki nokowawitapaakari noyemijantzinkarite Teeto, omaanta tee noñiiri. Tema nokowawitaka nokemijantakotemi eerokapaeni. Osheki nokenkithashiryaa kime, rootaki kaari nojeekaperotanta janta roojatzi nowaagaantanaari Masherooniyaki.

¹⁴Ari nokantani naari nopaasonkita-piintziri Tajorentsi. Tema itentapiintee tsikarika aateeyini. Naapatziyeyarini Jesokirishito, rootaki itajonkakowentee-yantakinari, imatakagaeyantakinawo-

rini maawaeni ikowakagaeyakinari. Iroñaaka niyotakaakirini maawaeni jeekatsiripaeni riyotakotantyaariri rirori. ¹⁵Akimiwitakawo aaka kajankapaneri itagaetziniriri Jesokirishito inimotantyaariri Tajorentsi. Tema othotyaanakiro okajankaekatanaki maawaeni ikemaeyantyaaworini riraga awijakotatsini eejatzi riraga theenkantatsiri. ¹⁶Niyotagaeyawitarini iñaani Tajorentsi omaanta apanipaeni itheenkaeyakironi, rootaki okantakowenantaariri riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Rowaga kamantaantsi oshiyakariri riroripaeni kaminkari shitzitatsiri. Riraga paashinipaeni niyotagaeyakirini, ari raapatziyawo rirori, rootaki riyaatanteeyaarini jenokinta, ikantyaani ijeeki. Rowaga kamantaantsi oshiyakariri riroripaeni kajankatatsiri kameetha. Osheki nokenkithashiryaaperotakirowee: noshinetzirikari riyateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eeromi ramitakotanami Tajorentsi, eero nomatziromi naapatziyakagaeyaarinimi paashinipaeni. ¹⁷Eeniro osheki iyotaantashiteeyawitaworini iñaani Tajorentsi raantyaari koriki. Tee nokimitari naaka. Rotyaantakina Tajorentsi niyotaantero iñaani, riyotaki nokowaperotaki niyotaantero kameetha. Eejatzi ramitakotakina Jesokirishito.

Ikenkithatakotziri riyotakayeriri atziri kameetha riyotaantzi

3 ¹Nojankinatantawori iroka, ¿piitashitama napiitaatatyemiro eejatzi najagaashitaata? Tema eero. Tee nokoyi paashini atziri rojankinatakotena naaka nokameethatzi roojatzi rotyaantemi eeroka. Eejatzi tee nokoyi pojankinatakotena nokameethatzi potyaanantyaari paashini atziri. ²Riyateeyanakimini riraga amatawitantatsiri

ipakimi kaarita rojankinatatzi paashini atziri, okantzi: “Irika atziri kameetha riyotaantzi iñaani Tajorentsi”, omaanta otheeyashita. Omaanta naaka omawitya tekatsi kaarita rojankinatakotenari paashinipaeni atziri nopemiri eeroka, piyotzi kameetha niyotaantzi iñaani Tajorentsi. Tema paapatziyakawo rootaki ipaashinitantakimiri Tajorentsi, iroñaaka pijeeki kameetha, rootaki riyotantakawori paashinipaeni atziri kyaaryooperotaki okaatzi niyotaakimiri. ³Poñaaganteeyarini paashini atziri kyaaryo paapatziyari Jesoshi, tema pijeeki kameetha. Tema pikimitakawo iyaaritate rojankinatzi Jesokirishito, ikantzi: “Riraga Paaworo riyotaantziro noñaani kameetharini”. Tema niyotakotakimiri Jesokirishito rootaki pijeekantyaari kameetha iroñaaka. Iroka kaarita kaari rojankinatantawo tziintaki paperiki, inta owameethashiretakimi Ishire Tajorentsi omatakaakimi pijeeki kameetha. Paeraniperoroña riraga Tajorentsi rojankinatakiro iñaani mapiki omaanta opeyakotakya roori. Iroka kaarita iroñaaka tee okimita iroka ojankinateenchari paerani mapiki, inta antawaetakayirini Ishire Tajorentsi ojankinatakiro pajankaneki eerokapaeni; tema okanteetatyeyaaeni ojeeki. Omawitya rojankinatakiro itakawori iñaani Tajorentsi mapiki.

⁴Niyotaki kyaaryootaki okaatzi niyotaakimiri. Nameentakari Jesokirishito rootaki ramitakotantanari Tajorentsi nantayitakironi nokantakimiri. ⁵Kyaaryo, tee nomatziro nantashitanari apaniroeni ikowakaakinari, omaanta riroto rirori matakaakinawori. ⁶Riroto irira riyotakaanari owakirani inimotawakaantsi: okantana tsika ikanta iroñaaka rowawijaakotantzi. Kaari nokenkithatakoeyirini rojankinarini Moeseeshi, inta nokanta-

koeyirini antzirori Ishire rajankaneki-paeni atziri. Tema okantakoeyirini rojankinarini Moeseeshi eeniro rantani atziripaeni, rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta rowaga Ishire Tajorentsi añaakaakiri atziripaeni ikantyaani ijeeki.

**Okameethatzi iroka owakirari
ikashiyakaakaeri Tajorentsi**

⁷Paeraniperorõña achariniiteni Moeseeshi rameentaperotakari Tajorentsi. Rootaki ikantakiri irira itonkaashitanakiri itonkiyotawakari ikenkithatakayeri janta Shinayiiki. Ro rojankinatzi motantakariri rirori mapimaanka okaatzi ikowakaakiri atziri. Eejatzi ikantakiri Tajorentsi: “Maawaeni kaari monkaatziro okantziri rojankinarini, ari riyateeyakini paamariki kaari tsiwakanitatsini”. Iñaantakariri Moeseeshi Tajorentsi ishipakiryapaakiro irira rowaga ipoo, shipakiririri. Roojatzi roerinkantapaa ikenkithatakaantyaariri ijoriyotzinkarite iñaani Tajorentsi. Roojatzi iñaantee-yawaaririni rirori oshipakiryaa ipoo, omaanta tee imateeyironi eekiro riyaatatye raminapooteeyeerini, tema osheki ishipakiryaa: omaanta shipakiryaaantsi eentsikiroeni opeyimata. ⁸Riyotaantakariri riraga Moeseeshi atziripaeni ikantziri Tajorentsi ari oshipakiryaaanaki rootaki õñaaganteeyarini atziri eechonkiini itajorenka Tajorentsi. Omaanta iroñaaka ayotaki itajonkawentero irira osheki aririka niyoteeyerini atziri iñaani owakirari, okantakotziro Ishire. ⁹Riraga Tajorentsi roñaaganteeyeni eechonkiini itajorenka ishipakiryaaantapaaki ipoo Moeseeshi riyotaantakariri iñaani rowaga kantakowentakiriri maawaeni atziri riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ari

roñaagaperotanteeyawoni itajorenka aririka ayotakagaeyerini atziri tsika ikantari Tajorentsi iñaaperoteri rirori ikameethatzi eejatzi ipeyakoteniri okaatzi rantakiri. ¹⁰Kyaaryo okameethatzi rowaga iñaani riyotaantzirini Moeseeshi eenironi ishipakiryaaaki ipoo omaanta iroñaaka tee oshintsitzi itawori iñaani Tajorentsi. Tema iroñaaka osheki anaakotakiro owakirari iñaani okantakotziro Ishire Tajorentsi. ¹¹Okameethatwitaka okaatzi riraga Tajorentsi rojankinatakaakiriri Moeseeshi tema otsipatakari oshintsitzi, omaanta eero okanteetatyaaani ojeeki. Iroñaaka riyotaakae kameetha Jesoshi owakirari iñaani Tajorentsi, anaakotakiro itakawori ñaagantsi paerani, osheki oshintsitzi roojatzi okanteetyaani ojeeki.

¹²Tema ayotaki eero othonka roori ayotagaeyirini atziripaeni eejatzi eero ipoyaataa rootaki kaari apashiwenanta ayotagaeyantakaririni atziri. ¹³Tee akimiteeyarini Moeseeshini, ipashikapootaka rirori riyotaantakiro iñaani Tajorentsi: tee ikoyi iñeeyerini ijoriyotzinkarite opeyaneeya ishipakiryaa-pootawitaka. ¹⁴Omwitya ishipakiryaaakiro ipoo Moeseeshi tee ikoyi raapatziyeeyawoni iñaani Tajorentsi riroripaeni, rootaki kaari ishinetantari irira raapatziyaperotyaari. Ikantani iñaanatapiintawitawo rojankinarini Moeseeshi roojatzi iroñaaka, omaanta tee riyotakotziro. Okimiwita ipashikawo ikenkithashiryaantari, ipakaero riyotaantziri rowaga owakirari iñaani Tajorentsi okantakotziri Jesokirishito opoyaatakawo rowaga rojankinarini Moeseeshi. Tekira ipashikaryaakaantziro riyotaantziri. Apatziro Jesokirishito matzirori ipashikaryaakaakaero aapatziyantyariri. ¹⁵Kyaaryo, roojatzi ikanteeyani iroñaaka. Aririka iñaanatero rojankinarini Moeseeshi, tee riyotakotziro: tekatsi

ikantya ikemantyaawori. ¹⁶Omaanta aririka rameentyaari Awinkatharite, riyotakayeri eero ramatawitantaa rirojatz; omaanta riyotaperotanaki Jesokirishito rirotaki owawijaakotantatsiri rotyaantakiri Tajorentsi. ¹⁷Eenitatsi Awinkatharite Ishire, iyotagaeyakaeni eero apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi. ¹⁸Iroñaaka tekatsi amatawiteeyeerini, inta eenitatsi ayoteeyirini. Ayoteeyakini kameethaperotaki Awinkatharite. Otajonkawenteeyakaeni Ishire akimiteeyantyaririni. Iroñaaka akimiteeyawitakarini eechonkiini. Akantani apaashinitapiintanaki. Iinja akimitaperoeyapaeyaarini, akameethaperoeyapaeni.

**Kameetha ikenkithatakotziro
Paaworo iñaani Tajorentsi**

4 ¹Tema ikaminthagaeyakinani Tajorentsi ipeyakotakinawo nantawitakari, rootaki rotyaanantanari nokenkithatakayeri atziripaeni. Rootaki iroñaaka eero nokantashiretashita eejatz eero nopakagaero niyoteeri paashinipaeni atziri. ²Omaanta tee nokoyi namatawiteri, eero napiitero nantero oetarika kaari kameethatatsi nopashiwentakotanakawokari aririka riyotanaki rirori: tee ikameethatzi riraga paashini amatawiteeyiririni. Tee nopaashinitziro iñaani Tajorentsi, eejatz tee nokamantashitari atziri okameethatayitakini ikowayitzirini rirori: namatawitzirikari. Omaanta kyaaryo niyotagaeyakirini. Piyoteeyakini, eejatz riyotaki Tajorentsi kyaaryo iroka nokantakimiri. ³Eenitatsirika kaari yotatsini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari, riroteeyakini jatatsini janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema tee ikoyi raapatziyawo iñaani Tajorentsi. ⁴Ramatawitakiri Jatanaashi kaari aapatziyariri Jesoshi. Tema

rirotaki iwinkatharite maawaeni theenkantatsiri. Tee ikowakayiri riyote tsika ikantyaari rawijakotee; tee ikowakayiri riyoteeyeni osheki ipinkatharitz Jesokirishito, eejatz rirotaki irira Tajorentsi. ⁵Tee naaka kenkithatakotacha naari, inta riraga Awinkatharite Jesokirishito nokenkithatakotziri. Naapatziyakari rirori, rootaki nokowantakari netakoeyemini. ⁶Paerani peroroña riwetsikantawori Tajorentsi kipatsi otsitenitawitani, omaanta ikantzi: “Okitejitanaki”. Roojatz okitejitantanaka, rootaki iroñaaka amineeyantarini oetarikapaeni. Okimiwitaka iroka iroñaaka riyotaka-gaeyakinani iñaani Tajorentsi tsika ikantakotari Jesokirishito. Okimiwitaka iroka iroñaaka otamoreka najankaneke iyotaakina nojeekantari kameetha. Tema iroka iñaani iyotaakotakinari Tajorentsi osheki inintaperotakae eejatz osheki ikameethatzi, tekatsi rantani, eejatz osheki ipinkatharitz kimitaka roñaagakaero Jesokirishito. Okimiwitaka iroka iroñaaka riyotaka-gaeyakaeroni tsika ikantari Jesokirishito, ayotantakari osheki ipinkatharitari irira.

**Irira Tajorentsi rirotaki
matakaakaeri akenkithatzi**

⁷Ayotantariri Tajorentsi eejatz Jesokirishito kimitaka eenitatsi powaagawo pinaperotachari. Omaanta iroka pinaperotachari ojeeki awathaki. Tema roori osheki ashipetawathatzi. Riraga Tajorentsi ikowakaakaero ashipetawathate riyotanteeyaarini atziripaeni rotyaantakiro Ishire omatakaakina nokenkithatakoteri riraga Jesoshi. Eejatz ikowaki riyotanteeyaari riroripaeni eero amatakaa aaka apaniroeni. ⁸Nokantzimi iroka tema rowashironkaetakina riraga kijakinari-

paeni. Omaanta tee ishinetziri Tajorentsi rookakaenawo nokenkithatakotziri Jesoshi. Tee niyotaperoyeini oetarika nanteri omaanta niyotzi ikantani Tajorentsi ramitakoeyanani. ⁹Osheki ikijeetakina, omaanta riraga Tajorentsi tee rookana; ipajapajaata-piinteetakina, omaanta tee ishinetziri rowamaena. ¹⁰Okimitaka paerani ijeeki osheki kowapiintawiteenchari rowamaakaanteri Jesoshi, ari iroñaaka ijeeki osheki kowapiintawitachari rowamaakaantenami naari; tema niyotaakiri atziripaeni iñaani Tajorentsi. Apaniroeni Jesoshi rowawijaakota-piintakina, riyoteeyantakarini paashini-paeni atziri rirotaki Añaatsiri eejatzi ishintsitakaakina nokenkithatakotantyaawori iñaani. ¹¹Kyaaryo, eeniro nañi omaanta oshekiwitaka nokama-piintakoterimi Jesoshi. Ro nokemaatsitantiintakawori iñaaperotanteri paashini atziri rirori rirotaki matakagae-yakinaworini eekiro niyaatyee niyotakoteri. ¹²Nokenkithatzi, rootaki nokemaatsitantakawori osheki rooteentsi nokamimi, omaanta paapatzi-yeeyakarini Jesoshi eerokapaeni, rootaki pijeekaeyantaarini kameetha, tema riro jeekakaakimiri Jesoshi.

¹³Tema rojankinatzi paerani riraga ayemijantzinkariteni: “Naapatziyakari Tajorentsi, rootaki nokenkithatakantariri atziri iñaani rirori”. Eejatzi nokimiteeyakarini naari: naapatziyakari Jesoshi, rootaki eekiro niyaatyee nokenkithatakotakiri irira. ¹⁴Ayoteeyakini eeniro riraga piriinteeriri Awinkatharite Jesoshi. Iinja ipiriintaperoyeeni aari eejatzi, eekiro aatakotatyee atspateeyaarini Jesoshi. ¹⁵Osheki nokemaatsitawenteeyakimini, piyoteeyantyaarini ikamintheeyeemini Tajorentsi. Rootaki paapatziyantakariri Jesoshi pipaasonkiteeyerini

eerokapaeni, pikanteeyeni: “Tema ikameethatzi Tajorentsi”. Rootaki raapatziyakaantakariri rirori atziripaeni, roojatzi iñaaperotantyaariri riraga Tajorentsi ikameethatzi.

Eero akantashiretashita

¹⁶Iroñaakakya, osheki nokemaatsi-wentakari nokenkithatakiro Iñaani Tajorentsi rootaki eenitatsi osheki paashini atziri iñaaperotantariri rirori rootaki kaari nokantashiretanta eejatzi tee nopakaero nokenkithatakotziri Jesoshi. Osheki amakoteeyapaakini, kimitaka antyaashipariteeyanakityeeni, akamaeyanakini; omaanta eero akenkithashireeyironi. Tema ikantani riraga Tajorentsi riweshiryaakagaeyakaeni maawaeni kitejiriki. ¹⁷Iroñaaka rowashironkagaeyakinani theenkantatsiri, omaanta tee natsipetashitzimae-tawo nashironkaaka. Eechonkiini noñaakiro iroñaaka, omaanta riyotzi Tajorentsi, roojatzi iinja kameetha ijeekakagaeyenani janta inampiki. Nokanteetatyeeyaani nojeeke kameetha, eero okimitaa jaka. ¹⁸Rootaki eero nokenkithashireperoyironi pomeentsitayitacharini eejatzi jeekayitatsirini noñeeyerini jaka kipatsiki. Ari iinja opeyeeyaani maawaeni afeeyakirini jaka. Omaanta nokenkithashiryaapero-tero kaari noñaapiintzi iroñaaka: rowaga jeekaeyatsirini jenokinta. Eero opeyaa roori.

Ikenkithatakotziro akimoshireeyantaarini

5 ¹Tema ayotzi awatha jaka kipatsiki oshiyawitawo pankotsi kaari kijotatsi intsipaete ojoyeyanaki. Eero ajeekantawo osheki ojentari. Omaanta ayoteeyakini aririka akamaeyeni jaka, aapatziyeeyaririka Jesoshi, ari ajeekae-yini jenokinta. Eenitatsi janta awatha

kameethari jeekanitatsini riwetsikakae-niri Tajorentsi, kaari irira atziri wetsika-kaeroni. Akanteetapaatyeeyaani ajeeke janta. ²Iroñaaka jaka kipatsiki osheki nashironkaapiintaka roojatzi osheki nokowakiri Tajorentsi ipenawo nowatha owakirari janta jenokinta. ³Roojatzi eero apatziro ojeeki ashire, omaanta ojeeki eejatzi awatha owakirari. ⁴Eeniro ajeeki jaka osheki ratekaperotzi: tee akowae yawitani ookaero iroka awatha, omaanta akowaperotaki awatha owakirataatsini. Akowaki apaashinitanee ojeekantyaari awatha owakirari kaari thonkanitachani. ⁵Rirotaki Tajorentsi reentsitetakae ipantakaerori owakirari awatha. Omaanta eejatzi iroñaaka rotyaantakinawo Ishire niyoperoeyantarini kyaaryo iinja itajonkawentena, ipoyaantakinawori nowatha owakirari. ⁶Rootaki niyoperoeyantanakarini riraga Tajorentsi imonkaatero iroka. Ayoteeyakini eeniro nojeekaeyini jaka kipatsiki, tekiraata atsipataperotyaari Awinkatharite. ⁷Tekira noñeeyerini irira, omaanta nameentaperotari rirori, niyoteeyantakarini noñeeri iinja. ⁸Omaanta ayotakoeyakirini Tajorentsi iinja ipakaero awatha owakirari kimitaka ikantzitakaeri. Tema aweshiryaawentakawo ookero awatha kipatsijato aatantyaari jenokinta ajeekantyaari awatha owakirari atsipatantapaeyaari Awinkatharite Jesoshi. Aweshiryaawenteeyawitarini irira jaka kipatsiki, omaanta osheki akowawitaka atsipataperotyaari janta jenokinta, anampitaperotyaawo. ⁹Rootaki nantziri naaka eeniroka nojeeki jaka, nokowaperotaki nomonkaateeyeroni okaatzi ikowakaakinari riweshiryaawenanteeyenarini. Eejatzi, aaterika janta jenokinta atsipateeyari, akowaki oemoshirenkanteeyaariri. ¹⁰Iinja ikantakowe-

nanteeyeeni Jesokirishito. Aririka iroñaaka antayiteroni kameethatatsiri, ipinateeyeeni; aririka antayiteroni iroñaaka kaari kameethatatsi eejatzi oetarika akowashitari aaka, eero ipinateeyeeni aritaki apashiwentakya.

Ikenkithatakotaa rirojatzi Paaworo

¹¹Kyaaryo niyotzi Jesokirishito iinja ikantakowenanteeyeeni, rootaki osheki nopinkathateeyantakaririni, rootaki naapatziyakaanteeyakaririni atziri. Riyotzi Tajorentsi nopinkathataperotakiri, rootaki eekiro niyaatatyee nokenkithatakayemiro kyaaryooperotatsiri; eejatzi nokenkithashireeya piyotakoeyakinani nokenkithatakayimiro kyaaryooperotatsiri. ¹²Tee nokoyi noñaanatakotya naaka nokameethaperotzi. Omaanta tee nokoyi eejatzi pipashiwentakotena. Riraga kantzimatakinari, osheki ikantakaaperotaka rirori, ikantakaaperotawentayitakawoni rantayitzirini, omaanta tee ikameethashiretzi. Ikantzimatakina rirori, omaanta nokowaki piyote nokenkithatziro kyaaryooperotatsiri, rootaki pimatantyaawori pikanteri: “Kaari. Riraga Paaworo riyotaakae rowaga kameethaperotatsiri”. ¹³Aririka pikenkithashireeya noshinkiwentatya, tema eero nopakaero niyotaantziro iñaani Tajorentsi, tema ikowakaakina nantero pikenkithashireeya: ro nanantawori ikowakaakinari rirori niyotaantakiro iñaani. Aririka pikenkithashireeya ayoperotatye, antero kameethatatsiri okameethatzi, tema antero kameethatatsiri amitakotantemiri.

¹⁴⁻¹⁵Osheki inintaperotakina Jesokirishito, ikaminthaaperotakina. Niyotaki ikamawenteeyakaeni maawaeni: iroñaaka okimiwitaka akamaeyakini maawaeni, eero antapiinantaawo eejatzi kaari kameethatatsi. Eejatzi ikowakaakae eero antawentaa aaka apaniroeni,

omaanta anteniri rirori ikowakaakaeri: tema ikamawenteeyakaeni, ipiriintanaa eejatzi.

¹⁶Paerani noetawitakari Jesoshi rirotoaki atziri, tee niyotawitarini rirotoaki Tajorentsi. Omaanta iroñaaka niyoperotakiri, niyotaki tsika ikanta. Eejatzi riraga ayemijantzinkarite, eero atheenkiri: tema iñaaperoeyakirini Tajorentsi ikameethatzi. ¹⁷Ninkarika aapatziyaarini Jesokirishito, ari rinashitakaakyaari rirori; eero ikenkithashiryaapiintawo ikimitaaga paerani eejatzi eero rantapiintziro rantawitarini, omaanta ipaashinitanee. ¹⁸Rirotoaki itakawori Tajorentsi rotyaantakiri Jesokirishito ikamawenteeyakaeni, rowameethateeyakaeni, rootaki imatantyaawori iñaaperotantakaeri rirori akameethatzi. Iroñaaka ikowaki akamanteri paashinipaeni atziri raapatziyari Jesoshi imatantyaariri Tajorentsi raakameethatantyaariri rirori. ¹⁹Naakiro, rotyaantakiri Jesokirishito rowameethateeyeeni aaka, iñaaperoyanteerini akameethatzi. Eero ikenkithashiriro eejatzi kaari kameethatatsi anteeyawitarini. Iroñaaka rotyaanteeyakaeni aari akamanteeyerini paashinipaeni atziri, aririka raapatziyaari Jesoshi, ari reentsitetakyaari rirori maawaeni. ²⁰Kyaaryo, rotyaantakina Tajorentsi nopiyawenantaariri Jesokirishito: nokamanteemiro iñaani Tajorentsi. Rootaki niyotaantemirori okaatzi rantakiri Jesoshi okimiwitaka riyotaakimi Tajorentsi. Eejatzi riraga Jesokirishito ikowakaakimi paapatziyari iñaaperotantemiri rirori pikameethatzi. ²¹Tekatsi rante rirori kaari kameethatatsi, omaanta rotyaantakiri Iriri ikamawenteeyakaeni. Tema rowashironkaawentashitakawo okaatzi antayizirini. Rootaki imatantyaawori roeyowapithateero antani eejatzi

iñaaperotee kimitaka tekatsi antani. Okimitzimotawitakari rantakiro rirori kaari kameethatatsi. Rootaki iroñaaka rowameethatanteeyeerini Tajorentsi, iñaakae akameethatzi.

Tsika ikantapiinta Paaworo

6 ¹Iroñaaka nantziniri Tajorentsi ikowakaakinari, rootaki nokanantzimiri: “Ikaminthaaperoeyakimini; tema paapatziyari Jesokirishito eejatzi pinetheeri ipeyakotemiro pantani. Rootaki nokanantzimiri: ‘Eero iroñaaka pitheenkiri: eero papiitziro pantapiintero kaari kameethatatsi’”. ²Eenitatsi iroka ikantziri riraga Tajorentsi Iwaperiteki:

“Pikantakina, rootaki nokemijantakimiri; monkaataka kitejiri pawijakotantaari, rootaki namitakotantakimiri”.

Iroñaaka eejatzi naari nokamantemi: monkaataka iroñaaka kitejiri okameethatzi paapatziyari Jesoshi, pawijakotantyaari.

³Tekatsi nokantya pikijantenari; omaanta kameetha niyotagaeyakimini piyoteeyantakarini pawijakoeyeeni. ⁴Nokantani nopankinatanari Tajorentsi iñaani, nokyaryoowentakiro, piyoteeyantakarini kyaaryo nopinkathataperotakiri. Nokantani nopankinatanari iñaani, omaanta osheki nokemaatsitawentakari, nashironkaapiintaka, maawaeni. ⁵Ipajapajaatakina joraaro, romonkyaapiintakina. Ikijapiinteyakinani atziripaeni. Osheki opomeentsitzi motakina nokenkithatakagaeyirini atziripaeni. Nokakitapiintzi tsiteniriki. Nokemapiintakiro notashe. ⁶Omaanta kameetha nojeeki, niyotaantaperotakiro iñaani Tajorentsi, osheki nomaeritakotashitakawo ikijakina kaari kemijantatsi, nokaminthaakiri paashinipaeni. Amitakotapiintakina Ishire Tajorentsi, noneshironkaaperotantakariri paashinipaeni, ⁷Kyaaryoo-

taki iroka niyotaantapiintziri, tee notheeya. Itajonkakowentapiintakina Tajorentsi, rookakowentakina, eejatzi imatakaakina naapatziyakaakariri paashinipaeni atziri ikameethatantaari. ⁸Eekiro niyaatatye nopankinatanari Tajorentsi ifaani omawitya eenitatsirika pinkathatakinari, eenitatsirika shirontawentakinari, eenitatsirika ñaaperotakinari, eenitatsirika ookathatakinari. Naakapaeni riroperotatsiri omaanta ikantakotena notheeyashita. ⁹Tee riyoteeyanani atziripaeni, omaanta riyotakina Tajorentsi. Rajareeyawitakinani atziri rowamaenami, omaanta eeniro nañi. Osheki ipajapajaateetakina, omaanta tee nokami. ¹⁰Nowashiretakoeoyakarini ajoriiyotzinkaritepaeni, omaanta niweshiryaawentakari Tajorentsi. Nashironkaawitaka naari, omaanta niyotagaeyakirini atziripaeni kameetha riweshiryaawenantaariri rirori. Tekatsi nowaagawo omaanta ipshitakina maawaeni koetyeemotakinari.

Osheki ikamintheeyakirini Paaworo riraga korintojatz

¹¹Noyemijantzinkarite, nokamantaperoe-yakimini maawaeni nokenkithashiryaaka, eejatzi maawaeni nantziro eejatzi nokamantzimi iitarika nanantawori: tekatsi nomanapithatemi. ¹²Rootaki iroñaaka eekiro niyaatatye nonintaperotakimi eerokapaeni, omaanta kimitaka eeroka tee pinintaperoeiyani kimitaka paerani. ¹³Ari nokimitakaanteeyakimini notyomipaeni, nishintyopaeni: osheki nonintaperoeyakimini. Eejatzi nokowaki poshiyakotenawo, pinintaperoeiyani naakapaeni eejatzi.

Eero kijokiro poyiri riraga kantashitachari raapatziyarimi Jesoshi

¹⁴Eero kijokiro poyiri riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Pamine, aririka akameethataki, ¿akimitakarima riraga kaari kameethatatsi? ¿Amonkaateeyaka-

rinima? Teewee. Okimitaka kitejiri eejatzi tsiteniri: tee omonkaatawakaaya, inashita roori. Riraga aapatziyaperotariri Jesoshi tee imatziro ijeeki kameetha aririka itsipatakari aapatziyaperotariri Jatanaashi. ¹⁵Riraga Jesokirishito eero inimotziro oetarika rantziri Jatanaashi. Rootaki riraga ameentariri rirori eero imatziro itsipatapiintari atziri jamashiryaakariri Jesoshi. ¹⁶¿Omonkaatawakaama Tajorentsi pankoki eejatzi opanko tsikarika ojeeki roshiyakaawentziriri iitajorentsi atziri? Teewee. Pamine, kijokiro rowaeyakaeni Tajorentsi, riraga ñaaperotatsiri, tema paerani rojankinateetzironi ifaani rirori okantzi:

“Ikantzi Tajorentsi: ‘Kijokiro nowaeyanakirini maawaeni aapatziyanari, eero nookaeyirini. Notajonkawenteeyerini, eejatzi ipinkathateeyenani’”.

¹⁷Eejatzi rojankinateetzironi:

“Pitsipareeri riraga antzironi kaari kameethatatsi. Eero kijokiro powaeyirini, eero pantayitzironi kaari kameethatatsi kimitariri rirori. Apatziro pijeekanaki piweshiryaawentena naaka. Roojatz naakameethaperoeeyemini maawaeni eeroka nashi neentsitepaeni. ¹⁸Notominteeyemini, nishintoteeyemini, pikanteeyenani: ‘Pawa’. Rootaki ikantakiririni Awinkatharite, riraga Tajorentsi pero riraga antzironi oetarika”.

7 ¹Ari, nonintanewopaeni, ayoteeyakironi iroka ikashiyakaakaari Tajorentsi. Eero iroñaaka antayitzironi kaari kameethatatsi, eejatzi eero akenkithashiryaakotawo antero, apakagaerikari ameentarira Tajorentsi. Thame akyaryoowenteeyenirini ikowakagaeri. Eejatzi okameethatzi

athaawantyaari antero oetarika kaari ikowakaakaeri.

**Paaworo ikenkithatakotakiri
raapatziyakari korintojatzi**

²Nokowaki kameetha pameenteeyenani eejatzi pinintaperoyanani. Piyoteeyakini tee nowashironkagaeyimini, tee nantakagaeyimironi kaari kameethatatsi, tee namatawiteeyimini. ³Tee nokantzimi: “Eeniro pantani”, teewee. Tema nokamantakimi osheki nonintaperoyakimini. Nokantani nokenkithashireeyakimini jaka kipatsiki, eejatzi aririka nokamae, nokantyaani nokenkithashireeyapaemini janta jenokinta. ⁴Niyotaki pinintaperoyakinani eejatzi pipinkathateeyakinani rootaki niweshiryaawenantakimiri, nokimoshirewenantakimiri. Nokantziri osheki atziri: “Riraga korintojatzi osheki raapatziyari Jesoshi”. Omawitakya osheki rowashironkaetakina, niweshiryaawentaperoyakimini.

⁵Paerani, nareetantakari Masherooni-yaki, tee nomatziro nomakoryaapae: rowashironkaapiinteetakina. Tsikarika niyaataki osheki ikowaki rookakayenawomi niyotaakiri atziri. Riraga kaari aapatziyariri Jesoshi ikijawakina osheki. Nokenkithashiryaakopiintaka najankaneke. ⁶Omaanta riraga Tajorensi tema riweshiryaakaapiinteeyarini ninkarika kantashiretakiriri. Eejatzi naari, riweshiryaakaakina rirori rareetantakinari Teeto. Rotyaantakinari rirori, rootaki nokimoshiryaantakari. ⁷Ari niweshiryaawentakari irira itsipatakina. Eejatzi ikamantapaakina paakameethateeyawakirini chapinki, eejatzi riweshiryaawentakimi. Ikamantakina pompeteeyakinani, eejatzi pikenkithashiryaanaka: eero papiiteero iroka pantawitarini paerani. Eejatzi ikamantakina pinintaperoyakinani. Nokemantawakariri

ikantapaakina, osheki nokimoshiretanaki. ⁸⁻⁹Nojankinatantakimirori paerani, nokenkithashiryaakagaeyakimini. Piñaanatantakawori nowaaritate, ari powashiretakoyewitakani. Omaanta roojatzi pookakiro pantawitari, eejatzi pikantziri Tajorensi ipeyakotemiro okaatzi pantakiro. Rootaki tee natsipetawoni nojankinateeyakimironi. Tema ikowakimi Tajorensi powashiretakotyapantakirowa. Paerani nokenkithashireeyanakimini, omaanta iroñaaka akimoshireeyakini. ¹⁰Aririka kameetha rowashiretakoty atziri okaatzi rantakiri kimitaka ikowakiri Tajorensi, ari ikantziri irira ipeyakoteniri okaatzi rantawitakari. Aritaki ipeyakotakiniri rantawitakari eejatzi rowawijaakoteri, eero ikanteetatyeeyaani ikemaastiantyaawori janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Roojatzi eero rowashiretantanaa paashini. Omaanta riraga atziripaeni omawitya rowashiretakoyawo okaatzi rantayitzirini, tee ikoyi inetheeri Tajorensi ipeyakoteniri roori. Tema tee ikoyi ijeeki kameetha kimitaka ikowakaakiriri Tajorensi. Rootaki riyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ikantatyeeyaani itsipareeri Tajorensi. ¹¹Omaanta eerokapaeni pinethaakiri irira ipeyakotemiro kaari kameethatatsi pantakiri. Iroñaaka piyotakotaa okaatzi pantakiri. Pikantakiri paashinipaeni ipakaero kaari kameethatatsi. Pikantakina iroñaaka rantakiro rirori. Tema pithaawantari Tajorensi rowashironkaemikari. Poyaakoperotana napiiantatemiri nareetaatemi niyotantyaari pikowapero-taki pikemijantaperoteri Tajorensi. Pikowaki powashironkaeri antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki poñaagantakariri eeroka tekatsi pantani. ¹²Nojankinatantakimirori paerani kaari apatziro nokowakaakimi pamitakoteri

riraganki antakotziriri iriri kaari kameethatatsi, inta eejatzi iriri, pamita-koteri. Omaanta nokowakaaperotakimi piyoteeyakini pinintaperoe yakinani. Tema rootaki ikowakaakimiri eejatzi Tajorentsi.

¹³Ari iroñaaka niweshiryaawenteeya-kimini, eejatzi niweshiryaawentawaari Teeto. Osheki ikimoshiryaapaaki, ikamantapaana: “Kameetha ijeekakagae-yawakinani korintojatzi”. ¹⁴Chapinki tekiraatani riyaatashitemi, nokamantawakiri: “Ikameethateeyakini korintojatzi, kameetha raakameethatawakimi”. Ari rareetantakimiri riyotaki kyaaryo nokantakiriri, tee notheeya. Eejatzi okimitaka, tee namatawiteeyimini eerokapaeni. ¹⁵Iroñaaka eenironi ikenkithashiryaakotemi, osheki inintaperoe yakinini: riyotaki pikemijantaperoe yawakirini eejatzi pipinkathateeyawakirini. ¹⁶Eejatzi naari, niweshiryaawenteeyakimini: niyotaki pantapiintakiro ikowakaakimiri Tajorentsi.

Osheki ikaminthaantzi riraga masherooni yajatzi

8 ¹Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki nokamantemi osheki ikamintheeyakirini Tajorentsi maawaeni ayemijantzinkarite jaka Masherooni-yaki. Rootaki ikowantakari rantero okaatzi ikowakaakiriri Tajorentsi. ²Osheki rowashironkagaeyawitakarini ayemijantzinkaritepaeni jaka omaanta osheki riweshiryaawenteeyakarini Tajorentsi. Eejatzi tee rashaagantaperotawita, omaanta osheki koriki ipiyoteeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jerojareeki, rotyaantakiri. Riyoteeyakini rashironkagaeyakani ayemijantzinkarite janta. ³Noñaakiri rootaki nokanantakimiri tee eechonkiini rotyaantziri inta osheki. Tee riyoteeyini ithañeeyaari

iyorikite. Tekatsi kanterini:

“Pikaminthayeri ayemijantzinkarite omaanta naaka tee nomatziro”. Rirotaki yotashitakawo apaniroeni ikamintheeri.

⁴Inethaaperoe yakinani, ikantzi:

“Nokowaki namitakoeyerini noyemijantzinkarite”. ⁵Ari niyotawitaka iperi koriki, omaanta romapokakina ikanteeyakinani: “Nanteniri Tajorentsi oetarika ikowakaanari, eejatzi nantemiro oetarika pikantakinari. Pikamantena oetarika ikowakaakinari Tajorentsi”.

⁶Ari chapinki itanakawori Teeto ikantakimi: “Pipiyoteniri jerojareejatzi piyorikite”. Ari kameetha pipiyoteeyakirini. Iroñaaka notyaanteemiri rirori eejatzi ikanteemi pipiyotaperoeeyenirini eejatzi piyorikite, roojatzi potyaanteri ayemijantzinkarite janta Jerojareeki. Pikaminthaaperoeyerini piyemijantzinkarite. ⁷Osheki panaakoeyakirini paashinipaeni piyemijantzinkarite: panaakotakiri pameentaperoeyarini Tajorentsi, pikenkithataperoeeyini, piyoperoeeyini, pikaaryoowentaperotziniri Awinkatharite ikowakaemiri, eejatzi pinintaperoe yakinani. Iroñaaka nokowaki panaakoeyerini pineshironkataperoeyerini ashironkaenkari.

⁸Tee nokoyi nomperatemi pipaeyerini ashironkaenkari, omaanta aririka pipaperoteri, piyotakagaeyerini paashinipaeni kyaaryo pinintaperoeyakirini piyemijantzinkarite. ⁹Tema eejatzi osheki inintashireeyaakaeni Awinkatharite Jesokirishito. Osheki rashaagantaka janta jenokinta, eejatzi oshekipero ipinkatharitzini, omaanta ipokantakari jaka kipatsiki, rookanakiro maawaeni kameethatatsiripaeni jenokinta. Rashironkaawitapaaka: tekatsi jeekimotaneerini, itheenkaeyakirini atziri. Rashironkaawentakae aari, okantyaata kameetha ijeekakagaeyeeni janta jenokinta.

¹⁰Ari iroka nokaminaakimiri oetaka kameethatsiri pipantyaariri piperi piyorikite. Paerani tema eeroka itaperotakawori pikowakiro pipagaanteri piyorikite eejatzi itaperotakawori pipiyotapaakiri. ¹¹Pikowaeyakini petakotyaaeri jerojareejatzi: iroñaaka, eenitatsirika piyorikite pipagaanteryaa, ajaatya, pithonkeritya pipagaanantyaariri kameetha pipiyoteri, potyaanantyaariri. Pipagaantashiyiityaarini kameetha. ¹²Aririka pipashityaari Tajorentsi pikowashitantari pipagaantashitariri kameetha, aritaki riweshiryaa-wentakyaawo oetarika pipashitariri. Tekatsirika powaagawo eero ikijantzi-miro rirori eerorika pipashitari.

¹³Tee nokoyi opomeentsizimoeeyemini pipantyaariri paashinipaeni eejatzi eero opomeentsizimoeeyarini paashinipaeni. Nokowaki pimonkaatawakaeyani. ¹⁴Omaanta eenitatsi iroñaaka osheki pikaminthayeri riraga ashironkaenkari. linja aririka rashaagantakya rirori, eejatzi aririka pashironkagaeyakyaani eerori, roojatzikya ipiyatemi ikamintheeyemini eerori. Okameethatzi pimonkaatawakaya. ¹⁵Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Riraga piyotaperotawitakawori manaa, tee otzimimoteeri eejatzi tzimagaantapaetsiri. Omaantakya riraga aatsiri eechonkiini, tee rashironkaa rirori. Aritaki imonkaatawakagaeyakani maawaeni”.

Rootaki thame amitakatontyaariri riraga ashironkaenkari.

Rotyaanteeri Teeto iñaagaeri eejatzi korintojatzi

¹⁶Ari ikimitakina Teeto, osheki inintaperoyakimini, rootaki nopaasonkitantakariri Tajorentsi. ¹⁷Nokantakiri: “Piyaatashiteeri eejatzi korintojatzi, piñeeri”. Omaanta tee

apaniroeni naari nokowakayeri, rirojatzi kowashitaperotachari iñaagaemi eejatzi.

¹⁸Notyaantemiri paashini ayemijantzinkarite itsipatanakyaari. Osheki ikenkithatapiintziro iñaani Tajorentsi, rootaki iñaaperoyantakaririni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Eejatzi eerori, pikemakoeyakirini. ¹⁹Eejatzi riyoyeeyakirini ayemijantzinkarite jaka itsipatanakina naari janta Jerojareeki, ramitakotena naaneeniri ashironkaenkari koriki. Osheki ikamintheeyakirini ayemijantzinkarite, rootaki ikanantyaariri riraga jerojareejatzi: “Ikameethataki Tajorentsi”. Eejatzi riyoteeyanakini osheki akaminthagaeyakirini. ²⁰Ari ikaataki osheki koriki potyaanteniriri, osheki pikamintheeyakirini. Rootaki nokowantakari eenitatsi tsipatenani naaneeniri; tekatsi nokantya ikanteetanakari: “Pikoshitakiri”. ²¹Tee apaniroeni nokoyi iñaaperotena Tajorentsi nokameethatzi, eejatzi nokoyi iñaaperoyenani atziripaeni nokameethatzi.

²²Eejatzi piñaawaeri paashini ayemijantzinkarite notyaanteri. Niyotakiri, ikyaaryoowentakiro rantziniri Tajorentsi. Nokamantakiri osheki pameenteeyakarini Jesoshi eejatzi osheki pikaminthaanteeyakini, rootaki ikowaperotantakari riyaaete iñeemi. ²³Riraga Teeto, kijokiro rowapiintakina, ramitakopiintakina netakoeyakimini. Eejatzi riraga itsipateeyaarini iñeemi, rirotaki rotyaantanewopaeni ayemijantzinkaritepaeni jaka. Rirotaki kameethaperotatsiri aapatziyaperotariri Jesokirishito. ²⁴Ari osheki nokantapiinteeyakirini aapatziyariri Jesoshi jaka: “Ikameethateeyakini korintojatzi”. Rootaki nokowantari pipagaanteri ayemijantzinkaritepaeni janta Jerojareeki piyorikite riyotantyaawori kyaaryo pinintaperoyakirini rirori.

9¹⁻²Tekatsi okantya nojankinatante-mirori: “Pikaminthaantyaariri piyemijantzinkarite”. Tema piyoperotaki pikamintheeyakirini. Niyotaki tee pithaŋeeyarini piyorikite, rootaki nokamanantariri masherooniyajatz: “Okaataki iroñaaka apaani ojarentsi ikowantakari korintojatz eejatzi paashinipaeni atziri janta kipatsi owaero Akaaya rotyaanteniri jerojareejatz koriki”. Riyotakoeyakimini, rootaki ikowaperoyantakarini ikimiteeyemini, retakoeyatyaaririni riroripaeni.³⁻⁴Ari nokanteeyakirini: “Ikowaki korintojatz rotyaanteniri jerojareejatz iyorikite”. Iroñaaka notyaanteri riroripaeni reewatanakina, ikantemi pipiyotaperotantyaariri. Nimpaetanee naari noñeeyemini, aririka itsipatanakina paashinipaeni masherooniyajatz. Aririka iñaapaakimi pipiyotakiniri jerojareejatz piyorikite, riyoteeyapaakini kyaaryo nokantakiriri, eejatz eero nopashiwenta naari.⁵Ari nokantakiri irika ayemijantzinkaritepaeni reewatanakina, pipiyoteeyantyaaririni piyorikite. Eerokapaeni kantashitachari paerani: “Netakotyaari ashironkaenkari”, tee naaka kantaperotemini. Rootaki okameethatantari piperi kameetha.

**Tajorentsi ramitakotemi oetarika
aririka pamitakoteri paashini atziri
oetarikapaeni**

⁶Pikenkithashiryaaakotero iroka: aririka pipiyoteri piyorikite, pikimiwitakari pankiwaetatsiri: aririka ipankitero osheki okithoki, rowiitero iinja osheki. Omaanta ipankiterorika eecheonkiini, ari eecheonkiini raye. Eejatz eeroka, aririka piperi paashini eecheonkiini piyorikite eejatz Tajorentsi apatziro ramitakotemi eecheonkiini; omaanta aririka piperi osheki ari osheki ramitakotemi.

⁷Rootaki pikenkithashiryaaakoeyeroni kameetha, piyoteeyakini tsika ikaate koriki pikowakiri piperiri. Aritaki ikaataki piperiri. Eero pithaŋaashiretari, eejatz eero ishintsitzimi paashinipaeni. Tema Tajorentsi inintashireperotakiri riraga pashitariri weshiryaawentariri. Tema ikoyi pimonkaatero iroka.⁸Aririka kameetha piperi piyorikite, tema riyotzi Tajorentsi eejatz ikaminthaaperotakimi kameetha. Aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri, ipaperotemiro ojeekantyaari, rootaki pimatantyaawori pikaminthaantyaariri eejatz paashinipaeni.⁹Tema aritaki okantzini Iwaperite Tajorentsi:

“Riraga oyaatziriri Tajorentsi ipashitagaantari rowaagawo owashironkaenkari. Tee ratsipetashita ikamintheeyirini irirapaeni, eerokya ipeyakotziro Tajorentsi ikaminthaantzi. Tema Tajorentsi imatakaakiri eekiro riyaatatye ipashitari paashinipaeni”.

¹⁰Riraga Tajorentsi ipapiintziri pankiwaetatsiri okithoki ipankitantyaawori, eejatz ipapiinteyakaeni owaeyarini. Tema eejatz roshekitanakimiro tzimimoeyemirini ojeekantyaari pikaminthagaeyantyaaririni ashironkaenkari.¹¹Eekiro riyatakaatyeemi Tajorentsi petakotaperotantyaariri paashinipaeni. Roojatz ipaasonkiteeyerini rirori, iñaaperotaperoyerini.¹²Aririka etakotantya aari, apaperoteri aapatziyariri Jesoshi riraga ashironkaenkari koetyeemotakariri. Omaanta eejatz ayotagaeyerini ipaasonkiteeyerini Tajorentsi.¹³Aririka pikaminthagaeyerini piyemijantzinkarite, riyoteeyanakini rirori kyaaryo eeroka rirotaaki aapatziyaperoyaririni Jesokirishito kimitaka pikantzi. Eejatz riyoteeyanakini tee pithaŋeeyari

piyorikite, omaanta osheki petakotantaka, roojatzi iñaaperoyerini Tajorentsi. ¹⁴Osheki ikenkithashireeyakimini, eejatzi osheki ramanapiintziri Tajorentsi ramitakoeyemini. Riyoteeyakini oshekipero ineshironkateeyakimini Tajorentsi. ¹⁵Thame apaasonkiteeyerini irira okaatzi ipashitakaeri, tema ikaminthaaperoyakaeniwee: rotyaanta-kaeri Itomi Jesoshi ikamawentakae rowawijaakotanteeri. Tee amatziro athotyero ayotero tsika okaatzika ipashitakaeri.

Ikamantakowentaa rirojatzi Paaworo

10 ¹⁻²Ari itsipateeyemini janta kijakinari paeni, itheeyakotana, ikantzimi: “Tee ikameethatzi Paaworo: tee rantziro ikowakaakiriri Tajorentsi. Aririka itsipateeyakimini ithaawantzimi, tee ishincheenkaperotzimiro ipaante. Omaanta aririka ijeeki inteena ipakaantakimi iyaaritate, ari ishincheenkaperotzimiro”. Omaanta tema ineshironkaeyakaeni Jesokirishito, tee ishincheenkatee: eejatzi naaka, nokoyi nokimityaari rirori. Nokantemi eerokapaeni jewawentziriri maawaeni aapatziyariri janta: “Pookeri irirapaeni kantzimiri: ‘Tee rantziro Paaworo ikowakaawitariri Tajorentsi, omaanta rantashitakawo ikowayitzirini rirori’”. Teerika imaeritzi rirori, paminawakinakya niyaatashiteri, eero nothaawanta-paakari, inta nokijathatapaakiri. Omaanta tee nokoyi nokijatheeyapaemini eeroka, inta nokowaki aakameethatawakagaeyaani maawaeni. ³Jaka kipatsikika eenitatsi kamaari kijeeyakaerini: tekatsi akantya omanateri; tee ikimiteeyarini atziripaeni omanateeyantyaririni. ⁴Ikimitaka joraaropaeni romanatziri kijakiriri inashitzinkawokipaeni tonkamentotsi, eejatzi aakapaeni omanatantyaari kijantee-rori iñaani Tajorentsi inashitzinkawoki-

paeni oshiyawoni tonkamentotsi. Tema riraga Tajorentsi rirotaki tajonkakowentee-yakaerini amatantyaariri apiyateeyantyaaririni riroripaeni, eejatzi anaakotakiri.

⁵Eenitatsi riraga piyathatakariri Tajorentsi, eejatzi kantziriri atziri: “Eero paapatziyariri Jesoshi”. Omaanta itajonkakowentee-yakaeni Tajorentsi amaeritakaantyaariri maawaeni piyatheeyawitakaririni, eejatzi ameentakaaperotantyaariri; eejatzi akempoyaakiro okaatzi akenkithashiryaantari amatantyaawori akemijantaperoteri Jesoshi. ⁶Eejatzi janta pinampiki niyotaki pikemijantaperoyakinani, omaanta naamaashitaka itzimagaantaki apanipaeni piyathatakinari. Omaantakya riraga piyathatakinari, nokanteri Tajorentsi rowashironkagaeyerini.

Naaka rotyaantanewo Jesokirishito

⁷Eeniro kaweyakinari, eejatzi theenkakinari. Iitawitakina tee naaka rotyaantanewo Jesokirishito. Ikantakotashitaka rirojatzi: “Naaka rotyaantanewo Jesokirishito”, omaanta nokantemi naaka: “Naakapero rotyaantanewo”. ⁸Nokantapiintakimi rotyaantakina, omaanta kyaaryootaki iroka nokantzimiri. Ikowakaakina Awinkatharite naapatziyakaaperoyemirini: tee ikowakaana notheenkakagaeyemini. Nantziniri ikantakinari, rootaki kaari nopashiwenanta. ⁹Tee nojankinatotziro paashini, tema tee nokoyi nothaawakagaeyemini nowaaritakeki. ¹⁰Eenitatsi kantayitzimirini: “Ichereemotakiri Paaworo rojankinatantzimiri: ikijathatashitakimi. Aririka ipoke jaka, piñaawakiri tekatsi pipinkathatantawakyaariri. Tee riyotzi ikenkithatakaaperoyemini”. ¹¹Pikamanteri rirori: “Aririka rareeteeyemini Paaworo, ikamantaperotapaemiro iroka rojankinateeyimirini. Eero rinashitapaawo ipaante”.

Tee okameethatzi ajagaaperoty

¹²Ari iñaaperoyashitaani ikameethatzi rirojatziri riraga theenkaeyanarini. ¿Iitaka nokowantyaari nokimiteeyarini irirapaeni? Ikanteeyakini: “Nomonkaatawakagaeyakani naaka, nokameethaperoyakini”. Kyaaryo, imonkaatawakagaeyakani, omaanta tee riyoteeyini, tee añiuro riyoteeyantarini. ¹³Tee nokoyi noñaaperotashitya naaka: apatziri nokowaki nantakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakinari. Niyotaki ikowakaakina naapatziyakaaperoyemirini eerori. ¹⁴Tee nantziro kaari ikowakaana, omaanta tema naaka rirotaki itaperotakawori nokenkithatakagaeyakimini paerani. Naakakya itaperotakawori kamanteeyakimirini: “Aririka naapatziyeyarini Jesokirishito, ari rowawijaakoeyemini”. ¹⁵Tee nokoyi nokantashitya nantakiro naaka rantakiri rirori: tema rinashitayitakani. Nokowaki eekiro piyaateeyateeni eerori naapatziyaperoyanakyarini Jesoshi. Roojatziri nokamanteeya naari, ¹⁶nokenkithatakagaeyerini paashinipaeni atziri eejatziri, riraga kaari riyoteeyirorini. Eero nimpactziri paashinipaeni kenkithatakaantatsiri, eero nokantashita naaka aapatziyakaeyaririni riraga raapatziyakaakari rirori. ¹⁷Tee okameethatzi ajagaaperoty antakiri aari, omaanta okameethatzi aweshiryaawentyaawo imatakagaeyakaerini Awinkatharite. ¹⁸Tee ikameethatzi ñaaperotashitachari rirojatziri ikameethatzi, omaantakya riraga atziri iñaantakari roojatziri ikanantakari Awinkatharite ikameethatzi.

Riraga Paaworo ikenkithatakotaa rirojatziri eejatziri kijakiriri

11 ¹Nokowaki nokenkithatakoteeya naaka eejatziri. Teerika añiuro niyotantari, omaanta eero pijamaneentana. ²Omaanta niyotzi eeniro pimaeritakotana. Naamaakota-

piintzimi kimitaka Tajorentsi ikenkithashiryaakopiintzimi eeroka, tema nokowaki naapatziyaperotyaaari apatziri Jesokirishito. Noshiyakaawentemiro, tema ikowaperotapiintzi shirampari rayero kaari shinetariri shirampari. Aririka oshinetaakyaari paashini shirampari ari imanintanakiro, rookaero. Eejatziri nokimitaka naari, nokowaki naapatziyakaaperotemiri Jesoshi iñaaperotantemiri Tajorentsi pikameethatzi, eero rookantzimi. ³Paerani riraga Jatanaashi ikyaantapaakari maanki ramatawitantakaworini Eewa. Tema rantakaakiro opiyathatantakariri Tajorentsi.

Iroñaaka nothaawakaakimi poshiyawokari Eewa: ramatawiteeyiminikari. Eero pishinetziri ikompitayemiro okaatzi pikenkithashiryaari, inta eekiro piyaataty pikenkithashiryaakoperotyaaari Jesokirishito. ⁴Tee pikenkithashiryaaneenta. Pikemijantashiteeyawakarini maawaeni jatashiteeyimirini. Inashita iroka ikenkithatakotakiri Jesoshi. Nokowakaakimi iyotagaeyemini Ishire Tajorentsi, omaanta ikowakaakimi rirori riyotagaeyakotemirini kamaari. Nokamanteeyakimini naapatziyari Jesoshi pawijakoeyanteeyaarini, rinashita riyotagaeyakimirini rirori amatawiteeyimirini. ¿Iitaka pikemijanteyantaririni? ⁵Riraga amatawitantatsiri ikantakaaperotaka ikenkithashireeya ranaakotakina ikenkithatakotziri Tajorentsi. Omaanta tee nokenkithashiryaakotziri naaka ranaakotakina. Itheenkaeyawitanani rirori, omaanta ¿iitaka nokowantyaari nopinkathateri rirori? ⁶Raamaawitakina tee nokenkithatzi kameetha, omaanta niyotayitziro kameetharini iñaani Tajorentsi. Piyoteeyakinani niyotayitziro kameetha.

⁷Pamine, paerani owakira naapatziyakaantakimiriri, tekatsi nokowakoneenteeyemini, inta nantawaetzi nojeekantyaari rootaki nomatantyaawori nokenkithatakota-

takimiri Jesoshi ari pawijakotanteeyari. ⁸Eejatzi naaki iyorikite ipakinari paashini-paeni aapatziyariri Jesoshi, rootaki kaari nonethaakotantzimiri piyorikite nomatantawori niyotanteeyakimini eerokapaeni. ⁹Nojeekimoeyantakimirini, nashironkaawitaka, omaanta tee nokamantzimi. Roojatzi ipoñaaka Masherooniyaki ayemijantzinkaritepaeni, ipapaakinari eejatzi koriki. Rootaki tee nokowakoeyimini koriki eejatzi tekatsipero nokowakoeyemini eerori iinja. ¹⁰Iroka nokashiyakaakimiri rootaki kyaaryooperotatsiri kimitaka kyaaryooperotatsiri iñaani Jesokirishito rootaki iroñaaka nokamantee-yeririni maawaeni akaayajatzi tekatsi nokowakoeyemiririni. ¹¹¿Iitaka nokamantyaariri? ¿Piitizima tee nonintashireeyimini? Riyotzi Tajorentsi kyaaryo nonintashiryaaperoyakimini osheki. ¹²Omaanta nokowaki niyotakaaperoyemini tee nokimitari riraga paashinipaeni iyotagaeyawitzimirini, amatawiteeyimirini. Pipinatzi, rootaki riyotagaeyantakimirini rirori. Omaanta naaka, tekatsi nokowakotemi. ¹³Tee rotyaantziri riraga Tajorentsi. Ramatawiteeyakimini. Roshiyakaantashitaka rirotaaki rotyaantanewo Jesokirishito. ¹⁴Aritaki ikanta, ramatawitantzi, ikimitakari Jatanaashi, ramatawitantzi rirori. Roshiyakaantashitakari rirori ronampiri Tajorentsi. ¹⁵Aritaki ikantari aapatziyariri kamaari: ikowaki roshiyakaantashitaka aapatziyariri Tajorentsi. Tema ikenkithatakotashitakari atziri ijeekantyaari kameetha. ¡Ashironkaamatsiterini! Iinja Tajorentsi rowashironkaeri rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini.

**Riraga Paaworo ranaakoeyirini
kijakiriri riyotaperotzi**

¹⁶Napiiteemiro: eero piitashitana tee añiuro niyotantari. Omaanta piitashitenarika kaari yotatsi, pikemina

nokantemi: kimitaka pikemijantakiri riraga amatawitantatsiri. ¹⁷Tee ikamantana Awinkatharite nokenkithat kotya, tee ikowakaana nokantakaaperotashitya, kimitaka riraga amatawitantatsiri. ¹⁸Omaanta ikantakaaperoyani riraga kijeeyakinarini: iroñaaka nokimitawityaari naari, nokantakaaperotya. ¹⁹Tema piiteeyawitakawoni eenitatsi piyotantari. Rootaki pikemijanteeyaririni riraga amatawitantatsiri paapatziyawo theeyaantsi riyotaakimiri. ²⁰Omaantakya riraga amatawiteeyimirini, tee pitheenkirirori. Osheki romperateeyakimini, raapitheeyakimirini piyorikite, ikantakaaperotzimoeyakimini, eejatzi ipajapooteeyakimini eejatzi ikaweeyakimini. ¿Iitakakya? ²¹Pikowaki eerokapaeni nokimiteri irikapaeni kaari yotzinkari; omaanta kyaaryo tee niyotzi nokimityaari.

Ari riraga amatawitantatsiri eeniro osheki ikantakaaperotawentawoni okaatzi rantakiri: iroñaaka nokimiwityaari, noñaawaetakotero okaatzi awijimotakinari. ²²Ikantakaaperowentakawo ijorriyotaki. Tema naakakya joriiyo. Isheninkatakari Ishirayeeri, riraga riyoyaanewo Tajorentsi. Eejatzi nokimitakari naari. Ikantzi: “Nosheninkatakari Awaraamani”. Eejatzi naari, nosheninkatakari irira. ²³Ikantashitawita: “Nantziniri Jesokirishito ikowakaakinari”. Omaanta naaka osheki nanaakotakiri. Osheki nokaaryoowentakiro nantziniri Jesokirishito ikowakaakinari, rootaki romonkyaa-ganteetapiintawitakinari omonkyaa-gamentotsiki, ipajapajaatantapiinteetakinari, omaanta riroripaeni, kaari. Osheki nokamapiintawitaka. ²⁴Riraga nojorriyotzinkarite ipajapajaatapiintakina, tak, tak, tak, okaataki 39 ipajatakina. Paashini kitejiri eejatzi 39 ipajapajaataana, tak, tak, tak. Eejatzi

ikimitaana paashini kitejiri, okaataki kitejiri apawakooni ipajapajaatakina. ²⁵Paashini kitejiri rompojantapiintakinawo inchashithaki, tak, tak, tak. Okaatzi apite rapiiteetakina. Eejatzi paashini kitejiriki rompojantaanawo mapi, pok, pok, pok. Eejatzi nokinakowitaa pitotsiki antawokiroña inkaare. Ari otsitsiyanaki, roowiteencha nopiinkemi. Roojatzi eejatzi nokimitapiintaka napiitaki 2 inashitaka kitejiri, nopiinkemi. Apaani kitejiri nothataaga inchapankikira niyankyaanikira inkaare, opoñaaga pitotsi; roojatzi nokitejitakotaki. ²⁶Osheki nokinakinayitanakini nokenkithatantakari. Osheki nopiinkemi eniki. Osheki ikoshitapiintakina koshitantatsiri, rowashironkaapiintakina. Rowamaenami nojoriiyotzinkarite eejatzi paashinijatzitatsiripaeni atziri. Rowamaenami jeekatsiri nampitsiki. Notzimpinawitaka antamiki ari opomeentsitzimotakina osheki janta. Roowiteencha nopiinkemi antawokiroña inkaare. Rowamaenami atziri itheeyashita ikantzi: “Naaka aapatziyariri Jesoshi”. Omaanta tee. ²⁷Osheki opomeentsitzimotakina, osheki nashironkaapiintaka. Osheki tee nomatziro nomaye tsiteniriki. Nokemapiintakiro notashe eejatzi nomiri. Osheki kitejiri tee otzimi noyaari. Nokemakiro nowatsinkari, tekatsi nopewiryaa kotari.

²⁸Kyaaryo nokemaatsitawo maawaeni iroka, eejatzi nokantani nokenkithashiryaapiintakiri ayemijantzinkarite, nokowakaaperotakiri raapatziyaari Tajorentsi kameetha. ²⁹Aririka rowashiretaka ayemijantzinkarite, nowashiretakotakari naari. Eenitatsirika ayemijantzinkarite rantakagaetakiri kaari kameethatsi, ari noshiyari Tajorentsi nokijawentakirori okaatzi rantzi riraga antakaakiriri

ayemijantzinkarite kaari kameethatsiri. Eejatzi nopashiwentakotyaaari antakirori.

³⁰Nokamanteeyakimironi iroka piyoteeyantyaarini eero nokantakaaperota okaatzi nantakiri, tema tee naaka antashityaawoni oetarikapaeni, omaanta riraga Tajorentsi matakaanawori maawaeni. ³¹Riyotaki rirori tee notheeya. ³¹Riyotaki Iriri Awinkatharite Jesokirishito, thame akanteetatyeeyaani añaaperoteeyerini maawaeni. ³²Paerani ipinkathariwenantzini riraga Areetashi. Rotyaantziri amitakotantatsiri ipinkathariwenantzi janta Tamaashikoki. Irira rirotaiki otyaantziriri joraaropaeni jaga ashitakokira rinkiteeyakironi maawaeni nampitsi ragaanteenarimi. Ikowakowaeyawitakinani joraaropaeni, ³³omaanta raanakina ayemijantzinkarite janta shiirikoki inkitzirori nampitsi. Rateetakaanakina roojatzi omoo, impaetzi royiitakotaana kipsatsiki kantziriki. Rootaki nomatantawori noshiyapithatakari pinkathari aakaantenanimi.

Koñaatziro iñaakiri Paaworo kimitaka jataki jenoki

12 ¹Pamine, tee okameethawita nokenkithatakotapiintya naaka nokameethatzi, omaanta nokowaki nokamantemi noñaakiri naari. Eejatzi nokamantemiro ikamantakinari Jesokirishito. ²⁻³Okaataki iroñaaka 14 ojarentsi raanakina Awinkatharite janta jenokinta, janta oshokinta okameethetyaaperotzi. Iyaatakirika nowatha, tee niyotzi: apatzirorika iyaataki noshire. Riyotzi Tajorentsi rirori. ⁴Tekatsi nokantya nokamantemiro maawaeni nokemakiri janta. Aririkami nomawitakyaawomi, eero ikowakaanawo Tajorentsi nokamantemiro. ⁵Osheki niweshiryaawentayitakawoni noñaayita-

kirini, omaanta tekatsi nokantya nokantakaaperotyawo. Omaanta nokamantemi tee nomatziro nokameethatzi naari apaniroeni. Tekatsi nomate nanteniri Tajorentsi ikowakaakinari apaniroeni: riroetaki Tajorentsi matakawawori oetarikapaeni, rootaki niweshiryawawentakariri. ⁶Niweshiryawawentakyaawomi nantakiri naari, eeromi otzimimi niyotantari, eejatzi notheyami. Ñaakiro, tekatsi nante apaniroeni. Tee nokoyi nokamantemiro nantayitzi-nirinika naari. Eenitatsi piñaakotakinari eejatzi pikemakotakinari: monkaataka, eero nokantzimiro paashini.

⁷Eenitatsi osheki riyotakaakinari Tajorentsi, omaanta tee ikowakaana nokantakaaperotyawo. Rootaki ishinetantakariri Jatanaashi rowashironkaakina, nokemaatsitantakawori nomantsiyataki. ⁸Okaataki 3 nonethawitakari Awinkatharite nokantziri: “Petsiyatakotena”, ⁹omaanta ikantakina: “Noneshironkatemi, monkaataka. Eero netsiyatakotzimi, omaanta eero nookimi: notajonkakowentemi pimatantyaawori pantero oetarika nokowakaakimiri”. Iroñaaka niweshiryawawentakawo iroka nokemaatsitakari: niyotaki iroñaaka itajonkakowentakina Jesokirishito. ¹⁰Riroetaki niweshiryawawentaperotakari. Tee noshintsitzi, ishironkawenteyakinani paashinipaeni, nokemaatsitayitakawoni oetarikapaeni, ikijeetapiintakina, nashironkaapiintaka, omaanta niweshiryawawentakari Jesokirishito. Tema riyotzi tee noshintsitzi, eenitatsi osheki tee nomatziro nantero, omaanta imatakaakina nantero.

**Kameetha ijeekaki
Paaworo janta Korintoki**

¹¹Ñaakiro, osheki nokenkithatakotaa naaka. Okameethatemi piñaaperotenami nokameethatzi, pikenkithatakotenami

kyaaryooperotatsiri, omaanta, tee. Rootaki nokenkithatakotantaari naaka kyaaryooperotatsiri. Tee nokameethatzi naari, tekatsi nantaperote apaniroeni. Omaanta tee ranaakoeyanani riraga iyotagaeyawitzimirini piñaaperoyawitarini ikameethatzi. ¹²Okameethawita pikenkithashiryakoperotenami naari. Paerani, eeniro notsipateeyimini, ari piñaakoeyakinani omataakina Ishire Tajorentsi notajonkantayitakini, nantayitakironi kaari piñaapiintzi. Tema iroka niyotakaaperoyakimini kyaaryo rotyaantaperotakina Jesoshi. ¹³Nokamintheyakimini, maawaeni. Nokimita-kaanteeyakimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta paashinikipaeni nampitsi. Apatziro eeroka, tee nokanteeyimini: “Pipena koetyeemotakinari”. Tekatsikya nantziri oetarika pitheenkantanari.

¹⁴Rooteentsi niyaate noñaantaatemiri eejatzi. Okaate 3 nareetaatemi. Eero opomeentsitzi moeyimini, tekatsi nokowakoeyimini. Apatziro nokowaki pinintaperoyeyanani eejatzi pipinkathatena. Nokimitakagaeyakimini neentsitepaeni. Eentsitepaeni tee ipapiintee koetyeemoteeri, omaanta aaka apapiintziri koetyeemotariri rirori.

¹⁵Nokañaashitawo maawaeni nantakiri paapatziyaperoyantyaririni. Oshekipero nonintaperoyawitakimini eeroka, omaanta eerori, tee pipiyatana pineshironkatena.

¹⁶Ari ikanteeyimini kijakinari: “Kyaaryo, tekatsi ikowakoeyimini Paaworo, omaanta eenitatsi riyotantari rirori. Naamaaka ramatawiteeyakimini, raapithatantzimirori oetarikapaeni”.

¹⁷¿Eenitatsima raapithatakimiri riraga notyaantakimiri? Tekatsi. ¹⁸Chapinki notyaantakimiri Teeto eejatzi notyaantakiri paashini ayemijantzinkarite. ¿Eenitatsima rayitakimiri rirori?

Tema ikimitakina naari: tekatsi ikowakoeyemini.

**Osheki ikenkithashiryaaka
Paaworo**

¹⁹¿Piitashiteeyawitakani apatziro nokowaki noñaawaetakotyaa naaka kyaaryooperotatsiri? Pikompitakawo iroka pikenkithashireeya. Naapatziyakari Jesokirishito, rootaki nokowantakari naapatziyakagaeyemirini. ²⁰Osheki nokenkithashiryaaka iroñaaka. Naamaashitya aririka noñeeyapaakimini eero noñaaperotaperoeyapaemini. Eejatzi naamaashitya eero piñaaperotawakina naari. Naamaashitya noñaapaakimi aririka pipiyapiyawaantetawakaaka, aririka piñaawenashiryaakotawakaya aririka tee pimonkaatawakaaka, aririka pikijathatawakaaka, aririka pinashiiyaa-woni pikenkithashiryaari, aririka pikantzimatawakagaeyakani, aririka pithawetakotawakagaeyakani, aririka pikantakaaperoyakani, aririka osheki pikantashiwaetayitakani, maawaeni; tee pijeekaeyini kameetha. ²¹Naamaashitya aririka nareeteemi eejatzi nowashiretakotapaemi. Ro nowashiretakotantemiri, riyotaakina Tajorentsi tee okameethatzi panteeyakirini. Nopashiwentakayaari riraga kaari ookironi kaari kameethatatsi rantapiintayitakirini: riraga mayempiyitziroirini tsinani, riraga shirontawentawori iina, riraga ayirori iyashiyani, maawaeni.

**Ikowaki Paaworo
ikemijantakaaperoyerini
korintojatzii**

13 ¹Ari okaataki apite noñaantaatzimiri paerani, iroñaaka nareetaatemini eejatzi. Ari okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Eenitatsirika apite eerorika 3, ñaakoterini atziri rantakiro kaari kameethatatsi, piyoperotaki kyaaryo

rantaperotakiro, rootaki okameethatantyaari powashironkaeri”. ²Paerani eenironi nareetantakimiri apiteta-paentsiri nokamineeyawitakarini ipakagaero riraga antziroori kaari kameethatatsi, eejatzi iroñaaka nojankineeyakinirini ipakaanteeyaworini ninkarika eekiroyaayatayee ranterokaari kameethatatsi. Tema iroka apiteta-paentsiri nokaminaantziro. Aririka napiitero nareetaatemini tema rootaki tres-tapaentsiri rootaki nowashironkaantapaakyaariri eerorika ipakaerorantziro. ³Rootaki piyoteeyantanakyaarini kyaaryo naaka rotyaantawo Jesokirishito eejatzi nokamanteeyimironi iñaani. Tee ithaawakagaeyimini irira, omaanta osheki ipinkathariwenteeyakimini, itajorentsitaperotaki. ⁴Ikentakotanteetakirini paerani Jesoshi, tee ishintsitawita, omaanta itajonkakowentakiri Tajorentsi rañaantaari. Eenitatsi iroñaaka osheki itajorentsi. Tee noshintsiteeyini naari, nokimiwitakari Jesokirishito paerani janta koroshiki. Omaanta itajonkawentakina, rootaki iroñaaka nomatantawori nantemiri oetarikapaeni ikowakakinari namitakotantemiri.

⁵Okameethatzi piyotakoeyani eerokapaeni kyaaryorika paapatziyaperoeyakarini Jesokirishito, eejatzi kameetha pikemijantaperoeyakirini. Tema piyotzi okithaataakimi Ishire itajonkawenteeyakimini. Teerika okithaataakimi, tee kyaaryo paapatziyari Jesokirishito.

⁶Niyotzi aririka pikenkithashiryaakoperoetyaawo okaatzi nokantzimiri eejatzi nantziro, ari piyotero kyaaryo riyoyaa-kina Tajorentsi nokenkithatakaantemiri eerokapaeni iñaani. ⁷Namanapiintziro Tajorentsi ramitakoeyemini eero pantziro kaari kameethatatsi. Tee nokoyi nowashironkaemi. Eejatzi tee nokowawita piñaaperotashitena,

omaanta nokowaperotaki pijeeki kameetha omawitya paashini atziri ikenkithashiryaaakotena natsipetashita-kawo nantakiri. ⁸Aririka pantero kyaaryooperotatsiri, eero nowashironkaemi. Tema eero nomatziro nantziro kaari ikantanari Tajorentsi. Omaanta aritaki apatziro namitakotakiri aapatziyariri Jesoshi. ⁹Nokimoshirewentzimi aririka pameentaperotakyaari Jesoshi eejatzi pikemijantaperoteri. Aririka pameentaperotyaaari monkaatata, eero okantzimoneentana pitheenkanarika, tema tekatsi okantya nowashironkaemi, omawitya ikenkithashireeya amatawitantatsiri nothaawa-neentatzi. Omaanta aritaki namaniri Tajorentsi ramitakoeyemini paapatziyaperoeyarini. ¹⁰Rootaki noshintsithateeyantzimirini nojankinatakimiro iroñaaka, roojatzi aririka nareeteeyemini tekatsikya noshintsithatawentapae-miri eejatzi. Ikwakaakina Tajorentsi nopinkathariwenante, omaanta tee nokoyi nowashironkaeyantemirini,

omaanta namitakoeyemini paapatziyaperotantyaariri.

Riwethateeyanaarini

¹¹Noweyaantaneemiro, noyemijantzinkarite, niwethateeyaneemini, nokowaki piweshiryaaawenteeyaarini Jesokirishito. Pikenkithashireeyani, eero papiiteero eejatzi kaari kameethatatsi. Piweshiryaaakaawakagaeyaani, paakameethatawakagaeyaani, roojatzi kijokiro rowaemi Tajorentsi. Tema osheki inintaperoeyakaeni, kameetha ijeekakagaeyakaeni. ¹²Piwethatawakaeya, paakameethataperotawakagaeyaani. ¹³Riwethateeyimini maawaeni ayemijantzinkarite jaka. ¹⁴Nokowaki iroñaaka ineshironkaeyemini Awinkatharite Jesokirishito, inintashireeyakimini Pawa Tajorentsi, eejatzi ikithaatakaakimiro Ishire pijeekanteeyaarini kameetha.

Ari okaatzi

Naaka nojankinateeyimirini:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI KARAASHIYAJATZI

1 ¹⁻²Nokoyi nowethatemi noyemi-jantzinkarite tsikarika pikanta piyeeki janta Karaashiyaki. Naaka jaka Paaworo jankinatzimiro iroka. Tee naaka rotyaantanewo atziri, tee ikantana atziri: “Pikenkithatakoteri Jesoshi”, inta otyaantakinari rirotaki Jesokirishito, nokenkithatakaapiintziriri atziri. Eejatzi Ashitariri rotyaantakina: riraga piriinteeriri. Nokaateeyakirini jaka aapatziyariripaeni, notyaanteeyakimironi iroka jankinarentsi eerokapaeni. ³Nokantapiintziriri Pawa Tajorentsi: “Pineshironkaeyerini karaashiyajatzii, piyeekakagaeyerini kameetha”; eejatzi rirori nokantapiintziriri Awinkatharite Jesokirishito. ⁴Tema rirotaki shinetashi-teencha paerani ikentakotanteetakariri, rootaki ikowakaakiriri Pawa Tajorentsi. Tee akameethawitani, rootaki ikentakowenantakaeri, rowawijaakoeyanteerini, maawaeni: eero akimitagaa paerani. ⁵Thame añaaperotaperoeyerini Tajorentsi akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

**Ijeeki apaani owawijaakotantatsiri:
riraga Jesokirishito**

⁶⁻⁷Nokenkithashiryaakotakimi, tsikarika pikanteeyakarini. Riyoyaayitakimini Tajorentsi, rootaki ineshironkatantakimiri Jesokirishito. Apatziro irira rirotaki

owawijaakotzimiri. Rooma eeroka paapatziyakari irira. Omaanta iroñaaka netakoperotakimi, intsipaete pipeyakotakiro iroka niyotaawitakimiri. Paapatziyimaetakari paashinipaeni janta, ikompitaka-gaeyakimironi. Ikwaki rantakagaeyemironimi paashini eejatzi, ikantawitzimi: “Eero imatziro Jesokirishito rowawijaakotemi apaniroeni, inta eejatzi pimonkaatero rametayitarini joriyopaeni”. Omaanta kyaaryo nokamanteeyawitakimini tsika pikantyaaka pawijakotanteeyari. Eerorika paapatziyana, eero pawijakotee. ⁸Omaanta aririka naaka nopaashiniteromi iroka nokamantzitakimiri, okameethatemi rowashironkaenami Tajorentsi, rotyaantename paamariki kaari tsiwakanitatsini. Eejatzi ikimitya riraga ronampiri Tajorentsi, aririka ipaashiniteromi, okameethatemi eejatzi rowashironkagaeyerinimi Tajorentsi. ⁹Aritaki nokamantzitakimi, iroñaaka napiiteemi: eenitatsirika paashiniteroni nokamantzitakimiri, aritaki rowashironkaakiri Tajorentsi. ¹⁰¿Ninka nokowakiri nokimoshiryaakayeri? ¿Riroma atziripaeni? Kaari, tema rirotaki Tajorentsi. ¿Riroma atziri nokowaki niweshiryaakayaari? Kaari. Nokowakirikami niweshiryaakayaari atziri, tekatsi nokantyaami nantenerimi Jesokirishito.

¹¹Iroñaaka, noyemijantzinkarite, piyoteeyakini nokamanteeyakimini

tsika akanteeyari awijakoeyantyaarini. Tee riro atziri ashityaawoni iñaani kameethatsiri. ¹²Kaari atziri iyotakaanawori iroka, tee riro iyotaanawori atziri, inta Jesokirishito iyotakaanawori maawaeni. Thame aapatziyawo apatziro iroka.

**Tsika ikantaka Paaworo ipeyantaari
rotyaantanewo Jesoshi**

¹³⁻¹⁴Piyoteeyakini tsika nokantawitani paerani: naaka joriiyo, nanaakoeyakirini maawaeni noshiramparinkaki: nomonkaataperotawitawoni maawaeni rametapiinteeyarini nojoriiyotzinkaritepaeni. Kyaaryo, nomataperotawitawoni maawaeni rameteeyarini nochariniiteni paerani, rootaki nokijantawitaririni maawaeni ameenteeyaririni Jesoshi. Najaryaagaeyawitakarini. Nokowawitani nookakagaeyerinimi ameenteeyaririni rirori. ¹⁵Omaanta paerani, tekirani nokoñaatapaakini, riyotzitaninani Tajorentsi. Ineshironkatzitaninani, rootaki riyoyaantaanari rowawijaakotaana. ¹⁶Riyotakaakinari itomi, rootaki niyotantariri tsika ikanta. Eeroka kaari nojoriiyotzinkarite, omaanta ikowakakina nokamanteeyanteemirini tsika ikanteeyakaerini rowawijaakotanteeyakaerini. Tee nojampitashitari paashinipaeni atziri: “¿Oetaka nokamanteriri atziri?” ¹⁷Tema rotyaantakina Tajorentsi rirotaqi irira nokenkithatakotziri. Tee niyaatzi Jerojareeki nojampiteri paashini rotyaantanewo Jesoshi: ritakari rotyaantakiri riraga Tajorentsi, inta niyaataki Araawyaki. Roojatzi nopiyanaa eejatzi Tamaashikoki.

¹⁸Ari 3 ojarentsi nojeekanaki, roojatzi niyaatanaki Jerojareeki, noñaantapaakariri Peetero. Okaataki kitejiri 15 nojeekimotapaakiri. ¹⁹Eejatzi noñaakiri Jantyaako, riraga rirentzi Awinkatharite. Tee noñiiri paashinipaeni

rotyaantanewo Jesoshi. ²⁰Iñaakina Tajorentsi, riyotaki tee notheeya. Kyaaryootaki iroka nojankinatakimiri. ²¹Roojatzi nokinayitanakini janta iipatsitekinta shiiryajatzipaeni eejatzi shiriishiyajatzipaeni. ²²Tekirani riyoteeyanani riraga aapatziyariri Jesokirishito janta Joreeyaki, ²³omaanta ikemakotashitakina naapatziyari Jesokirishito. Ikanteeyakini: “Ikijeeyawiteeni maawaeni, ikowawitani ipakaakaerimi raapatziyakarira Jesoshi omaanta iroñaaka ikamanteeyeerini atziri: ‘Paapatziyeeyarini Jesokirishito’”. ²⁴Riweshiryaawentakina maawaeni aapatziyariri janta, ikanteeyini: “Tema ikameethatzi Tajorentsi, rowawijaakotakiri Paaworo”.

**Ipiyanaa eejatzi Paaworo
Jerojareeki**

2 ¹Ari awijanaki okaataki 14 ojarentsi, roojatzi nopiyantananaa eejatzi Jerojareeki. Notsipatanakari Werenawee eejatzi naaneeri riraga Teeto. ²Tekatsi kaemakaantenani; omaanta riyotakaakina Tajorentsi okameethatzi niyaatenta. Nitakawo tee niyaatashiiyirini maawaeni aapatziyari-ripaeni Jesoshi janta, inta niyaatashiiyirini riraga jewawentziriri ayemijantzinkarite. Nokantziri: “Nokamantaperotakiri paashinijatzitatsiri atziripaeni: ‘Rirotaki Jesoshi apatziro imatakiro rowawijaakotee’”. Nojampiteeyirini: “¿Okameethatzima iroka nokamantapiinteeyiririni riroripaeni? ¿Natsipetashitawoma?” Ikanteeyanani: “Jee, kameetha; tee patsipetashitawo”. ³Eejatzi Teeto, omawitya kaari joriiyo, tee ikanteeyeerini: “Pitotonaty pishiramparitantari”. ⁴Omaanta ijeeki paashinipaeni joriiyo kantawitachari: “Naaka piyemijantzinkarite”, omaanta kaari. Tee

raapatziyaperotari Jesokirishito. Ikenkithashiryaawita: “Kameetha Jesoshi, omaanta okameethaperotzi eejatzi amonkaateeyeroni rameteeyarini achariniiteni”. Itsipateeyakarini aapatziyariri Jesoshi tsikarikapaeni iñaaperotzirinta Tajorentsi. Omaanta ro itsipatantakariri, ikowaki riyote nomonkaateeyironirika rameteeyarini ajorriyotzinkaritepaeni, ikowaeyawitani itotonatakagaeyarinimi. Tee riyotzi awijakoeyakaeni maawaeni aapatziyariri Jesokirishito, tee romperateeyeeni Jesokirishito amateeyeroni rameteeyakarini jorriyopaeni. ⁵Omaanta naaka, tee inimotana. Tee naapatziyako-neentari eechonkiini ikantziri. Nokowa-peroeyakini piyotaperotero apatziro riraga Jesoshi rirotaki owawijaakotantatsiri.

⁶Pamine, riraga jewawentziriri aapatziyariri Jesoshi rirotaki paerani riyotaanewo Jesoshi, itsipatapiintari. Rootaki riroripaeni iyoteemiri iroñaaka iñaaperotantakariri. Omaanta riraga jewawentziriri aapatziyariripaeni Jesoshi tee inimotziri okaatzi riyotaantziri riraga jorriyopaeni, inta inimotakiri niyotaantziri naaka. Rooma nokenkithawaetakaantakariri, tekatsi paashini ikantawakinari. Tee ikantana: “Ipeyeeyani paashinijatzitatsiri atziri jorriyo rawijakotanteeyari”.

⁷Tekatsi romperatena, omaanta ikantaki: “Kyaaryo, rotyaantakiri Tajorentsi Paaworo ikenkithatakaeri paashinijatzitatsiri atziri, ikamanteeyirini tsika ikantyaaka rawijakotanteeyari. Ikimitaaka rotyaantakiri Peetero ikamanteeyirini ajorriyotzinkaritepero aari”. ⁸Kyaaryo, riraga Tajorentsi imatakaakiri Peetero ikenkithatakagayirini ijorriyotzinkaritepaeni. Omaanta naakakya, imatakaakina nokenkithatakagayirini paashinijatzitatsiri atziri.

⁹Naakiro, reewatakaantzi Jantyaako,

Peetero eejatzi Jowa. Ari riyoteeyakini rirori itajonkakowentaana Tajorentsi. Iñaaperoeyawakinani, eejatzi iñaaperoeyawakinani Werenawee; ikanteeyakinani: “Kyaaryo, akimitawakagaeyakani. Okimitaka nokenkithatakagayirini naari ajorriyotzinkarite, piyaateeyeni eeroka pikenkithatakagayerini paashinijatzitatsiri atziri”. ¹⁰Apatziro eejatzi ikantakina: “Pikaminthagaeyirini owashironkaenkari”. Tema aritaki nametakawo nokaminthaapiintziri.

Rantziri Peetero janta Antyokiiyaki

¹¹Ikanta ipokantakari Peetero Antyokiiyaki, eeniro ikompitakawo, rootaki nokanantakariri. Iroñaaka nokamantemiro tsika okantari. ¹²Raretantapaakari rirori, rowakotapiintawitakariri kaari jorriyotatsi, rootaki rowantakariri riraga kaari rowayitani jorriyo. Okameethataki iroka, omaanta roojatzi rareeteeyantapaakani rotyaantanewo Jantyaako. Riraga Peetero ithaawantakariri riraga kantatsiri okameethatzi amonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi owawijaakotanteeri, rootaki itsiparyaantanakariri riraga rowakoeyawitakarini. Omaanta iroka rantakiri, tee okameethatzi. ¹³Roojatzi iñaakoeyakirini riraga paashinipaeni jorriyo rantakiri Peetero eejatzi ikimiteeyanakani: itsiparyaanteeyanakaririni iyemijantzinkarite, ipashiwentakagaeyakarini itsipateeyaneeyarini. Riyotakagaeyawitakarini paashinipaeni ayemijantzinkarite tee okameethatzi riraga jorriyopaeni rakiyoteri paashinijatzitatsiri atziri, eejatzi ikimiteeyakarini Werenawee.

¹⁴Noñaantapaakariri naaka Peetero eejatzi paashini jorriyopaeni tee itsipateeyarini paashinijatzitatsiri atziri, niyotaki tee imonkaatziro iroka kyaaryootatsiri akamanteeyiririni atziri: “Rowawijaakota-

shiteeyeeni apatziro Jesokirishito, tee ikanteeyeeni amonkaatero rametayitarini ajorriyotzinkarite awijakotantyaari". Roojatzi ipiyoteeyantakarini maawaeni ameenteeyaririni Jesoshi, nokantzimotakiri irira riraga Peetero: "Tema eeroka jorriyo, omaanta chapinki tee pikimitaperotari ajorriyotzinkaritepero, inta pikimitakari paashinijatzitatsiri atziri. Piyotaki apatziro Jesoshi rowawijaakotakimi; omaanta iroñaaka tee powanaawo maawaeni owanawontsi ikimitaga kaari jorriyotatsi rowayitawoni maawaeni; inta powakawo rametayitarini achariniiteni. Kimitaka pikenkithashiryaakagaeyakarini tee riro Jesoshi apatziro rowawijaakotantzi. Pikenkithashiryaakagaeyakarini okameethatzi eejatzi imonkaatero maawaeni rametayitarini jorriyopaeni. Tee okameethatzi iroka. ¹⁵Pamine, aakataki jorriyo, ashi oyiro ajorriyoyeni. Tee akimitari paashinijatzitatsiri atziri: tee riyoteeyirini paerani riraga Tajorentsi. ¹⁶Riraga jorriyotatsiri ikantawita: 'Aririka amonkaateeyeroni maawaeni rametayitarini ajorriyotzinkaritepaeni, ari iñaaperotee Tajorentsi akameethatzi'. Omaanta ayotakiro kaari iroka, inta iñaaperotanteeri akameethatzi aririka ameenteeyari Jesokirishito, eero ikenkithashiryaawo eejatzi kaari kameethatzi anteeyakirini. Tema aaka ameenteeyakarini Jesoshi, aapatziyakari, rootaki iñaaperoyantakaerini Tajorentsi akameethatzi, ikimitakaantakae tee anteeyironi kaari kameethatzi. Tee ikenkithashirirowo amonkaatakirorika rametayitarini ajorriyotzinkarite. Tee iñaaperotashitari ikameethatzi riraga monkaateeyerorinimi maawaeni rametayitarini achariniiteni". Rootaki nokantakiriri Peetero eejatzi maawaeni nojorriyotzinkarite. Kyaaryo, aririka amonkaatawityaawomi rametayitarini ajorriyotzinkarite, eero omatee owawijaakotee. Apatziro rowawijaakotantzi Jesoshi.

Eero owawijaakotee rojankinarini Moeseeshi

¹⁷Pamine, ¿iitaka ameenanteeyakaririni Jesokirishito? Tema akowaki rowameethashireteeyeeni, rootaki apakaantawori akowawitari amonkaateromi rametayitarini achariniiteni rootaki awijakotanteeyaari. Rootakima ¿rantakagaeyakaerini Jesokirishito kaari kameethatzi? Kaari, tee rantakagaero. ¹⁸Kyaaryo apakaantawori amonkaatawityaarimi rametayitarini achariniiteni, tee antziro kaari kameethatzi. Omaanta nokantemiriki iroñaaka: "Thame amonkaatero rametayitarini achariniiteni owawijaakotanteeri", tema nantakiro kaari kameethatzi nopakaantawitawori nomonkaatawityaarimi rametayitarini achariniiteni. ¹⁹Ñaakiro, nomonkaatakirorikami rowaga ametayitarini aaka jorriyopaeni achariniiteni niyotanaki tee okameethatzi nameenteeyawo roori iñaaperotanteenari naari Tajorentsi nokameethatzi. Rootaki nopakaantaawori, inta iroñaaka nameentaari apatziro Jesokirishito. ²⁰Ikentakotaka Jesokirishito koroshiki, ikamaki. Iroñaaka kimiwitakantsipatakari naari koroshiki, nokamaki. Kyaaryo, eenirona nañi, omaanta tee naaka añaashitachani apaniroeni, omaanta kijokiro rowana Jesokirishito. Iroñaaka tee nantziro nokowakaari naari, inta nantziro ikowakaakinari Jesoshi. Rirotaki Itomi Tajorentsi naapatziyakari. Inintashireperotakina, eejatzi ikamawentakina. ²¹Tee ratsipetashitawo Tajorentsi ineshironkaeyakaeni. Omaanta, pikenkithashiryaakari aririka pimonkaateeyakironimi rametayitarini nojorriyotzinkarite ari pawijakoeyakini. Pameentakyaaworikami rowaga rametayitarini tekatsi pikantyaami paapatziyari Jesokirishito.

Eerorikami paapatziyari, tema ratsipeta-shitakawo ikamawenteeyakimini.

Aririka aapatziyaari Jesoshi, tema akithaatakotakawo Ishire

3¹Iroñaaka, karaashiyajatzi, tee añiiro piyotantari. ¿Ninkama amatawiteeyimirini? Paerani nokamanteeyakimini ikentakotawenteeyakaeni Jesokirishito rowawijaakotanta-kaeri. Piyotaperoeyawitakawoni, iroñaaka pikompitanaawo. ²Apaani nojampiteeyemini: rowaga Ishire Tajorentsi, ¿iitaka ikithatakaantakimiro-ri? ¿Rootakima pimonkaateeyantaka-worini rametayitarini nojoriiyotzinka-rite ikithaatakaantakimiro? Kaari. Tema ro ikithaatakaantakimiro paapatziyakawo nokamantzikimiri. Tema pameentakari Jesokirishito. ³Paapatziyantakariri paerani, ¿tsika pikantakarini pawijakoeyanteeyarini? Tema ro Ishire Tajorentsi. ¿Iitateetaka jaga pikowantakarini iroñaaka pimonkaa-teeyeroni rametayitarini nojoriiyo-tzinkarite? ¿Arima omatakagaeyakimini ikowakagaeyakimirini Tajorentsi? Eero. ⁴Osheki pikemaatsitawentakari Jesokiri-shito. ¿Patsipetashitawoma? ⁵Pamine: tema rotyaantakimiro Tajorentsi Ishire. Tema itajonkakowentapiintakimi. ¿Iitaka itajonkakowenantakimiro? ¿Rooma pimonkaatapiintakiro rametayi-tarini nojoriiyotzinkarite? Kaari. Tema pameentakari, rootaki itajonkakowe-nantakimiri.

**Rameentakari Awaraama
Tajorentsi, rootaki
iñaaperotantakariri ikameethatzi**

⁶Tema eejatzi pikimitakari Awaraa-mani. Rameentakawoni paeranipe-roroña maawaeni ikantakiriri Tajorentsi, rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi, kimiwitaka tee rantziro

kaari kameethatzi. ⁷Iroñaaka ¿ninka sheninkaperotaariri Awaraamani? Tema riraga kimitaperotaariri: riraga ameentaperotariri Tajorentsi. ⁸Paerani-peroroña ikenkithashiryaakotzitarini aririka paashinijatzitatsiri atziri rameenteeyaari, aritaki iñaaperotakiri Tajorentsi rirori ikameethatzi. Rootaki ikamantzikaririni iroka kameethata-tsiri: “Eeroka pamitakotena iinja notajonkakowenanteeyaaririni jeekaeysirini maawaeni kipatsiki-paeni. Iinja rirotaki pisheninkani owawijaakotantsiri”. ⁹Aritaki ikanta, itajonkakowenteeyakirini maawaeni ameenteeyakaririni Jesokirishito, ikimitakaanteeyakarini Awaraama rameentakari Tajorentsi. ¹⁰Rootaki ayotantawori iroka: maawaeni kowatsiri imonkaateeyeronimi maawaeni rojankinataririni Moeseeshi rawijakotanteeyarimi, aritaki ikantako-tzitarini Tajorentsi paerani. Rooma rootaki ikantakotzitaririni: tekatsi materoni imonkaatero, rootaki rowashi-ronkaanteeyaririni, rotyaanteeyerini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Ñaakiro, okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Rowashironkaeyerini Tajorentsi riraga kaari monkaataperotapiinteeyirorini maawaeni rojankinayitzirini Moeseeshi”. ¹¹Ñaakiro, tekatsi akantero amonkaateeyeroni maawaeni rowaga jankinarentsi. Rootaki kaari iñaapero-tanteeyeerini Tajorentsi akameethatzi, omaanta ikantakae irira: “Aririka pameenteena, ari noñaaperoeyakimini pikameethatzi, roojatzi pikanteetayee-yaani pañagaeyaneeni”. ¹²Eejatzi rowaga rojankinarini Moeseeshi tee iyotagaeyeeni ameenteeyari Tajorentsi awijakotanteeyari, apatziro rowaga iyotagaeyakaeni akantatyeeyaani amonkaataperoteromi maawaeni okantayiteerini, awijakotanteeyaari.

Rantakaeniri Jesokirishito

¹³Kyaaryo rowawijaakotakae Jesokirishito rootaki kaari rowashironkaantee Tajorentsi omawitya tee amonkaatawitaawo rojankinarini Moeseeshi. Omaanta Tajorentsi rowashironkaantakarini antani Jesoshi janta koroshiki ikamawentakae aaka rowawijaakotantakaeri. Tema okantzitani Iwaperite Tajorentsi: “Riraga kentakotchani inchatoki, rowashironkaanteetakari rantani. Ari ikantakaantziro pinkathari”. ¹⁴Ari ikamawenteeyakaeni Jesokirishito riraga icharineeteni Awaraamani. Ikamawenteeyakaeni maawaeni jorriyotatsiri eejatzi kaari jorriyotatsi, rowawijaakoeyantaaririni maawaeni ameenteeyaririni. Eejatzi Ishire Tajorentsi, tema akithaatzitakari maawaeni ameenteeyaririni Jesokirishito. Rootaki ikashiyakaetakaririni Awaraamani paerani.

Ikashiyakaetakarini Tajorentsi Awaraamani

¹⁵Pikenkithashireero, noyemi-jantzinkarite, iroka ameteeyakarini. Aririka akowaki akashiyakaeri ajorriyotzinkarite aperi oetarikapaeni, ojankinatirini akashiyakaakiriri, riyoperotantyaawori. Eejatzi ojankinatero awaero. Tekatsikya paashini ikantya atziri rowashiñeero iwaero, eero imatziro ramatawiteri riraga akashiyaakaaririni oetarikapaeni. ¹⁶Eejatzi riraga Tajorentsi, ikantziri Awaraama: “Aririka paapatziyena ari nowawijaakoteemi”. Eejatzi ikantakiri: “Notyaanteri picharineteeyaari iinja, rowawijaakoeyeerini maawaeni ameenteeyaririni”. Pamine, tee ikantzirini: “Notyaanteeyerini osheki owawijaakoeyemini”. ¡Eero! Irira ikenkithatakotakiri apaniroeni icharine-teeyari paata owawijaakotantsini:

riraga Jesokirishito. ¹⁷Ñaakiro, ikantakirini Tajorentsi Awaraama paeranipe-roroña. Ikanantakaririni, tekirani ojeekeni rojankinarini Moeseeshi. Ari okaataki ojarentsi 430, roojatzi rojankinatantaakarini Tajorentsi Moeseeshi. Tee ipaashinitziro iroka ikamantzitakaririni riraga Awaraama, tee ramatawiteziri. ¹⁸Aririkami imonkaateromi Awaraama rojankinarini Moeseeshi, rootaki rowawijaakotantakyaaririmi Tajorentsi, eeromi ikashiyakayirimi rowawijaakoterimi. Omaanta rirotaiki kowashitacha rowawijaakotashitari. Tee ro rowawijaakotantakarini Tajorentsi Awaraama imonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi. Rooma tekatsi.

¹⁹¿Oetaka ojeekantakarini rojankinarini Moeseeshi? Iyotakagaeyakaeni eeniro antani, rootaki akowaeyantakarini owawijaakoeyeeni. Ipokaki Rotyaantaneewo Tajorentsi, iroñaaka tee akowaero rojankinarini Moeseeshi. Tema rirotaiki Jesokirishito icharineni Awaraama: riraga ikamantzitarini paerani Tajorentsi: “Notyaantemiri iinja owawijaakotemini”. Eejatzi nokamantemiro iroka: riraga Tajorentsi ikantziri ronampiri: “Pikamanteri Moeseeshi noñaani”. Ari ikantakiri. Roojatzi riraga Moeseeshi ikamanteeyakirini atziripaeni iñaani Tajorentsi. ²⁰Omaantakya ikenkithatakaperotakiri Tajorentsi Awaraama, tekatsi kamanterini. Apatziro ikamantakiri apaniroeni. ²¹Paerani ikantziri Tajorentsi Awaraama: “Aririka paapatziyena, aritaki nowawijaakotakimi”. Roojatzi rojankinatakaeri Moeseeshi, otzimantakarini rojankinari. ¿Inashitama iroka rojankinatakaakiriri Moeseeshi? Teewee. Iroñaaka ayoteeyini tee owawijaakoeyeeni rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okantee owameethashireperoeeyeeni rootaki kaari imatanta-

wori Tajorentsi iñaaperotee akameethatzi. ²²Omaanta iyotakagaeyakaeni rowaga rojankinarini Moeseeshi eeniro antanipaeni maawaeni. Tee amateeyironi ikowakaakaeri Tajorentsi. Omaanta eeniro ikanteeyakaerini maawaeni aaka aapatziyariri: rootaki akowantari ameenteeyaari Jesokirishito, aritaki rowawijaakoeyakaeni.

²³Paerani, osheki omperateeyawitakaeni rojankinarini Moeseeshi, okimitakari waarirya, aririka romonkyaaagakae omonkyaaagementotsiki. Okimitakaantakae okempoyeeyakaeni roojatzi ipokanteeyaari riraga aapatziyeeyarini. ²⁴Eejatzi rojankinarini Moeseeshi oshiyaakari iyotaantatsiri: iyotagaeyakaeni eeniro antani, akowanteeyakarini ameenteeyarini Jesokirishito, rowameethashiryaanteeri, iñaakae akameethatzi, ikimitaakaantee tee antziro kaari kameethatatsi. ²⁵Iroñaaka ayoteeyakirini Jesokirishito, ameentakari. Aritapaaki. Tee okempoyee iroñaaka rojankinarini Moeseeshi: tema monkaataka.

**Aakapaeni aapatziyariri,
akimiteeyakarini Awaraamani**

²⁶Ameenteeyakarini Jesokirishito, rootaki itominanteeyakaerini Tajorentsi. ²⁷Pamine, eejatzi akaawoshitakawentari Tajorentsi riyoteeyantakaerini atziri ameentakari Jesokirishito, eejatzi asheninkateeyakarini Tajorentsi. ²⁸Iroñaaka akaateeyakirini jorriyotatsiri, kaari jorriyotatsi, eejatzi akaateeyakirini pimantaari, kaari pimantacha, shirampari, tsinani, maawaeni: amonkaatawakagaeyakani ameenteeyakarini Jesokirishito. ²⁹Eejatzi okimitaka, aririka asheninkateeyakyaarini Jesokirishito, eejatzi asheninkateeyakyaarini Awaraamani. Tema Jesokirishito rirotki icharineni. Paerani riraga

Tajorentsi ikashiyakaayitakarini itajonkakowenteeyakaeni aaka, ikimitaakirira itajonkakowentakiri Awaraamani.

**Tsika akantawitani paerani,
tekirani ipokini Jesokirishito**

4 ¹Piyotakotziri rametayitakarini ashaagantachari. Eeniro itomi, ikowaki iperi maawaeni rashitayitarini. Eejatzi ikantziri isheninka: “Aririka nokamaki paata, pikempoyaaawakiniri notyomyaaniki maawaeni nashitayitarini. Aririka rantarite, ari pipaeri maawaeni”. Ikamantakari iriri, iroñaaka rirotki ashitanaawori itomi maawaeni, omaanta eeniro reentsitzi, ari ikimitakotawitakari omperanarentsi. ²Eenitatsi kempoyiriri, eejatzi kempoyiiniriri rashitayitarini. Aririka omonkaatapaeya ikantakiriri iririni, aritaki ishinetagaeri ragaero rashaagawo. ³Aritaki akimitawitani paerani aari, tekirani ipokini Jesokirishito. Okempoyawiteeni rojankinarini Moeseeshi, iyotagayawiteeni antapiinteeyironi pomeentsitayitacharini. Akemijantashitayitawitawoni ikantayitzirini atziri, rootaki omperateeyantakaerini oshiyakari omperanarentsi ikemijantaperotapiintziri omperatariri. ⁴Roojatzi areetantapaaka kitejiri riyoyaantakawori Tajorentsi omonkaaperotantakari ikantzitakarini rirori, rootaki rotyaanantakaririni itomi, ikoñaantantapaakawo tsinani, joriyo rinawitapaaka. Otzimatye ikemijantaperotapaakiro rirori rojankinarini Moeseeshi. ⁵Rootaki rotyaanantakariri Pawa Itomi ikamawentakae rapaatawentakaero riraero eero omperataneero rojankinarini Moeseeshi. Akimiwitarini pimantaari, omaanta rowawijaakoeyakaeni, rootaki iroñaaka itomintaperoyantakaerini Tajorentsi.

⁶Rootaki ayotantariri aakateeyakini itomipaeni, aritaki ikanta Tajorentsi eejatzi Itomi rotyaanteeyakaerini Ishire

okithaatakaakae. Rootaki iroñaaka akanteeyantaaririni: “Eeroka Pawa”.
 7Tee aakapaeni iroñaaka pimantaari, inta iroñaaka aakateeyakini itomipaeni Tajorentsi. Ineshironkaeyakaeni, eeniro ikashiyakagaeyakaerini maawaeni.

**Aririka apomeentsiwentyaawo
 rojankinatziniriri Moeseeshi,
 akimitakari pimantaari**

⁸Paerani, eerokapaeni tee piyoteeyawitarini Tajorentsipero, piitajorentsiseeyawitarini riwetsikanipaeni atziri, rootaki omperatanteeyawitakimirini. Omaanta tekatsi okanteeya otajorentsite. ⁹Omaanta iroñaaka piyoteeyakirini Tajorentsipero, eejatzi riyotaperotakimi eerori, reentsiteteeyakimini. Eejatzi iñaaperotakimi pikameethatzi. ¿Iitaka pikowaeyantakarini pikimiteeya paerani? ¿Eeniro pikenkithashiryaakawo okameethatzi pimonkaateromi rametayitarini joriyopaeni aritaki owameethashiretakimi? ¿Iitaka paapatziyashitantyaariri kaari tajorentsitsatsi? Eero imatziro rowawijaakotemi. ¿Pikowakima pikimiteeya eejatzi pimantaari?
¹⁰Eerokapaeni rirotaki paashinijatzitsiri atziri omaanta pikimitaari joriyopaeni: pinashitaakaapiintayitawoni kitejiripaeni, kashiripaeni, ojarentsipaeni, oetarikapaeni. Ro pinashitakaapiintayitaworini piitashitawitaka ari rowameethatakimimi. ¹¹Osheki nokantashiryaaka iroñaaka. ¿Natsipetashitakawoma nopomeentsitawentakimi niyotagaeyawitakimini?

¹²Iroñaaka, noyemijantzinkarite, osheki nokowaperotakaakimikya pikimiteeyenani: eero pipomeentsitawentaawo rojankinarini Moeseeshi. Tema nookaero naari, iroñaaka nokimiteeyemini eerori, tee pipomeentsita-

wentawoni paerani, tee piyotawitawoni. Niyaatashitantakitzimiri paerani, tee pitheenkaeyawakinani inta paakameethateeyawakinani.

¹³Eejatzi piyoteeyakini nokamananta-paakimirini tsika pikantyaaka pawijakotantyaari, omawitya noshipetawathawitya naaka. ¹⁴Pipinkimatawakinarikami noshipetawathawaetantarini. Rooma tee pipinkimatawakina, kameethapero paakameethaperotawakina kimitaka riro paakameethaperotawaki ronampiri Tajorentsi, eejatzi kimitaka riro paakameethaperotawaki Jesokirishito. ¹⁵Omaanta iroñaaka pitheenkimatakina. Pipeyakotakiro paerani pikimoshirewentawakina. Nokamantakoeyakimini paerani pikamintaaperoeyakinani. Nokantemirikami: “Pipenawo poki”, ari pipakinawomi, aririka pimateromi. Niyotaki osheki pinintaperoeyakinani. ¹⁶Ari piyotaki kyaaryooperotaki iroka nokenkithatakagaeyakimirini. Inta eekiro nokenkithatakagaeyanakitziimironi iroka kyaaryooperotatsiri, ¿iroñaakama pikijantenawo?

¹⁷Kyaaryo: ikowaki riweshiryaakayemi riraga amatawitzimiri, omaanta eero ramitakoperotzimi. Ikowaki pitheenkaeyenani naari, paapatziyantaariri rirori. ¹⁸Pamine, nokowaki naaka namitakoperotemi maawaeni kitejiri: aririka notsipatemi, eejatzi aririka notsiparyaaneemi, nokowaki niyotaakotemiri Jesoshi, eejatzi nokowaki namitakotemi. ¹⁹Nokimiteeyakimini eeroka neentsite. Okimitaganki tsinani aririka okoñaawanite otomi, osheki okemaatsiperotanakawo katsiri. Ari okimitzimowitakina naari, oshekipero nokemaatsitawenteeyakimini najankanekira, roojatzi pameentaperotantakyaariri apatziro Jesokirishito, maawaeni pajankaneki. ²⁰Nokowaperotawitakarona nojeekimotanakimimi,

kameetha nokenkithatakaaneemimi. Tee niyotakotzimi oetarika nokantemiri ojeekantanakyaari piyoperotantyaari.

**Iroñaaka nokenkithatakotero
Akaara eejatzi Jaara**

²¹Aririka piitawitaka pimonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi pawijakotantee-yari, pikamantena: ¿piyotaperotziroma okantziri rojankinarini? ²²Okantzi eenitatsi Awaraama itomi apite. Apaani ashi omperanawo iina ramanantziro. Riraga paashini ashi iinapero, tee ramanantziro irowa. ²³Riraga otomi omperanawo ikimitaperoeyakarini paashinipaeni eentsipaeni. Omaanta inashita rirotaki otomi iinapero. Ikantzi-takawoni Tajorentsi: “Aritaki itzimaki pitomi paata”. Ari monkaataka ikantakirori, tzimaki iroñaaka. ²⁴⁻²⁵Eeniro oshiyakaawentakiri iroka tsinani apite. Owaero omperanawo Akaara. Oshiyakaawentakiri roori pomeentsiwentawori rojankinarini Moeseeshi. Rojankinatakiri irira ikantakiriri Tajorentsi janta tonkaariki jeekatsiri janta Araawyaki, oetachari Shinayii. Otomi rowaga omperanawo, ikimitakawo riniro: rirotaki omperanari rirori, eeniro omperatariri. Eejatzi oshiyakaawentakiri omperanawo joriyopaeni jeekayitatsirini iroñaaka Jerojareeki: ratsipetashitakawo ipomeentsiwenteeyakawoni rojankinarini Moeseeshi, maawaeni. ²⁶Omaanta eeniro paashini tsinani, rowaga Jaara iinapero Awaraama. Okimitakawo aniro. Oshiyakaawentakiri roori jeekayitatsini iinja paashiniki Jerojaree, jeekatsiri iroñaaka janta jenokinta. Aakateeyakini jeekatsini iinja janta, anampiteeyawoni. Tee aakapaeni omperanawo; tee apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi; eero apomeentsiperowentawo. ²⁷Rootaki rojankinatakotakirini Iseyashi:

“Pijeeekashitawitaka omaanta piweshiryaanakya. Tekira itzimi pitomi, omaanta pikimoshireperotanaki, roshekiperotanaki pijaripaeni, eero roshekiperotzi ojaripaeni omperatzi-miri”.

²⁸Iroñaaka, noyemijantzinkarite, aaka asheninkateeyakarini Jesokirishito riraga icharineni iinja Ijaaka, riraga itomi ikashiyakaakariri Tajorentsi Awaraama. Rootaki acharineteeyantakaririni eejatzi ikashiyakagaeyakaerini rirori. ²⁹Paerani, otomi omperanawo ikijapiintakiri rirentzi: riraga Ijaaka otomi Jaara iinapero Awaraama. Riraga Ijaaka rirotaki ikashiyakaakiri Tajorentsi. Iroñaaka eejatzi okimitaaka, riraga kowatsiri amonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi ikijapiintee-yakaeni aari: tema aakateeyakini ameentakariri Jesoshi riraga icharineeteni Awaraama. ³⁰Eeniro iroka okantziri rojankinatziro Moeseeshi: “Ikantziri Tajorentsi Awaraama: ‘Potyaanteero rowaga pomperanawo eejatzi otomi. Riraga otomi, eero ikimitaperotari otomi piinapero. Riraga Ijaaka rashitaperoteeyawo maawaeni jeekimoteeyimirini’”.

³¹Naakiro, noyemijantzinkarite, iñaaperotakae Tajorentsi rootaki tee ajawoteeyawoni rowaga omperanawo. Roori oshiyakaawentakiro rojankinarini Moeseeshi; rootaki kaari apomeentsiwentawo rojankinarini Moeseeshi. Omaantakya ojaripaeni rowaga Jaara rirotaki ikashiyakagaeyakiririni Tajorentsi Awaraama. Iroñaaka akimiteeyakarini riroripaeni rootaki asheninkateeyantaririni icharineteeyarini Awaraama: riraga Jesokirishito.

**Piyoyagaantya: teerika inimotzimi
pipeyeeya joriyyo, ari paapatziyari
Jesokirishito**

5 ¹Tema paerani rowawijaakotakae Jesokirishito, rootaki iroñaaka okameethatantari oyaataperoyerini.

Tee ikoyi akimiteeyari pimantaari. Eero pikoyi romperateetemi pantayiteroni oetarikapaeni pawijakotanteeyari.

²Pikemijantaperotena. Naakatakikya naaka kamantzimirori iroka. Aririka pitotonatakaantya pishiramparitantari, ¿piitzima ari owawijaakotakimi? Eero, patsipetashitakawo pitotonatakaanta. Apatziro pameentaperotyaari Jesokirishito, pawijakotantyaari.

³Nokamanteemi eejatz: aririka pitotonatakaantya pawijakotanteeyari, okameethatzi pimonkaateeyeronimi maawaeni rojankinarini Moeseeshi, pithotyero maawaeni. Eerorika pimonkaateeyironi maawaeni, eero pawijakotzi. ⁴Aririka pikoyi pimonkaateeyeroni rojankinarini Moeseeshi inaaperotantemiri Tajorentsi, tee pikoyi ineshironkatemi. Pitheenkakiri Jesokirishito. ⁵Omaanta naaka naapatziyari irira noyaataperoeyakirinikya. Niyotaki eerokapaeni tee kijokiro powaeyirini rirori. Omaanta aririka ashinetero Ishire Tajorentsi iyotagaeyeni aapatziyari Jesoshi, ayoteeyakini imonkaatero riraga Tajorentsi maawaeni ikantakaeri. Aritakikya ayoteeyakini rowameethataperoeeyeni. ⁶Aririka akempiyaaminthatakyaaari Jesokirishito, ayoperotaki eero rojampitee Iriri: “¿Pitotonatama?” Eero ikenkithashiryaakotee. Omaanta ikenkithashiryaakotakae aririka ameentaperotakyaarikya Itomi aritaki anintaperoeyakirini paashinipaeni atziri. Rootaki ikowakaakaeri Tajorentsi.

⁷Paerani kameetha paapatziyeyawitarini. Paapatziyaperoteeyawitakawoni kyaaryootayitatsirini. ¿Ninkama ookakaakimirori paapatziyawitakari?

⁸Tee rookakaemiro Tajorentsi. Rirotaki kowakaakimirori poyaatero kyaaryooperotatsiri. ⁹Aririka owetsikya paa ari owaetakya tapiyakaawori apatziro owaetakya eechonkiini, othotyaanakiro

maawaeni otsichaagantakawo. Eejatz okimita roori, paapatziyakowitakarira eechonkiini ikantziri amatawitantatsiri, ari ikenkithashiryaanakyaami atziri eekiro piyaatanakityeemi pameñaaperotanakyaawomi. Roojatz pimataperotanteeyaami pipaashiniperoteero oetarika pikenkithashiryaayityaarini.

¹⁰Omaanta naaka nameentakari Tajorentsi, niyotaki ikenkithashiryaakaaperoeeyemini, eekiro piyaataye pikimiteeyantenarini. Omaanta iinjarowashironkaeri Tajorentsi, riraga kowatsiri ikompitakaayitemironi, omawitya rirorika atziri jewatatsiri.

¹¹Noyemijantzinkaritepaeni, eenitatsi theeyakotakinari ikantakotakina nokamantziri atziri imonkaatero rojankinarini Moeseeshi. Nokantemirikami: “Pitotonatya pawijakotanteeyaarini”, eero nokamantzimimi: “Ikamawentakae Rotyaantanewo Tajorentsi koroshiki rowawijaakoeyakaeni”. Roojatz eeromi ikijanami joriyopaeni. Ikijaneentakinawo osheki nokenkithatakitakirira Jesoshi ikamawentakae koroshiki omaanta rametayitarini nochariniiteni eero apomeentsitawentawo. ¹²Eenitatsi riraga kantawitzi-miri pitotonatya, osheki roñaashirenkakinina. Nokenkithashiryaawita naari rirotaki oeyoyeroni iyatharekitho, aririka iyoteemi tee okameethatzi ikantzimiri.

Aririka pinintaperotawakagaeyani, ari monkaataka

¹³Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokamantemi. Ikowayitakimini Tajorentsi rowawijaakoeyemini, tee ikowaperotakayimi pipomeentsi-wentyaawo rojankinarini Moeseeshi. Rowawijaakoeyakimini, omaanta tee ishinetzimi pantero oetarika kaari kameethatayitatsini pikoyiri eeroka.

Ikowaki pinintaperotawakagaeyaani maawaeni, eejatzi pikaminthaawakagaeyaani. ¹⁴Eeniro iroka rojankinatzirini Moeseeshi: “Kimitaka eeroka pikaminthagaatya apaniroeni, eejatzi pikimiteeyerini paashinipaeni, pikaminthaaperoyerini, pinintaperoyerini”. Aririka amateeyakironi iroka; kameetha. Monkaataka. ¹⁵Noshiyakawentemiro iroka: aririka pikijawakagaeyaani, pikantzimatakiririka paashini atziri pitheeyakotyaaririka kimitaka patsikawakagaeyatyaani, eejatzi pitzimpithaawakagaeyaani. Kyaaryoowa, pithonkawakagaeyanikarira: pookakaawakagaeyaawoni paapatziyarira Jesoshi.

**Akowae yawitarini aari, eejatzi
okowakagaeyakaerini Ishire
Tajorentsi**

¹⁶Nokamantaperotemi: pikantero Ishire Tajorentsi iyoteeyemini oetarika-paeni panteri eejatzi pimonkaaperotero maawaeni. Eerokya pantero kaari kameethatatsi pikowaeyawitarini eerori.

¹⁷Eenitatsi kaari kameethatatsi pikowaeyirini panteeyerini eerori, eejatzi eenitatsi okowakaawitakimi Ishire Tajorentsi antakayemi. Tee omonkaatawakagaeyani. Inashitayitakani, rootaki kaari pimateeyantawoni pantero kameethatayitatsirini okowakaawitakimi Ishire. ¹⁸Aririka aapatziyawo Ishire Tajorentsi oetarika antakagaeri, eero akenkithashiri ero amonkaatero rojankinarini Moeseeshi.

¹⁹Ayoteeyakironi kaari kameethatatsi rantapiinteyirini kaari aapatziyaperotawori Ishire Tajorentsi, shirampari iñaaminthatziro kaari rayi, oñaaminthatziri tsinani kaari ayi, rantaminthatawakagaeyani: ranteeyakironiwee, tee ipashiwentakaaneetawo. ²⁰Eejatzi iitajorentsitashitayitakawoni oetarika-

paeni, imatsitantzi, roonawakae yakani, ikijathatawakagaeyakani, raamaakotawakae yani, intsipaete ikijeeyani, ininatawakae yani, riyoshiiteeyani tee ikoyi itsipateeyarini paashinipaeni, apatziro itsipateeyarini oshiyarini. ²¹Eejatzi iñaawenatzitayitakarini rowaagawo paashinipaeni atziri, ishinkiteeyani, osheki rowaperoteeyani, eejatzi maawaeni paashinipaeni kimitayitaworini. Paerani nokamantzimiri: “Kyaaryoowa. Aririka pantapiintero maawaeni irokapaeni, eero pimatziro piyaatee janta reewaperowenantzinta Tajorentsi”. Iroñaaka napiiteemiro: “Kyaaryoowa. Piyaateekari paamariki kaari tsiwakanitatsini”.

²²Omaanta aapatziyaantakawori Ishire Tajorentsi rootaki anteeyantakaworini inashitacharipaeni: tema iyoteeyakaeni anintashireperotawakagaeyakani; akimoshireeyakini; eero akenkithashiryaa piintaneero oetarika-paeni tema aritaki itsipaperotakata Tajorentsi; eero ajamashiryaaashitari; kaari akijathatantawakaantya; akaminthaawakae yakani; akameethatati, eero amatawitantzi, ²³kaari akantakaaperotantya, aamaakowentyaawo awatha aaka apaniroeni eero antayitziro ni kaari kameethatatsi akowawitari anterimi. Tema inimotakiri rojankinarini Moeseeshi maawaeni iroka. ²⁴Riraga kentakoeyacharini koroshiki ikamaeyakini, tekatsi rantee eejatzi. Aapatziyantakariri Jesokirishito, kimitaka ari akaatakiri akentakotaka, kamakae; tekatsi akanteeya akowae-yeeni anteero kaari kameethatatsi.

**Eenitatsi iroka paashini
riyotaa yitziiririni Paaworo**

²⁵Omaanta okimitzimotakae owañaagae eejatzi Ishire Tajorentsi, iyotakagaeyakaeni. Thame anteeyeroni

oetarikapaeni iyotagaeyerini. ²⁶Eero akantakaaperota, eero akijaneentziri paashinipaeni, eero akowashiriitzi rashitayitarini rashi rirori.

6 ¹Noyemijantzinkaritepaeni, aririka piñeeri piyemijantzinkarite rantziro kaari kameethatatsi, pikantero Ishire Tajorentsi iyoteemi pikaminthaantyaariri. Kyaaryoowa, pikijirikari, eentsikiroeni pikanteri pikijakaarikari. Kyaaryoowa pantzirokari eerori kaari kameethatatsi. ²Pikaminthaawakagaeyani eejatzi pamitakotawakagaeyani. Aririka pantero iroka, aritaki pimonkaatakiro okaatzi riyotaakiri Jesokirishito. ³Eenitatsirika asheninka kantakaaperotachari, ramatawitaashitaka apaniroeni. Tee ikameethatzi rirori. ⁴Pikenkithashiryaakoty: piyotantyaari okameethatziirika pantayitzirini. Aririka okameethatzi pantayitzirini, pikimoshiryaanaki. Eero pikantakaaperota, eero pitheenkiri paashinipaeni, ⁵tema eenitatsi anteyirini maawaeni.

⁶Okameethatzi apagaanteeyerini okaatzi tzmimoteeri riraga yotagaeyerorini iñaani Tajorentsi eero okoetyeemotantariri rirori. Tee akoyi ikoetyaayiteroni oetarikapaeni. ⁷Kyaaryoowa, eero pamatawiteeyaani eeroka, tee ikowakagae Tajorentsi atheenkaeyerini. Noshiyakaawentemiro: oetarikapaeni apankitayitzirini, aayiteeroni okithokipaeni roori. Rooma atheenkakiririka Tajorentsi, eero raanee jenokinta.

⁸Oshiyakawo iroka aririka antapiintero kaari kameethatatsi akowaeyawitarini, ari aate paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Aririka antapiintero okowakaakaeri Ishire Tajorentsi, ari akanteatayeeyaani ajeeke jenokinta. ⁹Eero apakayiro antapiintero oetarika okowakaakaeri Ishire Tajorentsi, rooma ari ipineeyakaeni iinja Tajorentsi.

¹⁰Ari thame akaminthagaeyerini paashinipaeni atziri, eekiro aatatye akaminthaape-roeyerini ayemijantzinkaritepaeni.

Ari riweyaakiro rojankinari

¹¹Piñaakiro, antawo nojankinatakiro naaka iroka. ¹²Riraga kowawitachari itotonatero ishramparitantari, ikowaki riraga ijoriyotzinkarite iñaaperoeyerini. Tee ikowaperotzi ikijeyerini. Ikantemimi: “Ikamawentakimi Jesokirishito koroshiki rowawijaakoeyemini”, ari ikijeyerinimi ijoriyotzinkarite. ¹³Maawaeni riraga totonatachari tee imonkaatzironi rojankinari Moeseeshi, omaanta ikowawitaka pitotonatya eerori ikantakaaperotantyaariri. Ikantakaaperowentemimi, ikanterimi ijoriyotzinkarite: “Ñaakiro, nototonatakakari. Ikemijanteeyakinani”. ¹⁴Omaanta tee okameethatzi nokantakaaperotya naaka, omaanta nokowaki niweshiryaawentyaari riraga Awinkatharite Jesokirishito, riraga kentakowentakaerori kaari kameethatatsi antziri. ¹⁵Eero rawijakotashita maawaeni totonatachari, eejatzi eero rawijakotashita kaari totonatacha. Omaanta aririka ipaashinitakaagae Tajorentsi aapatzianteeyaririni Jesokirishito, ari owawijaakoteeya. ¹⁶Aririka pikemijantaperotakiro iroka, ari isheninkatakimi Tajorentsi, eejatzi nokowaki kameetha ijeekakayemi, eejatzi nokowaki ineshironkatemi eerokapaeni eejatzi nojoriyotzinkaritepaeni, riraga aapatziyariri Jesoshi.

¹⁷Iroñaaka roojatzi paata tee nokoyi nokemakoteemi eejatzi pookaero kyaaryooperotatsiri. Naaka antawaetziniriri Jesoshi, rootaki ikijantakinari theenkantsiriri, rootaki nopirotantayitarini nowathakipaeni.

¹⁸Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki ineshironkaeyeemi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Tema aritaki ikantapiinteeyemini.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO

ROJANKINATEEYINIRINI EJEESOJATZI

1 ¹Nokoyi niwethatemi eerokapaeni, ejeesojatzi, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo jankinatzimirori iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nokenkithatakteri, tema rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Iroñaaka nojankinateeyakimironi maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga Ejeesoki: eerokapaeni reentsiteteeyakarini Pawa Tajorentsi. ²Nokowaperotaki iroñaaka ineshironkateeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakari riraga Awinkatharite Jesokirishito.

Ikwokaakaae Tajorentsi ayoteeyerini

³Thame akanteeyerini atziri tema ikameethaperotaki Tajorentsi riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Aapatziyakari irira, iroñaaka ikantakae Tajorentsi: “Ari pijeekimotena paata janta jenoki”. Tema eejatzi iroñaaka osheki ineshironkatakae, itajonkawentakae aweshiryaawentaperoeyakarini, kimitaka ajeekimotakiri jenokinta. ⁴Paerani tekirani riwetsikironi kipatsi, riyoyagaeyakaeni, riyotzitakani rirori aritaki rowawijaakotakae Jesokirishito. Ikenkithashiryaaka: “Nowameethaape-roeyerini maawaeni aapatziyaarini Notyomi”. Iroñaaka iñaaproeyakaeni akameethateeyeeni ikimitakaanteeya-

kaeni tee antziro kaari kameethatatsi.

⁵Inintaperotashiteeyakaeni rootaki rotyaanantakariri Jesokirishito ikamawenantakaeri. Rooma aritaki ikantzitakani paeraniperoroña: “Notomintayiteeyarini riraga aapatziyeeyakaririni Jesoshi”. Rootaki ikowakagaeyakaerini maawaeni.

⁶Iroñaaka asheninkateeyakarini Itomi inintashireperotziri, rootaki ineshironkateeyantakaerini. Ikaminthaaperoeyakaeni osheki. Roojatzi akantani akanteeyerini atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”. Eejatzi thame akanteeyerini Tajorentsi: “Eeroka pikameethaperotaki”. ⁷⁻⁸Ineshironkaperoeyakaeni maawaeni, inintashireperoeyakaeni osheki. Rotyaantakiri Itomi ikamawenteeyakaeni rapaatawenteeyakaeni riraa. Ikaminthaaperoeyakaeni iroñaaka tee ikenkithashiryaakoteero eejatzi kaari kameethatatsi anteeyawitakarini. Tema aritaki rowawijaakotakae. Riyotakagaeyakaeni, otzimantakari ayoteeyantarini. ⁹Eejatzi riyotakaakaero iitarika rotyaanantakariri Jesokirishito: tee ayotawitawoni paerani. Aritaki, paerani riyoyayitakarini rotyaanteri rowawijaakotanteeri. ¹⁰Eenitatsi iroka ikowakagaeyakaerini maawaeni: iinja reewawenantaperotanaki Jesokirishito. Aririka omonkaatakya iroka kitejiri, ari

ipiyoteeyakaeni maawaeni: jenokijatzii eejatzii maawaeni kipatsijatzii. Roojatzii reewawenanteeyakaeni, maawaeni.

¹¹Maawaeniroña okaatzika awijayi-teentsirini iroñaaka, aritaki ikenkithashiryaakarini Pawa Tajorentsi paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi. Imonkaatakiro iroñaaka ikantzitarini paerani. Tema ikashiyakayitakaerini rotyaantee-niri Itomi Jesokirishito jaawikika ijeekashiretanteeyapaakaerini. Ari okantzimaetaka iroñaaka imonkaatakiro. ¹²Naakapaeni joriiyo jewateeyatsirini naapatziyaperoyakarini Jesokirishito. Rootaki nokowantakari noñaape-roeyerini Tajorentsi, eejatzii nokanteeyerini atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”. ¹³Eejatzii eeroripaeni pikemakoeyakirini Jesokirishito pikemaki ipokashitakaeni rowawijaa-koyakaeni. Kyaaryooperotaki paapatziyakari. Paerani ikanteeyakaeni Tajorentsi: “Aririka paapatziyakaari Notyomi, okithatakaanakimi noshire”. Kyaaryo iroñaaka kijokiro owakimi rootaki piyotantakari pisheninkatakari Jesokirishito. ¹⁴Aririka kijokiro owanaka, ayotanaki kyaaryoopero ithotyagaero Tajorentsi maawaeni ikantzitakaeri. Eero ramatawitee. Tema kyaaryooperotaki ragaeyaneeni jenokinta atsipateeyantapaeyaaririni rirori. Tema ikameethaperotaki. Thame akanteeyerini maawaeni atziri: “Ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Ipaasonkitziri Paaworo Tajorentsi

¹⁵Nokemakoeyakimini eeroka, paapatziyaperoyakarini Awinkatharite Jesoshi, eejatzii pinintashireperoyakirini piyemijantzinkaritepaeni. ¹⁶Nokantatyaaeni nopaasonkitakowenteeyimini eerokapaeni, eejatzii namaniri Tajorentsi eekiyo riyaatatzii ramitakoeyemini. ¹⁷Namanapiintziri riraga Ashitariri Awinkatharite Jesokirishito.

Tema ikameethaperotaki. Nokantziri: “Piyotakaaperoyeerini ejesojatzii, piyotaka-gaeyerini tsikarika pikanta eerori. ¹⁸Nokowaki eejatzii riyotakaaperoyemini, piyotantyaari tsika ikanteeyani paata: tema okameethaperotakiroña janta jenokinta”. Tema rashiteeyakaeni, rootaki nokowantakari piyoteeyeni okameethaperotaki maawaeni ikashiyakagaeyakaerini. ¹⁹Oshekipero itajorentsi perotaki, tee opeyaneeenta itajorenka. Itajonkawenteeyakaeni aakapaeni maawaeni aapatziyariri. Paerani iyotakagaeyakaeni itajorentsitaperotaki, ²⁰tema ipiriinteeri Jesokirishito. Raaneeri janta jenokinta, eejatzii ijeekaka-gaeri janta rakoperoki ikaatapaeri reewawenantapae. ²¹Ikantakiri: “Notyomi, nokowaki peewawentaperoyeerini maawaeni jewaperoyawitacharini: jewawenantatsiri, aataperoteenchari, eewatakaantayiwitacharini, maawaeni jewatatsiri kamaaripaeni, jewataperotatsiri nonampiripaeni, maawaeni. Peewawentaperoyeerini maawaeni jeekaeysirini iroñaaka, eejatzii peewawentaperoyeerini maawaeni impaetayitatsini ikoñaatee paata”. Ari ranaakoeyakirini maawaeni, reewaperowenantziroña. ²²Eejatzii ikantakiri: “Notyomi, eeroka antakaantayiterorini tsikarika okantayityaarini oetarika-paeni, eejatzii peewaperowenteeyerini maawaeni aapatziyeyemirini. ²³Iñaaperoyemini rirori. Tema pikimitakina naari, pitajorentsitaperotaki kameetha, pikantatyaani pitajonkawenteeyakirini maawaeni aapatziyeyakimirini”.

Itajonkawenteeyakirini Tajorentsi aapatziyeyakaririni Jesoshi

2 ¹Paerani, eerori, tee piyotawitarini Tajorentsi, pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi, rootaki iroñaaka piyaatantyaarimi paamariki kaari tsiwakanitatsini: omaanta rowawijaa-koyakimini Tajorentsi rootaki

piyaatanteeyari jenokinta pañaaperotapae janta eero pikamanitee. ²Kyaaryo pikimiteeyawitarini paerani paashini-paeni theenkantatsiri, paapatziyawitarini Jatanaashi, riraga iwinkatharite maawaenipaeni kamaari. Rirotaki jewawenteeyiriri maawaeni piyathatayitaririni Tajorentsi, rantakaanteeyantari-rini kaari kameethatatsi. ³Tema paerani akimitawitarini riraga theenkantatsiri antapiintawitawoni kaari kameethatatsi akowawitawoni. Ari akantatyaaeni antapiintawitawoni oetarikapaeni akowawitarini, oetarikapaeni akenkithashireeyawitarini. Rootaki ikijawenawitakaerori Tajorentsi okaatzi antakiri, eejatzi kimitaka iroñaaka ikijantari riraga kaari aapatziyariri Jesoshi okaatzi rantziri. ⁴⁻⁵Paerani antapiintawitawoni kaari kameethatatsi ashi owaeyironi: tee ayotawitarini Tajorentsi, eejatzi aateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Omaanta ashi royiroyirori ineshironkaperoyakaeni osheki inintashireperoyakaeni. Paerani rowañaagaeri itomi ikantatyaani iroñaaka rañi. Iroñaaka eejatzi rowawijaakoeyakaeni aari, akanteetatyeyaani ajeekimoteeyerini jenokinta. Tema ineshironkaperotakae, rootaki rowawijaakoeyanteerini.

⁶Ikamawitaka Jesokirishito, rowañaagaeri Tajorentsi eejatzi aari akimitawitakarini, ipaashinitakaakae Tajorentsi, eejatzi ayotaki akaateeyerini paata janta jenokinta. ⁷Ikanteetatyeyaani riyotakagaeyeni, oshekipero ineshironkataperoyakaeni, ikaminthaaperotakae: ashi royiroyi. Rootaki ikamintheeyantakaerini asheninkatakari Jesokirishito. ⁸Aapatziyaperotakarini rootaki rowawijaakotantakaerini Tajorentsi. Tema osheki ineshironkataperoyakaeni. Tekatsi akanteeya owawijaakotashiteya aaka, inta riro

apaniroeni owawijaakotashiteeyakaerini. ⁹Aakarikami owawijaakotashitachanimi, tema ari akantakaaperotakyaami. ¹⁰Omaanta iroñaaka rowashiñaashiretakae Tajorentsi rooma aapatziyakari Jesokirishito. Ikwakaa-kae antayitenirini okaatzi kameethayitarsirini. Paerani tekirani atzimini aari, eenitatsi ikowakagaeyakaerini antayiterini ikowakaa-kae akantatyeyaani anteyironi eero apakayiro.

Amonkaatawakagaeya

¹¹Tee eerokapaeni joriiyo. Ipinkaeyakimini rirori, ikantzi: “Tee riyoteeyirini paashinijatzitatsiri atziri Tajorentsi, tee itotonatziro rirori ishiramparitantari”. Iiteeyawitakani rirotaki totonatachani, tema riyotziri riraga Tajorentsi. ¹²Pikenkithashireeyeroni tsika pikanteeyarini paerani: tee paapatziyeeyawitarini Jesokirishito, tee pisheninkateeyarini joriiyopaeni, tee piyoteeyawitawoni ikantayitzirini Tajorentsi, eejatzi tee piyotawitarini ikashiyakagaeyakaerini. Tee piyotawitarini rirori eejatzi tee piyotawitani ikowakini ineshironkateeyemini. ¹³Kyaaryooperotaki, paerani tee piyoteeyawitarini Tajorentsi, okimitzimotawitakimi pijeekaki inteenapero. Omaanta ikamawenteeyakimini Jesokirishito, apaatawenteeyakimini riraa. Iroñaaka paapatziyeeyakarini, pisheninkateeyakarini. Rootaki piyotantaariri Tajorentsi, kijokiro powanteeyakarini. ¹⁴Paerani naaka eejatzi maawaeni nojoriiyotzinkarite nokijawitakimini: naari eejatzi rirori maawaeni pisheninkapaeni eejatzi pikijeeyawitanani naari. Omaanta rowawijaakoeyakaeni Jesokirishito ipeyakoteero akijawakaeyawitakani, kameetha iroñaaka ijeekakagaeyakaeni. Kijokiro owawakaeyakani: akimitawakagaeyakani maawaeni, tee apaashini-

tzi. ¹⁵Ikamawentakae, eero apomeentsi-wenantawo rojankinarini Moeseeshi, tekatsi okaminagaeyeni. Paerani inashitakaawitakaeni tee asheninkatawakaawitani omaanta iroñaaka asheninkateeyakarini Jesokirishito. Eejatzi asheninkatawakaeyakani maawaeni, kaari akijawakaanta, ¹⁶aakameethatawakaeyanani maawaeni. Rootaki aakameethatawakaanteeyanarini, asheninkataari riraga kentakotawentakaeeri koroshiki. Iroñaaka añaape-roeyirini Tajorentsi maawaeni: nosheninkapaeni eejatzi pisheninkapaeni eerori.

¹⁷Naakapaeni joriiyo: niyoteeyawitakani tsika ikantari Tajorentsi, niyotawitawo iñaani, omaanta tee naapatziyeyarini. Omaanta eerokapaeni tee piyoteeyawitariniroña, kimitaka pijeekakini eeroka inteena. Omaanta ipokantakari Jesokirishito, ikamantee-yakaeni maawaeni tsika akanteeyari asheninkatawakaanteeyarini, akimitawakaanteeyaarini: tema ajeeki kameetha. ¹⁸Osheki imatakaeniri rirori, rootaki amateeyantakaworini akenkithatakagaeyakirini Tajorentsi. Eejatzi Ishire iyoteeyakaeni akenkithatakanteeyaririni. ¹⁹Paerani tee piyotawitarini rirori, tee pisheninkatawitarini. Omaanta iroñaaka, osheki pipaashinishiretanaki; ari pikimitakoteeyakarini paashinipaeni aapatziyakariri Jesokirishito, piyoteeyakirini Tajorentsi, pisheninkateeyakarini. ²⁰⁻²²Iroñaaka noshiyakaawentemiro. Aririka akoye awetsike pankotsi, tema ityaawo amine tsikarika okameethapathatzi kipsati, roojatzi aminantakya otzinkamipanke kameetharipaeni, kijoperotatsiri eejatzi osheki inashitayitakyaani inchapankipaeni aayiterini owashiterori achempokyaatantyaawori apanko. Aririka athonkakiro pankotsi roojatzi ajeekanta-

kya. Eejatzi akimiwitakawo aari, aririka aapatziyakyaari Jesokirishito. Ritakae riraga Rotyaantanewo Tajorentsi riyotaakaero iñaani Tajorentsi, eejatzi riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi riyotagaeyakaeni tsika ikantari Jesokirishito: ikameethapero-taki, imatakiro rowawijaakoeyakaeni. Tema rirotaki iroñaaka Awinkatharite. Roojatzi roshakitantanaka maawaeni aapatziyariri, eejatzi otajonkawenteeyakaeni Ishire Tajorentsi akimitawakaanteeyantaarini: tema asheninkateeyakarini Jesokirishito, maawaeni. Iroñaaka rashitakae Tajorentsi, kijokiro rowaeyakaeni.

Rantayitziirini Paaworo

3 ¹Tee eerokapaeni joriiyo, omaanta nonintashireperoeyakimini. Nokaminthagaeyakimini, nokantakimi: “Aririka paapatziyeyarini Jesokirishito, ari rowawijaakoeyakimini”, rootaki romonkyaanteetakinari omonkyaagementotsiki. ²Tema ineshironkatakina Tajorentsi, rootaki nomatantawori nokenkithatakagaeyakimini. ³Riyotaa-kina kaari riyoteeyini paashinipaeni, kameetha riyotaaperotakina. Aritaki nojankinateeyakimironi, nokamanantakimironi ikantakinari. ⁴Aririka piñaanatakiro iroka nojankinatakimiri piyope-roeyawakironi iroka niyotaakotakiri Jesokirishito, kaari riyotawitani paerani. ⁵Tee riyotawitawoni riraga itakaantaworini, omaanta Ishire Tajorentsi iyotakaakina naakapaeni rotyaantanewo Jesokirishito riraga kameethashire-tzinkari eejatzi riraga kamanantayitziroirini iñaani Tajorentsi. ⁶Tee eerokapaeni joriiyo, omaanta iyotakaakina aririka paapatziyeyarini Jesokirishito, ari pawijakoeyeeni. Pimonkaateeyakarini nosheninkapaeni naari: aritaki ikashiya-kayitakarini Tajorentsi rotyaanteri

owawijaakoteeni aakapaeni maawaeni. Rootaki iroñaaka asheninkatawakaanteeyantaarini. Rooma aritaki paapatziyeeyaarini Jesokirishito eerokapaeni rootaki amonkaatawakaantakariroña.

⁷Rootaki iroka nokenkithatakota-piintakiri. Ineshironkatakina Tajorentsi, eejatzi itajonkawentakina nomatantakawori nokenkithatzi. ⁸⁻⁹Ñaakiro, naapatziyawitari Jesoshi; omaanta tee nokimitari paashinipaeni aapatziyariri: tekatsi nomate naari. Omaanta ineshironkatashitakina Tajorentsi, riraga wetsikaeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni, rotyaantakina nokamanteeyakirini paashinijatzitsiri atziri tsika ikantari Jesokirishito ikaminthaaperoeyakaeni. Tee ayotakotawitari paerani, omaanta iroñaaka iyotagaeyakaeni Ishire. Eejatzi rotyaantakina nokanteeyakimini ikowaki rowawijaakoeyemini eeroka, eejatzi maawaeni paashinipaeni atziri. Aritaki paeraniperoroña ikowakini rowawijaakoeyemini, omaanta tee riyotziteetani paerani rowawijaakoeyemini, owakira riyotakagaeyakaeni. ¹⁰Iroñaaka ikowaki riyotakagaeyerini maawaeni riraga jenokiweri: riraga kantakaantayitatsirini eejatzi riraga jewawenantayitatsirini kamaaripaeni. Riyoteeyanakini jenokiweri osheki itajonkawenteeyakirini Tajorentsi aapatziyariripaeni Jesokirishito, roojatzi riyoteeyanakirini eeniro riyotantariroña rirori, ashi royo riyoperotziroña. ¹¹Aritaki ikoyitakani paerani riyoteeyeni maawaeni jenokijatzi roojatzi iroñaaka. Eeniro imatayitakaerini Awinkatharite Jesokirishito, riyotantakari riraga jenokijatzi oshekiniperoroña riyotzi Tajorentsi. Rootaki ikowakaakiriri. ¹²Aapatziyakari Jesokirishito, rootaki ayotantakari okameethataki

akenkithatakayeri Tajorentsi, ari ikemakae. Eero athaawantari. ¹³Piyoteeyakini niyotagaeyakimini, rootaki osheki rowashironkaanteetakinari, omaanta eero powashiretakoeyashitanani, inta pikimoshireeyanakini.

Paaworo ramanakoventeri Tajorentsi ejesojatzi

¹⁴Osheki riyotzi Tajorentsi, osheki imatakaeniri, rootaki notziwerowantana noñaaperotantakariri, eejatzi nokenkithatakaapiinantakariri. ¹⁵Rirotaki ashitakaeri aakapaeni, maawaeni aapatziyayaririni Jesoshi. Ajeekaeyini aaka jaka kipatsikika, eenitatsi ijeeki paashini jenokinta, omaanta asheninkateeyakarini.

¹⁶Ikameethaperotaki Pawa, itajorentsita-perotaki kameetha, rootaki nokanantakariri ikantero Ishire otajonkawentemi, oshintitakaantemiri eejatzi iyotaaperotemi kameetha pajankaneki. ¹⁷Nokantakiri raapatziyakaantaperoeyemirini pikenkithashiryaapiinantyaariri Jesokirishito riraga kijokiro owakimiri. Eejatzi nokowaki pikenkithashireero tsika ikanta Tajorentsi inintaperoeyakimini, paapatziyaperotanteyaririni. ¹⁸Aririka paapatziyaperotakyaari, pikimityaari paashinipaeni aapatziyariri, piyoperotaye osheki inintaperoeyakaeni Jesokirishito, tee eechonkiini inintee. Ashi royo inintaperoeyakaeni ikantatyaani. ¹⁹Nokowaki piyoteeyini inintashireperoeayakaeni, omaanta tee ayoteeyini iitarika inintashireyantakaerini. Aririka piyoteeyakini inintashireperoeayakimini, nokowaki eejatzi pikenkithashiryaaperoteeyanakirini Tajorentsi eejatzi nokowaki imatakaapero-teeyemini maawaeni ikowakagaeyakimirini.

Thame añaaaperoeyerini Tajorentsi

²⁰Ari itajonkawentaperoeyakaeni Tajorentsi, osheki retakoeyakaeni, rowana-

kaeni maawaeni koetyeemoyitakaerini. Tekatsi akantya athotyero akenkithashi-reeyironi maawaeni imatakaayitakaerini. ²¹Thame maawaeni aapatziyeyaririni Jesokirishito añaaperoyerini Tajorentsi; akantapiinteeyerini atziripaeni ikameetha-perotzi, akanteetatyeyyaani. Aritaki okantyaari.

Thame akimitawakagaeyani

4 ¹Naapatziyakari Awinkatharite, rootaki romonkyaanteetakinari jaka omonkyaagementotsikika. Iroñaaka nokanteeyemini kameetha piyeekaeveni; riyoyagaeyakimini rirori iroñaaka panteniri maawaeni ikowakagaeyakimirini. ²Eero pikantakaaperoteeyani, pikaminthaanteeyeni, eero pijamashiryaashitari pisheninika-paeni, inta eekiro peshiwentatyeeeri, pamawetawakagaeyaani, pinintashireperotawakagaeyaani, eero pikijiri. ³Pikanteeyeroni Ishire Tajorentsi iyotagaeyemini pikimitawakaanteeyarini kameetha paakameethatawakaanteeyarini. ⁴Maawaeni aapatziyariri Jesokirishito asheninkateeyakarini, eejatzi eenitatsi Ishire Tajorentsi apaani, rowaga kijokiro owaeyakaerini. Amonkaatawakagaeyakani: riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, ayotaki imatakaeni ikantakaeri, rootaki aweshiryaawenantaperotakariri. ⁵Apaani ikanta Awinkatharite añaaperoyakarini, amonkaatawakagaeyakani aapatziyeyakarini aakapaeni, eejatzi amonkaatawakagaeyakani akaawoshitawenteeyakarini Tajorentsi. ⁶Apaani ikanta Pawa Tajorentsi: riraga ashitaperoteeri maawaeni. Ipinkathariwenteeyakaeni aaka, itajonkawentaperoyakaeni eejatzi ojeekashiretantakae ajankaneki Ishire.

Inashitayitakani imatakaayitakaerini Jesokirishito

⁷Ineshironkateeyakaeni Jesokirishito, eejatzi imatakaagaeyakarini maawaeni

amitakoeyantyaaririni aapatziyariri-paeni. ⁸Kyaaryo Iwaperite Tajorentsi okenkithatakotzitarini, okantzitakani: “Roenokaeyaarika Jesokirishito iinja jenokinta, ranaakoeyerini maawaeni kamaari kijeeyawitakaririni; omaanta atziripaeni imatakaagaeyerini oetarika-paeni”. ⁹Ititaka okanantari: “Ari roenokaeya Jesokirishito”? Aritaki ipoñaaka paerani jenokinta roojatzi ipokantaka jaka kipatsiki eejatzi ipiyanee. ¹⁰Riraga ayiitapaentatsiri jaka kipatsiki jatee eejatzi janta jenokinta. Janta ipinkathariwenteeyapaeni eejatzi itajonkawenteeyakaeni maawaeniroña.

¹¹Jee, kyaaryooperotaki imatakaaperoyakarini aapatziyeyakaririni ranteeyakironi oetarika-paeni ikowakagaeyakiririni: apaanipaeni rirotaki rotyaantanewo Jesoshi, paashinipaeni rirotaki kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi, paashinipaeni rirotaki kenkithatakaantzirori Iwaperite Tajorentsi, paashinipaeni rirotaki jewawentziriri aapatziyariri Jesokirishito, paashinipaeni rirotaki iyotaantsiripaeni, maawaeni. ¹²Ari imatakaagaeyakaeni aari eejatzi rirori maawaeni aapatziyeyaririni rootaki amateeyantakaworini antziniri. Eejatzi imatakaagaeyakaeni aapatziyakaaperoyakarini maawaeni aapatziyeyawitaririni Jesokirishito. ¹³Ari ikantatyeyyaani imatakaagaeyeroni roojatzi amonkaatawakaantyaari aapatziyaperotyaari, eejatzi ayotaperotanteeyaririni rirori.

¹⁴Paerani akimiwitarini eentsi, intsipaete aapatziyashiyawitakarini amatawiteeyawitakaerini, tee ayoperotawitani. Omaanta tee ikowakagaero Tajorentsi akimityaari eentsi, ikowakaperotakae otzimaperote ayotantari. ¹⁵Ikwaperotaki iroñaaka akaminthaaperoyerini paashinipaeni kameetha. Akamanteeyerini iñaani: tema

kyaaerooperotaki. Ikowakaaperotakae maawaeni aaka eekiroyaatyee akimita-peroeyanakyaaarini Jesokirishito: riraga Awinkatharite. ¹⁶Aapatziyeyakarini, rootaki asheninkatawakaanteeyaarini. Eejatzi riyotagaeyakaeni amitakotawakaanteeyakarini, eejatzi riyotagaeyakaeni amateeyantakanaririni maawaeni ikowakagaeyakaerini. Eejatzi riyotagaeyakaeni anintaperotawakaanteeyakarini.

Eero pikimitagaa pikimitagaa paerani

¹⁷Iroñaaka nokamanteemiro ikantakiri Awinkatharite, nokantaperotemiro ikowakaaperotakimiri. Tee ikowakagae-yimini pikimityaari kaari aapatziyariri Jesoshi: ratsipetashiteeyakawoni rirori rantayitakironi oetarikapaeni, tee ikenkithashireeya. ¹⁸Tee riyoperotziri Tajorentsi. Tee inintashireperoeyini ikenkithashireeri, tee ikowaeyini riyoteri, rootaki kaari imatantawori irira rowañaaperoeyerini ijeekimotanteeyaririni janta jenokinta. ¹⁹Rantapiintashitakawo kaari kameethatatsi, tee ipashiwenteeyani ishirontawo tsinani-paeni, shirampari rantatenkatziri ikaateeyini ishiramparinkaeyini, tsinani-paeni antatenkatawakagaeyani, rotsinampaawakaeyani, maawaeni. ²⁰Riraga Jesokirishito, tee riro yotayemironi pikimityaari riraga kaari aapatziyariri. ²¹Tema pikemakotakiri Jesoshi: kyaaryo niyotagaeyakimini tsika ikantari. ²²Ari iroñaaka eero pikimitagaa paerani. Ashi poyironi tee pikameethaperotzini. Pinintaperotzironi pantayiteroni kaari kameethatatsi, rootaki pamatawitantakarini apaniroeni. ²³Eero papiiteero pikenkithashiryaa-gaero pantawitarini paerani, omaanta pikenkithashiryaa-gaero kameethatatsiri. ²⁴Pipaashiniperoyanagini: eero

pantashitawo kaari kameethatatsi, omaanta pikimitaperotyaari Tajorentsi, tema ikameethaperotaki kameetha.

Ikanteeyirini Paaworo oetarika rantayiterini

²⁵Iroñaaka eero pitheeya eejatzi, omaanta kameetha piñaawaetantyaawo oetarika pikanteriri paashinipaeni atziri. Tema asheninkatakari Jesokirishito, eejatzi asheninkatawakagaeyakani, maawaeni. ²⁶Aririka pikijashiryaa-ya eero pantaperotziri kaari kameethatatsi. Eejatzi aririka pikijashiryaa-ya intsipaete pipitsimaryaanee eejatzi, eero pojamaninkiro, ²⁷okantyaatakya eero kya rantakaantzimiro kamaari kaari kameethatatsi. ²⁸Pikoshiwitarika paerani, iroñaaka eero papiiteero pikoshitee; inta pantawaete paantyaari eerori oetarika koetyeemotakimiri, eejatzi pikaminthayiteerini ashironkaayitacharini.

²⁹Eero piñaawaetantawo kaari kameethatatsi inta piñaawaetero ñaagantsi rooperotatsiri. Kameetha piyotaa-wakaya, piweshiryaa-kagaeyarini piyemi-jantzinkarite. ³⁰Teerika pijeeki kameetha, owashiretaka Ishire Tajorentsi. Eero powashiretakawo: tema rootaki kempoyagaeyakimirini. Okantyaani okempoyagaeyakimini roojatzi pareetanteeyaaari janta jenokinta. Pawijakotantaperotapaeyaari kameetha. ³¹Aritapaaki iroñaaka pikija, eero pitsimaenkata, eero pikatsimatantzi, eero pimashireyantziti, eero pikijeeri paashinipaeni. Eero pikijathapiinantzi, eero pikantzimantantashita. Eero pashiminthatawo pitheeyakotashityaari paashini atziri pikowantyaari powashiretakayaari. ³²Inta pikaminthagaeyerini, pineshironkaeyerini. Tema paapatziyaa-kari Jesokirishito, iroñaaka tee ikijantzimiro eerori Tajorentsi pantayiwitakarini

omaanta ikaminthaaperoeyakimini eejatzi pikimiteeyirini rirori pisheninka-paeni, eero pikijantari rantayitakirini, omaanta pikamintheeyerini.

5 ¹Tema eeroa reentsitepaeni Tajorentsi inintashireperotzimi. Ari iroñaaka pikimitakoeyaarini. ²Inintashireperoeyakimini Jesokirishito, rirotaki shinetashiteencha apaniroeni ikentakotantetakiriri, ikamawenteeyakimini. Inimoperotakiri Tajorentsi iroka rantakiri Itomi. Kimitaka inintashireperoeyakimini Jesokirishito, eejatzi pikimiteri eerori pisheninka, pinintashireperoyerini.

³Eero pishirontawo tsinani kaari payi, eero pishirontari shirampari kaari payi, eero powashiyathatakotawo, eero powashiyathatakotayitawoni oetarika-paeni kaari kameethatatsi, eero piñaawenatakotari rashitayitarini paashinipaeni atziri oetarika tzimimotayitziririni: tee okameethatzi aapatziyariri Jesoshi rowashiyakotantani. ⁴Eero powashiyathatakotawo tsinani, eero powashiyathatakotari shirampari. Okameethatzi pipashiwentakayaawo maawaeni kaari kameethatatsi. Omaanta okameethaperotzi apaasonkiteri Tajorentsi: tema ikaminthaaperoeyakaeni. ⁵Iroka nokantemiri, piyotaperotawakiro: eero riyaatzi jenokinta riraga shirontapiintawori tsinani kaari rayi, eejatzi eero iyaatzi jenokinta tsinani shirontapiintari kaari ayi, eejatzi eero riyaatzi owashiyathatakopiintaworini kaari kameethatatsi, eejatzi ñaawenatakotzitapiintariri rowaagawo paashinipaeni atziri. Riraga kowaperoztzirori rashaagantya ikimitakaantakiro rootaki itajorentsite inintaperotantawori. Ñaakiro, irikapaeni tee raapatziyari Jesoshi, rootaki kaari riyaatanteeyani riroripaeni janta ijeekaperotzinta Jesokirishito eejatzi Tajorentsi. ⁶Eenita-

tsi kowawitachari ramatawitemi: osheki iñaanatashitemimi wero, wero, wero; ikantashitawiteeyemini okameethatzi pantero iroka kaari kameethatatsi, omaanta eero pikemijantaperotziri. Ari rowashironkagaeyakirini Tajorentsi maawaeni kaari kemijantaperotziri. ⁷Eerokapaeni eero poshiyakotari ikimitaaga rirori.

Pijeekaeyeni kitejiriki

⁸Paerani kimitaka pijeekini tsiteniriki: tema pantapiintzironi kaari kameethatatsi. Omaanta rowameethateemi Jesokirishito, kimitaka ijeekakagaemi kitejiriki. Iroñaaka kameetha pijeekae, kimitaka jeekaemi kitejiriki. ⁹Aririka ajeekaki kitejiriki, akaminthaante, ajeeki kameetha, kameetha añaawaete oetarika kyaaryooperotatsiri. ¹⁰Piyoperoeyeroni ikowakaakimiri Awinkatharite, ari panteeyeroni. ¹¹Eero pantziro rantayitzirini maawaeni jeekatsiripaeni tsiteniriki, piyotakagaeyerini tee okameethatzi iroka ranteeyakirini rirori. ¹²Nopashiwentakaakawo nokenkithatakotziro ranteeyirini, rowaga imanakowitakari. ¹³Aririka piyotakaakiri tee okameethatzi ranteeyakirini, okoñaatzimotanakiri maawaeni ranteeyakirini. Roojatzi riyotakotantanakya tee okameethaperotzi rantziri. Roojatzi aririka ikowanee ikameethate, kimitanakya ijeekanee rirori kitejiriki. ¹⁴Rootaki ikananteetari:

“Aririka pimaaki, pipiriintanee.

Aririka pikamaki, pipiriintee eejatzi. Riyotakaaperotemi Jesokirishito, ijeekakagaemi kitejiriki”.

¹⁵Pikenkithashiryaaperotero oetarika-paeni pantayiterini: eero pikimitari kaari yotatsi, omaantakya okameethaperotzi ojeekaperote piyotantari. ¹⁶Osheki-peroroña rantayitakironi atziri kaari

kameethaperotatsi. Omawitya opomeentsitzimotemirika, pikyaaryoo-wentero pantero kameethatayitatsirini. ¹⁷Eero pantashitayitawoni oetarika-paeni, inta pityaawo pikenkithashiryaa-peroty. Piyoteeyeroni oetarikapaeni ikowakaakimiri Awinkatharite: roojatzi ari pimateeyeroni ikowakaemiri. ¹⁸Eero pishinkita, rooma eero piyotaneero oeta panteri: inta pikemijantaperotero Ishire Tajorentsi maawaeni oetariki iyotaanteeyantemirini. ¹⁹Osheki pikantapiinteri pisheninka: “Tema ikameethataki Awinkatharite”, eejatzi pomampaawentapiinteyarini Tajorentsi, piweshiryaaawentyaari maawaeni pajankaneki. ²⁰Paapatziyaka-ri Awinkatharite Jesokirishito, rootaki itajonkakowenantakimiri Pawa Tajorentsi. Iroñaaka pipaasonkita-piinteri.

**Okameethatzi ikaminthaaperotero
shirampari iina, eejatzi
okameethatzi oñaaperoteri
tsinani oemi**

²¹Aririka pipinkathaperoteri Jesokirishito, pipinkathatawakagaeyani eerokapaeni maawaeni shirampari eejatzi tsinani, eejatzi paapatziyawakagaeyani.

²²Tsinani, ¿paapatziyaperotarima Awinkatharite? Ari, eejatzi pikimiteri piimi, paapatziyaperotyaaari rirori. ²³Ikimitaka Jesokirishito reewawenanteeyirini aapatziyariripaeni, eejatzi ikimitya shirampari, reewawentero iina. Tema osheki ikamintheeyakaeni Jesokirishito, rootaki rowawijaakoe-yantakaerini. ²⁴Maawaeni aapatziyeeyaririni Jesokirishito ipinkathateyanakirini, ari okimiteeyani eejatzi maawaeni tsinanipaeni tziwayitatsirini oemi, otzimaty e aapatziyaperotyaaari.

²⁵Ikimitaaka Jesokirishito inintashire-peroeyakaeni, eeroka shiramparipaeni, kameetha pinintashireperotero piina. Ñaakiro, inintaperoeyakaeni Jesokirishito, ikamawenteeyakaeni, ²⁶rootaki rowameethatanteeyakaerini. Aririka aapatziyeeyawoni iñaani Tajorentsi eejatzi akaawoshitawenteeyarini irira, ari rowameethaperoeyakaeni Jesokirishito akyaaryoowenanteeyaworini maawaeni ikowakagaeyakaerini. ²⁷Ikowaki iñaaperoeyeeni aaka akameethatzi, eejatzi riraga maawaeni paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi; eero ojeekimoneentee kaari kameethatatsi. Ikowaki akameethataperotanaki, eero ojeekantaneenta eechonkiini kaari kameethatatsi. Ñaakiro, osheki inintashireperoeyakaeni. ²⁸Eejatzi, eeroka shirampari, pinintashireperoeyeroni piina. Pikimitaaga pineshironkata eeroka, pineshironkatero piina. Riraga neshironkatzirori iina rirojatzi neshironkatacha apaniroeni. ²⁹Tee iñaagaetzi apaani atziri kijashitachani iwatha, inta ikaminthaa rirori. Eejatzi, ikimitakae Jesokirishito aaka, aririka aapatziyeeyarini, ³⁰tema ikaminthaakae, isheninkateeyakaeni, kijokiro rowaeyakaeni. ³¹Ayoteeyakini shirampari eejatzi iina apaani ikantana: rooma okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aririka raaki shirampari iina, rookanakiri iriri, eejatzi riniri, kijokiro rowanakiro iina. Riraga shirampari eejatzi iina tema kimitanaka apaani iwatha rirori: kijokiro rowawa-kaanaka, tee okameethaperotzi rookawakagaeya”. ³²Opomeentsiwitaka akemiro iroka, omaanta oshiyakari Jesokirishito eejatzi maawaeni aapatziyeeyakaririni, apaani akanteeyakani: asheninkatawakagaeyakani, atsipatawakagaeyakani. ³³Ari napiiteemiro: kimitaka ineshironkataaga rirori shirampari, kameethaperotatsiri

inshironkataperotero iina, ikanteeta-tyeeyaani. Eejatzi okameethaperotzi oñaaperoteroi tsinani oemi ikameethatzi.

**Tsika akantereri eentsitepaeni
ayotayeri**

6¹Eentsipaeni, paapatziyakaririka Awinkatharite, eejatzi ikowakaakimi pikemijantaperoteeyerini piri eejatzi piniro. Rootaki inimoperotziriri Tajorentsi. ²⁻³Eenitatsi ikaminaakiriri Tajorentsi paeraniperoroña itakaantakaworini, ikantakiri: “Piñaapinkataperoteri piri eejatzi piniro, rootaki kameetha nojeekakaantemiri: ojamani pijeeki eeroka jaka kipatsiki”. ⁴Shirampari, eero pijamaneentari peentsitepaeni, pikijakarikari eejatzi pikantashiryaa-kaaneentari kari inta piyotagaeyerini kameetha ikantayitirini Awinkatharite, eejatzi piyotagaeyerini ipinkathateri rirori.

**Ronampiripaeni eejatzi
omperatatsiri**

⁵Ninkarika antawaetakayimiri, pikemijantaperoteri eejatzi pipinkathateri. Kimitaka pantakiniri Jesokirishito maawaeni ikowakaakimiri, panteniri antawaetakayimiri maawaeni ikowakaakimiri rirori. ⁶Eero pamatawiziri. Kameetha pantawaete aririka rotyaantemi apaniroeni. Eerorika raminimi pikantatyeeyaani pantawaeteniri kameetha: tema eejatzi kimitaka pantawaetatziiniri Jesokirishito. Pikowaperotanakikya pantawaeteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri. ⁷Tee riro pantawaetaperotziniri apatziro atziri, inta eejatzi pantawaetatziiniri riraga Awinkatharite. ⁸Tema ayoteeyakini irira Awinkatharite pinateni okaatzira antayitakirini kameethatayitatsirini, omawitakya aakarika omperataarewo teerika romperaete. ⁹Eejatzi eerori

antawaetakayiriri atziri: pikaminthagayerini maawaeni pantawaetakaanewopaeni eejatzi poejeekanewopaeni, tema nokantakiri ikemijantemi. Eero pikijapiintziri. Eero pipeyakoeyironi: eerokateeyakini ipinkathariwenteeyakirini Jesokirishito, eejatzi ipinkathariwenteeyakirini rirori pantawaetakaanewopaeni: pimonkaatawakaeyakani.

**Aapatziyariri Jesokirishito
roshiyakari joraaro**

¹⁰Noweyaantemi nokantemi: noyemijantzinkarite, pikanteri Awinkatharite reewawenteeyemini eejatzi ramitakoe-yemini pishintsishiretantyaari. ¹¹Ikimitaaganki joraaro rawentaawo iithaari kijotatsiri eero raawyaantari ikentziri rowayirite, ari pikimiteeyaani iroñaaka eerori pameenteyarini Tajorentsi, eero rotsinampaantzimi iwinkatharite kamaari riraga amatawitantaneri. ¹²Tee riro owayirita atziri koñaatziro, omaanta owayiritakari kaari iñagaetzi: riraga iwinkatharite kamaaripaeni, jewawentziriri kamaaripaeni, jewawenteyeririni maawaeni theenkantatsiri, oshekiperoroña kamaari. Ikijeeyakaeni riroripaeni maawaeni. ¹³Ikimitaaga joraaro rameentawo iithaari kijotatsiri, eejatzi eerori ari pikimitya pameentyaari Tajorentsi potsinampaantyaariri kamaari. Rowashironkaemikari inta eero imatantaperotzimi, panaakoteeyirini pithotyayeniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakimirini; eero pipakaero paapatziyaperotakarira. ¹⁴Paapatziyaperotyaari kameetha Jesoshi, pikenkithashireeyironi kyaaryooperotatsiri eero rowashironkaantzimi kamaari: poshiyakowitakari ikimita joraaro rameentawo ishirikathakiro eero ikenantari riraga rowayirite. Pikameethaperote eerokya imatantzimi kamaari: pikimitakotyaaari

joraaro, rameentawo rotzikaayitawoni kijori. ¹⁵Ikimitaaga joraaro ijapatotaka kameetha raatzikantayitarini, tsikarika riyaatayitzini, ari pikimiteeyaani eerori piwetsikashiretya kameetha, pikinakina-yitantyaarini piyotayeri atziri tsika ikanteeyaari rawijakotanteeyaarini.

¹⁶Eejatzi eenitatsi joraaro rotzikaari, roepiyantawori chekopi jathowatatsiri kaari ikenanteetari. Eejatzi eerori, pameentaperotyaari Tajorentsi, eerokya raawyaantzimi iwinkatharite kamaari rantakayemiro kaari kameethatatsi.

¹⁷Eejatzi, joraaro ramatheetakawo iitoki kijotatsiri rootaki aakowentziriri; eejatzi pikimitya eerori, paapatziyeeyaarini Tajorentsi pawijakotanteeyaarini, eerokya imatantzimi kamaari rantakayitemironi kaari kameethatatsi. Eejatzi eenitatsi ithatzinkamento kimiwiyyawoni jawiri. Rootaki ithatzinkantariri rowayiritepaeni kaari imatantari ipiyatyaari: eejatzi okimita Iwaperite Tajorentsi oshiyakawo iroka thatzinkamentotsi, tema rootaki apiyakowenanta yaari eero imatantee kamaari. Rooma Ishire Tajorentsi rootaki amitakoteeri iyotayitakaeni amatantyaawori apiyathatantyaari kamaari oetarika ikowakaawiteeri rantakagaerimi.

¹⁸Eero pipakayiro pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi. Pikanteri oetarika paeni okowakayimiri Ishire. Pikamanteri koetyeemotayitakimirini. Eero piperawentawo pamanakoeyaarini

piyemijantzinkaritepaeni. ¹⁹Eejatzi pikanteri ramitakotena naari, eero nopashiwenanta nokenkithatakagaeyerini atziri. Nokamanteeyerini kaari riyoteeyawitani paerani: rowawijaakoyerini Tajorentsi maawaeni aapatziyiyiteeyaarini. ²⁰Niyotaapiintakiri atziri, rootaki romonkyaaganteetakinari jaka omonkyaagamentotsiki. Pikanteri ramitakotenaata kameetha nokantapiinteri atziri, eero nomanantawo. Tema rootaki ikowakaakinari Tajorentsi.

²¹Aririka rareetakya Teekiko, ikantapaakimi tsikarika nokantakari, eejatzi ikamantemi oetarika rantayitakirini. Rirotaki ayemijantzinkarite, nonintaperotziri, ikyaaryoowentaperotziniri Awinkatharite maawaeni ikowakaakiriri. ²²Rootaki notyaanantakariri, nokowaperotaki piyoteeyini tsikarika nokantaka. Eejatzi nokowaki riweshiryaakagaeyemini. ²³Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki kameetha ijeekakaeyemini Pawa Tajorentsi, nokowaki riyotagaeyemini paapatziyaperotanteeyaririni eejatzi pinintaperoeeyerini pisheninka. Eejatzi nokowaki ikimitakayemi riraga Awinkatharite Jesokirishito. ²⁴Aririka pikantyaani pinintaperoteri Awinkatharite Jesokirishito, nokowaki ineshironka-teeyemini Tajorentsi, maawaeni.

Naaka jankinateeyimirrorini:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI JIRIPOSHIJATZI

1 ¹Nokoyi nowethateeyemini eerokapaeni jiriposhijatzi tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinateeyakimirorini, notsipatakari jaka Temoteeyo. Naaka antawaetziniriri Jesokirishito ikowakaakinari. Nojankinateeyimironi maawaeni noyemijantzinkarite: jewawentziriripaeni, amitakoeyiririni aapatziyariripaeni eejatzi maawaeni aapatziyariripaeni Jesoshi. ²Nokowaki eekiro riyaatatye ineshironkateeyemini Pawa Tajorentsi, eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi nokowaki ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Ipaasonkitziri Paaworo Tajorentsi

³Aririka nokenkithashireeyemini, nopaasonkitapiintziri Tajorentsi. Nopaasonkitakowentzimi eerokapaeni. ⁴Aritaki nokantatyaani namanapiintziri Tajorentsi, nokantapiintziri: “Pikaminthagaeyerini jiriposhijatzi, pamitakoeyerini”, eejatzi niweshiryaa-wenteeyakimini. ⁵Pikantatyaani pamita-kotapiinteeyakinani akamanantakiro iñaani Tajorentsi, akamanteeyirini atziri tsika ikanteeyarini rawijakotanteeyari. Rootaki nopaasonkitawenantzimiri. ⁶Okameethataki iroka pantapiinteeyakirini, tema riro Tajorentsi matakaakimirori. Niyotaki ikantatyeeyaani,

imatakaapiintemiro, roojatzi ipokantee-yari riraga Jesokirishito. Aririka ipokapae rirori, ari monkaatapaaka maawaeni panteeyakirini. ⁷Tema okameethataki noñaaperoeyakimini, aritaki osheki nonintashireeyakimini. Enirona nojeekaki jaka omonkyaagementotsiki, nokenkithatakotziri Jesokirishito, eejatzi aririka roeyowaena, eejatzi nokenkithatakoteri. Nokamantapiintziri riraga pinkathariwenantatsiripaeni oetaka nokenkithatakotantariri Jesokirishito; eejatzi nokamantziri okyaaryooperotaki iñaani Tajorentsi. Omaanta pikantani eerori pikaminthaaperoeyakinani, pamanakotapiinteeyakinani ineshironkatantenari Tajorentsi.

⁸Riyotaki irira osheki nonintaperoeyakimini. Osheki inintaperoeyakaeni Jesokirishito, eejatzi naari nokimitakari irira osheki nonintaperoeyakimini.

⁹Eejatzi namaniri Tajorentsi ramitakoeyemini, tema nokowaki eekiro piyaataye pinintaperoeyerini paashinipaeni. Eejatzi nokantziri riyotagaeyemini rirori piyotaperoeyantyaririni, eejatzi otzimimoeyantemirini piyotantyaari: eekiro piyaateyanakityeeni. ¹⁰Nokowaki piyoteeyeni panterokameethatatsiri, eerokya pantashitawokaari kameethatatsi. Nokowaki pikameethaperoeyanakini, eero ojeeki

pantani; pikanteetatyeyyaani, roojatzi ipokanteeyari Jesokirishito. ¹¹Tema rowameethataperoyakimini, iroñaaka nokowaki kameetha pijeekaeyeni, ramitakoeyemini rirori. Roojatzi maawaeni atziri iñaaperoyerini Tajorentsi, ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Ijeeki Paaworo

omonkyaagamentotsiki, omaanta oshekyaanaka iñaani Tajorentsi

¹²⁻¹³Nokamantemi, noyemijantzinkarite: romonkyaagaetakina, omaanta tee natsipetashitawo nojeeki jaka omonkyaagamentotsiki. Nokantani nokamanteeyirini atziripaeni tsika ikantyaari rawijakoeyanteeyaarini. Ikemaeyakina maawaeni joraaropaeni: riraga shenteeyirorini ipanko jewawenantatsiri oroomajatzi. Eejatzi paashini-jatzitatsiri atziri, ikemaeyakinani. Riyoteeyakini tekatsi nante, omaanta romonkyaagashiteetakina; apatziro nokenkithatakowitari Jesokirishito. Eeromi nojeekimi jaka, eeromi riyoteeyeenimi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. ¹⁴Iñaapaakina ayemijantzinkarite tsika nokantari jaka, rootaki riweshiryaawenteeyantakaririni Awinkatharite. Iroñaaka tee ithaawaeyini, omaanta ikowaperoyanakini ikamanteeyerini maawaeni atziri iñaani Tajorentsi.

¹⁵Eeniro osheki kenkithatakotziriri Jesokirishito. Iñaakina apanipaeni osheki naapatziyakagaeyakarini atziripaeni, rootaki ikowantanakari ranaakoeyenani raapatziyakagaeyaarini atziripaeni. Omaanta eeniro paashinipaeni kaminthaaperotakinari, kameetha ikenkithatakaantakiro iñaani Tajorentsi. ¹⁶Osheki inintashireeyakinani riroripaeni, rootaki riyotakotantakariri Jesokirishito. Riyoteeyakini nojeeki jaka omonkyaagamentotsiki nokamantee-

yantyaaririni jewatatsiripaeni iitarika nokenkithatakotantariri Jesokirishito, nokamanteeyerini tsika ikantyaari rawijakotanteeyari. ¹⁷Riraga kijakinari, tee ikowakayiri atziri raapatziyeeeyenani, omaanta rirootaki kowaentsiri ranaakotena raapatziyakagaeyarini atziripaeni. Tee rantawaetaperotziniri Jesokirishito, omaanta ikowashita rowashironkayenami jaka omonkyaagamentotsiki. ¹⁸Ari, omawitya ikijawitena. Apanipaeni ikijaneentakina, riraga paashinipaeni ikaminthaakina, omaanta ikenkithatakoeyakirini Jesokirishito, rootaki niweshiryaantakari naari.

Nokantyaani niweshiryaaperotanakya. ¹⁹Tema pamanakoteeyakinani rootaki ramitakotantakinari, eejatzi amitakotakina Ishire Tajorentsi, rootaki niyotantakari ijeekakaakina kameetha, nokimitakotantyaariri rirori. Rootaki noemoshiryaantariri. ²⁰Tee nokoyi nopashiwentya, omaanta nokowaperotaki naari kameetha naapatziyaperotyaari Jesokirishito; nokowaki nokimiteeya paerani, tee nothaayi. Omawitya rowamagaetenarika rooma eerorika rowamagaetana, omaanta oetarikapaeni nanteniriri, nokowaperotaki ikanteeyeni atziri: “Tema ikameethaperotaki Jesokirishito”.

²¹Eerorika rowamagaetana iroñaaka, roojatzi nokantyaani naapatziyaperotyaari Jesokirishito. Aririka nokame, okameethaperotaki eejatzi: tema ari noñaaperotapaeri janta jenokinta; rootaki nokowaperotakiri. ²²Eerorika nokami, roojatzi nokantyaani nanteniri Awinkatharite oetarikapaeni ikowakakinari. Tema okameethataki. Eejatzi, aririka nokame okameethataki. Tee niyotzi oetarika nokowaperoteri.

²³Nokowaperotawitakawo apite. Nokowaki nokame, niyaatashitanteeyaariri Jesokirishito, kijokiro nowantapa-

yaariri. Tema okameethaperotaki.

²⁴Omaanta eejatzi okameethaperotaki roojatzirika nañe, nokantyaani namitakoeyemirini eerori. ²⁵Niyotaki iroñaaka eero rowamagaetana, eero niyaatzita jenokinta. Nojeekimoteeyana-kiminiita kipatsikika namitakoeyemini paapatziyaperoeaarini Jesoshi, eejatzi piweshiryaawenteeyaarini riraga paapatziyakari. ²⁶Aririka niyaatashiiyemini eejatzi, piweshiryaawenta-waena, eejatzi piyoteeyanakini ikameethaperotaki Jesokirishito.

Ikantziri: “Kameetha pijeekaeveni”

²⁷Eenitatsi iroka nokowakaakimiri pikenkithashiryaaperoteri: paapatziyakari Jesokirishito pawijakotantaari, iroñaaka ikowaki kameetha pijeekaeveni, pantapiinteyeroni maawaeni ikowakaakimiri. Aririka niyaatashiteeyemini nokowaki noñeeyapaemini eekiro piyaatatzi pikyaaryoowenteeyironi paapatziyeeyakawoni maawaeni. Eerorika niyaatashiiyimini, omaanta nokowaki nokemakoeyemini eekiro piyaatatzi pikempiyaaminthatawakagaeyani, pipomeentsiwentawo pikamanteeyerini atziri: “Aririka paapatziyaari Jesokirishito, ari rowawijaakotemi”.

²⁸Eero pithaawanteeyarini riraga kijeeyawitakimirini: ari ikenkithashireeyanakaani: “¿Itaka kaari ithaawantana?” Ari riyoteeyanakini rirori riyaateeyeni paamariki kaari tsiwakanitatsini, riyoteeyeni eejatzi rowawijaakotakimini Tajorentsi. ²⁹Ikaminthagaeyakimini Tajorentsi, ikowakagaeyakimini paapatziyeeyarini pikantyaani kijokiro poyeri Jesokirishito. Omaanta ikowakagaeyakimini iroka omawitya pikemaatsitawenteeyaarini. ³⁰Aritaki amonkaatawakagaeyakani apomeentsiwenteeyarini Jesokirishito. Paerani piñeeyakinani nopomeentsitawentakarini niyotaakoe-

yakimirini. Iroñaaka eejatzi pikemakoe-yakinani, osheki nopomeentsitawentakarini niyotagaeyakirini paashinipaeni atziri.

Eero pikaminthaashita eeroka apaniroeni, omaanta pikaminthagaeyerini paashinipaeni

2 ¹Tema riweshiryaawenteeyimini Jesokirishito. Inintaperoeyakimini, retakoeyakimini, roemoshirenkaeyakaeni. Tema pikithaatakotakawo Ishire Tajorentsi. Tema piyoteeyini ineshironkatakae Jesoshi eejatzi ikaminthaakae. ²Rootaki iroñaaka nokanantzimiri: “Kameetha pijeekaeveni, paakameethatawakagaeyani, pinintaperotawakagaeyani. Kameetha omonkaatawakagaeyani oetarikapaeni pikowaeeyerini eejatzi oetarikapaeni pikenkithashireeyerini. Aririka panteeyeroni iroka, ari nokimoshirewenteeyanakimini”. ³Oetarikapaeni panteeyerini, eero pikijawakaanteeyawoni, eero pikantakaaperoeyani. Eero pikenkithashireeyani pikameethaperotzi, eero pikenkithashireeyani panaakoe-yakirini paashinipaeni, inta pikenkithashiryaakoeyaarini: “Ikameethaperoeveni paashinipaeni, ranaakoeyakinani ikameethatzi”. ⁴Okameethatawita pikaminthaya eeroka apaniroeni, omaanta okameethaperotzi eejatzi pikaminthagaeyerini paashinipaeni.

⁵Pikimitakoeyaarini Jesokirishito: tee ikenkithashiryaakota ikaminthaya rirori, omaanta ikenkithashiryaakoeyakaeni ikaminthagae aaka. ⁶⁻⁷Paerani peroroña rirota Tajorentsi pero, omaanta ikantakiri Iriri: “Pawa, niyotzi akimitawakagaeyakani, atajorentsi taperoeyakini aaka, omaanta nokowaki nopeypaeya atziri, nantemiro maawaeni pikowakaakinari”. Roojatzi rookantana-kawo reewawenantzi, itajorentsitantari.

Roojatzi ijeeekantapaakari paerani kipatsikika, ratziritaperotapaaki: ⁸ikimiteeyapaakaeni aaka. Tee reewawenantawitapaaka, omaanta iñaaperotakiri Iriri. Rirotaiki kowashi-teencha ikentakoteetantakariri koroshiki, ikamawenteeyakaeni. Rootaki ikowakaakiriri Iriri. ⁹Omaanta paata ragaeri jenoki, kameetha ijeeekakagaerikya Ashitariri. Rapiita-waeri iitawaeri Tajoretsipero: ranaakoe-yapaerini maawaeni jeeekaeyatsirini. ¹⁰Ikowaki Tajorentsi apinkatheeyerini Jesoshi maawaeni: riraga jenokijatzi, aakapaeni kipatsijatzi, riraga jeeekatsiri inthomaenta kipatsi, maawaeni. Eekiro aataty apinkathataperoyeriniroña rirori. ¹¹Eejatzi akantaperoyeni: “Rirotaiki Jesokirishito Awinkatharite”, rootaki añaaperotaperoyentyaaririni kameetha riraga Pawa Tajorentsi.

¹²Ari, nonintaperotanewopaeni, pikantani paapatziyaperotapiinteyakawoni okaatzi niyotakimiri. Notsipantawitakimirini paapatziyaperoyakawoni. Iroñaaka tee notsipateeyemini, omaanta nokowaki paapatziyaperoyakawoni eejatzi. Tema rowawijaakoeyakimini Tajorentsi: iroñaaka pipinkathataperoyerini, pantaperoteniri kameetha maawaeni ikowakagaeyakimirini. ¹³Tema rirotaiki kowakaashiryaapiintakimirori pikowantapiintakari panteniri ikowakaakimiri. Rootaki imatakaantakimirori.

¹⁴Pantaperoyeroni maawaeni ikowakaakimiri: eero piñaawaepookitzi oetarika pantayiterini, eero pipiyawaantetari oetarika ikantemiri.

¹⁵Aririka panteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri, eero ojeeki pantani, omaanta pikameethashiryaanaki. Tema itominteyakimini, rishintoeyakimini. Rowameethataperoyakimini. Jaga pinampiki pikaateeyakirini osheki

theenkantatsiri: tee ikameethatzi irirapaeni, tee riyotziri Tajorentsi. Kimitaka ootamentotsi ootaka aminantari, ari pikimitya eerori, kameetha pijeekaeyeni piyotakagaeyantyaaririni riraga theenkantatsiri kyaaryo paapatziyeyakarini Tajorentsi. ¹⁶Napiitemiro nokantemi: kimitaka pootakawo ootamentotsi paminantari tsiteniriki, eejatzi piyotagaeyerini maawaeni jeekimoyemirinira jaga Iñaani Tajorentsi iñaantapaeyaaworini rirori jenoki, ikanteetatyeeyaani rañaapae janta. Ari pimateeyeroni iroka; roojatzi ipokanteeyari Jesokirishito, nokimoshirewenteeyakimini. Niyotanaki tee natsipetashitawo niyotagaeyakimini. ¹⁷Iroñaaka paapatziyeyakarini Jesoshi. Tema naaka aapatziyakaakimiri, rootaki ikowanteetakari rowamagaetena. Aririka rowamagaetena iroñaaka, niyotaki eekiro piyaatatyepinkathataperotanakiri Tajorentsi. Rootaki nokimoshiretantakari, eejatzi nokowaki pikimoshirewentena eerori. ¹⁸Kyaaryo, okameethatzi pikimoshireeyanakini, akimitawakagaeyantyaarini, akimoshireperoyantyaarini, maawaeni.

Rotyaantziri Paaworo Temoteeyo

¹⁹Aririka ikowakayena Awinkatharite Jesoshi, nokowaki intsipaete notyaantemiri Temoteeyo. Aririka ipiyee eejatzi jaka, ikamantapaena tsika pikanteeyarini, nokimoshiretantyaari. ²⁰Tekatsi paashini kimityaarini rirori: osheki ikowaperotaki ikaminthagaeyemini kameetha pijeekaeyantyaarini. ²¹Eeniro paashinipaeni: ikenkithashireyakironi oetarikapaeni ikowayitzirini rirori, tee ikenkithashiryaaperotero ikoyiri Jesokirishito. ²²Omaanta piyoteeyakini ikameethataki Temoteeyo, ikyaryoowentziro ramitakotakina nokenkithataakakiri atziri: nokamanteeyirini tsika

ikantyaari rawijakotantyaari. Osheki ramitakotakina, ikimitakaantakina naaka ashitariri. ²³Rootaki nokowantakari notyaantemiri. Aririka niyotaperotaki rowamagaetena, rooma eerorika, ari intsipaete notyaanteri Temoteeyo ikamantapaemi. ²⁴Eejatzi nameentakari Awinkatharite ishinetana niyaatashiiyemini. Eero ojamanitzi, ari nareeteeya-paemini.

Ikenkithatakotziri Epajororiito

²⁵Chapinki potyaantakinari ayemijantzinkarite Epajororiito, osheki petakotakina. Ikaatakina, nantawaetee-yinirini Awinkatharite. Ikimitaaganki joraaropaeni ikyaaryoowentziniri iyapitaanote oetarikapaeni rantziniriri, ari nokimitaaka naaka eejatzi Epajororiito nokyaaryoowentziniri Awinkatharite maawaeni nantziniriri; tee nopera-tawentawo ikowakaakinari. ²⁶Osheki ikoetyeeyakimini. Pikemakoeyawitakarini mantsiyataki, osheki powashiretakotawitakari. Iroñaaka ikenkithashiryaaakimi, tee ikoyi powashiretakotyaari. ²⁷Kyaaryo, imantsiyaperowitaka, roowiteencha ikamemi, omaanta ineshironkateeri Tajorentsi, retsiyatako-teeri. Eejatzi naari, ineshironkataana, tee ikowakaana ikamimotena. Riyotzi nashironkaawitaka, tee ikowakaana nowashiretakotyaari. ²⁸Iroñaaka nokowaperotaki notyaanteemiri. Aririka piñeeyawaerini, pikimoshirewenteeya-waerini, roojatzi eero nowashiretakotantaneemi. ²⁹Rootaki paakameetha-tantawaeyaariri, pikimoshirewenta-waeri; tema rirotaki aapatziyariri Awinkatharite. Piñaaperotawaeri eejatzi piñaaperoyerini maawaeni kimitariri rirori. ³⁰Tema rantawaetziniri Jesokirishito, rootaki imantsiyatantakari, roowiteencha ikamemi. Osheki retakotapiintakina: ikimitakimi petako-

tapiinteenanimi eeroka, pijeekirikami jaka. Tee ikenkithashiryaaakota rirori, rootaki ikamantyaarimi.

Paamayarira riraga kowatsiri ipeyakagaeyemini joriyyo

3 ¹Eejatzi, noyemijantzinkarite, nokanteeyemini: pikimoshirewenteeyerini Awinkatharite. Eero nojamaneentawo napiitemiro rowaga nojankinatakimiri, tema okameethatzi pikemapiintero.

²Paamayarira riraga kowatsiri ipeyakagaeyemini oyaatzirori rametayitarini joriyyopaeni: tee ikameethatzi. Paamayarira, rowashironkaemikari, ikowawita itotonatakaemimi pishiramparitantari pawijakotanteeyari.

³Atsipetashita atotonatziro, eero owameethatee, eero owawijaakotee. Omaanta Ishire Tajorentsi iyotagaeyakaeni apinkathaperoeyirini Tajorentsi, rootaki rowameethateeyanteerini, rowawijaakoe-yanteerini. Aweshiryaaawenteeyakarini Jesokirishito, ayoteeyakini tekatsi akantya owawijaakotashitya aaka. ⁴Aririkami amateromi owawijaakotyaami aaka, tema naaka owawijaakotashitachanimi.

Osheki nomatayitawitakani, nanaakoteeyawitakarini paashinipaeni. ⁵Owakira nokoñaatapaakini, 7 nomaakotapaaki, ari itotonateetakiro noshiramparitantari. Naaka icharineeteni Ishirayeerini. Eejatzi nocharinetakari Irijamiini. Tema naakapero joriyyo. Nomonkaataperotakiro rojankinarini Moeseeshi, tema naakawitaka warijeeyo. ⁶Nokowaperotawitanikya osheki naapatziyarimi Tajorentsi, rootaki nokijeeyantakaririni riraga aapatziyeyaririni Jesoshi nowamaayitakini apanipaeni. Kameetha nomonkaatakiro rojankinarini Moeseeshi, tekatsi kantenani: “Eenitatsi pantani”.

⁷⁻⁸Niweshiryaaawentawitawoni maawaeni nantziniriri paerani, nokanta-

kaaperotawitani, nokantashiretaki, “Okameethatzi iroka nantakiniriri Tajorentsi”. Omaanta iroñaaka noyaateeri Jesokirishito, rootaki niyotantari natsipetashitawitakawoni paerani. Iroñaaka tee nokenkithashiryagaero maawaeni nantawitarini paerani. Omaantakya iroñaaka naapatziyaari Jesokirishito rootaki nookantaawori nantawitarini, nokimitakaantaawo ookirowanki kaagashi. Omaanta iroñaaka naapatziyaari Jesokirishito, nopinkathateeri. Nokoyi niyotaperoteri irira eejatzi nokoyi nanteniri oetarika ikowakaakinari. ⁹Nokowaki nosheninkataperotakyaari. Tee nokameethatashitya naari: nomonkaatayitawitawoni rojankinarini Moeseeshi, omaanta tee owameethatena. Omaantakya naapatziyakari Jesokirishito, rootaki rowameethatankinari rirori. Aritaki rowameethateeyirini Tajorentsi maawaeni aapatziyeeyaririni. ¹⁰Nokowaki niyotaperoterikyaroña Jesokirishito. Ikimitagaerira Tajorentsi ipiriinteeri, nokowaki itajonkakowentapiintena naari. Eejatzi, okimitaka osheki ikemaatsitawenteeyakaeni, nokowaki nokemaatsitawentyaari naari; okimitaka ikamawenteeyakaeni, nokowaki nantawaeteniri naari omawitakya rowamaawenteetenawo. ¹¹Roojatzi aririka ipiriinteeyaneeni kamakotakoririra raapatziyakarira Jesoshi, nokowaperotaki nopiriintanee naari, notsipataperotantapaeyaariri Tajorentsi.

Ikamantakotaa rirojatzi Paaworo

¹²Tekiraata nomonkaatayitziironi iroka nokenkithatakotakiri, tekiraata nokameethaperotzi okimitaka ikowakaakinari Jesokirishito. Omaanta nokowaperotaki nomonkaataperotayitenirini, tema rowawijaakotaana irira nomonkaatantyaawori. ¹³Naakiro, noyemijantzinkarite: tee nokantzimi

nomonkaataperotayitakironi maawaeni nokowakiri nomonkaateri. Iroñaaka tee nokenkithashiryagaero maawaeni nantayitawitarini paerani, omaantakya apatziro nokenkithashiryaaaperotziro maawaeni nanteniriri Jesokirishito, eejatzi nokowaperotaki osheki kijikiro nowanakiri rirori. ¹⁴Naapatziyakari, rootaki ikowantakinari Tajorentsi niyaate jenokinta, nojeekimotapaeriri rirori. Iroñaaka nokyaryoowentziniri nantawaetaperotziniri, ipinatantenari iinja janta jenokinta. ¹⁵Nokowaki pikimiteeyenani, maawaeni aapatziya-peroeyaririni Jesoshi. Teerika pikimiteeyanani, riyotakagaeyemini Tajorentsi tekiraata omonkaatya paapatziyaperoeyarini. ¹⁶Omaanta pikyaryoowentero pimonkaataperotero maawaeni piyotakiri. Tema aritaki riyotakaakimiro.

Ikowaki Paaworo akimiteeyaarini rirori

¹⁷Noyemijantzinkarite, pikimiteeyenani. Eejatzi pamineeyerini paashinipaeeni, ikimiteeyakinarinika. Roojatzi pikimiteeyenani maawaeni: paapatziya-peroeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹⁸⁻¹⁹Paerani nokamantakimi eeniro osheki kijakiriri Jesokirishito: riraga kentakotawentakaeri koroshiki. Iroñaaka napiiteemiro: kyaaryo ikaatzi osheki kijakiriri. Tee iñaaperoeyerini Tajorentsi, omaanta riweshiryaawentashitawoni kaari kameethatatsi eejatzi rowayitarini: ikimitakaantakawo itajorentsitashitakawo iwatha okaatzira okowashitari. Okameethatemi ipashiwenteeyanimi, omaanta ikantakaaperotashiteeyakani. Apatziro ikenkithashireeyironi tsika ikanteeyani jaka kipatsiki. Iinja riyateeyanakini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Niraakoeyakarini naari. Eero poshiyari

rirori. ²⁰Omaanta aaka akowaki anampitaperotyaawo jenokinta. Iroñaaka oyaatziiri owawijaakoeyerini riraga Awinkatharite Jesokirishito. Ikinantapaakyaawo menkori ragaeyantaneerini aakapaeni jenokinta. ²¹Ashi royiroyi itajonkantzi, imatayitzi-roni iitarikapaeni ikowakiri. Itajonkako-wentapaakae aari, ipaashinitapaakae-niro awatha, akimitanteeyaariri rirori. Iroñaaka ashi oyiro apathagaeyini, akamaeyini; omaanta iinja akimiteeyaa-rini rirori, okameethaperotanakikya awatha: eero apathagaeyeeni, eero akamae eejatzi.

4 ¹Rootaki noyemijantzinkarite, nonintaperoeyantakimirini, osheki nokoetyaakimi, osheki niweshiryaa-wenteeyakimini. Kijokiro powaeyerini Awinkatharite, poyaataperoeyerini. Kyaaryo, osheki nonintaperoeyakimini. ²Iroñaaka nokamantero Ewoorya eejatzi Shiinteki eero okijawakaa. Kameetha okanteri Awinkatharite ramitakotero aakameethatawakagaeya. ³Iroñaaka nokamantemi, nojoriiyotzinkarite, tema paerani atsipatawakaaka antawaetziniri Awinkatharite: iroñaaka nokowaki pamitakotero rowaga tsinani aakameethatawakagaeya eejatzi. Paerani opomeentsiwentawitawoni okamanteeyawitarini atziri tsika ikantyaari rowawijaakotanteeyaari: okaateeyawita-kinani, eejatzi rirori Kirimiintzi, eejatzi paashini amitakoeyanarini. Ojankina-teeyakani iwaeropaeni riraga amitakoe-yanarini janta jenokinta, rojankinatakotaka maawaeni iwaero jeekatsini jenokinta iñaanamentoki Tajorentsi.

Pikimoshirewenteri Tajorentsi

⁴Pikanteetatyeeyaani pikimoshire-wenteeyerini Awinkatharite. Napiitee-miro: pikimoshirewentaperoeyerini, maawaeni. ⁵Nokowaki riyoteeyeni atziri

pikaminthaantaperoeyeni. Eero pipeyakotziro: rooteentsi ipokae Awinkatharite. ⁶Eero pikenkithashiryaa-kopiintziro oetarika awijimotemini. Pikanteetatyeeyaani pamaneri Tajorentsi, pikanteri oetarika pikoyiri. Oetarikapaeni koetyeemotzimiri, ari pikamanteri. Eejatzi pipaasonkita-piinteeyerini.

⁷Roojatzi Tajorentsi ijeekakagaeyemini kameetha ikimoshiretakaaperoeyemini osheki. Ranaakotaperoeyakaeni aari, tee amatziro ajeekakagaeyerini kameetha paashinipaeni, tee ayotziro. Aririka paapatziyaari Jesokirishito, ikantyaani Tajorentsi ijeekakagaeyemini kameetha, riweshiryaa-kagaeyemini. ⁸Noyemijantzinkarite, eeniro paashini nokamantemiri. Okameethatzi pikenkithashiryaa-koe-yeroni okaatzi kyaaryooperotayitatsirini, okaatzi añaaperotayiterini kameethayitatsirini; maawaeni okaatzi kameethatatsiri. Kyaaryo, pikantatyeeyaani eero pikenkithashiryaa-kopiintawo pantero kaari kameethatatsi, inta pikenkithashiryaa-peroeyaarini maawaeni okaatzi inimotziriri Tajorentsi; eejatzi okaatzi kameethatatsiri inimoyiririni maawaeni atziri. Kyaaryo okameethatzi ashi poyiro pikenkithashiryaa-kotero oetarika kameethatatsiri eejatzi oetarika añaaperoteeyerini okameethatzi. ⁹Pantapiinteeyeroni maawaeni niyotagae-yakimirini, maawaeni nokamanteeyakimirini, maawaeni pikemaeyawakinarini. Oetarikapaeni piñaakirini nantakiri naari, ari panteeyeroni eerori. Rootaki kijokiro rowantemiri Tajorentsi: ijeekakagaeyemini kameetha.

Riraga jiriposhijatzi osheki ineshironkaeyakirini Paaworo

¹⁰Paerani pikenkithashiryaa-witeeyakinani, roojatzi pipeyakotawitaanani; omaanta niyotaki iroñaaka pikenkithashireeyaanani eejatzi, pikaminthagaeya-

kinani, rootaki nokimoshireperotantakari. Tema ikameethataki Awinkatharite. Tee pipeyakotaperotana, omaanta tee pimatawitawoni pikaminthagaeyenani. ¹¹Tee nokamantawitzimi eeniro koetyeemotakinari oetarikapaeni: tee. Tee otzimaperotawita tzimimotanari, omaanta iroñaaka nametakawo nokimoshiretashita, omawitya tekatsirika tzimimotenani. ¹²Nametakawo nojeekashita tee nashaagantya osheki, eejatzi nametakawo arrika nashitayityaawoni oetarikapaeni. Niyotayitakironi maawaeni: niyotaki nokemakawo nowanawo, eejatzi niyotakiro tsika okanta notasheyi. Niyotakiro nashaagantaka, eejatzi niyotakiro nashironkaaka. ¹³Tema kijokiro rowana Rotyaantanewo Tajorentsi, imatakaakina, rootaki nomatantawori oetarikapaeni ikowakaakinari. ¹⁴Omaanta pineshironkaeyakinani. Piyoteeyakini nowashironkaawitaka, rootaki pikaminthagaeyantakinari. Tema kameethataki okaatzi pantakiri.

¹⁵Eejatzi piyoteeyini tsika okantani paerani, owakiraani nokenkithatakaantakimirini jaga pinampiki, netakoperoyakimini. Niyaatantaari eejatzi, nopoñaana Masherooniyaki, niyaatayitakini paashinipaeniki nampitsi. Apatziro eerokapaeni petakoeyawakinani, pipashiteeyawakinawoni koetyeemotakinari. Tee ikimiteeyemini riraga aapatziyeeyaririni janta paashinikipaeni nampitsi. ¹⁶Eejatzi, nojeekantakarini janta Tejawoonikaki, potyaanteeyakinarini okaatzi koetyeemotakinarini.

Eejatzi paashini pipakaantaana. ¹⁷Tee nokowakaawitzimi pipapiintena oetarikapaeni, omaanta nokowaperotaki pimatayiteroni kameethatatsiri, kameetha ipinataperoyantemirini Tajorentsi.

¹⁸Ippaakinawo Epajororiito maawaeni pipakaantakinari. Okameethaperotzi iroka pantakiri, okimitaka riro pipakiri Tajorentsi maawaeni. Iñaaperotakiro, riweshiryaawentakimi. Iroñaaka ojeekimotaperotakina oetarikapaeni, tekatsi paashini koetyeemotenani; monkaataka. ¹⁹Pameentaperotakari Jesokirishito, rootaki retakoeyantemirini Tajorentsi, ipaeyemini maawaeni koetyeemoeyakimirini. Ashaagantzinkari rirori, tee imashithatzi. Tema reewawenantaperotzi, ikameethaperotzi.

²⁰Thame añaaperoyeerini Pawa Tajorentsi, akanteetatyeeyaani. Aritaki akantaperoyeaani.

Riweyantakawo Paaworo rojankinari

²¹Nowethateeyemini, eejatzi nowethateeyarini maawaeni riraga aapatziyariri Jesokirishito. Riwehateeyakimini eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaka. ²²Eejatzi riwehateeyakimini maawaeni aapatziyariri: riraga ratziritepaeni Seesari, maawaeni. ²³Nokowaki ineshironkaperoyemini Awinkatharite Jesokirishito. Piweshiryaawenteeyarini, maawaeni.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

ROJANKINATZINIRI PAAWORO KOROJAASHIJATZI

1¹⁻² Eeniromi, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Korojaashikinta? Naaka Paaworu nojankinatzi miro. Naaka Rotyaantanewo Jesokirishito, rootaki nokenkithatakaantzimiri, rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Notsipata-kari jaka ayemijantzinkarite Temoteeyo. Nojankinatzi miro maawaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga pinampiki. Nokowaki ineshironkatapiintemi eejatzi riweshiryaakayemi Pawa Tajorentsi, eejatzi rirori Awinkatharite Jesokirishito.

Ipaasonkitakowentziri Paaworu korojaashijatzi

³⁻⁵ Paerani pikemakironi iinaani Jesoshi paapatziyakawo, rootaki pawijakotantari. Kyaaryo iroka pikemakiri. Eejatzi piyoteeyawakironi kameetha ijeekakayemi riraga Tajorentsi janta jenokinta. Rootaki paapatziyantaperotakariri Awinkatharite, eejatzi osheki pineshironkaperotziri maawaeni ayemijantzinkarite. Nokemakotakimi, rootaki maawaeni kitejiri namanantapiintariri Tajorentsi, nokantapiintziri imatakaapiintemiro kameethatsiri, eejatzi noñaaperotziri Tajorentsi, riraga ashitariri Awinkatharite Jesokirishito. Eerokateeyakini

nopaasonkitakowentziri. ⁶ Pikemakiro iyaatakotayitanakini iinaani Tajorentsi maawaeni nampitsikipaeni. Raapatziyeeyakarini Jesokirishito oshekini riroripaeni. Pikemantakawori eerori, piyotaperotawakiro kyaaryo ineshironkatakae riraga Tajorentsi. Paapatziyawakawo rootaki kaari pikimitanta paerani, omaanta eekiro, eekiro piyotakiro pantero ikowakiri rirori. Eejatzi ikimitakimi paashinipaeni kemaperotakariri ipaashiniperoteeyeeni. ⁷ Riroma Epaa jagashi rirotaiki kenkithataakimirini paerani. Ikimitana, ikantani ikyaaaryoowentziniri Jesokirishito. Kameetha ikyaaaryoowentziniri, rootaki notyaanantariri ikenkithatakaantayitakimirini. ⁸ Ikamantapaakina omatakaakimiro Ishire Tajorentsi, rootaki pineshironkaperotantakariri paashinipaeni atziri.

⁹ Rootaki namanapiintariri Tajorentsi: “Pimatakayeri pikowakaakiriri maawaeni noyemijantzinkarite janta Korojaashiki”.

Roojatzi nokantani nokantapiintziri Tajorentsi: “Piyotakayeri korojaashijatzi maawaeni pikowakaakiriri kameetha raapatziyantaperotemiri”. Eejatzi nokantziri: “Nokowaki Pishire iyotaaperoteri maawaeni, iyotakaaperoteri, kameetha ikemantaperotyawori

pikantziri”.¹⁰Eejatzi nokantziri imatakayemiro apatziro pikenkithashiryaaipiintero pantero kameethatsiri, piweshiryaaakaaperotantyaariri, eejatzi panantyaawori maawaeni kameethatsiri. Riroma rirotaki Awinkatharite, rootaki okameethatantari anteniri iroka, iñaaperotanteeri. Nokantziri imatakayemiro apatziro pantero kameethatsiri, rootaki imatakayemiro piyotantyaariri, eekiro, eekiro piyoperoteri.¹¹Riroma rirotaki Tajorentsipero, ikameethapero-taki, imataperotero oetarika ikoyiri, rootaki nokanantariri imatakaantemirori pimatantapiintyaawori maawaeni kameethatsiri, eero pijamashiryaaowo inta pikimoshirewentanakiri Tajorentsi. Rooma aririka rowashironkaawitemi atziri, rirotaki matakayemironi Tajorentsi eero pipiyatantari pikijiri.¹²Rooma rirotaki owameethatakaeri, riwetsikashiryaaake aatantyaari janta ikashiyaakaakanta. Rooma ari akaatee-yapaakirini maawaeni ayemijantzinkarite janta okitejiperotzinta, kameetha ajeekapae. Rootaki akanantakariri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa”.

Ikenkithatakotakiri Jesokirishito

¹³Paerani reewawenantawitakaerini iwinkatharite kamaaripaeni rootaki akimitantawitakaririni ajeekawitani janta otsiteniperotzinta. Omaanta rowawijaakotakae Tajorentsi, rootaki iroñaaka reewawenantakaeri Itomi, riraga inintaperotanewo rirori.¹⁴Ikamawentakae riraga Itomi, rapaatawentakae riraa rowawijaakotantakaeri. Ineshironkaperotakae Iri, iroñaaka eero ikenkithashiryaaakoteero kaari kameethatsi antawitakari paerani.

¹⁵Kaari ikoñaanitzu Pawa Tajorentsi, omaanta ipokapaaki jaawikika Itomi, ikoñaatapaaki kipatsikika, rantaritapaaki jaka. Omaanta ikimitaperotari Ashitariri.

Tekirani ojeekini kipatsi eejatzi maawaeni oetarikapaeni añaayitirini, ari ijeekitani janta jenokinta rirori.¹⁶Rirotaki wetsikakiriri maawaeni: jenokijatzi, kipatsijatzi, koñaatatsiri, kaari koñaatatsi, maawaeni. Aritaki riwetsikakiri maawaeni rinashitayitakani ronampiri Tajorentsi. Rirotaki Jesokirishito wetsikakiriri maawaeni. Tee riwetsikashitari, inta riwetsikantayitakaririni maawaeni iñaaperoteri.¹⁷Rirotaki Jesokirishito itaperotakaworikya ijeekitani paerani. Ikantakiri maawaeni riwetsikani: “Aritaki pikanteeyaani”.¹⁸Rirotaki Jesokirishito iyoperotatsiri reewatawentakae aaka, eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyariri. Tekatsimi rirori, eeromi ayotzirimi Tajorentsi, eeromi aapatziyarimi, eeromi awijakoteemi. Ipiriinteeri Itomi riraga Tajorentsi paerani, eero ikamae eejatzi. Rirotaki Jesoshi itakawori ipiriinta. Riro impaetatsini kaminkari ipiriintee aririka omonkaatapaakya ipokantaatyaari Jesoshi jaka kipatsiki. Kyaaryo ipinkathariperowenantziroña maawaeni,¹⁹itajorentsi-perotakiroña. Rootaki ikowakaakiriri Ashitariri.²⁰Paerani eenitatsini kaari kameethatsi rantawitarini maawaeni atziri, rootaki kaari riweshiryaaantawita riraga Tajorentsi, omaanta rotyaantakiri Itomi ikamawentakae koroshiki, rapaatawentakae riraa. Ikamawenantakaeri kameetha atsipatanteeyaariri rirori, rootaki roemoshirenkantakaeri. Rowameethatakae eejatzi ikoyi rowameethateri maawaeni kipatsijatzi eejatzi jenokijatzi. Iroñaaka iñaaperotakae akameethatzi, eejatzi añaaperoteeri rirori.

Ikenkithatakoteri korojaashijatzi

²¹Ari, paerani tee pikenkithashiryaa-piintzirini Tajorentsi, pikijawitarini. Pikenkithashiryaaawitawoni kaari kameethatsi, eejatzi pantapiintawitawoni.²²Omaanta ipokapaaki Jesokirishito kipatsikika, ikoñaatapaaki ikimita-

kotawitapaakae aaka. Roojatzi ikamawentakae koroshiki rowameetha-tantakaeri, rootaki iroñaaka piñaaperotantari Tajorentsi ikameethatzi, eejatzi iñaakimi eerori pikameethaperotaki, ikimitakaantakimi tee pantziro kaari kameethatatsi. ²³Omaanta ikowaki akantatyeyyaani aapatziyawo iñaani. Eekiro aataye aapatziyaperotana-kyawo. Piyotaperote kyaaryoopero atsipataperotyaaari Tajorentsi paata jenokinta. Eero pipakayiro paapatziyawo iñaani. Ñaakiro, othotyaka okamantakotaka iñaani Tajorentsi maawaeni nampitsiki. Eejatzi naari nokenkithatakotakiro, notsipatakari paashinipaeni kenkithatakaanantatsiri.

**Riyoteeri Paaworo kaari
riyotawitani paerani**

²⁴Osheki ikemaatsitakawo Jesokirishito rowawijaakotantakariri maawaeni aapatziyariri, iroñaaka ikimitakaantakae aaka inampijatzipero, rooma aapatziyaa-kari. Iroñaaka okimitaka maawaeni aapatziyariri ikemaatsitawentyaari paashinipaeni rawijakotantyaari, eejatzi naaka nokemaatsitawentzimi, niyotaantzimiri paapatziyaari rirori, rootaki nokimoshiryantari. Monkaa-taka iroñaaka. ²⁵Ikantana Tajorentsi: “Pineshironkateri maawaeni piyemijantzinkarite, eejatzi piyotaaperoteri nokoyiri”. Ari iroñaaka niyotaakimiro. ²⁶Niyotaakimiro maawaeni kaari riyotawitani paerani ronampiripaeni Tajorentsi, eejatzi kaari riyoteeyawitani atziripaeni. Iroñaaka riyotakaakaero aaka eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyariri. ²⁷Iroñaaka ikowaperotaki piyotero imatakaakimiri; okameethaperotziroña. Eeroka kaari joriyotatsi, omaanta ikamawenteeyakimini eeroka eejatzi rootaki kijokiro rowaperotantzimiri Jesokirishito pishireki, rootaki

piyotantari kameetha pijeekimotaperoteri Tajorentsi iinja. ²⁸Rirotaki Jesokirishito nokenkithatakotziri. Nokantziri maawaeni atziri: “Kyaaryoowa, pantzirokari kaari kameethatatsi”. Eejatzi niyotaaperotziri irinta riyotaperotantyaariri riraga Jesokirishito, raapatziyaperotantyaariri kameetha. Eejatzi eeroka, aririka piyoperoteri, paapatziyaperotyaaari, ari pikimitaperotyaaari Tajorentsi pikameethaperotana-naki. ²⁹Rootaki nopomeentsiwenantzimirori, kaari noperawenantzimi. Eejatzi rootaki niyotaantakariri maawaeni. Imatakaakina riraga Jesokirishito, rirotaki shintsitakaakinari, itajonkawentakina nomatantakawori.

2 ¹Nokowaki piyote nokantani nopomeentsitawentzimi nokenkithatakayiri Tajorentsi. Nokantapiintziri imatakayemiro kameethatatsiri, eejatzi nokimitakowentziri ayemijantzinkarite janta Raworisheeyaki. Eejatzi nopomeentsitawentziniri maawaeni kaari ñaana, nokantapiintziri Tajorentsi imatakayeri rirori kameethatatsiri. ²Nokantapiintziri eejatzi imatakayemiro piweshiryantyaari, pineshironkatawakaantyaari. Eejatzi nokowaki imatakayemiro pikemaperotero maawaeni rantawentzimiri Jesokirishito. Rootaki nokowakiri piyoperoteri Jesokirishito. ³Paerani tee riyotawitarini atziri irira, omaanta iroñaaka riyoteeri rirori. Jee, nokowaki piyoperoteri kameetha. Rootaki nokanantakimiri.

⁴Omaanta eenitatsi paashini atziripaeni rinashita riyotaantzi. Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari, rootaki niyotaantzimirori maawaeni iroka. ⁵Kyaaryo, tee notsipatawizimi, omaanta osheki nokenkithashiryakimi. Niweshiryawentakimi kameetha pijeeki. Kyaaryo, pineshironkatawakaaka, eejatzi eekiro piyaatatzi

paapatziyaperotari Jesokirishito, rootaki niweshiryaantari.

Kijokiro poyeri Jesokirishito

⁶Rooma paerani paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, rootaki rowawijaakotantakimiri. Rootaki iroñaaka, eekiro piyaatatzi paapatziyaantariri apatziro irira: maawaeni kitejiriki panteniri oetarikapaeni ikowakaakimiri. ⁷Noshiyakaawentemiro: rowaga pankirentsi, aririka oparithaperotaki inthomaeki kipatsi, rootaki oshookantari kameetha, eejatzi oshintsitantakari. Eejatzi pikimitanakya eerori, kijokiro poyeri Jesokirishito. Apatziro pikenkithashireeri, ari imatakayemiro kameethatatsiri, eejatzi ishintsishiretakayemi. Pikantatyeeyaani pikemijantaperoteri, rooma rootaki riyotagaetakimiri. Aritaki pikantya, eekiro piyaataye pipaasonkiteeyerini Jesokirishito, tema ineshironkaperotakae.

⁸Omaanta eenitatsi paashini atziripaeni inashita riyotaantzi. Kyaaryoowa, riyotaantziro theeyaantsi, rowaga maawaeni ikenkithashiryaari rirori eejatzi maawaeni riyotashitawitari: rootaki riyotaanteeyawitarini ichariniiteni, itaperotakaworini ijeekini. Ramatawitzimikari. Eero paapatziyari. Tee riyotagaero ikantaperotziri Jesokirishito: tema tee ikowakayimiro paapatziyaari.

⁹Inta okameethatzi paapatziyari irira. Paerani ikimitakae awatha aaka, omaanta itajorentsiperotakiroña, ashi royiro. ¹⁰Eejatzi eerori, aririka kijokiro poyeri, paapatziyari, ikantyaani itajonkawentapiintemi, eero powashironkaantaroña, inta ipashitzimiro maawaeni koetyeemotzimiri. Ipinkathariperowenantziroña, ranaakoperotziri maawaeni paashinipaeni jewatawita-

chari. ¹¹Paerani ikantzini Tajorentsi itotonateeyani ishiramparitantari joriiiyoapaeni, rootaki riyotantakari atziri raapatziyakari Tajorentsi. Omaanta iroñaaka aririka paapatziyari Jesokirishito, inashita ikowakayimiri. Kaari pitotonatantyaawo. Iroñaaka kimiwitaka pitotonatakiro, omaanta rowameethatakimi pishireki pipakaantaawori kaari kameethatatsi pantzirini, iroñaaka eero pikoyiro pantapiintero. ¹²Eeroka ikaawoshitanteetakimiri, kimiwitaka itsipatakimi Jesoshi, pikamaki eejatzi kimiwitaka romonkeetakimi omookinta. Tema Tajorentsi ipiriinteeri Jesoshi, eejatzi eeroka kimiwitaka ipiriinteemi. Tema paapatziyakari riraga Tajorentsi-pero, riraga piriinteeriri Jesokirishito, rootaki ipaashinitakaanteemiri. Iroñaaka tekatsi pikanteeyaa pantero kaari kameethatatsi, rooma kimiwitaka pikamakitzi. ¹³Paerani okimitzimotakimi tee pañi, tee pikenkithashireerini Tajorentsi; inta pantapiintawitawoni kaari kameethatatsi. Tee piyotawitarini riraga Tajorentsi. Iroñaakakya ineshironkatakimi, tee ikenkithashirya-gaero kaari kameethatatsi pantawitarini. Rowameethatantakimiri panteero kameethatatsiri, pikimitakari Jesokirishito. ¹⁴Paerani osheki apomeentsi-wentawitakawoni rojankinarini Moeseeshi awijakotantyaarimi, omaanta tee amonkaatzirini. Ayotaki eenitatsini kaari kameethatatsi antzirini, rootaki aatantyaarimi paamarikinta akemaatsityaawomi. Omaanta ikamawentakae Jesokirishito koroshiki, rowawijaakotakae. Iroñaaka eero apomeentsi-wentawo irona jankinarentsi awijakotantyaari. ¹⁵Paerani, ikamantari Jesokirishito koroshiki, riyotakaakae tekatsi ikantee rowashironkae riraga iwinkatharite maawaeni kamaari eejatzi maawaeni pinkathatziriri riraga

paashinipaeni kaari iñagaetzi.
Ithañaakowentakae Jesokirishito, eero
ishinetziri irintapaeninta ranaakotee.

**Eero pikenkithashiryaawo
riyotaawitzimiri atziripaeni**

¹⁶Tee okameethatzi ikijantemiro
atziripaeni oetarika powayitarini eejatzi
pimiritayitzirini. Eenitatsi osheki
kitejitatsiri rinashitakayitakarini
joriyyopaeni imakoryaanteeyarini.
Rantzironi: maawaeni ojarentsi,
maawaeni kashiri eejatzi maawaeni
saawaro. Teerika pimonkaatziro eerori,
eero pishinetziri ikijawentemiro.

¹⁷Paerani ikantani rametapiinteeyawoni
joriyyopaeni, ikenkithashiryaantariri
Tajorentsi, omaanta iroñaaka rareetaka
Jesokirishito. Riroperotaki apinkathee-
yerini. Monkaataka, ari okaatzi: eero
iroñaaka apiitapiinteero rameteeyarini
joriyyopaeni. ¹⁸Kyaaryoowa, eero
pishinetziri riroripaeni ramatawitemi.

Inashita oetarika riyotaantziri.
Ikwakaemikari pikimityaari rirori,
ikantzimikari: “Pipinkathateri ronampiri
Tajorentsi pawijakotantyaari. Noñaakiro
kaari iñaapiintziri paashinipaeni,
¿piñaakiroma eerori?” Ikantakaaperota-
shita. Eero pikenkithashiryaawo
ikantawitzimiri, itheeyashita. ¹⁹Tee
raapatziyaperotari riraga Jesokirishito,
omaanta irira rirotaki Jewateeni.
Aakakya, aririka akenkithashireeri irira
apaniroeni, kameetha aapatziyaari.
Riyotakaakae, imatakaakae kijokiro
owakiri ayemijantzinkarite antapero-
tantyaawori ikowakaakaeri Tajorentsi.

²⁰Ikamaki Jesokirishito, eejatzi
okimiwitaka itsipatakimi pikamaki
eerori. Iroñaaka eero pikenkithashi-
ryaawo riyotaawitzimiri atziripaeni,
eero owawijaakotzimi. ¿Iitaka patsipeta-
shitantawori pantashiwitakawo ikantzi-
miri irintapaeni? ²¹Tee okameethatzi

ikantawitzimiri: “Aririka pikowaki
pawijakote, eero pipampitziro okaatzi
ithaawakari Tajorentsi, eero powari
kaari ishinetzi Tajorentsi, eero poteeyiro
ithaawakagaetari”. ²²Tee rootaki
ikantziri Tajorentsi. Rooma riyotashita-
kawo atziripaeni iroka, riyotaashitzi-
miro. Pamine, riwetsikakaero Tajorentsi
maawaeni owanawontsi owaeyarini.
Aririka owaeyawo, ari okaatzi, thonka-
paaka. Tekatsi okantziro ashire.

²³Aririka atzityaawo owanawontsi
aetakaashitakari ayotzi, aetakaashita-
kari aapatziyaperotakari Tajorentsi,
aetakaashitakari tee akantakaaperota,
aetakaashitakari ashironkaawentakari
Tajorentsi. Omaanta atsipetashitakawo
atzita. Aririka atzitayityaawoni
owanawontsi, akantatyaani akoyiro
kaari kameethatatsi, tee akoyi
amaejantero, eejatzi akantakaaperotaka.

Ikanteri: “Kameetha piyeeki”

3 ¹Paerani tee piyoteeyawityaarini
Tajorentsi, piyaateeyenimi paama-
riki kaari tsiwakanitatsini; omaanta
ikamawenteeyakimini Jesokirishito,
rowawijaakoeyakimini. Roojatzi
ipiriinanta; rootaki iroñaaka piyotanta-
riri Tajorentsi, eero piyaateeyeeni
paamariki, inta piyaateeyeeni jenokinta:
janta ijeekinta Jesokirishito rakoperoki
Ashitariri, itsipatapaari ipinkatharipero-
tzi. Iroñaaka eekiro piyaatatye pikowa-
perotanaki piyeekaeyeni janta, pitsipa-
teeyantapaeyaaririni. ²Rootaki kaari
apatziro pikenkithashiryaantapiintawo
tsika pikantyaari jaka jaawikika, inta
pikenkithashiryaakotaperotyawo
jenokinta, rowaga tsika ikanta
Tajorentsi, eejatzi oetarika ikowakayi-
miri. ³Okimitaka pikamaki, eero
iroñaaka pikenkithashiryaayiteroni
jeekatsiri kipatsikipaeni, eero pikimita
paerani. Omaanta rañaakagaemi

Tajorentsi, pijeekantapaeyaari jenokinta. Ikempoyaaperotakimi, ikimitakaantakimi riraga Jesokirishito. ⁴Inja ipiyee kipatsikika Jesokirishito, riraga añaakaeyakagaerini. Kameetha ipinkathariperotapaaki, akaateeyapaerini apinkatharitapae aakapaeni.

Eero papiitziro kaari kameethatatsi pantawitarini paerani

⁵Iroñaaka kimiwitaka kamakimi omaanta rowañaagaemi Tajorentsi, rootaki kaariroña papiitanteeyaawo kaari kameethatatsi pantawitarini paerani. Eeroka shirampari, eero pishirontawo tsinani kaari payi. Eeroka tsinani, eero pishirontari kaari piimi. Shirampari, eero pantatenkatawaka pishiramparinkaki, pikimitakaantyaari riro tsinani. Tsinani, eero pantatenkatawaka pitsinaninkaki. Eero pikowapero-tziro pantero iroka, eejatzi oetarika-paeni kaari kameethatatsi. Eero piñaawenatapiintawo pipiyotaperotero pashaagawo maawaeni kitejiri. Aririka pikenkithashiryaapiintero pipiyotero, pikimitakaantakawo rootaki pitajorentsite. ⁶Osheki rantayitzironi atziri irokapaeni, rootaki rowashironkaantyaariri Tajorentsi iinja. ⁷Paerani pantapiintawitawoni, ashi poyironi. ⁸Iroñaaka pipakaeroroña iroka: eero pikijawakaa, eero pimanintawakaa, eero powariperotawakaa, eero pikantzimatawakaa, eero powashiyakothatanta, ⁹eero pamatawitawakagaeyani, kameetha pijeeki; rooma iroñaaka tee pikimitagaeya paerani, eero papiiteero pantawitakari, kameetha pijeeki. ¹⁰Paashinishiretayiteemini, tema rowameethateemi Tajorentsi. Iroñaaka pikameethashireperotanaki, pikimiteeyaarini riraga Wetsikanakimiri paerani. Eejatzi maawaeni kitejiri tema rirotaki

amitakotzimiri pantero kameethatatsiri, eekiro piyaataty piyotaperoteri kameetha. ¹¹Tee ikenkithashiryaakotero Tajorentsi tsika akantari: omawitya rirorika jorriyotatsiri, kaari jorriyotatsiri, totonatachari ishampirantantari, kaari totonatziro, poñaachari paashiniki kipatsi, yotzinkari, kaari yotzinkari, pimantaarewo, kaari pimantaarewo, omaanta ikenkithashiryaakoteeri aapatziyakaririka Jesokirishito riraga Awinkatharite.

Tsika akantyaaka ajeekae aakapaeni aapatziyariri Jesoshi

¹²Pamine, ineshironkaperotakimi Tajorentsi. Rowameethatakimi pishireki, rooma riyoyaakimi reentsitetzimi. Rootaki ikowakaakimiri ashi poyero petakotantya, pikaminthaante, eero pikantakaaperota, pitsinampashirete, eero peshiwentziro. ¹³Poyaakotawakagaeyani: eero pipiyatakotari kijawitemiri, inta pipeyakoteniri eejatzi pineshironkateri. Rooma ipeyakotzimiro Awinkatharite kaari kameethatatsi pantziri. Eejatzi pikimiteri atziripaeni eerori pipeyakoteniri oetarika rantzimotawitemiri. ¹⁴Iroka kameethaperotatsiri pantaperoteri: eekiro pinintashireperotawakagaeyanakyaani maawaeni. Ñaakiro, aririka anintashireperotawakaa, aritaki aakameethatawakagaeyanakyaani maawaeni.

¹⁵Piweshiryaawenteeyarini riraga Jesokirishito. Rootaki riyoyaantakimiri Tajorentsi piweshiryaawentyaari rirori. Roojatzi pikantyaani pipaasonkita-piinteri. ¹⁶Pikantyaani pikenkithashiryaaperotantyaawori iñaani Jesokirishito. Pikanteri riyotakayemi kameetha piyotaawakagaeyantyaarini ikowakaakimiri Tajorentsi. Eejatzi pikantawakagaani: “Thame aweshiryaawentyaari Tajorentsi”. Ikamintheeyakimini

Tajorentsi, iroñaaka pipaasonkiteeyirini. Pomampaawenteeyarini irira maawaeni pajankaneki, pomampaawaetya okantziri Iwaperite. Pomampaa-wentyaari Tajorentsi, eejatzi pomampaakotyawo Ishire Tajorentsi iyotashiretakaakimiri. ¹⁷Tee akowae-yeni ipashiwentakagaeyeeni Awinkatharite Jesoshi, rootaki nokowakaantakimiri powameethatayiteroni maawaeni oetarika panteri. Okameethatzi akenkithashiryaapiinteri, apaasonkiteeyantyaaririni Tajorentsi.

Ikantziri tsika akanterika atziripaeni

¹⁸Eeroka tsinani, pikemijantaperoteri piimi, rootaki ikowakaakimiri Awinkatharite. ¹⁹Eeroka shirampari, pineshironkaperotero piina, eerokya pikijathatziro. ²⁰Eejatzi eeroka eentsi, pikemijantaperoteri piri oetarikapaeni ikantemiri. Eejatzi pikimitero piniro, pikemijantaperotero oetarikapaeni okantemiri. Tema rootaki inimotziriri Awinkatharite. ²¹Eenitatsirika pashi peentsitepaeni, kameetha pikemijantakayeri. Omaanta eero pikijathatziro, pikantakaashiryaakaneentari-kari. ²²Pimantaari, pikemijantaperoteri riraga amanantzimiri, oetarikapaeni ikantzimiri. Eero pamatawiziri: omawitya eerorika raminimi, omaanta kameetha pantawaeteniri. Pipinkathatziririka Awinkatharite, ari pikyaaryoowenteniri rirori kameetha piwaatorote. ²³Oetarikapaeni panteniriri, pikyaaryoowenteniri. Pikimitakaantyaari riro Awinkatharite pikyaaryoowentziniri, tee riro atziri. ²⁴Piyoperotaki pikyaaryoowenteniri Awinkatharite Jesokirishito, rirootaki pinatemini iinja, rañaaperotaka-gaemi janta Tajorentsikinta. ²⁵Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatzi, ari rowashironkaakiri Tajorentsi.

Oetarikapaeni anteeyakirini, eenitatsi ikanteeri aaka iinja, tekatsi akantya amatawiteri.

4 ¹Eeroka antawaetakaantatsiri, pineshironkateri patzirite, kameetha pipinateri. Eero powashironkaashitari, kameetha piyeeki. Rooma piyotzi iyeeki janta jenokinta Piwinkatharite, riyotaki maawaeni pantzirori.

Pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi

²Pikantyaani pamanapiinteri Tajorentsi, maawaeni kitejiri. Pikenkithashiryaakoperotyaari oetarika ikantziri, eejatzi ikoyiri, eejatzi pikantapiinteri: “Ariwee Pawa, paasonki”, rooma ikameethaperotaki. ³Rooma nokamantapiintziri atziripaeni tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari, rootaki romonkyaanteetakinari jaka omonkyaa-gamentotsiki. Pamaneri Tajorentsi ramitakoeyenani nokamanteeyerini paashinipaeni atziri tsika ikantakaeri Jesokirishito rowawijaakotantakaeri. ⁴Pikanteri imatakayenawo kameetha nothotyeeniri atziripaeni, ikemaperotantyaawori. ⁵Eejatzi aririka pitsipatyaari kaari aapatziyariri Jesoshi, nokowaki kameetha piyeeki, eero pipashiwenta. Eejatzi kameetha piyotagaeyerini, eero piperashiryaawo. ⁶Aririka pikenkithatakayeri, pineshironkateri, kameetha ikemaperotantemiri. Eero poñaashirenkiri piñaañaatziri. Aririka rojampitemi oetarika, piyote kameetha tsika pikanteri pakeri ikowantaperotyaari rirori raapatziyari Jesoshi.

Ikenkithatakotziri Teekiko

⁷⁻⁸Iroñaaka notyaantemiri Teekiko, ayemijantzinkarite nonintashireperotziri. Ikitakina, ikyaaryoowentziniri Awinkatharite oetarikapaeni rantziri. Ikamantapaakimi tsikarika nokanta

nojeekaki. Rootaki notyaanantyaariri, piyotantyaari tsikarika nokanteeyarini jaka, eejatzi nokowaki riweshiryaaka-yemi. ⁹Itsipatanakyaari irira Oneeshimo, poñaachari piipatsiteki. Rirotaki ayemijantzinkarite: ikyaaryoo-wentziniri Awinkatharite oetarikapaeni rantziniriri. Nonintaperotziri. Ari ikaate apite kamantapaakimini maawaeni oetarika awijeentsiri jaka.

**Riweyaantari riwethatyaari
korojaashijatzi**

¹⁰Eeniro jaka eejatzi Arishitaariko, riwethatzimi. Ikaatakina nokyaaryoo-wentziniri Awinkatharite, rootaki romonkyaanteetakariri eejatzi naaka. Eejatzi riwethatzimi Marikoshi, riraga rirentzithori Werenawee. (Tema irika Marikoshi rirotaki nokamantakotakiri paerani. Nokantakimi: “Aririka rareetaka-pinaampiki, paakameethatawakiri”.) ¹¹Eenitatsi jaka eejatzi Jesoshi, iitachari eejatzi Jooshito, riwethatzimi. Rirotaki jorriiyopaeni omaanta ikaateeyakinani nokenkithatakotziri Tajorentsi tsika ikantari reewawenantee. Eejatzi osheki riweshiryaakaakina. Paashinipaeni jorriiyotatsiri tee ramitakotana. ¹²Eeniro Epaaagashi riwethatzimi eejatzi. Poñaachari pinaampiki. Rirotaki kyaaryoo-wentziniriri Jesokirishito eejatzi. Ikantani ramanapiintziri

Tajorentsi imatakayemi pikimityaari, pikameethatantyaari, eejatzi pimatantyaawori maawaeni ikowakaakimiri. ¹³Nokantemi: kyaaryo, ikyaaryoo-wentziniri rirori. Eejatzi ikyaaryoo-wentziniri riraga raworisheeyajatzii, eejatzi riraga iyeraaporeshi-jatzi. ¹⁴Eejatzi riwethatzimi Rookashi, riraga aawinantatsiri noneshironkaperotziri. Eejatzi riwethatzimi irira Teemashi.

¹⁵Niwethatari maawaeni ayemijantzinkarite janta Raworisheeyaki, eejatzi niwethatawo Niijowa, eejatzi niwethatari maawaeni kemijantapiintzirori iñaani Tajorentsi janta opankoki. ¹⁶Piñaanatawakiniri nojankinari maawaeni ayemijantzinkarite eerokakinta. Roojatzi pikanteri riraga raworisheeyajatzii iñaanatawakiniri maawaeni iyemijantzinkarite rirori. Eejatzi piñaanatawakiro nojankinatziniriri irinta. ¹⁷Iroka pikanteriri Arikiipo: “Pimonkaateniri maawaeni ikowakaakimiri Awinkatharite, eero piperawentawo”.

¹⁸Naaka Paaworo nojankinatakimiro nakoki: “Nowethatzimi”. Eenirona nojeeki jaka omonkyaagementotsikika, eero pipeyakotziro. Nokowaki ineshironkatemi Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinateeyimironi:

Paaworo

RITAKANARI PAAWORO

ROJANKINATZINIRI TEJAWOONIKAJATZI

1 ¹Nokoyi niwethatemi eerokapaeni, noyemijantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Tejawoonikakinta. Naaka jaka Paaworo, notsipatari Shiirashi eejatzi Temoteeyo nojankinatzi miro iroka. Tema eeroka shenkateeyakaririni Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Nokowaki ineshironkatapiinteeyemini eejatzi kameetha ijeekakagaeyemini.

Riraga tejawoonikajatzi osheki rameentari Jesoshi

²Nokantatyeyyaani nopaasonkitziri Tajorentsi: nopaasonkitawenteeyimini eejatzi nokantani namaniri ramitakoe-yemini. ³Nokenkithashiryaapiintzimi osheki paapatziyeyakarini Pawa, rootaki panantanakanariri maawaeni ikowakaakimiri. Eejatzi nokenkithashiryaakimi pineshironkateeyirini, rootaki pamitakatantariri paashinipaeni atziri, pikyaaryoowentziro, eejatzi pinintashiryaawakaaka. Eejatzi nokenkithashiryaakimi pikyaaryoowentziro pameentakari Awinkatharite Jesokirishito, paamaantaperotariri ipiye. ⁴Noyemijantzinkarite, ikantani ineshironkatanimi Tajorentsi. Niyotaki riyoyeyakimini, rootaki reentsitetanteeyakimirini. ⁵Piyoteeyakini paerani nokamanteeyakimini tsika pikantyaari pawijakotantee-

yarini, tee nokantashitzimi. Iyotaakimi Ishire Tajorentsi kyaaryooperotakikya nokantakimiri. Eejatzi piyotzi okameethataki maawaeni nanteeyakirini, rootaki piyotantakari kyaaryooperotakikya okaatzi nokantakiri.

⁶Oetarika piñaakotakinari nantakiri naari, aritaki pikimitanteeyakinarini eerori, paapatziyawo ikantziri Awinkatharite Jesoshi. Pikemaperotantari ikantziri irira, pameentakari roojatzi pikimitakari. Osheki rowashironkaakimi kaari aapatziyari, omaanta eekiro piweshiryaanakitya; kaari pikantashiretzi, iweshiryaakaakimi Ishire Tajorentsi. ⁷Kameetha piyeekaki, rootaki ikowantakari ikimitemi maawaeni ayemijantzinkarite janta kipatsikipaeni owaero Masherooniya eejatzi Akaaya.

⁸Aritaki powaaganakiro ikantziri Awinkatharite. Tee apaniroeni ikemakotakimi riraga masherooniyajatzii eejatzi Akaayajatzii, inta ikemakotakimi maawaeni paashinipaeni atziri paapatziyaperotakari Tajorentsi. Iroñaaka tee nokamantziri naari, rooma riyotakotakimi paapatziyari Jesoshi, ⁹eejatzi ikenkithatakotashiteeyakimini. Riyoteeyakini maawaeni atziri paerani niyaatantashiteeyakimirini, niyotakotakimiri rirori kameetha. Riyotaki pookaeyakironi maawaeni piwetsikashitawitari

piitajorensiwitari, roojatzi pameentakari Tajorensipero, riraga Añaaperotatsiri. Iroñaaka paapatziyeeyarini apatziro irinta: pikyaaryoowentziniri ikowakaakimiri. ¹⁰Eejatzi ikenkithatako-tashitakimi pikantyaani paamayari riraga Itomi Tajorensi. Arimachee ipokae, ipoñaakya jenokinta. Ikamaki paerani, ijeekaki 3 kitejiri omookinta. Roojatzi ipiriinteeri Tajorensi, rañaaka-gaeri, roojatzi roenokantanaa jenokinta, eejatzi ipiyee iinja. Ari rowashironka-gaeyerini iinja maawaeni kaari aapatzi-yari, omaanta eero athaawantari, tema rowawijaakotakae riraga Jesoshi maawaeni aari, riraga aapatziyaperotari.

Oetaka rantziri riraga Paaworo Tejawoonikaki

2 ¹Piyotaki, noyemijantzinkarite-paeni, aririka nareetanteeyakimirini niyoteemi, tee natsipetashitawo. ²Piyotaki paerani tekirani niyaatzini pinampiki, ikijayitakinani janta Jiriposhiki, osheki nokemaatsitashitakawo eejatzi ishironteetawentakinani inji, inji, inji. Omaanta ramitakotakina Tajorensi imatakaakinawo rootaki kaari nothaawanta inta niyotagaeyakimini maawaeni ikantziri Jesokirishito. Eejatzi osheki ipiyathatakina janta pinampikinta, omaanta omatakaakina Ishire niyotaakotakimiri riraga Jesokirishito. ³Eejatzi piyotaki kameetha nokenkithatakaakimiro ikantziri Tajorensi, tee nokompitawo. Tee namatawitzimi, inta niyotaakimi kameetha: tee notheeya. ⁴Omaanta iñaantakina rirori nokemijantaperotziri-rika. Tema iñaakina nantakiro, rootaki rotyaanantakinari nokamanantzimiri. Tee nokowashitawitari iñaaperotena atziri, inta apatziro nokoyiri Tajorensi iñaaperotena nokameethashiretzi.

Rooma riyotzi irintapaeni maawaeni oetarika akenkithashiryaaari. ⁵Eejatzi piyotzi tee nokoyi kameetha niweshiryaashiteeyemini namatawitantemiri, tee nokantashitzimi: “Pikameethaperoeyakini”. Tee nokowashita piyorikite. Riyotzi Tajorensi nokantzimiri kyaaryooperotatsiri. ⁶Tee nokowashita piñaaperotena eeroka, eejatzi tee nokowaki iñaaperotena paashinipaeni atziri. Omawitya naaka rotyaantaneowo Jesoshi, ⁷rootaki okameethatantawitari nokantemimi: “Piñaaperotena”. Omaanta tee nokowaki. Tee nokimitari peewatzinkarite. Okimitaka aririka othoteeri tsinani eentsite oteni, oneshironkatantariri, eejatzi nokimita-kaapaakimi, noneshironkatakimi eerokapaeni. ⁸Osheki nonintaperoeyapaakimini, rootaki niweshiryaantapaakari nokamanantapaakimirori okaatzi ikantziri Tajorensi. Eejatzi nokyaaryoowentzimi namitakotakimi paapatziyaperotari Jesoshi. Iroñaaka oetarikapaeni nantayitakirini, nokantani nokenkithashiryaapiintzimi.

⁹Pikenkithashireeya, noyemijantzinkarite, nojeekantzimotakimiri osheki nantawaetakiroña kitejiriki eejatzi tsiteniriki, oshekini nomaakotaperotakiwee. Tee nokoyi nonetheemi koetyeemotanari, rootaki nantawaetantari nopinatantyaawori koetyeemotanari. Tee nokoyi pipomeentsiwentenanawo eerori pipashitayitenani oetarika. Nantawaetaki eenironi nokamanteeyakimironi ikantziri Tajorensi. ¹⁰Piñeeyakinani naapatziyaperotakari Jesoshi, nomonkaatakiro ikowakaakinari rirori. Rootaki kameetha nojeekantakari, tekatsi kaari kameethatatsi nantziri, tekatsi nantani. Eejatzi iñaakina irira, kameetha nojeekimotakimi eeroka noyemijantzinkarite. ¹¹⁻¹²Iroka noshiyakaawentemiri: tema kameetha riyoteeri

shirampari reentsitepaeni. Piyoteeyakini nokimitakaanteeyakimini neentsitepaeni, nokanteeyakimini paapatziyari Jesoshi, niweshiryaakagaeyakimini, eejatzi niyotaakimi kameetha pijeekae-yeni ikimoshiryaawenantemiri Tajorentsi. Tema ikowakaakimi pathaagakotyaa rirori reewawenantemiri. Eejatzi iinja pijeekimotantyaariri janta ipankokinta, janta ishipakiryaakoeyininta maawaeni. ¹³Paerani, nokenkithatakaantapaakimirini, paapatziyaperotawakawo ikantziri Tajorentsi. Tee piitashitawakawo ro nashi nokantziri, inta piyotakiro rooperotatsiri ikantziri irira. Tema kyaaryoopero ikantziri eejatzi paapatziyeeyakawoni, rootaki opaashinitakaantakimiri, owameethashiryaantakimiri pishireki. Rootaki nokanantakariri Tajorentsi: “Ariwee, raapatziyawo tejawoonikajatzi pikantziri”. Aritaki nokantani nokantapiintziri.

¹⁴Ari, noyemijantzinkarite, pikimiteeyakarini riraga aapatziyariri Jesokirishito janta Joreeyaki. Ikijeeyakirini ijoriyotzinkarite ayemijantzinkarite janta, eejatzi ikimiteeyakimini kaari aapatziyariri rirori jaga pinampiki, ikijeeyakimini. ¹⁵Rowamaakaanteeyakirini joriyo Awinkatharite Jesoshi, eejatzi itakaworini ichariniiteni paerani rowamagaeyakirini kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi. Eejatzi rirotaki riraga joriyopaeni janta ikimitakina naari, ikijakina. Jee, rookakina romishiyakina, tee ikowakaana nonampijatzityaari. Tee okameethatzi rantziri, tee inimotziri Tajorentsi: tema ikijeeyakirini rirori maawaeni kaari joriyotatsi. ¹⁶Jee, osheki ithañaakotapiintawitakina nokenkithatakayemi eeroripaeni, rooma eeroka kaari joriyotatsi. Tee ikowaka-gaeyawitzimini paapatziyawo ikantziri Jesokirishito rowawijaakotantemiri

Tajorentsi. Eekiro riyaatatzi rantziro kaari kameethatatsi, omaanta iroñaaka ikijiri irira, kyaaryo rowashironkagaeyerini.

Ikowaki riraga Paaworo rapiiteri iñaakiteri tejawoonikajatzi

¹⁷Noyemijantzinkaritepaeni, osheki nokowaki añaawakaya. Tee akaatawakaawita, tee añaawakaaga, omaanta osheki nokoetyagaemi, nokenkithashiryaapiintzimi. Pijeeki inteenanta omaanta iroñaaka osheki nokowakiroña napiitemi nareetaatemi. ¹⁸Nokowaeyawitakani nareeteeyeminimi, eejatzi nokowapiintawitaka naari niyaatashitemimi apaniroeni, omaanta rotzikaakina iwinkatharite kamaaripaeni. ¹⁹Iinja ipokae Awinkatharite Jesokirishito. Riyotaki irira niyotagaeyakimini paapatziyaari. Aririka ipokae, nokimoshirewenteeyemini eerori, tsipateeyakinariniroña akaateri aririka ikantena: “Kameetha pikenkithatakotakina eeroka piyotakaakiri raapatziyana riraga maawaeni irika tejawoonikajatzi”. ²⁰Kyaaryo, niweshiryaawentaperoyakimini eeroka iroñaaka, nokimoshireperowenteeyakimini.

3 ¹Osheki nokenkithashiryaawitakimi, omaanta tekatsi nokanta nareetakimi naari. Naamaaka okameethatzi nojeeki apaniroeni jaka nampitsiki oetachari Ateenashi, ²notyaanantakimiriri riraga Temoteeyo. Tema rirotaki ayemijantzinkarite; ikimitakae akenkithatakotziri ikantziri Jesokirishito riraga Owawijaakotantsiri. Ari rareetapaakimi rirori, ramitakotapaakimi paapatziyaperotyaari Jesoshi, eejatzi riweshiryaakagayaapaakimini. ³Nokowakaakimiri eeroka eero pikantashiretanaka aririka ikijakimi atziri. Piyotzi aapatziyari Awinkatharite, rootaki akemaatsiwe-

nantariri iroñaaka. ⁴Paerani nareetanta-kimirini janta, nokamantakimini: “Aririka paapatziyari Jesoshi, rowashironkayemi theenkantatsiri”. Aritaki piyotaki iroñaaka monkaataka nokamantakimirini paerani. ⁵Rootaki kaari nojamanitantaka nokemakotakimi, ari notyaantakiri Temoteeyo iñaantakitemiri janta Tejawoonikakinta niyotantyaari eekirorika piyaatzi paapatziyari Jesoshi. Naamaakowitakimi iñaantawitapaakari iwinkatharite kamaari paeni rantakaakimiro kaari kameethatatsi. Aririka pikemijantermi irinta, natsipetashitakawomi nokantawitakimi niyotakaakimini paerani aapatziyari Jesoshi.

⁶Ari iroñaaka ipiyapaa jaka riraga Temoteeyo. Iñaapaakimi, ikamantakotapaakimi kameetha paapatziyaperotari Jesoshi, eejatzi kameetha pineshironkaperotawakaapaa. Eejatzi ikantapaakina pikowakina piñaaperotana. Eejatzi naari, osheki nokowaki noñeemi eerori. ⁷Eeniro nowashironkaaka jaka, ikijeetakina. Omaanta niyotaki, noyemijantzinkarite, pikantatyeeyaani paapatziyari Jesoshi, rootaki piweshiryaakaantakinari. ⁸Iroñaaka nokimoshirewentakimi, kameetha nojeeki tema niyoteeyakini kyaaryo paapatziyari Awinkatharite Jesoshi. ⁹Oshekipero nokimoshirewentakimiroña, rootaki nopaasonkitantakariri Pawa Tajorentsi eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Tema raminakoeyakaeni maawaeni. ¹⁰Namanapiintziri riraga Tajorentsi kitejiriki eejatzi niyankipaeteni tsiteniriki. Nokantani nokantziri: “Nokowaki potyaantena napiiteeri noñeeri tejawoonikajatzi”. Rootaki nokanantari rotyaantakina eekiro niyotanteemiri paapatziyaperotantyaariri, eerokya pitheenkashiryaanta. ¹¹Nokowaki riraga Pawa Tajorentsi

eejatzi Awinkatharite Jesokirishito rareetakayena janta pinampiki. ¹²Nokowaki imatakayemi kameetha pineshironkaperotawakaya, eejatzi pineshironkaperoteri paashinipaeni. Nokowaki pimonkaatena, noneshironkaperotakimi eerori. ¹³Nokantawentakimiri nokowaki rowameethashiryaaperotemi, pikimitantyaariri riraga Pawa Tajorentsi. Iinja ipokae Awinkatharite Jesoshi, itsipatyaari maawaeni aapatziyariri, riraga rowameethashireyakirini. Aririka ipokae, nokowaki iñaaperotemi riraga Tajorentsi pikameethatzi: tema irira rirotaki Pawa Atajorentsite.

Okaatzi inimotziriri Tajorentsi

4 ¹Iroñaaka, noyemijantzinkaritepaeni, nokowaki panteeyeroni iroka nokantemiri: rootaki ikowakaemiri Awinkatharite Jesoshi. Niyotaakimi paerani tsika pikantya pijeeki kameetha, piweshiryaakaantakyaariri Tajorentsi. Tema pantapiintakiro paerani; iroñaaka eekiro piyaataperotatyee pantero kameetha. ²Piyotakiro nokaminaakimiri, rootaki riyotaakinari naari Awinkatharite Jesoshi niyotaantakimiri eeroka. ³Ikowaperotaki Tajorentsi pikameethaperoeyeni. Eejatzi ikowaperotaki eeroka shirampari paeni eero pishirontawo tsinani kaari piina. Eejatzi tsinanipaeni, eerokya pishirontari shirampari kaari piimi. ⁴Inta ikowaki kameetha piyote eerori paaperotero pashi piinapero, kijokiro powaperotero, pineshironkaperotero. ⁵Eero pikimitari kaari aapatziyari Tajorentsi. Tema osheki iñaaminthatziro tsinanipaeni. ⁶Omaanta paapatziyaperotyaaowo ikoyiri Tajorentsi, eero pishirontakotari iina paashini atziri. Aririka pantero, aritaki rowashironkaaperotakimi Awinkatharite. Tema nokamantaperotzitakimiro paerani. ⁷Ñaakiro, ikowakaakae riraga

Tajorentsi antero kameethatatsiri, tee ikowakaagae antero oetarika kaari kameethatatsi.

⁸¿Iitaka kaari raapatziyaperotantawo iroka nokantakimiri? Tee naaka ipiyathata inta ipiyathatakari riraga Tajorentsi, riroma rirotaki otyaantzimirori Ishire kameethatatsiri. ⁹Pinintashiryaawakagaeyakani: tema rirotaki Tajorentsi iyotakimirori pinintashiryaawakaantari maawaeni. Tekatsi okantya nojankinateemimi eejatzi: “Pinintashireeyerini piyemijantzinkarite”, tema natsipetyaawomi. Tema pikantani pinintashiryaawakagaeyakani. ¹⁰Jee, niyotaki pineshironkatziri maawaeni masherooniyajatzi, riraga ayemijantzinkarite, omaanta iroñaaka nokantemi eekiro piyaatatyee pineshironkaperotawakayaroña. ¹¹Pikowakowataki pijeeki kameetha: eero pashiiriiri paashinipaeni. Eero pakita eerori inta pikenkithashiryaakotya pashi eerori. Pantawaetapiinte eerori paantyaari koetyeemotzimiri. Tema nokaminaakimironi paerani. ¹²Aririka pantero iroka, ari iñaaperotemi maawaeni kaari aapatziyariri Jesoshi, eejatzi eero okoetyeemotzimi oetarikapaeni.

**Ipiriintaneerini kamaentsiri
rañaagae, aririka ipokae
Jesokirishito**

¹³Iroñaaka, noyemijantzinkarite, nokowaki nokantemiro tsikarika ikanteeya riraga ayemijantzinkarite iinja, riraga kamaentsiripaeni. Nokowaki piyoperotero eero piraakoperotantari osheki. Ari papiiteri piñaagaeri. Eero pikimitari kaari iyotatsini ari ipiriinteeri Tajorentsi aapatziyariri rañagae. ¹⁴Ayotaki ikamaki Jesoshi, eejatzi rañagae. Eejatzi ari ikimitakyaari maawaeni aapatziyariri, riraga kamaeyawiteencharini:

aritaki ipiriintaneeri Tajorentsi, aririka ipokae Jesoshi itsipateeyapaeyaarini. ¹⁵⁻¹⁷Rootaki nokamantzimiri iroka riyotaakina Awinkatharite. Iinja aririka ipiye, rotyaanteri Tajorentsi apaani jewatakaakiriri ronampirepaeni ikaemeri paashinipaeni: “Iroñaakakya piyaate pipiyoteri maawaeni aapatziyariri Awinkatharite”. Roojatzi itziwootantakyaawo itziwoore riraga jewatakaakiriri ronampirepaeni, eejatzi ikaemapaaki. Roojatzi ishaawinkantapaakyaari rirori Awinkatharite, ipoñaakya jenokinta. Tekirarika akami aaka, eero eewatziri kamayiteentsirini aate jeñokiini. Ipiriintawakyaata rañagae riraga aapatziyariri Jesokirishito. Roojatzikya aate, atsipatanakyaari kamawiteenchari. Ragaetane janta menkoriki, atonkiyotawakyaari Awinkatharite janta. Impaete akanteetatyeeyaani kijokiro owanakiri. ¹⁸Pikanteri maawaeni ayemijantzinkarite okaatzika nokamantzimiri rootaki piweshiryaantanakyaari maawaeni.

5 ¹Ari, noyemijantzinkarite, tee nokoyi nojankinatemiro tsikarika okaate ipokantyaari Jesoshi, tema tee ayotzi. ²Riraga koshitantatsiri: aririka ipokapaaki ikoshite, ramawenatawo tsiteniriki eero añaantari. Eejatzi ikimitapaakya Awinkatharite, romapokashitapaakae tsikarika ikaate ipiyanteeyari: tema piyoteeyakironi iroka, rootaki nokamantakimiri paerani. ³Aririka ikante atziri: “Iroñaaka kameetha ajeeki, tekatsi antenani”, roojatzi romapokapaakiri rowashironkaapaakiri Tajorentsi, eero imatziro ishiyaapithatari. Ikimityaawo tsinani motzitatsiri, omapokapaakiro atsikamoonthatapaakiro, tekatsi okantya oshiyaapithatyaawo atsikamoonthatakirowa.

⁴Omaanta eeroka noyemijantzinkarite, piyotaki tee okimitzimotzimi pijeeki tsiteniriki romapokantapaakimiri

Awinkatharite. Aririka ipokae, omawitya romapokapaakimi, eero roshiyakaantapaakimi koshitantatsiri romapokapaakimi. ⁵Aritaki piyotaki, okimitzimotzimi eeniro pijeeke kitejiriki pantziro kameethatatsiri, rooma eeroa reentsite Tajorentsi. Tee akimitari kaari yotziriri Tajorentsi. Okimitzimotari irirapaeni ijeeke tsiteniriki rantziro kaari kameethatatsi. ⁶Okimitaka imaakota-piintziri Awinkatharite riraga kaari aapatziyariri, tee ikenkithashiryakota-piintari, okimitzimotakari imaakitzi tsiteniriki. ⁷Tema imaapiinteetzi tsiteniriki, ishinkitapiinteeta tsiteniriki. ⁸Omaanta aapatziyari Jesoshi rootaki akinakinapiinte kitejiriki, eero antziro kaari kameethatatsi, eero ashinkita. Aririka romanatapiintya joraaro paerani, ikithaatanakyaawo kijokiperotatsiri, eejatzi iitoki. Rameentakawo, eero rojanaryaaakotantari rojataamentoki owamaerinimi. Thame akimiwityaari irintapaeni omaanta thame ameentyaari Tajorentsi, rowakowenteeta: aapatziyariri, anintashireperoteri, tema ayotaki aritaki rowawijaakotakae, rootaki kaari raawyaantee aaka riraga kamaari. ⁹Tee ikoyi Tajorentsi rowashironkae aari, inta ikowaki rowawijaakotee aririka aapatziyaari Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁰Ikamawenteeyakaeni maawaeni, añaatsiri eejatzi kamaentsiri, atspateeyantyaaririni rirori maawaeni. ¹¹Rootaki nokananteemiri: piyotaawakagaeyani maawaeni piweshiryaantyaari, piyoperotantyaari. Rooma aritaki panteeyakironi iroñaaka.

**Oetaka ikowakaakiriri Paaworo
ranteri aapatziyariri Jesoshi**

¹²Noyemijantzinkarite, pipinkathateeyerini maawaeni iyotakaakimiri paapatziyari Jesoshi, rooma ikyaarwoowentzimi maawaeni. Riroma rirota

Awinkatharite otyaantakiriri, rootaki reewawenantakimiri eejatzi riyotaagaantakimi. ¹³Kameetha rantawaeta-piintzi, rootaki okameethatantari piñaaperoteri, pineshironkaperoteri. Eejatzi nokowaki kameetha paakameethateri paashinipaeni, eero pikijawakaa. ¹⁴Eejatzi nokantaperotemi, noyemijantzinkarite, nokowaki pikanteri perantzi rantawaete, eero iperata. Riraga owashirentzinkari piweshiryaakayaari. Pikenkithatakayeri kaari aapatziyariri Jesokirishito. Eentsikiroeni piyoteeri maawaeni, eero pikijathatziri. ¹⁵Aririka rowashironkaemi ikijemi eero pipiyatari, inta maawaeni pikantyaani pineshironkatawakaapiintya eejatzi pineshironkatapiinteri maawaeni paashini atziri. ¹⁶Pikantyaani pikimoshirewenteri Tajorentsi. ¹⁷Eekiro piyatatyee pamanapiinteri irira. ¹⁸Oetarika ikanteetemiri, pikanteri: “Ariwee, Pawa, rowashironkaetenaata inta eeroa nokimoshirewentzimi”. Rootaki ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, tema eeroa aapatziyariri Jesokirishito.

¹⁹Eero pithañaawo Ishire Tajorentsi yoteemi, eero pipiyathatawo. ²⁰Eero pitheenkiri iñaani Tajorentsi ikamanteetemirika. ²¹Omaanta piñaantaperotawakyaawo maawaeni riyoteemimi paashinipaeni. Aririka okameethaperote, ari paapatziyawaakyaawo. ²²Pithañaapithatyaawo maawaeni kaari kameethatatsi.

Riwethateeyanaarini Paaworo

²³Ashi royiroweshiryaakaakae Tajorentsi. Nokowaki rowameethashiryaaperoeyemini. Nokowaki ramitakotemi powameethatero maawaeni oetarika pikenkithashiryaapiinteri, eejatzi imatakayemiro powameethatero maawaeni oetarika pantapiintziri.

Kameetha ikempoyeemi roojatzi ipokantyaari Awinkatharite Jesokirishito. ²⁴Paerani riyoyaakimi riraga Tajorentsi. Iroñaaka eero ramatawiteeyemini, aritaki rantakiro maawaeni ikanteeyakimirini, rowameethatemi. ²⁵Noyemijantzinkarite, nokowaki pamanapiinteeyerini Tajorentsi imatakayena naari okaatzi ikowakaakinari. ²⁶Kameetha pikanteri maawaeni

ayemijantzinkarite janta niwethatari. ²⁷Eejatzi nokowakaakimi piñaanateniri maawaeni ayemijantzinkarite iroka nojankinatakimirika; rootaki ikowakaakimiri Jesokirishito. ²⁸Nokowaki ikanteetatyeyaani ineshironkateeyemini irira Awinkatharite Jesokirishito. Ari okaatzi iroka nojankinatakimirika:

Paaworo

RAPIITAKIRO ROJANKINATZINIRI

PAAWORO TEJAWOONIKAJATZI

1 ¹Nokoyi niwethatemi, noyemi-jantzinkarite, maawaeni aapatziyariri Jesokirishito janta Tejawoonikakinta, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka jaka Paaworo, nokaatakiri Shiirashi eejatzi Temoteeyo nojankinatzi. Rooma eeroka aapatziyariri Pawa Tajorentsi eejatzi paapatziyari Awinkatharite Jesokirishito. ²Nokowaki ineshironkapiinteyemini eejatzi ijeekakagaeyemini kameetha irirapaeni.

Ipaasonkitakotakiri Tajorentsi tejawoonikajatzi

³Okameethatzi nopaasonkitakowenta-piintzimi, noyemijantzinkarite. Nokantapiintziri Tajorentsi: “Ariwee, Pawa, eekiro riyaatatye raapatziyaperoeyanakimini riraga tejawoonikajatzi eejatzi eekiro riyaatatzi roshekyaanaka ineshironkaperotawakaanaka”.

⁴Kyaaryo, aririka nopiyoteeyirini paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi nokantziri: “Pikantyaani paapatziyari Jesoshi. Osheki ikijeetzimi eejatzi osheki rowashironkaetakimi, omaanta tee pipakayiro paapatziyari irira”.

⁵Naakiro, kameetha reewatawentzimini Tajorentsi. Omaanta ishinetanteeyakimirini pikemaatsitakawo maawaeni iroka, pikameethashiryaantyaarikya

pitsipateeyantyaaririni janta ipankokinta.

⁶Ikameethataperotaki Tajorentsi: aritaki ipiyakowentakimi Tajorentsi riraga owashironkagaeyakimirini, aritakikya iñaashityaawoota iroñaaka.

⁷⁻⁸Iroñaaka rowashironkaanteetawitakimiri, omaanta iinja aririka ipokae Awinkatharite Jesoshi, pikaatena naari ijeekakaakae kameetha, roojatzi eerokya akemaatsitakawo. Iinja romapokapae rirori, ipoñaanakya jenokinta, itsipatapaakyaari ronampiripaeni shintsitaperotatsiri. Ishipakiryapaaki, ikimitapaakyaawo paamari. Kameetha itsipatee ijeekakaakae omaanta rowashironkaapaakiri riraga maawaeni kaari kowatsiri riyoteri Tajorentsi, eejatzi maawaeni kaari aapatziyawori ikantawitariri. ⁹Ikantee-tatyeyyaani ikemaatsitakayaari irirapaeni riraga Tajorentsi janta paamarikinta kaari tsiwakanitatsinikinta. Eeroroña iñiiri riraga Awinkatharite. Kyaaryo, eero iñiiri reewaperote, eero iñiiri itajonkaperotantayiteni.

¹⁰Aririka ipokae Awinkatharite, maawaeni aapatziyariri ikimoshirewentawakiri iñaaperotawakiri rirotakiri riroperori. Eejatzi pikaateeyerini eerori, rooma paapatziyeeyawakawoni paerani maawaeni nokantakimiri. ¹¹Ari riyoyaa-

kimi Tajorensi, rootaki nokantani namanakotapiinteyemirini. Nokantziri imatakayemiro pikameethatantyaari rootaki iñaaperotantemiri pikameethatzi. Eejatzi nokantapiintziri imatakayemiro maawaeni kameethatatsiri ikowakaakimiri pikyaaryoowenteniri. Eejatzi nokantapiintziri itajonkawentemi pimataperotantyaawori ikantakimiri, tema paapatziyaperotakari. ¹²Roojatzi aririka iñaawaemi atziri pikameethatanaki, iñaaperotantyaariri riraga Awinkatharite Jesokirishito. Riyotzi atziri eeroka aapatziyariri, rootaki iñaaperotantemiri. Rooma osheki ineshironkatakae Tajorensi eejatzi Itomi.

Ipokapae Jesoshi

2 ¹Ari piyotaki, noyemijantzinkarite, ipiyapae Awinkatharite Jesokirishito. Ipokaerika arimache ipiyotakaapaakae aakapaeni akaatantyaariri. Iroñaaka nokoyi nokantemi: ²eero powashiretakota, eejatzi eero pithaayi. Aririka ikanteetemi: “Iyotaakina Ishire Tajorensi, pokaki Awinkatharite”, eero paapatziyawo. Aririka ikanteetemi: “Noñaakiri naari”. Aririka ikanteetemi: “Noñaakiro rojankinari Paaworo okantzi areetapaaka Jesokirishito”, eero paapatziyawo. Tema ikantashita. ³Ramatawiteetzimikari. Eero paapatziyaneentawo ikantemirika. Tekira omonkaata ipokantyaari riraga Jesoshi. Tekirani ipoki, rityaawo oshekini atziri ikijeri riraga Tajorensi, ipiyathatyaari. Roojatzi ipokantapaakya irinta shirampari riraga jataperotatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini, riraga jewatziriri maawaeni piyathatariri Tajorensi. ⁴Ari ikoyi rirori ipakaakayeri maawaeni aapatziyariri Jesoshi, eejatzi ipiyathatakari Tajorensi, ikantzi:

—Naaka jewawentziriri maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Naaka osheki

notajorensitaki, kameetha pipinkathatena naaka. Tema naaka Tajorensipero.

⁵Tema pikenkithashiri paerani nareetantakimirini nokantakimironi maawaeni iroka. ⁶Iroñaaka piyotaki ipokemi riraga piyathaperotariri Tajorensi, omaanta iroñaaka eenitatsi thañaakariri rirori, rootaki kaari omonkaatanta kitejiri riyowantyaari. ⁷Eeniro rantawitakari iroñaaka riraga piyathatapiintariri Tajorensi, omaanta imanakiro rantziri. Tema tee okameethatzi okaatzi rantziri. Omaanta eenitatsi thañaakariri iroñaaka rowaga Ishire Tajorensi, rootaki kaari riyowanta rirori. Aririka omonkaatya kitejiri ipokantyaari, ari ishinetakiri iroñaaka riraga thañaakariri, ⁸⁻¹¹roojatzi ipokaperotantapaakya rirori. Ramitakotakiri riraga Jatanaashi rareetantari rirori, roshiyaakotapaakyaari irira. Eenitatsi ishintsinka, osheki ramatawitante aririka itajorensijeempiyawitapaakya. Ikowaki atziri rotsikaneeyawakyaariniroña. Rantapiintero kaari kameethatatsi ramatawiperotantyaariri maawaeni jatatsini paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kyaaryo, tee ikowaki riyotero rooperotatsiri owawijaakoterinimi. Aritaki ishinetakiri Tajorensi ramatawiteri raapatziyawo theeyaantsi. Aririka ipiyee riraga Jesokirishito ishipakiryaakotapaakiri, roojatzi rowamaantapaakyaari itajonkapaakiri itajorenkaki. ¹²Roojatzi rowashironkaeri Tajorensi maawaeni kaari aapatziyawori kyaaryooperotatsiri riraga weshiryaawentawori kaari kameethatatsiri.

Eekiropiyaataye pameentyaari Jesokirishito

¹³Omaanta ineshironkatzimi riraga Pawa Tajorensi. Kyaaryo noyemijantzinkarite, paerani peroroña riyoyaa-kimi rowawijaakotantakimiri. Owameethataperoyakimi Ishire, eejatzi paapatziyakawo kyaaryooperotatsiri,

rootaki rowawijaakotantakimiri, rootaki nokanantapiintariri: “Ariwee, powawijaakotakiri tejawoonikajatzi rootaki ikameethatantakari”. ¹⁴Nokamanantakimiri ikantziri Tajorentsi, pikemaperotakiro ikowantakimiri rowawijaakotantemiri. Ikowakimi pikimityaari Awinkatharite Jesokirishito, pikaateri peewawenante. ¹⁵Ari, noyemijantzinkarite, pikantyaani paapatziyaperotyaari Jesoshi. Ero pipeyakotziro maawaeni niyotaakimiri paerani nareetantakimiri. Eejatzi ero pipeyakotziro maawaeni nojankinatakimiri. ¹⁶Osheki ineshironkatakae Awinkatharite Jesokirishito eejatzi Pawa Tajorentsi. Ikantyaani riweshiryaakaakae. Aririka owashironkaya omaanta ineshironkatakae rootaki ayotantakari imatakaakaero maawaeni ikantakaeri. ¹⁷Nokowaki riweshiryaakagaeyemini pajankaneki. Eejatzi nokowaki imatakagaeyemironi eekiro piyaatatzi pantapiinteeyeroni oetarika kameethatatsiri eejatzi pikanteeyeroni oetarika kameethatatsiri.

**Paashini ikowakaakiriri Paaworo
aapatziyariri Jesoshi
Tejawoonikaki**

3 ¹Noweyaantemiro, noyemijantzinkarite, nokoyi pamanakoeyenani Awinkathariteki imatakayenawo nokyaaryoowenantaawori nokamanteri paashinipaeni ikantziri, eejatzi ipinkathatantyaariri maawaeni kemawakirori, ikimitemi eerori. ²Eejatzi pikanteri rirori rowawijaakowentenari irintapaeni kijapiintanari riraga kowatsiri rowashironkaena. Jee, kaari maawaeni atziri kowatsiri rameentyaari Tajorentsi. ³Omaanta ero ramatawitzimi Awinkatharite, kameetha pameentyaari. Ishintsitakayemi pajankaneki pijeekantyaari kameetha, eejatzi

raakowentemi, ero ishinetziri iwinkatharite kamaaripaeni rantakayemiro oetarikapaeni. ⁴Pameenteeyarini Awinkatharite ramitakoteeyemironi pantapiintero maawaeni nokaminaakimiri paerani. Aritaki pikantyaani pikemijantaperotena. ⁵Nokowaki Awinkatharite Jesokirishito imatakayemiro piyoperotero inintashireperotzimi Tajorentsi eejatzi piyote ikantyaani ikyaaryoowentziniri riraga maawaeni ikowakaakiriri. Nokowaki imatakayemiro pikimityaari.

⁶Iroñaaka, noyemijantzinkarite, ikowakaakina riraga Awinkatharite Jesokirishito nokaminaaperotemi iroka ikowakaakimiri: aririka iperatakya piyemijantzinkarite, ero pikimitari. Tee nokimitari naari, piñaakina tee noperata naaka. ⁷Piyotaki okameethatizimotzimi pikimitena naari. Paerani nareetantakimiri, tee noperata. ⁸Aririka pipakinawo nowari, nopinatakimiri. Arimache noshintsitzi nantawaetapiintaki kitejirikipaeni eejatzi tsitenirikipaeni. Nokyaaryoowentakiro nantawaetaki eenitatsi koetyeemotakinari: tema tee nokoyi opomeentsitzimotemi eerori.

⁹Okameethatawitaka nokowakotemimi oetarikapaeni, omaanta nokoyi niyotayemiro okameethatzi pantawaeta-piinte, ero piperata. ¹⁰Nareetantakimiri nokaminaaperotakimi aririka eenitatsi kaari antawaetatsiri, ero pipiri royaari. ¹¹Nokemakotakiri ari pikaatakiri perantzi. Tee rantawaetzi, inta ikinashita iñaawaetashita, wero, wero, wero. Tee okameethatzi iroka. ¹²Tema iñaakae Awinkatharite Jesokirishito, rootaki nokaminatzimrori iroka. Pikantaperoteri rirori imaerite, kameetha rantawaete rowantyaari.

¹³Noyemijantzinkarite, ero pipera-tawo pantapiintero kameethatatsiri. ¹⁴Piyoteri piyemijantzinkarite riraga

kaari kemijantaperoteroni iroka nojankinatzimiri. Eero pitsipatari, rootaki ipashiwenantanakyaari. ¹⁵Omaanta eero pikijiri, inta kameetha piyotaaperoteri, tema rirotaki piyemijantzinkarite. ¹⁶Tema kameetha ijeeki Awinkatharite, iroñaaka nokowaki ijeekakagaeyeni kameetha maawaeni kitejiriki, tsikarika pijeekaeyini. Nokowaki kijokiro rowapiinteeyemini.

¹⁷Naaka Paaworo wethatzimiri. Nojankinatzimiro iroka nakoki: “Niwethatemi”; kaari paashini atziri. Aritaki nametakawo, aririka nojankinatapiintziniri ayemijantzinkarite, nojankinatziniri naaka nowaero: kaari paashini atziri. ¹⁸Nokowaki ineshironkatapiintemi Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi iroka nojankinatakimiri:

Paaworo

RITAKANARI PAAWORO

ROJANKINATZINIRI TEMOTEEYO

1 ¹⁻²Nokoyi niwethatemi, Temoteeyo, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinatzimirori iroka; rotyaantakina Awinkatharite Jesokirishito nokenkithatzi, eejatzi rotyaantakina Pawa Tajorentsi. Rirota rirori matzirori rowawijaakoeyeeni, tema ayoperoyeni tekatsi paashini owawijaa-kotantatsini. Naapatziyakaakimini paerani, rootaki noshiyakaanantakimiri notyomipero. Nokowaki ineshironkatemi Pawa, ikaminthayemi, eejatzi kameetha ijeekakayemi. Eejatzi nokowaki ikimitakayemi Jesokirishito.

**Kyaaryoowa, ramatawizimikari
yotaawitanchari rojankinarini
Moeseeshi**

³Niyaantakari Masherooniyaki, nokaminaaperotanakimi: “Piyeekawa-kiita jaka Ejeesoki”. Nokowakaakimi pikanteeyerini amatawitantatsiri: “Eero piyotaantziro theeyaantsi”. ⁴Pikanteeyerini ayemijantzinkarite: “Eero pikemijantashitawo ikenkithatashitayitarini”. Pikanteri eejatzi: “Eero paapatziyari ikenkithatashitayitarini maawaeni paejatotatsiri. Patsipetashitawokari paamaashitayiyawoni oetarikapaeni. Tekatsi okantemi irokapaeni iyotagaeyemini. Eeniro ikowakaakeri Tajorentsi: aririka aapatziyaari, ari

riyotagaeyakaeroni”. ⁵¿Oetaka nokaminaantzimirori iroka? Rootaki nokaminaantzimirori nokowaki pikameethashiretanee, nokowaki piyeeki kameetha, eerokya poshiyakaawaetashita pantero, inta kameetha paapatziyaperotanakarini Jesoshi. Aririka panteeyakironi iroka, aritaki pimatakiro eejatzi pinintaperoyaperoterini kameetha paashinipaeni. ⁶Eenitatsi aapanipaeni kompitayitakaworini, ikenkithatashitayitawoni riraga kaari riyotayitzi, ratsipetashitakawo ikantawitakariri. ⁷Ikwawitawitani riyotaanteromi ikantakaantziniri Moeseeshi, omaanta tee riyoperotziro ikantawitari. Tee riyoperotziro oetarika iinaawaetashita, wero, wero: roshiyakari tsirotzi.

**Ikenkithatatziro kaminagaantsi
rashi Tajorentsi**

⁸Ayoteeyini okameethatzi kaminaagaantsi rashi Tajorentsi, omaanta akompitawokari. ⁹Piyoperotawakiro iroka nokamantemiri: aakateeyakini rowameethatani Tajorentsi, tee aaka rojankinateeteni, inta rojankinateetziniri kaari kemijantaperotzirori kaminaagaantsi, riraga piyathatariri, kaari aapatziyariri Tajorentsi, antapiintzirori kaari kameethatatsi, kaari kameethatatsiri, kaari pinkathaterini Tajorentsi,

owamayitziririni ashtariri, owamaanta-shitachari, ¹⁰mayempiriite eejatzi mayemproete, antatenkatawakaenkari ishiramparinkaeteki, antatenkatawakaenkawo otsinaninkaeteki, noshikantsiri, theeri, theyewaetashitachari, maawaeni. Eejatzi rojankinatziniri maawaeni kijayitziririni riraga iyotaantayitzirorini kameethatatsiri. Tema riro Tajorentsi jankinatakaakiririni Moeseeshini. ¹¹Kameetha iroka niyotaantziri. Rotyaantakina Tajorentsi nokamantakoteri irira, riyotzi nomatakiniri ikantakinari. Kameetha iroka nokamantakotziriri: tema ikameethataperotzi irira.

Ikaminthaakiri Tajorentsi riraga Paaworo

¹²Riyoyaakina Awinkatharite Jesokirishito nanteniri oetarikapaeni ikowakaakinari. Riyotaki nomonkaateniri maawaeni: riyotaki eero namatawitziri. Eejatzi imatakaakinawo nantayitziniririni, rootaki nokanantariri: “Ariwee, pimatakaakinawo”. ¹³Paerani nokantzi matawitarini, nokantakaaperotzimowitarini, eejatzi nokijeeyawitarini maawaeni aapatziyariri. Omaanta tekirani niyotawitarini Jesokirishito, tekirani naapatziyawitarini. Tee niyotawitani oetarika nantayitzirini, rootaki ikaminthaantakinari. ¹⁴Ineshironkaperotakina osheki Awinkatharite: riyotaakina naapatziyari Jesokirishito, eejatzi riyotaakina nonintaperotziri. ¹⁵Kyaaryootaki iroka nokamantemiri, kameetha paapatziyawakyaawo. Ipokapaaki jaka kipatsikika Jesokirishito rowawijaakoeyakirini kaari kameethateeyatsirini. Nanaakoeyakimini maawaeni, tee nokameethatawitani. ¹⁶Rootaki ikaminthaantakinari, ritakina naari reshiwentanakina, tee ikijana, omawitya naaka antzirori osheki kaari

kameethatatsi. Rootaki ayotantakari eejatzi ikimiteeyerini rirori maawaeni aapatziyariri iinja: ineshironkaeyerini, ikanteetateyeyani ijeekaperoeoyantyarini janta jenokinta. ¹⁷Ikanteetateyeyani Atajorentsite reewawenteeyakaeni aari. Tekatsi ikantya ikame. Ashi royiroma. Apaniroeni itajorentsi perotzi. Thame akanteetateyeyani añaaperotaperoeyanakirini, akamantapiinteeyanakirini atziri ikameethataperotzi. Aritaki okantyaari.

Eenitatsi iroka ikantayitziririni Paaworo Temoteeyo

¹⁸Piyotaki, Temoteeyo, noshiyakaantakimi notyomi. Paapatziyaperotyawo iroka nonintakayemiri. Tema paerani Tajorentsi ikaminaakirini ayemijantzinkarite: “Osheki rantenawo Temoteeyo nokowakaakiriri. Roojatzi rowaagaeyantakaerorini aari”. Iroñaaka pantero ikamantakotakimiri. Piyotzi riraga joraaroapaeni ishintsiwentziniri iyapitaanote oetarika ikantziriri. Iroñaaka, pikimityaari eerori, pishintsiwenteniri Awinkatharite oetarikapaeni panteniriri, ¹⁹pameentaperotanakyaari. Aririka piyotzi okameethatzi pantero oetarikapaeni, ari pantero. Eenitatsi riraga yotawitachari rantziro kameethatatsiri oetarikapaeni, omaanta rantashitakawo kaari kameethatatsi, rootaki rookantawori raapatziyari Jesoshi. ²⁰Aritaki rantakiro Imeneeyo eejatzi Arejaantero: rookaero raapatziyari rirori. Tee okameethatzi iroka, rootaki nokanantakariri rirori: “Rowashironkaweyiita Jatanaashi; roojatzi piyotantyaari paashini ajorriyotzinkarite eero pikantzimatziri riraga Tajorentsi”.

Riyotaakotziri tsika akantya apinkathatantyaariri Tajorentsi

2 ¹Nityaawo nokamantemiro iroka: pamaneri Tajorentsi, pikanteri ramitakoeyerini maawaeni atziri, eejatzi

pipaasonkitakowenter. ²Eejatzi pikanteri ramitakoeyerini jewaperowenantatsiripaeni eejatzi maawaeni paashini iwinkatharitzinkarite, kameetha ajeekaeyantyaarini, eero añaantawo ashiiryaagaeni. Eejatzi kameetha antaperotero aapatziyeeyarini Tajorentsi, añaaperoeyerini eejatzi akimityaari irira. ³Okameethatzi amanapiinteri Tajorentsi, tema rirotaki owawijaakoeyakaerini, tema rootaki ikowakaakaeri. ⁴Ikowaperotaki rirori awijakoeyeni maawaeni, eejatzi ikowaki ayoteeyeroni kyaaryootatsiri, maawaeni. ⁵Maawaeni ajeekaeyini aari jaka kipatsikika. Omaanta apintzi Pawa Tajorentsi, ijeeki janta jenokinta. Tee añaari. Eejatzi eenitatsi apatziro apaani shirampari owaagapiinterori iñaani: riraga Jesokirishito. Eejatzi apatziro irira rowaagakiniri Tajorentsi añaani aari, asheninkatantakariri. ⁶Riraga Jesokirishito rirotaki nokawashiteenchari, ikantzi: “Nokowaki nokamawenteeyerini maawaeni atziri nopinawenteeyerini kaari kameethatatsiri rantziri nowawijaakoeyantyaaririni”. Ari imatakaeniro ayoteeyantakaririni. ⁷Iitakina kenkithateroni iñaani, eejatzi rotyaantakina niyotagaeyerini maawaeni paashinijatzitatsiri atziri raapatziyawo iroka kyaaryootatsiri. Tee notheeya, kyaaryootaki iroka nokantzimiri.

**Tsika akantyaari
akenkithatakayeri Tajorentsi**

⁸Ari nokowaki amaneeyerini Tajorentsi, maawaeni. Aririka amaneri, kameetha ajeekaeyeni: tee okameethatzi akijeri paashinipaeni, tee okameethatzi atheenkeri Tajorentsi. ⁹Eejatzi nokowaki okithaatya tsinani kameetha, omaanta tee riro okithaatashityaari shiramparipaeni iñaawenatantyaawori eejatzi tee okameethatzi okenkithashi-

ryaakaarikari shirampari kaari kameethatatsi. Tee okameethatzi otzipiyakaantero oeshi iñaawenatantee-tyaawori, eejatzi tee okameethatzi owaneenkashityaawo ooro, eejatzi peraata. Eejatzi tee okameethatzi okantakaaperotakayaawo oethaari pinaperotachari: iñaawenatawokari. ¹⁰Omaanta okameethatzi oneshironkante paashinipaeni: ari okameethatwitari anteeyeronimi maawaeni aapatziyaariri Tajorentsi. ¹¹⁻¹³Ritakari Tajorentsi riwetsikakiri Araani paerani, roojatzi roori riwetsikakiro Eewa. Okameethatzi okemijantaperoteri tsinani shirampari eejatzi omaerite, eejatzi tee okameethatzi omperatyaari oemi, omaanta okameethatzi omaerite. ¹⁴Tee ramatawitziri Jatanaashi Araani, omaanta ramatawitakiro tsinani, rootaki anantakawori kaari kameethatatsi: tee okemijantaperotziri Tajorentsi. ¹⁵Omaanta aririka okaminthayeri tsinani otomipaeni, okantatyeeyaani aapatziyari Tajorentsi, onintaperoeyerini osheninkapaeni, kameetha ojeeke, kameetha okenkithashiryaa, ari owawijaakotakya.

**Tsika ikantyaari riraga
jewawentziriri iyemijantzinkarite**

3 ¹Kyaaryo iroka ikanteetziri: “Aririka ikowaki shirampari reewatakagaeyerini iyemijantzinkarite, tema okameethatzi iroka ikowakiri”. ²Aririka iiteetziri amitakoeyeririni iyemijantzinkarite, tee okameethatzi ojeeke rantani. Kameetha raye iina apaani, tee okameethatzi ishinkitya, kameetha ikenkithashiryaaanakya, ikameethashirete, kameetha ineshironkatawakiri areetyaari, kameetha riyotaperote riyotaante. ³Tee okameethatzi rirapiintero kepishaaperotatsiri, tee okameethatzi ikijya; omaanta

kameetha ikaminthaante, kameetha ijeeki, tee okameethatzi ikowaperoteri koriki. ⁴Kameetha riyotaapiintero iina, kameetha riyotaapiinteyerini reentsitepaeni raapatziyanteeyaririni irirapaeni, eerokya ipiyathateeyantaririni, kameetha ijeekanteeyarini. ⁵Eerorika imatziro raapatziyakayaari reentsitepaeni, eejatzi iina: ¿tsika ikantyaaka riyotaanyiari maawaeni riraga aapatziyeyaririni Tajorentsi? ⁶Tee okameethatzi reewatakaante owakira aapatziyariri Jesoshi: aririka ikantakaaperotakya. Ikimitarikari iwinkatharite kamaari, ikantakaaperotaka paerani, rootaki roepiyantaariri jaawiki Tajorentsi. ⁷Kameetha riyoteeyerini riraga kaari aapatziyeyaririni, ikanteeyeni: “Ikameethatzi riraga jewatakagaeyiririni aapatziyariri Jesoshi”. Rootaki eero imatantari ikantzimateeyerini, eejatzi eero imatantari kamaari rantakayeri kaari kameethatatsi.

**Ikenkithatakotziri amitakotziri
iyemijantzinkarite**

⁸Riraga amitakotapiintziriri iyemijantzinkarite: kameetha roshiyari riraga jewawentziriri iyemijantzinkarite, ikameethashiryaanaki. Tee okameethatzi ramatawitante. Eejatzi tee okameethatzi rirero osheki pyaarentsi. Eejatzi tee okameethatzi ikenkithashireeri koriki raapithatashitakari paashini atziri. ⁹Kameetha ikyaaryoowentero ikemijantaperotero maawaeni riyotaayiziririni Tajorentsi, eejatzi okameethatzi riyote tekatsi rantani. ¹⁰Pityaawo paminaperoteri, piyotaperoteri ikameethataperotzirika. Aririka piyoteeyakini ikameethataperotzi, ari pikanteri ramitakoeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. ¹¹Eejatzi okimityaari iina, okameethashiretanaki: okenkithashiryaa kameetha, tee okameethatzi okantzima-

tante, tee okameethatzi oshinkitya, tee okameethatzi amatawitante. ¹²Riraga amitakotantatsiri iyemijantzinkarite, kameetha raye iina apaani. Kameetha riyote raapatziyakaaperotyaari itomipaeni: iñaaperoteri irirapaeni iriri. Eejatzi kameetha riyote raapatziyaka-gaeyaarini maawaeni jeekimoteeyiririni. ¹³Aririka kameetha ramitakoeyerini iyemijantzinkarite, ari iñaaperoteri, eejatzi imatero ikenkithatakoperoteri Jesokirishito, eero ithaayi. Tema riyotzi kameetha raapatziyariri irira.

**Ikenkithatakotziri
aapatziyeyaririni Jesoshi**

¹⁴⁻¹⁵Nokowawitaka intsipaete nareetzitapaemimi, omaanta eerorika nomatziro. Rootaki nojankinatantzimiori iroka: nokowaki piyote tsika akanteeyakani. Riyoyagaeyakaeni Tajorentsi: tema aakateeyakini aapatziyeyaririni. Añaatsiri. Ayoteeyironi iroka kyaaryootaperotatsiri: kameetha akyaaryoowentero owaagayiteroni. ¹⁶Kyaaryo, tee ayotashita tsika ikantari Tajorentsi, omaanta riyotakagaeyakaeni Jesokirishito. Irira rirotaki Tajorentsi, omaanta ratziritapaaki. Rowaga Ishire, rootaki iyotakagaeyerini itajorentsitaki. Riraga ronampiripaeni Tajorentsi raminakowenteeyakirini Jesokirishito. Akamantakoeyakirini aari mawaeni kipatsikipaeni, raapatziyanteeyakaririni jeekatsiripaeni. Roenokaeri Iriri eejatzi jenokinta, kameetha ijeekapaekya.

**Kyaaryoowa, riyotagaetzimirokari
theeyaantsi**

4 ¹Eenitatsi iroka okamantaperoyeeni Ishire Tajorentsi. Iinja, rootzimateentsi ipokanteeyari Jesokirishito, ijeeki ookaeyerorini iroka kyaaryooperotatsiri aapatziyeyaririni. Raapatziyariri amatawiteeyeririni, riraga owaagayitzi-

rorini riyotaayitziririni kamaaripaeni.
²Ramatawitante riraga atziri, omaanta ikimitakaantyaami aapatziyariri Jesoshi. Tekatsi ikantya riyote tee okameethatzi iroka ikantayitzirini. ³Ithañaapiintyaari shirampari raye iina, eejatzi ithañaakyaawo tsinani aye oemi. Eejatzi ithañaapithatakaero owaeyarini owanawontsi riwetsikakaero Tajorentsi. Aapatziyeyarini irira, ayoteeyini kyaaryootaki riyotagaeyakaerini rirori. Aritaki ikowaki apaasonkitakoteri oyaari, roojatzi owantyaari. ⁴Okameethateeyakini maawaeni riwetsikakiri Tajorentsi. Aririka apaasonkiteri, kameetha owaeyarini, eero apinkiri. ⁵Rowameethatantakaeniriri Tajorentsi owaeyarini. Aririka apaasonkiteri, eejatzi akenkithashireero iñaani, okameethatzi owapiinteyaarini maawaeni.

**Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi
maawaeni ikantayitzimiri**

⁶Aririka powagaeyenirini ayemijantzinkarite iroka nokantzimiri, okameethatzi. Tema paapatziyapiintakawo, iyotaaperotakimi. Aririka piyotagaeyerini paashinipaeni nokamantzimiri, ari ikantemi Jesokirishito: “Kameetha iroka pantakinari”. ⁷Eero paapatziyawo iroka ikenkithashitari theyachari: tee okameethatzi pikenkithashiryapiintero. Omaantakya pikyaaryoowentero paapatziyapero-tyaari Tajorentsi. ⁸Okameethatawita pikanawaete eejatzi pithamaete, oshintsitaperotanteeyarini piwatha; omaanta okameethataperotziroña pikyaaryoowenteniri Tajorentsi oetarikapaeni panteniriri. Eero patsipe-tawo roori: kameetha pijeeki iroñaaka, eejatzi kameetha pijeeki iinja janta jenokinta. ⁹Kyaaryooperotaki iroka nokamantakimiri. Okameethataki

raapatziyeyawoni maawaeni atziri. ¹⁰Apomeentsitawentakari atziri, akemaatsitawentakari raapatziyeyantyaaririni. Añaatsiri Tajorentsi, ayoteeyini eero ramatawitee: rirotaki owawijaakoeyiririni maawaeni atziri. Kyaaryo, rowawijaakotaperoeyirini maawaeni aapatziyeyaririni Jesokirishito.

¹¹Pikaminaagaeyerini atziri ranteeyeroni iroka nokantzimiri, piyotaaperoeyerini. ¹²Eeroka ewankaritatsiri, omaanta eero pishinetayitzirini itheenkawentemiro pewankaritzu. Inta oetarikapaeni pantayakiniririni Tajorentsi, kameetha panteeyeroni, ikimitantemiri piyemijantzinkarite: piñaawaete kameetha, pijeeki kameetha, pinintaperoeyerini paashinipaeni, paapatziyari Tajorentsi kameetha, powameethatero maawaeni pikenkithashiryayitarini. ¹³Iinja noñagaatemi. Iroñaaka piñaanatapiinteniri ayemijantzinkarite Iwaperite Tajorentsi, pikenkithatapiintero iñaani Tajorentsi, piyotaapiinteri. Pikanteetateyeyaani, roojatzi nareetantapaemi. ¹⁴Paerani ikamantakotantakimiri, eejatzi ikanantariri jewatakantatsiri Tajorentsi ramitakotemi, eejatzi roerikayinatakimini, rootaki omatakaantakimiri Ishire Tajorentsi. Iroñaaka eero piperawentawo iroka omatakaakimiri. ¹⁵Pantapiintero iroka imatakaakimiri, riyotaperoeyanteeyarini maawaeni atziri pantaperotakiro. ¹⁶Pikenkithashiryaaoprotero oetarika pantayiterini, eejatzi oetarika piyotaayiterini: pikyaaryoowenteeyeroni. Aririka panteeyeroni iroka, ari powawijaakotakaanteeyerini maawaeni kemaeyemirini, eejatzi pawijakotee eerori.

**Tsika pikanteriri paashinipaeni
pisheninka**

5 ¹Eero pikijathatziri antyashipari; inta kameetha pikenkithawaetakayeri, pikimitakaantyaari rirotaki piri

eerori, kameetha pikaminthayeri. Eejatzi ewankaripaeni, pikimitakaantyaari pirentzi. ²Rowaga antyashipawo, pikimitakaantero piniro. Eejatzi ewankawopaeni, pikimitakaantero pitsiro: eero pikenkithashiryaa kotawo piñaawenashiryawo ewankawopaeni. ³Aririka ojeekashiteeya kamatsiri oemi, teerika ijeeki paashini neshironkateeroni, pineshironkaterokya eeroka. ⁴Omaanta ijeekirika otomi, ishinto, rirorika ojari, kameetha ineshironkatero rirori. Rootaki ikoyiri Tajorentsi kameetha ayoteeyeni akaminthayeri asheninkapero aari. Kameetha apaeyerini ashiteeyeerini koetyeemoeyakaririni. Tema paerani ipaeyakaeni maawaeni koetyeemoeyakaerini aari. ⁵Aririka ojeekashitaperotaa kamatsiri oemi, tee ijeeki paashini neshironkateeroni, ari okameethatzi apaniroeni okenkithashiryaa perotziri Tajorentsi rirori. Okantani: tsiteniriki, kitejiriki, amanapiintziri Tajorentsi, okantapiintziri oetarika okowayitzirini. ⁶Omaanta eeniro paashini, inashita roori: okowaki okimoshiryaa shitya. Añaawitaka, omaanta eero oñaagaeri Tajorentsi, rootaki iyaatantyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁷Pikaminagaeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi ranteeyeroniita iroka nokantzimiri, okantyaata eero ojeekantarantani. ⁸Okameethatzi aneshironkaeyerini paashinipaeni asheninka, eejatzi asheninkapero aari aneshironkataperoteri. Eerorika aneshironkatziri, eero akantzi: “Naapatziyakari Tajorentsi naari”. Teewee. Tee ikameethatzi theenkantatsiri, omaanta riyowita ineshironkatziri isheninkapero. Eejatzi aaka teerika aneshironkatziri asheninkapero aari, osheki tee akameethaperotzi, anaakoperoyakarini aaka riraga

theenkawitachari. ⁹Aririka omonkaatakiro kamatsiri oemi 60 ojarentsite, ari pikantero etakoeyarini maawaeni ayemijantzinkarite. Okameethatzi eejatzi aawitani apaani oemini, tee aminapithatziri paashini shirampari. ¹⁰Okameethatzi piñaakoteeyakironi antayitakironi kameethatayitatsirini: etakoeyakarini otomipaeni, oneshironkaeyakarini areeteeyacharini, amitakoeyakarini maawaeni aapatziyeyaririni Tajorentsi, okaminthagaeyakarini ashironkaenkari, okyaaryoowentakiro antayitakironi kameethatayitatsirini. Aririka piñaakoeyakironi antayitakironi iroka kameethatayitatsirini, ari okameethatzi pikantero etakoeyarini aapatziyeyaririni Jesoshi ashironkagae-yacharini. ¹¹Omaanta eero pikantzirowaga kamatsiri oemi kaari antyashipawotatsi. Okoyirikari shirampari antashityaari. Okoyikari agae eejatzi, ookaerokari aapatziyariri Jesokirishito. ¹²Eewawitaka okantawitakari: “Nokemijantaperotemi”, omaanta roojatzi amatawitakiri. Rootaki rowashironkaantyaawori. ¹³Eejatzi operatakari, okinakinayitzinikari pankotsikipaeni, okenkithawaetashitakari, wero, wero, otheeyantyaari. Okimitari tsirotzi. Okantakotashitarikari paashinipaeni, oñaawaetantawokari kaari kameethatatsi. ¹⁴Rootaki nokowantakari agae eejatzi kamatsiri oemi tekiraatarika antyashipawote. Kameetha ijeeki eentsitepaeni. Kameetha onkotsiteniri oemi royaari, eejatzi eentsite. Kameetha ontyeero iithaari rashi rirori, okiweniri iithaari-paeni, maawaeni. Aririka kameetha ojeeke, tekatsikya ikantya atziri ikantzi-maeyeroni. ¹⁵Eejatzi rantayitakironi Jatanaashi apaanipaeni: rookakagaero aapatziyawitakarira Jesokirishito. ¹⁶Ojeekirika osheninkapero kamatsiri

oemi, kameetha iyotashitya okaminthayero roori. Tee okameethatzi okanteri aapatziyariri Jesoshi: “Pikaminthagayeronikya eeroka”. Eenitatsi paashini kamatsiri oemi, jeekatsiri apaniroeni: tekatsi osheninkapero kaminthayeroni. Irowakya roori, kameetha ikaminthagayeroni riraga aapatziyeyaririni Jesoshi.

**Tsika akanteeyerini riraga
jewatakagaeyerini**

¹⁷Kameetharika reewatakaantzi riraga jewatakagaeyiririni aapatziyariri Jesoshi, okameethatzi iñaaperoteri ikameethatzi, eejatzi ipinataperoteri. Kameetha ikemijantaperoteri eejatzi. Aririka ipomeentsiwentakawo riroripaeni ikenkithatzi eejatzi riyotaantzi, okameethatzi riraga aapatziyariri Jesoshi iñaaperoeyerini, eejatzi ipinataperoteri. ¹⁸Aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Eero oojopatzi riraga waaka aatzikakitzirori teriiko, pishineteri roya. Tema raatzikakitzimiro paantyaawori okithoki”. Eejatzi okantzi: “Okameethatzi ipinateeteri riraga antawaetatsiri”.

¹⁹Eero pikemijantashitari apaani kantakotashityaarini jewatakagaeyimiri, paapatziyawokari theeyaantsi. Omaanta ikaatakirika ñaaperoterini 2, eerorika 3, ari paapatziyaawo iroka ikamantemiri. ²⁰Kyaaryoorika ojeeki rantaperotakiri, ari pikantzimoteri janta ipiyotapiinteyaninta aapatziyeyaririni Jesoshi: “Eero papiiteero eejatzi iroka pantakiri”. Kameetha riyoteeyeroni maawaeni aapatziyariri Jesoshi iroka pikanteriri, ikenkithashireeyantyaarini, riyoteeyantyaarini eero ranantawo rirori kaari kameethatatsi. ²¹Ayoteeyakini ikaateeyakaeni Atajorentsite, eejatzi Jesokirishito. Eejatzi ikaateeyakaeni ronampirepaeni rirori. Rootaki

nokantzimotantzimiriri eekiyo piyaatayee pikanteriri maawaeni antzirori kaari kameethatatsi: “Tee okameethatzi”. Eero pipinkathatashitari jewawentzimiri eerori. Omaanta okameethatzi piyoteeri ikoyiri Tajorentsi kimitaka piyoteeri maawaeni atziri.

²²Eero pishintsiwentziri intsipaete apaani shirampari reewawenteriri aapatziyariri Jesoshi, eero patsipetashitawo poyiniri pako iitoki. Peewate piyotaperoteri. Eerorika piyotaperotziri aririka paata rantakiro kaari kameethatatsi: eejatzi eerori eeniro pantani. Kyaaryoowa pantzirokarira kaari kameethatatsi.

²³Eero apatziro piroo iña, omaanta pirero eejatzi awishoowaantsi oowa eechonkiini. (Iroka awishoowaantsi rootaki inashitachari pyaarentsi.) Eechonkiini okaate apaani tajo, kaari osheki. Owameethateemiroota pisheetomawoki pikatsitzira. Aapiintakimi pimakoni, omaanta oshintsiwathatakaaneemi aririka pirapiintero eechonkiini awishoowaantsi oowa, ari etsiyatakteemi. ²⁴Okoñaataki kaari kameethatatsi rantayitzirini apaanipaeni atziri; riyoteeyakini ikantakoteri Tajorentsi: “Eeniro rantani”. Eenitatsi paashini manawitakawori rantayitzirini, omaanta iinja okoñaate eejatzi maawaeni rantayitzirini rirori. ²⁵Eejatzi, aririka antayitakironi kameethatayitatsirini, okoñaataki apaanipaeni, iñaakoteeyakaeroni atziri. Omaanta tekira okoñaate maawaeni kameethatatsiri anteeyakirini: iinja okoñaaperotaki maawaeni. Aritaki okantyaapa.

**Eenitatsi iroka ikanteeyiririni
pimantaari**

6 ¹Maawaeni riraga omperateetari pikemijantaperoteri kameetha riraga omperatzimiri, eejatzi piñaapero-

taperoteri rirori kameetha. Okantyaata-
kya tekatsi ikanteeteri ikantzimateri
Tajorentsi, eejatzi tekatsi ikantawentee-
tero: “Tee okameethatzi iroka riyoteeriri
aapatziyariri Jesoshi”.² Aririka raapatzi-
yari Jesoshi riraga omperatzimiri, tee
okameethatzi pikante eeroka: “Iroñaaka
eerokataki noyemijantzinkarite,
amonkaatawakaaka. Eero iroñaaka
noñaaperotzimi”. Omaanta okameetha-
perotzi pantawaetaperoteniri: tema
rirotaki piyemijantzinkarite pantawa-
etziniri, rirotaki inintaperotanewo riraga
Tajorentsi. Rootaki, Temoteeyo,
piyotagaeyeririni maawaeni aapatziya-
riri pikanteeyerini maawaeni ranteeye-
roni.

Ikenkithatakotziri iyotaantzirori theeyaantsi

³Eenitatsi paashini atziri kinakaashita-
kawori riyotaantzi, tee omonkaatawo
iroka niyoteeriri. Tee raapatziyawo
rowaga kyaaryooperotatsiri riyotaawita-
riri Awinkatharite Jesokirishito. Eejatzi
tee raapatziyawo iroka iyotagaeyakae-
rini ajeekantyaari kameetha, eero
anantaneentaawo kaari kameethatatsi.
⁴Osheki ikantakaaperota, omaanta tee
añiuro riyotantari. Tee riyoperotziro.
Rojampitakowentashitakawo oetarika-
paeni. Iñaawaetashiwaetaka, wero,
wero. Rootaki ikijashiryaantakariri
paashinipaeni, ikijathatawakaaka,
ikantzimatawakaaka, raamaakotawa-
kaaka rantakiro kaari kameethatatsi.
⁵Ikijawakagaeyakani riraga kenkithashi-
riirori kaari kameethatatsi, tee
ikenkithashiriuro kyaaryootatsiri.
Ikemijantashijeempiyaaka, ikenkithashi-
ryaawitaka ari rayemi oetarikapaeni.

⁶Omaanta aririka akemijantaperoteri
Tajorentsi, eejatzi aweshiryaawentyaari,
ari ajeekaperoeyanakini kameetha.

⁷Akoñaatantapaakari paerani, tekatsi

akoñaatatakaapaaki. Eejatzi okimiteeya,
aririka akamae, tekatsi aanee eejatzi.
⁸Omaanta aweshiryaawentyaaririka
Tajorentsi eejatzi eenitatsirika owaeya-
rini eejatzi akithaateeyarini aritapaaki,
eero eekiro akowanakitye paashini.
⁹Omaantakya riraga kowatsiri
rashaagantya rantashitayitakawoni
oetarikapaeni roshekyaanitapaakari
rowaagawo. Omapokashitapaakari
rantakiro oetarikapaeni. Tee ikenkitha-
shireya kameetha, ikowashitakawo
kaari kameethatayitatsirini, roojatzi
ikamakirika, riyaate paamariki kaari
tsiwakanitatsini.¹⁰ Aririka akowapero-
taki ashitayityaawoni oetarikapaeni,
aritaki antakiro kaari kameethatatsi.
Osheki aapatziyawitacharini rookaero
raapatziyari. ¿Oetaka rookantawori?
Tema ikowaki rashitayityaawoni
oetarikapaeni, omaanta roojatzi osheki
rowashireperotanakyaaroña.

Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi pantawaeteniri

¹¹Omaanta eeroka, pikyaaryowentziniri
Tajorentsi oetarika ikantzimiri.
Kyaaryoowa, piñaawenatawokari eerori
oetarikapaeni. Pikowaperote pikameethata-
perotanaki eeroka. Pikowaperote
pameentaperotyaari Tajorentsi, omawita-
kya pomeentsitzimotayitemirini eekiro
piyaataye pikyaaryowenteniri maawaeni
ikowakaakimiri panteniriri; pinintaperoe-
yarinroña paashinipaeni, eekiro piyaataye
panteniri oetarikapaeni, eejatzi eentsiki-
roeni pantero oetarikapaeni, eero
pithaakyaawentziro.¹² Aririka opomeentsi-
tzimotawitemi paapatziyaperotyaari
Tajorentsi iroñaaka, omaanta okameethata-
perotzi pantakiro. Pikyaaryoowenteniri
ikowakagaeyimirini. Eero pipeyakotziro
iroka: pikanteetateyeeanyi pañee jenokinta.
Riyoyaakimi Tajorentsi rowañaanteemiri
janta. Tema rootaki pikantakiri eerori,

ikaateeyakini osheki kemaeyawakimirini. Kyaaryootaki pikantakiriri. ¹³Tema riro Tajorentsi owañagaeyerini jenokinta, maawaeni. Eejatzi paerani Jesokirishito, tee ithaawakari Poonshiyo Peraato, rirotaki owamaakaantakiriri. Ikantziri: “Kyaaryo, naaka jewawenantsiri”. Iroñaaka ikaateeyakaeni Tajorentsi eejatzi Jesokirishito, raminakowenteeyakaeni. ¹⁴Rootaki nokanantemirori iroka: pithotyakiro maawaeni nokaminaakimiri, eero pikompitawo. Pikantatyeyyaani, pantaperotero roojatzi ipokanteeyari Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁵Riyotzi Pawa Tajorentsi tsika okaate ipokanteeyari, rirotaki kantatsini. Irira apintzi ikanta, tajorentsipe-rotatsiri, reewatawenteeyirini maawaeni jewatawentaawitariri atziri, reewatakagaeyirini maawaeni jewatakagaeyawitaririni atziripaeni. Thame añaaperoteri. ¹⁶Apaniroeni irira eero ithonka, eero ikami. Janta ijeekinta ojeeki kitejiriroña, tekatsi akantya aatashiteri ontsirokyaari. Tekatsi ñeerini Tajorentsi. Tekatsi akantya añaagaeyerini. Okameethatzi apinkathataperoeyanakirini maawaeni. Ikantatyaani reewatawenantzi irira, ashi royiyo. Aritaki ikanta.

**Eejatzi iroka ikantziriri
ashaagantzinkari**

¹⁷Pikanteri ashaagantzinkari eero ikantakaaperota. Eejatzi pikanteri eero

riweshiryaaawentawo rashitayitarini, tema ari opeyeeya iinja. Inta riweshiryaaawentyaari Tajorentsi. Ipapiinteeyakaeni maawaeni koetyeemoteeyakaerini akimoshireeyantarini. ¹⁸Riraga ashaagantzinkari eenitatsi osheki rowaagawo. Pikamanteri iroñaaka ineshironkaeyerini ikaateeyini ijeekaeyini, osheki ineshironkateri. Tee okameethatzi ishampitsite. Omaanta kameetha ikaminthaante. ¹⁹Aririka imatayitakironi iroka, kameetha. Ipinateri Tajorentsi iinja janta jenokinta, janta ikanteetatyeyyaani rañaaperotapae kameetha.

Riweyaantakawo rojankinari

²⁰Iroñaaka, Temoteeyo, eeniro ikantakimiri Tajorentsi panteniriri. Ari pimonkaateniri, eero pamatawitziri. Eero paapatziyashitawo oetarikapaeni ikantashitari, wero, wero, wero. Ikenkithashiryaaashitawo iyotaantsi; omaanta kaari iroka. ²¹Eenitatsi iyotaantayitawitaworini oetarikapaeni, iitakaawita riyotzi, omaanta tee riyotzi. Rootaki kaari raapatziyantaperotari Jesoshi iroñaaka.

Ari, nokowaki ineshironkateeyemini Tajorentsi.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

RAPIITEENIRI PAAWORO

ROJANKINATEENIRI TEMOTEEYO

1 ¹⁻²Nokoyi niwethatemi, Temoteeyo, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo jankinateemirori iroka. Rotyaantakina Jesokirishito nokamanteeyerini maawaeni atziri aririka raapatziyeeyarini rirori, ari rowaŋaagaeyerini jaka kipatsikika eejatzi janta jenokinta. Rootaki ikowakaakinari Tajorentsi. Notyomi, nonintaperotzimi. Nokowaki ineshironkatemi Pawa Tajorentsi, eejatzi Awinkatharite Jesokirishito. Eejatzi nokowaki ikaminthaaperotemi, ijeekakayemi kameetha.

Ipaasonkitakowentziri Paaworo Temoteeyo

³Tema paerani rantawaetzinirini riraga nochariniitenipaeni. Iroŋaaka eejatzi naari nantawaetziniri. Tema namanakotapiintzimiri Tajorentsi maawaeni kitejiriki, eejatzi tsiteniriki. Oetarikapaeni nanteniriri irinta, nokowaperotaki niweshiryakayaari. ⁴Paerani, nookantanakimiriranki, powashiretanaka, piraaka. Osheki iroŋaaka nokoetyaakimi. Nokowawita noŋeemimi eejatzi, niweshiryaawentaperoteemimi. ⁵Nokenkithashireteemi, kameetharini paapatziyaperotakari Jesoshi, pikantatyaani. Pikimitakawo pijawo Roera, eejatzi piniro Eyonishe:

aapatziyaperoeyarini roori. Niyotzi eeniro paapatziyari Jesoshi, rootaki nopaasonkitakowenanzimiri.

Eero pipashiwentakaawo paapatziyakayaari atziri

⁶Paapatziyakari Tajorentsi, rootaki nokanantemiri: paerani, nowantakimirori nako, eejatzi nokanantakariri rirori ramitakotemi, eenitatsi imatakaakimiri. Iroŋaaka pantaperotero maawaeni imatakaakimiri. ⁷Irinta Pawa Tajorentsi ipakaero Ishire. Roori tee okowakagae athaaye. Tee ari opoŋeeya thaawaantsi Ishireki Tajorentsi, inta omatakaakaero oetarikapaeni ikowakaakaeri. Eejatzi omatakaakae anintaperoeyerini Tajorentsi eejatzi maawaeni atziri; eejatzi omatakaakae aamakowentya apaniroeni. ⁸Rootaki kaari pipashiwentakaantyaawo pikenkithatakoteri Awinkatharite. Eejatzi, eero pipashiwentakaana; nojeekakika omonkyaagamentotsiki: nokenkithatakotakirira rirori, rootaki romonkyaaganteetakinari iroŋaaka. Osheki nokemaatsitawentakari Jesokirishito, kameetha pikimitena eerori. Aritaki imatakayemiro Tajorentsi maawaeni ikowakaakimiri. ⁹Paerani, tekirani riwetsikironi iroka kipatsika, riyotzitakaeni aapatziyari Jesokirishito. Riyoyagaeyitakaeni kameetha ajeekae-

yantyaarini. Tee akameethatawitani paerani, omaanta eenitatsi ikowakaa-kaeri. Ineshironkatashiteeyakaeni, rowawijaakoeyakaeni. ¹⁰Ipokapaaki kipatsikika rirori, riraga owawijaakoe-yakaerini. Iroñaaka ayotaperoyakironi maawaeni rantakaeniri Tajorentsi. Eero iroñaaka athaayi akame. Iñaani iyotakaakaero aririka akame, eero aatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kameetha iroka ikamanteeyerini: rowañaaperoeyakaeni, akanteetayee-yaani ajeekimoeyerini inampiki.

¹¹Rotyaantakina rirori nokamanteeyerini atziri iroka kameethatatsiri, eejatzi niyotagaeyerini. ¹²Rootaki nokemaatsi-tantakawori maawaeni jaka omonkyaa-gamentotsikika. Omaanta tee nopashi-wenta. Niyotaperotziri riraga naapatzi-yari: niyotaki eero ramatawitana, rootaki nokanantakariri: “Pikem-poyeena”. Niyotaperotzi ikempoyeena roojatzi ipokanteeyari. ¹³Kyaaryooperotaki maawaeni niyotaakimirini, tee namatawitzimi. Pimonkaatero maawaeni nokantakimirini. Paapatziyari Jesokirishito, pinintashireperoteri. Pikiyaaryoowentero pikenkithatakotero iñaani. ¹⁴Okithaatakaakimi Ishire Tajorentsi. Omatakaakimirini pikempoyero iñaani kameetha eejatzi pikenkithatero.

Tsika ikanteeyiriririka Paaworo

¹⁵Piyotzi rookaeyakinani aashiyajtzi: Jijeero, Eromoojeneshi, maawaeni.

¹⁶Nokowaki ineshironkateri Awinkatharite Oneshijoro, eejatzi isheninka rirori. Retakotapiintakina rirori, tee ipashiwenta rareetaatana jaka omonkyaa-gamentotsikika. ¹⁷Inta rareetantakariri jaka Oroomaki, ikowakowayitakinani, roojatzi iñaantapaakinari jaka. ¹⁸Piyoperotzi eejatzi osheki ramitakotakina janta Ejeesoki. Iinja,

ipokaerika Awinkatharite, aritaki ineshironkatapaeri.

Ikantziri: “Pikanteetayeeyaani pantawaeteniri Tajorentsi”

2 ¹Iroñaaka, notyomi, tema ineshironkatakimi Jesokirishito, rootaki nokamantzimiri pitontashirete maawaeni pantayitenirini. ²Eenitatsi pikemakinari, tema pikaateeyakirini osheki paashini kemaeyakinirini. Ari piyoyeeri apaanipaeni atziri ikyaryoow-enteni riyoteeri paashinipaeni atziri, rowaagaeniri eejatzi paashinipaeni iroka niyotaakimirini. Rowaagaeniri eejatzi paashinipaeni iroka niyotaakimirini. ³Riraga joraaropaeni kameethari ikemaatsitawentapiintari iwinkatharite. Pikimityaari eerori, eero pithaayi pikemaatsitawentyaari Awinkatharite Jesokirishito. ⁴Eejatzi tee riyomparita-piinta joraaro, tee ipankiwaetzi, inta apatziro ikyaryoowentziniri iyapitaanote ikowantakariri. ⁵Eejatzi riraga perootatatsiri peroota ikemijantaperotziri riraga showirinkakotantatsiri. Eerorika ikemijantaperotziri, eero ipashiteetari irika ipapiintziriri anaakotantatsiri. ⁶Eejatzi riraga pankiwaeta-tsiri, aririka ithamaetakotaperotero iwankiri, ari rowiitero osheki okithoki iinja. Tee ratsipetashitawo ithamaetakotziro. ⁷Pikenkithashiryaaperotero iroka noshiyakaawentzimiri, ari riyotakaaperotemiro Awinkatharite.

Pikenkithashireeri Jesokirishito

⁸Pikenkithashireeri eejatzi Jesokirishito, riraga icharineeteni iinja Iraviiri; rowamaetawitakariri, omaanta ipiriintanaa eejatzi. Rootaki iroka nokamantapiinteeyiririni atziri, rowawijaakoe-yanteeyaaririni. ⁹Nokantani nokenkithatakagayirini atziripaeni iroka, rootaki noñaashitantakawori iroñaaka.

Roojotanteetakinawo kareenatha, ikimitakaanteetakina naaka owamaantani. Omaanta tekatsi ikanteetero roojotero iñaani Tajorentsi: tema owaaganaka roori. ¹⁰¿Ititaka nokemaatsiwentakari maawaeni iroka? Riro nokemaatsiwentari maawaeni atziri riyoyaakiri Tajorentsi, ikanteetatyeyyaani ijeekantyaari kameetha janta jenokinta. Rirotaki Jesokirishito owawijaakoterini. ¹¹Kyaaryootaki iroka ikantziteetarini:

“Eerorika akimitaga paerani aritaki akimitakotawitakari atsipatakari Rotyaantanewo Tajorentsi, janta koroshiki akamaeyakini. Rootaki atsipatantapaeyariri janta jenokinta, ajeekimotapaeri.

¹²Aritaki iroñaaka apomeentsi-wentakanari antayitakinirini oetarikapaeni, rootaki eejatzii akaateeyerini eewawenanteeyini. Aririka akanteri atziri: ‘Tee niyotziri Jesokirishito’, eejatzii ikantakotee paata rirori: ‘Pawa, tee niyotziri tsikarika itzimi irira’.

¹³Aririka akenkithashireeya amatawiteri, akantashityaarika: ‘Naapatziyari’, omaanta roojatzirika akimita paerani, eero amatawiteziri Jesokirishito eejatzii eero ramatawitee rirori. Imonkaataperotero maawaeni ikantziri”.

Rootaki iinja rotyaanantyaariri kaari aapatziyarini janta paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁴Tema ikaateeyakaeni Awinkatharite. Pikantapiinteri riraga aapatziyariri Jesoshi janta eero ipiyapiyawaantetari oetarikapaeni riyotaayitawitaririni. Ratsipetashitakawo ipiyawaantetakari iroka, ikompitakaarikari riraga kemaeyeririni. ¹⁵Pantaperotayitenirini Tajorentsi, ikanantemiri: “Kameetha maawaeni pantakinari”, roojatzii eero

añiiri pipashiwenantyaari. Piyotaperotziro iñaani Tajorentsi, iroñaaka piyotaantero kameetha; tema kameethari iyotaantzi roori. ¹⁶Eero paapatziyawo okaatzi ikantashityaari kaari aapatziyariri Tajorentsi ikinakaa-shitanakawo, tema kaari rooperotatsini eejatzii kaari amitakoteeni, eero piñaawaetziro: pookakaaperotzirikari atziri aapatziyaririmi Tajorentsi. ¹⁷Iroka kantashitaantsi oshiyakawo pathaawontsi. Aririka aakae, othonkanakae maawaeni awathakipaeni, apathaayitanakini. Ratsipetakawo ikantawakaantawo riraga Imeneeyo eejatzii Jireeto. ¹⁸Ikompiteeyakawoni kyaaryootayitatsirini. Ikantatzii: “Monkaataka. Ipiriinteeyawitaani paashinipaeni, omaanta eero apiriinteeyaaani aaka”. Rootaki ipakaagaanantanakawori raapatziyari Jesoshi kemaeyakiririni. Omaanta ipiriinteero awatha Jesoshi aririka ipiyee. ¹⁹Piyotero iroka okantziri iñaani Tajorentsi: “Riyotaperotziri Tajorentsi maawaeni aapatziyeyaririni”. Eejatzii okantzii “Eenitatsirika aapatziyariri Jesoshi tema rookero kaari kameethatatsi rantayitzirini”. Aritaki okantakiri. Iñaani Tajorentsi oshiyakawo antawo mapi: tee opaashinitapiintee.

²⁰Janta ipankoki ashaagantzinkari eenitatsi osheki iwiratote. Eenitatsi pinaperotachari, riwetsikaetziro ooro eejatzii piraata. Eenitatsi kaari pinatacha, riwetsikaetziro inchato eejatzii tsirepathari. Rowaga pinatachari, riweshiryaawentakawo: ikowaki raminiteri maawaeni atziri. Rowaga kaari pinatacha aririka owantakyaawo ookanteeyawo roojatzii kaagashiki. ²¹Aririka powameethateeya eero, pookakirorika kaari kameethatatsi pantapiinteeyirini, ari pikimityaawo pirato pinaperotachari; riweshirya-

wentemi Awinkatharite, ikowaki iñaagaemi maawaeni. Tema iroñaaka pimatakiniri oetarika ikowakaakimiri.

²²Eerowa pikenkithashiriro kaari kameethatayitatsirini rantayitzirini ewankaripaeni. Intakya pikowaperotanaiki pikameethatane, pameentaperotaneeyaari, pinintaperoteri paashinipaeni, pijeke kameetha, pitsipateeyaarini paashinipaeni kameethatayitatsirini: maawaeni riraga aapatziyaperotakariri Awinkatharite ijeekaperotzi kameetha. ²³Omaanta eero pikantawakaawentashitawo kaari ayotaperoeyini: pikijawakaantawokari. ²⁴Aaka aapatziyari Awinkatharite rootaki kaari okameethatantya akijeeyerini paashini atziri; inta kameetha akaminthayeri paashinipaeni, kameetha ayoteeri, eero ajamaneentari, ²⁵kameetha ayoteeri riraga kaari aapatziyeeyawoni kyaaryooperotatsiri. Kameetharika ayoteeri, roojatzi apaanipaeni ikenkithashiryaanakya, rookaero kaari kameethatayitatsirini ikemijanantyaawori kyaaryootatsiri. Ramitakoteri Tajorentsi. ²⁶Ramatawita-witakarini kamaari: ojeekawita ikowakaawitakariri, rootaki ranantawitakanariri rirori: omaanta ayotagaeri eentsikiroeni aritaki rowawijaakoteri Tajorentsi, aririka raapatziyeeyarini.

**Tsika ikantyaaka
amatawitantatsiri, iinja**

3 ¹Piyotero iroka: iinja, rootentsirika omonkaatakya kitejitatsiri ipokanteeyari Jesoshi, osheki opomeentsitzimotyaari aapatziyariri Jesoshi. ²Rirojatzi riraga atziri rirotaki nintaperotaachani apaniroeni, ikowaperoteri koriki, ikantakaaperotya, ishirontawentyaari paashinipaeni, ikantzimateri Tajorentsi, ipiyathatyaari ashitariri, eero ipaasonkitziri neshironkaterini, eero ikenkithashiriiri

Tajorentsi. ³Eero riyotziro ikaminthayeri paashinipaeni, eero riyotzi ipeyakotziniri atziri rantziri, ikantzimatanter, eero ipashiwentakaawo rantayiteroni tsinanipaeni, ikijanakya, itheenkayiterini kameethatayitatsirini, ⁴ramatawita-yiterini isheninkaperopaeni, rantashitayityaawoni oetarikapaeni, eero ikenkithashirya, ikantakaaperotanakya, ikowanaki ikimoshirewaentantyaari, eero ikoyi riyoteri Tajorentsi. ⁵Raapatziya-jeempiyaashityaari Tajorentsi, omaanta tee ipinkathatzi. Eero pikimitakotari eerori eejatzi eero pitsipateeyarini. ⁶Ikyaaankoteri paashinipaeni atziri, ramatawitapaero tsinanipaeni. Tee okenkithashireperota, rootaki imatantyaawori ramatawitapaero. Osheki antayitanakironi kaari kameethatatsi, okowaperotanaki antayiteroni. ⁷Osheki okemijantashitakarini paashini iyotaawitawori omaanta tee riyotaaperotziro kyaaryootatsiri ikantziri Tajorentsi. ⁸Paerani riraga Jaaneshi eejatzi Jaampireshi ipiyathatarini Moeseeshi, tee ikowakayiri joriiyopaeni raapatziyaka-gaeyarini. Eejatzi ikimitakari iroñaaka riraga amatawitantatsiri: tee ikowaka-gaerini atziri raapatziyaperotawo kyaaryootaperotatsiri. Tee okameethatzi iroka ikenkithashiryaayitakirini, ikemijantajeempiyaashitaka. ⁹Eero ikantatyaani imatero iroka. Tema paerani riyotakoeyirini riraga piyathataririni Moeseeshi. Eejatzi iinja riyoteeyanakini atziri kyaaryo ramatawitantaki riraga amatawitantatsiri.

**Pikemijantaperotero
kyaaryooperotatsiri**

¹⁰Omaanta piyotakotaperotakina. Piyotakiro niyotayitzimirini. Piyotakiro nantayitzirini. Piyotakiro nokowakiri nomatayiterini naari nantayiterini. Piyotaki

eejatzi nameentaperotakari Tajorentsi, nokyaaryoowentziniri maawaeni, nonintaperotakiri, tee nojamaneentawo nopomeentsitawentakari. ¹¹Eejatzi piyotzi ikijantapiinteetakinawo naapatziyari Jesoshi. Piyotaki eejatzi nokemaatsita-piintakawo janta Antyokiiyaki, Ikoonoki, eejatzi Riishitaraki. Osheki ikijeyakinani jeekaeyatsirini janta. Omaanta rowawijaa-kotapiintakina Awinkatharite. ¹²Kyaaryo, ikijeeziri maawaeni aaka aapatziyariri Jesokirishito, aririka akowaperotaki raapatziyaperotyaa. ¹³Eeki royaatatyee ramatawitaperotante riraga kaari kameethatatsi, eejatzi iyotaanzirori theeyaantsi. Eejatzi riraga kamaari ramatawiteri rirori. ¹⁴Omaanta eerokakya, paapatziyanakyaawo iñaani Tajorentsi eeniro pikaatzini. Roojatzi paapatziyantariri Jesokirishito ari rowawijaa kotakimi. Tema piyotaki tee namatawitzimi. ¹⁵Paerani, eeniro pikaatzini, riyotagaetakimiro iñaani Tajorentsi. Tema okameethaperotaki. Rootaki iyotaakimirori paapatziyakari Jesokirishito, pawijakotantaari. ¹⁶Rirotaki Tajorentsi jankinatakaantakirori Iwaperite, maawaeni. Iyotagaeyakaeroni kyaaryoootaperotatsiri, teerika okameethatzi antakiri, okamantakae. Iyotagaeyakaeni tsika akantyaari akameethatanteeyari, eejatzi iyotagaeyakaeni akameethaperoyakaeni kameetha. ¹⁷Rootaki ojeekantakari Iwaperite Tajorentsi, akameethataperotanteeyari. Tekatsi akantya akompitanyaa-wori, omaanta ayotaperotero antaperoyeeroni maawaeni ikowakaakaeri Tajorentsi.

Riweshiryaaakaari Paaworo Temoteeyo

4 ¹Iinja ipokae Jesokirishito ipinkatharitapaaki. Aririka ipokae, ari roñaagayitapaakaeroni rantayitzirini maawaeni añeeyatsirini eejatzi maawaeni kamaeeyentsirini. Ikamantee-yeeni tsika ikanteeyeeni. Ayoteeyini

ikaateeyakaeni iroñaaka, eejatzi ikaateeyakaeni Pawa Tajorentsi, rootaki iroñaaka, nokamanantzimirori pantero iroka. ²Pikenkithatapiintero iñaani Tajorentsi maawaeni kitejiriki. Tsikarika ikaateri oorya, tsikarika pijeeki, eerokya pimaeritzi, omaanta pikenkithatakayeri maawaeni atziri. Teerika okameethatzi iroka rantakiri, ari pikanteri, eejatzi pikanteri ero rantziro. Pikanteeyerini kameetha ijeekaeyeni. Eentsikiroeni piyotaaperoyerini paashinipaeni, eerokya pikijathatzi. ³Iinja, aririka kameetha ayotagaeyawityaarini atziri iñaani Tajorentsi, omaanta eerorika ikemijanteeyironi. ⁴Eero ikoyiro iñaani Tajorentsi rowaga kyaaryooperotatsiri, omaanta ikowaperote ikemashityaawo riyotagaeteri theeyaantsi ikenkithatashitayitarini atziri. ⁵Omaanta eerokakya, paamawentya: pikimitarikari. Aririka pipomeentsitawentyaari Awinkatharite, ero petakoshiryaaashita. Paapatziyaka-yaari paashinipaeni. Pimataperotakiniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakimirori.

Ikenkithashireeri Paaworo

⁶Ro nokamanantzimirori iroka, rooteentsi rowamagaetena, rooteentsi niyaate naari jenokinta. ⁷Nopomeentsi-wentaperotakanari Awinkatharite, nomatakiniri maawaeni ikowakaakinari, tee namatawitziri. ⁸Iinja, ipokaerika Awinkatharite, ipashitayitenawoni kameethatayitatsirini. Eero ipanawo apaniroeni naari, omaanta eejatzi ipaeyerini maawaeni aamagaeyakaririni. Tema kameetha ikantakowenteeyakaeni maawaeni. Riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi riraga kaari aapatziyari Jesoshi ari rowashironkaeri. Omaanta naaka eejatzi maawaeni paashini aapatziyaperotariri eejatzi maawaeni paashini nintashireperotziriri

riraga kantziriri: “Nokoyi ipiyee intsipaete”, kyaaryo ipinateeyenani kameetha.

Paashini ikamanteeriri eejatzi

⁹Pishintsite pipoke piñeena. ¹⁰Riraga Teemashi, ikowaki riweshiryaa-wentyaawo jeekayitatsirini kipatsikika. Rookanakina, riyaaatanaki Tejawoonikaki. Riraga Keresheente, riyaaatanaki Karaashiyaki, riraga Teeto riyaaatanaki Taramaashiyaki. ¹¹Apaniroeni Rookashi itsipatakina. Aririka pipoke, pamakinari Marikoshi, osheki nokowaki ramitakotena. ¹²Eejatzi riyaaatanaki riraga Teekiko. Notyaantakiri rirori Ejeesoki. ¹³Eejatzi pamakinawo noethaari nowanakirowa Toroowareki, ojeeki janta ipankoki Kaaripo. Eejatzi pamakinawo maawaeni Iwaperite Tajorentsi, eejatzi nowaperitepaeni. ¹⁴Rowashironkaaperotakina Arejaantero, riraga wetsikapiintzirori asheero. Tema itheeyakotana eejatzi okaatzi niyotakiri atziri. Iinja rowashironkaeri Awinkatharite. ¹⁵Paamayarira eerori, rowashironkaemikari. Osheki ikijawentakinawo nokanteeyakiririni.

¹⁶Ritantakari reewawenantzi rojampitakowentana, tee ijeeki kantanakowente-

nani, ishiyapithateeyanakinani. Tee nokoyi rowashironkaeri Awinkatharite. ¹⁷Omaantakya irira, kijokiro rowana. Itajonkawentakina, nomatantawori nokenkithatakagaeyirini paashinijatzitsiri atziri, maawaeni. Tema Jatanaashi rantakaakiri rowashironkaetenamira, omaanta rowawijaakotakina Awinkatharite. ¹⁸Aririka rowashironkaetakina eejatzi, niyotaki ari rowawijaakoteena eejatzi; ijeekakayena jenokinta, janta reewawenantaperotzinta rirori. Thame añaperotaperoyerini, aritaki akanteetatyeeyaani.

¹⁹Niwethatawo Pirishiira, eejatzi rirori Akiirishi. Eejatzi niwethatari maawaeni isheninka Oneshijoro.

²⁰Eeniro Eraashito, ijeeki janta Koriintoki. Nawijantakawori Mireetoki, noñaaneeri Toroojimo: imantsiyataki. ²¹Pishintsite pipoke, tekiraata okyaawontsitani. Riwehateeyemini Eyowooro, Porente, Riino, Kiraaworya, eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite.

²²Nokowaki ikaminthayemi Awinkatharite, ineshironkataperotemi.

Naaka jankinatzimirori iroka:

Paaworo

RIRAGA PAAWORO ROJANKINATZINIRI TEETO

1¹Nokoyi niwethatemi eeroka Teeto tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Paaworo nojankinatzimiro iroka. Riyoyakina Tajorensi nanteniri oetarika ikowakaakinari. Rootaki rotyaanantakinari Jesokirishito niyotakaaperoteri maawaeni atziri kyaaryooperotatsiri, ikyaaryoowenantaawori rameentaperotyaaari Jesoshi eejatzi rantero oetarika ikowakaakiriri Tajorensi. ²Paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi, ikantzitakani Tajorensi: “Nañaakaaperoteri maawaeni nokoyiri, nojeekakayeri jaka jenokinta”. Tee riyotziro ramatawitantzi, rootaki ayotantari akanteetatyeyyaani añaagae janta Tajorensikinta. ³Iroñaaka monkaataka kitejiri riyoteeyantyaaworini maawaeni atziri ikantziri Tajorensi, riraga Owawijaakotakaeri. Rootaki rotyaanantakinari nokamanteeyerini atziripaeni. ⁴Paerani niyotakaapiintzimi paapatziyari Jesoshi, rootaki, Teeto, iroñaaka nokimitakaantakimiri notyomipero eejatzi nojankinatzimiro iroka. Nokowaki ineshironkatapiintemi riraga Tajorensi, riweshiryaaakayemi, eejatzi ikimitakayemi Jesokirishito, riraga Owawijaakotakaeri.

**Tsika ikantyaari jewatatsiri
reewawenantaayariri aapatziyariri
Jesoshi**

⁵Paerani nookanakimi janta Kereetaki pithonkantaawori oetarikapaeni

okaatzira tekiraga antakagaeyerini. Eejatzi nokantakimi: “Aririka pikinakinayitakini janta maawaeni nampitsiki-paeni, piyoyayiteeni aataperoteenchari aapatziyeyyaririni Jesoshi raapatziyakaantaperotyaaariri iyemijantzinkarite”. ⁶Iroñaaka nokamantemi. Okameethatzi riraga aataperoteenchari iyemijantzinkarite eero reewatakaantashita, rooma teerika ijeeki kameetha. Inta okameethatzi ijeeki kameetha, eejatzi apatziro rayi apaani iina, eejatzi okameethatzi maawaeni reentsite raapatziyari Jesoshi: ijeeki kameetha, eero ipiyathatari iriri, rootaki tekatsikya ikantakotashiteetyaari oetarikapaeni. ⁷Naakiro, aririka ikowaki rantawaeteniri Tajorensi amitakoeyerini iyemijantzinkarite, tema okameethatzi rameentaperotari rirori. Tee okameethatzi ipiyawaantetantya, ikijya intsipaete, ishinkitya, rantawakaapiintya paashinipaeni. Tee okameethatzi ramatawiteri paashinipaeni raapithatantyaariri iyorikite eejatzi rowaagawo. ⁸Omaantakya okameethatzi raakameethatante roemaante ipankoki areeteetyaaririka; inintaperoteri maawaeni okaatzi kameethatatsiri; ikenkithashiryaanakya kameetha oetarika ranteri eejatzi iñaawaete; kameetha ikantya; ikameethashiryaaaperote; eejatzi riyote raamawentya apaniroeni eero

ranantawo kaari kameethatatsi.

⁹Kameetha ikyaaryoowentero raapatzi-yaperotyawo ikantziri Tajorentsi, tema kyaaryooperotaki rootaki amatantyaawori ameenyaawo. Rootaki rowaga ayotaakiriri aaka, imatantyaawori riyotaantaperotero paashinipaeni kyaaryootatsiri. Eejatzi imatantyaawori riyotayeri riraga theenkantatsiripaeni.

**Pomaereeri kereetajatzi riraga
kowawitachari owameethaterinimi
aapatziyariri Jesoshi**

¹⁰Eenitatsi janta oshekini theenkakirori iñaani Jesoshi. Ipiyathatakari kenkithatakaantatsiri, rirotaki ñaawae-tashiwaetachari, eejatzi rirotaki amatawitantatsiri maawaeni. Tema ikanteeyani riraga kantashiteyawitaririni aapatziyariri Jesoshi: “Pikimitakoperoeyaarini kameetha joriyo”. ¹¹Nokowaki pomaereeri maawaeni irinta. Rooma tee okameethatzi iroka riyotaanzirika, eejatzi tee okameethatzi rantakirika; osheki rookakaajeempiyaa-kari aapatziyawitakariri Jesoshi. Tee ikowanee raapatziyaneeyari. Ramatawitakiri. Apatziro ikowashitakawo rayitashityaari riraga aapatziyariri Jesoshi iyorikite. ¹²Paerani eenironi apaani kamanantatsiri riraga kereetajatzi kenkithatakaakiriri isheninka, ikantakiri paashinipaeni atziri: “Riraga kereetajatzi ashi rowaeyironi ramatawitantzi, kijaperotzinkari perantzi eejatzi owaagatzinkari”. ¹³Kyaaryootaki ikantakiri. Rootaki pikaminaantaperotyaaari riraganki theenkantatsiripaeni eero ranantawo inta raapatziyaperotantyaawori kyaaryooperotatsiri. ¹⁴Tee okameethatzi raapatziyawo kenkitharentsi ikenkithashiryaashitayitarini jorriyotatsiri, eejatzi tee okameethatzi raapatziyawo ikantashitari riraga theenkirori kyaaryooperotatsiri.

¹⁵Aririka akameethashirete, tema ari antakiro kameethatatsiri. Omaanta irintapaeni teerika ikameethashiretzi, riraga theenkantatsiri aritaki rantakiro kaari kameethatatsiri. Kyaaryo eero imatziro ikenkithashiryaawo kameethatatsiri. ¹⁶Ikantawita iriranki: “Niyotziri Tajorentsi”, omaanta tee ijeeki kameetha. Rootaki ayotantakari itheeyashita, tee riyotziri. Tee ikameethatziwee rirori, ipiyathatanta, tee riyotzi rantero kameethatatsiri.

**Ikaminagaeyakirini riraga Teeto
tsika ikanteeyarini aapatziyariri
Jesoshi**

2 ¹Eerokakya, kameetha piyotaantaperote kyaaryooperotatsiri. ²Piyoteeri maawaeni shirampari aatzimateencharira ikenkithashiryaakotero okaatzi kameethatatsiri ranteri roojatzi rantero imatantyaawori paashinipaeni iñaapinkathatantyaaariri, raamawentya apaniroeni, eero ishinkita, kameetha ijeeki, ikenkithashireeya kameetha, rameentaperotyaaari Jesoshi, ineshironkaperoteri maawaeni atziri eejatzi eekiro riyaatatyeey kyaaryoowenteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakirini, omawitya opomentsitzimotyaaari. ³Eejatzi pikimitziyaawo maawaeni tsinani aatzimateencharira piyotayero kameetha ojeeki, kameetha aapatziyariri Jesoshi. Tee okameethatzi okantzimate, eejatzi tee okameethatzi omirita-piinter shinchaari, oetarikapaaeni. Kameetha ojeeki iyotaantawakyaariri paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi okaatzi kameethaperotatsiri. ⁴Anterorika iroka omatero iyotero maawaeni ewankawo oneshironkaperoteri oemi eejatzi eentsitepaeni. ⁵Eejatzi iyotero maawaeni ewankawo tsinani aamawentya apaniroeni eejatzi okamee-

thashireperote. Eejatzi iyotero kameetha onkotsiwaete, oshirikawaete, okiwawaete, maawaeni; oneshironkante, okemijantaperoteri oemi. Roojatzi tekatsikya ikanteetero itheenkaetero iñaani Tajorentsi.

⁶Eejatzi piyoteeri maawaeni ewankari raamawentya apaniroeni, ijeekantyaari kameetha. ⁷Eejatzi eeroka kameetha pantaperotzityaari maawaeni iroka imatantyaawori maawaeni paashini atziri riyotero tsika ikantya ijeekantyaari kameetha. Kameetha piyotaantaperote eerori, tema piyoperotzi raminakotzimi Tajorentsi. ⁸Kameetha pikenithawaetakayeri atziri eero itheenkanteetzimi. Roojatzi ipashiwenantanakya kowawitachari ithawetakotemimi, tekatsi okantya ithawetakotemimi. ⁹Piyotaaperoteri pimantaarewo ikemijantaperoteri amanantziriri, rantaperoteniri maawaeni ikanteriri. Tee okameethatzi ipiyawaantetyaari, ¹⁰tee okameethatzi ikoshite. Inta kameetha ijeekae riyotantanakyaari riraga amanantziririra eero ramatawita-neeri. Iñaakiririka kameetha ijeekae roojatzi ikanantanakya atziri: “Tema osheki okameethaperotaki iñaani Tajorentsi ikenkithatakoteetakiri”.

Tsika ayotantakari ineshironkatakae Tajorentsi

¹¹Okameethatzi piyoteeri maawaeni ayemijantzinkarite ijeeki kameetha kimitawori iroka nokamantzimiri. Tema ayoteeyakini ineshironkatakae Tajorentsi, rooma rotyaantakiri Itomi jaka kipatsikika rowawijaakotee aakapaeni maawaeni atziri. ¹²Kyaaryo ineshironkatakae. Iroka iyotakae ookaero kaari kameethatatsi akowashitaka aaka antero, eejatzi ookaero maawaeni rametayitarini theenkantsiri. Ayotaki okameethataki maawaeni

kitejiri aamawentya apaniroeni, akameethate, ameentaperotyaaari Tajorentsi. ¹³Eejatzi iyotakae maawaeni aamagaeyarini iroñaaka Tajorentsi: riraga Awinkatharite Jesokirishito. Tema rirotaki Owawijaakotakaeri aaka maawaeni. Ayoteeyakini eero ramatawitee, aritaki ipokae, rootaki akimoshi-ryaantari. Ari añeeyawaerini ipinkatharitapaaki. ¹⁴Antapiinteeyawitakawoni kaari kameethatatsi, omaanta ikamawentakae, rowawijaakoeyantakaerini rowameethatantakaeri, asheninkataperoeయాantaaririni. Rootaki akowaperotantakari antapiinteero kameethatatsiripaeni. ¹⁵Pikamantaperoteeyerini maawaeni atziri iroka nokantakimirika. Rooma ikowakaakimirokya Tajorentsi. Ikwakaantakimirori pithaamentakaashireeyari maawaeni atziri raapatziya-perotantyaariri Tajorentsi. Teerika okameethatzi rantziri, kameetha pikamineeri. Eero pishinetayiri itheenkemi.

Eejatzi paashini ikanteri kameetha ikemijanantyaari aapatziyariri Jesoshi

3 ¹Pikenithashiryakayaari maawaeni aapatziyariri Jesoshi ipinkathateeyerini maawaeni ikaatzi jewatakaanantatsiripaeni, pinkatharipaeni, ikemijantaperoteeyerini. Ikwaperoeeyironi riroripaeni rantero maawaeni okaatzi kameethatatsiri. ²Pikanteeyerini eero ikantzimatzi paashinipaeni atziri, inta kameetha raakameethateri maawaeni. Eero ikijantzi inta kameetha ikaminthaante, iñaaperoteri maawaeni atziri ikameethatzi. ³Paerani aari tee akenkithashiryawitawoni eejatzi apiyathatawitarini Tajorentsi, aateeyenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini. Amatawitantawitani, antapiintashitawitawoni maawaeni

akowashitawitawoni. Akantani akowawita akemaatsitakaawityaari paashini atziri, antapiintawitawoni kaari kameethatatsi, akowapiinteeyawitakani akimitakoeyaarini paashinipaeni; tema oonawakaapiinteeyawitani.

⁴Omaanta riyotakaakae Tajorentsi, riraga Owawijaakotakaeri. Riyotakaa-kae, ineshironkatakae, eejatzi inintaperotakae. ⁵Rowawijaakotashitakae. Tee anteeyawitawoni kameethatatsiripaeni, omaanta ineshironkatashitakae.

Rowawijaakotantakaeri, rowameethatakae, ipaashinitakaakae owameethashiretakae Ishire, rootaki kaari akimitanta paerani, ajeekantari kameetha iroñaaka.

⁶Aapatziyakari Jesokirishito, riraga Owawijaakotakaeri, rootaki rotyaantaperotantakaerori Tajorentsi Ishire, tee ithañeeyaawo. ⁷Tema ashi royirow ineshironkatantzi rootaki rowameethatantakaeri. Tema paerani kashiyakaakari atziripaeni aapatziyariri aritaki ijeekae janta jenokinta. Ayotaki eero ramatawitee. Tema aapatziyari, rootaki iñaantantakaeri Tajorentsi akameethatzi, rootaki ayotantakari akanteetatyeeyaani ajeeki kameetha janta jenokinta.

⁸Kyaaryooperotaki iroka nokantakimiri. Nokowaki pikanteri maawaeni ameentariri Tajorentsi rantero maawaeni iroka pikamantaperoteri. Rootaki ikenkithashiryaaakotantyaawori rantapiintero kameethatatsiri. Okameethaperotaki maawaeni iroka, eero ratsipetashitawo rantero.

⁹Omaanta eero pojampitakowentziro kaari riyotaperoetzi, eejatzi eero paapatziyashitawo ikenkithatakotashitari riraga itakaantaworini. Eero piñaanatawakaanteeyawoni rojankina-

rini Moeseeshi, eero pikijathatawakaantawo. Patsipetashitawokari, eero amitakotzimi. ¹⁰Eenitatsirika amatawiterini aapatziyariri Jesoshi ikijawakaanteeyaarini, pikamineeri eero ramatawitantzi. Eerorika raapatziyimi, apawo papiitaperoteri. Rooma eerorika raapatziyimi, pookeri, eero pishinetziri riyoteeri riraga aapatziyariri Jesoshi.

¹¹Raapatziyawo theeyaantsi irinta. Tee okameethatzi rantziri. Rirojatzi yotakotaacha eeniro rantani.

Riweyaantakawo ikantakiriri

Paaworo Teeto

¹²Notyaantemiri Areteemashi, rooma eerorika irira, notyaantemiri Teekiko. Aririka piñaawakiri, pishintsitanaki piyaatanaki Nikooporishiki, aritaki piñaawakina janta. Aritaki noshiretakawo nokyaawontsitakote paata janta. ¹³Pamitakoteri irira Sheenashi, eejatzi Apooro. Riraga Sheenashi riyotziri ikantziri pinkatharipaeni. Pipawakiri maawaeni koetyeemotziriri aririka itharyaanakya. Tee okameethatzi ikoetyaawaete. ¹⁴Kameetha riyoteeyeni maawaeni ayemijantzinkarite ineshironkatante. Okameethatzi ramitakoteri riraga ashironkaenkari. Okameethatzi rantero maawaeni kameethatatsiri. ¹⁵Riwethateeyimini maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaka. Niwethatari maawaeni aapatziyariri Jesoshi jaga, riraga nintaperoeyanarini. Nokowaki Tajorentsi ineshironkatemi maawaeni.

Ari okaatzi

Naaka jankinatzimirori:

Paaworo

ROJANKINATZINIRIRI PAAWORO

JIRIMOONI

¹Nokoyi niwethatemi eeroka Jirimooni, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Paaworo nojankinatzimiro. Nojeeki iroñaaka jaka omonkyagaamentotsikika, omaanta nanteniri Jesokirishito oetarika ikowakaanari. Notsipatakari ayemijantzinkarite Temoteeyo nojankinatzimiro iroka. Nonintaperotakimi. Pikimitakina, antziniriri Tajorentsi oetarikapaeni. ²Iroñaaka niwethatyaawo Aapiya, ayemijantzinkawote. Eejatzi niwethatari Arikiipo, nokimitakaantakiri nojoraarotzinkarite. Riroma joraaropaeni ikyaaayoowentapiintziniri iyapitaanote maawaeni ikowakaakiriri. Okimitaka, eejatzi riraga Arikiipo, imonkaatakina, nokyaaryoowentziniri Tajorentsi maawaeni ikowakaakinari. Eejatzi niwethatyaari maawaeni ayemijantzinkarite piyotapiintachari pipankoki. ³Nokowaki ineshironkatapiinteyemini Pawa Tajorentsi, kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi ikimitakagaeyemini Awinkatharite Jesokirishito.

Riweshiryaawentari riraga Paaworo Jirimooni

⁴⁻⁵Ikamanteetapiintakina pikantani paapatziyari Awinkatharite Jesoshi, eejatzi pinintashireeyirini maawaeni

aapatziyari rowameethatanewo Tajorentsi. Rootaki namanapiinantariri Atajorentsi: “Ariwee Pawa, pimatakaakiri Jirimooni, eekiro piyaatatyepamitakoperoteriroña”. ⁶Eejatzi namaniri ramitakotemi eekiro piyaatatyepaapatziyari Jesoshi eejatzi ramitakotemi piyotero maawaeni kameethaperotatsiri ipakaeri riraga aapatziyantari. Rootaki pimatantari pamitakoteri maawaeni aapatziyariri iñaaperotantariri Tajorentsi. ⁷Iroñaaka niyotaki, nonintaperotanewo, pineshironkatzi paashinipaeni aapatziyariri Jesoshi rowameethatziri Tajorentsi, eejatzi piweshiryaakaakari, rootaki nokimoshiryaawenantakimiri, eejatzi niweshiryaawenantakimiri.

Ikantakowentziri Oneeshimo

⁸Niyotzi naaka rotyaantanewo Jesokirishito; ishinetakina nomperate-miro oetarika okameethatzi panteri, ⁹omaanta anintaperotawakaaka eejatzi niyotzi pinintaperotakiri ayemijantzinkarite, rootaki kaari nokowanta nokantemi: “Ajaa, iroka pantayiterini”. Rooma nantayashiparitaki iroñaaka, eejatzi apatziro nantziro ikowakaakinari Jesokirishito. Ñaakiro, nokenkithatakotzi Jesokirishito, rootaki romonkyagaetantakinari

omonkyaagementotsikika. Rootaki nokowantari eeroka pikemijantena.

¹⁰Eenitatsi jaka atziri niyotakaakiriri Jesoshi, nokimitakaantakiri notyomi iroñaaka. Iwaero Oneeshimo: rirotaki irika nokantakowenteri. ¹¹Paerani pitawitanakari omaanta tee ikemijantaperotzimi inta ishiyaapithatakimi. Omaanta iroñaaka kameetha ikemijantaperotemi eerori ramitakotemi, eejatzi ineshironkatena naari.

¹²Notyaanteri iroñaaka ipiyashitaneemi, irika nonintaperotakiriroña.

¹³Nokowaperowitaka kijokiro rowanakinami jaka, ramitakoperoteni omonkyaagementotsikika, okimityaami arimi piyeekemi jaka, pineshironkatenamei eerori, rooma nokenkithatziro ikantziri Tajorentsi, rootaki nojeekantakari jaka iroñaaka. ¹⁴Omaanta tee niyotzi oetarika pikoyiri eerori. Tee nokoyi nokantaperotemi potyaanteri patzirite ramitakotena; eeroka kantatsini. ¹⁵Aririka riraga Tajorentsi ishinetakiri Oneeshimo ishiyapithatawitakimi eeroka eechonkiini aritaki raapatziyari rirori roojatzi ipiyashitantiemiri ikantani ijeekakaakimi. ¹⁶Paerani pamanantanewo rinawitani. Omaanta iroñaaka kaari apatziro pamanantanewo inta irira rirotaki eejatzi piyemijantzinkarite, riraga anintashiretanewo. Osheki nonintaperotakiri naari, iroñaaka pinintaperotawaeri eerori. Okameethatzi pineshironkateri, tema atziri, omaanta okameethaperotaki pineshironkaperoteriroña, rirotaki piyemijantzinkarite. ¹⁷Pamine, pikenkithashiryaaaka aaka atsipataminthatawaakaaka antawaetziniri Awinkatharite. Ari, iroñaaka nokowaki pineshironkatawaeri riraga Oneeshimo, pikimita-

kaantenami pineshironkatawaenami naakami areetapaenchanimi.

¹⁸Aririka ikoshitakimi, eejatzi aririka rireewitakimi, ari pikowakotenawo naari maawaeni. ¹⁹Naakakya nojankinatziro iroka nashi nako, kaari paashini atziri. Nopinatemiri oetarikapaeni rireewitakimiri. Omaanta pikenkithashi-reero osheki noneshironkatakimi paerani; piyotzi eeromi nojeekimi, eero pawijakotzimi. ²⁰Rooma, noneshironkataneewo, paapatziyari Jesoshi Awinkatharite, iroñaaka nokowaki pineshironkatena naari. Rooma pikimitakina naaka paapatziyari Jesokirishito, iroñaaka nokowaki piweshiryaaakayena. Pimonkaaterorika iroka nokantzimiri, ari niweshiryaaakayena.

²¹Niyotaki aritaki pikemijantaperotakina rootaki nojankinatantakimirori. Niyotaki ari pantakinawo maawaeni nokantakimiri, aritaki pantawaetakiro eejatzi paashini osheki kaari nokantzimiri. ²²Eejatzi nokowaki piwetsikenawo tsikarika nojeekantapaakyaari. Niyotaki pikantani pamaniri Tajorentsi roemishitowanteenari, rootaki niyotantakari ari noñaapaemi.

²³Eeniro ikaatakina Epaaagashi jaka omonkyaagementotsikika. Ikimitakina ikenkithatakotziri Jesokirishito, rootaki romonkyagaetantakinari eejatzi; riwethatziro rirori. ²⁴Eejatzi riwethatziro Marikoshi, Arishitaariko, Teemashi, Rookashi, maawaeni. Ikaatakina nokyaaryoowentziniri Tajorentsi oetarikapaeni. ²⁵Nokowaki eekiro riyaatatye ineshironkatemi Awinkatharite Jesokirishito.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Paaworo

ROJANKINEETZINIRI IJORIIYOTZINKARITE

Tajorensi rotyaantakiri Itomi ikenkithatkoteri

1 ¹Paeraniperoroña riraga Tajorensi riyotagaeyapiintakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani rirori. Apaanipaeni iñaaperotziri Tajorensi, irira paashinipaeni ikemashitakari iñaanatziri, irira paashinipaeni iñiiri ronampiri, irira paashinipaeni eejatzi imishitakaakiri. Eekiro, eekiro riyotagaeyakirini oetarika ikowakaa-kaeri aakapaeni. Roojatzi riroripaeni, eekiro, eekiro ikamantanakitziiri riraga achariniitenipaeni paerani.

²Omaanta iroñaakakya, riyotaaperoe-yakaeni itomipero riraga Tajorensi. Tema iitziri irira jewawentziriri maawaeni atziri eejatzi maawaeni oetarika añaayitzirinika. Ari ikantakiri paeraniperoroña: “Notyomi, eeroka wetsikeroni kipatsi, jenokinta, maawaeni okaatzi akowakaakari; pikanteeyeririni maawaeni”. Roojatzi imonkaatantakawo ikantakiriri.

³Roshiyaperotakari Iriri, ishipakiryaa- perotaki, rootaki roñaagakinari Tajorensi riroperori. Tema ranaakoeyirini atziri ipinkatharitzu. Aririka ikowanaki imatayitakironi oetarikapaeni, tema ari itajonkayitanakironi. Ari imateeyakironi maawaeni ikanteeyeririni: apatziro

ikantaki, matanaka oetarikapaeni. Paerani aaka atziri antayitakironi kaari kameethatatsi, rootaki kaari akameetha- tantawitani. Omaanta ipokapaaki rirori ikamawenteeyakaeni rowameetha- tanteeyakaerini. Ipiyantanaa eejatzi janta jenokinta, ijeekapae rakoperoki Tajorensi, itsipatapaari Iriri ipinkathariteeyini.

Ranaakotakiri Itomi ronampiripaeni Tajorensi, ipinkatharitaperotzi

⁴Rirojatzi Itomi Tajorensi anaakoeyi- ririni ronampiripaeni irira, ipinkathari- taperotzi; tema ikantziri Tajorensi: “Notyomi”. Isheninkataperotakari. ⁵¡Pikenkithashiryaakya! ¿Ikantzirima Tajorensi ronampiri: “Eeroka notyomi, iroñaaka notomintakimi”? Tee itomintari ronampiri, intakya riraga Jesoshi. ¿Ikantzirima ronampiripaeni: “Naaka piritaperotyaari, Naaka notomintakimi”? Tee ikantziri. ⁶Eejatzi ayotzi ranaakotakiri Itomi riragapaeni ronampiri, tema eejatzi paerani, ipokantakari Itomi rapintsite kipatsikika, ikantzi: “Nokowakagaeyaki- rini maawaeni nonampiripaeni ipinkatheeyerini Notyomi”. ⁷Eejatzi ayotzi ranaakotakiri Itomi irirapaeni, tema ikantakotziri Iwaperiteki:

“Notyaantapiintziri nonampiripaeni ikamanantyaariri atziri noñaani omaanta eero ijeekimoeyirini tema roshiyakawo tampyaa eejatzi paamari”.⁸Omaanta ikantakotakiri Itomi: “Osheki pipinkatharitz, osheki pitajorentsitz: pikanteetatyeyyaani. Okameethapero-taki piñaani, okyaaryooperotaki.⁹Osheki pikowakagaeyakirini atziri ijeeki kameetha; tee pikowakaeneentziri rantero kaari kameethatatsi. Rootaki niweshiryaaakaaperotantakimiri naaka, panaakoeyakirini maawaeni paashini-paeni piweshiryaaaperotanaka eeroka”.¹⁰Eejatzi ikantzi: “Eeroka Nowinkatharite, aririka owakira piwetsikimatziro oetarika, tema pitakawo piwetsikakiro kipatsi roojatzi piwetsikitakawo roori jenoki eejatzi oetarikapaeni.¹¹⁻¹²Iinja ari roori othonkaeyeyani omaanta eeroka pikanteetatyeyyaani pijeeki. Oshiyakaawentero maathaantsi antyashipawote eejatzi okaatzi añayitakirinika ari antyashipawoperotanaki, roojatzi opeyimotantanimi. Okimitaaganki maathaantsi aririka antyashipawote rookaetziro raanteeyarini owakirari. Omaanta eeroka, eero pipaashinitzi, eero pipeya”.¹³Ikantzirimajajorentsi apaani ronampiri: “Pijeke nakoperoki roojatzi ipinkathariteyantemirini kijeeyawitzimirini”? Tee ikantziri, omaanta ikantziri itomi.¹⁴Tema riraga ronampiripaeni antayitzi-niririni ikowakagaeyakiririni: tema raminakowenteeyakaeni maawaeni aakapaeni owawijaakotaachanipa.

**Okameethatzi
akemijantaperoeyerini Itomi
Tajorentsi**

2¹Ikowakaaperoyakaeni Tajorentsi akenkithashiryaaaperotero maawaeni ikanteeyakaerini Itomi: tema okyaaryooperotaki, tee okameethatzi

apeyakotyaaawo ikantakaeri, rootakikya anantyaawori kaarira ikowakagaeri.²Paeraniperoroña ronampiripaeni Tajorentsi ramitakotakiri irira ikamantagaantakiniri Moeseeshi ikaminaakiriri riraga Tajorentsi ewereeyopaeni: rowaga ojaninkinatakaakirori riraga Moeseeshi. Tema okyaaryooperotaki maawaeni ikamanteeyakiririni ronampiripaeni. Ayotziro tema rowashironkagaeyakirini Tajorentsi maawaeni ronampiripaeni kaari kemijantaperoeyawakirorini: ari iñaashitakawowee.³Omaanta iroñaaka osheki ipomeentsi-wenteeyakaeni Itomi rirori rowawijaa-koeyantakaerini. Aririka atheenkaeyerini, ¿piitziro eero rowashironkagaeyeeni Iriri? Ritakawo Awinkatharite riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni tsika ikanteeyyaani rawijakotanteeyaarini; roojatzikya rowaagaeyakaeroni aaka riraga kemaeyakiririni.⁴Eejatzi riraga Tajorentsi riyotakaakiri atziripaeni kyaaryooperotatsiri okaatzi riyotaakiriri Jesoshi: tema imatakaakiri itajonkantayitakini; eejatzi roori Ishire omatakagaeyirini aapatziyariri oetarika-paeni, kaari amatziri aari. Ari añeeyakirini rirori okaatzi rantayitakirini, rootaki ayoteeyantakarini kyaaryootaki ikantziri Itomi Tajorentsi.

**Iinja ipinkathateeyerini maawaeni
atziri Jesoshi**

⁵Ari iroñaaka nokenkithatakotero paashini kipatsi ironta jenokijato: rowaga ojeekaeyantapaeyaari iinja. Eero janta ipinkathariwenteeyeeni ronampiripaeni Tajorentsi, inta Itomi.⁶Ayotzi kyaaryootaki iroka, tema paerani ikantzimini irira Iraviiri: “Tee nokimitzimi eeroka, tee notajorentsitz naari. ¿Iitaka pikenkithashiryaaantanari? Tekatsi okantya pikenkithashiryaaoktaantenari. Tekatsi okantya paminako-

wiritaanantenari. ⁷Tema piwetsikakiri ponampiripaeni eejatzi atziripaeni. Omawitya ponampiripaeni ranaakotakae aaka atziripaeni eechonkiini, piitakina naakapaeni atziri jewawentziri maawaeni piratsipaeni eejatzi tema piwetsikakina oshiyakimiri eeroka. ⁸Tema pikantziri: ‘Eerokapaeni atziri pinkathariwenteeyeririni maawaeni jeekayitatsirini: maawaeni añaaayitakirini’.

Aritaki ikantaki Iraviiri paeranipe-roroña. Omaanta tekira omonkaata maawaeni. ⁹Omaanta ayoteeyakini paerani ipoñaanaka Jesoshi jenokinta, ratziritapaaki kipatsikika. Tee ipinkatharitaperotapae, tee imonkaata-paeyaari ronampiri Tajorentsi ipinkatharitziri. Osheki rowashironkaeta-witakari, ikamawenteeyakaeni, rootaki kaari aateeyantyaani paamariki kaari tsiwakanitatsini. Irira rirotaki otyaantakiriri Tajorentsi ayoteeyantakarini osheki ineshironkaeyakaeni. Iroñaaka kameetha ijeekapae jenokinta, ipinkatharitaperotapae eejatzi. Tema rirotaki pinkathariwenteeyeririni maawaeni: iitarikapaeni.

**Ikamantakae iitaka
ikamantakari Jesoshi**

¹⁰Ari riraga Tajorentsi riwetsikaeya-kaeni maawaeni, eejatzi riwetsikakironi maawaeni okaatziri añeeyakirini. Tema ikowaki itajonkawenteeyeeni rootaki ajeekaeantakarini iroñaaka. Eejatzi okameethatzi rowameethatakiri Itomi kameetha, tema osheki ikemaatsitawentakae ikamawenantakaeri. Rootaki okameethatantari apinkathateeyerini, tema rirotaki awijakoeyanteeyaarini; tema aritaki ikowaki itominteeyakaeni Tajorentsi, ikowaki ragaeyeeni jenokinta. ¹¹Ari rowameethateeyakaeni Jesoshi, iroñaaka atsipateeyarini

akanteeyirini Iriri: “Pawa”. Rootaki kaari ipashiwentakaantee Jesoshi ikanteeyeeni: “Yeeyi”, eejatzi: “Choeni”.

¹²Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi:

“Ikantziri Jesokirishito Iriri:

‘Nokamanteeyerini yeeyipaeni eejatzi choenipaeni tsika pikanta; notsipateeyaarini nomampaa-wenteeyemini’”.

¹³Okantzi paashini Iwaperite Tajorentsi:

“Kameetha eekiro niyaatatyee nameentyaari Pawa”.

Iroka paashini okantzi:

“Pawa, piñaakina jaka, nokaateeyirini pitomipaeni, eejatzi pishintopaeni. Rootaki potyaanantakinari nosheninkanteeyakaririni”.

¹⁴Aakateeyakini atziri itomipaeni Tajorentsi, rishintopaeni; kamaniri aneeyakini. Ari ikimiteeyapaakaeni Jesoshi ratziritapaaki, ikamawenantee-yapaakaerini. Kyaaryo ikamawenteeyakaeni ithonkanteeyaririni iwinkatharite kamaari, riraga kowawitachari rowama-gaeyeenimi eejatzi ragaeyanakaenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁵Paerani athaawaanteeyawitawoni akamaeyenimi, akantatyaani; omaanta iroñaaka ameentaperoeyakarini riraga Jesoshi rootaki kaari athaawanteeyanaani, omaanta eekiro aatatyee aweshiryaawenteeyanaarini. Tema ari aate jenoki atsipatantapaeyaari Tajorentsi.

¹⁶Tee irira ipokashiteri Jesoshi ronampiripaeni Tajorentsi, intakya aaka maawaeni icharineeteni Awaraama ipokashiteeyakaeni. ¹⁷Rootaki ratziritantapaakari, rirentziteeyantapaakaerini; ikimiteeyantapaakaerini aari, rootaki riyotantakari ineshironkaeyakaeni eejatzi ikantakiri Tajorentsi ineshironkaeyeeni rirori. Tema roshiyakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni. Eejatzi imateeyakironi maawaeni ikowakagaeyakiririni rirori, ikamaki

rowameethateeyantakaerini maawaeni aaka antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki iroñaaka kimiwitaka iwinkatharite ñaanakowenantatsiri imateri ikanteri Pawa ineshironkaeyeeni. Roojatzi iroñaaka ñaaperotanteeyakaerini rirori akameethatzi. Eejatzi raakameethatee aaka janta jenokinta. ¹⁸Osheki ikemaatsitakawo rirori; eejatzi ñaantawitakari riraga iwinkatharite kamaaripaeni, rantakayerimi kaari kameethatatsi. Iroñaaka aaripaeni, aririka akemaatsitayityaawoni oetarika-paeni, eejatzi aririka ñaantawitakae kamaari, riyotzi riraga Jesoshi tsika okantari. Rootaki riyotantakari ramitakotanteeri aakapaeni. Ari imatero ishintsitakagae ajankaneki amatantyaawori eero akantawo kaari kameethatatsi.

**Jesokirishito ranaakotakiri
Moeseeshini ipinkatharitz**

3 ¹Rootaki iroñaaka, noyemi-jantzinkarite, nokamanantemiri tee pikimiteeyaarini riraga kaari aapatziyaariri Jesoshi: riyoyagaeyakimini eeroka Tajorentsi pitsipatantaneeyaarini janta jenokinta. Pikenkithashireeyanakinini Jesoshi, tsika ikanta: rirotaki rotyaantanewo Tajorentsi, ikamanteeyeeroni maawaeni ikowakaakaeri irira. Eejatzi rirotaki kimitariri riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni paerani: rowagaeniri rirori akowakotziriri aari. ²Paerani riraga Tajorentsi ikantakiri Moeseeshi: “Kameetha piyotagaeyerini pisheninkapaeni, piyotakagaeyerini maawaeni nokowakagaeyakiririni”. Ari ikyaryoowentakirini Moeseeshi riyotagaeyakirini isheninkapaeni. Eejatzi riraga Jesoshi ikyaryoowentaperotakiniriroña Tajorentsi maawaeni ikantakiriri. ³Tema ñaaperotaperotziri riraga wetsikirori ipanko: tee

ñaaperotaperotziri pankotsi. Tema irira riyotatziiro riwetsikiro: tee iyota pankotsi apaniroeni owetsikya. Eejatzi okameethatzi ñaaperotaperoteri Jesoshi, osheki ipinkatharitz; eero ñaaperotaperotziri Moeseeshi, tee ipinkatharitaperotzi. ⁴Eenitatsi wetsikirori pankotsipaeni maawaeni, omaanta omaperotatya riwetsikaeyakirini Tajorentsi maawaeni añeeyakirini. ⁵Ñaakiro, riraga Moeseeshi kameetha ikyaryoowentzini rirori maawaeni ikowakaayitakiririni, omaanta ikimitakari ronampiri janta ipankoki. Ritawitakawo riyotagaeyakaeroni eechonkiini, rimpaetzi Jesoshi riyotaaperotapaakaero maawaeni.

**Ikijakiri Tajorentsi theenkiriri
eejatzi piyaathatariri**

⁶Omaanta Jesokirishito ikyaryoowentaperotzini Tajorentsi maawaeni ikowakaakiriri. Tema raminakowiritantakae aaka maawaeni aapatziyariri ikimitaaganki apaani atziri raminakowiritaanteri isheninkaperopaeni. Aririka akantyaani aapatziyeeyarini rirori, tema ayoteeyakini asheninkateeyakarini; rootaki ayotakoeyantakaririni raanteeyaneerini janta jenokinta iinja. ⁷Eekiro piyaataye pikenkithashiryaakotero iroka ojankinataakiririni Ishire Tajorentsi riraga Iraviiri:

“Iroñaaka pikemaeyawakironi ikantziri Tajorentsi. ⁸Eero pipiyathapiintari pikimitaarikari riraga icharineetenipaeni Ishirayerini janta okaankiitziinta rapiitapiintakiri ipiyathatakari riraga Tajorentsi. Aritaki ñaantaapiintakari osheki rantapiintakiro kaari kameethatatsi riyotantakariri irira rowashironkaeririka. ⁹Ikantzini riraga Tajorentsi: ‘Kyaaryo ipiyathateeyawitakinani

naari pichariniitenipaeni paerani. Okaataki 40 ojarentsi natsipeta-shitakawo notajonkakowenta-piintziri'. ¹⁰Tema ipiyathateeyakini, ifaanteeyakinani, rootaki nokijeeyantakaririni naari, nokantakotakirini: 'Osheki itheenkakina, tee ikenkithashiryaana rajankaneki. Tee ikowae-yini riyoteeyeni oetarika nokowakagae-yakiririni'. ¹¹Tema nokijee-yakirini, rootaki nokantaperotakotantakariri: 'Eero rareeteeyani janta Kanaanaki, eejatzi eero rareeteeyani jaka okameetheetziika'".

Rootaki rojankinatziniriri paerani Iraviiri.

¹²Kyaaryoowa, noyemijantzinkarite, eero pikimitari riroripaeni pitheenkiri-kari Tajorentsi: tee okameethatzi. Rañaatzi rirori, ashi royironi. Omaanta aririka pitheenkiri, ari pipeyakoteeri: eero pikenkithashiryaaneeri eejatzi.

¹³Okameethatzi iroñaaka eerokya pitheenkiri rirori inta pamitakotawakagaeyani eejatzi poemoshirenkawa-kaanteeyawoni eejatzi maawaeni kitejiri paapatziyakaaperotyaaari Jesokirishito: iinja eerorika pimatziro. Eerorika paapatziyeeyarini iroñaaka, roojatzi pikantyaani papiitapiintero kaari kameethatzi, pametyaawo: osheki pamatawitakya apaniroeni, eerokya pikoyi paapatziyari. ¹⁴Aririka eekiro aatatye ameentyaari Jesokirishito roojatzi akamantakya, aritaki ayoteeyanakinani akaateeyerini aateeyanakinani jenokinta: eero ramatawitee. ¹⁵Omaanta pikenkithashireteero rojankinatziniriri Iraviiri: "Iroñaaka pikemaeyawakironi ikantziri Tajorentsi. Eero pimajontzishiretzi pajankaneki, eero poshiyari achariniitenipaeni paerani ipiyathateeyakarini rirori".

¹⁶Pikenkithashireero! Paerani riraga ejiipitojatzi osheki rowashironkagaeyakirini maawaeni achariniitenipaeni paerani. Ari ikanteeyirini Moeseeshi: "Thame, nagaeyaneemini paashiniki kipatsi, kameethakya ajeekae-yanteeyarini". Ikanteeyini: "Kameetha, thame aateeyeni maawaeni". Omaanta tema riroteeyakini piyathateeyakaririni Moeseeshi eejatzi Tajorentsi. ¹⁷Rootaki ijamakotantakariri Tajorentsi. Okaataki 40 ojarentsi ijamakotakari. Osheki rantee-yakironi rirori kaari kameethatzi, rootaki ishinetantakariri ikamaeyakini janta okaankiteronkiitziinta.

¹⁸Okameethatzi pikenkithashiryaakoteri ninkarika ikantakotziri Tajorentsi: "Eero pareeteeyani janta okameethee-yeenta". Tema riro-taki achariniitenipaeni paerani riraga piyathatakariri Tajorentsi. ¹⁹Naakiro, itheenkaeyakirini, tee raapatziyari rootaki kaari rareeteeyantani rirori janta okameethee-yeenta.

Ikowaki Tajorentsi areeteeyaani janta okameethee-yeenta

4 ¹Pamine, ikanteeyakaeni Tajorentsi: "Aririka paapatziyeeyenani pijeeki-moeyenani jaka nonampiki, jaka okameetheetziika". Omaanta kyaaryoowa, pikimitarikari riraga paejatziiteni kaari areetachani.

²Okameethaperotzini rowaga ikashiya-kaawitakaririni Tajorentsi, eejatzi okameethatzi iroka ikashiyakagaeyakirini aari. Omaanta tee raapatziyeeyarini riroripaeni, rootaki ratsipetashitakawori okaatzi ikamantawitakariri.

³Aririka aapatziyaperotakyaari Tajorentsi, ari areetaperotakya janta okameetheetziinta, omaanta eero rareeta riraga kaari aapatziyari. Tema ikantakarini Tajorentsi: "Nokijakiri, rootaki nokantaperotantariri: 'Tee paapatziyana, rootaki kaari pareetanta

janta okameetheetziinta”. Paerani, tekirani riwetsikironi kipatsi, riwetsikitawitanari ijeekantyaarimi, omaanta tee rareeteeyani. ⁴Ayoteeyakini riwetsikae-yawitakawoni maawaeni, monkaataka. Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Okaataki 6 kitejiri riwetsikaeyantakaworini Tajorentsi maawaeni; monkaataka. Roojatzi, kitejiri 7 ipakaakiro riwetsikantakawori, ari okaatzi: makoryaapaaki”. ⁵Ari riwetsikawitanari, omaanta tee raapatziyeeyarini riroripaeni, rootaki ikanantari eejatzi Tajorentsi: “Eerokya rareeteeyani jaka okameetheeyaaperotzika”.

⁶Ari okameethataki iroka ikantakiririni Tajorentsi, omaanta eero rareeteeyani riraga paejatziiteni ikantakirini: ñaakiro, tee raapatziyeeyarini. Omaanta ijeekagaantee areetagaantaachani. ⁷Rootaki riyoyaantakawori Tajorentsi paashini kitejiri, ikantzi: “Iroñaakakya nokowakagaeyakirini atziri raapatziyeeyenani rareeteeyanteeyarini jenokinta”. Rootaki rojankinatakaantakaririni Iraviiri: “Iroñaaka, aririka pikemawakiri Tajorentsi ikenkithatakayemi, eero pimajontzishiretzi, eero pitheenkiri”. ⁸Arimi rareetakaayaarimi Joshoe isheninkapaeni janta okameetheetziinta, ¿Arima roojatzi rojankinatakaakirimi Tajorentsi Iraviiri: “Iinja rareeteeyanaani aapatziyeeyanarini janta okameetheetziinta”? ⁹Rootaki ayoteeyantakarini iinja aateeyeeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi janta okameetheetziinta amakoryaapae, eero janta apomeentsitapaa antawaetapae. ¹⁰Paerani ithonkantakawori Tajorentsi riwetsikayitakironi, ipakaakiro, tekatsi rantee eejatzi. Eejatzi aaripaeni, aririka aateeyeeni rirorikinta, akimiteeyapaeyarini, amakoreeyapaeni, tekatsi anteeypaeni.

¹¹Thame akowaperoeeyeroni areeteeyaani janta: eero apiyathatari, eero atheenkiri akimitarikari paejatziiteni.

Eerorika aapatziyaperotari, eero areetaari. ¹²Kyaaryoowa, eero pikantashita paapatziyari Tajorentsi. Añaatsiri irira, osheki itajorentsitz; imataperotakiro maawaeni ikanteeyirini. Tekatsi pomeentsitzimotyaarini irira, eejatzi Iwaperite oshiyakawo añi: tema okyaantakae ajankaneki inashitanyaa-wori okaatzi akenkithashiryaa-ri kimitaka jawiri apitetachari othoyempitzi aririka okyaantakae inthomaenta awatha. Tema okyaantakae Iñaani ajankaneki eejatzi ashireki kimitaka jawiri okyaantakae aepatha eejatzi atonkiki. Tema riro-taki oshiyakaawentacha Tajorentsi: riyotzi tsika okantari akenkithashiryaaantari, riyotziro eejatzi ashire; riyotziroña tsika akantari. ¹³Tekatsi materini omanapithaterini: iñaaperoeyakaeni maawaeni; tsikarika ajeekaeyini, iñeeyakaeni. Ithotyayitzi-roni kipatsi; riro-taki aminakowentee-yeerorini antakirorika kameethatatsiri, rooma teerika.

Jesokirishito ikimitawitakari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri

¹⁴Ari riyaa-tee Jesoshi janta jenokinta, itsipatapaari Iriri, riraga Tajorentsi. Iroñaaka ikantziri irira: “Pikaminthagaeyerini aapatziyeeyanarini”, ikimitawitakari riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiripaeni, rootaki okameethatantari akanteetateyeeyaani aapatziyeeyarini. ¹⁵Ratziritapaakini paerani, ikemaatsitayitakawoni oetarikapaeni, eejatzi riraga iwinkathariteni kamaari-paeni ikoyi rantakayerimi kaari kameethatatsi, omaanta tekatsi rantzi. Riyotzitantakaerori omaanta rirori maawaeni akemaatsitayitarini eejatzi tsika ikantakaeri kamaari. Riyotzi opomeentsitzimoeyakaeni, omaanta imatziro ramitakoperoeyakaeni. ¹⁶Eero iroñaaka athaawantari amaneri

Tajorentsi: ayoteeyakini ineshironkaeya-kaeni, ikaminthaaperoeyakaeni. Eero ishineteo owashironkagaeyaani.

Ikowakaakiriri Tajorentsi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri

5 ¹Ari riyoyaakiri atziri Tajorentsi iitakiri iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikowakaapiintziri ramana-koeyaarini atziri. Irira taakiniriri Tajorentsi oetarika ipaeyeririni. Rantee-yironi kaari kameethatatsi, rootaki maawaeni ojarentsi rowantanariri ñaanakowenantatsiri Tajorentsi apaani piratsi kameethari, itaakiniri. Roojatzi raakameethatanteeyaariri maawaeni aapatziyariri rirori, ikimitakaanteeyakarini tee ranteeyironi kaari kameethatatsi. ²Ari ikimiteeyakaeni aari, rirotaki atziri; tee imatziro ijeeki kameetha, omaanta rantziro rirori kaari kameethatatsi. Rootaki riyotantakari ikaminthagaeyakirini paashinipaeni aririka rantero kaari kameethatatsi. ³Omaanta otzimaty rirori rowamayeniri Tajorentsi rowishate, ipeyakoteniri okaatzi rantziri, ari ikimitari paashinipaeni atziri antzirori kaari kameethatatsi riraga amakiriri rowishate rowamayeniri Tajorentsi ipeyakoteniri rantani. ⁴Tee rirojatzi iitashitachani iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta iitzi Tajorentsi; okimitaka paerani iitakiri Aawooni ñaanakowenantayitatsirini.

⁵Eejatzi ikimitaka Jesokirishito: tee rirojatzi peyashitachani kimityaarini iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta iitakiri Pawa Tajorentsi. Tema ikantziri paerani: “Eeroka notyomi, ironaaka kitejiri notomintakimi”.

⁶Paashini eejatzi ikantziri Iwaperiteki: “Pikanteetatyeeyaani piñaanakowenantanaki, pikimityaari rirori Mereki-shereeki”.

⁷Paerani, ratziritantapaentarini Jesoshi, osheki ramanapiintziri Iriri, iraaaperotaka, eejatzi itacheronka-waantetanaki ikantziri: “Pawa, aririka nokame niyotaki pimateena pipiriinteena”. Ari osheki ipinkathakiri Tajorentsi, rootaki imatakaantakiriri irira ikowakaeriri. ⁸Kyaaryo, itomi Tajorentsi rini, omaanta paerani ikemijantaperotakiri ashitariri, rootaki ikemaatsitantakawori oetarikapaeni. Ironaaka aririka aapatziyaari aaka eejatzi akemaatsiwentyaari oetarika, riyotziro rirori tsika okantari. ⁹Ari imataperotakiro maawaeni ikowakaeriri Iriri, ikemijantaperotakiri: rootaki imatantawori eejatzi rowawijaakoeyirini maawaeni aapatziyaperoyeririni rirori. Ironaaka eero aateeyini paamariki kaari tsiwakanitatsini, inta aateeyeni jenokinta, akanteetatyeeyaani ajeekae-yapaeni. ¹⁰Rirotaki roshiyakaawentakiri Tajorentsi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, ikantziri: “Irira notyomi kimitaka Merekishereeki rirori”.

Tekira pikemijantaperotziro rowaga rojankintziri

¹¹Nokowawitaka nothotyeemiromi tsika ikantaka Jesoshi roshiyantakariri Merekishereeki, niyotaaperoeyemironimi. Eenitatsi piyotantawitari, omaanta tee pikemijantawakina kameetha, tema eentsikiroeni pinoshikawentyaawo.

¹²Okameethatemi piyotagaeyerinimi ironaaka paashinipaeni, omaanta eenitatsi pikowaeyini iyotagaeyemirini. Pikowaeyini napiiteemiro kaari pomeentsitatsi. Pikimitakari eentsi: kowatsimi pithote, tee paawiuro patsikero poyaari. ¹³Kyaaryo, pikimiteeyakarini eentsi, kowatsimi pithote: tekira piyotaperoyironi Iñaani Tajorentsi iyotagaeyerini tsika akantyaari akameethateeyanteeyarini.

¹⁴Piyotaperoterimi Tajorentsi, pikowae-yenimi poyaari patsikaperoterimi. Piyotakimi iitaka kameethatatsiri anteeyakirini, eejatzi piyotakiromi kaari kameethatatsi eero pantziromi.

Ikamantziri jankinatzirori iitaka rojankinatantanariri

6 ¹Eero napiitapiinteemiro iroka niyotaaokotapiintziriri Jesokirishito: tee opomeentsita. Eero iroñaaka pikantaana: “Papiitapiinteenawo”. Okameethatzi eekiro piyaateeyatyeeni piyotaperotanakiro maawaeni ikowaka-gaeyakimirini Tajorentsi. Nokantzimini paerani: “Eero pantashiyitawoni oetarikapaeni, eero owawijaakotzimi: tekatsi pikantya powawijaakoteeya apaniroeni eeroka. Okameethatzi paapatziyari Jesokirishito pawijakotanteeyarini. ²Pikaawoshitawenteeyarini riyoteeyantyaarini atziri paapatziyaari Jesoshi. Aririka pikanteri Tajorentsi ramitakoteri piyemijantzinkarite, pipampiteeyerini. Aririka akamaeyeni apiriinteeyaneeni eejatzi, roojatzi ikantakowenteeyeeni rirori”. Ari eero napiiteemiro iroka piyotzitarini, ³omaanta roori aririka ikowakayena Tajorentsi, niyoteemiro owakirari, kaari pikemapiintzi.

⁴⁻⁶Pamine. Eeniro asheninka kemawitaworini iñaani Tajorentsi, riweshiyawentawitakarini Tajorentsi, amitakotawitakarini Ishire roori. Riyotawitaka okameethatzi iñaani Tajorentsi; riyotawitaka iinja ipinkathariwentee-yeeni Jesokirishito. Omaanta rookaero raapatziyawitarira. Aririka rookaero raapatziyarira Itomi Tajorentsi, okimitaka ikowaki rapiiteerimi eejatzi ikentakotakaanteeri koroshiki. Itheenkakiri, ikowaki itheenkakagaeyerini paashinipaeni atziri, ishironawentee-yantyaaririni Jesokirishito. Ari tekatsi

ikanteeya raapatziyaperotanteeyaariri riraga kemijantawitacharini. Kyaaryoowa, poshiyarikarira eerori. ⁷Aririka kameetha opariyi inkani kipatsikira kaankipatharentsiki ari onintziro pankirentsi oshooki kameetha, rootaki rowaeyarini riraga pankitzirori. Tema rirotaqi Tajorentsi owameethatzi-rori kipatsi. Kimitawori iroka pankirentsi rirotaqi oshiyakaawentachari aapatziyariri Jesoshi. ⁸Omaanta aririka añaakiro owantsiki tsirompimashi eejatzi paashinipaeni kitochee, tema pikantzi: “Tee okameethatzi, thame akiyakoeyeroni, atagaeyeroni maawaeni”. Kyaaryoowa, pikimitawokari eerori, omaanta okameethatzi pikimityaawo kameethari kipatsi.

Iweshiryaakaakari riraga rojankinatziniri

⁹Ari nokantawitakimi: “Pitheenkikari”, eejatzi nokantzimi: “Pikimitawokari kipatsi oshookantari tsirompimashi”. Omaanta, nosheninka, noninteeyakimini. Niyotakimi kameetha pijeekae-yakini, eejatzi rowawijaakoeyemini Tajorentsi. ¹⁰Tema ikameethataki, eero ipeyakotawo maawaeni pantziniriri: riyotzi pikyaaryoowentakiro ikowakamiri, riyotzi pikaminthagaeyirini piyemijantzinkarite, pikantani. ¹¹Nokowakaaperoyakimini pikyaaryoowenteeyeroni pinintashireeyerini paashinipaeni, pikantyaani, roojatzi omonkaantyaari ipinatantemiri Tajorentsi. ¹²Eero piperashiryaawo ikowakaemiri Tajorentsi, inta pikimiteeyarimi riraga paashinipaeni aapatziyaperotariri Jesoshi, kyaaryoowentziniriri maawaeni ikowakagaeyiririni rirori. Kyaaryo iñeeyeroni maawaeni ikashiyakagaeyakiririni.

¹³Pamine, aririka akowaki ayotakaaperoteri paashinipaeni asheninka

kyaaryo ani akantakiriri, akantziri: “Riyotzi Tajorensi kyaaryo ini iroka nokantzimiri. Ranaakoeyakaeni rirori, ipinkatharitaperotzi. Aririka namatawitemi, rowashironkaenaata”. Eenitatsi iroñaaka ikantakaeri Tajorensi, omaanta tekatsi anaakoterini rirori, tekatsi owashironkaerini rirori. Apatziro ikantziri Awaraama: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorensi: eero nopaashinitayitzironi noñaani”.¹⁴ Roojatzi ikantziri: “Kyaaryo, notajonkakowentemi, osheki netakotzimi; eejatzi noshekyaaakiri picharineeteni”.¹⁵ Riraga Awaraama eekiroya riyaatatzi royaakotziri Tajorensi imonkaatero okaatzi ikashiyakaakariri roojatzi iñaantakawo maawaeni.¹⁶ Tema aririka akowaki ayotakaaperoteri paashinipaeni asheninka kyaaryo rini akantakiriri, akantziri: “Riyotzi Tajorensi kyaaryootaki iroka nokantzimiri. Ranaakoeyakaeni rirori ipinkatharitaperotzi. Aririka namatawitemi, rowashironkaenaata rirori”. Aririka ayotaki ipinkathataperotaki Tajorensi, ari ameentaperoteeyawo ikantakaeri.¹⁷ Eenitatsi ikashiyakagaeyitakaririni Tajorensi riraga paejatziiteni. Ikowakini riyoteeyeni eero ramatawitteeyirini, rootaki ikantaperotantariri: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorensi: eero nopaashinitayitzironi noñaani”.¹⁸ Ari okyaaryooperotaki iñaani Tajorensi: tee riyotzi itheeya. Omaanta eejatzi ikantzini: “Kyaaryo iroka nokamantemiri”, ayotaperoyantakarini eerokya ramatawitantzi. Iroñaaka, aririka ameentyaari rowawijaakoeyakaeni, ayotaperotaki imatakaero iroka ikantakaeri: rowawijaakoperoeeyeni.¹⁹ Aririka ayoteeyakini awijakotakae, tema aweshiryaaperotaka. Noshiyakaawentemiro: okimitaganki antawo pitotsi eenitatsi otenaki-

rori jatatsiri inthomaenta iñaan areetakawo jaawikinta kipatsi, tema rameenteetawo eero omatantawo tampyaa onoshikero pitotsi mapimashiki ochereeteki. Eejatzi aaka oshiyakawo, tema ameentapiintari Jesoshi riraga areetakariri ijeekinta Tajorensi. Ikimitaga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ikyaapaaki jantakironta Tajorensinakiki, tema ayotaki aaka aritaki aate jenokinta atsipatapae-yaari Tajorensi.²⁰ Reewateeyanakaeni Jesoshi, ikamantakowentakae: ikimitakari riraga Merekishereeki, riraga iwinkathariteni ñaanakowenantatsiri paerani. Tema ikantani iñaanakowenantzi.

**Merekishereeki rirotaki
ñaanakowenantatsiri
ranaakoeyakirini maawaeni
isheninkani Rewii**

7¹ Ari iroñaaka nokenkithatakoteri riraga Merekishereeki: paerani ipinkathariwenteeyakirini riraga jareemijatzi. Eejatzi Tajorensi, riraga jeekatsiri jenokinta, iitakiri ñaanakowenantatsiri. Ari ijeeki paashiniki nampitsi Awaraama. Ragaeyanakirini isheninkapaeni, riyateeyanakini romanateeyirini riraga rowayirite riraga noshikiriri itominthori: osheki rineeyawitani, omaanta ithonkaeyakirini maawaeni iijanipaeni, iwinkatharitepaeni, maawaeni. Ari ipiyanaa rirori, roepiyeeri itominthori, eejatzi ramayiteeroni rowaagawoni riraga rowayirite. Ipiyantaari, itonkiyotawakari Merekishereeki, ikantziri Tajorensi: “Pitajonkakowentero Awaraamaka kameetha ijeekantyaari”.² Roojatzi raagaantee Awaraama owaagawontsi, ipagaantakiri rirori, ikantziri: “Iroka rashi Tajorensi”. Otzimirika 10, ari ipakiri apaani. Akantziri Merekishereeki

añaaneki: “Kameethatatsiri”. Ipinkathariwenteeyirini jareemijatzzi. Akantziri Jareemi añaaneki: “Kameetha ajeekae-yini”. ³Rowaga Iwaperite Tajorentsi tee okenkithatakotziri iriri Merekishereeki. Tee okenkithatakotziro riniro, icharini, eejatzzi icharineetenipaeni. Tee okenkithatakotziro itzimantakari eejatzzi ikamantakari. Okimiwitaka ikantani ijeekini, rootaki roshiyantakariri Itomi Tajorentsi; ikantani rirori iñanakowenantaperotanaki, ikantapiintziri Tajorentsi: “Pitajonkawenteri maawaeni aapatziyanari”.

⁴Ñaakiro, osheki ipinkatharitzini Merekishereeki. Itakaanteeyakaririni paerani Awaraama, omaanta ipinkathatziri, eejatzzi ipagaantakiri rowaagawoni rowayiritepaeni. ⁵Pamine, roojatzikya ijeeki isheninkani Awaraamani: riraga Rewii. Rojankinatakaakiri Tajorentsi Moeseeshi, rowaga kaminagaantsi: “Ikowaki Tajorentsi iiterikya isheninkani Rewii ñanakowenantatsini. Nokowaki maawaeni ijoriyyotzinkarite ipagaanteri rirori rowaagawo, ipira, maawaeni: ikaaterika 10, ari iperi apaani”. Ñaakiro, isheninkani Awaraama rineeyini: isheninkani Rewii eejatzzi maawaeni ijoriyyotzinkarite. Isheninkatawakagaeyakani. ⁶Omaanta paerani riraga Merekishereeki tee isheninkatyaarini Rewii, rinashita rirori; omaanta raawakiro Awaraamani rowaagawo ipagaantakiriri rirori, roojatzzi ikantawaeri riraga ikashiyakaakiri Tajorentsi: “Nokoyi itajonkawentemi Tajorentsi”. ⁷Ñaakiro, riraga Merekishereeki anaakotantatsiri ipinkatharitzini, rootaki ikanantariri Tajorentsi: “Pawa, pitajonkawenteri Awaraamaka kameetha ijeekantyaari”. ⁸Jaka asheninka iñeeyini riraga isheninkani Rewii, imonkaateeyakaeni aaripaeni, akamaeyini, omaanta

raapiintakiri maawaeni apaeyakiririni. Omaanta paerani riraga Merekishereeki, rinashita: okimiwitaka tee ikami omaanta rirori, tee okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Kamaki”. ⁹⁻¹⁰Paerani, ipagaanantakariri Awaraama owaagawontsi, tekirani ijeekeni Rewii: rimpaete ijeeki rirori. Omaanta arimi ijeekityaami, ipagaanterimi eejatzzi rirori: tema ikimityaarimi riraga jewatatsiri ijeeki. Eejatzzi ikimiteeyerinimi maawaeni isheninkapaenini Rewii: maawaeni ñanakowenantatsiri. Aritakimi ipinkathateeyerinimi Merekishereeki maawaeni. Ñaakiro, ajoriyyotzinkarite ipinkathateeyakirini ñanakowenantatsiripaeni, rootaki ipagaanteeyantakaririni oetarikapaeni, omaanta riraga ñanakowenantatsiripaeni ipinkathataperoyakirini Merekishereeki: tema ranaakotantaki rirori iñanakowenantaperotaki, ipinkatharitaperotaki.

**Jesoshi rirotaki
ñanakowenantatsiri kimitaariri
Merekishereeki**

¹¹Ari ijeekaeyawitani riraga isheninkani Rewii: riraga Aawooni eejatzzi maawaeni isheninkani rirori, iñanakowenantateeyakini; eejatzzi eeniwitacha rojankinateeyinirini Moeseeshi, iyotagaeyirini oetarikapaeni anteyirini. Omaanta tekatsi ikantee riroripaeni rowameethateeyeeni, rowawijaakoeyeeni; rootaki rotyaanantakariri Tajorentsi paashini ñanakowenantatsiri, kimitaariri riraga Merekishereeki. ¹²Ari rinashita riraga ñanakowenantatsiri, eejatzzi iroñaka rinashita ikowakagaeyakaerini Tajorentsi. ¹³⁻¹⁴Eeniwitacha ñanakowenantatsiripaeni sheninkaeyakaririni Rewii, eejatzzi rojankinateeyakinirini Moeseeshi, riyotagaeyirini oetarika

ranteeyakirini. Omaanta riraga owakirari ñaanakowenantatsiri tee isheninkatari Rewii, omaanta rirori isheninkatakari Joraa. Tee ñaanakowenantayitzini paashinipaeni isheninkani Joraa: tee rojankinateeyinirini Moeseeshi, tee ikantziri omaanta rirori iitakya ñaanakowenantatsiri. ¹⁵Iroñaaka ijeeki riraga kimitariri Merekishereeki, rinashita rirori, ayotantakari rinashita ikowakaeriri Tajorentsi. ¹⁶Tee isheninkatari Aawooni iitantakariri ñaanakowenantatsiri; omaanta itajorentsitaki eejatzi ikanteetatyaaani rañi, rootaki iitantakari ñaanakowenantatsiri. ¹⁷Tema ikantzirini Tajorentsi paerani: “Pikanteetatyeeyaani piñaanakowenantanaki, pikimityaari riraga Merekishereeki”. ¹⁸Eeniwitachani iroka rojankinatziniriri isheninkani Aawooni kaminagaantsi, omaanta tee ikoyi Tajorentsi apomeentsiwentyaawo iroñaaka. Atsipetyaawomi, tekatsi okanteeyeeni owawijaakoeyeeni. ¹⁹Amonkaateeyeronimi maawaeni, eero owameethateeyeenimi. Omaanta riraga Jesokirishito aritaki imatakae ragaeyanakaeni janta Tajorentsi. Tee atsipeta-shitawo aapatziyeyakirini rirori.

Ikantzi Tajorentsi: “Kyaaryo, ikanteetatyeeyaani Jesokirishito ñaanakowenantaperotanaki”

²⁰Tee ikantashita Tajorentsi, ikantaperotzi: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi. Ikanteetatyeeyaani Jesokirishito ñaanakowenantaperotanaki”. ²¹Tee ikimitari riraga isheninkapaeni Aawooni. Omaanta ikantziri Jesokirishito: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi. Tee nokantashita, eero namatawitzimi. Eerokataki ñaanakowenantatsiri, pikanteetatyeeyaani”. ²²Rootaki ayoteeyantakarini ranaakotantaki

Jesoshi ñaanakowenantaperotaki, imateeyakaeni rowawijaakoeyakaeni. ²³Ari ikaateeyawitani osheki ñaanakowenantawitachari, omaanta kamapiinteeyakini, rookapiinteeyakirini ñaanakowenantawitani.

²⁴Omaanta riraga Jesokirishito, ikantani ijeeki: rootaki imatantawori ñaanakowenantzi, ikantani. ²⁵Imateeyakirini aapatziyeyaririni: rowawijaakoperoyakirini maawaeni kowaperotatsiri raaneeri Tajorentsi. Ikantani rañi, rootaki imatantawori ikamantakowenteeyakaeni.

²⁶Kyaaryo, okameethaperotzi ñaanakowentaperowente; tema Tajorentsi rini, tee añiiro rantani, tee rantziro kaari kameethatatsi; tee ikimiteeyarini riraga kaari kameethateeyatsini ijeekimoeyawitapaentarinini. Iroñaaka ijeeki kameetha janta jenokinta. ²⁷Riraga iwinkatharitepaeni ñaanakowenantatsiri, maawaeni kitejiri rowamaapiintziniriri Tajorentsi ipirapaeni, itaapiintziniriri. Ro rowamaapiinantanariri, osheki ikenkithashiryaaikiro kaari kameethatatsi ranteeyirini eejatzi ranteeyirini rirori ijoriyotzinkarite. Tekatsi rowamaapiinte riraga Jesokirishito, omaanta apatziro ikamawenteeyakaeni: monkaataka, eero rapiiteero eejatzi. ²⁸Ari paerani rojankinatzi Moeseeshi, ikantzi: “Iiteeyanakaeni isheninkani Aawooni ñaanakowenantatsiri”. Atziri rineeyini rirori, ranteeyironi kaari kameethatatsi. Omaanta roojatzi ikantzi Tajorentsi: “Kyaaryo iroka nokamantemiri, tema naaka Tajorentsi: ikanteetatyeeyaani Jesokirishito ñaanakowenantanaki”. Rivotaki Jesokirishito Itomi rirori, tee rantziro kaari kameethatatsi, omaanta ikantatyaaani ikameethaperotaki.

**Iñaanakowenantaperotanaki
Jesokirishito janta jenokinta**

8 ¹Piyotawakiro iroka nokamante-miri: rivotaki Jesokirishito ñaanakowenteeyakaerini. Ijeekimotziri Tajorentsi janta jenokinta, janta rakope-roki; ikaatziri ipinkathariteeyini. ²Riraga isheninkani Aawooni ikenkithatakaapiintziri Tajorentsi janta pankotsiki riwetsikiri atziri, iitakiro Tajorentsi paanko. Omaanta riraga Jesokirishito ijeekaperotzi janta Tajorentsi: tee roo wetsikeroni atziri, omaanta Awinkatharite wetsikakirori ipanko janta. ³Riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri ipapiintziri Tajorentsi oetarikapaeni; rowamaakirini piratsi, shemi; itaakiniri. Omaanta Jesokirishito, tee rowamaeniri piratsi; roijatzi kowaentsi rowamagaetantakariri. Roojatzi riyaatashitakiri Tajorentsi, ikantapaakiri: “Naaka kamawenteeyakiririni asheninka, owawijaakoeyakiririni”. ⁴Ijeekemi iroñaaka jaka kipatsikika, eeromi iñaanakowenantzimi; ñaakiro, tee isheninkatari Aawooni: riroteeyakini isheninkani Aawooni thotyaaakirori rojankinatziniri Moeseeshi. ⁵Rantawaetaapiintzi janta ikanteetzirinta: “Ipankomawo Tajorentsi”, omaanta tee janta ijeekaperote Tajorentsi. Apatziro oshiyakawentziro inampipero janta jenokinta. Paerani, riwetsikantawori Moeseeshi, ikantziri Tajorentsi: “Janta tonkaariki iitachari Shinayii niyotaaperotakimiro tsika pikanterori pankotsi: pimonkaataperotero nokantakimiri”. ⁶Okameethatawitaka rowaga rojankinatziniri paerani Moeseeshi, iñaanatakowenantaperoeyakaririni Aawooni eejatzi isheninkani, eejatzi ramitakoeyawitakarini ajoriiyotzinkarite. Omaanta iroka owakirari inimotaakiri iroñaaka Tajorentsi

okameethaperotaki, osheki anaakotakiro rojankinatziniri Moeseeshi. Eejatzi ikimitaka, osheki imataperotakaeniro Jesokirishito, osheki ranaakotakiri Aawooni.

⁷Okameethaperotakimi rojankinatziniri paerani Moeseeshi, eeromi ikantzirimi paashini Tajorentsi. ⁸Omaanta ikantzini Tajorentsi paerani: “Tekira omonkaata, tee okameethaperotzi iroka rojankinatziniriri Moeseeshi Aawooni”. Rootaki rojankinatakaantakariri paashinipaeni aapatziyaririni paerani: “Ikantzi Awinkatharite: ‘Iinja ojeeki paashini nokamanteeyeririni maawaeni joriiyopaeni, inashitanakya. ⁹Eero okimitaawo rowaga nokantakiriri riraga itakaantakaworini. Paerani ijeekawitani maawaeni joriiyopaeni Ejiipitoki, omaanta nagaeyanakirini paashiniki kipatsi. Rojankinatawitakawo Moeseeshi nokowakagaeyawitakaririni, omaanta tee raapatziyeeyanani. Rootaki kaari namitakoeyantaarini. ¹⁰Iroñaaka eenitatsi nokamanteeyeririni maawaeni joriiyopaeni. Iinja niyotakaaperoyakirini maawaeni nokanteeyeririni, ikenkithashireperoyeroni, eero ipeyakoeyawoni. Ipinkathataperoyakiranani, eejatzi notajonkakowenteeyerini naari. ¹¹Eero ratsipetashiteeyawoni riyotaawakagaeyeeyani, eero ikantawakagaeyani: “Nosheninka, piyoteri Nowinkatharite”. Aritaki riyotashiteeyanani maawaeni: pinkatharitatsiri, kaari pinkatharitatsi, maawaeni riyoteeyanani. ¹²Noneshironkaaperoyerini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi ari nopeyakoteeniri, eero nokenkithashiryaaoteero eejatzi rantayitzirini’”. Rootaki ikantzi takari paerani Tajorentsi. ¹³Ñaakiro, ikantzini: “Eenitatsi paashini nokamanteeyeririni atziri, eero okimitaawo nokantzirini paerani”. Ari

iroka ikantziri iroñaaka, rootaki poyaataawori ikantzirini paerani.

**Ikenkithatakotziro ipankomawo
Tajorentsi rantawaetantari
ñaanakowenantatsiripaeni**

9¹Paerani ikanteeyirini Tajorentsi itakaantaworini tsika ikanteeyani ipinkathatanteeyaaririni, eejatzi ikantziri tsika okantyaari ipankomawo Tajorentsi rantawaetantyaari ñaanakowenantatsiripaeni. ²Ari riwetsikaeyakironi ipankomawo, imonkaatakironi ikantziririni Tajorentsi. Janta rityaawo Tajorentsinaki rantawaetapiintzinta ñaanakowenantatsiripaeni. Iiteetziro Tajorentsinaki Kameethari. Eenitatsi janta rowantariri ootamentotsi, eejatzi eenitatsi meeja. Janta meejaki rowapiintziro paa, okaataki 12, akenkithashireeyantaworini ipapiinteeyakaeni Tajorentsi owayarini. ³Jantakironta otzikaawo ari ojeeki Tajorentsinaki inampiperotari. Tekatsi kyaapiintatsini. Iiteetziro Tajorentsinaki Kameethapero-tatsiri. ⁴Ontsiryataakawo otzikaawo rowaga itaapiinantawori kajankapaneri, riwetsikaetziri ooro. Eenitatsi jaga Tajorentsinakiki rowaga kimitawori tsiwoonaki, ro ipashikantawori ooro. Jaga inthomaenta, eenitatsi kowitzi riwetsikaetziri ooro, inthomaenta iroka roteteetziro manaa. Eejatzi eenitatsi inthomaenta ikotzi Aawooni, rowaga shookashitachari paerani oshi. Eejatzi eenitatsi inthomaenta rowaga mapi rojankinatakaeririni Tajorentsi Moeseeshi. ⁵Janta otatawoki kimitawori tsiwoonaki roshiyakaawentakiri apite jewatatsiri ronampiripaeni Tajorentsi iiteetziri keroowe. Roshiyakaantaka eeniro ijeekaki Tajorentsi. Ramineeyakironi otatawo kimitawori tsiwoonaki janta rowapiintziro maawaeni ojarentsi iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riraa

piratsi. Okimitaka ikenkithashireeyirini kamawenteeyeerini, neshironkaeyerini. Eero iroñaaka nothotyaaperotziro nokamantemiro tsika okantayitarini.

⁶Ari riwetsikaeyakironi paerani, imonkaatakiro ikantzirini Tajorentsi Moeseeshi. Roojatzi ikyaapiinteeyini ñaanakowenantatsiripaeni, rantawaeta-piinteeyinirini Tajorentsi. ⁷Omaanta tee riyaatapiinteeyini otzikaawoki jantakironta. Apaani riyaatzi maawaeni ojarentsi riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri. Reewataki rowamaeniri Tajorentsi piratsi, roojatzikya ikyaanaki apaniroeni, raaneero riraa, ipitenkakiro janta otatawoki kimitawori tsiwoonaki; ikantziri Tajorentsi: “Pawa, pikaminthagaeyenani, eero pikijawenteeyanawoni nanteeyakirini eejatzi ranteeyakirini nosheninkapaeni; eero pikenkithashiryakoeyaawoni eejatzi”. ⁸Ñaakiro, eenitatsi otzikaawo, otzikagaeyakiririni paashinipaeni ñaanakowenantatsiri eejatzi maawaeni joriyopaeni. Tekatsi ikanteeyaani riyateeyeni janta ijeekantaperotariki Tajorentsi. Rootaki oshiyakaawenanteyakaerini Ishire irira, ayoteeyantakarini riraga isheninkani Rewii eejatzi paashinipaeni tekatsi ikanteeyeeni rareetakagaeyeeni janta Tajorentsikinta. ⁹Okameethatzi akenkithashireeyeroni iroñaaka ayoteeyantyaarini: maawaeni ipapiinteeyakirini Tajorentsi, eejatzi maawaeni rowapiintziniri eejatzi itaapiintziniri, tee owameethateeyirini riraga papiintawitariri eejatzi taapiintawitanariri. Apatziro roshiyakaawentziro. ¹⁰Paerani riyotaashiteeyakarini oetarika rantashiteeyarini; oetarika rowagaeyarini, eejatzi oetarika imiriteeyirini; riyotaashiteeyakarini tsika ikantyaari ikiwapiintya, ikitetantyaari. Rootaki ikowakagaeyawitakaririni Tajorentsi atziri paerani. Omaanta ari okaatzini,

monkaataka. Ipokapaaki iroñaaka Jesokirishito aamagaeyarini. Iroñaaka inashita ikowakagaeyakaerini Tajorentsi aari, owakirari, kameethaperotatsiri.

Riraa Jesokirishito

¹¹Ipokapaaki Jesokirishito roshiyawitapaari iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, omaanta okameethaperotaki iroka rantapaakiri rirori. Rantawaetzini paashinipaeni ñaanakowenantatsiri janta pankotsiki riwetsikiri atziri; omaanta rirori, riyataperotaki janta ipankoperoki Tajorentsi: kameethaperotaki roori janta jenokinta. ¹²Jaka kipatsiki riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri riyatapiintzi maawaeni ojarentsi, raapiintziro riraa chiiwo eejatzi waakaaniki janta ipankomawoki Tajorentsi inthomaenta, rowaga ikanteetawitari inampitaperotari Tajorentsi. Omaanta Jesokirishito ikamawenteeyakaeni, roojatzi riyatee janta jenokinta ijeekaperotzinta Tajorentsi. Roshiyakaawentakiro raaneero riraa: kaari riraa piratsi, omaanta riraapero rirori. Ikantziri Tajorentsi: “Ñaakiro, nokamawenteeyakirini maawaeni atziri nowawijaakotantaariri, ikanteetatyeeyaani ijeekanteeyarini jaka anampikika”. Eero ratsipetashitawo rirori ipiyapiinte, apaani ikanta, ari okaatzi. ¹³Ari paerani aririka rantzironi asheninka kaari kameethatatsi, rowamaakiri ñaanakowenantatsiri waaka, rirorika chiiwo, rirorika waakaaniki janta ipankomawoki Tajorentsi. Roojatzi riraga ñaanakowenantatsiri raakiro riraa, itsikirijantawakari riraga antzirori kaari kameethatatsi. Eejatzi itaakiri iwatha, roojatzi itsikirijantawakari shirampari itsimenkitote piratsi. Roojatzi ikanteeyirini isheninka: “Ikameethatee eejatzi irika. Okameethatzi ikaateeyerini

eejatzi aapatziyariri Tajorentsi”.

¹⁴Omaantakya riraga Jesokirishito ikameethaperotaki rirori, okantani ojeeki Ishire amitakotziriri. Rootaki ikanantariri Tajorentsi: “Pawa, nokowaperotaki nokamawenteeyerini atziripaeni, nowawijaakoeyantyaririni”. Ari apaatawenteeyakaeni riraapero rirori, tee ro riraa piratsi: ikamawenteeyakaeni, iroñaaka eero atsipetaawo akenithashirirowo kaari kameethatatsi, rowaga jatakagaenimi paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta anteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakaerini. Roojatzi akanteetatyeeyaani ajeekimoeyerini janta jenokinta.

¹⁵Ari paerani apatziro ayoteeyakironi rojankinarini Moeseeshi, eejatzi antapiinteyakironi kaari kameethatatsi, aateeyantyarinimi paamariki kaari tsiwakanitatsini; omaanta ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rowawijaakoyantakaerini. Tema irira rirotaiki ñaanatakowentakieri owakirari inimotawakaantsi Tajorentsi. Iroñaaka inashita ikanteeyakaerini rirori: “Okameethatzi maawaeni nokashiyakaeyakiririni aapatziyeeyanarini niyoyagaeyakirini. Ikanteetatyeeyaani riweshiryaawenteeyaaawoni”.

Riyotagaeyakaeni iitaka ikamawenteeyantakaerini Jesoshi

¹⁶⁻¹⁷Ari pikenkithashireero rameteeyakarini asheninkapaeni. Eenitatsirika rowaagawopaeni, rojankinatzi paperiki: “Aririka nokame nokowaki rashitayiteeyawoni nosheninkapaeni”. Ari rojankinatakiro iwaeropaeni ashitayiteeyawoni rowaagawopaeni. Roojatzi, aririka ikamaki, riyoteeyanakini irira ninkarika ashiteeyawoni. Eerotzitarika ikami riraga jankinatzirori, eerotzita ragaeyironi owaagawontsi. Omaanta ikamaki-

rika, monkaataka: roojatzikya ragaeye-roni. ¹⁸Eejatzi okimitakani paerani: eenitatsi ikantziririni Tajorentsi asheninkani paerani. Tekatsi ikantya Tajorentsi ikame, omaanta ikamapiinteyakini tsimeri omonkaatantakari ikantziririni. ¹⁹Paerani ikamantziri Moeseeshi irira maawaeni ikaminagaeyakiririni ajoriiyotzinkariteni, roojatzi rojankinatantawori. Roojatzi ikamanteeyirini isheninka ikantziriri Tajorentsi; eejatzi rowama-gaeyakirini waakaaniki eejatzi chiiwo, raawakiro riraa, itsipataawakiro iñaa. Roojatzi raakiro iwitzi owisha kityonkawitzi eejatzi piyonkashinkanari, rowiinkakiro iñaa, ijeetantari isheninkapaeni. Eejatzi itsikirijakiro roori iroka rojankinatatakaakiriri Tajorentsi. ²⁰Aririka itsikirijeeyakirini, ikanteeyirini isheninka: “Ari nokamanteeyakimironi maawaeni owakirari ikamantakinari Tajorentsi. Ikantzi: ‘Aririka pikemijantaperoteeyenani, notajonkakowenteeyemini’. Eejatzi eerori pikanteeyini: ‘Kameetha’. Rootaki notsikirijanantakimironi iroñaaka riraa”. ²¹Roojatzi itsikirijakiro eejatzi ipankomawo ipinkathateeyantaririni, eejatzi itsikirijeeyakironi maawaeni jeekayitatsirini inthomaenta. ²²Ari rojankinatzi Moeseeshi: “Rootaki riraa piratsi owameethateeyirorini oetarikapaeni; eejatzi eerorika ijeeki kamawenteririni atziri, apaatawenziriri riraa, eero rawijakotee”.

**Ikenkithatakotziro iitaka
ikamawenantakaeri Jesokirishito**

²³Ari eenitatsi oshiyakaawenziriri iroka pankotsi eejatzi maawaeni jeekaeyatsirini inthomaenta. Okameethatzi itsikirijeeyakironi rowameethatantakawori. Omaanta ojeeki jenokinta iroka roshiyakaawenteeyakirini, ijeeki

eejatzi anaakotzirori riraa piratsi, owameethaperotzirori maawaeni jeekaeyatsirini jenokinta: ²⁴rirotaki Jesokirishito. Riraga ñaanakowenantsiripaeni riyaaapiintzi janta ipankomawoki riwetsikaeyirini atziri, roshiyakaawenteetziro: “Inampitari Tajorentsi”. Omaanta riraga Jesokirishito jatapero-tee jenokinta ijeekimotapaeri Tajorentsi, ikantakowenteeyakaeni. ²⁵Riraga iwinkatharite ñaanakowenantsiriri riyaaapiintzi janta ipankomawoki Tajorentsi, raapiintziro maawaeni ojarentsi riraa piratsi: tee rayiro riraa rashi rirori. Omaanta riraga Jesokirishito eero rapiiteero ikamawentee. ²⁶Aririkami raapiinteromi riraa Tajorentsi, okameethatemi ikamapiintemi, paerani: riwetsikantawori kipatsi, rityaawomi ikamapiintemi, roojatzi iroñaakami. Omaanta monkaataka paerani ikamantakari: apaani ikamaki, rowawijaakoeyakaeni. ²⁷Ayoteeyakini apaani akamaeyakini, ari okaatzi; tee apiitapiintziro akame. Aririka akamae, roojatzi ikantakowenteeyakaeni Tajorentsi, akameethakirika. ²⁸Ari osheki aneeyawitani, omaanta apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito; imonkaatakiro, eero ikamae eejatzi. Ari ipokae eejatzi iinja ipiyoteeyapaakaeni, raantaneeri jenokinta maawaeni aamagaeyaririni.

**Tekatsi okanteeyeeni rojankinarini
Moeseeshi owameethateeyeeni**

10 ¹Pamine, maawaeni rojankinatokotzirini paerani Moeseeshi oshiyakaawentakiri riraga pokapaentatsirini, kameethaperotatsiri. Rareetapaenta, osheki itajonkawenteeyakaeni. Ikantziri Moeseeshi Aawooni: “Powamaapiinteni Tajorentsi piratsi maawaeni ojarentsi”. Ari ikantani isheninkani rowamaapiinteyawitarini, omaanta tekatsi okanteri owawijaakoeye-

rini riraga aapatziyaworini rojankinatzirini Moeseeshi. ²Arimi owawijaakoeyerinimi irika rowapiintziri, tema ari ipakaakiromi rowamaapiintziniri. Eejatzi arimi rowawijaakoteeyaami rirojatzi, eero ikenkithashi-reeyeeronimi eejatzi rantayitzirini.

³Omaanta rowamaapiinteeyawitarini ipira maawaeni ojarentsi, roojatzi ikanta okenkithashiryaakaapiintari rantayitzirini.

⁴Tekatsi okanteri riraa waaka eejatzi chiiwo owameethateeyerini antzirori kaari kameethatatsi. ⁵Ipokantakari kipatsiki paerani Jesokirishito, tema ikantziri Tajorentsi:

“Pawa, tee piñaaperotziro riraa piratsi, tee owameethateeyirini anteeeyirini kaari kameethatatsi. Rootaki piwetsikantanawori nowatha nokamawenteeyantyaaririni maawaeni atziri, nowameethateeyantyaaririni. ⁶Tee piñaaperotziri ikameethatzi maawaeni itaapiintee-yawitzimirini atziri, eejatzi maawaeni rowamaapiinteeyawitzimirini powameethateeyantyaaririni. ⁷Rootaki nokanzimiri: ‘Pamine, Pawa, nopokaki jaka nanantemirori maawaeni pikowa-kaakinari. Nomonkaatero maawaeni rojankinatakotziteetakarini paerani’”.

⁸Pikenkithashiryaaperotero iroka ikantzirini Jesoshi: “Tee pikoyi, Pawa, rowamaemiri atziri piratsi, itaapiintee-yemirini. Tee piñaaperotawentari riraga pawitzimirini maawaeni rojankinatakotzirini Moeseeshi”. ⁹Roojatzi ikantziri: “Pamine, Pawa, pokakina nanantemirori maawaeni pikowakaakinari”. Ikanantawori iroka, ikantzi: “Eeniwitacha maawaeni rantayitawitarini isheninkani Rewii. Eenitatsi owakirataatsini”.

¹⁰Apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, eero rapiitaa ikamae eejatzi, imonkaatakiro. Rowameethaperoeya-

kaeni, eejatzi maawaeni riraga aapatzi-yeeyaririni, ikimitakagaeyakaeni tee antziro kaari kameethatatsi.

Tee rowawijaakotantzi piratsi inta Jesoshi owawijaakotantatsiri

¹¹Maawaeni kitejiri rantawaetapiintaki maawaeni ñanakowenantatsiripaeni, rowamaapiintziniri Tajorentsi piratsi, itaapiintziniri, omaanta tee owameethateeyirini maawaeni antzirori kaari kameethatatsi. ¹²Omaanta apaani ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rowameethateeyantakaerini, monkaataka. Roojatzi ijekapae janta rakoperoki Iriri, ¹³royaakiri imatantyaawori ikantakiririni: “Iinja nothonkaeyerini maawaeni kijeeyakimirini”. ¹⁴Apaani ikamawenteeyakaeni maawaeni: tema riyoyagaeyakaeni Tajorentsi, rowameethaperoe-yakaeni. ¹⁵Eejatzi iyotaaperoe-yakaeni Ishire Tajorentsi imonkaatakiro Jesokirishito maawaeni ikowakagaeyakiririni Iriri rowawijaakotantakaeri. Tema rowaga Ishire ojankinatakayiriri paejatzitieni okaatzi ikantakiriri Pawa Tajorentsi.

¹⁶“Tema ritakari ikantzi: ‘Tema Naaka Iwinkatharite joriyopaeni, rootaki inimotaakina pimonkaateninami nojankinatakaakiririni Moeseeshi pawijakotantanakya. Omaanta tee pimateeeyirini nokantakiriri Moeseeshi. Roojatzi inimotaantanari owakirari. Tema iinja nokenkithashiryaakagaeyemironi maawaeni nokowakagaeyakimirini pajankaneki, nothotyaakagaeyemironi, piyoperoe-yantyaaworini maawaeni’”. ¹⁷Roojatzi eejatzi ojankinatakaakiri: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Eero nokenkithashiryaakotziteeri eejatzi kaari kameethatayitatsini ranteeyakirini’”.

¹⁸Pamine, aririka ikaminthagaeyirini Tajorentsi antzirori kaari kameethatatsi, eejatzi teerika ikenkithashiryaakoteeri

eejatzi rantakiri, eero ikowae eejatzi kamawenterini rowameethatantyaariri. Ñaakiro, iñaaperoyakaeni iroñaaka akameethatzi.

**Ikamanteeyakaeni iitaka
ikowakagaeyakaerini aari**

¹⁹Noyemijantzinkarite, ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rapaatawenteeyakaerini riraa rowawijaakotantakaeri. Iroñaaka ayoteeyakini iñaaperoyakaeni Tajorentsi akameethatzi rootaki kaari athaawanantari, inta akenkithatakaapiinteyerini Pawa.

²⁰Paerani eenironi ojeekini ipankomawoki otzikaawo, rowaga kaari riyaatapiinteyantani atziri janta Tajorentsinakiki: tema otzikagaeyakirini. Omaanta ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, kaari otzimantaa iroñaaka otzikagaeni. Añaanee eejatzi, rootaki okameethatantari iroñaaka akenkithatakaapiinteri Tajorentsi.

²¹Iñaanakowenantaperotakae riraga Jesoshi, ipinkathariwenterooyakaeni aari, eejatzi maawaeni paashinipaeni aapatziyeyaririni rirori. ²²Rapaatawenteeyakaerini riraa, eejatzi akaawoshitawenteeyakarini. Rootaki iroñaaka kaari athaawanantari Tajorentsi, ayoteeyakini eero roepiyee, omaanta raakameethaperoyeeni. ²³Thame eekiro aatatyee aapatziyawo rowaga kyaaryooperotatsiri. Tema ayoteeyakini imatakaeniro maawaeni ikanteeyakaerini, eero ramatawiteeyeeni: rootaki okameethatantari akamanteeyerini paashinipaeni atziri iroka aapatziyakarika.

²⁴Thame iroñaaka oemoshirenkaeyerini paashinipaeni: anintawakagaeyani eejatzi akaminthayerini. ²⁵Eenitatsi ayemijantzinkarite kaari pokapiintatsi ikemijante: eero pikimiteeyarini eerori, omaanta pipiyotapiinteyaaani poemoshirenkawakagaeyantyaarini maawaeni. Tema ayoteeyini eero ojamanitzi ipokanteeyari Jesokirishito, rootaki okameethatantari aweshiryaawentee-

yaarini eejatzi aweshiryaakagaeyaarini paashinipaeni.

²⁶Pamine, aririka ayoteeyakini ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, rootaki rowawijaakotantakaeri, okameethataki ameenyaawo, akemijantaperoyeerini: tema rootaki ikantziriri Tajorentsi, okyaaryooperotaki. Tee okameethatziroña atheenkiri, tee añaari paashini owawijaako-teeni. ²⁷Aritaki iinja ikijeeyanakirini Tajorentsi maawaeni theenkiriri, rowashironkaaperoyeerini. Tema rotyaanteeyeerini maawaeni paamariki kaari tsiwakanitatsini. ²⁸Riraga ajorriyotzinkariteni rowamaapiinteyakirini kaari pinkathatziroori rojankinarini Moeseeshi. Eenitatsirika apite kantatsiri, aririka ikaatzi 3: “Eeniro rantani, noñeeyakirini”, ari rowamagaeyakirini isheninka. Tee ineshironkatziimaetari.

²⁹Aririka itheenkeri atziri Itomi Tajorentsi, eejatzi ikanterika: “Ratsipetashita ikamaki Jesokirishito, ratsipetashita rapaatakiro riraa, eero rowawijaakotee”; eejatzi ikantzimaterorika Ishire Tajorentsi, rowaga kaminthagaeyeerini: ¿Piitziima eero rowashironkaeri Tajorentsi? Aritaki rowashironkaaperotakiri kameetha: ikemawakiroota, kaari raapatziyantari.

³⁰Tema ayoteeyini ikantzi: “Naaka aritaki nopiyakowenteeyaaari, nowashironkagaeyeerini naaka”. Eejatzi ikantzi: “Kyaaryo nokantakowenteeyerini maawaeni atziri ikameethatakirika, tema naaka pinkathariwenteeyiririni”. ³¹Aririka itheenkante atziriipaeni, ikijakiri Tajorentsi, riraga añaaperotatsiri: okameethatzi ithaawanta-peroyeaarini kameetha, rowashironkaerikari.

**Pikyaaryoowentero paapatziyari
Jesokirishito, eero pithaayi
poyaantantyaariri**

³²Pikenkithashireeyaani tsika okantari paerani, owakira pikemakotakirini Jesokirishito. Ikijawenteeyakimironi pisheninka

pikemijantzi, omaanta eekiro piyaatatzi paapatziyari rirori. ³³Apaanipaeni ishironawenteeyakimini, rowashironkagae-yakimini. Tema ifeeyakimini osheki atziri. Omaanta paashinipaeni pitsipateeyapaakarini piyemijantzinkaritepaeni riraga owashironkaenkari. ³⁴Petakotapiintakiri riraga omonkyaagaawopaeni. Eejatzi aririka ikoshitakimini powaagawo, pikimoshireeyakini, pikantzini: “Rayeroota. Iinja ojeekaperotayiteeni kameethatayitatzirini janta jenokinta, eero añaapae koshiteeni janta. Akanteetatyeeyaani ajeekaeyeni janta okameetheetyaaperotzinta”. ³⁵Eero pipeyakotziro pikimoshirewentziri, eekiro piyaatatyeey pikimoshireyanakini. Kyaaryo, ipinatemi Tajorentsi. ³⁶Okameethatzi pikantyaani pikyaaryoo-wentero maawaeni ikowakaemiri Tajorentsi, roojatzi imatantakimirori ikantakimiri. ³⁷Tema okantzini Iwaperite Tajorentsi: “Rooteentsi ipokae Awinkatharite, eero ojamanitzi, tema ikantzi: ‘Ari nopokae. ³⁸Okameethatzi ikemijantaperoyenani riraga nowameethatzi. Omaanta rookaerorika ikemijantzi, eero niweshiryaa-wentaari’”. ³⁹Tee atsipateeyarini aari riraga ookaeyirorini ikemijantzi: riyateeyeni rirori paamariki kaari tsiwakanitatzini. Akemijanteeyini aaka, aateeyeni jenokinta.

Ranteeyinirini aapatziyarini Tajorentsi paerani

11 ¹Paapatziyari Jesoshi piyotaperotantakari imataperotemiro maawaeni ikantakimiri. Eenitatzini osheki kaarira afeeyini, omaanta aapatziyari Jesoshi, rootaki ayotantakariri afeeyeeni iinja maawaeni ikashiyakagaeyakaerini. ²Raapatziyari Tajorentsi riraga paejatziiteni rootaki ifaaperotantariri Tajorentsi ikameethatzi. ³Aapatziyari aaka, rootaki ayoteeyantakarini ifaawaetakira Tajorentsi rootaki ojeekantakari kipatsi, jenokinta, eejatzi

maawaeni jeekantawori. Ifaawaetaki, jeekanaki: tekatsi raashitero riwetsikantawori. ⁴Raapatziyarini Tajorentsi Aweerini, rootaki ifaaperotzitantakariri Tajorentsi okameethatzi ipashitakariri; omaantakya riraga Kayeeni, tee raapatziyari, rootaki kaari ifaaperotantawo okameethatzi ipashiwitakaririni rirori. Ifaaperotakiri Tajorentsi Aweerini ikameethatzi, rootaki ifaaperotzitantakariri ipakiriri. Ikamakini rirori paerani, omaanta okameethatzi akimiteeyaarini: aapatziyeeyaarini ifaaperoeanteerini Tajorentsi akameethatzi. ⁵Raapatziyari Tajorentsi Enoko, kaari ikamanta. Añaatsi rini, raaneeri Tajorentsi jenokinta. Tekatsi ñeerini eejatzi: kyaaryo, raaperotaneeri jenokinta. Tekirani raayirini, ikantzini: “Kyaaryo, noñaaperotakiri Enoko ikameethatzi”. ⁶Eerorika aapatziyari, eero ifaaperoeeyeni akameethatzi. Eenitatzirika kowatsiri rareetyaari Tajorentsi, okameethatzi raapatziyaperotyaaari, eejatzi riyotaperotanaki ipinateri kowaperotatsiri riyoteri.

⁷Eejatzi raapatziyari Tajorentsi Noeni. Ikantzirini rirori: “Iinja opoke osheki inkani, inkaaretanaki maawaeni. Piwetsikero antawo pitotsi pawijakotanteeyarini”. Ari ikemijantaperotakiri. Ojarentsitaperotawitani, omaanta rantaki pitotsi, rawijakotantaari, eejatzi rawijakoeyantaarini maawaeni jeekimoeyiririni ipankoki. Tee raapatziyeeyarini paashinipaeni isheninka, rootaki ikantakotantakariri, rowashironkaeyantakaririni Tajorentsi. Omaantakya riraga Noeni rowameethatzi: tema raapatziyari rirori. ⁸Eejatzi rirori Awaramani, raapatziyarini Tajorentsi. Ikantzirini rirori: “Nokowaki piyaate paashiniki kipatsi, janta inteen: aritaki pijeekapae. Nopemiro pashitape-

rotyaari eerori; eejatzi noperi pitomi, picharini, maawaeni. Thame piyaate, nokoyi noñaayemiro”. Ari riyataanaki, omaanta tee riyotzi tsikarika riyaaate.

⁹Rareetantakari, iñaapaakiri paashini atziri jeekatsiripaeni. Okimiwitaka kaari iipatsite, tee ijeekaperotzi, omaanta ikinayitakini; omaanta ikantani raapatziyari Tajorentsi. Eejatzi ikimiteeyakani itomi Ijaaka eejatzi icharini Jakoowo: tee ijeekaperotzi, tee riwetsikaeyini kameethari ipanko, ¹⁰omaanta ikenkithashireyironi paashini inampi, kaari riwetsiki atziri. Riyoteeyakini iinja ragaeyaneerini Tajorentsi janta inampiki, riwetsikakiri rirori. ¹¹Aapatziyari Tajorentsi Jaarani: antyashipawo ini, tee itzimi otomi. Roojatzi antyaashipawoperotantanaka. Ikantakiro Tajorentsi: “Iinja itzime pitomi”, roojatzi aapatziyantanakari. Okantzi: “Eero ramatawitana Tajorentsi”. Roojatzi itzimantaka. ¹²Eejatzi antyaashipariperowitakani Awaraama, oshekitaaperotaki rojarentsite. Tee itzimawita apaani itomi, omaanta roojatzi iroñaaka itzimakaantakawo iina otomi. Iroñaaka ikaateeyini isheninkapaeni oshekipero, eero amatziri ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini: ikimiteeyakarini ompokiropaeni, eero amatziri ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini. Eejatzi ikimiteeyakawoni opane impaneki janta othapyaaki inkaare, oshekipero.

¹³Ari ikamaeyakini riroripaeni aapatziyariri Tajorentsi: ijeekaeyawitani Kanaanaki, omaanta tee iñaaperoyironi maawaeni ikantakiririni Tajorentsi. Inta riyoteeyakini iñaagaero iinja. Ikantee-yini: “Tee nonampitaperotawo kipatsika, tee nojeekaperotzi jaka”.

¹⁴Rootaki ayoteeyantakarini ikowaeyakini rareeteeyaani paashiniki nampitsi inampiperotantapaeyaawori. ¹⁵Ikowae-

yeenimi ipiyeeyaneenimi janta Ejiipitoki ipoñaakanta, ari riyaaateeyeenimi.

¹⁶Omaanta ikowaeyakini riyaaateeyeni okameetheeeyenta nampitsi: rowaga jeekatsiri jenokinta. Rootaki riweshiryaawenantakariri Tajorentsi rirori: tee ipashiwentakaematari, itomintaperoeayakarini. Eejatzi riwetsikaeyenirini ijeekaeyantyaarini.

¹⁷Ari ewankaritapaaki Ijaaka, roojatzi iñaantakari Tajorentsi Awaraama, riyotantyaari kyaaryorika ikemijantaperotziri. Ikantziri: “Powamayenari pitomi papintzite, pitayenari”. Ikemantakariri, ikantziri: “Ari, niyaate nowamaeri”.

¹⁸Paerani ikantzirini Tajorentsi Awaraamani: “Iroñaaka eenitatsi pitomi papintzite, piitakiri Ijaaka. Rirotaki ashitayiteeyaaririni picharineetayiteeyaarini, maawaeni. Tekatsi paashini ashityaarini”. ¹⁹Ikenkithashiryaaka: “Ikantana Tajorentsi: ‘Rirotaki ashiteeyaaririni picharineetayiteeyaarini, maawaeni’, tekira itzime rirori. Omaanta iroñaaka ikantakina: ‘Powamaeri’. Niyotaki aririka nowamaeri, ari ipiriinteeri”. Riyaaanaki, rooteentsi rowamaerimi, omaanta ikantziri Tajorentsi: “Eero powamaeri, omaanta noñaantatziimi. Iroñaaka niyotaki pipinkathataperotakina”. Ari okimitzimotawitakari Awaraama ipiriinteeri itomi, añaanee eejatzi.

²⁰Eejatzi rameentakari Tajorentsi Ijaakani, rootaki ikantakowenantariri Jakoowoni eejatzi Isawoorini. Ikantziri Tajorentsi: “Pitajonkakowentery notyomi apite”. Rootaki itajonkakowenantariri osheki. ²¹Eejatzi ikimitani Jakoowo, rameentakari Tajorentsi. Rooteentsi ikame, omaanta ipiriinanta-nakawo ikotzi amitakoterini; roeyotashitakari Tajorentsi, ikantziri: “Pitajonkakowenteyerini itomipaeni Josee”. ²²Eejatzi rirorini Josee,

rameentakari Tajorensi. Paerani ijeekini Ejiipitoki, eejatzi maawaeni isheninka, omaanta riyotaki ragaeya-neerini riraga Tajorensi joriiyopaeni janta iipatsiteki. Rootaki ikanantariri isheninka: “Rooteentsi nokame. Iinja, aririka piyaateeyaneeni aepatsiteki aari, pagaeyaneeronikya notonki, pikitatero janta”.

²³Paerani ikanteeyawitarini riraga iwinkatharite ejiipitojatzi: “Nosheninka, piñaakiri roshekiyanakini joriiyopaeni: tee okameethatzi. Piyaateeyini powiinkaeyerini maawaeni itomipaeni, owakira tzimayitsirini”. Ari riraga iriri Moeseeshi rameentakari Tajorensi, eejatzi riniro: ipinkathateeyirini Tajorensi, rootaki ikanantari: “Eero apinkathatziri riraga iwinkatharite ejiipitojatzi. Ikameethataki atomi, eero ashinetziri rowiinkiteeri”. Ari imanapi-thatakiri, kaari rowamaantyaari. ²⁴Ari roojatzi oñaakiri Moeseeshi rishinto pinkathari. Okenkithashiryaaka: “Eero nowamaeri, inta nokimitakaantyaari notyomi, ijeeki nopankoki”. Roojatzi rantaritanaki. Rameentakari Tajorensi, rootaki ikanantari: “Tee nokoyi nosheninkatyaari ejiipitojatzi, naaka joriiyo”. ²⁵Riyotaki raapatziyeeyarini Tajorensi joriiyopaeni, rootaki rowashironkagaeyantakaririni rirori ejiipitojatzi. Ikimoshireyawitakani irirapaeni, omaanta tee okameethatzi rantakiri, rootaki kaari ikowanta Moeseeshi isheninkateeyaarini. ²⁶Tee ikoyiri iyorkite ejiipitojatzi ijeekimowitakari, omaanta ikowaperotaki raapatziyari Jesokirishito, ikemaatsitawentakari rirori. Riyotakini iinja ipinateri Tajorensi. ²⁷Rameentakari Tajorensi, riyotaki tee ikoñaatzi irira, omaanta riyotaki kijokiro royiri; rootaki kaari ithaawanantari pinkathari, eejatzi ishiyapitheeyakarini ejiipitojatzi,

ragaeyanakirini maawaeni ijoriyotzinkarite. ²⁸Eejatzi rameentakari Tajorensi, riraga kantziriri: “Iroñaaka tsiteniriki notyaanteri nonampiri rowamaeri itomipaeni theenkaeyanarini, riraga jewatatsiri ikoñaatzi. Omaanta aririka powamaeri owisha, pitziritero pipanko riraa pikyaapiintzira, rawijantyaari riraga owamaantatsiri, eerokya rowamaeri pitomipaeni”. Ari raapatziyakari Moeseeshi, eejatzi raapatziyakagaeyakarini ijoriyotzinkarite, kaari ikamaeyantyaani itomipaeni. Ro aetantawori kitejiri: “Rawijantaririni ronampiri Tajorensi”.

²⁹Eejatzi raapatziyeeyini maawaeni joriiyopaeni. Ishiyapitheeyakarini riraga ijoraarotepaeni ejiipitojatzi. Royaateeyawitanakarini irirapaeni, raawaerimi. Eenitatsi otzikaeyakiririni joriiyopaeni antaworoña inkaare, tekatsi ikineeyaneeni. Riyotaki Tajorensi raapatziyeeyarini, rootaki iteenkaryaatantakawori inkaare, okipatsitanaki niyanki. Intsipaete rawijeeyanakini intatsikeronta maawaeni joriiyopaeni. Royaateeyawitapaakarini ejiipitojatzi, omaanta roepiyaagaero Tajorensi inkaare, agaeyakirini joraaropaeni.

³⁰Eejatzi rameentakari Tajorensi joriiyopaeni janta Jerikooki. Rotantona-kitanteeyakawoni mapipaeni inkinagaa-kitakirori pankotsipaeni, rotzikagaeyakirini joriiyopaeni. Omaanta ikantziri Tajorensi: “Pishonkaeyanakaawoni nampitsi. Apaani kitejiri, apaani pitapoteeyaawo; paashini eejatzi, paashini eejatzi, roojatzi 7 kitejiri”. Ari monkaatapaaka kitejiri 7, roojatzi opariyantana otantonagaakitachari. Rowamagaeyakitzirini theenkiriri Tajorensi. ³¹Ojeeki janta tsinani, oetachari Raawa. Paerani osheki oshinetaayitarini shiramparipaeni kaari ayi. Aapatziyari Tajorensi roori, rootaki

amitakotantariri rotyaantanewopaeni Joshoe raminero nampitsi. Tee okami roori janta Jerikooki, tee okimitari paashinipaeni theenkaeyantatsirini.

³²¿Iitaka paashini nokenkithatakoteri? Oshekitanaki iroñaaka nojankinari, omaanta ijeeki oshekipero paashinipaeni ameentariri Tajorentsi: Jeryoo, Waraaka, Shaansho, Jete, Iraviiri, Samoeri, eejatzi paashinipaeni kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi. Eero iroñaaka nothonkimiro nokamantzimiro maawaeni rantayitzirini. ³³Rameenteyarini Tajorentsi paashinipaeni, rootaki ranaakoeyantawakaririni rowayiritepaeni. Rameenteyarini paashinipaeni rootaki imatantawori kameetha ipinkathariwenteeyirini isheninka, eejatzi imatantakanariri Tajorentsi ikantakiriri. Rookawitakari manitzimashiki, omaanta rameentakari Tajorentsi, rootaki kaari rowantari. ³⁴Paashini rookawiitari paamariki, omaanta tee itaga. Ithatyagaeterimi paashinipaeni, omaanta rowawijaakota-gaantakiri Tajorentsi. Imantsiyatagaantaki, omaanta retsiyatakotagaantakiri, ishintsitakaagaantakiri. Imatakagaantakiri omanatachari. Romishiya-gaantakiri omanaterinimi aapatziyariri Tajorentsi. ³⁵Ameentariri tsinanipaeni, rootaki ipiriinantaari oemini, eejatzi otomipaenini.

Omaanta omawitya ameentariri rowashironkaagaanteetakiri paashinipaeni aapatziyariri Tajorentsi, rowatsinagaanteetakiri; ikantziri: “Aririka pookaero paapatziyari rirori, ari kameetha nopakagaemi”. Omaanta ikantziri: “Eero nookiro naapatziyari. Iinja kameetha ijeekakayena Tajorentsi”. ³⁶Ari ishirontawentagaantakari, ipajapajaatagaantakiri, tak, tak, tak; roojotagaantakiri kareenathaki, romonkyagaantakiri, ³⁷itsitokagaantakiri

mapiki, pog, pog, pog. Itotakiri ithakiryaaakiri, thatzik. Ithatyagaantakiri ithatyamentoki, petzik. Paashinipaeni tee ikithaata kameetha, omaanta roori ikithaatashitakari imashi owisha eejatzi imashi chiiwo; okoetyeemotakari oetarikapaeni, ikijeetakiri, rowashironkaetakiri. ³⁸Ikinayitanakini teenta ijeeki atziri eejatzi tonkaariki. Imanapithayitakarini kijakiriri janta omooki impeeta. Ikameethaperoyakini, omaanta tee raakameethatziri riraga theenkantatsiri. ³⁹Ari rameenteyarini Tajorentsi rootaki iñaaperotantakariri Tajorentsi ikameethatzi; omaanta tee iñaaperoyeroni maawaeni ikashiyakaakaririni. ⁴⁰Okameethaperotaki ikowakagaeyakarini Tajorentsi: tee ikowakagaeyirini riraga paejatziiteni reewateeyeeni iñeeyeroni, omaanta ikowaki amonkaatawakagaeyeyaani añeeyeroni maawaeni.

Ikantziri: “Pikyaaryoowenteniri Tajorentsi ikowakaemiri, eero piperashiryaawo”

12 ¹Ari osheki raapatziyeeyakarini maawaeni irikapaeni nokenkithatakoeyakirini. Iroñaaka okimitaka ipiyotashiyakaeni, raminakoeyakaeni riyoteeyantyaarini oetarika anteeyerini aari. Noshiyakaawentemiro: tema rameteeyawoni ewankaripaeni ishiyeyani riyotantyaari ninkarika anaakotantatsini. Aririka ishiyeyanakini, rookagaantanakiro iithaaripaeni ishiyaperotantyaari. Aaka oshiyakaawentacha kaari anantyaawo kaari kameethatatsi amatantyaawori anteeyeroni maawaeni ikowakagaeyeerini Tajorentsi, akyaryoowentero. ²Akantyaani akenkithashireeyerini Jesoshi, riraga owawijaakoeyakaerini paerani, eejatzi rirootaki agaeyaneerini iinja jenokinta. Osheki ikemaatsita-

wenteeyakaeni koroshiki paerani, osheki rowashironkagaeyakirini rirori. Omaanta riyotaki ijeekakagaeyeeni kameetha janta jenokinta, rootaki ikemaatsitawenantakaeri. Iroñaaka ijeeki rirori janta rakoperoki Tajorentsi, ikaateeyakirini ipinkathariwenteeya-kaeni. ³Osheki paerani ikijeeyakirini theenkantatsiri, osheki rowashironkagaeyakirini. Iroñaaka okameethatzi pikenkithashiryaaeroeyerini, eejatzi eero powashireta, eero pijamashiryaawo.

**Rowashironkaakiri Tajorentsi
apatziyariri Jesoshi antzirori kaari
kameethatatsi**

⁴Aririka ikanteeyawiteeni antzirori kaari kameethateyatsirini: “Thame ashinkitya. Thame antero oetarika akowakiri”. Kyaaryo niyotakimi pikanterika: “Eero nantziro. Eejatzi eero, pookaero pantayitzirini”. Omaanta tekira ikijantaperoetzimiro. Tekira rowamaanteetzimiro, tekira rowashironkaawentzimiro roojatzi pikamantakya. ⁵¿Pipeyakotakiro ma itomintakimi Tajorentsi? Pikenkithashiryagaero eejatzi iroka kaminaakiriri paejatziiteni: “Notyomi, aririka nowashironkagaemi, eero pikijana, tema naaka Piwinkatharite. Eejatzi aririka nowashironkayemi, eero pikantashiryaaashita. ⁶Aririka rantero nonintanewo kaari kameethatatsi, ari nowashironkaakiriri. Nokowaki niyotakaantyaariri tee okameethatzi rapiitapiintero. Aririka nowashironkayemi piyotantyaari notomintaperotakimi”.

⁷Aririka rowashironkaeyemini Tajorentsi, eero pikantashiryaaashita. Inintashireteeyakimini, itominteeyakimini, rootaki rowashironkaantakimiri. Tema ameteeyawoni aari owashironkaa-

piinteeyirini atomipaeni. ⁸Maawaeni shirampari rowashironkagaeyakirini itomipaeni. Eerorika rowashironkaemi Tajorentsi, tee eero itomi, rishinto: tee pisheninkatari. ⁹Rowashironkagaeyakaeni ashiteeyerini, omaanta tema apinkathateeyakirini. Tema eejatzi okameethatzi apinkathateeyerini Tajorentsi ashiteeyerini, akanteetatyeyaani ajeekantyaari janta jenokinta. ¹⁰Riraga ashiteeyerini rowashironkagaeyakaeni eejatzi riyotagaeyakaeni ayoteeyantakarini ajeekaeyini kameetha jaka kipatsiki: eero ojamanitzi, ari akamaki. Omaanta tee riyoteeyini maawaeni, raamaashitawitani rirori; ikijashitee. Omaantakya riraga Tajorentsi, tee raamaashitayitani rirori, riyoperoeyakaeni kameetha: kameetha rowashironkagaeyakaeni, kameetha riyotaaperoeyakaeni. Rootaki atsipatanteeyaririni rirori akanteetatyeyaani akameethaperoeyapaeni. ¹¹Aririka rowashironkagae, tema owashirewitanaka, tee akimoshiryawitanana. Omaanta roojatzi akenkithashiryaa, ayotaki riyotagaeyakaeni akimoshireeyanakini eejatzi akameethatanaki.

**Piweshiryawenteeyaarini
Tajorentsi**

¹²Pikimiteeyawitakani pimakoteeyatziini. Pipiriintanee, pishintsitane: piweshireeyanakyaani. ¹³Pikyaaryoowentero ikowakaemiri Tajorentsi. Piweshiryaaakagaeyaarini piyemijantzinkarite owashireyawitacharini ikemijantaperoeyantyaarini rirori.

¹⁴Pikowaperoeyeni paakameethateeyerini maawaeni paashinipaeni atziri, eero pikijiri. Eejatzi pikowaperotaki pijeeki kameetha: eerorika pijeeki kameetha, eero pimatziro pikemijantakagaeyerini paashinipaeni, eero riyoteeyirini Awinkatharite.

¹⁵Pamitakotawakagaeyaanini, piyotaawaka-

gaeyaani, riyoteeyantyaarini maawaeni asheninkapaeni ineshironkaeyakirini Tajorensi. Kyaaryoowa pikijashireeyirini-kari pisheninka, tee okameethatzi. Aririka pikijawakagaeyaani, eero pijeekeayini kameetha, eejatzi pookaeyeronikari paapatziyari. ¹⁶⁻¹⁷Piyoteeyakini iitaka rantakirini Isawoori. Rirotaki itomi Ijaaka; Isawoori rirotaki jewatatsiri ikoñaatzi; riraga Jakoowo, impaetatsiri. Ari rameteeyawoni ashiteeyaririni ikantakowentaperotziri jewatatsiri ikoñaatzi itomi, itajonkakowenantyaariri Tajorensi. Eejatzi ikantziri: “Eeroka poyaateenani, ashitayiteeyawoni tzimimotayitanarini”. Eejatzi ikimiterimi rirori Ijaaka, ikaminthaaperoterimi Isawoori. Omaanta paashini kitejiri osheki ikemakiro riraga Isawoori itashe, roojatzi iñaakiri rirentzi eenitatsi osheki rowari. Ikantziri: “Yeeyi, pipena noyaari: aaperotakina notashe”. Ikantziri: “Aririka ikantakowentakina naaka Pawa, eejatzi ikantena nopoyaateeyari, ari nopakimiro poyaari”. Ikantziri: “Ari, eerokaritya. ¿litaka nokowantyaari naaka ikantakowentena iinja? Rooteentsi nokame”. Ari ipakiri rowari.

Tema piyotzi eerokapaeni, roojatzi ikenkithashiryaawitanana Isawoori, raawitanakanari rowanawo iriri, ikantawitapaakari: “Pawa, nokowaperotaki pikanteri Tajorensi nopoyaateemi eejatzi itajonkakowentena”. Rakawakiri: “Eero. Nokantakowentakiri iroñaaka pirentzi. Eero iroñaaka napiitziro nokantakowentzimi”. Tee ikoyi Isawoori itajonkakowentero Tajorensi paerani, tema ithenkakiri. Eero pikimitaari iroñaaka eerori.

**Kameetha ikaminthagaeyakaeni
Tajorensi iroñaaka: eero akimitari
paejatziiteni, riraga
thaawanteeyakaririni**

¹⁸Tee piñeeyironi iñeeyakirini paejatziiteni janta tonkaariki Shinayiki, ithaawae-

yantakarini. Ikamanantakariri Tajorensi Moeseeshi maawaeni ikowakagaeyakiririni, iñaakiro omapokanaka ootashitaka paamari, otsiteniityaanaki eejatzi, iñaakiro antawo tampyaa. ¹⁹Ikemaeyakironi isheninka eejatzi ishintsitzi itziwootzi eejatzi ikemaeyantakaririni Tajorensi, ithaawanteeyakarini osheki, ikanteeyini: “Eero piñaaneeyanani eejatzi, osheki nothaawanteeyakimini. Nokamikari”. ²⁰Ikantzzi Tajorensi: “Tee nokoyi ipoke jaka tonkaariki atziri eejatzi ipira. Ipokerika jaka ipira, pompojeri, powamaeri”. Ari ithaawaeyanakini osheki maawaeni atziri. ²¹Eejatzi riraga Moeseeshi, ithaawaeyanakini maawaeni iñeeyakirini; ikantzzi: “Osheki nothaawanaki, rootaki nompetatantanakari”. ²²Omaanta eerokapaeni, tee piyaateeyini Shinayiki, rootaki kaari pithaawaeyantani. Omaanta okimitakawo piyaateeyakini janta paashiniki tonkaari, iitachari Shiyoo, rowaga jeekatsiri janta Jerojareeki: oshiyakawori inampi Tajorensi. Ñaakiro, kimitaka piyaataperotaki paashiniki Jerojaree, rowaga jenokijato: pareeteeyakarini Tajorensi, ikaminthaaperoeyakimini, rootaki kaari pithaawaeyantani. Eenitatsi janta oshekipero ronampiripaeni, ipiyotawenteeyakarini, romampaawenteeyakarini, maawaeni. ²³Janta ijeeki maawaeni aapatziyariri Jesoshi itomintee-yakarini Tajorensi, maawaeni jeekaperotatsini janta: eeniro ojan kinataka iroñaaka iwaero, maawaeni. Rirotaki rirori, riraga kantakowenteeyakaerini aakapaeni maawaeni, antakirorika kameetha rooma teerika antziro. Eenitatsi eejatzi maawaeni riraga aapatziyeeyaririni paerani; rowameethateeyakirini Tajorensi, kameetha ijeekaeayini iroñaaka jenokinta. ²⁴Eejatzi okimitaka pareetaka Jesoshiki, riraga iyotagaeyerini maawaeni ikanteeyakirini Tajorensi. Paerani rowamaakiri Kayeeni rirentzi Aweeri, rootaki rowashironkaanta-

kariri rirori. Rowamagaetakiri eejatzi Jesoshi, rapaatawenteeyakaeni riraa. Anaakoperotantanaki rashi Jesoshi tema rootaki ayotantakari ari imatero rowawijaa-kotee ikaminthagaeyantakaerini Tajorentsi.

²⁵Paapatziyeeyaarini riraga kenkithata-kagaeyimirini, kyaaryoowa pipiyathatarikarira. Paerani ipiyatheeyakarini asheninkani Moeseeshi. Isheninka rinawita, omaanta tee raapatziyari, rootaki rowashi-ronkaanteeyakaririni Tajorentsi. Kaari atziri kowatsini ikenkithatakayemi iroñaaka, omaanta riraga Tajorentsi.

Osheki ranaakotantaki ipinkatharitzi. Eerorika paapatziyari Jesoshi tema ari rowashironkaaperoeyemini osheki.

²⁶Paerani janta Shinayiiki ikenkithata-kaantakariri Tajorentsi Moeseeshi, omoyeka kipatsi. Omaanta ikantzirini rirori: “Iinja noweyaantawakyaawo nomoyekero eejatzi kipatsi, omaanta eejatzi nomoyekakoteri jenokijatzi maawaeni”. ²⁷Ikantzini: “Ari noweyaanta-wakyaawo nomoyekero eejatzi”. Aritaki ithonkiro maawaeni onikaeyacharini, maawaeni kaari kijotaperotatsi. Oztimagaantanaki kaari onikachani. ²⁸Ari iinja ajeekaeyanteeyawoni janta paashiniki kipatsi, rowaga kaari thonkanitachani: janta ipinkathariwentaperoeyeeni. Rootaki okameethatantari apaasonkitaperoeyerini, akyaryoowenteniri maawaeni ikowakaa-kaeri; thame apinkathataperoeyerini maawaeni. ²⁹Tema roshiyakawo Tajorentsi paamari taantanero. Okameethatzi ithaawantaperoeyaarini maawaeni kaari pinkhatzririri rirori: tema ari ithonkape-roeyakirini maawaeni theenkayiririni.

Riweyaantakari ikaminaakiri

13 ¹Ari, pinintashiryaaawakaaperoe-yaani: pikimitakaanteri paashi-nipaeni irira piyemijantzinkarite, eekiro piyaatatyee pinintashireperoteri.

²Aririka rareetemi kaari piñaapiintzi,

paakameethatawakiri. Eeniro aakamee-thatawakiriri kaari iñaapiintzi, iitawitari isheninka riraga raakameetha-tziri: jaa, ronampiripaenimache Tajorentsi rineeyini. ³Pikaminthagaeye-rini maawaeni ayemijantzinkarite, riraga romonkyaagaetziripaeni: kimitakimi pijeekakitzi janta omonkyaagamentotsiki, tema ari pikowakimi ikaminthagaeyeminimi eerori.

Pikaminthagaeyerini maawaeni rowashironkagaetzirini: tema pisheninkaeyakarini. ⁴Okameethatzi aye aena; okameethatzi rowaga tsinani aye oemi. Okameethatzi imatero shirampari iina; okameethatzi oshinetayaari tsinani oemi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi maawaeni kaari kinataworii iina eejatzi roori tsinani kaari kinatariri oemi. Eejatzi rirori ewankari aritaki rowashironkaeyakirini Tajorentsi ñaathatayitaworini tsinani kaari rayi. Eejatzi okimitya roori tsinani eero oñaathatari shirampari kaari ayi. ⁵Eero pikoyi poshekeeri piyorikite, omaanta piweshiryaaawentyaawo tzimimoeyimiri-rini. Tema ikantzi Tajorentsi: “Eero noshinetzimi pashironkaya, kijokiro nowaeyemini”. ⁶Rootaki okameetha-tantari akantapiinteeyeni: “Niyotaki ramitakotapiintakina Awinkatharite, eero nokenkithashiryaaapiinta. Tekatsi ikantena atziri rowashironkayena”.

⁷Pikenkithashiryaaaperoteri tsika ikantari riraga aapatziyakagaeyimirini: riraga iyotagaeyimirorini iñaani Tajorentsi. Pikenkithashiryaaaperoteri maawaeni imatakagaeyakimirini, roojatzi pikimiteeyaarini rirori, paapatziyaperoeyaarini Tajorentsi. ⁸Tee ipaashinitapiintzi Jesokirishito, roojatzi ikanta: paerani, iroñaaka, roojatzi iinja. ⁹Eero paapatziyawo riyotaantashitayitari atziripaeni. Tema okameethatzi akemijantero riyotagaeyerini

Tajorentsi, riraga neshironkaeeyerini. Eenitatsi kantawenteeyeerorini oetarika owaeyaarini, omaanta ratsipetashita-kawo: tee owameethateeyirini riroripaeni, eejatzi eero owameethateeyeeni aari. ¹⁰Ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, awijakoeyantaarini; omaantakya rirori riraga kantziriri ñanakowenantatsiripaeni: “Pitayeniri nopira nawijakotanteeyarini”, ratsipetashiteeyakawoni, eero rawijakotee. ¹¹Riraga iwinkatharitepaeni ñanakowenantatsiri rowamaapiintziniri piratsi eejatzi raapiintziro riraa janta ipankoki Tajorentsi. Ikantziri: “Eeniro rantani nosheninka, rootaki nowamaantariri piratsi piyotantyaari ikowaki pikaminthayeri. Eenitatsi iroka riraa”. Roojatzi ragaeyanakironi iwatha piratsi janta inteena, itaakiri. ¹²Eejatzi ikimita-kaantakiri Jesoshi, ragaeyanakirini inteena rowamaantakariri: tee ari rowamaeri nampitsiki. Omaanta ikamaki rowameethateeyantakaerini.

¹³Aririka ishirontawentee theenkantsiri, aririka rowashironkagaeyeeni, omaanta okameethatzi akantyaani aapatziyari Jesoshi. Tema ishirontawenteeyakarini rirori, rowashironkagae-yakirini. ¹⁴Kaari anampipero iroka kipatsi, omaantakya akowaeyakini anampitaperoteeyawo janta jenokinta. ¹⁵Aririka aapatziyari Jesokirishito, okameethatzi akamantapiinteyerini paashinipaeni: “Osheki ikameethataki Tajorentsi, osheki nopinkathatziri”. ¹⁶Pikantyaani pantayiteroni kameethatayitatsirini eejatzi pikaminthagaeyerini paashinipaeni: rootaki ikowakagaeyakimirini Tajorentsi.

¹⁷Pikemijantaperoyerini riraga kenkithatakagaeyimirrorini iñaani Tajorentsi, pipinkathateeyerini. Okameethatzi riyotagaeyemini rirori kameetha, pikameethashireeyanteeya-

rini. Iinja rojampitawakiri Tajorentsi: “¿Iitaka piyotaakiriri riraga kemijantee-yakimirini? ¿Kameethama raapatziyakimi?” Ari ikamanteri. Tema kameetha rakeri: “Jee. Kameetha raapatziyakina”. Omaanta eerorika paapatziyari ikanteri: “Tee raapatziyana”, roojatzi rowashironkaantakimi Tajorentsi. ¹⁸Tee niyotzi eenirorika nantani, nokenkithashiryaa tee añiiri; omaanta nokowaki pamanakotena eero otzimanta nantani. ¹⁹Eejatzi pamanakotena intsipaete nareetzitantee-miri eejatzi, añawakaanteeyaarini. ²⁰Eejatzi nokanteri ramitakoeyemini eerori. Niyotaki ikemijantena Tajorentsi, tema itajonkakowenteeyakaeni: ikowaki ijeekakagaeyeeni kameetha. Paerani eejatzi ipiriintaneeri Awinkatharite Jesokirishito: riraga kankawenteeyakaerini, aminakowenteeyakaerini. Raminakowenteeyakaeni, ikimitakari ashitariri rowishate, raminakowiritaantziri riroripaeni. Ikamawenteeyakaeni, apaatawenteeyakaeni riraa, ayoteeyantakarini kyaaryo ikantakaeri Tajorentsi: “Nowawijaakoeyemini, nojeekakayemi jaka nonampikika, pikanteetateyeyaani”. ²¹Iroñaaka nokantakiri: “Powameethataperoyerini nosheninka, pimatakayeri kameethatayitatsirini ranteyantemirrorini maawaeni pikowakagaeyakiririni: tema raapatziyeyakarini Jesokirishito”. Eejatzi nokanteeyimini eerokapaeni: “Pipinkathataperoyerini Jesokirishito, pikanteetateyeyaani. Aritaki okantyaari”.

Ithonkapaakiniri rojankinatziniriri

²²Noyemijantzinkarite, tee oshekitzi iroka nojankinateeyimirrorini: pikenkithashiryaperoyeroni. ²³Piyoteeyakini romonkyaagaetakiri ayemijantzinkarite Temoteeyo omonkyaagementotsiki, omaanta shitowanee iroñaaka. Aririka

intsipaete rareetya jaka, notsipataneeyaari jaga pinampiki, noñeeyapaemini.
²⁴Niwethateeyakarini maawaeni kenkithatakaantatsiri eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite. Riwethateeyimini

maawaeni itaaryajatzi, riraga aapatziyariri Jesoshi. ²⁵Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi, maawaeni. Aritaki okantyaari.
Ari okaatzi.

JANTYAAKO ROJANKINATZINIRI

IJORIYOTZINKARITEPAENI

JATAYITANEENTSIRINI

1 ¹Nokoyi niwethatemi eerokapaeni nojoriiyotzinkarite tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Jantyaako, roojatzi nokanta nokemijantaperotakiro ikowakaakinari Tajorentsi eejatzi nokemijantaperotakiro ikowakaakinari Jewaperowentakaeri, riraga Jesokirishito. Nojankinateeyemini eerokapaeni noyemijantzinkarite jatayitaneentsirini inteenaperoki paashinikipaeni kipatsi.

Opomeentsizimotakimirika oetarika, pameentaperotyaari Tajorentsi

²Iroñaaka noyemijantzinkarite, nokamantemi: omawitya opomeentsizimotakimi oetarikapaeni, eero pikijashitari Tajorentsi, inta okameethatzi pikimoshireperotanaki. ³Tema piyotaki aririka eero pathaagakotawo kaari kameethatzi oñaantawitakimirika, ari piyotaperotanaki eekiro piyaataye pameentanakyaari rirori roojatzi ari pikyaaryoowentaperotanakiro maawaeni ikowakaakimiri, omawitya pikemaatsitawentyaawo. Roojatzi pishintsishireperotantanakya. ⁴Eekiro piyaataye kameetha pishintsishireperoeyanakinikya pikyaaryoowenanyanariri irira ikowakaakimiri, rootaki pikameethashireperotantanakyaari

piwetsikashireperoteeyaani, pimateeyantyaaworini pantero maawaeni ikowakagaeyakimirini.

⁵Tekirarika piyotaperotziro ikowakaemiri Tajorentsi, pamaneri riyoteemi. Aritaki ikemaperotakimi, tema ipapiinteeyakimini okaatzi pamanakotziriri, aritaki ipakimi kameetha yotanitaantsi, eero ithañaapithatzi miro. Rootaki pimatantyaawori okaatzi ikowakaakimiri. ⁶Omaanta aririka pamaneri, kameetha pikenkithashiryaperotya, pikante: “Kyaaryooperotaki niyotaki ikemakina Tajorentsi, aritaki imatakinawo okaatzi nokowakotziriri”. Eero pitheenkashiretzikya pajankanekira. Eerorika pikenkithashiryaperota pajankaneki kyaaryoopero ipakimi Tajorentsi, pikimiwitakawo rowaga otamakaari janta antawokinta inkaare. Aririka otampyaate tampyaa ookaagakiro otamakaari janta eejatzi opiyaaganaa. Eejatzi okimita, aririka pikoyi ikemijantemi Tajorentsi pikantakiriri, omaanta pikenkithashiryarika: “Teerika ikemana aamashitya eerorika ipana”. Kyaaryo eero ipimi, tema pitheenkatziri. ⁷⁻⁸Riraga kantashitachari: “Naaka nokemijantaperotakiri Tajorentsi”, omaanta tee imonkaatziro ikowakaakiriri, ¿piitashitama ari

ikemaperotakimi Tajorentsi pikantashiwaetyaaririka, teerika pikantaperotziri irira kyaaryoopero pajankaneki? Eero ikemaperotzimaetzimi, tema tee paapatziyaperotari. Rootaki kaari iñaantzimi rirori pikameethatzi, rootaki kaari ramitakotantzimi, eero ipashitzimi oetarikapaeni pikowakowitariri. Pikenkithashiryawaetashitakawo oetarikapaeni. Tee kameetha pikenkithashiryaperota paapatziyari rirori.

⁹Okameethatzi pikimoshireperotana, noyemijantzinkaritepaeni, kaari ashaagantacharipaeni, rooma reentsite-takimi Tajorentsi iñaaperotakimi pikameethatzi. ¹⁰Eejatzi eeroka, noyemijantzinkarite ashaagantzinkaripaeni, okameethatzi piweshiryawaentaperotanakyaawo riyotakimiri Jesokirishito; eero piweshiryawaentashitawo pashaagawopaeni, tema pikimiwitakawo oteyaki inchashi, tee okijotzi; eechonkiini owaneenkata, intsipaete okami. ¹¹Paminero inchashinta. Oteyakitanaki owaneenkaperowitaka. Aririka ijenokitapaaki oorya ijaawaperotanakirika, intsipaete ojampiteyatanaki roojatzi opariteyatantanakya oteyaki, eero añaawaero othatanaa. Ari ikanta rirori ashaagantzinkari, eero ojamani ijeeki, intsipaete ikamae, rookawentanakyaawo maawaeni tzimimowitariri.

¹²Aririka ipokimotemirika kowatsiri rantakayemiro kaari kameethatatsi omaanta tee pathaagakotawakari okaatzi rantakayemirimi, inta eekiro piyaatatye pijeeki kameetha, pikyaaryoowentaperotakiniririka Tajorentsi ikowakaakimiri, ari kameetha ikimoshiryaakaakimi rirori eejatzi ijeekakaantemiri iinja janta jenokinta. Ashi poyiro pikanteetapaatyeyyaani pijeekaperotapae janta. Omawitya opomeentsitzimotakae oetarikapaeni, aririka eshiwenta-

nakiro tema iñaaperotakae Tajorentsi akameethatzi.

Eero athaagakotawo ñaantaantsi

¹³Aririka pikenkithashireeyaawo pantero kaari kameethatatsi, eero pikantashita: “Ikowakaakinawo Tajorentsi”. Tee ikowakaeri Tajorentsi atziri rantero kaari kameethatatsi. ¹⁴Aririka akenkithashireero antero kaari kameethatatsi, rootaki akowantyaari antero. ¹⁵Eekirorika aataye akowashireero antero aritaki antakiro. Eekirorika aataye antero kaari kameethatatsi rootaki apeyakotanteeyaari Tajorentsi rootaki akamantari janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁶Ramatawiteemikari kamaari, noyemijantzinkaritepaeni nonintashiretanewopaeni, omaanta eero pishinetaari ramatawitemi. ¹⁷Riraga jeekatsiri jenokinta riroperori, ikaminthaaperotakae. Opoña maawaeni kameethatatsiri janta Tajorentsi. Tema irira Pawapero rirotaki wetsikiriri kashiri eejatzi ompokiropaeni eejatzi oorya kitejitakotantatsiri. Tee ipaashinitzi rirori, tee roepithokiro oetarika ikantziri, ashii royiro iñaawaetzi ikenkithashiryaa kameetha. ¹⁸Ipakae iñaani rowaga kyaaryooperotatsiri. Aapatziyawori rootaki ikowantakari Tajorentsi asheninkatyaari tema rootaki reentsite-tantakaeri. Tema rowawijaakotakae, iroñaaka ashii oyiroyi akameethatantakari. Eejatzi eekiro riyatatye reentsitetyaari oshekiniroña paashinipaeni atziri, ashii royiro ikameethatantanakyaari.

Paapatziyaperotyaawo okantziri Iwaperite Tajorentsi

¹⁹Noyemijantzinkaritepaeni, tema eeroka nonintashiretanewopaeni, rootaki nokanantakimiri iroka eero pipeyakotziro: eero intsipaete piñaawae-

tashita oetarikapaeni pikenkithashiryaari eeroka; inta okameethatzi pikowanaki pikemaperotero Iñaani Tajorentsi. Eejatzi eero pikijita intsipaete. ²⁰Pikijyaarika, ¿piitashitama inimotakiri Tajorentsi? Tee inimotziri, eejatzi eero amitakotzimi pikameethashiryaantyaari. ²¹Rootaki nokanantakimiri: eero pompetawo kaari kameethatzi pantawitakari, eero papiiteero panteero. Eejatzi eero pikenkithashiryaanaawo kaari kameethatzi. Pookaperotero maawaeni pikameethashiryaantaperotaneeyari. Paapatziyawo kameetha okantziri Iwaperite Tajorentsi, rootaki omatanteemiri owawijaakoteemi. ²²Pikemijantaperotero Iwaperite Tajorentsi okantzimiri: eerokya apatziro pikemashitawo, panterorika iroka pamatawitashita apaniroeni eeroka. Tee okameethatzi pikemashityaawo, inta pantaperotero. ²³⁻²⁴Ninkarika kemashitakawori Iwaperite Tajorentsi ikimiwitakari aminapoowitachari ñaarontsikira, raminapoowitakawo ipoo riyotantyaari tsikarika ikantaka, omaanta aririka riyaatane tee ikenkithashiryaaneero, ipeyakotanakiro tsikarika okanta ipoo. Ari ikimita riraga kemashitawakawori Iwaperite Tajorentsi, ikemawitakawo tsikarika ikantari, omaanta aririka riyaatane tee ikenkithashiryaaneero, ipeyakotanakiro, ratsipetashitakawo ikemawitakawo, rooma tee ikemijantaperotziro. ²⁵Rowaga Iwaperite Tajorentsi okameethaperotaki. Rootaki okameethatantari eekiro aataye añaanatapiintero oetarika okantziri. Aririka añaanatapiintero maawaeni kitejiriki, eero apeyakotantawo okaatzi okantziri inta eekiro aatayee antero rootaki ramitakotanteeri Tajorentsi maawaeni okaatzi antziri. Itajonkawentee, rootaki akimoshiretantari.

²⁶Eenitatsirika atziri iitakaawitachari raapatziyakari rirori ikante: “Naaka kemijantzinkaripero”, omaanta eeniro ikijathatapiintziri paashinipaeni atziri, tema ramatawitashitaka apaniroeni. Tee ikyaaryoowentaperotziro ikantziriri Tajorentsi, inta ratsipetashitakawo, raapatziyajeempiyaakawo. Tema ikowakaakae riraga Tajorentsi eero ashintsithatziri asheninkapaeni. ²⁷Aapatziyaaperotakyaaririka aritaki aneshironkatakiri ookaarewo, riraga ookawentayitanakaririni rinironi eejatzirika iririni, eejatzi okamapithatantakaririni riniro eejatzi ashitariri. Eejatzi aapatziyaperotakyaaririka aritaki aneshironkatakiri roori kamaentsirini oemi. Eejatzi eero apiyakotawo akenkithashiryagaero kaari kameethatzi. Tema rootaki ikowakagaeyakaerini Tajorentsi.

Kameetha

pinintaperotawakagaeyaani maawaeni

2 ¹Rooma iroñaaka, noyemijantzinka-ritepaeni, paapatziyakari Awinkatharite Jesokirishito, riraga anaakoperotakaeri maperori ikameethaperotaki. Rootaki nokanantakimiri kameetha pinintaperotawakaeya maawaeni. Tee apatziro ikowakaemiro pikaminthapiintashityaari ashaagantachari, omaanta eejatzi ikowakaakimi pikaminthayityaari riraga kaari ashaagantachari. Eero pimanintashiriiri paashinipaeni atziri. ²Noshiyakaawentemiro. Aririka pipiyoteeyani ipokapaaririka apite atziri, apaani kithaatawori iithaari rooperori pinaperotachari eejatzi ikyaantakari raniiyote rakoki pinaperotachari, omaanta paashini owashironkaenkari, antyashipawopookitaki imaatha; ³⁻⁴aririka eeroka pipashiwentakaawakyaaririka owashi-

ronkaenkari eerorika poejeekawakiri kameetha, pimanintawakiririka pikantashitakyaaririka: “Ari pikatziyapae jaga”. Teerika paakameethatawakiri kameetha, omaanta pikantakotashitakari pipinkathatawakiri riraga ashaagantachari kameetha poejeekantyaari jeekamentotsi kameethari, ¿kyaaryooperotakima paapatziyaperotakari Tajorentsi? Tee. Tee okameethatzi iroka, rooma tee paakameethaperotawakiri owashironkaenkari kameetha. Pantakiro kaari kameethatatsi, rooma pimanintawakiri owashironkaenkari pajankanekira.

⁵Pikemaperotawakina, noyemijantzinkaritepaeni. Tema riyoyaaperotakiri Tajorentsi riraga kaari ashaagantachari raapatziyaperotantyaariri rirori, kameetha ijeekanteeyaari iinja janta okameethaperotzinta. Tema rootaki ikantzitakarini: “Nojeekakagaeyerini jaka nonampiki maawaeni nintaperotanari”. ⁶Omaanta eeroripaeni pimaninteyakirini riraga kaari ashaagantacharipaeni, apatziro pipinkathatashitakari ashaagantacharipaeni. Riroma rirowitaka irintapaeni amatawitaapiinteyakimirini kaari pinaperotzimiri pantawaeroki kameetha. Tema eejatzi rirotaki aapiinteyimirini romonkyaakaanemi omonkyaagementotsikinta. ⁷¿Kaarima irintapaeni kanzimatapiintziriri Jesokirishito? Jee, kyaaryo, omaanta tema irira ikameethaperotaki, rirotaki kaminthagaeyakimirini. Tema tee okameethatzi pimaninteyyerini paashinipaeni atziri.

⁸Eenitatsi rojankinatakotziteetakaririni ikantakirini Jesoshi. Ikantakini: “Pikaminthaaperoteri maawaeni atziri. Pikimitaaga pikaminthaaperotaaga eerokakya, eejatzi pikimiteri riraga paashinipaeni atziri pikaminthaaperoteri”. Pimonkaaperotakirorika iroka,

kameethaperotaki. ⁹Omaanta teerika pikaminthaaperotziri maawaeni atziri inta apanipaeni pimanintakiri, ari pantakiro kaari kameethatatsi, tee pimonkaatziro ikantakiri Tajorentsi. ¹⁰Pimonkaatakirorikami maawaeni okantziri rojankinarini Moeseeshi omaanta eenitatsirika apaani kaari pimonkaatzi, tema eejatzi pantakiro kaari kameethatatsi, kimitaka iroñaaka tee pimonkaataneentziro eechonkiini apaani.

¹¹Rirojatziita Tajorentsi kantatsiri: “Eero piñaaminthatziro tsinani kaari payi, eero piñaaminthatziri shirampari kaari payi”. Eejatzi ikantzi: “Eero powamaantzi”. Teerika piñaathatawo tsinani, teerika piñaathatari shirampari, omaanta powamaakiririka atziri, teekya pimonkaatziro ikantakiri Tajorentsi, eeniro pantakiro kaari kameethatatsi, tema pipiyathatakariri rirori. ¹²Kyaaryo ikantakowentemini iinja Jesokirishito, pimonkaaterorika okaatzi ikowakaakimiri. Rootaki kameetha pipinkathatantyaariri Tajorentsi, apatziro pikenkithashireeyawo kameethatatsiri, eejatzi powameethapiintero maawaeni pantziri. ¹³Teerika pineshironkapiintziri paashinipaeni atziri eero ineshironkatzimi eeroka Tajorentsi. Omaanta pineshironkaperotakiririka paashinipaeni, tekatsi pikantya pithaawantyaariri Tajorentsi aririka iinja areetapaakya kitejitatsiri ikantakowenanteeyaaririni maawaeni atziri ninkarika kameethateentsiri.

**Kyaaryooperotakirika
aapatziyaperotakyaari Tajorentsi
aritaki amatakiro ikowakaakaeri**

¹⁴Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, eenitatsirika kantashiwaetachari: “Naaka aapatziyaperotariri Tajorentsi”, omaanta teerika rantziro ikantziri

Tajorentsi, ¿kyaaryooperotakima raapatziyaperotakari? Tee raapatziyaperotari. ¿Aritakima rowawijaakotakiri Tajorentsi kantashiwaetachari: “Naaka aapatziyariri Jesoshi?” Eero. ¹⁵Oshiya-kaawentero aririka piyotawitakya iroñaaka okoetyeemotakari piyemi-jantzinkarite, tee otzimimotziri iithaari eejatzi rowanawo. ¹⁶Eerorika pineshi-ronkatziri, piñaawitakarira pikantashitawakyaaririka: “Piyaatera kameetha, ari itajonkawentakimi Tajorentsi paata paanteeyari piithaari pikithaayaari eejatzi aritaki ipakimi powanawo paata poyaari”. ¿Piitakaawitakama kameetha paapatziyaperotakari Tajorentsi? Tee paapatziyaperotari. Omaanta pantakiro kaari kameethatatsi: rooma tee pineshi-ronkatawakiri thonkatakotachari. ¹⁷Ñaakiro, riraga maawaeni kantawae-tashitachari: “Nameentakari Jesokirishito”, teerika rantziro ikantziri Tajorentsi, tee kyaaryo rameentaperotari, ratsipetashitakawo ikantzi: “Nameentakari Jesokirishito”, tema tee ineshironkaperotziri owashi-ronkaenkari.

¹⁸Eejatzi eenitatsirika kantemini: “Paapatziyashiwaetakari Tajorentsi eerori, omaanta naari nantakiro ikowakaakinari”. Kyaaryootaki ikantzi. Eerorika pimonkaatziro ikowakaakimiri riraga Tajorentsi, ¿tsika okantyaaka poñaagayitantenarini tsikarika pikantaka paapatziyaperotantakariri Tajorentsi? Omaanta naari nomonkaatakiro ikantziri rootaki piyotantakari kyaaryo naapatziyaperotakari. ¹⁹Pikenkithashireeyari eenitatsi apintzi Tajorentsi. Ari okameethataki, omaanta eejatzi riraga kamaaripaeni riyotzi eenitatsi apintzi Tajorentsi, rootaki ithaawantaperotakari rompetataka kamaari, tonki, tonki, tonki. ²⁰Omaanta eerori kemijantashiwitachari, ¿tekirama

piyoperotziro iroka? Riraga kaari monkaatzirori ikowakaawitariri Tajorentsi raapatziyajeempiyaashitakari ratsipetashitakawo, tema tee rantziro okaatzi ikantawitari. Teerika imonkaaperotziro ratsipetashiperotakawo raapatziyawitari. ²¹Pikenkithashireeri Awaraamani, achariniiteperoni paerani-peroroña. Ikantzi Tajorentsi: “Kameethaperotaki rirori tema raapatziyaperotakina, imonkaataperotakiro nokowakaakiriri”. Rootaki ikowntawitakyaa-riimi rowamayerimi itomi iitachari Ijaaka. Tema ikantawitakari: “Piwetsikero aritaari janta eejatzi powamayenari pitomi Ijaaka”. Ikemijantaperotakiri rirori: rooteentsimi rowamayerimi itomipero roejawenantaayaririmi, omaanta roojatzi ikanantanaari riraga Tajorentsi: “Eero powamaeri. Iroñaaka niyoperotakini pikemijantaperotakina, rooma pimonkaatakiro maawaeni nokantakimiri”. Rootaki iñaaperotantakariri ikameethatzi, okimitaaka tee rantziro kaari kameethatatsi, tema ikemijantaperotakiri rirori. ²²Ñaakiro, Awaraamani tee apatziro ikemashitari Tajorentsi ikantakiriri, inta ikenkithashireperotantakawori, maperori imonkaaperotakiniri ikowakaakiriri. Rootaki ayotantakariri kyaaryo raapatziyaperotakari, tema imonkaaperotakiniri kameetha Tajorentsi. ²³Rootaki omonkaatantakariri jankinarentsi paerani Iwaperiteki Tajorentsi okantzi: “Awaraama raapatziyaperotakari Tajorentsi rootaki ikanantakari: ‘Iroñaaka rirotaiki Awaraama notsipaminthatanewopero. Noñaaperotakiri ikameethatzi, rooma okimitaaka tee rantziro kaari kameethatatsi’”. ²⁴Ñaakiro, apatziroerika akemashitaririka ikantziri Tajorentsi akemijantashitaririka eero iñaaperotee akameethatzi. Ari ikantakowentee eenitatsi kaari

kameethatatsi antakiri. Omaanta eejatzi amonkaaperoterorika ikowakaakaeri, ari kameetha aapatziyantaperotariri, aritaki kameetha iñaaperotee akameethatzi, eejatzi ikantakowentee kimitaaka tekatsi antakiri kaari kameethatatsi.

²⁵Eejatzi okimitaaka paeraniperoroña roorini Raawa. Ametakawo oñaaminthapapiintawitakarini shiramparipaeni, ipinatanteeyakaworini janta Jerikooki. Omaanta okemakotakirini Tajorentsi, iroñaaka okowanaki aapatziyapero-tyaari, rootaki okaminthaanteeyawakaririni rotyaantawepaeni Joshoe tee aakaantziri inta omanawakiri. Roojatzi oñaagantawakari paashini awotsi ikinantanakyaari riroripaeni ishiyapithatantanakariri kijakiriri. Tema amitakoeyawakirini rootaki oñaagantakariri Tajorentsi okemijantaperotakiri kameetha iroñaaka. Rootaki iñaaperotantakawori Tajorentsi okameethatzi, kimitaka tee antziro kaari kameethatatsi. ²⁶Piyoperotaki eerorika aña tema kamaperotakae, eejatzi okimiwitaaka iroka, eerorika amonkaatziro ikowakawitakaeri Tajorentsi, tee aapatziyapero-tari.

Eerorika pimonkaatziro oetarika piyotaantakiri paashinipaeni, ari ikijawentawakimiro Tajorentsi

3 ¹Pamine, noyemijantzinkaritepaeni, tee okameethatzi osheki eerokapaeni pikowaki piyoteeri paashini atziri poshiyanteneri naaka. Tema ayotaki eerorika amonkaatziro ayotaapiintakiriri paashinipaeni, eejatzi eerorika ayotagaeyirini kameetha, roojatzi omonkaatantapaakya kitejiri ikantakowenanteeri Tajorentsi antakirorika kameetha rooma teerika antziro. Tema aritaki ikantakae: “Pamine, osheki piyotaapiintawitakari paashinipaeni. ¿litaka kaari pimonkaatantawo eerori

piyotaawitakariri? Okameethatemi pityaawomi eerori pimonkaatero pikantakiriri”. Okameethatawita pimonkaatero piyotaawitakariri.

²Maawaeni aaka antapiintziro kaari kameethatatsi. Omaanta eenitatsirika kaari ñaawaeteroni kaari kameethatatsi, tema rirotaki kameethaperotzinkari, riyoperotakiro rantapiintakiro kameethatatsiri, oetarika rantayitakirini. ³Pamine, pikenkithashiryaakotyaaari antari kawayo: osheki ishintsini, omaanta amatakiri atzimpatakotziri jookathaki ipaanteki, kameetha ikemijanantyaawori inoshikakomemo omawitya okantaka owaanini ijookathate. ⁴Eejatzi okimitaka rowaga antawo pitotsi. Antawo inawita, omaanta aawyaakiro oshintsinka tampyaa otyaantakiro. Omaanta ontsiritzirorira raawyaantakawo owaanini komarontsi rontsirintantakawo raanakiro tsikarika ikowakawo riyaate.

⁵Eejatzi okimita roori aneni: owaanini okantawita; omaanta osheki antakagaeri oetarikapaeni: rootaki ayotaantyaariri atziri. Tema rootaki apaante akijantariri paashini atziri. Okimitakawo paamari aririka atayiro owantsi. Othonkaperotakiro maawaeni otaanakiro okaatzira owantsi. Omaanta okaatzini paamari itantakawori. ⁶Iroka apaanteka okimitakawo paamari. Otzinkamitakawo kaari kameethatatsi. Tema rirotaki riraga Jatanaashi iyotaakaerori añaawaetantawori kaari kameethatatsi. Eecheonkiini akantawakaaneentakya oetarikapaeni amatakiro owaariperotawakaeyakani.

⁷Amatakiro aakapaeni ametakaari piratsipaeni: riraga tsimeripaeni, maankipaeni, shimapaeni, maawaeni. Eejatzi amatakiro apiratakari rametantakaeri kameetha. ⁸Omaanta tekatsi materoni ojantzikaeroni ipaante. Rooma kaari imateetziro rojantzikagae-

tziro. Rootaki kaari amatantawitawo apaniroeni añaaawaetapiintero kameethatatsiri. Eejatzi okimitakawo koñaapi, aririka irakiro aritaki owamaakae. Ari okimitaka roori apaante antakaerorika kaari kameethatatsi owashironkaakae, eejatzi owashironkaantakari paashinipaeni atziri. ⁹Añaaperotantapiintakari Pawa Tajorentsi iroka apaanteka akimoshirewentakiri, omaanta eejatzi rootaki akantzimantantapiintariri atziripaeni omawitya riwetsikakae Tajorentsi maawaeni aaka akimiwitakari rirori. ¹⁰Apinto apaante añaaawaetantawori kameethatatsiri eejatzi añaaawaetantawori roori kaari kameethatatsi. Eejatzi rootaki akimoshirewenantariri Tajorentsi, eejatzi akijathatantariri atziripaeni. Noyemijantzinkaritepaeni, tee ari okantakotyaaari; okaanteekaata. ¹¹⁻¹²Noshiyakaawentemiro. ¿Arima omatakiro iyowaatee iñaapaani omookira otsipatyaaawo kameethatatsiri eejatzi kachotatsiri? Ero omatziro. Eejatzi ¿arima ochochokitanaki ashetoona iyeerakira eejatzi ochochokitanaki iyeera oowakira? Ero. Eejatzi akimitya aaka akyaaryootanakirika akameethashiretanaki, apatziro añaaawaetapiintanakiro apaanteki kameethatatsiri; eero atsipatyairo añaaawaetzitawo kaari kameethatatsi.

Ikenkithatakotakiro iyotaantsi

¹³Eenitatsirika apanipaeni eerokapaeni yotzinkari, pikemaperotakirorika tsikarika pikantya pikameethate, ari kameetha pijeeki; eero pikantakaaperota eerokakya inta pinintashireperoteri kameetha paashinipaeni. Rootaki riyotantyaari paashinipaeni kyaaryo eeroka yoperotzinkari. ¹⁴Omaanta pikijashireperotakiririka paashinipaeni, pikowashitakarika panaakoteri piyotzi,

eero pikantakaaperotakya tema piyotaki tee okameethatzi pitheeya pikanantyaari: “Naaka yotzinkari”. ¹⁵Kaari Tajorentsi iyotaayimirori panantyaawori kaari kameethatatsi, rooma opoñaaka oetarikapaeni pikenkithashiryaari pajankanekira: aririka pikenkithashirepiintakiro oetarikapaeni kaari kameethatatsi, rootaki panantyaawori. Rirotaiki iwinkatharite kamaari-paeni kenkithashiryaakaakimirori pikenkithashiryaantawori pantero kaari kameethatatsi. ¹⁶Ñaakiro, aririka piñaawenatakotakari eejatzi aririka pikijashiryaawakaya pikantzimashiryaawakaa, rootaki pikijantapiintawakaa-kari eejatzi panantapiintakawori kaari kameethatatsi rootaki eero pijeekanta kameetha. ¹⁷Omaanta rirotaiki Tajorentsi ipantakimirori iyothaniantaansi, ikowakaakimi pikameethashireperotanaki, eejatzi ikowakaakimi aritapaaki pikija, eejatzi petakoperotyaari paashinipaeni, pathaagakotyaaari. Oetarika ikantemiri, eejatzi ikowakaakimi ashi poyiro pineshironkapiinteri maawaeni, eejatzi kameetha pamitakoperoyerini paashinipaeni, eero pimaninteyirini apanipaeni inta pinintaperoteeyerini maawaeni, eejatzi eero pamatawitantzi. ¹⁸Noshiyakaawentemiro: apankiterika oetarikapaeni aritaki owiiteero apankitakiri. Eejatzi okimita iroka aririka kameetha aneshironkateri paashinipaeni atziri aritaki ajeekanaki kameetha maawaeni.

¿Iitaka kaari pikowanta pikaminthaapiinante?

4 ¹¿Tsika opoñaaka pikijawakaa-piinteyantarini? Tema opoñaaka inthomaeki pajankaneki pikowashiryaantaworini oetarikapaeni, rootaki pikijawakagaeyantakarini roojatzi pikowantyaarikya powamaawakae-

yantyaarini. ²Pikowaeyawitakawoni rashaagawopaeni paashinipaeni teera pimatziro payi pikowaeyawitakarini, rootaki pikijawakaanteeyakarini eejatzi powamaawakaanteeyakarini. Pikowae-yawitakawoni pikimitakotyaarimi paashinipaeni tzimimotayitziririni. Omaanta tee pagaeyironi rootaki pikijawakaantapiintakari. Rootaki kaari paantaatawo pikowawitakari, tema tee pikantaperotziri Pawa Tajorentsi ramitakotemi piñeero tzimimowitemiri pikowawitari.

³Pikantaperowitakari, omaanta rootaki kaari piñaantawo pashitari paaperotantawo, tee okameethatzi pikantaperowitariri. Apatziro pikowashiwitaka pikamintheeya eerokakya. ⁴Pikimiwitakawo tsinani kaari kinatari oemi, inta osheki oñaathatzimotari oemi paashinipaeni shirampari. ζTema piyotzi pikimoshirewentakirorika rantziri kaari kemijantatsi kimitaka poonakari Tajorentsi? Rootaki nokanantakimiri iitarika kowatsiri ikimoshirewentero okaatzi rantziri kaari kemijantatsi, rirotaki oonakariri Tajorentsi tee raapatziyaperotari. ⁵Tee okantashita rojankinatakoetakiriri Tajorentsi okantaki: “Riraga Tajorentsi rotyaantakaeniro Ishire jeekantakaerika iroñaaka ajankaneki, osheki oneshironkaperotakae kameetha. Okowakaaperotakae apatziro akimitakotyaari rirori”. ⁶Omaanta Tajorentsi ikaminthaaperotakae, ramitakotakae ashintsishirentantanakari. Rootaki okanantakari Iwaperite Tajorentsi: “Roonari Tajorentsi riraga kantakaaperotachari, omaanta ineshironkaperotziri riraga athaagakotariri oetarika ikowakaakari”. ⁷Rootaki pathaagakotantyaariri Tajorentsi maawaeni ikowakaemiri panteri, omaanta iwinkatharite kamaaripaeni pipiyatha-

tyaari oetarika ikowakaawitemiri rantakayemiri. Aririka pipiyathatyaari aritaki rookaneemi. ⁸Pikenkithashiryaa-piinterikya Tajorentsi pameentyaari. Irira kijokiro rowantemiri. Pantawitakawoni kaari kameethatatsi; iroñaaka pookaero maawaeni iroka eejatzi pijeekanteeyari kameetha. Osheki pitheenkakirini Tajorentsi; pikanteri iroñaaka: “Pawa, nantakiro kaari kameethatatsi, niyotzi tee okameethatzi, tee nokoyi napiitero, pipeyakotenawo. Powameethashiretena, pikenkithashiryakagaenawo kameethatatsiri”.

⁹Pikenkithashiryakoperoteeya oetarika pantakiri, powashiretakotya, rooma tee okameethaperotzi maawaeni pantapiintakiri. Pishirontawenteeyakawoni kaari kameethatatsi, omaanta okameethatzi powashiretakotya; pikimoshirewentashitawo kaari kameethatatsi, omaanta okameethatzi powashiretakoperotanakya. ¹⁰Eero pikantakaaperota inta pikanteri Awinkatharite: “Pineshironkatena, tee nomatziro naari nowameethatya, inta eeroka materoni pamitakotena”. Pikantaperoteririka iroka ari ineshironkatemi iñaaperotemi pikameethatzi.

Eero pikantakowentziniri paashini atziri

¹¹Eero pikantzimatawakagaeyani, noyemijantzinkaritepaeni. Pikantzimateririka atziri pikanterika: “Eeniro pantani”, tee paapatziyawo ikantakiri Jesoshi: “Pinintaperotawakagaeyani”, omaanta pikimitashitakari pinkatharipwenantatsiri pikantakowentashiteyakarini piyemijantzinkaritepaeni. Omaanta tee ikowakayimiro Tajorentsi pantero iroka. Tema pitheenkakiro okaatzi ikantakiri Jesoshi; tee pimonkaatziro. ¹²Omaanta apaniroeni riraga Tajorentsi-

pero rirotaki kantatsini oetarika kameethatatsiri anteri; eejatzi apaniroeni irira rirotaki kankakowentetani paashinipaeni rantzironika kaari kameethatatsi rowashironkaantyaariri. Tekatsi paashini kantatsini. Irira apaniroeni matakirori rowawijaakotakayeri aapatziyakariri Jesoshi, eejatzi apatziro rirori kankakotanteentsiri kaari aapatziyariri Jesoshi rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanitatsini. Rootaki igitaka pikankakotankakariri eerori paashinipaeni powashironkaantakariri? Tema tee ikowakayimi eeroka pantero.

Kyaaryoowa, tee piyotzi oeta awijimotemini inkaamani

¹³Pikemaeyawakinani, eerokapaeni kantashiteeyawitacharini: “Iroñaaka eerorika inkaamani aate janta nampitsikinta, ajeekakite janta apaani ojarentsi ayompariwaetakityaata, ayeeta oshekini koriki”. ¹⁴Omaanta tee okameethatzi pikantashitya iroka: tema tee piyotzi-maetawo oetarika awijaneentsini inkaamani. Tema pikimiwitakawo menkoreenkaki, eechonkiini omenkorigitzi omaanta tee ojamanitzi othatyeyetyaanaki. Eejatzi aaka maawaeni ari akimitaka, eechonkiini añaawitakya, omaanta eero ojamanitzi tsarikika okaate akamantyaari. ¹⁵Ñaakiro, tee okameethatzi pikimitakaantashitya eeroka añaashitacha apaniroeni, tee pikenkithashiryaakotari Tajorentsi, omaantakya kameethatatsiri pikante: “Ikowakaakerika Tajorentsi eeniro ajeeki jaka kipatsikika, aritaki antayitakironi oetarikapaeni akowayitziirini”.

¹⁶Omaanta eekiro pikantakaaperothatashitanaka eejatzi piñaaperotashitaka eeroka apaniroeni. Iroka pantakirika tee okameethatzi. ¹⁷Ninkarika yotawitakyaawoni kameethatatsiri ikowakaaki-

riri Tajorentsi omaanta tee imatzimaeetawo, eeniro rantzimaetawo kaari kameethatatsi.

Ikankakiri ashaagantachari

5 ¹Iroñaaka pikemero okaatzi nokankakotakiri riraga ashaagantacharipaeni, riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Tema okameethatzi ikenkithashiryaagaeya, eejatzi riraakotya, tema rantakiro kaari kamethatatsi. Aririka omonkaatapaakya kitejiri ikankakowenantaariri Tajorentsi. Eerorika ipakaero rantziri, aritaki ikemaatsitakyaawo paamari. ²Maawaeni okaatzi tzimimotziriri opathaawaetashitya, eejatzi ari ithonkiteeyeerini jankori iithaaripaeni. ³Osheki ipinaperowitaka tzimimotayitakiririni, ikimita roorote eejatzi ipiraatate ipitsimentakitakawaetashitakari. Aririka ipitsimentakiyitanakini roojatzi riyotantanakya ratsipetashitakari ikempoyaaawitakari. Rootaki okankakotziroka: tee ramitakotanteeyarini ashironkaenkari-paeni tzimimoeyawitaririni; rootaki riyaaanteeyaari paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁴Pamine, ramatawiteeyakirini ratziritepaeni, tee ipinatziroka ikiñaanikowenanteeyakaworini rantawaero, raantzitashiteeyakarini. Rootaki ipiyotantakawori osheki rowaagawo eejatzi iyorikite. Riraga Tajorentsi riyotakiro maawaeni iroka okaatzika rantakagaeyakiririni: tee ineshironkateeyirini; rootaki paata rowashironkaantyaariri. Rirotaiki Iwinkatharite maawaeni ronampiripaeni jenokinta. ⁵Ikenkithashiryaakotashitakairira apaniroeni, tee ikenkithashiryaakotari paashinipaeni atziroka, iweshiryaawentashitawitakawo rashaagawopaeni ikowakiri jaka kipatsiki. Noshiyakawentawakimiro: eenitatsirika atziroka iwaakate ikoyiri rowamaeri intsipaete,

tekiririka rowamaeri, eekiro rowakaa-
tyaari osheki paashito kameetha.
Ikantaka iwathatapaaki. Riraga waaka
kameetha rowa, tee ikenkithashiryaa-
kota tsika okaatzi ikamantyaari.
Roojatzi romapokashitakari rowamaa-
kiri. Ari ikimitaka riraga Tajorentsi
rantziri rirori: tee ikenkithashiryaa-
koti irira ashaagantzinkari eejatzi
paashini atziri. Roojatzi romapokanta-
paakyaari rirori rowashironkayeri,
rotyaanteri paamariki kaari tsiwakanita-
tsini. ⁶Rowashironkaaperotantakariri
kameethatzinkari: tee ipashitzimaetari
koetyeemoeyakaririni, rootaki
ikamantakari; omaanta tee ikijawitari.
Rootaki imaperotantyaariri rowashi-
ronkaantyaariri rirori Tajorentsi.

**Peshiwentero paamayaari Jesoshi
pikenkithatakaapiinteri**

⁷Omaanta eeroka noyemijantzinkarite
maawaeni, omawitya rowashironkaetemi
eekiro piyaatatyee paamawentyaari
Awinkatharite roojatzi ipokanteeya.
Pikimitakotyaaari irira pankiwaetatsiri.
Piñaakiri, ojamani royaakotziro aririka
opariyaantsitapaaki inkaani ipankiwa-
tantyaari pankirentsi. Eejatzi rapiitero
royaakotawaeroota inkani okithokitana-
kyaari kameetha. Roojatzi okithokitana-
kya osheki, tema ari riweshiryaaawenta-
kyaawo ashitawori iwankiri. ⁸Eejatzi
pikimitya eeroripaeni, eero pipakaero
poyaakotziri Awinkatharite inta pishintsi-
shiretanaki paapatziyaperotyaaari eero
rojamanitzi ipokanteeyaari. ⁹Kaakite
Tajorentsi riraga Kantakowenteeni,
rooteentsi iñaapaakae. Rootaki nokananta-
kimiri kyaaryoowa rowashironkaetzimika-
rira. Eero pikiñaanikowentawakaawo
ikantakowentzimirokari eerori. Ikantzimi-
kari: “Eenitatsi kaari kameethatatsi
pantziri, tee okameethatzi”. ¹⁰Pikenkitha-
shireeri riraga kamanantayitziririni iñaani

Tajorentsi paeraniperoroña. Ikijeetakirini
rowashironkaetakirini opomeentsitzimota-
karini ikenkithatakotzirini Tajorentsi
omaanta ikyaaryoowentakiniri tee rookiro
raapatziyaperotari. Eejatzi pikimitya
eeroripaeni pikimitakotyaaari, aririka
rowashironkagaetemi omaanta pikyaaryoo-
wentaperoteniri rirori, eero pookiro
paapatziyari. ¹¹Ayotaki iroñaaka maawaeni
kyaaryoowentaperotakiniriri Tajorentsi
kameethatatsiri omawitakya ikijeetakimi-
rika, aritaki ikimoshirewentakiri irira.
Tema iñaakiri ikameethaperotaki. Tema
pikemakotakiri Jooponi paejatziiteni
ikyaaryoowentaperotakiniriri Tajorentsi
oetarika, tee ipakaero raapatziyari
omawitya rowashironkaetakiri. Eekiro
raapatziyaperotanakityaari. Roojatzi riraga
Tajorentsi, iñaaperotakiri ikameethatzi:
imaperotanakiri ikaminthaaperotanaki-
rirona. Rootaki roshekyaantariri iroñaaka
rashitayitaarini, anaakotakiro ritawitakari
rashitawitakarini paerani. Piyotanaki ashi
royiro Tajorentsi ikowaperotakikya
retakoperotanta eejatzi ineshironkape-
rotantzi. Rootaki okameethatantari
pikyaaryoowentero oetarika pomeentsitzi-
motemini: pikimityaari Joopo.

¹²Pamine, noyemijantzinkaritepaeni,
pikemaperotena. Oetarika pikenkithatako-
teri eero pitheeya, piñaawaetero kyaaryoo-
perotatsiri. Aririka pitheeya, eerowa
pikantashita: “Riyotzi Tajorentsi tee
namatawitzimi”. Eejatzi eero piñaawaeta-
kotashitawo jenokinta, pikantashitantakari:
“Namatawitakimirika okameethatzi
rowashironkaena Jeekatsiri jenokinta”.
Eejatzi okimitaaka kipatsi, eero piñaawa-
takotashitawo pikantashitantakari:
“Namatawitakimirika kameetha rowashi-
ronkayenaata ashitawori kipatsi”.
Piñaawaete kameetha, eero piñaawaeta-
shita. Pikanterika: “Jee, aritaki”, pantape-
roterotari pikantakiri. Eejatzi pikanterika:
“Eero”, eero pantziro. Eerowa pamatawi-

tantzi: aririka pamatawitantaki, rootaki rowashironkaantemiri Tajorentsi.

**Oetarika
pomeentsitzimoteeyimirini,
pikenkithatakaapiinteri Tajorentsi**

¹³Eenirorika opomeentsitzimotakimi kameetha pamanapiinteri Tajorentsi ramitakotantemiri. Riraga kimoshiretatsiri okameethatzi romampaakowentyaari Tajorentsi pipaasonkitantyaariri. ¹⁴Eenitatsirika mantsiyatzinkari, kameetha ikaemakaanteri aataperoteencharipaeni aapatziyariri Jesoshi ramanakotyaaari Tajorentsi retsiyatakotantyaariri eejatzi itziritapaakiri eechonkiini iyeenka ikante: “Ari nokowaki retsiyatakotakagaemi Awinkatharite”. ¹⁵Ramaneririka rirori Tajorentsi riyoperotakirika kyaaryoopero irira ikemaperotakiri, aritaki retsiyatakotakiri mantsiyari, eejatzi aritaki ineshironkatakiri ipeyakoteeniri kaari kameethatatsi rantawitakari. ¹⁶Rootaki nokananteeyimirini: aririka antakiro kaari kameethatatsi, akamantawakagaeya oetarika antzimotawakagaeyakarini, eejatzi pamaneeyerini Tajorentsi: “Petakoeyenani, netsiyakotanteeyaari. Riraga atziri rowameethata-

newo Tajorentsi, oetarika ikanteriri, aritaki kameetha raapatziyakyaaari ramitakoteri tema ari imonkaateero maawaeni ikantakiriri”. ¹⁷Paeraniperorofia Iriiyashi ikimitakae aaka. Ramanaperotakari Tajorentsi: “Eero powariyeero iroñaaka inkaani. Pikenkithashiryaakaantyaariri atziripaeni”. Okaatzi 3 ojurentsi eejatzi 6 kashiri tee opariyane inkaani jaka kipatsikika. ¹⁸Naakiro, roojatzi eejatzi ramaneeri: “Iroñaaka papiiteero powariyeero inkaani”, roojatzi opariyantanaa inkani, shookaeyaneeni eejatzi iwankiripaeni maawaeni atziri jaka kipatsikika. Tema apiitanaa okithokitane. Rootaki thame amanaperoteri Tajorentsi.

¹⁹⁻²⁰Piyoperotero, noyemijantzinkarite maawaeni, eenitatsirika aapatziyawori kyaaryooperotatsiri rookawitaworika, raapatziyawitakari Tajorentsi, aririka ramitakoteeri paashini atziri ikameethataneerika raapatziyeeyawonirika, aritaki rawijakotee. Eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, eejatzi Tajorentsi ineshironkateeri ipeyakoteeniri rantawitakari kaari kameethatatsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Jantyaako

RITAKAWO PEETERO ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

1 ¹Naaka Peetero jankinateeyimironi iroka. Naaka rotyaantanewo Jesokirishito nokenkithatakotziri. Nojankinateeyimironi maawaeni nojoriiyotzinkarite, riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi, tsiparyaayitaneentsirini janta paashinikipaeni kipatsi owaero Poonto, Karaashiya, Kaparoshiya, Aashiya, Witziiiniya, maawaeni. ²Paerani riyoyagaeyakimini Pawa Tajorentsi, tema riyotzitatokakimini paapatziyeeyarini Itomi. Rootaki ikowantakari itominteeyemini. Eejatzi owameethashireperotakimi Ishire paapatziyaperoyantakaririni rirori: ikamawenteeyakimini, rapaatawenteeyakimini riraa rowawijaakotantakimiri. Nokowaki ineshironkaperoyemini, eejatzi kameetha ijeekakaaperoyemini.

**Thame apaasonkiteeyerini
Tajorentsi, tema
ineshironkaperoyakaeni**

³Thame akamanteeyerini atziripaeni: “Ikameethaperotaki Tajorentsi: riraga Iriri Awinkatharite Jesokirishito”. Ineshironkaperoyakaeni, rashiteeyakaeni: okimiwitaka owakira añagae eejatzi, rootaki asheninkatantakariri. Ipiriinteeri Itomi, rootaki ayoteeyantakarini apiriinteeyaneeni aaka, akantee-

tateeyaaani añagaeyapaeni janta jenokinta. ⁴Eeniro riwetsikaeyakimironi piieekaeyantapaeyarini janta jenokinta. Okanteetateyeeaaani ashi oyiro ojeeki, okameethaperotaki, eero othonkanita, eero opathagae, eero opaashinitzi, eeniro ikempoyaakimiro janta. ⁵Paapatziyeeyakarini Tajorentsi, rootaki itajonkakowenantakimiri; ikempoyeeyakimini itajorenkaki roojatzi ipokanteeya Jesoshi. Roojatzi piñeeyeroni maawaeni riwetsikaeyakimirini.

⁶Kyaaryo, aririka opomeentsitzimoyemini oetarikapaeni iroñaaka, omaanta eero ojamanitzi roojatzi piñeeyeroni pinampi janta jenokinta. Aririka pikenkithashiryaaakotyaaowo iroka, tema pikimoshirewentaperotziro osheki.

⁷Pamine, riraga wetsikirori ooro iwyaaganaka paamariki, roojatzi rookantakyaawori iipachaarite. Roojatzi ijeekanaki apaniroeni ooro kameethaperotaki. Eejatzi ikimitaka irika, riraga Tajorentsi iñaantapiinteeyakaeni riyotantyaari aapatziyaperotakaririka. Rootaki opomeentsitzimotanteeri oetarikapaeni eejatzi eekiro aatatyemeentaperotakarini Jesokirishito eejatzi eekiro aatatyajeeki kameetha aritaki iñaaperotakae akameethatzi, tema aapatziyaperotakarini. Roojatzi, aririka

ipokae, ikanteeyapaakaeni: “Noñaape-roeyakimini pikameethatzi: pikaateeyenani janta jenokinta, pitsipateeyenani apinkathariperoyeni”. Naakiro, riraga ooro, osheki ipinawitaka, omaanta ari ipeyeya; rooma aaka aapatziyakari, eero apeya. ⁸Iroñaaka tekira piñeyirini, omaanta pinintaperoyakirini, paapatziyeyakarini, pikimoshirewentaperoyakirini osheki. Tee pimateeyeroni pikanteri paashini atziri tsika okaatzika pikimoshirewentaperotziri rirori. ⁹Pameenteeyakarini, rootaki rowawijaakotantakimiri, pisheninkanteeyakarini.

¹⁰Paerani riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi ikowaeyawitakani riyotemi tsika akantyaari awijakotanteeyarini. Rojankinatakotawitakarini Tajorentsi rowawijaakotantzi, riyoteeyawitakani ineshironkatantzi, omaanta tekira riyoperotzini kameetha. ¹¹Eenitashi iyotagaeyakiririni Ishire Jesokirishito, omaanta tee riyotakoperoyawakironi. Iyotaakirini, okantzi: “Osheki ikemaatsityaawo Rotyaantanewo Tajorentsi, eejatzi ikame; roojatzi ipinkatharitanteeyaari”. Ikenkithashireeyakani: “¿Ninkama okantakotziri? ¿Tsika okaateka ipinkatharitanteeyaari?” ¹²Omaanta ikamantakirini Tajorentsi: “Eero piñiiri eeroni, omaantakya riraga ñiiriri rirotaki impaetatsini ijeeki iinja”. Tema aaka iroñaaka ikenkithatakotzitaekae. Iroñaaka otyaantakina Ishire nokenkithatakagaeyakimini, nokamanteeyakimini rowawijaakotantzi Jesoshi, riraga Rotyaantanewo. Tema ikowaperoyawitakani ronampiripaeni rirori riyotaperotero tsika akantyaari awijakotantyaari.

Pikameethataperoyanakini

¹³Rootaki iroñaaka pikenkithashiryanteeyarini, kameetha pijeekaeeni.

Piyoteeyeni aririka ipokae Jesokirishito añeeyawaerini, eejatzi osheki ineshironkateeyapaakaeni; ari pikimoshirewenteeyawakirini. ¹⁴Tema irira Tajorentsi ashiteeyimirini. Iroñaaka paapatziyaperoyarini. Paerani tee piyoteeyawitarini, rootaki panantawitaworini kaari kameethatatsi. Iroñaakakya piyoteeri: eero papiiteero pikimitaa paerani. ¹⁵Ikameethaperotaki riraga iyoyagaeyakimirini rowawijaakoteemi: iroñaaka pikimitakoeyaarini rirori pikameethate, powameethatayitaperoteroni maawaeni pantayiterini. ¹⁶Tema paerani rojankinateetakironi iroka ikantzitakarini Tajorentsi: “Nokameethaperotaki naari, rootaki nokowa-kaantakimiri eeroni, pikameethaperotakina”.

¹⁷Ari iroñaaka piriteeyakarini: okameethatzi piyoteeyeni riyoteeyakimini maawaeni pantziri, ithotyeyakimini. Rirotaki kantakowentemini, ikenkithashireeyeroni tsikarika okantari maawaeni panteeyakirini. Okameethatzirika, ari imatero iñaaperotemi pikameethatzi. Rooma teerika okameethatzi pantayitzirini, rowashironkaemi. Rootaki okameethatantari iroñaaka pipinkathateeyerini, kameetha pijeekaeeni roojatzi pareetanteeyaarini jenokinta.

¹⁸Tema paerani patsipetashitawitakawoni pantashitayitawitakawoni rameteeyarini ajoriiyotzinkariteni, omaanta rowawijaakoeyakimini Tajorentsi. Tee ipinakowentanzimiro thonkanitachari ikimita koriki eejatzi ooro rowawijaakotantakimiri. ¹⁹Intakya rotyaantakiri Itomi, riraga inintaperotaneewokya. Ikamawentakimi rirori, apaatawentakimi riraa pawijakoteeyantaarini. Rameteeyawoni ajoriiyotzinkarite rantakirorika kaari kameethatatsi, rowamayiniri Tajorentsi owisha

kameethaperotatsiri, itaakiniri eero ikenkithashiryaantanawo rantakiri. Apatziro rowamaakiniri kameethaperotatsiri owisha. Eejatzi ikimitaka riraga Jesokirishito, osheki ikameethaperotaki: tekatsi rantani. ²⁰Paeraniperoroña, tekirani ojeekini kipatsi, ikantzitakarini Tajorentsi: “Notyomi, iinja notyaantemi eeroka kipatsiki, powawijaakooyerini atziripaeni”. Ari iroñaaka ipokantapaakari rowawijaakotapaakae. ²¹Kyaaryo ipokaki, ikamawenteeyakaeni, roojatzi ipiriinteeri Tajorentsi, raaneeri eejatzi janta okameetheeeteenta. Omaanta eeniro ijeeki jaka osheki riyotaakotakaeri Iriri. Rootaki iroñaaka piyoteeyantakarini kyaaryo ineshironkaperoyakimini, eejatzi pameenteeyakarini, piyoteeyakini rirootaki jeekakagaemini janta jenokinta.

²²Ari pikemijantaperotakiro maawaeni kyaaryootatsiri riyotagaeyakimirini Tajorentsi, tema okameethaperotaki maawaeni ikantaki. Iroñaaka rowameethashireeyakimini, eejatzi ikowakagaeyakimini pinintaperoyerini maawaeni piyemijantzinkarite. Pikyaaryoowentero, pinintawakaaperoyaani kameetha.

²³Rooma paerani otzimimi piniro, ari iroñaaka pikimiteeyakarini ashitzimiri, pikamaeyeni eerori. Omaanta paapatziyaperotakawo iñaani Tajorentsi, kaari thonkanitachani. Rootaki rashiteeyantakimirini, rootaki pikimiteeyantaaririni rirori: pikanteetateyeeanyi piyeeki jenokinta.

²⁴Tema okantzi Iwaperite:

“Eero akanteetayaani aña jaka kipatsiki, akimitawo inchashi intsipaete ojampiyee. Eejatzi maawaeni okaatzi akenkithashiryawitari rooperotayitatsirini, eejatzi okaatzi antayitzirini, ari othonkaeya.

Okimitakawo oteyaki inchashi, intsipaete ojampiyashitzi,

opariyanaki, opathaanaki.

²⁵Omaanta okantyaani ojeeki iñaani Awinkatharite: eero opeya roori”.

Rootaki iñaani niyotagaeyakimirini: ineshironkateeyakaeni Tajorentsi, rowawijaakoeyakaeni. Tema okameethatiki.

2 ¹Rootaki iroñaaka pookanteeyawori maawaeni kaari kameethatatsi: eero pikijantzi, eero pamatawitantzi, eero pikenkithashireeya pikameethatzi teerika pimonkaatziro okaatzi pikantziri, eero pikijakoneentari paashini atziri teerika pimonkaatari, eero pitheeyawentashitari paashini powakaanantyaariri ñagaantsipaeni.

²Riraga owakira koñaatapaentsi eentsi apatziro ithotapiintziro oteni riniro, rootaki ikimotatatantari intsipaete. Eejatzi iroñaaka eerori, pikowaperotero Iwaperite Awinkatharite: piñaanatapiintero, pikenkithashiryapiintyaawo, piyoperotantyaariri kameetha rirori, oshintsiperotantyaari pishire, eekiro piyaatayee pameentyaari Pawa Tajorentsi roojatzi raanteemi jenokinta. ³Tema piyoteeyakini ineshironkaperoyakimini Awinkatharite.

⁴Aririka awetsike pankotsi mapipanko, eenitatsi apaani mapi rooperori anaakotakiro maawaeni paashinipaeni, tema okijotakayero mapipaeni pankotsiki. Eerorika otzimi iroka mapi rooperori, eero okijotzi pankotsi. Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi rirootaki oshiyakawori mapi rooperori, rooma ashi royiro rirori rañaaperotzi. Imanintaperowitakari atziripaeni, omaanta Tajorentsi iñaaperotaperotakiri ikameethatzi. Eeromi itzimimi, eero awijakoteemi.

⁵Eejatzi eerokapaeni pikimitawo mapipaeni riwetsikantawori mapipanko omaanta rowañaakimi Jesokirishito

pipiyotawenanyaaawori, tema pikimita-kawo pankotsi tsikarika ojeeki Ishire, tema ojeekashiretzimi pajankaneki. Eejatzi pikimitakotakari kantakaananta-siripaeni paeraniperorofa ranantawori okaatzi ikowakaakiri janta ipankomawoki Tajorentsi, tsikarika ipinkathateetakiri irira. Eerokapaeni pikimityaari riroripaeni, pantapiinteniri Tajorentsi maawaeni okaatzi ikowakaakimiri. Roojatzi kameetha riweshiryaaawentemi okaatzi pantziniriri. Tema paapatziyari riraga Jesokirishito. ⁶Rootaki ikantzitarini Tajorentsi Iwaperiteki, ikantzi:

“Pamine, notyaanteniri jorriyopaeni Notyaantanewo, riraga osheki noñaaperotakiri ikameethatzi. Niyoyaakiri rowawijaakoeyerini maawaeni aapatziyeyaririni, eero ratsipetashiteeyawoni irirapaeni”.

⁷Eerokapaeni aapatziyeyakaririni Rotyaantanewo Tajorentsi, tema piñaaperoeyakirini ikameethatzi. Omaantakya maawaeni kaari aapatziyari, tee iñaaperotziri ikameethatzi. Okenkithatakotzitarini Iwaperite Tajorentsi, okantzi:

“Riraga wetsikawitawori pankotsi imanintakiro mapi, ikantzi: ‘Tee okameethatzi’. Omaanta riraga Tajorentsi iñaaperotakiro. Ñaakiro, imaninteeyawakirini jorriyo Rotyaantanewo rirori, omaanta riraga Tajorentsi iñaaperotakiri ikameethaperotzi”.

⁸Eejatzi okantzi Iwaperite:

“Riraga Rotyaantanewo Tajorentsi roshiyakawo mapi rantziwatakaakari atziri ipariyantakari. Kyaaryo, tee riyoteeyawakirini, ikompiteeyawakarini”.

Ñaakiro, iroka oshiyakaawentakiri: ro kaari riyoteeyantarini, tee ikemijantaperotziro ikantawitakariri rirori, rootaki

ranantyaawori ikantakiri paerani: rowashironkaeyantyaaririni. ⁹Omaanta riyoyaaperoeyakimini rowawijaakoeyantakimirini. Pantawaeteeyinirini riraga pinkatharipero. Rowameethateeyakimini, pisheninkateeyaperotakarini Tajorentsi. Paerani tee piyoteeyawitani, okimitaka pijeekawitani tsiteniriki; omaanta riyoyagaeyakimini, riyotakaaperoeyakimini, kimitaka pijeekae kitejiriki iroñaaka. Ikowakaakimiro pikamanteeyerini atziri: “Okameethaperotaki ranteeyakaenirini Tajorentsi”. ¹⁰Paerani tee pikameethawityaani, omaanta iroñaaka pisheninkateeyakarini. Paerani tee piyoteeyawityaani ineshironkatawitakimi, iroñaaka piyoteeyeni, piweshiryaaawenteeyakarini.

Kameetha pijeekimoteri paashinipaeni atziri

¹¹Nonintaperotanewopaeni, tee pisheninkaperoeyawitarini riraga pijeekimoeyakirini jaga, tema pinampitaperotyawo jenokinta. Eero pantashitayitawoni kaari kameethatatsi rantayitzirini paashinipaeni atziri. Aririka pantayiteroni, eero pikameethashiretzi. ¹²Ikantashiteeyawitziminirika paashinipaeni atziri: “Tee ikameethateeyeni jorriyopaeni”, omaanta kameethapero pijeekimoeyerini, riyoteeyantyaarini kyaaryo paapatziyeyakarini Tajorentsi. Aririka iñaakimi pijeeki kameetha, roojatzi raapatziyeyantyaaririni rirori, eejatzi aririka ipokapae Jesokirishito, ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”.

Pikemijantaperoyerini pinkathariwenteeyiririni atziripaeni

¹³Aririka pikemijantaperotakiri Awinkatharite, okameethatzi pikemi-

jantaperoteeyerini eejatzi riraga pinkathariwenteeyimirini jaka kipatsiki. Pikemijantaperoteeyerini riragapaeni pinkathariwenteeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni, ¹⁴eejatzi pikemijantape-roeyerini maawaeni rotyaantanewo-paeni rirori. Rotyaantakiri rowashi-ronkaeyerini kaari kameethatatsi ijeekaeyeni. Omaantakya riraga kameethatatsiri ijeeki, eero ikoshekari inta kameetha iñaaperoteri. ¹⁵Eenitatsi kaari yotziri Tajorentsi, ikantzimatziiri aapatziyariri Jesoshi. Rootaki ikowantakari Tajorentsi kameetha pijeekimoteeyerini ikenkithashireeyantyaarini rirori, imaeriyantyaarini. ¹⁶Iroñaaka tekatsi omperatemini, rootaki nokanantzimiri: “Pantero oetarikapaeni kameethatatsiri. Eero pikantzi: ‘Nantero oetarika nokowakiri naari iroñaaka; tekatsi omperatenani’. Tee okameethatzi pikante iroka. Okameethatzi pikemijantaperoteri ashitaperotzimiri, riraga Tajorentsi”. ¹⁷Paakameethateeyerini maawaeni paashinipaeni atziri, pinintaperoeyerini ayemijantzinkarite, pipinkathateeyerini Tajorentsi, eejatzi pipinkathateeyerini riraga pinkathariwenteeyiririni atziripaeni.

Riyotagaeyirini onampirentsipaeni

¹⁸Onampirentsi, pikemijantaperoteeyerini riraga omperatzimiri, pipinkathateeyerini. Eero apaniroeni pipinkathatashitari kaminthaakimiri, eejatzi neshironkatzimiri; omaanta pipinkathatziyaari eejatzi omperatzimiri, eejatzi kijimiri. ¹⁹Pamine, aririka ikijashitakimi omperatzimiri, tema riyotakiro Tajorentsi; eejatzi rowashi-ronkaashitakimirika, riyotakiro eejatzi. Eero pipiyawaantetari rirori. Rowashi-ronkaashiteetakimirika eejatzi tee pipiyawaantetari tema pikenkithashiryaa-tyaawo ikowakayemiri rirori pantero, aritaki iinjati ikantemi: “Pantakiro

kameetha”. ²⁰Pamine, aririka pamatawiteri omperatzimiri, aririka ipajatawentemiro, eerorika pipiyawaantetari ¿kameethat-akima pamatawitakirira? Tee. Tema eero iñaaperotzimi Tajorentsi pikameethatzi. Omaanta aririka ipajatashitemi riraga omperatzimiri, eejatzi teerika pipiyawaantetari, ari iñaaperotakimi rirori pikameethatzi. ²¹Rootaki ikowakaakimiri: eero pipiyawaantetari riraga kijashitzimiri. Pikenkithashireeri riraga Jesokirishito: osheki ikemaatsiwentakimi, ikowaki pikimitakotyaari. ²²Tema okantakotziri Iwaperite Tajorentsi:

“Tekatsi rante rirori kaari kameethatatsi, eejatzi tee ramatawitantzi”.

²³Tee ipiyawaantetari riraga kijathatziiri, eejatzi tee ikijathatziiri riraga owashironka-gaeyiririni. Intakya ikenkithashiryaa-kiri Iriiri Tajorentsi, riraga kankawentziiri kameetha. Rootaki rameenantariri. ²⁴Rirotaki irira janta koroshiki ikamawenteeyakaeroni okaatzi kaari kameethatatsiri anteeyirini, eerokya ikenkithashiryaaantaawo eejatzi Tajorentsi. Iroñaakakya, eero antapiinteero eejatzi kaari kameethatatsi, inta antapiinte kameethatatsiri. Osheki ikemaatsitawentee-yakaeni, eero ashironkanta aaka. ²⁵Piyoteeyakini riraga owisha tee añaairo riyotantari: osheki ikinashitayityaani tsarikapaeni. Eerorika ijeeki shenterini ari ipeyaagaantakya. Aritaki pikimiteeyawitarini owisha, tee piyoteeyawitani. Omaanta iroñaaka eenitatsi Shenteeyimirini, ikempoyaaperoe-yakimini.

Riraga shirampari eejatzi iina, okameethatzi raakameethatawakaya

3 ¹⁻²Tsinani, paapatziyari piimi. Tekirarika raapatziyari riraga Jesoshi, omaanta okameethatzi iñaakimi paapatziyaperotakari irira eejatzi kameetha pijeeki. Roojatzikya

iñaaperotemi, eejatzi aririka pimateri paapatziyakayaari. ³Eero apatziro pikowashitaperoty powameethatero piishi, powaneenkata, pikithaata kameethaperotatsiri, oetarikapaeni.

⁴Omaantakya pikowaperote pikameethashiryaaanaki pajankaneki, pineshironkathateri piimi. Rootaki ikowakaaperotakimiri Tajorensi. ⁵Aritaki okimiteeyani paejatoeteni aapatziyariri Tajorensi: kameetha ojeekini, aapatziyari oemi. ⁶Rowaga Jaarani okemijantaperotzirini Awaraamani, ^a oetziri nowinkatharite. Aririka pijeek kameetha, pikimitakotakawo roori, tekatsikya pikantya pithaawantyaari piimi: tema tekatsi ikijawentemi.

⁷Eejatzi eerori, shiramparipaeni: tee omonkaatzimi piina, tee oshintsitaperotzi, rootaki nokanantzimiri pineshironkatero, piñaapinkathaperotero. Tema pimonkaatawakagaeyakani, ineshironkateeyakimini Tajorensi pijeekaeoyantyaarini iinja janta jenokinta. Eerorika pikamintheero piina, eero rakimiro Tajorensi aririka pamanawityaari.

Iinja rowashironkagaeteri antzirori kameethatatsiri

⁸Eejatzi nokanteeyemini maawaeni: pikimitawakagaeyaani, petakotawakagaeyaani, pinintaperoeyerini piyemijantzinkarite, pineshironkatawakagaeyaani, eero pikantakaaperoeyaani. ⁹Teerika okameethatzi rantzimotakimiri paashini atziri, eero pipiyatari; aririka ikijathatemi, eero pipiyatari, inta pikanteri Tajorensi ikaminthayeeri. Tema riyoyagaeyakimini irira: ikowaki ikamintheeyemini. ¹⁰Pikenkithashireeya, okantzirini Iwaperite Tajorensi:

“Pikowakirika pikimoshiryaaanaki eejatzi pijeeki kameetha, eero pikijathatzi paashini atziri, eero pamatawitantzi.

¹¹Eero pantayitzirini kaari kameethatayitatsirini, inta pantayiterini kameethatayitatsirini. Pikowaperotanaki pijeeki kameetha.

¹²Tema raminapiinteyirini Awinkatharite maawaeni aapatziyeyaririni ishenteeyirini. Ikemapiintziriri aririka ramaneri. Omaanta eero ineshironkateeri antapiintzirori kaari kameethatatsi, inta ipinkimateri”.

Pantapiintero kameethatatsiri omawitya pikemaatsitawentyaawo

¹³Pikowaperoterika pantapiintero kameethatatsiri, ¿eenitatsima kowatsiri rowashironkayemi? ¡Tekatsi! ¹⁴Omawitya eenitatsirika kijashitemini, omaanta itajonkakowentemi Tajorensi. Eero pithaawantari, eero pikantashiryaa, inta pikimoshirete, ¹⁵tema pipinkathataperoteri Jesokirishito pajankaneki. Aririka rojampiteetemi: “¿Iitaka paapatziyantakariri Jesokirishito?” Kameetha pakankiri, eero pikijathatzi. Pikamanteri iitaka piyoperotantakari raaneemi jenokinta. ¹⁶Eerokya pantziro kaari kameethatatsi inta pantero maawaeni ikowakaakimiri rirori. Roojatzi riraga kijakimiri riyotanaki rirotaki irira owameethatzimiri. Roojatzi ipashiwenantanakya, tema riyotanaki tee okameethatzi ikantzimatakimiri. ¹⁷Aririka ishinetziri Tajorensi rowashironkagaetemi, iñaaperotzimi pikameethatzi aririka pikemaatsitawentyaawo kameethatayitatsirini pantayitzirini. Omaantakya tekatsi ikantya iñaapero-

temi pikameethatzi aririka pashironkaawentyaawo kaari kameethatayitatsini pantayitzirini.

Rantayitakirini Jesokirishito

¹⁸Naakiro, paerani tee akameethateeyini aari, osheki antayitakironi kaari kameethatatsi, omaantakya ikameethaperotaki riraga Jesokirishito, tekatsi rantani. Ikamawenteeyakaeni rowawijaakoeyakaeni; ikowaki añeeyanteeyaririni Tajorentsi. Ikamaperowitaka; omaanta ipiriinteeri Ashitariri.

¹⁹Ikamantakari, riyaatashiretapaentzi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini janta rowakirinta Tajorentsi kamaari-paeni eejatzi ishirepaeni theenkantatsirini. Ari ikenkithatatakaapaentziri.

²⁰Paerani, tee raapatziyeeyarini Tajorentsi riraga atziripaeni eenironi ijeekini Noeni. Riwetsikantakaworini irira ipito, ikantapiinteeyawitakarini atziri paerani: “Paapatziyeeyarini Tajorentsi”, omaanta tee ikowaeyini raapatziyeeyarini. Riraga Tajorentsi reshiewentawitakari royaakoeyawitakarini ikenkithashiryaawakyaata ipakaawakiroota okaatzi kaari kameethatatsi rantakiro. Omaanta tee ikowaeyini ikenkithashireeya. Roojatzi rotyaanantakanari rirori antawo inkani, oonkanaka maawaeni, othonkaeyakirini, kamanaki. Omaanta ikaatzi 8 awijakotaatsiri pitotsiki. ²¹Ari roshiyeyakarini riraga kaawoshitawenteeyaririni Tajorentsi. Aririka akaawoshitawentyaari, teera akaawoshiwaetashita, omaanta oshiyakaawentziro ikamawenteeyakaeni Jesokirishito, eejatzi ipiriintanaa, rowawijaakoeyakaeni. Eejatzi oshiyakaawentziro ameentakari Tajorentsi rowameethashireeyantakaerini. ²²Ari iroñaaka jatee Jesokirishito janta jenokinta, ijeekimotapaeri Tajorentsi rakoperoki:

ikaatapaeri ipinkathariwenteeyapaeni. Eejatzi osheki ipinkathateeyirini ronampiripaeni, paashinipaeni pinkatharitawitachari, maawaeni. Eejatzi imatziro romperatari kamaari-paeni riraga owashironkaachani iinja.

4 ¹Ari piyoteeyakini osheki ikemaatsitakawo Jesokirishito, tee ikantzi: “Tee nokoyi nokemaatsityaawo”. Eejatzi eerokapaeni, pikimitakotyaari irira. Eero pikantzi: “Tee nokoyi nokemaatsityaawo”. Pamine, aririka pikemaatsityaawo oetarika-paeni, eero pikowanee pantapiinteero kaari kameethatatsi ²okaatzi ikowaeyirini atziripaeni. Omaantakya pikowaperotanaki panteniri Tajorentsi okaatzi ikowakayemiri roojatzi pikamantakya. ³Paerani pantawitawoni rantapiintayitzirini riraga theenkantatsiri: monkaataka, eero papiiteero eejatzi. Rantapiintayitzirini riroripaeni osheki inashitapaeni kaari kameethatatsi, ikenkithashiryaakotapiintawo ishirontayitawoni kaari rayi, ishinkitapiinta, imayempitawakaapiinteeyani, ikijawakagaeyakani, ipinkathatashitakawo iitajorentsitashitawo, rantakiro osheki kaari kameethatatsi. ⁴Tee riyoteeyini rirori, ikantzi: “¿Iitaka kaari ikimitantana aapatziyariri Jesoshi?” Rotsikanateeyakimini, tee riyotakoeyironi iñaakimira pipaashiniteeyakini, rootaki ikantzimateeyantakimirini teera pikimitakotari. ⁵Omaanta iinja ipokae Jesokirishito ikantakowenteeyerini maawaeni atziri: añagaeyatsirini eejatzi kamatsiripaeni. Rojampiteeyerini theenkantatsiri: “¿Iitaka pikijantakariri aapatziyanari? Tee okameethatzi”. Eero rakiri: osheki ipashiwentana-kyaa. ⁶Paerani ikenkithatakayiteetakarini jeekawitacharini, ikamanteeyakirini: “Aririka paapatziyari Jesoshi pikanteeta-tyeeyaani pijeeki janta jenokinta”. Roojatzi ikamaeyantakani: tema ranteeyakironi kaari kameethatatsi, rootaki ikamaeyantakarini, ikimiteeyakarini maawaeni atziri. Omaanta iinja ipiriinteeri Tajorentsi

maawaeni aapatziyariri, ijeekakagaeyerini janta inampiki. Ikantya ikimiteeyarini Tajorentsi: eero ikamaeyeeni eejatzi.

**Thame aneshironkateri
ayemijantzinkarite**

⁷Pamine, rooteentsi omonkaatakya ikantakowenanteeyeerini Tajorentsi. Kameethapero pijeekaeyeni, pikyaaryoowentero pamanapiinteeyerini riraga Tajorentsi. ⁸Pikantani pikowape-roeyeni pinintaperotawakagaeyaani. Aririka pinintawakagaeyaani, tema eero pikenkithashiriro kaari kameethatatsi rantayitzirini paashinipaeni, inta pineshironkatawakagaeyaani, pipeyakoteniri rantziri. ⁹Pikantyaani pineshironkaeyawakirini kameetha maawaeni areetemini. Eero pikantaakitziri riroripaeni. ¹⁰Tema eenitatsi omatakaakimiri Ishire Tajorentsi, rootaki iroñaaka pimatantyaawori petakotantyaariri atziripaeni. ¡Pantape-rotero! Piyotakagaeyerini rirori ikamintheyeerini Tajorentsi. ¹¹Aririka piyoteeri atziri, pikyaaryoowentero pikamanteeniri iñaani Tajorentsi. Aririka petakotyaari atziri, pikanteri Tajorentsi ramitakotemi, aritaki imatakaakimiro. Rootaki riraga paashinipaeni atziri riyotakotantzimiri paapatziyaperotari Jesokirishito, roojatzi ikanteeyeni: “Tema ikameethaperotaki Tajorentsi”. Okameethatzi iroñaaka añaaperoeyerini maawaeni, apinkathateeyerini: akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

**Aririka pikemaatsitawentyaari
Jesokirishito, pikimoshiryaanaki**

¹²Nonintaperotanewopaeni, niyotaki osheki rowashironkaetakimi. Eero potsikanatawentawo, pikenkithashiryaa-shita: “¿Iitarika awijantanakari iroka?” Aritaki okantyaari. Rooma rowashi-

ronkaetakiri eejatzi paashinipaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi. ¹³Tema eejatzi rowashironkaetakiri riraga Jesokirishito, iroñaaka pikimiteeyakarini: pikimoshireeyanakini. Iinja ipinkatharitapaaki rirori, roojatzi pikimoshirewentaperotantyaariri. ¹⁴Aririka itheenkanteetemiro paapatziyarira rirori, pikimoshiryaanaki: tema aritaki itajonkakowentakimi Tajorentsi. Okithaatakayemi Ishire, rowaga kameethaperotatsiri. ¹⁵Omaanta eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero pantayitzironi paashini kaari kameethatatsi, eero pimatzitawo eerori piñaawae-tzi iñaanatawakaeyaarika paashinipaeni atziri rashityaawo rirori. Aririka ikijawenteetemi irokapaeni, ari pikemaatsitaperotakyaawo osheki. ¹⁶Omaanta aririka paapatziyaperotyaari Jesokirishito, rootakirika ikijanteetemiri, eero pipashiwenta; inta pikante: “Tema ikameethataki Tajorentsi, ishinetakina nokemaatsitawentyaari Jesokirishito”.

¹⁷Pamine, rooteentsi ikantakowenteeyeeni Tajorentsi: riteeyeeni maawaeni aari itominteyarini, roojatzikya rirori theenkaeyiririni. Aririka iroñaaka rowashironkaakae anantawori kaari kameethatatsi, tema ikowanaki ajeeke kameetha. Aririka ikenkithashiryaa-jankanetakaakaero antakiri eejatzi owashiyaanteero, tema iinja aate jenokinta. Omaanta riraga kaari aapatziyeeyaririni Jesoshi, tema osheki rowashironkaaperoeyerini iinja. ¹⁸Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi:

“Ari rowawijaakoeyakirini

Tajorentsi riraga aapatziyeeyaririni, omaantakya irira jateeyawitakani paamariki kaari tsiwakani-tatsini. Omaantakya riraga theenkiriri Tajorentsi, rantapiintziro kaari kameethata-

tsi, ¿oetaka awijimoterini irirapaeni? Tema ari rashironkaa-peroeyakyaani rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini”.

¹⁹Aririka panteniri Tajorentsi ikowakaakimiri, rootaki pikemaatsitawenantakariri, okameethataki. Pikyaaryoowentero pantayiteroni kameethatayitatsirini. Pikanteri Tajorentsi: “Pikempoyeena”. Tema rirotaki wetsikakimiri, ikempoyaaperotemi, ero ramatawitzimi.

**Peetero riyotaatziiri
aataperoteenchari
iyemijantzinkarite eejatzi
ewankaripaeni**

5 ¹Rootaki iroñaaka nojankinatantannari aataperoteenchari aapatziyariri Jesoshi. Tema eejatzi naaka aataperoteenchari. Paerani noñaapero-takiri Jesokirishito ikemaatsitaka osheki. Eejatzi iinja, aririka ipokae Awinkatharite ipinkathariwenantapae, notsipatyaari nopinkathariwenante. Ari iroñaaka eenitatsi nokoyiri nokamanteeyemirini: ²riraga shentziriri rowishate raminakowentziri riroripaeni. Eejatzi eerori, pikimityaari rirori, paminakowiritaantapiinteri piyemijantzinkarite, irirapaeni ikimitakari rowishatepaeni Tajorentsi. Paapatziyakaaperoeyaarini Jesoshi. Omaanta pantero pikowashitari, tekatsi omperatemini. Tema ari okanta ikowakaakimiri Tajorentsi. Tee ro pikenkithatakaantapiinteeyaaririni payiantyaariri iyorikite, omaanta pikowaperotantyaari kameetha paminakowiritaanteri. ³Eero pishintsitheeyirini kimitakami pinkatharipero, omaanta kameetha pijeeki, ikimiteeyantemirini rirori. ⁴Iinja ipokaerika Jesoshi, riraga iwinkatharite shentziriri rowishate, ragaeyaneeni, ijeekakagaeyapaeni janta jenokinta. Akanteetatyeeyaani ajeekae-yeni janta okameethaperotzinta.

⁵Eejatzi ewankaripaeni, nokamantemi: pipinkathateeyerini maawaeni aataperoteencharipaeni. Eero pikantakaaperoeyani, omaanta kameetha pineshironkatawakagaeyaani. Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Riraga Tajorentsi ikijiri riraga kantakaaperotzinkari, omaanta ineshironkateeyakirini kaari kantakaaperoeyachani”. ⁶Pipinkatheeyerini rirori: tema itajorentsitaperotaki, ipinkathariperotaki; roojatzi ipokaerika Jesokirishito ipinkathariwentakae. ⁷Pikanteri Tajorentsi oetarikapaeni pikenkithashiryaakopiintari, eejatzi eero pikenkithashiryaakotawo paashini oetarikapaeni, inta pameentyaari Tajorentsi. Tema raminakowentakimi. ⁸Paamawentya apaniroeni, paamayarira iwinkatharite kamaaripaeni. Osheki ikinakinayitanakini, ikowaki ithonkaeyerinimi aapatziyeeyaririni Jesoshi, maawaeni. Tema ithawetakotantariri aakapaeni: ikowanaki rookagaero aapatziyari, apeyakoteri. Ikimitakari antari manitzi aririka itasheyaperotaki: raminiri iwathatsite royaari. ⁹Pameenta-perotyaari Awinkatharite potsinampaantyaariri iwinkatharite kamaaripaeni eero rantakaantzimiro kaari kameethatatsi. Kyaaryo eeniro pikemaatsitayityaarini, omaanta tee apatziro pikemaatsitya eeroka apaniroeni, eejatzi ikimiteeyakimini rirori ayemijantzinkarite janta paashinikipaeni kipatsi. ¹⁰Eero ojamanitaperotzi pikemaatsitya: riyotzi Tajorentsi pipinkathatakiriri riraga Jesokirishito, roojatzi ragaeyanakimini janta jenokinta. Pikanteetatyeeyaani pijeekapae janta okameetheeyaaperotzinta ashi royiro ineshironkatantzi: eekiro riyaataye rowameethataperoyemini, riweshiryaakagaeyemini, ishintsishireeyemini pajankaneki, ero pikantashiryaapaa eejatzi. ¹¹Thame maawaeni

apinkathataperoyerini, akanteetatyeyaani. Tema osheki ikameethaperotaki. Aritaki okantyaari.

¹²Ari nojankinatakimi eechonkiini nokamanantakimiri osheki ineshironkaperoyakimini Tajorentsi, kyaaryo nokantakimiri. Iroñaaka paapatziyaperotyaaari irira, piweshiryaawentyaari. Eeniro irika Shiriwaano,^b rirotaki aaneemironi iroka nojankinari. Osheki noñaaperotziri: rirotaki ayemijantzinkarite, ikyaaryoowentziro raapatziyaperotakari Jesoshi. ¹³Riwethateeyakimini

maawaeni ayemijantzinkarite jaka Wawirooniyaki,^c tema roroatzi riyoyaanewopaeni Awinkatharite raapatziyeyarini. Eejatzi riwethateeyimini niyotaa-newo Marikoshi. Tema kimitaka rirotaki notyomi. ¹⁴Paakameethatawakagaeyaani maawaeni, pineshironkatawaka-gaeyaani. Nokantziri Tajorentsi: “Pineshironkateeyerini maawaeni aapatziyariri Pitomi, kameetha pijeekakagaeyerini”.

Naaka jankinatzimirori:

Peetero

RAPIITEENIRI PEETERO

ROJANKINATZINIRIRI

IYEMIJANTZINKARITE

1 ¹Naaka Shimo Peetero jankinatzi-
rori eerokapaeni noyemijantzinkari-
tepaeni. Naaka rotyaantanewo Jesokiri-
shito, nantziniri rirori oetarika
ikowakaakinari. Tema amonkaatawaka-
gaeyakani ameenteeyakarini Jesokiri-
shito, riraga Owawijaakoeyakaerini.
Tema rirotaki Tajorentsi. Rirotaki
kameethaperotatsiri. ²Ari piyoteeyaki-
rini, rootaki nokanantariri osheki
ineshironkateeyemini eejatzi kameetha
ijeekekagaeyemini.

Pikañaaperotya ashi poyiro pikameethatzi

³Ari roñaagakaero Tajorentsi rirotaki
kameethaperotatsiri eejatzi eenitatsi
itajorenka, ikaemashiryaanteeyakaerini
aapatziyaari. Aririka aapatziyaari
aritaki itajonkawenteeyakaeni akantee-
tatyeyeaani ajeeki eejatzi oshiyaako-
tyaari rirori akameethashiryaantyaari.
⁴Osheki itajonkawenteeyakaeni
akimoshirewenteeyantyaaririni,
rantakaeniro maawaeni ikantakaeri.
Ikashiyakae ramitakoeyeeni eero
akowantawo antero kaari kameethatatsi
jaka kipatsiki. Eejatzi ramitakoeyeeni
akimiteeyantyaaririni rirori. Tee
akimitari iroñaaka riraga theenkanta-
tsiri.

⁵Tema rantakaeniro Tajorentsi
maawaeni iroka, rootaki okameetha-
tantari akañaaperotya kameetha
ameentyaari Jesoshi. Aririka
ameentyaari, roojatzi ari okameethatzi
akameethatanaki. Aririka akameetha-
taki, okameethatzi eejatzi ayoperota-
naki oetarika ikowakaakaeri. ⁶Aririka
ayotaki oetarika ikowakaakaeri,
okameethatzi eejatzi aamakowentya
apaniroeni anantyaawori. Aririka
aamakowentanakya, okameethatzi
akyaaryoowentero ikowakaakaeri.
Aririka akyaaryoowentero ikowaka-
kaeri, okameethatzi eejatzi oshiyako-
tyaari Tajorentsi, antapiintziro okaatzi
kameethatatsiri. ⁷Aririka oshiyakotyaari
Tajorentsi, antapiintziro okaatzi
kameethatatsiri, okameethatzi eejatzi
anintaperoeyanakirini maawaeni
ayemijantzinkarite, eejatzi okameethatzi
aneshironkateeyanakirini maawaeni
atziri. ⁸Aririka pantaperoeyanakironi
maawaeni iroka, ari osheki pantakiniri
Awinkatharite Jesokirishito, eejatzi
piyotaperotanakiri. ⁹Riraga kaari
anteroni irokapaeni ikimiwita
kamampowaakitatsiri. Tema ipeyakotari
osheki ranteeyawitakawoni kaari
kameethatatsi paerani, omaanta
Awinkatharite ineshironkaperotakiri,

rowameethashiryaakiri, ari tee ikenkithashiriio eejatzi kaari kameethatatsi rantzimotawitakariri.

¹⁰Iroñaaka, noyemijantzinkarite, eero pikimitari riroripaeni inta pikyaaryoo-wentaperotero panteniri Tajorentsi maawaeni ikowakagaeyakimirini. Tema pikowaki piyote ikaemakimi Tajorentsi eejatzi riyoyaakimi. Aririka pantapiinta-kiro maawaeni iroka, eero pipakagaero paapatziyari Jesoshi. ¹¹Okantyaatakya raantaneemiri janta jenokinta, janta ikantani ipinkathariwenantzi Awinkatharite Jesokirishito: riraga owawijaa-koeయాကာရ်း.

Eero pipeyakotziro iroka nokantakimiri

¹²Tee owakira pikemaeyakironi iroka nokantakimiri: piyotziteeyawoni, eejatzi pimatayitakironi kameetha. Omaanta okameethatzi eekiro niyaatatyepiiteemiro eejatzi nokenkithashiryaakagaemiro. ¹³⁻¹⁴Riyotakaakina Awinkatharite Jesokirishito eero ojamanitzi nokamantyaari. Omaanta okameethatzi nokenkithashiryaakagaeyemironi roojatzi nokamantakya. ¹⁵Roojatzi nokamantaka, eero pipeyakotantawo, inta pikantyaani pikenkithashiryaapiintyaawo.

Kameetha iyotagaeyakaeni iñaani Tajorentsi

¹⁶Tema nokamanteeyakimini iinja ipokae eejatzi Awinkatharite Jesokirishito, osheki ipinkatharentsitapaaki. Kyaaryo iroka nokantakimiri, tee nokamantashiteeyemironi naamaashiteeyakarini. Tema naakapaeni ñaaperoyakiririni Jesoshi paerani ishipakiryaaki eejatzi itajonkantayitakini. ¹⁷⁻¹⁸Paerani riyatantakarini Jesoshi tonkaariki, noyaatanakiri naaka eejatzi paashini apite riyotaanewo; noñaape-

roeyakirini ishipakiryaanaki, eejatzi nokemaeyawakirini Pawa Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri. Ikantzi: “Rirotaki irika notyomi nonintaperotziri, osheki noñaaperotakiri ikameethatzi”.

¹⁹Eejatzi eenitatsi iroñaaka rojankinatziteeyanarini riraga kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi paerani: okyaaryooperotatzi. Okameethatzi pikenkithashiryaaperoyemironi okaatzi rojankinatzi; tema iyotaatziimi piyote okyaaryooperotzirikakaatzi riyotaantziri paashinipaeni atziri. Okimitakawo oorentya tsiteniriki: eerorika oorenta, eero aminashita. Ari okameethatzi pikantyaani pikenkithashireeyeroni Jankinarentsipero, roojatzi kitejiriki ipokantyaari Jesoshi; roojatzi riyotakaaperoyemini Tajorentsi, okimitzimoyemini okitejitaperotzi. ²⁰⁻²¹Nokowaki piyoperoyemironi iroka: rowaga rojankinarini riraga kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi okameethaperotaki. Tee riyotawitani irirapaeni, riraga paejatziiteni, kaari ashitawori rojankinari rirori; omaanta iyotagaeyakirini Ishire Tajorentsi, rootaki rojankinatantakawori iroka.

Ikenkithatakotziri amatawitantatsiri

2 ¹Eeniwitacha paerani kamanantawitachari ikaateeyinira ijoriyotzinkaritepaeni, omaanta ramatawita-gaanteeyirini; roojatzi ijeeki iroñaaka amatawiteeyemironi theeyaantsi, itheeyakotyari Tajorentsi. Tema ayoteeyakini ikamawenteeyakaeni Jesoshi aateeyantyaarini jenokinta, omaanta ikante riraga amatawitantatsiri: “Eero apinkathatzi Jesoshi”. Rootaki kaari ojamanitanta rowashironkaaperoteri Tajorentsi. ²Eenitatsi osheki

eerokapaeni rirotaki oyaaterini: pikimityaari, tema pantayitzironi kaari kameethatatsi; rootaki itheenkantee-tyaawori Naagantsipero kenkithatako-tziriri Jesokirishito. ³Osheki ramatawi-teeyemini riroripaeni, riyotaashitayite-mironi oetarikapaeni rayitantemiriri piyorikite. Paerani ikantzi Tajorentsi: “Aritaki nowashironkaaperoeyakirini riraga amatawiteeyeririni aapatziya-nari”. Kyaaryo, eero ojamanitzi riyateeyeni paamariki kaari tsiwakani-tatsini.

⁴Paerani riraga ronampiripaeni Tajorentsi ipiyathateeyakarini, rantayitakironi kaari kameethatatsi. Rootaki rowashironkagaeyantakaririni, rookae-yakirini janta jaawiki janta otsitenitape-rotzinta. Aritaki ijeekanaki riroripaeni janta, roojatzi ikantakowenantaariri Jesokirishito iinja. ⁵Pamine, rowama-gaeyakirini Tajorentsi riraga atziripaeni paeraniperoroña. Tee ipinkathateeyirini rirori, rootaki rotyaanantakanariri oonkawo agaeyakirini. Tekatsi paashini rowawijaakote, apatziro Noe, itomi 3 eejatzi iinapaeni, ikaateeyini 8. Tema rirotaki kenkithatakagaeyawitakaririni atziripaeni, ikanteeyawitakarini okameethatzi pookero kaari kameetha-tatsi, pantero kameethatatsini. ⁶Eejatzi paeraniperoroña itagaeyakirini Tajorentsi maawaeni joroomajatzi, eejatzi maawaeni komoorajatzi; itagaeyakironi ipankopaeni, rowaagawo, maawaeni. Ootaka maawaeni. Okameethatzi iroñaaka akenkithashiryaa-kopero-tyaawo rantakiri Tajorentsi, ayoteeyantyaarini ari rowashironkagaeyakirini iinja maawaeni kaari pinkathat-ziriri. ⁷⁻⁸Ari ikameethashiryaa-kirini Rooteni; ijeekawitani janta Joroomaki, omaanta osheki rowashiretakotakari ijeekimoteeyakirini, iñaakiri, ikemiri ranteeyakironi oshekipero kaari

kameethatatsi. Osheki ikenkithashiryaa-kotakari maawaeni kitejiri ikantzi: “¿Iitaka kaari raapatziyeeyantarini Tajorentsi? Raapatziyaarimi ari ijeekimi kameetha”. Omaanta iñaakiri Tajorentsi ikameethaperotaki riraga Roote rootaki kaari itaantari inta rowawijaakotakiri. ⁹Ñaakiro, riyotaperotzi Tajorentsi rowawijaakoeyirini pinkathateeyiririni, omaanta kaari ikimitantari theenkanta-tsiriri. Kyaaryo, rowashironkaeyeerini irirapaeni iroñaaka eejatzi ipokaerika ikantakowenanteeyaaririni, aritaki rotyaantakiri paamariki kaari tsiwakani-tatsini. ¹⁰Aritaki rowashironkagaeyaki-rini maawaeni kowatsiri rantero kaari kameethatatsi antashitayitaworini ikowayitzirini rirori, omaanta rowashi-ronkaaperoeyakirini riraga ñaamintha-tashitawori kaari rayi eejatzi riraga atziri rantatenkatawakaeyaani ishiramparinkaki eejatzi rowashironkaaperoeyakironi rowaga ñaaminthata-shitariri kaari ayi eejatzi rowaga tsinani antatenkatawakaeyaani otsinaninkaki. Eejatzi rowashironkaaperoeyakirini riraga theenkiriri Awinkatharite eejatzi theenkiriri maawaeni jewatatsiri.

Tema osheki ikantakaaperotatya riraga amatawitantatsiri, ikantzimata-tziiri jewatatsiripaeni eejatzi ronampiri-paeni Tajorentsi. ¹¹Omaanta ijeekaeyini ronampiripaeni janta Awinkathariteki, omawitya oshekipero ishintsitzi, tee ipiyatakotari riraga kantzimateeyiririni. ¹²Riraga amatawitantatsiripaeni ikimiteeyakarini tsimeripaeni, tekatsi riyote. Riraga tsimeri ijeekashiteeyaani inimoteeyakirini, roojatzi ikenteri atziri, chek, rowamayeri. Ikimiwitakari riraga theenkantatsiri ikantzimatashitayita-woni kaari riyotzi, rootaki ithonkantaariri Tajorentsi. ¹³Kyaaryo iinja rashironkagaeyakyaani rirori, tema ikantzimatakiri paashinipaeni eejatzi

ramatawitakiri. Riweshiryaawentashita-yitawoni rantero kaari kameethatatsi kitejiriki, omawitya iñaakiri paashini-paeni atziri. Kyaaryo rantzimoteemiro kaari kameethatatsi itsipatantakimiri rootaki itheenkantakimiri atziripaeni. Tee okameethatzi ranteeyirini rirori, omaanta rantakagaeyakimironi kaari kameethatatsi pikimiteeyantyaaririni eerori. ¹⁴Tema iñaawenaperoteeyawoni ishironawo tsinanipaeni, ikantani rantapiintziro kaari kameethatatsi: tekatsi ikantero rookaero, ashi royiro. Rantakagaeyakirini kaari kenkithashi-reeroni kameetha kaari kameethatatsi. Ashi royiro iñaawenaperoteeyawoni ashaagawontsi. Kyaaryo riraga Tajorentsi rotyaanantyaariri rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁵Paerani ikemijantaperotaki kyaaryooperotatsiri omaanta iroñaaka rookakiro, rantashitayitawoni oetarikapaeni ikowakiri. Ikimiteeyakawoni rantakiri Waraamini, itomini Weyori. Ikenkithatawitawoni paerani iñaani Tajorentsi, omaanta iñaawenaperotakawo ashaagawontsi. Ikowawitakani ipeyiri ashaagantzinkari. Rootaki ikimoshiretantakari ipinatanteetariri ranantyaawori kaari kameethatatsi. ¹⁶Tee raapatziyaperotari Tajorentsi omaanta royaatakiri kowaentsiri ipinateri ashaagawontsi. Ari romapokashitakari iwoorote iñaanatakiri, kimitaka rirotakimi atziri. Tee riyotzi Waraami riro ñaawaetakaakiriri Tajorentsi. Ikiyaperotakiri rompojantakariri, ipiyawaantetantakariri, roojatzi iñaakiri ronampiri Tajorentsi rootaki osheki rotsikanatantakariri, eejatzi osheki ikenkithashiryaanaka: tee ikenkithashiryaawitanaawo eejatzi ashaagawontsi.

¹⁷Aririka pikeekakotero iñaawo iyawaa-tantyaari tema pikowaperotaki ojeeki iñaawo. Omaanta aririka opiryaataki, tema tee

okameethatzi, tekatsi paye iñaawo. Ari riraga amatawitantatsiri roshiyakawo piyanarite piryaateentsiri iñaawo: tee ikameethatzi. Osheki iñaawaetashita, wero, wero, wero, omaanta tekatsi ramitakotemi. Eejatzi ikimitawitakawo menkori, aririka piñaakiro amakiro tampyaa, pikenkithashireeya: “Oparyatye inkani”. Omaanta kimitawitaka amatawiwitakimi, teemaata opariye. Eeniro ijeekaperotantyaari rirori janta otsitenitaperotzinta riwetsikakiniriri Tajorentsi. Tema rootaki paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁸Osheki ikantakaaperota eejatzi ikantapiintzi: “Ñaakiro, nantashitayitakawoni oetarikapaeni nokowayitzirini”. Ari ramatawitayitzirini osheki owakira aapatziyawitakariri Jesoshi: owakira rookawitakawo kaari kameethatatsi rantayitzirini, omaanta rantakagaeri eejatzi. ¹⁹Ikanteeyirini: “Tema irira Tajorentsi owawijaakotzimiri, tee pimatziro powawijaakotya apaniroeni. ¿Iitaka kaari panantawo oetarika pikowayitzirini? Tema ineshironkatakimikya, eero ikijawentzimiro. Thame pikimitena naari”. Rootaki ikantayitawitarini, omaanta osheki ramatawitantzi. Tee imatziro rirori rantero oetarika ikowaki inta rantapiintziro kaari kameethatatsi. Tema piyotzi aririka ranaakoteetakae oetarika eero amatziro apaniroeni ookaero iroka. ²⁰Pamine, paerani riraga amatawitantatsiripaeni rantapiinteyawitawoni kaari kameethatatsi ranteeyironi maawaeni theenkantatsiri. Roojatzi riyotaakoteetakiri Awinkatharite Jesokirishito riraga Owawijaakotakaeri, ari ipakaawitakawo rantziro kaari kameethatatsiri. Roojatzi ipiyashitantaawo rantziri paerani. Iroñaaka tekatsi ikantya ipakantyaawori eejatzi rantayitzirini, rootaki osheki rowashironkaaperotantyaari. ²¹Ñaakiro, okameethawita eero riyotzimi riroripaeni ijeeki kameetha. Tema iroñaaka tee ikoyi rantero okaatzi ikaminaakiriri Tajorentsi, omawitya okameethaperotaki;

rootaki tekatsi okantya rawijakotantyaari.
²²Ikanteetzini: “Riraga otsitzi roepiyeero iyamaankani, rowaawo”. Eejatzi ikanteetzini: “Atsipetashitakari akiweri chaancho, tema eejatzi ipiyanee rantaata-paero jampowatha”. Kyaaryootaki ikanteetziri. Aritaki ikimiteeyarini rirori riraga iyotakowitariri Jesoshi omaanta kaari aapatziyariri, ipiyakoteeyaawo kaari kameethatatsi.

**Ikenkithatakotziri Jesoshi
 ipokanteeyaari ikantawenteri atziri**

3¹⁻²Ari, noyemijantzinkarite, piyoteeyini nonintaperoyakimini. Paerani nente nitantakimirori nojankinatakimiro, nokenkithashiryaakaakimiro rojankinatizini-riri riraga kamanantayitzrorini iñaani Tajorentsi kameethashiretatsiri paerani. Eejatzi nokenkithashiryaakaakimiro maawaeni ikaminaakaeri Awinkatharite, riraga owawijaakotakaeri. Roojatzi rotyaanteeyakinarini aapatziyakagaeyemirini. Iroñaaka napiiteemiro nojankinateemiro pikenkithashiryaakoperotantyaawori maawaeni okaatzi kameethatatsiri.

³Okameethatzi piyoteeyeni eerotzitarika ipokira Awinkatharite, ijeekera osheki theenkantatsiri, rantashitayijeempiyaawoni oetarikapaeni ikowayitzirini rirori.

Ishirontawenteeyarini Awinkatharite,
⁴ikanteeyeni: “¿Ikantzima Jesokirishito ari ipokae? Injii, injii, injii. ¿Litarika iroñaaka? Tema kamaki paerani. Eero ipokae. Paerani raamaawitarini riraga itakaantaworini aapatziyariri roojatzi ikamaki, omaanta tee iñiiri, roojatzi iroñaaka. Paejatotaki paerani. ¿Piitzima eeroka ari piñaagaeri? Injii, injii, injii. Roojatzi okantani kipatsi, tee opaashinitzi”. Rootaki ikanteeyirini theenkantatsiri.

⁵Riyotaki itheeyashita, omaanta tee ikoyi ikenkithashireero rantayitakirini Tajorentsi. Paerani ikantaki rirori: “Otzimeeta jenoki, eejatzi otzimeeta kipatsi”, roojatzi

otzimantakari. Ari riwetsikakiro kipatsi, shitowanaki niyanki inkaareki, iroñaaka otapotakawo inkaare. ⁶Aritaki okantakari paerani, omaanta roojatzi rowashironkagaeyakirini riraga atziri eejatzi piratsipaeni ikaateeyinira ijeekantakarira Noe paerani. Rootaki rowashironkaanteeyakaririni, tee ijeekaeeyini kameetha. Ari opariyaki antawo inkani, oonkanaka maawaeni kipatsi, eejatzi ithonkaeyanakani theenkantatsiri. ⁷Eejatzi ikantzi Tajorentsi: “Iinja notayero jenoki eejatzi kipatsi, eejatzi notaakoeyerini maawaeni jeekantawori”. Tema paerani ikantzini: “Niwetsikero kipatsi”, roojatzi otzimantakari. Iroñaaka ikantzi: “Iinja notagaero kipatsi”, tema eejatzi rantero. Kyaaryo tekiraata omonkaatya itaanteeyaawori, omaanta iinja itagaero, eejatzi itaakoeyerini maawaeni theenkantatsiri, rowashironkagaeyerini.

⁸Iroñaaka, nonintanewopaeni, pikenkithashiryaakoeyeroni iroka: aetakaawitawo 1000 ojarentsi paeraniperoroña. Omaanta tee iitziro riraga Tajorentsi. Iñaakiro tee ojamanitzi, okimitzimotakari apaani kitejiri. Aeteeyironi tee ojamanitzi apaani kitejiri, omaantakya irira iñaakiro ojamani, okimitzimotakari 1000 ojarentsi. ⁹Ñaaakiro, aetakaawiteeyakawoni opaeranitaki, tekira imonkaatziro ikantakaeri: tekira ipokae Awinkatharite. Omaanta tee iitziro rirori opaerantzi. Eero ramatawitee, omaanta ojamani royeeyirini theenkantatsiri, ikowaki ikenkithashiryaaperoteeya, retakotantanakya okaatzi kaari kameethatatsi rantakiro eejatzi rookero. Ikowakiri maawaeni atziri eero riyaatanta paamariki kaari tsiwakanitatsini. ¹⁰Omaanta kyaaryo iinja romapokaperotapae Awinkatharite, ipokaerika. Okimitaaganki tee ayotzi tsika ikaatzika ipoki koshintzi eejatzi tee ayotzi tsika ikaatzika ipokae Jesoshi. Antawo otonkanaki jenoki, toon: othonkaperotanakya, thopereee. Itaaperotanakya ompokiro, oorya, kashiri, maawaeni. Eejatzi kipatsi,

otaanakya; eejatzi otaakotaperoezana-
kyaani maawaeni riwetsikakiri Tajorentsi
jaka kipatsiki eejatzi itaakoeyanakyaani
maawaeni atziri: jeeei.

¹¹Ari iroñaaka ayoteeyanakini
othonkaeya maawaeni añeeyirini,
rootaki okameethatantari akenkithashi-
ryaanakya, aapatziyaperotyaaari
Tajorentsi, kameetha ajeekaperote.

¹²Kameetha aamagaeyaarini Jesokiri-
shito ipokae, kameetha eejatzi anteeye-
nirini maawaeni ikowakaakaeri ishintsi-
tanteeyaari ipokae. Aririka omonkaata-
kya, otaanakya jenoki eejatzi jenokijato-
paeni othonkaeyanakyaani, maawaeni,
thopereee. ¹³Omaanta eenitatsi paashini
ikantakaeri, ayotaki eero ramatawitee.
Tema ikantzi: “Niwetsikae paashini
jenoki owakirari, eejatzi kipatsi
owakirari. Okameethaperotee roori,
eero ijeekae antayiteeroni kaari
kameethatatsi”.

Riweyaantapaakari rojankinari

¹⁴Rootaki nonintaperotanewopaeni,
paamagaeyantaworini ikantakaeri.
Pikañaaperoty pijeeki kameetha
pikimitya Tajorentsi, eejatzi paakamee-
thatawakagaeyaani; roojatzi aririka
ipokae, iñaaperotapaakimi pikameetha-
perotaki, tekatsi pantani. ¹⁵⁻¹⁶Eejatzi

pikenkithatakotero iroka: kyaaryo,
tekira ipokae Awinkatharite, omaanta
royagaeyakirini paashinipaeni atziri
raapatziyeeyarini rirori rawijakoe-
yanteeyaarini. Rootaki rojankinateeya-
kimirini Paaworo rirori, riraga anintape-
roeyirini. Osheki riyotaakiri Tajorentsi
irira. Roojatzi rirori ikamantakotakaero
iroka maawaeni rojankinari. Eenitatsi
pomeentsitagaanteenchari rojankinayi-
tzirini. Iroñaaka riraga kaari iyotatsi,
riraga kaari aapatziyaperotariri Jesoshi,
ikinakaashitakawo iñaani Paaworo, tee
rothatayiro ikamantakotero. Eejatzi
ikinakaashitayitakawoni paashini iñaani
Tajorentsi, rootaki rowashironkae-
yantaayaririni iinja.

¹⁷Ari, nonintaperotanewopaeni,
nokamantakimi tsika okantyaari iinja.
Nokamanteeyakimini ijeeki riraga kaari
kameethatayitatsini, piyathateeyaaririni
Tajorentsi, riyotaantero theeyaantsi.
Kyaaryoowa, paapatziyarikari, ikompi-
takaemikari. ¹⁸Eekiro piyaatatye
paapatziyaperotyaaari Awinkatharite
Jesokirishito, riraga owawijaakoeyakae-
rini, piyoperotantakariri. Thame
iroñaaka eejatzi apinkathataperoeyerini,
akanteetatyeeyaani. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinatzimirori:

Peetero

RITAKANARI ROJANKINATZINIRI JOWA RIYOTAANEWOPAENI

Riraga
iyotakoperotakagaeyakaeririni
Tajorentsi riyoteeyakaeni
tsika akantyaari ajeekantyaari
jenokinta

1 ¹⁻²Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Jowa jankinatzimirori iroka. Iroñaaka nojankinatakotakiri itaperotakawori ijeeki. Paeraniperoroña, tekirani otzimini kipatsi, roojatzi ijeekitani riraga Jesoshi. Itsipatakarini ashitariri, riraga Pawa Tajorentsi, roojatzi ipokantapaaka jaka kipatsikika. Rirotaki iyotakoperotakagaeyakaeririni Ashitariri. Ikanta riyotagaeyakinani tsika akanteeyarini ajeekashiryaaantee-yari jenokinta. Naaka maawaeni riyotaanewo nokemapiinteeyakirini, noñaapiinteeyirini, naminapiinteeyakirini, nopampitapiinteeyakirini: iroñaaka nokamanteeyemini tsika ikantari, eejatzi nokamanteeyemini tsika akantya añaaperotanteeyaririni janta jenokinta. ³Ira noñaaperotakiri, nokemaperotakiri, rirotaki nokenkithatakotziri. Iroñaaka nokamantaperotemi tsika pikantya pikempiyaaaminthatantenari kijokiro powanakina naaripaeni. Eejatzi akempiyaaaminthatantyaariri Ashiteeri, eejatzi Itomi, riraga Jesokirishito.

⁴Nojankinatzimiro iroka akimoshirepe-rotanteeyarini kameetha.

Roshiyaperotakawo
Tajorentsi kitejiri

⁵Iroñaaka nokamantemiro ikamantakinari rirori. Maawaeni okaatzi rantziri Tajorentsi okameethatzi, rootaki roshiyaperotantakawori kitejiri koñeetyaaki kameetha: tee ikemakaaneentawo rantziro kaari kameethatzi, rootaki kaari itsitenitaneentari rirori. ⁶Akanterika: “Nokimitakari: tema kijokiro nowakiri”, omaanta eenirorika antapiintziro kaari kameethatzi, okimitaka eeniro akinaki tsiteniriki: atheeyashitaka amatawitaashitakari paashinipaeni. ⁷Omaanta Tajorentsi ikameethaperotaki, ikimitakawo ikinanaki rirori kitejiriki. Eejatzi aari, aririka kameetha ajeeki, okimitaka ajeekaki kitejiriki, akimitakotakari ikimitaaga rirori: akameethatawakagaeyakani. Ikamawentakae Jesoshi, riraga itomi Tajorentsi rowawijaakotantakaeri: okimitaka rapaawentakae riraa okitetanteeri kaari kameethatzi antziri. Rootaki iñaaperotanteeri Tajorentsi aaka kimitaka tekatsi antani. ⁸Akanterika: “Tee nantziro kaari kameethatzi”, aaka amatawitaacha apaniroeni, tekiraata ayotaperotziroota kyaaryooperotatsiri. ⁹Tee ramatawitee Tajorentsi, ikameethaperotaki eejatzi

ikyaaeryoowentziro okaatzi ikantakaeri. Aririka athawetakotya akanteri: “Nantakiro iroka kaari kameethatatsi, eero napiiteero, eero pikijawentanawo inta pipeyakotewnawo”, aritaki imatakiro: kyaaryo ikaminthaakae, rowameethatakae, tema apaatawentakae riraa Jesoshi paerani okitetakaakae. ¹⁰Akanteririkami Tajorentsi: “Tee nantziro kaari kameethatatsiri”, kimitaka akimitakaantakariri rirotoke theeri Tajorentsi. Tema ikantzi Iwaperiteki: “Maawaeni atziri rantziro kaari kameethatatsi”. Akanteririkami Tajorentsi: “Tee añiuro nantani”, rooma tekiraata ayoperotziro kameetha kyaaryooperotatsiri okantziri iñaani. Tema athañaakawo okaatzi ikantakaeri.

2 ¹Iroñaaka, niyotaanewopaeni, nojankinateeyemironi eero panantawo kaari kameethatatsi. Eenitatsi Pawakinta ñaanatakowenteeyakaerini, riraga Jesokirishito, ikameethaperotaki. Aririka antero kaari kameethatatsi, ari iñaanatakowentakae. Ikanteri Ashitariri: “Pikaminthayeri riraga aapatziyanari; tema nokamawentakiri”. ²Eenitatsi anteeyakirini maawaeni, rootaki ikamawenantakaeri rirori koroshiki ikowashitaka. Tee apatziro ikamawenteeyirini anampijatzipaeni aaka, inta eejatzi ikamawenteeyakirini rirori maawaeni atziri, rowameethatanteeyakaerini Tajorentsi, eejatzi riroripaeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Roojatzi aapatziyaririka irira, eero ikijawenteero Tajorentsi kaari kameethatatsi anteeyakirini, eero rowashironkagae.

**Aapatziyaperotariri Tajorentsi,
rirotaki iyotziriri**

³Aririka akemijantaperotapiintero ikaminaakaeri Tajorentsi, ayoperoeyakini asheninkatakari. ⁴Eenitatsi kantashitachari ikantzi: “Nosheninkatakari Tajorentsi”, omaanta tee imonkaatziro rantziniri ikaminaawitariri, rirotoke theyinkari, riro

amatawitaacha apaniroeni. ⁵Omaanta aririka antaperotakiniri ikaminaakaeri Tajorentsi, aakaperotaki nintaperotakiriri. Rootaki ayotawakaantakariri akimitakariri.

⁶Akanterika: “Kijokiro nowakiri Tajorentsi”, kameetha akanteetateyeyaani akimitakotyaari, ajeeki kameetha ikimitaaga Jesokirishito ijeekawitani paerani.

⁷Nonintaperotanewopaeni, kaari owakirari iroka nokaminaakimi, inta paerani pikemakiro. Paerani pitakawoni paapatziyakarini Jesoshi riraga Tajorentsi ikaminagaeyakaerori. ⁸Tee ayotawitani, okimitzimotawitakaeni ajeekaki tsiteniriki, omaanta ipokashiteeyakaeni riraga Jesokirishito riyotakaakae, iroñaaka okimitzimotana-kae ajeekae kitejiriki. Rootaki napiitantzimirori. Ikyaaeryoowentakiro Jesokirishito inintaperoeyakaeni. Eejatzi eerori ari pikimiyta pikyaaryoowentero pinintaperoeyerini paashinipaeni.

⁹Aririka akantashitya: “Nokinaki kitejiriki, niyoperotziri Tajorentsi”, omaanta eenirorika oonari ayemijantzinkarite, tekiraata ajeeki kitejiriki, inta eeniro akimita paerani akinaki tsiteniriki. ¹⁰Omaanta aririka anintaperoteri ayemijantzinkaritepaeni, tema eekiro aatatye ajeeki kitejiriki, akimitakariri Tajorentsi, eejatzi eero antapiintziro kaari kameethatatsi. ¹¹Omaanta ooñaririka rirori, kimitaka akinaki tsiteniriki, eeniro antapiintziro kaari kameethatatsi. Tee ayotzi tsikarika akinanaki, kimitaka otsitenitzi-motakae, rootaki kaari añaantawo oetarika.

**Eero pikowaperotziro rantapiintziri
theenkantatsiri**

¹²Nonintanewopaeni, eeniro panteeyawitakarini, omaanta rowawijaakoeyakimini Jesoshi. Tema ipeyakotakimiro

Tajorentsi okaatzi pantawitakari. Rootaki iroñaaka nojankinatantzimiro iroka. ¹³Eeroripaeni yotziriri kameetha Tajorentsi oshiyariri shirampari pishintsishiretaki tema piyoteeyakirini Jesokirishito riraga itaperotawori ijeeki, rootaki nojankinatantzimiro iroka. Eeroripaeni antziniriri Tajorentsi oetarikapaeni, poshiyakari ewankari-paeni, tema panaakotakiri Jatanaashi tee pantziniri ikowakaawitakimiri, rootaki nojankinatantzimiro iroka. ¹⁴Kyaaryo nojankinatzimiro eeroripaeni kimitakimi neentsitepaeni, niyotaakimiro paapatziyari Jesoshi rootaki piyoteeyakirini ashitakaeri. Eeroripaeni antaripaeni, piyotakiri riraga itaperotawori ijeekaperotzi, rootaki nojankinatantzimiro iroka. Eeroripaeni ewankari, pishintsiteeyanakini, pikyaaryoowentaperotakiro ikantziri Tajorentsi, eejatzi tee paapatziyanaari Jatanaashi, rootaki nojankinatantzimiro iroka.

¹⁵Eero pikowaperotziro pantero rantapiintziri theenkantatsiri. Eero pikowaperotziro oetarikapaeni tee okameethatzi ikowaperotziri jeekayitatsirini kipatsiki. Aririka pikowaperotero, eero pimatziro pinintaperoteri Tajorentsi. ¹⁶Riraga kowaperotachari ijeeki kimitariri theenkantatsiri eejatzi kowashitachari rashitari oetarikapaeni tema ari ikanteeyani jaka: ikenkithashiryagaeyakironi oetarika ikowaperotakiri ranteri. Ikowaperotakiro oetarika iñaakiri, ikantakaaperotawo rashitawitaripaeni. Tee riro yoteroni Pawa Tajorentsi, inta yotagaerori theenkantatsiri tsika ikanta ikenkithashiryaaantari. ¹⁷Opeyaneeya jeekayitatsirini kipatsiki, eejatzi opeyaneeya maawaeni ikowae-

yawitarini theenkantatsirini. Omaanta aririka anteniri Tajorentsi ikowakaa-kaeri, akanteetatyeeyaani ajeekae janta jenokinta Pawaki.

Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi

¹⁸Niyotaanewo, rooteentsi ipokae Jesokirishito riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, eero ojamanitzi. Pikemakotakiri riraga paashini pokatsini, riraga amatawitantashitachari, kantatsini: “Tee ratziritapaaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee ipoñeeya jenokinta Jesoshi. Kaari irira Rotyaantanewo Tajorentsi”. Irika iiteetziri Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi:^a omaanta nokantemi, areeteeyakani osheki riroripaeni. Eenitatsi iroñaaka osheki amatawitantatsiri itheenkiri Jesoshi, rootaki ayoteeyantakarini eero ojamanitzi ipiyaperotanteeyarini Rotyaantanewo Tajorentsi jaka kipatsikika. ¹⁹Paerani ikaateeyawiteeni riraga amatawitantatsiri, ikemijantawitani rirori, omaanta iroñaaka rotsiparyanee. Tee ikimitaperotee. Ikimitaperotakaerikami, kijokiro rowanakaemi, omaanta rotsiparyagaeyakaeni. Iroñaaka riyotaperotanakiri maawaeni atziri tee ikimitee aaka, tee raapatziyaperotari Jesoshi. ²⁰Omaantakya eeroka, rotyaanteeyakimironi Tajorentsi Ishire, okithaatakaapaakimi. Iyotaaaperotakimiro, rootaki pinashitanteeyakaworini eeroka kyaaryooperotatsiri eejatzi kaari kyaaryooperotatsi. Tee pikimitari riraga kaari yoteroni kyaaryootatsiri: tee riyotzi irinta. ²¹Piyoteeyakironi kyaaryootatsiri, rootaki nojankinatantzimiro iroka. Piyotaki amatawitantatsiri: eero ipoña Tajorentsi, tema rowaga

a 2.18 Ipaante paashini *Peru*-jatzi okantzi “Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi”: “Anticristo” eejatzi “enemigo de Cristo”.

iñaani Tajorentsi rootaki kyaaryooperotatsiri. ²²Theeyaperotachari riraga Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi riraga kantashitachari: “Riraga Jesoshi, kaari Rotyaantanewo Tajorentsi”. Tema itheenkakiri Ashitakaeri eejatzi itheenkakiri Itomi. ²³Riraga theenkakiriri Itomi Tajorentsi, tee riyotziri Ashitariri eejatzi. Omaanta riraga kantaperotatsiri: “Jesoshi rirotaki Itomi Tajorentsi”, tema rirotaki yoperoztziriri ashitariri. ²⁴Pikanteetatyeyaani pikenkithashireero pajankaneki iroka kyaaryooperotatsiri pikemakiri paerani. Aririka pikenkithashiryaaperotakiro, aritaki kijokiro powanakiri Itomi Tajorentsi, eejatzi Ashitariri. ²⁵Ajaa, iroka ikashiyakaakaeri: “Okanteetatyeyaani ojeeki pishire”.

²⁶Ari nojankinatakotakiri riraga amatawi-teminimi, nokantemi: “Kyaaryoowa, ramatawitzimikarira”. ²⁷Omaanta rotyaantakimiro Tajorentsi Ishire, okithaatakaapaakimi. Rootaki kaari pikowanta paashini yoteemini. Okithaataantakaakimiri, omatakayemiro othotyemiro maawaeni iyotaaperotemiro. Kameetha iyotayemi, tee otheeyaniita. Rooma iyotaakae kijokiro oyeri Jesokirishito: ari kijokiro poyeri, pikantyaani.

Reentsitetakae Tajorentsi

²⁸Iroñaaka, niyotaanewo, pikempiyaminthatakari Jesokirishito. Iinja ipokapae. Aririka pikantyaani pikempiyaminthatakari, ari piweshiryaawentawakyaari, eero pipashiwentakaawakari aririka ipokae. ²⁹Aritaki ayotaki ikameethataki Tajorentsi. Aririka eekiro riyaatatyee rantero kameethaperotatsiri riraga atziri, aritaki ayotanakiri rirori reentsitetakari Tajorentsi.

3 ¹Tee amatziro athotyero tsika okaatzika inintaperotakae Pawa Tajorentsi. Tema ikantakae rirori:

“Eerokateeyakini notyomipaeni, nishintyopaeni”. Kyaaryo ikantzi. Ñaakiro, osheki inintaperotakae. Omaanta tee riyotziri theenkantatsiri tsikarika ikanta, rootaki kaari riyotantee aaka rashi reentsite. ²Iroñaaka, nonintaperotanewopaeni, eeroka itomipaeni Tajorentsi, rishintopaeni. Tekira ayotzi tsikarika akantaperotyaaari iinja. Aririka ipiyapae jaka kipatsikika Jesoshi, añaawaeri tsikarika ikantaperota. Roojatzikya akimitaperotanakyaari aaka. ³Ayoteeyirini rirorika piyaacha, rootaki akowantakari iroñaaka akameethatanaki: akimityaari rirori, ikameethataki. ⁴Omaanta aririka eekiro aatatyee antero kaari kameethatatsi, tee aapatziyaperotawo ikaminaawitakaeri Tajorentsi. Tee okameethatzi apiyathatyaawo ikaminaawitakaeri. ⁵Rooma piyotaki ipokapaaki riraga Jesoshi paerani jaka kipatsikika imatakakaake eero anantawo kaari kameethatatsi. Piyotaki eejatzi tee ikemakaaneentawo rantziro rirori kaari kameethatatsi. ⁶Rootaki aririka kijokiro owanakiri, eero antapiintziro aari kaari kameethatatsi. Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi tekira raapatziyari rirori eejatzi tee riyotziri tsikarika ikanta.

⁷Rootaki nokantemiri niyotaanewopaeni, eero pishinetziri paashini rantakayemiro kaari kameethatatsi. Aririka eekiro aatatyee antapiintero kameethatatsiri, tema akameethataki: amonkaatakari Jesokirishito, ikameethataki. ⁸Omaanta riraga antapiintzirori kaari kameethatatsi, reentsitetakari iwinkatharite kamaariipaeni: rooma rirotaki itaperotakawori antzirori kaari kameethatatsi. Rootaki ipokantapaakari Itomi Tajorentsi. Ro ipokashitaperotziri rookakayeri maawaeni rantayitzirini iwinkatharite kamaari. ⁹Aririka reentsitetakae Tajorentsi, eero antapiintziro kaari

kameethatatsi. Reentsitetakae, rootaki okithaatakaantaakaeri Ishire, akimitakari riraga Tajorentsi. Rootaki kaari antapiniantawo kaari kameethatatsi. ¹⁰Rootaki ayotantakarari asheninkatakari Tajorentsi. Riraga kaari antzirori kameethatatsiri, tee isheninkatari Tajorentsi. Eejatzi ikimita riraga kaari nintaperotziri iyemijantzinkarite eejatzi paashinipaeni atziri, tee isheninkatari Tajorentsi, rootaki ayotantariri reentsitetakari iwinkatharite kamaari. ¹¹Ajaa, iroka ritakimiri Tajorentsi ikantakimiri paerani owakira paapatziyantakariri: “Okameethatzi anintashireperotawakagaeyaani”. ¹²Eero oshiyakotari Kayeeni, riraga jeekatsiri paeraniperorona: reentsitetakari iwinkatharite kamaari. Tema roonakari rirentzi rootaki rowamaantakariri irira. ¿Iitaka rowamaantakariri? Ashi royiroy tee ikameethatzi, omaanta iñaakotakirira rirentzi kameethataki okaatzi rantakiri, rootaki rowamaantakariri.

Pinintaperoteri piyemijantzinkaritepaeni

¹³Noyemijantzinkarite, ikijemirika theenkantatsiri, eero pikenkithashiryaa-shita, “¿Iitaka ikijantakinari?” Rooma ashi royiroy theenkantatsiri ikijantzi. ¹⁴Anintaperotakiri ayemijantzinkarite, rootaki omawitya paerani tee ayotawitarini Tajorentsi akamashirewitaka, iroñaaka aapatziyari rootaki owañaashiretantakaeri Ishire. Ayoperotziri iroka tema rootaki anintaperotantakariri ayemijantzinkarite. Riraga kaari nintashireperotziri aapatziyariri Jesoshi, eekiro riyaataye ikamashireperotzi. ¹⁵Riraga oonakariri atziri, aritaki ikenkithashiryaaakotziri Tajorentsi, rirotaki owamaantatsiri. Piyotaki eero ishinetziri Tajorentsi owamaantatsiri ikanteetatyeeyaani itsipatyari inta rotyaanteri paamaariki. ¹⁶Riraga Jesokirishito riro kowashiteencha ikamawentakae, rootaki ayotanta-

kariri inintaperotakae. Eejatzi akimitya aari. Okameethatzi apashityaari ayemijantzinkarite oetarika koetyeemotariri omawitya roojatzi akamantakya.

¹⁷Añaawitaririka rashironkaaka osheki ayemijantzinkarite, teerika akoyi akaminthayeri, ¿anintaperotzirima Tajorentsi akimita akantzi? Teewee.

¹⁸Nonintanewopaeni, tee okameethatzi akantashitya: “Nonintaperotziri maawaeni”. Inta okameethatzi aneshironkaperoteri, eejatzi anintaperoteri amitaoperoteri maawaeni.

¹⁹Rootaki ayoperotantakariri oyaataperotakiri Tajorentsi, tee añiuro antani. Rootaki iñaaperotanteeri rirori akameethaperotee. ²⁰Omawitya ajankaneki okantakotakae: “Eenitatsi pantani”, tema Tajorentsi ranaakotakiro ajankane: riyotzitakaero maawaeni, oetarikapaeni.

²¹Eejatzi, nonintaperotanewo, aririka athawetakoty eejatzi ipyakotenawo Tajorentsi kaari kameethatatsi antakiri, ayotziri eejatzi okameethatzi akenkithatakaapiinteri Tajorentsi.

²²Aririka akemijantaperoteri ikaminaakaeri, eejatzi amateniri ikowakaakaeri, ayotaki aririka akowakoteririka, aritaki ikemakae; tema ari ipashitakaero.

²³Ajaa, iroka ikaminaakaeri: “Paapatziyaari notyomi Jesokirishito. Pimonkaateniri ikantakimiri rirori: ‘Pinintaperotawakaeanyi’”. ²⁴Aririka aapatziyapero-tyaawo ikantakaeri, akempiyamintha-taari. Rotyaantakaeni Ishire okithaatakaakae, rootaki ayotantakariri akempiyaminthatakari.

Piyotaperoteri maawaeni iyotaantzirori kameethatatsiri eejatzi kaari kameethatatsi

4 ¹Nonintaperotanewopaeni, eero paapatziyayitarini intsipaete maawaeni iyotaawitemini: ramatawitzi-mikari. Aririka ikantemi: “Rotyaanta-

kina Tajorentsi”, omaanta pityaawo pojampiteri oetarika riyotagaemiri, piyotantyaariri kyaaryorika rotyaantakiri Tajorentsi. Jaka kipsatsikika eenitatsi osheki kowatsiri ramatawitante. ²Ajaa, iroka piyotantyaariri otyaantanewopaeni Ishire Tajorentsi: ikanteeyemini rirori: “Ipoñaaka Jesoshi riraga Itomi Tajorentsi jenokinta ipokapaaki jaka kipsatsikika ratziritape-rotapaaki”. ³Omaanta tee otyaanziri Ishire Tajorentsi kowatsiri ramatawitemi riraga kaari kantatsini: “Jesoshi rirotaiki Itomi Tajorentsi, ratziriperotapaaki”. Omaanta rirotaiki theenkiriri irira, tema ikimitakari riraga Kijaneentakiriri Rotyaantanewo Tajorentsi. Tema pikemakiri irira ikanteetzi: “Ipoke iinja”. Omaanta nokantemi: “Pokaki kijakiriripaeni iroñaaka”. ⁴Niyotaanewopaeni, reentsitetakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Tema ipinkathariwenantzi irira ranaakotakiri maawaeni kowawitachari ramatawitemimi. Imatakaakimi, rootaki kaari paapatziyantaperotaari Jatanaashi, riraga theeyachari jeekatsirika jaka. ⁵Rooma reentsitetakari irira riraga amatawitantatsiri, rootaki ikenkithashiryaaantakawori ikoyiri atziri. Ikemijantawakiri atziri rirori. ⁶Omaantakya naakapaeni nosheninkatakari Tajorentsi, rotyaanteeyakinani niyotaantyaariri atziripaeni kyaaryooperotatsiri. Raapatziyakae maawaeni iyotziriri rirori, rootaki ayotantariri okithaataakari Ishire Tajorentsi: rowaga yoteeriri kyaaryooperotatsiri. Riraga kaari iyoterini Tajorentsi, tee ikemijantana, rootaki ayotantakariri rirotaiki amatawitantaniri.

Thame anintaperotawakaya

⁷Nonintaperotanewopaeni, thame anintaperotawakaya. Rirotaiki Tajorentsi

itaperotakawori riyotaakae anintaperotawakaantyaari. Aririka anintaperoteri paashinipaeni, aakaperotaki reentsitepero Tajorentsi, ⁸riraga kaari nintashireperotziri aapatziyariri Jesoshi, tee reentsitetari Tajorentsi: reentsitetyaari-rikami, aritaki ikimitakyaarimi rirori, tema ashi royiroyo inintaperotantzi. ⁹Rootaki ayotantakari inintaperotakae, rotyaantakiri Itomi rapintzite kipsatsikika ikamawentakae rowawijaakotantakaeri, akanteetatyeyaani ajeekimotantyaariri. ¹⁰¿Ninka nintaperotantatsiri? Tee aaka anintaperotziri Tajorentsi, inta inintaperoeయాeni rirori. Rotyaantakaeri Itomi, ikamawentakae, rowawijaakotantakaeri ikowashitaka. Iroñaaka tee ikenkithashiryagaero Tajorentsi antawitari, inta ipeyakoteero eero rowashironkagae: tema riraga Itomi ipinawentakaeero okaatziki antani janta koroshiki.

¹¹Ñaakiro, nonintaperotanewo, inintaperotakaeroña Tajorentsi. Rootaki okameethatantari anintaperotawakaya aakapaeni.

¹²Tekatsi ñeerini Tajorentsi, omaanta aririka anintaperotawakae, kijokiro rowanakae irira, imatakaakae akimitakari, rootaki eekiro aataye anintaperotantakariri. ¹³Rotyaantakaero Ishire, ikithaatakaero, omatakaakae akimityaari rirori. Rootaki ayotantakari akempiyamintatari. ¹⁴Rotyaantakiri ashitakaeri Itomi jaka kipsatsikika rowawijaakotantakaerori maawaeni atziri kaari kameethatatsi antakiri. Noñeeyakirini, rootaki iroñaaka nokamantakotantakariri. ¹⁵Akanterika: “Rirotaiki Jesoshi Itomi Tajorentsi”, kijokiro rowanakae Tajorentsi. Eejatziki akimitya aari, kijokiro owanakiri: rootaki akimitawakagaeyantyaarini maawaeni. ¹⁶Ari ayoperotaki inintaperotakae, tema aapatziyakawo. Ashi

royiro inintaperotantzi. Aririka ashi oyiro anintaperotawakaya aari, akempiyaminthitari Tajorentsi, eejatzi ijeekakaakae kameetha akimitakari rirori. ¹⁷Paata aririka akamae, eero athaawantawaari Tajorentsi. Aririka aweshiryaawentyaari, ayotanaki anintaperotakiri aari, aritaki amonkaatakari riraga Jesokirishito. ¹⁸Aririka ayoperotaki anintaperotakiriroña kameetha eejatzi akemijantaperoteri rirori, ¿iitakakya athaawanantyaariri? Ayoteririkami ari rowashironkaka, tema aritaki athaawantakyaarimi. Riraga thaawantariri Tajorentsi, tekiraata inintaperotziri eejatzi tekiraata ikemijantaperotziri: rootaki ithaawanantakariri. ¹⁹Ritakae Tajorentsi inintaperotakae, thame anintaperoteri aari iroñaaka. ²⁰Ikanterika atziri: “Nonintashireperotziri Tajorentsi”, omaanta ikijiririka atziri roonaririka, rirotaki theeri. Teerika inintaperotziri atziri, tekatsi ikanteri inintaperoteri Tajorentsi. Ñaakiro, eerorika imatziro inintaperoteri atziri iñaapiintziri, ¿tsika ikantyaaka inintaperotantyaariri Tajorentsi? Kaari iñeetzi rirori. ²¹Ajaa, iroka ikaminaakaeri irira: “Aririka anintaperoteri Tajorentsi, eejatzi akimiteri atziripaeni, anintaperoteri rirori”.

Okaataki 3 riyotakaakaeri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi

5 ¹Aririka ayotakiri Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi aaka reentsite Tajorentsi. Tema owañaakaero ashire rowaga Ishire rirori. Aririka anintaperoteri ashitariri, anintaperotzityaari eejatzi maawaeni reentsitepaeni, riraga owañaakiri ishirepaeni. ²Aririka, akemijantaperotero ikantakaeri Tajorentsi, amonkaatakari anintaperoteri, rootaki ayotantyaari anintapero-

tziri maawaeni reentsitetayitarini.

³Anintaperotziririka riraga Tajorentsi, akemijantaperotero ikaminaakaeri. Tee opomeentsitaperota anteniri ikantakaeri. ⁴Aririka rashitakae riraga Tajorentsi, eero oyaatziri theenkantsiri. Amentaperotakari Jesoshi, rootaki anaakotantakariri riraga theenkantsiri: kaari oyaatantari. ⁵¿Ninka kaari oyaatziriri theenkantsiri? Tema rirotaki iyoperotakiriri Jesoshi, kantatsiri: “Jesoshi rirotaki Itomipero Tajorentsi”.

⁶Paerani, ipokantapaakari Jesokirishito kipatsikika, ikaawoshitawentakari Tajorentsi iñaaki, eejatzi ikamawentakae, ayotantakari irira rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi. Tee apatziro ikaawoshitawentakari Tajorentsi eejatzi ikamawentakae: rapaatawentakae riraa. Eejatzi iyotaakae Ishire Tajorentsi tsika ikantari. Kyaaryoopero iyotaakae.

⁷Janta jenokinta okaatzi 3 kantakotziriri irira Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi: riraga Iri, rowaga Iwaperite Tajorentsi, eejatzi rowaga Ishire.

⁸Eejatzi jaka kipatsiki eenitatsi 3 kantakotziriri: rowaga Ishire, ikaawoshitawentakari Tajorentsi, eejatzi riraa rapaatawentakae ikamawenantakaeri. Omonkaatawakaaka, iyotakaakae tsika ikantari riraga Jesoshi. ⁹Rooma aapatziyakawo ikantakaeri atziri, omaanta ranaakotakiri Tajorentsi atziri, kyaaryo ikanantaki rirori. Ikantakoperotakiri Itomi. ¹⁰Aririka aapatziyaperotakyaari Itomi, akenkithashireperotakiri, eejatzi anteniri ikowakaakaeri. Riraga kaari aapatziyari Tajorentsi, tee ikenkithashiriiri ikantakotziriri Tajorentsi Itomi: itheenkakiri rirori, tee rantziniri ikowakaakiriri, inta iitziri rirori theyinkari. ¹¹Aapatziyakari aaka Itomi, rootaki ijeekakaanteeri Tajorentsi aaka jaka iroñaaka eejatzi iinja janta

jenokinta, akanteetatyeeyaani. ¹²Aritaki akanteetatyeeyaani añaagae maawaeni ayoperotziri Itomi eejatzi akempiyaminthitari. Riraga kaari iyoperotziri, kaari owafi ishira rootaki tekatsi ikantya rareetya janta jenokinta.

Pamanapiinteri Tajorentsi

¹³Paapatziyakari Itomi Tajorentsi, iroñaaka nojankinatzi miro piyotantyaari pikanteetatyeeyaani añaagae pishira iroñaaka eejatzi iinja janta jenokinta.

¹⁴Eero apashiwenta akenkithatakayeri: eenitatsi ikowakaakaeri antapiinteniriri. Aririka anethayeri oetarika ikowakaakaeri tema ayotaki aritaki ikemijantakae. ¹⁵Ayotaki oetarika akanteriri, ikemijantakae. Eejatzi ayotaki aritaki imatakaakaero iroka akantakiriri.

¹⁶Aririka piñeeri piyemijantzinkarite rantziro kaari kameethatatsi, omaanta teerika itheenkiri Tajorentsi, pamanakowentyaari ramitakotanteeri rookantyaawori kaari kameethatatsi rantziri ijeekantyaari kameetha. Eenitatsi rantakiri paashini theenkantaperotatsiri: aririka piñaakotakiri, piyotanaki riyate rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Tee nokantzimi pamanakowentyaari irinta. ¹⁷Tee okameethaperotzi antero kaari kameethatatsi, omaanta eero aetakaashita maawaeni antzirori kaari kameethatatsi riyate paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁸Ayotaki aririka rashitakae Tajorentsi, tee antapiintziro kaari kameethatatsi. Rookakowentakae Itomi, tekatsi ikantee Jatanaashi rowashironkaeri. ¹⁹Ayotaki asheninkatakari Tajorentsi. Omaanta maawaeni theenkantatsiri, ipinkathariwentakiri iwinkatharite kamaaripaeni. ²⁰Ayotaki ipokaki paerani Itomi Tajorentsi, rirotaiki iyotakaakaeri, ayoperotantariri riraga Tajorentsi pero. Tema eejatzi Jesoshi rirotaiki Tajorentsi pero. Rowañaagaeyakaeni, akanteetapaatyeeyaani añaagaeyapaeni janta jenokinta. Tema akempiyaminthari Tajorentsi eejatzi Itomi. ²¹Kyaaryo Jesoshi rirotaiki Tajorentsi pero. Rootaki niyotaanewo, kyaaryoowa pikemijantaperotzirokari iitajorentsitashitayitarini.

Ari okaatzii.

Naaka jankinatzi mirori:

Jowa

RAPIITAKIRO JOWA ROJANKINATZINIRI RIYOTAANEWO

¹⁻²Nokoyi niwethatemi, choeni, tsikarika pikanta piyeeki. Eejatzi niwethatyaari peentsitepaeni. Naaka jewawentziriri ayemijantzinkarite jaka. Niyotaki, choeni, riyoyaakimi Tajorentsi eeroka eejatzi peentsitepaeni piyotantakariri. Kyaaryo, nonintaperoeyakimini. Tee apatziro naari nonintaperoeyakimini, eejatzi ikimiteeyakani maawaeni ayemijantzinkarite: inintaperotakimi. Osheki aapatziyakawo ikantziri Tajorentsi, aritaki akanteetatyeeyaani, tema kyaaryooperotaki okamanteeya-kaerini. ³Osheki inintaperoeyakaeni Pawa Tajorentsi, eejatzi Itomi, riraga Awinkatharite Jesokirishito, kyaaryo rootaki iroka riyotagaeyakaerini. Eejatzi ikanteetatyeeyaani ineshironkatee, rowawijaakotakae, ijeekakagae kameetha.

Eenitatsi iinja oshekini theyyakowentyaarini Jesokirishito

⁴Noñaayitakirini apanipaeni peentsite osheki niweshiryaawentakari. Tema kameetha ijeekayitzini, ikemijantaperotakiro kyaaryootatsiri riyotagaeyakaerini Ashiteeri Tajorentsi, eejatzi rantziniri rirori maawaeni ikowakagaeyakaerini. ⁵Iroñaaka, choeni, nokowaki nokenkithashiryaka-gaemiro ritakaeri Tajorentsi riyotaa-

kaeri paerani: okameethatzi anintapero-tawakaeya, maawaeni. Tee naaka ityaawoni niyoteemiro iroka. ⁶Aririka anintaperoteri Tajorentsi, amonkaate-niri maawaeni ikowakaakaeri. Rootaki ikowakagaeyakaerini ashi oyiro anintaperotawakagaeyaani, maawaeni, akyaaryoowentero. Tema rootaki ikanteeyakaerini paerani.

⁷Eenitatsi iroñaaka oshekini amatawi-tantatsiri, riyotaantziro theeyaantsi, ikanteeyini tee ipoñeeya Jesokirishito jenokinta, tee ratziritaperotapaaki jaka kipatsiki. Kaari irira Rotyaantanewo Tajorentsi inta irira atziripero. Riraga kanteentsiri iroka rirotaki theyakowentariri Jesokirishito, ikijaneentakiri; tee ikoyi raapatziyaari. ⁸Paamayaarira: ramatawizimikari. Kameetha pikyaaryoowentero pantapiinteniri Tajorentsi ikowakaakimiri; aririka pikantyaani, eero patsipetashitawo, ari ijeekakagaeyemini janta jenokinta. Omaanta paamayaarira riraga kowatsiri ramatawitemi: aririka poyaatawitaneeyaari, patsipetashityaawo maawaeni pantawitakanariri Tajorentsi, eero ijeekakayimi janta jenokinta. ⁹Kyaaryoowa, pookirikarira Jesokirishito: eerorika eekiro piyaatatyepaatziyeyawoni riyotaakaeri rirori, tekira piyoperotziri Tajorentsi. Rooma

aririka pikantyaani pikenkithashireero riyotaakaeri, piyotziri irira eejatzi Ashitariri: kijokiro rowakimi Ashitakaeri eejatzi Itomi. ¹⁰Riyaatashi-temirika atziri riyoteemi, okameethatzi piyotawakiri kameetharika riyotaako-piintziri riraga Jesokirishito. Teerika okameethatzi iroka ikowawitari riyoteemirimi, eero paakameethatawakiri: eero pijeekakayiri pipankoki, eerokya pikemijantziri. ¹¹Aririka paakameethatawakiri, aritaki pikaatakiri eerori piyotaantziro theeyaantsi. Tee okameethatziroña.

Riweyaantakawo rojankinari

¹²Eenitatsi paashini osheki nokowaki nokantemirimi, omaanta tee nokoyi nothotyaayemiro nojankinatemiro. Nokowaki nopoki nareetemi. Aririka añaaawakagaeyaani, nothotyemiro nokamantemi maawaeni. Eejatzi akimoshireeyantanakyaarini maawaeni. ¹³Eeniro jaka eentsitepaeni pirento. Tema riyoyaakiri Tajorentsi. Riwehateeyakimini rirori. Ari okaatzi.

Naaka jankinatzimirori:

Jowa

RAPIITZINIRI EEJATZI

ROJANKINATZINIRIRI JOWA

RIYOTAANEWO

¹Nokoyi niwethatemi, Kaayo, tsikarika pikanta piyeeki. Naaka Jowa, jewawentziriri ayemijantzinkarite jaka. Kyaaryo, osheki nonintaperotakimi.

Kameetha pineshironkateri ayemijantzinkarite

²Nokamantemi, nonintaperotanewo, namanapiintakiri Tajorentsi, nokantakowentapiintakimi: nokantziri itajonkako-wentemi kameetha piyeekantyaari, eero agaemi mantsiyarentsi. Niyotaki paapatziyaperotakari, eejatzi nokantakowentzimi pishintsiwathataperotantyaari eejatzi pishintsishireperotantyaari. ³Eenitatsi areetapaenchari ayemijantzinkarite, ikamantapaakina pikyaaryoowentziro piyeeki kameetha pantapiintziro kyaaryooperotatsiri, eejatzi paapatziyaperotakari Tajorentsi, rootaki nokimoshirewenantakimiri.

⁴Nokimoshireperotaki nokemakotantakariri niyotaanewo ikempoyaaaperotakiro kameetha okaatzi niyotaakiriri paerani. Tema rootaki kyaaryooperotatsiri. Kijokiro rowakiro okantziri iñaani Tajorentsi.

⁵Nonintaperotanewo, pikyaaryoowentaperotakiro pikaminthagaeyakirini ayemijantzinkarite, pithotyakiri: riraga poñaacharipaeni paashinikipaeni

nampitsi, omawitya kaari piyotzi. Okameethataki. ⁶Ikamantakina naaka eejatzi maawaeni ayemijantzinkarite jaka, osheki pinintaperoeyawakirini. Aririka rareetemi eejatzi pipankoki, okameethataki pamitakoteri; aririka riyaatanee, pipaeyawakirini koetyeemotariri: rootaki ikowakaakimiri Tajorentsi. ⁷Ikinakinayitanakini ikenkithatakopiintziro Jesokirishito, tekatsi raawakinirini riraga kaari aapatziyariri, ⁸rootaki okameethatantari etakoeyarini aaka, amitakoeyerini imatantyaawori ikenkithatero rowaga kyaaryooperotatsiri ikantziri Tajorentsi: rootaki akimitantawakaantyaari antakiniri Tajorentsi.

⁹Eenitatsi nojankinatawitakanariri maawaeni ayemijantzinkarite janta, omaanta riraga Riyooterijeshi tee ikoyi raapatziyawakyaawo eejatzi tee ikoyi ipinkathatena. Ikowaperotaki rirotakiita jewawenterini kemijantzinkaripaeni janta. ¹⁰Nareetanteeyemirini nokenkithatakagaeyapaakimini tsikarika ikantari: itheeyakotakina, ikantzimatakina. Eejatzi, rareetantawitakariri ayemijantzinkarite janta, tee raakameethatawakiri. Eejatzi ikijakiri riraga aakameethatawakiriri areetachari, eejatzi tee ikowakagaeyirini itsipatyaari

janta ipiyotapiintaga aapatziyariri
Jesoshi.

¹¹Nonintaperotanewo, tee okameetha-
tziroña iroka rantayitakirini riraganki:
eero poshiyakotari. Inta poshiyakotyaari
antzirori kameethaperotayitsirini.
Riraga antapiintayitzirorini kameethata-
tsiri, riyotziri Tajorentsi; riraga
antapiintayitzirorini kaari kameethata-
tsi, tee riyotziri. ¹²Kyaaryo, ikameetha-
perotaki Rimiiteyo. Rooma inaaperoeya-
kirini maawaeni aapatziyariri Jesoshi
jaka ikameethatzi, eejatzi naari
noñaaperotakiri ikameethatzi. Piyopero-
tzi okaatzi noñaawaetapiintziri rootaki
kyaaryooperotatsiri.

Riveyaantakawo rojankinari

¹³Eenitatsi osheki nokowawitakari
nokamantemirimi, omaanta tee
nokoyi nojankinatemiromo maawaeni.
¹⁴Niyotaki rooteentsi noñeemi:
añaawakagaeyaarika paata janta, ari
nothotyemiro, nokamantemiro
maawaeni. ¹⁵Nokowaki Tajorentsi
ijeekakayemi kameetha. Riwehatee-
yakimini maawaeni ayemijantzinka-
ritepaeni jaka. Eejatzi ayemi-
jantzinkaritepaeni janta, niwehatee-
yarini, maawaeni.

Naaka jankinatzimirori:

Jowa

RIRAGA JOORASHI ROJANKINATZINIRIRI IYEMIJANTZINKARITE

¹Nokoyi niwethatemi, noyemi-jantzinkarite, tsikarika pikanta pijeeki. Naaka Joorashi jankinat zimirori iroka, naaka pankinatanariri Jesokirishito; naaka rirentzi Jantyaako. Kyaaryo niyotakimi riyoyeeyakimini Pawa Tajorentsi, rootaki paapatziyeeyantari-rini, eejatzi osheki inintaperoyakimini rirori. Ikempoyaawenteeyakimini, piñaanteeyaaririni iinja Jesokirishito. ²Nokowaki osheki ineshironkateeyemini, kameetha ijeekakagaeyemini. Eejatzi nokowaki paakameethatawaka-gaeyaani maawaeni, osheki pinintawaka-gaeyani.

Paamayaarira kowatsiri ramatawitemi

³Piyoteeyakini osheki nonintaperoyakimini. Tema rowawijaakoeyakaeni Tajorentsi. Inkaaganki nokenkithashiryaaawitakawo nokamantemiromi tsika ikantakaeka rirori rowawijaakotanta-kaeri: itajonkawenteeyakaeni, ikaminthaakae, maawaeni; omaanta iroñaaka eero nokamantzimiro iroka. Tema eenitatsi paashini nokoyi nokamantemiri. Iroñaaka nokantzimi: nokowakaakimi pikyaaryoowentero paapatziyaperotyaaowo riyotagaeyakaerini Tajorentsi paerani, rooma tee opaashinitzi. Iroñaaka eero paapatziyari

riraga paashinipaeni kowaeyawitacharini ramatawiteeyeminimi. ⁴Eenitatsi riraga kantatsiri: “Naapatziyari Jesoshi”, omaanta ramatawitantzi. Riyotzi ineshironkaeyakaeni Tajorentsi, rowawijaakoeyakaeni. Omaanta eejatzi ikantashiteeyakimini riraganki: “Okameethatzi anteeyeroni oetarika akowaeyirini, eero ikijee rirori”, omaanta ramatawitashitzimi. Tee ipinkathatziri Awinkatharite Jesokirishito, rootaki riyaatantyaari iinja paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema aritaki okantzi Iwaperite Tajorentsi.

⁵Eeniro piyoperoyakirini, omaanta nokoyi nokenkithashiryaaakagaemiro eejatzi. Paerani osheki rashironkaeyakani maawaeni joriyopaeni janta Ejiipitoki, omaanta rowawijaakoeyakirini Tajorentsi, ragaeyaneerini paashiniki kipatsi. Omaanta joriyopaeni rirotaki theenkiriri Tajorentsi, rootaki rowamaantakaririni maawaeni riroripaeni. ⁶Eejatzi paerani-peroroña ijeekawitani jenokinta ronampiripaeni Tajorentsi, ikameethaperowitani, omaanta ipiyathatantakariri irira. Iroñaaka tee ijeekanee janta okameetheetyaaperotzinta, inta rookaeri janta jaawiki, otsiteniperotakinta. Rotsiparyaaperotanakari rirori. Aritaki ijeekaki janta roojotakitya karenathaki,

roojatzi iinja aririka omonkaatapaakya kitejitatsiri ikantakowenantaariri, rotyaanantyaariri paamariki kaari tsiwakanitatsini. ⁷Eejatzi ikimiwiteeyakani riraga joroomajatzini eejatzi komoorajatzini, eejatzi maawaeni isheninkapaeni, osheki ranteeyakironi kaari kameethatatsi. Ithawinateeyakawoni iyashiyani paeni, ipiyaankashitawakagaeyakani; shirampari rantatenkatakagaeyani ishiramparinkaeteki eejatzi omatzitanakawo tsinani roori. Rootaki rowashironkaanteeyakaririni Tajorentsi, maawaeni; rootaki ayotantakari ari ikemaatsitakyaawo paamari kaari tsiwakanitatsini, tema ro rowashironkagaeyantyaaririni maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi: ikanteetateyeyaani ikemaatsityaawo paamari.

⁸Omaanta tee ikenkithashireeyani riraga amatawitantatsiri. Ikantatyaaeni ithawinatawo iyashiyani, rantatenkatakawaaka ishiramparinkaeteki eejatzi; itheenkakiri Iwinkatharite riraga Tajorentsi, ishirontawenteeyakarini; ikantzimateeyakirini riraga kameetharironampiripaeni Tajorentsi. Tema maawaeni iroka owaariperotakiri ishireki. ⁹Paeraniperoroña ikanteetzini: ikamantakarini Moeseeshi, ikowawita Jatanaashi raanakirimi janta iwatha paamarikinta kaari tsiwakanitatsini. Eejatzi ikimitaka Miyiiri, apaani jewatatsiri ronampiripaeni Tajorentsi: ikowakirimi raanakirimi rirori jenokinta. Iñaanatawakaanteeyakarini. Riraga Miyiiri riyotaki tee okameethatzi ikantakowenantaariri Jatanaashi, eejatzi tee okameethatzi itheeyakowentyaari, rootaki kaari rakakotantariri. Apatziro ikantziri: “Irira Tajorentsi piyatemini”. Rootaki ikantakiriri. ¹⁰Noyemijantzinkarite, riraga kowatsiripaeni ramatawiteeyemini tee riyotziro ijeeki kameetha,

rootaki ikantzimatanteeri aaka aririka ajeeki kameetha. Tee añiuro riyotantari, ikimiteeyakarini tsimeri: rantashiteeyawoni oetarika ikoyiri. Rootaki rowashironkaeyantyaaririni Tajorentsi, rashironkaeyakyaani. ¹¹Ashironkaamatsiterini! Ikimiteeyakarini riraga Kayeeni, riraga owamaakiririni rirentzini. Ikimiteeyakarini riraga Waraamini: ipinateetakiri koriki, rootaki ranantakawori kaari kameethatatsi. Ikimiteeyakarini eejatzi riraga Korea eejatzi isheninkapaeni: ipiyathatakari paerani Moeseeshi. Tema rootaki rowashironkaantzitaririni Tajorentsi. Maawaeni amatawitantatsiri eejatzi ikimiteeri iinja rowashironkaeteri. ¹²Pamine, aririka pipiyotapiinteeyaani powaeyaani, pikowaeyawitani pinintashireperoyawakagaeyaanimi, pikaminthaawakagaeyaanimi. Omaanta ikaateeyapaakimini riragankipaeni, rootaki kaari pantaperotantawo kameethari. Tee riyotzi rirori ipashiwentya, osheki rowaagatashita, tee ikenkithashiriuro paashinipaeni. Irirapaeni roshiyari shentziriri rowishate kaari owakaari kameetha rowishatepaeni inta apaniroeni rowaagata rirori. Osheki iñaawaetashiwaeta wero, wero, wero, omaanta tee ramitakoeyemini. Ikimitashitakawo menkori amatawiteeyemini: amirorika antawo tampyaa, piitakaashitawitakawo opariyatyeemi inkani, omaanta eero opariyi. Ikimitakawo inchato kaari tzimatsi okithoki, tee okameethatzi akapatero; inta okameethatzi atoyero, apiyoteero, atayero. ¹³Tema piñaapiinteeyironi othapyaakiini opitsishimoretzi, tee kameetha okantya: ari ikimiteeyani riroripaeni, tee okameethatzi rantayitzirini, okameethatemi ipashiwentakagaeyawonimi. Roshiyakaantawitakariri ompokiro iyotakaemi-

rimi tsika pikine, omaanta ramatawiteeyakimini. Tema itzimpinatashitaka, riyaatzi otsitenitzinta. Kimitaka irika ompokiro, riraga amatawitantsiripaeni riyateeyanakini rirori janta otsitenita-perotzinta rowaga paamariki kaari tsiwakanitatsini, ikanteetatyeeyaani ashi royironi ijeeki janta. ¹⁴Paeraniperorona ikenkithatakotakirini Enoko, riraga icharineeteni Araani, ikantzini: “Ñaakiro, iinja ipokae Awinkatharite, ikaateeyerini oshekiperorona ronampiri, riraga kameethaperotatsiripaeni. ¹⁵Ikantakotakaanteeyapaakirini maawaeni kaari kameethatatsini. Riyoteeyerini maawaeni theenkaeyiririni: ipiyatheeyawitakarini, kantzimaeyawitakaririni maawaeni, rootaki rowashironkagaeyantyaaririni”. ¹⁶Ari ikijashireeyanakani, iñaawaepookiteeyanakini, ikantzimaeyanakirini atziri, ikowaperotakiro rantapiintero kaari kameethatatsi, osheki rajagaatya, tema ikowaki iñaaperotantyaariri ikameethatzi atziripaeni imatantyaariri ramatawitantyaariri.

**Ikaminaakiri Joorashi
aapatziyariri Jesoshi**

¹⁷Omaanta, noyemijantzinkarite, osheki nonintaperoyakimini, rootaki nokowakaantzimirori pikenkithashiryaaperotero ikantayitzimirini rotyaantawepaeni Awinkatharite Jesokirishito. ¹⁸Tema ikamanteeyakimini: “Iinja piñaaperoyawakirini theenkantaperotatsiri rantashiteeyawoni oetarikapanaeni ikoyiri rirori”. ¹⁹Riroteeyakini amatawiteeyiririni paashinipaeni, rootaki ikijawakaanteeyarini; eejatzi

rinashiteeyantaririni osheki itheenkanteeyini, tee okithaatakaari Ishire Tajorentsi.

²⁰Omaanta eeroaka, nonintaperotane-wopaeni, paapatziyaperoyeaarini Tajorentsi tema kameethaperotaki, rootaki pimataperoyeantyaaworini piyeeki kameetha. Pikowaperotero Ishire iyotaaperoyemini pamaneri rirori. ²¹Pikowaperoyeni pikenkithashiryaa-kopiinteri Tajorentsi. Piyoteeyakini ineshironkateeyimini Awinkatharite Jesokirishito, ragaeyemini janta jenokinta, pikanteetatyeeyaani piyeekimoteeyapaerini. ²²Pikaminthaa-peroyeerini riraga kaari yoteeyiririni Tajorentsi: piyotaaperoyeerini. ²³Pawijakotakayeri paashini atziri, taachanimi janta paamariki kaari tsiwakanitatsini. Kyaaryoowa, pikimitarikari riraga paapatziyakagaeyakaririnira. Eero pantzimaetawo okaatzira rantziri rirori.

Thaamentaantsi

²⁴Athaamentawentyaari irika matzirori ikempoyaawentee eero otmazimaneenanta kaari kameethatatsi. Athaamentawentyaari irika ikimoshi-retakaanee atsipatyaari. ²⁵Athaamentawentyaari apintzi Tajorentsi, owawijaakoteeri. Irira eenitatsi rowaneenkawo, pinkathari iiteetziri, omaperotatya eenitatsi itajorenka, pinkatharipero rini, rirotaki itawori ijeeki, tekirani otzimini kipatsi, roojatzi ikanta ironaaka ijeeki, ashi rowatyeeroni ikanteetatyeeyani ijeekanakya. Aritaki okantyaari.

Naaka jankinatzimirori:

Joorashi

ROÑAAGAYITAKIRINI JESOSHI JOWA OETARIKAPAENI AWIJATSINI IINJA OTHONKANTAPAAKYAARI KIPATSI

Itanakawo Jowa rojankinari

1 ¹Ritaperotakawo Tajorensi ikamantakiri Jesokirishito oetaka awijatsini iinja, roojatzi rowaagantakanariri irira ronampiri, roojatzi roñaagantakinawo naari. Naaka Jowa riraga antziniriri Jesoshi okaatzi ikowakaakinari. Tema koñaatziro noñaakiri oetaka rootzimateensi awijanaki. Iroñaaka nowaagaeyemironi eerori. ²Naaka Jowa, jankinatzimirori maawaeni noñaakiri eejatzi maawaeni nokemakiri. Tema ikantana ronampiri okaatzi ikantakiri riraga Jesokirishito eejatzi okaatzi ikantakiri Pawa Tajorensi. ³Okameethatzi iñaanateeyeroni maawaeni atziri iroka ñaanamentotsi eejatzi okameethatzi ikemero maawaeni atziri okaatzi okantziri. Omaanta eero ikemashitawo, inta ikenkithashiryaaakotyaaawo ikimoshirewentero. Pamine, eero ojamanitzi awijanaki maawaeni iroka nokenkithatako-tzimiri.

Rojankinateeyakinirini aapatziyariri Jesoshi janta 7 nampitsiki

⁴Naaka Jowa jankinatzirori iroka. Nojankinateeyakinirini jeekatsiripaeni jaka

piipatsitekika owaero Aashiya,^a riraga aapatziyeeyaririni Jesoshi jaga 7 nampitsiki. Nokoyi niwethatemi eerokapaeni tsikarika pikanta pijeeki. Eenitatsi rirori, roojatzi ikanta: paerani ijeekita, roojatzi iroñaaka, roojatzi ikantyaani ijeekini iinja. Nokamantakiri: “Pineshironkateeyerini noyemijantzinkarite janta Aashiyaki, kameetha pijeekakagaeyerini”. Eejatzi ikaatakira 7 ronampiri Tajorensi rowaga amitakotapiinteeyeerini, inewootakiri iwinkatharimentoki tema ikowaki eejatzi ineshironkatzimi Tajorensi eejatzi ijeekakaakimi kameetha. ⁵Eejatzi nokamantakiri Jesokirishito: tema kameetha ikamanteeyakaeroni aari ikantakiriri Tajorensi. Rirotaki itawori ipiriintanaa, eero ikamae eejatzi, tema eejatzi ipinkathariwenteeyakirini pinkatharitawitachari jaka kipatsikika.

¡O! ¡Thame añaaperoteri Jesoshi!
¡Osheki inintashireperotanteeri; tema ikamawentakae raapithatantakaerori kaari kameethatatsi antakiro!

⁶¡Tema iiteeyakaeni amitakotantaniri aririka reewawenteeyeeni!
Eejatzi iiteeyakaeni amanakotariri paashinipaeni atziri riyotanteriri Tajorensi.

a 1.4 Paerani ijeekanaki Jowa Aashiya ari iroñaaka iiteetziro Toorokiya.

¡O! ¡Thame ñaaperoteri! ¡Tema akowaki intsipaete reewawenteri irira maawaeni atziri! ¡Tema akowaki ikanteetatyeeyaani reewawenante! Eejatzi akowaki rantero intsipaete. Aritaki okantyaari.

⁷¡Pamine! Kyaaryo ikinapae menkoriki riraga Jesoshi. Aritaki añeeyaweerini aaka maawaeni jaka kipsatsiki. Eejatzi iñeeyawaerini kentakoeyawitakaririni paerani. Rootaki ithaawanteeyawakyaarini maawaeni theenkayiririni, riragaeyanakyaani, jmm, jmm. Kyaaryo, aritaki okantyaari intsipaete.

⁸Tee ipaashinitapiintzi Awinkatharite, ikanteetatyaaani itajorentsitaki, roojatzi ikantani: paerani, eejatzi iroñaaka, eejatzi ikantyaani iinja. Ikantzi: “Naaka itzitaworini nojeekini, roojatzi nokantani nojeekini, notajorentsiperotzi”.

Ritakari iñaakiri Jowa

⁹Ari, noyemijantzinkarite, akimitawakagaeyakani: aapatziyeyakarini Jesoshi, rootaki rowashironkaapiintee-yantakaeri theenkantatsiri. Ipinkathariwenteeyakaeni Jesoshi, rootaki amateeyantakaworini eshiwentakiro akemaatsitawentyaari irira. Nokenkithatziro iñaani Tajorentsi, tema nokenkithatakotakiri Jesoshi, rootaki rookanteetakinari jaka othampishiki iiteetziri Paatzimoshi.

¹⁰Apaani tominkoki omatakaakina Ishire Tajorentsi nokenkithashiryaaperotanakiri Tajorentsi, roojatzi nokemantakariri ikenkithatakaakina. Iñaanatakina, ikimitakari iwaemanka tziwoorentsi: koñeenkataki iñaani, ¹¹ikantakina:

—Pojankinatero maawaeni noñaagayitemirini, roojatzi pipakaanteri aapatziyeyanarini janta Ejeesoki, Eshimiirinati, Peerikamoki, Tziyatee-

raki, Jaarireshiki, Jirareerejyaki, eejatzi Raworisheeyaki. Okaatzinta nampitsi 7.

¹²⁻¹³Nopithokashitanakari riraga kenkithatakaakinari; ari noñaakotakiri ijeekantari itamorekatheta, ikaatzi 7, riwetsikaetziro ooro. Niyanki noñaakiri rojatekaka kimitariri atziri. Rirotaki Jesoshi, riraga poñagaenchari jenokinta paerani, ikoñaatapaaki jaka kipsatsikika. Ikithaatakawo eepirothatzi iithaari rooperori, kimitawori ikithayitarini pinkathari; ojeekaki ichopineeki kimiwitawori ishirikathakiro, riwetsikaetziro ooro. ¹⁴Okitamaeshitaperotaki iishi, okimitakawo ampeeranki eejatzi kitamaari menkori: kitamaariroña. Okimitaka roki amoreki kiraamenkyaanikitaki. Tema riyotziro maawaeni, oetarikapaeni akenkithashiryaayitzirini.

¹⁵Oshipakiryaaiki iitzi kareenatha. Ishincheenkatzzi iñaawaetzi, ikimitakawo antawo opareenkaayi osheki ojootzi, jooo. ¹⁶Kimitaka roerikakiri rakoperoki 7 ompokiro; okontetapaaki ipaantekira ithatyaamento, othoyempitzi apite omitzikaaki; oshipakiryaaepertaki ipoo, ikimitakari oorya, ishipakiryaaepertaki, shipakiririri. ¹⁷Noñaantakariri, okimiwitaka nokamanaki notyeemotanakiri iitzi, tereei. Tema nothaawantanakityaari. Roojatzi ipampitantakina rakoperoki, ikantakina:

—Eero pithaawantana. Naaka Jesoshi riraga itaperotanakawori maawaeni, tema najaryaakawo maawaeni paerani tekirani niwetsikiro kipsati. Eejatzi naaka oweyaantawori maawaeni, tema aritaki nomonkaatakiro okaatzi najaryaakari. ¹⁸Ashi noyiro nañaaperotzi. Nokamaperowitapaenta, omaanta ñagaana eejatzi; iroñaaka nokanteetatyeeyaani ñaë. Eero nokamae eejatzi. Naaka kantatsini tsika okaate ikame atziri; naaka kantatsini ninkarika jatatsini jenokinta eejatzi ninkarika

jatatsini paamariki kaari tsiwakanita-tsini. ¹⁹Iroñaaka pojankinatero iroka piñaakiri, rowaga awijatsini iinja.

²⁰Iroñaaka nokamantemiro kankakota-chari kaari piyotzi inkaaganki. Piñaakiri 7 ompokiro noerikakiri nakoperoki: roshiyakari riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta 7 nampitsiki. Iroñaaka piyotaki nopinkathariwentee-yakirini. Eejatzi rowaga ojeekantari itamorekatheeta: oshiyakaawentakiri maawaeni aapatziyeeyanarini janta nampitsikinta. Iroñaaka piyotaki kijokiro nowaeyakirini.

**Rojankinateeyakinirini
aapatziyariri Jesoshi janta Ejeesoki**

2 ¹Eenitatsi eejatzi ikantakinari Jesoshi:

—Noyempyaaminthari, nokowakimi pojankinateniriri riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Ejeesoki iroka noñaani pikantziri: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga oerikakiriri 7 ompokiro rakoperokira: riraga anashitachari janta ojeekantari itamorekatheeta, kaatatsiri 7. ²Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini, niyotakiro pipomeentsiwentakinawo nokowakaakimiri, tee pijamaneentawo. Niyotakimi tee pishinetziri piyemijantzinkarite rantapiintero kaari kameethatatsi. Eeniro jatashitawitzimiri kantashitawitachari: “Naaka Rotyaantanewo Jesokirishito”, omaanta piyotawakiri ikowawita ramatawiterimi aapatziyanari: niyotaki tee pishinetziri ikenkithatakayemi. ³Niyotaki osheki pikemaatsitawentakina, omaanta tee pijamaneentawo, pantayitakinarini. ⁴Omaanta eeniro pookakiri apaani: paerani pinintaperotawitakina; omaanta iroñaakaroña tee pinintaperotanaana. ⁵Pikenkithashiryaagaeyaani tsika pikantari paerani owakirani paapatzi-

yantakinari; tee pikimateeyaani iroñaaka. Pikenkithashireeeyaani, petakoty, eejatzi pikimintanteeyaari pikimitaaga paerani, owakira paapatziyeeyakinani. Pikenkithashiryaaperoteeya, pinintaperotanteenari eejatzi. Eerorika pinintaperotanaana, eero añaawaeri aapatziyeeyanarini jaga pinampiki.

⁶Omaanta eenitatsi noñaaperotantakimiri: poonawo rantayitakirini oyaateeyiririni Nikoraashi, rantashitayitakawoni kaari rayi. Eejatzi naari, noonaperotawo ranteeyirini.

⁷Aririka pikoyi piyoperotero aritaki pikemaperotawakiro iroka nokamantzimiri. Paerani ojeekaki Ereeki inchato owafaantatsiri: aririkami royaawomi paeranijatzi, ikanteetateyeeaanimi rañeemi. Iroñaaka eeniro kimitawitawori janta okameetheeyaaperotzinta, janta Tajorentsiki. Aririka kameetha pijeekaeyeni eejatzi eekiro piyaatateyepantapiintakinawo nokowakaemiri, okimitakya powakyaawo iroka chochoki jenokinta owañaaperoeyemirini: kyaaryo pikanteetateyeeyaani pijeekaeyeni janta jenokinta”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

**Rojankinateeyinirini aapatziyariri
Jesoshi janta Eshimiirinaki**

⁸Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Eenitatsi iroka pojankinateeyeniririni riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Eshimiirinaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga Itaperotakawori maawaeni, tema najaryaakawo maawaeni paerani tekirani niwetsikironi kipatsi. Eejatzi naaka riraga Oweyaantawori maawaeni, tema ari nomonkaatero okaatzi najaryaakari. Nokamaki paerani, roojatzi nopiriintanaa. ⁹Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini, niyotakiro osheki pikemaatsitawentakina,

niyotakiro pashironkaawentakina tekatsi tzimimotemini; omaanta eero pipeyakotawo nopinataperotemi janta jenokinta. Niyotaki osheki ikantzima-teeyakimini riraga kimityaarinimi aapatziyeeyanarini. Ikanteeyawitani: “Naapatziyari Jesoshi”. Omaantakya, tee raapatziyeeyanani, inta raapatziyari rirori Jatanaashi. ¹⁰Kyaaryo, rooteentsi osheki pikemaatsityaawo, omaanta eero piithaayi. Riraga iwinkatharite kamaari romonkyaagakaantemi aapanipaeni eeroka omonkyaagementotsiki, ikowaki rookakayemiro paapatziyawitakinaga. Ojamanineentapaente osheki pikemaatsitayityaawoni oetarikapaeni. Ojamaneentapaente pikyaaryoowentenawo maawaeni nokamantakimiri, roojatzi pikamantyaari; roojatzi nopinataperotemi, eejatzi pikanteetatyeeyaani pañe janta nonampiki. ¹¹Aririka pikoyi piyoperotero, iroñaaka powakempitaperotawakyaawo okaatzi nokamantemiri roojatzi panantakyaawo. Aririka kameetha pijeeki eejatzi pantapiintenawo nokowakaemiri, eero piyaatzi eerori paamariki kaari tsiwakanitatsini. Tema iroka oshiyawori pikame apite’”.
Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

**Rojankinateeyakinirini
aapatziyariri Jesoshi janta
Peerikamoki**

¹²Eejatzi ikantakina Jesoshi:
—Pojankinateniri iroka riraga jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Peerikamoki eekiro iñaanateniri aapatziyeeyanarini janta ikantzi: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga ashitawori nothatyaamento, thoyempitatsiri omeniki eejatzi omizikaaki.
¹³Nokantzimi: ‘Niyotakiro maawaeni pantayitakirini, niyotaki jaga pijeekira ijeeki eejatzi osheki pinkathatziriri Jatanaashi: kyaaryo ijeekimoeyimini

rirori. Niyotaki paapatziyaperotakina, tee pookana. Paerani ijeekakini pinampiki Antzipashi: riraga kenkithatkotanari, tema ikyaaryoowenantakinawo maawaeni nokowakaakiriri. Piñaakoeyakirini rowamagaetakiri, omaanta tee pookaeyironi paapatziyeeyanani. ¹⁴Omaanta eenitatsi pantayitakirini kaari inimotana. Noshiyakawentemiro: paeraniperorofia riraga Waraami eeniro riyotaakiririni Waraaka riraga iwinkathariteni mowawajatzi riraga kijaniri icharineetenipaeni Ishirayeeri tsika ikantyaaka rantakaantyaariri irirapaeni kaari kameethatatsi. Roojatzi irirapaeni rantakagaeyakirini rowakari iwatha ashi riwetsikayitzirini atziri itajorentsishititari; eejatzi ishirontapiiinteeyakawoni kaari iina. Eeniro iroñaaka pikaateeyakirini jaga oshiyakaririni riraga Waraami: irirapaeni rantakaagaantakimi rowakari iwatha ashi riwetsikani atziri itajorentsishititari; eejatzi pishirontashitayitakawoni kaari payi. ¹⁵Eejatzi eeniro itsipateeyimini oyaateeyiririni Nikoraashi. Tee okameethatzi ranteeyakirini irirapaeni: rantakagaeyimironikari rantayitzirini rirori. ¹⁶Rootaki pikenkithashiryaanteeyaneeyarini, eero pikimitaa chapinki. Eerorika pookaeyironi pantayitzirini, niyaatashiteeyiminikari nompojeepaakiminikari. Nothatzinkaeyakitziiminikari nothatyaamentoki rowaga thoyempitatsiri apite: nothonkaeyeminikari thatzik, thatzik. ¹⁷Powakempitaperotawakya kameetha iroka nokamantzimiriri. Aririka kameetha pijeeki eejatzi pantapiintakinawo nokowakaemiri, ari nopakimi poyaari kaari iñagaetzi, kimitawori nopashiteeyakarini paejatziiteni manaa. Eejatzi nopemi kitamaari mapi, jankinateenchari mapiki piwaero owakirari: piyotero

eerori piwaero, omaanta eero riyotziro paashinipaeni'”.

Rootaki rojankinatakaakinari riraga Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri janta Tziyateeraki

¹⁸Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniri iroka jewawentziriri maawaeni aapatziyanari janta Tziyateeraki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka Itomi Tajorentsi: okimitakawo noki paamari amorekaanikitzi, eejatzi oshipakiryaaiki noetzi, okimitakawo kijokitatsiri poreryaanikitatsiri.

¹⁹Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini. Niyotaki pinintaperotawakagaeyakani, paapatziyeeyakinani, petakoeyakarini atziripaeni, pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini. Eekiro piyaateeyatziini pantaperoyanakironi. ²⁰Omaanta eeniro apaani pantziro kaari inimotana: peshiwentakiro rowaga Jesaweera iyotagaeyakimirini aapatziyanari ishironteyawoni kaari iina eejatzi iyotagaeyakimirini aapatziyanari oshironteyarini kaari oemi, eejatzi raapatziyeeyakawoni riwetsikashitayitarini atziri. Okantawita: “Nokenkithatakotapiintziri Tajorentsi”, omaanta amatawitapiinteeyakirini aapatziyeeyanarini. ²¹Noyaakotawitakawo okenkithashiryaaagaeyaami; omaanta tee okoyi okenkithashireeya, tee okoyi opakayiteeroni oshirontayitarini kaari oemi. ²²Iroñaaka nokamantemi: aritaki nomantsiyatakaakiro; eejatzi eerorika ikenkithashiryaa riraga aapatziyeeyaworini, nowashironkaaperoyerini rirori kameetha eejatzi. ²³Kyaaryo nowamagaeyerini maawaeni oyaateeyirorini Jesaweera, nothonkaeyerini maawaeni. Roojatzi riyoteeyantanakyaani maawaeni aapatziyeeyanarini niyotzitakiri

ikenkithashireeyirini atziri eejatzi niyotakiro maawaeni ikowaeyakirini rajankaneki. Okameethatzirika panteeyakirini, aritaki nokaminthaape-roeyemini; omaanta teerika okameethatzi, aritaki nowashironkagaeyakimini. ²⁴Omaantakya paashinipaeni eeroka kaari aapatziyaawoni Jesaweera, eejatzi kaari antziniri Jatanaashi ikantawitarini, tekatsi nokanteeyemini; ²⁵omaanta pikantyaani paapatziyena roojatzi nopokanteeya. ²⁶Aririka pikyaaryoowentakinawo maawaeni nokowakaakimiri roojatzi nareetanteeya, ari noetakimini pinkathariwenteeyiririni osheki atziri. ²⁷Nokimitaka naari, ikowakaa-kina Pawa nopinkatharitantakari, eejatzi nokantemi eerori pipinkatharita-perotantanakyaari. Aririka opariye chomo, thonkapaaka otzimpookapaaki maawaeni, eejatzi pikimitya eerori: pithonkaeyerini maawaeni kaari aapatziyeeyanarini, thoperee. ²⁸Pipinkatharita-perotanaki, osheki nowaneenkantemi, pikimityaari kamori. ²⁹Powakempitaperotawakyaawo iroka nokamantzimiri’”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

Rojankinateeyinirini aapatziyariri Jesoshi janta Jaarreshiki

3 ¹Roojatzi eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateniriri jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Jaarreshiki: paerani ikantakiri atziripaeni: “Riraga jaarreshijatzi ikemijantaperotziri kameetha Jesoshi”. Omaanta iroñaaka noñeemi naari, rooteentsi pipakayimate-romi paapatziyana. ¡Pikemena, naaka piwinkatharite! Eenitatsi irika 7 jewawenterini ronampiri Tajorentsi ikemijantaperotana. Eejatzi eenitatsi nakokira noerikakiri ompokiro ikaatzi 7. Tema irira oshiyawori 7 kenkithata-

kaantaniri noŃaani janta 7 nampitsiki. Nokantzimi: ikenkithashiryaa atziri poyaataperotana, omaanta niyotakimi pajankaneki, tee paapatziyaperotana. ²Kyaaryoowa, pitheenkaperotanakarira, piyaateekari paamariki kaari tsiwakani-tatsini. Tee inimotziri Tajorentsi pantayitakirini. ¡Pikakishirete! Paapatziyena kameetha, pantenawo nokowakaakimiri. ³Pikenkithashiryaaperotaneero noŃaani pikemakiri paerani: pikemi-jantaperotero, pikenkithashiryaaneeya, pookaero pantziri. Eerorika paapatziyaperotaana, niyaatashitemi, nowashi-ronkaemi. Tee piyoteeyini tsika okaate niyaatashitantemiri: nokimityaari koshintziranki, eero piyotzi tsika okaate ipokashitantemiri ikoshitantemiri. ⁴Osheki pitheenkanteeyini, omaanta eeniro apaanipaeni aapatziyanari janta kameetha ijeekaeyini rirori. Panteeyakironi kaari kameethatatsi noshiyakaantakimiro poepatsitzirowanki piithaari; omaantakya riraga aapatziyanari kameetha, tee roepatsitziro iithaari; noŃaakiro okitetaki, okitamaamawoperotaki. Kyaaryo ikameethataki noŃaape-rotantakariri ikameethatzi. Ijeekimotena rirori, ikithaatawo kitamaamawoperotatsiri. ⁵Maawaeni eekiro riyaatatyee ranteeyakironi nokowakagaeyakiririni ikithaatawo rowaga kitamaaperotatsi-riroŃa. Eeniro ojankinataka iwaeropaeni maawaeni riroripaeni noŃaanamentoki tsikarika rojankinatakotapiintzirira nonampiri iwaeropaeni atziri ikanteeta-tyeeyaani ijeeki jenokinta. Eero noshepowakotziri iwaeropaeni. Eejatzi nokamanteri Pawa: “Rirotaki irika aapatziyanari”. Roojatzi nokamanteeyeririni maawaeni ronampiripaeni. ⁶Powakempitaperotawakyaawo iroŃaaka nokanteeyimirini, iroŃaakakya pantero.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

**Rojankinateeyakinirini
aapatziyariri Jesoshi janta
Jirareerejyaki**

⁷Eejatzi ikantakina Jesoshi:
—Pojankinateniriri jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Jirareerejyaki: “IroŃaaka nokamantemiro naaka Jesoshi nokyaryoowentziniri okaatzi nokantziri, eejatzi riraga kyaaryoopero-tatsiri. Naaka icharineeteni Iraviiri, naaka riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, nopinkathariwentaperotee. Naaka rirotaki yoyaanakirini ninkarika jatatsini jenokinta eejatzi ninkarika jatatsini paamariki kaari tsiwakani-tatsini. Nokanterika: ‘Itsipatena irika’, tekatsi ookakayerini. Nokanterika: ‘Eero itsipatana rirori’, tekatsi amimotenarini janta nonampikinta. ⁸Nokantzimi: ‘Niyotakiro pantayitakirini. Paerani nokowakaayitakimini: “Pikenkithatero noŃaani, namitakotemi”. Ari pantzitakinawo, roojatzi iroŃaaka pantakinawo: tekatsi ikanteetemi romaeryagaetemi. Tee poshekiteeyini, eejatzi tee pipinkathariteeyawityaani, omaanta pikyaaryoowenteeyakinawoni nokanteeyakimirini. Pikanteeyakirini atziri: “Naapatziyari Jesokirishito”, tee pipashiwentakayina. ⁹Eenitatsi atziri aapatziyariri Jatanaashi, rootaki ikijantakimiri, omaanta ikantawaeta-shita: “Naaka joriyo, tema naapatziyari Tajorentsi”. Omaanta tee raapatziyana, itheeyashita. Iinja nareetakagaeyaarini eeroriki rotziwerowashitantapaemiri, ipinkathatantapaemiri: riyoteeyanakini osheki nonintaperoeyakimini. ¹⁰Rowa-shironkagaeyawitakimini, omaanta pikyaaryoowentakiro nokantakimiri, tee pijamashiryaawo. Rootaki notzikakowen-takimiri iinja pipomeentsitakotanakya maawaeni kipatsiki. Opomeentsitzi-moeyakyaarini maawaeni atziri;

omaanta, kyaaryo naakowenteeyemini.¹¹ Pamine, sha! Eero ojamanitzi nareetanteemiri. Pikantyaani paapatziyeeyenani, roojatzi tekatsi thañaawakimini piyaatanaki jenokinta; pijeekapae janta, pikanteetatyeyaani.¹² Aririka eekiro piyaatatyee pantakinawo maawaeni nokowakagaeyakimirini, ari nojeekakaaperotemi janta ijeekinta Tajorensi: eero pipiyaa eejatzi. Nojataakotemi pipankaki iwaero Tajorensi riyotanteeyaari pisheninkatakari. Eejatzi nojataakotemi owaero inampi Tajorensi: rowaga Jerojaree owakirari poñaachani jenokinta. Okantyaani riyotanteeyaari pinampitawo eerori. Eejatzi nojataakotemi nowaero naari, owakirari, riyotanteeyaari asheninkatawakagaeyakani.¹³ Powakempitaperotawakya iroñaaka nokamantzimiri eejatzi pantero”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

**Rojankinateeyinirini aapatziyariri
Jesoshi janta Raworisheeyaki**

¹⁴Eejatzi ikantakina Jesoshi:

—Pojankinateeyenirini jewawentziriri aapatziyeeyanarini janta Raworisheeyaki: “Iroñaaka nokamantemiro naaka riraga Kyaaryooperotatsiri, owaagakimirori okaatzi ikantakinari Tajorensi. ¡Pikemina! Nokantapiintzimi kyaaryooperotatsiri. Naaka itaperotakawori niwetsikantakawori maawaeni oetarikapaeni: nantakiro maawaeni ikantakinari Tajorensi.¹⁵ Nokantzimi: ‘Niyotakiro maawaeni pantayitakirini. Pikaaryoowentenanawomi nokowakae-miri, noshiyakaantemimi iña jaawari; pitheenkaperotenami, noshiyakaantemimi iña katsinkaari. Noshiya tee pitheenkaperotana omaanta eero poyaaperotana kameetha aanantakimirori jaawaneentatsiri. Tema niyotaki tee pikyaaryoowentanawo nokowakae-

miri, omaanta tee pitheenkaperotana; rootaki noshiyakaanantakimirori jaawaneentatsiri. Naaka nokoyi eeroka eerorika pikoyi pijaawaperote, ari pikatsinkaate; eejatzi okimitaka, eerorika pikoyi paapatziyaperotena, ari pitheenkaperoteeta: eero pitsipateero. Noepiyaatzirokari jaawaneentatsiri.

¹⁶Tee nokoyi nirero jaawaneentatsiri: neewatakiro, ojeekiita okaanteekaata. Eejatzi eerori, tee noñaaperotzimi. Otzimatyee pantapiintero kameethatsiri eejatzi poñaayenawo kameetha poyaaperotena. ¡Noepiyimikari!

¹⁷Pikanteeyawitani: “Naakapaeni ashaagantzinkaripaeni osheki nantayitakini, tekatsi koetyeemoteenani naaka”. Pikompitakawo: tee piyotzi ashironkaakimi; pashironkaaperotaka, tekatsi tzimimotemini, pikimitaka pikaankimerikitaki. Tee piyoperotziri Tajorensi: okimiwitaka tee piñi.¹⁸ Iroñaaka nokantemi: pamanantenari ooro kameethaperotatsiri, otzimimotemiri pashaagananteeyaari kyaaryoopero. Eejatzi pamanantenawo kithaarentsi kitamaari pikithaatanteeyaari riyotanteetemiri kyaaryo nowameethateemi. Pamanantenawo eejatzi aawintawontsi pikaakiteeyaari pokiki, paminanteeyaari. Ñaakiro, kimitaririka irika, pamanantenari naaka aritaki nowameethatemi pajankaneki pikimitanteeyaariri ooroopero ari niyotakaaperoyakimirini Tajorensi.

¹⁹Maawaeni ikaatzi nonintaperotziri atziri, nokaminayeri eejatzi nowashironkaeri, riyotantyaari tee okameethatzi ranteero kaari kameethatatsi. Iroñaaka eero pitheenkante, omaanta pikenkithashiryaagaeya, eero pikimita paerani: pikowaperotee piyoperotena naaka.

²⁰Pamine, okimitaka nokatziyapaaka omookira ashitakontsi nokaemimi, nokoyi notsipatemi. Aririka pikemawa-

kina roojatzi piwethatantawakina, roojatzi nokyaantapaakyaari, nojeeki-motantapaakimi eejatzi nakiyotapaa-kimi. Nokowaperotaki atsipatawakagae-yaani. ²¹Tema nantakiniri Pawa maawaeni ikowakaakinari, rootaki nojeekimotantakariri, notsipatari nopinkathariwenantzi. Iroñaaka ari pikimitakya eerori: aririka pikyaaryoo-wentakinawo maawaeni nokowakagae-yakimirini, ari atsipatawakagaeakyaani apinkathariwenanteeyeni. ²²Powakempitaperotawakyaawo okaatzi nokamanteeyimirini roojatzi pantero’”.

Rootaki rojankinatakaakinari Jesoshi.

**Jeekimoeyiririni jenokinta
iñaaperoyakirini Tajorentsi**

4 ¹Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi, noñaaperotakiro jenokinta, inthomaenta; okimitaka ashitaryaaka ashitakontsi. Roojatzi nokemantaari eejatzi riraga nokemakiri inkaaganki, aririka iñaawaete roshiyawitakari tziwoorentsi. Ikantakina:

Pipokanaki jaka jenokika. Noñaaye-miro oetarika awijatsini iinja.

²⁻³Rootaki omatakaakinawo Ishire niyaatantakari jenokinta. Janta noñaapaakiri ishipakiryaaki ikimitakawo mapi iporeryaataki kityonkari eejatzi natsiryaathari. Niyotantakariri riro Tajorentsi. Iyotaakina Ishire. Eejatzi noñaakiri ijeekaki iwinkatharimentoki. Ari rinkinagaakitakiro kimitaka oye inta apaani ikanta natsiryathari. Ari ikanta ishipakiri. Omaanta Tajorentsi osheki ishipakiri, morek, morek, tharek, tharek, morek, tharek. ⁴Eejatzi inkitakiro ijeekantari osheki paashini jeekamentosi, okaatzi 24. Janta ijeekaeyakini 24 aataperoteenchari, pinkathariteeyatsirini. Ikithaateeyawoni iithaari kitamaamawori, ramantheeteeyakani. Ro riwetsikaetziri ramantheeri ooro.

⁵Opoñaaka iwinkatharimentoki Tajorentsi kimitawori oñaawaepookitziranki, eejatzi tariito. Eejatzi inewootakawo ootamentotsi amorekaki, okaataki 7: oshiyakaawentaka 7 ronampiri kameethari. ⁶Eejatzi inewootakawo iwinkatharimentoki owinteniiteera omaanta shipakiryaaki okimitakawo jiriniki koñaarini.

Eejatzi rinkitheetakiro iwinkatharimentoki Tajorentsi 4 ronampiri kameethari omampaawaetapiintzinkari. Janta ichopineetakiri apaani ronampiri kameethari, eeniro paashini itapiitaki, eeniro paashini rakoperoki, eeniro paashini rampateki. Eenitatsi rokipaeni rirori maawaeni iwathakipaeni.

⁷Roshiyakari apaani manitzi; irira paashini roshiyakari waaka; irira paashini roshiyakari ipoo shirampari; irira paashini roshiyakari pakitha raanaki. ⁸Eenitatsi irira ishiwankipaeni okaatzi 6; osheki rokipaeni ojeekayitakini maawaeni iwathaki. Ikantatyaani romampaawenteeyarini Tajorentsi: kitejiriki, tsiteniriki; tee roshitayiro. Iroka ikantziroka romampagaeyani:

“Osheki pikameethataki, osheki pikameethataki, osheki pikameethataki eeroka Nowinkatharite Tajorentsi:

osheki pitajorentsitaki, tekatsi pomeentsitzimotemini.

Pikantani piyeeki: paeraniperoroña, roojatzi iroñaaka, eejatzi iinja”.

⁹Roojatzi rapiitapiintziri iñaaperotantariri riraga Tajorentsi riraga ikantani iyeeki:

“Ikameethaperotzi Tajorentsi, osheki nopinkathatziri.

Osheki nopaasonkitziri riraga pinkathariwentakinari.

Ikantani rañi, eero ikamanitzi”.

¹⁰Aririka ikemapiintteeyawakirini riraga 24 aataperoteenchari, rotziwerowashita-

piinteeyakarini Tajorentsi riraga
añaperotatsiri ikanteetatyeeyaani,
ipinkathateeyakirini. Ragaeyakironi
ramatheerepaeni royiiteeyakinirini
iitziki, romampaawenteeyakarini:

¹¹ “Pikameethaperotaki, Nowinkatha-
rite, osheki pitajorentsitaki.

Okameethatzi noñaaperoyemini,
nopinkathateeyemini.

Niyotaki tekatsi pomeentsitzimote-
mini: tema piwetsikakiro
maawaeni jeekaeyatsirini.

Pikowakini paerani ojeekini
oetarikapaeni, rootaki ojeekanta-
kari iroñaaka”.

**Jesoshi oshiyariri
rowishate Tajorentsi**

5 ¹Ari koñaatziro noñaakiro eejatzi,
noñaakiro rakoperoki Tajorentsi
rapineeteetakiro Iwaperite, ojankina-
taka inthomaenta eejatzi jakakiroka. Ari
apineekaka eejatzi ontsirekaka
kameetha, okaataki 7. ²Eejatzi
noñaakiri ronampiri Tajorentsi,
shintsitaperotatsiri, itacheronkawaante-
tapaaki ikantawita:

—¿Ninka kameethaperotatsiri
imatantyaawori riyontareero iroka
jankinarentsika, rapineereero?

³Ari namineeyawitanakani, tekatsi
akirini. Tekatsi materoni rapineereero.
Tee imatziro jenokijatzzi, kipatsijatzzi,
jeekatsiri tsikarikapaeni. Tekatsikya.

⁴Tekatsi apaani kameethaperotatsini,
mataperoterorini rapineereero, rootaki
netakoperotananakari: kyaaryo
niraakoperotanakari, tekatsi kamantena-
woni oeta okantakotayitzirini jankina-
rentsi. ⁵Roojatzi ikantakina apaani
aataperoteenchari:

—Eero piraaga. Eenitatsi apineerya-
gaeroni: riraga icharineeteni Joraani;
ikimiwitakari chaanari, osheki ishintsiz-
tzi. Eejatzi rirotaki icharinetakarini

Iraviiri, tema osheki ipinkatharitzzi.
Imatakiniri Tajorentsi maawaeni
ikowakagaeyakiririni, rootaki
imatanteeyaworini riyontaryagaero
eejatzi rapineereero Iwaperite.

⁶Roojatzi naminakotziri Tajorentsi
janta iwinkatharimentoki, eejatzi
ikaatzi ronampiri kameethari 4, eejatzi
riraga 24 aataperoteenchari. Eejatzi
noñaakiri rojatekaka niyanki inewoo-
tziri Tajorentsi riraga Jesoshi iteetziri
Rowishate. Noñaakiri rakoki imoonta-
waetaka eejatzi iitziki rowamaanteeta-
kariri paerani. Eenitatsi ichée 7, eejatzi
roki 7: oshiyakaawentziro riraga 7
ronampiri Tajorentsi jewawenantatsiri
rotyaantakiri ithotyakiro raminiri
maawaeni atziri jaka kipatsikika. ⁷Ari
riyaatashitakiri Tajorentsi roerikakiro
rakoperoki Iwaperite, apineekachari.

⁸Roojatzi roerikantapaakawo, riraga 4
ronampiri omampaawaetapiintachari
eejatzi riraga aataperoteencharipaeni
rotziwerowashiteeyakarini riraga
Rowishate Tajorentsi. Roerikaeyakironi
kimitawitawori aaripa; roerikaeyakironi
eejatzi kimitawitawori pajo, riwetsikae-
tziri ooro: ojeekaki inthomaenta
kajankapaneri. Iroka kajankapanerika
oshiyakawo amanaantsipaeni aapatzi-
yeeyaririni Tajorentsi. ⁹Roojatzi
romampaawenteeyantakarini Rowishate
Tajorentsi mampaantsi owakirari.
Romampaawentakari iroka:

“Pikameethaperotaki poerikero
Iwaperite apineekachari piyonta-
reero;

Tema paerani rowamagaetakimi,
papaatawenteeyakinawoni pira
naakapaeni maawaeni
atziripaeni, pipinawentakinawo
okaatzi nanteeyirini.

Powawijaakoeyantakinarini nojeeki-
moeyantyaaririni Tajorentsi,
maawaeni.

Powawijaakoeyakirini jeekayitatsirini maawaeni inashitzinkaripaeni atziri, inashitayitaworini maawaeni ipaantepaeni.

Kyaaryo, powawijaakoeyakinani poñaayitacharini maawaeni nampitsikipaeni, tsikarika nojeekayitzini.

¹⁰ Pipeyeeyakinani pinkathariteeyatsirini, eejatzi pipeyeeyakinani ñaanakowenantiinteyiririni atziripaeni ironaaka:

rootaki iinja nopinkathariwenanteeyaarini maawaeni paashinipaeni jeekatsiripaeni kipatsiki, tema namanakowenanteeyaaririni ramitakoyerini Piri.

Rootaki pimatantawori pagaero eeroaka Iwaperite Tajorentsi, eejatzi pimatantawori piyontaryaa-kiro rowaga ontsirekakaga”.

¹¹ Roojatzi naminantanaa eejatzi; noñeeyakirini riraga osheki ronampiripaeni Tajorentsi: tee apanipaeni ikanta, oshekiperoñoña kameetha. Eejatzi noñeeyakirini eejatzi riraga 4 ronampiri kameethari eejatzi riraga 24 aataperoteenchari. ¹² Ishincheenkataki romampaawenteeyakarini:

“Osheki ikameethaperotaki Jesoshi iiteetziri Rowishate Tajorentsi rowamagaetawitakari, riyoteeyakini maawaeni jeekaeyatsirini osheki itajorentsitaki rirori, rashiteeyakawoni maawaeni oetarikapaeni, osheki riyotziro oetarikapaeni, maawaeni imatayitakironi oetarikapaeni.

Thame maawaeni apinkathateeyerini, añaaperoeyerini, aweshiryaawenteeyaarini”.

¹³ Eejatzi nokemaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta, eejatzi

kipatsiki, eejatzi maawaeni kamaeyawiteencharini: riraga kitatawiteenchari kipatsiki, eejatzi piinkawitachari; romampaawenteeyakarini maawaeni kameetha:

“Thame maawaeni aweshiryawenteeyaarini Tajorentsi jeekatsiri iwinkatharimentoki eejatzi Rowishate, apinkathateeyerini, añaaperoeyerini, akanteetateyeyaani. Tema itajorentsitaperotaki, ikanteetateyeyaani”.

¹⁴ Roojatzi ikanantaka riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari:

“Aritaki okantyaari”.

Eejatzi rotziwerowashiteeyakarini riraga aataperoteencharipaeni ipinkathateeyakirini maawaeni.

Riyontaryagaero Iwaperite Tajorentsi

6 ¹ Ari okaataki 7 ontsirekaenchari Iwaperite Tajorentsi. Noñaakotakiri Jesoshi iiteetziri eejatzi Rowishate Tajorentsi riyontaryaaikiro itanakawori apineetachari, roojatzi nokemantakari apaani ronampiri omampaawaetapiintachari, tacheronkawaanteri ifaawaetzi, ikimiwitawo ofaawaepookitziranki, toog, toog. Ikantzi:

—¡Pipoke jaka!

² Roojatzi noñaantawakariri jewatapaentsiri: ikyaakotapaakari kawayo kitamaari, roerikapaakiro iwyaani. Ramantheeteetakiri; jataki raminiri rowayirite romanateri, ikowaki ranaakoyerini, romanateri ithonkeri rowamayeri.

³ Roojatzi riyontaryaaantakawo rowaga apitetapaentsiri, roojatzi ikanantaka paashini ronampiri:

—¡Pipoke jaka!

⁴ Eejatzi ikinapaaki paashini kawayo, kityonkaperotatsiri. Ikanteetakiri:

—Iroñaaka ishineteetakimi piyoteeri atziri romanatawakagaeyaani, rowamaawakagaeyaani.

Ari ipaetakiri antawo ithatyaamento.

⁵Roojatzi riraga Rowishate Tajorensi riyontaryagaero rowaga *tres*-tapaentsiri roojatzi nokemantakari paashini tacheronkawaanteri ikantzzi:

—¡Pipoke jaka!

Roojatzi noñaantawakari ikinapaaki chenkari kawayo, roerikapaakiro kiyaakotariri rotenakamento, rotenakantyaawori oetarikapaeni.

⁶Roojatzi nokemantakari ronampiri omampaawaetapiintachari ojatekaenchari niyanki, ikantzzi:

—Tee añaaperotziro osheki teriiko eejatzi shinki, rootaki pinaperotachari. Omaanta oyeenka oriwo eejatzi awishoowaantsi oowa, eero peewana-tawo inta pikempoyeero kameetha.

⁷Roojatzi riyontaryagaero paashini, okaatapaaki iroñaaka 4, roojatzi nokemantakari paashini ronampiri omampaawaetapiintachari ikantzzi:

—Pipokanaki jaka.

⁸Eejatzi noñaawakiri paashini kawayo, kiteriwitziri; iita iwaero riraga kyaakotapaariri: Owamaantatsiri. Royaatapaeri itapiiki oshiyakaawentziri kamaentsiripaeni. Tema ishineteetakiri rowamaeyakirini oshekiperotaki atziri jaka kipatsiki: apanipaeni kamaentsiri itonkakiri rowayirite; paashinipaeni kamaentsiri aakiri itashe; paashinipaeni aakiri mantsiyarentsi; paashinipaeni rowamaeri koweenkata-siri piratsi.

⁹Roojatzi riraga Rowishate Tajorensi riyontaryaantakawo paashini, okaatapaaki iroñaaka apawakooni; roojatzi noñaantakawo aritaari itaapiinantawori kajankapaneri. Okimitaka noñaakiri janta eenitatsi osheki aapatziyeeyaririni rirori, kamaeyawiteencharini. Paerani

ikenkitheeyawitani iñaani Tajorensi, riyotaapiinteeyawitarini atziri tsika ikantari rirori, rootaki rowamaanteetakiriri. ¹⁰Itacheronkawaantetakiri ipaante ikanteeyini:

—Nowinkatharite, eeroka pinkathari-wenteeyiririni maawaeni jeekatsiripaeni. Osheki pikameethaperotaki, pitajorensitaperotaki. Niyotaki otampatsikataperotzi piñaani, noari pamatawintanzi. ¿Tsika okaate pikijakowenanteenari? ¿Tsika okaate powashironkaanteeyantyaaririni riraga jeekatsiripaeni kipatsikinta, owamagaeyakinarini? Tee nokoyi nojamanite.

¹¹Raapatziyeeyakarini riroripaeni Jesoshi rootaki ipaeyantakaririni kithaarentsi kitamaaperotatsiri. Ikantzzi:

—Pimakoryaawakiita. Tekira omonkaata nowashironkaaperoe-yantyaaririni owamagaeyakimirini. Eenitatsi ijeeki paashinipaeni piyemijantzinkarite rowamagaeteri. Paapatziyeeyakinani, rootaki rowamaanteetaki-miri; raapatziyeeyakinani paashinipaeni, rootaki rowamaanteetyaariri rirori. Aririka omonkaatapaakya nokoyiri, aritaki nowashironkagaeyakirini maawaeni owamaantatsiri.

¹²Roojatzi riyontaryaantakawo paashini, okaatiki iroñaaka 6. Noñaankiro omoyekaperotanaka kipatsi, antawo omoyekaka, moye, moye, moye. Itsiteniperotanaki oorya, ikimitanakawo tsimenkito; omaanta riraga kashiri, ikityonkataperotanaki, ikimitanakawo irantsi, kityonkatanaki kameetha.

¹³Eejatzi ipariyeeyanakini osheki ompokiropaeni kipatsiki: ikimitakawo okithoki atsimiriki rowaga irakatsiri, aririka opoki antawo tampyaa, roojatzi omoyekakotantapaakyaawori. ¹⁴Opeyanaka jenoki, okimitakawo apineetzirowanki paperi. Opeyaka maawaeni

kipatsi: tonkaaripaeni, othampishipaeni, owinteniityaanakirapaeni maawaeni; ari okaatapaaki. ¹⁵Eejatzi noñaakiri iwinkatharitepaeni atziri, eejatzi iwinkatharitepaeni joraaropaeni, ashaagantzinkaripaeni, shintsitayitatsirinipaeni, iwaatorotepaeni atziri, eejatzi ratziritepaeni, maawaeni atziri: ishiyeeyanakani omooki impeeta. Romaneeyapaakani mapinaki janta tonkaariki. ¹⁶Ikantziri: —Thame amaña omooki mapinaki, eero iñaantee Tajorentsi rootaki ashiyaapithatantyaawori rowashironkaaperotakae riraga rowishate Tajorentsi. Tema ikijaperotakae osheki iroñaaka. ¡Oeeii! ¡Kijaka Tajorentsi! ¡Rooteentsi rowamagae! ¹⁷Iroñaaka ikijaperoeyakinani maawaeni; iroñaaka ithonkayenani naakapaeni.

**Rojataakoeyakirini osheki
icharineeteni Ishirayeerini**

7 ¹Roojatzi noñaantakari ronampiripaeni Tajorentsi ikaataki 4, ikatziyeeyakani rinkitakiro kipatsi, janta othapikitapaakinta. Raatzinkakaaperotakiro shintsitatsiri tampyaa eero otampyaaperotanta osheki kipatsiki, inkaareki, inchatomashiki, tsikarika-paeni. ²Roojatzi noñaantakari paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaaka janta ikinapaenta oorya, ramakiro riwithaamento riwithaakotantyaariri atziripaeni. Ikaemakoeyapaakirini paashini 4 ronampiri, ishineteetziri thonkaeyerorini kipatsi eejatzi inkaare iinja. ³Ikantakiri:

—Eeroota pithonkitawo kipatsi, inkaare, inchato, maawaeni iroñaaka. Itawakyaariita ojataakotawakiriita ipankakira joriyopaeni antziniriri Tajorentsi ikowakaakiriri.

⁴Ari nokemakowentakiri tsika ikaateeyini ojataakoeyeencharini: ikaateeyini 144.000 joriyopaeni antziniriri

Tajorentsi ikowakaakiriri. Maawaeni ikaateeyakirini icharineetenipaeni inashitayitacharini itomipaeni Ishirayeerini. ⁵Ari rojataakoeyakirini ipankaki:

ikaateeyakini icharineeteni Joraa 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Roweeni 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Kaara 12.000,

⁶ ikaateeyakini icharineeteni Asheeri 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Nejatarii 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Manaseeshi 12.000,

⁷ ikaateeyakini icharineeteni Shimiyo 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Rewii 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Ijakaari 12.000,

⁸ ikaateeyakini icharineeteni Shaporooni 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Josee 12.000,

ikaateeyakini icharineeteni Irijamiini 12.000.

Ari rojataakoeyakirini ipankaki, maawaeni.

Osheki kithaatakawori kitamaari

⁹Roojatzi naminantanaka eejatzi, noñeeyakirini osheki kameethari atziri, ipiyoteeyakani: tekatsi akantya ayoteeyerini tsikarika ikaateeyini. Rinashiteeyakani atziripaeni, inashiteeyakani iñaanipaeni, maawaeni. Ikatziyashiteeyapaakarini inewooteeyakirini Tajorentsi, eejatzi inewooteeyakirini janta ijeekinta Rowishate Tajorentsi. Ikamawentakiri irira, rootaki ikithaateeyantakaworini kitamaari iithaari. Roerikaeyakirini kompiroshi rakoki,

¹⁰Itacheronkawaantetaki maawaeni ikanteeyakini:

—Rirotaki owawijaakoeyakaerini riraga Pawa Tajorentsi jeekatsiri iwinkatharimentoki, eejatzi riraga Rowishate rirori.

¹¹Ari ijeeki okaakini Tajorentsi riraga 24 aataperoteenchari eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari. Rinkiteeyakirini irirapaeni oshekini-paeni kameetha ronampiripaeni Tajorentsi, ari iroñaaka rotziwerowashi-teeyakarini ipinkathateeyakirini,

¹²ikanteeyini:

“Aritaki okantyaari.

Jee, eejatzi naakapaeni noñaapero-tzimi. Tema osheki piyotzi, notajorentsite, osheki pitajorentsiti.

Thame maawaeni aweshiryaawenta-piinteeyaarini, noñaaperota-piinteeyerini, nopaasonkita-piinteeyerini, nopinkathata-piinteeyerini;

aritaki nokanteetateyeyaani naakapaeni.

Aritaki okantyaari”.

¹³Roojatzi rojampitantakina apaani aataperoteenchari:

—¿Tee piyotziri ninka riraga kithateeyakaworini kitamaari? ¿Tee piyotziri tsika ipoñeeyakani?

¹⁴Nokantakiri:

—Taanitya, tee niyotzi. Pikamantena: naamashita piyotzirika eeroka.

Ikantawakina:

—Riroteeyakini aapatziyeeyakaririni Jesoshi ashirokaawenteeyakaririni osheki ikemaatsitawenteeyakarini rirori, omaanta tee ipakaero raapatziyari Jesoshi riraga apaatawentakari riraa rowawijaakotantakariri. Ñaakiro, raapatziyaperotakariri irira rootaki rowameethatantakariri rajankaneki.

¹⁵Rootaki,

ipiyotawenantakariri Tajorentsi, iñaaperoeyantakaririni jaka inampitari.

Ikantani iñaaperoeyaakirini: kitejiriki eejatzi tsiteniriki.

Ari kijokiro rowaeyakirini

Tajorentsi rirori, rookakowenteeyerini, maawaeni.

¹⁶Rootaki kaari agaeyantyaaririni eejatzi itashe,

eejatzi kaari agaeyantyaaririni imiri.

Kaari itagaeyantyaaririni eejatzi oorya,

eejatzi kaari oñaashirenkantyaari eejatzi majawiri.

¹⁷Riraga Rowishate ikatziya inewootziri okaakini itsipatar

Tajorentsi:

rirotaki shenteeyeririni maawaeni

kithateeyakaworini kitamaari,

papiinteeyiririni maawaeni koetyemoeyakaririni.

Roemoshirenkaeyakirini, eero riraaga eejatzi.

8 ¹Roojatzi riyontaryaantakawo weyantapaakawori ontsire-

kaenchari, rowaga *siete*-tapaentsiri. Ari imaeriteeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni janta jenokinta. Ojamani imaeritaperotapaentzi kameetha.

**Itziwooteeyini itayitakawori
ronampiri Tajorentsi, kaatatsiri
paashinijatzi**

²Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi: tema noñaakiri 7 ronampiri Tajorentsi, ikatziyeeyanakani Tajorentsikira newootziriri. Ipaetakiri 7 tziwoorentsi.

³Eejatzi paashini ronampiri, ikatziyimotapaakawo aritaari riwetsikaetziri ooro, itaapiintzironta kajankapaneri. Roerikakotakiro iyajankarimentoteki riwetsikaetziri eejatzi ooro. Ari itaakiniri Tajorentsi kajankapaneri. Iroka

oshiyakaawentakiro amanaantsipaeni aapatziyeeyaririni Tajorentsi. ⁴Ari areetakari owachaarite Tajorentsi, okajankaenkatapaaki, otsipatakawo amanaantsipaeni aapatziyariripaeni. Tema osheki iñaaperotakiro okameetha-tzi. ⁵Okaankinakitantanakari riraga onampirentsi raakiro iyajankarimento-naki royaankamenkitakiro ojeekantari kajankapaneri, roojatzi rookantakawori kipatsikira. Roojatzi omapokantanaka oñaanaki tziriririri; aamorenkanaki, morek, morek; eejatzi rookathanaka tariito, toog, toog; eejatzi antawo omoyekanaka kipatsi, moye, moye, moye.

Rowaga tziwoorentsi paeni

⁶Roojatzi riwetsikanteeyanakani ronampiri Tajorentsi ikaatzi 7 itziwootantyaari.

⁷Itziwootaki jewateentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi opariyantanaaki kipatsiki jiriniki, eejatzi otsipatanakawo paamari. Eejatzi noñaakiro osheki irantsi. Otaagaantaka jeekayitatsirini kipatsiki, otaagaantaka inchatopaeni; taaperotaka roori inchashi, thonkanaka maawaeni.

⁸Roojatzi itziwootaki apitetapaentsiri onampirentsi, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi noñaantakawori oshiyawori antawo tonkaari, tagaenchari: rookaetakiro inkaareki, thapok. Opeyagaantaka inkaare irantsi. ⁹Ikamagaantanaki jeekatsirini inkaareki, eejatzi othonka-gaantanaka antawo pitotsipaeni.

¹⁰Roojatzi itziwootantanaka tres-tapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi noñaantawakari oshiyariri antari ompokiro ipariyanaki, amorekanaki, moreriririri. Ipariyapaaki iñaaki eejatzi iña. ¹¹Opeyagaantaka okepishaatanaki rootaki iitantee-tariri kimitawitariri ompokiro: owaero Kepishiri. Ikamaeyanakini osheki atziri ireeyawitakaworini iña.

¹²Roojatzi itziwootantanaka cuatro-tapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi; roojatzi itsiwakagaantayitanakini itsimankantanaka oorya eejatzi kashiri. Eejatzi itsiwakagaantayitanakini riraga ompokiro paeni. Tema tee ikoñeetyaaperotanee kitejiriki eejatzi tsiteniriki. ¹³Ari naminanee eejatzi, noñaakiri antari pakitha rewotaka jenoki. Eejatzi nokemakiri, itacheronkawaantetaki iñaawaetzi, ikantzi:

—¡Ashironkaamatsitemiini! Osheki rashironkaaperoeyanakyaaani kameetha jeekatsiripaeni kipatsiki. Rooteentsi itziwooteeyeni riraga paashinipaeni ronampiri Tajorentsi, kaatatsiri 3, roojatzi rashironkaantaperoeyanakyaaani maawaeni atziripaeni.

Itziwootzi impaetapaentsiri 3

9 ¹Ari itziwootaki paashini ronampiri Tajorentsi, riraga apawakoonitapaentsiri, tzihi, tzihi, tzihi. Roojatzi noñaantakariri ronampiri Tajorentsi ipoñaanaka jenoki, ipokapaaki kipatsiki. Ipaetakiri iyaawiryaaantawori omoo jatatsiri inthomaenta kameetha, tee añiiri tsika okaatapaaki, ²roojatzi jantoo. Roojatzi riyaawiryaaantapaakawo, itaaparyaapaakiro, iyowoenkata-paaki osheki owachaarite. Iyaataki jenoki roojatzi otzikaantapaakari oorya janta jenoki roojatzi otsitenitantanaka. ³Eejatzi noñaakiri kimitariri tsitsiri, ikinantapaakawo kachaari, ithotyapaakiro kipatsi, imatakaakiri Tajorentsi ikentantzi, kimitaka kitoniro. ⁴Ikantziri ronampiri Tajorentsi:

—Eero powaaneentawo inchashipaeni, eejatzi inchatopaeni. Omaanta riraga kaari ojatakoeyacharini ipankakira ari pimateri pikenteri. ⁵Nokowaki pikemaatsitakagaeyaarini maawaeni kaari aapatziyeeyaririni Tajorentsi, ikaate 5 kashiri, omaanta eero powamagaeyirini.

Ikenanteeyakaririni, osheki ikatsitaki, ikimitakari kitoniro ikentakiri. ⁶Ikaata-kika irika 5 kashiri ikemaatsitakari atziri ikentakiri oshiyawitariri kitoniro ari ikowaeyawitanakyaani atziripaeni ikamaeyenimi; omaanta eero imatziro ikami. Ikowaeyawitanakyaani rowamaa-shiteeyaanimi apaniroeni, omaanta eero añaawaero ikamanitane.

⁷Ari naminaperotakiri oshiyariri tsitsiri: roshiyakari kawayo, ikyaakotarrira joraaro raantawakaantari paashini-paeni ipashikayitakawoni kijokitatsiri, eero aawyaantari okyaantyaari ojataamentotsi eejatzi chekopi. Ramantheetakawo iitoki oshiyawori ooro. Rowaga ipoopaaeni oshiyakawo apoo aari. ⁸Iwitzi okimitakawo oeshi tsinani, eepeteesha. Raeki okimitakawo raeki manitzi, antawoparaeki. ⁹Ichopineeki oshiyakawo kijokitatsiri, aririka raanaki, shinti raanaki, roshiyakari tariito ipoemaenkatziranki, tog tziriririri. ¹⁰Ishitha oshiyakawo ishitha kitoniro, eenitatsi ichee. Aririka ikentakiri atziri, osheki ikemaatsitaperotyaari, tema iroñaaka ikaate apawakooni kashiri ishineteetziri ikentakiri atziripaeni. ¹¹Eenitatsi iwinkatharite tsitsiripaeni: rirotaki ronampiri Tajorentsi aminakaantzirori antawo omoona. Iita iñaaniki joriyo Awaatoni; omaanta iñaaniki kireeshiyajatzii iita Aporyooni. Akantziri añaaneki aari: Thonkantani.

¹²Aritaki ikantakari riraga jewateentsiri owashironkagaeyakiririni kipatsijatzipaeni. Omaanta tekiraata eenitatsi apite yotapaenchari.

¹³Roogatzi itziwootantaka riraga kaatapaentsiri seis-tapaentsiri tziii, tziii, tziii; roogatzi nokemantakari paashini ñaawaetatsiri. Ari opoñaaka iñaani jaga itaapiinantaworiki kajankapaneri, riwetsikaetziri ooro. Ojeekimotakiri

ichopineekira Tajorentsi. ¹⁴Ikantziri tziwooteentsiri:

—Piyaate janta antawokiroña eni: rowaga iitachari Eyojaraate roeyowateri riraga 4 ronampiri Tajorentsi oyaakiriri janta. Aritaki monkaatapaaka kitejiri rowamaantyaariri atziripaeni.

¹⁵Ari riyataki, roeyowatziri ronampiripaeni, ikantziri: “Tema ikantzi Tajorentsi paerani: ‘Niyotakiro tsika okaate pithonkatagaantyaariri atziripaeni. Niyotakiro tsika okaate omonkaantyaari ojarentsi, kashiri, kitejiri, eejatzi tsika ikaate oorya’”. Iroñaakaroña omonkaataka; rootaki powamaantyaariri. ¹⁶Riraga ronampiri reewateeyakirini oshekiperoña joraaropaeni, ikaateeyini 200.000.000. Niyotakiro, ikantakinari.

¹⁷Eejatzi noñeyakirini iyawayote. Ipashikachopineetawo kijotatsiri kiraatatsiri, oshiyakawo paamari, rowaga amorekaperotatsiri. Iito kawayopaeni oshiyakawo iitopaeni manitzi. Opoñaaka ipaanteki osheki paamari, eenitatsi kachaareenkatsiri osheki, eenitatsi amorekaperotatsiri. ¹⁸Rooteeyakini rowamagaanteeyakaririni oshekipero atziripaeni: rowaga paamari, kachaareenkatsiri, eejatzi jankaenkatsiri poñaachari ipaanteki-paeni kawayo. ¹⁹Rootaki rowamaantariri kawayo atziri: ipaante eejatzi ishitha. Ro ishitha oshiyakariri maanki, eenitatsi iito, ratsikantakariri atziri.

²⁰Ari ijeekagaantaki atziri, omaanta tee ikenkithashireeyani: tee ikoyi raapatziyari Tajorentsi. Ikantani rantapiintziro kaari kameethatatsi, ipinkathatapiinteeyirini kamaari, eejatzi ipinkathatashiteeyawoni riwetsikayitzi-rini: oorotayitatsirini, peraatayitatsirini, paashini ashirotayitatsirini, mapitatsiri, inchatotayitatsirini, maawaeni. Iitajorentsitashitayitawoni, omaanta

tekatsi okantya amini, okemi, eejatzi tee anashita. ²¹Ikantani rowamaantzi, imatsitantzi, ishirontawo kaari rayi, ikoshitzi. Tee ikenkithashiriimaeta.

**Ronampiri Tajorentsi eejatzi
Iwaperite Tajorentsi owaanini**

10 ¹Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri, tema noñaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, shintsitaperotatsiri. Ipoñaaka jenokinta, oshonkakiri menkori, eenitatsi oye iitoki jeñokiini. Ipooni oshiyakari oorya, ipori oshiyakawo paamari. ²Roerikiro Iwaperite Tajorentsi, apineeryaachari. Iitzipero raatzikaatero inkaare, omaanta roori rampate raatzikero kipatsi.

³Shintsitzi ikaemapaaki, ikimitakari manitzi rajootziranki, joon, joon.

Roojatzi itacheronkawaantetawaki ikaataki 7, kimitaka tariito.

⁴Nokemantakariri ikimitaka itariitotana; rooteentsi nojankinatemi okaatzi ikantziri, omaanta nokemakiri ikantakina jenokijatzzi:

—Eero pikantziri paashinipaeni okaatzi ikantzirira tariitoteentsirira, pimanakotawakiro iroñaaka.

⁵Ari noñaagaeri eejatzi ronampiri Tajorentsi, riraga aatzikirori inkaare eejatzi kipatsi: rowaankiro rakopero jenokinta, ⁶ikantzzi:

—Eenitatsi Tajorentsi añaaperotatsiri, ikantani rañi, eero ikami. Riwetsikakiro jenoki eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini; riwetsikakiro kipatsi eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini; riwetsikakiro inkaare eejatzi maawaeni jeekanteeyaworini. Riyotzi rirori tee notheeya. Rooteentsi imonkaatero maawaeni okaatzi rantayitzirini.

⁷Roojatzi itziwootee riraga ronampiri Tajorentsi, riraga *siete*-tapaentsiri. Ari okoñaatapaaki manawitachari paerani: iroka riyoteeriri Tajorentsi aapatziyari-

rini paerani, kimitaka ikantzitakari riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeraniperoroña.

⁸Roojatzi nokemakiri eejatzi jenokijatzzi kenkithatakaakinari inkaaganki. Ikantana:

—Piyaate, paawakiro Iwaperite Tajorentsi roerikiri nonampiri aatzikirori inkaare eejatzi kipatsi.

⁹Roojatzi niyaatashitantakariri, nokantapaakiri:

—Pipenawo Iwaperite Tajorentsi. Ikantawakina:

—Ajaatya, payero, poyaawo; aririka powakyaawo, ari pikemakiro opochaatzi, kimitaka iyaa pitsi. Omaanta ari opiyashiryaamoonthatakimi.

¹⁰Ari naawakiro nakoki, nowakawo.

Nokemawakiro opochatawitapaaka.

Opochaawitaka nopaanteki kimitaka

iyaa pitsi, omaanta roojatzi

opiyamoonthatantapaakina. ¹¹Roojatzi ikantakina:

—Iroñaaka eekiro piyaatayee pikenkithatakoyiterini rowashironkaeri Tajorentsi maawaeni antapiintzirori kaari kameethatatsi. Pikamanteri maawaeni paashinipaeni atziri: inashiyitacharini ipaantepaeni, inashitachari pinkatharipaeni, kipatsipaeni, maawaeni.

**Ikenkithatakotziri apite
kenkithatakaantatsiri**

11 ¹Roojatzi ipantakinawo Tajorentsi inchaki, oshiyawori kotzikiirontsi, roojatzi ikanantakina:

—Ajaa, iroka monkaamentotsika.

Piyaate iroñaaka pimonkaatakitero Tajorentsipanko; eejatzi pimonkaatkitero itaapiinanteetawori kajankapaneri, eejatzi piyotakiteri tsikarika ikaateeyini maawaeni pinkathateeyanarini janta.

²Omaanta eerowa pimonkaatziro janta inkokironta: ikinapiintzinta kaari

yotatsiri Tajorentsi. Ikaataki 42 kashiri^b ikinayitanakini paashinijatztitsiri atziri janta nonampiki: rowaga Jerojaree. Osheki rowashironkagaeyerini jeekatsiripaeni janta tema ari ikemaatsitakaa-
kyaari. ³Notyaanteri apite kenkithatako-
tenani, nomatakaakiri ikenkithatapiinte
ikaate 42 kashiri. Ikithaatakawo ontyaa-
chari iwitzi kaawira, tema retakoshi-
ryaakari anteeyirorini kaari kameethata-
tsiri. Ikantapiinteeyirini atziri: “Pikenki-
thashireyanakyaani. Pookaero kaari
kameethatatsi pantziri, roojatzi
paapatziyeeyarini Jesoshi, piyeekaeyeni
kameetha”.

⁴Ikenkithatakotzitakarini paerani
Jakariiyashini riraga apitetatsiri
oshiyakaworika oriiwo. Eejatzi
oshiyakaworika ijeekantari itamoreka-
theeta jeekatsiri janta Awinkathariteki.
Tema rirotaki pinkathariwenteeyiririni
maawaeni atziri. ⁵Eenitatsirika kowawi-
tachari rowashironkaerimi riraga
apitetatsirira, apatziro ipoñaanakya
roeyowanakiro paamari ipaanteki
othonkaperoyerini, otagaeyanakirini
maawaeni, pokirireei. ⁶Osheki imataka-
gaeyerini Tajorentsi. Ikenkithatapiinte,
omaanta ikowakirika eero opariyi
inkani, eero ipariyakayiro, roojatzi
ikaatantyaawori ikenkithate. Eejatzi,
ikowakirika, ipeyeero iña iraantsi.
Eejatzi ikowakirika, rowashironkaa-
piinteeyirini maawaeni jeekaeyatsirini,
inashitayitacharini mantsiyarentsipaeini.

⁷Aririka imonkaatakiro ikenkithate,
eejatzi ipoñaakya oomoki inthomaenta
piratsitatsiri koweenkatatsiri rirori.
Ikijapaeri kenkithatatsirini, ranaakota-
paeri, rowamaapaeri, shemi. ⁸Romarya-
gaeyashitarini kamaeyatsirini janta
Jerojareeki niyanki. Roshiyakaantakiro
Tajorentsi Jerojareera, Jorooma eejatzi

Ejiipito; ro roshiyakanantawori, osheki
rantapiinteeyirini jerojareejatzi kaari
kameethatatsi. Tema aritaki ikentakoe-
takiriri Jesoshi jaga. ⁹Okaate 3 kitejiri
romaryagaeyaani nampitsiki niyanki,
roojatzi itampatsikatanteeyarini oorya
eejatzi. Maawaeni atziripaeni kipatsiki
ramineeyerini kamayiteentsirini,
inashitayitakyaani amineeyiririni:
ipoñaayitakyaani paashinikipaeni
nampitsi, inashitayitakyaani
iñaanipaeni. Eero ishinetakaantziri
ikitateeteri. ¹⁰Ikimoshirewenteeyanaki-
rini maawaeni jeekaeyatsirini kipatsiki
ikamakira riraga apite kamanantayita-
witaworini iñaani Tajorentsi: ipashita-
wakagaeyakawoni oetarikapaeni.
Ikanteeyeni:

—Thame akimoshireeyeni. Kamaki
riraga kenkithatakowitaririni Tajorentsi:
eero imateero roñaashirenkae eejatzi.

¹¹Omaanta ikaatapaaki tampatsika
oorya itajonkaeri Tajorentsi,
rowañaagaeyerini apite, ikatziyeeya-
naani. Roojatzi ithaawanteeyantanaka-
rini maawaeni ñeeyawakiririni. ¹²Rooja-
tzi ikemantakari Tajorentsi, ishintsita-
kiro ipaante ikantzi:

—Pipokae jaka jenokika.

Ari riyateeyaneeni jenokinta,
rojatekantaneeyawo menkori shipaki-
ryaaperotatsiri; iñeeyawaerini
maawaeni kijeeyawitakaririni. ¹³Rooja-
tzi omoyekantanaka kipatsika,
otyaagaantanaki pankotsipaeni. Ikamae-
yakini atziri 7.000. Osheki ithaawaeya-
nakini paashinipaeni jeekagaanta-
neentsiri roojatzi iñaaperoyantanaka-
rini Tajorentsi, ikanteeyanakini:

—Tema osheki ipinkatharitzi
Tajorentsi, itajorentsitaperotzi.

¹⁴Omonkaatapaaka apitetapaentsiri
rowashironkagaeyakirini Tajorentsi

b 11.2 Iroka 42 kashiri omonkaataka 1.260 kitejiri.

atziripaeni. Omaanta iyotapaaka apaani, rowaga *tres*-tapaentsiri.

Itziwootaki weyantapaakawori

¹⁵Roojatzi itziwootantaka riraga paashini ronampiri Tajorentsi, riraga *siete*-tapaentsiri: tziii, tziii, tziii. Nokemaeyakirini jeekatsiripaeni jenokinta, ishintsiswaantetakiro ipaante, ikanteeyini:

—Pikemaprote iroñaaka.

Tema iroñaakaroña ipinkathariwenteyerini Awinkatharite maawaeni kipatsijatzi, ikaateri Rotyaantanewo ipinkathariwenteeveni, ikanteetateyeevani.

¹⁶Roojatzi riraga 24 aataperoteenchari apatziro ipoñaaka iwinkatharimentoki, roojatzi rotziwerowashiteeyantakaririni Tajorentsi: osheki ipinkathateeyakirini.

¹⁷Romampaawenteeyakarini, ikantzi: —Nopaasonkitemi Nowinkatharite, eerokapero Tajorentsi perotatsiri: osheki pishintsitaki, osheki pipinkatharitaki.

Tee pipaashinitzi, pikantani pitajorentsitaki.

Eejatzi pipinkatharitaperotaki, iroñaaka pipinkathariwenteeverini maawaeni atziri;

eero pookaero, roojatzi pikantyaani. Rootaki nopaasonkitanteeyimirini.

¹⁸Ikijeeyawitakimini atziripaeni maawaeni kipatsi, omaanta iroñaakaroña monkaataka pipiya-teeyantyaarini.

Pipiriinteeyeerini kamaeyawiteencharini, maawaeni pikantakotantyaarini:

pipineeyerini maawaeni antzimirori pikowakagaeyakiririni, maawaeni kamanantayitzirorini piñaani, aapatziyeeyimirini, maawaeni.

Pipinkathateeyerini, pinkatharitawitacharini kipatsiki, kaari pinkatharitawitachani, maawaeni.

Kameetha pijeekakagaeyerini pinampiki.

Omaantakya riraga kijeeyawitakimirini, kaari kameethateeyatsini, powashironkagaeyerini, pookaeyerini rirori paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁹Roojatzi ashitaryaantanaka ipanko ijeekantari Tajorentsi janta jenokinta, noñaakiro inthomaenta oshiyawitawori tsiwoo, rowaga ojeekantari rojankinari Tajorentsi inthomaenta paerani. Tema ikashiyakaakariri irira ikenkithatagaeyerini joriyopaeni jaga. Eejatzi noñaakiro aamorenki, morek, morek; eejatzi ishintsitzi tariito, tyaaag, tyaaag, eejatzi omoyekanaka kipatsi, moye, moye; eejatzi opariyaperotaki osheki jiriniki, chekiriririri.

Tsinani eejatzi maankitatsiri

12 ¹Roojatzi koñaatziro noñaapero-takiro paashini. Noñaakiro apaani tsinani, kimitaka okithaatakawo oethaari oshipakiryaaki kimitaka oorya, aatzikakiri kashiri oetziki eejatzi amantheetakotakari 12 ompokiro oetoki. Tema notsikanatakawo noñiiri. ²Omotzitaki, rooteentsi otzimakote, atsikamoonthatakiro, okaemawaetaki: —¡Akayawee! ¡Akayawee, nokamaa-tyeewee!

³Romapokashitapaaka jenoki, ipokapaaki iwinkatharite kamaaripaeni roshiyapaakari antari maanki, kityonkamanthari. Okaatzi iito 7, eejatzi ichee 10. Ramantheetayitakani iitokipaeni.

⁴Inoshikagaantakarini ishitha osheki ompokiropaeni; ari rookapirothatziitakotakiri kipatsiki. Ikatziyapaaka janta ojeekakira tsinani, royaawentapaakawo otzimeri otomi, rowantawakyaariri.

⁵Roojatzi okoñaatantakari otomi, riraga pinkathariwentaperoeyeririni maawaeni atziri; tekatsi piyathatyaarini iinja.

Omaanta eentsitera raapithatanakiro Tajorentsi raanakiri jenokinta, ijeekakaapaakiri iwinkatharimentoki. ⁶Oshiyana tsinani janta okaanki-tyeenta tekatsinta atziri ipanko riwetsi-kakinironta Tajorentsi ojeekantyaari. Ari roejeekawakiro kameetha janta, okaatzi 42 kashiri.

**Ikoshekawakaeyakani jenokijatzi
janta jenokinta**

⁷Eekiro niyaatzi koñaatziro noñaape-rotakiro. Noñaakiri ikoshekawakagaeyani janta jenokinta. Riraga Miyiiri, ikaateeyakirini paashinipaeni ronampiri Tajorentsi, ikoshekaeyakarini riraga Jatanaashi oshiyawentariri maanki eejatzi iyamaaritepaeni rirori; ikosheka-wakagaeyakani. ⁸Omaanta riraga maanki tee rotsinampaeri ronampiri-paeni Tajorentsi. Rootaki iroñaaka roemishitowantaariri jenokinta maanki eejatzi ikaateeyinira, iroñaaka Tajorentsi tee ikowaeyirini ipiyimotee-yaarini jenokinta riraga Jatanaashi eejatzi iyamaaritepaeni ijeekantyaari. ⁹Kyaaryo, rookaperoeyakirini riraga maanki iiteetziri Jatanaashi jaka kipatsiki, eejatzi maawaeni iyamaarite-paeni ikaatzi akakotayitawitaririni. Riraga maanki rirotaki amatawitakirori Eewa paerani. Rirotaki iwinkatharite kamaaripaeni. Osheki ramatawita-piinteeyakirini atziripaeni roojatzi iroñaaka.

¹⁰Roojatzi nokemantakari jenokijatzi, tacheronkawaanteri ipaante, ikantzi: “Iroñaaka rowawijaakotaperoyakirini Tajorentsi neentsiteteeyakarini, itajonkakowenteeyakirini, ipinkathari-wenteeyakirini; eejatzi Itomi riraga Rotyaantanewo ipinkathariwenteeyaki-rini. Kameethataki.

Ikantani paerani ithawetakoeyaki-rini Jatanaashi, riraga maawaeni

kemijantzinkaripaeni, ikowa-piintawitaka rowashironkagaeye-rinimi, rootaki ikantani ithaweta-kotantariri kitejiriki, tsiteniriki janta Tajorentsi. Iroñaakakya eero imateero Jatanaashi eejatzi.

¹¹Irirapaeni raapatziyeyarini Jesoshi ikamawenteeyakironi kaari kameethatatsi rantakiri, rootaki imatantakawori raakowentawakiri tema ipinawentakiro Jesoshi riraa okaatzi rantakiri rowawijaa-kotanteeri. Tema roñaagakiri royaaperotziri Rowishate Tajorentsi. Tee ishiyapithatari atziri kowatsiri rowamayerimi: tema royaaperotakiri rirori.

¹²Iroñaaka akimoshireeyakini aakapaeni maawaeni jeekatsiri-paeni jaka jenokinta; akantyaani akimoshireperoyanakini. Omaanta ashironkaamatsitemiini kipatsi eejatzi inkaare. Tema ijeekanaki Jatanaashi eejatzi iyamaarite jaga jaawikira iroñaaka. Rashironkaaperoeyana-kyaaeni maawaeni kipatsijatzi. Osheki ikijaperota Jatanaashi, riyotzi eero ojamanitzi ijeeki kipatsiki, osheki rowashironka-gaeyanakyaaeni jeekatsiripaeni jaga”.

Riraga maanki ikijakiro tsinani

¹³Ari rowariyeetakiri riraga maanki Jatanaashitatsiri kipatsiki jaka, osheki ikijapaakiro tsinani koñaatakiriri otomi. ¹⁴Omaanta itajonkakiro Tajorentsi otzimantakari oshiwanki apite, okimita-kawo ishiwanki antari pakitha. Roojatzi aapithatanakiri iwinkatharite kamaari-paeni, iyaataki inteena tekatsinta atziri ipanko, riwetsikakaantakironta Tajorentsi. Ari janta retakoetawakawo ipaetakiro owanawo, ikaataki 42 kashiri

ojeekaki janta. Tee imateero riraga Jatanaashi riyatashiteero janta.

¹⁵Roojatzi riraga maanki Jatanaashitsiri osheki roemishitowaatakiro iña ipaantekira. Ikowawita roonkakayawomi kipatsi opiinkantyaarimi tsinani. Ikowawita ithonkaeyeronimi.

¹⁶Omaanta ramitakotakiro ronampiri Tajorentsi, tema rirotki ashitaryaakinirori kipatsi okyaagantaneeyaari maawaeni iña kipatsiki. ¹⁷Eekiro riyaatatzi ikijanakiro tsinani. Tee imatziro roori, rootaki riyatashitantariri paashinipaeni eentsitepaeni: maawaeni riraga antziniriri Tajorentsi ikaminaakiriri, rowaga riyotaakiriri Jesoshi; tema ikowawita riraga Jatanaashi ithonkaeyeronimi riroripaeni.

¹⁸Roojatzi noñaakiri riraga Jatanaashi ikatziyapaaka ocheraaki inkaare antawo royeeri pokatsini.

Koweenkatatsiri riyoyi antawoki inkaare

13 ¹Roojatzi nokatziyaka naaka Jowa impanekiki, janta othapyaaiki antawo inkaare. Eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri. Tema noñaakiri piratsitsiri koweenkatatsiri riyowapaakira inkaarekira. Eenitatsi ichee okaatzi 10, eejatzi eenitatsi iitopaeni okaatzi 7. Jaga icheekipaenira ramantheetakawo amanthereentsi, kimitawori rashi eewawenantatsiri. Eejatzi rojankinatakotaka iwaero iitokipaeni; omaanta tee okameethatzi, tema itheenkakiri Tajorentsi: iitawaetashitaka kimitaka rirotki inashitzinkari tajorentsi. ²Ari roshiyapaakari manitzi. Omaanta iitzi oshiyakawo iitzi maeni; eejatzi ipaante oshiyakariri ipaante chaanari. Ikantawakiri maanki:

—Iroñaaka nokowaki nomatakayemi, pikimitantenari: osheki pimatayitakironi, osheki pipinkatharitanaki, osheki pikantakaantayiterini paashinipaeni.

³Amashitaperowitaka kameetha iitoki apaani, naamaashitaka roowiteencha owamayerimi amashitakiriri. Rotsikanteeyanakarini maawaeni kipatsijatzi, ikanteeyini:

—¿Iitakakya kaari ikamanta? Ooo, paminerotya iito, ¿iitakakya kaari owamaantari?

Kyaaryo, etsiyatakotee, rootaki rotsikanteeyantaperotanakaririni riroripaeni eejatzi ipinkathatanakiri, royaatanakiri.

⁴Roojatzi ipinkathateeyakirini maanki, ikanteeyini:

—Piñaakiri, osheki imatakaakiri koweenkatatsiri.

Eejatzi ipinkathateeyakirini koweenkatatsiri, ikanteeyini:

—Piñaakiri, osheki ishintsinka, tekatsi materini ipiyatyaari.

⁵Roojatzi riraga maanki ikantziri koweenkatatsiri:

—Iroñaaka pikijanakiri Tajorentsi pipinkatharitaperotanaki.

Ari osheki rajagaaperotaka, osheki ikantzimatakiri Tajorentsi. Omaanta eero iñaashintsitziri irira inta ishinetakiri ikantzimatakiri 42 kashiri. ⁶Ari ikantzimatakiri rirori, ikantzimatakiro inampi, eejatzi ikantzimateeyakirini jeekatsiripaeni janta. ⁷Eejatzi ikantakiri maanki:

—Pikijeeyerini maawaeni aapatziyeyaririni Tajorentsi, powashironkagaeyerini. Eejatzi pipinkathariwenteeyerini jeekatsiripaeni kipatsikipaeni, paashinipayitziroorini ipaante paeni.

⁸Aritaki ipinkathateeyerini maawaeni atziripaeni. Apatzirokya riraga aapatziyariri Jesoshi, eero ipinkathatzi. Aritaki, tekirani riwetsikironi kipatsi, riyotzitarani Tajorentsi maawaeni aapatziyeyaririni. Aritaki rojankinatakironi iwaeropaeni iñaanamentoki rashi Jesoshi iiteetzi eejatzi Rowishate

Tajorentsi tema riyotzitayitakarini irira kamawenteeyeririni atziripaeni.

⁹Powakempitaperotawakyaawo

iroñaaka iroka nokanteeyakimirini.

¹⁰Ikantzi Jesoshi:

—Aapatziyanaripaeni, omawitya rooteentsi pikemaatsiperotaty osheki, pishintsishiretaki apaniroeni, eekiro piyaatantatyaaari poyaataperotena naaka. Aririka ragaetemi eejatzi romonkyagaetemi: omonkyagamento-tsiki, eekiro piyaatatyee pishintsishiretaki eeroka apaniroeni. Ikowakirika rowamaemi, eekiro piyaatatyee pishintsishiretaki. ¡Naminakowentemi!

**Paashini koweenkatatsiri
riyowapaaki kipatsiki**

¹¹Roojatzi noñaakiri paashini piratsitatsiri koweenkatatsiri, ipoñaaka rirori kipatsiki inthomaenta. Ikimitawitakari owisha, eenitatsi ichée owaanini apite; ikoweenkatzi iñaawaetzki kimitaka riraga maanki Jatanaashitatsiri.

¹²Osheki ipinkatharitati, ikimitakari paashini koweenkatatsiri, riraga amashiwitachari iitoki. Iitziri irira riraga apitetapaentsiri amitakotantaniri. Eejatzi ikanteeyirini maawaeni jeekatsiripaeni:

—Pipinkatheeyerinira riraga amashiwitachari iitoki.

Ari ipinkathateeyawakirini. ¹³Osheki itajonkantayitakini riraga apitetapaentsiri. Imatayitakironi kaari iñaapiinteyini asheninkapaeni. Iñeeyakirini atziri rowariyakiro paamari: opoñaaka jenokinta, roojatzi kipatsiki. ¹⁴Osheki imatayitakironi, rootaki ramatawiteeyantakaririni osheki atziri, ikimitakaantakiri rirotaki itajorentsite. Aririka itsipatakari riraga jewatziriri, osheki imatayitakironi. Eejatzi ikanteeyakirini atziri:

—Ajaatya, poshiyakaawenteeyenarini irika jewatakinari, irika ithatyaagaeta-

witakari apaani iitoki. Thatzik. ¡Pamina-teeteri! Tee ikamateetzi. Ichekawiitakarira pirotee.

¹⁵Ari ikemijantaperoeyakirini, riwetsikaeyakironi oshiyakaantsi. Okimitaka imatakaakiri Jatanaashi itajonkakiro, añaantakari, eejatzi oñaawaetantakari. Roojatzi ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pipinkatheeyeroni iroka awetsikae-yakirini: rootaki atjorentsite.

Ari ipinkatheeyawitakawoni. Omaantakya maawaeni kaari pinkathatziro, rowamaakaanteeyakirini.

¹⁶Eejatzi rojataakotakaantakiri atziripaeni, maawaeni. Rojataakoeyakani rakoperoki, rooma aririka ipankaki, maawaeni: pinkathariteeyatsirini, kaari pinkatharitatsiripaeni, ashaaganteeyacharini, kaari ashaaganteeyachani; riraga ramananteetziri eejatzi riraga kaari ramananteetzi: rojataakoeyakani maawaeni. ¹⁷Ro rojataakoeyakiririni iwaero koweenkatatsiri, aamaashitya paashinipaeni rojataakoeyakirini inoomerote. Ikanteeyirini:

—Eerorika rojataakoeyani atziripaeni, eero noshinetziri ramanantayiteni oetarikapaeni eejatzi eero noshinetziri ipimantayiteni oetarikapaeni.

¹⁸Noyemijantzinkaritepaeni, okameethatzi iroñaaka pikenkithashiryakotero inoomerote koweenkatatsiri. Rootaki inoomerote atziri, tema okaataki 666. Eerokarika yotzinkari, ari piyotakiro oetarika oshiyakaawentachari.

Jowa iñaakiri Rowishate

Tajorentsi eejatzi

omampaawaetawenteeyaririni

14 ¹Eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri, tema noñaakiri riraga Jesoshi iiteetziri Rowishate Tajorentsi, ikatziyaka owinteniityeera ichopinee-kira Tajorentsi iitachari Shiyoo:

ojeekaki Shiyoo Jerojareeki. Ikaateeyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni, ojataakotacharipaeni ipankaki iwaerokira Rowishate eejatzi Iriri. Ikaateeyakini 144.000. ²Roojatzi nokemaeyirini eejatzi jenokijatzi, ishintsitzi ipaante; ikimitakawo antaworoña opareenkaari, eejatzi antawo ookathata. Riroteeyakini piyompiteeyirorini omampaakayaawori oshiyawori piyompirentsi. ³Eenitatsi janta Tajorentsiki, janta ijeekinta aataperoteencharipaeni eejatzi riraga 4 ronampiri omampaawaetapiintachari. Roojatzi romampaawaeteeyantanakawoni mampaantsi owakirari; okameethenkataki, omaanta tekatsi paashini materoni riyotero mampaantsi: apaniroeni riraga kaateentsiri 144.000 atziri owawijaakoeyeencharini. ⁴Irikapaeni tee ranteeyironi kaari kameethatatsi. Tema ikempoyaaka ikiteshiretzi, tema tee ishirontawo tsinani kaari rayi; inta ikantani royaateeyakirini Rowishate, tsikarika riyaaatayitakini. Apatziro ipinkathateeyakirini Tajorentsi eejatzi Rowishate. ⁵Tee itheeyeeyani, eejatzi ikameethateeyakini, tee ranteeyeeroni kaari kameethatatsi.

**Rooteentsi rowashironkaeyerini
Tajorentsi kaari aapatziyari**

⁶Roojatzi noñaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, raayitanakini jeñokiinira. Ikenkithatakagaeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki, tsikarika ojeekayitzi inampipaeni, eejatzi tsikarika okantayitarini ipaantepaeni. Ikamanteeyakirini tsika ikantyaari Tajorentsi rowawijaakoeyanteeyaaririni. Rootaki ikantapiinteeyiririni Tajorentsi maawaeni atziri paerani, tee ipashinitziro. ⁷Itacheronkawaantetzi ikantzi:
—Pipinkatheeyerini Tajorentsi, pikanteeyerini pisheninka: “Ikameetha-

taki Tajorentsi”. Pamine, rootzimateentsi omonkaatakya rowashironkaeyeririni maawaeni kaari aapatziyeeyaririni Tajorentsi. Pipinkathataperoyerini: tema rirotaki wetsikirori jenoki eejatzi kipatsi, inkaarepaeni eejatzi ñaatenipaeni, maawaeni.

⁸Royaatanakiri paashini ronampiri Tajorentsi, ikantzi rirori:

—Paerani riraga jeekawitacharini Wawiroonyaki rantakaapiinteeyakirini paashinipaeni atziri kaari kameethatatsi, omaanta rootzimateentsi ithonki-mayerini Tajorentsi wawiroonyajatzi. Ero imatakagaeyerini eejatzi oetarika-paeni.

⁹Roojatzi royaateeri paashini ronampiri Tajorentsi eejatzi: riraga *tres*-tapaentsiri. Itacheronkawaantepaakiri, ikantapaakiri rirori:

—Kyaaryoowa, pipinkathatzirikari riraga koweenkatatsiri, eejatzi rowaga oshiyakaantsi. Eejatzi pishinetarikari rojataakotemi pipankaki, eerorika pakoki. ¹⁰Aririka pipinkathateri koweenkatatsiri eejatzi pishinetyaririka rojataakotemi, ari ikijakimi Tajorentsi; ikijaperotemi, ero ikamintheemaetzimi. Pikemaatsitaperotakyaawo paamari otsipatakyaawo opane shimashiretatsiri tema rootaki tacheronkaetyaaperotatsiri. Tema iñeeyemini maawaeni ronampiri Tajorentsi, riraga kameethaperotatsiri, eejatzi riraga Rowishate rirori. ¹¹Pikanteetatyeeyaani pikemaatsityaawo paamari; eero otsiwakanitzi, okantatyeeyaani eekiro okachaareenkanakitye: kitejiriki, tsiteniriki, eero othonkanita. Aritaki ikemaatsiteeyawoni maawaeni pinkathatziriri koweenkatatsiri eejatzi oshiyakaantsi, eejatzi maawaeni ojataakoeyaworini iwaero. ¹²Rootaki riraga reentsitepaeni Tajorentsi okameethatzi eentsikiroeni

royaawentya imatantawori ikemijanta-perotziri okaatzi ikaminaakiriri Tajorentsi eejatzi ikyaa-royoowenantyaa-wori royaatantyaariri Jesoshi.

¹³Roojatzi nokemakiro eejatzi Ishire Tajorentsi janta jenokinta, okantakina: —Eenitatsi iroka pojankinateri:

“Ikimoshiretakayeri Tajorentsi maawaeni kamatsiripaeni, raapatziyaka-ririka Iwinkatharite, roojatzi ikamantakya. Kyaaryo, ikimoshiryaakaaperotyaari Tajorentsi, tema riyotziro maawaeni ranteeyakinirini kipatsiki. Iroñaaka ijeekakagaeyakirini kameetha, imakoryaakaaperoyeerini. Eejatzi ipinateri Tajorentsi tema ikyaa-royoowentziniri rantziniri irira ikowakaakiriri roojatzi ikamantakya”.

Noñaakiri ronampiri Tajorentsi rowamaatziiri atziri

¹⁴Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaakiri, tema noñaakiro menkori, okitamaamawotaperotaki. Eejatzi noñaakiri kimitakariri atziri, ijeekaki menkoriki. Ramantheetakawo wetsikachari ooro. Eejatzi roerikakiro oshiyawitawori jawiri tzipiro, othoyempitaperotaki, ithatzinkakotantyaawori raroosote jampateentsirira.

¹⁵Roojatzi noñaakiri paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaaka Tajorentsi pankoki. Itacheronkawaantetzi ikaemakotakiri riraga jeekatsiri menkoriki:

—Ikantzi Tajorentsi: “Monkaataka iroñaaka: poshiyakaantakiro pithatzinkakotero pankirentsi, ari pikantakiri iroñaaka powamaeri maawaeni kaari kameethatatsi jeekatsirika kipatsiki”.

¹⁶Riraga jeekawiteencharira menkoriki, ari ithatzinkakotakiro, thatzik, tema rowamagaeri maawaeni kaari kameethatatsiri.

¹⁷Roojatzi ipoñaantanaka paashini ronampiri Tajorentsi pankoki janta

jenokinta. Eejatzi ramaki rirori oshiyawitawori jawiri tzipiro. ¹⁸Eejatzi ipoñaaka paashini ronampiri Tajorentsi pankoki, tema rirotaki aminawentzirori paamari janta itaapiintzi ronta kajankapaneri. Itacheronkawaantetzi ikaemakotakiri isheninka oerikirori ijawirite:

—Pimonkaatakayaawo jaawiki eejatzi eeroka, powamayeri atziripaeni kaari kameethatatsi kimitaka pipejirowanki otha oowa irakaant.

¹⁹Roojatzi kimitaka ipejantawori maawaeni oowapaeni janta kipatsiki, riraga ronampiri imonkaatakayaawo maawaeni kipatsi rowamaantyaariri atziripaeni kaari kameethatatsi. Intsi paete ipejeeyerini. Roojatzi ipiyoteyantakyaarini raatzikatzikaantyaariri. Kimitaka iroka ari okanta rowamaantyaariri Tajorentsi riraga kaari kameethatatsiri. Tema iroñaaka yomaatapaaka rowashironkaantyaariri Tajorentsi riroripaeni. ²⁰Ari raatzikatzikaateri janta owantsiki, tee ojeeki nampitsikira. Ari opoñaanakya osheki iraantsi raatzikatzikaatakirira, oonkanaakya kipatsiki; jenokyaatanaki, areetakawo ipaanteki kawayo. Othotyaanakiro iraantsi 300 kiroometero ojanthatzi.

Tajorentsi rotyaantakiri

7 ronampiri rowashironkagaeyerini atziri

15 ¹Roojatzi koñaatziro noñaaperotakiro paashini: tema noñaakiro janta jenokinta paashini awijatsini iinja, kaari añaapiintzi. Roñaagakinawo Tajorentsi maawaeni iroka ayotantyaaritsika okantyaari iinja. Osheki nokenkithashiryaakiro, osheki notsikanatawakawo. Noñaakiri 7 ronampiri Tajorentsi, owashironkagaeyeroteririni atziri. Riroteeyakini weyeeroni maawaeni owashironkayeririni atziri; omonkaata-

paakya ikijanakya Tajorentsi.

²Noñaakiro eejatzi inkaare koñaaganto, oshipakiryaaki oshiyakawo otsipatawo paamari. Noñeeyakirini janta ikatziyee-yakani kaari pinkatheeyirini riraga koweenkatsiri, eenitatsi eejatzi roshiyakaantawo rirori; riroteeyakini maawaeni kaari ojataakotacha iwaero eejatzi inoomerote. Ari roerikaeyakironi kimitawitawori iwiwompiriki ipashitakariri Tajorentsi. ³Romampaawaeteeyakawoni kimitawitawori romampaani Moeseeshi, riraga antawaetziniririni Tajorentsi paerani. Tema romampaa-wenteeyakarini riraga Rowishate Tajorentsi. Iroka okantzi mampaantsi:

“Nowinkatharite, tema eeroka
Tajorentsi, osheki pimatayitaki-
roni.

Osheki pitajonkantayitakini,
notsikanatakawo pantayitakirini.
Okameethaperotayitakini pantayita-
kirini, tee pamatawitantzi.

Kyaaryo, pipinkathariwenteeyaki-
rini jeekatsiripaeni maawaeni
nampitsikipaeni, pikantani.
Eejatzi maawaeni pantzi okamee-
thatzi.

⁴Tema, Nowinkatharite, okameetha-
tzi nopinkathateeyemini naaka-
paeni maawaeni jeekatsiripaeni
tsikarika.

Okameethatzi nokamanteeyerini
atziri: ‘Kameethari Tajorentsi’;
tema kyaaryo, pikameethataki.
Ipoñeeyanakyaani atziri maawaeni
nampitsikipaeni ipinkathatee-
yantemirini.

Tema riyoteeyanakini okameetha-
taki panteeyakirini”.

⁵Roojatzi naminanee eejatzi,
noñaakiro ashitaryaanaka ipankomawo
Tajorentsi, irona jeekatsirinta
jenokinta. Noñaaperotakiro janta
inthomaeperokinta ijeekinta rirori.

⁶Riyowanee Tajorentsiipankoki riraga 7
ronampiri, riraga owashironkagaeyape-
roteririni atziri. Ikithaateeyakawoni
kithaarentsi okitamaamawotaperotaki.
Ichopineeki eenitatsi oshiyawori
ishirikathakitari, riwetsikaetziro ooro.
Tema riyoyaakiri riraga Tajorentsi
riroripaeni rowashironkaeri atziripaeni.
⁷Eejatzi eenitatsi apaani ronampiri
omampaawaetapiintachari ipakoeyawa-
kirini paashini ronampiripaeni
apaanipaeni pajo. Iyeekitaki pajokipaeni
owaa, owashironkaantyaariri atziri.
Oshiyakaawentakiri ikijeri Tajorentsi
iinja theenkaeyiririni. Tema
ikantatyaani rañi rirori, eero ikamani-
tee. ⁸Kachaarenkatanaki Tajorentsi-
panko inthomaenta, ikantakaakawo
ipinkatharitzira eejatzi itajorenka.
Tekatsi ikanteetero ikyagaeyeroni,
roojatzi imonkaatantyaawori ronampiri
ikantakiriri Tajorentsi.

Tsika okantari tzmatsiri pajoki

16 ¹Roojatzi nokemakiro Ishire
Tajorentsi iñaawaetaki janta
ipankoki Tajorentsi. Itacheronkawaante-
tzi ikantziri riraga 7 ronampiri:
—Iroñaakarona piyaateeyeni
pijakotero kipatsiki rowaga 7 pajokitzi-
rira, rootaki oshiyakawori ikijaka
Tajorentsi.

²Roojatzi riyaaantanka riraga jewata-
tsiri ronampiri. Ijakotakiro kipatsiki
owaa, roojatzi ijoeteeyantanakani
maawaeni ojataakoeyaworini iwaero
koweenkatsiri, eejatzi maawaeni
pinkathatzirori oshiyakaantsi. O, osheki
ijoetayitanakini; opathayitanakini,
ishitziyitanakini.

³Roojatzi riyaaataki apitetapaentsiri
ronampiri, ijakotziro owaa janta
antawokiroña inkaarepaeni. Opeyanaka,
okimitakawo riraani kamaentsirini.
Ikamaeyakini jeekaeyawitacharini

inkaareki: shimapaeni, omanipaeni, koshoshikopaeni, maawaeni.

⁴Roojatzi riyaataki *tres*-tapaentsiri ronampiri Tajorentsi, ijakotziro pajokira janta enikipaeni eejatzi ñaatenikipaeni. Opeyeeyanakani iraantsi. ⁵Roojatzi ikantziri ronampiri Tajorentsi riraga jewawentzirori iña:

—Tajorentsi, osheki pikameethataki; pikantani piyeeki: paerani, roojatzi iroñaaka. Okameethataki powashironkagaeyerini maawaeni irintapaeni, iñaashiteeyaawoota; ⁶tema riroteeyakini owamagaeyiririni aapatziyeyimiri eejatzi kamanantayizirorini piñaani. Iroñaaka pipiyatakowentaari, powamagaeyakirini. Iñaashitawo rirori, tema riyoteeyakini rirotaiki owamaantatsiri.

⁷Eejatzi ijeeki paashini janta itaapiintzironta kajankapaneri. Ikantziri rirori:

—Kyaaryo, Nowinkatharite, eeroka Tajorentsi matayitzirorini maawaeni. Tema okameethataki powashironkagaeyerini, ikemawakiroota: piyotakiro powashironkaawentzirori.

⁸Roojatzi riyaataki paashini ronampiri eejatzi, riraga *cuatro*-tapaentsiri. Ijakotziro pajokitzi rira janta ooryaaki, imatantakariri itagaeyakirini atziripaeni. ⁹Ari itagaeyakirini, roojatzi ikijatheeyantakaririni Tajorentsi: riraga otyaantziriri owashironkagaeyiririni. Tee ikenkithashireeyani. Tee ikowaeyini rookaero kaari kameethatatsi rantayitzirini, eejatzi tee ikowaeyini ipinkattheeyerini Tajorentsi.

¹⁰Roojatzi riraga apawakoonitapaentsiri ronampiri, ijakotziro pajokitzi rira janta iwinkatharimentoki koweenkatatsiri. Roojatzi otsitenitantanaka janta ipinkatharitzinta. Osheki oshinkotakiri atziri, tema osheki ikenkithashiryapiinteeyanakirini,

roojatzi ratsikanenetantanaka. ¹¹Eekiro riyaatatye ikijathateeyakirini Tajorentsi, ikijawentawo ijoepaeni eejatzi maawaeni ikemaatsitayitakarini. Osheki ikantzimatakirini. Omaanta tee ikenkithashiryaani, tee ikowaeyini rookaero kaari kameethatatsi ranteeyakirini.

¹²Roojatzi riraga paashini ronampiri riraga *seis*-tapaentsiri ijakotziro iwajonekira janta antawokiroña eni oetachari Eyojaraate, roojatzi opiryaataperotantanaka. Iroñaaka tekatsi otzikaawakirini riraga pinkatharipaeni jewateeyiririni maawaeni ijoraarotepaeni. Ipoñeeyanakyani janta ikinapaenta oorya. Tema riyotzi Tajorentsi ikowaki riraga jewawenantatsiripaeni nampitsikipaeni janta ikowaki ipoke ranantawakaantyaari joraaro rirori rootaki rowiryaatantakawori enini rawijantanakyaari kameetha.

¹³Roojatzi noñaakiri eejatzi riraga maanki, riraga koweenkatatsiri, eejatzi riraga amatawitantatsiri; tema irira ipoñeeyakani ipaantekipaeni 3 kamaari, roshiyapaakari pirinto. ¹⁴Kyaaryo, ikamaaritaperotaki; itajonkantajeempiyawawitaka, imatayitakirini kaari añaapiinteeyini. Riyaatashiteeyirini maawaeni pinkatharipaeni maawaeni kipatsi, rajaryagaeyakarini:

—Thame atsipatawakagaeyani, amitakotawakagaeyeeyani omanateeyerini maawaeni oyaateeyiririni Tajorentsi, athonkaeyerini maawaeni.

Aririka ipokapae irira, riraga matzirori maawaeni, romanatawakagaeyeeyani riroripaeni. Ikemakoeyeroni maawaeni atziripaeni rantayitapaakirini Tajorentsi. ¹⁵Ikantapaaki:

—Pamine, nokimitaka koshitantatsiri romapokiri rirori, eejatzi naari, nomapokaeyapaakimini. Tee piyoteeyini tsikarika okaate nopokanteeyaari. Nokimoshiretakagaeyerini maawaeni aamagaeyanarini, kimitaka ijaakitakitzi irirapaeni. Nokowaki ikameethateeyanakini, eero rantapiintziro

kaari kameethatatsi. Ikimitakaantya ikithaata kameetha, tekatsi ñaamerikiterini eero ipashiwenanta.

¹⁶Omaanta riraga kamaaripaeni ipiyoteeyakirini riraga maawaeni jewawenantatsiri eejatzi ijoraarotepaeni janta owinteniityeenta ikantziro jantaanteki joriyo Arimakeroni.

¹⁷Roojatzi riraga ronampiri seis-tapaentsiri: riraga kaatapaentsiri ijakotziro iwajonekira janta tampaaki, roojatzi nokemantakari jeekatsiri janta Tajorentsipankoki, jeekatsiri iwinkatharimentoki. Itacheronkawaantetaki, ikantaki: —Monkaatapaaka, aritapaaki.

¹⁸Roojatzi osheki aamorenki, morek, morek; roojatzi itonkantanaka tariito, toog, toog, tereei, tziiririri. Eejatzi antawo omoyekaka kipatsi. Tee añiitapiintawo kimityaawoni iroka, paeraninki roojatzi ironaaka. Antawo omoyekaka: moye, moye, moye. ¹⁹Roojatzi okotaantanaka nampitsikipaeni eejatzi maawaeni pankotsipaeni oparyaantanaka janta Wawirooniyaki, eejatzi maawaeni paashinipaeniki nampitsi, othonkaeyakani maawaeni, kaatapaaki. Ikenkithashiryaa-kiro Tajorentsi maawaeni ranteeyakinirini wawirooniyajatzi, rootaki ikijaperoyantakaririni, rowashironkaaperoyakirini.

²⁰Opeyeeyanakani maawaeni othampishapaeni; eejatzi otzishipaeni, opeyeeyanakani, peyaka. ²¹Ajaatya eejatzi opariyaki jiriniki, omaanta antawopero ini. Okaatzi otenataki 45 kiiro: tenaperotaki. Opoñaaka jenokinta, opariyaki atziriki, osheki othonkaeyakirini. Osheki ithaawanteeyakawoni rirori, roojatzi ikijathateeyantakaririni Tajorentsi.

**Jowa ñaakiro antawo nampitsi
Wawirooniya**

17 ¹Roojatzi koñaatziro noñaapero-takiri ronampiri Tajorentsi oteyirori pajo inkaaganki, tema ipokashitakina ikantakina:

—Pipokanaki jaka: noñaayemiro tsika ikantakowenantaariri Tajorentsi rowaga anteeyiririni shiramparipaeni, jeekatsiri enikipaeni, eejatzi ñaatenikipaeni. Rowashironkayero. Tema oshiyakawo rowaga antawo nampitsi owaero Wawirooniya. ²Ranteeyakironi iwinkatharitepaeni paashinipaeni atziri. Iyotagaeyakirini maawaeni atziri rantapiintziro kaari rayi. Okimitakaa-kari oshinkitakaa-kari rootaki antakaantakariri oetarika okowakaari roori.

³Roojatzi raanakina janta okaankii-tyeenta tekatsinta atziri ipanko, eeniro janta oñaagakinawo Ishire Tajorentsi. Koñaatziro noñaapaakiro tsinani, okyaakotakari koweenkatatsiri, kityonkatatsiri: eenitatsi 7 iito, eenitatsi ichee 10. Rojataakoetakirira maawaeni iwathaki: okantzimatziro Tajorentsi ojatakorentsira. ⁴Okithaatakawo tsinani kamoshinetatsiri eejatzi kityonkari. Rowaneenkatakaakawo ooro, eenitatsi mapipaeni shipakiriinkawo eejatzi inashita mapipaeni kitamaakiri. Oerikankitziro omirimento, riwetsikaetziri ooro; yeekitapaaki kaari kameethatayitatsini, oshiyakaawentziro antakagaeyirini atziri raapatziyashitawo riwetsikani atziri eejatzi iyotagaeyirini imayempitantzi. ⁵Ojataakotaka opankaki: eenitatsi okantakotziri, omaanta tekira okoñaaperotzi. Okantzi ojankinatakaga: “Antawopero Wawirooniya, tema iyotagaeyironi tsinanipaeni omatakayitarini kaari ayi. Eejatzi iyotagaeyiririni osheki atziri raapatziyashitawo riwetsikashitayitarini eejatzi rantero oetarika kaari kameethatayitatsirini”. ⁶Roojatzi niyotakiro kimitaka oshinkitaka tsinani. Ro oshinkitakari riraani aapatziyawitaririni Jesoshi owamagaeyakiririni.

Osheki notsikanatanakawo, namina-perotakiro, joreririri. ⁷Omaanta rojampitana riraga ronampiri Tajorentsi:

—¿Iitakakya potsikanatantanakawori? Nokamantemiro kaari piyotzitziro, eejatzi nokamantemi kaari piyotzitziri riraga koweenkatatsiri okyaakotakari. ⁸Ijeekawitani riraganki, tee añiiri iroñaaka, tema ijeeki omooki inthomaenta, jatatsiri jantoo. Iinja ragaeri eejatzi Tajorentsi, rotyaanantyaariri paamariki kaari tsiwakanitatsini: janta ikanteetatyeyyaani rashironkaya. Ijeekawitani, ipeyaka, ijeekae eejatzi; aririka iñeeyawakirini theenkaeyatsirini, ritsikanatawakawoni. Paerani, owakira riwetsikakiro Tajorentsi kipatsi, rojankinatakiro iwaeropaeni maawaeni jatatsininta jenokinta, omaanta tee rojankinatziro iwaeropaeni riraga theenkantatsiri.

⁹Pamine, pikenkithashiryaaperotero iroka noshiyakaantemiri piyotantyaawori: rowaga iitopaeni okaatzi 7 oshiyakaawentziro 7 tonkaaripaeni ojeekinta tsinani. ¹⁰Eejatzi oshiyakaawentziri 7 jewawenantatsiripaeni. Ikamanaki apawakooni, ijeeki iroñaaka apaani, iinja ijeeki riraga kaatapaentsiri. Eero ojamanitzi ipinkathariwenante riraga kaatapaentsirira. ¹¹Riraga koweenkatatsiri kityonkari, rirotaki apaani ipinkatharitawitachari nokantakimiri: “Ikamaki”. Omaanta ipiriintanee eejatzi, ipinkathariwenantee eejatzi riraga *ocho*-tapaentsiri, roojatzi rotyaanantakyaari Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹²Eejatzi rowaga 10 ichee piñeeyakirini, oshiyakaantziri 10 paashinipaeni jewawenantatsiri iinja. Ikaateeyerini koweenkatatsiri, ipinkathariteeyawitanakyaani, eero ojamanitzi ipinkathariwenante. ¹³Ikimitawakagaeyeyyaani jewawenantatsiripaeni, ikanteeyerini koweenkatatsiri: “Nokenkithatakaaperoeyemini eerori, nanteeyemironi oetarika pikowakaagaeyenarini”.

¹⁴Roojatzi ikijeeyerini irirapaeni Jesokirishito riraga Rowishate Tajorentsi, eejatzi oyaateeyiririni: romanateeyawityaarini, ikowaeawityaani ithonkaeyerinimi.

Omaanta ipiyeeyaarini Jesoshi, ithonkaeyerinirini rirori. Irira apintzi ikanta, tajorentsipe-rotatsiri, reewatawenteyirini maawaeni jewatawentawitariri atziri, reewatakagaeyirini maawaeni jewatakagaeyawitaririni atziripaeni. Riyoyagaeyakirini maawaeni aapatziyeeyaririni, ipaashinitakagaeyerini, ari kijokiro rowaeyaneerini rirori, maawaeni.

¹⁵Eejatzi ikantakina ronampiri Tajorentsi:

—Eejatzi piñaakiro enipaeni eejatzi ñaatenipaeni ojeekantari tsinani. Oshiyakaantakiri irowapaeni maawaeni atziripaeni, riraga jeekatsiripaeni tsikarika, tsikarika okantayitarini ipaantepaeni, maawaeni. ¹⁶Riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga 10 jewawenantatsiripaeni ikijeeyakirini tsinani: rowaga matakaapiintariri kaari ayi. Rotziroreero maawaeni nampitsi, ikoshitero oetarika jeekatsirira, itayero maawaeni pankotsi. Eero ojeekaneentzi oetarika kameethatatsiri. ¹⁷Riraga Tajorentsi ikenkithashiryaakyaari ikijeeyerini roori, imonkaatantyaawori okaatzi ikoyiri Tajorentsi. Rootaki ikananteeyarini riraga jewawenantatsiripaeni: “Thame apinkathateeyerini riraga koweenkatatsiri kityonkatatsiri, anteniri oetarikapaeni ikowakagaeyeerini”. Aritaki ikanteeyerorini iroka omonkaatantyaari ikoyiri Tajorentsi.

¹⁸Iroka tsinani piñaakiri oshiyakaantee-yakirini maawaeni jeekatsiripaeni nampitsikinta: riraga anaakoeyiririni paashinipaeni atziri ipinkatharitziri.

Aritaki ikantayitanani ronampiri Tajorentsi okaatzi okantakotya iñaayitzirini.

Itagaetakiro Wawirooniya

18 ¹Roojatzi koñaatziro noñaakiri. Tema noñaawakiri ipokapaaki paashini ronampiri Tajorentsi,

ipoñaanaka jenokinta. Osheki ipinkatharitapaaki, ishipakiryapaaki, ikitejitape-rotapaakiro kipatsi, rochookyaapaakina eejatzi nothaawantanakari. ²Itache-ronkawaantetapaaki ikaemapaaki:

“Rooteentsi ithonkaeyani maawaeni jeekaeyawitacharini Wawirooni-yaki; osheki inashiwitani, osheki ipinkatharitawitani, rooteentsi ithonkaeyani.

Irira jeekapaentsiri kamaaripaeni inampityaawo, eejatzi mamawoniro, thoowoniro, peyaripaeni, maawaeni. Roshiiyeyakawoni rowaga tsinani, matakaapiintariri kaari ayi.

³Tee okameethatawitani ojeeke, eejatzi iyotagaeyakirini maawaeni paashinipaeni atziri ikimiteeyantakaworini rirori.

Ranteeyakironi pinkatharipaeni; osheki raagaantaki riraga pimantzirori owetsikani, kyaaryo maawaeni rantayitakironi osheki kaari kameethatayitatsini. Tema amanantaperotaka osheki”.

⁴Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi janta jenokinta, okantzi:

“Aapatziyeyaririni Jesoshi pishitowaeyaneeni, rowaga nampitsiki: pikimitawokari, pantzirokari eerori kaari kameethatayitatsini antziri roori. Pikaateeyironikari, nowashironkagaeyiminikari.

⁵Riyotzi Tajorentsi osheki rantapiintziro kaari kameethatatsi. Eekiro riyaataye ikenkithashiryakotero okaatzi rantziri, eejatzi royaakotziro kitejiri rowashironkaeri. Rooteentsi monkaatapaaka. Intsipaete rowashironkagaeri”.

⁶Roojatzi ikantziri apaani ronampiri Tajorentsi inashiyitacharinipaeni: “Paerani osheki owashironkagaeyakirini paashinipaeni roori, iroñaaka pipiyeeyaawoni, eekiro

piyaateeyatyeeni powashironkaeperoeyerini. Tee okameethatzi anteeyakirini.

⁷⁻⁸Iroka tsinani okenkithashiryaka osheki okameethaperotaki roori. Tekatsi kimityaawoni. Osheki amanantakiro oethaari rooperori eejatzi othatanepaeni owaneenkayitanyaarini”.

Ajagaakawo ajankaneki okantzi: “Tema naaka kimitawori jewawenantatsiri. Osheki nokimoshiretaka. Eero netakotzimaetawo. Eekiro niyaatatye niweshiryawentyaawo”.

“Rootaki iroñaaka powashironkaantyaawori kameetha. Ari aashitakyaawopa otashe; pimantsiyataakakiro; pikemaatsitakakyaawo katsiri; ari picheraajagaakitaneeki eejatzi ari pomiraakiro.

¡Omapokapaakya pitaya! Tema ishintsiperotaki Tajorentsi riraga kantakotantatsiri. Rootaki ikantakotziri ronampiri Tajorentsi”.

⁹Riraga pinkatharipaeni antayitziro-rini kaari kameethatatsi eejatzi ithonkashitakawo tsinani iyorikite, iñeeyeroni otaaya, eejatzi iñeeyerori owachaarite; roojatzi riraakoeyaantyaawoni, rowashiretakotyaawo. ¹⁰Inteena ikatziyeyanankani; ithaawaeyanankani, raamaashitya rowashironkagaeyironi Tajorentsi rirori. Ikanteeyeni:

“O, wawirooniyajatzi, pashironkagaeyakaniwee. O, antawo pinampi, osheki pikaateeyawitani jeekaeyawitacharini.

Romapokapaakimi Tajorentsi, intsipaete ithonkaeyakimini, maawaeni”.

¹¹Ari riraakoeyakimini pimanteeyatsirini maawaeni kipatsi, rowashiretakoyakimini. Paerani osheki piñaawenashiryagaeyawitawoni oetarikapaeni ipayitawitzimiri,

omaanta eero iroñaaka pamanantee eejatzi.
¹²Tekatsi ikantya ipimantemiro ooro, piraata, shipakiryatsiri mapi, kitamaakiri mapi, riino kitamaari, kityonkamawori, jentamawori, kiraamawori. Tekatsi ikantya ipimantemiro taawirakota inchato kajankakotari, ajawaka raeki kitamaacheekiri riwetsikaetziro oetarika kameetha, pinatachari inchato riwetsikaetziri oetarika, kijotayitatsirini, pinatachari mapi. ¹³Eejatzi tekatsi ikantya ipimantemiro majankapaneri eejatzi pochapaneri, tsipataapanetachari rowari, kajankapaneri, kajankaayitatsirini, awishoowaantsi oowa, oyeenka oriwo, opane teriiko, teriikopaeni, waakapaeni, owishapaeni, kawayopaeni, shiyakomentotsipaeni, eejatzi atziripaeni; kyaaryo, ipimantayitzirini atziri.

¹⁴Ikanteete:

“Eero powawo eejatzi chochoki pinintawitari; tee okowanee pipaante owaneeya; paerani eeniro powaneenkatawitani. ¿Tsika pimaathaaganki kityonkamaworiranki iroñaaka? Tekatsi, taaka. ¿Arima pamanante paashini? Eero. Thonkakimi eeroka”.

¹⁵Riraga pimantapiintawitaworini maawaeni iroka owaagawontsi raantapiintawitaririni osheki koriki; omaanta iroñaaka ikatziyeeyanakini inteena, ithaawaeyanakini, raamaashitya eejatzi rowashironkagaeyerini Tajorentsi rirori. Riraanakya eejatzi ishenkatanakya. ¹⁶Ikante:

“¡Ashironkaamatsitemiini, wawirooniyajatzi!

Pashironkaakawee. Antawo naawita pinampi, osheki pikaatawitani jeekaeyawitacharini. Pikithaateeyawitakawoni riino jentamawori, kityonkaniromawori, eejatzi kiraamawori, powaneenkaeyawitawoni ooro, mapi shipakiryatsiri, eejatzi kitamaakiri mapi.

¹⁷Romapokakimi Tajorentsi, ithonkitakimiro maawaeni, thonkapaaka”.

Eejatzi maawaeni marineero eejatzi ashiteeyaworini pitotsi aapiintzirori owaagawontsi ikatziyakoeyakyaani ipitoki inteena. ¹⁸Inteena raminakoeyeroni owachaarite, teyariririri, roojatzi riragaeyantanakyaani. Ikanteeyeni: “O, okameethatawitani nampitsinta, tekatsi kimityaawoni”.

¹⁹Osheki rowashireteeyanakyaani, rootaki imaeritantanakyaari eejatzi roeyotantanakyaari iitoki. Osheki riraakoeyakyaawoni eejatzi rowashiretakotakyaawo, ikaemaeyanakini:

“¡Ashironkaamatsitemiini!

Pashironkagaeyatyeeyaaniwee wawirooniyajatzi, antawo naawita pinampi, osheki pikaateeyawitani. Osheki iyaatapiintzini antawo pitotsi janta, ipimantziro ashitawori osheki owaagawontsi, raantari osheki koriki.

Omaanta omapokanakya othonkanakya pinampi, maawaeni”.

Ikimoshireeyanakini aapatziyeyaririni Jesoshi

²⁰Roojatzi nokemakiri ronampiri Tajorentsi, ikanteetzi:

“Pikimoshireeyanakini, maawaeni jenokijatzi: aapatziyeyaririni Tajorentsi, rotyaantanewopaeni Jesokirishito, kamanantawitacharini, maawaeni.

Paerani osheki owashironkagaeyakimini, rootaki ipiyatakowenantakimiri Tajorentsi”.

²¹Roojatzi noñaakiri ronampiri Tajorentsi, shintsiperotatsiri. Raakiro antawo mapi, rookakiro antawokiroña inkaare, poog. Ikantzi:

“Nowiinkakiro mapi, peyaperotaka; tekatsi ñeroni eejatzi. Eejatzi

ikimiiteero Wawirooniya,
ithonkaeteero roori, thonkapaaka;
tekatsi ñeeroni eejatzi.

²² Eeniro akemapiintawitari chapinki
piyompiwaetawitacharini,
omampaawaeteeyawitacharini,
showitawaetawitacharini, tziwoo-
tawaetawitacharini; omaanta
iinja tekatsi kemaerini.

Eeniro naawita chapinki wetsikayi-
tawitaworini oetarikapaeni,
omaanta iroñaaka tekatsi.

Tee akemaeri iroñaaka toonkirori
rowaetari, tok, tok, tok.

²³ Ero otziwootaa eejatzi itziwoo-
mento;

eero ijeekae eejatzi aatsini iina.

Paerani riyotakoeyakirini riraga
pimantayitatsirini janta Wawiroo-
niyaki, osheki ipiyotakiri
iyorikite. Riraga jeekatsiripaeni
ramatawiteeyakirini jeekatsiri
paashinipaeniki kipatsi,

²⁴ eejatzi rowamaakaanteeyakirini
maawaeni kamanantayitzirorini
iñaani Tajorentsi, eejatzi
maawaeni aapatziyaririni
Tajorentsi, eejatzi paashinipaeni
owamagaetsiri jaka kipatsiki;
rootaki ithonkanteeyemirini
Tajorentsi maawaeni eerokapaeni
wawirooniyajatzi”.

19 ¹Roojatzi eekiro niyaatatzi
koñaatziro noñaaperotakiro.
Tema nokemaeyakirini oshekiniroña
jenokijatzi, ishintsitzi romampaawae-
teeyani:

“Ariwee, ikameethaperotaki Tajorentsi:
rirotaki owawijaakoeyeerini.

Thame apinkathataperoyerini,
tema itajorentsiperotaki.

² Okameethataki rowashironkaero
matakaapiintariri kaari ayi,
riyotakiro rantayitzirini, tekatsi
ikompityaawo.

Osheki iyotagaeyakirini paashini-
paeni atziri imatayitzironi kaari
rayi, rootaki rowashironkaantaka-
wori; tema oñaashitakawowee
roori.

Eejatzi osheki owashironkagaeyaki-
rini aapatziyeeyaririni Jesoshi,
rootaki ipiyatakowenantakariri”.

³Roojatzi rapiiteeyeeroni riroripaeni:
“¡Ikameethataki Tajorentsi!

Tema taaperotaka, okanteatyeey-
yaani okatziyeenkatanaki
kachaari, eero opeya”.

⁴Ari ijeekaki Tajorentsi janta iwinkathari-
mentoki. Rotziwerowashiteeyakarini riraga
24 aataperoteenchari eejatzi riraga 4
ronampiri omampaawaetapiintachari
osheki ipinkathateeyakirini. Ikanteeyini:

“¡Aritaki okantyaari! ¡Apinkathateey-
yirini Tajorentsi, tema ikamee-
thaperotaki!”

⁵Roojatzi nokemakiro Ishire Tajorentsi,
opoñaaka okaakini Tajorentsiki, okantzi
roori:

“Maawaeni antawaeteeyiniririni
Tajorentsi piñaaperoyerini
iroñaaka, eejatzi pipinkathateeye-
rini.

Pinkatharipaeni, piñaaperoyerini;
eejatzi eeroka, maawaeni kaari
pinkatharitawitachari, piñaape-
roeyerini eerori eejatzi”.

⁶Roojatzi nokemaeyakirini osheki
jenokijatzi, itacheronkawaantetzi iñaawae-
teeyini, ikimiteeyakawoni osheki
opareenkaayi antawaatatsiri eejatzi
ikimiteeyakarini antari tariito. Ikanteeyini:

“¡Maawaeni atziri, thame añaaperote-
teri Jeyowaa!

Tema ikameethaperotaki irira: tema
ipinkathariwenteeyaeni
Awinkatharite, osheki itajorenka.

⁷ Thame aweshiryaawenteeyaarini,
akimoshirewenteeyerini
maawaeni.

Thame apinkathateeyirini
maawaeni.
Iroñaaka omonkaataka kitejiri
raantyaawori Rowishate
Tajorentsi iina. ¡Pamine sha!
Tema wetsikaka roori kameethaa-
nikitaki tema iñaakiro rirori
ayeroni okameethataki.

⁸ Okithaatakawo riinomawo
kameethari, jentamawori,
kitamaaperotatsiri; tee okipatsi-
neentzi, kiteri. Tema ipashita-
kawo Tajorentsi.

Rowaga riinomawo kameethari
roshiyakaawentakae Tajorentsi
iñaakae akameethatzi tema
aakapaeni reentsite rirori
anteeyakironi kameethatayitatsi-
rini ikowakaakaeri”.

⁹ Roojatzi ikantakina ronampiri
Tajorentsi:
—Pojanaktera iroka: “Rooteentsi
raye Rowishate Tajorentsi iina. Tema
ikaemaeyerini osheki atziri rakiyoteeye-
rini. Okameethatzirikami maawaeni
atziri ikowakimi rakiyoteeyerinimi
rootaki raapatziyeeyantyaaririni
riroripaeni. Omaanta apatziro ikaemeri
riraga aapatziyariri riraga ayirorira.
Ikimoshirewentero riroripaeni”.

Roojatzi ikantakina:
—Iroka nokamantakimiri, rootaki
ikantaperotakinari Tajorentsi.
Kyaaryooperotatsiri ini.

¹⁰ Ari notziwerowashitawitakari
ronampiri, nopinkathaterimi, omaanta
ikantakina:

—Eero pipinkathatana. Tema akimita-
wakagaeyakani: naari, eejatzi eerori,
eejatzi maawaeni piyemijantzinkarite
kenkithatakotapiintziriri Jesoshi. Aritaki
akimitawakagaeyakani anteeyinirini
ikowakagaeyakaerini. Eero pipinkatha-
tana, omaantakya riraga Tajorentsi
pipinkathate.

Riraga kenkithatakotziriri Tajorentsi,
riroteeyakini kenkithatakotziriri eejatzi
Jesoshi.

**Riraga kyaakotariri kawayo
kitamaari. Romanatawakagaeyakani
janta Arimakirooni**

¹¹ Roojatzi koñaatziro noñaakiri eejatzi:
tema noñaakiro jenokinta inthomaenta,
eejatzi noñaakiri kawayo kitamaaperota-
tsiri. Noñaakiri Jesoshi ikyaaokotakari,
iiteetziri: Monkaatzirori Okaatzi Ikatziri;
eejatzi iiteetziri: Kyaaryooperotatsiri.
Ikameethataki: tee rowashironkashitari
atziri, tee rowamaashitari. Riyotzi oetarika
rantziri, tee ikijashitari. ¹² Roki okimita-
kawo paamari amoreki, ramantheetakawo
osheki amantheerentsi. Rojataakotaka
ipankaki iwaero, omaanta tekatsi yoteroni;
apaniroeni riyotziro rirori. ¹³ Otsikirijako-
teetakiri imaathakira iraaantsiki; eejatzi
iiteetziri: Iyoperotakotakaaneeriri
Tajorentsi. ¹⁴ Rimpaeeteeyapaakirini osheki
joraaro jenokijatzi, ikyaaokoyakarini
kawayo, rirotsiki kitamaari eejatzi;
ikitheeyawoni riinomawo kameethari,
okitamaamawotaperotaki, tee opitsitzi.
¹⁵ Ojeeki ipaanteki jewateeyiririni ithatya-
mento, thoyempitaperotatsiri
ipejeeyantyaaririni kaari pinkatheeyiririni.
Ipinkathariwentaperoeyerini, eerowa
ikaminthayiri eechonkiini. Riraga
wetsikirori awishoowaantsi oowa
rawishoowantakawori owaa. Aritaki
ikimitakiriri riraga kyaakotakariri kitamaa-
perotatsiri raatzikaperoeyakirini atziri,
riyoteeyantyaarini rirori ikijaperoeyakirini
Tajorentsi, riraga Shintsitaperotatsiri.
¹⁶ Ojankinataka iithaariki jewateeyiririni,
eejatzi iporiki, okantzi: “Irira pinkathari-
wenteeyiririni maawaeni jewawenantatsiri-
paeni, anaakoeyiririni maawaeni
jeekakaanteeyantatsirini”.

¹⁷ Roojatzi noñaakiri apaani ronampiri
Tajorentsi katziyeenchari ooryaaki.

Itacheronkawaantetaki ikaemaeyakirini maawaeni tzijopaeni:

—Pipeke, powaeyani. Powaeyarini iwatha ipaeyemirini Tajorentsi; eenitatsi osheki powaeyarini. ¹⁸Poyaari iwatha pinkathari, iwatha kapitaanotatsiri, iwatha shirampariperotatsiri, iwatha kawayo eejatzi riraga kyaakowitariri. Poyaari iwatha maawaeni atziri: pimantaarewo eejatzi amanantawitariri, pinkatharitatsiri eejatzi kaari pinkatharitatsi.

¹⁹⁻²⁰Roojatzi noñeyakirini riraga koweenkatatsiri eejatzi maawaeni riraga pinkatharipaeni kipatsiki, ipiyoteeyakirini ijoraarotepaeni, maawaeni. Eejatzi royaatakiri koweenkatatsiri riraga atziri, kantawitachari: “Nokamantemi tsika ikantari Tajorentsi”. Osheki itajorentsi-jeempiyawitakani, ramatawiteeyantakaririni kaari aapatziyeyaririni Tajorentsi ipinkathataneeri riraga koweenkatatsiri eejatzi roshiyakaawero. Rojataakoeyakani ipankaki riraga kaari aapatziyariri Jesoshi. Ari riyatashiteeyawitakarini romanateeyerinimi riraga kyaakotakariri iyawayote eejatzi joraaropaeni rirori. Omaanta raawakiri apite: riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga amatawitantatsiri. Rookakiri janta antawoki inkaare, eeniro rañi. Tema rootaki paamariki kaari tsiwakanitatsini.

²¹Omaanta paashinipaeni, ipejeeyakirini riraga kyaakotachari, ipejeeyakirini maawaeni, thatzik, thatzik. Ro ipejantakariri ithatyaamento ipaantekira. Ari rowaeyakawoni tzijopaeni iwatha, ikemaperotakawo.

Ikenkithatakotziro 1000 ojarentsi

20 ¹Roojatzi eekiro niyaatatzi koñaatziro noñaaperotakiro. Tema noñaawakiri rayiitapaaki paashini ronampiri Tajorentsi, ipoñaanaka jenokinta. Roerikiro iyaawiryantawori

omoo kipatsi, jatatsiri jantoo. Eejatzi ramapaakiro antawo kareenatha.

²Raapaakiri riraga maanki, jeekitachari paerani. Rirotaki kamaari riraga iwinkatharite maawaeni paashinipaeni kamaari. Tema iiteetziri Jatanaashi. Ari roojotaperotapaakiri kareenathaki, shirik, shirik; okaataki 1000 ojarentsi roojoryaakotanteeyaririni eejatzi iinja. Tema ojamaniperotaki ramatawitakiri irira atziripaeni. ³Roojatzi rookakiri omooki, rashitakotakiri, riyawitakotakiri. Tekatsi ikanteeya eejatzi ramatawiteeyeerini atziripaeni, okaataki 1000 ojarentsi. Omaanta roojatzi riyowanee, eero ojamaniperotzi ramatawitantee eejatzi.

⁴Roojatzi noñeyakirini osheki jeekatsiripaeni iwinkatharimentokipaeni: riyoteeyakini ikantziri Tajorentsi: “Pikantakowenteeyerini maawaeni atziri”. Paerani tee ipinkathateeyirini riraga koweenkatatsiri eejatzi roshiyakaawero. Eejatzi tee rojataakota ipankaki eejatzi rakoki iwaero koweenkatatsiri. Ikenkithatakoeyakirini Jesoshi eejatzi riyotaanteeyironi iñaani Tajorentsi, rootaki ipejanteetakariri ikentsiki. Iroñaaka ipiriinteeyaneerini Tajorentsi, ikaateeyerini Jesokirishito okaataki 1000 ojarentsi ipinkathariwenteeyeni. ⁵Irika itanaawori ipiriintanaa; omaanta tekira ipiriinteeyaneeni paashinipaeni. Aririka awijanaki 1000 ojarentsi, ari ipiriinteeyaneeni riroripaeni.

⁶Osheki ikimoshireeyanakini riraga jewataperoyatsirini ipiriinteeyaneeni: rowameethaperoteri Tajorentsi. Riyotanaki eero riyaatzi paamariki kaari tsiwakanitatsini, omaanta ipinkatheeyerini Tajorentsi eejatzi Jesokirishito eejatzi rantawaeteniriki kimitaka ñaanakowenantatsiri. Tema okaataki 1000 ojarentsi ikaateeyerini ipinkathariteeyanakini.

Ikaatantyaawori romanatawakaya

⁷Aririka omonkaatapaakya 1000 ojarentsi, ari rashitaryaakoteetakiri Jatanaashi, roemishitowaeteeri eejatzi. ⁸Roojatzi riyaaanaki rirori maawaeni nampitsikipaeni, ithotyaanakiro kipatsi, ramatawiteeyerini maawaeni atziri ipiyoteeyantyaaririni jeekatsiripaeni romanatanteeyaaririni aapatziyeeyaririni Jesoshi. Ikanteetziri riraga oyaateeyiririni Jatanaashi: Kogo, eejatzi Makogo. Ikaateeyanakini osheki kameetha. Okimitaka tee amatziro ayotero tsika okaatzi opane impaneki, eejatzi eero amatziro ayotero tsikarika ikaateeyini riroripaeni. ⁹Ikineeyanakini janta opankaeteetziinta, rinkiteeyanakirini maawaeni aapatziyeeyaririni Jesoshi, aritaki itapoteeyapaakawoni Jerojaree: rowaga nampitsi aninteeyakironi. Romanateeyapaakirinimi aapatziyeeyaririni, omaanta omapokanakya opoñaanakya jenokinta antawo paamari, othonkaeyapaerini; otagaeyapaakirini, pomeeii. ¹⁰Roojatzi ragaeteri iwinkatharite kamaaripaeni, riraga amatawiteeyiririni atziri, rookanteeyaariri janta antawoki inkaare. Tema paamariki kaari tsiwakanitatsini. Janta ikaateeyerini riraga koweenkatatsiri eejatzi riraga amatawitantatsiri, kantawitachari: “Nokenkithatakotziri Tajorentsi”. Ari osheki ikemaatsiteeyawoni: kitejiriki, tsiteniriki; ikanteeta-tyeeyaani.

Iñaakiro janta kitamaawoki jeekamentotsiki

¹¹Roojatzi noñaakiro antawo iwinkatharimento, okitamaamawotaki; eejatzi noñaakiri riraga Tajorentsi riraga jeekantawori. Opeyaperotanaka kipatsi eejatzi jenoki, peyanaka. ¹²⁻¹⁵Eejatzi noñaakiri maawaeni piinkaeyawitacha-

rini inkaareki. Ipiriinteeyanaani tsiysiya-witeenchari eejatzi maawaeni jateeya-tsirini jaawiki. Kyaaryo, noñeeyakirini: pinkatharitawitacharini eejatzi kaari pinkatharitawitachani, ikatziyimoteeyakawoni iwinkatharimento Tajorentsi. Roojatzi roepithokakiro paajinapaeni osheki Iwaperite rirori. Ojankineeyakani jankinarentsipaeni maawaeni ranteeyinirini atziripaeni. Aririka rantaneentero eechonkiini kaari kameethatatsi ari omawitya rotyaanteri rirori irira janta paamariki kaari tsiwakanitatsiri eero ikemaatsitaperotawo katsiri. Omaanta riraga antzirori osheki kaari kameethatatsi osheki ikemaatsitaperotyaawo katsiri. Eenitatsi paashini iñaanamento rashi rirori eejatzi, roepithokakiro paajinapaeni ojankinataka iwaeropaeni maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Riraga kaari jankinatakotacha rookaeteri janta antawoki paamari: janta rookaeri Tajorentsi maawaeni theenkantatsiri eejatzi maawaeni kamaari. Iiteetziro paamari Inampi Ashironkaaperotachari: riraga kaari ñaayiterini Tajorentsi. Oshekipero ikemaatsiperotakawo katsiri janta ikowaki ikamae omaanta tee imatziro, eekiro riyaatatzi ikemaatsitaperotyaawo.

Ikenkithatakotakiro Jerojaree owakirari

21 ¹Roojatzi koñaatziro noñaakiri: tema noñaakiro paashini jenoki eejatzi paashini kipatsi, owakirari. Aritaki opeyaperotanaka rowaga itakawori, eejatzi opeyaka inkaare, tekatsikya iroñaaka. ²Eejatzi noñaakiro rowaga Jerojaree owakirari, rowaga kameethaperotatsiri inampi Tajorentsi; opoñaanaka jenokinta, ayiitapaaki kipatsiki. Osheki owaneenkayitakani, okimitakawo tsinani, rootentsirika aye oemi, owaneenkataka. ³Nokemakiri

jenokijatzi, jeekatsiri okaakini iwinkatharimentoki Tajorensi. Itacheronka-waantetzi, ikantzi:

—Pamineeyeni: riyataki Tajorensi jaawiki ijeekimoeyerini atziri. Kijokiro rowaeyerini, isheninkaeyantyaaririni. Eero rookaeyirini. Riroripaeni ipinkathateri apatziro rirori. ⁴Riweshi-ryaakagaeyarini, eero ishinetziri atziri riragaeyeyani eejatzi; eero ikamaeyeni. Eero riraakotaari eejatzi kamaentsirini, eero ishenkataa, eero ikemaatsitaawo oetarikapaeni. Aritaki othonkyaari maawaeni irokapaeni. Tekatsi.

⁵Roojatzi ikantzi Tajorensi:

—Pamine, nowakiratakagaero maawaeni.

Eejatzi ikantakina:

—Pojankinatero iroka: kyaaryootaki okaatzi nokantakimiri, tee namatawitzimi. Pimatero pameentyaawo.

⁶Eejatzi ikantakina:

—Monkaataka, nomatakiro. Naaka itakaantawori maawaeni, eejatzi naaka weyeeroni maawaeni. Iroñaaka eenitatsirika miritatsini, nopashityaari rireri iñaawañaantatsiri; eero nokowakotziri: aritaki nopashiteeyaarini maawaeni koetyeemoeyakaririni.

⁷Eekirorika riyaatatye ranteeyenawoni maawaeni nokowakagaeyiririni, nopaperoeyerini maawaeni koetyeemoyakaririni. Notajonkakowentapiinteeyerini, rootaki riyotantanari naaka rashi Pawa Tajorensi eejatzi neentsitetape-roeyaarini. ⁸Omaantakya riraga thaantzi, tema ari intsipaete ipakaankiro raapatziyari Tajorensi aririka opomeentsitzimotakyaari. Riroripaeni eejatzi riraga theenkantatsiri, antayitzirorini kaari kameethatayitatsini, owamaantatsiri atziri, mayempitzirori kaari rayi, matsitantatsiri, pinkathashitayitaworini riwetsikayitzirini atziri

iitajorensitashitari, eejatzi maawaeni amatawitantatsiri, nookaeyerini antawoki paamari kaari tsiwakanitatsini. Rootaki noshiyakaanantakariri rapiiteeya ikamaeyeni.

⁹Roojatzi ipokashitakina apaani ronampiri, riraga ikaateeyirini inkaaganki 7 oerikakirori iwajoni yeekitawitachari owaa owashironkagae-yakiririni atziri. Ikantakina:

—Pipeke, noñaayemiro owakira aatsiri oemi: rootaki iina Rowishate Tajorensi.

¹⁰Itentashiretanakina janta antawopero-ki otzishi, roñaagapaakinawo Jerojaree: rowaga kameethaperotatsiri nampitsi. Opoñaanaka Tajorensiki janta jenokinta, ayiitapaaki. ¹¹Ishipakiryakaakiro nampitsi, okimitaka shipakiryaaaperotatsiri mapi kimitaka ishiwanki shiyentzi chamaero. ¹²Eenitatsi nampitsiki otantotsi inkitzirori, jatatsiri jenoki. Eenitatsi otantotsi 12 omoopaeni okaatzi, ikyaantapiintawo nampitsi; eenitatsi janta 12 ronampiri Tajorensi shenteeyirorini. Ojankinataka omookipaeni apaani iwaero riraga 12 itomini Ishirayeeri. ¹³Okaatzi 3 omoopaeni janta ikinapaenta oorya, okaatzi eejatzi 3 omoopaeni janta itziroryaaneenta oorya, eejatzi ojeeki omerikikipaeni omoopaeni: eenitatsi 3 jakakiroka, eenitatsi 3 jantakironta. ¹⁴Ojeeki jaawiki antawo mapipaeni kaatatsiri 12, rowankitantawori osheninkapaeni mapi. Ojankinataka antawoki mapipaeni apaani iwaero riraga 12 rotyaantanewopaeni Rowishate Tajorensi.

¹⁵Ari roerikakiro ronampiri Tajorensi imonkaantawori nampitsi, riwetsikae-tziro ooro. Ari imonkaatakiro nampitsi eejatzi otantotsi, eejatzi omoo roori, ikyaanteeyapiintarini. ¹⁶Eenitatsi 4 otantotsi omonkaatawakagaeyakani

maawaeni. Eejatzi okimitaka jenoki omonkaatawakaaka. Okaataki 2.200 kiroometero maawaeni. ¹⁷Imonkaatakiro tsika okaatzi otontaperotaki. Tema okaataki 65 meetero. Ari nojankinataki-miro ikantakinari riraga ronampiri Tajorensi.

¹⁸Ro riwetsikantawori otantotsi mapi shipakiryayiperotatsirini, kimitawori ishiwanki shiyentzi chamaero. Omaanta roori nampitsi, ro riwetsikayitzirini ooro, omaanta okitetakiperotanee maawaeni. ¹⁹Jaga otantotsiki eeniro shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri antawo mapi shawitziinirira nokamantakotakiri inkaaganki. Owaneenkayitakawoni shipakiryayita-sirini mapi, pinataperotayitacharini: itanakawori eenitatsi kamaapookitatsiri kimitaka ishiwanki shiyentzi chamaero; apitetapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka cheetzi; rowaga *tres*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kimitaka oteyaki tenteritoki; rowaga *cuatro*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kamaapookitatsiri kimitaka chokiyo; ²⁰rowaga *cinco*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki thapatonkeerikitachari kitamaari eejatzi kimitaka maankicheetzi; rowaga *seis*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kimitaka maankicheetzi; rowaga *siete*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka shimashiri; rowaga *ocho*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kimitaka iithoki kenthori; rowaga *nueve*-tapaentsiri kimitaka paryaantzi irakaanto; rowaga *diez*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri kimitaka paryaantzi eeriki; rowaga *once*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka kenthoryaaniki; rowaga *doce*-tapaentsiri mapi shipakiryaaitsiri rootaki kamaapookitatsiri kimitaka

tsirapateya. Okaataki rinashitayitarini mapipaeni 12. ²¹Rowaga ashitakontsi janta ikyaapiinantaworikinta otantotsi riwetsikaetayitzirini mapi kitamaakiri. Ro riwetsikaetzi ashitakontsi apaani mapi. Eejatzi maawaeni awotsi janta nampitsiki riwetsikaetzi ooro, riyoshiitashitaka ooro, tekatsi itsipateero; eejatzi okitamaataperotaki.

²²Tee noñiro nampitsiki ipanko Tajorensi ipinkathateeyantarini jeekatsiripaeni. Aritaki ithotyaaiki Rowishate eejatzi Rowishate nampitsi, aapatziyeeyakarini jeekatsiripaeni tsikarikapaeni. Tema rirotaki Awinkatharite matayitzirorini maawaeni. ²³Tee ijeeki oorya roorentanyaawori nampitsi, eejatzi tekatsi kashiri kitamashiteroni: tekatsi ikowaeyantyaririni. Tema ijeeki Tajorensi, osheki ishipakiri okitejitantari nampitsi. Eejatzi ikimita Rowishate, roorentakoeయాeni.

²⁴Roojatzi maawaeni atziri ikemijantaperotero okaatzi rametari atziri jaga owakirari Jerojaree, rowaga ikoyiri Tajorensi. Maawaeni jewawenantatsiri kipatsiki ipokapae jaga ipinkathateri Tajorensi eejatzi ipashiyitakyaarini oetarikapaeni kameethatatsiri. ²⁵Aakapaeni jorriyopaeni ametapiinteyakani ashitapiintziro anampi tsiteniriki, omaanta janta tee rashitapiintziro: tema okantani okitejitzi, tee otsitenitzimaeta. ²⁶Kyaaryo, ipokaeyakini maawaeni atziripaeni ipinkathateeyakirini Tajorensi, ikanteeyini: “Tema ikameethataki Tajorensi”. Eejatzi ramayitakirini ipashityaariri pinaperotachari, rowaga owaneenkataka. ²⁷Eero okyaapae janta kaari kiteshiretayitatsirini oetarikapaeni. Eejatzi eero rareetanta antayitzirorini kaari kameethatayitatsini, tsikarika okantayitarini; eejatzi eero rareetanta amatawitantatsiri. Omaantakya riraga areeteeya-

chani rirotaki jankinatakoeyacharini iwaeropaeni janta iñaanamentoki rashi Rowishate Tajorentsi. Riroteeyakini jeekatsini Tajorentsi, ikanteetatyee-yaani.

22 ¹Roojatzi roñaagakinawo ronampiri Tajorentsi antaworoña eni, jaankanaanikitatsiri, ikanteetziro: iñaa owañaantatsiri. Oshiyakaawentzirori tsika ijeekakaantee akanteetatyeeyaani. Opoñaaka iwinkatharimentoki Tajorentsi eejatzi Rowishate, yowaatapaaki, shaaag. ²Okinaatanaki nampitsiki niyanki. Ojeeki othapikipaeni inchatopaeni, owañaantatsiri. Oshiyakaawentzirori tsika ijeekakaantee akanteetatyeeyaani. Tema okithokitapiintzi maawaeni kashiri. Rowaga chochoki owañaaperotakaeri. Eejatzi oshi oshiyakawo aawintawontsi etsiyatakoeyiririni maawaeni atziri katsitsiri rajankaneki. ³Eero añiuro janta nampitsiki kaari iñaaperotziri Tajorentsi kameethatayitatsini; tema janta ijeeki rirori eejatzi Rowishate. Ipinkatheeyerini maawaeni atziri janta, tema riroteeyakini aapatziyeyaririni Jesoshi. ⁴Iñaapooteeyerini maawaeni, eejatzi rojatakoeyakyaawoni ipankaki iwaero, maawaeni. ⁵Eero otsitenitee eejatzi, eero akowaeyirini ootamentatsi eejatzi oorya. Rirotaki kitejitakayeroni riraga Awinkatharite Tajorentsi. Akaateeyerini rirori maawaeni, kimiteeyakaeni pinkathari-paeni. Tema akanteetatyeeyaani ajeeki kameetha.

Ari ithonkapaakiro Jowa rojankinari

⁶Roojatzi ikantakina riraga ronampiri Tajorentsi:

—Kyaaryootaki iroka noñaagaeyakimirinika, tema pimatziro pameenantyaaworini. Iroñaaka

nothonkakiro noñaayemiri okaatzi awijanaki iinja, tema awijanaki intsipaete. Rirotaki riraga Tajorentsi ikanteetatyeeyaani riyotakaakiri riraga kamanantayitzirorini iñaa ni otyaantakinari niyotaaantakimiri eerokapaeni okaatzi awijaneentsini paata. ⁷Ikantzi Jesoshi:

—¡Paminetya sha! Kaakitakina.

Okimoshiryaakayeri maawaeni atziri eekiro riyaatatyee raapatziyawo okaatzi nojankinatakaakiriri Jowa iroka iñaanamentotsikika.

⁸Nowaero naari Jowa. Naaka kemakirori eejatzi ñaakirori maawaeni iroka nojankinatakotakirika. Irira oñaagakinawori ronampiri Tajorentsi. Roñaagantakinawori, notziwerowashitawitakari, nopinkathatantakariri, ⁹omaanta ikantakina:

—Eero pipinkathatana, akimitawaka-gaeyakani: tema aakateeyakini antawateeyiniririni Tajorentsi. Naari, eerori, eejatzi piyemijantzinkaritepaeni, riraga kamanantayitzirorini iñaa ni Tajorentsi, eejatzi maawaeni aapatziyeyaworini iroka pojankinatzi: akimitawakagaeyakani. Eero pipinkathatana naari, omaantakya riraga Tajorentsi pipinkathaperoteri.

¹⁰Roojatzi eejatzi ikantakina:

—Eero pimaniro iroka pojankinatakiri, rooteentsi omonkaatakya.

¹¹Eerotzitarika omonkaata nokantakimirika, ikantyaani rapiitapiintero kaari kameethatatsi ranteeyirini, eekiro riyaatatyee. Eejatzi ikimityaari riraga kameethatatsiri: eekiro rowaagatyeeorantayitzirini rirori. Riraga aapatziyaperotariri Jesoshi ikanteetatyeeyaani imataperoteniri Tajorentsi maawaeni ikowakaeriri.

¹²Ikantzi Jesoshi:

—Eero ojamanitaperotzi roojatzi nopokanteeyari. ¡Kaakitakina! Aririka

nareeteeyapaakimini, tema nopinateeyapaerini maawaeni anteeyakinaworini nokowakaeriri. ¹³Naaka itakaantawori maawaeni, eejatzi naaka weyeeroni maawaeni. Nitaperotakawoni nojeekini, eejatzi iroñaaka nokanteetatyeyaani nojeeki. ¹⁴Noemoshirenkaeyerini maawaeni aapatziyariri Jesoshi. Noshiyakaawentemiri eerokapaeni. Tema kimitawitaka pikiwaeyironi piithaaripaeni pikameethatantari. Tema iroñaaka noshinetemi powaeyaawoni okithoki inchato owañaantatsiri, eejatzi noshineteeyemini piyeekaeyeni nonampiki: pikyagaeyapaeroni omoo ikyaapiinteyantarini. ¹⁵Omaanta janta nampitsiki tee ishineteetziri ijeeki theenkantatsiri, matsitantatsiri, mayempitzirorini kaari rayi, owamaeriri atziri, pinkathatzirori riwetsikashitayitarini atziri, kowatsiri ramatawitya rirojatzi, amatawiteeyiririni paashini-paeni, maawaeni. Ero rareeteeyawoni riroripaeni nonampiki. ¡Eerowa!
¹⁶Naaka Jesoshi. Notyaantakimiri nonampiri, ikamantakimiro noñaani powagaeyantyaanaririni maawaeni aapatziyeyanarini. Naaka wetsikiriri Iraviirini, eejatzi naaka icharineeteni. Noshiyakari kamori okitejitzimataneerika.

¹⁷Ishire Tajorentsi eejatzi roori iinathori Rowishate Tajorentsi, okantee-yirini: “Thame paapatziyari Nowinkatharite”. Thame maawaeni kemaeyirorini, pikimiteeyaawoni, pikanteeyeni:

“Thame paapatziyari Nowinkatharite”. Eejatzi eerori, tsikarika piyeekaeyini: noshiyakaawentemiro. Aririka pikemakiro pimiri, pameentyaari Nowinkatharite. Ninkarika kowaentsini rire, pameenteeyarini: tema ipakimi iña owañaantatsiri, tekatsi ikowakoeyemini. ¹⁸Eeniroka nokamanteeyeririni maawaeni ñaanateroni iroka jankinarentsika. Monkaataka: ari okaatzi. Tekatsikya pojankinatee eejatzi iroka ñaanamentotsika. Aririka pojankinawae-tashitakyaawo oetarikapaeni, piyotaa-shityaaririmi inashitachari, aritaki rowashironkaaperotemi Tajorentsi: rowashironkaaperotemi okimita rowashironkaaperoyakirini maawaeni atziri Iwaperitekika. ¹⁹Eejatzi okimitaka, kyaaryoowa pipeyeerokari jankinarentsika. Aririka pipeyeero oetarikapaeni, eero ishineteemi Tajorentsi poyaawo okithoki inchato owañaantatsiri; eejatzi eero piñiirorinampi Tajorentsi, iroka okenkithakotzirika. ²⁰Jesoshi riraga iyotaakinawori iroka, ikantzi:

—Kyaaryo, eero ojamanitzi nopiyanteeyaari.

Nokantzi naaka:

—Aritaki okantyaari. Pipokae Nowinkatharite Jesoshi. ²¹Nokowaki Awinkatharite Jesoshi ineshironkape-roeyemini maawaeni aapatziyariri. Aritaki ikantapiintyaani.

Naaka jankinatzirori:

Jowa